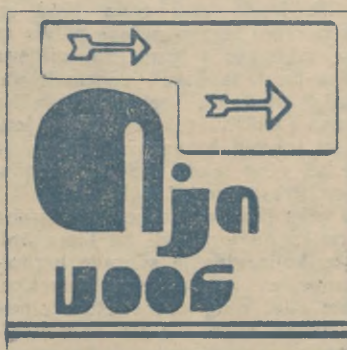

1917 - 1977 SUUR SOTSIALISTLIK OKTOOBRIREVOLUTSIOON

«Ajaja» on uus rubriik, mis tahab jätkata hingusele läinud «Reedest reedeni» traditsioone.

Faktid...

- seitse päeva aastast 1977,
- Nõukogude riigi 60. aasta,
- 175 aastat ülikooli taasavamisest ... ja mõtted nende ümber.

Iga asi tahab harjumist. Uue aastaga on samuti. Ehkki ju päevades midagi olulist ei muutu, püüame olla värske, kätteme uute ideedega ringi, arvame, et just see aasta võiks mingis mõttes meile tähendusrikkaks saada. Aga kui kuhugi uut aastaarvu peaksime kirjutama, väärtat käsi ikka veel mõnda aega fikseerides ... 1976. Näete siis, vaim on küll küps, kuid keha ei taha järele tulla. 1977. aasta ülikoolilehe esimene number ilmub seitsmendal päeval. Küll võib ennustajail olla peamurdmist: kolm 7 korraga, küllap siin taga ikka midagi on! Aga selle asemel, et «taguseid» otsida, kulutagem oma energiat iseendaks jäämise peale. Inimese jaoks võiks kvaliteediviisaastak tähendada ka aususe viisaastakut. Ausa inimeseni on meil veel pikk tee käia. Ausa inimese juures pole aga mingeid «taguseid» otsida, ta jääb ausaks ka oma eksimustes.

Sügisel saab 60 aastat meie riiki. Siin meenub mulle 7. november

1967. Olin siis teist aastat sõdur. Väeosas, kus teenisin, seisn sel päeval valvepostil. Mõistsin selle vajalikkust: et teised võiksid rahulikult oma riigi juubelit tähistada ja kellelgi ei tuleks pähe meid sel päeval ebameeldivalt üllatada. Jah, jõudu meil on, et oma väärtusi ja rahulikku elu kaitsta. Kuid mõnikord võtab mind tõsiselt hoopis muu, see, mida Lenin on nimetanud revolutsiooniliste fraaside põhjendamatuks rohkuseks. Kõlavatel sõnadel on alati see omadus, et nad kipuvad valvepostil uinutama. Eks vaadake, kas on ikka kõigil «suurepärasel, kaaskiskuvail, joovastavail loosungeil pind all» (Teosed, 27. kd. lk. 1). Milleks anda lubadusi, mille täitmataole mõne aja möödudes peaksime hakkama põhjendusi otsima. Ja kui juba algava aasta deviisid, siis üks neist võiks olla araproovitud «Pigem vähem, aga paremini».

Lähenev 175. ülikooli taasavamise tähtpäev on äratanud minus mõtte, et kas ei tasuks suurte ürituste sarja kavandamise kõrval mõelda näiteks ka uute traditsioonide asutamisele või juba unustuse hõlma vaju- nud traditsioonide veldumisele. Et aastal 2002 võidaks täheldada: «Sel- lele pandi alus 1977. aastal».

REIN VEIDEMANN

Esimesed õnnelikud

Sess jälle käes, kellele esimest, kellele viimast korda. See on pinget ja selle moondamise aeg. Et pinget võrdub teatavasti potentsiaalide vahetega, siis teeme selle lahendamiseks maksimaalseid pingutusi, lähendame oma potentsiaali õppejõu poolt nõutavale. Teeme seda «tuubikumis», kodus, ühiselamus. Paratamatult närib igaüht meist kadeduseussike, kui näeme teel ühest eespool nime- tatud punktist teise vastu tulemas elurõõmsa, muretu naeratusega noort inimest. Neljandat aastat jär-

jest võib selleks olla Kehakultuuri- teaduskonna esimese kursuse tu- deng, kellel esimese sessiooni mu- red ja rõõmud juba seljataga. Neist õnnestus minulgi osa saada, sest kü- lastasin vana-aasta viimasel laupäe- val TRÜ anatoomiakateedrit — 50 Kehakultuuriteaduskonna esmakur- suslase viimase eksami paika sel sessioonil.

Eksamiruumi ukse taga valitse- vas elavas õhkkonnas õnnestus saa- da ettekujutus üldisest olukorrast. Sain teada, et sessioon kestis 8.— 28. detsembrini, eksameid oli kolm. Meeleolu oli optimistlik, sest ana- toomia eksamile mindi heade tule- mustega. Dekanaadis nähtud spor- diajaloo eksamilehel torkas silma viite ülekaal kolmedega võrreldes.

Tudengite endi seletus selle kohta: aine on huvitav ja, mis peaaegu, lä- hedane. NLKP ajaloo oli, tõsi küll, pilt vähem rõõmustav: kolmel ini- mesel tuli eksamit korjata, kes õige- aegselt ka seda tegid. Nii võidi jul- gelt rõõmustada eelseisva nääripeo, vaheaja ja talilaagri üle Käärikul.

Teisel pool eksamilauda oli nõus anatoomiast, kehakultuurlastest ja nende kokkupuutetasandest rääki- ma anatoomia kateedri vanemõpe- taja K. Ulp: kehakultuurlastega te- geldud 15 aasta kogemuste põhjal võib öelda, et see on elurõõmus ja hakkaja rahvas. Aga suruda liiku- vaid «looduslapse» staatika raami- desse ei olegi nii lihtne. Omaette probleemiks on ja jääb õppedistsip- liin. Spordi ja õppimise lahutamatu

seotuse tõttu tuleb sageli ette, et üks neist kipub jääma hooletusse. Pahatihti on selleks pooleks õppi- mine. Väga palju on võistlustega seotud puudumisi. Samal ajal ei ole õppejõul etteheiteid individuaalplaa- ni alusel töötavatele üliõpilastele. Näitena toob K. Ulp Anatoli Kriku- ni, kes tudengipõlves alati oma ar- vestuste ja eksamitega enne täht- aega maha sai. Hea eeskuju innus- tab, praegu on «viile» vähe.

Esmakursuslaste juures torkavat veel silma väljendusoskuse vähesus, vastamisel puudub täpsus. Nii osu- tub eksam võrdväärselt teadmiste kontrolliks kui ka vastamise koo- liks. Raskusi teeb terminoloogia, sest keskkooliõppimise enamusel unustatud, lisaks veel ladina keel.

Üldse oleks keskkoolis anatoomia- le pisut suurema tähelepanu pööra- mist õppejõu arvates kasu eriti nei- dudele kui tulevastele «perekonna meditsiiniõdedele». Praeguste tu- dengite edaspidised anatoomia-ala- sed teadmised on ju puhtpraktilist laadi ja säilivad just niipalju, kui- palju nõuab nende töö spetsiifika.

«Üldiselt võib ka selle aasta es- makursuslaste taset lugeda heaks», resümeerib vanemõpetaja K. Ulp ega taha kuidagi nõustuda õelate vihjetega kehakultuurlaste vähesele mõtlemisvõimele. Selles võis in- gei veenduda paari nähtud-kuuldud eksamivastuse põhjal.

NEEME BRUS,
žurn. I k.

Meie lehe näärimeeleolu on siin kinnitamas pilt, mis tehtud TRÜ teaduskonna laste näärimeel. JURI LAANE foto.

TRÜ nõukogu

* Aasta viimasel-koosolekul 24. detsembril kinnitati 1978. a. tähtsamate teaduslike tööde plaan.

* Seejärel kõneles spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi kontrollimisest dekanadi ja kateedrite poolt ning kontrolli tulemuste alusel raken- datud abinõudest Matemaatikateaduskonnas de- kaan prof. U. Lumiste.

Sisekontrolli tehakse vastavalt 1974. a. Kõrgemate Õppeasutuste Riik- liku Inspeksiooni juhendile. Peale jooksvate kontrollimise on teadu- konnas tavaks saanud loengute ja praktikumide ühiskulamine, mis sisukaiks aruteludeks on kujunenud. Nii ei ole rõhku pandud mitte üks- nes kontrollile, vaid ka kogemuste evitamisele. Ettekandja ja kaasette- kandja töid puudustena ära soovida jätku õppedistsipliini. Osa kursuste juhendajaid ja ka komsomoliaktiiv ei ole alati kindlustanud kõigi ka- vandatud ürituste täielikku elluviimist. Enam rakendamist vajab kaasaegne arvutustehnika. Need vajakajäämised kajastuvad ka vastu- võetud otsuses.

Rektor prof. A. Koop tähendas lõpuks, et TRÜ on praegu ainuke kõrgkool Eestis, kus uute aluste järgi tehtud sisekontrolli süsteem on enam-vähem tööle hakanud. Tuleb aga silmas pidada, et igaühele abso- luutset mudelit pole. Vanu vorme on tarvis kohandada, mitte neist lahti ütelda.

* Arstiteaduskonna prodekaan prof. E. Vasar tutvustas kol- manda päevakorra põhipunktina teaduskonna laboratooriumide kontrollimise tulemusi.

Koosolekul hääletati dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt me- ditsiini kandidaat J. Ksenofontovile ja majandusteaduste kandidaat P. Viiresele.

SÕNUMEID

20. detsembril käisid ühiskondli- kud prodekaanid õppe-kasvatustöö- alal eesotsas haldusprorektori U. Saagiga ühiselamuid kontrolli- mas. Reid puudutas sedakorda Üle- jõe ühiselamuid. Leningradi mnt. 89- tundus kontrollijale igati eeskuju-liku ühiskoduna. Kiitust jagati nii

korra kohta tubades kui ka keldri- tesse ehitatud spordisaali, arstide klubi ja korrektse valveteenistuse aadressil. Vastupidine olukord leiti eest Leningradi mnt. 27, kus puu- dused algasid juba valvelaust (täitmata žurnaalid, teise valvuri äraolek). II korruse sanitaarsõlmed olid räpased, sektsiooni panipaika- dest olid saanud kolikambrid, kohu- tav segadus valitses toas 131 (Mar- tinson, Paimla, Paju, Post). Parem polnud pilt ka Leningradi mnt. 25,

kus kontrollitud II korruse köögid leiti lausa ropud olevat. Kehakul- tuuritudengite tubade 211, 212, 213, 214 sektsioonid näitasid kõike muud kui peremehelikku suhtumist. Kok- kuvõtteks tõdeti olukorra kontrast- sust eri ühiselamute vahel. Reidid jätkuvad.

* * *

1976. a. viimasel parteikomitee ist- tungil 27. detsembril võeti NLKP liikmeks Toomas NEUMANN Bio- loogia-Geograafiateaduskonnast.

Põhipäevakorrapunktina arutati komsomolitöö parteilist juhtimist Füüsika-Keemiateaduskonnas. Aru- andjate (M. Liigant ja M.-L. All- salu) ettekannetest selgus, et märk- sa parem on juhtimine keemiaosa- konnas, kus nii kaadri valikul, töö- plaanide koostamisel kui ka üksi- kute sektorite tööloendamisega sisuliselt osaletud, mida aga ei saa sugugi öelda füüsikaosakonna par- teiorganisatsiooni kohta, kus seni on piirdunud vaid üldisema ja pas-

siivsema suhtumisega osakonna komsomoliellu.

* * *

21. detsembril, järjekordsel Mosk- va allergoloogide teaduslik-prakti- lisel ühingu plenaaristungil esines ettekandega teaduskonnasisehai- guste kateedri dots. Jüri Ksenofon- tov. Ettekanne käsitles küsimust pä- rillike faktorite osast bronhiaalast- ma patogeneesis.

Füüsikute kvaliteedi- viisaastak

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Teaduses on tihti nii, et esialgu on raske öelda, mis välja tuleb. Ja võib-olla, et seda ei saagi nõuda. Kui me ette teame, pole ju uurimist enam vaja. Kuid seda, kas see «mis» on tähtis, vajalik või mitte, peab teadlane kindlasti ette aimama. Kolm-neli viisaastakut tagasi hakati füüsikaosakonnas tegelema kahe tähtsa probleemiga. Need olid aerionisatsiooni ja elektroluminesentsi küsimused. Senine töö näitas, et mõlemad suunad on vägagi aktuaalsed, on saadud tulemusi, mis võimaldavad nüüd neid uurimissuundi vaadata kvalitatiivselt uuel tasele.

Nimetatud kaks probleemi on füüsikaosakonnas domineerivad, kuid sugugi mitte ainsad. Peale nende ja teiste teaduslike suundade on terve rida pedagoogilisi, meetodilisi ja organisatoorseidki. Kuigi osakonnas täidetaks aastas ligi poole miljoni väärtuses lepingulisi töid ja tehakse intensiivset uurimistööd fundamentaalsuundades, kuigi tellijate hinnangute järgi on osakonna iga lepingurubla kolmekordse väärtusega — kaldun siiski arvama, et osakonna kõige väärtuslikum toodang on iga aasta kevadel ülikooli lõpetavad ligi poolsada noort füüsikut.

Käesoleval viisaastakul on noorte õpetamisel füüsikaosakonnal ees suured ülesanded. Põhiliseks on uute õppeplaanide kvaliteetne etamine. Kui esimestel kursustel ei olnud uutes ja vanades plaanides suuri erinevusi, siis viimastel kursustel on vaja pingutada kogu osakonna töötajate jõudu, et meie lõpetaja, füüsiku kvaliteet ei langeks, vaid veelgi paraneks. Juba praegu pole harulduseks juhtumid, kus üliõpilane oma tööga stuudiumi jooksul korvab kõik tema koolitamiseks tehtud kulutused. Meie eesmärgiks on aga, et üliõpilaste teadmised ja oskused juba varakult võimaldaksid neil asuda loovale, riigile ja rahvale vajalikule ning kasulikule tööle. Eriline tähelepanu pühendatakse pedagoogiliste oskuste ja teadmiste õpetamisele. Saavad ju nüüd kõik füüsikaosakonna lõpetajad ka pedagoogi kutse. Grupile noortele antakse süvendatud teadmised ja oskused pedagoogiliseks tööks. Selle erigrupi õpetamiseks koondatakse osakonna tugevaimad pedagoogid.

Füüsikaosakond on kogu aeg olnud punase laterna kandjaks õppe- edukuses (ja lisame juurde — ka õppedistsipliinis). Suur on olnud samuti väljalangevus. Väljalangevust õnnestus meil vähendada ja loodame, et suudame kindlasti teada saadud tulemused. Võitlus õppe- edukuse tõusu eest seisab aga ees. Suures osas on see võitlus õppedistsipliini eest. Paljudel juhtudel taandub see aga võitlusele üliõpilase ülekoormamise vastu ja tähendab siis võitlust tõesti vaid vajalike teadmiste kogumi süstemaatilise õpetamise eest. Viimases tööloogis teevad suurt tööd osakonna metoodikakomisjon ning grupp pedagooge, kes uurivad kõrgkooli probleeme. Nihkeid peaks tooma ka intensiivne elektronarvutite juurutamine õppetöös, eriti praktikumide, kursuste ja diplomitööde arvutuste tegemisel.

Õpetamise kvaliteedi tõusule aitab kindlasti kaasa asjaolu, et viisaastakul lõpeb üldfüüsika kateedri (see on vabariiklik baaskateeder) õppebaasi rekonstrueerimine ning kogu osakonna üleminek uude õppe- korpusesse. Need kümned tuhandet rubla praktikumide kaasajastamiseks ning uus mitmemiljoniline õppehoone eeldavad õpetamise uut kvaliteeti. Tugevneb ka spetsialiseerimine. Vastavalt ENSV Teaduste Akadeemia ning meie Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi vahelisele kokkuleppele loodi uus spetsialiseeriv kateeder — tahke keha füüsika kateeder. See tugineb ENSV TA Füüsika Instituudi rikkale ja kaasaegsele aparatuurile ning õppetööd teevad väga kõrge kvalifikatsiooniga teadlased-pedagoogid. Tänu sellele saavad olemasolevat osakonna kateedrid nüüd enam tähelepanu pühendada teiste spetsiaalsuunde õpetamiseks vajaliku meetodilise ja materiaalse baasi täiustamisele.

Jätkub ka osakonna õppejõudude töö üliõpilastele kvaliteetsete õppevahendite kirjastamisel. Tähtsaimaks nende hulgas on kolmeköitelise üldfüüsika õpiku tõlkimine eesti keelde.

Vaatleme nüüd lühidalt, mida osakond kavatseb kvaliteedivisaastakul teaduse alal ära teha. Mingem kergema vastupanu teed ning räägime peamiselt osakonna rakenduslikest uurimustest. See ei tähenda, et fundamentaaluuringuid osakonnas ei tehta. Vabariigi tähtsaimate uurimistööde plaanis on mitu teemat, mille kallal töötavad teoreetilise füüsika kateedri õppejõud. Nende hulgas näiteks gravitatsioonilvõrja relativistlik teooria, samuti interferentsoptika valdkonda kuuluvad tööd. Eksperimentaalfüüsika kateedris tehtud uuringud tahke keha mikrostruktuuri alal arvati vabariigis 1976. a. saadud tähtsamate tulemuste hulka. Fundamentaaluuringud on füüsikaosakonnas alati olnud väga tähtsal kohal ja jäävad selleks ka edaspidi.

Populaarseimaks on aga siiski füüsikaosakonnas olnud need uuringud, mis ei vasta küsimusele «mis», vaid «kuidas». «Kuidas» — see on juba retsept teaduse saavutuste rakendamiseks rahvamajandusse. Ja selles valdkonnas kavatseme käesoleval viisaastakul anda tõhusa panuse.

Aerionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium peab vastavalt NSV Liidu MN Teaduse ja Tehnika Riikliku Komitee temale välja töötama elektroaerosoolide generaatori, mida saaks rakendada veterinaarias ka sealsete tootmisruumide desinfitseerimiseks või loomade vaktsineerimiseks inhalatsioonimeetodil. Senised uurimised näitavad, et see teema lahendatakse. Laboratooriumi elektrometria sektoris on aastate jooksul töötatud väga tundlike elektrometristlike aparatuuride loomise kallal. Nüüd on eesmärgiks ühe niisuguse aparatuuri juurutamine seeria- viisiliseks tootmiseks. Laboratoorium töötab veel sellise atmosfääriloo- nide loenduri loomise kallal, mida oleks sobilik rakendada õhu koosseisu määramiseks tööstusrajoonides ja kuurortides. Sama kollektiiv tegeleb ka aktuaalsete looduskaitseküsimustega. Nii on võetud ülesanne luua kõrgtundlik seade fluori, kloori jt. mürgiste gaaside kiireks määramiseks. Väga vajalikud on ka selles kollektiivis tehtavad tööd õli- jääkide likvideerimisel.

(Järgneb)

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 70. sünnipäevaga on võõrkeelte kateedri dots. kt. Pent NURMEKUNDI autasustatud ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjaga. Sama aukirja pälvib tööülesannete kauaaegse ja kohusetundliku täitmise eest ning seoses 80. sünnipäe-

vaga õigusliku ja majandusliku informatsiooni probleemide grupi vanem- teadur Rudolf NIGOL.

Rektor õnnitleb

kergejõustiku kateedri dotsenti Fred KUDU tema 60. sünnipäeva puhul, 50. juubelisünnipäevaga seoses aga ühiselamu nr. 7 kvalifitseeritud töö- list Ilmar REINMAED ja eesti kir- janduse ja rahvaluule kateedri pro- fessorit Karl MURU.

Spordipedagoog peab juubelit

4. jaanuaril 1977. a. ületas kuue- kümnenda eluaasta vahefiniisi üks teenekamaid sporditegelasi nii TRÜ-s, Tartus, Eesti NSV-s kui kogu Nõukogude Liidus — TRÜ Kehakultuuriteaduskonna taasrajaja, selle kauaaegne dekaan ning üht- lasi kergejõustikukateedri juhataja FRED KUDU. Mees, kes kogu oma senised tööaastad on pühendanud üksnes Tartu Riiklikule Ülikoolile ja spordile.

Seoses juubeliga tuletagem meel- de läbikäidut.

1936. a. lõpetas juubilar I. Westholmi humanitaargümnaasiumi Tallinnas. Siit läks ta mitme võõrkeelse oskuse (saksa, inglise, prantsuse). Samal aastal jätkas õppimist Tartu Ülikooli arstitea- duskonna kehahäirete osakonnas, mille lõpetas 1940. a. kergejõustiku ja suusatamise erialal. Sama aasta sügisest alustas ta pedagoogitööd tolmekes- ses Tartu Ülikoolis kergejõustiku ja suusa- tamise õpetajana ning jätkas ühtlasi õp- pimist Arstiteaduskonnas.

Suures Isamaasõjas võitles Eesti Las- kurkorpuse ridades, sõja lõpul täitis Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomi- tee õppe-spordiosakonna ülema kohus- tust.

1944. a. sügisel näeme aga Fred Kudu juba Tartus Kehakultuuriteaduskonda or- ganiseerimas ja kergejõustiku kateedri juhtimas. Esimesel ametikohtal töötas juubilar ühtejäre 1967. teisel koguni 1973. aastani.

Selle pika administratiiv- ja peda- googilise töö bilanssi võib kanda õppe-kasvatustöö pideva täiustamise teaduskonnas, spordibaasi rajami- se nii Tartus kui Käärikul, paljude tublide spordipedagoogide ja meis- tersportlaste (H. Lipp, L. Märemäe- Pettai, V. Märemäe-Nummert,

L. Kepp-Ojastu, R. Aun, H. Tiik jt.) üleskasvatamise, paljude vastutus- rikaste ühiskondlike ülesannete täit- mise jne.

F. Kudu treeneritöö on leidnud kõrgelt hindamist nii NSV Liidus kui ka raja taga.

Juba rida aastaid täidab ta NSV Liidu mitmevõistluse ühiskondliku vanemtreeneri vastutusrikkast üles- annet. Kindlasti võib pidada juubi- lari teeneks, et NSV Liidu kümne- võistlajad on rahvusvaheliselt tun-

nustatud, et rakendus käiku mitme- võistlajate rahvusvaheline võistlus- sari, et on kujunenud nii Eesti NSV kui ka NSV Liidu mitmevõistlajate koolkond.

Juubilar on tuntud nii kodumaal kui ka rahvusvaheliselt oma ala po- pulariseerijana, kes on kirjutanud mitmeid õpikuid, rohkesti teadus- likke ja populaarteaduslikke artik- leid.

Lisagem, et F. Kudu on sõitnud läbi enamiku tuntud spordiriike ja osalenud järjest viitel olümpiamän- gudel treenerina.

Juubilar on väga erudeeritud, sü- gavate ning mitmekülgsete teadmiste- ga spordipedagoog-kommunist.

F. Kudu suuri teened on hinna- tud NSV Liidu teenelise treeneri ja Eesti NSV teenelise sporditegelase austava nimetusega. Dotsendi tea- duslik kutse anti talle 1956. a. Meistersportlaste nimetuse pälvis ta kaugushüppes tulemusega, millega võiks ka tänapäeval, vähemalt va- bariigi ulatuses, veel julgelt välja minna (7.25). Lisaks sellele on juu- bilari teened hinnatud 5 ordeni ja medali ning Eesti NSV Olümpio- kogu Presiidiumi 5 aukirjaga.

Üheks juubilari teenete hindamise vormiks on kindlasti ka tema õpi- laste, kolleegide ja sõprade lugupi- damine, mida käesoleva lühikokka- võtte näol ning eelloetlute nimel väljendas koos siiraste õnnesoovi- dega

ALFRED PISUKE,
juubilari õpilane

Tasakaalukas mees, kaalukad teod

1. jaanuaril sai 50 eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri professor Karl MURU. Kes soovib sel puhul önnne täismehes ikka jõudmisel, kes jaksu järgmiseks poolsajandiks. Justkui elaks inimene üksnes poolsa- jandite kaupa või nagu algaks me- heiga familiaarse kokkuleppe järgi!

Muidugi, vahel on hõlpsam rin- nata inimest tema elatud aastate kui tema tehtud töö põhjal. Aastad on ikka omad, töö igakord mitte. Professor Muru töödest oleks mit- melgi laenu võtta. Olgu näiteks tema töö noortega, mida K. Muru on teinud nii õpetajana kui õppe- jõuna, kui ka näiteks Kirjanike Liidu Tartu osakonna kriitikasektsioo- ni praeguse esimehena. Noored ar- vustamisega katsetajad, keda vahel on agarasti põlvkonnaks ülendatud, pole praegu veel mingid kriitikud, vaid siiski ainult noored. Karl Murult on nad kõik õpetust saanud, kui mitte tema enese suust, siis tema artiklitest. Loetud noortest kriitikuteist märksa rohkem on aga neid, keda K. Muru on muidu kus- kile esinema kutsunud või julgusta- nud.

Karl Muru on üks, tema õpilasi on palju. Professorilt on nad õppi-

nud, et kirjanduse hindamises on tõeliselt emotsionaalne vaatepunkt. Oma metoodika-alastes töodes on ta ikka osutanud (NB! — mitte rõhutanud, see ei oleks K. Muru pärane) pal- judele võimalustele kirjandusse

sisse vaadata. Seejuures luuleomas- tele, mitte luulevõõrastele võimalus- tele: luuleteksti redigeerimine, luule- teksti sõnavara uurimine, originaa- lide ja tõlgete võrdlev analüüs, luu- letaja parodeerimine, luuletaja kol- lektiivne uurimine. Võimalustele, mida prof. Muru ise on oma arvus- tajategevuseski edukalt kasutanud.

Või Karl Muru uurijatöö. Kõik eelnev kuulub ju ka sellesse! Asjata ei tunnustata tema arvustusi uuri- mispärastena — olgu näiteks või äsjane Betti Alveri juubeliartikkel. Selle kõrval ja selle juures on Karl Muru ühtlasi eesti luule akadeemi- line uurija, kelle doktoritöö käsit- les aastaid 1930—1940 eesti luule arengus. Doktoritöö tulemused on mitmes artiklis kättesaadavad, ar- tiklid ise raamatus «Vaateid kol- meetest aknast». Karl Muru on selle perioodi luule ning luuletajate asja- ja pieteeditundlik uurija.

«Sõrm näitab kuud, aga loll vaa- tab sõrme,» ütles kõnekäänd. Näi- daku sõrm pealegi üht või teist juu- belit, tark või targaks tahtja vaa- tab ikka inimest ja hindab teda. Nii juubeli puhul kui ka pärast seda, sest tema töö on põline.

PEETER OLESK

Ühiskonnateaduste seminarideks

Ühiskonnateaduste seminarid ja eksamid pole mõeldavad ilma vas- tava teema tõsise teadusliku läbi- töötamiseta. On vajalik allikmater- jali põhjalik tundmaõppimine. Marxi, Engelsi ja Lenini teoste ning lahtsamate parteidokumentide isesi- sev läbitöötamine ja konspekteeri- mine peab olema süstemaatilise. Selleks aga on vaja, et kirjandus oleks kättesaadav, et seda soovijai- le jätkuks.

TRÜ Teaduslik Raamatukogus, õpperaamatukogus, ühiskonnatea- duste raamatukogus, Ajaloo-Keele- teaduskonna raamatukogus ja Leni- nigradi maantee lugemissaalis on ühiskonnateaduste seminarideks va- jalikud materjalid käepärast ja kät- tesaadavad kõigile.

Kohapeal kasutamiseks on õppe-

raamatukogu lugemissaal üliõpilas- te jaoks kõige paremini varustatud ning suudab täielikult rahuldada lu- gejate vajadusi. Siin on mitmes ek- semplaris ühiskondlik-poliitilist kir- jandust, õpikuid ja õppetööks vaja- likku täiendavat kirjandust.

Küllaltki soodsad tingimused kir- janduse kohapeal lugemiseks on Toome üldlugemissaalis, kus asu- vad avariileid:

- marksismi-leninismi rajajate kogutud, valitud ja üksikteosed ning temaatilised kogumikud;
- NLKP kongresside ja konve- rentside materjalid, partei Keskkoi- mee pleenumite otsused;
- nõutavad õpikud poliitökonoo- mia, filosoofia, teadusliku kommuni- zmi, NLKP ja EKP ajaloo alalt;
- loetavamate ühiskondlik-poliit- tiliste ajakirjade kümme viimast

aastakäiku («Eesti Kommunist», «Nõukogude Oigus», «Nõukogude Kool», «Коммунист», «Вопросы истории КПСС», «Вопросы философии», «Проблемы мира и социа- лизма», «Мировая экономика и международные отношения», «Эко- номические науки», «Философские науки»).

Kirjandust saab laenata ka koju. Koju laenutavad õpperaamatukogu abonement Tiigi tänavas ja Toome abonement. Marksismi-leninismi ra- jajate teoste pole tarvis otsida ko- haviita ega täita soovisetele.

Mõningate üliõpilaste vabandused ühiskonnateaduste seminarideks va- jalike materjalide mittekättesaada- vuse kohta pole põhjendatud.

TIIU AAV

Uusaastaõnnitlusi

Tartu Riiklikku Ülikooli õnnitle- sid uusaasta puhul paljude teiste hulgas ka Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Tallinna Polütehniline Instituut, Eesti NSV Riiklik Kunsti- instituut, Samarkandi Riiklik Üli- kool, Kiievi Riiklik Ülikool, Petros- koi O. Kuusineni nim. Riiklik Üli-

kool, Pihkva S. M. Kirovi nim. Pe- dagoogiline Instituut, Uraali A. M. Gorki nim. Riiklik Ülikool, Daugav- pils Pedagoogiline Instituut, Eesti NSV Metsamajanduse ja Loodus- kaitse Ministeerium, Eesti NSV Vä- listurismi Valitsus, Kehakultuuri- ja Spordikomitee, Kõrg- ja Keskeriha-

riduse Ministeerium, Teaduste Aka- deemia Presiidium, Eksperimentaal- bioloogia Instituut, Tervishoiu mini- steerium, Silikaatbetooni Instituut, Zooloogia ja Botaanika Instituut, Füüsika Instituut, Küberneetika Ins- tituut, Ajaloo Instituut, Keemia Instituut, Geoloogia Instituut, aja- lehed «Rahva Hääl», «Nõukogude Õpetaja», «Edasi», Looduskaitse Selts, Tartu Riiklik Kunstimuseum, teater «Vanemuine», EUE Kesks- taap.

Lugu kolme pildiga

Kraananool kõrgumas taevasinas-
se. Tööriietes poisid-tüdrukud nina-
pidi ümber ajalehe. Kirgastatud nä-
gudelt peegeldub sisemine energia.
Leht käib käest kätte. Kohati tsiteer-
itakse valju häälega.

Hulk malevlasi naemas. Käpu-
täis püüne peal etlemas. Parodeeri-
takse malevalehte. Ja edukalt. Heast
asjast halba paroodiat teha polegi
nagu sünnis.

Viiesajased lehepakid kogumas
tolmu. Mõnigi sisseastuja küsib
lehe järele, aga kes seda siit ukse
tagant otsida teab.

See kolmas pilt on muidugi kõige
drastilisem. 2000-lises tiraazis il-
muv «Noorte Hääle» Eesti Üliõpi-
laste Ehitusmalevas» on nagu fei-
sedki lehed mõeldud lugejale. Tä-
navu peaks tähistama malevalehe
juubelit. Kümme aastat on leht il-
munud. Kuidas ta oma funktsiooni
täidab? Kas lehte üldse vaja on,
jätame küsimata, sest rumalale kü-
simusele antakse ka rumal vastus.
Mis funktsioon on malevalehel va-
bariiklike ja rajoonilehtede, ajakir-
jade, raadio ja televisiooni kõrval?

Kogu inimelu on teadete vaheta-
mine, alates sellest, kui me vastün-
dinuina laseme kuuldavale oma esi-
mese karje, kuni sinnaamaale, kus
ajalehe surmakuulutuste rubriigis
on sõnum meie lahkumisest. Siia
süsteemi kuulub ka malevaleht.
Uurimused on näidanud, et haridus-
taseme tõustes eelistatakse trükitud
sõna raadiole ja televisioonile. Kuid

see suhe peab paika enamasti
keeruka informatsioonimaterjali pu-
hul. Uudiseid ja ajaviidet otsitakse
raadiost. Malevaminutid on eetris
kord nädalas. Malevasel on teabe
hankimiseks operatiivseimaks tele-
fon. Sellegi poolest on malevalehel
oma osa uudiste vahendamisel. Seda
täidavad rubriigid «Nädala nägu»,
«Ehituskommentaar» ja «Sõnumid».
Nende värskest saame kõnelda
vaid juhul, kui leht juba «hapuks
läinuna» rühma ei jõua. Ka kõige
lihtsamal teabel on oma mõju. In-
formeerides loome kooskõlastatud
maailmapilti, ka sõltub informeerit-
tusest inimeste aktiivsus. Adekvaa-
ne teave on parim vahend võitluse
sõjavõimade vahel. Me peame sel-
lega arvestama, sest lehe levik ei
piirdu ainult malevastega.

Ajalehel on ka oma utilitaarne
funktsioon. Sel puhul jõuavad luge-
jateni praktilised teated ja nõuan-
ded. Et ettevalmistataval perioodil
on 1–2 seminarikogunemist, suuroo-
liide lehed ei levi aga kõigi kõrgkoo-
lide üliõpilasteni, vabariiklikus aja-
kirjanduses jääb materjal avalda-
miseks kitsaks, siis on malevaleht
kõige sobivam koht malevaalasteks
nõuanneteks. Areneva süsteemi pu-
hul jätkub ka vastuolusid, mille la-
hendamiseks sõltub edasine. Praegu
on lehes rubriik «Mina arvan», mille
kasutegur sõltub otseselt autorite
prestiižist ja kogemustest. Mida
rohkem arvamus selles rubriigis
välja öeldakse, seda tõenäosem, et

nende hulgas peitub maleva arengu
seisukohalt mõni õigege.

Inimeste hinnangute suunamisel
on tänapäeval ajalehel suur osa.
Seda, et me suhtume eitavalt liig-
joomisse, malevlaste keeli «mälu-
kaisse», näitab Kesksaabi määra-
tud karistuste avaldamine. Ometi
tundub kõige selle kõrval, et «lak-
kimist» meie lehes kipub rohkem
olema kui asjalikult kriitilisi ja
probleemartikleid.

Meelelahutus? Huumor on parim
pinge maandaja. Meie lehes ilmub
karikatuure ja naljanuppe. Meele-
hutuslikku osa võiks aga veelgi suu-
rendada.

Peamine on meie töös siiski in-
tegreeriva funktsiooni jälgimine.
Ajaleht seob, tugevdab meie-tunnet.
Ainuüksi kokkutulekust ja maleva-
vormist jääb väheks. Sealjuures
peame saavutama, et kõik tegutsek-
sid ühes suunas ja et kõik tunnek-
sid pideva arengu vajadust. Selleks
on vaja tugevat organisatsiooni ja
siin on ka malevalehel võrreldama-
tu eelis.

Teesid:

● Leht peaks ilmuma mitte ai-
nult aktiivsel, vaid ka ettevalmista-
val perioodil. Praegu teevad seda
kaks üliõpilast, kes vormistatakse
tööle kolmeks suvekuuks. Maleva-
leht on aga üks ametkondlikest le-
hetest. Kas poleks siis mõeldav
koosseisulise toimetaja koht? Aas-
ta ringi ilmuv malevaleht oleks aas-
ta ringi töötava ELKNO KK juures
asuva EÜE Kesksaabi häälekandja.

● Lehe sisu sõltub suuresti kaas-
töödest. Seni on nad tulnud stihiil-
selt, vahel hoopistükki tulemata

«Inkululeke!»

Seda hüüatust teadsid peale xhosa-
neegrite ka keemiaosakonna tuden-
gid, kuigi neilt rahvusvaheliste su-
hete viktoriinil seda ei küsitud.

Viktoriini organiseeris RSR ning
aset leidis see 16. novembri õhtul
uues kohvikus. Viktoriinikute tead-
misi hindas karmilt, kuid õigla-
selt autoriteetne žürii eesotsas õi-
gusteaduse doktori prof. Abner
Uustaliga. Välja tuli 8 võistkonda,
kellele esitati 2×10 küsimust Kuu-
bas likvideeritud presidendiametit
Püha Toolini. I voorus selgitati 3
tugevamat, kes lasti II vooru pari-
mat selgitama. Punkt-punkti rebi-
mises saavutas hinnatava esikoha
vähendatud koosseisus esinenud kee-
mikute koondis (Mart Tarmak, Tiit
Laasik ja Andres Raukas). Järgne-
sid ajalugu ja majandus. Ka II voo-
rus väljaspool arvestust esinenud
bioloogid-geograafid ning matemaat-
tikud olid tublid.

Küsimus keemikute kaptenile Mart
Tarmakule: Milles siis peitub teie
edu saladus?

«Talisman-dopinguks oli meil küll
piimasegu «Maljutka», ent põhja-
like teadmisteta ei aita seegi.»

Ajaloolaste südameisse aga jäi
kahtluseokas, kas küsimused olid
süsteemilised ja võitjad tõesti pa-
rimad. Keemikute eestvõttel lepitigi
kokku tuleval semestril omavaheline
duell maha pidada. Vastav lepe
jääb vaid dekanaatides ratifitseeri-
da ning siis ellu viia.

AUNE KULIKOVA

VIKTOR SIILATS, keemia IV k.

Tõnu Karro

Kui kuu veab lumele võikollast
vagu, algavad Pärtris (tõlge: ühis-
elamus) öised kõnelused. Tuba on
hümar, üksi kardina taga aknama-
demel põleb tuli. Öökapiil voodipea-
sis sumiseb raadio. Rahu ja hardus,
mis ööhõlmas peidus, õhutavad laua
ümber istuvaid noori siirusele. Taas
täitub me hing hiliste tundide mõt-
terändudest, justkui leidnaks ta neist
teejuhi päevapäikesesse käia. Lävi-
des siiraste inimestega, kontrollid
omagi vaateid ja tunded ükskord
heameelt, et võid esitada oma posi-
tiivse programmi, mille järgi raske-
tel aegadel ödus käia.

Esimene kõnelus. Ihkan, et ini-
mestel oleksid iluhellad hinged, sest
kuidas muidu suudetaks maitsta
inimlikku õnne ja teada midagi ise-
enda kohta. «Ja hetked on rasked
kanda — / iga hetkega vähem on
öelda, / iga hetkega vähem on an-
da, / aga päevad lähevad mööda,»
on lausunud poet. Ma kardan kogu-
tavalt kaduda halli massi, leidma-
ta oma nägu. Aga hallust signeeb
üliskooli. Kui palju vaeseid inime-
si, kes käituvad ikka veel vaid ins-

tinkti ja juhuse ajal?...

Teine kõnelus. Minu verinoor kur-
sus on kaotanud eksmatrükuleerimi-
se läbi kaaslase, kes oli hea poiss,
kuid elus abitu, liig tuline otsustus-
tes ja sageli mõtlematu tegudes.
Kas juhtum, et ta arestikambrisse

sattus, oli pretsedenditu või kandis
enesel märki millestki üldisest, ei
oska praegu vist keegi meist öelda.
Ent seletamatut kibedust tunneme
sellegipoolest. See oli kahetsusväär-
ne kaotus ja me ei protestinud selle
vastu. Me ei võidelnud oma kaas-
lase eest, sest me ei mõistnud, siis,

et igas sündivas ülekohtus, igas
hukkaläinud elus on meilegi süüd. Et
kõik vigased ja viltukasvanud on
osake meist endist. Nüüd tunduvad
minulegi olulistena viina müüvad
õised taksojuhid, üliõpilaste ühisko-
dude koridorides seinu toetavad
uduse silmavaatega tüübid, muga-
vad äraelajad ametihierarhia erine-
vaid tasemeid, karjeristid, kes ei töö-
ta südame sunnil. Meie viga on sel-
les, et mõeldes end kruvikesteks
maailma kordaarmastavas mehha-
nismis, jätame palju olulist aja sea-
da, kuid *deus ex machina* tegutseb
tänapäeval siiski vaid kirjanduses, aja
kärtsunud niite aga kotinõela ja rist-
pistega kokku ei traagelda. Meie
«mina» — mikrokosmos — on see,
mis muutuma peab ja selleks pole
ükski elu liiga lühike...

Kolmas kõnelus. Tartu on nüüd
meie kodu ja armastus. Tartus on
«Vanemuine», on Jaan Tooming, õn-
nelik süntees elavast inimesest
ja kunstnikust. Nagu ei saa seista
kahte korda ühes ja samas voolus,
ei tehta erinevaid aegadel ühesugust
teatrit. Ja kui kunagi peaks leita-

magi, et Toominga kujundis oli
omajagu naiivsust (kordan: kui
peaks), siis ometi mõnel juhul aitab
ta meid elule lähemale, avardab
meie tunnetust, ja see on peamine.
Nii mõistame ta kunsti...

Neljäs kõnelus. Üle Tartu küüni-
tab mõtlik koloss, mida kutsume
Toomemäeks. Sajad on kahutanud
ta rohtu ja nõvad on täitunud veest.
Ja sügisel linnamäel kohkume sää-
ravate värvide ilust ja talvel valen-
dab lumine Toomkiriku hari ja rääs-
tais tilguvad purikad. Mägi magab,
hingab ja elab ühes linnaga. Ja
tema hingusest saame reipust meie-
gi, mäe veerule pillatud *alma mater*
Tartuensise, meid toitva ema
lapsed...

Nii jõuame oma õiste kõnelustega
koitu, mis summutab me jutud, mil
visamadki oponendid uinuvad, et
mõne tunni pärast taas maailma
avastama minna mõne töö võrra
rikkamana, kindlamana endas ja
kaaslastes.

Armastan õiseid kõnelusi.

olnust

Kui 1802. a. avati Tartu ülikool,
siis selle raamatukogu jaoks kogu-
tud teosed asusid üürimajas (praeg-
u Ülikooli tänaval asuvas ühiskonnateaduste
hoones). Toomemäe ki-
riku varemeid alles kohandati raama-
tukogu tarvis. Sinna koliti 1808.
aastal, nagu selgitab meie raama-
tukogu kauaaegne töötaja Eduard
Vigel (1890—1957) oma 1962. a.
postuumselt ilmunud põhjalikus
töös TRÜ Teadusliku Raamatukogu
asutamisest ja arengust.

Raamatukogu tuli nüüd hoogsam-
alt korraldada ja raamatud kata-
loogida. 25 aastat pärast raamatukogu
avamist praeguses hoones saame
ülevaate olukorrast, millest aru-
anne on trükitud saksakeelses pe-
rioodilises väljaandes «Dorpater
Jahrbücher ... III 1.» Tuletame
ühilasi meelde, et raamatukogu di-
rektorina püsis kaua aega (ava-
misest kuni 1839. aastani) profes-
sor Johann Karl Simon Morgen-
stern (1770—1852).

1833. aastal oli Toome raamatukogu
üle 33 000 teose ehk 57 000—
58 000 köidet, kui hulka arvata ka

perioodika, brošüürid, käsikirjad,
kaardid. Sisul poolest oli terve kogu
tollal jaotatud 16 alasse. Keelte oli
Tartu ülikooli raamatukogu ikka
veel tüüpiline saksakeelne raamatu-
kogu, sest saksakeelsed teosed moodustasid
ümmarguselt poole raamatute-
test. Teisel kohal figureerisid la-
dinakeelsed teosed (üle 7000), mil-
lele järgnesid prantsus- ja neile
inglisekeelsed raamatud. Venekeel-
sed raamatud olid viiendal kohal
(1616). Üle tuhande teose oli itaalia
keeles. Ülejäänud keeled olid iga-
üks esindatud alla 1000 teosega,
nagu vana-kreeka (820) ja hispaania
(~100). Idamaade keeltes il-
munud tööd ei olnud diferentseeritud
üksikute keelte ja kirjade järgi.
Neid oli üsna vähe ja nad moodustasid
kataloogis ühise grupi — kokku 112 teost.
Ülejäänud keelte osa oli märksa väiksem:
poola — 72, rootsi — 35, hollandi —
32, taani — 28. Peale vene- ja poola-
keelsete olid teised slaavi keeltes
ilmunud raamatud kõik ühte patta
pandud. Neid oli kokku 65 teost.
Leidus ka eestikeelseid teoseid,

De nonnullis nostrae universitatis bibliothecae factis anno MDCCCXXXIII

kuid nad olid ühte pandud saksa-
keelse pealkirja alla, mis tõl-
gituna kõlaks: «... eesti, läti ja teiste
keeltes» — kokku 33 teost. Tol-
lal ei peetud olst vajalikuks väike-
rahvaste keeltes ilmunud raamatuid
diferentseerida.

Sisult ja ainelt seisid esikohal aja-
lugu ja teoloogia, aga ka kirjandus
(koos kirjandusteadusega), muidugi
lõiviosa saksa ja ladina-kreeka oma.
Filoloogia, eeskätt vanade klassiku-
te teoste arv oli samuti silmatorka-
valt suur. Esinduslik oli ka suure
formaadiga köidete arv õigusteaduse
alal — muidugi peamiselt Rooma
õiguse valdkonnas (ladina ja saksa
keeles trükitud).

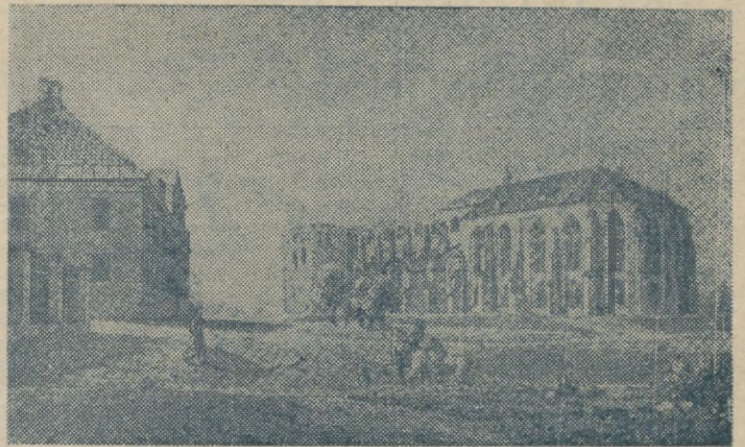
Tagasihoidlikult oli seevastu
esindatud näiteks matemaatika.

Lõpuks lühidalt mõni sõna
1832/1833. õppeaasta lugejatest ja
raamatukogu kasutajatest. Õppe-
jõudude ja ametnike poolt oli lae-
nutatud 1840 raamatut, üliõpilaste
poolt — 3480, väljaspool ülikooli
teenistust seisvate isikute poolt —
1330. Paistab silma küllaltki suur
lugejate arv väljaspoolt ülikooli.

See on põgus pilt sellest, mis toi-

mus 1833. aastal Tartu ülikooli raama-
tukogus. Lisagem veel, et pärast
1825. aasta 14. detsembri ajaloolisi
sündmusi läks ka raamatute tsen-
sur märgatavalt rangemaks ning

tolle aja progressiivne kirjandus
seati keelu alla. Koostati eri nimes-
tik vastavalt 1826. aastal 10. juunil
ilmunud valjule tsensuuristatutele.
LEO LEESMENT

A. M. Hagen. Ülikooli raamatukoguhoone.

Alpinisti rinnamärk

Alpinismi alguseks Nõukogude Liidu
praegusel territooriumil loetakse aastat
1879, mil tollaegse Tartu ülikooli
füüsikaprofessor J. F. Parrot tõusis
koos kaaslastega Suure-Araratli tippu.
Alpinism meie ülikoolis võrreldes tolle
ajaga on palju edasi läinud. Igal aastal

käib mägedes ligi poolsada alpinisti.
On vallutatud Nõukogudemaa kõige
kõrgemad mäetipud ning sooritatud rida
tõuse ka Alpides. Seoses alpinismi 150.
aastapäevaga ning vajadusega ära mär-
kida silmapaistvate alpinistide ja alpi-
nismitegelaste teened, otsustas ÜSK-i
alpinismisektsiooni juhatus luua vasta-
va rinnamärgi. Märki omanikuks võl-
vad saada need, kes on andnud tubli
panuse alpinismi kui spordiala arenda-
misse.

Märki kavandi saamiseks kuulu-

tab sektsiooni juhatus välja konkur-
si, millest on kutsutud osa võtma
kõik, kellel on häid mõtteid ning
oskust neid paberile panna.

Nõuded märki suhtes: suurus 2—5
sm; peab kajastama alpinismile või
mägedele iseloomulikke; soovitatav
oleks kiri «Firn» ja «Teenete märk»
vms.; materjaliks ei tohi olla väär-
ismetall.

Nõuded kavandi suhtes: märki joo-
nis loomulikus suuruses ja 3 korda
suurendatult; mitmevärvilise märki
korral ka värviline joonis; andmed
märki materjali, kinnitustüübi ja
valmistamise tehnoloogia kohta.

Konkursi kord: kavand esitada kir-
jalikult kahes eraldi ümbrikus (ühes
kavand märgusõnaga, teises and-
med autori kohta); kavand saata

aadressil: 202400 Tartu, Vambola
4—2. I. Parmas hiljemalt 1. märtsi-
ks 1977. a.

Auhinnad: võitjat premeeritakse ta-
suta tuusikuga alpilaagrisse; kolme
esimest kohta premeeritakse võitnud
märgiga.

ÜSK-i alpinismisektsiooni
juhatus

Oleme esmakursuslased rahvakunstiansamblist

Filoloog: Rahvatants on rahvakunst. Tema kaudu jõuab lähemale rahva põhiolomusele.

Majandusmees: Tantsides veedetud tunnid on igati kasulikud: trennis jääb raha tasku ja saad ilma ühegi kopikata mõnikord suutäie naerda. Pealegi veendud selles, et klubi põrandal pargitud (pargitakse muide halastamatult) tallanahk muutub vastupidavamaks loomanahast ja et lihtne südamluke soovidega sünnipäevaõis sõbra peost teeb meele imeliselt rõõmsaks.

Arst: Kui inimene tantsib, on ta terve ja tugev, tunneb oma keha, oskab seda käskida.

Matemaatik-füüsik: Nädalas on kaks trenni à 2 tundi. Iga trenniga õpime selgeks neli uut sammu, pool tundmatust tantsust ja võtame kaalust maha umbes kilo. Kuu aja pärast on näitajad...

Jurist: Hea asi, kui oskad sundimatult kaabuta tõsta, professori ees korrektselt seista, istuda-astuda jne.

Geoloog: Ei osanud ette kujutada, et sellist mahvi võidakse üldse teha, et see meeldima hakkab ja et ülikoolis veel kõndimistki õppida tuleb.

Pühholoog: Olg õla kõrval, jalg jala kõrval, käed kätes, suus sõpruslauld... Vahel käegälöömist (tõsi, jääb üha harvemaks), endast jagusaamist (läheb üha kergemini), sest 1980. a. olümpiaregatile minna asjamehena, mitte pealtvaatajana (paljuke neid sinna saabki), on vahva eesmärk, vae kuidas tahes.

Zurnalist: Huvitavad võrdlused — hämmastav, kui palju neid trennis kuuleb — on mulle teresõbraks edasises töös. Trenni ega treenerit ma ei karda, sest olen juba koolitüdrukuna tantsupidudel Henu tunda õppinud — «Spunks»!

Meid, esmakursulasi, on RKA-s meeldivalt palju. Me sunnime nurisemata oma jäsemeid ja keret sihipärasele täpsele liigutuste täitmisele. Me teeme silmad lahti, naeratame ja karjume, higistame, kirume suuri viile, enese saatmatust ja treenerit. Me loodame oma tahtjõule, 90%-lisele tööle ja 5-aastasele tudengipõlvele. Meist peab tulema vääriline vahetus TRÜ RKA-le, sest me ise soovime seda.

KRISTA MULDMAA

Igapäisest kehakarastamisest

Kallis noor inimene! Et Sinu selg usina õppimisega kiiva ei kisuks ning küür kaunist rühti ei rikuks, et Sinule istumisest vesiville ei sigineks ning et Sinu ihuliikmetest veetlev nõtkus ei kaoks, ära jäta ka eksamite ajal kehakarastamist ning viisipärast väljamine õhu käes liikumist. Et lumi liiga sügav on ja jalakäimise raskeks teeb, pane lumelauad alla või mine tritsutama. Kui Sina sügavat vett ei karda, võid ilmast välja tegemata kala kombel vees vingerdada. Või kui Sinule palli viskamine heameelt teeb või turnimine rõõmu valmistab, ära häbene mitte, vaid tule ja tee seda. Nagu Sina, kõrgesti haritud inimene, ammu tead, teeb igapäine ihu eest hoolt kandmine inimese ilusaks ja tema vaimu nõnda teravaks, et see kui vahe nuga suurest teadmistepuust laastukesti lõikab. Iseäranis peaksid seda naisinimesed meele pidama, et suitsuviingu sees kottunud palg ka professoril üle eksamilaua mitte ilus vaadata ei ole. Aga ka professor ärge unustagu, et noorte inimeste säravate mõtete pikem kuulamine üks raske töö on ning tõsist kehalist ettevalmistust tarvitab.

AMETLIK OSA

1. TRÜ suusabaas (Emajõe ääres) on avatud ning laenutab üliõpilaspileti vastu suuski ja uiske esmasp. reedeni kl. 9–16, laupäeval kl. 10–14. Baasis ka pesemis- ja riietumisvõimalused.
2. Tähtvere basseini on üliõpilastele avatud esmasp. reedeni kl. 18–19. Piiratud võimaluste tõttu soovime ainult VTK treeninguks.
3. Võimla Gagarini t. 1. on avatud esmaspäevast reedeni kl. 17–19. (võimlemine ja sportmängud).
4. Suusamatkad: 9. I Elva—Kääriku 16. I Tähtvere (orienteerumissuusatamine) 23. I Tõravere—Tamsa—Ilvi—Elva 30. I Rebase—Kambja—Tartu 6. II Tartu—Elva
5. Pühapäeviti kell 9 väljuvad Kingissepa t. 19 võimla eest suusabussid Käärikule. Eelregistreerimine TRÜ spordiklubis (Kingissepa 19, I korrus).
6. Oppejõudude ujumistundide ajad avaldatakse TRÜ rahvaspordikalendris (küside TRÜ spordiklubist ja dekanatidest).

Sportvõimlemise finaalsoistlused

19. detsembril toimusid Gagarini t. 1 võimlas üldkehalise ettevalmistuse osakonna sportvõimlemise finaalsoistlused. Osa võttis 85 õppegruppi eelsoistluste paremat üliõpilast.

Esimeste kursuste parimaks tunnustati Silja Jürgenson (vene fil. I k.), teisele kohale tuli Vapuh Sakh (farmakol. I k.), kolmandale Eda Heidema (Õigust. I k.). Võistkondlik võit kuulus Filoloogiateaduskonnale (N. Mihhailovskaja, S. Jürgenson, M. Visberg), teine koht Õigusteaduskonnale, kolmas Matemaatikateaduskonnale. Üksikute alade parimad olid Maia Kannula (vabaharjutus), Marina Palm (toenghüpe), Silja Jürgenson (akrobaatika); poomial jagasid esikohta Aili Tamme-raid, Olga Fjodorova ja Eda Heidema.

Teise kursuse üliõpilastest tuli esimeseks Larissa Ivanova (Majandust.), teine koht läks Ülle Kuuskalale (Ajaloost.), kolmas Tiina Adarile (Füüsika-Keemiast.). Võistkondlikult oli parim Füüsika-Keemiasteaduskond (K. Kurvits, T. Ader, L. Luhamaa), järgnesid Majandusteaduskond ja Õigusteaduskonna kombineeritud rühm. Üksikute paremad olid Sirje Mutso (vabaharjutus), Ülle Kuuskalu (toenghüpe), Larissa Ivanova (poom ja akrobaatika).

Kolmandatel kursustel võitis Matemaatikateaduskonna üliõpilane Ljudmilla Lavrentjeva, teiseks tuli Tatjana Zarkova ja kolmandaks Tatjana Surovtseva (Majandust.). Võistkondlikult oligi parim Matemaatikateaduskond (S. Beljajeva, T. Zarkova, L. Lavrentjeva).

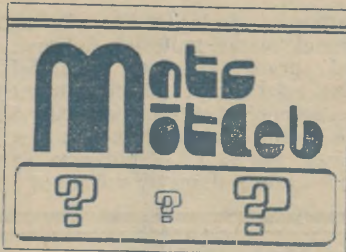
MILVI KIVISTIK

Vastuseks kriitikale

Ajalenes «TRÜ» nr. 48, 1976 avaldatud repliigile «Kas reklaamitrikk?» saime vastuse T. Erilailult,

kes vabandab publiku ees oma viga, «et ei hankinud piisavalt informatsiooni selle kohta, mida ootavad konkreetselt õhtul üliõpilased ja mismoodi on ettevõtmine peensus-teni korraldatud.»

ВИНИТИ, ВНИИМИ, ВНИИКИ, ИНИОН, ГПНТБ — kõikide nende lähekombinatsioonide taga selsavad NSVL suured infokeskused, mille ülesandeks on korraldada ja suunata vastavate erialade teadustehnillist informatsiooni. ВНИИТИ ehk Всесоюзный институт научной и технической информации, rajatud 1955. a. detsembris, on nende seas suurim, koondades enda alla hulgalt teadustöötajaid, sealhulgas 8900 kandidaati, 1390 doktorit, 65 Teaduste Akadeemia korrespondentliiget, 35 akadeemikut. Organisatsiooni poolt produtsseeritavatest väljaannetest on tuntuimad referaatajakirjad (РЖ), mis sisaldavad kodu- ja välismaist informatsiooni kokku 172 teadusalalt. Lisaks sellele antakse välja veel nn. signaalinformatsiooni (СИ), kus tuuakse ära РЖ-sse viimase kahe nädala jooksul saabunud publikatsioonide bibliograafilised kirjad artiklite kaupa, millest osa (60%) hiljem koos referaadiga РЖ-s avaldatakse. Võrkeelse artikli kirje antakse ka vene keeles. СИ-d jõuavad tarbijani kilremini kui eespool nimetatud РЖ-d, sest nende perioodus on 24 numbrit aastas. Mõiste «signaalsatsioon» alla kuuluvad ka välismaiste ajakirjade sisukorrad, mida kohapealne paljundusbüroo tellija soovil valmistab.

Seltsimehed

Kui kainelt mõelda ja vaadata ümbritsevat elu siis selgub

hoopiski pole tarvis seda tohutut hulka igasugust kola

- raamatuid
- reaktiive
- mõõblit
- pudeleid klaaskolbe mensuure
- elektroonikat mehaanikat
- muud tehnilist rämps

mida tõsi küll

suurte rahade eest kokku on veetud

kuid mis

nagu meile näib

juba ammu on vananenud või moest läinud

— olgu ta neetud

Et tagasi võita ülalpool kaotatud paipaistet

teeme endile põhjaliku striptiisi

kanname maha

loobime ära kõik mis meid ümbritseb

- raamatud
- reaktiivid
- mõõbli
- muu kasutu

igauhele anname grammi või milliliitri

seda ja teist kui vaja

polüesterlakiga kaetud saepurusüntetikal

veedame teaduslikult kükitades oma aega

paber ees

pastakas peos ning rehkendame

— A + B = C

Ehee

just see

See elu säästab

ruumikitsikusest päästab

MORAAAL: Mats, enne mõtle, siis ütle!

Elva—Kääriku

suusamatka stardipaika pühap., 9. jaanuaril saab Tartust sõita 9.05 väljuva Elva rongiga ja tund aega hiljem «Tšai-kaga». Riideid võib Elvas bussil peale anda kl. 9.45–10 ja 10.30–11. Kes tahab Käärikul bussiga tagasi sõita, peab hiljemalt reedel kella 18-ks end spordiklu-

Veidi ВИНТИ-st

Seoses Genfi konventsiooniga, mille kohaselt kehtestati autoriõigus NSV Liidus, ongi signaalinformatsiooni väljaanded ja referaatajakirjad nendeks allikateks, mis kompenseeriks teatud määral ümbertrükkide arvu järsku langust, annavad püüdlile teadlasele võimaluse oma erilaga kursis olla. Kuigi suhteliselt ebaökoonome (näiteks СИ puhul ei selgu artikli pealkirjast enamikul juhtudel materjali sisuline külg), võimaldab see süsteem igal teadlasel kasutada ВИНТИ võimsate paljundusaparatuuride teenuselt. Tellimused tuleb vormistada spetsiaalsele blanketile, märkides selleks ettenähtud kohta algallikana kasutatud РЖ või СИ andmed. Nende puudumisel (kui teave soovitud artikli olemasolu kohta on saadud mõnel teisel viisil) ei jäeta tellimus täitmata, ainult koopial (võimalik on lasta teha nii kesro- kui fotokoopiaid, peale selle veel mikrofilme) kättesaamise isegi venima

kippuv tähtaeg (keskmiselt kaks kuud) pikeneb mõnevõrra.

Kserokoopia suurusega 21×30 cm maksab 6 kopikat. Lunakiri ВИНТИ-sse saadetakse TRÜ Teaduslikust Raamatukogust välja iga aasta algul. RVL osakonda ongi koondatud vastavasisuline ametkondlik tegevus, mille eesmärgiks on ära hoida nende materjalide ülligset kuhjumist, mis meie raamatukogu fondides lahkelt lugejat ootavad. Sellega seoses on soovitatav enne korrektselt vormistatud tellimuse esitamist tutvuda hoolikalt venekeelse perioodika kataloogiga ja tõmmata välja analoogilistest võrkeelse perioodika kataloogist — pruun plekkpidevõrra sahtel N—Nature või siis S — Science. Samuti tuleks meele hoida tõika, et ühestki väljaandest, ei perioodilisest ega monograafiast, tervikuna (kaanest kaaneni) koopiaid ei valmistata. Lülitades lühikesse ülevaatesse ВИНТИ kui informatsiooni tegevusest veel ekspressinformatsiooni (tähtsamatest tehnikaküsimustest ülevaate andmine) ja kogumikud «Итоги науки» (kord aastas) ja «Научно-техническая информация» (kord kuus), oleme viidanud ka ВИНТИ põhilfunktsioonile — informatsiooni edastamine süstematiseeritud kujul.

TOOMAS RAUDAM

Realismist

Teema vali ohutu

Eksperiment mahutu

Kohalik käibetarkus

Malevlane, vaktsineerima!

Nagu kõigil eelnevail aastail nii pääsevad ka sellel aastal malevasse ainult terved tudengid. Arsti loa võivad anda ainult kõrgkoolide arstipunktid, seega TRÜ üliõpilastele TRÜ arstipunkt. Teistest allikatest loa saanud TRÜ üliõpilased arvatakse malevast välja.

Kõik Eesti NSV territooriumil töötavad malevlased peavad olema vaktsineeritud teetanuse vastu. Osal malevlastest seisab ees ka vaktsineerimine puukentsfaliidi vastu. Selleks et komplekteerimist kiirendada, on soovitatav juba nüüd end vaktsineerida teetanuse vastu. Kel end puukentsfaliidi vastu vaktsineerida tuleb, saab seda teada pärast lepingute sõlmimist.

Vaktsineerimine peab olema lõpetatud 1. maiks k. a.

Vene NFSV-sse ja sotsialismi-maadesse sõitvate üliõpilaste vaktsineerimise vajadus selgub k. a. märtsis.

EÜE rühmaarstidena töötavad 1977. aastal Arstiteaduskonna üliõpilased. Eelisjärjekorras saavad rühmaarstideks VI, V ja III kursuse üliõpilased, samuti need üliõpilased II ja I kursuselt, kes on eelmisel aastal olnud rühmaarstiks või on lõpetanud meditsiinikooli. Rühmaarstide komplekteerimine on juba alanud, vabu kohti veel on.

Tohter! Anna endast teada ja veda suvi meeldivalt EÜE-77 ridades.

Kõikidele teistele üliõpilastele aga põrumist sessil ja ärge unustage juba järgmisel nädalal TRÜ arstipunkti vaktsineerimisele minna!

EÜE meditsiiniteenistus

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийилик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja "trükk". Tartu, Ülikooli 17/19, 111. Üksiknumbrid 2 kop. Tell. nr. 26, MB-00306.

NB! NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub 21. jaanuaril.

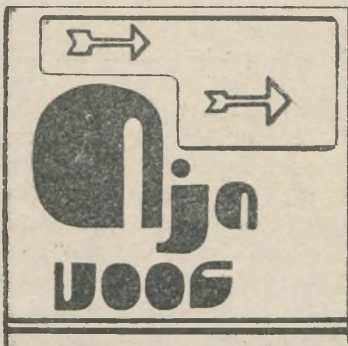
tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2

Reedel, 21. jaanuaril 1977

XXIX aastakäik

Fakt.

Möödunud aastal kehtestas ENSV Advokaatide Kolleegiumi Presiidium iga-aastase üliõpilaspreamia Oigusteaduskonna üliõpilasele parima originaalse teadustöö eest, mis on seotud advokatuuri tegevuse või advokaaditööga. Nüüd on esimene laureaat selgunud: 200 rubla suurune preemia määrati Oigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Hallar LINNULE, kelle töö «Kaitsja osavõtt eeluurimisest prokuröri määruse alusel» on valminud dots. H. Saarsoo juhendamisel. Ergutuspreamia (50 rubla) pälvis Riho Kõverjal, kes praegu on juba stažöör õigusnõuandlas.

Kommentaar.

Mida ütleb «süüdlane» Hallar Lind ise selle kohta? On hea meel, et mu kursusetööst väljakasvanud uurimus seesuguse tunnustuse osaliseks sai. Tähelepanu alla võtsin 1971. a. vastuvõetud normi, mille järgi kaitsjal lubatakse osa võtta eeluurimisest prokuröri määruse alusel. Seda võiks käsitada üleminekuetapina kaitsja lubamisele eranditeta igast eeluurimisest osa võtta. Üldiselt on kaitsja osavõtt kriminaalprotsessi eri staa-

diumides vajalik mitte ainult süüdistatava, vaid tervikuna nõukogude õiguse mõistmise huvides. Praegu ilmutatakse siiski äärmiselt harva initsiatiivi kaitse lülitamiseks eeluurimisprotsessi. Ilmselt on see seotud asjaoluga, et vaadeldav norm vajab veel märksa konkreetsemat formuleeringut kriminaalprotsessi normatiivaktides. Sellel teemal on minu teada kirjutatud juba vähemalt 10 kandidaaditööd. Ometi jätkus veel fondides tuhnimist küllaga, kus üllatuseks 90% mulle vajaminevat kirjandust polnud varem kasutamist leidnud. See kõik oli omamoodi põnev ja samal teemal loodan kaitsta ka diplomitööd.

Juuraüliõpilane ja teadustöö? Need on lahutamatud mõisted. Vähemalt peaksid olema. Esiteks annab see tuhnimiskogemusi, kui nii võiks väljendada, ja teiseks arendab sõnastamisoskust. Praegusi kursusetöid vaadates oleme aga eest leidnud rohkesti ametniku keelt kõige halvas mõttes. Ise olen arvamusel, et juristigi kirjatöid saaks kirja panna Hašeki sädelusega.

REIN VEIDEMANN

II Ülevenemaaline Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogude kongress

Kellahelin tõmbas delegaatide pilgud poodiumile. Nüüd võis näha, et presiidiumis istuvad vana Kesktaitevkomitee liidrid, istuvad oma viimasel istungil. Nõukogud on aga nende vastu. Võib-olla mitte igaks ei märganud kolme «suuruse», Krenske, Tšheidze ja Tsereteli puudumist. Tribüünile tõusis menševike üks liidritest Dan ja kuulutas kurtvalt: «Võim on meie käes. (Jah, see oli tema lüüasaamine.)» Kuulutan II Tööliste ja Soldatite Saadikute Nõukogude kongressi esimese istungi avatuks.

Üldises hääletamises valiti uus presiidium: kokku 14 bolševikku, 7 esseeri, 3 menševikku ja 1 internatsionalist. Kuid menševikud, parempoolsed esseerid ja esseerid-tsentristid loobusid kohe osalemisest presiidiumis. Seejärel hääletati päevakord: (1) küsimus võimu organiseerimisest, (2) küsimus sõjast ja rahust, (3) küsimus asutavast kogust. Siis alustas kongress oma loovat tööd. Aktiivselt esinesid soldatite saadikud. Et kongressil osalesid eri voolude esindajad, katkestati kõnelejaid tihti repliikidega, vilega ja teiste oraatorite psüühikalt mõjustava vahenditega. Aga ühte neist kuulati tähelepanuga. Pärast seda, kui olid kostunud kõneleja lõpusõnad: «Ei ühtegi resolutsiooni enam! Aitab sõnadest! On vaja tegusid. Me peame võtma võimu enda kätte!», vallandus aplaus. Nii avaldas auditooriumile oma kõnega mõju Läti punane kütt K. A. Peterson, aga ka sellepärast, et see oli soldatite hääle.

Kongressi teine päev avati 26. oktoobril kell 20.40 (algus viibis ter-

velt 7 tundi, sest revolutsiooni juhtidel oli enne seda väga palju küsimusi otsustada). Järelgi algasid tulised vaidlused. Tribüünile astus delegaatide vaimustus-avalduste saatel Lenin, kes luges ette pöördumise «Kõigile sõdivate maade rahvastele ja valitsustele». Selle peamine mõte — viivitamatu, anneksioonideta ja kontributsioonideta rahu sõlmimine.

Algasid läbirääkimised, kuulduisid hääled «poolt» ja «vastu». Kell 22.35 tõstis kõik (v. a. üks, kes kuuldes enda kõrval rahulolematut osatamist, langetas vastuhäletamiseks tõstetud käe) oma mandaadid aeglaselt üles, kiites resolutsiooni ühehäälselt heaks. Ühine vaimustus haaras kõiki ja vallandus revolutsioonilise «Internatsionaali» laulmises. Keegi nuttis nagu laps, keegi unustas rõõmst end täiesti, kostis hüüded: «Sõjal on lõpp!». Pärast laulu valitses vaikus. Tagumistest ridadest kuulduis kellegi hääle: «Selt-simehed, mälestame neid, kes langesid vabaduse eest.» Ja kongress alustas laulu «Вы жертвою пали в борьбе роковой». Oli teostunud lõpuks see, millest olid unistanud tuhanded revolutsiooni eest langedud.

V. I. Lenin kuulutas välja dekreedid maast. Uuesti vaidlused. Kahe ja poole tunni pärast hakati ette lugema mitmetel polkudel saabunud telegramme toetuse avaldustega Sõjarevolutsioonikomiteele. Kell 2 õõsel võeti kohalviibivate talupoegade rõõmuhoisete saatel vastu maadekreet. Kell 2.30 loeti ette dekreet uue

valitsuse — Rahvakomissaride Nõukogu moodustamisest. Nõukogu esimeheks sai revolutsiooni juht — Vladimir Uljanov (Lenin).

Rahvakomissaride Nõukogu oli valitud enamuse hääletage. Ajalugu ei tundnud veel kunagi varem nii haritud valitsust: peaaegu igaks selle liikmeist valdas mitut võõrkeelt ja oli trükkis avaldanud oma töid. Ning kui sellele lisada veel elu ja võitluse kogemused!

Uude, nõukogulikkum parlamentit valiti 100 liiget, neist 70 olid bolševikud, kes seejuures teatasid järgmist: «Hea meelega võtame valitsuse koosseisu kõikide parteide ja gruppide esindajad, kes tunnustavad meie programmi.»

Kongress lõppes. Delegaadid võisid laiali sõita üle kogu Venemaa ja jutustada toimunud suurtest sündmustest. Trammitööliste Liit oli nende eest hoolitsenud. Kell 7 hommikul olid Smolnõisse saadetud trammid. Loomulikult polnud atmosfäär enam see, mis kongressi eel ja kongressil, elurõõmus ja mu-retu. Nüüd oldi peremehed: ja see kohustas tõsiselt mõtlema: kuidas oma maad majandada.

VIKTOR BLUM,
ajal. I k.

P. S. Mõned arvud, mis kahjuks pole päris täpsed, sest stenograafide sabotaazi tõttu ei stenografeeritud istungeid. Nõukogude ajaloolase Averiyei arvustuste põhjal olid kongressil 402 nõukogu esinud. 670 delegaadist sead võimu ülemineku eest nõukogudele 505 inimest, ülejäänud 165 kaitsesid nn. demokraatliku või koalitsioonivõimu. 670 delegaadist olid 300 bolševikud, 193 esseerid, 68 menševikud, 38 parteilist.

444 eksamit

Palju? Aga just nii palju mahub ühte talvesessiooni. Eksamipäevi tuleb veelgi enam, koguni 960, sest igal kursusel on vastamisvõimalus kahel või mõnel suuremal koguni kolmel päeval. Teaduskondade kaup on eksamipäevi rohkem arstidel (217), teistele jääb poole vähem, juristidele ja kehakultuurlastele vaid kolmekümne ringis.

Need ja järgnevad andmed saime õppeosakonna juhatajalt Mati Salundilt. Eksamid kulgevad normaalselt, äraseletatult siis ilma suuremate läbikukkumisteta, eksamil ilmumata jäämisteta. Siiani. Sest sessioon lõpeb alles tuleval nädalal, igale diplomandile aga pole veel alanudki.

Kõige pingelisem aeg on kolmandatel kursustel, neljale või viiele eksamil lisandus ka eriopetuse teadmiste kontroll. II ja III kursuse juristid «pääsesid» vaid kahe eksamiga.

Veidi lähemalt kevadsessiooni tulemustega luubi alla sattunud Füü-

sika-Keemia- ja Filoloogiateaduskonna eksamitest.

Keemiaõppejõud, kasvatustöö prodekaan dots. Jüri Tamm:

«Füüsikute-keemikute madalast õppepõlvkonnast on palju kõneldud. Vaatame korra lähemalt. Üleülikoolilise 89,2 protsendini me ei küündinud. Kahe viimase õppeaastaga ei ole meie üliõpilased aga ka halvemini õppima hakanud: üle-eelmisel õppeaastal 77,9%, eelmisel 78,6%. Ja sessioonide kaup võrrelduna: talvised — 72,5 ja 83,3 ning kevadised — 74,4 ja 75,9. Selles arvude hulgas võiks veel nii kasuks kui kahjaks üht-teist välja tuua, aga praegu piisab nendestki. Õppepõlvkonna eriliselt langenud ei ole, nii et ka meie noore spetsialisti kvaliteedi langusest ei saaks kõnelda.

Miks me aga viimaste seas oleme? Võiks paari sõnaga vastata, et meie teaduskonnas on raske õppida. Sisestajate kasuks näitavad kutseorientatsiooni kabineti andmed, et füüsikuks soovivad on ühed andekamad ja võimekamad. Kas me üliõpilaselt enam nõuame kui teised õppejõud, ei tea, aga et õpetatavad ained on täpsed, reaalsed, nõuame

ka täpsed ja selget vastust. Ja kui me seda ei saa, ei või toda üliõpilast järgmisele kursusele edasi viia. Väljalangevus on üsna suur. Tõsi küll, üle-eelmise aastaga võrreldes vähenes see 14%-lt 5,6-ni. Seepärast oleme hädas olnud ka lõpetajate plaani täitmisega.»

Suurem jagu selle sessiooni eksameid on seljataga. Keemikute hinnatel ei ole viga. Kõige raskem oli vahest IV kursusel — koos eriopetusega kuus eksamit. Neile saadi kolm päeva pikendust.

Füüsikute seisust andis ülevaate õppeprodekaan dots. kt. Valeri Vassiltšenko:

«Tavapäraselt on nigelamad tulemused II kursusel. Miks? Neil on praegu palju raskeid matemaatilisi aineid. Seekord on vene õppekeele kursusel veidi kehvemini läinud kui eestlastel. Omaette probleem on IV kursusega — kõik ei tulnud toime kehalise kasvatus arvestusega. Omajagu põhjust peitub vis' selleski, et sügissemester meie õppetöö õhtupoolsesse vahetusse viis: hommikul kehaline kasvatus, siis laboratoorium, kella kahest alates loengud — küllaltki koormav päev.»

(Järg 2. lk.)

See Neeme Brusi foto on tehtud Kehakultuuriteaduskonna I kursuse anatoomiaeksamilt. Nende sessioon oli üks esimesi, juba detsembris. Esimesele eksamisessioonile ülikoolis järgnes traditsiooniline õppe-laager Käärikul.

Füüsikute kvaliteedi- viisaastak

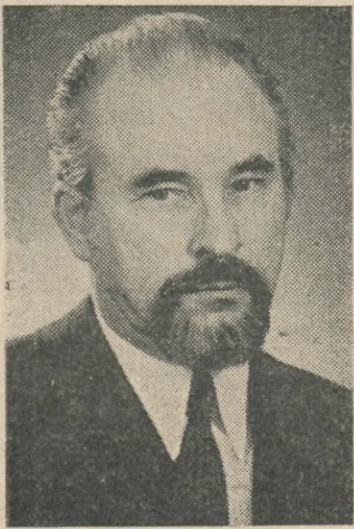
KARL-SAMUEL REBANE, eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja (algus eelmises lehes)

Eelmisel viisaastakul tehtud lepingulised ja riigieelarvelised uurimused on nüüd üle kasvanud uueks kvaliteediks: käesoleva viisaastaku uurimiste tulemuseks peavad olema seeriaviisiliselt toodetavad seadmed või uurimistulemuse massiline kasutamine. Selline on kollektiivi töö loogiline lõppresultaat. Ühtlasi on see aga ka uute probleemide püstitamise algus. Analoogiline on lugu samuti teiste füüsikaosakonna praktikiliste uurimistöödega. Elektrolüminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi kollektiiv on ühendanud oma jõupingutused mitme üliõpilase rakendusinstituudi kollektiiviga elektroväljas helendavate kondensaatorite eluea tõstmiseks. Viisaastaku jooksul on vaja esitada rida meetodeid mitmesuguste massiliselt toodetavate seadmete omaduste parandamiseks. Kavatakse välja töötada samuti mitmeid kilstruktuure seadmetes. Ka vaakumseadmete evitamisel, eriti just puhta, õlivaba vaakumi saamisel arendab laboratoorium tihedat koostööd tsentraalsete uurimisinstituutidega. Elektrolüminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium kasutab juba ammu kõige efektiivsemat ja kindlamat teaduslike tulemuste juurutamise meetodit, mis toimub järgmise skeemi kohaselt. Fundamentaaluuringud teaduslikes asutustes, sealhulgas ka ülikoolis — rakenduslikud uurimused ja pooltööstuslikud katsepartiid ametkondlikes instituutides ja tehaste erikonstruktoribüroodes ning laboratooriumides — massiline tootmine vastavas ettevõttes. Aastatepikkune koostöö mitme rakendusinstituudiga on võimaldanud meie saavutuste peaaegu automaatse juurutamiskäigu. Sellist teed teaduslike saavutuste praktikasse suunamiseks on kasutatud ka eksperimentaalfüüsika kateedri teiste tööde puhul. Muidugi on kateedris palju selliseidki uurimis-konstruktoritööd, mida ei ole vaja massiliselt juurutada. Need on üksikparaadid või ka materjalide omaduste uurimused teaduslikele asutustele ja on väga vajalikud meie kolleegide teadusliku uurimistöö kõrge kvaliteedi kindlustamiseks.

Seda laadi uurimistöö tulemusi anti käesoleva viisaastaku esimesel aastal ligi kümnele asutusele. Füüsikaosakonna uurimistöö tulemusrikkuse garantiiks on ühelt poolt materiaalne baas, teiselt poolt kateedri. Materiaalse baasi aluseks on uus füüsikakorpus, läinud aasta lõpul valminud heatasemeline laboratooriumihoone elektrolüminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumile ning suurel hulgal hangitud kaasaegne, unikaalne ja kompleksne aparatuur, mis viisaastaku jooksul veelgi täieneb. Oluliselt on tugevnenud kaader. Kateedris töötavad nüüd kõik kandidaadikraadidega õppejõud. Praegu on aktuaalne kõrgeima kvalifikatsiooniga spetsialistide ettevalmistamine. Probleemaatika ja materiaalne baas võimaldavad ka seda küsimist edukalt lahendada ning viisaastak peaks osakonnale juurde andma mitu uut füüsika-matemaatikadoktorit ning tosinat võrra kandidaate. Neid peaks siis jätkuma teistelegi asutustele.

Viisaastaku ülesanded on ulatuslikud. Meie deviis on pigem vähem, aga paremini. Üks hästi ja lõpuni lahendatud tõsine probleem kaalub üles kümme kord poolleiolevat pseudotähtsat. Meie jõud ei ole lõpmata suured ja ammugi pole seda ka materiaalsed võimalused. Kvaliteetse töö tegemiseks tahab füüsikaosakond parandada eelolevatel aastatel ka töö organiseerimise kvaliteeti.

Karl Siilivask 50

LUGUPEETUD AJALOO-DOKTOR PROFESSOR KARL SIILIVASK!

Ligemale kolmandik sajandit on Teie töö ja elu olnud tihedasti seotud Tartu Riikliku Ülikooliga. Üliõpilane — aspirant — vanemõpetaja — dotsent — professor, aga ka kateedrijuhataja ja suure teaduskonna dekaan — need on põhilised tähised Teie akadeemisel teel. Alati olete aktiivselt osa võtnud ülikooli ühiskondlikust elust, aidanud kaasa komsomoli- ja parteiorganisatsiooni tööle, juhtinud ülikooli spordiklubi. Teie panus nõukoguliku Tartu ülikooli kujundamisse viimasel veerandsajandil on olnud märkimisväärtne.

Ka ENSV Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudi direktorina ei ole katkenud Teie sidemed *alma mater Tartuensise*ga. Te juhite tulemusrikkalt TRÜ ajalookomisjoni tegevust, aitate koolitada tulevase ajaloolasi, tugevdate sidemeid Teaduste Akadeemia ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel.

Teie 50. sünnipäeva puhul tänab Tartu Riiklik Ülikool Teid tehtud suure töö eest ning soovib tervist, jõudu ja edasisi kordaminekuid kõigil elualadel.

Samm teadusesse

Akadeemik G. Petrov

«Kaasaja tingimustes, kui inimesele vajalike teadmiste maht järsult ja kiiresti kasvab, on juba võimatu teha peamist panust faktide teatud summa omandamisele. Tähtis on sisendada oskust iseseisvalt täiendada oma teadmisi, orienteeruda teadusliku ja poliitilise informatsiooni hoogsas voolus.»

L. I. Brežnev

On selge, et kõrgkoolidesse astuda soovijate arv kasvab aastast aastasse. Ilmselt peavad nad keskkooli lõpetanud inimeste hulgast millegagi välja paistma, vähemalt huviga oma tulevase eriala vastu. Nad peavad seda huvi millegagi kinnitama, tõestama oma võimekust liituda tuleviku inseneri-, teadus- ja loominguliste erialade inimeste rühmaga. Sõltumata valitud erialast sooritavad praegu kõik sisseastujad emakeele eksami. Akad. Petrov peab absoluutselt vajalikuks nõuda neilt ka võõrkeele tundmist, oskust võõrkeelset teksti sõnastikuta lugeda ja tõlkida. Keskkool peab viimaks selle ülesande endale seadma ja lahendamada. Nõuda seda praegustelt sisseastujatelt oleks ennatlik. Oppida võõrkeelset teksti lugema ja sellest aru saama, vaatamata iga sõna sõnastikust, võib aga iga inimene poole aastaga. Ainult oma emakeelt osates on võimatu tänapäeva teadusega sammu pidada. Väljapaistvad täppiseadlased on võõrkeelte oskuse alati suhtunud kui oma erialase ettevalmistuse hädavajaliku osasse. Vene ja võõrkeele tundmine olgu esimene barjäär, mis sisseastujal tuleb ületada.

Vältimaks programme ülekoolimist peab akad. Petrov tehnika-kõrgkoolides otstarbekaks tõhustada eelkõige fundamentaalteaduste õpetamist. Ainult see aitab kiiresti omandada seda uut, mis iga päev teaduses ilmub, samuti võimaldab ületada liialt kitsa spetsialiseerumise puudust.

Tõeline teadlane peab olema laialdaselt haritud inimene ja hästi tundma humanitaarkultuuri. Omal ajal ristasid «füüsikud» ja «lüürikud» küll mõõku, kuid tegelikult elus tunnevad tõsiselt teadlased, kes teaduses midagi ära teinud on, enamasti hästi kirjandust, huvituvat kunst, armastavad muusikat. See pole andam moola, vaid produktiivse

Rektor õnnitleb

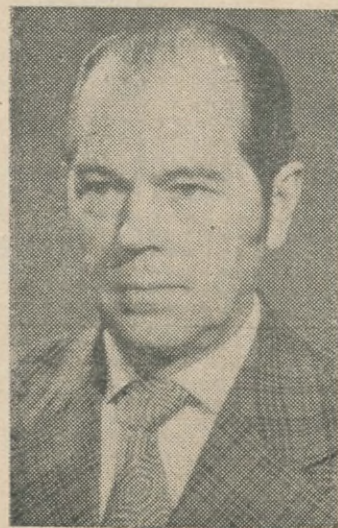
75. sünnipäeva puhul valvur Allide SÕORDI, 60. sünnipäevaga seoses autojuht Robert VÖNGERFELDTI, 50. sünnipäeval botaanikaia kvalifitseeritud töölisi Ellen TELLI ja võimlemise kateedri juhatajat dots. Helmut VALGMAAD ning tänab juubilarid kauaaegse ja kohusetruu töö eest ülikoolis.

Rektori käskkirjaga avaldatakse tänu füüsilise geograafia kateedri professori kt. Endel VAREPILE suure teaduslik-organisatsioonilise töö eest XXIII rahvusvahelise geograafia kongressi ettevalmistamises ja läbiviimises Eesti NSV-s. Tänu sõnad on pälvinud ka Kehakultuuriteaduskonna aspirant Tiit SIIGUR teaduskonna rahvamalelaste töö eeskujuliku organiseerimise eest.

Rektori käskkirjaga 29. detsembrist 1976. a. tänatakse vanemtöödejuhataja jaoskonda tehtud hea töö eest elektrolüminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi hoone ehitamisel ning laboratooriumi kollektiivi ehitustöödele igakülgselt kaasaaitamises eest. Seoses sellega avaldab rektor kiitust järgmistele ülikooli töötajatele:

AHTO LIIGILE, KIIRA TALJALE, KERSTI LEPIKULE, ENDEL RUMVOLTILE, RICHARD TAMMELE, JUHA KURMETILE, LEMBIT LAIUSELE, ENN PARVELE,

Erich Kübarsepp 50

Kehakultuuriteaduskonnas tähistatakse täna dotsendi kt. Erich Kübarsepa 50. sünnipäeva. Sügavad teadmised, kiindumus erialasse, hea suhtlemisoskus, tagasihoidlik käitumine, täpsus asjaajamises, abivalmidus ja optimism on juubilarist teinud hinnatud õppejõu. Sportmängude kateedris on E. Kübarsepp viimased 15 aastat juhendanud värv-

palli eriala üliõpilasi. Selle aja jooksul on juubilar valmistanud viis õppefilmi, neli õppevahendit ja terve hulga muid abivahendeid. Omavalmistatud õppevahendite poolest on meie värvipallurid Nõukogude Liidu liidrite hulgas. Õppefilme on korduvalt demonstreeritud üliõpilistele treenerite seminaridel ja konverentsidel, kasutatud NSV Liidu koondvõistkondade õppekogunemistel, vaadatud ka Rumeenias ja Poolas.

Eelnimetatud omaduste tõttu on juubilar pidanud ülikoolis mitmeid erinevaid ameteid: teaduskonna ametiühingubüroo esimees, üliõpilaskoolilise VTK komisjoni esimees, praegu teaduskonna metoodikakomisjoni esimees jne.

Edukalt kulgeb ka juubilaritreenritegevus — aastaid kuulsat TRÜ korvpallinaiskonna teine treener, viimased 15 aastat ülikooli värvipallinaiskonna juhendaja. Selle kõrval on mõlemal alal tulnud juhendada ka vabariigi koondnaiskonda. Lisaks veel ühiskondlikud kohustused: nii korv- kui ka värvipallis vabariikliku föderatsiooni juhatusel, treenerite nõukogu esimees jne.

Juubeli puhul tublile töömehele tugev käepigistus kolleegidelt.

loomingulise mõtlemise ilmselt hädavajalik komponent. Kõrgkool peab üliõpilase kultuurihuvi mitte ainult virgutama, vaid ka andma talle teatava hulga vaba aega, et üliõpilane ise palju loeks ja mõtleks.

Siit aga tuleneb vabakuulamise vajalikkus. Selle vaatekohast vastased esitavad tavaliselt kaks argumenti: üliõpilased ei hakka käima loengutel ja lisaks sellele suureneb järsult väljalangevus. Kuivõrd tõsisel on need argumentid? Ei maksa kahelda, et kui lektor õpikut loiult ümber jutustab, siis üliõpilased tema loenguil käima ei hakka. Kuid loengu ülesanne seisneb ju hoopis muus. Lektor peab andma kursuse üldise piirjoonestuse, pöörama tähelepanu peamisele, andma nõu, mille kohta ja kust lugeda, jutustama sellest, mis pole veel jõudnud ühessegi õpikusse. Nii töötada on loomulikult raskem: suurenevad ju ka õppejõule esitatavad nõudmised. Valmistuda niisugusteks loenguteks on väga keeruline.

Kas vabakuulamise korral suureneb üliõpilaste väljalangevus? Isenesestki mõista Seda ei pea aga kartma, sest püüdi «vedada» kõik vastuvõetud diplomini on oma olemuselt «praagi» etteplaneeritud väljastamine. Liiga palju on uurimisinstituutides ja ka kõige kuulsamates ja eesrindlikumates konstruktoribüroodes diplomitega inimesi, kes tegelevad keskkoolilõpetanule jõukohase tööga — mitte seetõttu, et neil on «halb» ülemus, kes nende edu takistab, vaid seetõttu, et nad pole harjunud iseseisvalt mõtlema. Noor inimene tunneb end kõrgkoolis sageli kooliõpilaseks, keda sunnitakse õppima, nõutakse, et ta tingimata käiks loengutel, seminarides jne. Tal pole teadlikkust, et ta ise peab õppima, pole arusaamist, et kõrgharidus on seni privileeg, mis pole kõigile kättesaadav. Kui me hindame teadlase töös üle kõige iseseisvust, siis tuleb üliõpilase juures arendada nimelt seda omadust, alates tema kõrgkoolis viibimise esimestest päevadest. Ka iseseisva teadusliku tööga tegelemist tuleb alustada võimalikult varem.

Suurimate kõrgkoolide juurde tuleks luua kaasaegse inventariga varustatud uurimisinstituudid. Väljapaistvaid teadlasi peaks olema võimalus ühendada töö teadusliku uurimise instituutides õpetamisega kõrgkoolis. See tooks kõrgkooli nende inimeste loomingulise mõtte, kes täna teadust teevad.

Kui kõrgkool kasvatab noores inimeses juurdlevust ja soakust, võib tema tulevase saatuse pärast teaduses rahulik olla.

Ajalehest «Literaturnaja Gazeta» nr. 49, 8. det. 1976 refereerinud

HEIKKI AASARU.

MOVSA MICHELSONILE, JÜRI PÕLTSAMAAL, ÜLO ROIVASE-SAARELE, HARRI TIPILE, TOOMAS KÜLMOJALE, IVAR KUR-ARVED-ALEKSANDER TAMMIVITSALE, REET ZEIKILE, HILDA KULE.

Sissejuhatus keeleteadusesse

(sessiooni puhul)

MATI SOO

Konspekti kätte saan, siis käised üles käärin ja tuubin järungaale, fonemaatikat. Vahkvaimustuse pärmist vahutama käärin kui kohtan švarabhaktit, morfemaatikat.

Praest und näen, närin kuivand leivakääre, dentaalspirantseid semi sufikseid. Ei vaalte vaikselt jõe- ja järvekääre, vaid paradigmasid, bretooni prefikseid.

Kõik käivad matkal mööda Hiiu, Saare sääri. Kas O-d on glotokronoloogiliselt O-d? Ei aega võtta viina, silitada sääri, sest naudin eufemisme, tabusid kõik ööd.

Ei sööda tihaseid, ei laulmas kuule nääre. Sõlkupi keeles nganassaani superstraat? Kalendrist näen vaid sünnipäevi, vastlaid, nääre ja «Vikerhajakast» kostab sumeri substraat.

Ükskõik, kas Künnap, Veski, Ariste või Vääri kord küsib klassikalist glossemaatikat, on selge — üle kolme hinnet ma ei vääri, sest vähe tean veel metamatemaatikast.

444 eksamit

(Algus 1. lk.)

Loodetavasti edukas õppimine selle põhjuse ületab. Uuest semestrist algavad loengud jälle hommikutundidel.

«Kogu meie lootus on aga uuel õppekorpusel, kus 1. septembril tööd alustama peaksime. Loodame ka üliõpilaste abile.»

Filoloogide dekaan prof. Ago Künnap arvas, et neilgi eksamid päris hästi laabuvad. Protokollid kinnitavad seda. Esimene sessioon ülikoolis läheb nii eesti filoloogidele kui žurnalistidele kenasti. 50-st vene filoloogia esimese kursuse üliõpilasest said 28 «viied», palju oli «häidki». Antiikkirjandus ja kaasaegne vene keel tõid aga mitterahuldavadi. Mõtlemapanevad on diplomandide läbikukkumised, näiteks NSV Liidu rahvaste kirjanduses. Eesti filoloogide II, III ja IV kursuse on hästi loime tulnud. Sama võib öelda ka võõrfiloloogide ning vene filoloogide II ja III ja IV kursuse kohta.

23. või 25. saab sekordne sessioon otsa. Nagu eespool öeldud, diplomandidel läheb veidi kauem. Osa neist, kellel sessioon läbi, asus eile õhtul Moskva rongiga teele Ida-Sajaanide poole. Talituriad on alanud. Kõik 13 gruppi tahavad õppetöö alguseks tagasi jõuda. Peale bioloogide-geograafide on osavõtjaid Arsti-, Filoloogia- ja teistest teaduskondadest.

VARJE SOOTAK

Antiigist tänasesse

ANTIIG- MÖTLEJAD SÕPRUSEST

Juba Aristoteles kurtis: «Oo mu sõbrad, pole enam ühtegi sõpra!» Renessansiajastul tõusis aga ideaaliks just antiiksõprus. Kui keskajal kehastasid parimakspeetavat Taavet ning Joonatan, siis nüüd said tõelise sõpradepaari sünonüümideks Kastori ja Polydeukesti, Orestese ja Pyladese, Achilleuse ning Patroklose, Harmodiose ja Aristogeitoni nimed. Antiikfilosoofide ja kirja-meeste ülistatud sõprusideaali pole hiljem ületatud. Ka romantikud ei suutnud tuld lõkkele puhuda... Kas need ideaalid ongi veel ellurakendatavad nüüdismaailmas, kus tõeline sõprus «mängib võrdlemisi pisikest rolli» (F. Tenbruck)?

Sõna filos tähendas esialgu «minu», näidates kuuluvust. Filos võis peale inimese olla ka loom, varandus või enese keha. Odysseuse jaoks on filos igaüks, kes elab tema majas, keda võib omainimeseks pidada. Naine pole mehe filos mitte mehe armastusest tema vastu, vaid seepärast, et elab mehe juures, kuulub talle. Võõras sai sama nimetuse, kui ta võeti perekonna- või suguvõsaliikmeks.

Filos tähendab ka lähedust, sellest tulenevalt nimetati nõnda eelkõige sugulasi. Juba Homeros kasutas seda nimisõnana, tähistades veresidet ja sellega kaasnevat emotsionaalset lähedust. Soovides oma kiindumust väljendada kõrgeimal määral, võrdlesid Homeros-aegsed kangelased sõpra ikka mõne lähisugulasega — isa või vennaga (nii tegi Patroklost leinav Achilleus «Iliases»).

Ohe vanima ja ulatuslikumalt levinud antiikmüüdi kangelasi Kastorit ja Polydeukesti (Dioskuure) peetakse sõprusideaali kehastusteks ja säärase ühenduse kaitsjateks. Nad pole üksnes igavesti truu sõbrad, vaid ka vennad — Zeusi kaksikpojad. Kreeka mütoloogias esinevad nad valguse sümbolitena (Kaksikute tähtkuju), sõdurivapruse ja -ülluse võrdkujudena. Kastor ja Polydeukes kaitsevad ka kehakultuuri, avitavad merehädas ja võõrsil.

Seost sõpruse ja suguluse mõiste vahel kohtab ka muinashelleenide tragöödiats, luules ja proosas. Sõna filos tähistab seal üldse lähedust, nii vendade-õdede kui ka vanemate-laste vahel. Nii ei erinenud kreeklased teistest rahvastest, kes samuti sõpruse algvormi sugulusega ühendasisu.

Homeros ajal eksisteeris aga veel teinigi arusaam lähedusest, mis polnud vere- ega sõlmitud sugulus. Jutt on sõdurisõprusest. Achilleust ja Patroklost ja teisi sellitaolisi paare sidusid eelkõige ühised sõjamehekohustused. Nad võitlesid õlg õla kõrval, elasid samas telgis, jagasid leiba ja aset. Süüski on sel lähedusel sügav tundeavalduslik sisu.

Kõige eredamalt on tolaeagset sõdurisõprust kirjeldanud Lukianos

dialoogis «Toxarides ehk Sõprus». Sküüt Toxarides kõneleb, et sõbrunemine ei toimu «mitte joomingul... mitte ka koos kasvamise ega naabriteks olemise tõttu». Vaprata sõdurite sõprus sõlmitakse ja kinnitatakse eri rituaaliga. «Sõprust võib ju sõlmida kõige rohkem kolme vahel; kui mõnel aga leidub sõpru rohkesti, näib ta meie jaoks nagu kõlvatu naisena, kes kõigile kättesaadav.»

Sõpru ühendavat sidet peetakse õilsaimaks kõigist muudest suhetest. Nii päästis Abacchus põlevast majast haavatud sõbra, naise-lapsed jättis aga tuleroaks. Ta põhjendas: «Lapsi on mul kerge jälle sigitada, ning pole veel teada, kas nad ka headeks kasvavad. Ent säärast sõpra naga Hindapusi ei leia ma ka pärast kestvaid otsinguid — ta on mulle paljukordselt oma tunded tõestanud.»

Siiski sõduri filos polnud veel ideaalne alter ego (teine mina). Sõduritest sõbrad moodustasid justkui omaette terviku, nad koguni sulastis üheks isikuks. Lukianos sküüt keelilab oma sõpra: «Jäta minu pldamine kellekski sinust lahutatuks — minu tänamine mu tegude eest. See oleks sama, kui vasak käsi avaldaks paremale tänu, et too tema eest hoolitses, kui ta haavatud oli ning vennalikult muretses haiguse ajal.» Arvatavasti tekkis säärane lähedus kestvast kooselust. Aga miks pikad ühiseluaastad praegu enam niivõrd ei ühenda?

Ajapikku Vana-Kreekas arusaamad täiustusid. Sõprust hakati vastandama sugulussidemetele.

Demokritos: «Mitte kõik sugulased pole sõbrad...» Euripides: «Uskuge, kui hing on meile võõras, siis ei asenda seda ka terve müriaad sugulusverd.» («Orestes»).

Suhete loomisel oli suurem kaal isiklikul valikul, ühises sihis, slsemises läheduses. Otsida sõpra tähendas nüüd püüet leida sugulas-hinge.

Välja arenes poliitiline sõprus, mis ühendas sarnaste ühiskondlike huvide ja mõttetasandiga inimesi. Hakkas kujunema sellimehelikkus — uus sõpruse tahk. Hiljem, kui Rooma ajaloolased kirjutasid «Augustuse sõpradest», ei pidanud nad silmas mitte isikliku lähedust, vaid just poliitilist liitu.

Sofistide arvates rajaneb suhtlemine üksnes praktilisel kasusaamisel ja huvide kokkulangevusel, arendades niimoodi ratsionaliseeritud filose mõistet. Ja tõepoolest, üha sagedamini kurdeti: on kadumas vaimne armastus ja truudus. Lausa äärmuseni jõudis Aischylos, kirjutasid: «Üstavus ja sõprus on sama peilikud nagu kujutis kõverpeeglis.»

Inimvahekorrad muutusid pidevalt komplitseerilumaks, suhted mandusid üha enam «puhtasjal-

keks». Sama protsess ilmnes ka intiihtasandil. Uus sõprusideaal nõudis peale teineteise abistamise ka tunneke vahendamist. Kerkisid esile vastuolud, mida varem ei märgatud. Tõeline sõber vajab lisaks armastavale südamele ka selget ja teravat mõistust. Platon kirjutas, et «arukus ja sõprus on üks ja sama». Poeetid kaebasid, et tunded jahe-nevad... Tugevaid, kes suutsid idega lile vastata, jäi üha vähemaks.

Filos tõuseb aukohale Sokratese ja Platoni õpetustes. «Sõprusest pole ühelgi inimsuhtel väärtust», kõneles Sokrates. Vastukaaluks sofistide utilitaarsusele rõhutavad nemad, et sõprus on ühendus, mida kaunistab parimate inimitunnete värvidevärv. Ka Sokratese õpilane asetab sõpruse teistest vahekordadest kõrgemale, toonitades eriti selle emotsionaalset ja vaimset iseloomu. Sõbrad «on teineteisele palju lähedasemad kui isa ja ema, ning nende ühendus on tunduvalt vastupidavam...»

Vana-Kreeka autorid peavad sõprust spetsiifilisele meele-vaheliseks suhteks. Platon ei tee vahet sõpruse ja kahe sugupoole tõelise armastuse vahel, need olevat ühe sügava püüdluse vaimne või meeleline aspekt. Sõprus ilma armutundeta on tema arvates kuiv ja arvestav, milles puudub jumalik hingestatus. Armastus kingib inimesele ekstaasi, jumalate varanduse, sillakese surematu ja sureliku maailma vahele. Armastuse saladused juhidvad inimese elu kõrgemate saladuste juurde, võimaldades hingel meenutada suure jumaliku töö vastu-helke, mille keskel hing kunagi elas. Selle meenutamine annab hinge liivad, lastes a'mata elu olemust. Armastus on nagu trepp, mis viib inimese elu mõtte, surematuse juurde...

Ühiskondlikud olud omaaegses Kreekas võimaldasidki mehel oma vaimset intiiimsustarvet rahuldada üksnes meessõbra kaudu. Naised olid «sündinud» kodusteks töödeks. Aga ainult «võrdsus sünnitab sõpruse», väitis Platon. Ka vanemate ülemvõim patriarhaalses perekonnas ei aidanud soojade suhete tekkimisele ja püsimisele kaasa. Jäi veel kool. Xenophon kirjutas, et «keegi ei suuda midagi õppida inimeselt, kes talle ei meeldi». Kreekas mõisteti kasvatust üksnes sügava isikliku suhtena, milles vanem mees pidil noorukile olema õpetaja, sõber, eeskuju, ka õilsate tunde-muste ärataja. «Suurim õnn sellele,

«Sõprus ühendab moraalseid, keelele vaimne ühinemine on ülim naud-dingulest», rääkis Sokrates. Ja Xenophon kinnitab, et Achilles ei maksnud Patroklese eest kätte mitte kui armastuse objekti, vaid kui sõbra eest. Orestes, Pylades, Theseus ja paljud teised vaprad pooljumalad ei sooritanud nii suuri ning kuulsaid kangelastegusid mitte seepärast, et nad kõrvuti oma sõbraga magasid, vaid et nad teineteist kõrgelt hinda-sid.

Aristoteles: «Sõprus on elus kõige tarvilikum. Keegi ei soovi enesele sõpradeta elu, isegi siis, kui tal oleksid kasutada kõik muud hüved.» Ent meie armastuse sügavus võib olla erinev, samuti motiivid, sest armastame kas head, meeldivat või kasulikkut inimest. Vastavalt sellele jaotab Aristoteles sõpruse ka kolme tasandisse.

1. Sõbrad soovivad ja teevad teineteisele head sõbra enese pärast. Selles sisaldub neid ühendava voo-ruse jõud.

2. Sõpra armastatakse rahulduse ja meeldivuse pärast.

3. Suhted rajanevad vastastikusel kasusaamisel.

Aristotelese järgi on tõeline üksnes esimene. Sõprus, mille aluseks on kasu- või rahulduseleidmine, ei saa olla püsiv, sest see toetub ajaliikkusele ja juhuslikkusele. «Säärased sõprussidemed katkevad kergesti, niipea kui inimesed muutuvad. Neid lakatakse armastamast, kui nad pole enam meeldivad või kasulikud.» Tõelist sõprust ei piira ekspressiivsed ega esemelised väärtused. «Armastades sõpra, me armastame isiklikku hüve, sest kui inime-ne saab meie sõbraks, muutub ta ise hüveks, kuivõrd me teda armastame.» «Sõprussuhted saavad alguse suhtumisest iseenesesse. Hiljem see laieneb teistele...»

Et sõber on meie teine Mina, ei saa kellelgi olla palju sõpra. «Pole võimalik olla hulga inimeste tõeline sõber, ei saa ka paljusid üheaegselt armastada... Tugevasti armastada võib ainult väheseid. Aga sõprus, millest lauldakse hümnides, seob ikka üksnes kahte.» Aristoteles eristab

Uuskreeka distihhonid

Kui armastad mind südamest, siis anna märku sest, Ringtantsu keerus hõljudes mul sugu käekest.

Kastaneile meeldib vein ja päkkiltele mesi, Noor neli peale suudlab muud midagi ei küsi.

Armastus meilt nõuab mõistust, ta nõuab alandlikkust, Ta nõuab jänese jooksu, kotka ründavat kiirust.

Su uksest möödun, läve peal ma sinu jälje leian, Ma suudlen teda otseldi ja silmaveega võian.

Mustad silmad on minu hukk, sinised silmad mu surm, Hadeses riiki mind saadab tumesiniste hurm.

Kui oma musti silmi sa kord suled ja kord avad, Kui häbelikult langetad, siis noolega mind tabad.

See leek veel vähe aja eest üks südameke oli, Nüüd aegamööda saanud tast on lootusetu tuli.

Jahenevad sõprussuhted, armuloodki unuvad, Kohtumisel vesteldakse nagu võõrad, rändajad.

Ei teadnud ma, et armastus on nagu kasvav rohi, Nüüd kasvab ta mul südames ja kiikuda ei tohi.

Et vaevast, murest, valudest kord vabaneks mu süda, Et suuda kauem taluda ma leeki, mis teeb häda.

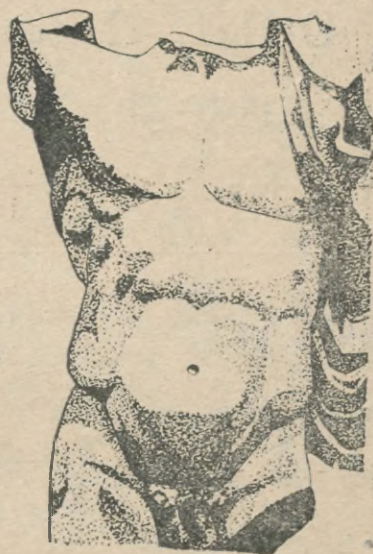
Aeg siirdub õhtule, palun tõusvat päeva, et näitaks Ta mu vead, mis keelavad, et minu mõistus selgeks saaks.

Head ööd nüüd sulle soovin ma, jää rahu magama, Ning unenäos võid näha mind sa oma teenrina.

Uuskreeka keelest PENT NURMEKUND

kes soovib armastatud noorukist kasvatada endale head sõpra, on see, et ta ise voo-ruse poole püüab.» (Xenophon).

sõprust lihtsast heasoovlikkusest ja sümpaatiast, mille võivad äratada hä võõrad, aga samuti välisest armastusest, mis tema arvates on liialt

Ilmar Anveldi joonistus

afektiivne ja peamiselt meeleline. «Armastus on kirk, sõprus aga saavutatud hingeomadus.»

Seega pole Aristotelese sõpruse mõiste traditsiooniline. Ta ei kirjelda arvestatavat sellimehelikkust, see pole seotud ka erootilise kiindumuse ega abstraktse voo-ruslikkusega, vaid on iseseisev, kõrgelt isikupärane suhe.

Vaidlused ja arutlused aga jätku-sid. Sõprust ülistasid Epikuros, Theophrastos, Diogenes Laertios ning Cicero, Seneca, Plutarchos... Epikuros mõttes nõnda: sõprus sünnib üksnes tarkuses, kuid lisaks on sel veel teatavad vaimse aristokraatsuse jooned. See isegi ületab tarkuse, kuna tarkus on kaduv, sõprus aga surematu hüve.

Kui epikuurlastele oli sõprus eel-kõige rõõmuallikaks, siis stoikute jaoks tähendas see voo-rust, millele peavad alluma kõik inimitunded (Epiktetos).

Sõprusideaali austasid ka roomlased. Cicero arvab, et sõprus on kalleim kink, mis inime-ne jumalalt saanud. See eten-dab inimesel niisamaugust osa nagu Pähke kosmoses. (Kreeklased aga ütlesid lausa väija, et sõprussidemetes on kät-ketud kosmiline jõud). Cicero ei leidnud mõtet vaidlusel, kas sõprus on voo-rus või tundmus. Temale on see voo-rus, mis võib areneda üksnes heade inimeste vahel. Kuid ka mõistusele toetuv tundmus. «Sõprus pole midagi muud kui armastu-se ja headuse üksmeel kõ.gis inimlikes ja jumalikes asjades.»

Riigi- ja sõprushuvide vahekorra-st arvas too roomlane: «Isamaad tuleb sõprusele eelistada.» Täiesti vastupidi on aga Diogenes Laertiose seisukoht — tark on alati valmis surema sõbra eest, kuid ei liiguta sõr-megi riigi pärast. Ent juba varem oli Xenophon kirjutanud: «Pole tugevamat jaalanksit sellest, mis koosneb üksteist armastavatest sõduritest.»

Lõpuks veel mõned sõpruse mää-ratlused tuntud nõukogude sotsloogilt I. Konilt:

— Sõprus on isikuline suhe. Eri-nedes instrumentaalsest ja äri-vahekorradest (milles osalejad teevad koostööd mingi sihi saavutamiseks) ei taotle sõprus utilitaarseid ees-märke. See loetakse hüveks iseenes-ses.

— Sõprus on vabatahtlik ja indi-viduaalselt valitav. Nõnda erineb see sugulusest, mille määrab ühine päritolu, ja sellimehelikkusest, mille aluseks on solidaarsussidemete-ga ühendatud kollektiiv.

— Sõprus on sügav ja intii-mne. Erinedes pealiskaudsest sõbrunemi-sest, milles rahuldutakse ühise aja-veelmisega ja samalaadi huvide-ga, eeldab sõprus sisemist lähedust, avameelsust, usaldust, sümpaatiat, armastust...

— Sõbra ideaalkuju avaldub kõi-ge selgemini Aristotelese väljendis alter ego.

— Sõprus aitab kaasa kõrgele ühiskondlike eesmärkide saavutamisele või tähtub konkreetse grupi huvide-st...

JAAK LOHMUS

Ülevaate koostamisel on kasutatud I. Konil kirjutisi «Sõpruse mõiste Vana-Kreekas» («Vestnik Drevnel Istoriil» nr. 3, 1974) ja «Sõprus. Ajaloolis-psühholoogiline etüüd» («Novõi Mir» nr. 7, 1973).

Polnust

LEO LEESMENT

Pangem tähele, et XIX saj. algul olid õppetoolid õigusteaduskonnas seatud hoopis teisele alusele kui meie ajal, baseerudes. kui nii võiks öelda, territoriaalsel põhimõttel. See-

pärast pole tänapäeval algajal juristil kerge siseneda, õigemini mõista, möödunud sajandi algul Tartu ülikooli õigusteaduskonnas õpetatud õppeaineid ega ka õpetamise süsteemi. Tartus figureerisid alates 1802. aastast järgmised neli professuuri:

rooma ja germaani (saksa) õigus, eeskätt tsiviilõigusala; Liivimaa (kubermangu) õigus scopes praktilise (tegeliku) õigusteadusega; peat-selt tulid juurde Kuramaa (kuber-mangu) õigus ja Eestimaa ning Soome õiguse (kõigepealt tsiviilõiguse) õpetamine ühisel õppetoolil. Muide, Soome (eeskätt tsiviilõiguse) õiguse õpetamine ühel ja sa-

mal õppetoolil oli põhjendatud asja-oluga, et näiteks Narva linna õigus oli ju suuremalt jaolt puht Rootsi õigus, aga ka mitmed teised kohalikud isearasused Eestimaal põhine-sid Rootsi allikatel.

Mõne aja pärast tuli juurde teisi-gi õppeaineid, eesotsas positiivse (s. t. kehtiva) riigioigusega. Alates 1820. aastast juhitudi õigusteadus-

konna uutest programmidest. Pea-aineiks jäi traditsiooniliselt rooma õigus kui terve jurisprudenti alus Tsiviilõiguse (ka eraõiguse, *ius pri-vatum*) alustes nähti kaht elemen-ti — ühelt poolt rooma ja teiselt poolt germaani (saksa) algupäraga.

Iseseisva ainena tuli õpetada muu hulgas ka tegelikku (praktilist, õi- (Järg lk. 4)

Noorte maalijate näitusest Tartu Kunstmuuseumis

T. Pääsuke. Grupiportree raekojaga. Õli. 1972.

Detsembri keskpaigast alates on avatud kolme noore maalija L. Siimu, T. Pääsuke ja P. Mudisti tööde ühishäitus. Kõigi kolme loomingust pole varem nii suurt ekspositsiooni ühelgi näitusel väljas olnud. Selline kvantiteet võib muidugi luua ühe kunstniku loomingust täiesti teiselaadilise ettekujutuse kui ainult üksikud tööd. (Rohkest eksponeritavast tulenev üldmulje oli üllatuseks kunstnikele endilegi.) 1968—1969. a. näitustel julgelt ja irriteerivalt ennast esmakordselt kuulutanud noorte hulka kuuluvatena on need kolm kunstnikku nüüd juba rahulikult üldisesse kunstipilti sulanud. Grupinäitus annab vaatajale võimaluse uuemas eesti maalil välja selgitada nii sarnasused kui ka kontrastid. Tundub, et L. Siim ja T. Pääsuke on sarnased oma kogemusi asjades maalivatena. P. Mudist seevastu peale inimese ilmselt muud ei vajagi. Võib juhtuda, et P. Mudisti teiselaadiline ja kõikide rühmituste põhimõtteid eitav looming paneb ülejäänud kahe esineja väljapandu veidi vägivalt sarnastama.

T. Pääsuke on oma töis rangelt objektiivne, kuid objektiivsus tema maalidel ei ole konstrueeritud. Terviklikkus ja maalitehnilise külje täiuslikkus piiritleb aga võib-olla liigagi kindlalt kunstniku meelte siseolukorda, millest pilt loodud. Siin ei vaja vaataja tervikmaali tajumisel omapoolset mõttepingutust: kõik tundub ära tehtuna hetkeks, mil on tabatud pakutu intensiivsuse. Loodud reaalsus mõjub seetõttu lõpptulemusena kindlaesmärgilisena. Traditsioonilisele maitsele ärritavalt vastukäivad värvikombinatsioonid (näit. sini-kollased kooskõlad) saavad T. Pääsuke puhul suunanäitajaks. Näiliselt primitiivsed kombinatsioonid peaksid vaatajat juhtima kujutatav sümboolse olemuse poole.

L. Siim esineb tugeva maalikooli saanuna. Ta kasutab oma töodes palju ruumi, samuti asjalik-objektiivseid motive, mis selgitavad tema loomingu põhimõtteid, ei tähenda aga siseelamuste vahetut lõuendile jõudmist. Reaktsiooni tugevust, mida taotlevad abstraktsed kompositsioonid («Masina süda», «Kaks maja»), mahendab ja pisut segabki puhtmaaliliste võtete rohkus. Tema portreed balansseerivad tunde ja objektiivse kujutamispüüu vahel.

Ka praegusel näitusel võib näha iseloomuliku sugestiivse žestiga M. Unti ja ruumikompositsiooni asetatud portreed A. Ehinist.

Kahe eelneva maalija tugevaks kontrastiks näitusel on P. Mudisti looming. Arvatakse, et kunstnikul oma loojaminaga niipalju tegemist, et ainult see kontrollibki kogumina lõuendile jõudvaid nägemusi. Hajuus, imepärane kontsentreerimispüü, kinnihaaratahtmine jääb aga kuskil piiril takerduma, mis loobki tema tööde isesuguse mõranemise efekti. P. Mudist tundub ainult oma seisundit usaldavat. Nii ei äratundmine on kõikeõigustav, kõikilubav. Ja kui iga lõpetatus sisaldab endas ikka piiratud, siis need P. Mudisti pildimaailmad jäävad vibreerima enne lõppu. Mida piiritlematum ajamoment, seda vähem kindlam kompositsioon ka pildi pinnal («Maast lahti», «Ei saa pidama»). Läbi nähtumad hetked on ka maalidel traditsioonilisema lahenduse leidnud. P. Mudisti maalimaailm on oma tundlikkuses ääretult aus.

Märtsi lõpus jätkavad noorte maalijate näitust J. Arrak, T. Pallo-Vaak, K. Kaasik ja H. Vahersalu.

EPP ILLAK

L. Siim. Muusika. Õli. 1974.

Albert Anni fotod

Möödunud aasta kirjanduslikest ja kultuurilistest tähtpäevadest Soomemaal: 100-aastaseks sai soomlaste emakeele selts (Kotikielen Seura), mis oma pika tegevusaja jooksul on andnud suure panuse ka eesti keele ja kultuuri uurimisel. Seltsi häälekandja «Virittäjä» on oma veergudel avaldanud üle veerand tuhande (!) eesti keele ja kultuuriga liituvat kirjutist. Seltsi ellukutsuja August Ahlqvisti sünnist möödus 150 aastat. Mitmekülgne ja vastuoluline Ahlqvist oli muuhulgas suur Eesti sõber, aktiivne «Soomesilla» ehitaja, kes on Eesti kultuurilukku jätnud jälje asjatundliku essee «Viron nykyisemmästä kirjallisuudesta» (Eesti uuemast kirjandusest, Helsingi 1856) ja mitme Eestile pühendatud luuletusega.

Progressiivne kirjandusrühmitus «Kiila» astus oma tegevuse viiendasse kümnendisse, selle üks vaimseid juhte luuletaja Jarno Pennanen oleks saanud seitsmekümneviieseks (surn. 1969). Niisama vanaks oleksid saanud omaaegne «tulenkantaja» Katri Vala (surn. 1944) ja teine noorena surnud andekas luuletaja Uuno Kailas (surn. 1933). Soomeeesti kirjaniku Hella Wuolijoe sünnist möödus üheksakümmend aastat (surn. 1954), jaanuaris sai poolsajand Eino Leino maise matka lõppakordist. Sündmust peeti muuhulgas meele mahuka valikkoguga «Elämän koreus» (Elu toredus). Tuleval aastal aga tähtub sada aastat Leino sünnist. Loodetavasti leiab sündmus ka meil vääristatust. Detsembris tähistas oma jubelilt Helsingi ülikooli kauaaegne eesti keele ja kirjanduse lektor, väsimatu eesti kirjanduse tutvustaja ja propageerija Soomes Eeva Niinivaara (sünd. 1901).

1976. aastal Soomes ilmunud algupärasest proosast vaadeldes torkab silma debütantide vähesus. Küll aga on mitmed seitsmekümne aastate algul debüteerinud astunud oma teostega pika sammu kirjandusliku küpsuse suunas. Noorema põlvprosaistidest tahaks eelkõige esile tõsta Keijo Siekkist, kelle romaan terasesulatajatest «Raskaat miehet» (Rasked mehed) sai kriitiliselt üksmeelselt kiitva hinnangu ja kelles nähtakse Lauri Viita (1916—1965) mantlipärijat. Siekkinen on mahlaka ja otsese ütleamisega jutustaja, kes tunneb hästi oma kangelasi, nende tööd, probleeme, muresid ja rõõme (viimaste hulka kuulub

* Toimetusest: Samalaadsed ülevaated aastastest 1974 ja 1975 leiduvad meie lehes 15. 09. 1975 ja 23. 01. 1976 numbrites.

Pilk põhjanaabrite kirjandusellu

ANNO 1976 *

lub antud romaanis ka nädalalõpu-
reis Tallinna).

Meie kirjanduses õigusega vutalapseks peetav töölisteema näib paeluvat teisiigi Soome prosaiste: antud ainevalda võib meid Pentti Holappa Soome töölistükumist analüüsiv romaan «Pitkän tien kulkiat» (Pika tee käijad) ja Antti Kovase romaan «Työläisen kakara» (Töölise jõmpikas).

Sõda käsitlevates teostes näib analüütiline lähenemine teemale üha edukamalt välja tõrjuvat heroilisekselkustikke algeid. Tunnistuseks selle kohta on Laila Hietamiehe «Kukkiat kummut» (Oitsvad künnkad), Paavo Rintala kauaoodatud ning juba enne ilmumist eeposeks nimetatud «Nahkapeitturien linjalla» (Nahaparkijate linil).

Soomes kaasaajast on leidnud aines-
tiku Hannu Salama romaanis «Kosti Herhiläisen perunkirjoitus» (Kosti Herhiläise arvelevõtt), Arto Paasilinna «Onnellinen mies» (Onnelik mees), Markku Lahtela «Yksinäinen mies» (Üksildane mees) ning end mõned aastad tagasi üledõ klassikuks kirjutatud Heikki Turunen «Kivenpyörittäjän kylä» (Kioveere-taja küla). Soome lähimenevikku viivad meid oma teostes Eeva Joen-pello, Jorma Ojanharju, Tito Col-liander.

Luule poolelt leiame kaks kogu tankasid Tuomas Anhava sulest «Kuuntelen vieras» (Kuulan võõras) ja «Oikukas tuuli» (Kapriisne tuul), Paavo Haavikko kümneenda kogu «Viiniä, kirjoitusta» (Veini, kirjapanekuid), Eeva-Liisa Manneri kogu «Kamala kissa» (Kole kass), Pentti Saaritsa «Tritonus» (Tritoon). Nende kõrval räägivad üha arvestatavamalt kaasa möödunud aastate debütandid Risto Rasa, Hannu Salakka, Tommy Tabermann jt. Möödunud aastal debüteerinuist sai kriitiliselt parima vastuvõtu Asko Laurila kogu «Aurinko ja omenapuu» (Päike ja õunapuu), kes jagas ka Eeva Heilaga Erkko-nimelise kirjanduspreemia aasta edukaimale debütandile. Lootustandvatena nähti ka Aki Luostarise ja Ulla-Maija Sievise esikogud.

Kogutud või valitud teostest on märkimisväärsed Pentti Haanpää kogutud teosed kaheksas osas ja valik Aila Meriluoto luuletusi. Ohtede kaante vahele on mahtunud Veijo Mere napp aga ilmekas luulelooming. Valmis sai Lauri Viljase toimetamisel ilmunud 12-osaline «Kansojen kirjallisuus» (Rahvaste kirjandus), lõppjargus on 31-osaline Nobeli sari.

Kirjandusteaduse valdkonnast on huviapakkuvamad Maria-Liisa Kunnase põhjalik ülevaade Kodusõja-temaatikast soome kirjanduses «Kan-

sallissodan kirjalliset rintamat» (Kodusõja kirjanduslikud rinded) ja Irja Lappalaise uurimus «Suomalainen lasten- ja nuortenkirjallisuus» (Soomes laste- ja noorsookirjandus). Üllatav on korraga tervelt kolme meie «Teose sündi» meenutava kogumiku ilmumine. Kogumikus «Kirjallijat puhuvat» (Kirjanikud räägivad) valgustavad oma kirjanduslikku kreedot ja kirjandusse tulekut «Tulenkantajat»-rühmituse liikmed A. Kivimaa, M. Waltari, M. Haavio, M. Kurjensaari jt., samalaadse teose on kirjastus Gummerus kogunud oma autorite sulest. Peakirja «Kirjoittajan eväät» (Kirjutaja moon) all esinevad Väinö Kirstinä, Kirsi Kunnas, Marja-Leena Mikkola, Erno Paasilinna, Eila Pennanen, Matti Rossi, Pentti Saaritsa. Koguteoses «Rivien takaa» (Ridade tagant) on kõne all soome kaasaegse kirjanduse päevaprobleemid sellistena nagu kirjanikud ise neid näevad. Ilmumist alustas ka uus sari «Ihmisen ääni» (Inimese hääl), milles tuntud kirjanikud ja kultuuritegelased võtavad vaatluse alla mingi probleem neis või nende ümber. Sarja esimesed kirjutajad on Eeva Kilpi ja Pentti Saarikoski.

Ja lõpuks üks kiislik mõte. Oleme aastatega võtnud (kohati enam kui põhjendatud) hoiaku, et soomlased on laisad eesti kirjandust tõlkima ja avaldama. Tuginedes statistikale on antud väitel tõepoolest all: läbi aastakümnete oleme eestindanud ca neli korda rohkem soome kirjandust kui soomlased tõlkinud meie oma. Ent jälgides viimaste aastate tendentsi on põhjust ärevuseks: möödunud aastal ilmusid Soomes Mats Traadi «Tants aurukalla ümber» ja Olo Tuuliku «Sõja jalus», ilmumisiärgse on ootamas Lilli Prometi «Primavera» ja Lennart Mere «Virmaliste väraval», tõlgituna on käskkirjas Enn Vetemaa «Kalevipoja mälestused» ja Mats Traadi «Inger». Seega teosed, mis esindavad meie uusimat proosat, selle parimikku. Samal ajal aga, kui kõrvalde jätta «Loomingu Raamatukogu» paari viihukekesega, oleme meie siirdunud soome kirjanduse avaldamisel klassikasse või kordustrükkidesse. See on loomulikult samuti vajalik, kuid ei vahanda hooniski tõsi-
asja, et meie kirjandushuvilistele on (peaaegu) tundmatu selliste soome uusima proosa silmapaisivate esindajate nagu Pentti Holappa, Paavo Rintala, Hannu Salama, Heikki Turuse jpt. looming. Veelgi parem on asi luulega, kus ammu oleks aeg mõelda uue soome luule antoloogiale väljaandmisele (eesti sõiaärgset luulet tutvustav antoloogia ilmus Soomes juba kaheksa aastat tagasi!)

TOIVO KULDSEPP

Tuusikud

1977. a. II kvartaliks on saabunud sanatooriumi- ja puhkekodu-
tuusikuid alljärgnevalt:

Jalta «Kiev»	28. 04.—21. 05. (südame ja vereringeh.)	34.50 rbl.
Gagra «Kakaskionl»	14. 05.—06. 06. " "	60.— rbl.
Tsiftubo «Tbilisi»	21. 06.—10. 07. (liigesteh.)	42.— rbl.
Tsermuk «Jerevan»	25. 06.—18. 07. (seedeelunditeh.)	48.— rbl.
Staraja Russa	06. 04.—29. 04. " "	48.— rbl. (2 tk.)
Haapsalu «Laine»	06. 04.—29. 04. (liigeste- ja närvih.)	31.50 rbl.
	29. 04.—22. 05. " "	31.50 rbl.
Essentuki kurs.	25. 06.—18. 07. (seedeelunditeh.)	31.50 rbl.
Pärnu kurs.	02. 05.—25. 05. (liigeste- ja närvih.)	35.70 rbl.

Puhkekodudesse:

Pans. «Južnõi bereg»	1. 04.—18. 04. —	18.— rbl.
Pans. «Pribaltika»	21. 06.— 2. 07. —	12.— rbl.
	24. 06.— 5. 07. —	12.— rbl.
Pühajärve (perek.)	29. 05.—10. 07. —	24.— rbl.
Silelis — Loedu	9. 06.—20. 06. —	7.20 rbl.
Laulasmaa	23. 05.—03. 06. —	7.20 rbl. (2 tk.)
	28. 06.— 9. 07. —	7.20 rbl. (2 tk.)
Pühajärve	28. 04.— 9. 05. —	7.20 rbl. (2 tk.)
"	03. 06.—14. 06. —	7.20 rbl. (2 tk.)
"	27. 06.— 8. 07. —	7.20 rbl.
"	28. 06.— 9. 07. —	7.20 rbl.
"	08. 04.—17. 04. —	7.20 rbl. (2 tk.)
Võsu	23. 05.— 3. 06. —	7.20 rbl. (2 tk.)
Võsu (telk)	18. 06.—29. 06. —	7.20 rbl.
"	19. 06.—30. 06. —	7.20 rbl. (2 tk.)

Avaldused esitada TRÜ ametiühingukomiteele.

TRÜ ametiühingukomitee

Rahvakirja- niku teosed Teaduslikus Raamatu- kogus

7. jaanuaril, rahvakirjanik Oskar Lutsu sünnipäeval, avati TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Toomel tema teoste näitus. Eksponeeritud on

O. Lutsu jutustused, näidendid ja memuaarid. Kaks teost, drama «Laul õnnest» (1913) ja novell «Kirjutatud on...» (1914), kannavad autori pühendust Tartu Ülikooli raamatukogule.

Kesksel kohal O. Lutsu loomingus on ikka olnud «Kevade» ja teised Tootsi lood. Ka näitusel võib näha nende teoste erinevaid eestikeelseid väljaandeid ning tõlkeid vene keelde. Ekspositsiooni täiendab 1968. a. Varssavis ilmunud poolakeelne «Kevade» («Wiosna»). Näitus jääb avatuks kuu lõpuni.

KIIRA KAHU

Õigusteadus- konnas...

(Algus 3. lk.)

gusteadust, õiguse ajalugu ja juriidilist kirjandust.

Vene õigusteadust ja kehtivat õigust (sellenimeline kateeder eksisteeris 1820—1869) õpetati lahus teistest ainetest. Opetajaks oli Johann (Иоан, Иван) Georg Neumann, andekas, kuid sageli haiguste poolt kurnatud professor.

Provintsiaalõiguse, s. t. Eesti, Liivi- ja Kuramaal kehtiva õiguse jaoks loodi 1820. aastal üks ühine õppetool.

Oppejõududest, eriti tsiviilõiguse põhjalikest uurijatest ja tundjatest mainitagu käesolevas lühikeses ülevaates vahest selliseid nimesid, nagu F. G. von Bunge (1802—1897), J. Engelmann (1832—1912), K. Ed. Erdmann (1841—1898).

Karl Eduard Erdmann on ennast jäädvustanud Balti eraõiguse uurijana ja sellekohaste teoste publitsiirijana.

NB!

NB! Eelmise «TRÜ» numbriga kaasnes ka venekeelne «TRÜ» nr. 1 ja edaspidi ilmub venekeelne lisaleht oma numeratsiooni al. Täna ilmub venekeelne «TRÜ» nr. 2. Ajalehe «TRÜ» järgmist numbrit võite lugeda 4. veebruaril.

TOIMETAJA R. VEIDEMANN

«Тарту Рийкли Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Veidemann nim. trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, III, Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 306. MB-00325.

Kolme paiku, mil tavapärast igareedene ülikoolileht peahoo-
nesse müügilauale jõuab, astub
aulasse viimast korda üliõpila-
sena 24 farmaatsiatudengit.
Nende ülikooliõpingute lõppu
märgib täna antav kõrgkoolidip-
lom.

Esimesed lõpetajad majas

ANIOTT, RAILI
KANTER, MERIKE
KAPSTA, KARIN
KILG, MIRJE
KONI, URVE

KOPPEL, LIILIA
KÕIV, ANU
KÕUR, GEORG
NÖMM, TIINA
PALLAV, LEMME

PALUOJA, KAJA
POLOVINTŠIKOVA, ANNE
PRITS, ELBE
RATASSEPP, REET
ROOTS, LEA

SEEMA, MAIRE
SEILER, ANITA
SIMSON, ANNE
VAASA, ANNE
VAASA, TARVO
VAHUR, MAI
VALT, RIINA
VEINBERG, TATJANA
VÄRK, LAINE

Uut semestrit alustades

Kolmapäeval ta algab. Uus semester, mis seekord veidi
erilisem, pidulikum kui muidu, viies meid lähemale Suure
Oktoobri 60. aastapäevale.

«Sotsialism on vabastatud töö, tõelise demokraatia, tege-
liku isikuvabaduse, kõige eesrindlikuma teaduse ja kul-
tuuri ühiskond. Ta likvideerib kõik rõhumise liigid, garan-
teerib õiguse tööle, haridusele ja puhkusele ning töötajate
täieliku hõive ning loob reaalsed võimalused kõigi ühis-
konnaliikmete igakülgeks loominguks kasvuks.» öel-
dakse NLKP Keskkomitee hiljuti avaldatud otsuses «Suure
Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevast».

Lähenemas on samuti ülikooli taasavamise 175. aasta-
päev.

Nende suurürituste ettevalmistamine nõuab meie kõigi
sekkumist peale organiseerimise ka tegelikku töösse kas
siis oma ühiselamus või koguni õpperuumides. Kus midagi
silma riivamas, seal käed aga külge! Üksnes ühiste jõu-
pingutustega suudame alma mater'i taas nooreks ja kau-
niks muuta ning tema soliidset aastatekoormat vähendada.

Kommunistlike noorte tippürituseks kujunevad nagu
kevadsemestril ikka rahvaste sõpruse päevad. Tänavu on
need pühendatud revolutsioonijuubelile.

Küllap läks talvevaheaeg kõigil täie eest — põskedesse
tuli puna, kehasse tervist ning rammu. Ja ongi viimane
aeg taas vaimu teritama ning kohe esimesest päevast, esi-
mesest loengust õppima hakata.

Ülikooli komsomolikomitee soovib kõigile õppureile edu
ja kordaminekuid algaval tegevusrohkelt kevadsemestril!

KALLE LIIV,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Sotsialistlik võistlus

Võitjaks tuli Õigusteaduskond

Juba 1967. aastast peale korral-
datakse kõrgkoolide vahel üleliidu-
list sotsialistlikku võistlust üliõpi-
laste töö-, olme- ja puhketingimuste
parandamise alal. Usna edukalt on
võistluses osalenud ka meie ülikool.
Nii saime me 1967. a. II koha ja
1000 rubla preemiat, 1968. a. III
koha ja 500 rubla preemiat, 1973. a.
III koha ja 750 rubla preemiat ning
1975. a. eest II koha ja 1500 rubla
preemiat.

Et võistlus sisulisem oleks, hak-
kasime 1975. aastast seda läbi vii-
ma ka teaduskondade vahel. Hiljuti
tegi konkursikomisjon kokkuvõtteid
1976. aasta tulemustest. Võisteldi
21 näitaja põhjal, mida võib oma-
korda jaotada 4 rühma: õppetöö
valdkond (osavõtt teaduslikust
tööst, ainekonkurssidest, ühingust
«Teadus» ja RSR-ist, loengute pida-
mine, õppevahendite väljaandmine,
«5-le» õppijad, väljalangevus eba-
väärika käitumise ja edasijõudma-
tuse tõttu), sotsiaaltoetus (profülaktilise kontrolli ja kaitse-
pookimise õigeaegne tegemine, doo-
norluse plaani täitmine, dispanseeri-
tute suunamine profülaktooriumisse,
dieettoidu-, puhkekodu-, sanatooriumi-
ja turismituusikute kasutamine),
kultuuritöö (taidluskollektiividest
osavõtt, taidlusfestivalil edasi-
pääs linna ja vabariiklikku vooru,
ülikoolisestel taidluskonkurssidel
saavutatud kohad, üldse organiseer-
itud kultuuriüritustest osavõtt ja
nende korraldamine) ning keha-
kultuur (massisportidokonkursil ja

HELVE KABUR

ülikooli spartakiaadil saavutatud
kohad ning VTK-märklaste prot-
sent). Tulemuste kogusumma järgi
järjestati teaduskonnad. Iga näitaja
pühul oli võimalik saada 1–10
punkti, kokku 210. Esimeseks tuli
taas Õigusteaduskond 140 punkti-
ga, jättes teiseks Majandusteadus-
konna 122 punktiga ja kolmandaks
Ajalooteaduskonna 113 punktiga.
Edasi oli järjestus: IV — Biolo-
ogia-Geograafiateaduskond (97 p.),
V — Arstiteaduskond (92 p.), VI —
Matemaatikateaduskond (87 p.),
VII — Filoloogiateaduskond (84,5
p.), VIII — Keemiaosakond (82 p.)
ja IX — Kehakultuuriteaduskond
(70,5 p.). Füüsikaosakonna aruanne
laekus pärast kokkuvõtete tegemist,
kuid ka andmete põhjal pärivad nad
viimase — X koha.

Igal teaduskonnal on oma nõrgad
kohad, millest ülesaamine võimaldab
edaspidi paremaid tulemusi saavu-
tada. Nii näiteks jagasid õppetöös
Majandusteaduskond ja Ajalootea-
duskond II–III kohta, kuid möle-
mal on veel suured reservid, kui
väheneks väljalangevus ebaväärika
käitumise tõttu ja Majandusteadus-
konnas ka edasijõudmatuse tõttu.
Viimane on suureks reserviks ka Fi-
loogiateaduskonnal, samuti nagu
üliõpilaste suunamine osa võtma
ühingu «Teadus» ja RSR-i tegevu-
sest. See puudutab oluliselt ka Ke-
hakultuuriteaduskonna üliõpilasi.
Esikohale tulnud Õigusteaduskon-

nalgi on selles osas kasvuruumi,
nimelt peaksid nad oma üliõpilasi
enam suunama osa võtma ainekon-
kurssidest. Majandusteaduskonna
suurimad reservid peituvad aga sot-
siaaltoetuse valdkonnas: kuigi
nad ainsa teaduskonnana olid 1. ja-
nuariks saajaprotsendiliselt lõpeta-
nud profülaktilise kontrolli ja teeni-
selle eest 10 punkti ning ka doo-
norluse plaani olid täitnud 110,8%
(9 punkti), siis oma dispanseeritud
üliõpilaste profülaktooriumisse suu-
namisel (8. koht — 3 punkti) ja
üldse tuusikute kasutamisel (7.
koht — 4 punkti) on nad väga ta-
gasihooldlikud olnud. Selles valdkon-
nas võiks positiivselt õigusteadus-
konna kõrval esile tõsta Matemaat-
tika-, Arsti- ja Ajalooteaduskonda.
Kuidagi ei taha aga leppida selle-
ga, et Bioloogia-Geograafiateadus-
konna üliõpilased oma doonorluse
plaanist vaid 32,4% täitsid, ometi
on matkaklubi «Patrioot» matka-
dest osavõtjaid lõviosa just sellest
teaduskonnast. Nii et tervisest ja
teadlikkusest ei tohiks puudu tulla.
Kiita tuleks doonorluse plaani täit-
mise eest — nii imelik kui see ka
pole, arvestades nende suhtumist
terviseporti — filoloogiaüliõpilasi:
plaan täitmine 137%. Filoloogid
said edukalt hakkama ka profülakti-
lise kontrolliga — 99%. Imelikuna
tundub seegi, et viimase näitaja
osas just Arstiteaduskond koos ke-
hakultuurlaste ja bioloogide-geo-
graafidega viimasel kohal on.

(Järg 4. lk.)

PROFESSOR RAIMUND HAGELBERG 50

7. veebruaril saab 50-aastaseks rahanduse ja krediidi kateedri juha-
taja majandusdoktor professor Raimund Hagelberg.

Juubilar sündis Tallinnas, kus mõõdusid ka tema õpinguaastad.
TPI Majandusteaduskonna lõpetamise järel rahanduse erialal aastal
1950 järgnes samas aspirantuur ning kandidaadiväitekirja kaitsmine
1954. a. kevadel.

Kuigi pedagoogileiba asus R. Hagelberg maitsma TPI Majandustea-
duskonnas mittekoosseisulise õppejõuna juba 1951. a., on praktiliselt
kogu tema pedagoogi- ja teadlasetöö möödunud TRÜ-s. Seoses Majan-
dusteaduskonna ületoomisega Tartusse ja rahandusspetsialistide ette-
valmistamise taasalgustamisega määrati juubilar 1954. a. septembris
ENSV TA Majanduse Instituudist, kus ta töötas pärast aspirantuuri
lõpetamist, tööle TRÜ Majandusteaduskonda. Siin töötatud aja jooksul
on ta läbi käinud tee vanemõpetajast professorini (1969. a.) ning ala-
tes rahanduse ja krediidi kateedri loomisest 1958. a. olnud selle juha-
tajaks. Tema juhatamisel on kateeder kujunenud üleliiduliseks koordi-
neerivaks keskuseks rahanduse automatiseeritud juhtimissüsteemi uuri-
mise alal.

Avara silmaringi ja sügavate teadmistega pedagoogi-teadlasena on
professor R. Hagelberg peale oma põhiaine — ettevõtete ja rahvama-
jandusharude rahanduse — õpetanud ka selliseid kursusi nagu majan-
dusliku tegevuse analüüs, põllumajandusökonoomika, NSVL rahandus,
rahvamajanduse planeerimise alused jt. Väga palju tähelepanu on ta
pühendanud õpetamise metodika küsimustele, eriti õpetamise forma-
liseerimisele ja näitlikustamisele ning majandusteaduse osa selgitami-
sele töötajate kommunistlikul kasvatamisel.

Viljaka teadusliku töö tulemusena on avaldatud üle 80 teadusliku
publikatsiooni (neist paljud monograafiatena, monograafilise iseloomu-
ga õppevahenditena või artiklitena) järgmistel teemadel: krediidi osa
kolhoositootmise suurendamisel, põllumajandusettevõtete majandusliku
analüüsi metodoloogia, kõrgema hariduse ökonoomika ning käesoleval
ajal rahanduse automatiseeritud juhtimissüsteemi probleemistik. Esime-
sena mainitud põhisuuna alalt pärineb kandidaadi-, teisea mainitult
doktoriväitekirja (1967. a.)

Väga aktiivne on olnud juubilar teaduse populariseerimisel ja tea-
duse saavutuste juurutamisel praktikasse, mida iseloomustavad enam

kui 60 teaduslik-publitsistlikku artiklit mitmesugustes ajalehtedes ja
ajakirjades, arvukad esinemised põllumajandus- ja rahandustöötajate
nõupidamistel ja kvalifikatsiooni tõstmise kursustel, EKP Keskkomitee
ja ühingu «Teadus» lektorina, esinejana propagandistidele jne.

NLKP liikmena on professor R. Hagelberg alati kandnud suurt ühis-
kondliku töö koormust. Kolmel korral on ta valitud Tartu Linna TSN
saadikuks ning kahes koosseisus juhtinud linnanõukogu alalist rahan-
dus- ja eelarvekomisjoni. Ta on olnud EKP TRÜ komitee liikmeks.
TRÜ Majandusteaduskonnas on vähe neid ühiskondlikke ülesandeid,
mida ta poleks täitnud või ei täidaks praegu, alates ekspertiisikomisjoni
esimehe ametist ja lõpetades mitmesuguste parteiliste ülesannetega.

Tunnustust tema kutse- ja ühiskonnatöös on märganud kaks medalit,
ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukiri, foto asetamine vabariiklikule
autahvlile, ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi käskkirjad,
TRÜ medal, 16 TRÜ rektori käskkirja kiituse avaldamiseks või foto
asetamiseks autahvlile. Teaduslik-publitsistliku tegevuse eest on antud
talle ajalehe «Edasi» rinnamärk.

Juubilar kui töömeest iseloomustavad sügavad teadmised majan-
dusteaduse mitmesugustes valdkondades, põhjalikkus, huvi kõige uue
vastu ja kartmatus näha vaeva ka raskeimate küsimuste selgitamisel.
Aine sügav tundmine, põhjalik küsimuste läbimõtlemine, oma seis-
kohtade argumenteerimine ja loogiline esitamine on teinud ta tunnus-
tatud lektoriks nii üliõpilastele kui ka kõigile teistele. Kui kolleegi ja
inimest iseloomustab professor R. Hagelbergi tagasihoidlikkus, abi-
valmidus, tähelepanelikkus talle esitatud seisukohtade ärakuulamisele
ja objektiivsus nende hindamisel, nõudlikkus nii enda kui ka kollee-
gide ja üliõpilaste vastu. Ta pole spetsialist, kes näeb vaid oma eriala
küsimusi, vaid ta võtab aktiivselt osa kõigist elunähtustest, ei ütle ära
suusamatkast, paadimatkast, seenel või marjul käimisest ega seltskond-
likust koosviibimisest. Küllap on need omadused aidanud professoril
kanda sellist ulatuslikku töökoormust.

Soovime juubilarile järgnevatiks aastateks raugematut teotatet nii
õppe-, teadus- kui ka ühiskonnatöös, tugevat tervist, edu.

TARTU NOORTE AUTORITE KOONDIS

Saateks

Ühes oma mõtelootes on Valmar Adams tõdenud: «Autor olla tähendab julgeda» ja teisel «Kellel on midagi öelda, sellel olgu ka julgust öelda seda omamoodi, takerdumata ja algupäraselt.» (V. Adams, Nooruse tolmunud kuld. Tallinn 1972. lk. 271, 272.) Täna ülikoolilehe veergudel astubki oma autorijulguses lugeja ette Tartu Noorte Autorite Koondise valdavalt uus põlv. Üle kuue aasta saab jällegi teoks end koondise liikmeina tundjate ühine trükkikäik.

Enamik kaheksast autorist on meile juba «eraviisiliselt» kas «Nooruse», «Loomingu», «Edasi» või sellesama lehe kaudu teada — ühe katuse all olevaina tutvustatakse siiski end esmakordselt. Aga või seda ühisesinimist nii väga ületähtsustada mak-sabki? Rohkem on siin silmas peetud kogupildi huvisid: tervikmulje mosaiigist sünnib ikka ju üksiku killu ja terve pildi pinna koostelust. Nõnda saab ehk lugejagi oma elamust mõistuse kääridega üle käies kaaluda, mis siin väljendatus autoreid ühendab ja mis eristab. Allakirjutanu leidis igatahes viimast rohkem.

LINNAR PRIIMÄE anderikkaist kujundi- ja riimileidudest tulvil värsid on üsnagi erandlikud meie tänases luules. Ta meeleliselt ülevoolavais sonettides aimub omaaegne Underi revolutsioonilisus ja neile, kellele luule ikka pühaks kunstiks on (mitte ainult reklaamplakati liisaks või käibetõe riimimiseks!), tohiks olla värskendav osa saada seegusest teravdatud esteetilisest suhtumisest maailma ja literatuur-sest kogemusest.

Kas pole siis, et Priimäe loome-laadile vastandub oma põhjamaises lihtsuses KATRE LIGI luule. Ma ei taha loomulikult ühte teisele eelista, ekspressiivsust rohkem tunnustada kui mõtisklevat analüüsi. Nii selle kui ka teise arendus võib viia täiuse äratundmisele. Katre Ligi viis luuletust ei anna päris kindlust üldistamiseks talle iseloomulikke jooni (nagu tuleks poolikuna — liisandustena — võtta kõike siin öeldut), ta tunde haprust võiksid need reeta küll.

Ligist ratsionaalsem (või tunnet veelgi peitvam?) näikse olevat RUTT HINT: küllap võiksime seda aduda neist asjaleike olemise («mu mõtted käivad sageli su juuris») ja tunde kirjeldusist («ei see tunne pole uus») ehk jälle ühest seigast sündinud aforistlikust etüüdist («on öö ja liblikate lennu tund»).

Täna noorele luuleolemisele tavapärasest irooniast on RAIMU HANSONI etteastes (eriti «Poetatud tiibade aasta» ja «Mängimine»), aga ka distantseerunud poeetilisest kirjeldust, milles just eriti ei hoolita riimi- ja rütmipuhtusest. Aga eks jälle «aus värss ei hooli vormisärast» (A. Sang). Ütleme vajadus jääb vahel allagi sellele, kuidas öelda, mistõttu ähvardab omapära kaotus ja sisu ning vormi ühtsus, mida enese jaoks loen nauditava luule eelduseks, võib puhtu häiritud saada nagu MARE PAHKA siin toodud valulikus eneseväljenduses. Sedasama vahest enamgi veel on põhjust väita ka ANN MUSTA lugedes.

JÜRI ROOSAARE «Mäng» — mu meelest sümbolne laast, mille päris tähendus alles pärast Sirje küsimist avaneb ja uuesti üle lugema sünnib, on hästi läbi kirjutatud, mida kinnitamas kirjelduse täpsus, laastule nii vajalik teostuse puhtus. KALEV TÜRGI mulle tutvumiseks antud mahukas mapp kirjatöid esitleb meil nii harva kohatavat humoristi. Tõsi, paljuski anekdootlikud lood ja lookesed jäävad lihtsameelseks elust mahakirjutamiseks, aga nende seas on ka lausa luge-mismõnu pakkuvat nagu äratrükitud tähelepanuväärseid monoloogi sulatatud dialoogid «rebasega».

Kas siin jäädvustunud kaheksa noore inimese looming lubab väita, et nad juba peatselt hakkavad kaasa rääkima «suures kirjanduses», jätan teie otsustada ja mitte kõrvalehiilimiseks oma vastusest, vaid siirast austusest nii nõudliku lugeja ees, nagu seda on ülikoolilehe lugeja.

Koostanud ja saatesõna kirjutanud
REIN VEIDEMANN

Linnar Priimägi

Dies irae

Dies irae, dies illa
Kuuma tuhka eal ei pilla
Meie kahe juustesse
Ning ei küsi kire suurus,
Quantus tremor est futurus. —
Milleks, milleks meile see?
Tuba mirum spargens sonum
Per sepulchra regionum
Juhib meid kui ingleid siis
Sinna, kus meid aeg ei luura,
Mors stupebit et natura,
Kus meid ootab paradiis.
Liber scriptus proferetur:
«Kes on armastuse reetur,
Selle jaoks vaid piin on pikk.
Muile hermeliinkeebid.»
Nii in ultum remanebit —
Meie riik on igavik.

Katre Ligi

Viisteist

Meil algas imelik aasta,
meid meelitas elukool.
Pool oli meis kindlust ja kangust,
kuid kõhklust ja kahtlusi pool.

Meil polnud eesmärke, plaane
ja elukohuseid eel
ning kuhugi kõrgele jõuda
vist ükski ei mõelnud veel.

Me tahtsime liikuda lihtsalt
nii soontes surises sund
ja minna ja puutuda ise
jäist päikest ja kuumat lund.

Põhjamine.

Lihtsameelne

Nüüd enam miski ei paina,
sest uueks on saanud ilm.
Võid taliteid astuda aina,
pea püsti ja lahti silm.

Ka külmetav leheke paistab
nii rõõmsana võrade vahel.
Su nina maailma haistab.
Su rinnus üks laul kõlab vahel.

Kas visandanud julgelt üht keha
Suur loodus eal — kui napp ning nõtkeskiits!
See pingsalt painduv piht kui pajuvits
Kui looduks kaudu paari hoogsat veha.

Või juuste öö, kus sureb kulme eha —
Need kerged lokid nagu tume siits.
Mis juugendlikult sitke joontepits!
Mis meistritöö on sellist olnud teha!

— Nii mõrkjaks õnneks, lahusalupiniaks
Taas kangastavad sind mu kujutellu
Mu armuigatsuste tõrksad väed.

Ahl! Tormata su embusesse viimaks,
Et unelmatest tõstaksid mind ellu
Su kaunid, jonnakad ja julged käed!

Miks, taevast hoidku, keeldumises kroonid
Sa minu niigi võimast üksindust?
Kui meeleldi — nii tulvil igatsust —
Felipena ma hüljanuksin troonid,

Mil päevi hingestavad leinatoonid
Ning öö just nagu mungariüü on must!
Nüüd, janunedes piskut heledust,
Ma oma aeda külvan kalbed moonid.

Kuid nõndaviisi, hüljatuna sust,
Vaid iseendas loojanguna kütlen.
Ei saabu ilal nii mu mooni-aen,

Mil kanarbikes õhetab august
Ja sumbub särav õhtu, milles ütlen
Auf einen Abend ist die Welt noch mein.

Ei sinu kõrval uinuda ma tihka:
Kesk linu valget ööd su juuste
must —

Mu sõrmed sellest võrsumas on just
Kui kalbed gladiolid, pilgel kihka,

Mis surra vaid, ei õilmitseda ihka.
Kui suudlus paotab huulte arga ust
Ja verre valab viinajoobumust,
Ei mida enam karda ega vihka. —

Igaveseks siiski jääb
valutama miski
kuigi sind neist armudest
ammu lahti kisti

oma vanu kaotusi
tahaks ära muuta
mõtteid ükskord paeluda
sellel tahaks suuta

kes ei pannud tähele
sind su noores easki
kel su niimi vististi
enam pole peaski.

Tuultes levib tuska,
õhus on metalli.
Taevast ennast rüütab
ikka rohkem halli.

Palju päevi veelgi
lilli õitseb, nārbub.
Siiski suvesüda
juba täna kārbub.

Kerge kuldne sāra
tuppa ākki valgus.
See on sügispäike
jahe hommikvalgus.

Nii veidi vastumeelselt saabub
hommik
ja tõksalt tõmbub heledamaks
taevas,
sest magamine tundus magusam.
Kuid unne enam tagasi ei pääse.
Nāe, perenaine süütab koldes tule,
ta lõikab leiba, puhtaks pūhib laua,
seab korda kõik ja kohvivee teeb
kuumaks.

Siis peatselt kogu pere istub sööma.
Neil algav päev ei keela õnnistust.

Mu huuled tundsid vaid su vaate mõrkjat maiku,
Jõi minu pilk su suult malvaasiat. —
Ei enam sillaks põimuda saa patt
Just nagu Maarja ja Marta päeva paiku...

Neid mõtteid küll kui *Dies irae* kaikul
Veel ülemlaulu hõiskan uhkematl —
Mis õnne usub see end vāārivat,
Kel suu täis vaikimise neetult kuldset vaiku?

Las särab siis mu vallatluste kett!
Ja nāe — su laubalt laovad mure marmorkarred,
Malvaasiasse hõõgust hiilib juba

Ja pelgast silmavaatest piisab, et
Kāēd kaela ūmber lõõn sul nagu tulbivarred,
Mil õisi kanda viimaks jälle luba.

Stantsid Sirjele

Saan vanaks, ja mu sulnist omapārast
Su silmi jääb vaid nukker pentsikus.
Kui kõlab kalkus, siis mu naerukārast
Ning tuhastub mu praegu leeklev juus
Ja mustad silmakoopad kirkast sārast
On tūhjad nagu vālguaugud puus,
Sa palun luba olla mul siis see, kel
On oma lapses tāiuslikum peegel.

Siis tema sõrmilt peegeldub mu kalbus,
Kui kuju vōtab mõni tuttav žest,
Ta mõnes juhulikus juuksesalgus
Mu ārmad taas kui olnud aegadest
Ja nāēd, kuis meie noorusōōde valgus
Tal vārvib puhtaid silmi, milledest
Veel hinge hallades, kesk tunde-talve
Sa vālja loed mu armuandmis-palve.

Ning ūmbersündimises valukurdis
Siis ākki hetkel pāevakirkaks kõrgus
Leek, armastuse lõõskav minarett,

Mis unustuse öö meis lābi murdis, —
Ja korraga sai tulimārgiks pōrgus
Me ūhtimise vārelev vinjel.

krū hō mō mo
san be ra sa
tee pee ne ii
mid glis vad giks

ei see tunne pole uus
kāsikāēs ja kombu suus
palusime ilma suurde
meidki vōtta ringi juurde

ei see aeg ei mōōdu meist
kui ka tahaksime teist
aga sisse nõudel pihu
saime motodega vihu

oli tunne tuli uus
tulius ka kombu suus
teame milleks vaja nārvi
ja veel enam varjevārvi

ei me pole ammu need
need ei ole ka me teed
ja me liplap mānguhobu
otsib jälle pāriskodu

mu mõtted kāivad sageli su juuris
need arad veel kuid juba teavad teed
muist hoidmas maad kui õrt mu lind toas puuris
kuid teised vett ja tāhtsamad on need

ja kui mu lind on jälle laulnud pāeva looja
ka sinu õied sulgeb mōte õōst
ning veidi krāplikuna hoiad nendes sooja
ōō pole kiire nagu pāāsukese sōōst

sa hoiad sooja teadmata kuid milleks
kui aimus ongi sul siis ūhes kummalises vāēs
nūūd kus mu lind ei pea sind enam lilleks
sul on ehk ārāõitsemise mōte kāēs

ma avan puuri nūūd mil muld on saanud krobelseks maaks
ja seda selleks teen et nokkida mu lind su seemned saaks

on öō ja liblikate lennutund
neist hetke jooksul saanud terve sadu
nad valget lumma nagu halba und
veel ohtlikuna endi jaoks ei adu

ōōst tulnu tahab tule juurde jõuda
kuid niidul paneb lehed kokku lill
ma mōistan lemmikvārvi mitut mōodi nōuda
ōis ainult liblikast on elevil

kuid liblikas vōib tunda veel ūht vōlu
vaid taim ei tea mis lõpmatusse lend
ehk selleks ongi liblikatel elu
et viimses sōōstus tuhastada end

Ralmu Hanson

Mängimine

mängime keerukuju
mängime naerutuju
mängime rõõmsalt lolli
mängime si-bemolli
mängime parmupilli
mängime õitsvaid lilli
mängime naist ja meest
mängime väljast seest
mängime raskeid änge
mängime raskeid mänge:
mängime keerukuju
mängime naerutuju
mängime rõõmsalt lolli
mängime si-bemolli

teadmatuses
tuleb
TSURR

MU POEG TULI ALATI TAGASI
kuid mina ei osanud olla
kas olin ma ärkvel või magasin
undsin mu käed pole need

mis vaja et natuke tabada
iit üüritud elust õnne
ist linde ja loomasid kadaga
apsena laskis mu poeg

mu poeg tuli alati tagasi
a minu käest küsis süüa
õik toidud siis teistele jagasin
tillesin tühi on kõök

et tühjana näiksid ta silmades
aldrikud kausid ja klaasid
et oleks ta ainsates ulmades
sale keelatud pilt

see meri see üleval pilvitu
tee mida mööda saab minna
andsin ma pojale põlvikud
saapad
ja siis andsin suud

Kolimine

paljalt neli seina
roostetanud nael
praguline põrand
mänguasi pael
põrandasse valgub
elatud hetk
minemise julgus
olemise jätk

Mine

küünaldel hangunud tuli
juba on tubades pime
lõket ei olnud kuid oli
meie jaoks liigagi sume

merede sinine vine
jäigi meil nägemata
võta end kokku ja mine
salga ja varja ja mata

Mare Pahka

ikka nii iluhell
ikka nii valukartlik
habras kui lumelill
vähe veel vihmad on parkind

tundmata põuatuul
sügise külmad ja hallad
ikka kui õnneluul
allikal hõbekellad

ikka veel kutsub ja huikab
päevatõusule pill
kaua sa kaua sa luikad
lapsuke imehell

ütlen õigust
ma ei talu
seda leigust
leilitust

mine sõida oma sõjad
niida oma eed
mööda oma möögad
tee mis sa teed
tule tagasi
otsi teed
otsi rohelist kummeliteed
see igale haavale hää
ja mis kõrvetab südame sees
ära põdema jää
võta rohtu
kuldset ja lõhnalist
huulile tõsta
joo lohtu
taas tõtta
ja mine oma teed

elu näitelaval
läigust
lambasilmset
süütust
üsna ilmselt
tunnen tüütust

kolbast ajuvabast
sabast
liputavast
karvu kisuks
õsuks
teral vahedal

kõiketeadja kõrkus
närtsikute
nõrkust
panen pilaks
igast ilast
ei saa õiget
elulugu

Kalev Türk

Kõnelused «rebasega» Tervitus «rebasele»

Terekest kah, rebane! Või sind määrati siis meie tuppa. Ja-jah, võta aga plats sisse, mis sa seisad? Jah, vaba voodit meil küll ei ole, pead ise muretsema. Kust seda võib saada? Ei tea, vaata siin ühiselamus veidi ringi, kuskilt ikka leiad. Ei, ei, tavaline voodi küll ei kõlba, seda pole võimalik siia enam ära mahutada, pead otsima sellise, mille siia kahekorruselisele veel peale saaks monteerida. Ega neid raudpulki, mida tarvis läheb, nii kergesti saa. Mele näiteks käisime teisi linna prügimäel otsimas. Mis, oled juba väsinud? Higi jookseb ka? Pole viga, meil on kena duširuum. Tõsi küll, sooja vett pole seal keegi enam ammuilma näinud, aga külma on jälle ülearugi, keera, millisest kraanist tahad. Juba puhkasid? Ja higi ka enam ei jookse? Tubli, meil jahtud sa kiiresti maha, ega siin toas üle kümne kraadi sooja sisse ei saa. Radiaatoreid võib kasutada külmutuskapina. Küttesüsteemis on viga, soojus meie radiaatoriteni ei jõua. Ah et mis siis saab, kui väljas on kakskümmend kraadi külma? Eks siis toas ole ainult viiekraadine pakane ja see juba kedagi ei tapa. Lähed koridori? Seal on soojem küll. Ah sõõma hoopis. Mine aga mine. Einelauas müüakse suure eduga jahedat kohvi ja eilset vadakusaia. Nii et kui soovid, ole aga lahke ja lase hea maitsta. Ei tahagi enam süüa? Ikka tahad, aga lähed hoopis linna? Nojah, kui sul jätkub kannatust bussi oodata. Mis sa nüüd? Buss sõidab iga kümne minuti tagant, aga ootama pead pool tundi, sest kui paar bussi vahelt ära jääb, ei tasu veel närveerima hakata. Mis sa neid kompe kaasa tirid? Lähed hoopis ära? Koju? Mis seal's ikka, külasta meid jälle!

Tere jälle, «rebane»!

Tule aga tule sisse, mis sa seal ukse taga nii kaua kohmitsed! Ah see oled sina, rebane. Nii et ei läinudki ära koju, tahtsid ikka EPA-s õppida. See oli sul küll üks äraütlemata väärt mõte, egas esimeste raskuste juurest kohe jalga tasu lasta. Kus sa selle külma talve siis mööda saatsid? Erakorteris? Nöörii sind ka tugevasti? Ah et ainult kolmkümmend rubla kuus? Odavalt siis. Aga miks sa nüüd sealt ära kolisid? Või sind pandi kohe peenraid kaevama ja last hoidma? Nii- (Järg 4. lk.)

Ann Must

Lahkumine

Just olin tõstnud põse aiavärvavalt
ja silitanud iga kõdond latti,
kui korraga sealsamas, keset lämbet
ja kaevuigatsevat musta suveööd
läks vabadusse peotäis sügistähti.
Nad andsid lootust meile kõigile,
nii mulle, kui ma läksin läbi põllu,
kui kõrtele, mis helkisid mu ümber,
ja janus kahistasid oma kuldset rüüd,
ning surev putuk tõstis veel kord pead.

Siis kuskil märkamatu aknad tehti lahti:
sümfooniat kuulsin esmakordselt elus;
ja äkki tuli jahe tuuleil.
Ma tõstsin käed, teid kõiki õnnistasin.
Sünk kõrge kuusik hardalt kummardas,
ja haavad halisesid, oja ohkas tasa.
Kui läksin minema, ma kõike nägin selgelt,
ehk küll ma kordagi ei vaadand tagasi.

LÄHEB SUVI SAABUB LUULETAJA SOBER
viskab kolletanud kaselehti näkku
läbi sahiseva vihmajärgi kuuldub
kuidas vaikus valgub hämarasse häkku

hämaraasse häkku hämaraasse häkku
läheb Sügis saabub luuletaja sõber
astub lumivaikselt hubasesse tuppa
lummus kuuletumalt põues paisub suureks
nõder väga tahab märkamatu nutta

märkamatu nutta märkamatu nutta
läheb Tali saabub luuletaja sõber
kallab klaasitäie kihisevat jooki
joobub salajana silmadesse päike
nagu mullu suuri saladusi toobki

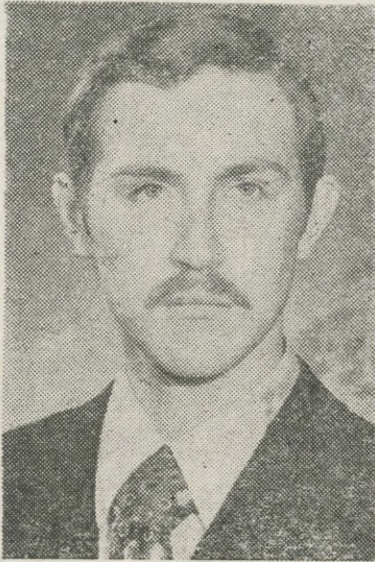
saladusi toobki saladusi toobki
läheb Kevad saabub luuletaja sõber
vana eluveli ristikleht revääril
peatub ajamasin jaanipäeva õösel
lilled linnud loomad igavene loodus
igavene loodus igavene lootus

Poetatud tiibade aasta

uusaasta tuleb siis jällegi kestud
naeratad head uut aastat
hingeõhk puhas sest hambad on pestud
müügil on välismaa pastat

eluleek jahe ja haludki loetud
hinges on tulised viinad
möödunud aastal sai palju vist poetud
poetatud tunnete piinad

kuhu küll jäid meie soovide tiivad
saatus ehk halvasti soosis
jaanuar rannal on jahedad liivad
tühjus on tõmmatud loosis

Jüri Roosaare

Mäng

«Oli rõõmuhommik, kui ta haava-
halu leidis. Teiste hulgas silma-
paistmatust killukesest puuriidas
sai päikese käes, tema imetlevate
käte vahel laevapuu. Sirgesüüline,
parajalt kuiv, see õige.

Laevakere tuli sihvakas ja kiiru-
sealdis; vahe tera vabastas ta puu-
ümbrisest ja päästis juhuslikust ha-
lukujast välja parraste sujusa joo-
ne, mida isegi ajakirjast mahako-
peeritud pappšabloonid vaid liibu-
valt kinnitada võisid.

Tal oli palju häid tööriistu, kõik
tema kätega sinasõbrad; noad, vool-
med, peitlid ja oherdid mõistsid te-
da lausa lennult, valmis varmalt
iga mõtte välja voolima.

Nii möödusid ilusad õhtud — see
oli töö ja armastus. Puutolm täpis-
tas käed karedaks, laeva küljed
muutusid siledaiks. Ta kinnitas kii-
lu, lakkus marraskil sõrmenukki ja
imeltes pikal pilgul prikeret, mis
karkassalusel ootas.

Mastid ja taglas, need ööd, mis
kadusid, kannatamatus, mis helises
raades, purjeks saavad punased
riidetükid, kaugusteihalus minia-
tuurses roolirattas, tuuli ootav lipp
ahtris. Kõik!

Laev ujus, pidas kurssi, «Kauni-
tar» oli ta nimi. Viired, millega tuul
tiigi pinda lokkis, ei häirinud, otse
vastupidi, nad peibutasid priki veel
kiiremale jooksule; lennates, üle
lainete — naer väetite püüete peale.

Niisugust laeva tal ei olnud veel
olnud! Ega sellist rõõmu, nagu
«Kaunitari» purjedeheiskamishom-
mikul. Ka järgmiselt töölt, mis tal
juba käsil oli, püüdis punaste pur-
jedega iludus endale pikki pilke,
soojendas silmi, nii et käedki kind-
lameelsemalt liikuma hakkasid. Töö
erutas ja haaras; see oli oma
konstruktsioon, nõudis täpsust ning
nuputamise ajal oleks nagu keegi
tasakesi ninajuure kohalt kõdita-
nud. Siis tuligi automaatpäästiku
idee, rabavalt lihtne ja ilus. Tinu-
tamine läks juba ruttu, ka parasvõi-
kesed kruvid leidis ta sahtlist ning
järelejäänud õõtunnid ei mallanud
õieti magadagi.

Ta monteiris seadme purjekale —
õnariik ahtrimasti juures oli selleks
nagu loodud ning «Kaunitar» liikus
niisama valedalt. Punased purjed
kummusid pringilt, laev ootas kat-
sevalmilt.

See oli tema masin! See oli põr-
gumasin. Päästik töötas...

See oli siiras rõõm, mis päikese-
pruunis näos tiigi pinnalt talle
vastu vaatas, kui veteväli plahva-
tusarmidest jälle tasaseks sai.

«Kas sa sageli seda mängu män-
gid?» küsis Sirje väga vaikelt.

Rutt Hint

kuldsete kuulikeste keskel
lendab üks tilluke ingel
inimlaste mängu sekka
kes küll oskaks
heita pilku
tõsta loori
võtta tal kinni käest
see üksainus kord
hingelised hingelised
ah ainult mitte üksinda vaadata
viimase allika
südant

Tere jälle, «rebane»!

(Algus 3. lk.)

moodi läks sul see eluke tõesti üsnagi kibedaks. Ma vaatasin kohe, et kes see nii odavalt üürile võtab. Kenake küll, talu on möödas, tuba jälle soe ja võid kohe sisse kolida. Meie, nagu näed, elasime külma aja siinsamas üle ja häda ei midagi. Vahel kippus külm varbaidki ära võtma, aga üks neid sai siis koridoris üles soojendamas käidud. Ainuke häda seisis selles, et vesi külmus alatihi karahvinis ära, päris tegu oli kohe. Oli mis oli, mis tast enam pikalt arutada. Võta ometi istet, sa oled ju oma seaduslikus toas. Oi, oi, oi, ära sinna küll istu, näed ju küll, et pea kohal on pragu. Või mis sest praost ikka karta, ega lagi ometi sisse lange? Lagi jah ei lange, aga laest langevad väikesed punased loomakesed, mida meil prussakateks kutsutakse. Hammustavad teised üsnagi valusasti, nii et targem on neist eemale hoiduda. Välja tõrjuda, neid? Huvitav, kuidas sa neid tõrjud, kui nad elutsevad laepaneelides? Pealegi on nad selle tõrjumisega juba nii immuunseks muutunud, et siin ei aita püssi- ega ussirohi. Ära nüüd kohe kartma löö, hullemaidki asju üle elatud. Lähme parem välja, mis siin toas ikka hallitada. Ehk muutub sul siis tujuigi paremaks.

Ära karda, «rebane»!

Noh, rebane, aeg on juba hiline, lähme aga magama. Kõrge sul sinna kolmandale korrusele ju ronida on, aga küll sa varsti harjud. Näed isegi, et muidu ei mahu me siia tuppa kuidagi ära. Nii, tuli surnuks ja ilusasti tuttu. Mis sul nüüd viga on? Ma ju tunnen, kuidas sa värised, voodi alumine korruski vappub nii, et hoia lausa seinast kinni. Ei ole väljas ühtegi kolli, ainult sellskond tuleb kõrtsist koju, sellest ka need hirmsad hääled. Rahunesid juba? See on hea, hirmust tuleb võitu saada. Mis? Mingi mardikas langes näole? Kas sa aru ei saa, see on prussakas. Litsu ta sõrme vahel laiaks ja tõmba tekk üle pea, siis ei saa nad sind enam nii kergesti kätte. Kuuled mingit salapärast tiksumist? Pole siin mingit tiksumist, puhkeruumis taotakse ainult lauatennist. See on igapäevane asi, vahel ei jäta nad enne hommikut järele. Nüüd häirib sind krabin nurgas? Hiir krabistab, teeb oma igaõist ringkäiku prügi-kastis. Küll ta varsti jalga laseb, täna pole tal sealt midagi võtta. Kat-su nüüd ometi uinuda, homme peab vara tõusma. Ja-jah, koridoris undab ainult veekraan. Need on meil kõik mingile häälele välja timmitud. Nagu kraani lahti keerad, nii kostab kas ulgumine, vile või kohutav hääletsus, millele õieti nimegi anda ei oska. Seda viimast häälistust teeb kõige aknapoolsem kraan, nii et ole sellega ettevaatlik. Ette hoiatamata võid saada seda kuuldes südamerabanduse. Tekk muutub pealt märjaks? Nüüd on nad küll üleval radiaatori sangpommiga lõhki lõõnud. Tõuse kähku üles, päästame, mis veel päästa annab! Aega on vähe, varsti ujume põlvini vees. Voodid kiiresti keset tuba ja väikesemad esemed neile peale! Las käia! Teeme aga siva! Uks, kaks ja läks!

Võitjaks tuli
Õigusteaduskond

(Algus 1. lk.)

Teaduskonnasiseste kultuuriürituste korraldamisel ja nendes osalemisel on teaduskonnad vägagi erinevad: kui Ajalooteaduskonnas tuleb neid kordi iga üliõpilase kohta 18, siis Arstiteaduskonnas vaid 3,4, keskmiselt 10 korda aastas iga meie üliõpilase kohta. Kui sellele lisada veel osalemine klubi poolt korraldatud üritustes, siis võib öelda, et iga meie üliõpilane võtab aastas 18 korral osa organiseeritud kultuuriüritustest. Taidluskollektiividesse kuulumise poolest on esirinnas Ajalooteaduskond, järgnevad Õigus- ja Majandusteaduskond. Taidluskonkurssidel on õnn üsna vahelduv olnud, kuid edukamaiks võib siiski pidada filolooge, juriste ja majandusüliõpilasi. Mis kehakultuuri puutub, siis võiks siin tublimateks pidada

Majandusteaduskonna, Füüsika-Kemiateaduskonna ja Õigusteaduskonna üliõpilasi. Hästi palju kasvuruumi on selles lõigis Filoloogia- ja Ajaloo-, aga ka Matemaatikateaduskonna üliõpilastel. Nõustuda ei tahaks aga sellega, et Kehakultuuri-teaduskonna üliõpilaste VTK normatiivide täitmise protsent on vaid 76,2, millega nad teiste teaduskondade üliõpilaste hulgas alles kolmandal kohal on.

Nagu eeltoodust näha, on reservid kõikidel teaduskondadel parema saavutamiseks suured ja seepärast tahaks loota, et juubeliaastal need ka realiseeritakse ning muudetakse oma üliõpilasaastad tunduvalt rikkamaks.

HELVE KABUR,
konkursikomisjoni esimees

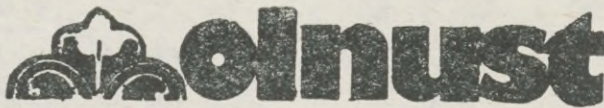
Venia legendi

Dotsendikutse taotlemiseks peavad *venia legendi* dots. kt. K. Bachmann teemal «Kombinatoorsed häälikumuutused» kolmapäeval, 16. 02. 1977 k. 8.15 keemiahoone aud. 430 ja dots. kt. H. Heiter teemal «Vene murrete vokalism. Vokaalide realiseerumine rõhulises asendis ja esimeses rõhueelses silbis» neljapäeval, 17. 02. 1977 k. 14.15 Vane-muise tn. 46 aud. 136.

Prof. AGO KÜNNAP,
Filoloogiategaduskonna
dekaan

Taliharja poole.

lus gentium —
ius internationale

LEO LEESMENT

Tartu ülikoolis loodi iseseisev rahvusvahelise õiguse dotsentuur alles 1881. aastal. Enne seda (1865. aasta ülikoolide seaduse järgi) oli Tartu ülikoolis ette nähtud riigi ja rahvaste õiguse ühine kateeder.

Nimetusena figureerib kaua aega rahvaste õigus (Völkerrecht, народное право). Selle nimetuse aluseks oli muidugi Antiik-Rooma *ius gentium*. Nimetus «rahvusvaheline õigus» juurdub alles möödunud sajandi 70. aastate lõpus, pärast seda kui 1873. a. asutati Genfis (Genève) Rahvusvahelise Õiguse Instituut — Institut de droit international. Muide, saksa keeles on rahvusvaheline õigus nüüdisajani «rahvaste õigus» Völkerrecht ja rootsi keeles folk-rätt.

Üks silmapaistvamaid rahvusvahelise õiguse viljelejaid Tartu ülikoolis oli Karl Magnus Bergbohm (sünd. Riias 1849, surnud Bonnis 1927). Saanud 1876. aastal Tartu ülikooli mag. ius kraadi riigi ja rahvusvahelise õiguse alal, juhtis ta Tartus õppetööd ümmarõuselt 15

aastat. See produktiivne teadlane siirdus 1893. aastal, kui Õigusteaduskond Tartus muutus lõplikult venekeelseks, Saksamaale Marburgi ülikooli ja viimasest peatselt Bonni ülikooli, kus töötas õppejõuna kuni pensionile minekuni 1918. aastal.

Enne teda oli riigi ja rahvaste õigust Tartus lugenud August Michael von Bulmerincq (sünd. Riias 1822. a.). Viimane oli 1854.—1875. a. Tartu ülikooli õppejõud (alates 1858. a. professor), selle järel surmani 1890. a. töötas Heidelbergi ülikoolis. Pärast Bergbohmi lahkumist Tartust oli pikemat aega (1893—1918) Tartus rahvusvahelise õiguse professoriks tuntud Vladimir Grabar (sünd. 1865. a. Viinis, surn. 1956 Moskvas), kelle eluloo ja tegevuse kohta on trükitud avaldanud meie dekaan prof. A. Uustal sisuka ülevaate «TRÜ toimetistes» (vihik 148, 1964. a.)

Esitatud teadlased on tähtsamad rahvusvahelise õiguse viljelejad Tartu ülikooli ajaloos.

Palju ei puudunud, et üks esimestest eesti haritlastest, Peterburi ülikooli Õigusteaduskonna lõpetanud

Friedrich (Feodor) Martens (sünd. Pärnus 1845, surn. Valgas 1909) oleks tulnud Peterburist Tartusse rahvusvahelise õiguse õppejõuks möödunud sajandi 70. aastatel. Peamiseks takistuseks oli vist asjaolu, et Tartu ülikooli koosseisus oli ette nähtud vaid dotsentuur, Peterburis aga figureeris kõrgemapalgaline professor, ning teiste lisaametite saamise võimalus tsaaririigi pealin-nas. F. Martensist sai Peterburi ülikooli rahvusvahelise õiguse professor, hiljem ka diplomaat ja 1899. aastast Haagi konverentsist osavõt-ja ning Haagi rahvusvahelise vahekohtu alaline liige (vt. ka ajakiri «Nõukogude Õigus» nr. 5, 1975. a., lk. 354 jj.).

FRIEDRICH MARTENS,
Peterburi ülikooli rahvusvahelise
õiguse professor.

ÜLIÕPILASTEATMIK

Rotaprindis valmis TRÜ komso-molikomitee koostatud «Üliõpilasteatmik» (vastutav toimetaja Jüri Asari, Õigust. V k.).

Teatmiku juhatab sisse ELKNO TRÜ organisatsiooni XXIII konver-tsi otsus. On ära toodud ELKNO TRÜ komitee liikmete nimed, nende tööülesanded ja komso-molikomitees viibimise ajad. Kirjas on ka kõigi teaduskondade komso-molibüroode liikmete nimed, kursused, tööjaotus ja aadressid. Lisaks neile on ära toodud TRÜ üliõpilas- — Tartu Linna TSN saadikud, nimeliste stipendiumite saajad 1976/1977. õ.-a. ja TRÜ Noorte Teadlaste

Nõukogu liikmed.

Iga komso-moliaktivist peab tundma organisatsioonisisese töö põhitõdesid, milleks ongi mõeldud 5-leheküljeline «Komsomoliorg-anisatsiooni tööplaanide koordinee-rumise juhend ELKNO TRÜ orga-nisatsioonis».

Üliõpilasteatmik on toodud ka TRÜ rektori käskkirj nr. 146 17. veebruarist 1971. aastast «Omavalit-susest TRÜ komso-moliorganisat-sioonis».

Igale kommunistlikule noorele on tarvilik «Üliõpilaste ühiselamunõu-kogu põhimääruse» tundmine (ja täitmine).

Kogumikust leiata veel TRÜ üli-õpilasmütsi statuudi ning «Gau-dea-mus igituri» sõnad. Lõpuks on kir-jas kõigi TRÜ raamatukogude ja lugemissaalide tööajad ning TRÜ kohvikute ja sööklate lahtioleku ajad.

Üliõpilasteatmik on mõeldud enne-kõike komso-moliaktivistidele, aga pakub kindlasti huvi ka teistele üli-õpilastele. Üliõpilasteatmikku on võimalik saada teaduskondade kom-somolibüroode sekretäridelt.

Komsomolikomitee ootab ettepa-nekuid tulevaks õppeaastaks välja-antava teatmiku sisu laiendamiseks.

Uusi trükiseid

TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna välja-andel ilmus 1976. a. detsembris:
E. Karu ja J. Saarma. Materjale psüh-hiaatria praktikumiks. Tartu, 1976, 70 lk., 1500 eks., 13 kop.
J. Kõks. Aasia ja Aafrika maade kesk-aeg I. Tartu, 1976, 76 lk., 300 eks., 15 kop.
O. Mankin. Elektrostaatika üldfüüsika kursuses. Tartu, 1976, 54 lk., 1000 eks., 9 kop.
Füüsika ja keemia ülesanded TRÜ-sse astujale. Tartu, 1976, 40 lk., 1500 eks., 5 kop.
Programme kõigile XI. Tartu, 1976, 86 lk., 500 eks., 13 kop.
Ravimite annustamine lastele. Tartu, 1976, 148 lk., 1500 eks., 30 kop.
J. Saarma. Haige psühhopaatoloogilise uurimise meetodika. Tartu, 1976, 72 lk.,

1500 eks., 14 kop.
Abiks õppejõule I. Tartu, 1976, 86 lk., 400 eks., 16 kop.
Abiks õppejõule II. Tartu, 1976, 52 lk., 400 eks., 9 kop.
Eesti keele tekstide ja harjutusi vene üliõpilastele III. I. vihik. Tartu, 1976, 88 lk., 1000 eks., 15 kop.
Farmakoloogia praktikum III. Retsep-tuuriülesanded. Tartu, 1976, 90 lk., 1500 eks., 14 kop.
Üliõpilasteatmik. Tartu, 1976, 44 lk., 1000 eks., 8 kop.
E. Tiit, A. Parring. Matemaatiline sta-tistika IV. Tartu, 1976, 82 lk., 1000 eks., 14 kop.
TRÜ Matemaatikateaduskond. Tartu, 1976, 32 lk., 1000 eks., 6 kop.
Vaakumtehnikat praktiliste tööde juhen-did. Tartu, 1976, 52 lk., 300 eks., 10 kop.
Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XIII. ISSUE 3(47). November 1976, 400 eks., 44 kop.
Тканевая биология. Материалы вто-

рого республиканского совещания 1—2 июля 1976 г. Tartu, 1976, 126 стр., 400 экз., 45 коп.
Сборник трудов СНО биолого-геогра-фического факультета. Tartu, 1976, 112 стр., 300 экз., 37 коп.
Труды Вычислительного центра 38. Tartu, 1976, 104 стр., 400 экз., 25 коп.
Сборник трудов СНО медицинского факультета I. Tartu, 1976, 100 стр., 400 экз., 32 коп.
Реакционная способность органиче-ских соединений. Том XIII, вып. 3 (47). Ноябрь 1976, 400 экз., 44 коп.
Ю.-Х. А. Кальсто. Методика трени-ровки лыжника-гонщика. Tartu 1976, 64 стр., 500 экз., 12 коп.
Ученые записки Тартуского государ-ственного университета. Выпуск 395. Труды по психологии IV. Tartu, 1976, 202 стр., 750 экз., 1 руб. 18 коп.
Ученые записки Тартуского государ-ственного университета. Выпуск 405. Русский язык в естонской школе IV. Tartu, 1976, 110 стр., 500 экз., 59 коп.

Rahvaspordi kalender

4.	veebr.	Ujumine Bioloogia-Geograafia- ja Ajalooteaduskonna õppejõududele ja teenistujatele (kl. 18—19).
6.	„	Tartu—Elva suusamatk (sooviijatele ka Käärikule).
6.	„	Suusabuss Käärikule (teenist.-õppej.).
7.	„	Ujumine kõigile TRÜ õppejõududele ja teenistujatele (kl. 18—19).
8.	„	Ujumine kõigile TRÜ õppejõududele ja teenistujatele (kl. 18—19).
8.—12.	„	Tartu—Vorbuse suusamatk (teaduskondade kaupa).
12.—13.	„	TRÜ töötajate talispartakiaad Käärikul.
13.	„	Puka—Kuutsemäe—Kääriku I suusamatk.
13.	„	Suusabuss Käärikule (teenist.-õppej.).
19.	„	Tartu—Otepää—Kääriku suusamatk.
20.	„	Kääriku—Kuutsemäe suusamatk.
20.	„	Suusabuss Käärikule (teenist.-õppej.).
22.	„	Füüsika-Kemiateaduskonna suusapäev Vellaveres.
23.—24.	„	Talvised kergejõustikuvõistlused kilehallis.
26.—27.	„	Õigusteaduskonna suusapäev Vellaveres.
27.	„	Perekonna suusamatk Tähtveres.
27.	„	Suusabuss Käärikule (teenist.-õppej.).
28.—	5. märts	VTK suusanädal.

Venia legendi

Teisipäeval, 15. veebruaril 1977. a. kell 10.15 toimub Liivi tn. 2, aud. 104, algebra ja geomeetria kateedri dotsendi kt. Leida Tuul-metsa avalik loeng teemal «Diferentsiaalgeomeetriast m-paaride ho-mogeenses ruumis» dotsendi kutse taotlemiseks.

Prof. ÜLO LUMISTE,
Matemaatikateaduskonna
dekaan

Uut teatme-
kirjandust

1. Awards, honours and prizes. Detroit, 1975. T — 10.
Vol. 1. United States and Canada. 564 lk.
2. Bürger, E. Datenfassung. Program-mierung. Berlin, 1976. 386 lk. 24 S — 193.
3. Harris, C. D. Bibliography of geo-graphy. Chicago, 1976. 276 lk. 20 Bi — 113.
4. Made, T. Rahvusvahelised majandus-organisatsioonid. Teatmik. 128 lk. 5 T — 229.
5. Svensk handordbok. Konstruktioner och fraseologi. Stockholm, 1970. 891 lk. S roo — 6.
6. Wessen, E. Vara ord. Kortfattad ety-mologisk ordbok. Stockholm, 1975. 530 lk. S roo — 7.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Tartu Эстонская ССР.
Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Õksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 517. MB-00345.

Oppeprorektori kt. prof. kt. Uno Palm annab aukirja Teadusliku Raamatukogu tsiviilkaitsestaabi ülemale Erna Russakule.

EDUARD SAKI foto

Tsiviilkaitse ülikoolis

Tsiviilkaitsealane töö hoogustus möödunud aastal ülikoolis mitmes lõigus: isikulise koosseisu kaitsmine massihävitusrelvade eest, päästetööde juhtimine, mittesõjaväelastele tsiviilkaitseaduste õpetamine jne. Hästi läks Tartu linna võistlustel Majandusteaduskonna sanitaarsaigal nr. 7 (komandör K. Rämmal), Füüsika-Keemiateaduskonna luuregrupp (komandör T. Lepiku) tuli aga vabariiklikel võistlustel esikohale. Tartu linnas tunnustati sotsialistliku võistluse lõpptulemuste põhjal TRÜ tsiviilkaitsetöö «heaks». Paranemist märgiti ära ka võrreldes teiste vabariigi kõrgkoolidega.

Ülikoolis saavutasid tsiviilkaitse paremaid tulemusi Majandusteaduskond, Ajalooteaduskond ja Kehakultuuriteaduskond. TRÜ aukirjaga autasustati möödunud aastal 28, tänu pälvis rektori käskkirjaga 33 inimest.

TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem
ANATOLI DOVIDENKO

Ministri käskkiri

KKEH minister avaldab kiitust elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi hoone valmimiseks osutatud abi eest haldusprorektor ÜLO SAAGILE, tema asetäitjale ehituse alal MIHKEL RATASELE, vanemtöödejuhataja jaoskonna juhatajale AHTO LIIGILE ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi juhatajale ARVED-ALEKSANDER TAMMIKULE.

Ennastalgava tegutsemise eest õiguskorra rikkujate kinnipidamisel premeeriti Tartu Riikliku Ülikooli vanemtöödejuhataja jaoskonna töolist Saveli SVINKOVI.

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati Tartu Riikliku Ülikooli võimlemise kateedri juhataja pedagoogikakandidaati Helmut VALGMAAD ministrieriumi aukirjaga.

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni VIII konverents

peeti 25. jaanuaril. Toome ära lühendatud kujul juhatusesimehe dotsent Peeter Kase ettekande organisatsiooni kahe viimase aasta tööst.

*

Meie organisatsiooni töö peamise sisu moodustab NLKP XXV kongressi materjalide selgitamine, kongressi ideede viimine iga nõukogude inimeseni ja töötajate mobiliseerimine X viisaastaku ülesannete edukale täitmisele. Oluliseks ülesandeks on kujunenud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva väärikas tähistamine.

Nende ülesannete täitmiseks on meie organisatsioon kasutanud mitmesuguseid propagandatöö vorme ja vahendeid. Olulisimad on kahtlemata populaarteaduslikud esinemised töötajate kollektiivides ja õppiva noorsoo hulgas.

Kõigi populaarteaduslike esinemiste arv esimesel aruandeaastal, s. o. 1975. a., on 2972 ja teisel, s. o. 1976. a. — 2944. Kokku seega 5916. Need arvud näitavad, et teisel aruandeaastal on jäänud pisut puudu esimese aasta tasemest. On aga alust arvata, et tegelikult peetud loengute arv teisel aastal siiski tõusis, tagasiminekuks esitatud arvudes on tingitud aruandluse ja arvestuse puudulikkusest. Uue loengute arvestuse korra — perfokaartide süsteemi juurutamine aga oleks nõudnud just selle tööloiguga tegelemist.

Maksimaalne loengutase saavutati meie organisatsioonis eelmisel aruandeperioodil, nimelt 1974. aastal — 3514 esinemist. Küll aga ületavad käesoleva aruandeperioodi mõlema aasta loengud eelmise aruandeperioodi kahel esimesel aastal, s. o. 1972. ja 1973. aastal peetud loengute arvu.

Esinemiste arvukuse poolest seisab sektsioonidest kindlalt esikohal arstiteaduse sektsioon 656 loenguga, talle järgneb majandusteaduse sektsioon 575 loenguga ning keele ja kirjanduse sektsioon 500 loenguga. Kui aga pidada silmas ühingu liikmete arvu nendes sektsioonides (vastavalt 83, 46 ja 26), siis muutub nende sektsioonide järjestus vastupidiseks, sest ühe lektori kohta tuleb keele ja kirjanduse sektsioonis 19, majandusteaduse sektsioonis 12 ja arstiteaduse sektsioonis 7 esinemist. Sellest aspektist, s. t. ühe lektori kohta langeva esinemis-

koormuse poolest edestab kõiki pedagoogika sektsioon, kus on 12 ühingu liiget ja peeti 487 loengut. See teeb ühe lektori kohta keskmiselt 40 esinemist.

Kõige suurem tagasimineku loengute hulga poolest on rahvusvaheliste suhete ringis, kus eelmisel aruandeperioodil tuli iga aasta kohta keskmiselt 344 esinemist, käesoleva aruandeperioodi esimesel aastal esineti 261 korda, teisel, s. o. 1976. aastal ainult 46 korda. Põhjus on aktiivsete üliõpilaselektorite ja -organisaatorite (R. Mälg, R. Toomla, T. Kõrda) ülikoolist lahku mine.

Üksikutest lektoritest on kandnud kõige suuremat loengukoormust Kanni Indre (179), Aarne Tõldsepp (131), Helga Kurm (114), Anatoli Mitt (97), Helgi Sillaste (85) ja terve hulk teisi. Üliõpilaselektoritest väärivad erilist esiletõstmist Jüri Asari (54) ja Tõnu Kõrda (42). Teistest rohkem loenguid on pidanud ka Vladimir Iljasevitš (13) ja Viktor Kaasik (8). Üldse tuleb üliõpilaselektorite arvele aruandeperioodil 522 esinemist.

Eduka loengulise töö üheks esmaseks aluseks on mitmekesine loengutemaatika, milles on arvestatud lektorite kollektiivi erialateadmisi ja võimalusi ning teisel poolt kaasaja aktuaalseid probleeme ning avalikkuse huve. TRÜ organisatsiooni juhatus on TRÜ lektorite populaarteaduslike esinemiste temaatika koostamisele ja levitamisele osutanud pidevat tähelepanu. Aruandeperioodil uuendati ka meie kollektiivi lektorite üldtemaatika. Vananenud teemad asendati uutega ning kogu temaatika tervikuna on viidud vastavusse nende ülesannetega, mis partei XXV kongressil on meie ühiskonna ette kavandatud. Uuendatud üldtemaatika sisaldab 746 teemat ja selle avaldamine on kavandatud ülelinnalise temaatika raames.

Üldtemaatika pidev uuendamine ja eritemaatikate operatiivne väljandamine on avaldanud positiivset mõju loengulise töö suunamisel aktuaalsetele probleemidele. Nii näitaks on meie kollektiivi liikmed aruandeperioodil pidanud 747 loengut NLKP XXV kongressi materjalide tutvustamiseks. Ilma vastava eritemaatikata oleks see olnud vaevalt teostatav.

Positiivsena tuleb ära märkida ka meie ülikooli lektorite esinemisvormide mitmekesisust. See hõlmab peale tavaliste loengute ja vestluste töölis- ja õpilaskollektiivides veel mitmesuguseid sariloenguid, lektooriume, loeng-ekskursioone, rahvaulikoole, erialapäevi ja teisi vorme.

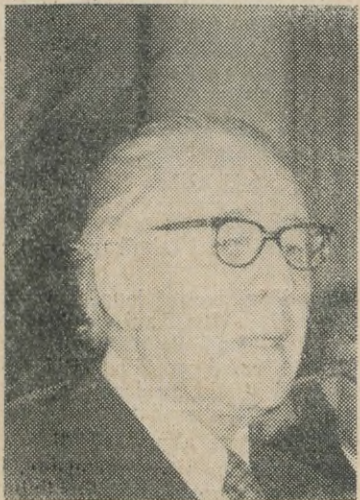
Suur osa populaarteaduslikest esinemistest toimub raadio ja televisiooni vahendusel, mille puhul on auditoriumiks enamik meie vabariigi elanikkonnast. Nii on filosoofiasektsiooni liikmed aruandeperioodil 126 korral esinenud raadios. Tuntud on nende raadiovestluste sarjad «Teooria ja tänapäev», «Meie elu ja mina». Raadios ja televisioonis on esinenud ka teiste sektsioonide lektorid. Populaarsed on arstiteaduse sektsiooni liikmete organiseerimisel ja osavõtul toimuvad telesarjad «Teadus ja tervis», «Tervislik toitumine». Raadios on esinenud ka NLKP ajaloo, keemia jt. sektsioonide liikmed. Suur õppetoodiline mõju noortele lektoritele oli Hillar Palametsa telesaat-sarjal «Propagandistidele», mis koosnes 8 osast ja andis ülevaate näitlikustamisest loengulises ja propagandatöös.

Ühingu «Teadus» vabariiklik juhatus otsustas 1976. a. sisse seada uue loengukvaliteedi kontrollimise süsteemi — nimelt lektorite atesteerimise. Vastavalt uuele korrale atesteeritakse ühingu lektoreid üks kord 5 aasta jooksul. Atesteerimine toimub lektori poolt peetava loengu kuulamise alusel vähemalt kahe retsensendi poolt. Kuulata ja hinnata tuleb vähemalt kahte loengut. On ette nähtud võimalus atesteerida kõrgkoolides ka ilma retsenseerimiseta lektoreid, kes pidevalt esinevad ja keda retsenseeritakse töö korras.

Meie organisatsiooni juhatus on vastavalt uuele korrale atesteerinud ilma retsenseerimiseta seni kõik sektsioonide poolt esitatud professorid ja dotsendid. Koostatud on käesoleval aastal atesteerimisele kuuluvate lektorite nimekiri.

Üheks meie organisatsiooni ülesandeks on noorte lektorite ettevalmistamine ülikoolis. Selle ülesande täitmine toimub põ-

(Järg lk. 2)

● Tänaastele lõpetajatele, homsetele kolleegidele edurikast tööpõldu soovimas farmaatsia kateedri dotsent Boris Luik.

4. veebruaril lõpetas ülikooli 24 farmatseuti.

JÜRI LAANE fotod

● Proviisoridiplomi saab Anu Kõiv.

Ülikooli teadus 1976. aastal

Avaldame osaliselt teadusprorektor dots. Herbert Metsa 4. veebruaril TRÜ nõukogus esitatud aruande ülikooli teadusest möödunud aastal.

1976. aasta oli 10. viisaastaku esimene. Meie teadlased tegid sel aastal tööd NLKP XXV kongressi otsuste valguses ja nende täitmiseks. Novembrikuu nõukogu koosolekul rääkisime nendest probleemidest ja leidsime, et TRÜ teadlased on õigesti orienteerunud ja aktiivselt liitunud NLKP XXV kongressi põhisuundade täitmisega.

TRÜ õppejõudude kõrge teaduslik tase võimaldab õppeprotsessi pidevalt teadusega rikastada. 1976. a. ilmus õppejõudude sulest 14 õpikut ja õppevahendit.

Rotaprinti väljaandel on ilmunud õppevahendeid järgmiselt: 1974. a. 102, 1975. a. 131, 1976. a. 120. Kõige rohkem õppevahendeid on andnud 1976. a. Arstiteaduskonna õppejõud (23), järgnevad Filoloogia (22) ja Füüsika-Keemiateaduskond (21). Õppe-metoodilisi juhendeid ja programme ilmus aruandeaastal 92 autoripoogna ulatuses. Suurema tõsiduse ja tähelepanuga peaks õppevahendite kirjutamisse suhtuma Bioloogia-Geograafiateaduskond (1976. a. ainult üks).

Õppeprotsessi teaduslik rikastamine eeldab õppejõudude aktiivset osavõttu laboratooriumide tööst ja lepingute täitmisest. Lepinguliste tööde täitmisest võttis 1976. aastal osa 142 õppejõudu, probleemlaboratooriumide tööst 175 õppejõudu, kokku 317. Kuid õppejõude oli aastavahetusel ülikoolis 665. See tähendab, et üle poolte õppejõududest pole tegev teadusega laboratooriumis, tootmises. Arv on tegelikult veel suurem, sest mõned õppejõud võtavad osa laboratooriumi tööst ja täidavad samal ajal ka lepingut.

Õppejõudude osavõtt lepingulistest töödest oli parem Füüsika-Keemiateaduskonnas — 89%, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas õppejõududest võttis lepingute täitmisest osa 14, st. 34,1% õppejõudude üldarvust.

Väga erinev on õppejõudude osavõtt laboratooriumide tööst. Kui kaubanduse laboratooriumis osaleb 13 õppejõudu, siis tööstuspsühholoogia harulaboratooriumis ainult 4 õppejõudu. Kui aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratooriumi tööst võtab osa 6 õppejõudu, siis biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi tööst võtab osa 27 õppejõudu. Lihastalitluse väikeses laboratooriumis (koosseisulisi töötajaid 8) osales 15 õppejõudu, meditsiini kesklaboratooriumis (koosseisus 87 inimest) ainult 70 õppejõudu.

Õppeprotsessi rikastamine meie ülikoolis tehtava teadusega on ilmselt mitteküllaldane. Seetõttu pidasime õppeprorektori kt. U. Palmiga nõu, et seda küsimust arutataks ka nõukogus.

Heal järjel on üliõpilaste teadus. ÜTÜ töös võis 1976. aastal täheldada edasiminekut. Selle erinevatest vormidest võttis osa 90% TRÜ üliõpilastest (1975. a. 89%). Suurenes juhendajate arv, mis moodustas 85% kogu õppejõudude ja teaduslike töötajate koguarvust (1975. a. 82%). Erialaringide tööst võttis osa 53% üliõpilastest (1975. a. 49%). Eriti aktiivselt töötasid üliõpilased erialaringides Õigusteaduskonnas ja Kehakultuuriteaduskonnas. Nõrgaks aga on jäänud erialaringide töö Matemaatikateaduskonnas, Arstiteaduskonnas ja Füüsika-Keemiateaduskonnas.

Edukalt viidi läbi I Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV ülikoolide üliõpilaste teaduslik konverents.

Tunduvalt suurenes võistlustööde arv. Ülikoolisisesele konkursile esitati 509 tööd (1975. a. — 430), vabariiklikule konkursile 325 tööd (1975. a. — 272) ja üleliidulisele konkursile 40 tööd (1975. a. — 49). Edukalt esineti ka käesoleval aastal üleliidulisel konkursil, kus meie üliõpilaste töid hinnati 3 medali ja 7 diplomiga. (1975. a. — 4 diplomit).

1976. a. üleliidulise humanitaar-, loodus- ja täppis- ja tehnoloogiateaduste alase üliõpilaste teadustööde konkursil said 3 üliõpilast medali ja 10 diplomit. Üleliiduliselt ühiskonnateaduste alasel konkursil toodi kolm aukirja ja kolm esimest kohta.

Kahjuks on vähenenud tööde arv ühiskonnateaduste alasel konkursil, eriti uurimuslike tööde osas. Väheseks jäi 1976. aastal üliõpilaste osavõtt ÜKTUB tööst. Tunduvalt puudujääke esines ka organisatsioonilises töös nii TRÜ ÜTÜ nõukogul kui teaduskondade nõukogudel. Teaduskondade nõukogud ei suutnud alati õigeaegselt organiseerida konverentsi materjalide laekumist. Selle tõttu ei saanud ära kasutada kõiki võimalusi teiste ülikoolide konverentsidest.

Üliõpilastöid trükiti järgmiselt: 1974 — 312, 1975 — 156, 1976 — 312.

Probleemlaboratooriumide tööst võttis 1976. aastal osa 320 üliõpilast, 1975. aastal — 300 ja 1974. aastal 273 üliõpilast.

Üliõpilaste arvuline osavõtt kasvas 5 laboratooriumis, jäi endisele tasemele kolmes ja langes viies laboratooriumis.

Lepinguliste tööde täitmisest võttis 1976. aastal osa 461 ehk 9,6%, 1975. a. 485 e. 10,5% üliõpilastest, seega 24 üliõpilast vähem kui 1975. aastal.

Vähenenud on eriti üliõpilaste osavõtt tasulises vormis. Väga tagasihoidlik on ÜKTUB töö üliõpilastele teaduslike kogemuste andmises.

Normaalseks ei saa lugeda seda, et ligi 6800-liikmelisest üliõpilaskonnast võtab probleemlaboratooriumide tööst osa ainult 320 üliõpilast ja lepingutest 461 üliõpilast.

Need arvud kinnitavad veel kord vajadust tulla küsimuse juurde — ülikooli teadus, õppeprotsess ja üliõpilane.

Suurendada tuleb nähtavasti ka sellekohaste hinnangute kaalu teaduslike allüksuste töö hindamises.

TRÜ teaduse vallas on saavutused tublid. 1976. a. oli täitmisel 210 teemat, lõpetamiseks oli planeeritud 42 ja lõpetati 42 teemat. 664 õppejõust võtsid teadusliku töö plaani täitmisest osa 619. 45 õppejõul polnud plaanilist teaduslikku tööd, nendest 15 erioptuse kateedri liiget, 11 poole kohaga töötajat, 12 tuli TRÜ-sse tööle sügissemestril, üks tervislikel põhjustel, kolm viibisid pikemat aega välismaal.

Monograafiaid ilmus 1976. a. 10 (1975. a. — 11, 1974. a. — 15). Kolm monograafiat ilmus välismaal: kaks USA-s (prof. J. Lotmanil ja prof. V. Pastil) ning üks Itaalias (prof. J. Lotmanil); üleliidulistes kirjastustes ilmus kolm monograafiat (prof. H. Trassil ja kaks raamatut prof. V. Palmi toimetamisel). Kuid monograafiaid on ikkagi vähe. Trükkida oleks meil palju rohkem, ainult kus. TRÜ-i pole monograafiaid väljaandmise õigust. Dekaanide nõupidamisel avaldas prorektor Valter Haamer lootust, et monograafiaid publitseerimise võimalus kirjastuse «Valgus» vahendusel mõnevõrra avardub.

Võrreldes eelmiste aastatega on märgatavalt paranenud teadusliku uurimistöö temaatika koordineerimine.

Probleemlaboratooriumide teaduslikud uurimistööd peavad olema koordineeritud üleliidulisel tasemel. Täna seni ei ole see tingimus veel 100%-liselt täidetud.

1976. a. jätkus teadusliku töö temaatika kontsentreerumine. Üldine teemade arv vähenes võrreldes 1975. aastaga 17,1%. Ühe teema kallal töötab meil praegu keskmiselt 4,7 uurijat, mida küllaldaseks lugeda ei saa.

(Järgneb)

Ühingu „Teadus“ konverents

(Algus 1. lk.)

hiliselt TRÜ kõneoskuse kooli kaudu. Selle tööd juhib kooli juhatus, esimeheks Kanni Indre. Aruandeperioodil, 1975/76. õppeaasta alguses töötas meie organisatsiooni juhatus koos kooli juhatuses ja teadusliku tegevuse programmi, millest seati eesmärgiks kõneoskuse kooli tööd võimalikult ühendada nende kohustuslike õppetöö vormidega, mille puhul on võimalik anda üliõpilastele teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi avalikuks esinemiseks.

Selle programmi ellurakendamisel esines mitmeid organisatsioonilisi raskusi, mille puhul ilmnis ühingu sektsioonide juhatus ja kooli juhatus mitteküllaldane side teaduskondade dekanatide ja parteibüroodega.

1976. a. maikuus arutati ühingu «Teadus» vabariikliku organisatsiooni presiidiumi istungil noorte lektorite ettevalmistamist meie ülikoolis. Töö organiseerimise korraga jäi presiidiumis rahule, otsuses soovitati meie kogemusi rakendada ka teistes meie vabariigi kõrgemates õppeasutustes.

Sõnavõttudest

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsioonil on loengulise töö hoogustamiseks veel suuri reserve, seda nii uute liikmete värbamisel kui peetud ettekannete arvelevõtmisel. Paraku on seni jäänud paljud ülikoolis peetud loengud ja vestlused ühingu liinis registreerimata. Selle puudujäägi kõrvaldamiseks tuleb parandada kontakti ühingu sektsioonide ja kateedrite vahel (A. Kiris).

Meie lektorite peamine ülesanne käesoleval aastal on kaasa aidata Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva väärikale tähistamisele ning NLKP XXV kongressi materjalide tutvustamisele nii ülikoolis kui väljaspool seda. Ei maksa väärti mõista lektorite atesteerimist. See ei ole umbasalduse avaldus lektori senisele tööle, vaid hoopis loengulise töö ja lektori isiku esiletõstmine, selle tähtsustamine. Atesteerimise abil peame üldistama parimate lektorite häid kogemusi ja samal ajal aktiveerima loengulisest tööst eemale jäänud seltsimehi (J. Kalits).

Aruandeperioodil on tunduvalt tugevnenud ülikooli lektorite koostöö Eesti Televisiooni Tartu stuudioga. Vabariigis on populaarseks saanud arstide saatesarjad «Teadus

Otsus

- Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni töö tunnistati rahuldavaks.
- Sektsioonide juhatusi kohustati pidama oma tähtsamaks ülesandeks NLKP XXV kongressi materjalide edasist propageerimist, kusjuures erilist rõhku pandaks kaasaegse kahe sotsiaalse süsteemi vahelise ideoloogilise võitluse kajastamisele ning sotsialistliku elulaadi propageerimisele.
- Organisatsiooni juhatusel ja sektsioonide juhatusel tuleb kaasa aidata Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva ja TRÜ 175. taasavamise aastapäeva tähistamisele.
- Lõpule viia loengulise töö perfokaartidel rajaneva pideva arvestuse sisseseadmine.
- Järjekindlalt juurutada lektorite atesteerimise korda vastavalt ühingu «Teadus» vabariikliku juhatus juhendile.
- Osutada pidevat kaasabi TRÜ kõneoskuse kooli tööle ning üliõpilasi senisest enam loengulisele tööle kaasa tõmmata.
- Pöörata rohkem tähelepanu loengulisele tööle TRÜ kollektiivis, eriti üliõpilaste hulgas.

Autasustati

Aktiivse töö eest ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni liikmena teaduse populariseerimisel elanikkonna hulgas aastatel 1975—1976 said Eesti NSV ühingu «Teadus» juhatus

tuse presiidiumi tänukirja üliõpilane Jüri ASARI, dots. pedag.-kand. Helga KURM, dots. kt., ajalookand. Siina LEPIK, dots. kt., med.-kand. Märt SAARMA, v.-ins. Toomas TENNO, v.-õpet., majandustead. kand. Madis VÄLJA.

TRÜ rektori käskkirjaga avaldati

Diskorite heitlus

Mis vanal aastal jäi tegemata, peab uuel aastal tehtud saama: aeg on diskoteekide konkurss taas välja kuulutada. Teatavasti sai Riias juba mullu oktoobris teoks I üleliiduline diskoteekide konkurss, kust laureaadina saabus koju Õigusteaduskonna II kursuse tudeng Rein Lang. Teda ja paljusid teisi tunnustatud, aga ka tunnustamata diskoreid võime nüüd näha kuulata TRÜ klubi diskoõhtutel. Konkursi eesmärgis on diskoõhtute kvaliteedi ja diskorite enesenoollikkuse tõstmine. Võistlustingimused ei tohiks entusiastide eriti kohutada. Kõige ras-

kem on ehk ühise keele leidmine üheaegselt nii publiku kui žüriiga. Viimasesse on lubanud tulla vabariigi staazikaimad diskoentusiastid eesotsas Riho Baumanni ja Olav Osoliniga, samuti komsomolikomitee ja klubi esindajad. Muusikalise kava valib õhtu juht ise, soovi korral võib esimese poole sisustada süvenenumat kuulamist vääriva muusikaga. Möistagi pole erilist edu loota sel, kes paneb kauamängiva, ehkki suurepärase heliplaadi gram-mofonile keerlema, ise aga keerleb lavatagusesse hämarusse... Ja veel üks piiramine: kohustuslikuna tuleb ette mängida üks pala heliplaadilt «Romanss armunutest» (plaat, nagu

Need olid õiged kriitilised märkused ja nende kõrvaldamisele on ka meie organisatsiooni juhatus asunud, võttes aluseks komitee konkreetseid juhiseid.

Lõpuks lühidalt veel organisatsioonilisest tööst. Aruandeperioodi alguses oli meie organisatsioonis 397 liiget, nüüd 463. Juurdekasv oli seega 66, mis ületab eelmise, 3-aastase aruandeperioodi juurdekasvu 17 võrra. Eelmisel aruandeperioodil moodustasid pedagoogid ja psühholoogid ühe sektsiooni, käesoleval aruandeperioodil on aga selle sektsiooni asemel kaks: pedagoogika- ja psühholoogiasektsioon eraldi. Teiseks muudatuseks on teadusliku kommunismi sektsiooni liitmine NLKP ajaloo sektsiooniga. Nii jäi sektsioonide arv 18 endiseks.

Kontakt rektori, parteikomitee sekretäri ja komsomolikomitee sekretäri on olnud hea, mis on tulnud kasuks meie organisatsiooni ees seisvate ülesannete täitmisele.

Eelmine konverents oli kaks aastat tagasi, järgmine konverents toimub 1980. aasta alguses.

registreerimise kohta. Seepärast oleks otstarbekas moodustada veel allüksused kas erialade või kateedrite asukohtade põhimõttel (E. Tammepeöld).

Ateismialane töö tahab hoogustamist: vähe on noori lektoreid. Ülikoolis on vilunud ateismilektoreid, kuid nemad üksinda ei jõua kogu tööd kanda. Neid loenguid peetakse ju paljudes sektsioonides, paraku puudub aga nende kohta vajalik arvestus (H. Sillaste).

«Teaduse» TRÜ organisatsiooni liikmete arv kasvab, kuid siiski liiga aeglaselt. Iga meie lektori peetud loengute arv keskmine (6 loengut aastas) vastab Tartu linna keskmisele, ent võiks olla suurem. Uuel juhatusel tuleks tunda rohkem huvi selle vastu, kuidas on loenguline töö korraldatud vabariigi teistes kõrgkoolides, eriti TPI-s, kus võetakse hoolikalt arvele kõik oma kollektiivile peetud esinemised. Siin peame tallinlastele järele jõudma (J. Tammeorg).

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni uude juhatusse valiti M. Saarma (esimees), H. Palm (esimehe asetäitja), S. Luik (vastutav sekretär), K. Indre, L. Pung, E. Tammepeöld, T. Tenno ja V. Türk.

kiitust kaubandamise ja kaubanduse organiseerimise kateedri v.-õpet. Ants AAMERILE; pedagoogika ja metoodika kateedri v.-õpet. Kanni INDRELE; geneetika ja darvinismi kateedri dots. Ain HEINARULE; NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. Johannes KALITSALE; tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dots. Peeter KASELE, anorgaanilise keemia kateedri assistendile Ak-sel KOORITSALE; psühhiaatria kateedri dots. Lembit MEHILASELE; vaneminsenerile Anatoli MITILE; riigi- ja haldusõiguse kateedri dots. Inge ORGOLE; NSVL ajaloo kateedri juhataja dots. Hillar PALA-METSALE; filosoofia kateedri v.-õpet. Andrus PORGILE; poliitilise ökonomia kateedri v.-õpet. Olav RAJULE; hügieeni kateedri v.-õpet. Maidu SIKULE; filosoofia kateedri v.-õpet. Helgi-Mallis SIL-ASTELE; pedagoogika ja metoodika kateedri v.-laborandile Ilme SOOBILE; anorgaanilise keemia kateedri dots. Arne TÖLDSEPALE; Kehakultuuriteaduskonna dekaanile prof. Atko VIRULE.

kogu ülejäänud tehnikagi, on klubi poolt).

Avalöögi teevad laupäeval Virko Varendi ja Ivo Lani, pühapäeval astuvad üles Valev Lillipuu — Olav Ulp. Mõlemad paarid on TRÜ—EPA ühiskollektiivid. Meeleolu peaks tõstma (nais)tantsurühm.

Diskoõhtute algus kell 20.

P. S. Oleks väga rõõmustav, kui sul endal pärast kirjatüki läbilugemist tekiks soov kaasa võistelda.

TRÜ klubi nõukogu tuleb kokku 14. veebruaril kell 20.30.

IBEROAMEERIKLASTE LOOMINGUT

Uus Ladina-Ameerika kirjandus leiab tunnustust maailmas ja vähehaaval ka meil Eestis, kus tõlked võimaldavad sisulise tutvuse juba õige mitme suurmehega Nerudast, Vallejost ja Borgesest Fuentesega, García Márqueze ja Vargas Llosani. Järgnev valik lubab siseneda Jorge Luis Borgese (s. 1899) novellistikast tema bibliotekaarikosmose uude, mitte vähem põnevasse piirkonda, avardada seda Borgesele vaimulaadilt lähedase uruguallase Emilio Oribe (s. 1893) ultraistliku vaatlusega, jälgida Lenini rahupreemia saaja kolumbia-lase Jorge Zalamea (1905–1969) lüürlisi leide ning tänapäeva Kuuba nimekaima novellisti Onelio Jorge Cardoso (s. 1914) otsinguid keset Hea ja Kurja alguse varjatud valdusi.

Jorge Luis Borges

Raamatute valvur

Siin on aiad, templid ja templite põhjendus, õige muusika ja õiged sõnad, kuuskümmend neli heksagrammi, kombetalitused, see ainukene tarkus, mida Taevas inimestele lubab, tolle valitseja autähised, kelle kirkust kord vastu kiirgas maailm, tema peegel, tehes viljakaks põlde ja pannes piire tulvavetele, haavatud üksisarvik, kes taganeb lõpu eel, igavesed salaseadused, kogu maailmakord; need asjad või mälestus neist on raamatuis, mida ma valvan tornis.

Tatarlased tulid Põhjaist pisikeste pikalakaliste ratsude sadulas, purustasid sõjaväed, kellel Taevapoeg oli käskinud nurjatuid nuhelda, püstitasid tulepüramiide ja lõikasid läbi kõrisid, tapsid halbu ja häid, tapsid selle ahelais orja, kes vāravat valvas, narrisid ja jätsid sinna paika naise ja jätkasid teed Lõunasse, ise süütud kui metsloomad, ise julmad kui pussid. Kahvlases koiduvalguses päästis mu isaisa raamatud. Need on siinsamas tornis, kus elan mina ja meenutan päevi, mis olid nende teiste, vōōraste, muistsete inimeste omad.

Minu silmad päevi ei tunne. Riüülid on väga kõrged ja minu aastad ei küüni kuhugi. Penikoormale viisi on tolmu ja und ümber torni. Keda mul petta? Tõsi on see, et iial pole ma osanud lugeda, ent mind lohutab mõte, et kujutlus ja mõte on saanud juba üheks selle inimese jaoks, kes olemas oli ja kes praegu võib näha seda, mis olid kord linn ja mis saamas on kõrbeks. Kes keelab mul unistada, kuidas ma kord tarkuse saladuse avan ja sümboleid joonistan oskaval käel? Minu nimi on Xiang. Olen see, kes valvab raamatuid, mis võib-olla on viimased, sest mitte midagi ei tea me Riigist ega Taevapojast. Raamatud on neil kõrgeil riüleil, lähedal ja kaugel korraga, salapärsed ja siiski nähtavad nagu tähed taevas. Siin on aiad, templid.

Hispaania keelest
AIN KAALEP

Jorge Zalamea

Eosed

Sajandite aeglusega tõuseb Linutee mööda õõ rada, ta liugleb mustal plüüsil nagu jäme uss, kelle ovaalsete tähnide fosfor süütab koos iga lainetusega ta limase selja ja paneb tules sädelema loendamatud

Onelio Jorge Cardoso

Hilario ajas

Kõrvus oli kõige nimi alguses heli. See võis olla tuul, mis kolistas lahtise aknaga, aga ka hõikamine Hilariost palju kaugemal, seal, kus algas tänav, ja hõige, mis häälte rümas lagunes vastu Hilariot. Kõrvus olid kõik alguses helid.

Hiljem aga, kui ta juba seista oskas, tasakaalu hoides hälli serva külge klammerdus ja nuttu asjade poole suunas, mida ta armastas või ei armastanud, eristusid helid, nagu peade helid häälteks ja asjade helid müraks; ning see oli selle esimene eraldamine, mis jõuab kõrvusse kui müra või kui hääli.

Teisena tuli enne kolmandat aastat keset mõistatusi ja arusaamatu si aeglaselt avastus, et sõnad esindavad oma loomuselt ja püsivuse vormilt tegusid, mis võivad kas juhtunud olla või alles olla või tulla.

Ainult sugu vaikis. Vaid pealt näha tegutses liige, niisutades mähkmeid, vaid iga päev ärgates oli ta iseteadvalt püsti; kuid ta tegi vahet värvide, tooruse ja helluse vahel, eristas ühe omasuguse lõhna teisest lehast, ühe maitse teisest, sosina selle vaenlasest mürast.

Seejärel, sedamööda kuidas aeg edasi läks — viis või kuus aastat — või palju varem või tunduvalt hiljem, algas kaugse sõna kaudu selle hukkamõistmine, mis pidi ilmuma teadvuseta iseenesest ja tunnetuseta oma salajasest teost. Ning sõna kinnitas, et seda vett ei jooda ja toda küll. Ja sõna oli vormija kole-tis, mis jagas elu kahte ossa, heaks ja kurjaks, mis hakkas välja pigistama tema verd.

Seda ei katsuta, see teeb käe lõdiseks ja kui sa paned lõdise käe suu juurde, teeb see lõdiseks suu, teeb lõdiseks luud, teeb sul lõdiseks hinge.

Hing on miski, mis on naha all, veel sügavamal kui liha, peaaegu luude taga, ja ta on nagu sosin või õõs või nagu eimiski, mille kadudes kaob kõik.

See kõne ülevalt, kõige sagedamast ja kõige armsamast peast, aga öeldud vaid kahe kiire sõnaga: «Päh, laps.»

Siin on see Hilario; lödistas kõik kohad täis. Sul pole muud, kui vaadata seda koletut kogu, mis jalge vahel takistab ta käiku, liikumist. Mis manab rahva naeru, näpuga näitamist, süü, hukkaläinud hing, mis pidi olema Hilario sees ja mida seal vist enam isegi pole ja mis on lahkunud, ehmunud nii suure hulga kõntsa pärast, ning sellepärast näed sa, et ta silmad ja kogu keha on eksinud. Pisikesed, ähmased, nagu sea silmad vaatamiseks. Käbijas pea, ilalõng suus, räpased katkised nartsud, suured paljad harevil jalad. Sa näed teda siin, kuuled, kuidas teda hõigatakse, kuidas rahvas koguneb, punastab ja end löbustab selle tulepäikese all, mis meile äkki elu andis.

Roojane, oma liikmest peale ka-

kollased ja sinised soomused. Väija sirutub tema suur käsivars keset galaktikate sõnajalapuhmaid ja udukogude tõmblevaid plasmaseid, kõverdub üle mere, vabade mäslevate voogude massi, ning silmapiiri taha hoobab ta oma veikleva keha esiotsa, et kes teab kui kaugele küündivas üksinduses jõuda hammustama oma saba.

Meri peegeldab seda lima, norsates nagu sasipäine hiidnaine, kes

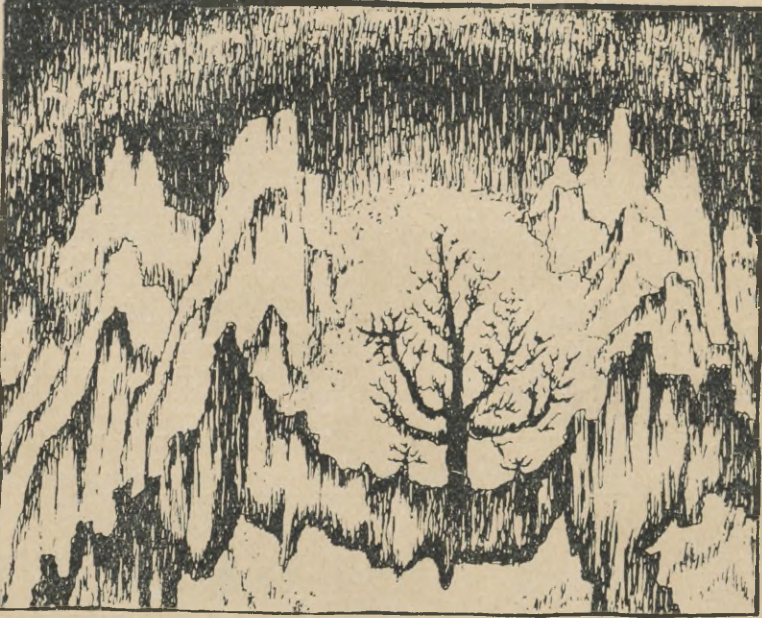
avab oma unetu kõhu külma armastuse sihitule tööle.

Kogu ruum võngub kurdilt, aeglaselt, jääva keerlemise ja pöörlemise tungi raskuse all.

Loiult jäljendab teokarbi spiraal rannaliival taevakehade uhterännet.

Ning minu peopesa all vastab su hābeme soe tuige — oh naine — kohutavate küütleivate ruumide ja rahutu mere rütmile.

Hispaania keelest
JURI TALVET

dunud Hilario, kui tal poleks tulnud seda teha. Siin ta sul on; keegi pole teda sünnitanud. Ta tuli nii nagu ta on, ühekorraga ja ilma et keegi oleks teda ilmale toonud. Aga ta on kasvanud ja nüüd äkki eksinud, olles oma liikmega teinud, jumal üksi teab mis ta tegi!

Ja kõik see öeldud väheste sõnadega:

«Vaata mis Hilariost nüüd sellega mängimise pärast, sellega käimise pärast, sellega asjade tegemise pärast saanud on.» Hilario, roojane ja roojaja. Tema hurtsik, kus ta elas, must muldjas *varaentier*, oli eemal, seal, kus see ei häirinud enam kodu ega kellegi silmi; vabamürlaste *loggia* üksildasest hoonest edasi, väljaku taga, kus käidi palli mängimas või tuulelohesid lennutamas.

*Varaentier*a'st väljus katk, tema katk, ja see levis mööda maailma ja tõi kõikjale lehka ja põhjustas moondusi ja haigusi ja levitas kurja ja kogu halbust külas, mida Hilario roojas alates oma kehast ja oma süüst, tollest koletust ülipaisunud suguliikmest.

Küllap oli see Bruno, kes tõi emise. Kes ka mitte, seal see rõhkis õõjasmiiini põõsa all, sõi, nuuskis lārmakalt sagides vana küna mustas vees. Pea maas, kõrvad silmadel ja saba keerdu.

All seasulu kogunev hais ja ülal ja õhtust peale jasmiiini lõhn, mis tõrjus maailmast Hilario lehka. Seal oli emis.

Keskpäeval paistab päike taeva keskest. Asjad ähmastuvad lämbuses. Ohk jääb seisma, täitub soojuse elektriga ja nii on kohe teada, kust mingi müra tuleb. Isa teeb lõunauinakut ja ema võitleb sees ikka veel oma kurbusega.

Susana läheb; päikese käes särav valge tärgeldatud rätik katab musta pead, ta läheb, et kell neli tagasi tulla ja hakata siis süüa tegema. Ou jääb tühjaks, känguma elektriga täidetud vaiksesse õhku.

Kui isa hobune on tallis, siis on see ainuke müra, mis on kuulda, ta

kas norsatab või tambib kabjaga vastu tsementpõrandat, peletades kollaseid parme, keda ta ise on kõrvades kaasa toonud põllult. Muud müra ei ole, teha pole midagi. Kui õige ronida mööda guajaava siidjat tüve viimase elutoa katusele ja viisata seal pikali kõige kõrgema oksa varju, mis kulgeb üle kivikatuse, heita selili ja vaadata pimestavalt sinist taevast või suikuda.

Kuid on kümme aastat ja pole und. Sellepärast ronib ta maha ja läheb kaevu juurde kilpkonnadega toorest mängu mängima. Seal all, umbes kuue-seitsme meetri sügavusel, ronivad ujumatel rontidel kilpkonnadest vangid, nad võtavad päikest, mis praegu keskpäeva ajal jõuab nendeni vaid viivuks.

Siis võib mängida julma mängu. Võib, ja mängitaksegi: võetakse pihku suur kivi ja lastakse sel kukkuda. Kilpkonn ei tea midagi oodata: ta on nagu uinuv kivi. Mõju on metsik; kivi lööb kas vastu kilpi või ujuva rondi keskpaika või serva. Igal juhul kilpkonn hüppab, hüppab võib-olla oma elu pärast. Oõn-sast sügavikust kostab vali sulpsatus ja ninnatõuseb liikvele pandud põhjavee lehka. Lahti lastakse teinengi kivi, mis veel hetke eest palja tahte varal käte vahel püsis, ja nüüd on nad vabad. Korraaks matub all kõik, siis aga ilmub vikerkaar, mis kestab silmapilgu — tuleb olla tähelepanelik, et seda märgata — ning lõpuks sukeldub kilpkonn end päästma või on nagu mõni katkine asi, mis aegamisi põhja vajub. Ja kurk jääb kuivaks lõbuta mängulõbust ja saamata veest.

Ka seda kõike võib teha. Kõik see aitab liikuma panna verd, mis otsib kehas uusi sooni, et käia ja ringi joosta. Püütakse leida rahuldust millelegi kaugale, mis on juba esimestest päevadest peale välja valitud ja mis kümneaastaselt võitleb tähelepanu eest.

Ja võib teha muudki: üle tara piiluda — aitab, kui välja paistavad (Järg 4. lk.)

Emilio Oribe

Asjade võim

Iga asi on kivistunud aja killuke.

Et seda omastada, ei tasu teha mesilase moodi: hoida seda salakärgedes koos kategooriate või kontseptsioonide meega.

Asjad hakkavad alati mässama oma omanike vastu.

Sellepärast maailma alguses hakkas pimeduseingelgi mässama ja tiris inimesed välja paradiisist: nad kolmekesi olid ju kehad, niisiis asjad.

Ulejäänud olid inglid või ideed ja jäidki ustavaks, puhtaks,

õndsaks!

Hispaania keelest
AIN KAALEP

Lembit Karu joonistused.

Hilario ajas

(Alguis 3. lk.)

laup ja silmad —, kas Jiménezed lõunainakut teevad, ja vaadata kalebassipõõsa vilus lõõtsutavat sirakil koera ja visata teda kõvasti kiviga ja las ta kiunub, las ta märatseb, tulgu pealegi hääled ja jälle uued õiendamised ja ta võib vanduda, et ei, ja ta vannub neile iga teinegi kord täpselt sedasama.

Võib, aga täna on emis. Emis õitsva jasmiiini all.

Praegu ta magab, lõsakil maas, rõhib läbi une palavuse käes, kuna üle kogu ta keha langeb vähehaaval jasmiiini vari.

Niipea kui ta läheneb, hakkab emis ärksamalt ruigama ja kergitab pead. Tema naeratab, astub aeglaselt lähemale, ta tunneb mängu; ema õpetas seda talle üks õhtu meeldi: iga siga, kui teda kõhu alt kratsida, heidab lõpuks maha.

Ootamatult annab ta talle plaksu turjale ja loom ajab end vingades jalule. Siis hakkab ta usaldust võitma; sirutab käe, sügab tal sooja ümarat kõhualust. Loom rõhib heameelest, hakkab end maha kallutama ja heidab lõpuks uuesti magama. Tema naeratab, ta võib süütud mängu sada korda otsast peale hakata ja sada korda oma tahtmist saada. Ja ta hakkabki taas pihta; ta on välja sirutanud käe ja otsib säravat kõhtu, kui emis poole langemise pealt tõuseb, jalad harki ajab, küürutab ja kusema hakkab.

Tema silmad vaatavad ja kõrvad kuulavad ja kohutav jõud, mis on temast üle ja mis lõmastab kõik ta sõnad ja kõigi sajandite kõigi keelte sõnad, paneb ta vere liikuma ühesaainsas suunas, ja kõigepealt kaob käsi, nii nagu pärast kadus käe järel elu.

Ja ta tegi seda, kui tuul vaikus, kui võis õigel ajal ära aimata, kust tuli müra ja kes tuli koos sellega.

Niisugune on siis see õhtu. See esimese korra esimene õhtu kümneaastaselt. Jäädakse üksi iseenda hüljatusega, nagu siis, kui oldi kahe- või kolmeaastane ja kui eemaldus hääli.

Kuid on kümme aastat, ja kui nüüd iseendaga üksi jäädakse, ei ole enam nii tähtis hääli kui mälestused, mis seda asendavad ja mis sügavuses, seda olemata, on hääli ise ja süü.

Aga kui need oleksid äkki head mälestused, need, mis seovad teda jõega suvel, värske veega, mango-dega, säravate agvakaatedega, millest hiilgab niisket valgust, või tookord merega, kui isa pärast pikka püüki koju tuli ja pani ta ette esimese suure elusa kala, mis pildus vee kuldseid piisku ja lõi nagu hull sabaga laksu? Kuid neid ei ole; ei ole üldse muid mälestusi kui ainult üks, kummitav, paljukordistuv aistinguis, mis on ihus juba kuuendatundi pärast keskpäeva: looma hais, rõhkimine, särava naha puudutus, silmad, mis vahivad üles, otsivad jasmiiini.

Aga miks olid need mälestused

halvad, kui looma ja agvakaate nahk on üks ja sama? Kas polnud kuldse sädaluses peksleva, esmakordselt nähtud kala ehmatuse seesama, mis pani kloppima südame, nii nagu see kloppis keskpäeva ajal, kohutaval hetkel emise juures?

Kes oli siis kehtestanud erinevuse? Hilario.

Hing, eimiski, õõs, mille kadudes kaob kõik, oli vaevalt sündinud ja nüüd äkki, lennu pealt oli teda üllatanud Hilario, oli teda ehmatanud. Siis aga kõige halvem: füüsiline muutus Hilarios, moondumine pealaest jalatallani.

Teiste sõnadega: omada särgi all äkitselt tumedat värvitut haisvat rõhuvat koletut liiget, mis segab käimist ja teeb teistele nalja. Oodata teda ja isegi mitte suuta teda kätega tagasi lükata, sest ta tuleb isenesest, ilma et teda keegi oleks sünnitanud, ilmub ihust välja ja Hilario käed ei suuda end enam tagasi hoida, vaid otsivad teda, täisid, mäda, selleks et kratsida, nagu see alati kõnniteel ja tänaval oli. Halastamatult sel esimese korra esimesel õhtul kümneaastaselt tuleb Hilario ja ta tuleb alati ja iga kord, kui algab uuesti armastus ajas.

Hispaania keelest
JÜRI TALVET

Tähelepanu, tõlkijad!

Tõid tõlkevõistlusele on juba laekunud, kuid ootame neile kindlasti lisa kuni 28. veebruarini 1977. Meeldetuletuseks neile, kes pole jõudnud oma tõlkeid veel vormistada: tõlkekonkursi «1977» tingimused avaldasime ajalehes «TRÜ» nr. 22 (28. V 1976), neid kordasime «TRÜ»-s nr. 36 (15. X 1976).

Dotsent Marta Lõhmus

Meie hulgast on jäädavalt lahkunud hea seltsimees, NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent Marta Lõhmus.

Marta Lõhmus sündis 15. detsembril 1921. aastal Valgamaal kehviktalupoja paljulapselises perekonnas. 1941. a. lõpetas ta Valga Keskkooli. Aastatel 1945—1950 õppis Marta Lõhmus Tartu Riikliku Ülikooli ajaloo-osakonnas, mille lõpetas kiitusega. Järgnes sihtaspirantuur Moskva Riikliku Ülikooli juures ja väitekirja kaitsmine. 1954. aasta kevadest töötas lahkunu TRÜ õppejõuna, algul vanemõpetajana, hiljem dotsendina. Ta spetsialiseerus NSV Liidu ajaloo uuemate perioodide uurimisele ja õpetamisele: luges NSV Liidu ajaloo sotsialismi perioodi põhikursust, mitmeid erikursusi, juhendas eriseminare ja diplomitöid. Erilist tähelepanu pööras M. Lõhmus ajaloo seostamisele ümbritseva eluga, kaasaegse kohaliku materjali laialdasele kasutamisele, lüües agaralt kaasa kodu-uurimustele. Ta oli üks esimesi ülikoolis, kes tegeles töölkollektiivide sotsioloogilise uurimisega Tartu ettevõtetes. Tema teaduslike tööde nimekirja küünib veerandsajani.

Marta Lõhmuse teaduslik-pedagoogilise tegevuse teine põhisuund on seotud ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetamise metodikaga. Kui 1950. aastate lõpul sai teoks esimene nõukogulik ajalooõpik Eesti NSV ajaloo keskkoolidele, kuulus Marta Lõhmus selle autorite hulka. Meie vabariigi koolides praegugi kasutusel oleva Eesti NSV ajaloo õpiku õige mitmed peatükid pärinevad lahkunu sulest. Lugedes aastate vältel metodikakursust, juhendades pedagoogilist praktikat ja esinedes suvekursustel ning seminaridel ajalooõpetajatele, andis ta hinnatava panuse ajaloolaste kaadri ettevalmistamisele enam kui kahe aastakümne jooksul.

Marta Lõhmus oli veendunud võitleja töörahva ürituse eest. Juba esimesel nõukogude aastal astus ta Kommunistlikku Noorsooühingusse. Sõjajärgsetel aastatel võttis ta aktiivselt osa TRÜ komsomolielust, täites mitmeid vastutusrikkaid komsomoliülesandeid. 1949. aastal sai temast Kommunistliku Partei liige. Korduvalt valiti teda Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroosse ja ajaloo-osakonna parteigrupi sekretäriks. 1970. aastatel koondus tema hool ja tähelepanu peamiselt ametiühingutööle. Marta Lõhmus juhtis TRÜ ametiühingukomitee liikmena kohusetundlikult lastesektori tegevust ja oli viimastel aastatel Ajalooteaduskonna ametiühinguorganisatsiooni juht. Kolleegid ja õpilased hindasid teda hea organisatori, mõnusa kaaslasena ja tähelepäneliku seltsimehena.

Vaatamata raskele haigusele jäi Marta Lõhmus oma tööpostile, kuni tervise jätkuv halvenemine sundis teda õppetööst eemale jääma. 5. veebruari hommikul lakkas tuksumast tema süda. Arvukad kolleegid ja õpilased, sajad vabariigi ajalooõpetajad meenutavad dotsent Marta Lõhmust sügavas leinas.

Kolleegid

SUUSKADEL TARTUST KÄÄRIKULE!

Järjekorras juba kolmeteistkümnemes suusamatk Tartu—Kääriku toimub 19. veebruaril.

Matkaks palume registreerida 15.—17. veebr. kella 10—16 TRÜ spordiklubis. Soovijail on võimalik ööbida Käärikul (kohtade arv piiratud!). Tagasisõidu nii laupäeval kui pühapäeval kindlustab spordiklubi. Muud vajalikku informatsiooni saab registreerimisel.

Matk läheb arvesse teaduskondade massispordi ürituste konkursil. Seepärast ootame registreerimisel pikka järjekonda. Juhiseid ja head nõu matkaks anname järgmises lehes.

TRÜ spordiklubi

SUUSAMATK PUKA—KÄÄRIKU

toimub 13. veebruaril. 13 km pikkune rada on sisse aetud. Osavõtu tingimused: Puka rong väljub Tartust kell 7.45, võib matkata Puka—Kääriku—Puka. Rong Pukast Tartu väljub kell 16.00.

Kell 12 eribuss Kingissepa 19—Puka. Buss viis matkajate pakid Pukast Käärikule (sööklake koridori).

TRÜ spordiklubi

Statistilise andmetöötluse seminar

Käesoleval semestril korraldab TRÜ arvutuskeskus järjekordse seminari statistilisest andmetöötlusest. Seminari kuulajatele antakse andmeanalüüsi üldpõhimõtete kõrval terviklik ülevaade arvutuskeskuse statistilisest andmetöötlussüsteemist ning selle praktilise kasutamise juhised.

Osavõtt ei eelda matemaatilist eriettevalmistust.

Seminar toimub 15. veebruarist alates teisipäeviti kell 16.15—18.00 Liivi t. 2 aud. 104.

NB! NB!

NB! Täna ilmub ka venekeelne «TTY» nr. 3. 4. veebruaril k. a. ilmunud «TRÜ» aastanumber peab olema 1977.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, декората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, «Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 671. MB-00353.

Mosaiik ühest kursusest

Selle kursuse inimestest.

Sellel kursusel on palju mitmesuguseid inimesi, keda on nimetatud ka õpihimulisteks noorteks. Ise nad ennast nii ei nimeta. Nad nimetavad end üliõpilasteks. Mõni neist ütleb: «Meil on väga tore ja üksmeelne kursus.» See on väga ilusasti öeldud. Mõni aga ütleb: «Meie kursusest ei tule kunagi midagi head välja, sest igaüks meist elab omaette elu.» See on natukene halvasti öeldud, kuid mõlemal ütlejal on siiski teatud määral õigus. Nad lähenevad asjale isiklikult küljest ja peavad silmas omi suhteid kursusega. Need, kes tulid ülikooli eriliste soovidega ja kellele siin tööst ei meeldinud, läksid ära. Peamiselt mehele. Ka neil oli teatud määral õigus.

Selle kursuse kursusevanem.

Kursusevanem räägib nõnda: «Mina püüan omalt poolt teha kõik, et kursusel valitseks üksmeel, et kõik rõõmud ja mured jaotataks võrdselt, et me kõik koos saaksime lõpetada ülikooli ja et meil kunagi hiljem poleks piinavalt valus tulu-tult veedetud aastate pärast.» Ta on ilus tüdruk, õpib ja laulab hästi.

Selle kursuse hingestatud teod.

Üldiselt tehakse palju. Suure hingestusega moodustatakse mitmesuguseid komisjone ja väga aktiivselt võetakse osa nende tööst. Üks selle kursuse üliagar tütarlaps las kis end valida korraga kuue komisjoni koosseisu. Siis ühel päeval unustas ta minemast viie komisjoni koosolekule, sest oli viibinud samal päeval juba kolmel koosolekul. Ja õigesti tehti, kui ta tagandati üliõpilaste isikliku hügieeni korrasoleku eest võitlemise komisjoni aseesimehe abi ametikohalt. See oli talle paras vastutustundetu suhtumise eest hügieeni korrasoleku küsimustesse.

Selle kursuse üliõpilased käivad ühiskondlikus korras teatris, kinos ja maal vanaisade juures. Viimati koos vaadatud rahvateatri etenduse-

le «Tolmu ja kulla poola tants» järgnenud arutelul, mis kestis poole ööni, jõuti järeldusele, et ka nii võib. Kuigi oleks võinud teisiti. Ürituse organiseeris kultuurilise töö komisjon eesotsas Leidy Vösaaga. «Aitäh sulle, Leidy!» ütles kursus kooris.

Üldse armastab see kursus kultuuri väga. Algaval semestril otustati läbi viia kultuurse käitumise hoognädal. Miinuspunktidena lähevad arvesse nii nina nuuskamine vales kohas, kottis riiete kandmine, korrastamata nagu kui ka elektri kasutamine valgustamise eesmärgil liiga heledas auditoriumis. Kellel kõige vähem miinuspunkte, see sõidab Nuustakule. Kõik on hästi läbi nähtud.

See kursus taidlusfestivalil.

See kursus võtab väga aktiivselt osa üliõpilaskoolilistest üritustest. Ammu's oli see aeg, kus terve kursus kihas nuputamispalavikus. Nii mõeldi, millega esineda taidlusfestivalil. Koostati luuleprogramm Majakovskist, Underist ja omaloomingulisest luulest. Üksikluuletuste vahel esineti kitarri, klaveri ja rahvatantsudega. Selle luuleprogrammi väljendati noorsoole omaseid vaateid. Kursus teenis ära sooja aplausi ning kolmanda ergutusa hinna. Rõõm oli väga suur ja kõik olid rahuldatud. Kursuse juhendaja samuti.

Kahest selle kursuse noormehest.

Õpib sellel kursusel noormees nimega N. Oma helesiniste silmade ja korralikult soetud tuhklõndide juustega äratas ta vastutuli jättes ainult sümpaatseid tundeid. Ta on tore ja tark poiss ning sellepärast võib tema poole pöörduda mis tahes nõu saamiseks. Oma nõukast abist ei keeldu ta kunagi. Aga kas tarvitseb mul lisada, et tal on õpingutes küllaltki silmapaistvad tulemused? Ei, muidugi mitte.

Sellel kursusel õpib ka noormees M. Suurema osa ajast, ka loengute ajast istub ta kohvikutes või õlle-

saalis. Ja sealgi ei käitu ta viisakalt. Visalt levivad kuulused, nagu oleks see karvakasvanud noormees ükskord täiesti avalikult, kätt suu ette panemata haigutanud loengul häälekalt ja šokeerinud niiviisi rahulikke konspektiivide õpingukaaslast. Üliõpilane M. on väga paha ning sõbradki on tal säärased.

Ükskord, kui N. sammus alla Toome varemete juurest, kus ta viibis õppimise eesmärkidel, tuli talle vastu kursusekaaslane M. Samal ajal kui M. lägeid Lääne slaagreid vilistas, mõtiskles N. inimeste ükskõksusest ja vaatas pargiteed, kus vedelesid hooletult visatud paberitükid, suitsuotsad ning kasutatud spikrid. N. mõtles juba prügi kokku korjama hakata, et prügist viia, kui järsku märkas käkras viie-rublalist. M. seda ei näinud. Kuidas ta võiski märgata, kui ta silmad olid alkohoolsest joogist ähmastunud?! N. aga, kuigi stipendiaani jäi veel nii mõnigi päev ning tal oli teatud majanduslikke raskusi, võttis viielise ja viis dekanati. Dekanaat otsis üles selle õige omaniku. N.-ile avaldati palju tänu.

M., kes poleks niisuguseks sammuks võimeline olnud, kukkus aga juba esimesel eksamil oma mitte-teadlikkuse tõttu läbi.

Kahe selle kursuse noormehega sündinud lugu näitab ilmekalt, kuidas peab toimima eeskujulik üliõpilane ja kuidas toimib paha üliõpilane.

Selle kursuse kursuseõhtu.

Kursusevanem ütles ühel päeval säärased sõnad: «Teate mis? Teeme õige ühe toreda kursuseõhtu.» Kursus oli asjaga päri. Mõne päeva pärast toimuski õhtu teemal «Kuidas saada targaks?» ja mõõdus väga lõbusalt, sest kohal olid nii mitmedki. Sedasi õpitakse üksteist hästi tundma.

Sellest kursusest veel.

Koos puhates ja õppides kasvab sellest kursusest tugev kollektiiv. Seda tingimust, kui mõned erandlikud elemendid suudetakse kursusega kokku sulatada, sest kursusel olgu oma puhas ning sile nägu.

Selleks korraks olen ma rääkinud. Siia panen punkti.

RAIMU HANSON

KORVPALLIKAPTENID!

Laupäeval, 19. veebruaril algavad TRÜ meistrivõistlused korvpallis.

Võistkondade loosimine ja mängude kava koostamine on teisipäeval, 15. veebruaril kell 16.00 kehakultuurimaja auditoriumis 302. Kaptenitel võtta kaasa ülesandmislehed.

Arstipunkt teatab

Üliõpilased, kes käivad kehalise kasvatuse erigrupis või on võimalisest vabastatud, peavad tulema veebruarikuu jooksul arstipunkti uuesti läbivaatusele kehalise kasvatuse grupi määramiseks kevadsemestril.

Hilinejate soov ei rahuldata. Ka ei arvestata ega kinnitata haiguse tõttu ajutisi kehalise kasvatuse tundidest vabastamise tõendeid tagantjärele.

SPORDIAKTIIV!

Teaduskondade spordinõukogude liikmed, sektiioonide juhatused! Ülikooli spordiaktiivi nõupidamine on teisipäeval, 15. veebruaril kell 16.00 kehakultuurimajas auditoriumis 302.

*

23. VEEBRUAR — NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU PÄEV

*

V. Mastjukov (Moskva). Tundmatu sõuri haual Moskv. Fotojutustus. 1968.

Meie rahuliku töö kaitsel

23. veebruaril saavad Nõukogude relvajõud 59-aastaseks. Koos kogu rahvaga valmistuvad ka sõjamehed väärilist tähistama Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni juubelit.

Nõukogude armee ja laevastik sündisid koos revolutsiooniga, nende ülesanne oli nõukogude võimu kaitsmine. 28. jaanuaril ja 11. veebruaril 1918. a. andis Rahvakomissaride Nõukogu välja dekreedid, mis said aluseks Tööliste ja Talupoegade Punaarmee ning Tööliste ja Talupoegade Punalaevastiku asutamisele. Nõukogude relvajõudude teke on tihti seotud V. I. Lenini tegevusega, ka Rahvakomissaride Nõukogu esimehe ning partei juhina pööras ta suurt tähelepanu noore riigi kaitsevõime tugevdamisele.

Meie maa kaitsevõime küsimused on käesolevalgi ajal partei ja valitsuse tähelepanu keskpunktis. «Mitte kellelgi ei pea olema kahtlust ka selles, et meie partei teeb edaspidigi kõik selleks, et kuulsusriikastel Nõukogude Liidu relvajõududel oleksid kõik vajalikud vahendid oma vastutusrikka ülesande täitmiseks nõukogude rahva rahuliku töö kaitsjana, ülemaailmse rahu kantsina,» ütles L. Brežnev NLKP XXV kongressil.

TRÜ-s võtavad üliõpilaste sõjalis-patriootilisest kasvatamisest aktiivselt osa reserv- ja eruohvitserid. Toimuvad kohtumised Suure Isamaasõja veteranidega, kes võtsid osa Eesti NSV vabastamisest, Korraldatakse teoreetilisi konverentse mitmesugustel sõjalis-patriootilistel teemadel. Käesoleva aasta veebruaris on kavas pidada konverents «Elus on alati võimalus kangelasteoks». Üliõpilased on kuulunud loenguid sellistel teemadel nagu «NLKP XXV kongress imperialismi aktiivsusest ning vajadusest tõsta sõdurite ja madruste, kõigi nõukogude inimeste valvsust», «Lenin ja NLKP kodumaa kaitsmisest», «NLKP XXV kongress maa kaitsevõime ja Nõukogude relvajõudude sõjalise võimsuse tugevdamisest» jt.

Sõjalis-patriootilisele tööle aitab palju kaasa hästi korraldatud näitagitatsioon, mitmesugused konkursid, üliõpilaste iseisevva tööna koostatud referaadid jne. Nende ürituste eestvedajatena võiks nimetada A. Vassiltšenkot, P. Fomenkot, V. Kotovit, V. Baronit, V. Sinodskit jt.

Sõjalis-patriootiline kasvatus ja sõjandusalaane ideoloogiline töö hõlmavad paljusid küsimusi. Olulisel kohal on siin võitlus kodanliku ideoloogia vastu, kommunistliku maailmavaate ja patriotsismi kasvatamine nõukogude noortes.

JAKOV SAMODUMSKI, meditsiiniteenistuse alam-polkovnik

TRÜ NÕUKOGU

* 4. veebruari koosoleku esimeseks põhipäevakorrapunkti oli teadusprorektori majandusteadeuse doktori Herbert Metsa aruanne 1976. aasta teadustööst ülikoolis. Eelmises ajalehenumbris alustasime selle avaldamist, täna võite lugeda järke. Et aspirantuuri osakonna töö moodustab siin ühe tahu, andis sellest ülevaate aspirantuuri osakonna juhataja Salme Laar.

Tähtajaks esitati 20 väitekirjast 19, mis näitab edasiminekut, sest mõlemal eelmisel aastal on vähem väitekirju õigeks ajaks valmis saanud. Kui valmimise tähtaegadega enam-vähem toime tuldi, siis VAK-i uue põhimääruse täitmiseks küll mitte. Uute eeskirjade põhjal peab väitekirja olema juba tähtajaks esitatud vene keeles. «Kateedrijuhatajad ja teaduslikud juhendajad peaksid aspirante sellest informeerima ja täitmist rangelt jälgima,» rõhutas S. Laar.

Vastuvõtuplaan täideti 98%-l, samal ajal tuli teha mitmel erialal muudatusi. Siin ongi aspirantuuri osakonna töös muretekitavaim koht — kateedrites ei hoolitseta veel küllaldaselt järelkasvu eest. Vastu võeti 46 aspiranti ja 2 stažööri-õppejõudu. Nelst 40-l oli trükis avaldatud teaduslikke töid või üliõpilasena kirjutatud võistlustöid. ÜTÜ tööst osavõtnuid oli samuti 40, seda on veidi enam kui 1975. aastal. Üle-eelmise aastaga võr-

reldes on vastuvõetute hulgas ka rohkem NLKP liikmekandidaate, liikmeid ja kommunistlikke noori (nüüd 78,2%, 1975. a. 56%).

Aasta jooksul arvati aspirantuuri välja 2 statsionaarset ja 7 mittestatsionaarset aspiranti. Praegu on kokku 147 aspiranti (64 statsionaarset ja 83 mittestatsionaarset).

Vastuvõetud otsuses 1976. a. teadustöö kohta kohustati kateedrijuhatajaid ja teaduslikke juhendajaid täitma 1977. a. aspirantuuri vastuvõtuplaan õigel ajal.

* Edasi kuulati ära arstipunkti juhataja Aino Soiltsi ülevaade üliõpilaste tervislikust seisundist ja selle parandamiseks tehtust möödunud aastal.

Esitame kõigepealt mõned arvud. Läänud aastal tuli 100 üliõpilase kohta 388 haiguspäeva. Nagu eelmistel aastatel nii oli ka nüüd kõige enam haigeid filoloogide hulgas, järgnevad ajaloolased, matemaatikud ja füüsikud. Dispanseersel arvel krooniliste haiguste tõttu on arstipunktis 198 üliõpilast ehk 4 üliõpilast 100 kohta.

Profülaktilise tööga alustas arstipunkt kohe sügisel, et novembriks läbivaatused ja kaitsepoekimised lõpetatud oleksid, paraku venitavad üliõpilased ise selle aja pikemaks. Kehalise kasvatus ja spordi kateedri juhataja dots. Uno Sahva arvas oma sõnavõttus, et liiga palju üliõpilasi on veel kehalisest kasvatussest vabastatud või käib erigruppis. A. Soilts väitis, et arstipunkti töötajail tuleb vahel teutseda enam uurijana kui toht-

rina, sest umbes 40% õiendeid saabub väljastpoolt. On võetud ette komanderinguid Valka, Saaremaale jm., peetud kirjavahetustki. Ikka selleks, et ka ise veenduda tõendi vajalikkuses ja õigsuses.

Ülikooli arstipunkti tööd raskendab aga ruumide nappus. Laboratoorium on suletud, füsioteraapiliste protseduuride tegemine on keelatud (vastav aparatuur seisab kasutult), 5 arsti kohta on vaid 2 arstikabinetti. Profülaktuuriumis ei ole ravikabinette jne. Samal ajal on kasvanud töökoormus aga 3,2 korda.

Kaasettekandja, ametiühingu tervishoiukomisjoni esimees dots. Heino Hanson arvas, et vaatamata neile raskustele on ülikooli arstipunktis siiski hästi oma ülesannetega toime tulnud. Lähemalt peatus ta profülaktuuriumi tööl.

Vastuvõetud otsus on pikk ja põhjalik. Selle õigeaegne täitmine peaks igati parandama üliõpilaste tervise eest hoolitsemist. Näiteks: pärast füüsikute väljakolimist Leningradi mnt. 2 saavad nende ruumid arstipunktile, seatakse korda ka ruum ravikahakuuuri ja rahvaspordi kabineti tarvis; sellest semestrist peaksid rasedadki üliõpilased vastavas kehalise kasvatus erirühmas käima. Vellaveres ja Praagal hakatakse organiseerima sportlik-tervistavaid laagreid ning ühiselamute juurde tuleks ametiühingu ja komsomoli abiga luua korralikud spordiväljakud. Paranemist on loota ka üliõpilaste stomatoloogiaalases kontrollis ja ravis. VARJE SOOTAK

Mis toimus Minskis?

Astun sisse komsomolikomiteesse, lähen mööda arvestussektori uksest ja jõuan suurde ning esinduslikku koosolekuruumi. Oma kirjutuslaua taga istub Aili Pikat, sekretäri asetäitja õppe- ja kultuuritöö alal. Tahhan temalt teada, kuidas kulges Minskis toimunud Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate koolide komsomolikomiteede sekretäride asetäitjate seminar.

«Seminar, kuhu meie ülikoolist sõitsid Tiit Villig, Jüri Asari ja mina, toimus 31. jaanuarist 6. veebruarini Minski Polütehnilises Instituudis. Sellest võttis osa 150 komsomoliaktivisti, Eestist koos meiega kokku 12,» räägib Aili.

«Kui nüüd kõnelda sellest, kuidas seminari töö kulges, siis pean ütleva — hästi pingeliselt. Päev nägi välja selline: hommikusele plenaaristungile järgnes pärast lõunat töö sektiioonides, mille lõppedes oligi juba käes õhtu. Istungitel, mis toimusid hommikul, rääkisid rohkem õppejõud. Nende hulgas on eriti hästi meelde jäänud Minski PI prorektori esinemine. Ettekanne poliitilisest olukorrast maailmas sisaldas samuti palju huvitavat teavet.

Sektsioonides pidasid kõnesid enamasti üliõpilased ise. Kõik seminarist osavõtjad olid jaotatud organisatsioonilise töö, ideoloogiatöö ning õppe- ja teadusliku töö sektiioonidesse. Et Tiit Villig Jüri Asariga olid teises, mina aga kolmandas, siis tutvustan seda sektiiooni, kuhu ise kuulusin.

Peamised küsimused keerlesid ÜTÜ töö ümber. Selgus, et lisaks

niisugusele ÜTÜ vormile, millest võtavad osa kõik ülikooli teaduskonnad ÜTÜ nõukogu organiseerimisel (nagu meie ülikoolis), on mujal kõrgkoolides veel teisigi vorme. Mõnel pool tehakse üliõpilasteadust näiteks teaduskonniti ja mingit ühtset koordineerimist pole. On kõrgkool, kus ÜTÜ-s tegutsevad ainult need üliõpilased, kes teevad lepingulisi töid, on ka niisuguseid kõrgkooli, kus ÜTÜ tööd tehakse vaid kahasse õppejõududega, et siis pärast töö valmimist see kohe praktikasse juurutada.

Üks õppe- ja teadusliku töö sektoris arutatud teema haaras abiturientide ettevalmistamist kõrgkooli astumiseks.

Seminaril pakuti mitmesuguseid ideid leninliku arvestuse paremaks läbiviimiseks ning internatsionaalse kasvatusloõ organiseerimiseks, vesteldi interklubidest, RSR-dest ja paljust muust. Lõpp-plenaaristungil oli tore kuulda, kuidas teiste hulgas kiideti Tiidu ja Jüri kuulajatele palju kogemusi pakunud sõnavõtte.

Nii oligi tööga täidetud enamik Minskis viibimise ajast. Ehk sellepärast jäigi pakutud kultuuriprogramm nõrgapoolseks. Nägime siiski päris palju, sest käisime Kuulsuse kurgaanil, Hatõnis, isegi tehastekompleksis, kus toodetakse MAZ-e. Käidi veel vaatamas, kuidas tehakse traktoreid ja arvutusmasinaid.

Loodan, et seekordsest Minskis käimisest on kasu, aga eks seda näita juba tulevik,» räägib Aili Pikat ja lõpetab sellega seminari töö tutvustamise.

RAIMU HANSON

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

AR
R. R. Kreutzwaldi
nim. ENSV ÜHKK
Rektoraat

Ülikooli teadus 1976. aastal

HERBERT METSA
(Algus «TRÜ-s» nr. 4.)

Aasta-aastalt on kasvanud lepinguliste tööde maht. Selle kohta mõned võrdlevad andmed:

	1976. a.	1975. a.	1974. a.
Täidetavate lepingute arv	113	130	188
Täidetavate lepingute maht (akteeritud maht tuh. rbl.)	1931,2	1611,3	1506,5
Täidetavate lepingute keskmine maht (tuh. rbl.)	16,9	10,2	7,1
Sõlmitud lepingute üldmaksumus (tuh. rbl.)	1592,9	1606,9	1310,9
Sõlmitud lepingute keskmine maksumus (tuh. rbl.)	38,9	38,3	21,8
Tulude ülekaal kulutustest (tuh. rbl.)	75,3	33,0	79,4

Nagu nähtub tabelist, suureneb üheaegselt täidetavate lepingute arvu pideva vähenemisega nende maht.

Stabiilselt on jäänud kahel viimasel aastal sõlmitud lepingute arv, nende üldmaksumus ja nende keskmine maksumus.

Suurenenud pole ka aktuaalsete ja tähtsate probleemide arv lepingulistest uurimistöödest. Kui näiteks 1975. a. oli TRÜ tähtsamate teemade hulka kuuluvaid töid 25 (ehk 59,5% sõlmitud lepingute üldarvust), siis 1976. a. oli neid samuti 25 (ehk 60,9%).

Teatud tagasimeenutust on aga märgata järgmises osas: kui eelmisel aastal kasvas just mahult suuremate lepingute arv, siis seda ei saa öelda 1976. a. kohta. Näit. 1975. a. moodustas üle 10 tuh. rbl. maksumusega lepingute arv 93% sõlmitud lepingute üldarvust, 1976. a. aga ainult 75,6%; 1975. a. ei olnud meil üldse alla 5 tuh. rbl. maksumusega lepingulisi töid, 1976. a. oli üks töö. See näitab, et nokitseme teatud määral pisisajade kallal. Eespool toodu üheks ilmseks põhjuseks oli palgafondi liimi piiramine 1976. a.

Lepingulisi uurimistöid tegid kõikide teaduskondade (välja arvatud Õigusteaduskond) kateedrid ja laboratooriumid. Suurim on Füüsika-Keemiateaduskonna panus. Järgnevad Arstiteaduskond, Ajalooteaduskond ja Matemaatikateaduskond.

Lepinguliste tööde peamiseks tellijateks 1976. a. olid NSVL, ENSV ja teiste liiduvabariikide teadusasutused, samuti vabariigi mitmesugused ministeeriumid, asutused ja ettevõtted. Tunduv osa (76,8%) 1976. a. sõlmitud lepingute üldmaksumusest langeb teadusasutustele.

Teadusliku uurimistöö lepingute 1976. a. mahust 52,1% töid tehti väljaspool vabariiki asuvatele tellijatele.

1976. aasta parimateks teadusliku töö alal kõrgkoolidest tunnustati ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi ja TA Presiidiumi poolt 13, nendest 8 TRÜ-st (teaduslikud juhendajad prof. P. Ariste, dots. I. Volkov, dots. A. Lind, prof. kt. U. Palm, prof. V. Past, dots. V. Raudsepp, prof. K.-S. Rebane, prof. H. Trass).

Teaduslike publikatsioonide üldmaht moodustab 1976. a. 1984,52 autoripoognat (1975. a. — 2198, 11, 1974. a. — 2186,93).

Teaduslikke artikleid on TRÜ teadlased avaldanud 1634 (1975. a. 1498, 1974. a. 1444), sealhulgas üliõpilistest väljaannetes vastavalt 388, 260 ja 407 ning välismaal 90, 94 ja 83. Kõige paremad näitajad on Bioloogia-Geograafiateaduskonnal (33,2 artiklit 10 töötaja kohta), järgneb Majandusteaduskond (32 artiklit 10 töötaja kohta), kõige madalamate näitajatega esineb Matemaatikateaduskond (10,6 artiklit 10 töötaja kohta).

Aruandeaastal juurutati praktikasse 141 teadusliku uurimistöö resultaadid. Majanduslik efekt (kus seda oli võimalik arvutada) moodustas 2 022 300 rbl. Rahvamajandusse juurutatud teaduslikke töid (kaasa arvatud lepingud), millelt arvutati majanduslikku efekti, oli 38, ehk 27,0% juurutatud tööde üldarvust.

Lepinguliste tööde tulemuste juurutamisest saadi majanduslikku efekti 1 408 200 rbl. Iga lepingule kulutatud rubla andis rahvamajandusele säästu 2,84 rbl.

Füüsika-Keemiateaduskonna lõpetatud teaduslike uurimistööde tulemuste juurutamisest saadi 1 118 700 rbl. majanduslikku efekti (55,3% üldsummast). Tagasihoidlik oli harulaboratooriumide panus. Harulaboratooriumide tööde juurutamisest saadi 290 000 rbl (efekt 14,3 % üldsummast).

Laboratooriumide juhatajad ja teaduslikud juhendajad peaksid pörama senisest rohkem tähelepanu lõpetatud teaduslike uurimistööde tulemuste juurutamisele ning majandusliku efekti väljaselgitamisele. Viimases osas saavad laboratooriume aktiivselt abistada, eriti nõudlikkuse tõstmise kaudu, teaduskondade juurutamiskomisjonid.

1976. aastal esitasid ülikooli töötajad 20 autoritunnistuse taotlust. Võrreldes möödunud aastatega kasvab see arv pidevalt.

Selleks et kvaliteetselt koostada autoritunnistuste taotlusi, on vaja põhjalikult uurida patendikirjandust. Need uuringud peaksid olema läbi viidud iga patendivõimalise rakendusliku iseloomuga teema lahendamise eel. Kahjuks ei peeta sellest nõudest alati kinni. Patendiuuringute nõue pole soovitus, vaid kohustus, samuti tõsine vajadus.

1976. a. oli TRÜ 7 teadusliku konverentsi peaorganisaatoriks (2 üliõpilist ja 5 vabariiklikku konverentsi).

Laboratooriumide teadusliku töö aktiivsuse pingereas on endiselt esikohal lihastalitluse laboratoorium 67,7 punktiga. Järgnevad aeroionisatsioon ja elektroaerosoolide laboratoorium (66,4 punkti) ning psühlofarmakoloogia laboratoorium (63,0 punkti).

Nimetatud pingereas tõusis aruandeaastal kõige enam sekretoorsete protsesside biokeemia laboratoorium — 9. kohalt 5. ja kogus 30,2 punkti (1975. a. — 23,8).

Pingerea lõpetavad meditsiini kesk-laboratoorium 15,3 (1975. a. — 20,2 punkti) ja arvutuskeskus 13,0 punktiga (1975. a. — 10,1 punkti).

Asja paremaks edendamiseks on nähtavasti tarvis hakata aktiivsust materiaalselt ja moraalselt ergutama.

1976. a. viibis väliskomandeeringus 46 õppejõudu ja teaduslikku töötajat. Konverentsidest võttis osa 15 teadlast, neist sotsialistlikes maades 8, kapitalistlikes 7. Teaduslikul stažeerimisel viibis 9 õppejõudu, loengutega esineti 6 korral, 6 teadlast olid teaduslikul tööil.

Väliskomandeeringud töid palju kasuliku ülikooli teaduslikku uurimistööde ja õppeprotsessi. Väliskomandeeringute tulemusel on omandatud või juurutatud 34 uurimismeetodit, välja töötatud 19 erikursust. Materjali on kasutatud 4 doktori- ja 5 kandidaaditöös, arvukates publikatsioonides.

(Järgneb)

Pedagoogikadotsent Aleksander Elango 75

Juubilar on sündinud 21. veebruaril 1902. aastal aedniku peres. Keskkoolipäevil (1910—1921) juhtis ta noorte kirjameeste illegaalset ringi, mis andis välja käsikirjalist ajakirja «Noorus» (Pürje). Seda ringi külastasid ka V. Ernits, H. Kruus, J. Käner, G. Suits, Fr. Tuglas ja teised edumeelsed mõtlejad.

Tartu Ülikooli lõpetas A. Elango 1927. a. magistrikraadiga pedagoogika alal. Keskkooliõpetaja kutse omandas ta järgmise aasta jooksul ülikooli didaktilis-metoodilises seminaris. Aastail 1928—1931 täiendas ta end Tartus ja Viinis.

A. Elango teaduslik-pedagoogilist tegevust võib vaadelda neljast küljest.

Ülikooli õppejõuna alustas ta tööd juba 1931. aastal. Praegu kuulub ta TRÜ staažikamate õppejõudude hulka. Kodanlikus ülikoolis oli ta õppeülesandetäitja, Tartu Riiklikus Ülikoolis on ta 1944. aasta sügisest pedagoogika kateedri dotsent. Dotsendiaastate sisse on mahtunud Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaani amet (1947—1949), pedagoogika kateedri juhatamine (1951—1963) ning palju muud.

Juubilar on pidevalt hoolit kandunud tulevaste õpetajate parema pedagoogilise ettevalmistuse eest. Tema juhendamisel kujundati meil praeguseni kehtiv pedagoogilise praktika süsteem. Ta osales TRÜ metoodikanõukogu ja metoodikakomisjonide kujundamises ja nende töö suunamises. Kõrgkooli õppeprotsessis pooldab A. Elango üliõpilaste aktiviseerimist. Ta on võidelnud üliõpilaste iseseisva töö erikaalu suurendamise eest ja kirjutanud õppevahendeid. Viimastest tuleks eriti esile tõsta originaalset sisutihedat pedagoogika ajaloo õpikut kõrgkoolidele (1974).

Teaduslikus töös on A. Elango huvi keskendunud peamiselt pedagoogika ajaloo. Tema vahendusel on eesti pedagoogid tutvunud vene ja nõukogude pedagoogika silmapaistvamate esindajate (V. Belinski,

A. Herzen, N. Pirogov, N. Krupskaja, A. Lunatšarski, P. Blonski, S. Satski) pedagoogiliste vaadetega. Eesti pedagoogilise mõtte ajaloo uurimisel on ta mitmeid küsimusi käsitletud marksistlik-leninliku teooria valguses. Juubilaril algatusel pandi 1957. aastal alus Balti liiduvabariikide kooliajaloo uurijate koostööle, mis jätkub tänaseni.

Õpetajaskonnaga on A. Elangol pidevalt olnud tihe side. 1930. aastatel kuulus ta Eesti Õpetajate Liidu pedagoogilisse toimikonda ja oli lektoriks paljudel õpetajate kursustel. Veel sagedasemaks esinejaks on ta olnud Nõukogude Eesti õpetajate õppustel. Juubilar on üks järjekindlamaid «Nõukogude Õpetaja» ja «Nõukogude Kooli» kaastöölisi. Õpetajate vajadusi silmas pidades on ta kirjutanud teosed «Õpilaskollektiivi organiseerimine ja kasvatamine» (1954), «Klassijuhataja töö koolis» (1959), «Õpilaste teadmiste kontrollimise meetodika küsimusi» (1967).

Aktiivsusprintsipi on A. Elango rakendanud ka õpetajate kvalifikat-

siooni tõstmisel. Ta pani aluse õpetajate uurimistöö kursustele (1962), mille baasil hiljem loodi Ühiskondlik Pedagoogika Uurimise Instituut. Selles instituudis juhib A. Elango suurimat sektsiooni, mille liikmed uurivad eesti pedagoogilise mõtte ajalugu.

Lastevanemate pedagoogilise kultuuri tõstmist on A. Elango alati pidanud väga oluliseks kasvatus tööloiguks. Kodanlikus Eestis juhtis ta 1936.—1940. a. ühiskondlikel alustel töötavat Koduse Kasvatuse Instituuti. Nõukogude Eestis on ta esinenud sadade loengutega lastevanematele ja 1965. a. alates juhib Tartu Linna Pedagoogilise Propaganda Komisjoni. Juubilaril algatusel rakendati Tartu koolides tööle lastevanemate seminarid. See töövorm on leidnud heakskiitu Eesti NSV Haridusministeeriumis ja ühingu «Teadus» üliõpilistele teaduslik-metoodilises nõukogus.

Teistele kasvatusnõu jagades on jäänud A. Elangol aega ka oma lastele. Tema poeg Mart on füüsika-matemaatikadoktor, ülikooli prof. kt., tütar Anne-Liis Sõmermaa aga bioloogiakandidaat.

Aegade jooksul on ülikooli pedagoogika kateedrist lahkunud ühed inimesed, teised on juurde tulnud. A. Elango töötab siin selle kateedri loomisest peale. Kõik tänased kateedri liikmed on tema õpilased või õpilaste õpilased. Juubilar on meile eeskujuks töökuse, täpsuse, rahulikkusega. A. Elango viie aastakümne pikkune pedagoogikogemus on meile väga vajalik tänapäeva probleemide lahendamisel. Ta jagab seda lahkelt, lahates probleeme sügavuti ja vaadates tulevikku. Juubilaril sõnavõttud on printsiipialsed ja lakoonilised.

A. Elangot on autasustatud Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga (1960). Eesti NSV Haridusministeeriumi aukirjaga (1962), V. I. Lenini mälestusmedaliga (1970) ja Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjaga (1974).

Pool aastasada on A. Elango õpetanud meie laste kasvatajaid: pedagooge, üliõpilasi, lastevanemaid. See suur kasvatus töö jätkub. Soovime juubilarile järgnevateks aastakümneteks jõudu, edu ja õnne!

JAAN MIKK

5300 ALMAVÜ liiget

TRÜ kui Tartu linna prima ALMAVÜ organisatsiooni aktiivsema tegevusperioodi alguseks võib pidada aastat 1962, kui esimeheks oli I. Sildmäe. Järgmisel aastal sai esimeheks Ants Pilt. Viimase ajalikul eestvedamisel on sellealane töö läinud pidevalt tõusujoones. Ka liikmete arv on kasvanud 800-lt 5300-ni. Kõige rohkem on liikmeid Arstiteaduskonnas (u. 1200), kõige vähem aga Kehakultuuri- ja Õigusteaduskonnas (kummaski u. 250).

Üliõpilastega võrreldes on ALMAVÜ liikmeid vähem õppejõudude ja eriti teenistujate hulgas. Teaduskonniti on ALMAVÜ töös momendil paremad Bioloogia-Geograafia- (esimees I. Kala), Majandus- (J. Anderson) ja Kehakultuuriteaduskond (M. Alev). 15 aasta jooksul on TRÜ-s A. Pildi poolt läbiviidavatel autojuhkursustel ette valmistatud umbes 1500 auto- ja 500 mootorratajuhti. Mootorisportis on peetud vigur-, täpsus- ja ökonoomiasõidu võistlusi jne. Mitmete spordialadega tegelemiseks (raadioamatöörism, purilennundus, langevarjusport, allveesport, veemootorisport jt.) on suunatud asjahuvilisi vastavatele kursustele.

ALMAVÜ Tartu linnakomitee juurde. Avarad võimalused on TRÜ-s olnud laskesportidega tegelemiseks. Seda tööd on juhendanud aastaid meistersportlane J. Võrno. Võisteldud on Moskva Naftainstituudi, Vilniuse RÜ ja Viljandi laskesportklubi. ALMAVÜ tööle on palju kaasa aidanud ülikooli juhtkond ja komsomolikomitee, samuti koostöö eriõpetuse kateedriga. Staažikat TRÜ ALMAVÜ komitee esimeest A. Pilti aga autasustati ALMAVÜ 50. aastapäeva puhul Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Peatugem lähemalt ekskursioonidel kuulsatesse lahingupaikadesse, mis moodustab ühe tahu meie tööst.

Esimene sõit toimus 1963. a. sügisel Velikije Lukisse. Sellest käigust jäid pärjad langenud

sõjameeste monumendile ja kangelaskalmistu ühishaudadele. 1964. a. tehti kaks ekskursiooni: kevadel kolmepäevane sõit Kuramaale ja sügisel Sinimägedesse ning Narva ümbrusse.

Üks meeldejäävamaid käike oli 1965. a. Leningradi lähisteles ja Karjala maakitsusele.

1966. a. käidi teist korda Kuramaa lahingupaikades. Seal langenute ühishaudadele ja ka leitnant J. Kunderi mälestussamba ette pandi pärjad. Edasi sõideti Leedumaale Palangasse ja Klaipedasse, tagasiteel imetleti Kurzeme kõrgustiku maalilisi mägesid Varniai ümbruses ning huvituti ka Buržai karstimaastikust.

1967. a. maipäevadel sõideti külla Kaliningradi ALMAVÜ esindusele. Teel tutvuti Sovetskiga (end. Tilsitiga).

Latgale järvedemaastikul Ida-Lätis käidi 1968. a. Siinselt kuulsalt Päikesemäelt võis näha peale Baltimaade sügavaima järve Drizda (kuni 66 m) veel küm-

mekonda teist järve. Päikesemäe lamale on viimasel aastatel rajatud turismibaas vanade Läti taluehitiste stiilis hoonetega. Samal sõidul oli võimalus tutvuda veel Rezekne ja Daugavpilsiga, samuti sakslaste poolt hävitatud Audrini (Lätis) ja Pirciupise küla (Leedus) asukohade ja sealsete monumentidega.

1969. a. sõideti Karjala maakitsusel mööda kunagist Mannerheimi liini kindlustuste joont. 1970. a. käidi ajaloost tuttava Härämäe (Ergeme) kaudu Salaspilsis, omaaegse Baltimaade suurmaa koonduislaagri asupaigas.

ALMAVÜ pikim ekskursioon oli 1975. a. Valgevenes. Külastati Polotski ja Hatõni memoriaalkompleksi, Kuulsuse kurgaa- ni ning Minski, samuti alles äsja valminud memoriaalansambli Lidas. Leedus läbiti tagasi sõidul Pirciupis, Vana- ja Uus-Trakai ning Vilnius.

1976. a. planeeritud viiepäevane sõit Vilnius—Brest—Minsk jäi mitmesugustel põhjustel ära.

Käesoleval aastal on seoses Moskva kaitselähingute 35. aastapäevaga otsustatud minna viidupüha ajal sinna, ka Borodinosse.

ILJA KALA

Sõjaveteranid Velikije Luki vennaskalmistul. Autori foto.

Repliik

«Hilario ajas»

(vt. «TRÜ» nr. 4. 11. II 1977)

Me peame leppima sellega, et aeg-ajalt siseneb meie harjunud ümbrusse midagi niivõrd ootamatut ja kvalitatiivselt uut, et see vaatamata oma novaatorlu-sele olevat peaaegu rikub. Või-me näo teha, et midagi pole juhtunud ja katsuda endist vii-si edasi elada, aga senisel heal ja õigel on äkki ühekülsuse maik. Harjumuspärasesse kirjan-dus- või kunstimaastikku ilmub ühel päeval Nimetu, hirmutav ja ahvatlev ühtaegu, tõeline ku-ristik rukkis! Mis siis teha? Mis muud, kui soovida, et neid il-muks sagedamini.

Niisuguse Nimetu tõi eesti-keelsesse belletristikasse hiljuti tõlketeos, täpsemalt läinudnäda-lane ülikooli ajaleht Onelio Jor-ge Cardoso jutustusega «Hilario ajas» Jüri Talveti tõlkes. Pole vist mõtet eraldi toonitada, et nimetatud väljaande kaks vii-mast numbrit — 4. ja 3. — oma kirjanduslehekülgedega kujuta-vad endast tänapäevase kirjan-duselu tõsiseltvõetavaid sündmu-si. Proosa harrastajana aga pea-tuksin eraldi O. J. Cardoso ju-tustusel.

Kujutlen, et ühel täiesti hea-tasemelisel eesti prosaistil on peale «Hilario» lugemist natuke raskem oma tööd teha kui va-rem. Tal on mõneks ajaks mida-gi õnnelikult ära rikutud. Vaa-teulatusse seatud midagi, mis ärritab, sunnib kõhkleva ja ko-hustab. Kui tõlkija suutis kusa-gilt meie keelde tuua nii pinge-lised, peaaegu äärmuseni täide-tud laused, peab see olema või-malik ka eesti keeles eneses. (Pärast Baturini «Oaasi» ja hilisemat ei saa muidugi väita, nagu meil see taotlus puu-duks, kuid sellest hiljem veel. Cardoso laused on mõõduka pikkusegi juures väga külla-sed, kuid seal, kus vaja, mitte pidevalt. Ja sellepärast tekst, kuigi süvenevat lugemist eel-dav, ei väsita liialt. Hea proosa-tekst peakski just pulseerima — on oma «rasked», teose seis-u-kohalt vastutusrikkad kohad, kus kaht naabruses nimetatud asja võib tõeluses lahutada iga-vikuline vahemaa, ja ometi — oleme lugesed võimalised neid mõttes ühendama. Toon kaks kõrvutist lauset: «Hing on miski, mis on naha all, veel sügavamal kui liha, peaaegu luude taga, ja on nagu sosin või õõs või nagu eimiski, mille kadudes kaob kõik. See kõne ülevalt kõige sagedasemast, kõige armsamast peast, aga öeldud vaid kahe kiire sõnaga «Päh laps!» Niisama vältimatud on ka lihtsad, tasa-pinnalised, süžeed jätkavad lau-sed («Võib, aga täna on emis. Emis õitsva jasmiiini all»). Järe-leandmisteta ei selgu pingutuste hind ja mitmekihtsusest saaks

Möödunud nädalavahetusel toi-mus Tartus P. Stučka nim. Läti RÜ, V. Kapsukase nim. Vilniuse RÜ ja TRÜ ajaloo-osakondade õp-pejõudude metoodikakonverents, mis oli pühendatud ajaloo õpetamise probleemidele ülikoolis. Kahel päe-val kuulati ära 10 ettekannet kõigi kolme kõrgkooli esindajatelt. Ette-kannetele järgnenud elav mõtteva-hetus võimaldas lähemalt tundma õppida naaberülikoolide positiivseid kogemusi ning innustas sihikindla-malt tegelema ajaloo õpetamise me-toodika probleemidega ülikoolis.

Konverentsi lõpul vastuvõetud re-solutsioonis märgiti selletaolise ürituse vajalikkust ja aktuaalsust, eriti kui silmas pidada NLKP XXV kongressil püstitatud õppe- ja kasvatustöö efektiivsuse ning kva-liteedi tõstmise nõuet. Otsustati muuta kolme ülikooli vaheliste me-toodiliste konverentside korralda-mine regulaarseks, sagedusega viie aasta jooksul igas ülikoolis üks kord, seega kolm konverentsi viis-aastaku kohta. Edaspidi laiendata-kse arutlusele tulevate küsimuste rin-gi õpetamise probleemidelt ka aja-loo-osakonna üliõpilaste kasvatami-se probleemidele. Järgmine konve-rents otsustati pidada aasta pärast

monotoonsus. Just see vähem vastutusrikas, kuid tarvilik sü-žeed edasiviiv element on Batu-rinil halvasti leitav ja suhteli-selt nõrk.

Veel: rikas proosa nagu rikas luulegi ei ole eriti hooles oma vaatlusalala piiritlemise pärast. Jutt käib kõigest, ja erinevalt argikeelest ei tule seda kirjan-dusteoses mõista kui keskend-matust. «Hilarios», vaatamata jutustuse lühidusele, leidubki peaaegu kõike, mis on inimese elus algne ja tähtis: sünd-sur-m, keel-keeletus, elusus-elutus, inimhäälmüra ja «otsingud ke-set Hea ja Kurja alguse varja-tud valdusi».

Kui ääretult oluline lapse vaatlemisel on kasvõi seegi — mitte ära segada sadismi ihaga kogeda elusat. Laps otsib elusat elutuskki — las kraan jookseb, kuulame vee häält; vaatame, kuidas raamat tules lehti keereb jne. — ammugi siis veel tõeliselt elavas. Ja ei millelegi muule reageeri elav nii silmatorkavalt nagu hädaohule ja valule: «Mõ-ju on metsik; kivi lööb kas vas-tu kilpi või ujuva rondi kesk-paika või serva. Igal juhul kilp-konn hüppab...» Seda kõike teeb käsi, kivi püsis hetk taga-

si veel palja tahte varal peos, aga nüüd on ta vaba... sest ta-he on alles pime ja metsik, ha-rimatu nagu südagi, ega tunne veel muid teid, olgu peale vae-vas oma väsimatult võitlevast põnevusest ja süüst. Midagi sel-lest hirmsast lapsest, lapse mets-lusest on igas tänases vabataht-likus kütis ja kalamehes, kelle-le elava kõige veenvamaks tões-tuseks on selle viimane surma-eelne võpatus. Nii: «Kas polnud kuldses sädeluses peksleva, es-makordselt nähtud kala ehmatuse seesama, mis pani kloppima sü-dame...»

Hea ja kurja probleem jutus-tuses seondub tihedasti keele-probleemiga, keele astumisega inimese ellu. Igaühel ta alguses on võrdne eeldus saada maail-mast väljatõugatuks. Stihiia on süüdimatu, kuni pole jõustunud sõna: sõnad esindavad tegusid, alles sõna kaudu saabub hukka-mõist. Samavõrd, nagu ta võib osutada ehitajaks, argise väär-tustajaks, võib ta saada senise harmoonia purustajaks. Murrang on see mõlemal juhul. Sõna on vormija koletis, mis esimesena jagab elu Heaks ja Kurjaks ja sunnib väikest inimest, kes esi-algu veel niikuinii teeb seda, mis ta teeb, tundma end äkki balansseerivat ohtlikul piiril. Sõna hoiatab, nimetab, kontrol-lib ja reguleerib siitpeale meie käitumist, segab meid ja kait-seb halvemast. Sõna üldse, ja üksikute suurte meistrite oma eraldi. Kui alguse juurde ta-gasi minna.

ASTA PÖLDMÄE

Vabariiklikult tõlkijate nõupidamiselt

8. veebruaril toimus Tallinnas Kirjanike Majas vabariiklik tõlkijate nõupidamine, mille ettekannetes ja sõnavõttudes avaldatud mõtted koondusid peamiselt ilukirjandusliku tõlke kvaliteedi ja tõlkijate järe-lkasvu probleemide ümber. Peatuti ka tõlkija ja toimetaja töö vahekor-ral, meil peaaegu puuduva tõlkekriitika ning eesti kirjanduse võrkeel-tesse tõlkimise küsimustel. Ülevaate 1976. a. tõlkekirjandusest andis O. Ojamaa. J. Krossi avasõnast peale kuuldus paljudest ülesastumistest (A. Kaalep, L.-M. Kask jt.) murelikke hääli tõlkijate kvalifikatsiooni omandamise praegustest võimalustest Eestis. Rõhutati klassikalise ja romaani filoloogiate kateedrite taasavamise hädavajalikkust TRÜ-s ning avaldati rahulolematust filoloogide õppeplaanide ühekülse pedagoogi-lise suunitluse üle. Toetust leidis ettepanek luua ülikoolis tõlkekabineti, mis võtaks enda peale nõupidamisel nii vajalikuks tunnistatud prakti-liste tõlkeseminaride korraldamise. See annaks algajatele tõlkijatele mi-nimaalsegi võimaluse saada huvikohast õpetust enne esimesi kokku-puuteid kirjastustega ning vastakski ehk oma funktsioonilt sellele, mida O. Ojamaa nimetas noorte tõlkijate «treeningväljakuks». Väljaspool vabariiki õppimise voorusi ja puudusi kaalusid J. Kross ning skandi-naavia keelte alal Leningradi ülikooli lõpetanud A. Alas. Leiti, et aastaid emakeelsest keskkonnast eemal viibinud inimesest võib harva loota head ilukirjanduse tõlkijat, kui aga on võrkeelte oskust, saaksid sti-pendiaatidena täiendada tõlkehuvilised eesti filoloogid, võiksid tulemu-sed olla rõõmustavad. Sest nagu korduvalt toonitas L.-M. Kask, viib puudulik võrkeele tundmine sageli selleni, et autori stiili eripära ei osata eristada võõra keele iseärasustest, kirjastusele pakutavad tõlked on poolfabrikaadid, mille puhul toimetaja on sunnitud muutuma kaas-autoriks. Iseõppimise teel tõlkijaks saanute tee on vaeva- ja aeganõu-dvam, kui see tingimata vajalik oleks, sellepärast püüdkem mõelda esi-tatud ettepanekute teostegemise võimalustele!

Nõupidamisel otsustati välja kuulutada kaks tõlkevõistlust. Esimene neist oleks vabariiklik ning pakus jõuproovi võimalusi neile, kes tõl-givad vene keelest eesti keelde ja vastupidi. Teise võistluse, mille ees-märgiks on leida tõlkijaid eesti keelest võrkeeltesse (eeskätt inglise keelde ja A. H. Tammsaare teoste), kuulutab välja ajaleht «Kodu-maa».

Kui nõupidamisel tehtud sõnadest ka tegudeni jõutakse, otsustati sel-letaolisi kokkutulekuid meie tõlketegevuse päevaprobleemide arutami-seks korraldada edaspidigi.

INNA FELDBACH

Ajaloolased arutasid metoodikaküsimusi

Riias, põhiteemaks on erikursuste ja eriseminaride korraldamise metoodi-ka.

Läti RÜ ja TRÜ esindajad tegid leedu seltsimeestele ettepaneku kaa-luda V. Kapsukase nimelise Vilniuse RÜ ajaloo-osakonna ühinemist mõlema eelmainitud ülikooli vahel sõlmitud sõpruse ja koostöö leping-guga, mille üheks väljenduseks oli ka äsjane esimene metoodikakon-verents.

V. Kapsukase nim. Vilniuse Riik-likus Ülikoolis töötab käesoleval õp-peaastal 12 teaduskonda, kus õpib ligemalt 17 000 üliõpilast. Ajaloo-teaduskonna 960 statsionaarset ja 800 kaugõppeüliõpilast jagunevad nelja osakonna vahel: ajaloo-, psüh-

hologia-, žurnalistika- ja raamatu-kogunduse ning bibliograafia osa-kond. Ajaloo-osakonnas on võima-lik spetsialiseeruda 7 erialal. Uud-ne on ekskursioonijuhtide spetsiaal-sus, mis saadab käesoleval kevadel ellu esimesed kõrgema erihariduse-ga giidid. Vilniuse Riiklikul Ülikool-il on kujunenud tihedad sõprussid-demed Krakovi ülikooliga.

Metoodikakonverentsist osavõt-jad tutvusid meie ülikooliga, külas-tasid Etnograafiamuuseumi ja Tea-duslikku Raamatukogu, mille fon-dide rikkus teaduse ajalugu käsitle-va kirjanduse osas jättis neile süga-va mulje.

HILLAR PALAMETS

Eile toimus EKP Tartu Linnakomitee VI pleenum TRÜ par-teiorganisatsiooni tööst üliõpilaste ideelis-poliitiliselt kasvatamisel. Lähemalt sellest meie aja-lehe järgmisest numbrist.

Teoreetilise bioloogia grupi tee

«I believe that the time is ripe for theoretical penetration of bio-logy.»

W. Elsasser (1975)

Teoreetiline füüsika on vana teadus. Au talle. Ilma teooriata füüsi-kat juba ette ei kujuta. Bioloogia suhtes on kaua valitsenud teistsugu-ne seisukoht. Eluslooduse uurimisel on peaarh olnud ikka kirjeldami-sel — olgu siis kirjelduse objektiks liik, fauna, organism, rakk või ökosüsteem. Ka molekulaarbioloogia areng pole toonud põhimõttelist muutust. Päris põhjenduste- ja teooriavaba pole bioloogia küll kunagi olnud (evolutsioonõpetustki ju nimetatakse teooriaks), kuid enamik kasutatavaid kontseptsioone ei vasta hariliku füüsikalise teooria nõue-tele. Nende peamiseks puudusteks on vähene teaduslik rangus ja selle-ga seotud võimetus oluliselt uusi nähtusi prognoosida. Neid klassikali-se bioloogia nõrkusi on kritiseeritud juba ammu, ning nii on tasapisi bioloogiasse hakanud tungima range loogiline arutlus, formalism.

Pealkirjades esineb «teoreetiline bioloogia» juba päris sajandi algu-sest alates, midagi teoreetilise füüsikaga kaalukuselt võrreldavat aga esialgu vastu seada ei ole. Kas kahjuks või õnneks? Teoreetilise bio-loogia grupi jaoks igatahes õnneks! Vastasel korral oleks üldtuntud Landau ja Lifšitsi teoreetilise füüsika õpiku kolme tuhande lehekülje kõrval vähemalt suurusjärgu massiivsem bioloogiline analoog — arves-tades seda, et bioloogia objektid on kaugelt keerukamad füüsika oma-dest — ning vaevalt siis teoreetilise bioloogia grupile entusiaste jät-kuks.

Meie tegevuse jaoks on otsustav seisukoht, et bioloogia on jõudnud ajajärku, kus on tekkinud objektiivne vajadus selliste teadlaste järe-le, kes tegeleksid valdavalt ainult teooriaga (füüsikas on see juba am-mu nii!). Põhjus on väga lihtne: hea teooria tegemise jaoks osutub ebapiisavaks nii traditsioonilise bioloogia teoreetiline ettevalmistus kui ka see aeg, mis tal jääb üle eksperimentaalsest tööst. Süntomaatiline on, et nii maailma kui ka NSV Liidu ulatuses kuulub teoreetilise bio-loogia viljelejate seas oluline osa matemaatiku või füüsiku eriharidu-sega inimestele.

Missugune peab üldse olema teoreetiline bioloogia (-biosüsteemide teooria(d))? Millised on ta suhted teiste teadustega — füüsika, keemia, matemaatika, psühholoogiaga? Missugused on tema senised saavutused ja kus on need «nõrgad kohad», milles esimeses järjekorras midagi ära teha saaks? Sellised on meid huvitavad üldised probleemid. Abst-raktsetele seisukohtadele jõudmine on vaevalt mõeldav, vähem või roh-kem toetumata konkreetsetele — suurtele teadmiste bioloogilistest prot-sessidest, juba väljatöötatud mudelite tundmisele. Ilma arenenud ma-temaatilise aparaadita on teoreetilist teadust raske ette kujutada ning analoogiliselt füüsikaga peaksid ilmselt ka teoreetilises bioloogias ma-temaatiline ja teoreetiline omavahel lähedalt seotud olema.

Mis ja kes on teoreetilise bioloogia grupp (TBG)? Meie seas on biolooge, matemaatikuid, füüsikuid, majandusküberneetikuid. TBG eri-neb oluliselt tavalisest ÜTÜ ringist. Kuigi meie baaskateedriks on ge-neetika ja tsütoloogia kateeder, ei mahu me ühe kateedri ega ka tea-duskonna raamidesse. Grupi tuumiku moodustavad üliõpilaste kõrval ka Teaduste Akadeemia instituutide (AAI, ZBI, EBI) noorteadurid. Võiks isegi öelda, et TBG kujutab endast ÜTÜ ja mitmete NTN-ide erilist integratsiooni vormi, mis võiks igati vastata aja vajumele. On päris selge, et teaduse ja teaduse õppimise «efektiivsuse ja kvaliteedi» tõstmise tarvis on uute organisatsiooniliste vormide otsimisel ja leid-misel suur tähtsus. Teine oluline erinevus harilikust ÜTÜ ringist seis-neb suurema terviklikkuse taotlemises. Ideaalne oleks, kui grupi tuu-mik töötaks mingi kindla (küllalt ulatusliku) probleemi kallal, kus-juures igal grupi liikmel oleks selles täita kindel osa oma individuaal-ülesandega. Moskva RÜ TBG-l on selles juba häid kogemusi. Keda aga huvitab vaid mõni üksik ettekanne grupi seminaridel, on samuti teretunud.

Siitamaani tehtust. Möödunud aasta oktoobris organiseerisime väi-kese teoreetilise bioloogia konverentsi, mis oli pühendatud teoreetilise süstemaatika probleemidele. Ettekandjad olid põhiliselt Moskvas ja Leningradist, neist väljapaistvaim geoloogiadoktor S. Meien Moskvast.

Põhiliseks töövormiks on meil iganädalased seminarid, kus tavaliselt peetakse üks ettekanne, millele järgneb diskussioon. Möödunud se-mester oli põhiliselt ettevalmistav, rohkem metodoloogilise kallakuga. Parimad ettekanded olid prof. V. Palmilt ja dr. Dragavtsevit Novosi-birskist. Osavõtjaid oli igal seminaril kesktliibi 20—30 inimest.

Meie suuremateks ettevõtmisteks on iga-aastased teoreetilise bioloogia kevadkoolid, millest on toimunud kaks (mõlemad põhjarannikul Rütjal). Viimane neist kandis pealkirja «Biosüsteemide evolutsiooni teooria».

Analoogilised grupid eksisteerivad ka Moskva, Leningradi ja Kiievi ülikooli juures, kellega meil on tihedad sidemed. Võtame osa Moskva grupi poolt korraldatavatest üleliidulistest teoreetilise bioloogia talve-koolidest. Teoreetilise bioloogia praegune kasv NSV Liidu ulatuses on võrreldav ahelreaktsiooniga. Näiteks oli osavõtjate arv möödunud aastal Borokis (Jaroslavl obl.) toimunud talvekoolis 60, käesoleva aasta jaanuaris-vebruaris Kontupohjas (Karjala ANSV) aga juba 120. Järg-mine talvekool toimub arvatavasti Kiievi lähistel. Võtsime osa ka möödunud suvel Kaliningradis toimunud I üleliidulisest konverentsist «Bioloogiliste protsesside matemaatiline teooria».

Plaaniid käesolevaks semestriks. Oma iganädalastel seminaridel püü-me nn. sissejuhatavatel ettekannetelt minna lähemale tõelisele teoree-tilisele bioloogiale. Grupi liikmetelt on kavas järgmisel põhilisel ette-kanded. R. Leht peab mitu seminari kategooriate ja funktoirite teooriast (abstraktse algebra haru) ja selle rakendamisvõimalustest bioloogias. T. Oja käsitleb metsakoosluste modelleerimist, K. Kull evolutsiooniteooria aksiomatiseerimist, M. Kahru räägib koosluste stabiilsusest kui tänapäeva ökoloogia põhiprobleemist. Külalislektoritest on kavas ette-kanded J. Rossilt («Bioloogia ja matemaatika sümbioosist»), V. Palmilt («Formaalsest teooriast»), T. Mölsilt, R. Teinbergilt jt.

6.—9. maini toimub Puhtus III teoreetilise bioloogia kevadkool tee-mal «Organismi teooria». Kool on ühendatud J. von Uexküllile, kes olles Tartu Ülikooli kasvandik ning töötanud palju aastaid Puhtus, on ühe esimese teoreetilise bioloogia monograafia (1920) autor.

MATI KAHRU,
biol. IV k.

KALEVI KULL, AAI

ALEKSANDER ELANGO JUUBELI TÄHISTAMISEKS

peatakse esmaspäeval, 21. veebruaril kell 16 TRÜ aulas pedagogika ka-teedri pidulik koosolek.

Päevakorras:
○ Mõningaid lahtisi küsimusi eesti ajaloo uurimiseks — dots. A. Elango.

○ Eesti Koolinoorsoo Keskliidu kujunemine ja tegevus aastatel 1919—1926 — ENSV teenel. õpet. A. Vallner.

○ A. Elango pedagoogilisest tege-vusest — ENSV TA Ajaloo Ins-tituudi rahvahariduse ajaloo sek-tori juhataja E. Laul.

○ Tervitused.

Kuidas kulgeb spartakiaad?

* TRÜ SPARTAKIAADIL TASAVÄGINE KONKURENTS
* NÄDALAVAHETUSEL ALUSTAVAD KORVPALLURID JA MALETAJAD

Olikooli spartakiaadi kavas on käesoleval aastal 11 ala. Nendest neljal alal selgitati paremusjärjestus sügissemestril. Orienteerumises saatis edu majandus-tudengeid, ujumises võitis spordimeditsiini osakond, võrkpallis meestest õppejõud ja naistest tulevased arstid.

Kolmandiku distantsi järel on moodustunud 7-liikmeline juhtgrupp. Tõenäoli-selt tuleb spartakiaadi üldvõitjat oodata nende hulgast. Ülejäänud võistkondade vahel töötab tulla samuti tasavägine rehimine, et pääseda mitte eriti auväärsest 13. ja 14. kohast.Tabel näeb välja niisugune:

1. Bioloogia-Geograafiateaduskond	41
2. Õigusteaduskond	37
3. Arstiteaduskond	35
4. Majandusteaduskond	35
5. Kehakultuuritead. IV kursus	33
6. Matemaatikateaduskond	32
7. Spordimed. osakond	30
8. Kehakultuuritead. I kursus	24
9. Õppejõud	18
10. Kehakultuuritead. III kursus	18
11. Füüsika-Keemiateaduskond	17
12. Kehakultuuritead. II kursus	17
13. Ajalooteaduskond	17
14. Filoloogiateaduskond	11

Esikoht ühel spordialal annab 15, teine koht 12, kolmas 11 jne. punkti. Mullusel spartakiaadil olid tabeli tipus juristid, majandusteadlased, bioloogid-geograafid, füüsikud-keemikud, matemaatikud ja arstid.

Juba täna tehakse algust spartakiaadi malevõistlustega. Homme aga peetakse esimesed mängud korvpalliturniiri alagruppides. Nende alade paremusjärjestuse selgitamine võtab tühliasti aega. Seepärast saame enne tabelisse kanda suusa-võistluste tulemused, mis peetakse 1. ja 2. märtsil. Lauatennis- ja laskevõistlus- jäänud aprillil. Spartakiaadile pannakse punkt 16. ja 17. mail kergejõustiku-võistlustega.

Head indu võistlejale ja organiseerimislusti spordilaktivistidele!

VALTER LENK

Korvpall

TRÜ MV KORVPALLIS		
Laupäeval, 19. veebruaril		
kell 16	Majandust. — KKT II	NAISED
17	Õigust. — Ajaloot.	NAISED
18	Spordimed. — Bio.-Geo.	NAISED
19	Arstit. — KKT III	NAISED

Pühapäeval, 20. veebruaril		
kell 11	BIO.-Geo. — Ajaloot.	MEHED
12	Õigust. — Majandust.	MEHE
13	Arstit. — Bio.-Geo.	NAISED
14	Matemaatikat. — Filoloogi-	NAISED
15	Arstit. — Matemaatikat.	MEHE
16	Ajaloot. — KKT II	NAISED
Peakohtunik		

TRÜ korvpallurid võtsid osa Vilniuse Riikliku Ülikooli 400. aastapäeva tähistamiseks korraldatud turniirist.

TRÜ naiskond (Inna Saad, Reeda Põllu, Ülle Koplus, Oksana Kullam, Kersti Treve, Maie Jakobson, Ilse Brezinska, Riia Loo, Oie Tsipp) treener Roland Lepasaare juhtimisel võitis Kiievi RÜ 81:49, kuid kaotas Vilniuse RÜ-le 62:63 ja Riia RÜ-le 40:44. Esikoha sai Vilnius, järgnesid Riia, Tartu ja Kiiev. TRÜ meeskonda kuulusid Jüri Metsalu, Heiki Kortspärn, Tiit Hang, Toomas Tein, Roman Noormets, Vahur Ilumaa, Tiit Porkvell, Toomas Haldna, Peep Joonas. Treenerina oli kaasas Ernst Ehaveer.

Kiievi esindusest saadi jagu 81:29. Riia meeskonda võideti 73:63. Mäng väl-jaku peremeestega oli algusest lõpuni tasavägine ja lõppes viigiliselt 76:76. Parem korvide vahe tõi esikohale TRÜ meeskonna.

ROMAN NOORMETS

Popmuusika'76

Nagu ma eespool märkisin, on teine liik kuldseid lõõklaule töötlus-tena. Neist edukaimaks tuleb pida-da mõnuses *rock'n'roll*-stiilis lugu «Under the Moon of Love» grupi «Showaddywaddy» esituses, mis pü-sis Briti edetabeli tipus detsembri-kuu esimesed kolm nädalat.

Kindlasti on tähelepanu vääriv ka järgmine fakt: üha rohkem võime Briti edetabeleis kohata teiste Euroopa maade ansambleid ja lauljaid. Nii oli meil võimalus näha siin mõõdunud aastal Hollandi, Lääne-Saksa ja Rootsi popmuusika esin-dajaid. Ja pole ka ime, et juhtusin aasta lõpul «Radio Luxembourgi» superklubi saates kuulma esinemas üht Nõukogude ansamblit.

Kui võtta aluseks kõigist maail-manurkadest saabunud raadiokuu-lajate kirjade põhjal tehtud kokku-võtted, siis tunnistati 1976. a. soosi-tuimateks ansamblitest «Abba», meeslauljaist Elton John ja nais-lauljaist Olivia Newton-John.

«Abba» ei vaja lähemat iseloomusta-mist. Seda nime on usutavasti kuulnud

wart ning naistest Tina Charles. Neist viimane on arvatavasti vä-hem kuuldud-tuntud. T. Charles lau-lab *soul*-stiilis ning kuulus varem inglise gruppi «5000 Volts». 1976. a. andis T. Charles välja menuka sing-li «I Love to Love», mis tõusis tip-pu märtsikuus, püsidest seal kolm nädalat.

Samadest allikatest leiame ka kolm mõõdunud aasta edukaimat singlit, mis ei vaja lähemat tutvus-tamist: «Save Your Kisses for Me» — «Brotherhood of Man», «Don't Go Breaking My Heart» — Elton John & Kiki Dee ja «Dancing Queen» — «Abba».

1976. a. plaadialbumite hulgas sensatsioonilisi väljalaske ei olnud. Oli nii heatasemelisi kui ka keskpäraseid kauamängivaid, ent ära-tab tähelepanu, et võrreldes eelmis-te aastatega lasti välja küllaltki palju nn. kontsertplaate.

Siinkohal märgiksin näitena kaks neist: Peter Framptoni «Frampton Comes Alive» ja «Wingsi» «Wings Over Ameri-ca». Kolm suurima läbimüügiga plaati olid: «Greatest Hits» — «Abba», «15

«Abba». Foto ajakirjast «Radar».

Iga muusikahuviline, ning on ju teada, et kuulsaks laulis grupp end «Eurovi-sioni» lauluvõistlusel paar aastat tagasi. Lisaksin niipalju, et «Abba» sensatio-niline tähelend on tõesti erakordne, sest ta on esimene nii kõrgele tõusnud vä-lismaine ansambel inglise edetabeleis ja tema lõõkal teiste ees on olnud vii-maste aastate suurim: kolm tipplaulu («Mamma Mia», «Fernando», «Dancing Queen») ja üks III koht («Money...»). Elton Johni esikoht oli ootuspärane. Üllatav on üksnes see, et vaatamata paljudele tippplauludele USA edetabeleis jõudis Elton John oma kodumaal esma-kordselt sinna alles eelmisel aastal ja sedagi lauluga «Don't Go Breaking My Heart», kus Elton esineb koos Kiki Dee'ga.

Olivia Newton-John on ehk vähem tuntud nimi. Kes on jälginud «Eurovi-sioni» lauluvõistluste tulemusi, see kindlasti mäletab, et mõned aastad ta-gasi esines O. Newton-John üsnagi edu-kalt nimetatud võistlusel lauluga «Long Live Love», tulles esimese kolme hulka. Tema nime tuntakse rohkem väljaspool oma kodumaad (eriti USA-s), mida kin-nitab ka täsiasi, et 1976. a. ei leia me inglise edetabeleist ühtegi O. Newton-Johni laulu.

Tehes alljärgnevalt kokkuvõtteid ainult Briti läinud aasta edetabeli-dest, jõuame tulemustele, mis mõ-nei erinevad üldtuntuist. Ansam-blitest püsis kindlalt esikohal «Abba», meestest on aga parim Rod Ste-

Golden Greats» — «Beach Boys» ja «Forever and Ever» — D. Roussos. Tentsents vanade laulude tagasipöör-dumisele ilmneb paljude LP-de puhul, hulk albumeid on koondplaadid ühe või teise laulja või ansambli kuulsamatest lõõklugudest.

Lõpuks tahaksin märkida, et taas on singlite edetabelis G. Glitteri nimi. On see uudiseks või mitte, kuid Glitteri *come back* on teoks saanud ja seda juba samal aastal, kui toimus tema enda sõ-nadega kinnitatud lahkumisetendus?

Nii see popmuusika karussell pöörleb. Mida öelda kokkuvõtteks? On tõsi, et ka sel aastal uusi biit-leid popmaailma ei sündinud. Tõsi on ka see, et ilmselt vajub 1976. a. nagu mitmed eelmisedki peatselt unustusehõlma. Jääb üksnes parim tehtust ning tuleb tõdeda, et seda pole palju ega ka vähe. Tahaks loota, et nii mõnigi muusikahuviline oleks karme pliiatsi järele haarama kirjutamaks sellest, mida huvitavat pakkus eelmisel aastal tõsisem pop-muusika. Siis võiks aasta ülevaate-le kriipsu alla tõmmata ning jääda rahuliku südamega ootama uusi popsündmusi aastal, mis kirjutatakse juba numbriga 1977.

MART ALTSOO, eesti fil. I k.

Nädalavahetus suuskadel

Külmakraade trotsides võtsid TRÜ töötajate järjekordsest talisparta-kiaadist osa kõikide ametiühingubü-roode võistkonnad peale ühiskonna-teadlaste ja raamatukogu, kokku 79 võistlejaga. Naisprofessuuri esindas võistlustel Vilma Kelder, mehi — Ülo Lepik, Ain Kaasik, Gennadi Vainikko, dekaane — professorid Lembit Allikmets ja Ülo Lumiste, parteibüroode sekretärid prof. Karl Muru ja dotsendid Edgar Salumaa, Mait Miljan ning Katju Soonets. prodekaane Arnold Oja ja Jaak Ka-ru, ametiühingubüroode esimeestest oli platsis prof. Arvo Tikk ja võist-lemata ei saanud jääda ka ürituse organisatorid — ametiühingukomitee liikmed Inge Orgo, Helve Kabur ja Heinu Lupp.

Võistluste juhend võimaldab eakatel töötajatel kõrvuti noortega oma kollektiivi eest väljas olla, sest arvestust peetakse VTK vanuse-gruppide järgi. Laupäeval sõideti individuaalalasid — naised 2 ja 3 kilomeetrit ning mehed 5. Pärast võistlusti nauditi suuskadel Kääri-ku harukordset tõsitalve. Ohtul vaa-dati U. Sahva diapositiive Ameri-ka-reisist ning R. Lepiku amatöör-filme ja tantsiti.

Pühapäeva hommik veidi küll eh-matas oma —27°-ga, kuid teatesõi-tude stardi ajaks jõudis päike talve särama panna ja ka pakast taltsu-tada, nii et pärast võistlusigi veel kilomeetrite kaupa suusaradu mõo-deti ja kenast kargest talvapäevast rõõmu tunti.

Lõunaks tehti võistlusest kokku-võtteid. Kuigi neil võistlustel võit-sid kõik, järjestuti siiski punktide süsteemi alusel järgmiselt: I Keha-kultuuriteaduskond 18,5 miinus-punkti; II Matemaatikat. 29,5; III füüsikaosakond 35; IV Majan-dust. 37; V Bioloogia-Geograafiat. 44; VI Filoloogiat. 55; VII Õigust. 60; VIII Ajaloot. 78; IX Arstit. 93; X keemiaosakond 130; XI administ-ratiiv-majandusosakond 156.

EÜE komplekteerimisest

1. Komplekteerimise tähtjaid. ENSV-s töötavate rühmade tuumikute komplekteerimine 21. veebruar — 10. märts. ENSV-s töötavate rühmade lõplik komplekteerimine 11. märts — 31. märts. Teistesse liiduvabariikidesse sõitvate rühmade ja raudteerühma komplek-teerimine 15. veebruar — 15. märts. EÜE välisrühmade komplekteerimine 15. märts — 31. märts. 2. Perfokaartide väljaandmine ja vastu-võtmine. Perfo-aarte annab ELKNO TRÜ ko-mitee EÜE-sektor esmasp. kella 12—14, teisip. kella 16—18, kolmap. kella 10—12, neljap. kella 16—18, reedel kella 16—18. Täidetud perfokaarte saab tagasi tuua samadel aegadel, ENSV-s töötama hak-kavatesse rühmadesse alates 11. märtsist, teistesse liiduvabariikidesse sõitva-tesse rühmadesse 15. veebruarist ja EÜE välisrühmadesse 15. märtsist. Vastuvõtt lõpetatakse 31. märtsil. Perfokaarte antakse igale EÜE liikme-kandidaadile, samuti võetakse vastu igahüelt isiklikult. Malevaste vaktsineerimine teetanuse vastu toimub TRÜ arstipunktis 7. veeb-ruarist 10. märtsini, puukentsefaliidi vastu 15. märtsist 25. aprillini. Rühmad,

Naised I gr. (3 km)			
1.	K. Alev	KKT	13.01
2.	M. Merilai	Maj.	14.31
3.	S. Ilver	Maj.	15.12

Naised II gr. (3 km)			
1.	H. Iher	Füüs.	15.21
2.	H. Ohno	Mat.	16.27
3.	T. Mürsepp	Füüs.	16.30

Naised III gr. (2 km)			
1.	M. Kivistik	KKT	9.30
2.	A. Parring	Mat.	10.27
3.	H. Tohvri	KKT	10.31

Naised IV gr. (2 km)			
1.	H. Kabur	Fil.	11.18
2.	V. Kelder	Õig.	17.37

Mehed I gr. (5 km)			
1.	P. Paris	Füüs.	18.25
2.	R. Lepik	Mat.	19.26
3.	M. Martin	B.-G.	20.10

Mehed II gr. (5 km)			
1.	K. Zilmer	KKT	17.26
2.	J. Karu	Maj.	18.27
3.4.	G. Vainikko	Mat.	21.18
	T. Savi	KKT	21.18

Mehed III gr. (5 km)			
1.	H. Mardiste	B.-G.	21.45
2.	L. Allikmets	Arst.	22.28
3.	T. Karu	Arst.	22.38

Mehed IV gr. (5 km)			
1.	L. Toom	KKT	21.04
2.	K. Muru	Fil.	21.58
3.	Ü. Lepik	Mat.	26.38

3×3 km meestele:

1.	KKT (Savi, Zilmer, Alev)	— 33.17
2.	Füüs. (Ritslai, Toots, Paris)	— 33.30
3.	B.-G. (Mardiste, Roosaare, Martin)	— 35.20

3×2 km naistele:

1.	KKT (Tohvri, Kivistik, Alev)	— 28.36
2.	Maj. (Merilai, Ilver, Hütt)	— 30.07
3.	Mat. (Ohno, Parring, Limak)	— 31.50

Pühapäeva pärastlõunal vurasid autobussid rahulolevate osavõtjate-ga tagasi Tartusse. Jääb veel öelda organisatoritele H. Kaburile, H. Sildmäele, S. Leedile, H. Tidiriksaa-rele, O. Allikale jt. suut tänu meel-diva ndalavahetuse eest Käärikul. A. SAAR

Klubi

reedel, 18. veebr. kell 20 ansambel «Fix», laupäeval, 19. ja pühapäeval, 20. veebr. jätkub diskorite heitlus: laupäeval astub ette Tartu rahvas, täpsemalt Ü. Kurm ja T. Kiilas-pea, pühapäeval külalisvõistleja TPI-st O. V. Madiar. Mõlemal päeval algus kell 20.

* Tählelepanuks kõikidele teaduskon-dadele!

Taidluskonkursi järgmine voor toimub 25. 26. ja 27. märtsil k. a. On viimane aeg tegutsema hakatal! Täpsemat informatsiooni saate TRÜ klubist (tel. 75-5-79) ja järgmise nädala «TRÜ»-st

* TRÜ klubi vajab lahtise käega, kunstikalduvusega noort inimest, s. t. **kunstnikku**, kes teeks kuulutu-si. Pöörduda klubi juhataja poole.

* Biittantsude kursused hakkavad toimuma teisipäeviti kell 18—20.

Venia legendi

Reedel, 25. veebruaril kell 16 toi-mub Liivi tn. 104 matemaatilise statistika ja programmeerimise ka-teedri dots. kt. J. Kiho avalik loeng teemal «Keele PL/I rakendamisest graafitöötluses» dotsendi kutse taotlemiseks.

Matemaatikateaduskonna dekaan, prof. ÜLO LUMISTE

EÜE-sektor

NÕUKOGUDE ARMEE 59. AASTAPÄEVALE JA ALMAVÜ 50. AASTAPÄEVA-LE PÜHENDATUD ÕHTU

toimub teisipäeval, 22. veebruaril kell 19 Leningradi mnt. 27 asuvas kohvikus. Pääsmeid saab teaduskon-dade komsomolisekretäridelt.

ANTS PILT, ALMAVÜ komitee esimees

F. M. Klinger elu

lähtest sai tänavu 17. veebruaril 225 aastat. Tartu Riiklikus Ülikoo-lis tähistatakse saksa kirjaniku ning taasavamisjärgse ülikooli (1802) esimese kuraatori tähtpäeva vasta-vaateemalise näitusega teadusraama-tukogus Toomel.

Eksponeeritud on näiteid Klinge-ri kirjavahetusest, tema teoseid ning Klingerit elu ja loometööd käsitle-vaid uurimusi.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

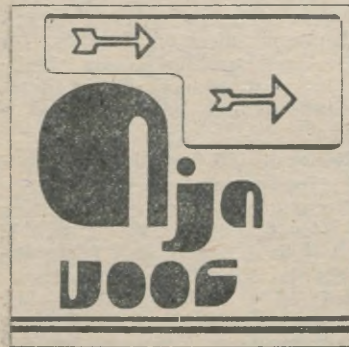
«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКМС и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 791, MB-00361.

^[1] * Luba endale mõningase vabaduse muusikaalaste terminite suhtes, sest vastav alnevaldkond on eesti keeles terminoloogiliselt ikka veel korrastamata,

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Fakt.
«Rahvaspordi kalender» ilmub juba kolmandat aastat, ehk teisiti öeldes sellest ajast saadik, kui rahvaspordi nõukogu esimeheks valiti dots. Uno Sahva. Tema ongi ülalmainitud kalenderteatmiku koostaja ja ürituste läbiviimise initsiaator.

Kommentaar.
Kehalise kasvatus ja spordi kateedri juhataja dots. Uno Sahva. Teatavasti toimuvad enamikul üliõpilastest kohustuslikud kehalise kasvatus tunnid esimesest kuni neljanda kursuseni. Viendatel ja kuundatel kursustel aga kohustuslikku kehalise kasvatus programmi ei ole. Oppejõududel, teenistujatel ja lõpukursuste üliõpilastel on suur vaimne pinge ja istuv tööviis. Just nendele inimestele mõeldes saigi teoks kõne all olev teatmik. Brošüüris on kuude kaupa kuupäevaliselt ära toodud kõik massispordiüritused nii TRÜ-s kui ka Tartus.

Meie eesmärgiks on viia rahvas linna saastatud õhust loodusesse. Üks päev suuskadel või matkarajal annab head lõdvestust, mis maandab nädala jooksul kogutud pinget ja vähem oluline pole ka saadav emotsioon looduse ilust. Ühe sõnaga, nii kehale kui ka hingele.

Kuigi kalendris on kõik üritused kirjas, teatame eelseisvatest ettevõtmistest ülikoolilehes ning õppehoonete teadetetahvlitel. Kes soovib osa võtta, see registreerigu end TRÜ spordiklubis paar päeva varem*.

Suusamatkale minnes on meie käsutuses autobussid. Kes aga hilineb registreerimisega, see läheb rongi või liinibussiga. Teretulnud on igaüks!

Populaarseim ala on olnud suusamine. Suusamatkad ja -võistlused lähevad meil alati täie pingega ja rohkearvulise osavõtuga. Oodatud sündmusteks on teaduskondadevahelised spartakiadid. Siin on üliõpilased ja õppejõud näidanud mitte ainult häid kehalisi võimeid, vaid ka vaimukust. Samuti peetakse lugu orienteerumiseljapäevakutest.

Kiituväärse ürituse võitis äsja lõppenud vaheajal ette TRÜ matkaklubi «Patrioot». Klubi liikmetest moodustati grupid, kes sõitsid suuskadel, telkide ja muu matkavarustusega NSV Liidu erinevatesse paikadesse.

Kõik üritused pole aga ühevõrra populaarsed. Mõneti teeb muret osavõtjate vähesus, vaatama sellele tööle, mida teevad TRÜ spordiorganisatsioonid. Mõningat tendentsi osavõtjate arvu suurenemisele võrreldes möödunud aastatega on märgata, kuid sooviks veelgi enam.

«Rahvaspordi kalendrit» on võimalik saada kõikide teaduskondade kateedritest, samuti kehalise kasvatus kateedrist J. Gagarini t. 1 kab. 112.

Intervjueris RIHO ILLAK

* Spordiklubi aadress: V. Kingissepa 19, ruum 114, tel. 331-64.

60/TAGASIIVAARDE

«De l'audace, encore l'audace et toujours de l'audace!»¹

Revolutsiooni esimesed päevad olid rasked, pingelised ja samuti otsustavad. Noort Nõukogude riiki ümbritsesid igalt poolt kontrrevolutsioonilised jõud. Nativne oleks olnud mõelda, et need jõud passiivseteks pealtvaatajateks jääksid. Neil oli mitte ainult soov oma võimu restaureerimiseks, vaid ka vahendid ja toetajad. Uheks näiteks on seegi, et Petrograd oli raudteelaste ja postiametnike kahjuluse tõttu muust maailmast 36 tundi ära lõigatud. Revolutsiooni purustatud jõud asutasid linnades kodumaad ja revolutsiooni päästmise komiteesid. Nad olid veendunud, et bolševikud on haaranud võimu ebaseaduslikult ega suuda kaua püsida. Kuid proletaarse ülestõusu laine haaras enneolematu kiirusega kogu maa.

Uuel riigil oli tarvis oma saavutusi kinnitada seadusandlike aktidega. Nendeks olid dekreedid, mis kaltsesid tõeliselt proletariaadi ja talurahva huve.

Esimesed dekreedid — rahudekreet, maadekreet, dekreet Rahvakomissaride Nõukogu organiseerimise kohta — olid vahest kõige tähtsamad. Need II ülevenemaalisel nõukogude kongressil vastuvõetud dekreedid muutsid põhjalikult riigi poliitilist ja majanduslikku olukorda, puudutades seega kogu maad ja rahvast. Kõrgemaks riigivõimuorganiks sai nüüd ülevenemaaline tööliste, talupoegade ja soldatite saadikute kongress. Lõpuks oli kogu võim läinud nõukogudele, demokraatlikemaile organeile inimkonna ajaloos.

Samal ajal ei lakanud võitlus kontrrevolutsiooniga. Ajakirjandus

dekreedis keelati näiteks need väljanded, mis kutsusid üles avalikule vastuhakkamisele tööliste ja talupoegade valitsusele, levitasid kuuldusi, moonutasid fakte ning agitatorisid otsesele kuritegevusele.

Tsaari-Venemaa tunti üle maailma rahvaste vanglana. Vähe-musrahvuste rõhumine oli võimalik ja koguni seadustatud: verised pogrommid, Beilise protsess, rahvuslik diskrimineerimine, rääkimata juba sääraestest Venemaale «kaugete» demokraatlike õiguste ignoreerimisest nagu autonoomia.

Tsaarivalitsus kasutas vana äraproovitud taktikat «Jaga ja valitse!» Kahjuks ei mõistnud paljud rõhutud, et tõeline vabadus seisneb internatsionaalses ühtsuses: rahvaste eraldumine ja vaenutsemine toob kasu ainult valitsevale kildkonnale.

2. (15.) novembril võttis Rahvakomissaride Nõukogu vastu Venemaa rahvaste õiguste deklaratsiooni. Selles tööliste ja talupoegade valitsuse dekreedis rõhutatakse, et jäik pogrommide ja orjastamise poliitika peab asenduma Venemaa rahvaste vabatahtliku ausa liiduga. Uut võrd-susel põhinevat ühiskonda oli võimalik üles ehitada ja riiki kontrrevolutsiooni eest kaitsa ainult täielikus üksteisemõistmises. Dekreet püstitas järgmised põhieesmärgid: 1) Venemaa rahvaste võrdsus ja suveräänsus; 2) Venemaa rahvaste õigus vabale enesemääramisele, kaasa arvatud õigus eraldumisele ja omaette riigi loomisele; 3) kõikide rahvuslike ja usuliste privileegide ning kitsenduste kaotamine; 4) kõikide Venemaa koosseisus olevate rahvuslike vähemusrühmade vaba areng.

Esimesed nõukogude dekreedid

Nende vastutusrikaste ülesannete täitmine nõudis erakordset karmust ja tõsidust. Nii oli rahvusliku väär-kuse solvamise eest ette nähtud range kriminaalkaristus.

Muudatusi tuli teha väga palju. Lahendanud üleriigilise tähtsusega esmased ülesanded, pidi valitsus asuma ka igapäevaste asjade kallale. Nõukogude võimu dekreetide kogu I köide sisaldab 343 normatiivakti, mis võeti vastu 25. oktoobrist 1917 kuni 16. märtsini 1918. Küsimuste ring oli lai, alates natsionaliseerimisest ja lõpetades kellaaja muutmise.

Anti välja dekreet seisuste ja tsiviilauastmete kaotamisest. Selle aktiga kehtestati seadusandlikult kodanike võrdsus. Nõukogude võim likvideeris ka juhtivate töötajate materiaalsed soodustused. Nende aine-line olukord ei erinenud oluliselt teistest. Anti välja dekreet rahvakomissaride ja kõrgemate amet-nike palgamääradest. Selles nähti ette rahvakomissari kuutöötasuks 500 rbl. Iga töövõimetu perekonna-liikme kohta lisati täiendavalt põhi-palgale 100 rbl. Iga perekonnaliik-me peale võis olla ainult üks tuba. Paljusk andis isiklikku eeskuju V. I. Lenin, kes ei lubanud enda esiletõstmist teiste revolutsionääride hulgast.

Tingimata tuleb peatuda ka radikaalsetel muudatustel revolutsio-nilises armees. Nähti ette komandö-ride otsene valimine. 3. detsembrist 1917. a. kaotati auastmed, samuti välised eraldusmärgid (aukraadi-paelad, pagunid, medalid, ordenid, ristid). Hiljem, kodusõja päevil tuli sellesse dekreeti korrektiive teha.

Muudatusi tehti ka ajaarvamises. See ühtlustati Lääne-Euroopa omaga, s. t. kalender muutus 13 päeva võrra. Kellaosutid Petrogradis lüka-

16. veebruaril peeti EKP Tartu Linnakomitees pleenum ülikooli parteikomitee tööst üliõpilaste ideelis-poliitilisel kasvatamisel.

Ülikooli 560-liikmelise kommunistide pere töö üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel sai pleenumil positiivse hinnangu.

Missugused on olnud need tegevussuunad, mis selles valdkonnas kõige tõhusamaid tulemusi on andnud? Kõige tähtsamaks võiks pidada kogu üliõpilase kasvatusprotsessi parteilist juhtimist. EKP TRÜ parteikomitee sekretär dots. Advig KIRIS rõhutas oma ettekandes: «Kõrgharidusega spetsialisti ettevalmistamine saab olla efektiivne vaid siis, kui kogu kasvatusprotsessi kõik komponendid kujutavad endast ühtset tervikut, kui see on igati kompleksne.»

Linnakomitee pleenumilt

Ideelis-poliitilise kasvatustöö plaanipärasuse ja kompleksse kindlustamiseks on välja töötatud üleülikooliline õppetöövälise kasvatusprogramm. Lähtudes teaduskondade spetsiifikast on sama laadi programmid ka teaduskondades endis. Vahenduslülideks on eelkõige ühiskondlikud organisatsioonid. Küllaltki oluline tööloik langeb siin ka dekanatidele, kuid määravaks jääb siiski teaduskondades töötavate kommunistide osakaal.

Ülikooli rektoraat on komplekteerinud kommunistidest. Enamik kateedrijuhatajaid ja üle poole õppejõudude kaadrist on kommunistid. Teaduskondade ja kateedrite kaupa on NLKP liikmete arv aga üsnagi erinev ja see avaldab mõju

datud, kindlasti annab üht-teist teha uut moodi või sisse seada õppevälise kasvatustöö avardamisel. Tihendamist vajaksid ka kateedrite ja teaduskondade vahelised sidemed. Täiustamist nõuab ÜPP. Märtsis alustatakse diplomandide atesteerimist. Tulemused märgitakse esmakordselt ära ka üliõpilase iseloomustuses.

Tähelepanuta ei ole jäetud esmakursuslasi. Programmi on võetud ainetsükkel «Sissejuhatus erialasse». Töö ülikooli astunutega vajaks veelgi elavdamist.

Õppevälise kasvatustöö suuna-jaiks on kasvatustöö prodekaanid, kursuse- ja rühmajuhendajad ning

4400-liikmeline komsomoliorganisatsioon.

Teaduskonna ulatuses tehtavat kasvatustööd on aidanud märgatavalt parandada kasvatustöö prodekaani ametikoha sisseseadmine. Mõned neist kuuluvad ka teaduskonna parteibüroo koosseisu ja viivad vahetult ellu parteibüroo poolt tehtavat kasvatustööd. Administratsiooni koosseisu kuulumine määrab ära ka tema tegevuse eelkõige kasvatusliku iseloomuga õppetöövälise ürituste koordineerimisel. Ebaõige oleks aga hakata kõiki sellesse valdkonda kuuluvaid ülesandeid ainult temaga seostama. Senisest sisukam võiks olla kursusejuhendajate töö, ka on nende hulgas mõnes teaduskonnas vähe kommuniste.

Ühiskondlikest organisatsioonidest on kõneldavas tööloigus kaht-(Järg 2. lk.)

¹ «Julgus ja veel kord julgus ja alati julgus!» — G. J. Dantoni kuuluis hüüdlause 2. sept. 1792. a. koosolekul.

Ülikooli teadus 1976. aastal

HERBERT METSA
(Algus «TRÜ-s» nr. 4. ja 5.)

TRÜ teaduse materiaaltehniline baas tugeneb 1976. a. tunduvalt. Teaduslikku aparatuuri said riigi eelarveliste summade eest kateedrid 150 tuh. rbl. ulatuses, probleemlaboratooriumid 146 tuh. rbl. ulatuses. Lepinguliste summade eest saadi seadmeid 80 tuh. rbl. ulatuses. See- ga kokku 376 tuh. rbl. eest.

Nii näiteks sai arvutuskeskus seadmeid 52 tuh. rbl. eest (mälu-sead- med), meditsiini kesklaboratoorium 31 tuh. rbl. eest (importtsentri- fuug, mikroskoop), Arstiteaduskonna kateedrid 31 tuh. rbl. eest, biofüü- sika laboratoorium 22 tuh. rbl. eest (analoog-kood- ja kood-analoog- muundid, 6-kanaliline isekirjutaja, barokamber). Meie töötajate ülesan- deks on kõiki saadud ja olemasolevaid seadmeid heaperemehelikult ka- sutada. Uute seadmete tellimisel on vaja lähtuda nende põhjendatud töökoormusest ülikooli ulatuses. Iga uue seadme taotlusele on vaja li- sada vastav kasutamise koormuse kalkulatsioon. Vältida tuleb kalli aparatuuri soetamist omaette ühele allüksusele, kui see aparatuur pole küllaldaselt koormatud.

Ja lõpuks TRÜ teaduslikust potentsiaalist. Meil oli aastavahetuse seisuga 90 teaduste doktorit ja professorit. Doktorid ja professorid moodustavad õppe-teaduslikust koosseisust 9,7% (üleliiduline kõrgkoolide keskmine oli 1975. a. 3,6%). Ülikooli õppejõudude koosseisus on see protsent 13,6. 1976. a. kasvas TRÜ dok- torite ja professorite arv võrreldes 1975. aastaga 20%.

Aastavahetuse seisuga oli meil 416 teaduste kandidaati ja dotsenti. Teaduste kandidaatide arv moodustas õppe-teaduslikust koosseisust 40,2%, üleliiduline kõrgkoolide keskmine oli 35,8%. Kandidaatide osa- kaal õppejõudude koosseisus oli 62,6%. 1976. aastal kasvas kandidaa- tide arv TRÜ-s võrreldes 1975. aastaga 4,3%.

1976. aastal Tartu Riiklikus Ülikoolis ühtki väitekirja ei kaitstud. See on seotud VAK-i töö reorganiseerimisega. 1977. aastal peaks see töö hakkama edenema. See ei tähenda, et meil väitekirjadega ei tegel- dud.

Väljaspool TRÜ-d kaitsti 4 kandidaadiväitekirja, kaitsmiseks on val- mis üle 20 kandidaaditöö ja ligi 10 doktoritööd

Need arvud räägivad, et TRÜ teaduslik potentsiaal on kõrge ja ületab kõrgkoolide üleliidulise taseme.

Õeldut kokku võttes võib siit järeldada, et 1976. teadusaasta oli Tartu Riiklikule Ülikoolile edukas. Ülikooli teadlaste töö rikastas tea- dusega õppeprotsessi, kasvas ja arendas üliõpilast, andis tubli pa- nuse Nõukogude teadusesse.

Meil oli ka puudujaäke. Nõukogu parteikomitee liikmed ning nende kaudu kogu TRÜ kollektiiv tahavad käesoleval, 1977. aastal paremini töötada. 31. jaanuaril 1977. aastal võttis NLKP Keskkomitee vastu otsuse «Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevast». TRÜ teadlaste aukohus on vastata sellele otsusele täiendavate sotsia- listlike kohustuste võtmisega Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsioo- ni 60. aastapäeva tähistamiseks. 1976. a. teadustöö tulemused näita- vad, et reserve meil selleks on.

150 üliõpilaskandidaati

Möödunud aasta novembrikuus oli TRÜ ettevalmistusosakonna vas- tuvõtukomisjonil jälle rohkesti tööd: 275 õppida soovijast tuli välja valida 150 võimekamat. Otsus langetati põhiliselt vestluse põhjal üli- õpilaskandidaadiga, samuti oli määrav õppeedukus keskkoolis. *Alma mater* tahab oma suurde perre ainult virku ja tublisid.

Õppetööd alustati 2. detsembril, praeguseks on õppejõududel enam- vähem selge, kes milleks võimeline.

Mõni sõna õpitulemustest. Teistest eespool on Bioloogia-Geograafia- ja Arstiteaduskonda pürgijad, sest nende keskmine hinne on praeguse seisuga 3,6. Natuke tahapoole on jäänud filoloogid. Järgnevad Ajaloo-, Majandus-, Oigus- ja Füüsika-Keemiateaduskonna tulevased üliõpila- sed. Kehakultuurlastel tuleb aga kõvasti pingutada, nemad on pinge- reas viimasel kohal. Huvitav tõdeda, et tütarlapsed edestavad noor- mehi üsna tublisti, arvudes on nende edu selline: 3,5 ja 3,1. Noorme- hed võiksid end siinkohal puudutatuna tunda. On muidugi häid ja väga häid õppijaid, kuid ega nemadki kõigi eest õppida jõua. Hinnete- lehti läbi vaadates märkasin, et kahel noormehel, tulevasel filoloogil Tiit Hennustel ja õigusteaduse valinud Hannes Korotkovil on õppe- edukus vägagi kõrge, mõlema keskmine hinne on 4,8. See näitab nende töökust ja tõsist suhtumist valitud erialasse.

Käesolev kuu seadis aga kümme noort inimest kurva fakti ette. Kuid ega ülikooli rektori käskkiri ainult kurvastust too. Mõned, kel «nulli» sissesäämiseks vajalikud dokumendid veel ülikoolihoones, said võima- luse asuda lahkunute kohale. Kui mõelda, et paljudel meist sõjavätee- nistus ja tööaastad seljataga, siis on arusaadav, et õpingud enam nii kerged edenema pole. Kuni kaheaastane tööstaaž on 56 inimesel, üle kahe aasta ülejäänutel. On ka neid, kel rohkem kui kümme aastat töö- tatud. Sõjaväes olnud poisse on 40, sovhoosidest-kolhoosidest on õppima tulnud 15. 150 inimesest on ainult üks asutuse stipendiaat. Mis aga sti- pendiumisse puutub, siis on see hinnetest sõltumata niisama suur kui esimese kursuse üliõpilastel.

Märtsikuu esimestel päevadel on arvestused. Peaaegu kõik peavad tulle minema ja ära kõrbeda ei taha keegi!

Arvestuste lõppedes algab teenitud puhkus — õppevaheaeg 7.—21. märtsini. Pärast seda tuleb jätkata uue jõuga, sest juulikuu esimesel nädalal on eksamid, mis 25. juuliks peavad edukalt sooritatud olema.

Jutuajamises ettevalmistusosakonna juhataja dots. kt. KALLE VELSKRIGA jäi kõlama optimistlik toon. Ta ütles: «Ettevalmistusosa- kond alustas oma tööd 1970. a. Võrreldes varasemate aastatega on praegu väljalangevus tunduvalt väiksem (eelmine aastaga võrreldes poole võrra), millest võiks järeldada, et tänavune õppijate kontingent on tugevaim. Lõplikke järeldusi on siiski veel vara teha. Otsustavad ikkagi arvestused ja eksamid.»

Nii et... nael konsekti!

MEELIS LOKK,
nullkursuslane

ÜTÜ

Eesti kirjanduse
ja rahvaluule ringis

Esmaspäeval, 28. veebruaril kell 19 ph. 127 Eesti Raadio pearežissööri Einar Kraudi ettekanne kuuldemän- gu spetsiifikast. Näiteid helilindilt.

KLUBIS

jätkub diskorite
konkurss

Laupäeval, 26. veebruaril M. Rün- nimeri ja J. Maiste TRÜ-st ja pü- hapäeval, 27. veebruaril M. Eiche TPedI-st.

Linnakomitee pleenumilt

(Algus 1. lk.)

lemata kõige suurem osa ELKNU TRÜ komiteel. Selle parteiisel juh- timisel on ülikooli parteikomitee lähtunud eeldusest, et ülikooli kom- somoliorganisatsioon on teovõime- line, ei vaja väiklast hooldamist ega tema töö detailidesse sekku- mist. Rohkem tähelepanu on vii- mastel aastatel pööratud komso- molikaadri valikule ja paigutusele. Nii on komsomolikomitee sekretär ja tema asetäitjad kõik NLKP liik- med, enamik 57 üliõpilaskommunis- tist juhib mõnda kindlat tööloiku.

Dots. A. Kiris mainis oma ette- kandes, et komsomolikomitee tegev- us on muutunud sihipärasemaks, nõudlikumaks, poliitiliselt printsi- piaalsemaks. Tunduvalt enam on hakatud tegelema ka üliõpilase põ- hitöö — õppetöö — küsimustega.

Oigustanud on end samuti pal- jud komsomolikomitee ettevõtmised: rahvaste sõpruse päevad, massimiit- ingud solidarsuse avaldamiseks imperialismi ja fašismi vastu võit- levate rahvastega (kahasse RSR- iga), sõjalis-patrootliku matkaklubi «Patrioot» refked jt. On peetud rohkem ühiseid üritusi ülikoolis õp- pivaste teistest rahvustest üliõpilas- tega, sisukad on UTÜ-alased side- med. Seda loetelu võiks jätkata mitme osakonna (majandusküber- neetika, võõrkeeled), teaduskondade (Õigusteaduskond) ja üleülikoolilis-

te koostöölepingutega, mis on sõl- mitud sama ala õppijate ja õpetaja- te vahel NSV Liidus või koguni sot- sialismimaades. Neid kontakte tu- leks laiendada. Vähe on kasutatud internatsionaalse kasvatustöö ja teadusliku koostöö ühendamist kõr- ge kvalifikatsiooniga külalislektori- te kutsumisega meie maa teistest kõrgkoolidest.

Nende rohkearvuliste ürituste kõr- val ei saa aga märkimata jätta, et kommunistlike noorte juurdekasv ülikoolis on seni väike olnud.

Mitte vähem tähtis eespool kõnel- dust pole ka ideelis-poliitiline kasva- tustöö vaba aja õigel sisustamisel, töö ülikooli ametiühingu klubis ja huvialaklubides ning -ringides. Kor- daläinu kõrval märkis ettekandja, et klubi töö tulemused võiksid märk- sa paremad olla ja kasvatustöö efektki suurem, kui klubil oleksid suuremad ruumid. Huvialaklubidest võetakse kõige arvukamalt osa teat- ri- ja filmiklubist. Vaatamata viima- ti mainitu juhataste headele kavat- sustele ja harvanähtavale organi- seerimisoskusele on seni vajaka jäänud klubi parteiilisest juhtimi- sest. Seda täheldati pleenumil ka Tartu NAK-i (kus osaleb palju üli- õpilasi) ja ülikooli ajalehe kohta. Neid üliõpilaste kommunistliku kas- vatamise tööloike on parteikomitee oma koosolekuil mitmel korral aru- tanud, võtnud vastu otsuseid ja

jälginud nende täitmist.

SÕNAVÖTUD

NLKP ajaloo kateedri juhataja prof. J. KALITS peatus lähemalt üleülikoolilisel kompleksel perspek- tiivplaanil, millest õppe- ja kasva- tustöös lähtutakse. Selles on ar- vestatud kõrgemate parteiorganite otsuseid, õppeplaani, teaduskon- dade spetsiifikat, üliõpilaskontin- genti käsitlevaid uurimusi jne.

EKP Tartu Linnakomitee esime- ne sekretär J. LOTT kõneles üli- õpilaste kõlbelisest kasvatuses, nende sotsiaalsest küpsusest.

Kasvatustöö puhul võib hakata domineerima ka üleplaneerimise oht. Selle eest hoiatas EKP KK osa- konnajuhataja P. JÄRVE. Ta too- nitas esmakursuslastega tehtava töö suurt osakaalu ja peatus EÜE probleemidel.

Rektor prof. A. KOOP peatus oma sõnavõtus õppetöö küsimustel. Sõna võtsid veel EPA parteiko- mittee sekretär dots. A. Sukamägi, V keskkooli direktor H. Raik, TA Astro- ja Atmosfäärifüüsika Insti- tuudi vanemteadur K. Eerme, linna kultuuriosakonna juhataja E. Ale- kand.

Pleenumi tööst võttis osa kõrg- ja keskerihariduse minister I. Nuut.

Pleenum võttis vastu üksikasja- lise otsuse, milles nähti ette abi- nõud ilmnenud puuduste kõrvalda- miseks ja ülikooli parteiorganisat- siooni töö parandamiseks arutatud küsimuses.

Komsomoli kuukommentaar

Sessioon tõi komsomoliellu kuuli- se pausi. Peatähelepanu oli õppimi- sel. Nüüd on eksamite tulemustest esialgsed kokkuvõtted tehtud: võr- reldes eelmise talvega tõusis õpiedu- kus ülikoolis 1,1%.

Kahenädalane puhkus kulus mar- jaks ära igale üliõpilasele, ka kom- somoliaktiivile. Aili Pikati, Tiit Vil- ligi ja Jüri Asari jaoks olid aga päevad 31. jaanuarist 6. veebruar- ini töörohked: Minski Polütehnilises Instituudis toimus Balti liiduvaba- riikide ja Valgevene NSV kõrgema- te koolide komsomolikomiteede sek- retäride asetäitjate seminar (vt. «TRÜ» nr. 5).

Talituriad, mis tänavu pühenda- ti Oktoobrirevolutsiooni 60. aasta- päevale, viis mägedesse 109 üliõpi- last 13 matkagrupis. Pikim ja ras- keim oli V kategooria matk Sajaa- nidesse. Organiseerimis- ja juhtimis- mured olid mõistagi Bioloogia-Geo- graafia teaduskonna kanda, kuid osavõtjaid oli filoloogide seastki.

11 EÜE aktivisti eesotsas ELKNU TRÜ komitee sekretäri asetäitja Mercedes Pendiga jõudis tagasi preemiareisilt Saksa DV-st. Ungaris viibib aga praegu grupp eesti filo- loogia soome-ugri eriharu üliõpila- si komitee sekretäri asetäitja Tiit Villigi juhtimisel osalemaks 21.— 26. veebruaril Debreceni L. Kossuthi nimelise Ülikooli korraldatavatel soome-ugri päevadel.

Niipalju töö ja puhkussõitudest. Kohalolijad tegid plaane alanud semestriks, nüüd on need koos.

Tähtsaim koht kuulub kahele suur- päevale ja nende tähistamise üritus- tele: Oktoobrirevolutsiooni ja üli- kooli taasavamise juubelile.

Ülikooli kommunistlikud noored võtavad osa võistlusest õiguse eest alla kirjutada raportile Leninlikult Komsomolilt NLKP Keskkomiteele Suure Oktoobri 60. aastapäevaks. Sellele pidupäevale on pühendatud ka 14.—26. veebruarini teaduskon- dades läbi viidavad komsomolikoos- olekud deviisi all «Igale kommunist- likule noorele kommunistlik ideeli- sus ja aktiivne ellusuhtumine!» Koosoleku eesmärgiks on selgitada puudusi komsomolitöös ja leida teid neist jagusaamiseks, analüüsida ses- siooni, ühiskondlik-poliitilise prakti- ka ja leninliku arvestuse atesteeri- mistulemusi, tutvustada igale kom- munistlikule noorele teaduskonna edaspidiseid plaane ja töösuundi. Koosoleku ettevalmistamist ja läbi- viimist oli ülikoolis kontrollimas ÜLKNU KK sektorijuhataja Jelena Savolei.

Tänavuaastased rahvaste sõpruse päevad pühendatakse samuti Ok- toobrirevolutsiooni aastapäevale. Esialgu on need pandud paika 21.— 24. aprillile. Organiseerimiskomitee on kirjard teele saatnud, vastuseid oodatakse 1. aprilliks. Siis ka sel- gub, kes meie külalisteks on.

EÜE-1977 on komplekteerimis- järgus. Teisipäeval oli Tartus ko- mandör Toomas Mendelson aruta- maks tööasju sekretär Kalle Liivi ja tema asetäitjatega.

Majandusanalüüti- kute seminar

NSV Liidu TA isemajandamise täiustamise kompleksprobleemi nõu- kogu juures moodustatud majan- dusliku analüüsi ja arvestuse sekt- siooni egiidi all alustas tegevust noorte majandusanalüütikute kool, mille esimene seminar toimus 1.—5. veebruarini Käärikul. Organiseeri- mise eesotsas seisis sektsiooni vas- tutav sekretär, MRÜ dotsent R. Sai- fulin ja TRÜ majandusküberneetika ja statistika kateedri vanemõpetaja J. Karu.

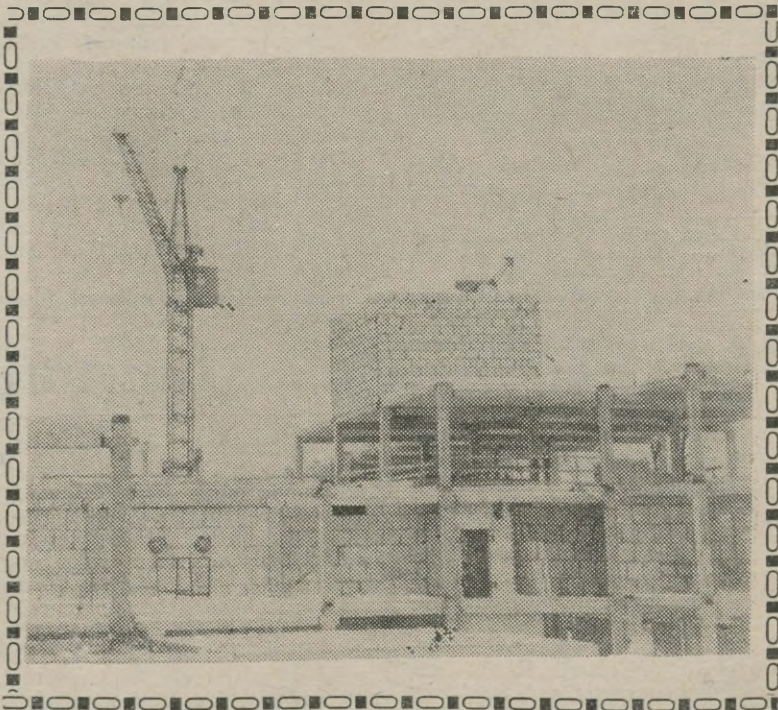
Seminari eesmärgiks oli tutvusta- da kuulajaid kaasaegsete majandus-liku analüüsi meetodika kasutami- se päevaprobleemidega ja mõninga- te saavutustega selles valdkonnas.

Üldse võttis seminarist osa 25 inimest, sealhulgas 11-liikmeline esinduslik delegatsioon MRÜ-st.

Kolmel õhtupoolikul kuulati ära 10 ettekannet. Kõik ettekantu kä- sitles kaasaja aktuaalseid probleeme majandusliku analüüsi vallas. Võib julgelt väita, et igaüks sai siit kaa- sa midagi uut, kasulikku, ehkki kuulajaskond oli küllaltki eripalge- line (osalesid nii õppejõud, aspiran- did kui ka üliõpilased, kes analüüsi probleemidega tegelevad).

Päevade esimesed pooled olid tervenisti spordi võimuses, õhtud ühisürituste päralt.

MART OPMANN

See foto on tehtud 19. veebruaril 1977. a. TRÜ Teadusliku Raamatu- kogu ehitusel, mis peab valmima juba aastal 1978. Pikemalt järgmise nädala «TRÜ»-s.

RAIMU HANSONI foto

Pilk möödunud teatrisemestrile

- «ME OTSIME VARGAMAED»
- «GODOT'D OODATES»
- «HOOLIMATU ARMUKE»

Noorsooteater käis Tartus eelmisel semestril mitu korda, neist kolmel ol! küllalise tenduste organiseerimisel osa ka TRU teatriklubi aktiivil (kui Noorsooteatri etenduste hulka lugeda lavakunstikateedri üliõpilaste etendus «Me otsime Vargamaed»).

Kõigepealt Tammsaare-Raidi «Me otsime Vargamaed». Pealkiri ise loomustab lavastust ilmekalt. Etenduse raamiks võib pidada õnnestunud muusikat (U. Alender). Kes on Vargamae-mail ise käinud, on kindlasti tundnud, kuidas väljamäel seistes ning lõputuid soid ja rabasid vaadates mingi erilise nukrus põue poeb. Sedasama hella nukrust oli ka U. Alendri muusikas ja tekstides. Et lavastuses mängis kordamööda mitu Andrest ja Pearut, on igati mõistetu, sest etendus valmis õppetöö käigus ja peab mänguvõimalusi pakkuma rohkem kui 2–3 üliõpilasele. Kuigi seda laadi oli ka M. Mikiveri lavastatud «Libahunt» lavakunstikateedri üliõpilaste diplomitööna mõned aastal tagasi, mõjus «Vargamae» küllaliki uudsenä. T. Virve kujundus oli napp, kuid huvitav. Osalistest tundusid meelde jäävamad Pearud (R. Rüütel ja A. Tommingas), kuid ka teistele pole etteheiteid, kui, siis vahest jaskale ja kõrtsimehele.

Tammsaare on öelnud, et unistamine tähendab kultuuri loomist. Oma «Tõe ja õiguse» tegelastel lasseb ta igapäevases tapvas töös tihti tulevikku läbi unistuste näha. Lavakunstikateedri rahvas võimaldab meil vaadata üht hetke selles pikas kultuuriprotsessis. Kahju vaid, et TRU aulas ei jõudnud kõik pakutu tagumistes ridades istujateni, sest etendus pole mõeldud suures ruumis esitamiseks.

Viimati öeldu ei kehti aga kahe järgneva etenduse kohta — «Godot'd oodates» ja «Hoolimatu armuke».

«Beckett jätab igäihele õiguse tema teoseid omal viisil vastu võtta, ei taha aga, et talle omistataks mõtteid ja kavatsusi, mida tal ei ole olnud.» (L.-M. Kask.)

«Beckett ei ole inimvihakaja, veel vähem sadist, vaid lootusetu pessimist, kelle jaoks kuskil ühtki valguskiirt ei paista... Aga inimkonda peab väga armastama, et tema parast sellist ahasust tunda.» (L.-M. Kask.)

«Kui me süüdistame Beckettit pessimismis, siis oleme ise ka nagu Beckett'i tegelaskujud mõne Beckett'i stseeni lõksus. Kui me aga võtame Beckett'i avalduse vastu sellisena, nagu ta on, siis muutub äkitselt kõik.» (P. Brook.)

«Ma ütlen midagi andestamatut ajal, mis õnnest ei hooli: ma olen õnnelik. Tahan ka oma õnne saladuse reeta. See on lihtne. Ma armastan oma kaasiniimesi. Ma armastan armastada. Ma vihkan vihata, püüan olla arusaadav.» (J. Cocteau.)

Eespool öeldust tekib esimene paralleel kahe lavastuse vahel — armastus inimese vastu. Tänu sellele tundele sai võimalikuks ka nende kahe erineva näidendi kirjutamine. Ma ei taha tõmmata paralleele autorite ega näidendite vahele, vaid puudutada just neid momente, mis on olemas mõlemas näidendis.

Näen ootuses kui ühes inimese põhiseisundis kahe lavastuse ühendajat. Kui palju tuleb inimesel oodata ja kui palju ta seda suudab? Estragon ütleb, et läheb minema, kuid ei lähe. Eesriide avanedes näeme kaht inimest laval. Eesriide sulgudes samuti. Nad ootavad veel homme ja ülehomm, seni, kuni suudavad.

Sama moment «Hoolimatust armukesest» — suutmine. See on püü, milleni inimene talub ootust, Ootus muutub talumatuks, kuid loobuda sellest Naine ei suuda — tal peab olema ootus, et elada, ja lõputult piinelda.

«Godot'd oodates» väljendab kogu tegevus ootust. Ootusega kaasneb lootus, et ootus kord lõpeb. Kuid just lootus ei lase Naist vabaks, samuti Godot' ootajaid. Ootusega kaasneb kärsitus. Aeg venib. Kuid kui pole kiiret, kui ootus muutub tegevuseks omaette, eesmärgiks, siis hakkab kõnelema väsimus — mõlemas lavastuses aga hoopis erinevalt. «Godot's» on Estragoni ja Vladimiri pikk vaikuse kuulamise stseen üks tugevamaid ja meelde jäävamaid. Kavalehel on lause: «Filosoofia läbi traagilise nalja.» See kehtib kogu lavastuse kohta, kuid ilmneb eriti tugevalt mainitud stseenis.

«Kõik hääled kõnelevad korraga.» «Igaüks endast.» «Kas neil pole veel küllalt sellest, et nad on elanud!» «Nad tahavad sellest veel rääkida ka.»

Vaikus muutub Naisele talumatuks. Kella tiksumine, aina üks ja seesama, ühed ja samad esemed, mõtted, mis uitavad, muutuvad väljakannatamatuks. Mitte mõelda!

Beckett lasab oma tegelastel öelda, samastades neid kogu inimkonnaga (see kehtib kogu näidendi kohta): «Mõtlesime — tulemus laibad — ei julge enam mõelda — laibad!»

Järgmine ühine joon on möödarääkimine. Cocteau Naine ja Mees ei saagi teineteist mõista, sest autor pole andnud neile ühist väljendusvahendit. Naisel on selleks sõna, Mehel muusika.

Sama on ka Beckett'il: Estragonil poedi, Vladimiril maalija nägemine. Estragon ei näe värve, ei saa kontakti Vladimiriga.

Juhuslikkuse moment — Naine neab ära selle päeva, mil ta Meest kohtas, hoolimata sellest, et ei suuda temata elada.

Beckett'il: «Aga nemad lähevad vaid juhuslikult mööda.» See juhus aga aitas meil nii Estragoni kui Vladimirit näha uue nurga alt, sest selle juhusega kaasnes aldamise moment, samuti tasu (mis abi eest saada võiks). Estragoni kahtlus sel otsustaval momendil on vist omane kõigile inimestele.

Kui kõik on möödas, ütleb Estragon umbes nii: «Aeg lendab, kui veidi lõbuseda.» Sama Cocteau: Naine neab, söimab, samas on valmis andestama, kui on saanud end tühaks karjuda, andestama ja leppima, veel ja veel ootama.

Beckett'il loetakse üheks peamiseks absurditeatri esindajaks. Olgu autoriteetsetel autoritel õigus, kuid kus algab absurd ja lõpeb reaalsus? Beckett'i sõna on nii valusalt reaalne, et kohati võtab hinge kinni. Toon näiteks vaid kõige lihtsama tasandi:

«Läksin servani.» «Meid serveeritakse nagu kandi-kul.»

«Ma ei taha enam hingata.» Cocteau: «Edasi ei tohi enam mõelda.»

«Harjumus suudab kõike summutada.»

Suudab küll, aga ei tohi. Arvan, et see on üks mõte, mida mõlemad autorid on mõelnud oma näidendeid kirjutades. See, kui paljuga suudame harjuda, s. t. kui palju suudab harjumus summutada, oleneb meie valuläve kõrgusest.

AUNE NUIAMÄE

Järjekordne aastakollokvium

19. veebruaril olid ülikooli orientalistikakabinetti kogunenud paljud veteranid ja üliõpilased, et traditsioonilise piduliku, arvult juba neljanda aastakollokviumiga tähistada oma lugupeetud õpetaja dotsent Pent Nurmekunna 70. sünnipäeva ja kabineti 22. aastapäeva.

Sisult võib üheksa peetud ettekannet jaotada kolme rühma. Kolm uurimust olid orientaalkirjandusest ja -filoloogist. Pent Nurmekund vaatles tsagatai kolme progressiivse naisluuletaja elu ja loomingut, mille kohta oli materjali kogutud hiljutisel teaduslikul komandeerin-gul Kesk-Aasiasse. Ingvar Luhaäär käsitles keskaja India poeetide Vid-japati ja Tšandidasa luule tagamaid. Ühe sanskritikeelse värssteo-se tõlkeid analüüsis Linnart Mäll.

Ettekanded «Interkommunikatsi-

ooni arendamise tehnikaid» (Anti Kidron) ja «Ühest märgisüsteemist zen'is» (Mart Helme) lahkasid Ida filosoofia informatsiooniprobleeme. Tihedalt seonduis eelmistega ka «Gabrieli tiibade hääli» tadžiki-pärsia luule vahendaja Haljand Udami esituses, mille aluseks oli üks al-Kindi filosoofilisi vesteid.

Ülejäanud ettekanded pärinesid ajaloo valdkondadest. Prof. Uku Masing andis ülevaate Vana-Mesopotamia linna Ebla väljakaevamis-test 1975/76, tuues ilmekaid näiteid rikkalikust ja üllatusterohkest arheoloogilisest leiutmaterjalist. Alla-kirjutanu käsitles inkade riigi viimaste valitsejate vastupanu Hispaania konkistadooridele 1532–1572. Kindral P. von Lettow-Vorbecki osa Saksamaa sõjategevuses Ida-Aafrikas Esimese maailmasõja ajal

tutvustas Rein Helme ajaloo-osa-konna V kursuselt.

Järgnenud arutelul toonitati seekordsete ettekannete kõrgemat taset võrreldes eelmistel aastatel esitatutega. Edaspidiseks lepit! kokku peale talviste ka sügiseste kollokviumide korraldamises, et leida rohkem võimalusi viljastavaks kogemuste vahetamiseks. Kahetsusega nenditi aga üliõpilaste vähest osavõttu nii kollokviumist kui ka teistest orientalistikakabineti töövoimist.

Seda viga pole üliõpilastel praegugi hilja parandada. Peale harukordse võimaluse eksootiliste, kuid vajalike keelte õppimiseks saab tulla täiendama ka UTC orientalistika-sektsiooni ridu. Kabineti ukseid on asjasthuvitatuile avatud igal tööpäeval.

TRU orientalistikakabinet asub keemiahoone II korrusel t. 224.

TARMO KULMAR

Tuisukuul Käärikul

Meie ümber on nii palju kaunist ja head, kuid selle kõige nägemiseks on vaja silmi, selle tundmiseks südant. On sul need, oled rikas. Opid tundma pitsitavaid uit-mõtteid, milles miski valendab ja tuikab, ja leiad omaenes jagamatu osa kõigile kuuluvast. Selle talvega olid mul lood just säherdused.

Tuisukuine Kääriku... Voored kilgendamas päikeses, lumemütsides kuusejorsside harali ristid. Sina ühes kursusekaaslastega suuskadel mööda metsaradu, puuvõradest immitsevas poolvalguses. Suusatad esimest korda sel talvel, on natuke raske ja on imehea.

Meenub Tartu, pakast pidav tali-hari ja põski torkivad tuulenõelad. Juba ammu vaevas sind miski ja kammitses. Ning küpses otsus: ära siit. Ära masendavast talvisest lin-

nast, kus oled hakanud mugavusest nurruma nagu kuninga kass, ise rasvunud ja rahulolevalt vurru keerutav. Ja sind painab mõte, et võid muutuda immuunseks kõige elava vastu. On ju nii, kui sul on liiga mõnus, kui su hing ei tunne talumatu nälgia millegi seniolematu, sala-pärase järele, pole sul tegelikult mitte midagi.

Oleme Kekkoni ringil. Soome Vabariigi presidendi talvepuhkusest on jäänud Käärikule mälestus mehe meelisraja näol. Pole midagi öelda: president näikse kõva spordi-mehe olevat, vonklevad tõusud ajavad keele vestile, laskumisel läbi puuderägastiku peab olema ettevaatlik. Suusatajaterivi on pikaks veninud, kõige ees läbib rada grupiuhit, sõidan sabas ja tema rohelist värvi jopet ja sinist mütsikest silman

üksnes pikkadel tõusudel. Viimasena tuleb teenekas matkamees Ferrum, kaelas punane vile — juhuks kui keegi maha kipub jääma. Seni laabub minerk hästi. Ainult Lonni («Mina olen Saaremaa neiu, meil pole mägesid mettel») kasutab kahtlaselt sageli sabapiduri abi. Aga jõuab temagi. Muige toob suule üliagar Prõgi, kes kõiges tahab silma paista. Ka suusatamises, mida ta aga tõesti ei oska. Sellest sündiv kohmakus muigama panebki. Kuid Prõgi on hingega poiss. Ja võhma tal jätkub. Nii et tehnikapuudused teeb ta tasa suurema jõukuluga. Või kes meist see vilunud suusahunt on!

Umbes poole tee peal see juhtub: suusk libiseb hästi ja laskudes saan hea hoo. Võtan kurvi, silman ees järgmist. «Nii, nüüd keha rohkem vasakule,» pobisen endamisi. «Oh, kus on hoog, unustate suud ammu-li, kui näete, siin liugleb Taaralin-na Klammer!» Praks...! Potsti! sa-jab ülalt lepaladavad lund krae vahele. «Kust see puu rajale sai?»

Kuidas kirjutada majandus-teaduslikku artiklit

Kõigepealt püstitame küsimuse nii: mis on majandusteadus ja mis-sugune on selle teaduse ehitus (anatomia)? Vastus on järgmine. Ma-jandusteadus on majandusmehhanismi funktsioneerimise teooria. Ma-jandusteaduse tuumateaduseks on poliitiline ökonoomia, mis uurib toot-missuhteid nende mitmekesistes avaldumisvormides. Majandusteaduse elementideks on: a) mõisted, kategooriad, b) spetsiifilised uurimismee-todid, c) majandusseadused, d) teooriad ja lõpuks e) arvandmed. Edasi käsitleme üksikuid teaduse elemente.

Mõisted. Kasutatav terminoloogia. Ajakirjas «Keel ja Kirjandus» nr. 12, 1976, lk. 758 on käsitletud aktuaalseid terminoloogiaprobleeme. Sealt loeme: «Vajalikul tasemel ei ole üliõpilaste ettevalmistus termino-loogiaküsimustes. Vastav kursus on mõnedes kõrgkoolides korraldatud filoloogidele, kuid teiste erialade üliõpilased on täiesti kõrvale jäetud. Ometi peavad just eriteadlased algatama ja määrama terminoloogiatöö suuna ning sisu.»

Paraku majandusteadlased veel alati ei suuda väga mitmetel põhjus-tel määrata terminoloogiatöö suunda. Eelkõige sellepärast, et ajakir-jandus vajab kõigile arusaadavat artiklit. Muidugi tuleb ajakirjanikest aru saada, kuid terminoloogia meelevaldse kasutamise tulemusel võib lause kaotada ju majandusteadusliku sisu. Näiteks ajakirjast «Tehni-ka ja Tootmine» nr. 1, 1975, lk. 5 loeme: «Ehitajate kohustuseks on säästa 9...11% valtsmetalli.» Olge lahke ja ütlege, kes ikkagi peab seda valtsmetalli säästma, kas a) ehitusettevõtte töötajad, b) tellija aparaadi töötajad, c) projekteerijad paremate projektlahenduste kaudu. Jah, aga viimased pole ju ehitajad. Järsku on algallikas (just vene-keelses) üteldud nii, et seda valtsmetalli tuleb säästa kapitaalehituses. Muidugi, sel puhul võivad säästu saavutamisele kõik asjaosalised kaa-sa aidata.

Uurimismeetodid. Ma arvan, kõik on minuga nõus, et majandus-mehhanismi funktsioneerimise üksikuid aspekte avav kirjutis on väi-ke teaduslik uurimistöö. Aga teadusliku uurimistöö lähtekomponendid on: 1) subjekt, isik, kes uurib, 2) uurimisobjekt (tootmissuhte mingi avaldumisvorm) ja 3) instrumentaarium (meetodid ja tehnika). Viima-ne omandab erilise tähtsuse rakendusmajandusteadustes. Paraku peab aga ütlemä, et meie ajakirjanduses ilmuvad artiklid, kus majanduslike protsesside ja nähtuste lahtimõtestamiseks pole kasutatud ei spetsiifili-si uurimismeetodeid ega arvutustehnikat. Ja millegipärast on niisugus-tel artiklitel hea minek, sest need olevat arusaadavad kõigile. Olen sü-gavalt veendunud, et lugeja peab kasvama hea kirjutise tasemele. Sel-lepärast võitlen alati igasuguste lihtsustatud majandusteaduslike artik-lete vastu.

Majandusseadused. Mittemajandusteadlastest tuttavate ringkonnas olen püüdnud leida isikuid, kellel on aimu mõnest majandusseadusest. Vastused olid üldatavad. Teati isegi üksikprobleeme finantsõigusest, näiteks missugused seadused (?) reguleerivad tellija ja töövõtja vahe-kordi. Kümnest kahel oli meele, et majandusseadustest oli juttu poliitilise ökonoomia kursuses. Tānased filoloogiaüliõpilased põhjendavad asja lihtsalt: poliitiline ökonoomia pole meie eriala põhiõppeaine. Aga tänane üliõpilane on homme ajakirjanik. Ja just niisuguste isikute su-lest ilmub kirjutisi, kus soovid ja taotlused ei arvesta majandusseadus-te toimet sotsialistlikus ühiskonnas.

Majandusteooriad. Tänapäeva majandusteooria areng on lausa tormi-line. Asjas orienteeruvad eelkõige eriteadlased, kelle kohustuseks oleks-ki uurimiste seisukohtade ja nende rakendamisevõimaluste avaldamine ajakirjanduses.

Arvandmete abil tõestatakse uusi tendentse, avastatakse seaduspära-susi, luuakse teooriad. Arvandmed läbivad masintöötuse, nii nagu nõuab kasutatav uurimismeetod. Arvandmed on lahutamatu! seotud mõistetega (kategooriatega). Arv ei ttle midagi, kui majanduskate-gooriat kasutatakse läbimõtlematult või lausa valesti. Ehituses on ole-mas mitte lihtsalt omahind, vaid eelarveline ja plaaniline omahind. Kaks viimast võivad teineteisest erineda kuni 10%. Mis mõte on lausel, et ehituses tuleb omahinda alandada 2,5%, kui me ei tea, missugust omahinda konkreetsetl.

Veel üks ebasoovitav näide. Ajalehtedes kirjutatakse sageli, et see või teine ettevõtte andis kasumit, näiteks 450 000 rubla. Kas see oli kasum põhitegevusest, bilansikasum või mõni muu kasum? Kõik jääb pooli-kuks. Sellepärast lepime ikkagi nii kokku, et **rakendusmajandusteaduse tasemel me ei opereeri majanduskategooriaga tema üldkujul** (näit. ka-pitaalmahutused, kasum, rentaablus, toodang jne.), sest nendel puhku-del muutuvad esitatud arvud mõttetuks.

V. I. Lenin pidas planeerimist, analüüsi ja arvestust ning ökonomisti sisukat tööd äärmiselt tähtsaks. Ta nõudis, et ökonomistid ei kirju-taks üldõnalsi teese, vaid analüüsiks nähtusi ning näitaksid, kus viga ja missugused teed on selle vea kõrvaldamiseks. See tähendab «...et ökonomistid, literaadid, statistikud ei lobiseks plaanist üldse, vaid uuriks üldiselt meie plaanide täitmist, meie vigu prak-tilises töös, nende vigade parandamise viise» (V. I. Lenin, Teosed, 45. kd., lk. 344).

Lõpuks mõned nõuanded majandusteaduslike artiklite kirjutamiseks. **Esiteks.** Opi põhjalikult tundma objekti, millest kirjutad, sest alles siis saad kasutada täpselt terminoloogiat ja arve ega lähe vastuollu objektiivse tegelikkusega.

Teiseks. Otsi juba täna välja filosoofia, teadusliku kommunismi ja poliitilise ökonoomia õpikud ja sea need oma tööalau! aukohale. Nende algallikate kasutamise!ga saab artikkel juba eos õige suunitluse.

Kolmandaks. Iga ettepanek, järeldus või mõni muu tees peab olema teaduslikult põhjendatud, tuginema põhjalikule analüüsile. Sellega voi-dad lugeja usalduse.

VAMBOLA RAUDSEPP,
Majandusteaduskonna teadusprodekaan,
dotsent

Nüüd tuleb kodutee ühel suusal lä-bi liibata...

Jäin üksi. Tee on pikk ja mõtetel oma rada. Usun, et mäletan Kää-rikut hästi ammusest ajast. Ikka kui eesti spordi Mekat, ja mäletan ka röömpulangut, mis mind val-das, kui noorte kergejõustikukoon-dise kandidaadina siin esmakordselt viibisin. Harras imetlus selle paiga vastu on minus aja jooksul aina sü-venenud, nagu on süvenenud imet-lus Kääriku põllukasukate — tõsiste spordimeeste ja nende tõsise higi-lõhnase töö vastu. Olen hakanud ar-mastama treeninguhigi ja selle pa-gajaid, kellele sport ise ainsa tasuna küllalt suur on.

Eile sõpradega suusatades tund-sin eneses taas seda habrast tunde-leeki habisemas. Olime värskelt sa-danud lumel, libisemist polnud, suuskade alla tekkisid lumeklombid. Kuid meie surusime üha tugevami-ni keppidele. Hambad ristas võtsin tõuse. «Küll langusel puhkan,» mõt-lesin. Ent rada aina tõusis ja tõu-

sis. «Kohe jätan järele, see on ju rumalus. Tulin siia puhkama, aga välja tuleb tapmise moodi,» vilksa-tas peas. Süda tahtis rinnust välja karata, kui harja võtsin. Ja siis ta tuli, see õnnestav tunne, otseku! oleksin oma hingetippe vallutanud. Ja oli nii hea, et oleksin võinud jätkata lõputut tõusmist, ainult et vasttärغانud tunne ei kaoks.

Eks ole see nii, et tõelist õnne tuntakse valu valgusel. Kui sul on tõsine töö, mida tehes äkki tunned, et ei jaksa enam, sul on valu, ja ometi ei suuda loobuda ning jät-kad, siis armastad sa seda tööd.

Mõtlen sedasi, olles üksi lumises metsas, kuhu tubli talv on rajanud oma sihti. Ja järsku — ei tea, on see Päikesemäest, mis täitis mu rinna tuhande päikesesagaraga, või Suurest Hirveharjast, kus vii-rastuvad metskitsed karjad — mul on tunne, nagu oleks see talv olnud mus alati kõige selle muu kõrval, mida ikka armastanud olen.

TÖNU KARRO

Talvine hommik. Külmalt sillerdav päikesepoeg on äsja ärganud. Lumi on astumistest rikkumatu nagu vastsündinu südametunnistus, puhas ja hell, kerge ja silmale valus. Kaugustesse kutsuv. Teel näen seismas härmast kaetud puid. Nende kate langeb esimesel puudutusel lahendatud mõista-

tusena, pettekujutelmana. Siis vaatan tagasi. Olen oma jäljena maha jätnud pika joone, suusatee. Aga lumi, mis on eespool, on astumistest rikkumatu nagu vastsündinu südametunnistus.

Talvine hommik...

KALEV SALLA

Läks korda!

meeste konkurentsis vastavalt 11. ja 17. koha.

Enne teatevõite oli segadusi jällegi juhendiga. Juba aastaid võisteldakse 4x5 km-s, kuid nüüdne juhend viis kokku kolmeliikmelised võistkonnad. Mis siis ikka. Meil oli parajasti võistkonnas üheksa nais-suusatajat — kolm esindust starti! Esinduskoosseis (M. Ruuda, M. Lomp, M. Ratt) jäi sedapuhku võitnud Viljandi kolmikule alla 12 sekundiga, kuid jällegi tuleb au anda M. Rati visadusele, kes eelmise päeva võitja E. Rogeri ees teel minnes suutis võistkonnakaaslaste pingutusi alal hoida. 5. koht kuulus meie teisele esindusele (I. Aljaste, T. Kuusk, Ü. Rips) — 55.06, kaks sekundit hiljem lõpetas Valga võistkond ja veel 2 sekundit hiljem Liia Kreem meie kolmandast võistkonnast, kuhu kuulusid veel T. Ojaveri ja A. Mehik. 7 sekundit kaotas nendele TPedI kolmik ja 14 sekundit halvema ajaga finišeerusid meie neljanda (individaalse) kolmiku neid (M. Teder, I. Kree, Ü. Torop). Kokku startis 23 naiskonda. Üheksa esimese hulka sai neli TRÜ kolmikut. Tihedas konkurentsis tuli individuaalvõistkonna avaetappi sõitnud T. Sirel tuli rajalt neljandana.

«Kui kõik läheb eelmiste päevade kohaselt, peaksime teise koha kätte saama,» arvas viimase võistluspäeva hommikul meie koondise vanemtreener Osvald Allikas. Naiste 10 km rajal vaheaegu võttes oli selge, et meie neid esinevad seekord väga ühtlaselt ja punkte tuleb sellest võistlusest üsna ohtvalt. Väga hästi alustas võistlust Marian Ruuda. Finišis kuulutati talle 5. kohta tähen-

rian seega ka meistersportlase kandidaadi normatiivi nõuded. Lisaks paljudele nimekatele nais-suusatajatele jäid sedapuhku talle alla ka juunioride parimad Tiina Lepp ja Pille Paal. M. Ratt platseerus 11., Ü. Rips 12., A. Mehik 14., L. Kreem 18., T. Kuusk 19., M. Teder 22., Ü. Torop 24., I. Aljaste 26., M. Lomp 28 ja L. Kree 29. kohale. Seega said kolmekümne parema hulka 11 meie suusaneidu. Kui võistkondlik lõpparvestus tehti, kogunes Tallinna esindusele 690 punkti, meile 511. Rakvere tugev koondis sai 436 punkti. TPedI-le kuulus 7. koht 258 ja TPI-le 16. koht 14 punktiga.

Millest siis edukas esinemine? Eelkõige aitas siin võistkonna oskuslik koostamine, arvestades antud juhendit. Naiskondadest on meil kõigi aastate ühtlasim tase. 9-liikmelise koondise tegemiseks tuli pida 13 nais-suusatajale katsevõistlus. See kõik räägib kvantiteedist. Uus hooaeg nõuab aga uut kvaliteeti, sest vabariigi nais-suusatajate tase on praegu üldiselt madal ning järgmise aasta üleliidulise spartakiaadi tarvis tuleb tõsiselt tööd teha. Tahame loota, et ka meilt sirgub nii mõnigi kandidaat vabariigi koondvõistkonda. Tõsise järelduse sellest tegid KKT I kursuse tudengid Maret Ratt ja Marian Ruuda. Meeste hulgas tõusevad esile alles juunioride klassis võistlejad Tõnu Sirel ja Ahti Kurvits.

Tahaks tänada ka meie koondvõistkonna liikmete esimesi treenereid, kelle hooletalt on tulnud meie praegused võistlejad. Treeneritest perekonnad Abelid Tartust, Lukinid Võrust, Bergmanid Viljandist, treener Ants Joonas Vastselliinast on olnud meie abimehed spartakiaadiks valmistumisel.

Talisparkiaadi edus on palju kaasa aidanud Kehakultuuriteaduskonna dekanat. Et koondise enamik on just kehakultuuritüdengid, aitas individuaalgraafikute rakendamine ja õppetöö oskuslik seostamine treeninguga valmistuda TRÜ suusatajate koondvõistkonnal täie tõsidusega.

KAAREL ZILMER

25. märts — kell 19 Majandust., Filoloogiat., Kehakultuurit., ja Füüsika-Keemiat.

26. märts — kell 18 Õigust., Bioloogia-Geograafiat., Ajaloot.

27. märts — kell 18 Arstit. ja Matemaatikat.

MARICA ALAKÜLA

Kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 27. veebruaril kl. 12 TRÜ peahoone aud. 307. Teemal «Kuritegevus Eesti NSV-s 1976. a.» kõneleb ENSV Prokuratuuri uurimisosakonna ülema asetäitja R. Bergson.

Fjodor Koltšin võitja paremal käel

Eelmisel nädalal avaldas Saksa DV spordileht «Deutsches Sport-echo» enne I juunioride suusatamise maailmameistrivõistlusi eelmiste jõukatsumiste (üheksa korda selgitati selle ala Euroopa paremad) võitjate nimistu. Sellel spordiüritusel on õigus uhkeldada aukartusäratavate võidumeestega. Debüüdist juunioride klassis on alanud hilisemate olümpiasangarite ja maailmameistrite võidutee.

Üheksa aastat tagasi oli medalisaajate hulgas praegune TRÜ vilistlane Ann Karu. Talle riputati kaela hõbemedal heade soovidega edasiseks. Annest on saanud diplomeeritud arst, tema auhindade kollektsioon suurenes ka pärast nimetatud «hõbedat», kuid spordi ja meditsiini vahel aega jaotades jäi peale viimane.

Nädalavahetusel riputati ühele meie kaaslasel jälle kaela hõbemedal. Kehakultuuriteaduskonna II kursuse tudeng Fjodor Koltšin päris selle autasu kahevõistluses Mordmaadistantsil oli ta konkurentide hulgas võitmatu, hüpetes sai neljanda koha. Kokkuliitmine viis ta pjedestaalile esimese juuniorist maailmameistri Saksa DV suurlootuse Günter Schmiederi paremale käele. Jällegi anti medalimeestele kaasa parimad soovid edaspidiseks. Sedapuhku võib loota, et tulevase ameti õppimine ja lemmikharrastus paljus ühesugust vaeva nõuavad ja Fjodori «hõbe» saab hoovõtuks olümpiale. Austria suusahüppajad tegid juba ammu selgeks, et hea hoovõtuga tuleb lennukaar jupi maad pikem.

TEADUSKONDADE-VAHELISED SUUSAMEISTRI-VÕISTLUSED

peetakse ettenähtud ajal 1.—2. märtsil. Võistluspaigaks saab vastavalt lumeoludele kas lauluväljaku piirkond või Tähtvere mets. Täpne teade selle kohta asub alates esmaspäevast spordiklubi teadete tahvil. Võistluste algus kell 16. Distantsid: naised 5 ja 3x3 km, mehed 10 ja 4x5 km. Võistlusjuhend annab punkte ka nendele võistlejatele, kes ületavad 70. koha. Nii et paremad teaduskonnad on just need, kellel tulevad lisaks tippudele välja ka neid toetavad laiad massid. Ka teatesõidus võib olla mitu võistkonda, kellest parim läheb ar-

vesse. Soovitav on vaadata TRÜ spartakiaadi üldjuhendit.

Parematele teaduskondadele esitatakse kutse traditsioonilistele Kääriku mängudele. Aga see on juba midagi! Võistkondade esindajaid ootame 28. veebruaril kell 16 spordiklubisse looisemisele. Nõutav ülesandmisleht!

VTK

norme saavad täita õppejõud ja teenistujad ning V—VI kursuse üliõpilased kolmapäeval, 19. märtsil kell 9—10 ja 16.30—17.30 Emajõe suusabaasi juures (korraldab kehalise kasvatuse ja spordi kateeder) ning esmaspäeval, 14 märtsil Tähtvere metsas. Start kell 16—17 suure sihi otsas (korraldab suusaspordikateeder).

TRÜ meistrivõistlused korvpallis

Eelmisel nädalavahetusel algasid TRÜ 1977. a. meistrivõistlused korvpallis. Osavõtuks registreerus 14 meeskonda ja 12 naiskonda. Laupäevaks oli ette nähtud 4 naiste kohtumist, mis aga kõik (!) ära jäid. Väljakule ei ilmunud KKT II kursuse, Ajalooteaduskonna, Bioloogia-Geograafiateaduskonna ja Arstiteaduskonna naiskonnad. Ka pühapäeval ei olnud olukord naiste osas parem. Jälle jäid kohale saabumata KKT II kursuse, Ajalooteaduskonna ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna naiskonnad. Nende jaoks on seekordsed võistlused lõppenud (ka spartakiaadiarvestuses jäävad vajalikud punktid saamata). Matemaatikateaduskonna naiskond ilmus kohale poole-tunnise hilinemisega. Kas on üldse mõtet registreeruda võistlusteks, kui kohale ei tulda? Soovida jätab ka

võistkondade dress, millel sageli puuduvad numbrid (Matemaatika-teaduskonna naiskond, Arstiteaduskonna ja Ajalooteaduskonna meeskonnad). Ainsana on oma võistlusdressiga hea mulje jätnud Majandusteaduskonna meeskond.

Esimese vooru mängud said siiski peetud. Naised: Matemaatikat. — Filoloogiat. 38:24; mehed: Õigust. — Majandust. 55:35; Bioloogia-Geograafiat. — Ajaloot. 78:41; Arstit. — Matemaatikat. 77:58.

Laupäeval, 26. veebr. kl. 16 — KKT IV — õppejõud (mehed) 17 — KKT I — KKT IV (naised) 18 — spordimed. — Matemaatikat. (mehed) 19 — KKT II — Majandust. (mehed)

Pühapäeval, 27. veebr. kl. 11 — Füüsika-Keemiat. — spordimed. (mehed) 12 — KKT IV — KKT II (mehed) 13 — õppejõud — Majandust. (mehed) 14 — Matemaatikat. — KKT I (mehed) 15 — Filoloogiat. — KKT I (naised) 16 — KKT III — Filoloogiat. (mehed)

KAUPO KARTNA, peakohtunik

1977. A. NSV LIIDUS TOIMUVAD SUUREMAD RAHVUSVAHELISED NÄITUSED

Näituse nimetus	Linn ja toimumise aeg	Näituse aadress
«Okeanoloogia aparaadid-77». Aparatuur merele ja nende saatmise kontrolliks.	Tallinn, 11.—22. märts.	ENSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitus
Jaapani kaasaegne meditsiiniaparatuur.	Moskva, 15.—24. märts.	A. A. Višnevski nim. Kirurgiainstituut
«Metroloogia-77». Seadmed metrooloogilisteks mõitmisteks.	Moskva, 29. märts — 8. aprill.	Sokolniki, paviljon 3
«Meditsiiniaparatuur-77». Seadmed südame-veresoonkonna ja närvihaiguste diagnostikaks ja raviks.	Taškent, 30. märts — 11. aprill.	Sokolniki
«Farmaatsiatööstus-77». Seadmed ja aparaadid ravimite tootmiseks ja kontrolliks.	Moskva, 20.—31. juuli.	Sokolniki
«Keemia-77». 4. rahvusvaheline näitus.	Moskva, 1.—15. september.	Sokolniki
«Kardioloogia-77». Aparaadid südame isheemiatõve diagnostikaks ja kliiniliseks raviks.	Tbilisi, 6.—17. oktoober.	Gruusia NSV Rahvamajanduse Saavutuste Näitus
«Optika-77». Optika teaduses, tööstuses ja olmes.	Moskva, 13.—23. oktoober.	Sokolniki, paviljon 5

Lähemaid teateid saab teadusliku uurimistöö sektorist E. Teetsovit.

ÜTÜ

1. märtsil toimub uue anatoomikumi auditooriumis (O. Lutsu 2) kell 18 üliõpilaste teaduslik konverents teemal «Prostaglandiinid».

Majandusteaduskonna kaubatundmise IV kursuse avaldab kaastunnet Erika Villemsonile

EMA surma puhul.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 961. MB-00380.

Taidluskonkurss!

Sellekevadine konkurss on pühendatud Suure Oktoobri 60. aastapäevale. Meie ülikooli siselele ülevaatusel järgneb 9. aprillil Eesti NSV kõrgkoolide taidlusfestival Tallinna Pedagoogilises Instituudis. Juba 15. märtsiks peavad lõppema teaduskonnasisesed voorud.

Teretulnud on eelseisval konkursil temaatilised kavad, agitbrigaadid (viimaseid hinnatakse Tallinna festivalil päris omaette). Sellist soovitusi andes ei nõua žürii teilt ilmtingimata esinemist mahukate luulepöimikute, kompositsioonidega, mille kunstiline külg jääb sageli kahvatuks.

Ülevabariigilisel konkursil pööratakse tänavu eriti tähelepanu taidluse väikevormidele. Seda peavad silmas ka TRÜ taidlejad peavad žüriid.

Senisest rohkem tahaks näha sõnakunsti, vahelduseks instrumentaalmuusikat, vokaalansambleid, laulu- ja tantsusoliste.

Esimesed kursused ärgu arvaku, et nende taidlusele sügissemestri lõppkontserdiga punkt on pandud. Pealegi on teaduskonnakaaslaste abistamine auasi.

20. märtsiks tuleb anda teaduskondade ametiühingu kultuurikomisjoni liikme kätte kava üksikute numbrite loetelu, esinejate nimed ja koguvarv, kava umbkaudne kestus.

TERVITUS ÜLIKOOI NAISPERELE!

ILMAR ANVELDI joonistus.

ÕIGUSTEADUSKONNA KOMSOMOLIORGANISATSIOONI ÜLESKUTSE

kõigile ülikooli noortele

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva eel

NLKP XXV kongressi materjalides, NLKP Keskkomitee otsuses «Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevast» ning ÜLKNÜ Keskkomitee otsuses «Komsomolikomiteede organisatsioonilistest ning agitatsiooni- ja propagandatööst seoses valmistumisega Suure Oktoobri 60. aastapäevaks» on antud kõrge hinnang nõukogude noorsoo tublidele tegudele. Selles peegeldub ka veendumus, et noored veelgi aktiivsemalt osalevad ajalooliste ülesannete täitmisel.

Edukas ja sihikindel teadmiste omandamine ning aktiivne osalemine ühiskondlik-poliitilise tegevuse mitmesugustes vormides on üliõpilaskonna panus Suure Oktoobri 60. aastapäeva eelsesesse üldrahvalikku võistlusesse. Ehitusmaleva ridades, üliõpilaste teadusliku ühingu töös, sõjalis-patriootilistes ning rahvaste sõpruse klubides ja teistes ühiskondliku tegevuse sfäärides kaasalöömine on iga noore aktiivsuse mõõdupuuks.

Tulevaste noorte spetsialistide kvalifikatsiooni kriteeriumiks on õppeedukuse kõrval ka kommunistlik ideelisus ning aktiivne ühiskondlik hoiak.

Erakordselt tähtis on kõigi kommunistlike noorte ja kogu üliõpilaskonna kaasahaaramine Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva väärilisele tähistamisele ning noorte ideelis-poliitilise, tööalase ja kõlbelise kasvatused asine tugevdamine.

TRÜ üliõpilaste käesoleva aasta tegevusele lisab kaalu seegi, et tänavu täitub 175 aastat ülikooli taasavamisest.

Tartu Riikliku Ülikooli õigusteaduskonna komsomoliorganisatsioon kutsus kõiki ülikooli noori Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva eel aktiivselt osalema ühiskondlik-poliitilises tegevuses.

Õigusteaduskonna üliõpilaste kohustused Suure Oktoobri juubeliaastal:

- tõsta teaduskonna õppeedukuse taset, mis on põhiline kriteerium noorte spetsialistide kvalifikatsiooni hindamisel,
- aktiivne osalemine ühiskonnateadustealastel konkurssidel, UTU tegevuses ning loengutega ühingus «Teadus»,
- kaasabi keskkoolinoortele elukutsevalikul ning nõukogude õiguse propageerimine elanikkonna hulgas,
- iga üliõpilane töötab ühe päeva Tartu linna ning ülikooli ehitusobjektidel, töö Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas peab saama kommunistliku töökasvatuse ning juhtimis- ja suhtlemiskogemuste kujundamise kooliks.

Iga kommunistliku noore eesmärgiks olgu kommunistlik ideelisus ja aktiivne ellusuhtumine!

REKTORI KÄSKKIRI

Rahvusvahelise naistepäeva puhul õnnitlen Tartu Riikliku Ülikooli naisperet, soovin kõigile palju edu kutsetöös, ühiskondlikus tegevuses ning isiklikus elus!

Eduka töö eest avaldan kiitust:

masinakirjutaja Aino LEESIKULE, osakonnajuhataja Liidia ANIKINALE, menetluspraktika juhendajale Koidula TAGGELILE, vanemmetoodik Kaisi KARMILE, Meeli REINVELTILE, botaanika-aija direktorile Hiie KIMMELILE, vanemlaborant Oie UTTERILE, vaneminspektor Helve KARDMAALE, koristajatele Alviine BLUUMILE, Elina LAIDINENILE, Emilie VALLOLE, Elfriide TAMMURILE, Anna FOMINALE, uksehoidja Elsa VAHKALILE, maalritele Jelena RAIMELE, Aleksandra KOTOVALE, vanemkorrektor Maret KONSONILE, trüki- vormide kopeerijale Magda KOOGILE, sektori juhataja Helju KERNILE, vanembibliograaf Kaarin VIIRSALULE, vanemredaktor Heljo-Maret MÖLLERILE, redaktor Ludmilla KOKINILE, insener Aleksandra APSENEKILE, vanemteadur Anu LAANSALULE, inseneridele Marie POSKALE, Tiit TONSONILE, laborantidele Reet KULLILE, Ester SCHNURILE, üliõpilasele Ellen TALTSILE, dotsent Selma TEESALULE, vanemõpetajatele Aade LIIGANTILE, Anne-Liis PADARILE, assistent Tiina TALVIKULE, vanemlaborant Nelli KIVILE, nooremteadur Anne SCHOTTERILE, preparaator Selma KÄÄRILE, üliõpilastele Tamara JELISTRATOVALE, Reet MANDELILE, Ursula RÄÄTSILE, Olga POPOVALE, Reni BLUMBERGSILE, dotsentidele Paula PALMEOSELE, Aino VALMETILE, vanemõpetaja Ljubov KISSELJOVALE, õpetaja Rutt VESKIMEISTRILE, laborantidele Helgi OKSALE, Leida SÖSSILE, vaneminsener Elle-Mall KASELE, nooremteadur Asta KÖRGESSAARELE, vanempreparaator Linda REBASELE, meister Maive OTSALE, üliõpilasele Ingrid DANILOVALE, vanemõpetajatele Ehta VIRULE, Vilma JÜRISSENI, insener Elve PEETSILE, üliõpilastele Ille KUKULE, Pilvi PÄRNAMAALE, assistent Jutta HÜTILE, vanemlaborant Hilja NAMMILE, üliõpilastele Tiia TOOMSALULE, Ülle LEPALE, osakonnajuhataja Liina-Mai TOODINGULE, vanemlaborant Ljudmilla MARININALE, laborant Helmi TERALE, üliõpilasele Helgi KAIMALE, laborant Erika MAASEPALE, üliõpilasele Ülle NOVEKILE, kabinetijuhataja Ly LOIDILE, laborant Meeta MAASEPALE, aspirant Leili MÖLDRELE, vanemteadur Elvi LUPPILE.

TUNNUSTUS

Väga heade tulemuste eest NLKP XXV kongressi otsuste elluviimisel noorte ideelis-poliitilisel, tööalasel ning kõlbelisel kasvatamisel austas ÜLKNÜ Keskkomitee ränd-

vimplitega «Edu eest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel» meie vabariigi 15 komsomoliorganisatsiooni.

Kõrgkoolide hulgas pälvis selle kõrge tunnustuse meie ülikooli komsomoliorganisatsioon.

✱

Rektor avaldab kiitust arstiteaduskonna lõpukursuste üliõpilastele talvelaagri eeskujuliku läbiviimise eest prof. kt. Elmar KAASIKULE, prof. kt. Väino RÄTSEPALE, van-õp. Heino TIDRIKSAARELE, üliõpilastele Jaan TEPPILE ja Tatjana AROLE ning aktiivse osavõtu eest üliõpilaste hulgas tehtava sõjalis-patriootilise ja riigikaitsealase töö organiseerimisel TRÜ

ALMAVU komitee esimehele Ants PILDILE, bioloogia-geograafia-teaduskonna ALMAVU esimehele Iija KALALE, majandusteaduskonna ALMAVU esimehele Jaan ANDERSONILE, kehakultuuriteaduskonna ALMAVU esimehele Madis ALEVILE, füüsika-keemiateaduskonna ALMAVU esimehele Reinhold MATISENILE, ALMAVU komitee laekurile Leili ADERILE, ajaloo-osakonna ALMAVU volinikule Ene LEIUSELE, ühiskonnateaduste kateedrite ALMAVU volinikule Vaino VANAASEMELE ja auto-motoklubi sõiduõpetajale Toomas SONGILE.

Rektor tänab vanemtöödejuhataja jaoskonna juhatajat Ahto LIIKI ülikooli ehitus- ja remondiplaanide eduka täitmise eest.

✱

Rektor õnnitleb

keskküttekütjat Voldemar PÄRNA 75., valvurit Linda LEHIST 70., Kääriku spordibaasi väljakute meistrit Aleksei KOPLIT, abitöölisi Laine JAAKOT, majahoidjat Eino HALINENI ja koristajat Vassili SINILADEVIT 50. sünnipäeva puhul.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

JUUBILAR ON PROFESSOR VILMA KELDER

Rahvusvahelisel naistepäeval tähistab oma esimest suuremat juubelit õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja õigusteaduse doktor professor Vilma Kelder.

V. Kelder on sündinud Lihulas, kus lõpetas 1946. a. keskkooli. Sama aasta sügisel jätkas ta õpinguid TRÜ õigusteaduskonnas ning lõpetas selle 1951. a. Juba viimase kursuse üliõpilasena asus ta tööle Tartu Maakonna Prokuratuuris. Sellele järgnes 1952. a. märtsis aspirantuur kolhoosõiguse alal Leningradi RÜ juures ja kandidaadiväitekirja edukas kaitsmine 1954. a. oktoobris.

1954. a. oktoobrist siiani on V. Kelder töötanud tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri õppejõuna. Selle aja jooksul on ta läbi käinud tee vanemõpetajast professorini (1972. a.). Alates 1970. a. oktoobrist on ta kateedrijuhataja.

Juubilaris on õnnelikult ühinenud pedagoogi ja teadlase parimad jooned. Seetõttu on tal suur autoriteet nii kolleegide kui ka üliõpilaste hulgas. Ta on õpetanud selliseid kursusi nagu kolhoosõiguse, nõukogude maaõiguse, looduse õiguslik kaitse ning põllumajandustöötajate pensioniline kindlustamine, juhendanud edukalt aspirante ja paljusid diplomande.

V. Kelder on esimene eesti naisteadlane, kellele on antud õigusteaduse doktori kraad (1969. a.). Kolhoosõiguse alal on ta esimene naisdoktor NSV Liidus. Tema teaduslike huvide avarast diapasoonist ja viljakast teaduslikust tegevusest räägivad üle 80 kolhoosõiguse, nõukogude maaõiguse, looduse õigusliku kaitse ja juhtimisteaduse valdkonda kuuluva teadusliku publikatsiooni, millest paljud on avaldatud monograafiatena. Lisaks sellele on tema sulest ilmunud kol-

hoosõiguse õpik, loengukursused maaõigusest ja looduse õiguslikust kaitsest ning rida teisi õppevahendeid.

Silmapaistev on V. Kelderi osa olnud nii seadusandluse kodifitseerimisel kui ka uute seaduste tutvustamisel ja nende rakendamise praktikas tõusetunud probleemide teaduslikul lahendamisel.

NLKP liikmena on juubilar alati kandnud suurt ühiskondliku töökoormust. Ta on olnud EKP Tartu Linnakomitee liikmeks. Korduvalt on ta olnud teaduskonna parteibüroo liige ja sekretär, kursusejuhataja, metoodikakomisjoni esimees ja täitnud muidki ülesandeid, mida lihtsalt ei ole võimalik üles lugeda. Eriti hindab teda aga teaduskonna komsomolipere suure ja sisuka töö eest komsomoliaktiivi õpetamisel.

Juubilari sisukat kutse- ja ühiskonnatööd on tunnustavalt märgi-

tud ordeniga «Austuse märk», medaliga, ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu aukirjaga, ENSV Rahvakontrolli Komitee aukirjaga, foto asetamisega vabariiklikule autahvile, ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministreeriumi aukirjaga, EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjaga, rinnamärgiga «1974. a. sotsialistliku võistluse võitja».

Juristi, veelgi enam aga juristipedagoogi elukutse eeldab arenenud õiglustunnet ja printsiipiaalsust selle realiseerimisel. Kuid on vajalik ka sügav elu ja inimeste mõistmine, nõudlikkus nii enda kui ka teiste suhtes, abivalmidus, seltsimehikkus ja tähelepanelik suhtumine kaasinimestesse. Need hinnatud ja juubilarile nii iseloomulikud jooned koos tema sügavate teadmiste ja avara silmaringiga on alati esile kutsunud siira lugupidamise kõigis neis, kellel on tulnud juubilariga koos töötada.

Soovime juubilarile raugematut energiat ja teotahet edaspidiseks. KOLLEEGID

INIMENE, NAINE, PRESIDENT

Niiviisi peaaegu elusuures, meetrikõrgusel lõuendil tundsin Airi kohe ära. Oleksin muidugi väiksemanagi tundnud, sest peenike sihvakas piht, tumepruunid kohevad juuksed ja sulnis näoilme olid just tema omad. Airi ise paistis olevat maali, 20. sünnipäevaks kodustelt saadud kingituse üle rõõmus. Ja meenutas mõõdund talve, mil ta sessiooni ajal kuus kallist tundi päevast raikas ateljees poseerimisele. Kuid tasu sai suur ja harukordne.

Tajusin kohe esimestest minutitest, et selles majas Ujula t. 76 elab üksmeelne ja õnnelik perekond. Seda kinnitas Airigi. Ta rääkis väga soojalt oma kasvatajatest: temasse tugevasti kiindunud vanast onust, väsimatult hoolitsevast vanemast, vanematest, kes lisaks üldharidusele juba esimestest kooliaastastest lasksid tütrele ka muusika ja saksa keele alal oskusi omandada. Oma tänuvõlga nende ees püüab ta vahendada mõistmise ja poolehoidva suhtumisega, lihtsalt hea-laps-olemisega. Airi hoolitsust ootab ka

abikaasa Tõnu, veelgi enam soovivat seda aga Airi ise. Tean Airit ja Tõnut juba suvemaleva päevist, kui ühes rühmas töötasime, ja olen päris kindel, et neil väiklasi tülisid ette ei tule.

Abikaasaga seoses läks jutt läinudsuviste pulmadele, sinna juurde käisid muidugi pildid. Airil oli käes kimp valgeid roose, autoaknal karikakravanik — need ongi tema lemmiklilled. Aga naistepäevaks kümnerubalist roosiõit ta küll saada ei taha, soovib ainult meelepidamist, kasvõi šokolaadiga. Nüüd peab ära ütleva, et Airi on õige magusamaia. Tema sõnu kinnitavad enda küpsetatud korvikesed maasikate ja vahukoorega, mis tahsid kaele alla viia.

Airi Pöder on enamiku TRÜ üliõpilaste jaoks eelkõige interklubi president. Ja kõik kursisõljad võivad interklubi tänavuastase töö kohta vaid kiidusõnu öelda. Küllap on teisedki, lugedes kuulutust ahvatleva Ungari- või Jaapani-õhtu kohta, kahetsenud, et klubi liige ei

olda. Liikmete arv sai sel aastal niigi ülemäära suur: optimaalne õhtutel osalejaskond oleks 25—30 inimest, see tähendaks aga poolte ukse taha jäämist. Airi ei pea interklubi suurt populaarsust sugugi oma teeneks, kiidab hoopis kogemustega ja teotahetist aktiivi, kellega lausa rööm koos töötada ja kes temalgi esialgsest hirmust presidendikoha ees aitas üle saada.

Vahepeal meenus mulle, et sügisel vabariiklikul üliõpilaste kokkutulekul anti Airile ELKNÜ Keskkomitee aukiri hea õpietuse ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest. Ainult «viied» ei ole arstiteaduskonna ravisakonna III kursuse üliõpilasel Airi Pöderil kunagi olnud, igal sessil on ikka mõni eksam komistuskiviks saanud. Eelmisel aastal näiteks vene keel pärast kuus tundi kestnud eksamipinge. Kuulnud teda rääkimas, paneksin mina talle küll kõhklema «viie». Igatahes peab tema keeleoskus nii hea olema, et ta mõõdund kevadel Saksa DV-s viibides võis hägestu-

nud giidi asemel saksakeelset juttu vene keeles edasi anda. Ühiskondliku tegevuse juured ulatuvad aga komsomolikomitee liikme tööni Tartu I keskkoolis, mille Airi 1974. a. lõpetas. Koolist ja õpetajatest räägib ta ainult head, klassikaaslastega paistavad tihedad sidemed püsivat.

Kuulnud, et niisuguste suurürituste nagu rahvaste sõpruse päevade korraldamise kõrval peab interklubi president ka mitmesuguste pisiasjadega (näiteks Tartusse huvireisile saabus teiste kõrgkoolide üliõpilaste majutamise) tegelema, tundsin enesestmõistetavalt huvi, kuidas aega jätkub. Ega hästi jätkugi. Eriti kui päevas on kümme tundi õppetööd. Siis Airi lihtsalt võtab mõne tunni, et reibas ja värske välja näha ning kõike teha jõuda. Jutt läks naise staatusele. Kena-olemine tundub Airi jaoks olevat lausa naise kohus. Ses mõttes kadestab ta XVIII sajandi aadlidaame, kel oli küllaldaselt aega nii oma välimuse eest hoolitsemiseks kui ka vaimu harimiseks. Tal on ideaalgi: Galsworthy «Forsyte'de saaga» Irene. Pole ime, et kirjandusest, sest see köidab teda, üle kõige aga prantsuse kirjanduse.

Kuigi Airi on sündinud südatalvel, arvasin, et talv küll tema lemmikaastaeg ei ole. Ei olegi, sest ta armastab soojust ja lilli. Sellepärast on hoopis kevad, seda ütles ta pikemalt mõtlemata. Ja üldse tundub mulle, et Airi on väga sooja- ja ilusalembene inimene, kes ka ise enda ümber soojust kiirgab.

ESTER NAPPING

HIIUMAALE TAGASI

Kohtusin Pilvi Pärnamaaga esimest korda alles mõned päevad tagasi võimalas, kus tal oli algamas järjekordne treeningtund. Teadsin temast selle hetkeni ainult niipalju, et Pilvi õpib kehakultuuriteaduskonna IV kursusel, et meelisalaks on võrkpall, et õppeaastase kohta ei saa ühtegi laivat sõna öelda ja et ta saab kõrgendatud stipendiumi.

Pilvi tuli koos oma treeneriga, oli üllatunud: «Kes mind küll küsida võib?» Kujutluspilt, mille olin jõudnud temast luua, purunes kohe: minu ees seisis keskmist kasvu, säravate silmadega tumedajuukseline neiu. Esimesel pilgul poleks kuidagi julgenud väita, et mõne kuu pärast on tal ülikooli diplom käes.

Ta vaatas mulle küsivalt otsa. Millest alustada? Eks ikka otsast peale.

Pilvi on pärit Hiiumaalt. 1972. a. kevadel lõpetas ta edukalt Kärkla keskkooli. Et kohe ei olnud plaanis edasi õppima asuda, hakkas ta õpe-

tajana tööle ühes kodusaare kaheksaklassilises koolis. Aga sport? Pilvi naeratab. Võrkpalli ja kergejõustikuga hakkas ta suurema huviga tegelema alles kaheksandas klassis. Algul muidugi erilisi tulemusi ei olnud, aga kõige siiram spordifanaatik sai temast just vahepealse tööaasta jooksul. Seal hakkas teda ka kimbutama soov ülikooli õppima tulla. Pilvi jättis siin tagasihoidlikkusest mainimata, et samal, s. o. 1973. a., mil ta Tartu tee jalge alla võttis, tunnistati ta Hiiumaa parimaks naisportlaseks.

Ülikoolilinnale eksamitele tulles polnud küll esialgu kindlat lootust sisse saada. Opinguid tuli alustada aga juba sügisel. Et kaasas oli treeneri soovitus võrkpalli tõsisemalt mängima hakata ja ka endal suur huvi selle vastu, saigi see ala valitud. Parajasti oli ülikoolil võrkpallikoondises mõõnaperiood ja Pilvi pääses kohe põhikoosseisu. Ta õigustas igati usaldust ning män-

gis seal kolm aastat. Sel aastal tuli juurde palju uusi andekaid mängijaid, koosseis on tunduvalt noorem. Tänavu on Pilvi vahetusmängija, kuid vaatamata sellele on ta siiski kõik võistlused kaasa teinud. Praegu on Pilvi praktikal Tartu Linna Laste ja Noorte Spordikoolis, seetõttu tuleb ka mõni treening vahele jätta. Pärast lõpetamist tahab ta saada võrkpallitreeneriks kodusaarel.

Meeldib käia kinos ja teatris ning käsitööd teha. «Eriti sessi ajal» lausub ta naljatades. «Kinda kudemisest paremini ei rahusta miski närve» lisab veel selgituseks. Aga õppimine? Pilvi on harjunud õppima, treening pole kunagi andnud põhjust midagi tegemata jätta. Sportimist loeb ta enda jaoks rohkem puhkuseks.

Treener Vello Truuma sõnade järgi on Pilvi igati tubli tüdruk, suhtub oma kollektiivi ja kaaslastesse hästi. Kohustuste suhtes on ta samuti täpne. Pilvi on aidanud läbi viia mitmesuguseid võistlusi teaduskondade vahel, mitu aastat on ta kuulunud TRÜ võrkpallisektsiooni

juhatusse, on olnud ka sektsiooni aseesimees. Ta on teine hiidlane, kes läheb Tartust võrkpallitreenerina tööle. Pilvi algused mängutehnilised puudujäägid, mitte küllalt teadliku treeningu tagajärg, on tunduvalt paranenud, sportlik areng on olnud igati märgatav.

«Aga tüdruk on liiga tagasihoidlik, ka võistlustel» lisab treener. «Treeningmängudel oma saalis mängib ta kindlalt, kuid võistluste ajal nagu ei suudaks kõiki oma võimeid esile tuua. On vaja rõõvlühinge, et võita, ei tohi jääda jäneste poolele» naeratab Vello Truuma.

Pilvi võttis selle aasta jaanuaris osa Vilniuses toimunud Balti liiduvabariikide nelja ülikooli võrkpalliturniirist, kus TRÜ võitis esikoha (viimane võit oli viis aastat tagasi). Märtsis aga on Pilvil ees võistlussõit Moskvasse, kus toimub traditsiooniline kohtumine TRÜ ja Plehhanovi-nim. Moskva Rahvajanduse Instituudi vahel. See on talle ühtlasi viimane sõit TRÜ võistkonna koosseisus. Ees seisavad veel riigieksamid ja hüvastijätt *alma mater*iga. Pilvi diplomitööks aga

saab juba III kursusel alustatud ja UTÜ konverentsil käsitletud teema «Naisvõrkpallurite aerobse ja anaerobse töövoime määramine». Palju jaksu kõiges!

SILVIA SIBRITS, žurn. I. k.

TÖÖD JÄTKUB

Uue raamatukogu ehitusel oli tööjärg mõõdund aasta lõpuks jõudnud niikaugele, et võidi paigaldama hakata dolomiidiga kaetud paneele. Seda tööd, nagu kogu ehitustki, tehakse meie vabariigis esmakordselt. Et töö on uus, nõuab see kõigilt raamatukogu ehitusega tegelevatelt organisatsioonidelt (Tartu Ehitustrust, RPI «Eesti Tõstusprojekt», Tartu Raudbetoon-toodete Tehas, TRÜ kui tellija jt.) ladusat koostööd.

Dolomiidipaneelidega on projekti kohaselt vaja katta kogu ülemise korruse välissein. Akende aset hakkavad täitma lakke monteeritavad orgaanilisest klaasist kuplid, mis on kahekihilised, vahel hõrendatud õhk. Kokku 480 kuplit peab projekteeri-

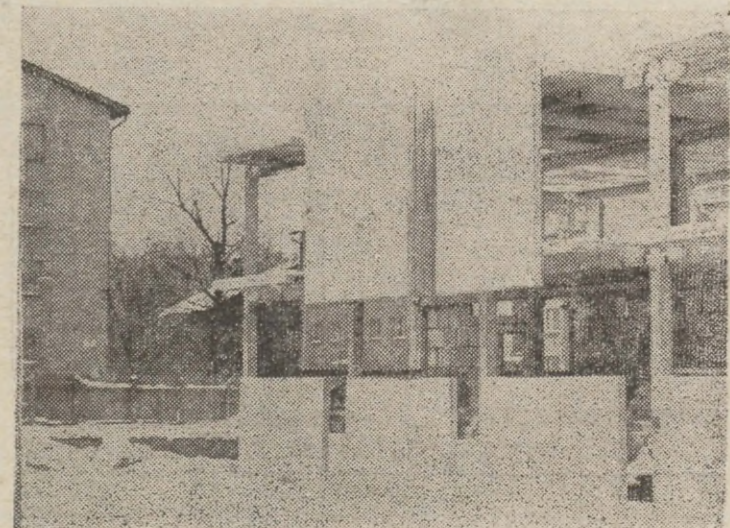
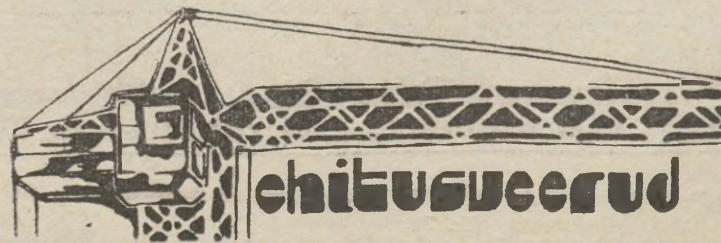
jate arvates tellitama Soome firmalt «Suomen Kattokuppettehtaiten Yhdistys».

Ehitustempo takistamatuks jätkuks on praegu tähtsaim dolomiidipaneelide (fotol vertikaalsed) monteeringu konsoolpaneelide (horisontaalsed) külge. Jaoskonnajuhataja Väino Rood rääkis, et raudbetoontoodete tehasest ei ole dolomii-

dipaneele alati õigel ajal saanud. Selle kohta ütles tehase tehnoloog Peeter Nuka, et süüdi oli ettevõtte «Eesti Dolomiit», kes üle kuu aja (1. jaanuarist 3. veebruarini) grammi dolomiiti tehasele ei saanud.

Üks tähtsamatest töödest uue raamatukogu ehitusel tegutsevale 30 mehele ja 3 kraanale on veel ruumidele vaheseinte ladumine. Tööd jätkub. Ehitus kerkib.

RAIMU HANSON

Autori foto.

«Jah, kogu sest loost alus tuln on kogetud elu ja risk. Ka mängukirg, kulgi kui ulm kadus kuld, mille tõi vürilivisk.» J. London «Eluarmastus»

«Jälle need enesetapjad lähevad,» on üksildase mägilüla elanike ühine mõte, kui salgake seljakottidega koormatud noori inimesi läbi ainukesel tänava üles vaevalt nähtavate tippude poole rühub. «Kui peakski juhtuma, et nad end puruks ei kuku, siis ära külmuvad kindlasti,» arvavad inimesed, kes ise mõne kilomeetri kaugusel asuval mäel ei ole kordagi käinud ega avaldagi soovi seda teha. Kui «enesetapjad» mõne aja pärast samas koosseisus, ainult pisut kriimur ja habemesse kasvunud, tagasi tulevad, jääb külarahval üle üksnes imestada, et seekord õnneks läks.

«Enesetapjad» aga istuvad rongile, et läbi sõita tuhandeid kilomeetreid ja järgmisel aastal jälle tagasi tulla. Ja nad tulevad — ka Tartu Riiklikust Ülikoolist, organiseerituna matkaklubi «Patrioot» poolt ja innustatuna mitmeaastastest traditsioonidest.

Juba mitmendat talvevaheaega toimuva talituriadi eesmärgiks on organiseeritud suusamatkamine mägedesse, osavõtjaks põhiliselt bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid. Marsruudid mägedesse ühendatakse ka meie maa revolutsiooni- ja lahingukulsuse paikade külastamisega. Asjaosaliste eneste arvates oli tänavune Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud talituriad ainulaadne just selle poolest, et organiseeritult suuri tegusid ära tehti.

Kellaosutid lähenesid juba südaöötnulle, kuid ühiselamu 9. korru-se mõnuses toakeses koosistuva seltskonna jutusumin võttis järjest hoogu. Vellusringis osales peale enamiku matkagruppide juhtide ka kaks ajakirjanikuhakatiist, kellel oli tükk tegemist mitte lõppeda tahvate meenutuste salvestamisega. Osakeist kuuludust tahame pakkuda Sullegi, ülikoolilehe lugeja! Niisiis, sõna on grupijuhtidelt.

Urmas Peterson, geograafia III k., juhtis II kategooria suusamatka: «Minu grupp käis Kuznetski-Alataul. Eestist pole selles rajoonis varem viibitud. Marsruudi pikkus oli 210 km, matk kestis 15 päeva. Plaanis oli tõusta ka kõige kõrgemale, 2178 m kõrgusele harjale, et olime aga kaks ja pool päeva tuisu käes, siis osa plaanist jäi sooritamata. Mäed on seal piltlikult öeldes ühe poolega, s. t. kui ühelt poolt on tõus hea, siis teiselt poolt tõkestavad tee kas kaardid või tsirkusorud, lihtsurelike keeles «seinad». Paari mäega juhtuski nii, et tuli minna otse «seinast». Võite kujutleda, et keskeltläbi 30 kg raskuse seljakotiga, mis sisaldab ühe inimese matkavarustuse II kategooria matkal, pole selline tõus just lõbuasi. «Helgemad» momendid meenuvad seoses kütte hankimisega. Tavaliselt köetakse talvel puuga, mis hästi põleb — kuuse või männiga, meie kütsime nulguga. Muud puud lihtsalt polnud. Olime pikatoimeline rahvas — ärkasime hommikul hilja, seepärast tuli sõita pimedani välja. Ohtused toimetused tehtud, tahtsime pugeada telki, ja siis selgus, et puud ei põle. Polnud midagi parata, sõid kõhu täis, võtsid mõne tugevama mehe kaasa ning läksid metsa uusi puid vaatama.»

Mare Isakar, momendil ainuke naisgrupijuht TRÜ-s, geoloogia V k., juhtis III kategooria suusamatka Koolas. Seal on III kategooria paras, II on väga raske teha: marsruut on koostatud nii, et kuru ja päev. Kõrgema kategooria jaoks ei anna jälle kilometraaži välja. Kahju, et ilmadega ei vedanud. Metsas liigub tuisuga kenasti, aga kurule tõusta on raske. Meil püsis kahel tõusupäeval väga vilets ilm. Naisel on mägedes raske, grupijuhil eriti. Meie 9-liikmelises matkagrupis haigestus aga hoopis pois, siis jäi tüdrukuid ja poisse ühepalju. Koolas kohtud tihti teiste gruppidega. Üks selline paik, kus tingimata peab käima, on Ki-

rovsk. Mürinal tungib seni asustamata paikadesse tsivilisatsioon. Kui pihta hakkavad, siis lükkavad mägesid laiali. Kaevandusi rajatakse ühte ja teise serva. Ei tea veel, kuidas tulevane töö võimaldab, kuid loodan jätkata pärast lõpetamist samas vaimus. Matkamise mahajätmisele pole isegi mõelnud.»

Helmut Hallemaa, geogr. V k., juhtis Kuznetski Alataus III kategooria matka: «Ohtuse tagamiseks pani Tallinna matkaklubi meie päevi juurde, tegelikult andnud matk välja IV kategooria. Läbisime 237 km, sellest seljakottidega joonmarsruuti mööda 157 km. Grupp koosnes 6 poisist ja 3 tüdrukust. Hea, et tugevad mehed — raske oli. Usku naismatkajate probleemi olemasolusse väärast kohtumise vastutlunud Tomski grupiga, kus oli 3 poissi ja 6 tüdrukut, grupijuhtkinaine. Nende endi sõnade järgi tehti küllaltki pikki päevi. 12 ööst veetisime palavaima jahimeeste onnis. 11 ööd magasime telgis. Telki mahub 8 inimest pluss valvur, kes puid ahju loobib. Kui tuld ei hoiaks, siis mägedes vastu ei peaks. Kauget rajooni, kus kohtad üksnes jahimehi, tunnistab ka edasi-tagasi 11 päeva vältav rongisõit. Arvasime, et Hakassi talv on karm, üllatuse-na selgus, et oli väga meeldivalt soe (–5...–6°). Ilmadega vedas, just oli lõppenud külmade periood, ainult paaril mehel jõudis pösesarnad ära võtta. Lumetormide ajal varjusime jõeorgudesse — seal oli vaikne. Oli isegi nii soe, et mitmed poisid kümblesid lumes. Päike hakkas hästi peale, ainult marsruut oli seljaga päikesel poole.

Meeldesõbivamad momendid on seotud tõusuga Deg-Irtõši (tõlkes «taevaallused hambad») kõrgeimale «zubile», Verhni Zubile (2178,5 m). Tõus oli planeeritud valelt poolt («seinast»), pärast selgus, et see just elamuse andiski: teiselt poolt laskus laugjas nõlv. Otsetõus kestis neli tundi. Radiaalpäeval (s. t. tõusupäeval, mil varustus jäetakse

metsapiirile loodud laagrisse) tõusime ligi kilomeetri üle metsapiiri. Nõlv tõusis 45° all, klammerdusime küünte ja hammastega kividesse, olime nii kõrgel, et tüdrukul, kes esimest korda nii raskel matkal, võttis jalad värisema. Onnetusi ei juhtunud: lund oli vähe (eelmise aasta 12-meetrise lumemaksimumi vastu ainult 2 meetrit). Mõõdunud aastal olevat neis paigus jäänud kaks inimest laviini alla. Igale matkajale jääb südamesse just see paik, kus tema viibis. Kuznetski-Alataul leiab vaatamist silmale ja väsimust kontidesse («tsirkused», kaarjärved, kiirevoolulised jõed, mis ei jäätu, ohtlikud lumesillad). Tahame Alataud kui sobivat ja meeldivat talimatka paika teistelegi soovitada.»

Hugo Tang, geol. III k., juhtis Karpaatides II kategooria matka: «Nii raskeid tingimusi kui Alataus meie grupil polnud. 170 km pikkuse marsruuti jäid ka kaks kõrgemat harja — Petros (2020 m) ja Gerverla (2165 m). Karpaadid on tiheadasti asustatud rajoon, üksindust ihates lõime oma laagri püsti Petrose alla. Lund jätkus: suusakepp Petrose all lumikatte paksust möõtma ei ulatunud. Gruppi kuulus 4 naist ja 5 meest. Hakkaja rahvas oli. Matk ühendab inimesi tohutult. Tagantjärele on tunne, nagu oleksid midagi tõsiselt ära teinud, ja ei taha kuidagi grupikaaslastest lahutada.»

Kalev Muru, füüsika IV k., tegi II kategooria matka Koolasse: «Alustasime Imandrust. Ei julgenud päris rasket matka teha, puhkepäevi pidasime ka. Muljete suhtes oli matk natuke vaesem: ilm oli sombune ja pilves. Ainult ühel päeval, üle Arsenjevi kuru minnes, paistis päike. Nägin esimest korda, kuidas päikeseloojang peegeldub lumel. Kiired ei neeldu ega haju — tekib topeltkiirgus. Õnneks ei jäänud keegi lumepimedusse. Elamuse pakkus ka tuisukese nägemine, mis möllas ühel umbrärel. Meie grupi 9 liikmest oli 5 tütarlast. Nad väärivad ainult kiidusõnu, andsid isegi poisitele silmad ette.»

Mihkel Merimaa, geol. V k., juhtis III kategooria matka Altas: «Altai mägedes läbisime 16 päeva-ga 230 km. Tuli ületada 4 küllalt keerukat kuru. Kõrgeim punkt oli 3800 m kõrgusel. Liikusime piki

Lõuna-Uuralide poole.

Altai suurimat liustikku. Ohtu kujutasid endast arvukad lumesillad, mille praod tihti olid avatud. Liikusime julgustuskõiega — inimeste vahel oli 20–50 m. Kui kukud jär-sunõlvalisse prakku, on ellujäämise lootused kasinad: kaljud purustavad ära; kukkudes tasaste servadega prakku, tavaliselt praod põhja ei satu-gi — enne kiilud ava seinte vahele. Matka algul oli 40° külma, hiljem –20° ringis. See oli paras — ei võtnud liiga märjaks ning külma ka ei tundnud. Tavaliselt on jalas kahed püksid, ühed tingimata tuult pidavad. Seljas on soe särk, kamp-sun, kõige peale tõmmatakse «stur-ma». Sõidu ajal külm ei ole. Meil tuli teha kaks «külmõõbimist» (puid ei olnud, metsapiir jooksis teisel kilomeetril — ei jõudnud kaasa tas-sida). Seljakotid kergenesid matka jooksul 20 kg võrra.»

Urmas Liiber, geol. III k., II ka-tegooria matka juht Lõuna-Uuralis: «Marsruudi pikkus on 160 km, piki jõerge ja üle metsaga kaetud laugete mägede (kõrgeim Jaman-tau 1640 m). Olime üheksakesi — 5 poissi ja 4 tüdrukut. Kaks kol-mandikku grupist olid algajad, kes püüdsid «targaks» saada. Ehk tea-vad nüüd, kuidas üks õige matk tegelikult välja näeb. Mägesid võib võrrelda Lõuna-Eesti kuppelmaasti-kuga, Eestis on reljeef isegi vahel-dusrikkam. Uuralis on 400–500 m tõusu ja jälle langus. Päevane tem-peratuur oli keskmiselt –10°, öösel langes –20°-ni. Külma vastu on asendamatu rohi piiritus. Igal gru-pil on seda kaasas umbes 2–3 liit-

rit. Kui õigel ajal võtta, siis aitab palaviku puhulgi.»

Lembit Laja, geol. III k. ja Too-mas Puurmann, geol. V k., V kate-gooria suusamatk Ida-Sajaanidesse. Lembit: «Matemaatikaaspi-rant Toomas Tähe juhtimisel soori-tati esmakordselt ülikooli matkaklu-bi ajaloos V kategooria suusamatk. Ida-Sajaanides pole Eestist tali-matkajaid varem käinud. Jõudsime matka alguspunkti — 40° C külmal Ei saa hingatagi, poisid vaatavad, kuidas ellu jääda. Külm andis jä-rele alles matka lõpupäeval. Grupp koosnes ainult poistest. Tüd-rukute selga nii palju ei lao: 45-kilogrammiline seljakott pluss suu-sad järelelõigatud nõlvadel turjal.

Toomas: «Rajoon häämmastas oma tugeva alpiinse reljeefiga. Liikusi-me kuni 3000 m kõrgusel. Matk kes-tis 19 päeva, marsruudi pikkus oli 300 km. Marsruudi keerukusest an-nab tunnistust ka ühel päeval teh-tud 1300 meetrit tõusu ja lasku-mist. Meeleharvi valmistati kätte-jää: jääkaane peal 20–30 sm vett ja uuesti õhuke jääkord. Astud pea-le — vajud põlvini läbi.»

Lembit: «Omamoodi elamus oli, kui ma 35° pakases selili vette plartsatasin. Riidetust jäätus momen-taalselt, nii et märjaks ise ei saa-nudki. Fantastiline oli alpiinuse: ai-nult seinad ja teravad «hambad» ning kanjoniterohked jõed. Harili-kul kurul on ruumi telki püstitada, seal aga kardad, et kui müksad, siis võib sõber alla kukkuda.»

Toomas: «Avameelselt öeldes, üli-koolivaimule selline matk nagu ei vasta. Oli rohkem sport kui puh-kus. Püsisid küll ilusad ilmad, kuid 19 päeva ainuüksi mägede ilu imetleda pole enam kuigi huvitav.»

Lembit: «Oli ikka külm küll, me-talli palja käega puudutada ei saanud. Piiritust enne laagri ülea-panekut 40° külmaga juua ei saa — «plasku» jääb suu külge kinni. Va-rustusest suurt midagi järele ei jää-nud, suusad lihtsalt kulused alt ära, olgugi, et neiks olid. Tavalistest suuskadest laiemad «Satrad». Ke-pid purunesid, seljakotid lagunesid, saapad tõmbusid märjaks saades 1,5 numbrit kokku.»

Toomas: «Sellest kõigest võib ai-nuüksi see õigesti aru saada, kes mägedes ise käinud on. Igatahes kõige sportlikum suusamatk ülikoo-li matkaklubi ajaloos on teoks teh-tud.»

On saanud teoks ka 13 matkagruppi 109 matkajaga hõlmanud talitu-turiad '77, mille õnnestumine tähendab uut kvaliteeti ülikooli matka-klubi «Patrioot» (president Mati Laine, geol. III k., asepresident Arvo Raudsepp, geol. V k., sekretär Lembit Laja, geol. III k.) tegevuses.

Lugegem üles needki grupijuhid, kes vestlusringist osa ei võtnud: Rivo Noorkõiv, geogr. III k. (Lõuna-Uural), Toivo Utso, geol. III k. (Karpaadid), Alar Läänelaid, biol. asp. (Kaukaasia), Ado Keskpalk, geogr. IV k. (Koola), Raivo Kangur, biol. V k. (Kaukaasia). Nii suur üritus ei oleks saanud õnnestuda ilma heade abilitseta. Turiaadist osa-võtjate siiraimad tänusõnad kuuluvad kehalise kasvatuse ja spordi ka-teedri juhatajale dots. Uno Sahvale, ametiühingukomitee esimehele Hel-ve Kaburile ja spordiklubi juhatajale Ago Marksoole, kes mõistva suhtu-mise ja varustusala abiga matkajate muredele ikka avitust leidsid.

Turiaadi kui optimaalse talimatka vormi tutvustamiseks laiemale huviliste ringile on kavas teha klubiõhtu ja üks teeni seegi artikkel sa-mu eesmärgi. Igatahes selle loo kokkuseadjaile mõjus kohtumine noor-te iseseisvate inimestega, kes milleski on enese leidnud, viljastavalt, ja küll on tore, kui sellest midagi lugejani jõudis.

NEEME BRUS ja TONU KARRO

Mare Isakari ja Lembit Laja fotod

Mare Isakar, momendil ainuke naisgrupijuht ülikoolis.

Mägi-Altas oli matka algul 40° külma.

Tegijalt ja vaatajalt

Miks «Idüll»?

«1974. a. kevadel sattus mulle kätte üsna vana raamat, kus olid mõned reprod ka vanapärsia ja assüüria vaibakunstist. Need kujundid tundusid meile kohe väga kokkukõlavatena nende ebamääraste püüdistega, mida tahtsime väljendada. See oligi lõplikuks ajandiks piltidele, mis pidid kujutama igatsust mingi idüllil järele ja samal ajal ka teatavat ironiat, nukrust, sest oli kinnistunud arusaam idüllil kättesaamatusest.»

Mispärast võttis piltide tegemine nii pikka aega (1974—1975)?

«Kompositsioonikavandid valmisid samal kevadel. Pilt valmis ei jõudnud, sest Indrek lõpetas ülikooli ja endalgi oli tegemist.»

Kas kujundil ja värvidel on kindel tagamõte?

«Ei ja jah. Pilt algas loomkujundist, mis hetkel tundus õigem, värvivalik tuli juba tegemise ajal ja sai valitud nagu emotsionaalselt põhjendatuim. Seejuures aga ei tundnud me looma- ega värvisümboolikat, mistõttu ei saanud neid teadlikult kasutada. Võib-olla võiks edaspidi tegelda teadliku konstrueerimisega. Emotsioonidest lähtuva ülesehitusega tööd tunduvad endale aga loomulikumad, sest nad nagu kompenseerivad igapäevategevuse küllaltki ratsionaalset valdkonda.»

Jutt käib ülikooli vana kohviku uue näituse ühe autoriga. Temalt on näituse idee ja suurem osa töödest.

Martti Preem (sünd. 1949), lõpetanud 1972. a. matemaatikateaduskonna, praegu aspirant. Ülikooli ajal tegutses ka kunstikabinetis.

Grupp giide käis õpetust saamas

10. veebruari Tallinn—Petrozavodsk—Murmanski reisilennuk väljus halva ilma tõttu ettenähtud kella 7.35 asemel kell 13.40. Lõpuks pärast kuuetunnist pingsat ootust õnnestus meie 15-liikmelisel grupil ELKNU KK töötaja Urmas Oreki juhtimisel alustada reisi Petrozavodskisse, et osa võtta ULKNU Keskkomitee Turismibüroo «Sputnik» soome keele giidide seminarist.

Karjala ANSV pealinna valik sellise ürituse korraldamiseks oli igati põhjendatud, sest Petrozavodsk on ju tänu oma ülikooli soome filoloogias osakonnale soome keele keskus meie maal. Seminaril ettevalmistamisega oli ilmselt tükk aega tegeldud, kuid nagu väitis üks organisajaist, ULKNU KK Turismibüroo «Sputnik» kohaliku osakonna referent Viktor Huusu, polnud see sugugi lihtne, sest korraldajail puudusid kogemused, samuti ei oldud eriti kursis giidide ettevalmistamisega Eestis.

Kolmeks päevaks oli ette nähtud range töö- ning kultuuriprogramm. Loengud rahvusvahelisest olukorrast, Lääne noorte probleemidest, NSV Liidu—Soome suhetest ja Soome noorsooliikumisest vaheldusid puhterialaste sõnavõttudega. Huvipakkuvad probleemistikult ja esituselt olid loengud Soome kaasaegsest kultuurist, sotsiaalkindlustuse küsimustest NSV Liidus ning lektori ja auditooriumi vahelistest suhetest. Mitmete ettekannete puuduseks võiks pidada seda, et lektorid ei käsit-

Ajakirjanduskonkurss

ELKNU TRÜ komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kuulutavad välja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud ajakirjanduskonkursi informatsiooniliste kirjutiste (sõnum, intervjuu, reportaaž) ja publitsistlikus laadis kaastööde (portree, kirjanduslik reportaaž, esseistlik artikkel, retsensioon jne.) alal, milles kajastuvad tänapäeva ülikooli ja noorte elu ning probleemid, revolutsioonilised traditsioonid, teadusala saavutused, õppetöö ning ühiskondlik tegevus jne. Konkursist võivad osa võtta üksikkirjutised ja ka järgnevad sarikirjutised.

Hindamisele tulevad kõik üliõpilasautorite kaastööd, mis ilmuvad pärast käesoleva teadaande avaldamist KUNI 30. OKTOOBRIINI 1977. Konkursi tulemused tehakse teatavaks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevale pühendatud ajalehenumbris.

Töid hindab žürii, mille koosseisu kuuluvad ELKNU TRÜ komitee, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse ja ajakirjanduse õppejõudude esindajad.

Parimatele töödele on ette nähtud preemiad järgmiselt: INFORMATSIOONILISED KIRJUTISED — 5 preemiat à 15 rubla; PUBLITSISTIKA: üks I preemia — 50 rubla; 2 II preemiat à 30 rubla; 2 III preemiat à 20 rubla. Žürii võib preemiaid ka jätta välja andmata või neid ümber jaotada.

ELKNU TRÜ komitee, ajalehe «TRÜ» toimetus

«Jõu» koondise ridades tegid üliõpilastel maanoorte I talimängudel kaasa ka vennad Sirel ja Id. Meie vilistlane Arne sai meeste 30 km «tõbedas», noorem vend (17 nnu (pildil), kes on kehakultuuriteaduskonna I kursuse tudeng, jäi võitma- duks juunioride võistlusmaal.

Kaarel ZILMERI foto

Võidukas algus

Eesti NSV kõrgkoolide spartakiadi avaalana peeti mõõdunud nädalavahetusel Tartus võistlused lauatenises.

Hästi esinesid meie tudengid. Võistkonnavõistlustel alistas TRÜ koondis (filoloogid Silja ja Tiia TRAAAT, kehakultuurlane Elmo KIVITS, jurist Rein NAPA ja keemik Hannes DANILOV) konservatooriumi 9:0 ja finaalis TPI 9:4. Järjestus: 1. TRÜ, 2. TPI, 3. EPA, 4. konservatoorium, 5. TPedI. Mul-luse spartakiaadiga võrreldes astus meie esindus sammu võrra edasi.

Individuaalvõistlustel oli parim E. KIVITS (KKT I k.). Üksikmängu finaalis oli ta EPA esindajast S. Trepnjovist üle 2:0. Teine meistritiitel tuli ülikoolile meeste paarismängus, kus E. KIVITS ja

Elvast Käärikule

Nalstepäevale järgneva nädala lõpetamiseks korraldatakse pühapäeval, 13. märtsil TRÜ matk Elva—Kääriku. Huvitav rada ja oodatavalt päikese- paisteline varakevadine ilm teevad 30 km pikkuse suusaõidu nauditavaks igale tudengile.

Rongid väljuvad Tartust kell 9.05 (Tartu—Valga) ja 9.58 («Tšaika»). Elva jaamast viivad bussid matkajate selja- kotid Käärikule. Bussid on Elvas kell 9.30—10.30.

Matkajate registreerimine TRÜ spordi- klubi (kehakultuurihoones, Kingissepa 19) 4., 5. ja 9. märtsil. Tagasi sõita Käärikult Tartusse saavad ainult regist- reeritud matkajad. Registreerimine lõ- peb kolmapäeval, 9. märtsil kell 16.

TRÜ spordiklubi

lenud vastavat teemat mitte giiditöö aspektist, vaid räägiti kõigest sel- lest, mida me niigi peaksime teadma. Kõigest paar loengut oli soome keeles, et aga üritus oli mõeldud nimelt soome keele giididele, oleks keelepraktikale tulnud suuremat tähelepanu pöörata. Samad sõnad võiks öelda ka TRÜ interklubi giidide kooli aadressil, kus seni peetud loengute kõrval peaks võimaldama liikmeil lihtsalt soome keelt rääkida või siis korraldama vestlusringide giiditöö probleemidest.

Või peabki see nii olema, et õige kõneeskuse saab alles ekskursiooni- bussis, seistes kohmetuna 30 turisti ees?

Kultuuriüritused oli huvitavalt korraldatud. Mõnigi meist oli juba varem kuulnud ansambli «Kantele» esinemisi, kuid nüüd oli kõigil või- malus viibida kohtumisõhtul, millest võtsid osa ka ansambli juht Igor Gavrilov, poeet Jaakko Rugojev ning grupp Karjala ANSV Riikliku Soome Draamateatri näitlejaid eesotsas peanäitejuhi Pauli Rinnega. Eelmisel õhtul olime vaadanud samas teatris Andrei Kuternitski «Ni- nat», mida vaatamata pisut erilisele lavastusviisile ja probleemilahen- dusele oli õpetlik näha. Et aga kohtumisõhtul noorte näitlejatega ela- vat mõttevahetust ei tekkinud, on giidide endi süü. Passiivsus jäi peale samuti töökogemuste vahetamisel leningradlaste ja petrozavodskilas- tega.

Üks õpetlik soomekeelne tööpäev kogenud giidi juhtimisel ja selle arutelu oleksid osavõtjate arvates igati ära kulunud. «Sputnikul» on kavas selliseid seminare regulaarselt igal aastal Petrozavodskis kor- raldama hakata.

RAINII SILLAOTS

Teaduskondadevaheline mälumäng

«60 aastat Suure Sotsialist-liku Oktoobrirevolutsiooni võidust» viiakse läbi TRÜ kõigi teadus- kondade 5-liikmeliste võistkondade vahel. Kolmel teaduskonnal — aja- loo-, arsti- ja filoloogiateaduskon- nal — tuleks, arvestades nende suu- rust ja omapära, välja panna kaks võistkonda.

Igas mängus (umbes poolteist tundi) esitatakse võistkondadele 25 küsimust järgmistest ainevaldkon- dadest:

- revolutsiooniline 1917. a. ja V. I. Lenini tegevus partei ja Nõuko- gude riigi juhina,
- NLKP XXIV ja XXV kongress,
- NSV Liidu rahuarmastav välis- poliitika,
- nõukogude kultuuri ajaloo- st ja tänapäevast,
- Tartu ülikooli 175. aastapäev.

Mängu esimesest voorust võtab

osa 12 võistkonda. Kuuest poolfi- naali pääsenust selgitatakse välja 3 finalistit ja pannakse kohad lõpli- kult paika. Parimaid võistkondi pre- meeritakse turismi- ja puhketuusi- kutega NSV Liidu piires.

Esimene voor toimub 10. aprillil TRÜ klubis. Kell 15 asuvad teadus- konna au kaitsma ajaloot. I, arstit. I, filoloogiat. I, matemaatikat., füü- sika-keemiat. ja kehakultuurit. ning kell 17 ajaloot. II, arstit. II, filo- loogiat. II, majandust., õigust. ja bioloogia-geograafiat. võistkonnad.

Võistlejate nimekirjad palutakse tuua hiljemalt 20. märtsiks TRÜ klubi juhataja kätte.

Mõistagi võtavad mälumängust osa kõikide teaduskondade esinda- jad ning ebatudenglikke loobumis- võite ei tule kirja panna.

H. DANILOV alistasid TPI paari (T. Kask—R. Pukk) 2:0. Kolmanda meistri nimetuse sai E. KIVITS se- gapaaris koos K. Härmsiga (TPedI), kus nende paremust pidid tunnista- ma TRÜ esindajad S. Traat—H. Dani- lov tulemusega 0:2. Naiste paa- rismängus läks esikoht Tallinna: TPedI ja TPI paar K. Härms—E. Oun alistasid napilt 2:1 TRÜ paari S. ja T. Traadi. Naispaarismängu meisterpaar mängis omavahel ka ük- sikhüügu finaali, kus tulemusega 2:1 osutus paremaks K. Härms. TRÜ mängijaid valmistas ette «Tööjõu- servide» treener Evelin Lestla.

1977. a. jooksul selgitatakse Eesti NSV kõrgkoolide meistrid 19 spor- dialal. Eeloleva nädala keskel astu- vad võistlustulle suusatajad ja es- makordselt antakse välja meistri- märgid VTK talvises mitmevõistlu- ses.

VALTER LENK

TRÜ meistrivõist- lused korvpallis

Nädalavahetusel peetud mängud and- sid järgmised tulemused: n a l s e d: fi- looloogiat. — KKT I 52:35; m e h e d: spor- dimeditsiini os. — matemaatikat. 69:60 (Roman Noormets KKT II-st viskas oma meeskonna kasuks 54 punkti); spordime- ditsiini os. — füüsika-keemiat. 64:62; õp- pejõud — majandust. 63:48; KKT I — ma- temaatikat. 72:56; KKT III — filoloogiat. 78:34.

5. ja 6. märtsil korvpallivõistlusi ei tol- mu. Järgmised mängud peetakse 12. ja 13. märtsil.

KAUPO KÄRTNA, peakohtunik

Johannes Võrno

Kaaskolleegeidele ootamatult lah- kus 23. veebruaril meie seast raske haiguse tagajärjel oma 66. eluaastal kehakultuuriteaduskonna kauaaegne õppejõud, Suure Isamaasõja vete- ran, kommunist Johannes Võrno.

NSV Liidu valitsus hindas rinde- ohvitseri lahinguvaprust kahe orde- ni ja kaheksa medaliga.

Kogu J. Võrno sõjajärgne tege- vus oli seotud laskespordiga — 1954. aastast ülikooli ainsa laske- spordi õppejõuna. Tegevspordilase- na olid tema nimel mitmed vabariigi rekordid, ta oli NSV Liidu meister- sportlane. Tema juhendamise all said tuhanded üliõpilased laskespor- dialaseid teadmisi ja kogemusi, pal- jud tema õpilased jõudsid üleliidu- listel ja vabariiklikel võistlustel me- daliteni, rekorditeni, NSV Liidu meistersportlase aunimetuseni. TRÜ laskespordi võistkond oli pidevalt parim kõrgkoolide seas. J. Võrno- sulest on ilmunud mitu laskespordi- alast raamatut.

Täpsus tööülesannete täitmisel, tema aktiivne tegevus parteiorgani- satsioonis, ALMAVÜ-s, sõjavetera- nide, laskespordi, jahimeeste orga- nisationsioonides jääb meile eeskujuks. Kolleegeidele ja õpilastele jääb Jo- hannes Võrnost helge mälestus.

Venia legendi

15. märtsil kell 14.15 toimub Oi- gusteaduskonna dots. kt. Kalle Ni- gola *venia legendi* loeng ph. aud. 230 teemal «Kuriteo ühiskonnaoh- likkust mõjutavad asjaolud».

Õigusteaduskonna dekaan, prof. ABNER UUSTAL

Looduskaitseringi 19. aastapäev

12. märtsil tähistame oma ringi 19. aastapäeva.

Pidulikul konverentsil, mis algab kell 14 Vanemuise tn. 46 ringaudi- tooriumis, kohtume režissöör Mark Soosaarega ning vaatame tema fil- me «Vaarao sõjavägi» ja «Kihnu naine». Sellele järgneb aruande- ja valimiskoosolek.

Õhtul kell 19 toimub ülikooli sööklas (Ülikooli tn. 20) aastapäe- vakoosviibimine. Kõigil osa võtta soovijatel palume kuni 9. märtsini registreeruda Ellen Taltsi (Lenin- gradi mnt. 25—651) või Anne Kõ- dari (Nooruse 1—114) juures.

NB! NB!

Tänase ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Ilona ADVELT, Mare RÄNDJÖE, Neeme BRUS ja Tõnu KARRO.

✱

Meie järgmine ajaleht ilmub 18. märtsil.

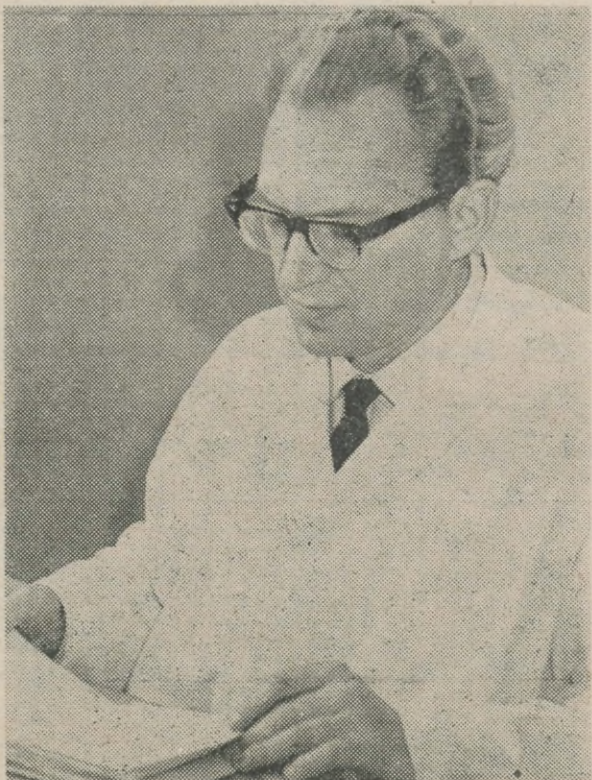
*

Täna ilmub ka venekeelne «TFV».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу- дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükihoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1076. MB-00402.

Kommunistlikud noored peaksid aktiivsemalt huvi tundma enda poolt valitud komsomoliorgarite tegevuse vastu, nõudma neilt aruan-deid tehtud tööst ja edasistest plaanidest, esitama ettepanekuid tehtava töö parendamiseks. Niimoodi ühisel jõudul pingutades ei lase tagajärjed ennast oodata — paraneb komso-molitöö kvaliteet, kiiremini leivavad lahendust ülikooli komsomoliorgani-satsiooni ees seisvad probleemid.

Kas nüüd, juubeli lävel võite tagantjärele seletada, miks Teist sai oftalmoloog ehk maakeeli silmaarst?

«Et minust arst sai, on loomulik. Meie suguseltsis tuleb kokku 16 arsti, siia kuuluvad siis mu vanemad, tädid, onud, samuti tudengid, kes veel õpivad. On sisehaiguste arst, kõrvaarst, hambaarst, ka loomaarst.»

Täienduseks: ka juubilaril keskmise poeg on sama tee valinud. Õpib V kursusel, võtab osa oftalmoloogiaringsi tööst. Tähelepanelik lugeja on ehk meie lehes ka Leo Schotter juuniori tehtud fotosid märganud.

«Ja et ma silmaarstiks õppisin, on ka loomulik. Mind on alati köitnud peen käsitöö, just nikerdamine. Aga silma opereerimine on samuti peen käsitöö. Et ma lühinägelik olen, siis näen palju peenemaid detaile kui teised, ja sedagi on minu ametis väga vaja.

Ma ei ole kunagi kahetsenud, et just oftalmoloogia valisin. Minu

meelest ei saa olla midagi tähtsamat kui inimesele nägemise tagasandamine. See on ka inimese ilu eest hoolitsemine. Silmad ju kaunistavad meid.»

Täienduseks: arstiks õppis prof. L. Schotter Tartu ülikoolis, mille lõpetas 1947. a. Tudengiaastail asus tööle silmakliinikusse. Siin on ta töötanud ordinaatorina, kateedri vanemlaborandina, assistendina, 1967. aastast professorina. Ta juhatas otorinolaringoloogiat ja oftalmoloogiat kateedrit.

Missuguste uurimistulemustega olete kõige rohkem rahule jäänud?

«Kõige enam peaksin rahul olema dissertatsiooni tulemustega. Kasutasin selleks ka füüsika abi, mis käsitles silma magnetkirurgiat. Teine tulemusrikkam suund on plastiline kirurgia. Oleme mitmeid ravi-meetodeid aastaid edukalt kasutanud, mida näitab kasvõi seegi, et kolleegid vennasvabariikidest meile haigeid suunavad.»

Täienduseks: 1964. a. kaitsitud kandidaadiväitekirja alusel anti juubilarile meditsiinidoktori kraad.

Millised erialaprobleemid on praegu kõige pakilisemad?

«Üleminek mikrokirurgiale. Peale tehniliste raskuste seisab ees veel ka psühholoogiline barjäär: õpitu ümberõppimine.»

17.—19. märtsil toimub Tartus VI Eesti NSV oftalmoloogide konverents. Mida on uut?

«Vahepeal on esile kerkinud, (eelmine konverents oli 9 aastat tagasi) uued ravisuunad. Näiteks lasteoftalmoloogias, mis lubavad loota lühinägelikkuse pidurdamist, samuti glaukoomi (roheline kae) ravis, uued operatsioonid, mis on võrreldes klassikaliste operatsioonidega säästvamad ja kindlamad. Profülaktikaski on uut: sel aastal alustatakse NSVL tervishoiuministri käskkirja alusel massiliste silmarõhu mõõtmistega kõigil, kes on üle 40 aasta vanad. Probleeme on teisigi ja nüüd saavad mitmed neist koos kolleegidega (ettekandjaid on Moskvast, Minskist, Leningradist, Odessast, Alma-Atast jm.) läbi arutatud.»

«TRÜ-st» nr. 7, 1967 loeme: «Muusikaringkondades tuntakse Leo Schotterit heliloojana. Tema vokaalloomingut on esitatud avalikel kontsertidel.» Kas nüüd, 10 aastat hiljem jäävad need sõnad jõusse?

«Külstage aktust 18. märtsil kell 15 ülikooli aulas. Saate vastuse.»

Täienduseks: ümmarguse tähtpäeva puhul on kombeks ära tuua juubilaril kirjutatud artiklit ja teaduslike tööde arv, loetleda autasud. Toome need ära koos professori kommentaaridega. Vabariiklikes, üliõpilustes ja välismaa väljaannetes on avaldatud 91 tööd, originaalsete instrumentide ja operatsioonimeetodite eest on saadud 5 autoritunnistust, 26 tunnistust ratsionaliseerimise-ettepanekute eest (kokku ligi 20 operatiivset meetodit ja modifikatsiooni, ligi 40 aparaati ja instrumenti). Arvukatele auhinnadele ja diplomitele lisaks medal «Eeskujuliku töö eest», 1966. a. ENSV teeneline arst, vabariikliku oftalmoloogide seltsi esimees, üliõpilustes seltsi esimehe asetäitja, juhatuse presiidiumi liige, gerootalmoloogilise komisjoni liige, NSVL Meditsiiniakadeemia teadusliku nõukogu liige, Eesti NSV Pimedate Ohingu auliige («Olen sellesse juba ammu valitud ja hindan seda kõige enam.»). ENSV peaoftalmoloog.

Lõpetuseks: 1958. aastast loeb professor Leo Schotter üliõpilastele silmahaiguste kursust. Ta on üks hinnatumaid õppejõude. Kui arstiteaduskonna üliõpilased mõni aasta tagasi õppejõude pingerea koostasid, oli professor esimeste hulgas. Tema loengud on sisukad, illustratiivsed, emotsionaalsed.

Homsel tähtpäeval ühineb kolleegide, õpilaste ja abisaajate õnnitlustega ka toimetust. Palju edu ja jõudu järgnevateks aastakümneteks!

VARJE SOOTAK

16. märtsil tähistas mikrobioloogia kateedri juhataja professor Akivo Lenzner 50. sünnipäeva.

Juubilar sündis Tartus arsti perekonnas, õppis Treffneri gümnaasiumis, kuid lõpetas sõja-aastate tõttu keskkooli NSV Liidu tagalas. Pärast õpinguid TRÜ arstiteaduskonnas aastail 1945—1951 sai A. Lenznerist sõjaväearst. Demobiliseerunud 1960. aastal, asus ta tööle TRÜ mikrobioloogia kateedrisse, mille juhatajaks ta sai 1964. a.

A. Lenzneri teadustöö algas juba üliõpilasena, mil tal valmis esimese auhinna ja NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi preemia vääriliseks tunnistatud võistlustöö tuberkuloosi mikrobioloogiast. Juba sõjaväearstina jätkas ta sama teema uurimist ning 1953. a. kaitses kandidaadiväitekirja. Järgnevatel aastatel huvitus A. Lenzner immunoloogia ja organismi resistentsuse probleemidest, mis suunas teda uurima inimese normaalseid mikrofloorat ja selle alalisi esindajaid — laktobatsille. A. Lenzneri nimega võib siduda rea originaalseid laktobatsillide samastamise ja uurimise meetodeid, mida nüüd kasutatakse üliõpilustes ulatuses. A. Lenzneri tööd olid aluseks uude uurimissuuna kujunemisele, mis käsitleb inimese laktobatsillide bioloogiat ja nende osa organismi mitmesuguste füsioloogiliste ja pato-

loogiliste seisundite puhul. Selle tulemusena valmis juubilar juhendamisel rida kandidaadiväitekirju ja ta ise kaitses 1973. a. edukalt doktoriväitekirja. Professori kutse anti A. Lenznerile 1976. a.

Enam kui 130 publitseeritud teadusliku artikli autorina on A. Lenzner pälvinud eriteadlaste seas laialdase tunnustuse. Koos oma kaastöötajatega on juubilar osaline ühises teadustöös mitme üliõpiluse institutidiga, samuti ka Prahas asuva Ülemaailmse Tervishoiuorganisatsiooni referentslaboratooriumiga.

Üliõpilased tunnevad prof. A. Lenznerit elavasõnalise lektorina, sõbraliku, kuid nõudliku pedagoogina; kaastöötajatele ja vabariigi arstidele on ta autoriteetne, alati abivalmis kolleeg, kelle sügavad teadmised ja kogemused on ühisele tervishoiuüritusele palju kasu toonud. NLKP liige 1959. aastast, on A. Lenzner käesoleval ajal arstiteaduskonna parteibüroo ideoloogiasektori juhataja. Ühtlasi lasub tal juba aastaid I. I. Metšnikovi nim. Epidemioloogide, Mikrobioloogide ja Infektsionistide Vabariikliku Seltsi juhatuse aseesimehe ja sama seltsi Tartu filiaali esimehe kohustus.

Juubilaril töö on leidnud äramärkimist V. I. Lenini nimelise juubelimedaliga, I. I. Metšnikovi ja Louis Pasteuri juubelimedalitega, ÜLKNÜ Keskkomitee, Kaliningradi oblasti LKNÜ, Tartu Linna TSN Täitevkomitee ja EKP Tartu Linnakomitee ning Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ning Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi auhinnadega.

Kirjanik Ralf Parve ütles oma 50. sünnipäeva puhul, et viiskümend pole veel mingi juubel, vaid ainult tüli ja vaev asjaosalisele! Igal juhul ülalõeldu algussõnadest ja ka prof. A. Lenzneri isikust läheduses oleme õigustatud eeldama, et meie professori paremad tööaasta on veel ees!

Prof. A. Lenzneri kolleegid ja õpilased õnnitlevad teda tähtpäeva puhul ning soovivad talle kogu südamest jätkuvat jõudu, tervist ja edu tulevikus!

Kolleegide nimel
EUGEN TALLMEISTER

Et täiustada ÜPP-d

Üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika nõukogu järjekordsel istungil kuulati informatsiooni sellealast tööst füüsika-keemiateaduskonnas, tehti esialgseid kokkuvõtteid viimaste kursuste üliõpilaste atesteerimisest ja määrati kindlaks kevadsemestri töösuunad.

Nagu füüsika-keemiateaduskonna ühiskondliku prodekaani dots. J. Tamme informatsioonist ilmses, laabus sügisene atesteerimine ladusalt, 64,6% atesteerimisele kuulunud II—IV kursuse üliõpilase ühiskondlik-poliitiline aktiivsus tunnustati heaks või väga heaks. Teaduskonnas tehti katset täpsustada hindamiskriteeriume, mis oluliselt mõjustasid ka hindeid. ÜPP komponendid on seni suhteliselt nõrgem teoreetilise kursuse õpetamine. Ühiskonnateaduslikke referaate koostatakse võrdlemisi aktiivselt. Referaatide üldarv oli isegi suurem kui atesteerimisele kuulunud üliõpilaste

arv. Samal ajal aga ei koostanud enam kui 10% teaduskonna üliõpilastest aasta jooksul ühtki referaati. Paljud üliõpilased ei tunne mu-ret referaatide õigeaegse sissekandmise eest atesteerimisraamatusse.

Lektor-propagandisti oskuste ja kogemuste süvendamiseks valmivad III kursuste üliõpilastel loenguteksid esinemiseks praktika ajal. Et peaaegu pooltel üliõpilastest ei olnud mõõdund õppeaastal ühtki pidevat ühiskondlikku ülesannet, on tõsiseks probleemiks nende otstarbekohane jaotamine, kõigile üliõpilastele vajalike ühiskondliku töö kogemuste andmine.

Vastavalt ÜPP nõukogu otsusele toimus veebruari teisel poolel praktilik viibimise tõttu atesteerimata jäänud viimaste kursuste üliõpilaste atesteerimine üheaegselt kõigi lõpetajate ÜPP-alase lõppatesteerimisega, mille tulemused leiavad kajastamist iga lõpetaja iseloomustu-

ses. Nagu esialgsed kokkuvõtted näitavad, läheb atesteerimine üldiselt hästi. Täheledatakse vanemate kursuste, eriti pedagoogiliste erialade üliõpilaste aktiivsuse suurenemist. Kahjuks leidub lõpetajate hulgas ka üksikuid selliseid üliõpilasi, kelle aktiivsuses oli tõsiseid puudujääke.

ÜPP nõukogu kevadsemestri tööplani kinnitamisel otsustati jätkata teaduskondade komsomolisekretäride informatsioonide ärakuulamist komsomoliorganisatsiooni osast ÜPP komponendid realiseerimisel. Kavas on lektor-propagandisti oskuste ja kogemuste omandamise ja ÜPP teoreetilise kursuse juurutamise arutelu, hindamiskriteeriumide täpsustamine, ÜET töö ja mitmete teiste küsimuste analüüsimine saavutamaks ÜPP kompleksi edasist täiustamist ja efektiivsuse tõstmist, et edukalt läbi viia käesoleva aasta oktoobris toimuv atesteerimine.

LEMBIT KIIK

Filmipäevad Tallinnas

6. märtsi keskpäeval kogunes umbes paarkümmend huvilist Tallinna Heliloojate Majja, et osa saada noorte filmipäevadest.

Esimesena kõneles «Tallinnfilmi» režissöör J. Müür. Ta rääkis, et režissöör peab olema tahtekindel, oskama oma ideede eest seista, neid kaitsta, peab oskama inimestega suhelda ja mõnikord olla ka julm. Kord läinud kogu võttepääv tühja, sest näitlejanna ei hakanud nutma! Lõpuks kasutati äärmist vahendit — füüsilist jõudu. Efekt oli suur, kuigi pärast tuli põlvili vabandust paluda.

Et «Tallinnfilmi» tööga rahul ei olda, on ajakirjandusest kõigile teada. Aga vaevalt suudavad sellised «kritiseerijad», nagu meie klubis näidatud «dtsoshov-filmi» autorid midagi paremaks muuta. Oleks õige oma energiat, võib-olla

isegi annet mõttekamalt kasutada. Päevakava läks edasi. P. Urbla rääkis vene revolutsioonilisest kinost, mille näitlikustamiseks oli Protazanovi film «Padaemand». Päevale pani punkti vapustav film — L. Sepitko «Kõrgastumine». Teravalt oli esile tõstetud isiksuse probleem: kas inimene suudab surmaga silmitsi seistes inimeseks jääda?

Teisel päeval rääkis M. Soosaar Ameerika filmi rajajatest, «Hollywoodi» tekstest, T. Ince ja D. Griffithi loomingust. Ameerikas hakati filme tootma enne kinematograafia leiutamist (1895. a.). Nimelt sobitas Edison esimene assistent W. Mickson 1889. a. kokku erinevatest allikatest tuleva heli ja pildi. Projektorina kasutas ta veel patenteerimata kinematograafi, mis tegelikult oli ülesvõtteaparaat. Sellega

tervitas ta Edisoni, kui see saabus ühelt reisilt. Filmil oli ta ise kaabut kergitamas ja sõnamas: «Good morning, Mr. Edison! Glad to see You back. I hope You are satisfied with the Kinetophone.»

Näidati ka kuut filmi äsja ÜRKI lõpetanute loomingust. Nende hulgas olid «Võsakurat» (Simm) ja «10 minutit võitleva ateistiga» (Tahvel), milliseid M. Soosaar pidas viimaste aastate paremateks debüütfilmideks. Oli ka autorite kollektiivi poolt loodud teravalt kriitiline looduskaitseteemaline film «Janu vee ääres» ning T. Ince «Tšivillatsioon» ja D. Griffithi «Sallimatus». Milleks üritus organiseeriti? Rein Karemäe sõnade järgi ajendas seda tegema mure eesti filmi kaugema tuleviku pärast ja võib-olla just tänu sellele üritusele kasvab meilgi mõni Fellini, Antonioni või Bergman.

JAAN KOLBERG,
TRÜ filmistuudio esimees

Filosoofia-konkurss

TRÜ filosoofia kateeder kuulutab välja Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud viktoriinkonkursi «TRÜ» 1976/77. õ.-a. parim marksistliku filosoofia tundja.

Läbiviidava konkursi eesmärgiks on tõsta üliõpilaste huvi marksistlik-leninliku filosoofia sügavama omandamise vastu, süvendada ja tugevdada nende maailmavaatelist veendumusi, uurida arenenud sotsialismi teoreetilisi probleeme, tema kommunismiks ülekasvamise seaduspärasusi, arendada aktiivset loomingulist lähenemist filosoofilistele probleemidele.

Konkurss on mõeldud põhiliselt filosoofiat õppivate III kursuste stantsioneerit üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise materialismi kursuse ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. Konkursi II ja III voorus võivad osaleda ka I, II, IV, V kursuse filosoofiavahuvilised üliõpilased. Vahetult võivad II voorust osa võtta eelmise aasta dialektilise materialismi konkursi 9 paremat.

I voorus, hiljemalt 22. märtsiks

EÜE-77

Täidetud perfokaartide vastuvõtt jätkub. Täiendav dokumentide vormistamine välisrühmadesse sõitjatele algab siis, kui kõrgemate koolide komsomoliteedepoolt esitatud pingeread on kinnitatud EÜE keskstaabi ja ELKNÜ Keskkomitee poolt.

Meie üliõpilased sõidavad Poolasse, Ungarisse, Tšehhoslovakiasse ja Saksa DV-sse; TRÜ välisrühmad on Krakov, Debrecen, Vesz-

1977. a., selgitavad filosoofia seminaride juhendajad koos rühma aktiiviga välja 1—3 paremat üliõpilast, arvestades nende dialektilise materialismi eksami hinnet, õppereferaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti nende tööd ÜÜÜ-s ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (7. aprillil 1977. a. kell 18, ühiskonnateaduste majas a. 212) toimub kirjaliku tööna (testina), mille küsimused-ülesanded töötab välja ja kinnitab filosoofia kateeder. II vooru 10 paremat üliõpilast pääsevad III vooru.

Lõppvoorust (III voor) 22. aprillil 1977. a. esineb iga osavõtja oma valitud teemal lühikese (7 min.) ettekandega, samuti lühisõnavõtuga (5 min.) konkursi žürii poolt antud teemal. Esinemisjärjekord loositakse. Paremusejärjestuse lõplikuks kindlaksmääramiseks arvestab žürii ka II voorus saavutatud tulemust.

Esinemise hindamisel arvestab žürii teadmiste sügavust, oskust ühendada filosoofiline analüüs komsomistliku ülesehitustöö küsimustega, NLKP XXV kongressi materjale ja Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 60. aastapäeva aktuaalseid probleeme. Samuti arvestab žürii esinemisostkust.

III voorust osavõtnud kolmele paremale võimaldatakse sõit sotsialismimaale, ülejäänud saavad mälestuseseme.

premi. Välismaal viibimise aeg on jagatud kaheks — kolm nädalat tööd ja kümme päeva n.-õ. kultuuri-programmi: sõiduga kokku veidi üle kuu. Sõit on tasuta, varuda tuleb aga vahetusraha (soovi korral).

Väljaspool Eesti NSV-d NSVL piirides moodustatakse sellel aastal järgmised rühmad: Komi (kureeriv kool — TRÜ, rühma suurus 50 inimest), Karjala (150 inimest), Gagarin (TPI, 40 inimest), Stavropol (tehnikumid, 100 inimest), raudteerühm (tehnikumid, 100 inimest). Kõigis rühmades kestab tööperiood kaks kuud.

(Vt. ka 4. lk.)

Teater ja noor vaataja

14. teatrikuu kestab. Pole hilja meenutada, et selle juhataks õigupoolest sisse Tallinnas 25. veebruarist 2. märtsini toimunud Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV noorsooteatri III festival. Kokkusoitnud teatrikollektiivide kõrval aitas üritust kaalukamaks muuta arvukas ja autoriteetne kriitikakond, kelle hulgas rajatagusegi teatrimaailma esindajaid. Kogenud teatrispetsialistide päralt olid etendustejärgsed arutelud ning lõppakordina konverents teemal «Teater ja noor vaataja».

Etendati ühtekokku kuut lavastust, mille ainsaks ühiseks jooneks esimesel pilgul oli see, et loominguks kollektiivide kannavad noorsooteatri nime. Valgevenelaste lühibus teatrimäng ja leedukate psühholoogiline tänapäevatuks erinesid nii lülaste romantilistest klassikalavastustest kui ka nn. publitsistlikust ja «ilusast» teatrist, mille alla võiks ehk paigutada meie kaks lavastust. Vaatajategi soovitatav vanusepiir kõigub aastatest, mis mõnel juhul väljendatavad ühe kae sõrmedega, inimee kõrgema astmeni. Sellepärast on festivalist «üldse» kirjutas des raske minna konkreetsemaks sõnadest huvitav, sisukas, õpetlik jne.

Alljärgnevas püüame ühendada kahe noore inimese muljekatsed väikeseks ülevaateks toimumust.

Esimesena avanes eesriie Valgevene NSV Noorsooteatri trupile. Näidend-muinasjutu «Hädas hoia meid kokku» autoriks on poeet P. Makal ja lavastajaks teatri peanäitejuht G. Borovik. Toreda muusikalisel kujundusel on rahvavilise kasutades loonud helilooja J. Glebov.

See mitte just eriti mõtlikas lugu on noormale publikule õpetamiseks tõde headusest, inimeste ja loomade sõprusest. Näidendi sisulist nõrkust ei korva näitlejate haarav mängulust, laul ja hoog. Akrobaatika ning tsirkusenumbriid on küll köitvad, kuid kas ei ole see liiga odav vahend väikeste südamete võitmiseks, pakumata neile tõelist teatrikunst. Ebaõnnestunuks võib lugeda kogu lavastuse kujundust. Vaevalt, et seda värvide ja rekvisiitide kuhjast saab rahvusliku omapäraga seletada. Palju oli laval igasuguseid asju, mille otsustarve ja tähendus jäidki selgusetuks.

Üheks enamõnnestunud lavastuseks oli leedulaste «Kõtt, vikati-meis, kõtt!» (Päris õnnestunuks ei loe ühtegi). Eneseiroonilise retrospektiivina nähtud kujunemislugu. Küllalt kindlapiiriliselts adresseeritud ja ilmselt ka noorele inimesele lähedane teema. Kõige enam kõne- (ja kirjutamis-) aineks olnud sümbol lehm Muu oli tõepoolest tore ja huvitav leid, samuti kogu festivali meeldejäätavaimad näitlejatöid. Ka oli selles lavastuses tunda kindlat režissöörikäit.

Sisuliselt tavaline noorsoonäidend, milles on armastust, mis sünnib vastu vanemate tahtmist, helli tundehekti, naiivsust, tofraid olukordi, noorte ja vanade kokkupõrkeid — kõik toimumas sõjajärgsel ajal ühes Leedu provintsi linnas. Ja kogu loo põhjustas lehm Muu.

Festivali kolmanda päeva hommikul vaadati meie noorsooteatri «Protsessi», õhtu lõpetati etendusega «Tinasõdur, baleriin ja siga». Kuigi mõlemad lavastas K. Komissarov, on stiililine erinevus ilmne. Vastavalt materjalile (K. Komissarovi dramatiseering Abby Manny filmistsenaariumi «Kohus Nürnbergis» alusel) ja mõjutatusele on valitud ka kujundid. Noortega räägitakse nende endi keeles. Popmuusika, liikumine, värvi- ja valgusefektid — kõik see peab aitama mõtet edasi kanda.

Et arvestatud on inimestega aastas 12—17, ei tekkinud festivalil soovitud vastukaja. «Protsessi» filosoofiliste, psühholoogiliste ja esteetiliselt tasandite määramisel — kaalumisel kandus vaidlusi publitsistlikule teatritvormile üldse. Arvukate diskussioonide lõpptulemusena jõuti selleni, et sääraseid sotsiaalselt aktiivseid ja aktuaalseid (nagu iga plakat oma ajas) lavastusi on vaja.

Meie endi arvamus määrah ära vanus, mis ei ole enam see «õige», ja arvamine, et heas teatris peaks toimuma kõigepealt kunsti sündimise ime.

«Tinasõdur, baleriin ja siga» on Mati Undi näidend igale eale Hans Christian Anderseni muinasjutule motiividel. Kokku on sulatatud umbes kuus muinasjuttu ja autor nimetab seda kollaažiks. Suure töö on ära teinud kunstnik Tõnu Virve. See ongi võib-olla lavastuse tugevaim kül. Nõrgem — terviku puudumine. Praegusel kujul on see vaid rida üksikuid stseene, mille taga alati ei tunneta H. Chr. Anderseni nukker-filosoofilist vaimu.

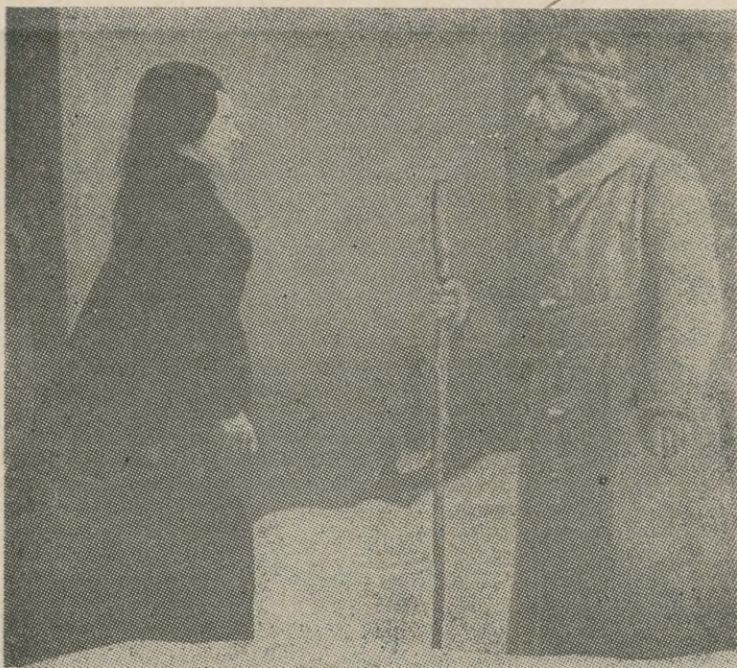
Lavastuse raamiks on vana mehe ja poisi ilmumine näidendi algul ja sama poisi ilmumine näidendi lõpul vana mehena, kuid see raam on liiga nõrk ning pilt kukub kildudeks. Nii jäigi ta meelde üksikute kildudena, mille hulgas mõni pilkupüüdev ja ere segi hallide ja tuhmunudega.

Üheks meeldejäätavaks (kuigi vähemhaakunumaid) oli varjudeteater «Ööbik».

Läti NSV Noorsooteater alustas «Romeo ja Juliaga», mis loetust tugevalt erineb: A. Sapiro lavastus polnud nii romantiline. Noorte armastuslugu, mida ikka ülivõrdega iseloomustatakse, ja selle traagiline lõpp oli antud lavastuses teisenenud olustikudraamaks, itaallaslikust üpris slaavipäraseks. Jäi mulje, et näitlejad mitte alati ei tunnetanud Shakespeare'i teksti ja nii polnud heas Pasternaki tõlkes värsside taga mõtestatud tegevust. Mõni sõna kujundusest. Värvilahendus ja kostüümid olid toredad. Küsimärk jääb mõttesse vaid tuvimajast, rõdu ja mungakongi sümboliseerivast ehitsest keset lava. Suurt elevust tekitasid kolm redelit, mis kohale tassiti. Päril naljakas oli. Kuid — Shakespeare'i sõna oleks helisenud ka tühjal laval, ehk veel tugevamini.

Kui paigutada etendused paremusjärjestusse, peaks alustama lõpust, s. o. Läti teatri etendusest «Kuldratsu». Teemalt Iginoor ja vana ühteaegu — hea ja kurja võitlus. J. Rainise karged värssid jutustavad klaasmäel seitsmeaastast und magavast kuningatütrest ja tema romantilisest päästjast. Jäi küsitavaks see, kas kangelase ossa naisnäitleja valimine oli just kõige sobivam. Mingilt üldistusastmelt sümboliseeris ta rahvuskangelast, kellele feminiinsus kasuks küll ei tulnud. Sellest allegoorilis-filosoofilisest lavastusest õhkub midagi ürgset, headuse jõudu, mille poolest nii meie ise kui ka meie tänapäeva näidendid üsna vaesed on. Kuigi Rainis on juurtega kõvasti kodumullas, teeb näidendi lähedaseks äldnimlik teema, millele analoogiat leiab ka Kreutzwaldi loomingist.

Festivalil käisid
AUNE NUIAMÄE ja
KATRIN SAKS

Ürgjoudude — Musta ema (V. Skurstene) ja Valge isa (I. Skrastinš) kokkupõrge «Kuldratsu» lavastuses.

Kleine Schloss-Strasse

14. märtsil möödus 176 aastat KRISTIAN JAAK PETERSONI, maa-rahva lauliku sünnist. Aastakümneid on uuritud tema elukäiku, kuid vaatamata püüdlustele on see ikkagi jäänud katkendlikuks. Aja hägune loor on kiitsi end kergitama.

Kuigi teatakse tema sünniaega ja seda, et ta sündis Riias Jakobi kiriku teenri Jacob Petersoni ja ta naise Anna Elisabeti kolmanda lapsena, pole siiani teada tema sünnimaja. Kirjandusloolased on selleks pakkunud kokku seitset erinevat hoonet Jakobi kiriku lähimast ümbrusest. Üks Kr. J. Petersoni uurijaist, Tõnu Karma, kirjutas («Keel ja Kirjandus» nr. 8, 1972): «Kus elas Kristian Jaak esimesed 5 aastat, selle kohta otsesed andmed siiski esialgu puuduvad. (...) Nii või teisi on Kristian Jaagu esimesed lapsepõlvemälestused seotud ikkagi majaga nr. 74 Väike-Lossi tänaval.» Maja asub Maza Pils tänava ja Komjaunatnes tänava nurgal, Maza Pils 6. Juuresolev foto avab vaate majale kirde pooli.

Ülalmainitud «Kees ja Kirjanduses» on T. Karma kirja pannud järgmised read: «Huvitavaid kombel ei tundu ta meile (...) nii kaugena kui mõnigi noorem mees.» Ja tõesti, hoolimata distantistist, mis lahutab meid Kristian Jaak Petersoni ajast, pole tema looming tänapäevani kaotanud oma tähtsust, oma selget ilu.

Tekst ja foto
RAIMU HANSON.

Repliik

DISKO, DISKO

«Diskorite heitlus hakkab lõpule jõudma,» nii võis lugeda kuulutustelt. Seega võib juba kirja panna esmasid muljeid. Ettevõtmine isenesest on väga kiiduväärne, midagi sarnast võiks edaspidigi toimu- da. Iga diskor püüdis teistest erineda ning programmid kujunesid mitmekülgseteks ja küllalt huvitavaks. Usun, et žüriil on väga raske otsustada, kes on parim, kelle ees- lava teistest etem. Oleks huvitav teada, mis on hindamise aluseks, kas hea kõneoskus, muusika tund- mine-teadmine, publiku naerutamise või veel midagi. Võib-olla ka kõik need kokku.

Koos heliplaadiõhtute kvaliteedi tõusmisega tõusid piletihinnadki, mõnikord tuli maksta tervelt rubla. Vanal heal ajal piisas poolest. Kas

pole hinnad ehk liiga kõrgeks kruvitud, sest muusika tuleb plaatidelt, s. t. olulist osa etendab tehnikat? Mälestuseks muutuvad juba peod, kus võis kuulda ja näha naturaalsest musitseerimist. Mõte ühendada disko- ja ansambliõhtud pole uus, aeg oleks see ellu viia. Ei maksaks aga piirduda vaid kontsertidega, mis kestavad tunni ja kus esteetika pealinna ansambliid.

Ja veel üks tähelepanek. Närimiskummi on meil heaks kiidetud. Küllap see soodustab nii seedimist kui lõulihaste arengut. Kus ja kuidas seda närida, on iga- ühe isiklik asi, kuid ärgem poe- tagem seda tantsupõrandale, sest pikapeale võib parkett kattuda kummi- ga ja kleepuval põrandal pole kuigi mõnus jalga keerutada!

P. S. Kui klubi saaks veel ühe õhuakna, siis oleks see lausa ideaalne koht tantsuks, kontserdiks, dis- koks.

E. PEHK

ÜTÜ PSÜHHIAATRIARINGI JA HOSPITAALSISEHAIGUSTE RINGI

ühine koosolek toimub kolmapäeval, 23. märtsil kell 18 psühhiaatriaig-

la auditooriumis. Päevakorras: skisofreenia varased tunnused (S. Rattassepp), neurootilised sündroomid (T. Tandere), rasked haiged sisekliinikus (H. Everaus) ja haige demonstatsioon (E. Eik).

olnust

Möödunud sajandil töötas Tartu ülikoolis lühikest aega — vähem kui kaks aastat — terapeutilise kliiniku professorina riigisakslane Bernhard Naunyn, Berliini bürgermeistri (NB! Berliinis oli peale selle ka oberbürgermeister) poeg. Oma elu lõpupäevil avaldas ta Münchenis 1925. aastal trükitis 572-leheküljelise teose pealkirjaga «Erinnerungen, Gedanken und Meinungen» («Mälestused, mõtted ja arvamus- sed»). See saksakeelne raamat on meie lugejatele vähe tuntud. Ta käsitleb rohkem kui 30 leheküljel Tartu tolle aja elu-olu ja pajatab huvitavalt ka K. E. v. Baerist.

Tõttades Tartu ülikoolis õppe- jõuna olid Naunynil sõbralikud suhted Baeriga. Peale selle leiame raamatust küllalt huvitavaid üksikasju Tartust aastatel 1869—1871, näiteks kasvõi sedagi, et ühendust Saksa- maa ja Tartu vahel peeti neil aastail peamiselt Pihkva kaudu.

Tollal oli Saksamaal raudteede ehitamine juba küllalt hoogustunud, Venemaal aga oli selle tempo veel üsna tagasihoidlik. Teiste soovitusel saabus Naunyn rongiga Berliinist Pihkvasse Eydtkuhneni piirijaama kaudu, kus tuli ümber istuda rongile Venemaa piiripunktis Veržbo- vos ja sealt siis sõita Pihkvani. Pihkva ja Tartu vahel oli aea soodus laevavahendus (8—9 tundi). Laevaga jõudiski Naunyn, nagu ta oma teoses pikemalt kirjutas, Tartu, otse Kivisilla juurde, kus teda ootasid kolleegid — ülikooli õppe- jõud. Et ajakohast hotelli Tartus tollal polnud, asus Naunyn esialgu astronoomiaprofessor) juurde elama viimase lahkel kutsel.

Kolinud peatselt mitmetoalisse avarasse üürikorterisse puumajas Riia mäel hobupostijaama (nüüd paikneb seal EPA peahoone) vastas, siirdus 30-aastane vallaline Naunyn

Naunyn ja Baer

oma töökohustuste täitmisele arsti- teaduskonnas ja kliinikus spetsiaal- se patoloogia ja teraapia alale ning polikliiniku juhtimisele. Saanud lähemalt tuttavaks kolleegidega, vaimustus Naunyn esmajoones Baerist, kes oli küll juba elatanud, ligi 80- aastane. Naunyni sõnade järgi oli ta sõbralik, avameelne ja jutukas vanahärra. Mõlemad sobisid teineteisega hästi.

Mõne aja pärast jäi Baer haig- laseks. Ta ei saanud enam teha har- jumuseks saanud pikki jalutuskäike, kadumas oli ka söögiisu. Baer ise arvas, et see tuleb vanadusnõrku- sest ning ei pidanud vajalikuks las- ta end arstil läbi vaadata. Kui tek- kis kestev valu jalgades, saatis Baer ühel õhtul oma teenija poli- kliinikusse Naunyni järele. Et vii- mast seal enam ei olnud, läks Baeri juurde Naunyni assistent L. Schrö- der. Baer laskis nüüd end läbi vaa- data. Selgus, et vanainimesel oli raske olnud oma varbaküüsi lõiga- ta, mis olid sisse kasvanud ja tegid valu. Schröderi abiga said jalad

korda ja Baer võis jälle pikki jalutuskäike ette võtta.

Baer kutsus oma traditsiooniliste- le teedõhtutele teiste sõprade ja kolleegide hulgas ka Naunyni, millest viimane kirjutab kui mõnusatest ja õpetlikest koosviibimistest. Saksa- maal levinud kombe järgi kasutati üksteise poole pöördumisel tiitleid. Tartus sellest pruugist lugu ei peetud, miljöö oli hästi kodune ja pal- ju hubasem, kirjutab Naunyn.

Naunyn ei olnud Tartus kaua: varsti sai ta Berni ülikoolilt kutse tulla professoriks Helveetsiasse. Et tingimused olid eriti soodsad, siis lahkus Naunyn Tartust 1871. a. aprilli algul.

Seekord aga laevavahendust Pihk- vaga polnud: veetee oli alles jään. Nii oli Naunyn sunnitud sõitma postihobustega Riiga, osa maad reel, osa vene vankril. Sõit Tartust Riiga oli vaevaline ja väsitav, kestis koos peatustega hobuste vahetamiseks 32 tundi. Riias sai Naunyn edasi juba raudteel. Uuele töökohale ta aga kauaks ei jäänud, sest siirdus sealt oma kodumaale Preisimaale Königs- bergi.

LEO LEESMENT

Näitus

13. märtsil möödus 175. aastat õigusteadlase ja ajaloolase Friedrich Georg von Bunge sünnist, kes on paljude Baltimaade ajalugu ja õigust käsitlevate uurimuste autor ning allikmaterjalide publitsist. Toome raamatukogus avatud näi- tusel on eksponeeritud viie aasta- kümne jooksul ilmunud Bunge töid. Siin võib näha tema kandidaaditööd 1822. aastast «Wie und nach wel- chen Regeln müssen die in Livland geltenden Gesetze interpretiert werden?» ning tema doktoridissertat- siooni «Über den Sachsenspiegel als Quelle des mittleren und umge- rechts, so wie des öselschen Lehn- arbeitsen livländischen Ritter- rechts, so wie des öselschen Lehn- rechts». Eksponeeritud on ka Bunge käsikiri 1824. aastast «Materjalien zum öffentlichen Rechte Livlands». Rohkesti on näitusel esindatud Bun- ge uurimusi Baltimaade õiguse ja ajaloo alalt ning Bunge poolt väljaantud ürikutekogusid.

Näitus jääb avatuks 13. aprillini.

KIIRA SCHMIDT

175 AASTAT TARTU ÜLICOOLI TAASAVAMISEST

Ülikooli asukoha ümber toimunud ägedad vaidlused rüütelkondade vahel olid maha peetud ning iidne Tartu sai taas ülikoolilinnaks. See oli aeg, millal Venemaal, eriti aga Balti kubermangudes küpses feodaal-pärisorjuse korra kriis, selle rüpes arenesid kodanlikud suhted, kogu maal laienes antifeodaalne massiliikumine ning oli mehistumas vene revolutsionääride esimene põlvkond kätte maksmaks tsarismile Radištševi eest, võitlemaks kannatava rahva vabaduse eest.

Arenevad kapitalistlikud suhted, linnaelanikkonna kasv, sise- ja väliskaubanduse laienemine, tööstuse osatähtsuse pidev suurendamine, sõjanduse areng, riigi valitsemisaparadi keerulisemaks muutumine seadsid uusi ülesandeid ka teaduslike ja haridusasutuste ette. Kasvas vajadus paljude erinevate erialade spetsialistide järele. Peterburi Teaduste Akadeemia ja Moskva ülikool ei suutnud enam neid vajadusi rahuldada. See oli üheks oluliseks põhjuseks, mis sundis tsaarivalitsust asuma haridussüsteemi ümberkorraldamisele (Tartus, Vilniuses) või uute asutamisele (Kaasanis, Harkovis, Peterburis jm.).

Teatavasti toimus Tartu ülikooli pidulik taasavamine 21.—22. aprillil (3.—4. mail) 1802. a. tegeliku riiginõuniku von Bocki majas, (praegune ühiskonnateaduste hoonne), mille ülemise korruse oli ülikool saanud ajutiseks kasutamiseks (vt. «Tartu Riiklik Ülikool», nr. 30,

1976). Pidustused algasid rongkäiguga (ees kuraatorid, neile järgnesid professorid, nooremad õppejõud, ametnikud, üliõpilased, külalised) Jaani kirikusse, kus ülikooli teenistujad andsid ametivande. Pärast seda pöördui tagasi von Bocki majja, kus esines avakõnega kuratooriumi nimel Liivimaa aadlik krahv G. A. v. Manteuffel. Pärast teda rääkis ülikooli esimene prorektor usuteaduse professor Lorenz Evers. Loeti ette ülikooli põhikiri ja avaldati tänu kuraatoritele. Esimene pidupäev lõppes lõunasöögiga krahv von Manteuffeli juures ja linnavalitsuse poolt külalistele korraldatud balliga.

Järgmisel päeval esinesid teaduslike ettekannetega vastsed professorid L. Evers, G. F. Parrot, M. E. Styx, G. F. Pöschmann, D. G. Balk. Külaliste hulgas oli ka Viru-Nigula pastor Otto Willem Masing, kes oma ladinakeelses tervituses väljendas siirast rõõmu ülikooli taasavamise puhul: «Tervitan ka sind, Isamaal Juba on möödas need pimeduse sajandid ja mõne aasta pärast me näeme sind tarkuse kiirte poolt imekaunilt valgustatuna...»

Mõni sõna aktusel peetud kõnedest.

Teatavasti ülikooli taasavamine ja ka edaspidine tegevus toimus

LINDA ERINGSON

pingelises ideoloogilises võitluses, mis arenes erinevate poliitiliste jõudude ja grupeeringute vahel. Tsaarivalitsus lootis, et Tartus on ülikooli kasvandikud enam isoleeritud Venemaalt tulevatest revolutsioonilistest ideedest ning neist kujunevad poliitilisest elust eemalseisvad truualamlikud isevalitsuse ametnikud. Rutates ette ütleme kohe, et need valitsuse lootused läksid suurel määral luhta.

Reaktsioonilised balti aadlikud nägid taasavatava ülikooli põhiülesannet feodaal-pärisorjuse korra kaitses ja soovisid allutada ülikooli oma mõjule, et vastandada teda arenevale progressiivsele valgustusideoloogiale. Sel eesmärgil püüdsid nad haarata ülikooli juhtimist enda kätte. Need taotlused ja püüdlused tulid selgelt ilmsiks kuraator von Manteuffeli avakõnelt peetud kõnes. Ta ründas avalikult rahvaalgustajaid, eriti Garlieb Helwig Merkeli, nimetades teda «ebakompetentseks, pealiskaudselt haritud rajataguseks kirjameheks», kes nägevat eestlaste ja lätlaste harimata ja hädade ainukest põhjust pärisorjuses ja meelega ei nägevat enamiku mõisnike tähelepa-

nelikku hoolitsemist ja suuri ohvreid oma talupoegade heaks... Kuraator manitses professoreid ja üliõpilasi olema truu ja ustavast keh-tivale korrale, eriti balti aadli huvide kaitsmisele.

Kuid samal ajal anti krahv von Manteuffelile tõsine vastulööök. Füüsikaprofessor G. F. Parrot esines 22. aprillil (4. mail) kõnega «Mõningatest vaadetest loodusteadustele, lähtudes nende mõjust inimkultuurile nii intellektuaalsest kui ka moraalsest seisukohast vaadatuna». G. F. Parrot põhjendas hariduse ja teaduse tähtsust tööstuse ja põllumajanduse arengule. Pöördudes üliõpilaste poole, manitses ta neid just talupoegadesse inimlikult suhtuma, nägema neis oma tootjaid: «Nad on teie tootjad hällist hauani. Teie võlgnete kõik oma elurõõmud, kõik oma elumõnu nende raskele tööle... Kogu selle töö klassi madal arenemistase on olnud eelduseks Teie kõrgele kultuuritasemele. Sel ajal, kui teie kasutate siin kiiduväärt hoolega kõike seda, mis teadus ja kunst on suutlised andma teie kultuuri hüvanguks, töötab talupoeg teie heaks põllul; ta pühendab teile oma vaeva, ränkasketes tingimustes töötades kogu päeva, isegi osa öödest, ja seetõttu on ta

sunnitud oma kultuuritasemelt maha jääma. Olge siis tänulikud, austage inimeste klassi, kes nii palju teie heaks teeb... Teie mõistate, et teie tootjatel on õigus palju enamale kui vaid viletsale elujärjele, et neil on täielik õigus nõuda teie tänulikkust, teie lugupidamist, meie tänulikkust, meie lugupidamist.»

Üldajaloo, statistika ja geograafia professor G. F. Pöschmann formuleeris ülikooli ühe tähtsama ülesandena Venemaa igakülgse uurimise kaasa aitamaks maa tootlike jõudude arengule. Kõneldes ülikooli suhetest Balti kubermangudega, rahutas G. F. Pöschmann vajadust «tõsta» aja jooksul kõrgemale astmele talurahvaklassi kultuur, kes oma hariduses veel nii tugevasti maha jääb», kelle olukord on tsiviliseeritud maailmale etteheiteks. Ta kutsus uurima eestlaste ja lätlaste keelt, rahvaluulet, tavasid, ajalugu.

Seega juba ülikooli avaaktusel pörkasid teravalt kokku reaktsioonilise balti aadli ja progressiivselt meelestatud ülikooli professorite seisukohad.

Pärast teaduslikke ettekandeid toimus üliõpilaste immatrikuleerimine: 19 üliõpilasele andis prorektor L. Evers kätte matriklid, õnnitles neid «akadeemilisteks kodanikeks» saamise puhul ja manitses usinasti õppima ning ülikooli korda austama.

Avapidustused lõppesid, külalised lahkusid. Opetöö algas 1. (13.) mail 1802. Taasavatud ülikooli esimene semester kestis ainult kaks kuud. (Järgneb.)

Suusasõnumid sulavad kokku

Viimased suusauudised meie ajalehe veergudel rääkisid TRÜ võistkonna edust vabariigi meistri- ja võistlustel, Fjodor Koltšini hõbemedalist juunioride maailma- ja Eesti võistlustel ja töid eelteate teaduskondadevahelistest võistlustest.

Nüüd siis viimase paari nädala tähtsamad sõnumid:

● Fjodor Koltšini sai Holmennollenis rahvusvahelistel võistlustel kahevõistluses tugevas meeste konkurentsis kolmanda koha. Fjodor täitis sellega ka suurmeistri normi.

● Teaduskondadevahelistel võistlustel käis pikk heitlus KKT I ja majandusteaduskonna vahel. Individuaalselt said meistritiitlid Anne Mehik ja Mehik Kard (KKT I). Teaduskondade rivi: KKT I k., majandust., bioloogia-geograafiat. Suurim üksus — arstiteaduskond — ei saanud teatesõitjaid kokku!

● VTK talvise mitmevõistluses pole meil asjad kiita. Esimestel kõrgkoolide meistri- ja võistlustel jääme neljandale kohale.

● Neerutis Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu talisparkiaadil oli TRÜ-l oma grupis konkurendiks vaid TPI koondis. Eriti tihe rebimine käis teatesõitjades. Seekord sai nii naiskond (M. Merilai, H. Iher, K. Alev) kui meeskond (P. Paris, K. Zilmer, M. Alev, M. Alaver) talle lastest jagu. Tõhusaid punkte tõi meie esindusele veteranide klassis (5. koht) sportväljakute meister Leo Toom.

● Kõrgkoolide meistri- ja võistlustel murdmaasuusatamises said üldvõidu meie suusatajad. EPA-t edestati 90 punktiga. I kursuse kehakultuurlane Maret Ratt jäi võitmatuks mõlemal distantsil, teatesõidus tuli võit koos Anne Mehiku, Marika Lombi ja Ülle Toropiga. Meeste 20 km päris esikoha KKT IV kursuse tudeng Arno Saks. Rasketes ilmastikutingimustes toimunud võistluse põhjal koostati vabariigi üliõpilaste võistkond, kes pidi nädala lõpus sõitma Leedusse Balti tudengite matškohtumisele, kuid seal kandis on lumi läinud.

● Hooaja viimased suusaüritused on käimas. Homme kell 8 väljuvad Kingissepa tänava võimla eest bussid Kääriku mängudele. KÕIKIDE teaduskondade seitsmeliikmelisi võistkondi ootavad traditsioonilised stardid slaalomis, hüpetes, kahevõistluses, murdmaasõidus. Meelelahutusliku osa eest hoolitsevad mängudel raadio- ja televisioonimehed.

Suusasõnumid sulavad. Kraavidesse ja ojaadesse nirisevad kokku tänavutalvised mõnused rajad.

KAAREL ZILMER

Õnnitleme Silva Käärti, kes vabariigi meistri- ja võistlustelt kogus kolm kuldset ja üheleilulistest esivõistlustelt hõbemedali. ARNE KIVISTIKU foto.

Uudiseid spartakiaadilt

- Majandusteaduskond võitis suusatamise.
- Organiseerimine tagab edu.

1. ja 2. märtsil peeti Emajõe lühil TRÜ spartakiaadi suusavõistlused. Protokollidest nähtub, et heideldi iga sekundi eest. Üldvõidu päris majandusteaduskond KKT I kursuse, bioloogia-geograafiateaduskonna ja õigusteaduskonna ees.

Tulevastest majandusteadlastest käis rajal 28 üliõpilast, juristidest 13, bioloogidest-geograafidest 12, kõige noorematest kehakultuurlastest 15. Samal ajal tuli suusarajale ainult 1 filoloog, 2 ajaloolast, 6 arsti, 6 matemaatikut. Hoopiski kõrvale jäid spordimehed, KKT IV ja õppejõud. Ja seda tänavusel lumeroheks talvel. Kokkuvõttes ei tee 98 suusatajat midugi! au meie ülikoolile. Tegemist on spordifunktsionääride vähesel organisatsioonilise tegevusega nii teaduskondades kui ka kõrgemal. Rohkem eeltööd ja ladusamat korraldust tuleb nõuda USK suusaspordisektorsioonilt. Spordiklubi arvele aga tuleb kanda nli-suguse spordikalendri paljundamine, kus samale ajale langesid kaks teaduskondadevahelist üritust — suusatamine ja karikavõistlused kergejõustikus.

1. Bioloogia-Geograafiateaduskond	52
2. Majandusteaduskond	50
3. Õigusteaduskond	47
4. Arstiteaduskond	42
5. Matemaatikateaduskond	40
6. Kehakultuuritead. I kursus	36
7. Kehakultuuritead. IV kursus	33
8. Spordimed. osakond	30
9. Kehakultuuritead. II kursus	26
10. Füüsika-Keemiateaduskond	24
11. Kehakultuuritead. III kursus	22
12. Ajalooteaduskond	22
13. Õppejõud	18
14. Filoloogiateaduskond	14

Praegu käivad korvpalli- ja malevõistlused. Järgmises numbris avaldame lauatenise- ja laskevõistluste ajad ja tingimused.

VALTER LENK

Alagrupimängud lõpusirgel

Pärast kahenädalast vaheaega jätkati laupäeval ja pühapäeval ülikooli meistri- ja võistluste korvpallil.

Naiskondade kohtumistes näib kujunevat halvaks traditsiooniks mängudele mitteilmumine. Pühapäevale planeeritud kolmest mängust sai teoks vaid üks. Kehakultuuriteaduskonna I kursuse naiskond, kelle ridades mängisid seekord kaasa ka TRÜ esinduskoosseisu liikmed Inna Saad ja Ülle Koplus, oli matemaatikutest kindlalt üle ja võitis 87:23. Samasse «C» alagruppi kuuluv filoloogiateaduskonna naiskond sai võidu mänguta. Filoloogid on endale edasipääsu juba kindlustanud.

Alagrupist «A» on endale koha kuue tugevama hulgas kindlustanud majandus- ja õigusteaduskonna naiskonnad. «B» alagrupis seisab aga otsustav kohtumine spordimeetitsiini osakonna ja arstiteaduskonna vahel veel ees. Imestama paneb vaid see, et seni on nende kahe alagrupi peale kokku suudetud ära pida vaid üks (1) kohtumine (majandust. — õigust.).

Seevastu meeste mängud on möödunud põnevas ja kompromissitu heitluses. Loobumiskaotuse sai vaid KKT IV meeskond.

Alagrupis «C» said 2 väga tähtsat võitu järele I kursuse kehakultuurlastel. Laupäeval oli neil tublisti tegemist, et võita füüsikuid-keemikuid. Tänu vastaste ebaõnnele (lõpusekundel tabas neil neljast vabaviskest vaid üks) see õnnestus — 52:51. Pühapäeval aga kindlustati edasipääsu veelgi. Tugevat spordimeetitsiini osakonna meeskonda võideti 59:58. Rohkem kui pooled võistkonna punktidest viskas kindlalt mänginud «Kalevi» duubelmeeskonna liige Paavo Russak. Koos KKT I võistkonnaga üritavad siit edasipääsu ka spordimeetikutel laupäeval kaotanud (65:71) arstiteaduskonna tudengid. Selleks peavad nad võitma nii füüsika-keemiateadus-

konda kui ka KKT I võistkonda, viimast pealegi veel mitte vähem kui nelja punktiga. Spordimeetitsiini osakonna meeskonnal on finaalkoht juba käes.

Dramaatiliselt möödusid alagrupi «A» kuuluvate võistkondade mängud. Esimesel päeval juhtisid õppejõud mängus õigusteaduskonna üliõpilastega veel 12 sekundit enne kohtumise lõppu 3 punktiga, kuid siis muutsid kaks jämedat viga selle hoopis ühepunktiseks kaotuseks... Võiduga 50:49 tegi õigusteaduskonna võistkond suure sammu edasipääsu poole. Lõplikult peab aga kõik otsustama eelolev nädalavahetus, mil lõpetatakse mängud alagruppides. Edasipääsu võimalust pole kaotanud veel ükski võistkond peale majandusteaduskonna.

Kõik mängud on peetud alagrupis «B», kus kaotuseta tuli esikohale kehakultuuri III kursuse meeskond. Laupäeval võitsid nad ajalooteaduskonda 81:48, esmaspäeval pidid aga pärast võidetud poolaega nende paremust tunnustama bioloogid-geograafid. KKT III võitis 79:59. Teisena pääses siit edasi bioloogia-geograafiateaduskonna meeskond, kes laupäeval võitis hävitavalt filolooge 85:30. Kahe autsaideri mäng möödus pühapäeval aga tasavägiselt. Ajaloolased võitsid 55:49.

Alagrupimängud lõpetatakse eeloleval nädalavahetusel.

Laupäeval, 19. märtsil	
k. 16 õigust. — KKT IV (mehed)	
17 KKT IV — KKT I (naised)	
18 arstitead. — füüsika-keemiat. (mehed)	
Pühapäeval, 20. märtsil	
k. 11 arstitead. — KKT I (mehed)	
12 füüsika-keemiat. — matem. (mehed)	
13 matem. — KKT IV (naised)	
14 spordimed. — arstitead. (naised)	
15 majandust. — KKT IV (mehed)	
16 KKT II — õigust. (mehed)	

PRIIT JÕGI

EÜE-77

Ootame avaldusi parimatelt

Sel suvel saadetakse esimest korda ehitusrühm Komi ANSV-sse.

Informatsiooni saab arstiteaduskonna üliõpilaselt Aleksandr Gusilt (Leningradi mnt. 89—228, tel. 332-16).

Mina ajasin Uuduga aula ees teaduslikul teemal juttu. Järsku tuli meie juurde üks võõras mees ja küsis meie käest andmeid «Sophoklese» kohviku kohta. Et tema on kaugõppija ja ei tea sellepärast midagi, on vaid kuulnud. Meie siis juhatasime teda. Aga vaevalt olin mina Uuduga kümnekond minutit jutelnud, kui võõras mees tagasi tuli ja küsis uusi andmeid. Siis joonistasime meie paberile skeemi. Tüki aja pärast tuli ta tänu avaldama, aga meie ei olnud üldsegi sellest rõõmsad, sest ta segas jällegi jutlemist. Selle peale mina mõtlesin, et küll oleks hea, kui kuskil peahoone vestibüüli piirkonnas ripuks üks võõraid inimesi juhatavat tahvel, et siis saaks rahulikult teaduslikul teemal jutelda. Kui ma seda Uudule rääkisin, arvas tema, et miks mitte. Ja näitas näpuga.

MATS

MORAAL: Mats, enne mõtle, siis ütle!

NB! NB!

NB! Täna ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Katrin Saks, Margus Välja ja Priit Jõgi. Täna ilmub ka venekeelne «TF».

Marian! Jagame Sinu leina armsa isa

VLADIMIR RUUDA surma puhul.

Suusatajad treeneritega

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükkija trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Otsiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 1296. MB-00452.

BAERI
PÄEV 1977

28. veebruaril korraldasid Zooloogia ja Botaanika Instituut ning Eesti Looduseuurijate Selts järjekordse Baeri päeva, millega Tartu teaduslik avalikkus tähistas suure loodusteadlase 185. sünniaastapäeva.

Üritused algasid Baeri mälestusmedalite kättemisega Baeri majas. Teatavasti seati mälestusmedalisse ENSV Teaduste Akadeemia poolt, et esile tõsta tulemusi nii Baeri enda teaduspärandi kui ka loodusteaduste ajaloo uurimisel, samuti autasustatakse Baeri mälestus-

● JURI LAANE foto.

medaliga saavutuste eest loodusteaduses ja nende teaduste populariseerimisel. ENSV TA Presiidiumi otsusega 27. augustist 1976 määrati Baeri mälestusmedal 33 teadlasele ja teadusorganisatorile. Kohaletulnutele andis mälestusmedalid kätte ENSV TA Presiidiumi ülesandel Füüsika-Matemaatika- ja Tehnika-teaduste Osakonna akadeemiksekretär L. Öpik (pildil).

Seejärel siirduti Toomemäele Baeri mälestussamba juurde, kus toimus lilled asetamise talitus. Sõnavõtuga esines Nõukogude Liidu üks juhtivamaid bioloogide ajaloo uurijaid prof. L. Bljahher.

Baeri päev jätkus ettekandekoosolekuga ülikooli peahoone Parrotnimelises auditoriumis. L. Bljahher (Moskva) analüüsis bioloogiaajaloolaste lahkvarvamusi Baeri teoreetiliste vaadete tõlgendamisel. R. Žerdev (Harkov) käsitles oma põhjalikus ettekandes inimühiskonna ja looduse suhete probleemi aktuaalseid metodoloogilisi ja evolutsiooniteoreetilisi aspekte. T. Sutt (Tartu) andis ülevaate Baeri 100. surma-aastapäeva mälestamiseks toimunud üritustest meil ja mujal.

TOIVO PILVIK

90 protsendi piir on ületatud

Möödas on järjekordne eksamissessioon, tulemused igakülgsesti läbi analüüsitud ja järeldused tehtud. Kuidas siis kulges 1976/77. õppeaasta talvesessioon?

Möödunud eksamissessioonil saavutati TRÜ-s statsionaarses õppevormis esmakordselt 90% piiri ületav õppeedukus — 90,1%, mis on 1,1% võrra kõrgem eelmise õppeaasta vastava sessiooni tulemustest. See on kogu ülikooli kollektiivi tubli saavutus ning Oktoobrirevolutsiooni juubeliaasta vääriliseks alguseks ülikoolis. Kõige suuremat edu õppeedukuse parandamisel saavutasid filoloogia-, majandus- ja arstiteaduskond, kus eelneva õppeaasta talvesessiooniga võrreldes kasvas õppeedukus vastavalt 5,7%, 2,1% ja 2,0%. Õppeedukuselt reastuvad teaduskonnad järgmiselt (sulgudes on andmed möödunud õppeaasta talvesessiooni kohta): 1) õigusteaduskond — 95,3 (98,6)%; 2) filoloogiateaduskond — 93,0 (87,3)%; 3) bioloogia-geograafia-teaduskond 92,7 (92,9)%; 4) majandusteaduskond — 92,3 (90,2)%; 5) ajalooteaduskond — 91,7 (92,4)%; 6) kehakultuuriteaduskond — 91,0 (95,5)%; 7) arstiteaduskond — 89,2 (87,2)%; 8) matemaatikateaduskond — 84,2 (82,9)%; 9)

füüsika-keemiateaduskond — 82,6 (83,3)%.

Toodud andmetest ilmneb, et endiselt jäävad ülikooli keskmisest tasemest kaugele maha füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskond.

Andmed kursuste kohta näitavad, et õppeedukus on langenud vaid esimesel kursusel. Vastavad arvulised andmed eelmise talvesessiooniga võrrelduna on järgmised: I kursus — 88,4 (92,5)%; II kursus — 88,9 (85,5)%; III kursus — 88,2 (86,6)%; IV kursus 92,1 (87,3)%; V kursus — 94,9 (94,4)%. Kui jälgida sama kontingendi õppeedukuse dünaamikat kogu õpinguperioodi vältel, siis üldreeglina esineb ülikoolis märkimisväärne keskmise edukuse langus I kursuse teisele üleminekul. Edasi üleminekul vanematele kursustele keskmine õppeedukus paraneb pidevalt. Mõistagi esineb erinevates teaduskondades mõningaid kõrvalekaldeid sellisest keskmisest pildist, kuid teaduskondade ja kateedrite peamine tähelepanu õppeprotsessi täiustamisel peab langema just iga eriala krooniliselt madala õppeedukusega kursustele.

Ülikoolis tervikuna oli 35 kursusel (25,5%) absoluutne, s. o. 100%-line õppeedukus. Märgatavalt alla üli-

kooli keskmise (80% ja vähem) oli õppeedukus 17 kursusel. Madalaima õppeedukusega on matemaatika IV kursus, kus suudeti jõuda vaid 40,0%-ni. Mahajääjate vastutustundetu suhtumine õppetöösse takistas kogu kollektiivil saavutada paremaid tulemusi.

Lubamatult halb oli olukord arvestuste tähtaegse sooritamise, mis reas teaduskondades (füüsika-keemia-, matemaatika- jt. teaduskonnad). Ülikoolis jäi arvestusi eksamissessiooni alguseks sooritamata 328 üliõpilasel, sealjuures kehakultuuriteaduskonnas oli arvestusvõlglaste koguni 21,4% üliõpilastest. Üldiselt on paranenud üliõpilaste eksamidistsipliin, kuid siiski jäi ligi 80 üliõpilast põhjuseta eksamile ilmumata.

Ja lõpuks veel meie üliõpilaste teadmiste kvaliteedist, mida ülatoodud keskmised edukusenäitajad ei iseloomusta. Kui teadmiste kvaliteedi näitajaks lugeda hinnetele «väga hea» ja «hea» õppivate üliõpilaste arvu, siis võib üldjoontes hinnata meie üliõpilaste teadmiste kvaliteeti suhteliselt rahuldavaks. Ainult hinnetele «väga hea» ja «hea» sooritas eksamid 54,8% üliõpilastest. Kõrgeim kvaliteedinäitaja on saavutatud õigus- ja ajalooteaduskonnas

(71,4%), madalaim on see matemaatika- (39,8%) ja füüsika-keemiateaduskonnas (40,2%). Ainult hinnete «rahuldav» õppivate üliõpilaste osakaal on TRÜ-s keskmiselt 3%, tunduvalt kõrgem on see arv matemaatika- (7,2%) ja arstiteaduskonnas (6,0%).

Rektoraadis, dekanatides, kateedrites ja ühiskondlikes organisatsioonides on sessiooni tulemuste alusel põhijäreldused tehtud ja abinõude süsteem kavandatud õppeprotsessi kui terviku organiseerimisel ja õppemetoodilise töö korraldamisel ilmnenud puudujääkide kõrvaldamiseks. Nüüd on meie põhiülesandeks kavandatud plaanide järjekindel elluviimine, et veelgi edukamalt lõpetada eelseisev kevadine eksamissessioon. 90,1% on küll saavutatud, kuid 365 üliõpilast lõpetas siiski talvesessiooni võlglastena ning mitukümmend neist pidi ülikoolist edasijõudmatuse tõttu lahkuma. Tõsi, 90,1% ei ole enam kaugel meie kvantitatiivsete näitajate laest, kuid ta ei ammenda kaugeltki kvalitatiivse kasvu võimalusi. Tõhusat abi ootame siin komsomoliorganisatsioonilt, eeskätt on vaja tõsta üliõpilaste vastutustunnet suhtumises õppetöösse, saavutada nõukogude üliõpilasele omane teadlik suhtumine teadmiste omandamisse kui oma põhikohusesse.

UNO PALM,
õppeprorektori kt.

60/TAGASIWAADE

Suurele Sotsialistlikule Oktoobri-revolutsioonile, mis rajas aluse Nõukogude riigile, järgnes lühike, ent suhteliselt stabiilne periood (okt. 1917—veebr. 1918), mida iseloomustas bolševike üldine võidukäik. Nende väheste kuude jooksul tehti sari kardinaalseid muudatusi Venemaa ühiskondlikus ja majanduslikus elus. Bolševike partei ja noor nõukogude valitsus läksid julgelt rinnuti määratu hulga ülikeeruliste ülesannetega. Organiseerimiskogemuste puudust korvasid kindel võidustus ja üldrahvalik vaimustus. Tõutut osa mängis ka autoriteetse juhi V. I. Lenini vaieldamatu geniaalsus olukordade perspektiivses hindamises ning tarvilike

meetmete õigeaegses kavandamises ja kasutamises.

Esimene ülesanne oli vana riigiparaadi lammutamine ja uue, proletaarsega asendamine: ministeeriumide asemele loodi rahvakomissariaadid, kodanliku kohtu asemele rahvakohus. Loodavasse riigiparaati suunati hulk andekaid tööinimesi, murdes sel teel tsinovnikute sabotaaži.

Vana armee läks suurelt jaolt demobiliseerimisele, vastne Punaarmee loodi klassiprintsiibile tuginedes ning vabatahtlikkuse alusel. Kaotati aukraadid ning seati sisse kõigi ülemuste valitavus.

Esimesed sotsialistlikud
ümberkorraldused

Kodanlik-demokraatliku revolutsiooni jätkuna likvideeriti lõplikult igandlik mõisamaavaldus (see jaotati talupoegadele kohe välja), seisuslik kord ja tsiviilauastmed. Saabus seaduspärane lõpp ka riigiusule, naiste õigustele ning rahvuslikele rühumisele.

Kiires korras asuti rahuldama tööraha pakilisemaid majanduslikke ja haridusalseid vajadusi, seda suurelt jaolt rikaste eksproprioneerimise arvel (toiduainete ja elamisnõuade varustamine). Kehtestati tasuta haridus ja arstiabi. Parandati töötähtsust, hoolitseti töökaitses eest, garanteeriti 8-tunnine tööpäev, anti välja sotsiaalkindlustusdekreet. Kroonu ettevõtteid kuulutati rahva omandiks, tekkis sotsialistlik sektor. 1917. a. novembri keskel nat-

sionaliseeriti riigipank. Välislaenuid annulleeriti.

Pursuide vastupanu ja kahjulurli murti astmeliselt, alates tööliikontrolli kehtestamisest (14. november) kuni suurtööstuste natsionaliseerimiseni sama kuu lõpul. Riigistati kogu transport ja väliskaubandus. Moodustati tarbijate kommuune. Tööliste innustamiseks organiseeriti sotsialistlik võistlus. Majanduse juhtimiseks loodi 1. detsembril Kõrgem Rahvamajandusnõukogu Rahvakomissaride Nõukogu juures.

Lenini väide: «Sõnu — proletariaadi diktatuur — lausume me tõsiselt ja viime selle ka ellu», leidis kinnitust tegudes. Punakaartlik rünnak kapitalile osutus oma esimesel etapil edukaks.

OTT SANDRAK

KOMSOMOLI
KUUKOMMENTAAR

Märtsikuus andis komsomoliorganisatsiooni toimetustele näo veebruaris peetud koosolekul «Igale kommunistlikule noorele kommunistlik ideelisus ja aktiivne ellusuhtumine» seatud sihid ja tegevuskavad. ELKNÜ TRÜ komitee istungitel olid arutuses üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatus- ja õppeedukuse ning pedagoogilise praktika probleeme. Hinnati ELKNÜ Tartu Linna- ja matemaatikateaduskonna tööst pedagoogika eriharu üliõpilastega täitmist. Märtsi filoloogiateaduskonna komsomolisekretäri Ruve Sängi tõhusat tööd komsomolitöö edendamisel teaduskonnas. Üliõpilaste ideelis-poliitilisest kasvatus- ja õppeedukusest teaduskonnas andis ülevaate teaduskonna komsomolibüroo sekretär Vambola Tiik. Õppedistsipliini ja õppeedukusest kõneldi ka mitmel teistel

koosolekul. Kõigi teaduskondade õppeproktori kohtusid õppeproktor Uno Palmi ning õppeosakonna juhataja Mati Salundiga. Jõuti järeldusele, et nende probleemidega tegelemisel tuleb tihedamalt kontakte hoida ülikooli parteikomitee, komsomolikomitee ning õppeosakonna vahel.

Siseorganisatsioonilisest tööst kokkuvõtteid tehes tõstis ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektori juhataja Malle Omann esile tublisid organisatsioonilise töö sektorite juhatajaid õigusteaduskonnast ning majandusküberneetika osakonnast.

Märtsikuus mahtus ka rida huvitavaid vaidlusi tööst- ja pressikonverentsi, mille keskseks teemaks oli üliõpilaste ühiskondlik aktiivsus. «Edasi» kaminasaalis arutleti üliõpilaste vaba aja veetmise probleem ning üliõpilaste sporditegevust. Ekspromtvaidluseks ülikoolis õppi-

vate neidude aktiivsusest kujunes naistepäeva eel komsomolikomitees korraldatud vastuvõtt meie ülikooli tublimatele üliõpilannadele. Pidulikust vastuvõtust sartsakaks mõttevahetuseks kasvanud pärastlõunatunnijutt liikus ühiselamu- ja perekonnaprobleemide, noormeeste ja neidude protsentuaalse vahekorra ning üliõpilastest naisaktiivisti tulevikuprospektiivide vaagimise kaudu kena komplimentidega resümee, et komsomolitöö muudab neidusid kenamaks paremini kui mõni kosmeetikavahend.

Märtsiku oli ka reisikuu. «Patrioot» tegi kokkuvõtteid talvistest suusamatkadest. Tosin EÜE-76 tublimat tegid Kalle Liivi juhtimisel kaasa preemiareisi Soome. Meile aga saabusid külla kaks poolakat — Piotr Kruk ja Marian Drazek Krakovi Ülikoolist. Põhiprobleemiks oli koostöölepingu täpsustamine ehitusmaleva rühmade vahetamise osas. Suvel hakkavad meie üliõpilased restaureerima Krakovi ülikooli hooneid. Poola üliõpilaste ehitusrühm paneb aga käed külge Tallinna olümpiaehitusele.

Märtsikuus mahtus ka rahvusvaheliste suhete ringi kolmas teaduslik konverents, kus kõneldi desarmeerimisest ning ülemaailmsest rahuliikumisest.

Märtsis anti soovitud NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Andrus Ansipile keemiateaduskonnast, Reet Villigile ajalooteaduskonnast, Ruve Sangile ja Aune Kulikovale filoloogiateaduskonnast, Kulno Türgile majandusteaduskonnast ning Viive Kärbile ja Virve Galkinale õigusteaduskonnast. NLKP liikmeks vastuvõtmiseks said soovitud Tiit Villig ja Viljar Raidla majandusteaduskonnast. Kinnitati ka EÜE välisrühmade ja interrühmade komandöride-komissaride kandidatuurid ning otustati, kes arstiteaduskonna üliõpilastest asuvad suvel tööle ehitusmaleva piirkondade arstidena.

ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogia-sektori juhataja asetäitjaks on Mart Opmann majandusteaduskonnast. Uus sekretär on ka füüsikaosakonna komsomolibürool — Tõnu Laupa.

HALLAR LIND,
ELKNÜ TRÜ komitee
pressisekretär

Ühiskonnateaduste referaatide konkurss

Teadusliku kommunismi kateeder ja ettevalmistusosakond kuulutavad välja Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud ühiskonnateaduste-alaste referaatide konkursi. Konkursile võivad esitada referaate kõik TRÜ ettevalmistusosakonna kuulajad. Tööd tuleb anda teadusliku kommunismi

kateedrisse hiljemalt 10. aprilliks. Tööd hindab žürii, kuhu kuuluvad teadusliku kommunismi kateedri õppejõud ja ELKNÜ TRÜ komitee esindajad.

Paremaid töid autasustatakse.

Teadusliku kommunismi kateeder ja ettevalmistusosakond

Mida arvatakse ajaloost

Kas ajalugu on kunst või teadus? Kas ajalugu on olemuselt subjektiivne? See kahte enam-vähem identsesse küsimusse kätketud probleem oli vaidlusalineks viimasel ÜTÜ ajalooringi töökoosolekul 17. märtsil.

Mõttevahetus sai hoo sisse juba alguses, mis on ka loomulik, sest ringi liikmed on peaaegu kõik ajaloo-osakonnast. Selge on see, et igatiüks meist evib mingit arvamust eriala kohta, mida oleme ülikooli seinte vahel õppima asunud. Sõnavõtnute hulgast jäid enam meelde Mati Laur ja Raivo Palmaru. Võib eksimatult kinnitada, et viimane oli koosoleku hingeaks, hoolimata sel-

lest, et noormees esines tol päeval juba viiendat (!) korda. Nähtavasti harjutamine teeb siiski meistriks, sest R. Palmaru julgelt veendunud ja läbimõeldud väited jätsid oma abstraherimisastmelt varju nii mõnegi oponendi.

Arutelust kasvas välja ka teisi probleeme, näiteks fakt — rangelt aksiomaatiline mõiste? Kas fakt jääb faktiks, kui ta pole läbinud tõeseuse kontrolli? Kus on piir suhtelise ja absoluutse tõe vahel? jne.

Vaidlused rikastavad ja värskendavad. Ka edaspidi võiks ajalooringi korraldada selliseid mõttevahetusköösolekuid.

KÄRT TONISSON

Rahvakontrolligrupi ülesannetest esimesel poolaastal

Ülikooli rahvakontrolligrupi 1976/77. õppeaasta kevadsemestri tööplaan, mille kinnitas EKP TRÜ komitee, näeb ette rida üritusi. Nende täitmisele on juba asutud või asutakse lähemal ajal.

Põhiline küsimus, millega tuleb käesoleval semestril tegelda rahvakontrolligrupi õppe- ja teadusliku töö sektoril (juhataja E. Rahi), on õppejõudude ja abiõppepersonali töödistsipliini kontrollimine. On tarvis jälgida, kas kõik plaanis ettenähtud loengud ja praktikumid peetakse ning kas õppejõudude koormust arvestatakse alati õigesti. On tulnud märkusi, mis viitavad mõningatele kõrvalekaldumistele kehtivatest eeskirjadest. Töödistsipliini kontrollitakse selleks, et tööaja kasutamine oleks võimalikult ratsionaalne ja efektiivne.

Majandussektori (juhataja E. Lainvoo) tegevuses keskendatakse peatähelepanu kahele küsimusele — aparaatide ja seadmete tellimise põhjendatuse ning ehitus- ja remondiplaanide täitmise kontrollimi-

sele. Aparaatide ja seadmete tellimise põhjendatust on tarvis kontrollida sellepärast, et mõnel pool, hoolimata tarvituselevõetud abinõudest, ikka veel tellitakse ka niisuguseid aparate ja seadmeid, mille järele tegelikult vajadust ei ole või mille kohalepaigutamiseks pole isegi vastavat ruumi. Ehitus- ja remondiplaanide täitmise kontrollimise plaanivõtmisel on arvestatud seda, et ülikooli ehitus- ja remondiplaanid on praegu vägagi suured, samal ajal aga annab tööjõu defitsiit end teravalt tunda.

Olme- ja sanitaarsektoril (juhataja prof. Ü. Arend) on plaanis pidevalt kontrollida sanitaar- ja olmetingimusi eelkõige nendes ühiselamutes ja ülikooli hoonetes, kus need jäätavad rohkem soovida.

Lisaks espool märgitule täidab rahvakontrolligrupp nii nagu varemgi jooksvas töös üleskerkinud ja kõrgemalseivate organite poolt antud ülesandeid.

Lähtudes otstarbekusest, viiakse mõned üritused läbi koos administ-

ratsiooni ja vastavate ühiskondlike organisatsioonide esindajatega.

Ka teaduskondade ja teiste allasutuste rahvakontrolligruppide tööplaanides pööratakse erilist tähelepanu üleülikoolilise rahvakontrolligrupi tööplaanis märgitud küsimustele. Kontrollimised kooskõlastatakse üleülikoolilise rahvakontrolligrupi vastavate sektoritega.

Vastavalt eriplaanile on rahvakontrollõridele ette nähtud ka õpused.

Rahvakontrolligrupid on kohustatud oma tööst pidevalt informeerima kollektiivi, kes on teda valinud. On tarvis, et ka ülikooli ja selle allasutuste rahvakontrolligrupid pidevalt informeeriksid oma tegevusest kollektiivi. Selleks tuleb senisest rohkem kasutada ka meie ajalehte.

HARRI KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolligrupi
esimehe asetäitja

Huvitavamaid ürikuid Eesti Pompei ja selle sõsarlinna ajaloost

Järgnevas on juttu kolmest (õigemini neljast) käsikirjalisest alamsaksakeelsest ajalooürikust, mis praegu tohiksid asuda Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarchiivis Tartus ning vääriksid ajaloolastele ja filoloogidele kättesaadavaks tegemist. Need ürikud on (1) Vana-Pärnu linna rae- ehk päruseraamat (Des rades bock tho der olden parnow) ajast 1451 kuni 1599, (2) Uus-Pärnu linna päruseraamat (Dat Erffboeck der Stadt Nien Pernow) alates aastast 1543, (3) Uus-Pärnu rae nn. «liber memorialis» (Des Ersamer Rades den Nellboeck der Stadt Nien Pernow) ajast 1507 kuni 1588 ja (4) eelneva alguses leiduv Püha Nikolai kirikuraamat (diplomaatiline tekst).

Raamatu «Nachrichten über Alt-Pernau» (Reval 1880) eessõna alustab autor Carl Rußwurm väga tähelepanuväärselt: «Jäljetult ning unustatult puhkab tuiskliiva alla maeluna Pärnu lähistel üks kunagine õitsev linn, mis sinna rajatud katedraali ning soodsa asendi tõttu pidanud omandama Liivimaa ning Läänemaa jaoks suure tähenduse, kuid mis vaenulike sõjakäikude, tulekahjude ning naabri Uus-Pärnu kiirema arengu poolt üle trumbatuna pikkamööda lühjenes ja varemeisse varises. Ja kui ka ilalgi ei peaks õnnestuma koristada toomkiriku varemeil ning vanadel majadel lasuvat prahti ja tuiskliiva ning päevavalgele tuua Liivimaa Pompeid, on meile ometigi jäänud kirjalikes mälestistes, esmajoones Vana-Pärnu päruseraamatus, üht-teist toomkiriku ja linna saatuse kohta.» Kaugemal lausub Rußwurm: «Pärnu raearhiivis leidub vana raamat mustas nahhkõites, mustaks raamatuks nimetatud, mida mulle näidati märkusega, et selles polevat võimatlik aru saada ühestki reast.» Lisaks olgu märgitud, et päruselisele osale järgnevad raamatus veel alamsaksakeelsed Vana-Pärnu linna kodanikumäärused ning hilisemad (aastast 1618) kõrgsaksakeelsed Pärnu linna statuudid ning määrused.

C. Rußwurmi kõnesolev raamat esitab üriku päruselise osa fragmentaarselt (peamiselt üksiklõike al-gused), kodanikumäärused aga täie-

likult. Seevastu on nende ridade kirjutaja kopeerinud üriku kogu ulatuses (kõrgsaksakeelne lõpuosa kaasa arvatud). Kõik Rußwurmil esitatu on tekstikriitiliselt kontrollitud originaali vastavate osadega ning erinevused fikseeritud eri peatükis. Kustunuima osa moodustab ürikus «Bursprake», milles hanesule kunagisi jälgi tuli osaliselt taastada kahe luubi varal.

Keelett peaks ürik igati pälvima lingvistide huvi tookordse alamsaksa keele näidisinga meie maal. Igal skriibil on veidi erinev kirjameanerg, milles on mitmeti jälgitav keeles toimunud ja toimuvad muutused. Vägaigi ilmekalt avaldub alamsaksa keelele esmane vokaalide segmentatsioon (Zerdehnung). Mõningal määral on täheldatav eestikeelsete sõnade sissetung (under deme lep-pen).

Meie loetus teisena nimetatud Uus-Pärnu päruseraamat on varemalt trükitis avaldatud ajakirjas «Sitzungsberichte der Altertumsforschenden Gesellschaft zu Pernau». Selles pole aga üriku algele ortograafiale pööratud vähimatki tähelepanu. Seega on muudetud avaldatu lingvistile uurimisobjektina vähepakkuvaks. Nende ridade kirjutaja on sellestki ürikust valmistanud igati täpse käsikirjalise koopia. Järjekordsel publitseerimisel tuleks lisada kõnesoleva pärgamentüriku üksikasjaline kirjeldus (mis muide saab võrdlemisi lihtne) ning koostada kõrvutav tekstikriitiline osa.

Meie loetus kolmanda (ja neljandana) nimetatud Uus-Pärnu rae liber memorialis't (memuaaride raamat) ning Püha Nikolai kirikuraamatut ei mäleta nende ridade kirjutaja kusagil trükituna (vähemalt mitte tervikuna) näinud olevat. Ka neist mõlemast on valmistatud terviklik ja täpne käsikirjaline koopia. Vajaka on veel vaid üriku üksikasjaline kirjeldus.

Kõigi kõnesoleva nelja üriku täpse ja terviklikud käsikirjalised koopiad asuvad praegu TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ning haruldaste raamatute osakonnas, oodates edaspidiseid samme nende avaldamiseks trükitis.

PENT NURMEKUND

TRÜ Õigusteaduskond. Õigusteadlaseks õppimise võimalustest Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu, 1977. 36 lk., 400 eks., 5 kop.
H. Lindmäe. Uurimistoimingute protokollide ja uurija määruste näidised. I. Tartu, 1977. 50 lk., 500 eks., 10 kop.
O. Prints. Valik koolimatemaatika ülesandeid. Tartu, 1977. 56 lk., 1000 eks., 9 kop.
Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 409. Ионизация, аэрозоли, электрометрия. VII. Tartu, 1977. 186 с., 500 экз., 1 руб.
Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 410. Труды по физической культуре. VII. Tartu, 1977. 170 с., 500 экз., 98 коп.
Сборник задач и упражнений по исторической грамматике русского языка. Часть II. Морфология. Tartu, 1977. 90 с., 300 экз., 16 коп.

Kes on ajaloos parimad? Keemikud!

Kes vana asja meelde tuletab, sel silm peast välja!

Asjade algusest. RSR-i poliitika-viktoriinil triumfeerisid keemikud (vt. 7. jaan. 1977 «TRÜ»). Et kummutada suure võidu juhushikkuse muljet, kutsuti ajaloolased välja üldajaloos parima selgitamiseks. Kuigi ajaloolastel kahtlus kühmudel kükitas, kas keemikud on ikka suutelised oma teo võimalikest tagajärgedest endale aru andma, tuli siiski see, mis tulema pidi — tuli ajaloo- ja keemiaosakonna kohtumiskohtu 10. märtsil uues kohvikus.

Žürii osa täitis objektiivselt ja mõnusalt dots. Hillar Palamets, kes oli ka küsimused koostanud.

Ajaloolaste võistlusrivistuse juhiks oli komсомolisekretär futuro-familioloog Raivo Palmaru. Tiibadel asusid Mati Laur ja Karin Lippus. Kõheda tunde tekitas väljakutsujatele diplomand Andres Alpere etteastumine, kes pioneeripõlves oli suutnud keemikute kaptenit Mart Tarmakut kaks päeva kestnud mälumängus võita.

Keemikute kapten tutvustamisel igaks juhuks hüüdnimesid ei öelnud: kui saatus tahab, saavad nad niigi varsti tuntuks. Igatahes kõva kivi said professionaalid-historiograafid endale vastu: vanameister

Jüri Peetsi, meeskonna guru, fenomenaalse kronoloogiaspetsialisti Tiit Laasiku ja noore nipponofiili Andres Raukase.

Ees ootas tundmatu maa — 30 küsimust. Stardist väljusid mõlemad meeskonnad koos kahe kindlalt vastatud küsimusega, aga ka komistasid koos. (Kujutlusvõime piiratus ei lubanud ära arvata, et foi-niikia täht, millest hiljem arenes ladin Q, kujutas ahvi.) Siis võtsid ajaloolased rinnaosa võrra ette. Keemikud läksid üle spurdile ja lõpetasid esimese perioodi juhtpositsioonil. Publik juubeldas. Poolajaks järjestus ei muutunud, mis sundis kohtunik-kommentaatorit kurvameelselt tunnistama, et noorusrumalused maksavad keskeas kätte. Aga kumbki pool ei teadnud, et artist on tegelikult filosoofiatudeng (mis sellest, et keskaegne). Uha uuemad ajad tulid, ülempiir oli 1. august 1914, ja kolm küsimust enne lõppu läksidki ajaloolased poole punktiga ette. Võis oodata seaduspärast kiiret lõppmängu keemikute fiaskoga. Tegelikult aga realiseerisid hoopis asjaarmastajad kaks viimast küsimust ning osutsid mälumängu võitjaks. Puhkesid tormilised kiiduavaldused, mis pausid ovatsiooniks. Seis keemikute kasuks 38,5:42.

OLEN MA lapsehoidja, kooliõpetaja või? ...

Et kõik oleks paugupealt selge ja ei tekiks inetuid väärmõistmisi, ütlen otse: olen kursusevanem. Nimi pole vähemalt järgneva mõistmiseks oluline, kuid uudishimulike rahuldamiseks ja oma saba tõstmiseks sai ta siiski kõige alla kirja pandud. On nähtavasti parem, kui tegemist on konkreetse inimesega.

Hiljem hea nii mõndagi selgeks klaarida, kui klaarimiseks läheb. Ega ma ise oleks tulnudki mõttele peamurdmist algatada. Mind sunniti, olukord ja kollektiiv tegid oma töö. Ja nii juhtuski, et lugu on teie ees. Pean küll endale tunnistama, et mu karikas veel päris pilgeln polnud, aga ... siis oleks juba hilja.

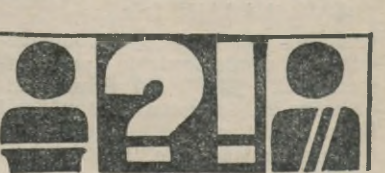
Loodan, et nõustute minuga, kui väidan, et kursusevanem (või rühmavanim, nimetatagu kuidas tahes) peab olema juht selle sõna ootsees tähenduses. Enamiku päriskodud on jumal-teab-kus üle Eestimaa. Niisiis juhin ma tervet Eesti NSV-d vähemalt tema esindajate kaudu! Aga ei, nad elavad ju ühiselamus, teate küll, selles Pälsoni omas, tihedalt üksteise kõrval nagu sardiinid karbis, soo vahegi hakkab ära kaduma. Loodetakse nähtavasti, et ihulisest lähedusest kujuneb kord hingeline («Tore küll, ühise üksmeelse pere-na!»). Aga kuulge, see on ju vägivallatsemine. Absuradne pealegi, sest tõesti eri kaliibriga sardiinid ju ka ei lähe ühte karpi, rääkimata hinnavahest.

Ei maksa imestada, kui tekivad

intrigid, tillukesed hõõrumised, suured tülid ja lõpuks ebaterve kollektiiv. Olemegi jõudnud gruppide tekikimiseni. Ah jaa, jäävad üle «pärismaalased», kes moodustavad veel ühe grupi.

Kõik eelnev oli proloog. Nüüd avaneb eesriie ja estraadile astub peaingel Gabriel, keda kehabst kursusevanem. Kõikvõimas, hea õpur (enamasti), juhtkonna (eriti dekaani ja prodekaani) usalduse võitnud väga meeldiv isik. Algab juurdlus, mida viivad läbi asjatundjad — peale kursusevanema veel juhendajagi. Nonsenss! Me teame ju, et kui tahes palju kordi näitleja laval hinge heidab, elus ei õnnestu see tal ilalgi üle ühe korra. Hõõrumised ja üksteise pigistamised algavad loengutel, vabal ajal, «ühikas» on muutunud selliseks põrgupõhjaks, et hoia ja keela. Kui tihti peab kuulma õhkõrnu neitsilikke õhkamisi: ma pole juba terve nädal koju saanud. Ja mida teeb peaingel? Absoluutselt mitte midagi, sest tema on ju kohalik. Käib kord nädalas (õigemini «juhtub käima», sest «käib» oleks liiast öeldud) ühiselamus, naeratab paar korda meeldivalt ja ... kaob. Vahel võtab oma tüdruku kaasa ning tema käest kuuleb jälle väärtuslikku teavet. Muide, väike vihje ei ole kurjast, sest juhtidena eelistatakse tänapäevani õnneks mehi.

Niisiis, lugupeetud tartlastest kursusevanemad, nõutagem endale ühiselamus vaba voodikoht ja haka-

kem olukordi klaarima!

Professor Agu Aarna tõi näiteks kursusevanema, kes enne ei lahku-nud eksamiruumi ukse tagant, kui kogu kollektiiv oli sessiga õnnelikult maha saanud. Ja nii viis aastat (välja ei langenud ühtegi). Kahtlane on muidugi, kas tema eemal-olek oleks midagi muutnud, sest füüsiline mõjutamine antud juhul kõne alla ei tule.

Kui sügisel rakmed ümber pan-nakse, öeldakse tavaliselt, et nüüd oleks kursuse ja juhtkonna vahetalitaja. Selge ja lihtne ja olgu pealegi — kui isameheks siis isameheks. Aga paratamatult laienevad ülesan-ded ja avarduvad kohustused. Ja lõppetapiks on need, mis pealkir-jas märgitud. Või ehk ei ole?

Näiteks ei tule kaugelt otsida, aga samuti on neid võimalik ümber lükata. Nii või teisiti, probleem on olemas. Alandav on kuulda märkusi ah-mis-kursusevanem-tema-ka-on-laadis. Või veel, seda ei taha meist keegi.

Niisiis, kes sa oled, kroonitud pea-lapsehoidja, kooliõpetaja või...??

VALDO MÄGISTE,
kursusevanem

MALEVALOOD

JAAN KOPPELI foto.

Tahame minna EÜE-sse

«Tere, Lõuna-Eesti piirkonna komandör Mart Raik!»
«Tere.»
«Mina olen rebane ja tahan malevasse tulla.»
«Tore on. Tule.»
«Aga mida ma selleks tegema pean?»
Umbes taolise küsimusega käivad ringi mitmedki esmakursuslased. Et ise vastuse sain, annan teadust ka teistele.
Kõigepealt tuleb üle vaadata EÜE reklaamkuulutus ülikooli peahoones, jätta hästi meelde vajalikud nimed ja numbrid.
Komsomolikomiteest saadud perfokaart tuleb otsast lõpuni korralikult täita. Malevasse saabumise ajaks märkida ikka see õige kuupäev.
«Kuid kuidas valida rühma?»
Mart: «Olen tähele pannud, et komandöri järgi, või siis püütakse minna oma kodust kaugemale kaunitesse paikadesse. Suure mere või metsa äärde. Vahel valitakse ka teedele lähedane koht. Pääseb hästi liikuma. Kahju, kui selline «ärakäimise» mõte juba praegu peas mölgub. Nii jääb sellele inimesele suvi poolikuks ja temagi teistele kuidagi poolikuks. Need ei ole kunagi head rühmad, kus palju «turiste.»
Ükskõik, mis alusel valik ka tehtaks, peatagu mees ühte: komandör peab teadma, kes tema rühma tuleb. Parim on see, kui olen suutnud talle selgeks teha, et just sind ta vajabki.
Siis märgi kaardile piirkond ja rühm.
«Ongi kõik?»
Mart: «Ainult et see kõik tuleb korda ajada veel enne 31. märtsi — rühmade komplekteerimise lõpptähtaega. Alates 1. aprillist hakatakse suvemalevasse registreerima.
Ja üks asi veel. Kuigi otsus EÜE kasuks on langetatud, maksaks siiski veel kord järele mõelda, miks malevasse tulla. Vana tõde, kuid ikkagi tõde, et just nii tore saab olema, kui palju ise selle heaks tahad ja suudad anda. Stipilisa teenimise ja puhkuse kõrval on see elu enese tabamine mõne uue kandi pealt.»
«Aitäh!»
Uudishimutsen natuke veel. «Millega tegelesid, et sind nii kaua leida ei suutnud?»
«Saabusin alles Soomest — EÜE preemiareisilt.»

KATRIN SAKS

EÜE-st ja Lõuna-Eestist

Kui me 1975. aasta ühel ilusal südasuvisel laupäeval koos tollase Lõuna-Eesti piirkonna komandöri Henri Soova ja vaneminsener Vladimir Trassanovi ning Kiidi rühma rahvaga Suure Munamäe torni tipust alla vaatasime, ütles keegi: «Kui teeks siit ühe värvilise pano- raamfoto, küll saaks uhke piirkonna-

kaardil!» Kena mõte, mis sest, et veidi liialdatud — hõlmas ju selgi ajal Lõuna-Eesti piirkond kaks suurt rajooni — Põlva ja Võru, mis isegi siia kõrgele täielikult kätte ei paistnud. Eeloleval töösuvel lisandub kahele rajoonile veel kolmaski — Valga.

Aga ilus on see ütlemine tõesti —

vaevalt leiame Eestimaal mõnd teist paika, mis nii mõnigi kord linna- ja õppimistuhinas väisvale silmale-hingele sellist puhkust ja kosutust saaks pakkuda. On ju see maanurk suutnud innustada «Kalevipoja» ja «Orna õõbiku» loomisele, on ju just siin kirjutatud meie vabariigi komsomoli legendiks saanud Leevaku-leheküljed. Need malevaveteranid, kelle töösuvad on veedetud Lõuna-Eestis, võivad kinnitada, et kolme rajooni töö- ja tegudekülane tänapäeval on igati traditsiooniderohe ajaloo vääriline. Oma panuse sellesse on andnud üliõpilasehitajadki, kelle käteusinus on tunda saanud Võru Mööblivabriku ja Põlva Piimakombinaadi uute tseh-

võib olla veel malevas pettunud, siis siin teeb suvi oma korrektuurid. Ja teist aastat tuleb malevasse see, kes tõesti malevale sobilik. Kes mahub vastu võlma seda, mida üks malevasuvi võiks pakkuda. Kust tuleb pettumine suvest? Karjavaimust. Pimedast allumisest juhtoinale. Sest mõnus on vastu võtta meeldivat suve. Aga ükski inimene pole teiselt maha kopeeritud. Ja kui juhul endal on tore suvi, on tore suvi ka paaril tema järgil, sest mõnel ainult vastuvõtjal võib olla igav. Kaua sa ikka ühte viisku sõtkud. Malev on ometi kord heaks kooliks noorele küpsetatavale spetsialistile. Suhtlemiskooliks, tegutsemiskooliks. On ju kõik enda mureks, alates prügi- ämbri väljaviimisest ja lõpetades masinate hankimisega objektile. Käes on tohutu vabadus. Ainult vabadust marionett olla ei tohi. Malevas nakatab tegutsemislust ka niisugust inimest, kes talvel ise midagi organiseerinud pole. Kuigi

Sisuks ollakse ise

selleni jõudmine on kõige vaevalisem. Raske on ju oma harjumustest loobuda. Kui talv mahub ilusasti kooliskäimise ja mittemidagitegemise raamidesse, siis ei ole ju mõtet loota energilist suve. Muidugi, kui on tahtmine raamist välja astuda, siis võib malevarühm siin heaks abimeheks osutuda. Kui endal taht-

mist on. Tagasihoidlikkus on küll voorus, kuid tagasihoidlikkuse kilbi taga peesitab passiivsus. Kui juhi staar teistest palju üle helendab, ei julge mõni oma ettepanekuga välja tulla amatöörina profitoõ kõrvale. Malevas lõpeb profistaatus piirkonnaga. Rühmas on kõigil võrdne õigus tahta teha seda, mis huvitab. Ja panna teised tegutsema. Malevasse passiivsust ei saa vabandada teiste toimetustega. Malev nõuab palju. Rohkem kui kool. Ta nõuab ööpäeva täie aega ööpäevast, andes mahti vaid mõneks öötunniks nahka silmale tõmmata.

Malevasuvi avab inimesi. Uhine töö ja elu liidavad. Ja nii ollakse ühises vestluses vabad skeep smilling ja enese ja eluga rahulolumaskist. Sirgeks räägitakse paljud asjad, mille jaoks talvel polnud aega või mis tundusid olevat kellegi teise rääkida. Malevasuvi õpetab väga palju. Ja kuigi kaks tuhat noort käivad ühesugustes vormides, pole EÜE 2000-pealine kari, kes läheb sinna, kuhu juhtoinas viib. Ole kõige on küll meie-tunne, ja see seobki malevlased EÜE-ks. Aga vorm ei anna veel õiget suve. Sisuks oleks sina ise. Peale vormi on ka omad seadused. Seesamane kuivgi. Ei usu ju keegi, et alkoholilembene, kuuldest kuivast seadusest, lõinal nutma hakkab ja suve läbi piiskagi ei joo. Küll aga heidab malev endast ära «mäluksant» jõudnud vormikandjad. Passiivsuse pärast kedagi ei karistata: passiivsus karistab end ise!

AUNE KULIKOVA,
ajalehe «Noorte Hääl»
Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas»
1976 toimetaja

hide, kümnete põllumajanduslike tootmishoonete müürid.
Eks igal piirkonnal ole aastate jooksul kujunenud oma nägu. Milline ta just on, see Lõuna-Eesti oma, ega allakirjutanugi oska seda täpselt öelda. Aga ju peab see «miski» olema, mis veel aastate möödudeski malevaveteranid Lõuna-Eestisse tagasi toob ja veelgi hiljem siin veedetud malevasuvisid muheda naeratusega meenutama paneb. Oma nägu on ka igal aastal. Milliseks kujuneb see sel suvel, on eeskätt Sinu teha, malevlane, kes Sa oled oma perfokaardiga kinnitanud oma kindlat soovi anda panus Eesti üliõpilasehitajate töökooskonda. Ja polegi eriti tähtis, kas otsustasid

Väinamere või Tartu piirkonna kasuks, kas tõmbad töökindad kätte olümpiaehitiste või TRÜ raamatukogu rajamisel — peasi, et Sa teeksid seda nii, et jääks Su oma jälg Sinu enese ja Su suviste töökaaslaste — tublide töömeeste mälestustesse.

Ilmselt mõtleme kõik just sellele, kui paari kuu pärast kerkib taas mitte kaugeltki enam uus, särav, kuid see-eest malevlaste töötegude sümboliks saanud piirkonnaliip Lõuna-Eestis.

Tere tulemast, 1977. aasta EÜE-lane!

IGOR GRAZIN,
EÜE-77 Lõuna-Eesti
piirkonna komissar

VEEL ÜKS SELETAMINE

Kasvatusest ja arstirohtudest teab igaüks midagi. Ka JAAPANIST. Sel vanal heal ajal enne 19. saj. keskpaika, kui Euroopa polnud veel väe- võimuga Jaapanit enda jaoks kaubalepingute näol anastanud, teati Jaapanimaast üpris vähe. Seetõttu pidas (ja peab edaspidigi veel) iga mees, kes vähegi kirjutada oskas ja kel Jaapanis käia õnnestus, oma kohuseks sellest eksootilisest maast raamat kirjutada. Tõsi küll, eesti keeles leidub ainult üks Jaapani reisikirjeldus. Küllap ka sellepärast oleval ühe lihtsureliku eestlase ettekujutus Jaapanist teadjamate mees- te arvates kolmainus: naise nukulik ilu, samuraid, sentimentaalsus. See viimane tuleneb vist ilu teha oskamisest ja ilu hoidmisest, sest viis aastat koolis käinud jaapani

laps peab oskama 12 värvi omaval- hel kenasti kokku sobitada, keskkooli lõpetanud peavad aga 28 värvitooniga hakkama saama.

Jaapanlaste usu, šintoismi, väärtusteskaala tõus, mis maiselt väljendub templi kellatorni viie korru- sena, algab veega ja lõpeb armas- tusega. Vahela mahuvad maa, inime- mene, taevad. Pole imestada mida- gi, kui ratsionalistlik-realistlik eu- rooplane seda kuuldes Jaapani udu- looriga ümbritseb, sest tema jaoks jääb paljugi mõistmatuks. Kasvõi džuuodo sümbol valge lilleõis puna- se südamikuga keskel. Valge — inimhinge puhtus, õilsus; punane — tahtejõud, karakter. Euroopas alus- tasid õilsat kaklust ehk 12 saj. rüüt- lid, 20. saj. on see kõik ammugi unustatud.

Mis puutub esivanemate šintois- miusku ja hilisemasse budausku, siis jaapanlane on kõige tõenäolisemalt kolmandat sorti usklik — ebausklik. Enne kaalukamat ettevõtmist (töö- koja avamine või naisevõtt või, mis kellelgi) peab ta teadma, kas saa-

tus seda soosib. Üks paljudest tea- dasaamise protseduuridest käib su- valise templi sissekäigu ees, kus spetsiaalsel alusel asuva rasva- küünla suitsu hea end märgiks enda peale puhuda lastakse. Suits võib teisalegi käänduda, aga inime- sel on olemas kaks kätt ja nendega juhib iga mees ise oma saatust, soo- vitut kasvõi suitsuna enda poole.

Jaapani linnades ei tunnistata tänavate nimesid ega majade numb- reid. Ka miljonlinnas Tokios mitte. Sõja ajal olevat sakslased selle süs- teemi küll sisse seadnud, aga ju see oli rohkem nende endi jaoks. Seetõttu pole turistil sellel maal soovitatav ära eksida, seda enam, et isegi lennuväljalt hotelli saamiseks pistetakse talle taksojuhi jaoks pikku mõni linnakvartali plaan, kus vajalik paik ära näidatud.

Muide, ükski tõsimeelne jaapan- lane ei ela neis meil paljuräägitud, paljutootavates pilvelõhkujates. Jaapanlased elavad ühekorruselistes eramajades, mille juurde tingimata kuulub aed. Aed, mille nad lilli ja

kirsipuid täis istutavad. Maapuudus on nii suur, et aeda, kuhu mahuks ka auto, loetakse juba suureks. Ta- valiselt seisavad autod tänaväär- tel, aga sealgil jääb ruum üha kitsamaks.

Hirošimas, Aatomimuseumide väljakul, antakse igale turistile magnetofon kaela, kust ta kuuleb selgitusi talle arusaadavas keeles. Keegi ei pea kiirustama, kõigil on aega vaadata ja mõelda...

Hirošima on taastatud ja ilusam kui enne, ainult peaaegu tuuma- plahvatuse epitsentris, Aatomikaare taga, asub ainus taastamata, raud- betoonist ehitis. Kõrbenud ribidega monstrum. Veel on sellele väljakule istutatud epitsentrist kaugemalt too- dud, tuumaplahvatusest kahjustada saanud plataanid. Rohelised küll, aga tüved ja oksad mustaviiruli- sed.

Kadestamisväärt omadus — jääda iseendaks, tunda oma sõltuvust loo- dusest ja austada loodust enese- kindlal ja iseteadvat masinaajal. Küllap tugineb see meile mitteomas-

tele sisemistele väärtustele. Nagu kasvõi naise-mehe suhtedki perekon- nas. Jaapani mees jätab selle tava- liselt rääkimata, millest meie mehed põrmugi vaikida ei oska ega taha, kui midagi villuselt vastukarva juh- tub olema. Samal ajal püüab naine teha nii, et viltu oleks võimalikult vähe. Selle asemel on temas roh- kem kena, mittemossitades kodu eest hoolitsevat, meest hellitada oskavat naist.

Lõpuks võiks rääkida ka jaapani tudengist, kes omavahelises suhtle- mises paistab demokraatlik olevat. Kasvõi selles mõttes, et enne pidu kogutakse raha kokku, loetakse üle ja alles siis tellitakse. Mitte nii nagu meie, et enne joome ära, pä- rasti vaatame, kes maksab. Jaapani kõrgkoolide probleem nr. 1 tuleb aga meilegi kahtlaselt tuttav ette — mida teha üliõpilastega, kes ei taha õppida. Meil visatakse välja, sest, mis sa ikka teed. Jaapanis see asi nii lihtsalt ei lähe: olgugi era- ülikoolid ja iga tudeng maksab, (Järg 4. lk.)

Aga ma ütlen teile, et mulle oleks kauniks lohutuseks mõte, et kuigi ma ei ole täiesti mina ise, nii kõrge, nii tihke, nii lai kui mina, ma võin veel olla midagi.

ANTONIN ARTAUD

Mis on see imetabane asi, mis Sind teatriga seob?

Kui inimesel on midagi ausalt hinge taga, sünnib laval müstika, tekivad tiivad ja sa tõused kõrge-male, s. t. aistid asju, mida reaalses elus pole näha. Brooki järgi «lava on koht, kus nähtamatu võib ilmsiks saada...» Kahllemata saab teatris maandada isiklikku maailma ja hingevalu. Julian Beck ütles, et teater olgu koht, kus inimene käib otsimas oma südamehinnatuse kont- rolli.

Samuti huvitab mind inimestevaheline suhtlemine, ja see on eriti te- raudatud just etenduse valmimise käigus proovidel.

Kuidas Sa teatrisse sattusid?

Selles mängib suurt rolli saatu- lik juhus, mille tulemusena olen Hermakülaga koos nüüd juba kol- mandat aastat ning niisama kaua tegelen paralleelselt oma trupiga. Ohel teatrikülastajate konverentsil läksin Hermakülalt trupi jaoks abi

Tiit Luts ja teater

paluma. Ta tuli meid vaatama ja... nii ma teatrisse sattusingi.

Mida Sa teeksid siis, kui ühel pä- val professionaalset teatrit enam poleks?

Kui teater kaoks, otsiksin mõtte- kaaslasti, kellega kujuneda, kasvada ühtseks trupiks — see oleks minu meelest ainuke võimalik tee. Minu unistus teatrist on selline: grupp näitlejaid elab koos ühes majas, kuhu proovidest alates asuvad aju- tiselt elama ka pealtvaatajad. See avaks teatri täielikumalt. Proovid on mõnel juhul huvitavamad eten- dustest.

Kuidas sündisid Sinu trupi eten- dustes?

Professionaalse teatri organisat- sioon «tapab» näitleja sellega, et paneb mängima rolle, milleks ta võimeline ei ole. Näitleja peab män- gima ainult seda, mida ta ise oma hingematerjalil mängida saab ja tahab. Seda silmas pidades sündi- sidki meie etendused. Alguks rää- kisime lavastavast ja südamele ole- vast, siis hakkasime mängima män- ge, igaüks oma nägemise põhjal. Moodustus pilt, millest hiljem koo- rus etendus.

Praegu huvitab mind Kristian Jaak Petersoni looming, mida ta- haksin varsti lavastada.

Kauaks Sa kavatsed teatrisse jääda?

Kui on õnne, kui jätkub annel (milles kogu aeg kahllema peab) ja teadmisi, siis elu lõpuni. Loomuli- kult on vaja pidevalt töötada.

Mis on õnn?

Teatri seisukohalt N ä g e m i n e — tarvis on mitte vaadata, vaid näha, saada nägijaks ja seda siis laval realiseerida. Onn koosneb õie- ti õnnelikest hetkedest, mille vahel on igapäevane hall elu oma tõusude ja mõnadega. Nii on see elus, nii ka teatris.

Kas Sa iseendalt midagi küsik- sid?

Iga teatud ajavahemiku tagant peab inimene endalt küsima, kas ta õigustab oma eksistentsi ning kas koht, kus ta ajamomendil asub, on see «õige» ja kas ta suudab oma koorma kanda.

Tiit Lutsu viimane vastus olgu järelemõtlemiseks lugejate «suurele ringile».

Küsitles RAIMU HANSON

* * *

Teisipäeval, 29. märtsil kell 20 saab teoks teatrikuu raames kohtu- misõhtu Evald Hermaküla ja Tõnu Tepandiga TRÜ vana kohviku rõdu- saalis.

Pileteid saab tajulukonkursi ajal TRÜ klubis 25., 26. ja 27. märtsil.

TRÜ klubi

Kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik toi- mub pühapäeval, 27. märtsil kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Noorte õiguskasvatus ja õiguserikkumised» kõneleb õigusteaduse kandidaat H. Kärtner.

TRÜ spartakiaadi

laskevõistlused peetakse 9. ja 10. aprillil teaduskondade nel- jaliikmeliste võistkondade vahel harjutuses MB-8 (distsants 50 m, 30 võistlusalal) Salme tänava laske- tiirus (Pedagoogiline Kool). Igale võistkonnale antakse aega tund ja 10 minutit. Registreerimisel (spor- diklubis, V. Kingissepa 19) saab teaduskond valida meelepärase kel- laaja.

*

Lauatennise võistlused toi- muvad 13.—14. aprillil Kutsekoolis nr. 17 (Põllu 11). Võistkonnad on jällegi neljaliikmelised (2 meest + 2 naist). Iga kohtumine koosneb 11 mängust (8 üksikmängu, 3 paaris- mängu). Kohtumise võitmiseks on vaja koguda 6 võitu. Võistluste süsteem sõltub osavõtivate teadu- kondade arvust, mistõttu see mää- ratakse alles pärast eelregistreeri- mist TRÜ spordiklubis (hiljemalt 11. aprilliks).

TRÜ spordiklubi

Veel üks...

(Algu 3. lk.)

Maksimes tegelikult konks peitub- ki — kui on üliõpilane, maksab, kui enam ei ole, ei maksa. Millest tule- vad sel juhul õppejõudude palgad, mille najal üldse erailikool üleval seisab? Seetõttu ei harrasta sealsed professorid niisugust kasvatusmee- todit, kus üliõpilane peab mingil naljakal põhjusel eksamil 3—4 kor- da ümber tegema. Teiselt poolt aga: koolist harimata välja ei lasta, tu- rustiiaha esitab oma karmid nõud- mised.

Kogu see tark jutit Jaapani kohta koos omapoolsete kommentaaridega on pärit 3. märtsil toimunud inter- klubi Jaapani-õhtult, kus külalistena esinesid IV kursuse inglise filoloog Enn Veldi (kes õpetab asjast huvitatutele jaapani keelt), III kursuse ajaloolane Katrin Liias (kes käis maailmanäitusel EXPO-75), Riho Rannikmaa (kes on üks ülikoo- li džuudotreeneritest) ja farmako- loogia kateedri juhataja dots. Jo- hannes Tammearg (kes on NSVL—Jaapani sõprusühingu liige ja alles hiljuti Jaapani-reisilt naases).

TIIU KLAAS

Käärikul lund jätkus ja jätkub

Kui mehed Fred Kudu eestvedamisel kolmkümmend aastat tagasi ülikoolile spordibaasi jaoks kohta otsisid, hakkas neile silma üks mahajäetud talu Lükardi külla piirimaal. Lund oli seal kõvasti, loodus igati meelepärase. Nüüd on KÄÄ- riku juba kolm aastakümnet kõigile tuntud.

Nädalavahetuselgi võis meeste kunagise valliku õigsuses veenduda — Tartus, Elvas, Paluperas, isegi Otepääl mustasid põllud vastu. Siin aga oli lausa tal- vine kargus, suurest sulast olid jäänud täielikus korras suusarajad. Ja sedasi võisid traditsiooniliste Kääriku mängude heitlused puhkeda. Sedapuhku oiid muidu nii populaarsed võistlused poolikud. Käärikule jäid hoopis tulemata õigus-, ajaloo-, filoloogia-, bioloogia-geograafia ja füüsika-keemiateaduskond. Ega nimetatama jäänud teaduskondadelgi täisesindusi olnud. Ometigi said tea- dukondade spordiorganisatorid üritustest juba varakult teada. Mõnel pool liikus arvamus: nii suur sula väljas, mis suusatamist siin enam. Igatahes peab tuleval aastal kaaluma tänavuste eemalejääjate osavõtuõigust.

Mängude võitjad. Naiste 5 km: Maret Ratt (KKT I), meeste 15 km: Mati Alaver (õppej.), teatevõitluses olid parimad I kursuse kehakultuurlased. Hüpates oli parim Tõnu Oja (matem.), kahevõistluses Viktor Rjabov (KKT II), naiste slaalomis Eda Pruuli (KKT IV), meeste samal alal Tõnis Sildmäe (maj.). Võistkondade paremusjärjestus: 1. — KKT I k., 2. — KKT II k., 3. — majandust.

Eesti Raadio ja Televisiooni poolt korraldatud kombineeritud teatevõistluse võitsid II kursuse kehakultuurlased (M. Teder, O. Torop, V. Savvi, U. Rosen- berg, V. Rjabov, T. Kuusk).

Erilisi võistlusrühke oli nädalavaheitus ülikooli mäesuusatatajatele. Kahel päeval võisteldi Otepääl. Väikeses Munamäe slaalomirajal. Kõrgemate koolide mistri- võistlustel tulid meistritiitlid TRÜ-see. Võitjad: Eda Pruuli ja Peeter Siim (mõlemad KKT IV k.). Ka kokkuvõttes sai meie koondis (lisaks meistritele olid seal veel T. Sildmäe, T. Sirel, A. Kurvits, T. Salum, S. Pihlak) esikoha, kind- lustades ülikoolile spartakiaadi suusaalade üldesikoha.

Pühapäeval läks Otepääl samuti hästi. Vabariigi meistrivõistlustel slaalomis kuulus S. Pihlakule esikoht (meistritiitel), hõbe läks E. Pruulile. Suusateated on ammendatud, kuid mitte suusasõidu võimalus. Praeguste mär- kide järgi jätkub suusalund (ja peale) vähemalt paariks nädalaks. Pühapäeval läheb traditsiooniline ametühingu suusabuss. Kasutage siis agaralt kolmküm- mend aastat tagasi avastatud Kääriku kevadist lund!

KAAREL ZILMER

Ees finaalmängud

Kes pääseb finaali võidu, kes kaotu- sega, kellel tuleb edasimängimisele hoopis loobuda? Sellele andsid lõpliku vastuse nädalavahetusel peetud viima- sed alagrupimängud.

Naiskondade mängudes ei saadud ka seekord läbi loobumisteta. Kolmest pida- mata jäänud mängust tolmus vaid üks. B-alagrupis võitis spordimeditsiini osa- kond ülisuurelt arstiteaduskonda 102:33 ja kindlustas sellega endale edasipääsu finaali. Kaotusega jätkab KKT naiskond. C-grupis ei ilmunud kummagi päeval kohale KKT IV naiskond ja vastavalt juhendile jäävad neil spartakiaadi ar- vestusse minevad punktid seekord saa- mata. Ülejäänud kolme naiskonna vahel tekkis nn. surnud ring. Omavaheliste mängude korvide vahe oli aga parem KKT I (+47) ja filoloogiateaduskonnal (+3) ja nii said siit võiduga edasi filo- loogid, kaotusega KKT I. A-grupi jär- jestuse teatasime eelmises lehes.

Meeste C-grupis tuli arstiteaduskonna võistkond oma ülesande I poolega ke- nasti toime, võites füüsikuid-keemikuid 62:55. Pühapäeval laabus KKT I vastu mängides kõik kuni I poolaja keskpa- igani (juhtim enam kui 10 punktiga), kuid siis tuli mängu murrang ja kuigi keha- kultuurlased kaotasid II poolajal 5 vea- ga hästi mänginud Erkki Sepa, suu- deti lõpuks ikkagi võita 63:57. Kõige suu- remad teened võidus olid jällegi Paavo Russakul. Noored kehakultuuriüliõpilased tulid oma alagrupis täiseduga võitjaks. Kaotusega võistlevad edasi spordimeedi-

kud. Alagrupis B aga peeti finaalkohtade pärast maha üsna tuline heitlus. Kaks kohtumist pidas õigusteaduskonna mees- kond. Reedel võideti tasavägisest män- gus KKT IV 60:62. Pühapäeval kaotati tugevale KKT II võistkonnale 65:74 (ke- hakultuurlastel mängis kaasa ka Teel Laur).

Õigusteaduskond ja KKT II võistkond kogusid võrdselt 7 punkti. Omavahelises mängus oli parem viimane ja jätkab 6 tugevama hulgas võiduga. KKT IV võist- konna plaanidele tegi lõpu kahetsus- väärne loobumiskaotus õppejõududele (võidu korral oleks alagrupi võitjate asemel edasi pääsenud hoopis nemad). Laupäeval—pühapäeval tehakse algust finaalmängudega:

Laupäeval, 26. märtsil 1977. a.

Kell 16. Sp.med — KKT II (mehed)
17. B-G — õigus (mehed)
18. KKT III — KKT I (mehed)

Pühapäeval, 27. märtsil 1977. a.

Kell 11. Sp.med. — õigus (naised)
12. Sp.med. — B-G (mehed)
13. KKT I — KKT III (naised)
14. KKT II — KKT I (mehed)
15. Majandus — filoloogia (naised)
16. KKT III — õigus (mehed)
Käimas on ka linna meistrivõistlused. Seni on ülikooli võistkonnad esinenud edukalt. Pühapäeval võitis TRÜ I «Edu» meeskonda 102:62. TRÜ II aga korvpalli- kooli meeskonda 89:66. Esmaspäevane väga põnev ja pingeline omavaheline mäng lõppes esimese võistkonna napi võiduga 74:73.

PRIIT JOGI

Kaks laureaati Tartusse

Selline rõõmustav uudis sai teatavaks pärast seda, kui I üleliidulise taidlusfestivali žürii esimees Eesti NSV rahvakunstnik Kuno Areng oli välja kuulutanud konkursi III voores tulemused. Pühapäeval, 6. märtsil «Estonia» kontserdisaalis toimunud võistluskontserdi võitjate nimistus- se kanti TRÜ Akadeemiline Naiskoor (dirigent Vaiko Uibopuu) ja Tar- tu Akadeemiline Meeskoor (dirigent Alo Ritsing). Üsna vähe jäi seekord kõrgest tiitlist puudu nädal varem 27 segakoori heitluses osalenud TRÜ kammerkooril.

Et selline festival toimub esmakordselt, siis palusime võistluse käiku ja tingimusi veidi põhjalikumalt tutvustada žürii liikmet, Eesti NSV rahvakunstnikul Olev Ojal:

«Konkursi kolmandasse voores pääses eelvooru- de põhjal edasi kokku 55 koori. Peale segakooride, keda oli seekord kõige arvukamalt, võitsid selle õiguse kätte veel 28 nais- ja meeskoori (kumbagi 14). Hindamisel arvestasime põhiliselt kahte komponenti: koori üldist esinemist (koori muusikaalsus ja erinevate häälerühmade tasakaalustatus, dirigendi koos- töö kooriga, laulude esitamise puhtus, täpsus jne.) pluss kava vastavust, sobivust antud konkursi temaatika ja repertuaarile esitatavate nõud- mistega. Kokku oli võimalik saavutada 60 punkti.

Rõõmustas nais- ja segakooride taseme tõus. Meeskoorid on suutnud oma ühtlaselt kõrget taset säilitada. Laienenud on esinejate geograafia. Oma positsioone pole käest andnud üksikud üldsed laulukantsid nagu Tallinn ja Tartu. Tugevate ja stabiilsete kooridena näitasid end pea- linna haridustöölise naiskoor ning TPI ja Teaduste Akadeemia nais- ja meeskoorid. Kõigile neile anti laureaadi nimetus.

Meeldiva üllatuse valmistasid Tartu koorid. Pärast mõningat mõõ- naperioodi näitasid need laulukollektiivid end seekord täiesti uues ning seejuures väga meeldivas ja huvitavas kvaliteedis. Hästi valitud kava, muusikaalsus, väljapeetus ja viimistletus — kõik see lubab TRÜ Akadee- milisel Naiskooril lähemas tulevikus loota suuri loomingulisi kordami- nekuid. Äärmise hingestuse, täpsuse ja suure sisemise kaasaelamisega esitas oma laulud Tartu Akadeemiline Meeskoor. Eelmisel pühapäeval esinenud TRÜ kammerkoor on oma laululise taseme ja võimete pool- st väärt kõige kõrgemat hinnangut, alt vedas seekord konkursi tingimus- tele mitte päriselt vastanud kava.

Tahaks loota, et seda taas lõkkele puhkenud laulusädet suudetakse hoida, et ka kõigist järgmistest võistlusalumistest ja konkurssidest kok- kusvõttes tehes leiaksime Tartu koorikollektiivide ikka paremat hulgast».

Konkursi tulemustest veel niipalju, et juulikuus toimuvale festivali lõppkontserdile otsustati meie vabariiki esindama saata TPI Akadeemi- line Naiskoor ja Teaduste Akadeemia meeskoor.

Ohe värske laureaadiga on Tartu laulusõpradel võimalik kohtuda, sest 16. aprillil toimub ülikooli aulas Tartu Akadeemilise Meeskoori 65. aastapäevale pühendatud kontsert.

PRIIT JOGI

Molekulaarbioloogia ja -geneetika ringi avakoosolek toimub teisipäe- val, 29. märtsil kell 18.15 keemia- hoones, aud. 416. Kavas: dots. A. Lind «Ribosoom valgu sünteesis».

Uusi trükiseid

TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna väl- jaandel ilmus 1977. a. veebruaris Abimaterjale kvalitatilise keemilise analüüsi praktikumideks. Tartu, 1977, 62 lk., 500 eks. 11 kop.
Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 408. Zoologia-alaseid töid XI. Tartu, 1977, 114 lk., 500 eks., 79 kop.
Organic Reactivity. English Edit on of Реакционная способность органических соединений. Vol. XIII. Issue 4(48). December 1976. 136 lk., 400 eks. 70 kop.

Uue ringi loomise vajadus ilmnis ühelt poolt arstiteaduskonna bio- keemia ringis ja teiselt poolt bioloogiategaduskonna geneetika ringis. Esimeses tegeleb suur osa üliõpilasi eksperimentaalse tööga TRÜ mole- kulaarbioloogia grupi ja TA Füüsika Instituudi molekulaargeneetika laboratooriumi juures. Geneetika ringis moodustavad omaette grupi bakteri molekulaargeneetikaga tegelevad üliõpilased. Et molekulaar- bioloogia ja molekulaargeneetika ulatuslikult kattuvad, osutus otstar- bekaks luua üks molekulaarbioloogia ja -geneetika ring, mis ühendaks üliõpilasi mitmest teaduskonnast.

Nobeli preemia laureaati Fr. Crick on öelnud, et ta hakkas kasutama termineid «molekulaarbioloogia» ja «molekulaarbioloog» siis, kui tüdi- nes esitlemast end kristallograafia, biokeemikuna, biofüüsiku ja ge- neetikuna ühes isikus. Et molekulaarbioloogia ja -geneetika kasutavad laialdaselt füüsikalise-keemilisi uurimismeetodeid, olles tekkinud biolo- oogia, keemia ja füüsika kokkupuutealal ning leides rakendust näiteks meditsiinis, selektsioonis ja mujal rahvamajanduses, on ring mõeldud eelkõige bioloogidele, keemikutele, füüsikutele ja arstidele, aga ka kõi- gile teistele huvitatuile.

Ringi põhiliseks töövormiks on seminarid-koosolekud, kus esitatakse ja arutatakse nii ülevaatlilike referatiivseid kui ka eksperimentaalse töö andmeid põhinevaid ettekandeid valgu biosünteesi, bakteri molekulaargeneetika, insenerigeneetika jpt. teemadel. Järelikult eeldab see ka eksperimentaalset tööd. Kutsutakse külalisesinejaid, ka lähedastelt eri- aladelt (biokeemia, fermentatiivne katalüüs, tsütoloogia jm.).

TRÜ molekulaarbioloogia uurimisgruppis tegeldakse praegu valgu bio- sünteesi probleemidega ribosoomi tasemel. Vastloodud TA Füüsika Ins- tituudi molekulaargeneetika laboratooriumis hakatakse uurima euka- ruotsete organismide geeni struktuuri ja regulatsiooni. Geneetika ka- teedris tegeldakse bakterioloogiliste plasmiididega.

Oma silm on kuningas!

INDREK TOOTS ja TOIVO MAIMETS (bioloogia II k.),
ANDRES RAUKAS (keemia II k.)

● PEETER NÖGESE joonistus.

Tartu Riiklik Ülikool. 1974. a. ilmunud tööse bibliograafia. Tartu 1976, 268 lk., 400 eks., 108 kop.

Arvutusmeetodite praktikumi töõjuhend. II. Tartu, 1977, 36 lk., 300 eks., 6 kop.

Arvutite ja programmeerimise labora- toorse töõ juhend. II. Tartu, 1977, 30 lk., 300 eks., 4 kop.

Arvutite ja programmeerimise labora- toorse töõ juhend. III. Tartu, 1977, 10 lk., 400 eks., 3 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. Füüsika-Keemia- teaduskond. Keemiaosakond. Tartu, 1977, 28 lk., 800 eks., 5 kop.

Täna ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Tiit Klaas, Mati Määrts, Raivo Lott ja Aarne Rannamäe.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу- дарственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heldemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbril hind 2 kop. Tell. nr. 1458. MB-00471.

150 aastat LUDWIG van BEETHOVENI surmast

EKP TRÜ komitees

EKP TRÜ komitee on kevadsemestril oma istungitel arutanud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva tähistamise ettevalmistamist ülikoolis. Teaduskondades on koostatud täpsustatud plaanid ning asutud neid ellu viima.

14. märtsi istungil oli põhipäevakorrapunktiks TRÜ klubi ja kunstikabineti töö üliõpilaste ideelis-poliitilisel ja esteetilisel kasvatamisel. Ettekannetega esinesid klubi juhataja A. Moss ja kunstikabineti juhataja A. Kasemaa. Arutlusel leiti, et ülikooli komsomolikomiteel tuleb süvendada oma juhtivat osa klubitöö ideoloogilis-poliitilisel suunamisel, tõhusamalt peaks korra hoidmisel klubis tegutsema TRÜ rahvamaalev. Seni on liiga tagasihoidlikuks jäänud ka klubi ürituste reklaam ülikooli ajalehes.

Märtsikuu jooksul arutati teaduskondade parteikoosolekutel EKP Tartu Linnakomitee VI pleenumi otsust «EKP TRÜ komitee tööst üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel».

Käesoleval aastal on NLKP liikmeteks vastu võetud dots. kt. Lembit Mehilane arstiteaduskonnast, TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanemraamatukoguhoidja Jelena Raid, arstiteaduskonna üliõpilased Rein Kermes ja Reet Kõiv, majandusteaduskonna üliõpilased Arvi Karotam, Tiit Villig, Viljar Raidla, õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Uno Veering, ajalooteaduskonna IV kursuse üliõpilane Raivo Palmaru ning geneetika ja darvinismi kateedri assistent Andres Piirsoo.

NLKP liikmekandidaadiks on nüüd geograafiaosakonna diplomand Ülo Mander, Andrus Ansip keemiaosakonna III kursuselt, Sofia Oskolkova raviosakonna V kursuselt, Georg Männik stomatoloogiaosakonna IV kursuselt, ajaloo-osakonna diplomandid Reet Villig ja Endel Kuusik, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Kulno Türk ning filoloogiateaduskonna IV kursuse üliõpilased Aune Kulikova ja Ruve Sank.

EÜE-77

EÜE-77 rühmakomandörid! 9.—10. aprillil toimub Lüllemäel EÜE seminar. Osavõtt on kohustuslik.

Bussid väljuvad TRÜ peahoone eest 9. aprillil kell 9.30 ja TPI peahoone eest kell 7.20.

Välisrühmadesse soovivad saavd tuua avaldusi ELKNÜ TRÜ komiteesse esmaspäevani, 4. aprillini.

Filosoofiakonkurss

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud filosoofiakonkursi II voor kirjajaliku tööna toimub neljapäeval, 7. aprillil kell 18 ühiskonnateaduste majas aud. 212.

Konkursi tingimused on avaldatud meie ajalehe 18. märtsi numbris.

TRÜ nõukogu

veebruarikuu koosoleku päevakorra põhipunktidenä käsitleti ülikooli läinud aasta finants-majanduslikku tegevust (U. Saag, L. Zernant) ja talvise eksamissessiooni tulemusi (U. Palm, V. Haamer).

Seekord ei peatu me finants-majandusliku tegevuse üldisel analüüsil, vaid vältime arve ja vaatleme veidi lähemalt ülikooli ehitusi. 1976. a. valmisid Nooruse tänava õppehoone, suurkaev ja katlamaja Käärikul ning pooljuhtide ja elektroluminestsentsi probleemlaboratooriumi juurdeehitus. Füüsikakorpus käiku ei läinud. Nüüd on uueks tähtjaks 1. september. Ka Kääriku 8 korteriga elamu ei valminud. Ehituse pearõhk langeb sel aastal füüsikakorpusele ja ka raamatukogu uuele hoonel. Projekteerimisel on füüsikakorpuse teine järk, jätkub botanikaia rekonstrueerimisprojekti koostamine.

Vastuvõetud otsuses mainitakse muu hulgas ka majandusõue taotlemist, ekspluatatsioonijaoskonna moodustamist ja arveala töö edasiseks mehhaniseerimiseks kaadriarvestuse, palkade ja materjalide ar-

vestuse süsteemide väljatöötamist. Ülikooli finantsmajanduslik külg sai nõukogu koosolekul hea hinnangu, rektor tõstis esile pearaamatupidaja L. Zernanti allüksuste tublit tööd.

Päevaste osakondade õppeedukusel peatus meie ajalehe eelmises numbris pikemalt õppeprorektori kt. U. Palm. Ent kuidas möödusid kaugõppijate talvised eksamid-arvestused?

«Kõik eksamid ja arvestused sooritas 33% kaugõppijaid. Teoreetiliselt võinuks õppeedukus küll tõusta 56%-ni, sest niipalju saadeti välja tasulisi sessiooni kutseid,» alustas kaugõppeprorektor V. Haamer. Teaduskondadest olid suuremal sammul edasi läinud ajalooteaduskond, paremaid hindeid on saadud ka kehakultuuri- ja filoloogiateaduskonnas. Tunduva tagasimineku tegid aga juristid ja majandustudengid.

Madala õppeedukuse põhjused peituvad eelkõige üliõpilases endas. Seda kinnitab kasvõi seegi, et sügissemestrit alustas lünklike teadmistega 815 kaugõppijat, 642 nendest oma võlad küll likvideeris, kuid samal võlgade tasatagemise ajal oldi ju sunnitud puuduma uue semestri loengutest. Kuid on veel

üks põhjus, millele kaugõppeprorektor viitas: mõnede õppejõudude kergekäeline suhtumine mittetatsionaarsesse õppetöösse. Kuidas muidu seletada õppejõu sanatooriumisse sõitu kaugõppesessiooni ajal, vastuvõtuaegadest, samuti eksamigaegadest mittekinnipidamist. Vastuvõetud otsuses juhitakse teaduskondade tähelepanu ka kaugõppetöö metoodika täiustamisele.

* Märtsikuu koosolekul kõneles meditsiiniõdede ettevalmistamisest kursuste vanemõpetaja A. Ait.

Kursustel käib 540 ajaloo-, filologia-, kehakultuuri-, majandus- ja õigusteaduskonna üliõpilast. Töö toimub arstiteaduskonna 7 kateedri baasil (19 koosseisulist ja 15 tunnitasu alusel töötavat õppejõudu). Hästi on töö korraldatud teaduskonnakirurgia kateedris, soovida on jätnud hospitaalsisehaiguste ja sisehaiguste propedeutika kateedrite töö. «Üldine õppeedukus on olnud hea. Rahul ei saa olla aga õppe-disipliini ja, mis viimasel ajal on märksa halvenenud,» mainis A. Ait. «Kui õigusteaduskonnas on loengute külastatavuse protsent 90%, siis vene filoloogidel on see praegu ainult

(Järg 2. lk.)

Päevapildileiutaja lapselaps Tartus

* MISS MATILDE TALBOT JUTUSTAB PÄEVAPILDI ALGAEGADEST

* LUBAB KINKIDA EESTILE 100-AASTASI FOTOESEMEID

Tartus viibib praegu külalisreisul inglane miss Matilde Talbot, kelle vanaisa William Henry Fox-Talbot oli sada aastat tagasi moodsa fotokunsti leiutaja Inglismaal. Oma vanaisast jutustab miss M. Talbot:

William Henry Fox-Talbot oli 32-aastane noormees ja maaliskuu hääti akvarelle. Vaadeldes väikeses harilikus pimekastikeses, camera obscura's, tekkivaid kontuure, katsus ta neid pliiatsiga paberile jäädvustada, et saada loomutruud pilti. Sellest aga ei tulnud midagi välja. Tulemused ei rahuldanud maalijat. Siis tuli ta ideele, et on vaja leiutada mingi keemiline vahend, mis iseenestest jäädvustaks need piirjooned paberile. Niiviisi katsetas ta terve aasta. 1834. a. saigi esimesi fotokunsti tulemusi.

Kõik katsed toimusid aga negatiivselt, s. o. taevas oli seal must, maa ja kivid valged, just nagu praeguselgi fotonegatiivil. Siis tuli ta korraka ideele võtta sellest uus pilt ja nii saigi positiivne pilt, millest on arenenud nüüd moodne foto ja film.

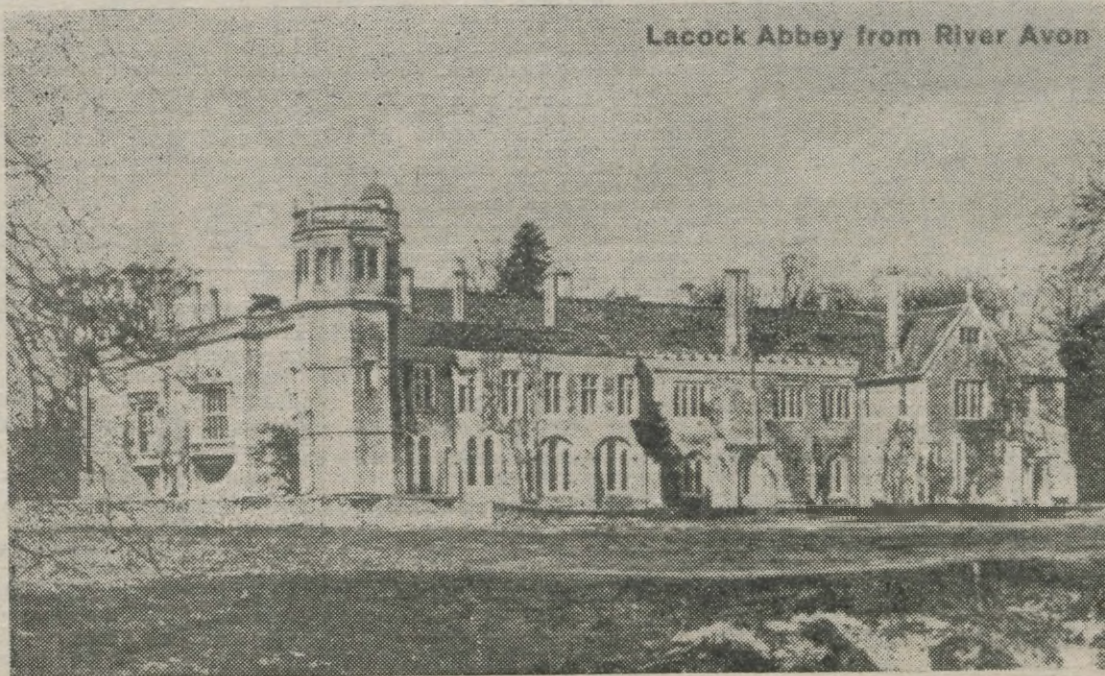
Niisamasuguseid katseid tegi samal ajal Louis Jacques Mandé Daguerre Prantsusmaal, valmistades hõbenegatiive. Katsetajad ei teadnud midagi teineteise töötulemustest. Kõige vanemad negatiivid, mis Fox-Talbotilt on säilinud, pärinevad 1835. aastast, kõik eelmised on hävinenud, sest ei osatud veel negatiivi kinnitada.

Kaks tundi aparaadi ees. Esimesed fotomaterjalid olid õige väikesed tundlikkusega. Et saada pilti, on tulnud valgustada kaks tundi. Seesugune pikk valgustusaeg muidugi ei võimaldanud pildistada inimest. Võis pildistada ainult paigalseisvaid esemeid. Fox-Talbot pildistas tavaliselt oma lossi, selle üksikosi ja ümbrust. Esimene säilinud negatiiv kujutab üht lossi akent. Pikaajalise katsetamise tulemusena läks järk-järgult korda suurendada fotomulsiooni valgusetundlikkust, nii et

valgustusaega võidi lühendada tunnile, poolele tunnile, kümnele minutile, 5-le minutile jne. Miss Matilde Talbotile on rääkinud tema ema, et kui teda noorena pildistatud, siis pidanud ta tervelt 3 minutit liikumata paigal püsima ja seda veel heleda päikese käes. Üldse võis pildistamine sündida ainult heledas päikesevalguses. Sellepärast ongi kõik vanemad päevapildid ikka kuidagi profiilsed, sest otse päiksesse ei võinud ju silmadega vaadata.

Fotokunsti patent. Fox-Talbot katsetas oma lõbuks. Esialgu ei tahtnud ta teha mingeid pilte raha eest. Kui oli karta, et teised hakkavad järele tegema, siis omandas ta oma leiutisele patendi ja nüüd võis saada valguspildistamislubasid ainult tema käest. Ta hoidis fotokunsti endale sellepärast, et kui teised hakkavad ka sellega tegelema oma väikeste kogemustega, siis võivad nad oma halbade piltidega rikkuda fotograafia kuulsust ja edu. Esimene, kes sai temalt loa valmis-

(Järg 2. lk.)

TRÜ NÕUKOGU

(Algas 1. lk.)

65, kehakultuurlastel 57%. Dekanaatides ei ole alati kontrollitud ka päevikute andmeid. Dekanaatide esindajad peaksid samuti lõpuksa-meile tulema, see on põhimääruses ette nähtud.»

Raskusi on ruumidega, pole korralikku õppekabinetti (isegi telefoni mitte). Õppekirjanduse sels peaks edaspidi paranema.

Kaasettekandja prof. L. Allikmets ütles, et meditsiinilõppede ettevalmistamiseks ülikoolis on väiksem programm kui meditsiinkoolides. Vähe on aga metoodilisi juhendeid ja õppevahendeid selle töö edukaks korraldamiseks. On tarvis luua korralik materiaalne baas, saada ka telefon. Näiteks kehakultuuriteaduskonnast taheti kooskõlastada 15 üliõpilase võistlusele lubamist, selleks läks ilma telefonita nii kaua aega, et need üliõpilased tulid põhjuseta puudujaks märkida.

Kursuste töö parandamiseks on rektori käskkirjaga kinnitatud 5-liikmeline õppemetoodiline grupp prof. kt. H. Tikko juhtimisel.

* Ettevalmistusosakonna tööst kõneles dots. kt. K. Velsker ja ettevalmistuskursuste tööst E. Räim.

Nullkursuslaste õppeedukus on küll aeglaselt, kuid visalt paranenud (praegu 68,7%). Alla kisub kaugõppeühma madal õppeedukus. Et 30% neist peatselt esimese kursuse üliõpilased on, peaksid mõned teaduskonnad nendega rohkem tegelema. Kõige suurem konkurss on

olnud õigusteaduse erialale (praegu 2,5 inimest kohale), kuid selle teaduskonna õppejõududel neile loenguid pole ja nii puudub kontakt tulevase teaduskonnaga. Juba 1974. a. võeti nõukogu otsusesse sisse punkt, milles nähti ette ettevalmistusosakonna töötajate tarvis tööruumi eraldamist. Seda ei ole siiani. Selle koosoleku otsus näeb ette ruumi eraldamise füüsikakorpusest.

Ettevalmistuskursuste kevadine probleem on aastaid olnud kontingendi säilitamine. Mitmesugustel põhjustel (abiturientide lõpuksamid, kevadtööd) jätvad paljud siin kursused pooleli. Koosolekul leiti, keskkoolilõpetajad ei toeta, ja täiesti õigustatult, abiturientide käimist ettevalmistuskursustel. Nemat peavad ennekoike koolis need teadmised omandama. Ülikoolis tuleks nad enne kursustele registreerimist aga kutseorientatsiooni kabineti materjalidega tutvuma saata.

Kaasettekanne oli dots. J. Mikult. * UTU nõukogu esimees dots. mid, kevadtööd) jätvad paljud siin U. Reino esitas nõukogule soovitusse saamiseks 33 võistlustööd, mis saadetakse üleliidulisele konkursile.

Kahel viimasel nõukogu koosolekul hääletati dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt V. Mürkheimele, L. Tuulmetsale, J. Soontakile, J. Kihole, H. Heiterile ja K. Bachmanile.

Vanemteaduri teadusliku kutse taotlemise poolt hääletati meditsiinkandidaat A. Tammele ja keemiakandidaat A. Alumaale.

Konkursi korras valiti riigi- ja haldusõiguse kateedri professori kohale õigusteaduse kand. dots. K. Püss, bioloogilise keemia kateedri professori kohtadele meditsiinidoktorid L. Tähepõld ja U. Tarve, füsioloogia kateedri professori kohale meditsiinidoktor S. Teesalu.

VARJE SOOTAK

Päevapildileiutaja ...

(Algas 1. lk.)

tada valguspilte, oli keegi ameeriklane, Hiljem, kui ta oli andnud lubasid juba paljudele, loobus ta oma patendist ja andis valmistamise kõigile vabaks.

W. H. Fox-Talbot oli tihedas läbikäimises oma kaasaegsete teadusmeestega. Eriti suured sõbrad temale olid Michael Faraday, kes uuris elektrit, ja astronoom John Herschel.

W. H. Fox-Talbot tegi kõik oma katsed oma Lacock Abbey lossis, mis oli üle 700 aasta vana ja on ehitatud omal ajal nunnakloostriks. Hiljem sai see loss Talbotite omanduseks. Praegu on selle lossi omanikuks miss Matilda Talbot. Hiljuti ühe suurema remondi teostamisel avastas ta oma vanaisa fotoarhiivi, mille olemasolust seni keegi midagi ei teadnud. Kõiki esemeid kokku on

ki materjali kingib miss M. Talbot Briti Muuseumi teaduste osakonnale. Miss M. Talbotile on mujaltki tulnud palveid esemete saamiseks. Väikese kollektsiooni on ta kinkinud Washingtoni; palveid on veel Austraaliast ja Lõuna-Aafrikast. Mõned muuseumid on soovinud esemeid osta, kuid omanik neid ei müü, ta ainult kingib oma vanaisa pärandust.

Eestis viibib miss Matilde Talbot pr. E. Hünersoni külalisena. Tänavu suvel rändas pr. E. Hünerson Inglismaal ja sattus parajasti fotokunsti juubelinäituse ajaks Lacock Abbey lossi, kus tutvus lossi omaniku miss M. Talbotiga ja sai temaga heaks sõbraks, nii et inglanna otsustas külastada Eestit. Miss M. Talbot saabuski 17. sept. pr. E. Hünersonile vastukülaskäigule, et tutvuda Eesti maa ja rahvaga. Külaline on kujutanud ette Eestit palju külmana ja on võtnud enesele kaasa tubli talveriiete varustuse. Üllatusseks on aga leidnud, et Eestis on temperatuur palju soojem kui Inglismaal. Tartus on külaline külastanud peaaegu kõiki meie kultuuri-asutusi, teiste seas on väga rahul Eesti Rahva Muuseumiga. Pühapäeval on nad ühes pr. E. Hünersoniga külastanud Petserit, Võrut ja Munamäge jne. Miss M. Talbot sõidab Eestist ära 1. oktoobril, kuid ta ka vatsab tulla talvel Eestisse tagasi, et näha ka Eesti talveloodust. Inglismaale jõudes tahab ta oma vanaisa gravüürid ja fotokogud anda üle Briti Muuseumile.

Eestil loota väärtuslikku kingitust. Et Eesti talle väga on hakanud meeldima, siis on neil päivil temas tärnanud mõte, et ta võiks kinkida ka Eestile, kas E. R. Muuseumile või ülikoolile väikese kollektsiooni esemeid, koopiaid ja gravüüre fotokunsti esimestest toodetest — oma vanaisa pärandusest.

William Henry Fox Talboti (1800–1877) surmast möödub käesoleval aastal 100 aastat. Tartu Riikliku Ülikooli Teadusliku Raamatukogu fondides leidub suur kollektsioon fotograafiaalaseid inkunableid. On teada, et need annetatil ülikoolile Talboti järeltulija M. Talboti poolt. Millal, miks, kelle kaudu, selle kohta mingisuguseid andmeid ei õnestunud senini saada. Mõningat selgust toob käesolev artikkel, mille avaldame kärbetega ja mõningate keeleliste parandustega, ning mis on trükitud 1934. a. 25. sept. «Postimehes». Talboti kollektsiooni kohta vt. TRÜ TOIMETI SED nr. 248. Teadusliku Raamatukogu töid II, 1969.

EHA SAARMA,
TULLIO ILOMETS

Venia legendi

Reedel, 8. aprillil kell 16.15 toimub peahoone auditoriumis 232 eksperimentaalfüüsika kateedri dotsendi kt. Valeri Vassiltsenko avalik

loeng teemal «Проблема использования солнечных элементов для энергетики будущего» dotsendi teadusliku kutse teotlemiseks.

Prof. VELLO PAST,
Füüsika-Keemiateaduskonna dekaan

Üliõpilane ja auditorium

Käesolav aasta on Oktoobrيرهو-lutsiooni 60. aasta ja meie ülikooli 175. juubeliaasta. Sellest tulenevad ka meie ülesanded ja kohustused. Juba on asutud kavandatud plaane ellu viima: peahoone ja teisedki saavad uue, puhtama ilme. Arvestades nende tööde mahtu, tehti algust juba möödunud suvel.

Kõik, kes peahoones käinud, teavad esimesel korral Parrot, Aboviani- ja Veski-nimelist auditoriumi. Kuid kas iga üliõpilane, kellel õppetöö neis ruumides toimub, teabki, kes need inimesed olid ja mida nad ülikoolile andsid. Võib ju öelda, et neis ruumides ei ole midagi tähelepanuväärset, tavalised auditoriumid oma laudade-toolidega. Sellest välisest lihtsusest probleem tekibki, mitte lihtne ühepäeva-probleem, vaid oluline ja suuremas-taabiline.

Kuidas suhtub üliõpilane, kes taotleb kõrgemat haridust, sellesse keskkonda, milles ta 4–6 aastat õpib? Kuidas need üliõpilased, kes mõne aasta pärast võtavad vastu diplomi ja kelle nägudes-tegudes ei paista kriimugi, hoiavad kõige elementaarsemat: auditoriumide sisustust, *alma mater*i sajandivanuseid ruume? Oeldes, et halvasti, ei

selgita see oluliselt midagi. Et see jutt ei tunduks moraaltsemisena või tõrelemisena, selleks toon mõned näited.

Möödunud aasta augustikuu viimastel päevadel, kui ülikool valmistas õppeaasta avamiseks, vaatasime peahoone komandandi Lembit Valdmaaga auditoriume. Leidsime koos majandusosakonnaga võimalused ja vahendid üle värvida laud peahoone auditoriumides 102 ja 139. Värvimine oli ainuke võimalus katmaks joonistusi, kirjutusi, luuletusi, rõvedusi jne. Laud kaetigi helerohelise lakkvärviga mitmekordselt üle, sest «töö» oli olnud küllalt põhjalik. Kahjuks polnud siis aega üle värvida laud ka teistes auditoriumides. Nis juhtus uue ilme saanud laudadega? Juba 10. septembril ihmused taas «joonistused-kaunistused». Oli jälle rikutud 3–4 lauda. Ja nii asjaosaliste endi keeleprougis «eksponentsiaalselt tõusvas tempos». Tegemist oli tulevaste füüsikute ja matemaatikute, auditoriumi 102 kasutajatega. Kevadsemestril anti veel «viimane lihv» ja praegu on laud niisamasagused või veel hullemad kui enne ülevärvimist (Detail: seal, kus enne oli aegade jook-sul sissekulutatud jooni, ilutsevad

nüüd noalõikes «reljeefsed figuurid»). Samuti käis ka 139. auditoriumi käsi.

Käesolevaks semestriks remonditi peahoones auditorium 127, laud kaeti värviga. Selle ruumi koormus pole suur, põhiliselt ainult filoloogide kasutada, kuid juba esimestel päevadel ilmused ka nendele laudadele lillekesed. Kahju küll, aga mitte vaasides. Kui teaduskonnas ei võeta midagi ette, ilmuvad varsti ka esimesed «viljad».

Mida teha? Katta laud terasplaatidega? Kahtlemata on reaalsemaks variandiks lihtne tõsiasi: kes teeb, see ka vastutagu! Tunniplaan on edaspidi muutumas vähem pingeliseks, teaduskonnad hakkavad paiknema kompaktsemalt ja järelkult uue mööbli kasutuselevõtmisel või remontimise järel on selle hilisem(ad) kasutaja(d) või lõhkuja(d) teada. Teraslase kontrolli, lelama süüdlase, koostame akti ja probleem on lahendatud. Selline variant sobib juba praegu majandusteaduskonnale, järgmisel semestril füüsikutele jne. See on aga kõige põlatum, administratiivne meetod!

Jään lootma, et üliõpilased ise on suutelised tegema vajalikke järeldusi ja et koos komsomoliorganisatsiooniga leitakse teine, ainuõige variant.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Suvmalev — mis see on?

Mõne viimase aasta jooksul on TRÜ suvetöödest, mille tegid läbi kõik esimeste kursuste tudengid, välja kasvanud TRÜ suvmalev. On suurenenud tehtavate tööde kaal ja maht, vastavalt sellele ka töö-tasu, ehkki tööperiood on jäänud endiseks — 1 kuu. Alates möödunud aastast kuulub meie suvmalev täieõigusliku piirkonnana EUE koosseisu. Et suvmalev on säilitanud siiski oma nime «malevana», tuleb sellest, et kuigi ta on EUE üks piirkondi, erineb ta samal ajal tavalistest piirkondadest mitmeti.

Esiteks. Suvmaleva rühmad koosnevad peaaegu eranditult TRÜ tudengitest (enamikus esmakursuslastest). On ju iga TRÜ üliõpilane vähemalt viis aastat Tartu linna kodanik ja oma ülikooli patriool. Igaüks meist tahab, et meie kodu oleks kena ja korras. Ainuüksi mõtemõlgutusest siin ei aita, tuleb kõige pakilisematele töödele käed külge panna.

Teiseks. Suvmaleva tööperiood on märksa lühem kui EUE teiste piirkondade rühmadel. Töö paremaks organiseerimiseks on sel suvel suvmalevas kaks vahetust: 4.—29. juulini ja 1.—26. augustini. Kes aga tahab, võib töötada ka kaks vahe-

tust järjest.

Kolmandaks. Peale ehitustööde teevad suvmalevlased veel teisi töid, mida kapitalmahutuste ja rubladega mõõta ei saa. Kuidas saab hinnata näiteks tööd vastuvõtukomisjonis või raamatukogus? Ka töötavad suvmalevlased meie šeflusettevõtetes, kus just suvel, puhkuste perioodil, noori usinaid tööksi vajatakse. Sel aastal on suvmaleval täita eriti tähtis ülesanne — läheneb ülikooli taasavamise 175. aastapäev, sügiseks peavad õppehooned saama uue ja piduliku ilme, valmimist ootab füüsikakorpus ning täies hoos on Teadusliku Raamatukogu uue hoone ehitamine. Seega hakkavad rohkem kui pooled suvmaleva rühmad tegema ehitustöid. Need rühmad võtab oma erilise hoole alla sel aastal esimest korda suvmaleva staabis tegutsev ametimees — peainsener (TPI ehitusteaduskonna tudeng). Ka ehitusrühmade meistriteks saavad TPI üliõpilased. Teiste suvmaleva rühmade meistrid on vastavate ettevõtete töötajad. Töötama hakkavad rühmad sel suvel õlletehases, mööblikominaadis, plastmasstootete katsetehases, konservitehases ning Teedla sovhoosis.

ÜTÜ füsioloogiaring tähistas aastapäeva

17. märtsil toimus füsioloogia kateedris UTÜ füsioloogiaringi 29. aastapäeva tähistav pidulik koosolek. Seekordne erines ringi tavalistest ettekandekoosolekust: vanas raamatukogutoas olid laual lilled, õhus hõljus head kohvilõhna. Õppejõududest olid kohal kateedri juhataja professor E. Vasar, dots. S. Teesalu, van.-õp. H. Kingisepp.

Raviosakonna IV kursuse üliõpilane Tiit Meren, eelmine ringivanem, esines ettekandega teemal «Andmeid sülje koostisest ja omadustest». Rohkete kirjandusandmete ja oma uurimistulemuste üldistusena näitas esineja, et sülje uurimine on oluline mitte ainult seedefunktsiooni, vaid ka organismi üldise seisundi hindamisel ja pakub huvi praktilisele meditsiinile. Teine ettekanne

oli raviosakonna II kursuse üliõpilasel Virge Hermikult teemal «Toitekäitumise regulatsioon». Järgnes elav diskussioon, milles osalesid ka õppejõud. Huvitavalt täiendas käsitletud teemasid dots. S. Teesalu.

Füsioloogiaringis on enamik liikmeid arstiteaduskonna II ja III kursuselt. Kokkupuude eksperimentaalse teadusharuga võimaldab omandada teadustöö ja kirjanduse refereerimise kogemusi, olles eelkooliks kliinilise meditsiini probleemidesse süvenemisel. Suur tähtsus on juhendavate õppejõudude toetusel ja mõistval suhtumisel.

Ringi vanem Ilmar Amjärvi andis lühilülevaate füsioloogiaringi senisest tegevusest. Kirjanduse ülevaateil ja referaatidel, mida koostati algusaastail (ringi asutamise aeg on 18. märts

1948. a.), jõuti üsna peatselt eksperimentaalsele uurimusteni, mille tulemusi on esitatud ringi koosolekutel ja UTÜ konverentsidel. Mitmed tööd on saanud auhinnaalisi kohti üliõpilastööde konkursidel. Paljudest füsioloogiaringis aktiivselt kaasalõõnud inimestest on saanud tuntud teadlased ja arstid. Füsioloogiaringis on võimalik tegelda seede-, vere- ja hingamisfüsioloogia, aga ka kõrgema närvitatuse jt. füsioloogia küsimustega. Et läheneb suvi, on füsioloogiaringi 30. aastapäev, on praeguste liikmete huviobjektiks ka ringi ajaloo küsimused. Ajaloo uurimisele annab hoogu Tartu ülikooli taasavamise 175. aastapäev.

Koosveedetult süvenes ühtekuuluvustunne ja arusaamine, et ka üliõpilaste tööga on võimalik meie teadmiste piire laiendada. Tuleid kutsusid majas alles hilisõhtul.

ILMAR AMJÄRVI,

UTÜ füsioloogiaringi vanem

EÜE meditsiiniteenistus teatab

Alljärgnevad EUE-77 rühmade liikmed peavad end vaktsineerima puukentsefaliidi vastu.

Tartu piirkond: Pajusi, Nõo, «Avangard», Sootaga, Kuremaa, Võisiku, Laeva, Rõngu, «Rahvaste Sõprus», Lustivere, EPT Põltsamaa.

Lõuna-Eesti piirkond: «Tahes», Laatre, Keeni, Vastseliina, Antsla, Kirdi, EPT Võru, Vohandu, Põlva, Ahja, Taevaskoja, Vioria, Koiola, Mooste, EPT Valga.

Sakala piirkond: Polli, Gagarini, Kamara, Karksi, Suislepa, Pärsti, Sindi, Pärnjõe, Tõstamaa, Uusna, Leie, Sinialliku, Pärnu-Jaagupi, Vändra.

Rakvere piirkond: Mäetaguse, «Kaljuranna», Sirgala.

Sotsialismimaadesse sõitvad üliõpilased peavad olema vaktsineeritud teetanuse ja rougete vastu, Karjalasse sõitvate rühmade liikmed teetanuse ja puukentsefaliidi vastu, Komi, Gagarini, Stavropoli rühmade liikmed teetanuse vastu.

Kes ei ole veel vaktsineerinud käinud, tehku seda juba täna!

Vaktsineerimised püüame lõpetada Eesti NSV territooriumil töötaval rühmal aprillikuu jooksul, teiste rühmade liikmetel 1. juuniks.

RALF ALLIKVEE,
EÜE peaarst

Taidluskonkurss

Sellekevadine teaduskondadevaheline taidluskonkurss on siis läbi ja kohad said ritta järgmiselt: 1. majandusteaduskond, 2. arstiteaduskond, 3. kehakultuuriteaduskond, 4. matemaatikateaduskond, 5. bioloogia-geograafiateaduskond, 6. filoloogiateaduskond, 7. ajalooteaduskond, 8. keemiaosakond, 9. ja 10. kohta jagavad füüsikaosakond ja õigusteaduskond, kes millegipärast oma kavadega zürri ette ei jõudnudki.

Pikemalt ülejäärmise nädata numbris.

Ruumiline Hermaküla

seegi kord päris tobedaid («Kuhu on koer maetud?» jms.).

«Teater algab kahe inimese koh- tumisest. Tarvis on ruumi, millest üks inimene läbi läheb, ja teist in- mest, kes seda vaatab.» Nõnda alustas möödunud teisipäeva õhtul teatrist huvitatud üliõpilastega sil- mast silma vestlust ENSV teeneline kunstnik Evald Hermaküla.

Jutt sellel õhtul vanas kohvikus oli küll lalialvalguv, kuid nii või teisiti seotud teatrieluga, selle mit- mepalgelise olemuse, funktsioonide ja arenguga. Üllatas kuulajate ak- tiivne osavõtt. Esitati suur hulk kü- simusi, mille hulgas, nagu alati, oli

Hermaküla iseloomustas praegust teatrisituatsiooni, milles tema arva- tes valitseb juba ammu seisak, ja kuigi on mõningaid novaatorlikke lavastusi, ei muuda see märgatavalt Eesti teatri üldpilti. Kõrgseis oli 50. aastate lõpul — 60. alguses, parim lavastus: Panso «Inimene ja jumal». Sellest alates pole kvaliteet tõusnud, kuigi on sama taseme kordamisi. On ka uusi lavastuslahendusi, kuid sellele vaatamata pole teatritegemi- ne sisuliselt uuele ning kõrgemale tasandile jõudnud. Uut üldist tõusu võib oodata ilmselt siis, kui teatri-

maailma objektivsed ja subjektiiv- sed tegurid täielikult ühte lange- vad.

Nagu Hermaküla ütles, ei ole ta aru saanud, miks praeguseni pole TRU-s veel üliõpilasteatrit. On ol- nud vaid mõned katsetused, kuid need kahjuks katsetusteks jäidki. Igal juhul soovib Hermaküla sel- lel entusiastil, kes ülikoolis teatrite- gemise pisiku lahti laseb, arvestada kaht olulist tingimust: aega ja kohta.

Kas kohtumisest tuntud lavasta- jaga ka mingit kasu saadi, sellele saab vastata üksnes inimene, kes õhtust osa võttis. Aga kas tasubki alati kasu otsida? Igatahes ruum oli soe ja ruumis rääkis Evald Herma- küla ja teda kuulati huviga ja väl- jas paukus teatrikuu viimaste päe- vade aegu alanud pakane.

ANDRUS ALLIKVEE,
RAIMU HANSON

Õhtu isekeskis

«Mida arvab filoloogidest inime- ne, kes ise pole filoloog?»

«Neist pole võimalik üldse mida- gi arvata.»

«Miks?»

«See teine küsimus on juba liig- ne. Iga inimene, kes pole ise filo- loog, taipab seda jalapealt, seda po- le võimalik seletada. Keemikud — see on teine asi...» (keemiaosa- konna komsomolisekretär).

See intervjuu toimus neljapäeval, 24. märtsil ülikooli uues kohvikus. Leldis aset filoloogiateaduskonna õhtu, mis seekord oli pühendatud teatrikuule.

Viktoriinikorraldajate Raimu Han- soni ja Rein Tootma «sügavad kahtlused» filoloogide teatrialaste teadmiste kohta lükkas ümber või-

dukas võistkond «Viina katk» (eesti fil. III kursuse tütarlapsed).

Pärast lühiintervjuud teaduskon- na dekaani Ago Künnapiga astus filoloogide ette vanemuislane Lem- bit Eelmäe, kes rääkis nii oma ku- junemisest Jürka ja Mogri Märdini kui ka «Vanemuise» edasistest plaa- nistest ja üldse näitleja tööst rolli- ga.

Toredaks lõppakordiks õhtu «amet- likule» poolele kujunes žurnalistide Jaan Rekkori ja Erki Berendsi män- gitud paroodia TV ja raadio teemal, mida ei seganud ka väike tehniline äpardus enne show algust.

Jätkasid diskorid.

VELVE LEPIKOV

Igasse teaduskonda rahvaspordiklubi!

Juba mõned aastad on rahvaspordi küsimusi ülikoolis püüdnud la- hendada sellenimeline nõukogu, kuhu kuuluvad erinevate, kuid selleks sobivate spordialade esindajad. Tegevuse parandamiseks suurendati tä- navu nõukogu koosseisu kahekümnele liikmele.

Ilmselt ei ole ka see veel piisav, sest nõukogu poolt planeeritud üritu- sed (kasvõi väljaantud rahvaspordi kalendri vahendusel) ei ole jõud- nud kõigi töötajateni ega viimaste kursuste üliõpilasteni, kellel kohus- tuslikku kehalise kasvatuse kursust enam pole.

Konkreetselt ettepanekuks ja väga reaalseks võimaluseks rahvaspor- di süsteemi täiustada oleks iga teaduskonna juurde oma rahvaspordi klubi loomine.

On vist enesestmõistetavalt selge, et teaduskonna baasil on rahva- sporti kergem ja huvitavam organiseerida, sest seda soodustab suhte- liselt väiksem kollektiiv, tihedam suhtlemine ja üksteise tundmine, tea- duskonna spetsiifika ning võimaluste arvestamine, samuti väljakujune- nud või väljakujundatavad traditsioonid.

Kõike eespool öeldut arvesse võttes peaks klubi tegevusprogramm laiem olema kui ainult osavõtt mõnest massiüritusest või kehaliste har- jutuste sooritamistest mingis rühmas.

Alljärgnevalt mõningad soovitusel, millest võiks tegevusprogrammi koostamisel juhinduda.

1. Klubi moodustamiseks koondada aktiiv ning valida juhatus. Liik- mete värbamiseks teha rahvaspordialast selgitustööd allüksustes, labo- rites, kerkustel jne. Planeerida tegevusi, üritusi ja samas elavalt tut- vustada oma saavutusi, läbiviidud üritusi ja kogemusi, aga ka mõnusi, emotsioone. Organisatsiooniliste aluste tugevdamiseks jaotada ühis- kondlikud ametid, et täita üldkoosolekul vastuvõetud otsuseid. Klubil peaksid olema ka oma kroonikaraamat ja fotoalbumid, mis kajastaksid klubi tegevust ja arengut ning pakuksid huvi kõigile.

2. Kaasa tõmmata klubi liikmeskond teaduskonnasistest ja -väliste ürituste läbiviimisele, sest ürituse õnnestumiseks on vaja korraldajate käsi, nõuandeid ja vahel teisiigi abimehi.

3. Korraldada temaatilisi klubiõhtuid, tehtu arutlusi, muljete vaheta- misi jne. Kollektiivis on alati liikmeid, kes on viibinud matkadel, reisil, ekspeditsioonil, osa võtnud sportlikust sündmusest jne., miks siis ei võiks need muljed diapositiivide, filmi või vestluse kaudu ka teisteni jõuda.

4. Pidada kohtumisi teiste teaduskondade klubidega, vahetada kogemusi, sest üks iga teaduskonnal kujune välja oma tavad, tradi- tsioonid, tingimused ja ka leidlikkus tegevuses, midagi omanäolist. Kohtumised võiksid olla ka puhtsportlikud, muidugi mõlemale võime- tekohased. Kohtumisi võib korraldada ka teiste kollektiividega. Näiteks mitmepäevasel jalgsi- või suusamatkal võiks väga huvitavaks kujune- da kohtumine peatuskohas vastuvõtva kollektiiviga (kool, kolhoos, asutus jne.). Matkade organiseerimisel tulekski tugineda eeskätt kooli- dele, sest üks meie lõpetanutet kaudu ole mõndagi kergem organiseerida ja ka majandusküsimusi lahendada.

5. Üheks eesmärgiks klubi tegevuses peaks olema tugevate ja tore- date traditsioonide loomine. Need võiksid olla seotud teatud tähtpäe- vadele pühendatud matkad, VTK normatiivide sooritamise, omavahe- liste võistluste korraldamise, aga ka teiste nn. kultuuriprgrammis ettenähtud ürituste organiseerimisega.

6. Teaduskonnasistest pidada arvestust üritustest osavõtmise kohta, selgitada paremaid ja aktiivsemad allüksused. See teeb asja põneva- maks, loob pinget ning peaks kaasa aitama tegevuse veelgi suuremale hoogustamisele.

Rahvaspordi nõukogu omalt poolt püüab jõu ja nõuga igati kaasa aidata rahvaspordiklubide loomisele ja nende abistamisele ning loo- dab, et algatatud mõte teaduskondades toetust leiab. On ju selline te- gevus oma kollektiivis palju emotsionaalsem, toob huvitavaid mõtteid ning lahendusi ja mis kõige olulisem, saavutatakse peamine eesmärk — tervise tugevdamine, töövõime säilitamine, reipa meeleolu loomine, kollektiivisustunde kasvamine ja pinge maandamine.

UNO SAHVA,
TRU rahvaspordi nõukogu esimees

Loengutekstide konkurss

ELKNU Keskkomitee korraldab kuni 15. oktoobrini k. a. Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud noor- sooauditooriumile mõeldud loengutekstide konkursi deviisi all «NOO- RED, SOTSIALISM, TÕDE!»

Konkursi eesmärgiks on kasvatada noori Kommunistliku Partei ja nõukogude rahva kuulsusrikaste revolutsiooniliste, võitlus- ja töötra- ditsioonide vaimu, aktiveerida leninliku komsomoli tegevust, valgus- tada ulatuslikumalt Eesti kommunistlike noorte võitlustest ja kange- lastegusid.

Konkursist võivad osa võtta kõik asjast huvitatud isikud piiramatu arvu töödega.

Loengutekst peab olema lihtsa sõnastusega kõrgel ideelis-poliitilisel tasemel. Samuti peaks ta olema seotud kohaliku materjaliga ning ar- vestama noorsooauditooriumi omapära (tuleb ära märkida, mil- lisele auditooriumile loeng on mõeldud). Tsiteerimisel viidata algalli- kale. Loengule lisatagu loengu plaan ja kasutatud kirjanduse loetelu. Konkursist osavõtjal tuleb esitada märgusõnaga varustatud käsikiri 2 eksemplaris, lisada märgusõnaga varustatud kinnine ümbrik, kus on andmed autori kohta. Tagasi loengutekste ei anta.

Parimaid autoreid autasustatakse ELKNU KK aukirjade ja rahaliste preemiatega: I preemia 75 rubla, II preemia 50 rubla ja III preemia 35 rubla. Premeeritud tööd avaldab ELKNU KK lektorite grupp.

Tööd tuleb saata aadressil 200 001, Tallinn, Kreuksi t. 20, ELKNU KK lektorite grupp (tel. 444-913).

Üliõpilane ja diskoteek

- DISKOKING PIGISTAB
- DISKORITE VOISTLUSE VOITJAD TEADA

Diskor astub omaelaliste ette soo- viga sisustada oma vabast ajast si- nu vaba aega, lugeja. Oppekoor- mus on tal sama mis sinul, aga näe, temal õnnestub veel meie muu- sikalist silmavaadet rõõmustada. Seda klubi seinte vahel juba aastast 1972, kuna kuulamisõhtud sobisid aasta varem EPA klubi kamina- saali. Diskovorm lubab rahvusvahe- liselt kõrgetasemelisel helikeel (plaadistused) asuda iga noore muusikahuvilise tavaellu. Ning eks vabahe meie ansamblid vajadu- sest vahendada rohke vaevaga laen- repertuaari, jääb enam mahti ise muusikat teha.

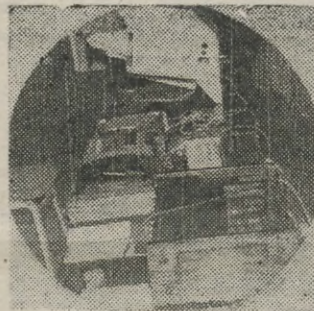
Spetsialiste kerge muusika vallas on raske leida, õpetaminegi alles tulevikuplaanides. Neist sajast pisi- asjast, mida diskor peaks teadma (mida aga kusagile õppeprogrammi ei mahuta), jätame esialgu alles kolm olulist.

I. Noorte kohtumispaiik. Meie maratondiskod ei ole just soodsad tutvuste jms. suhtlemisvormide jaoks. Klubil lisapuhkeruume ei ole pakkuda — seisa trepil ja proovi meelismuusika taustal (kuna ilusat lugu sinu jutuvada kuulata ei la- seks) leida aega ja võimalust sõp- radelegi paar sooja sõna kosta. Tõsi, remont majas käib.

II. Informatiivsus. «Värske muu- sika» nõuab vastuvõtu eeliskva- liteeti. Leiardatu ei vaja isegi kommentaare. Miinimumvarustus peaks olema 2 stereogrammofoni, 2 stereomagnetofoni, mikrofonid + diskor + abiline. Meie klubil pol- nud tihti võimalik paigaldada isegi teist grammofoni, hoopis puudus stereomagnetofon (260 rubla, aga 1 pääse 80 kopikat, 600 külastajat õhtuga...). BEAG-võimenduse sai- me pärast nelja-aastast eelisjärje- korras olemist. Sama ajaga jõudis iga restoran endale selle «kultuuri- vahendi» hankida. Koduvabariigi muusikat tutvustanud diskor Rein Lang tassis küll usinalt kohale isik- liku maki, aga võimendusega seda

kvaliteetselt ühendada paraku ei suudetud.

III. Sisuline külg. Nagu Vello Pohla rõhutas 12.—13. märtsil Tal- linnas toimunud diskorite esimesel vabariiklikul seminaril, kannab rock-muusika endas lääne eesrindli- ku noorsoo rahulolematust valitse- vate klasside suhtes, püüdu muuta inimväärsemaks sealset olukorda. Meie diskorite kajastuses kuuleme klatšijuttu prillidest ja lõhutud kitarridest. Rõhutan siin uuesti, et vabariigis on rock-muusika spetsia- liste vähe. Aga nii «trampida jalga- dega» selle muusika sisulise külje peal? Läti ning Leedu NSV kes- raamatukogud tellivad välismaalt vastavasisisulisi ajakirju.

Pöördume tagasi diskorite kon- kursi juurde. Võrkeelse muusika vahendamine nõuab seega kaht eri maneeris õhtu ülesehituse valda- mist: (a) meelelahutuslik-informa- tiivne, s. o. tantsusaal + lugude sekka paarirealisena sõnum ansam- blite käekäigust + lugude populaar- suse kajastamine = tantsurütmide rahvusvaheliselt mõistetav «do-re-mi-laula-kaasa-nii», saab läbi ka käibenaljadega; (b) lavastuslik-si- suline, s. o. intellektuaalse rock- muusika avamine, vahendamine ees- ti keelde, millega kaasneb püüe taastada emotsionaalset kõlajõudu. Ainuüksi heliplaat ei ajenda kollek- tiivset elamust. Selline õhtu pole mitte ainult jalgade rahuldamiseks.

Uhineda saavad need kaks vormi

(Järg 4. lk.)

Uued biitlid on sündinud!

mased häälitused. Kahtlemata tuleb veel aastaid oodata, enne kui noored biitlid muusikamaa- ilmas oma sõna sekka oskavad öelda, sest praegu väikesed Rin- go, George, John ja Paul vaid sõõvad, magavad, nutavad ning teevad mähkmeid märjaks.

Ühe soliidse muusikaajakirja viimases numbrist võime luge- da: «...muusika on tõepoolest revolutsiooniline. Sellise suure pöörde suutis omal ajal esile kutsuda vaid «The Beatles». Nii et seda ansamblit võib täie jul- gusega kutsuda nimega «New Beatles».

«Smudgy Busybody», kellest artiklis juttu, moodustati alles käesoleva aasta jaanuaris. Kuu hiljem ilmus juba esimene LP «Don't play, please!», mis müüdi kahe päevaga kuldseks ning mil- le nimilugu jõudis ka enamiku riikide edetabelite tippu. Prae- gu peaks olema valmimas teine kaumängiv heliplaat.

Ansambli pesamuna on 1960. aastal sündinud laulusolist Johnny Little, meeldiva hääle ja veel meeldivama välumusega

nooruk. Soolokitarrist Patrick Freckle, kel seljataha on jää- nud tegutsemine gruppides «Buzzer» ja «Unison Dicke», on juba lähenemas kolmekümnele. Leon Greep (22 a. vana) män- gib basskitarri ja kammipilli. Löökrüstade taga istub niisama vana Ron Weathercock, kes ametilt on hoopiski kokk. An- samblil liikmed mõistavad üks- teist väga hästi ning on lühike- se ajaga saavutanud hea kokku- mängu — põhiliselt bridžis. Tekstide suhtes ei saa mingit hinnangut anda, sest Johnny laulab suahili keeles. «Smudgy Busybody» muusika on «Sla- de'i» ja «Pink Floyd'i» omapa- rane süntees. Prima iseloomus- tuse annab aga grupi juht Patrick Freckle ise: «Teeme muusikat neile, kes ei küüni se- da mõistma.»

Lõpetuseks veel teadmiseks «Led Zeppelini» austajale, et Tartus tulid täna firma «Melo- dija» väljaandel müügile väike- sed heliplaadid lugudega an- samblil neljandalt ja viiendalt LP-lt.

ANDU LÄTTE

TARTU ÜLIKOO JA VENE-TÜRGI SÕDA 1877—1878

VIKTOR KALNIN

Eriliseks sündmuseks Tartu ülikooli ajaloos oli õppejõudude ja üliõpilaste osavõtt Vene-Türgi sõjast aastail 1877—1878, mis tõi bulgaaria rahvale vabanemise Türgi sultanite ikkest. Mitmed õppejõud, paljud üliõpilased ja ülikooli kasvandikud osalesid arstiabi andmisel haavatud ning haigetele sõjameestele Bulgaaria ja Kaukaasia sõjaväelajadel. Ülikooli haavakliinikus oli eraldatud 30 voodikohta haavatud sõjameestele. Paranenud haigete uutele asendamise korra suhtes oli Tartu arvatud Moskva evakuatsioonikomisjoni piirkonda.

Haavatud ja haigete sõjameeste abistamise kampaania Tartus sai tegelikult alguse naistelt. Kuue naise, sealhulgas Tartu õpperingkonna kuraatori, professorite Wahli ja Bergmanni abikaasade üleskutsel kogunes 29. aprillil 1877 ülikooli aulasse peaaegu 1000 inimest. Juhatas proua E. Saburov. Mitmed kohalviibinud mehed, sealhulgas professor E. Bergmann, võtsid sõna naiskomitee moodustamise toetuseks. Eestikeelse lühikõnega esines lektor M. Veske. Valiti 23-liikmeline Tartu Naiskomitee, milles oli naisi kõigist seistest. Kohe pärast istungit annetas eesti soldatinaine Mall Väli villase rätiku ja 2 hõberubla. Üliõpilased kogusid 1000 rubla ja andsid need naiskomitee käsutusse. Akadeemiline Lauluselts oma juhataja Brenneri ettepanekul korraldas heategevale eesmärgil kontserdi. Prof. E. Bergmann pidas naiskomitee heaks ülikooli aulas tasuta populaarse loengu «Eraabist haavatud sõjameeste hooldamiseks». Akadeemilise Musse direktsoon andis naiskomiteele osa ruu-

me, milles see organiseeris voodi-, ihupesu, sidemete jm. valmistamise proua Bergmanni juhendamisel. Sellest tööst võtsid agaralt osa ka eestlastest naised ja tütarlapsed.

Haavatute hooldamiseks ja selleks vajalike vahendite muretsemiseks loodi 1. märtsil ülelinnaline komitee. Sellesse kuulus ka 3 ülikooli professorit. Mehed moodustasid eraldi oma komitee justiitsbürgermeistri Kupfferi eesistumisel 14. mail. Selle koosseisu kuulusid professorid A. Böttcher ja G. Dragendorff.

Puhkenud sõja haavatute toetamise ja hooldamise püüdlustes tehti uus tähtis samm 19. mail, mil asutati Punase Risti Seltsi (tekis Venemaal 1867. a. Haavatud ja Haigete Sõjameeste Hooldamise Seltsi nime all) Balti piirkonnavalitsus asukohaga Tartus. Selle täitevkomiteesse valiti 24 isikut, sealhulgas ülikooli rektor O. Meykow, arstiteaduskonna dekaan A. Schmidt, presidendiks kuraator A. Saburov. Sellele allus Balti kubermangudes 16 kohalikku ning naiskomiteed.

Balti piirkonnavalitsuse üleskutsel 25. maist toetada raha ja asjadega reageeriti elavalt. Tõhus oli Tartu Naiskomitee eestikeelne üleskute maakogukondadele ja kooliõpetajatele. Vastav Tarvastu kihelkonnas loodud komitee kogus 100 rubl. ja andis selle üle naiskomiteele. Sellised komiteed loodi ka Nõo kihelkonnas jm., korraldati ilmalikke ja vaimulikke kontserte haavatud sõjameeste heaks. 25. juuniks oli Balti piirkonnavalitsus kogunud enam kui 100 000 rubl. Peale selle oli kogutud maal ja kõigis linnades ning osalt üle antud valitsusele, nagu Tartu linna 2000 rubl., Paldiski linna 300 rubl. Lõpuks olid mitmed

naiskomiteed kogunud ja valmistanud põetamisesemeid ligi 10 000 rubl. väärtuses. Seepärast võis Balti piirkonnavalitsus teatada Punase Risti Seltsi peavalitsusele Peterburis, et on suuteline lühikese aja vältel organiseerima 2 etaplaatsaretti kõige juurdekuluvaga.

Laatsaretid lahkusid Tartu raudteejaamast 14. juulil suure rahvahulga saatel. Jaamaülem Mangold isikukult sõitis laatsareti esemetega kaasa, et need jõuaksid Bukaresti kohale (saabusid sinna 20. juulil). Laatsarettide paaristidena sõitsid kaasa professorid G. Oettingen ja F. Hoffmann, kes olid teinud suurt tööd nende komplekteerimisel personaliga, nende assistentidena arstid Th. Böttcher ja A. Schwartz, ordinaatoritena ja haigetalitajatena üliõpilased, apteegi juhatajana farmaatsiamagister A. Tobien. Alguses avati 50 voodikohaga laatsaret Simnitsas Doonau ääres, seejärel augustis veel teine, samuti 50 voodi-

ga. 24. juulil nimetati Balti piirkonnavalitsus ümber Punase Risti Seltsi Tartu kohalikuks komiteeks õigusse jääda otsevahekorda peavalitsusega (seega saab Punase Risti Seltsi algusest Tartus peatselt 100 aastat). Nii see kui ka Tartu Naiskomitee jätkasid endise agarusega oma tegevust: annetusi koguti kogu Põhja-Liivimaal, sealhulgas kontsertide korraldamisega, ja valmistati tarvilikke esemeid naiskomitee tööruumides ülikoolis. Prof. A. Schmidt kohaliku komitee liikmena avaldas kuulutuse velskrite kooli asutamisest, millesse vastuvõetavalt nõuti vähemalt kreisikooli haridust.

(Järgneb.)

Varakevadel hämar dub ruttu. Hilisele raamatukogust tulijale paistab Vanemuise mäe turjal tuledes veikleval ühiselamu juba kaugelt silma. Astun sisse. Koridorid on tühjad. Ainult pruunid suletud ukseid, nende taga summutatud jutukõmin, kusagil kõlisevad õllepudelid... Veereb õhtusse tudengi argipäev, killuke noorust. Tunnen, kuidas tahan eneselt pärida: «Mis siis, kui pead terve elu elama sellises külmas kivihauas, kus naaber naabrit ei tunne?» Aga just selles majas pean elama viis aastat. Ja kas ta mulle ka koduks on, sõltub ainult minust endast.

* * *

Filoloogide seas leidub neid, kelle süda OMA KODU pärast valutab. Ja eks rohkem sisemise sunni kui plaanilise «linnukese» pärast sündis ettevõtmine, mis kolmapäeviti südaõõnsel tunnil rahva ühiselamu puhketuppa toob. Tullakse vaatama diapositiive või filme, mida õhtu juhid on varunud, tullakse, et kuulata muusikat, mis midagi rohkemat kui tühja ajaviidet tähendab.

Grammofon vāntab tiirooli rahvamuusikute joodeldusi, nende saatel projitseeruvad seinale kirkad Alpi maastikud, vahelduvad vaated Sveitsi ja Austria linnadest. Nendest Kesk-Euroopa väikeriikidest ongi tänase õhtu diapositiivid.

Kollaselt hõõguv raadio skaalaplāat pūūab pilku, kui ruumi kaudu vad Soome kitarrivirtuoosi Jukka Toloneni džäss-rock'ilikud hellelused, milles kusagilt kaugelt aimub rahva viiside motive. Kuulame ka teist Soome bändi «Pihasoitojat», kes valmistab elamuse oma mõttetihedate lauludega. Täpselt südaõõntunnil ütleb I kursuse ajakirjanik Erki Berends, kes sedapuhku kava kokku seadis, kuulajatele «Head ööd!» ja kutsub kõiki ka järgmisele õhtule.

Erki Berends ja teaduskonna komsomolisekretär Ruve Sank uue ürituse sünni juures seisidki. Kes neid mehi tunneb, see teab, et kõmisevaid kiidusõnu nad ei hinda, aga tugevat küünarnukitunnet küll. Et asi, mille pärast nemad südant valutavad, saaks kõigi ühiseks asjaks, et tudengile ü h i s k o d u ka tegelikkuses oma nime vāriks.

Tõnu Karro

Uusi trükiseid

TRÜ Majandusteaduskond. Tartu, 1977, 66 lk., 500 eks., 12 kop.
O. Mankin. Alalisvool üldfüüsika kursused. Tartu, 1977, 40 lk. 1000 eks., 7 kop.
O. Mankin. Elektromagnetism üldfüü-

sika kursuses. Tartu, 1977, 66 lk., 1000 eks., 11 kop.
Matemaatika ettevalmistusosakonnas õppijale. Tartu, 1977, 44 lk., 1500 eks., 7 kop.
Gerda Kondas. Phraseologisches Pensum II. Tartu, 1977, 88 lk., 500 eks., 20 kop.
Programme kõigile. XII. Tartu, 1977, 80 lk., 1000 eks., 12 kop.

Finaalturniir startis

Pärast neli nädalat kestnud alagrupimänge alustati sel laupäeval-pühapäeval kohtumisi kuue tulevama vahel.

Naiskondade turniirilabel on seni ebaülevaatlik. Kui meestel on pooleldi finaali turniiridega juba se jättaga, siis naiskondadel on peetud vaid kaks kohtumist. Olukorda peaks tasakaalustama eelolev nädalavahetus, mil peetakse tervelt viis nädala mängu. Mõõdund laupäeva-pühapäeva kohtumised olid üsna ühepoolised. Spordimeditsiini osakonna naistudengid võitsid õigusteaduskonda 74:30, kehakultuuri I kursuse oli üle sama teaduskonna III kursuse naiskonnast: 38:12. Ara jäi filoloogia- ja majandusteaduskonna vaheline mäng.

Küllaga põnevust ja närvikõli pakku- sid jällegi meeskondade mängud. Seni kõik kohtumised võitnud kehakultuuri I k. võistkond pidi vastu võtma kaks valusast kaotust. Laupäeval juhtis veel 3 minutit enne mängu lõppu KKT III vastu 4 punktiga, kuid siis langes viie veaga välja Paavo Russak, mis ilmselt otsustaski kohtumise saatuse. Vastavõistkonna poolt kasutuselevõetud pressing tõi mängu murrangu ja KKT III meeskond võitis 71:69. Pühapäevases mängus KKT II vastu ei suudetud küld- daga katta hästi mänginud Andrus Rogenbaumi (viskas oma meeskonna ka- suks 40 punkti) ja kaotati 72:79. Kaotu- sekibedust said tunda ka teised seni võidukalt esinenud meeskonnad. KKT III kaotas väga püüdlult ja kindlalt mänginud õigusteaduskonna üliõpilastele

64:69, sama teaduskonna II k. meeskond aga spordimeeskutele 64:74. Viimane sai juurde veel teise võidu. Lõpumi- nutel väga põnevaks muutunud mängus vandus neile alla bioloogia-geograafiateaduskonna meeskond 49:51. Õigusteaduskond võitis bioloogia-geograafide kindlalt 50:39. Kaotusest ei jäänud seega keegi. Kaks võitu on kirjast tervelt neljal meeskonnal: spordimeditsiini osakonna, õigusteaduskonna ning KKT II ja III võistluskonnal, üks võit KKT I. Võiduta on seni bioloogia-geograafiateaduskonna meeskond.

Eeloleval nädalavahetusel peetakse 7 kohtumist.

Laupäeval, 2. aprillil			
Kell 16.00	Filoloogia — Õigus	naised	
17.00	KKT III — Majand.	naised	
18.00	Sp. med. — KKT I	naised	
Pühapäeval, 3. aprillil			
Kell 11.00	Filoloogia — Sp. med.	naised	
12.00	KKT III — Sp. med.	mehed	
13.00	Õigus — KKT III	naised	
14.00	Bio-Geo — KKT I	mehed	
15.00	Majandus — KKT I	naised	

NBI Pühapäevased mängud toimuvad EPA võimlas (Pälsoni 1).

PRIIT JÕGI

Üliõpilane...

(Algus 3. lk.)

sukeerutus kah korda koduvabariigi rütmiteadelt. Vead — «Meedium» jäi kokku sulamata diskorigega — ansambli serveerimine publikule pidevalt, lugude tutvustamine jne. Seistes oli raske lavaetendusi jälgida, alt vedas magnetofon. Õhtu meeleolu oli eelnevaga loodud ning viperustesse suhtus publik mõistvalt. Juba ennast õigustanud diskomaneeris — jooksvad kajastused kontserdina heliilmast ning just tudengile sobiva tantsukava otsimine — võttis ajujärje üle TRÜ klubi teene- kaim diskopaar Valev Lillipuu — Olev Ulp. Mida kosta — vahetame tantsuosa ülinõudliku emotsionaalse informatiivsuse vastu, jättes vahet kontsertkavva emotsionaalse palge, muutub õhtu terviklikuks. Nende «Sophoklese» helisalong tõuseb tudengite seas järjest rohkem hinda.

Züriile kui ka publikule tõi üllatuse diskopaar Andres Ulp — Raul Vatsar. Nende kompromissitu püüd anda ülevaade nõukogude noortemuusika olukorrast, mille kohta ma-

terjal on äärmiselt laialivalguv keskse kerge žanri muusikalehe puudumise tõttu, tõstis teravalt esile vajaduse kohtuda teiste liiduvabariikide diskorigega. Toredalt suunitletud tantsuvälik rõõmustas aga kõiki.

Upris mõtlemapanev oli tallinnaste pealispinnaline suhtumine diskoõhtu helipaletti. Tundus: disko = plaat peale ja «mula» ajama. Vaid meelelahutuslikkus jätab peagi diskoteegi massikommunikatsioonide varju. Ehk küllastumiskompleks — sööd palju «maistvat vahukoort», kuni nõuad midagi toekamat?

Marko Eiche (TPedI) (abiline R. Rebane, TPI) — nende alaline kritiseeriv hoiak vajaks väljenduslikult põhjalikku kaalutlemist. Arutlus tantsupõrandal: «Abba» valss on halvem kui ansambli «Sparks» valssid — sunnib õlgu kehitama: ühed valssid mõlemad... Tartu diskoreist rõõmustas Virko Varendi (abiline Ivo Lani) hoogne esinemine ja la- valine kindlus — jälg meie «Suurest Olavist». Kui vaid valik ja teksti läbimõeldus vabastanuks liigras- vast.

Toreda töö eest masside liikuma- panekul täname Raivo Raidamit (TPI «O. V. Madiar»), samuti TPI

diskopääri E. Kapp — R. Toomsalu. Neist tublisti tagasihoidlikuma osa- võtukindlusega olid TRÜ duett Vaiksaar — Kiik. Ootame neilt tõhu- sat arengurõõmu järgmistele ürituste- le. Kui vaid ei peaks (1972—1977) järgmist festivalikonkurssi nii «põh- jalikult ette valmistama».

Publikust. Kohaletulek jäi järjest hilisemale kellajale. Oli see lootus pääseda kontsertloengust? Miks pe- letab kuulamiseks pakutud muusika praegu klubist eemale?

RIHO PAUMANN

Geeniustest

Tark õpib teiste viga- dest. Õlikoolitarkus

EINSTEIN ALBERT — teadagi — oli geniaalne füüsik. Oma suur- rima avastuse oskas ta kirja panna mõnekümnele leheküljele.

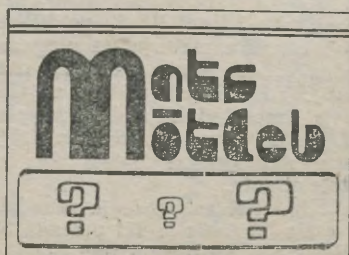
Aga see oli viga. Nii pisikest tööd massid ei luge-

nud. Ja mõni üksik, kes lugeski, ei saanud ka kohe aru. Kahju oli õn- neks väikene, sest trükikulud pol- nud suured.

GIBBS VILLARD — kah geenius — kuulus termodünaamik, oli oma- kandi patrioot. Uurimistulemused avaldas ta kohalikes toimetistes.

Aga see oli viga. Massidel polnud aimugi, et niisugused toimetised üldse olemas on. Mingit kasumit neist töödest ka ei laekunud.

MENDEL GREGOR — geneetika isa — trükkis ära oma seadused ja arvas, et asi on korras.

Aga see oli viga. Juurutamatutena jäid nad massi- dele kättesaamatuks. Õnneks min- git tuli siis sellest veel ei tekkinud. MORAAL: Mats, mõtle enne, kui midagi kirja paned!

TRÜ klubis

sellel nädalavahetusel remondi tõttu üritusi ei toimu.

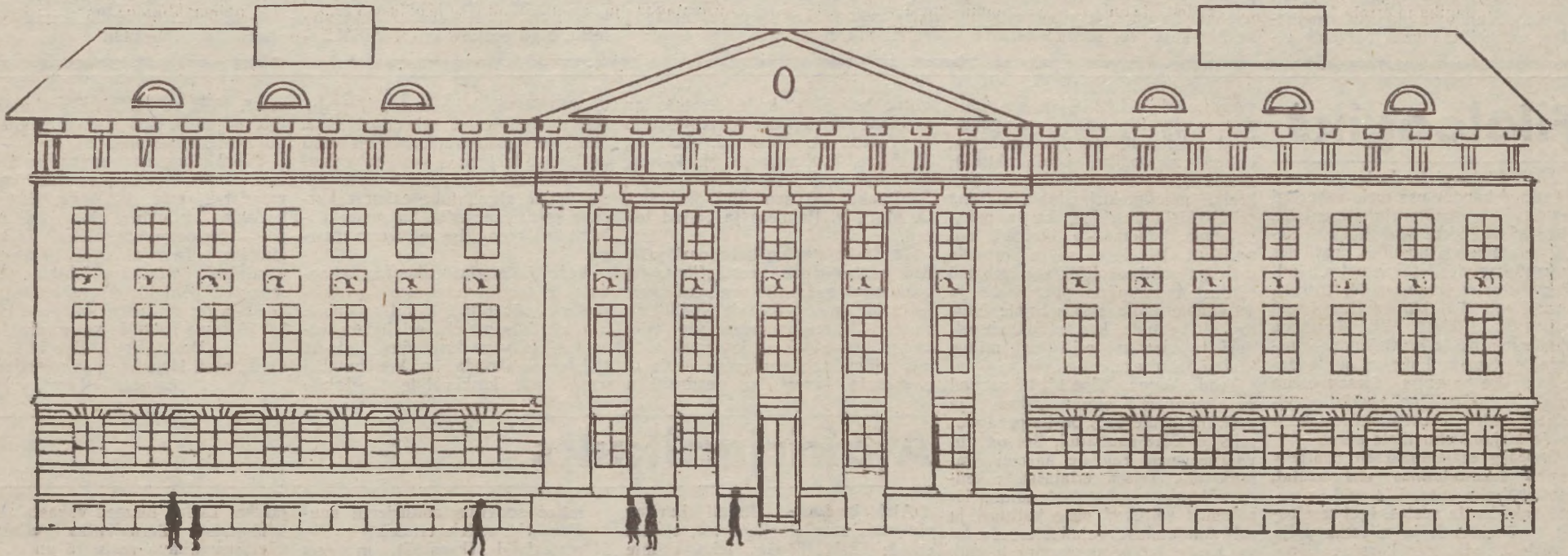
NBI

* Ajalehe kujundasid I kursuse aja- kirjandusüliõpilased Erki Berends ja Jaan Rekkor.
* Täna ilmub ka venekeelne «TRY»
* Tuleval reedel ilmub «TRÜ» nr. 11 on erileht abiturientidele. Osta saab se- da toimetusest (peahoone 302).
* «Jõu ja mõju» selles lehes

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Otsiknumbril hind 2 kop. Tell. nr. 1676. MB-00491.

ABITURIENTIDELE

Millist eriala valida?

Ülikool valmistab spetsialiste ette 26 erialal. Igal erialal on mitmeid spetsialiseerumise võimalusi. Tulevasi ametikohti ning erinevaid tööalasid on aga palju rohkem. Õppimisvõimalused avanevad käesoleval aastal päevases osakonnas 1095 noorele. Ühtede erialade spetsialiste vajatakse arvuliselt rohkem, teisi vähem. Neid vajadusi kajastavad ka vastuvõtukontingendid: ravi 150, matemaatika ja rakendusmatemaatika 110, füüsika 75, õigusteadus 60, vene filoloogias 60, bioloogia 50, rahandus ja krediit 50, kehakultuur 50 jne. Geoloogide võetakse vastu ainult 15, geograafe 20.

Millist eriala neist valida? Uurimuste andmed näitavad, et tullakse õppima seda ala, mida teatakse ning tuntakse. Sageli on see informatsioon aga mitteküllaldane. Näiteks ei teadnud 1975. a. sisseastujatest 33% erialasest spetsialiseerumise võimalust, 45% ei osanud kirjeldada tööd ühelgi tulevase ametikohal. Pedagoogide hulgas läbiviidud uurimistest selgus, et teadliku kutse sooviga noored õpivad kõrgkoolis paremini. Tööd ollakse nendega rohkem rahul ja ka ise leiavad nad tööst enam rahuldust kui need, kes tegid valiku juhuslikult. Järelikult on informeeritus kutsevalikul, teadlik ning põhjendatud kutse soov oluline selleks, et hästi õppida ning saada heaks spetsialistiks.

Erialadest informatsiooni andmise eesmärgil on koostatud kutse kirjeldused ülikoolis õpitavate erialade kohta. Need tutvustavad üsna põhjalikult eriala n. n. ametikohti (elukutseid), kuhu eriala lõpetanud tööle asuvad.

Kutse kirjeldused on saadetud keskkoolidesse (1–2 komplekti igasse keskkooli). Nendega on võimalik tutvuda kutse nõuandlates ja TRÜ kutse suunitluse kabinetis. Osta on neid võimalik erialapäevadel ja TRÜ kutse suunitluse kabinetis, mis on avatud esmaspäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kella 10.00–16.00.

TRÜ kutse suunitluse kabinetis saab tutvuda ka muude informatiivsete materjalidega: ülikoolis õpitavate erialade õppeplaanidega, vastuvõtu plaanide ja konkursiandmetega, sisseastujate õppekuduse, võimete ja mõningate muude isikuse omaduste andmetega erialade järgi.

Tartu Riiklikus Ülikoolis läbiviidud uurimused näitavad, et noored valivad edasiõppimiseks erialad, mis vastavad nende võimete struktuurile. Näiteks on matemaatika- ja füüsikaosakonda astujatel arvutamise kiirus, matemaatiline mõtlemine ja ruumiline kujutlusvõime oluliselt kõrgem kui filoloogiateaduskonda astujatel. Viimastel on aga verbaalsed võimed oluliselt kõrgemad matemaatikute füüsilistest. Muidugi on ka neid noori, kes on võimekad mitmel alal. Võttes arvesse, et paljudel inimestel ületavad verbaalsed võimed matemaatilisi võimeid, kuigi ka matemaatilised võimed on küllaldaselt kõrged, ning erialasid, mis põhiliselt toetuvad verbaalsetele võimetele, on suhteliselt vähe, oleks loomulik, et need noored, kellel on matemaatika ja tehnika alal võimeid ning teadmisi, asuksid selles liinis edasi õppima.

Iga aastaga suureneb keskkoolilõpetajate arv. Lähemate aastate jooksul jääb aga kõrgematesse koolidesse vastuvõtt põhiliselt samaks. Plaanides edasiõppimist ainult kõrge konkursiga aladel, ei pääse paljud võimekad noored konkursiga ülikooli sisse. Katsetatakse teist, kolmandat ja neljandat kordagi, kuid paratamatult jääb osa ikkagi välja. See tõttu on soovitatav aegsasti põhjalikult järele mõelda, mida tahan edasi õppida ja miks, kelleks tahan saada? See viimane on kõige olulisem. Abituriendid, mõelge kõik hästi läbi ja valmistuge hooliga sisseastumiseks! Kohtumiseni!

AIMI SUKAMÄGI,
TRÜ kutse suunitluse kabineti juhataja

Esimesest päevast suurkoolis on jäänud «niiske» mälestus — higitasin aulaaktusele kogunenud rahvamurrus tublisti, uus ülikond läks isegi vormist välja. Ja kui veel koledasti pabistades oma järje nende 180* seas, kellele rektor ise tudengipileti ulatas, ära olin oodanud, siis tundsin end päris läbi klopituna. Aga hea tunne, justkui saamaks minust nüüd KEEGI.

Sel ajal* näisid kõik, kes ülikoolis liikusid, mulle hirmus tarkadena, nii et aru tihti tabasin end alaväärsustunde käes. See oli mingi häbisegu, läbi põimunud tormakate eneseaustuse puhangutega. Aeg aga kulges omasoodu, asetades kõik — nii inimesed kui nende teod — omale kohale. Üha enam olen hakanud ülikooli võrdlema minu elus äkitselt särama lõõnud päikesekiirtega, ja nüüd, lummatusena selle imelisest särast, soovin, et ta saaks mu pärisomaks.

* Rektor annab üliõpilaspileti kätte väga hästi sisseastumiseksamid sooritanuile. (Tolm.)

Ülikool minu elus

Jäänud on ka siiras austus meie professorite vastu, kes meist meie enese soovil ja kaasabil ehk midagi niisugust vormivad, mis mitte päris tühi koht pole.

Ülikoolis kohtad tihti mehi, kes vananeda ei mõista. Akadeemik Paul Ariste näiteks. Ühe kompleksi küüsis on ta küll. See on südamesoojendaja kompleks. Nii ta kõnnib läbi alma mater'i ja jagab heldelt oma teadmisi. Sul on hea meel, et niisuguse mehega ühest vaimuse lätest oma janu võid kustutada.

Mus on süvenenud veendumus, et sügavalt intellektuaalsed inimesed on üsna lihtsad, igasuguse välise särata inimesed, mis ei pea sugugi tähendama, et neil sisemine kõitvus

PEETER NÖGESE joonistus.

puudub. Niisugune on minu arvates prof. Juhan Peegel, mees, kes läheb läbi hallist kivist, kes meidki endaga kaasa võtab mitte kui koormat, vaid kui vabatahtlikke mõttekaaslasi. Ja nendetaolised on teisedki meie professorid!

Kui Tammsaare näeb inimestes nende olemasolu lunastajana vanapaganlikku alget, siis minu kindlal usul inimesse, tema arukusse, on üheks põhjargumendiks inimese loodud ülikoolid, kultuuri kandjad ja loojad.

Milline ta on, see üli-(elu)-kooli sügavam tähendus? Verisulis «rebasena» asud sellele vastust otsima, kuni ükskord stuudiumi lõppedes diplomandina usud ta enesele leidnud olevat. Või ei ole...? Pigem sedapidi. Ülikool on juhatanud su üksnes pika tee algusse, millele oma jäljed pead jätma.

TONU KARRO,
I kursuse ajakirjandus-
üliõpilane

Matemaatikateaduskonda on eeloleval sügisel võimalik vastu võtta 110 uut üliõpilast, kes hakkavad õppima kahel erialal: matemaatika ja rakendusmatemaatika.

Tänapäeval on matemaatilised meetodid ja kiirarvutustehnika tunginud paljudesse teadusharudesse, kus esialgselt kirjeldavalt käsitlusel on üle mindud kvantitatiivse analüüsi meetoditele, kuid ka vahetult tehnikasse ning majandus- ja tootmistegevuse juhtimisse. Kiiresti kasvav arvutuskeskuste ja neis kasutatavate elektronarvutite arv, kusjuures arvutid muutuvad järjest võimsamaks ja kaasaegsemaks. Ülesanded, mida tänapäeval lahendab matemaatik, on väga mitmekesised ja nende edukatest lahendustest tulenev kasu sageli väga suur. Uued rakendusvaldkonnad omakorda mõjustavad matemaatika arengut ja stimuleerivad uute teooriate kiiret arengut. Sellest tulenevalt on tekkinud terav vajadus kvalifitseeritud matemaatikute järele kõikides maades, sealhulgas ka Eesti NSV-s.

Mate- maatikuks

Meie vabariigis valmistab kõrgharidusega matemaatikuid ette TRÜ matemaatikateaduskond kahel eespool mainitud erialal. **Õppeaeg on 5 aastat.** Ettevalmistuse ühiseks aluseks on sellised traditsioonilised põhiained nagu matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra. Juba esimesel kursusel tutvustatakse noori ka uute kaasaegsete distsipliinidega: matemaatiline loogika, arvutid ja programmeerimine jt. Edasises töös on kahel erialal mõnesugused erinevu-

sed. Sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu töönaostusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimis- meetodid, automatiseeritud juhtimis- süsteemid jt. on küll mõlema eriala plaanis, kuid **rakendusmatemaatikud** õpivad neid tundma suuremas mahus ja põhjalikumalt. Ka on neil ulatuslikum arvutite praktika ning arvutusmeetodite käsitlus. Eriainete süsteem on orienteeritud edasiste rakendustele. Nende kaudu toimub kitsam spetsialiseerumine, mida süvendavad kahe kursusetöö koostamine, praktika vabariigi arvutuskeskustes ja uurimisasutustes ning stuudiumi lõpul diplomitöö kirjutamine. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral (Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Matemaatikuks

(Algus 1. lk.)
tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab. **Matemaatika** erialal antav ettevalmistus on laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivalkondadega. Oppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikute plaanis. Seevastu on siin esindatud sellised ained nagu psühholoogia, pedagoogika ja eriala metoodika, mille ülesandeks on anda et-

tevalmistus tööks õppe- või uurimiskollektiiviga. Viimasel kursusel on erialapraktika kõrval ette nähtud ka pedagoogiline praktika. Stuudiumi vältel tuleb koostada kolm kursusetööd ja lõpul diplomitöö. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikuil. Niisugune mitmekülgsem ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et peamiselt selle eriala lõpetajate ülesandeks on uue kaadri edasine ettevalmistamine kas kesk- või kõrgkoolis.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval töö. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Noorematel kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest väljakasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesandele. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena.

Matemaatika õppimine arendab tugevasti kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe, sellest tuleneb huvi ja võimekuse pidev areng. Eriti oodatud on TRÜ matemaatikateaduskonnas muidugi need abiturientid, kes on juba ilmutanud sellekohaseid võimeid, olgu see siis eri- või üldklas-

sis või olümpiaadidel. Tuleb aga rõhutada, et ainuüksi «eliit» ei ole ühelgi aastal suutnud täita terava kaadridvajaduse tõttu üpris suurt teaduskonna vastuvõtukontingenti.

Noortele, kes tahavad lähemalt teada matemaatikateaduskonnast ja selles õpitavatest erialadest, võib soovitada teaduskonda tutvustavat brošüüri ja teaduskonna erialade kutsekirjeldusi, mis on ilmunud TRÜ väljaandel.

Prof. ULO LUMISTE, matemaatikateaduskonna dekaan

Filoloogiks

TRÜ filoloogiateaduskonnast on võrsunud kande osa meie vabariigi tänasest humanitaarintelligentsist. Meie kasvandikke võib kohata kõigis suuremates koolides, paljudes raamatukogudes, toimetustes, kultuuriasutustes (muuseumid, teatrid), loomulikult ka kõrgemates õppeasutustes ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudis. Seoses kultuuri ja teaduse edasise arengu ülesannetega ootab teaduskond neile väärikat järelkasvu tänaste abiturientide, keelte- ja kirjandushuviliste seast.

Oppeaeg statsionaarselt õppijatele kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijatele kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsiooni tähistavad sõnad «filoloog, keele ja kirjanduse õpetaja.»

Oppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskon-

nateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igale sisseastujale enne tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks.

Teaduskonna lõpetajad saavad pedagoogilise ettevalmistuse ja praktiliselt üle 80% on ka pedagoogilisele tööle suunatud. See on auväärne, meie rahvale ääretult vajalik töö. Teised erialased rakendusvõimalused pärast stuudiumi lõpetamist sõltuvad meie kultuuri ja rahvamajanduse vajadustest vastaval aastal (tööle suunamine toimub riikliku jaotuskava alusel), samuti ka noore spetsialisti võimetest ning ettevalmistuse tasemest. Teaduskond omalt poolt teeb kõik tugeva erialase ettevalmistuse tagamiseks. Selle eest seisavad hea teaduskonna rohkem kui sajaliikmeline pedagoog-

giline kollektiiv, kelle eesotsas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Seljakin, P. Reifman, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.

Teaduskonnas on kolm osakonda. Kui asute õppima **eesti filoloogias osakonnas**, saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel kitsamal alal, mis võimaldab vastavate eelduste olemasolu korral ka teaduslikku

tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need kitsamad valikalaad on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine algab juba esimese kursuse kevadsemestrist, kulgedes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

Vene filoloogia osakonnas omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus. Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate

seast. Neid ootab tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

Võõrfiloloogia osakonnas on kaks suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette filolooge, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid, teine — filolooge, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid. Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Prof. HARALD PEEP, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja

Ajakirjanikuks

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Vastavalt NLKP KK otsusele ajakirjanike ettevalmistuse parandamisest toimub tänavugi ülikoolis vastuvõtt sellele erialale eesti keele ja kirjanduse osakonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust tõsiselt võtta.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtuksameid (need on eesti filoloogidega ühised, s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loomingu-line konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust eesti keele ja kirjanduse osakonnas ning taotlete osavõttu loominguilisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loominguilisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

- 1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajooniko-

- mittee soovitus abiturienti suunamiseks sellele erialale;
- 2) materjalid (kaastöö), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetuse autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loominguilisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

- 1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse sooritada konkursi teine osa, milleks on
- 2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtuksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakir-

janike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Zurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni 10. juulini. Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt 18. juuliks. Vastuvõtuksamid koos teiste eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimest kursusest peale eraldi oppeplan, mille järgi õpitakse ühiskondlik-poliitiliste ja üldfiloloogiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid erialaaineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

JUHAN PEEGEL, eesti keele ja kirjanduse kateedri professor

Eesti keele ringi liikmed ja UTU konverentsi külalised.

Arstiks

Arstiteaduskond on ülikooli üks suuremaid ja vanemaid teaduskondi. Siin valmistatakse ette spetsialiste kõigil põhilistel meditsiinaladel. Olenevalt soovist ja huvist võib õppida raviarstiks, spordiarstiks, pediatriks, stomatoloogiks või farmatseudiks.

Raviosakonda võetakse vastu 175 üliõpilast, nendest 125 eesti ja 25 vene õppekeelega rühmadesse ning 25 spordiarsti erialale. Viimane on ainulaadne kogu Nõukogude Liidus. Selles on eraldatud 10 kohta Läti ja Leedu NSV-st suunatuile. Ülejäänud 15 kohta täidetakse konkurssiga kohapeal. Raviosakonna ülesandeks on ette valmistada raviarste ning eriarste ravikehakultuuri ja spordimeditsiini alal. Esimesel kahel kursusel saavad üliõpilased põhiliselt ettevalmistuse füüsikas, keemias, üldbioloogias, anatoomias, histoloogias, bioloogilises keemias ja füsioloogias, mis on aluseks järgnevatele meditsiinilistele õppeainetele. Opitakse juba ka sissejuhatavalt kliinilisi õppeaineid. Kolman-

dal kursusel tutvutakse haiguslike protsesside üldalustega ja alustatakse ulatuslikumalt tööd haiglates. Neljandal ja viiendal kursusel omandavad üliõpilased süstemaatilisi teadmisi kõigis kliinilistes ainetes. III kursuse lõpetamise järel ol-

lakse suvepraktikal meditsiiniõena, IV ja V kursuse üliõpilased on suvepraktikal vabariigi raviasutustes arsti abilistena. VI kursusel töötavad üliõpilased haiglates subordinaatoritena sisehaiguste, kirurgia ning sünnitusabi ja günekoloogia alal, võtavad osa erialaõengutest ja seminaridest. Ravikehakultuuri- ja spordiarstid õpivad lisaks raviarstide oppeplaanis ettenähtud ainetele spordifüsioloogiat, kehakultuuri aluseid, sporditraumatoloogiat, ravikehakultuuri ning võtavad osa oma spordiala treeningutest. Lisaks sellele viibivad nimetatud eriala üliõpilased igal aastal suve- ja talvelaagris looduslikult kaunis Kääriku spordibaasis. V ja VI kursuse lõpetamise järel sooritatakse riigeksamid arstikutse saamiseks. Kõik ravi-osakonna lõpetanud suunatakse pärast riigeksamite sooritamist üheaastasele spetsialiseerumisele ehk

internatuuri vastavalt tulevase töökoha erialale ja töötasule. Internatuuri ajal töötavad raviosakonna lõpetanud vabariigi paremates raviasutustes ning internatuur lõpeb erialaeksamiga.

Pediatraiosakonda võetakse vastu 30 üliõpilast. Oppeaeg kestab samuti nagu raviosakonnas 6 aastat. Kahel esimesel kursusel õpitakse samu aineid mida raviosakonnaski. Alates kolmandast kursusest alustatakse erialast ettevalmistust lastearsti (pediaatri) kutse saamiseks. Kõiki haigusi, nende diagnoosimist, ravi ja profülaktikat õpitakse tunda lapseea füsioloogilistest iseärasustest lähtudes. Pärast III, IV ja V kursuse lõpetamist viibivad pediatraiosakonna üliõpilased suvisel õppepraktikal. Pärast riigeksamite sooritamist (V ja VI kursusel) suunatakse pediatrid üheaastasess internatuuri, mis lõpeb erialaeksamiga. Pediatraiosakonna lõpetanud asuvad tööle jaoskonnapediaatrite-na, lastekollektiivide, sanatooriumide ja lastehaiglate arstidena. Osal on võimalus spetsialiseeruda lastekirurgia, kõrva-nina-kurguhaiguste, silmahaiguste, närvahaiguste ning

teiste kitsamate alade eriarstideks.

Stomatoloogiaosakonda, kus õppeaeg kestab 5 aastat, võetakse vastu 25 üliõpilast. Stomatoloogia hõlmab hammaste ja nende kõrvalkudede ning teiste suuõõne elundite haiguste kliinilise käsitlemise, samuti näo ja kaela ülemise piirkonna haigused. Seoses sellega peab tulevane stomatoloog omandama kahel esimesel kursusel eelkõige meditsiini põhialused, mille baasil edasise õppimise ajal omandatakse stomatoloogilised erialad. Stomatoloogia jaguneb neljaks suuremaks erialaks: terapeutiline, kirurgiline, ortopeediline ja laste stomatoloogia. Kirurgiline ja ortopeediline stomatoloogia on igati sobiv eriala noormeestele. III ja IV kursuse lõpetamisele järgneb suvepraktika. Analoomiliselt ravi- ja pediatraiosakonnaga suunatakse stomatoloogia eriala lõpetajad internatuuri.

Stomatoloogiaosakonna lõpetanud hakkavad töötama stomatoloogidena jaoskondades, linna polikliinikutes, rajoonihaiglate stomatoloogiakabinettides.

Farmaatsiaosakonda võetakse vastu 35 üliõpilast. Farmaatsia on eriala, mis käsitleb iga liiki ravimi-

te ja teiste ravi- ning profülaktiliste vahendite valmistamist, varumist, säilitamist, kontrollimist ja väljastamist. Osakonna lõpetanu saab proviisorikutse. Opingud vältavad 5 aastat, millele lisandub 1 aasta stažõrripraktikat asutustes, kuhu lõpetajad tööle suunatakse. Oppeplaanis on eriala põhidistsipliinide (ravimite tehnoloogia, farmatseutiline keemia, farmakoloogia, farmakognosia, farmaatsia-ala organisatsioon ja ökonomika) kõrval peaarhik asetatud keemiale.

Farmaatsiaosakonna lõpetaja, saades proviisori kvalifikatsiooni, on omandanud ühe kolmest võimalikust kitsamast spetsiaalsusest: 1) proviisor-organisator, 2) proviisor-keemikanalüütik ja 3) proviisor-tehnoloog. Enamik farmaatsiaosakonna lõpetajatest suunatakse tööle apteekidesse, apteegiladudesse ja kontrollanalüüsi laboratooriumidesse. Et farmaatsiaosakonnas saadud ettevalmistus on tugeva bioloogia- ja keemiaalase kal-lakuga, võivad proviisorid hästi töötada ka tööstuste, kliinilistest ja teaduslikes laboratooriumides

Prof. LEMBIT ALLIKMETS, arstiteaduskonna dekaan

Ajaloolaseks Psühholoogiks Defektoloogiks

AJALOOTEADUSKOND koosneb ajaloo-, psühholoogia- ja defektoloogiaosakonnast, kus saab omandada vastavalt kas ajaloolase, psühholoogi või oligofrenopedagoogi ja logopeedi kvalifikatsiooni.

Õppetöö kõikides osakondades kestab statsionaarselt õppides 6 aastat. Selle aja jooksul kuuluvad üliõpilased loenguid ja

teevad läbi praktikume mitmeküm-nest üld- ja erialasest aineist. Noorematele kursustele on koondunud sissejuhatavad ained, mis panevad aluse edaspidisele süstemaatilisele süvenemisele valitud erialasse. Kõikides osakondades õpitakse ka ühiskonnateadusi ja keeli ning tegeldakse kehakultuuriga. Omandatud teoreetilisi teadmisi kinnistatakse

praktilikal viibides. Kogu õppeaja jooksul tuleb üliõpilastel sooritada ligikaudu 40 eksamit ja arvestust.

Ajaloo-osakonnas alustatakse õppimist arheoloogia ja etnograafiaga. Järgnevad vanaaja, keskaja, uue ja uusima aja, NSV Liidu ja Eesti NSV ajaloo, Aasia ja Aafrika maade ajaloo, kunstiajaloo, allika- (Järg 4. lk.)

Tänase ajalehe kujundasid Marica Alaküla, Riina Maasing, Silvia Sibrits ja Krista Muldma.

Bioloogiks Geograafiks Geoloogiks

Igal sügisel täieneb bioloogia-geograafiateaduskond uute üliõpilastega, kes on otsustanud saada bioloogiks, geograafiks või geoloogiks. Enamik uutest tudengitest (50) hakkab õppima bioloogiaosakonnas. Geograafia erialale spetsialiseerub 20 ja geoloogia erialale 15 üliõpilast.

Esimesel kahel kursusel on kõikidel erialadel õppetöös põhiraskus üldainete omandamisel. Kõrvuti oma eriala üldalustipli.nidega tutvutakse ühiskonna-teadustega, matemaatika, füüsika ja keemia alustega. Pärast teise kursuse lõpetamist tuleb bioloogiat ja geograafiat õpp vail üliõpilastel teha valik oma eriala ühe või teise kitsama haru ka-suks. Tulevased bioloogid võivad spetsialiseeruda geneetikuks, biokeemi-kuks, mikrobioloogiks, tsütoloogiks, öko-loogiks, botaanikuks, zooloogiks ja hüd-robioloogiks-lhtüoloogiks. Geograa-fid saavad valida majandusgeograafia ja füüsilise geograafia erialade vahel. Nimetatud erialade õpetamine toimub vastavate kateedrite juures. Üliõpilased läbitavad kursuse- ja diplomitööde tege-misel kateedrite teaduslikku töösse, mis võimaldab süvenemist valitud eriala mõnda kitsamasse probleemi.

Kõik bioloogiat ja geograafiat õp-pivad üliõpilased saavad ka kesk-kooliõpetaja kutse.

Geoloogiat õppima asunud noor-dest saavad geoloogilise kaardista-

mise ja maavarade otsimise spetsia-listid, kes lõpetavad ülikooli geo-loogiainseneri kutsega.

Õppimine teaduskonnas on pingeline, kuid vaheldusrikas ja huvitav. Loengud teoreetilistest distsipliini-dest vahelduvad laboratoorsete töö-dega praktikumides ja iseseisva töö-ga kursuse- ja diplomitööde teema-del. Tähtsa koha kõikide teaduskon-nas õpitavate erialade omandamisel moodustavad välipraktikad ja õppe-ekskursioonid. Viimased toimuvad nii Eestis kui ka kaugel väljaspool koduvabariigi piire. Teaduskonna üliõpilastele on praktikabaasideks nii Kesk-Aasia kõrbealad kui ka tai-ga ja tundra. Traditsioonilisteks praktikakohtadeks on geoloogidel kujunenud Krimm ja Tuva. Geog-raafid käivad õppeekskursioonidel Kaukaasias ja Koolas, bioloogid Kesk-Aasia looduskaitsealadel.

Teaduskonnal on tihe koostöö Teaduste Akadeemia instituutide ja teiste tsentraalsete uurimisasutuste-ga, kuhu suunatakse üliõpilasi men-netluspraktikale. Sageli saavad need uurimisasutused baasiks diplomitöö-de tegemisel ja töökohaks noorele

Geoloogiaüliõpilased suvisel praktikal Krimmis.

Keemikuks Füüsikuks

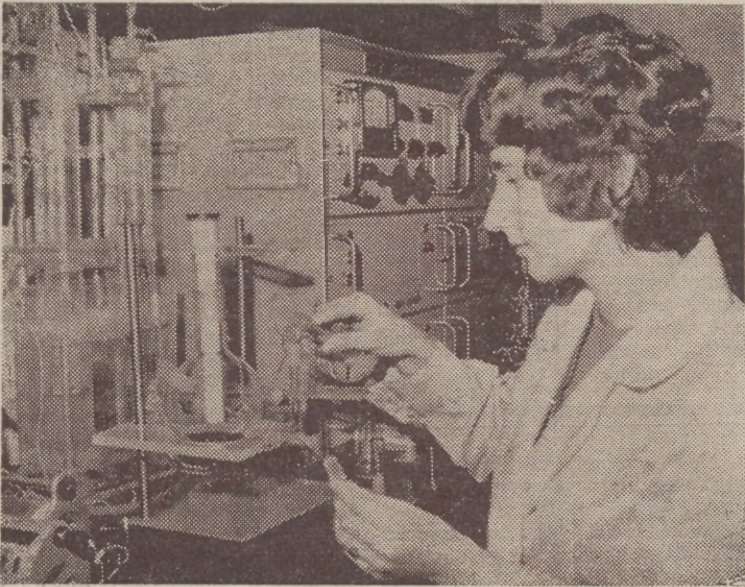
Füüsika-keemiateaduskond võtab eeloleval sügisel oma peresse vastu 115 uut üliõpilast, kellest 75 hakkavad õppima füüsika- ja 40 keemiaosakonnas. Teaduskonda astu-vatelt noortelt ootame eelkõige head töötahet ning huvi valitud eriala vastu. Keskkoolis on füüsika ja keemia üldtutvustava iseloomu-ga õppeained. Ülikoolis tuleb põhja-likult tutvuda nende teadusharude teoreetiliste alustega ja omandada praktilised kogemused, mis on hä-davajalikud töötamisel füüsikuna või keemikuna pärast kõrgkooli lõ-petamist.

Tänapäeval on füüsika ja keemia tunginud kõikidesse inimtegevuse valdkondadesse, mistõttu koolitatud füüsikute ja keemikute rakendusala on väga lai. Füüsika ja keemia saa-vutused realiseeruvad otseselt mate-riaalsete hüvede tootmises, need teadusharud on tootmise ja tehnilise progressi kiirendajad. Nüüdis-ajale on iseloomulik füüsika ja kee-mia ulatuslik levimine mitmetesse teistesse teadustesse. Ühelt poolt põhjustab seda füüsika ja keemia kõrge arengutase, mis võimaldab uurida teiste teaduste (näiteks bio-loogia) huviobjektiks olevate nähtu-ste (eluprotsesside) esmaseid füü-sikalis-keemilisi aluseid. Teiselt poolt soodustab füüsika ja keemia tungimist teistesse teadustesse füü-sikalis-keemiliste uurimismeetodite täiustamine ning arvukate uute meetodite kasutuselevõtmine.

Üle poole teaduskonna lõpetaja-test võtavad tööle vabariigi uurimis-instituudid ja kõrgkoolide uurimisla-

boratooriumid. Paljud lõpetajad töö-tavad uurijatena teaduskonna pro-fiiile vastavates Eesti NSV Teadus-te Akadeemia instituutides Tallinnas või Tartus. Üksikud füüsikud ja kee-mikud on leidnud rakendamist isegi humanitaarala instituutides. Viimasel ajal on suurenenud vajadus kee-mikute ja füüsikute järele bioloogi-lise ja meditsiinilise profiiliga uur-imisasutustes. Füüsikud ja keemikud töötavad nii tehastes (Kalinini-nim. Elektrotehnikatehas, Võru Gaasiana-lüsaatorite Tehas, Tarbekeemia Tootmiskoondis «Flora», Tartu Plastmassitoodete Katsetehas jt.) kui ka tööstusharude instituutides (näit. Kohtla-Järve Põlevkivi TU Instituut).

Füüsika-keemiateaduskonna üli-

Elektrokeemia eripraktikumis.

õpilased saavad üldise pedagoogili-se ettevalmistuse, mis võimaldab noll töötada ka füüsika- või keemia-õpetajatena vabariigi üldharidus- ja kutsekeskkoolides. Väga vajalikule tööle hariduspõllul siirdub keskmiselt kolmandik lõpetajatest. Mitmed meie kasvandikest on saavutanud suurt edu noore põlvkonna õpetami-sel, mida on ära märgitud nende teenelise õpetaja aunimetuse andmi-sega või nende edutamisega juhtiva-tele töökohtadele haridussüsteemis.

Õppeaeg kestab teaduskonnas viis aastat. Füüsikaosakonnas töötab eesti õpperühmade kõrval ka vene õppekeele üliõpilasrühm. Keemia-osakonnas toimuvad loengud küll ainult eesti keeles, kuid hea tahtmi-se korral saavad siin edasi õppida

ka abiturientid Eesti NSV vene õp-pekeele koolidest.

Eksamid toimuvad, nagu teisteski teaduskondades, kaks korda aastas, igal sessioonil 3—6 eksamit ja um-bes niisama palju arvestusi. Viienda kursuse üliõpilased viibivad ena-masti praktikal: algul pedagoogilisel praktikal koolides, hiljem erialasel diplomieleel praktikal uurimislabo-ratooriumides. Stuudiumi lõpul aga kaitstakse diplomitöö ning soorita-takse riieksamid. Lõpetaja saab diplomi, milles tema kvalifikatsioo-niks on märgitud kas füüsik, füüsi-kaõpetaja või keemik, keemiaõpetaja.

Esimesed kolm õppeaastat on pü-hendatud üldettevalmistusele. Ko-hustuslike üldiste õppeainete hulka kuuluvad ühiskonnateadused, keeled (vene keel ja võõrkeel), pedagoogi-lis-psühholoogilised ained (pedagoogi-ka, psühholoogia, eriala õpetami-se meetoodika).

Füüsikaosakonnas on üliõpilastel stuudiumi esimesel poolel kõrgema matemaatika ulatuslik kursus, sa-muti füüsika üldkursus. Laboratoor-setes praktikumides alustatakse eks-perimenteermiskunsti aluste oman-damist. Seejärel tulevad ained teo-reetilise füüsika alalt, mis on olu-liseks komponendiks füüsiku haridu-ses. Kolmandal õppeaastal valivad üliõpilased endale kitsama eriala. Õppeplaani näeb küll ette üle 20 spetsialiseerumisvõimaluse, kuid ENSV-s vajatakse praegu peamiselt elektroonika, tahke keha füüsika, opti-ka ja teoreetilise füüsika eritead-lasi. Erialaloengu kõrval on ula-tuslikud eripraktikumid, kus õpitak-se tundma nüüdisaja füüsikalisi uurimismeetodeid ja -aparatuuri. Eripraktikumide ja diplomielese praktika korraldamisel annab täien-davaid võimalusi ENSV TA Füüsika Instituudi ajakohaselt sisustatud la-boratooriumide kasutamine. Insti-

spetsialistile pärast ülikooli lõpeta-mist. Paljud biokeemia, molekulaar-bioloogia ja geneetika alased dip-lomitööd on valminud Moskva ja Leningradi keskinstituutide labora-tooriumides.

Osa kõikide erialade lõpetajatest asub igal aastal tööle Teaduste Akadeemia instituutidesse ja mitme-sugustesse praktilise kallakuga (metsandus, põllumajandus, meditsiin) uurimisasutustesse. Paljude erialade spetsialiste (ökolooge, geograafe, hüdrobiolooge, mikro-biolooge ja geolooge) vajavad kesk-konnakaitsega tegelevad asutused, mikrobiolooge ja biokeemikuid toi-duainetetööstus ja meditsiinasutu-sed, majandusgeograafe plaaniko-mitee ja projekteerimisinstituudid, hüdrobiolooge kalakasvatust. Geo-loogid võivad leida töökoha ENSV Geoloogia Valitsuses, Veemajanduse ja Maaparanduse Komitee projek-teerimisinstituutides ning ehitusor-ganisatsioonides. Botaanikud, zoo-loogid ja geograafid töötavad looduskaitsealadel. Bioloogid ja geog-raafid võivad asuda tööle keskkooli-õpetajatena.

Bioloogia-geograafiateaduskonnas peaks leidma endale sobiva eriala ga noor, kes tunneb huvi meid imbitsevas looduses toimuvate protsesside ja seaduspärasuste vas-tu.

JAAN SIMISKER,
taimefüsioloogia ja bio-
keemia kateedri vanem-
õpetaja

tuudi teadlaste osavõttu noorte füü-sikute ettevalmistamisest organiseer-rib ja suunab hiljuti loodud TA Füüsika Instituudi ja TRÜ ühiska-teeder, mis on üks esimesi sellelaa-dilisi Nõukogude Liidus. Eeloleva õppeaasta algul kolib ülikooli füü-sikaosakond uude õppehoonesse, millest tulenevalt õppinistingimu-sed osakonnas oluliselt paranevad.

Keemiaosakonnas õpitakse esime-sel kolmel aastal kõrgemat mate-maatikat, üldfüüsikat ning keemia põhikursusi: anorgaanilist keemiat, analüütilist keemiat, füüsikalist kee-miat ja orgaanilist keemiat. Kee-mias on laboratoorsete tööde osa-tähtsus eriti suur. Üliõpilase kee-miaalaseid teadmisi aitavad süven-dada ja laiendada sellised õppeal-ned nagu kristalokeemia, kvantkee-mia, aineehitus, kolloidkeemia, põ-lümceeride keemia, keemiline tehno-loogia jt. Õppetöö kitsamatel eri-aladel algab neljandast õppeaastast. Mitmetest spetsialiseerumisvõima-lustest on välja valitud meie vaba-riigile kõige vajalikumad: analüüti-line keemia, füüsikaline keemia, anorgaaniline keemia, orgaaniline keemia ja orgaaniline biokeemia. Molekulaarbioloogia arendamise programmi elluviimine eeldab spe-sialistide ettevalmistamist biokee-mia alal, mis ülikoolis toimub kee-mia eriala raames.

Asutuse sellekohase nõudmise põhjal valmistab füüsika-keemiatea-duskond ette üksikuid spetsialiste individuaalõppeplaanide alusel. See-juures saab spetsialiseeruda näiteks biofüüsika, füüsikalise biokeemia, geofüüsika, astrofüüsika, atmosfää-rifüüsika, pooljuhtide füüsika ja keemia alal.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna
dekaan

Ajaloolaseks

(Algus 2. lk.)
teõpetuse, historiograafia ja muud üldkursused. Alates III kursusest toimub spetsialiseerumine kas NSV Liidu või üldajaloo, vähemaarvuli-selt ka arheoloogia, etnograafia, arhiivinduse või museoloogia alale. Sellega kaasneb vastavateomaliste erikursuste kuulamine. Oskused tea-duslikuks tööks saadakse erisemi-nari- ja kursusetööde kirjutamisega. Praktikal käiakse arheoloogia- ja etnograafia-alastel välitöödel, arhiivides, pioneerilaaagrites ja koolides. Ajaloo-osakonna lõpetamiseks tuleb kirjutada diplomitöö ning soorita-da riieksamid. Enamik lõpetajaid suunatakse tööle koolidesse ajaloo-ja ühiskonnaõpetuse õpetajatena; teised teaduritena uurimisasutustes-se, arhiividesse või muuseumidesse.

Psühholoogiaosakonnas õpetata-vad ained on mitmekesisemad kui muudel erialadel. Psühholoogil peab olema nii täppisteaduslikku kui ka humanitaarset mõlemist. Sellepärast õpetatakse psühholoogiliste distsipliinide kõrval ka biolo-

gilisi, sotsioloogilisi ja matemaati-lisi aineid. Rohkesti on praktikume nii ülikooli laboratooriumides kui ka ettevõtetes. Viimasel kursusel on menetluspraktika tulevases töö-kohas. Kogu kursus lõpetatakse dip-lomitöö ja riieksamitega. Lõpeta-jad suunatakse tööle psühholoogina või sotsioloogina kaitistesse, ma-janditesse, uurimisasutustesse, kut-senõuandlatesse, koolidesse ja mu-jale.

Defektoloogiasakonnas valmista-takse ette kaadrit tööks vaimselt alaarenenud õpilaste ja kõnehäire-tega lastega. Erilist tähelepanu pööratakse emakeele õpetamisele ja erimeetoodikale, sest emakeele ja spetsiaalsete võete ning viiside abil toimub erikoolis nii üldharidu-se andmine kui ka korrrektsooni-kasvatustöö.

Tähtsal kohal on ka meditsiinili-sed distsipliinid ja psühholoogia. Defek oloogiaosakonna üliõpilaste-le makstakse võrreldes teistega kõrgemat stipendiumi. Lõpetamisel tu-leb kirjutada diplomitöö ja soorita-da riieksamid.

Dots. ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Sellest, mis ülikoolis veel on

Oletagem, et sisseastumiseksa-mid läksid hästi ja 1. septemb-rist peale sai sust esmakursus-lane. Mis edasi? Iga päev loen-gutel käimine? Mitte ainult, sest ülikool on üks niisugune paik, kus peale erialateadmiste kätte-saamise ka palju muud huvita-vat sind mitmele poole kiskuma hakkab. Oled sa komsomoliakti-vist olnud, saab sinust siingi ar-vatavasti üsna pea teaduskonna või ehk koguni üleülikoolilise komsomolibüroo eestvedajaid. Mõne aja möödudes võid paral-leele tõmmata koolis tehtuga ja sa leiad, et oled iseseisvaks, süve-nenumaks muutunud. Enam ei ole kedagi, kes sinu eest midagi ära teeks. Nüüd oled sa üks-ainus isetegija koos paljude teistega paljude teiste ja ise-enese jaoks. Kasvõi näiteks ke-vadiste rahvaste sõpruse päeva-de organiseerijaid. Või oled su-vemalevlasteks saanud või kogu-

ni suure maleva EÜE liikmeks. See on juba üliõpilase kolmanda (suve-) semestri tegudest. Sind hakkavad paeluma pal-jud üritused: interklubi õhtud, looduskaitseringi matkad, rah-vusvaheliste suhete ringi koos-olekud jm. Suure poolehoidu on võitnud filmiklubi, kokku koon-dunud on ka filmiamatöörid. Eneseväljendusvõimalusi on mitmeid: kunstikabinet, Tartu Noorte Autorite Koondis (NAK). Keelehuvilised võivad peale orientalistikakabineti õpeta-vate keelte fakultatiivselt tei-sigi keeli omandada. Kindlasti on neidki, keda teaduseteemine huvitama hakkab. Selleks on ülikoolis kõigepealt Üliõpilaste Teaduslik Ühing (ÜTÜ). Spordi-huvilisi kutsub spordiklubi, laul-jaid TRÜ Akadeemiline Nais-koor, kammerkoor, Tartu Aka-deemiline Meeskoor. Klubis tantsib peotantsuring, rahva-

kunstiansambel. Lühemalt üles lugeda kõike seda, milleks üli-koolis veel võimalusi peale õp-pimise on, vist ei saagi. Piirdu-gem esialgu siis sellega. Ja ei ole pikemalt vahest esialgu mõ-tetki, sest ennekoike tuleb ikka sellele mõelda, mida õpp-da ta-hetakse, kelleks saada soovitak-se.

Ülikoolilehe toimetuse poolt jäägu kõlama soov, et igapähe-l on ka võimalus eneseväljendu-seks oma lehe, üliõpilastele kau-du. Jätkugu vaid tahet näha, tunda ja mõista.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksikumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1821. MB-03-30.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12

Reedel, 15. aprillil 1977

XXIX aastakäik

VÕITJAD

Neljapäeval, 31. märtsil tehti aulas teatavaks möödunud aasta sotsialistliku võistluse võitjad. Teaduskondadest pälvis esikoha õigusteaduskond. Järgnesid ajaloo- ja majandusteaduskond. Üleülikoolilistest kateedritest oli parim filosoofiakateeder, teaduskondade kateedritest orgaanilise keemia kateeder, teaduslikest laboratooriumidest aeroionisatsioon ja elektroaerosoolide laboratoorium, allasutustest mõõtelaboratoorium ja garaaz. Parim ühiselamu oli arstidel. Üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste parandamise konkursil saavutasid esikoha teist aastat järjest juristid.

«1976. a. sotsialistliku võistluse võitja» rinnaääri said Heiki Müür, Arno Susi, Ivar Siimon, Ants Raik, Harry Ling, Olaf-Mikk Klaassen, Linda Eringson, Johannes Kalits, Lembit Raid, Atko Viru, Ado Jaago, Arnold Susi, Lea Trikkant, Elsa Odrats, Udo Sõoru, Ester Zimmermann, Abner Uustal, Heldur Saarsoo, Helmi Sinimäe, Vassili Saar, Mari-Liis Allsalu, Jaan Reimand, Lembit Allikmets, Paul Ariste, Helve Kabur, Advig Kiris, Valter Haamer ja Arnold Koop.

Piltidel: Viisaastakuprobleemidest kõneles pidulikult koosolekul ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja BRUNO SAUL. Tema sai ka siinise põhjalise ülikoolitekli omanikuks.

* Professor ABNER UUSTALIL tuli kaks korda autasu järele minna. Juristide dekaan rändkarikat vastu võtnas: õigusteaduskonnale esikoha eest üliõpilaste töö-, olme- ja puhketingimuste parandamise konkursil.

JURI LAANE fotod

60/TAGASIVAARDE

Punaarmee oli revolutsiooni sünnitajaks, ta moodustati Punakaardist, mis ei olnud tekkinud plaanipärase töö tulemusena, vaid revolutsiooniliste masside enda initsiatiivil.

Kuni 1917. aastani polnud Punakaardil tegutsemiskogemusi. Oli vaid kangelaslik võitlus Moskva barrikaadidel ja teistes Venemaa linnades 1905. aastal. 1917. a. aprillis asus grupp revolutsioonäre Punakaarti asutama Petrogradi, Viiburi, Narva ja Nevski rajoonides. Ajutise Valitsuse minister I. Tsereteli nõudis kategooriliselt Piiteri nõukogult, et töolistelt relvad ära võetaks, sest muidu muutuksid nad valitsusele ohtlikuks. Minister ei eksinud — Punakaart oli tormiliste sündmuste ettekuulutajaks. Juunis oli Punakaardis 10 tuhat võitlejat. Juunist oktoobripöördeni tegid bolševikud ulatuslikku selgitustööd ka laevastikus. Oktoobrirevolutsiooni ajal kuulus Punakaarti juba ligi 15

tuhat relvastatud töolist. 14. oktoobril koondusid Punakaart ja merevägi linna tähtsamatesse punktidesse, et 25. oktoobril alustada otsustavat rünnakut valitsusvastustele. Niipea kui valitsus oli kukutatud, anti löök mujal linnas paiknevatele Kerenski vägedele. Pärast Gatšina vallutamist ja kindral Krasnovi vahistamist tuli Punakaart linna tagasi, saades nii tegelikult esimese nõukogude pealinna garnisoniks.

Punakaart oli tulevase Punaarmee nurgakivi. Uue armee loomisel ei saanud lähtuda tsaariaarmee. Sõdurid nõudsid rahu, vana korra ohvitseridest komplekteeritud staabi polnud uues olukorras võimalised lahingutegevust juhtima, rääkimata sakslaste vägede pealetungi peatamisest.

VK(b)P VIII kongressil vastu võetud partei uues programmis öeldakse: «Imperialismi lagunemise ja

Töölise ja Talupoegade Punaarmee loomine

kasvava kodusõja ajajärgul ei ole võimalik vana sõjaväe säilitamine ega uue organiseerimine niinimetatud mitteklassilisel või üldrahvalikul alusel. Punaarmee kui proletariaadi diktatuuri tööriist peab paratamatult olema avalikult klassilise iseloomuga, s. o. olema formeeritud eranditult proletariaadi ja temale lähedal seisvate poolproletaarsete talurahvakihide hulgast. Alles seoses klasside kaotamisega muutub selline armee üldrahvalikuks sotsialistlikuks miilitsaks.»

Tööpööst, Punaarmeed vaadeldi algul kui vundamenti, millelt saaks nagu regulaararmeele üle minna rahvaarmeele, mis omakorda pidi lähemas tulevikus hakkama toetama sotsialistlikku revolutsiooni Euroopas (Rahvakomissari Nõukogu dekreet 15. jaanuarist 1918). Samas dekreedis rõhutati ka Punaarmee klassiiseloому. Punaarmeesse vastuvõtmiseks nõuti kommunistide ja ühiskondlike organisatsioonide soovitusi ning võis kohata isegi ringkäendust.

Kui pingeline olukord rindel nõudis regulaararmee formeerimist, oli püssi all 450 000 vabatahtlikku. Lenin rõhutas, et kahe aasta jooksul tuleb luua 3-miljoniline armee. 8. aprillil 1918 andis Rahvakomissari Nõukogu dekreedid valdade, maakondade, kubermangude ja ringkondade sõjakomissariaatide moodustamise kohta. Nende ülesanne oli pidada sõjaväekohustuslaste arvestust ning neid välja õpetada. Kahe nädala pärast võeti vastu uus dekreet, mis nägi ette töötajate üldise sõjaväelise väljaõppe. Kõik 18–40-aastased töötajad pidid 8 nädala jooksul omandama sõjaväeliste teadmiste miinimumi. Õppetöö toimus tootmistööd katkestamata. Samal ajal tühistati ka juhtiva koosseisu valimine ning nähti ette komandöride määramine sõjaväeorganite poolt. Seati sisse komisariidite instituit.

29. mail 1918. a. võttis Ülevenemaaline Kesktäitevkomitee vastu määruse mobilisatsiooni kohta peamistes tööstusrajoonides. Tehastes

toimusid miitingud. Masside aktiivne toetus mobilisatsioonile oli üks tegureid, mis aitas kaasa relvajõudude formeerimisele. Regulaararmee sõjalisi operatsioone toetasid ka talupoegadest moodustatud partisaanisalgad. Samaaera kubermangu ühe küla talupojad kirjutasid: «Tervitame töölise ja kehvitalupoega, kommunistide ja bolševike parteid, kes juhib meid sotsialismi. Kutsume kõiki kehviku üles toetama neid ning Punaarmee ridadesse astuma!»

Töölised, kes tegid läbi 96-tunnise sõjaväelise õppuse, arvati Punaarmee reservi. Moskvas formeeriti 1918. a. suvel 12 reservipolku. 11. augustil viidi läbi üldise sõjalise väljaõppe päev, kus töölispolkude paraadi võttis vastu J. Sverdlov.

1918. a. kevadel ja suvel võis täheldada ulatuslikku Saksa ja Austria-Ungari sõjavangide astumist Punaarmeesse. Moskvas moodustati rahvusvaheline väesalk Bela Kuni ja Tibor Samueli juhtimisel. Niisamasugused salgad võitlesid Volga-maadel.

VIKTOR BLUM

Laupäevakule!

Reedel pärast koolipäeva sagivad tööriivais tudengid rehade, kühvite ja kanderamidega ümber ühiskodu. Ilm on jahe, niiskevõitu sompus, ent meel on reibas: maja ümbrus saab korda.

— Jõudul! Juba reedel innuga ametis?
— Jah, täna peab maja ümbrus puhtama väljanägemise saama, sest homme läheme kõik teaduskonna objektile.

Paraku küll väljamõeldud pildike, ent miks mitte ka nii!
Kommunistliku laupäevaku kordamineku eest seisab hea üleülikooliline komisjon. Objektid, millele käed külge tasub lüüa, on järgmised: peahoone ja keemiahoone, ühiskonnateaduste maja, anatoomikumid, raamatukogud, botanikaad, ühiselamud, garaaz... Mida siis tehakse? Peamiselt koristatakse territooriume, tehakse suurpuhastusi tööruumides ning kabinetides.

Hoogtööpäevaku tähe all on möödunud terve käesolevki nädal. Ja ega 16. aprillgi lõplikku punkti pane. Osa kursusi läheb laupäeval täitevkomitee käsutusse linna heakorrastama ning 18.—22. aprillil ootavad tudengeid ehitusobjektid — raamatukogu ja füüsikakorpus.

Kuidas laupäevakuks kinnitatud-koostatud plaane täidetakse, sellest rääkis komisjoni liige, haldusprorektori abi OSVALD MAGI:

«Põhiliselt on käimas sisetööd. Ilm ei luba väljas midagi teha, maa peab veidi tahenema. Ent Toome teaduskondade vahel hooldus- ja koristustööks ära jaotatud.

Kui rääkida tulumistest, siis peaks kindlasti ära märkima majandusteaduskonna tudengeid, kes praegu küll oma uues majas aknaid-ukse pesivad, ent kes on ka hoone ümbruse heakorrastustöödest vahest kõige enam huvitatud.»

Ühesõnaga: töid ja tegemisi laupäevakuks ja sellele järgneva nädalaks jätkub.

Neljapäeval intriiksel vastutulevale majanaabrile:
— Kohvriga? Kuhu nüüd? — Ikka koju!
— Reedene päev on meil kerge. Noh, aga 16. aprillil on laupäevak... Saabki jälle paariks-kolmeks päevaks kodumaile.
Seegi pilt on välja mõeldud, kuid kahjuks on ka niisugust suhtumist.

MARE RANDJOE

SÕPRUSPÄEVAD

21.—24. aprillil

TRÜ VI rahvaste sõpruse päevad 21.—24. aprillil peaksid kujunema saabuva nädala üliõpilaselu tipp-sündmuseks.

Organiseerimiskomisjoni esimees AILI PIKAT, kui palju külalisi on tulemas?

Kutsed oleme saatnud 39 kõrgkoolile. Enamikult on saanud ka nõusolek. Loodame näha külalisi Riias, Leningradist, Moskvast, Jerevanist, Odessast, Minskist, Vilniusest.

Väliskülalisi ootame Veszprémi Keemia Tehnoloogia Instituudist, Krakovi Jagiello-nimelisest ülikoolist, samuti on saadetud kutse Soome sõpradele. Tänavused sõpruspäevad kujunevad omanäolisteks seetõttu, et osavõtjate hulgas on külalisi ka ülikooli šeflusettevõtetest (konservitehasest, õlletehasest jne., samuti H. Kullmanni nim. kutsekeskkooli esindajad).

Milliseks kujuneb sõpruspäevade programm?

Programm töötab tulla tihe.

21. aprillil kell 20 TRÜ uues kohvikus poliitiliste laulude konkurss.

22. aprillil kell 12 sõpruspäevade avamine TRÜ aulas,

13 miiting TRÜ peahoone ees,

18 diskussioon teemal «Üliõpilaste õppevälisest kasvatus-tööst kõrgkoolides».

23. aprillil kell 11 pressikonverents TRÜ vanas kohvikus,

15 ansambli «Apelsin» kontsert «Vanemuises»,

19 sõprusball «Vanemuises».

24. aprillil kell 12 kohtumine teaduskondades vilistlaste, õppejõudude ja külaliste vahel,

20 sõpruspäevade pidulik lõpetamine.

Peale nende ürituste on plaanis veel peoõhtud ülikooli ja raudteeklubis. Esinema on palutud ansambli «Haak», «Kröll» TPI-st, R. Rannap ning «Vanemuise» näitlejaid.

Et kavas võib ette tulla muudatusi, jälgige reklaami peahoone teadetahvli alates esmaspäevast! Sõpruspäevade eel avatakse ülikooli vanas kohvikus Kunstiinstituudi üliõpilaste tööde näitus.

Alates laupäevast «Apelsini» kontserdist algab uus ürituste sari, mille käigus püütakse välja selgitada populaarseim laul, ansambel ja solist TRÜ tudengite hulgas. Niisiis võib tulevikus oodata Tartusse veel mitmeid häid muusikakollektiive!

Ürituste eesmärgiks on arendada üliõpilaste muusikalist maitset ning õpetada mõistma nii teksti kui ka helikeele osatähtsust laulu juures. Võistluse nimetus kuulutatakse välja «Apelsini» kontserdil ning juba siis teevad žürii ja publik esimesed järeldused.

Kust saada üritustele pääsmeid? Oleme arvestanud, et iga tudeng saaks vähemalt ühel üritusel kaasa lüüa. Pääsmeid jagavad teaduskondadele komsomolisekretärid alates esmaspäevast teisipäevast.

Sõpruspäevade õnnestumisel on suur osa kogu üliõpilaskonnal. Milline on peamine soov?

Organiseerimiskomitee on juba pikemat aega ametis. Külaliste vastuvõtu, majutamise, linna tutvustamisega jm. tegeleb interkomisjon, kuhu kuuluvad A. Pöder, S. Salupere, T. Kullerkupp jt. Kultuurikomisjonis tegutsevad S. Lääne, M. Tarmak, A. Salmistu, S. Holdre, E. Strandberg jt. Ehk küll komisjonid töötavad, ootame kõikide ürituste heaks kordaminekuks tudengite abi, criti korra pidamisel, olgu see siis peahoones, kontserdil, kohvikus või ühiselamus. Aktiivset osavõttu ja kaasaalamist!

Vestles RAINI SILLAOTS

USKUMATU,

et see väike, reibas naine töötab ülikoolis juba üle kahekümne viie aasta ning on ikka nii teotahteline ja ettevõtlik!

Tõepoolest, ametlikel andmeil alustas Aasa Raudsepp 1951. aastal, kohe pärast Tartu Riikliku Ülikooli lõpetamist, tööd anorgaanilise keemia kateedris, kust ta kümme aastat hiljem siirdus hospitaalsisehaiguste kateedri. Tuli — ja hiidlane — oma visadusega asus korda looma kateedri kõikides töölokkides. Aasa Raudsepa algatusel loodi kateedri baasil korralikult sisustatud laboratoorium, mille seinad, tõi küll, temale kohe liiga kitsaks osutusid, sest osa töid tegi ta ikkagi keemiahoones. Kateedri paaberipahnast tekkisid korralikult vormistatud toimikud, mille sisu tähtaegset täiendust ta nõuab kõige suurema järjekindlusega kõigilt õppejõududelt. Aasa Raudsepp on hindamatut abi osutanud L. Päl ja V. Saarma doktoritöö valmimisel, on nõu ja jõuga kõigi kateedri õppejõudude ja ÜTU ringis töötavate tudengite eksperimendi juures ning leiab selle kõrval aega ka oma uurimistööde vormistamiseks.

Teaduskonnapepe tunneb teda kui aktiivset ametiühingutöötajat, kunstihuvilist inimest.

10. märtsil tähistab Aasa Raudsepp oma juubelit. Hiidlane ei talu ilukõnesid. Seetõttu teeme lühidalt. Onnitleme ausat, sirgjoonelist ja huumorimeelega kaastöötajat. Tugev käepigistus ja aitäh!

Hospitaalsisehaiguste
kateedri kollektiiv

Filosoofiakonkurss

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 80. aastapäevale pühendatud võitluskonkursi «TRÜ 1976/77. 6.-a. parim marksistliku filosoofia tundja» II voor toimus 7. aprillil.

Arvestades II vooru tulemust, lubati kolmandast voorust osa võtma järgmisi üliõpilasi: Aarne Kasikov, Anto Unt, Agu Vissel, Juhan Kolk, Lev Kolman (kõik füüsika III), Sergei Nazarenko, Jevgeni Braš'nski, Mihhail Gus (ravi III), Jaan Ginter, Jüri Põld (õigust. III), Krista Poolakene (ingl. fil. III), Tarmo Soomre (matem. III), Avo Rosenvald (eesti fil. III), Anatoli Silov (maj. III).

Kolmas voor toimub 22. aprillil kell 18 nõukogu saalis.

Sümposion

«PSÜHHOLOOGILISED KONTSEPTSIOONID TOOTMISORGANISATSIOONI JUHTIMISE TAIUSTAMISEKS»

toimub septembris 1977. a. Tartus ja Käärikul. Sellest kutsutakse osa võtma juhtimise psühholoogiliste (ja psühholoogialähedaste) aspektidega tegelevaid teoreetikuid ja praktikuid ENSV kõrgkoolidest, teadusasutustest, tootmisorganisatsioonidest ning tootmisorganisatsioonide juhte, kes on huvitatud psühholoogiliste kontseptsioonide juurutamisest konkreetsetes juhtimisteggevuses.

Avaldusi osavõtuks võetakse vastu kuni 30. aprillini. Selles näidata nimi ja eesnimi, organisatsioon, ametikoht, aadress ja telefonid; kui soovitakse esineda, siis ettekande teema ja annotatsioon (50—60 sõna). Maikuu jooksul võtab organiseerimiskomitee nende avalduste esitajatega, kes esitasid oma ettekande teema, kontakti ja teatab avaldamisele kuuluvate tekstide loovutamise tähtaja.

Sümposionile esitatud ettekannete kokkuvõtted (mitte üle 3 lk.) publitseeritakse.

Täiendavat informatsiooni saate organiseerimiskomiteelt (esimees U. Silmann) aadressil: 202400 Tartu Tiigi 78—330 TRÜ tööstuspsühholoogia laboratoorium.

Teisipäevaõhtuti klubis

Kas sa tead, mis toimub teisipäevaõhtuti TRÜ klubis?

Ei tea?

Kuid poleks paha teada. Kui tahad tulla lihtsalt uudishimutsema, pead sisse astuma üsna vaikselt ja märkamatu. Meil pealtvaatajaid ei ole.

«Üks, kaks, kolm, neli; kaks, kaks, kolm, neli...»

Nüüd vahest aimad midagi. Jah, tegemist on tõepoolest tantsukursustega. Kuid mitte kõige tavalisematega, vaid biittantsude omaga.

Kursuste läbiviija Jaan Siilak lausub, et need õppused taotleavad meie üliõpilasperes parema tantsukultuurini jõudmist. Pearõhk on liigutuste õppimisel ja keha töö. Teame ju küll, kui ühekielne on pidudel tantsijate üldpilt. Meie tantsuoskus piirdub vaid ühe-kahe liigu-

tuse demonstreerimisega. «Hea tantsija aga kasutab korraliku biittantsu tantsimisel kümme-viitteistkümmet erinevat liigutust,» ütles J. Siilak ja üks selle poole püüa meiega. Kursus koosneb kuuest õppusest.

Mida me siis juba oskame? Oskame *slip'i*, *mody*-tvisti, *husley'd*, mingil määral juba *džaivigi*, ja tantsu, mida saab koos tantsida kogu suure seltskonnaga. See on *many-mixer*. Kavas on veel *rock* ja *beatrock*.

Eks ole ju tore ning kasulik asil! Mis seal ühikas voodi peal ikka igavleda. Paremini juba minna ja kuulutada liialt söödud kaloreid.

Kahjuks on seekord veidi hilja hakata kaasa lööma. Aga kui kuulled kunagi tulevikus veel millestki säärasest, tule kindlasti!

AIME JÖGI

Esimene eesti keele lekseemide sagedussõnastik

TRÜ kirjastusosakonna müügipunkti ilmus müügile kogumiku «Keelestatistika» teine väljaanne, mis sisaldab eesti tänapäeva ilukirjandusproosa autorikõne lekseemide sagedussõnastiku. Sõnastik on valminud filoloogiateaduskonna rakenduslingvistika rühma ja ülikooli arvutuskeskuse ühistööna (autorid Ü. Kaasik, J. Tuldava, A. Villup, K. Ääremaa). Ning sisaldab umbes 14 000 sõna, mis on järjestatud kahaneva tekstisageduse järgi. Lisas esitatakse eri sõnaliikidesse kuuluvate sagedamate sõnade loendid ja

mitmed muud täiendavad nimistud. Sissejuhatavas osas ja kogumiku lõppartiklis (autor J. Tuldava) kirjeldatakse eesti keele sagedussõnastiku koostamise põhimõtteid ja analüüsitakse olemasolevat materjali.

Nimetatud lekseemide sagedussõnastik, mis on esimene sellitaoline eesti keele alane (varem on ilmunud sõnavormide sagedussõnastik), võib pakkuda huvi nii lingvistidele kui ka pedagoogidele ja psühholoogidele.

ILMAR MULLAMAA

Ah et miks sellest siinkohal juttu tehakse, kuigi TRÜ taidluskonkursist on tubli kaks nädalat ja enamgi veel möödas? Põhjusi on mitu. Kõigist olulisemana näib aga tõik, et 9. aprillil Tallinna vabariiklikule kõrgkoolide taidlusfestivalile ei olnud meie konkursilt esitada vaata et ühtki kava ega üksiknumbrit. Ülikoolisisene ülevaatus oleks pidanud olema just see koht, kust etteastumisi peoga võtta, neid sõeluda-nõeluda ja siis TRÜ-d esindama saata. Ette rutates olgu öeldud, et Tallinnas siiski käidi. Soojendati üles vanu numbreid, mis Tallinna pool veel nägemata, võeti abiks «raudnaelu» rahvakunstiansamblist jne. Tulemustest allpool.

Meil nähtse laululusti ja mängurõõmu olevat vaid teenelistel kooridel ja rahvakunsti-inimestel. Siin ei saagi juttu olla madalast tasemest. Aga miskipärast ei ole nende kollektiivide kontsertidel just eriti rohkearvulisi üliõpilaspublikuid märgata olnud. Kevadine teaduskondadevaheline konkurss oli nõrgem, kui oskaks arvata. Minu meelest tulid «rebased» sügisel omadega hoopis rohkem mäele. Vähemalt iga teaduskond püüdis millegagi üles astuda ja žüriile silma jääda. Seda ära kasutades saatsid bioloogid ja matemaatikud välja uuesti vaid esimese kursuse. Esitatud programmid olid samad, mis sügisel, aga selle vahega, et polnud kohal kõiki asjaosalisi ja mälu vedas aeg-ajalt alt. Ka saalipoolt annab sügisega võrrelda. Ei tea, kas oll see maagiline sõna «disko» võit soojendam ilmad, aga poole aasta eest oli saalis tunduvat enam pealtvaatajaid kui nüüd märtsi lõpus. Tahaks siiski uskuda, et esimestel kursustel leidis sügisel veel rikkumata hingi, kes õhtul klubisse tulid huvist näha, mida hakkajamal rahval näidata on.

Poleks vist liigne korraks meelde tuletada teaduskondade pingerida, mis peaks olema seda taidlusaasiat iseloomustav ja sellel alal ülikooli tasemest rääkima. Kahjuks on see hinnang küllalt juhuslik, eriti mis puudutab 3. kohast allpool olevaid teaduskondi. 1. — majandust., 2. — arstid., 3. — kehakultuurid., 4. — matemaatika., 5. — bioloogia-geograafia., 6. — filoloogid., 7. — ajaloot., 8. — keemiad. Füüskud ja juristid seekord osa ei võinud. Tugevaid kava ei olnudki. Nõrkused väljendusid «õnneks» mitmeti ja nii ei korranud keegi vähemalt teisi. Aga see oli ka ainuke positiivne joon.

Ütlemine «üks kõigi, kõik ühe eest» rakendati keemiaosakonna poolt osavastli ära ja nii asuski kogu teaduskonda esindama vaid üks inimene. Huvitav, kuidas nad teise poole on lahendanud — kas osakond käib kätt surumas ja tänu avaldamas, või kuidas?

Üle pika aja mängiti ka klaverit. Arstidelt Jevgeni Ivanov ja eks-promi-fantaasia ning filoloogidelt Mall Matto — Oginski polonees. Mõlemas oli tunda vähest harjutamist, polonees aga sai viperuste vältimiseks poolteist korda aeglase-ma taktimõõdu. Filoloogide kavasse mahtusid peale klaveripala veel

M. Kikerpilli ja E. Strandbergi esituses laulud «Sirjelind» ja «Hällilaul», mis tänu mikrofonita laulmisele ka tõesti žüriini jõudsid, ning vene I kursuse duoit «Veel olen laps».

Ajalooteaduskonna altas välja Tiit Luts. Mõte Eestl noorte agitbrigadist, kes sõidab külla kaugele tundrassse ehitusmaleva rühmale, oli üks väheseid üliõpilaslikke mõtteid kogu konkursil. Teostuseks leidis vaimukaid kohti, kuid... samas näeme laual mittemidagiütlevat kargamist, paroodiaid (?) teatrit jms. Muidugi mõjus kõlge laastavalt täielik ettevalmistamatus. Kavast jäi vaid meelde Tiit ise kui näitleja.

Ja ongi kord auhinnatud teaduskondade käes. Kehakultuurilased tulid välja luulepõlmiku-lavastusega J. Liivi luulest ja P. Vesiku vaba-värsis mõtetest «J. Liivi lugedes» pealkirjaga «Võtke, inimesed!». Kava kandis ette II kursuse noormehed Vambola Tük, Hannes Kaljufäro, Andres Salmistu. Teksti laiendasid muusika ja diapositiiv seinal. Luuletused oleksid võinud küll peas olla, sest lava oli küllalt pime ja lehelt lugedes ei paistnud kõik sõnad sellistena, nagu nad oleksid pidanud olema.

Arstid tulid välja üksiknumbritega ning ühe luulelis-muusikalise põlmikuga, mis mõeldud protestiks maailmas valitseva vägivalda vastu. Liia Hanson demonstreeris järjekordselt oma ettejaannet, seekord monoloogiga «Kõversuude küla».

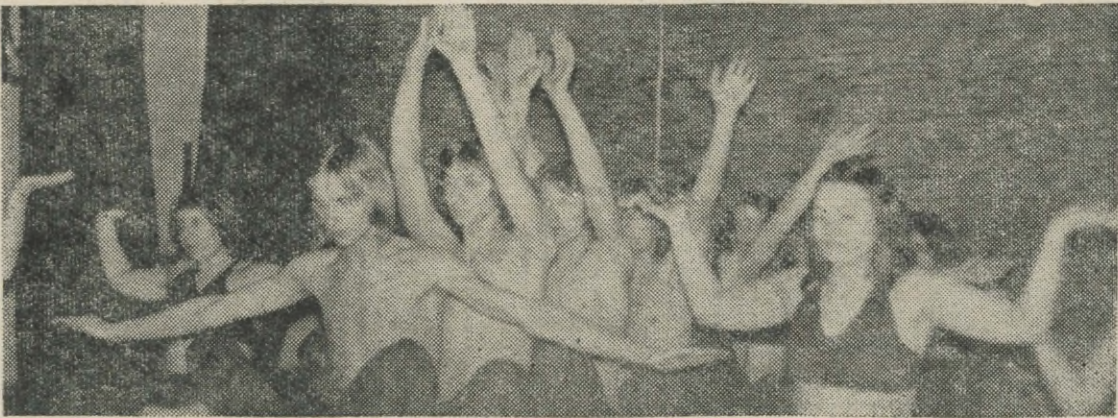
Keemiaosakonna I kursuse üliõpilane TIIT AUNASTE laulab-mängib terve osakonna eest.

Hea oli kuulata ka Liina Rajavee ja Olev Luha esinemist, kuigi mikrofon nende duetti mõneti segama kippus. Arstid näitasid, et ülikool on ikka tõesti internatsionaalne õppeasutus. Temur ja Telo lasid lahti gruusia rahvalaulu ja üllatasid kõiki meeldivalt.

Majanduse esikoht ei olnud teab kui suur ootamatus. Selle teaduskonna rahvas on oma ärksat meelt nii mõnigi kord paista lasknud. Seekord esinelt mitme rahvatantsuga, millest eriti lustakas ja meisterlik «Karjaste tants» kahe meesrahva esituses suurima elamuse pakkus. Lavastati Kruusfeldi «Rändurid», mis ainukesel teroiknumbrina ka Tallinnas käis. Majanduse esinemise lõpetas instrumentaalsambel Arvo Lepiku juhatusel ehk peaaegu et TRÜ klubi uus tarifitseeritud vokaal-instrumentaalsambel. Sellelt ansamblist ootaks tantsuõhtuid ka klubis, kui see remondist pääseb, sest tarve naturaalse orkestrimuusika järele on TRÜ-s muutunud peaaegu talumatuks.

Otsi kokku tõmmates tahan öelda, et mul oli kogu see jutt tõepoolest südamele ja et sundimismentaliteet taidlust teha ja selle kunstiga tegelda on kummeline nähtus. Isetegevus on ju päristeatri, -lava, -laulmise esimene aste. Kõik kipuvad ummisjalu selle teise astme suunas, laulavad talle (sageli pimesi) kiitust. Aga ise teha, toorevõitu, vigadega, see on ju ka midagi väärt.

MARICA ALAKOLA

Bioloogia I kursuse kompositsioon Idamaa teemadel.

Laupäeval, 9. aprillil oli taidluskonkursi kõrgkoolidevaheline voor Tallinnas. Meie 84-liikmelisel taidlejate perel läks siiski hästi. Lau-

reaatideks tunnistati rahvakunsti-ansambli noorem rühm (44 osavõtjat), klubi 7-liikmeline vokaalsambel, vokaalduett S. Peets — T. Maimets, trio — S. Lääne, T. Si-

ALEKSEI KORNILOVI fotod

gur, S. Haldre ja etleja T. Blank. Aramärkimist leidis klubi vokaal-instrumentaalsambel ja vokaalduett M. Kikerpill — E. Strandberg.

Jälle kord Kirjanike Majas

(Opetaja t. 12)

istub kokku Tartu NAK. Esmaspäeval, 18. aprillil kell 18 avavad dialoogiga NAK-i esimees R. Veidemann ja KL Tartu osakonna büroo liige H.-K. Hellat arutluse A. Põld-

Noor autor!

«TRÜ» omaloominguleheküljel «Kraap» avaldamiseks võid toime-

mäe «Me» üle. Seejärel hinnatakse 4. veebruaril ülikoolilehes ilmunud NAK-i lehekülge ja tehakse kevad-plaane.

Teretulnud on teisedki kirjandushuvilised, sahtlisse kirjutajad ja NAK-iga ühineda soovijad.

tusse (ph. 302) tuua mitte ainult oma luuletusi, vaid ka lühiproosat. Humoristlikud loodki on teretulnud.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö, aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 50. sünnipäevaga autasustati ministriummi aukirjaga hospitaalsisehaiguste kateedri vanemlaboranti AASA RAUDSEPPA, bioloogilise keemia kateedri dotsenti ARTUR LINDU ja spordifüsioloogia kateedri dotsenti ARNOLD VAIKSAART.

Muresid ja rõõme

TRU NAISKOOR on jõudnud tänavuse hooaja harjale. Taidlusfestivali vabariiklikus voorus saavutati laureaadi tiitel. 15.—17. aprillil toimub kontsertreis Lätti ja Leedu NSV-sse, kus lauldakse Kaunase meditsiiniinstituudi saalis ja Valmiera kirik-kontsertsaalis. Viimati nimetatul pakub võimaluse F. Mendelssohni motette ja B. Britteni misal esitada originaalipäraselt orelisaatel. 21. aprillil antakse «aastaruanne»: täismööduline kontsert koduulaulas. Kavas on eelmainitud suurvormide kõrval veel J. Brahmsi, N. Rimski-Korsakovi, V. Rubini, M. Härma, V. Tormise, A. Ritsingu, O. Sau kooriloomingut. Kava tundub koori ja dirigendi Vaike Uibopuu arvates olevat üks viimaste aastate huvitavamaid ja mitmekülgsemaid. See esitatakse ka Tallinna publikule, nimelt 29. aprillil TPI Glehni lossis. Kooril on olnud ja

tuleb veel väiksemaid esinemisi koolides ning ülikooli sõpruspäevade üritustel.

Matkuus algab töö uue repertuaariga. Juba juuni alguses toimub Kärda laulupäev, kust on kutsutud osa võtma kõik Eesti üliõpilaskoorid. Samas saab teoks traditsiooniline tudengikooride veeplüü.

Kõrgendatud meeleolu vaatav naiskoor järgmisse hooaega: õpetöö hakkab siis toimuma ühes vahetuses. Kui palju kergemaks muutub siis dirigendil, koormeistritel, koori juhatusel, kõigil lauljail! Viimased viis aastat on ju töötatud praktiliselt kahe-kolme koosseisuga, mis üheks terveks kooriks kujuneb alles esinemistel. Ja kui veel kaugemale tulevikku unistada... Ehk umbes paarikümne aasta pärast saab meil olema oma taidlejate maja. Et enam mingit muret ruumidega, klaveritega, nootide ja arhiivi palgutamisega.

On loodud kõik võimalused kunsti teha.

Kuid aastal 1977? Kes kostab prodekaanile üliõpilastaidleja eest, kes tahab õppetöölt puududa, et sõita kontsertreisile või võtta osa eriti olulisest proovist? (Mõistke prodekaani — temalt nõutakse! Mõistke taidluskollektiivi — ka temalt nõutakse, ja seda enam, mida suuremaid tulemusi ta saavutab. Kas siis tuleb väljapääs «Ära saavuta tulemusi!»?) Edasi. Kes hoolitseb selle eest, et kõrgkooli ühel suuremal taidluskollektiivil oleksid (sobivad) ruumid proovideks, hädapärasedki rahalised väljaminekud viisakalt kaetud? Nende ja veel paljudele küsimustele on praktika näol vastus olemas, kuid asjaosaliste arvates on see praegu mõneti ebaloogiline. Hea, kui koor on seni suutnud varjata, et talle on võimaldatud kehvapoolsed töötingimused.

Piisab pahandamisest! Noor olla on kevadet rinna sees kanda! (G. Suits, M. Härma) 21. aprillil tule naiskoori kontserdile, siis veendud selles ise!

TRIINU POOLAK

Loengu asemel iseseisev töö

Õppejõud loeb, üliõpilased kirjutavad. Kui paljud neist ka kaasa mõtlevad?

Huvitav ja kasulik on konspekterida nii, et paned kirja lauseid ja valemmeid, mida oled läbi analüüsinud ja mõistnud. Et sedamoodi konspekterida matemaatikat või füüsikat, on vaja mõne valem või lause juures kauem peatuda, teha tagasipõikeid vana materjali juurde. Lause «õigsuses veendumiseks» ja selle paremini mõistmiseks tuleb teha mõningaid skeeme ja mõtestatult läbi lahendada näiteid — on vaja oma peaga ainekse aru saada. Seda kõike pole loengut kuulates alati võimalik teha.

Siit tuleneb, et hakkad mõne-

legi loengule eelistama iseseisvat tööd õpikuga. Alati ei pruugi raamat loenguga ühtida, tuleb ette, et õppejõul on parem, kaasaegsem ja tähtsikum ainekäsitus. Mõni raamat on kirjutatud inimese poolt, kes tunneb ainet hästi, kuid ei oska oma mõtteid kõige paremini sõnastada. See viimane asjaolu ei ole siiski väga suur viga, sest vene keeles on erialase kirjanduse valik üsna suur.

Asjad pole päris korras, kui raamatust õppides hakkad loenguid ignoreerima. Kuidas raamat ja loeng omavahel kokku sobitada? Muidugi, üsna ideaalne oleks olukord, kus üliõpilane iga loengu materjali ette õpiks, ent palju neid on, kes seda on

suutnud?

Kas poleks mõeldav olukord, kus õppejõud paneb loengu paberile ja annab paljundada, mida üliõpilastel oleks võimalik osta? Kui kogu loengumaterjali kirjapanek on suur töö, siis võiks valmistada selliseid õppematerjale semestrite või kuude kaupa. Üliõpilane saaks endale õppematerjali, mis oleks parem ja põhjalikum tema poolt loengul kirjutatud konspektist, ja võiks kohe, jättes ära mehaanilise ümberkirjutamise, asuda talle sobiva sügavuse ja tempoga ainet omandama.

Loengutundides võiks siis käsitleda keerukamaid küsimusi, siluda lünki, süvendada ainet. Selline tund sarnaneks seminaritunniga. Võiks teha rohkem kontrolltöid, samuti referaate.

KOIT REBANE

„Kirgastumisest“

«Kirgastumine» on sõjafilmi vaid tinglikult. Sõjasituatsiooni vahendusel on edasi antud inimese hinge maailm, tema tugevus ja nõrkus.

Kaks partisaani. Üks nelst on tugev vaid teatud piirini: niikaua, kuni teda kannab füüsiline eluinstinkt. Kui elutae satub vastuolul

ideaalidega, siis osutub teda seni kandnud jõud tema nõrkuseks. Sotnikovi tugevus asub aga sügavamaal. Ent temagi hakkab alles surma eel mõistma oma eksistentsi tähendust, mis on suurem füüsilisest elust või surmast. See annab talle jõu ignoreerida surma. Rõbak jõuab

aga lõpuks läbi kannatuste ainsa väljapääsu — surma ihaldamisele. Kannatuste hinnaga mõistis ta isiksuse tegelike väärtusi.

Me võiksime end oma argielus lasta mõnikord roopast välja lüüa, et meie hinge süvakihid liikuma hakkaksid. Kas ei ole üheks selliseks väljalöömiseks ka need paar tundi «Kirgastumist» vaadates?

AVO ROSENVALD

Südaõine pihtimus

MARGUS VALJA foto

Südaõ. Mind ümbritseb meeldiv üksildus. Sellisel ajal ei ole lusti õppimiseks, ku lugea ei taha. See on aeg, mil mõtlen tagasi möödunud päevale, kogu möödunud ajale.

Juba terve semestri olen eemal oma kodulinnast. Olen selle ajaga palju leidnud, avastanud ning võib isegi öelda: minu ees on uus maailm. Siin on alma mater, Toome-

mägi, filmiring, Pänter jpm. Ja Jaan Tooming. Alles käisin vaatamas «Põrgupõhjat», see jättis sügava mulje. Võib-olla just nüüd avastasin enda jaoks Tammsaare.

Enam ei seosta ma ka sõna teater kultuurse pühapäevalõpu veetmise viisiga, mis kahjuks on mu kodulinnas, nagu see väikestele linnadele ikka omane, väga levinud. Ma ei lähe teatrisse siis, kui aega on, vaid teen teatri jaoks vaba aega.

Tulin ülikooli tudeerima inglise keelt. Tegin ma õigesti? Vahetevahel vaatan väikese kahetsusega oma sõpru žurnaliste. Võib-olla oleks sobinud see ala mulle hoopis enam?

Kuigi olen alles väga noor ja ei tea vahel isegi, mida tahan või mida ei, tean vähemalt seda, et alustatud teed ei tohiks pooleli jätta. Iseenesest pärast. Töö — see peab mind ja meid kõiki oma eesmärgi poole viima. Usun, et tööga on inimene suuteline peaaegu kõigeks, ning seepärast hindan eelkõige inimest, kes austab tööd, kes tõesti töötab.

Hoopiski ei pea ma lugu sellisest «töömeesest», kes juba hommikul peenraha mustade näppude vahel kõlistades kaupluse ukse taga seisavad ja ootavad, millal kell kümme lööb. See nähtus pole vahet tähtsust, aga seda esineb liiga palju.

Minu käsutusse on usaldatud filmikaamera. Tahan sellega võidelda kõige vastu, mis minu arvates on väär, pole nii, nagu olema peaks.

Heidan pilgu oma raamaturiigile. Päris palju raamatuid, mõtlen. Aga millal need kõik läbi lugeda? Meenuvad ühe õppejõu sõnad: «Puškinil oli ülisuur lugemus». Lase mõttest läbi oma seni loetud kirjanduse. Milline tühine hulk!

Teha on palju. Kõike, mida tahaksingi, kindlasti ei jõua lugeda. Seda enam tuleb valida, missuguse raamatu läbi loen.

Niisiis südaõisel tunnil istudes ja mõtiskledes jõuan jälle välja selleni, kui palju on, mida teha tahaksin, mida peaksin tegema. Aga veel natuke ja aeg on magama minna, et hommikul puhununa tõusta ja tegutsema hakata.

JAAN KOLBERG

LEO LEESMENT 75

Esimene maailmasõda tõi kaasa Tartu ülikoolile raskeid aegu. Ülikool evakueeriti Voroneži, saksa okupandid tegid katset luua Tartus Saksa ülikooli. Nõukogudevastase sõja viimasel kuul 1919. a. avas kodanlik valitsus uuesti ülikooli. Tegelikku õppetööd võidi õigusteaduskonnas alata alles järgmistel aastatel. Tsaariajal ja saksa okupatsiooni ajal Eestist pärinevaid õppejõude peaaegu ei olnudki. Arstiteaduskonna mõned tsaariaegsed assistendid ja usuteaduskonna eestikeelse juttuse õpetaja said kohe professoriteks. Petrogradi ülikooli juristidest aspirandid, kes isegi magistrieksamid polnud sooritanud (A. Piip, J. Uluots) said kohe või natuke hiljem professoriteks, nagu endine senati liige Tjutrumov. Hiljem lisandusid neile Praha valgekaartlaste likvideeritud õigusteaduskonna õppejõud. Nad ei saanud teaduslikku kraadi kuni kodanliku korra lõpuni. Ka hiljem pidasid kõrgema kohtu kohtunikud või ministrid ja nende abid lisaks ka professorite kohti, toimisid õppeülesannete täitjatena. Kõige selle tõttu takerdus õigusteaduskonna areng.

Kahekümnendate aastate lõpu poole asi veidi paranes. Ülikooli õigusteaduskonna 30. jaanuaril 1925. aastal lõpetanud Leo Leesment määrati ülejäämistel päeval 3 aastaks teaduslikuks stipendiaadiks õiguse ajaloo alale. Ta töötas Tartu ja Riia arhiivides, ühe aasta Viinis ja ligi 3 kuud Frankfurdis Maini ääres.

Õigusteaduse magistri kraad anti talle 17. detsembril 1926. a. Ta oli esimene õigusteaduse magister pärast ülikooli taasavamist. Dokto-

rikaadi sai ta 4. novembril 1932 (kaitses 1. novembril). Trükitud doktoridissertatsioon (TÜ toimet. XXIV, 1931) käsitles varguse ja röövimise kuritegusid Liivimaal keskajal. Autor näitas, et talupoegade omavahelised vargused vasalle ei huvitanud, välja arvatud juhul, kui vasallid said kohtumõistmise eest kohtumaksu. Talupojad aga arvasid, et ei ole ülekohus salaja tagasi võtta seda, mida mõisahärra on saanud talupoja higi ja vaevaga, andmata vastutasu. Varguse sage esinemine oli põhjustatud ka sellest, et sissetulnud saksa valitsev kiht tahtis kergel viisil rikastuda.

Pärast magistrikaadi saamist töötas L. Leesment ajutise õppejõuna, 1931/32. a. teadusliku töötajana Pariisis ja alles 1935. aastast koosseisulise dotsendina, lugeses Rooma õiguse ajalugu, mitmeid õiguse ajaloo erikursusi ja 1932—1934 majandusõigust.

Doktor L. Leesment on publitseerinud palju artikleid ja retsensioone õiguse ajaloo, aga ka Eesti ajaloo alalt nii enne kui pärast sõda. Rea artikleid avaldas ta Tartu ülikooli ajaloo kohta, nagu ülevaade üliõpilaste õiguslikust seisundist keiserlikus TÜ-s 1803—1832 (Üliõpilasteleht 1925) jt. Ta oli 1935. a. alates õigusteaduskonna esindaja ülikooli toimetiste kolleegiumis, 1939—1941 aga TRÜ toimetiste peatoimetaja. 1965—1975. a. oli ta TRÜ õiguse ja majandusteaduskonna dissertatsioonide kaitsmise nõukogu liige. Olulise panuse on juubilar andnud eestikeelsele juriidiliste sõnastike koostamisele. Õigusteaduskonnas on ta pärast sõda õpetanud välisriikide ja NSV Liidu riigi ja õiguse ajalugu. Viimastel aastatel on L. Leesment pensionärina töötanud igal aastal 1—2 kuu kestel.

Onnitleme pühapäeval seitsmekümneviieks saavat juubilarit!

Kolleegid õigusteaduskonnast

LEO LEESMENT

Tartu ülikooli taasasustamisele 1802 järgnes Venemaal peatselt veel mitme teise ülikooli avamine. Neid oli neli: Vilniuses (1803), Kaasanis (1804), Harkovis (1805) ja Peterburis (1819). Järgnes pikem vahe, enne kui 1834. a. lisandus Kiievi ülikool, sest Nikolai I 30-aastane valitsemisaeg, nagu teada, polnud hariduspuutele soodne. Tollal kutsuti Venemaal ellu mitmed sõjaväeõppeasutused armee juhiva koosseisu — ohvitseride jaoks, aga ka kasvatustsükliks institutid aadlike naiste jaoks. Nais-õ ülikooli vastuvõtmise tekitas ägedat ka kõige mitmekesisemat poolemikat, sealjuures rohkelt vastuvaideid. Näiteks 1863. a. Peterburis, Kiievi, Harkovi ja Kaasani ülikooli juhtivad ringkonnad üldiselt pool-

dasid naistele õppimise võimaldamist; Moskvast, Tartust ja mujalt mitte.

Varssavi ja Vilniuse (tollal Vilno) ülikoolidega läks teisiti. Esimene (taasasutatud 1803. a.) ja teine (1817. a.) pandi kolmekümnendate aastate algul alanud rahutuste ja Poola ülesõusu mahasurumisel kinni ning nende asemele rajati 1834. a. Kiievi ülikool, kus esialgu õppisid peamiselt kahest suletud ülikoolist ületulnud poola rahvusest üliõpilased. See teema on lai ja huvitav ning seda on omal ajal efektselt valgustanud vene õpetlased V. Rudakov, J. Petuhhov, P. Miljukov jpt. Lisame vaid niipalju, et Soome pinnal 1640. aastal rajatud rootsi Turu (Turku, Åbo) ülikool, mis 1809. a. reorganiseeriti, toodi 1827. a. üle Helsingisse.

Mainitagu veel, et 1914. a. oli Vene keisririigis kümme ülikooli pluss Soome suurväestiriigi Helsingi ülikool, 1972/1973. õppeaastal töötas meil ligi 60 ülikooli.

Tartu ülikool erines teistest selle poolest, et õppetöö toimus saksa keeles. Aegamööda mindi vene keelele üle üksikutes ainetes ja seda ülikooli vastuseismiste ja vaidluste järel Vene riigivõimu ja baltisakslaste vahel. Lõplik üleminek (välja arvatud luteriusuline usuteaduskond) toimus 1893. aastal, mil ka ametlikuks ülikooli ja linna nimeks sai ajalooline Jurjev.

Teaduses levis kuu aega vaade, et täielik ülikool koosneb normaalselt neljast teaduskonnast (kui mitte rohkem): *quattuor facultates*. Mõnel pool Läänes, kõigepealt Itaalias, eksisteeris aga ka ülikool

kolme, isegi kahe teaduskonnaga, ning neid hüüti mittetäielikeks ülikoolideks (nepolnõje universitetõ). Ainult Tartu ülikoolis organiseerisid juba peaaegu avamisest peale, algul küll rohkem illegaalselt, üliõpilaste korporatsioonid. Eeskujul võeti Saksamaa üksikute osariikide ülikoolidest. Korporatsioonidel olid üksteisest erinevad värvid, koostuslikud välistunnused: müts ja pael. Tugineti vennastuse põhimõttele. Ringi elus pidi valitsema tugev distsipliin, vanuseprintsip ja rebase-dressuur.

Tartu ülikoolis oli esimeseks korporatsiooniks Kuramaalt võrsunud üliõpilaste oma: «Curonia» (1808. a.), millele järgnes 1821. aastal «Estonia» Põhja-Eestist, õigemini Eestimaaalt pärinevatele baltisakslastele. Tehti ka väheste erandeid.

Nii oli Fr. R. Kreutzwald «Estonia» liige.

Suureks ja ainulaadseks erinevuseks Venemaal oli see, et Tartus eksisteeris luteri usu kirikuõpetajate koolitamiseks usuteaduskond. Ei tohi ka unustada, et terve XIX sajandi vältel toimusid küllalt mõjuvaid muudatused ülikoolide seadusandluses, õpetamisel ja valitsemisel. Näiteks 1863. a. toodi sisse kindel kursuste süsteem. Sajandi algul, 1804. a. kehtis kord, et rektorid ja dekaanid valiti üheks aastaks, sajandi keskel see aga kaotati. 1863. aastal viidi ülikoolides ellu ka kohustusliku õppeplaani põhimõte ja üleminekuksamid. See idee oli laenatud Prantsusmaalt.

Need on ainult mõningad jooned meie ülikoolide ajaloost, ning oleks huvitav, kasulik ja soovitatav neid küsimusi rohkem uurida.

olnust Tartu ülikooli erinevused Vene impeeriumi teistest ülikoolidest

TARTU ÜLIKOOL JA VENE-TÜRGI SÕDA 1877—1878

VIKTOR KALNIN

(Algus «TRÜ-s» nr. 10.)

Kui oktoobri lõpus laatsarettide professoritest peaarstid saabusid tagasi Tartusse õppetööd jätkama, asendasid neid Tartu ülikooli kasvandikud arstid Th. Böttcher, E. Assenfeldt ja L. Mickwitz. Tartu laatsaretid ühendati, üldjuhtimine aga läks professor E. Bergmannile. Laatsaret ise asus talvekorterisse Sistowo linna, milleks üüriti 19 korralikku elumaja (varem asuti stepis telkides). E. Bergmann oli juba maikuus nimetatud Doonau tegevarmee konsultantkirurgiks ning ta võttis osa Doonau ületamisest, lahingutest Pleveni all jm. Tema sõjakirjad Pleveni alt avaldati tollal Tartu ajalehtedes. Samal ajal oli ta juhtiv kirurg 57. ajutises sõjaväehospidalis, kus tema assistendiks olid Tartu ülikooli kasvandikud T. Heidenreich ja J. Miram. Selle hospidali peaarstiks oli W. Kiparsky, kes 1867. a. oli kaitsnud Tartus väitekirja. Ta suri tännilisse tüüfusesse Gornõ-Studeno külas Bulgaarias, kus talle on püstitatud mälestussammas.

Olgu märgitud, et pensionil viibiv N. Pirogov, endine Tartu ülikooli kasvandik ja professor, kutsuti Punase Risti konsultandiks. Ta inspekteeris hospidale. Oma «Vene—Türgi sõja aruandes» hindas Pirogov väga kõrgelt Tartu laatsarettide tegevust ja nimetas neid erabi asutustest kõige eesrindlikumaks.

Professor E. Wahl läis Bulgaaria sõjatandrite juba 25. mail, olles palutud Venemaa evangeelse kiriku poolt moodustatud 50 voodikohaga välihospidali peaarstiks. Hospidali paiknes Sistowos ning sai tänu Wahlile samuti kõrge hinnangu osaliseks. Wahli lahkumisel detsembris asendas teda seal Tartu ülikooli kasvandik A. Selenkov. Tartu ülikooli kasvandik meditsiinidoktor J. Grimm oli 1877—1878 vanemarstiks troonipärija suurvürsti peakorteris ja kindral Gurko armee juures, 1881—1883 aga Bulgaaria teenistuses sanitaarpeainspektorina ja Bulgaaria vürsti Aleksandri ihuarstina.

Kaukaasia sõjaväljal Aleksandroopolis (praegune Leninakan) avatud Punase Risti hospidali peaarstiks oli Tartu ülikooli kirurgiadot-

sent K. Reyher. Selles töötas veel 6 arsti Tartust ja 2 Tartu haavakliinikus ettevalmistuse saanud naisvelskrit. K. Reyher hakkas esimesena Vene—Türgi sõjas kasutama Listeri antiseptilist haavaravi-meetodit. Peatselt sai ta Kaukaasia armee ja kõigi seal asuvate laatsarettide konsultantkirurgiks. Peterburi hollandi kogukonna poolt varustatud hollandi—vene sanitaarvoori juhatajaks oli Tartu kirurgia-kliiniku assistent G. Tiling. Tema juhtimisel avati laatsaret samuti Aleksandroopolis, hiljem kolis see üle Tbilisi. Kaukaasia sõjaväljal töötas arstina ka eestlane P. Blumberg. Paljud Tartu ülikooli kasvandikud, kutsutuna sõjaväeteenistusse, töötasid arstidena ja apteekritena ajutistes sõjaväehospidalides, sealhulgas P. Kramer ühe hospidali peaarstina.

Peale W. Kiparsky surid nakkushaiguste ohvritena sõjaväljal arstid A. Köler, K. Eberhardt ja apteeker J. Paulsohn. Mitmed tartlased põdesid läbi düsenteeria, tüüfuse või teisi nakkushaigusi (arstid G. Tiling, O. Thilo, A. Schwartz, üliõpilane J. Salomon jt.).

Oma ennastsalgava tööga teenisid Tartu arstid ja apteekrid ära Bulgaaria üldsuse tänu. Kõik laatsarettide peaarstid said Vene valitsuse või Punase Risti Seltsi autasud. Ka paljusid üliõpilasi (vahemalt 10) autasustati ordenitega «agaruse ja kasuliku tegevuse eest» Punase Risti liinis ning mehisuse eest haavatutele esmaabi andmisel sidumispunktides.

Tartu ülikoolis õppis ka bulgaarlasi. Esimeseks oli H. Kara-Stojanov, kes õppis farmaatsiat aastail 1886—1889, kaitses prof. G. Dragengorffi juhendamisel väitekirja farmaatsiamagistri kraadi saamiseks. Oma väitekirja pühendas ta tuntud bulgaaria kirjanikule P. Slaveikovile. Hiljem, 1904. a. oli Kara-Stojanov üks Sofia ülikooli organisereijaid ja arstiteaduskonna õppejõude. Sajandivahetusel said Tartu ülikoolis arstidiplomi bulgaarlased H. Kornilev, N. Gradetski, N. Kornozov ja P. Tsarinkov.

Toodud andmed on ühtlasi Bulgaaria ja meie maa rahvaste sõpruse ajalooliseks tunnistuseks, mis meie päevil on kehastunud kindlaks Nõukogude—Bulgaaria sõpruses.

EÜE juhid Lüllemäel

Viis meest sellel pildil räägivad EÜE-77 rühmakomandöride ja -komissaride äsja lõppenud kahepäevasest töötihedast Lüllemäel toimunud seminarist, kuues mees, välispoliitilist olukorda selgitanud kommentaator RAUL MALK naeratab fotograafile.

Seminar andis rühmade funktsionääridele väga vajalikku teavet, lõplikult komplekteeriti rühmad.

Fotol (vasakult): EÜE-77 komandör TOOMAS MENDELSON, peainsener ANDRUS PÄRLOJA, komissar ANDRES EESMAA, RAUL MALK, peadispetšer OLARI TAAL ja staabiülem IGOR JAKOBSON.

RAIMU HANSONI foto

Korvpallipühapäev EPA võimlas

10. aprillil oli EPA spordihoone jällegi kord terve päeva üliõpilaspõltslaste päralt. Toimus, sedapuhku juba kuuendat korda, traditsiooniline EPA—TRÜ matškohtumine korvpallis. Mõlemalt poolt olid väljas kuue tugevama teaduskonna võistkonnad, põnevust töötas pakuda vanade rivaalide, mõlema kõrgkooli õppejõudude kohtumine.

Paraku tõi juba esimene ettenähtud kohtumine endaga kaasa pettumuse. Ülikooli spordi- ja kaitsma usaldatud füüsika-keemiateaduskonna meeskonnast ilmus mängu alguseks kohale vaid kolm võistlejat... Loobumiskaotus. Ometi sai kõigilt teaduskondadelt nõutud ranget kontrolli kindlustamaks oma võistkondade kohalolekut. Üsnagi mõtlemapanev on fakt, et matši kuueaastase ajaloo jooksul oli see esimene kord, kus kohtumine pidamata jäi. Esimese võidupunkti said EPA tudengid mänguta.

Teiseks mänguks tulid meie poolt väljakule arstiteaduskonna üliõpilased, vastaseks majandusteaduskonna meeskond. Väga ühtlase koosseisuga esinenud tulevased meedikud alustasid kindlalt 37:27. Teisel poolajal suurenes eduseis tänu kasutusele võetud pressingule veelgi ja tulemusega 76:46 viigistati matši seis. Bioloogia-geograafia- ja veterinaariateaduskonna kohtumine kulges kuni seisuni 9:8 EPA kasuks tasavägiselt, siis aga viskasid bioloogid-geograafid 13 punkti järjest ja võitsid poolaja 31:17. Teisel poolajal oldi aga vastastest üle igas mängufaasis ja võideti kindlalt 56:34. Tiit Hang tõi oma meeskonnale 22 punkti. TRÜ läks juhtima 2:1.

Seejärel oli sõna EPA õppeproktoril dots. Jaan Kivistikul. Ta avaldas lootust, et seekordne matš kujuneb tasavägisemaks kui ükski eelmine, ja kuulutas võistluse avatuks.

Õppejõudude mängus luuret ei tehtud. Skoori avas Harri Russak ja siitpeale kulges mäng punkt-punktilt. Poolaja keskel õnnestus TRÜ-l Laose ja Lepiku visetest ette rebida ja vaheajale mindigi seisul 40:35 ülikooli võistkonna kasuks. Teisel poolajal enam edu käest ei antud ning lõpuviiteks näitas tablooo TRÜ meeskonna võitu 71:57. Ülikooli kasuks viskas Arne Laos 26 punkti, EPA-l oli resultatiivsemaks Jüri Viigipuu 27 punktiga. Ülikool juhtis 3:1.

Spordimeditsiini osakonna ja agronomiateaduskonna vahelises mängus olid meie tudengid oma vastastest kindlalt üle ja saavutasid matši kõige ülekaalukama võidu 74:42 (poolaeg 34:22). Egils Strauss viskas oma meeskonna kasuks 38 punkti.

Õigusteaduskonna ja tulevaste mehanisaatorite kohtumises juhtisid viimased kuni seisuni 24:23, siis tegid aga meie tudengid tugeva vahespurdi, võitsid poolaja 33:28 ja kogu

kohtumise suurelt 71:54.

Võistluspäeva viimaseks kohtumiseks tulid platsile kaks kõige tugevamat. Meilt kehakultuuriteaduskonnast võistkond, vastastel metsanduse ja maaparanduse üliõpilased. Punkt-punkti heitluses kulgenud esimese poolaja võitis EPA 32:30 (Tõnu Saarna viskas 14 punkti). Teise poolaja alguses saavutasid kehakultuuriüliõpilased 13 punkti vastaste kahe vastu ja kuigi kohtumise lõpp mõõdu tasavägiselt, võitsid meie tudengid 60:55 ning tõi TRÜ-le 6. matši võidu tulemusega 6:1.

* * *

Jätkuvad ka ülikooli meistrivõistlused. Naiskondadest on seni kaotuseta kaks võistkonda: majandusteaduskond, kes võitis KKT III 81:13 ja äärmiselt tasavägisel kohtumises ka KKT I 39:37 ning spordimeditsiini osakonna naiskond, kes oli üle nii filoloogidest kui ka KKT I kursuse naistudengitest, vastvalt tulemustega 59:13 ja 72:46. Nende naiskondade omavaheline mäng peaksik otsustama, kes seekord võitjaks tuleb. Vähe-malt III koha on endale kindlustanud filoloogiateaduskond, kes oli üle õigusteaduskonnast 32:27. Üks võit on KKT I ja õigusteaduskonna üliõpilastel (said loobumisvõidu KKT III). Võiduta KKT III naiskond.

Mehed on vahepeal jõudnud pida-da kolm kohtumist. Spordimeedikud võitsid kindlalt KKT III 59:43, kuid kaotasid väga kollektiivselt ja ennastsalgavalt mänginud õigusteaduskonna meeskonnale 47:65, kes nüüd realselt pretendeerib kõige kõrgemale kohale turniirita-belis. KKT I võistkond saavutas väga raske võidu seni ainult kaotustega leppima püdanud bioloogide-geograafide üle 46:45. Lõplikult selgub kõik silsi all 23. ja 24. aprillil, kui peetakse meistri-võistluste viimased mängud.

PRIIT JÕGI

KES KEDA?

Aprilli esimesel nädalavahetusel selgitati Eesti NSV kõrgkoolide meistreid: Tallinnas ujumises ja klassikalises maadluses, Tartus tõstmises.

Ujumises tuli neljakordseks meistriks spordimeditsiini üliõpilane Jelena Orlova (100 m vabalt 1.09,1; 200 m vabalt 2.34,0; 100 m liblikat 1.23,7; 4×100 m vabalt koos D. Saadi, M. Elkeni ja A. Neemlaiuga), kahekordseks meistriks kehakultuuriüliõpilane Astrid Neemlai (100 m rinnuli 1.26,4 ja teateujumine), ühekordseks meistriks teateujujate kõrval ka matemaatikaüliõpilane Ülle Üksi (200 m selili 2.55,7). Meestest sai 200 m vabalujumises hea aja 2.03,1 Atis Grundmanis (spordime-ditsiin), kuid sellest piisas vaid 2. kohale jõudmiseks. Võistkondadest kogus TPedI 220, TRÜ 155, TPI 96

lauatennis	TRÜ	TPI	EPA	ERKI
suusatamine	TRÜ	TPI	TPedI	EPA
VTK talvine mitmevõistlus	TPI	TPedI	EPA	TRÜ
ujumine	TPedI	TRÜ	TPI	ERKI
kl. maadlus	TPI	EPA	TRÜ	TPedI
tõstmine	EPA	TRÜ	TPI	—

Käesoleval nädalavahetusel esinevad Tallinnas sportvõimlejad.

VALTER LENK

VTK UJUMISNÄDAL

Spordiklubi ujumissektsoon koos veespordi kateedriga viivad läbi 21.—27. aprillil ujumisenädala Tähtvere ujulas. Eesmärgiks on võimaldada üliõpilastel, õppejõududel ja teenistujatel täita VTK ujumisnormatiive.

Normatiivide vastuvõtmine toimub kella 18—19 järgmistel kuupäevadel:

21. apr.	—	arstid., õigust.,
22. „	—	filoloogiat., ajalooteadusk.,
25. „	—	majandust., füüsika-keemiat.,
26. „	—	matemaatikat.,
27. „	—	kõigile nelle, kellel ei olnud võimalik ülalnimetatud aegadel normatiive täita.

Meelespidamiseks. Iga osavõtja on kohustatud ujula valvelauda esitama arsti loa. Selle puudumisel on võimalik antud kuupäevadel ja kellaaegadel loa saamiseks pöörduda ujula arstipunkti poole. Peale loa esitamist tuleb kohe (ülirietes) minna ujulasse ja registreerida end kohtunikelaua juures, üliõpilased esitagu üliõpilaspilte või pass. Pärast duši kasutamist minna tunneli kaudu (hoides paremat kätt) lastebasseini, kus komplekteeritakse vahetused ujumisarvadele. Riietusruumides on vähe kabiine, seepärast palume, et iga kabiini saaks korraga kasutada mitu inimest.

ja ERKI 9 punkti.

Klassikalises maadluses tuli meie ainult üks esikoht — Ain Niineste (KKT) kehakaalus kuni 62 kg. Paari kergemas kehakaalul polnud meest välja panna, kaks tugevamat pidid vigastuste tõttu pealt vaatama ja nii jäigi lõpuks punkte vähe-seks. Meeskondlik järjestus: TPI 53, EPA 44,5; TRÜ 44; TPedI 25,5 punkti.

Tõstmises on meie õppeasutusest kolm üliõpilasmeistrit: matemaatika-üliõpilane Ants Jürjen (kahevõistluses 100 kg, kehakaalus kuni 52 kg), spordimeedik Jevgeni Tšernogor (215 kg, kehakaalus kuni 67,5 kg) ja füüsikaüliõpilane Riho Vaab (200 kg, kehakaalus üle 110 kg). Meeskonnad: EPA 51, TRÜ 41 ja TPI 27 punkti.

Üliõpilaste meistrivõistlustel on nüüd 6 ala peetud.

Punkte saab TPI 18, TRÜ 17, EPA 12, TPedI 10 ja ERKI 2.

Juristid kõige ees

Ülikooli spartakiaad läheneb finišisirgele. Eelmisel nädalavahetusel peeti teaduskondadevahelised laskevõistlused, ajalehe ilmumise ajaks on läbi ka lauatenis. Pikka aega kestsid male- ja korvpalliturniirid. 30 maletajat kohtusid üheksavoorulises šveitsi süsteemis. Esikolmikusse jõudsid vanameister F. Kibbermann 7,5, P. Pakkla (õigusteaduskond) 7 ja V. Kundla (matemaatikateaduskond) 6,5 punktiga. Naistest võitis V. Kruus (matemaatikateaduskond) 6 punktiga. Võistkondlikult kogusid matemaatikud 88, juristid 81, füüsikud-keemikud 61, majandusüliõpilased 57, õppejõud 39, bioloogid-geograafid 36 ja

kõige nooremad kehakultuurlased 13 punkti. Seitse võistkonda ei leidnud malemängu oskusega üliõpilasi ja jäid seepärast punktita, nende hulgas eniste liidrite hulka kuulusid arstid.

Korvpalliturniiri finaalkohtumised seisavad alles ees.

Laskmises tegid puhta töö KKT I kursuse vastava eriala üliõpilased, kes 4 võistlejaga kogusid 170 punkti. Järgnesid ajaloolased 153, juristid 141, filoloogid 139, bioloogid-geograafid 121, majandusüliõpilased 121, KKT II kursused 107, füüsikud-keemikud 79 ja arstid 74 punktiga.

Spartakiaadi üldarvestuses on kolm teaduskonda finišisirgele jõudnud rinnutsi. Senisest suuremat ak-

tiivsust võib täheldada ka tabeli alumisel poolel olevates võistkondades.

Teaduskondade järjestus pärast lõppenud alasid (lauatennist pole veel arvestatud):

1. Oigusteaduskond	70
2. Bioloogia-geograafiad.	69
3. Majandusteaduskond	68
4. Kehakultuuritead. I k.	58
5. Matemaatikateaduskond	55
6. Arstiteaduskond	47
7. Füüsika-keemiatead.	41
8. Ajalooteaduskond	34
9. Kehakultuuritead. II k.	33
10. Kehakultuuritead. IV k.	33
11. Spordimed. osakond	30
12. Õppejõud	27
13. Filoloogiateadusk.	24
15. Kehakultuuritead. III k.	22

VALTER LENK

Õpime ujuma!

Oppeaasta viimased 24-tunnised ujumiskursused algavad 25. aprillil. Õppetöö toimub neljal nädalapäeval (esmaspäevast neljapäevani) kell 20 Tähtvere siseujulas.

Registreerida saab 22. aprillini veespordi kateedris Gagarini 1, tuba 203.

Veespordi kateeder

ALMAVÜ komitee

korraldab ekskursiooni Suure Isamaasõja lahingupaikadesse marsruudil Tartu—Nevel—Vitebsk—Smolensk—Borodino—Moskva—Jahroma—Volokolamsk—Velikije Luki—Pihkva—Tartu.

Väljasõit 7. mail kell 7.30 ülikooli garaaži juurest, tagasi jõutakse 11. mai õhtul.

Lähemat informatsiooni ja osavõtuks registreerida saab 27. aprillini teaduskonna ALMAVÜ esimehe juures või tel. 233.

ANTS PILT,
TRÜ ALMAVÜ komitee
esimees

Mälumäng

Viktoriini «60 aastat Suurest Socialistlikust Oktoobrirevolutsioonist» II eelvooru võistlus toimus 10. aprillil kahes alarühmas. I alarühmas tulid esimeseks matemaatikud. II — keemikud, III — ajaloolaste I rühm. II grupis olid teistest ees ajaloolased, majandustudengid jäid II ja filoloogid III kohale. Loobumisvõidu andsid arstid, bioloogid-geograafid ja füüsikud. Finaali pääsesid mõlema alagrupi kolm esimest võistkonda.

Finaal on 17. aprillil kell 18 klubi-s.

Tulge omadele kaasa elama!

Psühhiaatriaringi

KOOSOLEK

toimub kolmapäeval, 20. aprillil kell 18 Psühhoneuroloogia Haiglas. Päevakorras: alkohoolsed psühhosid (E. Eik, V k.), teadvusehäirete sündroomid (J. Kandimaa, V k.) ja haige demonstratsioon (T. Valgemäe, V k.).

Ringi juhatus

NB!

Tänase ajalehenumbri kujundasid I kursuse žurnalistikaüliõpilased MARE RANDJÕE, ILONA ADVELT, AIME JÕGI ja HELI KASK.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 1960. MB-03550.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13

Reedel, 22. aprillil 1977

XXIX aastakäik

Reedel, 22. aprillil

kell 18 diskussioon teemal «Üliõpilaste õppevälisest kasvatus-
tööst kõrgkoolides»,
„ 19 ansambli «Polyphon» õhtu klubis.

Laupäeval, 23. aprillil

kell 11 pressikonverents vanas kohvikus,
„ 15 ansambli «Apelsin» kontsert «Vanemuises»,
„ 16 filharmoonia solistide kontsert raudteeklubis,
„ 19 sama ülikooli klubis,
„ 19 TP1 ansambel «Kröll» uues kohvikus,
„ 19 sõprusball «Vanemuises».

Pühapäeval, 24. aprillil

kell 12 kohtumine teaduskondades vilistlaste, õppejõudude
ja külalistega,
„ 15 Vilniuse RU teatritrupi etendus «Sophokleses» —
Platoni «Dialogid»,
„ 15 Prantsuse dokumentalistika keemia ringauditooriumis,
„ 20 sõpruspäevade pidulik lõpetamine uues kohvikus,
„ 21 Priit Pedajase laulude õhtu aulas.

Finaal tuleb pingeline

Möödunud pühapäeva õhtul mõt-
sid ülikooli klubis Suure Sotsialist-
liku Oktoobrirevolutsiooni 60. aas-
täpäevale ja TRÜ taasavamise 175.
aastapäevale pühendatud mälumän-
gu poolfinaalis jõudu viie teadus-
konna kuus võistkonda. Kokku vas-
tati 30 küsimusele — väljakuuluta-
tud teemadel esitati igal 6 küsimust.
Poole võistluse peal olid napilt ees
keemikud (16 p.), kellele järgnesid

tihedas kobaras matemaatikud ja
ajaloolaste mõlemad võistkonnad
(kõigil 15 p.). Tihe omavaheline re-
bimine jätkus mängu lõpuni, kus
kindlamaks osutus ajaloolaste II
võistkond, jättes ühe vastuse võrra
maha keemikud ja kahe vastuse
võrra matemaatikud ning ajaloolas-
te I võistkonna. Punkte vastavalt
32, 30 ja 28. Mõnevõrra tagasihoid-
likum oli filoloogide ja majandus-

teaduskonna üliõpilaste resultaat.

Kõige paremini tunti revolutsioo-
nilise 1917. aastaga seotud küsimusi
ja V. I. Lenini elulugu. Hästi teati
ka nõukogude kultuuri, kesismalt
aga välispoliitikat. Kõige vähem ko-
guti punkte ülikooli minevikku kä-
sitlevatele küsimustele vastamisel.

Finaal toimub TRÜ klubis püha-
päeval, 24. aprillil kell 18. Eelringi-
de ja poolfinaali tulemusena pääse-
sid finaali mõlemad ajaloolaste
võistkonnad, keemikud ja matemaat-
tikud.

Zürii

TÄNA ON V. I. LENINI MÄLESTUSPÄEV

Juristide ÜTÜ konverentsilt

Kaks töötihedat päeva kulus õigusteaduskonnas üliõpilaste tänavu-
aastaste teaduslike tööde kaalumisele. Teaduskonna ÜTÜ XXVIII kon-
verentsi neljas aineseptsioonis ja plenaaristungil esitati 44 ettekan-
net, mis on viimaste aastate suurim arv. Autoriteks olid nii esmakur-
suslased kui diplomandid, lisaks veel külalisesinejad Vilniuse, Lvovi,
Taškendi, Valgevene, Kaasani ja Harkovi ülikoolidest.

Hindamise kaalukeeleks võeti mitte kirjutatu kogukus, vaid uurimi-
se, leidmise, järeldamise ning esitamise oskused.

Tuumakaks ning tähelepanu väärivaks uurimuseks on kujunenud IV
kursuse üliõpilase Karl Saavo ning III kursuse üliõpilase Madis Kal-
lioni ühistöö «Ametijuhend teaduskonna komsomolibüroo töö täiusta-
mise vahendina», juhendajaks vanemõpetaja Lembit Saarnits. See juba
mullu alustatud komsomoli organisatsioonilise juhtimise täiustamise
analüüs on tavalise kursusetöö ning ÜTÜ uurimuse raamest välja kas-
vanud terve üliõpilaste juhtimisprobleemgrupi töötemaatikaks.

Karl Saavo: «Komsomoliorganisatsiooni ees seisavad ulatuslikud
ülesanded, mis tingivad vajaduse organisatsioonilist juhtimist täiusta-
da. Selle töö kvaliteet sõltub oluliselt juhtimisorganite ülesannete, nen-
de õiguste ja kohustuste ning vastutuse dokumentaalse reglementeeri-
mise kvaliteedist. Mitmesugused seni kasutatud soovitusliku iseloomu-
ga materjalid ei vasta aga reale sisuliste ning tehniliste nõuetele.

Nüüdseks on valmimisjärgus ametijuhendite projektid õigusteadus-
konna komsomolibüroo sekretärele, ideoloogia-, õppetöö, kultuuritöö ning
(Järg 3. lk.)

Selles, praeguses ülikooli ühiskonnateaduste hoones, taasavati 21. aprillil 1802. a. pidulikult Tartu üli-
kool. Maja raekoja poolne osa on valminud 1779. a. paiku, peahoone poolne osa 1786. a. Aastast 1781
kuulus see Saare mõisa mõisnikule M. J. v. Bockile, kes lubas alumise korruse ning suure saali ülikooli
kasutusse. Siit väljus kell 10 pidulik rongkäik Jaani kirikusse, kus ülikooli personal andis ametivande.
Avakõned peeti Bocki maja suures saalis, pidulik lõuna oli ülikooli esimese kuraatori krahv Mann-
teuffeli juures ning õhtul korraldas linna raad selle tähtsa sündmuse auks suure balli.

TULLIO ILOMETS tekst ja foto

GEORG FRIEDRICH PARROT

Tartu ülikooli rektor aastail 1802—1803, 1805—1806 ja 1812—1813.

21. APRILLIL 175 AASTAT TAGASI
TAASAVATI TARTU ÜLIKOOOL

Õnnitleme Ellen Uuspõldu!

Tutvunud tänase ajalehega, är-
gem unustagem kasvõi iseneses
õnne soovimast meie lehe tegevale
keeletoimetajale, eesti keele ka-
teedri dotsendile Ellen Uuspõldule.
19. aprillil tähistas ta oma esimest
juubelit.

Juubilar on eesti rannikumurde
kõige idapoolsema murraku naisi.
Ta koolitee läks algul Puhkova alg-
kooli, seejärel Narva I Gümnaasiumi
ja Tallinna III Keskkooli. Võib
uskuda neid tema austajaid, kes
kinnitavad, et Ellen Uuspõld oleval
olnud juba maimikupõlves eksima-
tu keelevaistuga. Igatahes pole ta
omandanud eesti keele asjatundja
algteadmisi TRÜ-s (nagu saab teha
praegu tema arvukas õpilaskond),

vaid kõigepealt hakkas ta tööle kor-
rektorina kirjastuses «Teaduslik
Kirjandus» ja alles siis redigeeri-
mistöö kõrvalt õppis mittestatsio-
naarselt ülikoolis eesti filoloogiat.
Arvesse võttes nõnda hangitud
praktilisi ja teoreetilisi teadmisi,
on täiesti loomulik, et kui Ellen
Uuspõld 1953. aastal eesti keele ka-
teedrisse tööle asus, siis anti tema
range järelevalve alla kogu ülikooli
õppejõudude trüki suunatavad
uurimused. Nii sai talle põhjalikult
selgeks paljude teadusvalade termi-
nologia ja enamiku õppejõudude
keeleoskuse tase.

Juubilar on kolleegidele ja õpi-
lastele tuntud põhimõttekindla ja
kannatliku inimesena. Seepärast
pole olnud suurt imestada, et ta
alles pärast nii ulatuslikku etteval-
mistavat staadiumi 1962. aastal as-
pirantuuri astus ja väitekirja kirju-
tama hakkas. Siingi jäi ta oma
teadmishimule truus. Uurimistöö
käigus omandas Ellen Uuspõld sel
ajal uude struktuuralse keeleana-
lüüsi meetoodika ja rakendas seda
eesti kirjakeele õigekeelsuses igihal-
ja probleemi, lauselühendite kor-
rektse kasutamise seaduspärasuste
kindlaks tegemisel. 1967. aastal või-
sime teda õnnitleda kui esimest fi-
loloogiakandidaati TRÜ-s eesti kee-
le struktuuri uurimise alal.

1965. aastast töötab juubilar eesti
keele kateedris õppejõuna. Aja jook-
sul on tema kanda jäänud tööroh-
ked ja vastutusrikkad ülesanded.
Dotsent Uuspõldu vastu võtta on
üks eesti filoloogide olulisemaid ja
raskemaid eksameid — tänapäeva
eesti keele lõppeksam. Kõik need,
kes selle eksami on sooritanud, tea-
vad eesti keelest juba mõndagi. Ent
nad on selle kõrval tundma õppi-

nud ka oma õppejõu asjalikku, ra-
hulikku, vastamisele julgustavat,
samast siiski kõike olulist nõudvat
küstlemislaadi, tema sõbralikku,
kuid kompromisse hülavat meelt.
Tänapäeva eesti keele õpetamise
kõrval on dotsent Ellen Uuspõldul
tulnud rohkesti vaeva näha prakti-
lise eesti keele õpetamisega
vene rühmadele. Temast on saanud
hea asjatundja muulastele eesti
keele õpetamise meetoodika alal.
Oma teadmisi on ta rakendamas
ilmumisel olevas kollektiivses eesti
keele õpikus.

Juubilar on üliõpilaste poolt hin-
natud kursuse- ja diplomitööde
juhendaja. Tema nõuandele mäle-
tavat tänuemeeli paljud noored
keeleteadlased ja tema korrektuuri-
seminarides hangitud oskusi kasu-
tavad ajakirjanikud, korrektorid ja
õpetajad.

Opetamise, korrektuuri ja õige-
keelsustoiimkondade töö kõrvalt jääb
tal alati aega pühenduda pereema
kohustustele. Vabadel hetkedel ist-
tub ta meelsasti kirjutusalaua taha
ja paneb paberile oma järjekordse
teadusliku töö tänapäeva eesti kee-
lest. Oleme juba harjunud saama
dotsent Ellen Uuspõldult igal aastel
detailiselt viimistletud, rangelt
loogilisi keeleanalüüse ja hakanud
hellitama lootust, et peatselt need
kristallselged väikemonograafiad
liituvad mahukaks doktoriväitekir-
jaks kui ka eesti keele süntaksi üli-
kooliõpikuks.

Rohkearvulise õnnitlejaskonna pa-
rimate soovidega liidavad oma õne-
ja tervisesoovid ka

kolleegid ja õpilased
eesti keele kateedrist ning
soome-ugri keelte
kateedrist.

Õie Mandeli juubel

Oie Mandel sündis 23. aprillil
1927. a. Saaremaal. Pärast TRÜ
arstiteaduskonna lõpetamist 1952. a.
kuni käesoleva ajani töötab ta
TRÜ oftalmoloogia kateedris assis-
tendina. Ligi 25 aastat on O. Man-
del juhtinud silmahaiguste prakti-
kume ja seminare. Selle aja jooksul
on ta korduvalt täiendanud oma
teadmisi Moskvas, Leningradis ja

Odessas. Oie Mandeli 49 teadusli-
kust tööst on 41 avaldatud vaba-
riiklikes ja üleliidulistes väljaanne-
tes.

Eriti tuleb hinnata O. Mandeli
tööd laste nägemiskaitse alalt. Ta
on pidevalt uurinud kooliõpilaste
silma seisundit ja koolide hügiee-
nilisi tingimusi. Juubilar on töötanud
välja harjutuste kompleksi silma-
haste treenimiseks ja välja andnud
vastava meetoodilise juhendi. O.
Mandel on tuntud hea lektorina ja
teaduse populariseerijana. Alates
1975. a. töötab O. Mandel ka TRÜ
nägemise tervishoiu laboratooriumi-
s, tegeldes seal peamiselt laste-
oftalmoloogia küsimustega. NLKP
liikmena 1955. a. on ta aktiivselt osa
võtnud ühiskondlikust tööst, olles
aastaid arstiteaduskonna õppejõu-
dude ja teenistujate komsomoli alge-
organisatsiooni sekretär, arstitea-
duskonna ametiühingubüroo ja TRÜ
ametiühingukomitee liige, partei
grupiorganisatsioon, rahvakohtu kaasi-
staja jne.

Erakordselt kohusetruu, südame-
liku ja erudeeritud arstina ning tun-
nustatud pedagoogina on ta võit-
nud kolleegide ja üliõpilaste suure
lugupidamise.

Tugevat tervist ja jätkuvalt edu-
samme!

Kolleegide nimel
ALEKSEI PANOVA

Rektor õnnitleb

75. sünnipäeva puhul valvur
Lembit SINIMETSA, 60. sünnipäe-
va puhul suusaspori kateedri pre-
paraatorit Armilda URMI ning 50.
sünnipäeva puhul eesti keele kateed-
ri dotsenti Ellen UUSPÕLDU, oto-

rinolarüngoloogia ja oftalmoloogia
kateedri assistenti Oie MANDELIT,
eriteaduse kateedri õppelektorit
Vladimir SINODSKIT, koristaja
Ella KAJAKUT ja majahoidjat Hel-
je KRIISEMANNI.

Rektor avaldab juubilaridele tä-
nu eeskujuliku töö eest ning soovib
edu edaspidiseks.

Lõppes vene keele olümpiaad

Igal aastal toimub ülikoolis vene
keele olümpiaad, mille eesmärgiks
on populariseerida selle keele õppi-
mist ja välja selgitada ülikooli
esindus ülevabariigilisele olümpiaa-
dile.

Aprillis toimus igas teaduskonnas
1 voor, mis koosnes kirjalikust ja
suulisest osast.

II voorule (üleülikoolilisele) pää-
ses 5 paremat igast teaduskonnast.
Kirjalikus osas pidid osavõtjad ret-
senseerima lindilt kuulnud raadio-
saadet teemal «Tunne iseennast».

Suulisel osas esineti kuuldust lühi-
keste loenguga enda poolt valitud
auditooriumile.

Mõlemas osas hinnati väljen-
duste originaalsust, mahlakat
duste originaalsust, mahlakat ela-
vat kõnet, oskust välja tuua pea-
mine. Kuulajateks-lindistajateks olid
vene keele meetoodika kateedri õp-
pejõud.

Nagu võiski arvata, saavutas esi-
koha filoloogiaüliõpilane Inge Pih-
lak (inglise fil. II), kes osales ka
mullusel olümpiaadil ja kellele peale
erialakee pole võõrad ka prantsu-

se, saksa, rootsi ja jaapani keel.

Zürri hindas eriti tema emotsio-
naalset isikupärast väljendusoskust.
Juriste ei jätnud häbisse teise ko-
ha saavutanud Jüri Raidla.

Olümpiaadi lõpetas meeleolukas
koosviibimine vene keele meetoodika
kateedris.

Osavõtjad arvasid tänavuse olüm-
piaadi mullusest parema olevat,
sest nii kirjalik töö kui ka vestlus-
teemad olid lähedased situatsiooni-
dele, milles eesti tudengitel vene
keelt rääkida tuleb.

Jääme lootma võitnud kuuiku edu-
kat esinemist ka ülevabariigilisel
keelevõistlusel mai algul.

ANDRES HALLMÄGI

OLÜMPIAADI PARIMAD:
Filoloogiatead.

1. Inge Pihlak
2. Marianne Metsar
3. Anne Kull
4. Anita Kammer
5. Silvia Rentel

Majandust. ja õigust.

1. Jüri Raidla
2. Sulev Roostar
3. Aavo Sirel
4. Andres Hallmägi
5. Jaan Krinal

Ajaloot.

1. Priit Ligi
- 2.—3. Olev Tensing
- 2.—3. Igal Serglov
4. August Sarap
5. Marika Lehtsalu

Arstid. ja kehakultuurit.

1. Reet Ess

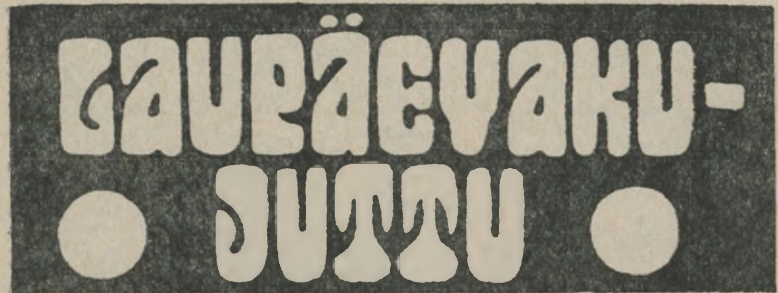
- 2.—3. Elle Väli
- 2.—3. Silja Lukas
4. Aira Voll
5. Maimu Tabirova

Füüsika-keemiatead., mate-
maatikat. ja bioloogia-geo-
graafiat.

1. Ellen Kilim
- 2.—3. Isabella Mular
- 2.—3. Tili Gutmann
- 4.—5. Marju Käärman
- 4.—5. Niina Sergejeva

Üleülikoolilise olümpiaadi 6 paremat,
kes lähevad edasi võistleva vabariikli-
kule voorule:

1. Pihlak, Inge — inglise fil. II
2. Raidla, Jüri — õigust. II
3. Metsar, Marianne — saksa fil. II
4. Krinal, Jaan — majandust. II
5. Voll, Aira — ravi II
6. Hallmägi, Andres — õigust. II

Olime jõudnud tublisti põõsaalu-
seid kärbunud leheribust ühiselamu
õuel puhtaks rehitseks, kui paar
mööduvat koolijütsi meilt küsisid:
«Onud, kuulge, kas teid aidata to-
hib?...» Seepeale me üllatunud il-
met nähes lisasid nad kindlalt:
«Täna ju laupäevak!»

Pagana meeldiv oli seda kõike
lapsesuust kuulda, sest see kõneles,
et laupäevak — praktikaks saanud
kommunistliku töö päev — väikes-
telegi juba midagi tähendab. Ning
kui edasi püüdis selgus, et neil oli
koolis ka laupäevak, et klassiruum
saanud nende käest tõesti lausa uue
pesuvastse näo, et nende isa-ema

on ka täna väljas, ema isegi sama
töö peal, mis meie — siis sai pois-
te abiliseks-kippuja-õhin päris mõis-
tetavaks. Tundus, et see suur tähen-
dus, mida laupäevak kätkeb, jõudis
sulle inimlikult lähedale.

Ega see olnudki kes teab mis
raske või tähtis töö, mis seal ühis-
elamu õuel toimetasime. Korrastus-
tööks seda nimetatakse ja kasugi ei
käägakatsutavat — vahest silma-
rõõmu kõige enam. Ja värske õhk
ning nautlev mõnu füüsilisest pin-
gutusest, millest ikka harvemini ja
harvemini matti saad... Aga on's
elus vaja kõike kasusaamise põhjal
väärtustada?

Tööhoos. KOIT RAUA foto.

Minu jaoks oli laupäevaku tähen-
dus milleski muus. Sel päeval tajud
selgemini kui muidu neid nähtama-
tuid sidemeid, mis tööinimesi meie
maal üksteisega seovad, ja tunnud
seda eesmärgiühust, mis inimesi
liidab ja tugevaks teeb. Ning kui
tudengipere laupäevakul kas ülikoo-
li objektidel või kodulinna tänavail
üheskoos töötab — mida muud siis
veel kui ühekoollitunnest see töö meis
tugevdab!

On ka teistsugust suhtumist. Ühe-
le tuttavale laupäevakulisele, kes
oma siirast tööõõmu toakaaslasega
jagama tõttas, mõjus külma dušina
vastus: «Mina laupäevakule ei
lähe!» «Mis sest, et täna ei lähe, kui
teie kursusel laupäevak on, siis lä-
hed,» arvas tuttav. «Mina ei lähe!»
«Kuidas sa nii saad?» «Peab oska-

ma!» Kui mu tuttav leidis, et kaas-
lases möllavad väikekodanlikud ele-
mendid, siis oli teise veendunud
vastuseks, et ega teisiti saavatki.

Usun, et üllatunud dialoog
jää erandiks, sest tervikuna olid üli-
kooli laupäevakulised tublid.

Üleülikoolilise töölaupäevaku or-
ganiseerimiskomisjoni esimees, füü-
sika-matemaatika kandidaat Ando
OTS:

«Kokku võttis laupäevakust osa
6988 üliõpilast ja õppejõudu. Põhi-
liselt tehti heakorrastustööd.»

Kes olid tublimad?

«Tubli tööhoog valitses suurema-
tel objektidel — füüsikakorpuse juu-
res toimetas koristustöödel 57 õppe-
jõudu-teenistajat ning 25 matemaat-
ika- ja õigusteaduskonna tudengit.
Seal löi kaasa ka linna partei- ja

täitevkomitee rahvas. Raamatukogu
ehitusel paistis silma arstiteadus-
kond, kelle arvele kogunes 12,5 tu-
hat töötundi. Linna kommunaalosa-
kond nõutas endale 100 inimest,
kellest teine pool lööb linnaobjekti-
del käed külge eeloleval laupäeval.»

Kas sellega on laupäe-
vakuuritused lõppenud?

«Üheks objektiks, kus tööd jätkub
maikuuni, on botaanikaad. Seal
töötavad bioloogid-geograafid. Töö-
käsi ootab ka Toomemägi, kus lau-
päevaku aegu oli nii porine, et töö-
tegemine võimatu. Kokkuvõttes võib
laupäevakut lugeda kordaläinuks.
Ülikoolipere tegi tööd suure hoole
ja armastusega.»

TõNU KARRO

Keemiahoone tagune on mõneks ajaks jälle puhtaks saanud.

TULLIO ILOMETS foto.

MALEVALOOD

Kes lõrtsisell tänavalt vana Päntri (Pälsoni t. internaat) kaitsvasse hõlma astub, sellele hakkab silma 11. aprilli EOE-show pildiriida. Üks huvitavam kui teine: šokiteater, Eurovisioon, külaline Filipiinidelt ja päris kodus Viljar Raidla ja Mart Raik pressikonverentsi andmas. Et tubli pidu püsti oli aetud, seda võivad kinnitada kõik need, kes õppetöös nagu silgud püüis seisis, kes ukse taga kahe ülestikku seatud laua küljes ripusid ja needki, kes trepikotta jääma pidid.

Oli, mida vaadata: nagu rongkäigus moodundusviseid ja vanemaidki malevalippe; kogu malevaatribuutika defileeris mööda ühiselamut. Uudishimu on üles köetud: pole see malev mingi sammaldunud kivi, ikka ta liigub ja muutub.

Mis sel suvel teisiti? Eks ta ole ikka nii, et üks loll jõuab rohkem küsida kui kümme tarka vastata. Pealegi kui vastajateks ainult kaks meest, olgugi et ELKNO TRÜ komitee EOE sektori juhataja ise oma abiliseaga. Oksjagu uudishimust sai rahuldatus ja mis ja kus ja kuidas see suvi just on, üks seda näe igaüks sügisel ise. Improviseeritud laval aga vaheldusid mehed. Urmas Selirand, Priit Raudkivi ja Alar Tõnismann ning «Schock-216» naerutasid rahvast. Punamütsike astus taas rahva ette. Ei jäänud kaugeks temagi mured ja rõõmud. Eriti võlus muusika, mis haaras ka kõige tuimemat.

Tõsiseks vahepalaks oli kaugete külaliste esinemine. Pidevalt avaldati bülletääne Komi rühma liikumisest, kuni nad ise seisisid meie

ees: täis paatost, entusiasmi ja energiat. Noorus ehitab helget homset!

Aktuaalsusehõngu pidustustele andis kosmonautikapäeva avamine. Eurovisiooni kohalik lauluvõistlus küttis taas meeled ärevaks. Pingutas Põdrake ja pingutas Kukeke, aga Suure Võidu pälvits ikka Demis Roussos. Kultuuri tõi rahvale ka Tiit Lutsu ülesastumine.

Nisugune vägev üritus oli ajalooteaduskonna malevaõhtu vanas Päntris.

12.—15. maini saavad teoks EOE päevad Tartus. Jälle kord suurema taabilised pidustused: ohutustehnika õppused ja eksam, laupäevak miitingu, loosungite ja marsihelidega; puhkeõhtud klubis. Pidupäevaks kujuneb ka rühmajuhtide atesteerimine.

AUNE KULIKOVA

Maleva muu atribuutika hulgas oli paraadil ka pärdikutepaar. Sest kui poleks olnud tööd...

Tühjustunne „Raskest veest“

Iga kutselise kirjaniku ees seisvate küsimuste «Mis edasi, mida oodata?» vastas Kalju Saaber romaaniga ehk täpsemalt leंबरomaaniga «Raske vesi».

Ühes raamatus kolm armulugu, võib-olla tahab autor väita, et kolm armastust. Martin Edenile aitas ühest, et tõusta üle keskpärasusest ja siis hukkuda. Aga see oli Martin Eden. Autor ise ütleb samas teoses armastuse kohta nii: «Inimene väsis igasuguses vastupanus ja tal õnnestub tugev olla ainult siis, kui igapäevane elu on taandatud armastuse ja lugupidamise abstraktsiooniks, mille ainsaks toetuspunktiks muutub põlgushetkel, nagu minul, lühialik Sola.»

Raamat on kaanest kaaneni täis meeleolutsemist, romantiliste kujundite virvarri, milles nagu vedelikus lahustatakse armastus. Ükski kol-

mest naisest (Tiina, Sola, Juta) pole midagi rohkemat kui kaunis näkimaaling. Kui Tiina pole võimeline saama amfiibiks, lähevad nende teed lahku, õigemini Klaas Argus ütleb Tiinast lahti. Kõigist kolmest on aga Tiina siiski kõige elulisem.

Naisisiksusest on saanud armastuse ja lugupidamise abstraktsioon. Ja on loomulik, et Sola — armastav naine — pole kuigi kaua suuteline olema abstraktsioon ning ta hakkub, lahti ütleb oma armastusest. Sola oli valida oma mina kaotamise ja armastuse vahel. Et mitte kaotada oma mina, valib Sola armastuse ja hakkub.

Miks ta tegelikult hakkub, sellest minategelane endale aru ei anna. Ta põgeneb raskesse vette.

Autori maailma tuumik, kelle ümber ja kelle jaoks kõik liigub, on tema ise. Kogu teose vältel nähak-

se õieti ainult iseennast. Jääb mulje, nagu eksisteeriks kolm tüdrukut vaid selleks, et ilmsiks tuua oma kujutluste rikkust, et oleks põhjus edvistada kujunditega. Minajutustaja on põgenenud iseendasse. Tüdruku armastamine tähendab tema jaoks enesimellemist. Ta ütleb nii:

«Lõpuks ometi olen ma õrn! Need olid minu puudutused, milles on nii palju hellust, nii palju armastust...» (või eputavat armastuse mängimist?). Pärast Sola hukku ilmub Juta, veidi janutsev, hingelt õrn ja nii ustav armastuses nagu Segali «Armastuse loo» Jennifer. Ja ikkagi on ka Juta ainult nooruke näkk, nagu kunagi oli olnud Sola. Pole kindel, et Jutagagi ei lõpe nii nagu Sola. Ka tema olemust ei panda tähele.

Kogu teoses pole ühtki tervikliku karakterit, puudub isiksus. Minategelase sõprugi pole kujutatud isiksustena. Enda ümber liikuvatest inimestest on peategelane eemaldunud. Korduvalt on repliike: «Mis see tema asi on!» Aga kui elada suletud maailmas ja mitte lasta teistel endasse puutuda, kas siis ümberkaudsedki puutuvad endasse? Kas on tegemist aga loova isiksusega, kellesse keegi ei puutu, keda keegi iseendas ja iseendale elami-

sest välja kiskuda ei saa? Egotsentrism jääb veemaskiklaasiks, mis isoleerib tõelisuse ja selle mõju isiksusse. Närvid jäävad küll terveks, aga looming sisutuks.

Minategelane jääb teoses elukaugeks. Seda on kuulda Tiina suustki: «See arutus näitab, kui vähe sul veel elust aimu on, poiss. Muud kui kirjutad.»

Torkab silma Kalju Saaberi kiindumus kujunditesse. Neid pillu-(ta)b ta pihutäite kaupa. Autor on kahtlemata erudeeritud, kujundid lihvitud, romaani ülesehitus tervikuna läbi mõeldud. Siin-seal vilksatavad huvitavad mõtted. Ainult — mida väljendavad kujundid, mis on nende sisuks? Romaanis puudub elu. Puudub ka karakter, kelle soon-tes oleks ettekujutatav vere tuikamine.

Kuigi tegelaste ümbrus on viidud abstraktsioonitasandile, mis iseenest pole sugugi taunitav nähtus, siis ometigi pole ei ülikool ega las-

tekodu seesugused ebamäärased abstraktsed pildikesed nagu laseb paista K. Saaber. Puudub ümbritsev elu, millesse keegi sekkuks mingilgi määral.

Kuivõrd teoses ilmneb autori positiivne suhtumine peategelasse, võib järeldada ka autori (üli)kriitilist hoiakut oma teosesse: «Minu soperdised, mida pidasin kohusetunde ja haleda eneseõigustuse sünteeksiks...» Nii peegeldab teos ka ühe inimese elutunnetust.

Tahes tahtmata jõuab aga järel- dusele, et tegemist on tururomaaniga. On pakutud lugejale kõike ilusat ja romantilist, mida on meeldiv lugeda soojas toas tugitooli vaju- nult. Kui suur on ajaviiteromaani kasutegur, jäägu lugeja enda otsus- tada. Vaevalt aga suudab roosa ulm anda midagi märkimisväärselt kirjandusele ja otsivale vaimule.

IIRA SMUTOVA,
eesti fil. I k.

Kirjandushuvilised!

Kolmapäeval, 27. aprillil kell 11 ootab TRÜ komsomolikomitees noori kirjandushuvilisi kirjanik Rudolf Rimmel. Võtke kaasa omaloomingut! Konsultatsioon on individuaalne, seepärast tuleb end päev-paar varem kirja panna ajalehe «TRÜ» toimetuses.

Juristide ÜTÜ konverentsilt

(Algas 1. lk.)

organisatsioonilise töö sektori juhatajatele. Mitmeid järeldusi oleme juba kevadsemestril praktikas katsetanud. Eesmärgiks on, et tulevikus teaks iga komsomoliaktivist oma konkreetseid õigusi, kohustusi ja vastutust.»

Oppejõudude ning kaasüliõpilaste kõrge hinnangu pälvisid ka IV kursuse üliõpilaste Sulev Kannikese «Endakaitse mõistest rahvusvahelises õiguses» (prof. Abner Uustali juhendamisel), Peeter Pahlka «Presidendi instituut Soome Vabariigis» (vanemõpetaja Eimar Rahumaa), Viive Kärbi «Sundosa suuruse kindlaksmääramise probleeme testamendijärgsel pärimisel» (dotsent Endel Laasik) jt.

Konverentsi plenaaristungil andis hinnangu õigusteaduskonna ÜTÜ tööle Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva künnisel prodekaan Endel Ploom. Ta rõhutas, et tulevaste juristide jaoks väga vajalike teadustöö kogemuste andmisel-omandamisel on laiuti võttes jõutud ligilähedale maksimumile. Nüüdsest tuleb seda enam süüvida, mis tähendab, et igast teaduslikust konverentsist peab kujunema mitte ainult ettekannete ning uurimistöö kokkuvõtete kuulamine-hindamine, vaid tõsimeelne teaduslik arutelu, kus üliõpilasteadurite kõrval esineksid ka üliõpilasoponendid.

Kaalumine läks korda, saak sai rikkalik. Seda tunnistavad ka arvukad küllakutsed teiste liiduvabariikide kõrgkoolide ÜTÜ konverentsidele. Teaduskonna ÜTÜ nõukogu esimees Toomas Kelder ning nõukogu liige Sulev Kannike siirdusidki vahetult pärast oma konverentsi lõppu Alma-Atasse tutvustama meie üliõpilaste töökogemusi ning oma värskemaid uurimusi.

HALLAR LIND

Igapäevases tegutsemistuhinas juhtub tihtilugu nõnda, et elame mööda sündmustest, mis tegelikult on seda väärt, et neid märgata.

...Kaks nädalat Taaralinnas pole harilikult pikk aeg, kuid kevadel siiski. Ülikoolilinnas viimaste lumeriistmete kadumine, tolmavad tänavad, Riia mäel müüdadavad paju- ja kaseoksad olid loonud petliku pildi võimul olevast aastaajast. Kui nädalavahetusel bussis kodu poole vuhasin, avastasin aga enda jaoks sootuks teise kevade.

Vaevalt bussi istunud, keerasin lahti äsjaostetud «Sirbi ja Vasara» ning sukeldusin viimase aja kultuurisündmustesse. «Mispärast me oleme nüisugused, nagu me oleme?» lugesin parajasti «Kauka jumala» artiklit, kui vanamemm mu kõrval hüüatas: «Vaata, laits, kus alles lund!» Oli jah! Oli nii palju, et

Mittermärkamisest

ma poleks uskunud, et kuskil veel lund hangedes näha saab, siin aga pane või suusad alla ja tee soojenduseks üks kolmekilomeetrine ring.

Ajaleht ununes lahtipööratuna põlvedele — tahtsin võimalikult palju ahmida enesesse sellest mitteruutlinlikust kevadest. Memm vuristas kõrval edasi oma juttu ilmasi ja inimestest, oma noorusest ja tänapäevanoordest. Ole Emajõe sõites pöördus aga äkki imestades minu poole: «Otle, laits, mis päev see siinkandis on?»

Tõeline kevadine suurvesi, peitunud saladusse jõe kaldapiirid ja uhtunud üle veel tüki põllumaastki, lautas nüüd ehtjärelikult rahuga mõlemal pool teed. See siin oli päriskevad — suursugune, võimas, täie ilu ja jõuga pealetungiv. See oli midagi sellist, et tundsin kevade erutavat hingust tasapisi ka minuni jõudvat. Tahtsin rutemini välja bussist, kus tundus nii umbne ja õhutu, kuid minu kiirustamise peatas seesama reisikaaslastest memm:

«Laits, laits, su võiti!» Ma polnud märganudki, mil mu toavõti bussistmele oli libisenud.

* * * Ta tuli mulle vastu täpselt samuti kui alati: naerev ja lõbus. «Mis uudist? Kuidas elad?» «Suurepäraselt. Aga sina?» «Ainuli tõusujoones.»

Tunnen teda ammu ning mitte ainult kui teretuttavat, vaid kui inimest, kellega seotud palju ühiseid mälestusi, seiklusi — ja ometi ei märganud ma seekord midagi. «Ainuli tõusujoones» — üksainus lause ja juba langesingi iseenda illusioonide ohvriks. Ei suutnud mõista, et on muresid, mida välja ei öelda, kuid mida võib tunnetada.

Tema õnnetusest kuulsin alles järgmisel päeval. Ei, meie sõprus ei jooksnud sellepärast karile, küll jäi aga hinge teadmise, et sageli märkame meid ümbritsevate inimeste muresid alles siis, kui on juba hilja.

HELI KASK

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

Clason, W. E. Elsevier's Dictionary of Library Science, Information and Documentation. Amsterdam, 1976. 708 lk. 85 — 15.

Kuuekeelse (inglise, prantsuse, hispaania, itaalia, hollandi, saksa) sõnaraamatu teine trükk.

Leben, Kleine Enzyklopädie. Leipzig, 1976. 896 lk. 21 E — 8.

Entsüklopeedia aineasitus on süstemaatiline. Abimäärajatest leiame aineregistri ja Nobeli preemia laureaatide nimed loodusteaduste alal.

Litteratur-lexicon. Stockholm, 1974. 280 lk. 12 Bio — 103.

Biograafiline leksikon käsitleb root-

si kirjandust 100 aasta jooksul (1872—1972), esitab 500 kirjandustermini ning andmeid 1500 autori kohta.

Miller, J. Y. Eugene O'Neill and the American Critic. London, 1962. 513 lk. Bio 0—52.

Peale E. O'Neilli elu ja loomingu kronoloogia esitatakse andmeid ameerika kirjanduselu kohta ka laiemalt.

Nõukogude Eesti graafilised trükkid. Tallinn, 1976. 780 lk. Bi 3 (ee) — 6.

Koondnimestik hõlmab 8840 nimetust graafilisi trükiseid ajavahemikust 1940—1970.

Воспоминания и дневники XVIII—

XX вв. М., 1976. 621 lk. К 2 — 65. Käsikirjade bibliograafia sisaldab 1313 nimetust mälestusi, päevikuid ja autobiograafiaid. Varustatud mitmete abimäärajatega.

Дворецкий И. X. Латинско-русский словарь. М., 1976. 1096 lk. S la-ven 11. Sõnastiku teine, täiendatud ja parandatud trükk sisaldab 50 000 sõna.

Зварич В. В. Нумизматический словарь. Львов, 1976. 156 lk. 13 T — 45. Teatmik on mõeldud ajaloolastele ja numismaatikutele.

Illustratsioonid paljude maade müntide kujutistega.

Иностранные атласы. 1960—1974. М., 1976. 10 K — 5.

Nimestik esitatakse üle 800 välismaa atlase, mis on ilmunud viimase 15 aasta jooksul ja leiduvad Lenini raamatukogu fondis.

Кандель Б. Л., Федюшина Л. М., Бенина М. А. Русская художественная литература и литературоведение. М., 1976. 495 lk. 12 Би — 200.

Bibliograafias on kirjeldatud vene ilukirjanduse ja kirjandusteaduse alane teatmekirjandus ajavahemikus 18. saj. lõpust kuni 1974. aastani.

Каталог периодических изданий на русском языке научно-библиотеки Московского университета. Т. I. Журналы. М., 1976. 650 lk. Би 4—100. Kataloog esitab andmed ajakirjade kohta 1974. a. I. jaanuari seisuga.

Парчевская Б. М. Теодор Драйзер. М., 1976. 120 lk. Bio Д — 722.

Bibliograafias on 1384 nimetust töid Dreiseriist ja tema kohta. Dreiseri elu ja loomingu põhidaatumid. Mitmed abimäärajad.

Пирейко Л. А. Талышско-русский словарь. Москва, 1976. 352 lk. S tal-ven 1.

Teade

Kuulutame välja bioloogia-geograafiategelaskonna märgi ja embleemi kavandi konkursi. Märk on mõeldud kandmiseks mütsil või rinnamärkina ning peab kajastama teaduskonna kolme osakonna iseloomulikke jooni.

Meie suvepraktikat võib julgesti omalaadseks malevaks pidada. Et igaüks tulevase bioloogi-geograafi-geoloogi ka suvel võiks ära tunda, ootame veel särgi- ja käiseembleemi kavandeid.

Konkursi tähtaeg on 10. mai. Kavandid tuua Leningradi mnt. 25—822.

* Välismaalastele, kes satuvad Jugoslaaviasse, tundub, et «siin õpivad kõik kõrgkoolides». Oeldud on see muidugi kerge liialdusega. Siiski jääb kõigutamatuks faktiks, et siin on 10 tuhande elaniku kohta 160 üliõpilast. Suurem on see näitaja vaid Nõukogude Liidus: 190. Prantsusmaal aga 123, Suurbritannias 92 ja Tšehhoslovakkias 91.

* Jugoslaavia ligemale 360-tuhandelisest üliõpilasperest õpib statsionaaris ümmarguselt kaks kolmandikku tudengeist. Neile on riik võimaldanud tasuta koolihariduse. Kolmandikul aga, s. t. kaugõppijail ka õppemaks, mis enamalt jaolt suunava asutuse tasuda jääb. Meditsiini- ja kunstiinstituutides kaugõpet pole.

* Iga Jugoslaavia kodanik on potentsiaalne üliõpilane sõltumata vanusest, tööstazist, isegi haridusest. Viimatiõeldu täpsustamiseks tuleb lisada, et inimesed, kes ei oma keskharidust, peavad edukalt sooritama meie mõistes küpsuseksamid. Alles siis on õigus asuda sisestumiseksamite kallale. Tulevastel tudengitel on võimalik valida tavalise õppeperioodiga (4 a.) või 2—3 aastase õpinguajaga kõrgkooli vahel. Ametlikult pikim stuudiumiaeg — 5 aastat — on arstiteaduskonnas. Vahemärkusena olgu öeldud, et Jugoslaavia üliõpilased õpivad selles-ja-selles teaduskonnas, mitte ülikoolis, nagu meil on pruugiks öelda. Suured kõikumised õpi-ajas on seletatavad sellega, et ülikooli enda administratsioonil on suhteliselt vabad käed õppeprogram- mide kinnitamisel ja erinõuete esitamisel üliõpilastele.

* Ülikool koondab endas kõik ühe linna piires asuvad teaduskonnad. Ülikoolide koosseisu ei kuulu kunstiõppeasutused ega ka mitte-

KÕRGKOOOL JUGOSLAAVIAS

täieliku õppeajaga kõrgkoolid. Õpesüsteem on aga kõigis üks ning kõikide nimetatud koolide õpilased kannavad üliõpilase nime.

* Üliõpilastel on «lihtsurelikega» võrreldes omad privileegid: nad võivad soodustatud hinnaga kasutada ühiskondlikku transporti, reisi- sida lennuki, rongi või bussiga.

«Poole hinnaga» pääseb üliõpilane ka teatrisse ning kontserdile.

* Enamik üliõpilasi elab vane- mate ülalpidamisel. Neile, kel seda võimalust ei ole, on mõeldud stipendium ja üliõpilaskrediit. Viimast maksavad tööalased ja ühiskondli- kud organisatsioonid laenu näol, mis tuleb juba noore spetsialistina

tagastada. Kursust kordama jäänu- tel võetakse sageli õigus stipendiu- mile või krediidile.

* Avastanud, et valitud ala pole see päris õige, võib tudeng üle minna teise kõrgemasse õppeasu- tusse, sooritades seejuures vaid eksamid, mis ei lange eelmise kooli omadega kokku.

Skopje ülikoolihoone ees.

Chopini muusika

26. APRILLIL KELL 19.30 TRÜ AULAS

Fryderyk Chopin lahkus Poolast 20-aastasena ega näinud enam ku- nagi oma kodumaad. Välismaal kontsertreisil viibides sai ta teada Varssavis puhkenud ülestõusust Vene tsaarivõimu vastu. Tuli hingeline Chopin tahtis koju tagasi sõita, et võidelda koos sõpradega ja kaas- maalastega, ent sõprade soovitusel ja isa kiri hoidsid teda tagasi: «Sinu käsi on relva hoidmiseks liiga nõrk, palju rohkem võid kodu- maale kasu tuua kunstirelvaga.»

Chopin täitis selle soovi, kodumaaga seob teda loomingu sisu, milles kõikjal lasub lootuste, mälestuste, raevu ja hingeliste kannatuste pit- ser. Tema masurkad, poloneesid, ballaadid, «revolutsioonilised etüü- did» jt. klaveripalad on omapärased «dokumendid» suhtumisest kodu- maa saatusele.

Muusikas väljendab helilooja seda, milleks võib-olla puuduvad sõ- nad, aga mis tuleb hingest ja tahab kuuldavaks saada, ehk nagu ütles Heinrich Heine: «Kus lõpevad sõnad, seal algab muusika.» Muusikal on imepärane võime. Maailm võib kujutada rahvuslikke motiive, romaanis rahvuslikku mõlemisviisi, aga muusika mõjustab mõistuse kõrval ka tundeid ja emotsionaalses mõjus ongi tema suurim jõuallikas. Eriti kehtib see heliloojate — romantikute kohta, kelle hulka teatavasti kuu- lub ka Chopin. Ta oli poeetiline «klaveri hing», kelle loomingus olid kõrvuti armastajate nokturnalikud suudlused, ballaadlik Poola mineviku tagahaketsemine ja kõiki kuulajaid elektriseerivad energilised poloneesi- rütmid.

Aga tulgem ja kuulakem ise. Chopini teoseid esitavad Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli õppejõud Mall Sarv, Galina Kalpina, Ruth Ernotson ja Kadim Vassipov koos allakirjutanu kommentaaridega.

AARE ALLIKVEE

Rütmoplastikaõhtu

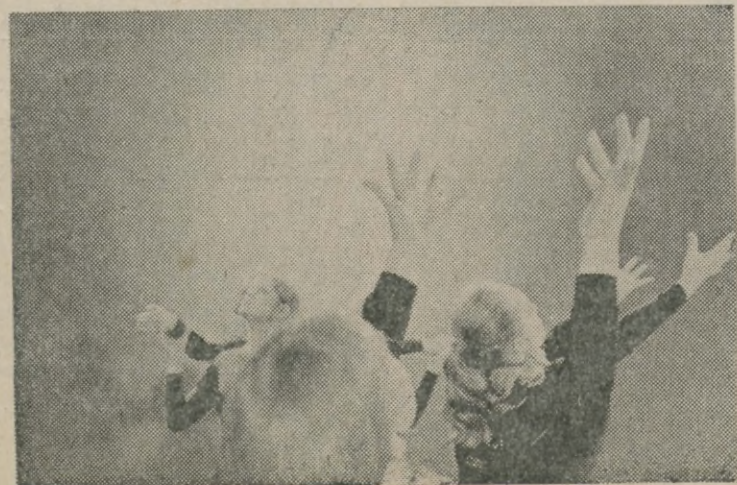
on ositi uus ja ositi vana. Näha võib nii uut kui vana 29. aprillil kell 20 «Vanemuise» väikeses majas. Pileteid saab osta 25.—28. aprillini TRÜ klubist kell 18—20 ja tund aega enne etenduse algust teatri kas- sast.

Rütmoplastikaõhtu esimeses pooles korraldab sügisel valminud programmi, mis tehtud Imants Kalninši 4. sümfoonia. Esitajad on Ursula Kalde, Ülle Karotamm, Ülle Kool, Reet Kudu, Margot Poome ja Tiit Voodla.

Õhtu teises pooles on vastandatud J. S. Bachi, Händeli ja Scarlatti looming Ike ja Fina Turneri lauludele. Liikumine on Tallinna rütmoplastikarühmal, kuhu kuuluvad põhiliselt konservatooriumi üliõpilased.

Rütmoplastikarühmade esinemine vaheldub Reet Kull-Valgmaa lau- ludega.

Kogu programm on Reet Kudult. Et Reet Kudu asub tööle mu- jale, jääb käesolev rütmoplastikaõhtu meie alma mater'i tudengite esitu- ses tõenäoliselt viimaseks.

Kolm tundi lauatennist

Algatuseks. 15—7=8. See on kõigile selge. Need arvud tähenda- vad järgmist: 15 — ülikooli sparta- kaaadist osavõtvaid võistkondi, 7 — lauatennistevõistlustel osalenud võistkondi, 8 — mitteosalenuid. Järeldusi oskame kõik teha.

Keskpaigaks. Kolmapäeval, 13. aprillil selgusid ülikooli meistrid võistkondlikus lauatennistes. Läänud- aastast võitu tuli taas nõutama fi- loloogiategaduskond. See läks ka korda, kuid mitte kergelt. Esimeses ringis alistati bioloogia-geograafia- teaduskond 3:0. Teise ringi vasta- seks sai majandusteaduskonda 3:2 võitnud ajalooteaduskond. Ajaloola- sed kaotasid 1:3. Teises poolfinaa- lis olid vastamisi matemaatikuid võitnud juristid ja KKT I kursus. Kehakultuurlased olid südimaad ning võidutahlikumad ja võitsid 3:2. Finaalis kohtusid filoloogid ja KKT võistkond. Finaal vääris oma nime: toimus päeva pingelisim

matš. Nelja üksikmängu lõppedes oli seis 2:2. KKT poisid mängisid üle filoloogia noormehi ja naisfilo- loogid omakorda kehakultuuritea- duskonna tüdrukuid. Otsustas sega- paarismäng, mille võitsid kindlalt keeleüliõpilased. Tulemusega 3:2 tuli taas esikohale filoloogiategadus- kond.

Võiduvõistkonna liige, Eesti kõrgkoolide meister meistrickandi- daat SILJA TRAAAT: «Meeldivalt ül- latav oli kehakultuurlaste visa mäng. Tulla teiseks nii ebaühtlase tasemega mängijatega suudavad küll vaid need, kes asja hingega võ- tavad.» KKT võistkonda oli ainsana ergutamas suur hulk kursusekaasla- si. See on spordikollektiiv!

Kohad jagunesid järgmiselt: 1. filoloogiategaduskond, 2. KKT, 3. ajalooteaduskond, 4. õigusteadus- kond, 5. majandusteaduskond, 6. matemaatikategaduskond, 7. bioloogia-geograafiateaduskond.

Venia legendi

Ajalooteaduskonna NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi kt. Allan Liimi *venia legendi* loeng teemal «Eesti NSV rahvamajanduse areng X viisaastakul» toimub kolmapäeval, 4. mail kell 16.15 peahoone aud. 228.

Prof. HERBERT LIGI, ajalooteaduskonna ajaloo osakonna juhataja

Neljapäeval, 28. aprillil kell 10.15 toimub peahoone auditoriumis 307 inglise filoloogia kateedri dotsendi kt. Heino Liivi avalik loeng teemal «The categories of tense, aspect and taxis» dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks.

Prof. AGO KÜNNAP, filoloogiategaduskonna dekaan

25. aprillil kell 12 toimub peahoone aud. nr. 127 TRÜ poliitilise öko- noomia kateedri dotsendi kt., majandusteaduse kandidaat Aadu Arraku avalik *venia legendi* loeng teemal «Teenindussfääri sotsiaalmajandusliku efektiivsuse tõstmise probleeme» dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks.

IRENE MAAROOS, TRÜ teaduslik sekretär

Älgab jooksukross...

Õigusteadusk. Bioloogia-geograafiat. Füüsika-keemiat.

Matemaatikat. Ajaloot. Filoloogiat. Järeikross

25. apr. kell 10. 25. apr. kell 17. 25. apr. kell 18.30 II—V kursus. 26. apr. kell 12.30 I kursus. 25. apr. kell 18. 26. apr. kell 11. 27. apr. kell 18. 28. apr. kell 10 ja 17.

Arsti- ja majandusteaduskond korraldabid oma krossi eelmisel nädalal. Et krossi arvestatakse ka teaduskondadevahelises konkursis, siis ootame massilist osavõttu.

Kehalise kasvatus ja spordi kateeder

Kes olid paremad?

26. aprillil kell 16 on aulas üleliidulise olümpiaadi «ÜLIÕPILANE JA TEADUSLIK-TEHNILINE PROGRESS» ülikoolisiseses vooru võit- jate austamine.

* Oppeaasta, mis kestab 10. ok- toobrist 30. maini, jaotub kaheks, talviseks ja suviseks semestriks. Sellesse aastasest mahub ka kolm «sessi» — juunis, septembris ning jaanuaris. Loengusundust kui sellist ei eksisteeri. Praktikatunnid ja se- minarid on aga rangelt kohustusli- kud. Iga loengukursus lõpeb eksa- miga, mis kantakse arvestuste raa- matusse, selle alusel saab üliõpila- ne end kirja panna ka järgmiseks semestriks. Sooritatavad eksamid määrab tavaliselt ülikooli vastutav komisjon. Mõnedes kõrgkoolides teevad üliõpilased ise valiku aineist, milles soovitakse teha eksam. Eba- õnnestunud eksameid saab järele teha järgmise, ülejärgmise jne. ses- siooni jooksul, teoreetiliselt lõpu- tult. Iga õppeasutus määrab ka ek- samite alammäära, mida sooritama- ta ei ole võimalik pääseda kõrgema- le kursusele.

* Pärast ülikooli lõpetamist saab üliõpilasest diplomand — absol- vent — ja tal on veel ühe aasta jooksul kasutada kõik tudengite ees- õigused. Sel ajal sooritatakse kõik tegemata jäänud eksamid ja tehak- se diplomitööd.

* Normaalpikkusega õppeperioo- di jooksul lõpetab kõrgkooli vaid 15% sisseastujaist. Kõige tavalisem on, et üliõpilase seisusesse jäädakse 7—8 aastaks. Seejärel on võimalik läbi käia aspirantuur ja doktoran- tuur. Teaduste doktori teaduslik kraad on kõrgeim, mida Jugoslaa- vias õppides on võimalik saavutada.

* Jugoslaavia SFV-s on 287 kõrgemat õppeasutust (141 teadus- konda, 10 kõrgemat kunstiõppeasu- tust, 7 täieliku ja 129 mittetäieliku õppeajaga kõrgkooli).

Ajakirjast «Jugoslavija» (november 1976) lühendatult tõlkinud MARICA ALAKÜLA

Lõpetuseks. Tahaksin tänada võistluste peakohtunikku Evelin Les- talit, tänu kellele võistlused kiirelt ja kohtumised takerdusteta möödu- sid.

JAAN REKKOR

ENNE LÕPPU

Nädalavahetusel selgub järjestus naiste ja meeste korvpallis, mai keskel kergetõustikus. Kolm sammu enne spartakiaadi finišit reastuvad võistkonnad selliselt:

1. Õigusteadusk.	80
2. Majandusteadusk.	77
3. Bioloogia-geograafiat.	76
4. Kehakultuuritead. I	70
5. Matemaatikat.	63
6. Arstid.	47
7. Ajaloot.	45
8. Füüsika-keemiat.	41
9. Filoloogiat.	39
10. Kehakultuurit. II	33
11. Kehakultuurit. IV	33
12. Spordimeditsiini osak.	30
13. Oppejõud	27
14. Kehakultuurit. III	22

Maiaktus

Aulasse koguneme 29. aprillil kell 13. Päevakohased kõned ja et- teasted kell 13.15. Mairongkäiguks rivistume 1. mail kell 11.45 Aka- deemia tänavas.

Statistilise andmetöötluse seminari

lõpuloeng teemal «TRÜ statistili- se andmetöötluse süsteem ja and- meanalüüsi põhiprintsiibid» toimub 26. aprillil kell 16.15 J. Liivi t. 2. aud. 104. Lektor E. Tiit.

Külliki, jagame Sinu leina armsa isa
EDGAR KOSTABI
surma puhul.
Eesti filoloogia V kursus ja kursusejuhendaja

NB!

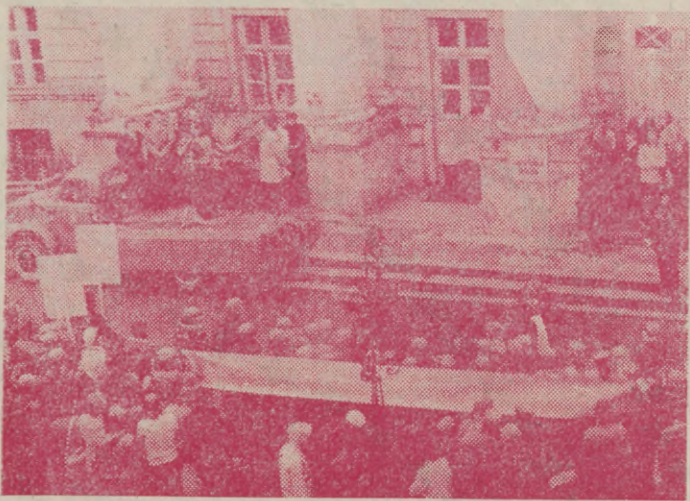
Tänase ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Marica Alaküla, Tiina Merirand ja Kärt Tõnisson.

*

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу- дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbrid 2 kop. Tell. nr. 2116. MB-03558.

Pühapäev, 24. aprill.

Rõõmus kevadine päev.

Rahvusvaheline noorsoo solidaarsuse päev.

Ülemaailmne sõpruslinnade päev.

Ja (kahjuks) ka TRÜ rahvaste sõpruse festivali lõpupäev.

Emotsioonid ja elamused, mõtted ja muljed, arvud ja arvamused on veel väga värsked, neist tervikliku värvipildi kokkuseadmine eeldab üürikestki ajaproovi. Aga joonhaaval...

ARVUD.

20 üritust.

86 külalist 17 kõrgkoolist

6000 osalejat-üliõpilast.

222 aktivisti-organiseerijat.

EMOTSIOONID. Pool tuhat üliõpilast ülikooli peahoone ees miitingul, mis pühendatud V. I. Lenini 107. sünniaastapäevale ning V. I. Lenini ja NLKP osale võitluses rahu ja desarmeerimise eest kogu maailmas.

Ball-kontsert, Vilniuse ülikooli teatri «Nähtamatu viiul» ning Platoni «Dialoogid», laulukonkurss ülikooli uues kohvikus ja kunstinäitus vanas kohvikus — erinevate kunstiliste vahenditega kõnelesid noored ühtviisi põletavaist probleemidest.

Temperamentsed armeenlased ja grusiinlased löid tantsu lahti ülikooli kohvikus, ühiselamutubades ja lausa linnatänavailegi. Tantsisid ise ja haarasid tantsuringi pealtvaatajaid.

KOGEMUSED. Mõttevahetuselt «Üliõpilaste õppevälisest kasvatus-tööst kõrgkoolides» saadud ideed leiavad rakendamist TRÜ komsomoli-organisatsiooni edaspidises tegevuses: Külalised olid huvitatud üliõpilasest kommunistliku kasvatuskompleksplaanist. Laupäeval pressikonverentsil küsiti-vastati Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. juubeliaastast ning TRÜ taasavamise 175. aastapäeva tähistavate ürituste ja ettevõtmiste kohta, räägiti üliõpilaste teadus-, taidlus- ning olmeprobleemidest jne.

Kõik külalised viibisid samuti kohtumistel oma sõsar- ja sõbruskondades, kus komsomolibürood tutvustasid konkreetse teaduskonna spetsiifilisi küsimusi õppe-teadusliku ja ideoloogilise kasvatusalal. Majandus-teaduskonnas esinesid külalistele teaduskonna taidlejad, matemaatika-teaduskond viis külalised arvutuskeskusesse, õigusteaduskonna külalised võtsid osa teaduskonna spordipäevast jne.

AADRESSE, mis üsna ilmekalt sõprussidemete geograafiat peegeldavad, kirjutati-vahendati nelja päeva jooksul nõnda ohrtrasti, et nendega võiks täita terve tänase ajalehe. Ainult aadressidega!

ARVAMUSED. Rahvaste sõpruse päevade pidulikul lõpetamisel TRÜ uues kohvikus avaldas rektor professor Arnold Koop veendumust, et sõpruspäevade ajal sõlmitud sidemed TRÜ ja meie külaliste vahel kujunevad pikaajalisteks ja viljakateks ning aitavad kaasa meie kontaktide edasisele tugevnemisele kõikides valdkondades. Külaliste poolt öeldi sõpruspäevade korraldajatele ning üliõpilasgiididele palju tänusõnu, lisaks veel mälestusesemend meenutamaks toredaid sõpruspäevi Tartus.

Sõpruse pidupäevad said läbi, mälestused jäid ja kena meene — märk (tehnilistel põhjustel) veel tulekul. Tore oli see, et kõige kaugemaidki külalisi rongi peale saates ei öeldud — järgmise kevadeni! Öeldi hoopis — homseni! Sõpruspäevadega loodu ja leitu jääb meisse kõigiks päeviks.

HALLAR LIND

KOIT RAUD

Poliitiliste laulude konkurss

oli sõpruspäevade esimene üritus. Seega siis avalask, millest oleneb suurel määral kogu ülejäänud seeria. Arvan, et korraldajate käsi siiski veidi värises, nii et tabamus päris kümnesse ei läinud, aga üheksasse trehvas vahest küll. Kuid arvestades, et varasematel sõpruspäevadel säärast üritust pole olnud, võib tulemustega rahul olla. Et aga mitte piirduda oma subjektiivse arvamusega, esitagem järgnevalt žürii esimehe Peeter Väljaku hinnagud ja mõtted.

«Esikohtade määramisel ei tekkinud mingit kõhklust. Tõeline üllatus teiste esinejate hulgas oli Lilia Katusonok Odessast, kes köitis nii žüriid kui teisi kuulajaid oma igati stiilse esinemisega. Suurepärase häälematerjal, sama epiteediga kitarrimänguoskus, lisaks veel laul kolmes (vene, inglise, prantsu-

se) keeles ei jätanud konkurentidele erilisi võimalusi. Välja anti veel teinegi esikoht. Selle omanikuks sai Riia Avioinstituudi vokaal-instrumentaalansambel, kelle tugevust ja meeldivust just suurepärase laulutase näol paista lasid. Omapärase ja meeldiva mulje jättis teise koha omanik kodulinlane Heli Raadik, kes oma häälevarjundid forte'st piano'ni suutis kuuldavaks teha ka ilma tehnika abita.

Uudset lähenemist protestilaulule demonstreeris tartlane Tiit Aunaste. Seda just žanrile mitteise-loomuliku meloodilisuse poolest, mistõttu tema laulud olid hästi jälgitavad ja isegi nauditavad.

Eraldi tahaks rääkida Valius Novikauskasest, esinejast, kes oli kõige rohkem mõelnud poliitilauu konkursi eripärale. Protestilaulu

mõistmisel on ju olulisim osa tekstil. Aga praegusel võistlusel laulsid solistid leedu, gruusia, armeenia ja paljude teistes keeltes. Ühesõnaga: laulude sisu jäi osaliselt või täielikult mõistmatuks. Valius Novikauskas aga tõlkis kõik laulud vene keelde. Kas mitte viita järgmistel kordadel vastav sätte reglementi või muuta üldse kogu ürituse plaan. See tähendab, et konkursi asemel korraldada lihtsalt festival, kus anda preemia parimale protestilaulule või -laulule. Igal juhul võtsime praegu hindamise aluseks vaid meloodia, esinemismaneeri ja -tehnikat, kontakti leidmise oskuse, s. t. kõik peale põhilise: sõnade.

Kuid usun, et lauluvõistlus andis sõpruspäevadele sädeme, mida ei lasta kustuda!»

ERKKI SIIM

Pressikonverents

Möödunud laupäeva ennelõunal, kui külalised kaugelt ja lähedalt olid meie oludega ja ülikooliga vähegi tuttavamaks saanud, anti neile võimalus rahuldada oma viimase piirini viidud uudishimu. Pressikonverentsi andsid ülikooli administratsiooni esindajad. Sealpool karastusjooke ja magusat istusid ülikooli teadusprorektor Herbert Metsa, parteikomitee sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal Lembit Kiik, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle Liiv, komsomolikomitee esindajad Airi Pöder, Jüri Asari, Mercedes Pent, Tiit Villig.

Kohe algul oli selge, et planeeritud tunnist küsimiseks-vastamiseks ei jätku, sest niisama põhjalikult, kui küsiti, tahtis meiepoolne esindus ka vastata — harva kui vastuse andis üks inimene, alati leidis talle oponente.

Lühikesed ülevaated, mille päris konverentsi algul andsid dots. Herbert Metsa ülikooli eilsest, tänasest ja homsest päevast ning Jüri Asari komsomolikomitee tööst, olid vaid sissejuhatuseks järgnevale. Pärimses kandusid hoopis omapärasesse kanti nii siin- kui sealpool lauda.

Minu kõrval istus valgevene tudengist neiu, kes õppis samuti žurnalistikat, aga IV kursusel. Ta ei rahuldunud alati kompetentsete inimeste vastustega, vaid pöördus ka minu poole. Lõpu eel oli tunne, nagu oleksin minagi vastajate laua taga istunud. Oli väga huvitav. Nojah, eks temalgi ajakirjanikuhing kibeles, sest kodusse lehte pidi ülevaate tegema just tema. Häbi ka, kui kõike ei tea.

Kõikide uudishimu ei suudetud kindlasti rahuldada. Seda pidi hiljem kompenseerima ball ja viimased ühiselt veedetavad päevad.

AARNE RANNAMAE

Külalised Armeenias GOGIN SAGRADJAN ja MARTIN KIMN-JAN said poliitiliste laulude konkursil III koha.

Ava- mine

Täpselt nädal tagasi need sõpruspäevad aul- las avati. Saadeti lilli V. I. Lenini ausamba jalamile, minutilise leinaseisakuga austati Suures Isamaasõjas langenud Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste mälestust ning asetati mälestustahvli ette lilli.

Sõna võtsid õppeprorektori kt. U. Palm ja komsomolikomitee sekretär K. Liiv. Tervitussõnu ütlesid külalised. Jyväskylä Ülikool saatis sõpruspäevaliste tervitustelegrammi, milles soovis sõpruspeole head kulgemist.

Riia Avioinstituudi vokaal-instrumentaalansambel viis poliitiliste laulude võistluselt kaasa esimese koha.

KEEMIKUD JÄID PEALE

(Algus 1. lk.)

ajaloo I võistkond pälvis kolmanda koha.

Keemikud sõidavad suvel TRÜ ametiühingukomitee preemiatusikutega Kaukaasia mägedesse, kes Volga alamjooksule, nii nagu nad omavahel tuusikud jaotavad. Ülejäänud finaliste autasustati mälestusesmetega.

Esimene üleülikooliline teaduskondadevaheline mäng on lõppenud. Jääb loota, et see ei jää viimaseks ja et tuleval aastal on kaasalööjaid rohkemgi.

ZÜRRI

Juubilar on ARNOLD VAIKSAAR

29. aprillil täitub pool sajandit kõrgkoolide kehalise kasvatus- õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna dekaani, TRÜ parteikomitee liikme, TRÜ spordiklubi esimehe dotsent Arnold Vaiksaare elus.

Poole sajandi vältel tehtu jaguneb vabariigi kehakultuuri- ja spordiliikumise juhtimisele ning keha-

kultuurikaadri kasvatamisele antud panuste vahel. Panus kehakultuuri ja spordi juhtimisele on olnud otse- se töö kaudu vabariiklikus spordikomitees esimehe asetäitjana ja spordiföderatsioonide osakonna juh- tijana. Kuid seda on teeninud ka kehakultuurikaadri kasvatamine, kvalifikatsiooni tõstmise kursuste organiseerimine kehakultuurispetsialistidele, eriti aga teaduslik uurimistöö kehakultuuri- ja spordiliikumise juhtimise alal. Hulga aastate jooksul Haridusministeeriumi keha- lise kasvatus- ainekomisjoni juhina tehtu on andnud palju kehalise kas- vatuse tõhustamiseks meie koolides. Omakorda on tulnud A. Vaiksaare tööst vabariigi spordi juhtimisel palju abistavat kehakultuurikaadri kasvatamisele ülikoolis.

Otse- se panuse kehakultuurikaadri ettevalmistamisel on juubilar teinud paljude aastate pikkuse tööga

kehakultuuriteaduskonna dekaanina, kateedrijuhatajana ja õppejõuna. Pole kahtlust, et A. Vaiksaare juhtimisel on kulgenud oluline etapp kehakultuuriteaduskonna arengus. Õppejõuna on dotsent A. Vaiksaar pälvinud tunnustuse kui asjatund- lik ja printsipiaalne spetsialist. Temalt saavad kehakultuuritundengid teadmisi kehakultuuri ja spordi or- ganisatsiooni, juhtimise ja ökonoomia alal. A. Vaiksaare käe all tõs- tavad oma kvalifikatsiooni kõrgkoo- lide kehalise kasvatus- õpetajad kogu Baltikumist, samuti vabartligi kehakultuurispetsialistid.

Teaduslik töö on toonud A. Vaik- saarele üleüldiselt tähelepanu kui sotsioloogiliste meetodite edukale viljelejale kehakultuuri ja spordi juhtimise probleemide uurimisel.

Kolleegeide nimel koos õnnitluste- ga

ATKO VIRU

Ball

Ball. Milliseid ülevpidulikke sotsiatsioone kätkeb endas too lühike sõna! Klassikaline ettekujutus ballist tähendab säravaid kroonlühtrid, hinnalistes tualettides daame, smokingis härrasid, graatsiliselt keerlevaid paare peegelsiledal parkettpõrandal. Tõeline ball aga peab sisaldama veel midagi — ehtsat ballihõngu. Võib-olla varjab seda tabamatut endale peegli ees viimast lihvi andev neiu, kelle kaunis nägu reedab natsalikkude ootusärevust või hoopis noormees, kes vargsi lipsu kohendab ning kelle silmist kiirgab soov kasvõi viivuks olla tõeline džentelmen.

On sügisball, uusaastaball, «rebaste» ball... Ning nüüd on sõprusball. On balle, mis tugevdavad meis elavaid illusioone ja on ka neid, mis mõjuvad tuhmistavalt sügavale juurdunud kujutelmadele.

...Aga nüüd balli juurde, mis toimus möödunud laupäeval RAT «Vanemuise» kontserdisaalis, ürituse juurde, milles loodeti kulmineerivat sõpruspäevade vaimu. Ballilistele tõi juba päeval peotuju suur dirigent Päike, kes tõstis taktikepi hoogsa avamänguks kevadele, noorusele, sõprusele.

Igihaljas «Gaudeamus» TRÜ kammerkoorilt summutas mitmekeelse sumina, sidus sõpruspäevade embleemi taustal ühte erinevaid rahvusi.

Balli avasid komsomolikomitee sekretär Kalle Liiv ja rektor Arnold Koop. Rektor avaldas veendumust, et sõpruspäevad lisavad kindlustunnet homse päeva suhtes, aitavad tugevdada meie ühiskonda ja rahvaste sõprust. Akadeemilist kontsertosa kandsid ülikooli taidluse «suurtükid»: kammerkoor, rahvakunstiansambel (eriti «Mulgi polka»), lauluneid «Lakstigalist». Jääb üle veel kord korrata, et kui asja tehakse südamega ja südamest, saavad tegemisarõõmust osa pealtvaatajadki.

Ohtu naelaks ja toredaimaks elamuseks võib pidada uues kohvikus peetud poliitiliste laulude konkursi laureaate esinemist. Odessalanna Lilia Katusonoki õrnalt helisev hää suutis võnkuma panna hinge tundlikumaid keeli. Lõunamaist temperamenti tõi «Vanemuise» lavale Arutjun Kazangjan Armeeniast, kelle algkeeles lauldud «Vändra polka» eestlaste poolt ebaeestlasliku elevusega vastu võeti.

Kavas olnud Tõnu Tepandi esinemise eel venis ootusärevus õige pikale ja lõpuks kustus hoopis, sest kutsutut lihtsalt ei olnud. Pausi lõpetas Lilia Katusonok, kes sundis publiku pettumust unustama, võludes kõiki oma mitmekülgse repertuaari ja erakordse hingestatusega.

Balli põhiosa aga kuulub siiski tantsule. Seekord oli tantsulusti loojaks ansambel «Pirita» koos solistide Marju Kuudi ja Ahti Nurmi-sega. Kahjuks tuli oodatud tantsu

esimesest «neljandikajast» loobuda, sest iga algus on raske — ka pilimeestel. On veel teinegi vanasõna: kes püüab kõigest väest, saab üle igast mäest.

All läks lahti traditsiooniline disko, mille jäme ots oli «vana Olavi» enda käes. Kuigi väikest ruumi kipus vallutama saunalavale iseloomulik higileitsak, oli diskoastajaid rohkem kui küllalt. Väsinule pakkus kosutust kohvik: koht, mis küllastajate puuduse üle kurta küll ei saanud.

* * *

«Tipp-topp. Kellele ei meeldinud, otsigu viga endas.»

«Igav oli.»

«Mis see siis oli? Naljategemine? Inimeste lolitamine!»

«Oli küll «pall». Ei pörganud eriti hästi.»

Sedasorti hinnanguid kuulsime pärast lõpulugu ja ka pühapäeva hommikul, mil peoväsimus kontidest välja aetud. Päris ükskõikseks ei jäänud keegi. Lootuste latt oli ju üsna kõrgele tõstetud, mis on ka loomulik, ning pärast selle mahajätmist on kriitika veelgi halastamatum. Õige ballihingus jäi ikkagi tabamatuks ja kaugeks. Pikaleveninud ootepausid segasid peomeeleolu liiga palju argipäevatõrva.

Muidugi ei tahaks kõike organiseerijate kapsaaeda veeretada, vaid nendega koputada igaühe «mina» ümbritsevale müürile.

KRISTA MULDMA,
KART TONISSON

Hoogne ja muhe «Mulgi polka» rahvakunstiansamblilt.

Lõpetamine

Neli päeva tudengitele elurõõmsat tegevust pakkunud suurüritus lõpes piduliku banketiga ülikooli uues kohvikus. Kalle Liiv soovis oma lõpusõnades külalistele, et nad tuleksid järgmisel aastal jälle Tartu üliõpilastele külla. Mis sõprus olekski ilma lahkumiste ja taaskohtumisteta!

Esimese toosti ütlemise au kuulus rektor prof. Arnold Koobile, kes soovis kõikidele koosviibijatele, nii külalistele kui ka kodulinna tudengitele nooruslikku tarmukust, kuid eelkõige sõprustunnete õrna hoidmist.

Külalised Ungarist, Armeeniast, Leedust ja mujalt väljendasid oma tänusõnades seda üllast missiooni, mis kätkeb sõpruspäevades, ning kinkisid organiseerijatele mälestuseks meeneid. Ansambli «Palderjan» tantsutuuriid andsid peolistele niisuguse tantsuhoo, et särasilmne ungari neiu, heledapäine eesti poiss, mägede poeg armeenlane ja meie hea naaber leedulanna leidsid end äkki kätest kinni hoidmas ning ühes ringis ühises rütmis tantsimas.

KALEV SALLA

Ülikooli värske ajaleht Kalle Liivilt külalistele.

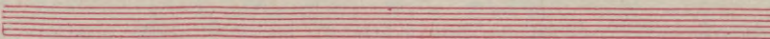
Üks sõpruspäevade organiseerijaid, interklubi president AIRI PÖDER.

Krakovi ülikooli diplomand RO-MAN SKRZYPACZ.

Külalised tulid, külalised läksid. Tartut teati, siin oldi siiski esimest korda. Seevastu tuttavaid leiti eest küll. Enne sõpruspäevade algust jõudis Leedumaa pealinnast tagasi paarkümmend II kursuse eesti filoloog. Uudistati Vilniust, selle ülikooli, selles õppijaid. Tuleva nädala ülikoolilehest võib sellest kõigest pikemalt lugeda.

«Sügisel tuleme Tartusse juba terve kursusega,» lubas teist aastat leedu keelt ja kirjandust õppiv Stasys, kes Vilniuses eestlasi vastu võttis ja kes siin Vilniuse RÜ üliõpilastripi etendusel kaasa tegi.

MARGUS VÄLJA fotod, ERKI BERENDSI kirjakujundus

sõpruspäevad '77

Arstiteaduskonna baasil uurimisinstituut

12.—14. aprillini toimus TRÜ-s arstiteaduskonna korraldusel NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi teaduslik-tehnilise nõukogu tervishoiu sektiiooni presiidiumi väljasõiduistung. Põhiteemaks oli arstiteaduskonna teadusliku tegevuse analüüs seoses ülikooli ja ENSV KKEH Ministeeriumi ettepanekuga moodustada arstiteaduskonna probleemilaboratooriumide baasil TRÜ Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituut. Esimesel päeval tutvuti teaduskonnaga ja viibiti teaduskonna põhilises kliinilises baasis Tartu Kliinilises Haiglas. 13. aprillil toimus presiidiumi laiendatud istung koos rektoraadi ja arstiteaduskonna nõukoguga. Tööst võtsid osa ka ENSV tervishoiuministri esimene asetäitja Endel Kama, Tervishoiu

Ministeeriumi teadusliku nõukogu esimehe asetäitja professor Naatan Elstein ja ENSV KKEH Ministeeriumi teaduse osakonna juhataja Väino Treiel.

Põhiettekande arstiteaduskonna teaduslikust tegevusest tegi dekaan professor Lembit Allikmets, kes põhjendas ka ülikoolisiseses uurimisinstituudi loomise vajadust. Loodava uurimisinstituudi teaduslikus programmis on kolm põhi-probleemi: 1) kohanemis- ja kompensatsiooniprotsesside regulatsioon ning immunoloogilised küsimused füsioloogilistes ja patoloogilistes tingimustes; 2) vereringe ja mikrotsirkulatsiooni füsioloogia ja patoloogia; 3) geneetilise informatsiooni transkriptsioon ja translatsioon.

Presiidium võttis vastu positiivse

otsuse instituudi loomise kohta, märkides samuti vajadust lisavahendite eraldamiseks teadusliku inventari ja aparatuuri muretsemiseks ning laboratooriumidele täiendavate ruumide juurdesaamiseks.

Arstiteaduskonna teadusliku töö põhisuundadest rääkisid oma ettekannetes laboratooriumide juhatajad Ants Kallikorm, Toomas Sulling ja Artur Lind. Sõnavõttudes märgiti teaduskonna uurimis-suundade aktuaalsust. Samuti rõhutati TRÜ õppeeksperimentaaltöökoja tõhusat abi arstiteaduskonnale originaalsete seadmete ja aparatuuride konstrueerimisel õppe- ja teadusliku töö tarbeks. Leiti vajalik olevat eksperimentaaltöökodasid ülikoolis tugevdada. Otsuses rõhutatakse ka arstiteaduskonna senisest suurema koostöö vajadust ülikooli teiste teaduskondadega komplekssete teadus-

like probleemide lahendamiseks ja ka insenertehnilise abi suurendamiseks uurimistöös. Presiidiumi liikmete poolt peeti teaduskonna õppejõududele, teaduritele ja üliõpilastele ka kolm avalikku loengut.

Tervishoiu sektiioon NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi teaduslik-tehnilises nõukogus moodustati 1976. a. algul sellele ministeeriumile alluvate ülikoolide arstiteaduskondade mõnede meditsiini-instituutide ning suuremate bioloogiateaduskondade töö kureerimiseks. Tartu teadlastest kuuluvad nõukogusse dekaan prof. L. Allikmets ja NSVL Meditsiiniakadeemia korrespondentliige prof. J. Saarma. Veel käesoleval aastal tulevad ülikoolide arstiteaduskondade arendamise küsimused arutamisele ka NSVL KKEH Ministeeriumi kolleegiumil.

UDO TARVE

TPedi 30. aasta-päeva väravpalliturniir

peeti 22.—24. aprillil. Osalesid 4 nais- ja meeskonda: TPedi, TPI, TRÜ ja Vilniuse Pedit.

Meeskondadest alistas kõik vastased TRÜ võistkond: Vilniuse (2. koht) 32:29, TPedi (3.) 28:24 ja TPI (4.) 22:21. Naiskondadest esines täiseduga TPedi, alistas Vilniuse (2.) 23:21, TRÜ (3.) 26:22 ja TPI (4.) 17:12. TRÜ naiskonnale läks kirja vaid 21:14 TPI üle.

Resultatiivsema mängija auhinna pälvisid Kaivo Thomson 22 visatud väravaga ning Silvi Raudsepp 14 väravaga.

ILME HUNT

Poolaeg

Talvise sessiooniga sai III kursuse eesti filoloogidel pool ülikooliajast mööda. Sel puhul korraldasid allakirjutanud oma kursusekaaslaste seas kirjaliku küsitluse, millele kursuse 34 üliõpilasest vastas 28. Et asjasse suhtuti tõsiselt ja vastaja võis soovi korral ka anonüümseks jääda, peaksid arvamused olema üsna objektiivsed ja oma aine tõttu ka laiemat huvi pakkuvad.

Mida on need kaks ja pool aastat sulle andnud?

Maailmatunnetus on avardunud — eelkõige on see erinevate aspektide mõttekäikude ühine nimetaja, mille alla mahuvad nii saadud teadmised, uus suhtlemisring uute tuttavate ja sõprade näol, väärtushinangute väljakujunemine jms. Nii endasse kui ka ümbritsevasse on hakatud suhtuma objektiivsemalt, realistlikult.

Oige sageli rõhutatakse, et ülikooli tulles pole endale illusioone loodud. Ilmselt on need inimesed leidnud ülikoolist seda, mida nad kõigepealt lootsid. On saadud küllaltki hea teadmiste baas, paljudi varem ähmaselt endale selgeks tehtud, avastatud hulk uutki. Tundub, et need üliõpilased töötavad palju iseseisvalt, oskavad teri sõkaldest eraldada ja pakutava teadmistelaavini seast olulist talletada. Küllap sõltub see eeskätt iseloomust, tahtekindlusest, huvi sügavusest, kuid ka oskusest ennast ebameeldivast kõrvale hoida.

Tegelikkus muidugi ei vasta ega saagi vastata kõigile varasematele kujutelmadele ülikoolist. Vahest seetõttu on osa tudengeid ka veidi pettunud ja pessimistlikuks muutunud. Seda süvendab veelgi iseenda võimetuses selgusele jõudmine ning siit tulenebki suhtumine «oh, mis mina nüüd!» Kaob huvi teadusega iseseisvalt tegelda, oodatakse ülikooli lõpetamist, kuigi mõned ka tulevasest tööst erilist ei looda. Ilmselt seetõttu seostabki osa väärtuslikumat, mis ülikooliaeg andnud, mitte õppetööga, vaid üliõpilaseluga selle sõna kõige laiemas mõttes (tutvumine huvitavate inimestega, malevasuved, milmesugused koosviibimised, ülikooli näitering jms.). Üliõpilasvaimu ja tudengite ühtekuuluvustunde kujunemist pole aga keegi esile toonud.

Mis on jäänud vajaka?

Üldiselt nenditakse mõlemapoolseid puudujääke, s. t. leitakse vigu nii endis kui ka õppetöö korralduses. Iseendi juures mõistetakse hukka laiskust, passiivsust, töötahte vähesust, süstemaatilistuse ja järjekindluse puudumist. Mida ette võtta, sageli ei teata, kuid rõhutatakse, et väga palju sõltub ikkagi üliõpilasest endast.

Paljud loengud on vähepakkuvad ja sageli on aine hõlpsasti kättesaadav muudest allikatest. Niisugustel loengutel käiakse üksnes «linnukes» pärast — puududa ei tohi. Leitakse, et «tühja» loengu kuulamise asemel võiks tegelda asjadega, mis eriala omandamisele tõeliselt kasuks tulevad, või mis lihtsalt üldkultuurilist huvi pakuvad.

Kui nädala tunniplaanis on kirjas 45 tundi (tööline näiteks töötab 41 tundi nädalas), siis jääb sajaprotsendilise külastatavuse korral aeg tõesti napiks. Seepärast ei pruugi loengult «põhjusteta» puuduja tingimata vastutusvõimetu üliõpilane olla — pole võimatu, et sageli on asi vastupidi, kuigi ka loodreid leidub.

Puudust tuntakse tõeliselt loovast õhkkonnast. Tavaliselt piisab õppejõule, kui ollakse käinud loengutel ja aine konspekti piires ära vastatakse. Sellise suhtumise juures on küllalt raske haritusest rääkida. Peab ju tänapäeva spetsialist (seda enam õpetaja) olema sügava mõtlemisvõimega, oma erialal kompetentne inimene. Enamik filoloogiateaduskonna lõpetanuist hakkab tööle õpetajatena, see aga, kes viie ülikooliaasta kestel on kokku kasvanud rutiini ja stampeid, süstib neid omadusi paratamatult ka oma kasvandikesse. Kusaigi siin peaks olema üliõpilaste passiivsuse üks põhjusi. On ju tänased tudengid eilsed keskkooliõpilased.

Meie kursust.

Üksmeelselt tunnistatakse, et kursust on liiga amorfne, pigem väikesed grupid kogum kui ühtne kollektiiv. Paar õnnestunud üritust ei korva ühisvaimu puudumist, üksteisest mõidakäimist igapäevases elus. Kõigil annaks siin midagi ära teha.

See on n.-õ. ideaalne lähenemine. Teisalt näib, et olukord pole nimeamisväärselt parem ega halvem kui teistel kursustel, lisaks on nii suurt gruppi üldse raske tugevaks tervikuks liita. Ka meie töö praktiline resultaat, s. o. õppeedukus, on veidi parem kui teaduskonna keskmise.

Tundub mõttetus probleemi isoleeritult vaadelda. Mis peaks iseloomustama tugevat kursusekollektiivi? Milline osa kursuse elus peab olema tema juhtkonnal, milline igal reatudengil? Milles avaldub niisuguse kollektiivi ühine eesmärk. Usume, et laiem mõttevahetus neis küsimustes aitab asjasse selgust tuua.

Millise pilguga vaatad tulevikku?

Suhtumisi õpetajakutsesse on üsna vastakaid:

«...vahest saan hakkama, kui siimaani olen hakkama saanud.»

«Pole veel jõudnud oma elukutsega lähemalt kokku puutuda, sellest võib-olla ka üsna ükskõikne suhtumine, sellesse raskesse missiooni. Naku ole optimist ka: usun, et saan hakkama vähemalt hindele «rahuldav.»»

«Mõnda aega võiks isegi õpetaja olla, igal juhul mitte mingi ametnik.»

«Olen hakanud mõtlema, et ajakirjanikuleib polegi ehk kõige maitsvam, nii et igal juhul tahan end proovida ka õpetajana. Ma vihkan inimesi, kes tulevad filoloogiateaduskonda põlgusega õpetajakutse vastu (samuti teistesse teaduskondadesse, kust «väljuvad» peamiselt pedagoogid, see tähendab seda, et olukord meie koolides jääb veel vähemalt ühe põlvkonna kestel muutumatuks (pole ju midagi head oodata inimestelt, kes ei armasta oma tööd).»

«Tahan saada ja saan pedagoogiks. — ...ma ei kujuta siiski oma tulevast elu ette ilma vahetu kokkupuuteta endast nooremate inimestega. Tahan jätta neisse midagi endast, tahan, et nad minussegi midagi endast jäta.»

Lemmikõppejõud.

Hinnatakse teadmiste vahendamise oskust, aktiivselt mõtlema virgutamist, lihtsalt inimlikku võlu. Üldainete õppejõududest nimetati enim J. Allikut ja V. Bezzubovit, samuti toodi küllalt sageli esile J. Põldmäed, J. Talvetit, P. Toropit ja E. Uuspõldu. Õppejõududest, kellele on kokkupuuteid olnud vaid osal — erialarühmal — mainiti sagedamini J. Peeglit, H. Peepu.

Loomulikult ei taha allakirjutanud läbiviidud küsitluse põhjal teha järeldusi kõikide TRU teaduskondade kohta. Võib arvata, et ka filoloogiateaduskonda iseloomustab eelnev vaid ligilähedaselt, sest mõni probleem võib olla spetsiifiline üksnes antud kursusel. Allakirjutanud usuvad lihtsalt mõningate teravamat esilekerkinud küsimuste laiemat kõlapinda. Elu, liikumine on mõeldamatu vastuoludeta. Tahe ja julgus probleeme näha on nende lahendamise esmane eeldus.

Teine pool ülikooliajast on veel ees.

HEIKKI AASARU,
PEETER KALDRE

Psühhiaatriaringi

koosolek toimub 4. mail kell 18 Psühhoneuroloogiahaiglas. Päevakorras: 1. Immunoloogiline aspekt psühhofarmakoterapias (S. Oskolkova V k.), 2. Düsbiootiline — düskineetiline sündroomid (A. Vibur II k.), 3. Haige demonistatsioon (J. Kandimaa V k.), 4. Aruanne ringi tööst 1976/77, õ.-a. ja uue juhatuse valimine.

Ringi juhatus

Kokkuvõtted on tehtud, töö jätkub

ÜTÜ EESTI KIRJANDUSE JA RAHVALUULE RING

pidas üle mitme aasta tänavu oma istungeid taas kahele päeval, 19. ja 20. aprillil. Paraku polnud põhjuseks varasemast suurem etekanne arv, vaid peahoones krooniliseks saanud ruumipuudus. Võrreldes eelmiste aastatega pole hüpet ettekannete kvantiteedis toimunud. Kümne ringis on ettekandeid ikka olnud, nii et tänavune konverents toestab ringi tööd muutumatul stabiilsust. Tuleb tunnistada, et alati pole see positiivne näitaja. Tavalisest peaaegu kaks korda rohkem oli kuulajaid ja võib loota, et see viitab elavne mis- ja uuene mis'tendentsidele. Konverentsidest kõnelemisel ja kirjutamisel opereeritakse peale ettekannete arvu veel teiseigi suurusega: küllaliselisejate hulga. Selle valgusel pole kirjandusringil millelegi hoobelda. Traditsioonipäraselt ei olnud konverentsil ühtegi külalist. Kas selline steriilsus ja iseeneses olek on tõsine puudus või mitte, jäägu siinkohal otsustamata. Milligi vajakajäämist näitab ta küll.

Tänavu kuulati ära 9 ettekannet, neist 5 kirjanduse ja 4 rahvaluule erialalt. Kui pidada silmas, et kirjandust õpib peaaegu neli korda rohkem üliõpilasi kui rahvaluulet, on viimaste panus vaatamata sellele, et nende ettekannetest olid

kolm referatiivsed, tunnustust vääriv. Referaadid olid tehtud korralikul tasemel, eriti tuleks esile tõsta Ene Kaljaspooliku (eesti fil. III k.) referaat-retsensiooni Mall Hiimäe artiklile «Jahimehe jutud» («Horisont» 3/1977). Seda suuremat nõutust tekitas ainus rahvaluulealane iseseisev uurimus — Mati Lillipuu (eesti fil. IV k.) «Vendade Grimmide muinasjuttude tõlked». Vaheldumisi loeti ette fakte ja muinasjutte ning sekka jutustati ümber illustratsioone (!). Tõsiasia, et nii nõrgatasemeline töö konverentsisöelast läbi pääses, on kahetsusväärne. Vaatamata peaaegu võrdsel esinemisele esitatud tööde arvus, andsid konverentsile tegeliku kaalu siiski kirjanduse eriarhu ettekanded.

Kaks neist oli pühendatud teatriprobleemidele. Margit Jõesaare (eesti fil. II k.) töö «Konflikt eesti nüüdisdraamas» äratas tähelepanu analüüsi sügavuse ja järelduste tõsidusega. Puudu jäi vahest hinnangulisusest, nagu ka järgnenud arutelus

märgiti. Leelo Andreksonilt (eesti fil. II k.), kelle töö pealkiri oli «Kas teater on tribüün rahvahulkadele või kaminasaal vähestele?», oleks oodanud tuginemist konkreetsetele faktidele. Tema vägagi huvipakkuvad väited jäid puhuti õhku rippuma.

Vanemaid kursusi esindas 3 ettekannet: Merle Seeder (eesti fil. IV k.) andis ülevaate Hando Runnelist publitsistina. Häälikusümboolikast luules rääkis Lea Tooming (eesti fil. V k.), kes juhatas oma ettekande sisse väikese katsega. Konverentsi kaalukaimaks osutus Linnar Priimäe (saksa fil. V k.) uurimus «Luuleteksti sünestiiline analüüs». Tema poolt väljatöötatud kirjandusteose teksti analüüsi võtet väärivad kahtlemata laiemat tutvustamist.

Niisiis 9 ettekannet on kuulajate nõudliku kohtu eest läbi käinud. Üheksa pole palju, ruumi arenemiseks ja uuenemiseks jätkub. Jääme ootama järgmist kokkuvõtete aega!

MARGIT MOISTLIK

Miks nii armas oled mul...

Laupäevaõhtune «Vanemuise» kontserdisaal on hämaruses — balli alguseni on jäänud veel tund. Kangialusesse sisenevad helesinistes ja rohelistes tekkides noored. Mitmel veel peas kahetsusmõtted nägemata jäänud korvpallist. Kuid tulemata jätta... Lavataguses harjutusruumis muutuvad kahe kõrgkooli noormehed ja neid kibekiiresti TRO kammerkoori lauljaks.

Pe-pa-pe-pa-pee
Siis sa ise oled süüdi...

Hääled lahti lauldud, algavad läbirääkimised balli korraldajatega, kes on määranud kammerkoori esinemisjärje alles pärast sõnavõtte. Kuid missugust üliõpilasballi saab avada ilma «Gaudeamuseta»? Ei asenda seda ju mahedahälne kutsung.

«Gaudeamus igitur, iuvenes dum sumus...»

Ligi 800 ballikülastist on tõusnud. Üliõpilashümn on ühendanud lava ja saali.

Ja lava kohal rahvaste sõpruse päevade embleem.

Läheneb kesköö. Jälle laval. Peolisi ootab veerandtunnine lõõgastushetk. Koori kavas on põhiliselt vanad autorid: Hassier, Gastoldi jt.

Tunned, et sinu laul läbib saali akustikalabürindi ja jõuab tõsise kuulajani. Tema sisemusse. Sellest tingituna ka tavalisest vaiksem ap-laus.

Läbi südaõise linna minnes mõtled: «Kalev», näed, võitis ilma minutagi... Aga juba homme oleme «Vanemuises» jälle tagasi. Seekord proovil. Miks just seal? «Vanemuise» orkestri keelpillirühma baasil on loodud Tartu kammerorkester, mis on hädavajalik Schuberti «Mess G-duuri» ettekandmiseks.

Jälle kell kuus. Kammerorkester on meie käsutuses 40 minutiks — mängijaid ootab «Pericola» aamäng. «Messi» kestus algusest lõpuni on ligikaudu 30 minutit. Kas jõuab? Noor dirigent Endel Nõgene tõstab käed... ja väikest prooviruumi täidab üleni kõigile lauljatele korraga igiomaseks ja lähedaseks muutunud «Kyrie». Nii hästi on ta ehk kõlanud ainult Valmier kontsertkirikus. Laulsime siis kõrgel-kõrgel kooripealsel. Saatjaks kauaaegne koostööpartner Cēsise A. Kalninsi nimelise Muusikakooli kammerorkester Igor Grapsi juhatusel. Veel möödunud aastal andsime mitu ühiskontserti Lätimaal. Lätlaste vastukülaskäik Tartusse jääb sel

aastal tulemata: ka Valmierasse on jõudnud viiulimängijate pöud. Önn, et «Vanemuine» ei keelanud ulatamast oma abistavat kätt kammerorkestri solistide näol. Aga seda ehk ei olegi nii palju kõrgema kategooria koori kohta.

Proov jätkub. Ajast puudu ei tule: oleme nähtavasti aasta jooksul kõvasti tööd teinud, lisaks suur entusiasmi ja rõõm muusikast. Klaver asendab puuduvaid soliste — nendega andsime juba peaproovi: kontserdi pedagoogilise kooli õppureile. Nii et esinemiskogemus «Messiga» on juba olemas. Kuid tööd on veel enne aruandekontserti palju.

Ja homme, laupäeval, 30. aprillil kell 19 see toimubki ülikooli aulast. Siin tuleb ta siis ettekandele: Schuberti «Mess G-duur» koos Tartu kammerkooriga ja noorte «Vanemuise» lavajõudude-solistide Ojela Verreevi ja Tõnu Bachmanni ning teenelise kunstniku Ivo Kuusega. Peale «Messi» saab kuulaja ülevaale kammerkoori aastastest tööst. Esitame klassikute ja ka tänapäeva autorite segakoorilaule.

Kohtumiseni kontserdil!

MATI MÄÄRITS,
TRO kammerkoori laulja

Võitjad selgunud

23. ja 24. aprillil peetud mängudega jõudsid lõpule TRU 1977. a. meistrivõistlused korvpallis.

SPORIMEDITSIIINI OSAKONNA NAISKOND oli ka oma viimases kohtumises majandusteaduskonnaga vastastest kindlalt üle 63:46 ning tuli täiseduga turniiri võitjaks. Võitnud võistkonnas mängisid: Maie Jakobson, Oksana Kullam, Rita Sartakova, Ilse Brežinska, Irina Derjabina, Aija Broka ja Mare Martsoo. Teise-kolmanda koha mängus võitsid majandusüliõpilased ülisuurelt filolooge: 84:7. KKT I kursuse naiskond sai loobumisevõidu õigusteaduskonnalt ja saavutas neljanda koha. Järgnesid õigusteaduskonna ja KKT III kursuse naiskond.

Meeste turniiril pühitsesid seekord võitu kõigis kohtumistes väga kollektiivselt ja äärmiselt hingestalt esinenud OIGUSTEADUSKONNA tudengid: Rein Liivoja, Raivo Hellaermaa, Kalev Prillop, Enn Kuire, Raivo Vare, Viktor Kaasik, Halvar Mändsaar, Tõnu Ligi ja Aivar Ennok.

Viimases kohtumises võitsid nad tulemusega 60:43 IV tulnud KKT I kursuse meeskonda. Teiseks jäi spordimeditsiini osakonna võistkond, kolmandaks eelmise aasta võitja KKT III. Onnetult lõppes turniir ainsana meistermeeskonna alistanud ja enne viimaseid kohtumisi reaalselt esikohale pretendeerinud KKT II kursuse võistkonnale. Valusad loobumiskaotused (osa võistkonna liikmetest olid samaaegselt seotud võistlustega väljaspool Tartut) KKT III ja bioloogide-geograafide meeskonnale jätsid nad lõpuks hoopis viimaseks. Viienädaks platseerusid bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilased.

Turniiri resultatiivsemateks mängijateks osutusid Oksana Kullam ja Toomas Tein (mõlemad spordime-ditsiini osakonnast).

PRIIT JÕGI

VASTUVÕTT REKTORI JUURES

Teisipäeval, 26. aprillil viibis rektor A. Koobi juures vastuvõtul NSV Liidu tšempion, juunioride MM-võistluste hõbemedaliomanik kahevõistluses, suurmeister, II kursuse kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Fjodor Koltšin. Vastuvõtul olid veel kehakultuuriteaduskonna dekaan A. Viru, prodekaan V. Lenk, suusaspordi kateedri juhataja J.-H. Kaljusto ja sama kateedri vanemõpetaja K. Zilmer. Vestluses tutvuti F. Koltšini sportlaseteega, arutati tulevikuperspektiivi. Rektor andis spordimehele ülikoolipoolse auhinna, karika; komsomolikomitee sekretär K. Liiv ulatas F. Koltšinile 1976. a. prima sportlase rändauhinna. F. Koltšin ülas rektorit ja ühiskondlikke organisatsioone talle osaks saanud tähelepanu eest ning lubas anda oma parima, et saada õigus võistelda 1980. a. olümpiamängudel.

JAAN REKKOR

Psühholoogide ÜTÜ konverents

Sel aastal on psühholoogiaosa-konna ÜTÜ tegevusprogramm saanud kindlapiirilise näo. On toimunud igakuised ÜTÜ õhtud «Sophokleses», kus vaidlusi on paisutanud nii mitmedki põnevad probleemid: mis on psühhonaalüüs? kas suhtlemine on päriilik? kuidas funktsioneerivad peaaegu poolkerad? Valitud töövormi õnnestumist näitab aktiivne osavõtt õhtutest.

Tegevusrohke aasta pearõhk on muidugi igakevadisel psühholoogiaosakonna ÜTÜ konverentsil, kus traditsiooniliselt osalevad külalised Moskvast, Leningradist, Vilniusest, Tbilisist, Kirgiisist, Doni-äärsest Rostovist ning Jerevanist. Kaks tihedaprogrammilist konverentsipäeva 5.—6. mail peavad andma ülevaate psühholoogiast õppivate üliõpilasteudurite tööde tasemest.

Selle kõrval tuleks märkida et I, III ja IV kursust on kahe laupäevapäevaga täielikult ära remontinud oma osakonna koridori Tiigi tänava hoones, tehes seal üle 500 tunni maaltitööd.

VALDEKO GAILIT

EÜE-77

Viimane võimalus on veel lasta ennast puuktesefaliidi vastu vakt-sineerida. Pidage mees, et kaits-pookimise tsükkel kestab kaks kuud. «Antipuumikimata» malevlane pole malevlane!

NB!

* Tänaase ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Kõit Raud, Katrin Saks, Margus Välja ja Priit Jõgi. * Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

Jagame Sirje Puhasmäe leina armsa ISA kaotuse puhul. Arstiteaduskonna II kursuse raviosakonna 7. ja 8. rühm ning rühmajuhendaja.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19, III. Oksikumbri hind 2 kop, Tell. nr. 2259, MB-03566.

9. MAI - VÕIDUPÜHA

* ERKI BERENDSI JA KOIT RAUA joonistus

«Poisikesena olin lugenud romaa- ne ja näinud palju filme Kodu- sõ- just. Kuid siis jäi see mulle põnev- romantiliseks seikluseks kangelas- tegude ja «vintovkatulega»... Kõr- valseisja võib kogu hingest püüda mõista, kaasa elada, kuid on suur vahe, kas tunda elu ja surma nähta- matut teravat piiri kodus tugitoo- lis või kaitsekraavis.»

Sõda on ääretult ebainimlik: pan- na tapma need, kes tegelikult on loodud elu edasi andma?! Kui la- hingut, kus mängus Teise maailma- sõja tehnika viimased imed, oleks ülalt pealt näinud mõni teise pla- needi asukas, oleks ta kindlasti kü- sinud: «Milleks?» Siit algab sõja- mehhanismi tohtu keerukus, mil- les põimuvad saamis- ja vallutamis- kirg, oma kodu kaitsmine, tuhan- ded-tuhanded inimesed ja erinevad inimesed, läbi kelle kogu see suur sõda toimub. Kõige julmem, mida inimesega teha saab, on muuta talle tapmine harjumuseks, kui lä- hed lahingusse nagu tööle, mis kestab teatud ajast teatud ajani ja vahepeal pead lõunatki.

«Vaenlane oli vaenlane, tänu te- ma käimapandud sõjarattale huk- kusid sinu lähedased, võidi tappa sind ennastki — see teadmine an- dis jõudu. Ja ometi sealsamas võis tank teha kassipoja pärast ringi, kuigi teati, et see võib maksta elu.

8. mail olime Kuramaal. Hommi- kul pidasime lahingutki, aga kui teiselt poolt tulejoont hakkasid kol- lonnidenä tulla allaandnud väe- osad, siis oli see midagi silmale nii ebatavalist, et kuidagi ei tahtnud harjuda mõttega, et nüüd on lõpp.

Mälu jäid aga inimesed, keda ei saa unustada, nagu igaveseks jää- vad sinusesse ka need neli parimat noorusaastat sõjast.»

«Noored sõjaohu vastu ükskõik- sed? Ei ütleks. Minu põlvkond tea- dis, et sõda tuleb, situatsioon oli tookord selline. Aga et tänane noo- rus elab kindla rahumõttega. sel- les ei ole midagi halba.

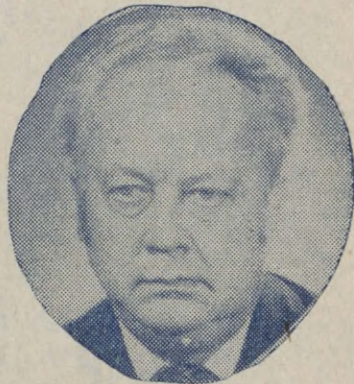
Arvan, et kui peaks olema vaja- dus veel kord kaitsta oma kodu, kõike saavutatut, siis läheksid ka nemed, nagu meie läksime 36 aas- tat tagasi.»

Teadusliku kommunismi kateedri juhataja ajaloodoktori IVAN VOLKOVI meenutused pani kirja ILONA ADVELT

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

Rektori käskkiri

Rektor avaldab seoses ajakirjan- duse päevaga oma käskkirjas tänu Aune KULIKOVALE, Ester ŠAN- KILE, Raimu HANSONILE, Marica ALAKÜLALE, Tõnu KARROLE, Viktor BLUMILE, Andrei KUKLI- NILE ja Marina RAUDARILE.

JUHAN PEEGEL, filoloogiadoktor, ajakirjanduse I kursuse juhendaja

Sellest mõõdub nüüd varsti juba kaks semestrit, kui ülikooli võeti vastu 25-liikmeline kursus, keda ha- kati ette valmistama ajakirjaniku raskeks elukutseks. Milliseid probleeme see enesega kaasa tõi ja kui- das need lahenevad?

Meil puuduvad oma ruumid, puu- dub oma ruum, kus me saaksi- me kursusega kokku tulla ja mi- dagi ühiselt arutada. Eks sellepä- rast kannata veidi ka distsipliin.

Oppebaasid on äärmiselt piiratud. Väga oleks vaja spetsiaalseid ruu- me näiteks fotograafia ja masina- kirja õpetamiseks, helitehnika vajab avaramaid ruume. Praegu peame kursuse väikesteks rühmadeks kil- lustama. Sügisel olukord muutub, sest siis saame endale osa füüsi- kute praegustest auditooriumidest.

Siin-seal ajalehtedes on lugeja kindlasti märganud Teie juhendata- va kursuse üliõpilaste kaastöid. Kuidas Te hindate oma kasvandike esimesi samme ajakirjandusteel?

Esimese kursuse kohta võib üldi- selt rahule jääda. Siiski oleksid nad pidanud kõiki neile pakutud võima- lusi kasutama. Õppetöökoormus on küll suur, kuid nad peaksid sellest hoolimata enam kirjutama.

Mis saab aga nendest ajakirjan- dusüliõpilastest, kes praegu on teis- tel kursustel ja tahaksid pärast üli- kooli lõpetamist töötada ajakirjani- kena, kuid peavad töötama õpetaja- tena?

Kõik oleneb inimesest endast, ja kui nad kangesti tahavad, saavad nad ka ajakirjanikeks. Niimoodi oli see ka siis, kui 20 aastat tagasi žurnalistikalt õpetama hakkasime, kuid ometi on esimeste lõpetajate hulgast palju silmapaistvaid aja- kirjanikke võrsunud.

Mida Te soovite ajakirjanikele ja ajakirjandusüliõpilastele nende pi- dupäeval, 5. mail?

Soovin, et nad huvituksid veelgi rohkem elust, oleksid sellega kur- sis ning sellest ikka ja jälle kir- jutaksid.

Küsis RAIMU HANSON

PRIIT JÕGI

VÕÕRKEELTE KONVERENTS

Hommikuse istungiga aulgas kolmapäeval, 4. mail II Balti lii- duvabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti mittefiloloogil- liste teaduskondade ja kõrgkoolide võõrkeelte kateedrite juhatajate nõu- pidamine.

Rektor Arnold Koop tervitas külalisi ja märkis, et nõupidamine toi- mub kõigile nõukogude inimestele väga tähelepanuväärse ajal — Suu- re Oktoobri juubeliaastal.

Seejärel oli sõna avamiseks vabariigi kõrg- ja keskerihariduse mi- nistril Ilmar Nuudil, kes rõhutas keelte õppimise suurt tähtsust täna- päeval, tuletas meelde ülesandeid, mis seisavad meie maa kõrgemate koolide, eriti nende võõrkeelte kateedrite ees seoses eelseisvate olüm- piamängudega Moskvast ja Tallinnast. Minister soovis kõigile osavõt- jatele suurt edu sellel vastutusrikkal tööloigul ja kuulutas nõupidamise avatuks.

Neli päeva kestva ja üsnagi laia teemaderingi haarava nõupidamise seitsmel istungil arutatakse kõrvuti võõrkeelte õpetamise korraldamise ja organiseerimise ning üliõpilaste teadmiste kontrolli ja atesteerimise probleemidega ka võõrkeelte õpetamisega seotud psühholoogilisi ja lingvistilisi küsimusi. Rida ettekandeid on pühendatud suulise kõne ja lugemise õpetamise metoodikale, kõne alla tuleb tehniliste vahendite ja programmeerimise kasutamine õppeprotsessis. Avatud on TRÜ ling- vistikalaboratooriumi õppe- ja tehniliste vahendite näitus. Nõupidamine lõpeb 7. mail.

Looduskaitsepäev

Taas on tulemas looduskaitsepäev. Eesti NSV-s tähistatakse seda maikuus 1958. aastast saati. See on kokkuvõtete päev, üldistuste päev, sihtide seadmise päev.

Meie ülikooli puudutab see päev mitmeti. Kord olime pioneerid Nõu- kogudemaa üliõpilaste looduskaitse liikumise algatajatena, looduskait- se põhikursuse õppeplaanidesse võtjana, inimese ja looduse ökosüsteem- sete suhete uurijatena. Tänapäev on seadnud uusi nõudeid. Loodus- kaitsest endast on saanud meie maa rahvamajanduse plaanipärane osa, NLKP XXV kongressi osutatud tähtis tegevussuund keskkonna optimeerimisel. Meil ülikoolis annaks selles valdkonnas mõndagi tösi- semalt teha, mõndagi sihipärasemaks muuta.

Seekordne looduskaitsepäev on ajal, kus Nõukogudemaa valmistub just nimelt kõrgkoolide profiilis hiiurituseks. Käesoleva aasta oktoob- ris toimub NSV Liidu UNESCO korraldatav valitsustevaheline kon- verents «Looduskaitse haridustöö maailmas», millest võtavad osa kõik ÜRO riigid. Nõukogude Liidu praegu ettevalmistatavas rahvuslikus et- tekandes kõneldakse ka Tartu ülikooli töötulemustest (Kaasani ja Tomski kogemustega paralleelselt). Peame aga oskama ise olla küllalt enesekriitilised, et edasi minna nüüdisnõuete tasemel, kõigi spetsialis- tide ökoloogilisel alusel kvalifitseerimise suunas.

JAAN EILART, TRÜ keskkonnakaitse komisjoni esimees

ÜPP arstiteaduskonnas

Üliõpilaste ühiskondliku aktiivsuse ja õppevälise tegevuse suunami- seks ja koordineerimiseks on kol- mandat aastat kasutusel üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise praktika

(ÜPP) arvestamine vastavas raa- matu olevate sissekannete alusel. Käesolevaga tahaks puudutada mõ- ningaid probleeme, mis on tekkinud selle aja jooksul arstiteaduskonnas.

Pideva arvestuse sisseseadmine. Seni oli nii, et mõni päev enne ates- teerimist algas «jaht» sissekanne- tele ÜPP raamatus. Et seda välti- da, peaks sissekandeid tehtama ko- gu õppeaasta vältel. Kindlasti oleks vaja arvestada ka ühekordseid ülesandeid, mida on võimalik kohe

raamatusse kanda ning hinnata. Arstiteaduskonna komsomolibüroo on asunud kontrollima ÜPP raama- tute täitmist. Kasutatakse komso- moliaktiivi abi, kes vastutab selle eest oma kursusel. Võib arvata, et raamatu maht jääb väikeseks. Ra- viosakonnas, kus kursustel õpib

umbes 150 üliõpilast, niisugust probleemi ei teki, sest ühekordsete ülesannetega on võimalik haarata palju üliõpilasi. Sellega väldime üksikute üliõpilaste ülekoormamist.

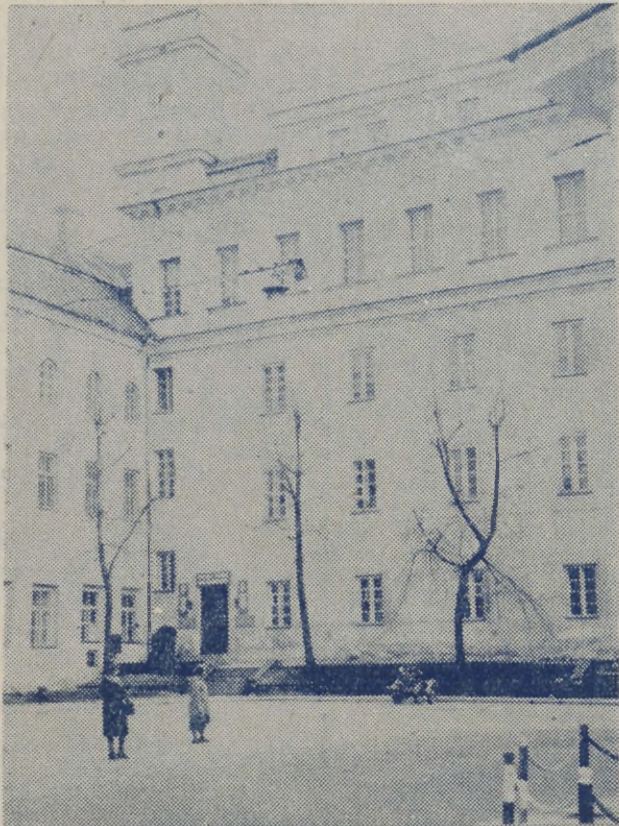
Mõned üliõpilased on jäänud atesteerimata. Neid on hakatud väl- (Järg 4. lk.)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Aken Vilniuse Riiklikku Ülikooli

* V. Kapsukase nim. Vilniuse Riikliku Ülikooli peahoone.

1579. aastal avasid jesuiidid Vilniuses kõrgema kooli — akadeemia. See muudeti 1781. a. ilmalikuks peakooliks, 1803. a. ülikooliks. V. Kapsukase nim. Vilniuse RÜ 12 teaduskonnas õpib ligi 16 000 üliõpilast. Üliõpilaste kasutada on ühiselamute linnak M. Čiurlionise tänaval. Tulevikus on ette nähtud ülikooli üleviimine vanalinnast Antakalnise rajooni, kus on juba valminud osa ühiselamuid ja õppehooneid. Praegune ülikooli hoonete kompleks on pealinna suurim arhitektuuri-ansambel. Eri aegadel rajatud õppe- ja eluhoonete vahele on kujunenud üheksa sisehoovi, on esindatud kõik stiilid gootikast kuni klassitsismini.

„Meil on kõik aktiivsed“

Nagu Vilniuse RÜ komsomolikomitees öeldi, «on meil kõik aktiivsed». Peamine ülesanne on õppe- ja teadusliku tööstamise, kuigi juba praegu ollakse 94,2%-ga vabariigis esimesed. Komiteel on õppimise parandamiseks õigus esitada õpinguis edutuid tudengeid eksmatrikuleerimiseks. Seda õigust ka kasutatakse: näiteks sellel aastal heideti pärast esimest sessiooni ülikoolist välja 101 esmakursuslast.

Sellist klubi nagu meil, Vilniuse RÜ-l pole ja sellepärast mõõdub suur osa üliõpilaste vabast ajast teaduskonnas tegutsevates huvialaklubides. Näiteks võib tuua väga sisukalt töötavat etnograafiaklubi, interklubi, spordiklubi jt. Tunnustatud on mitmed taidluskollektiivid, tuntuim neist on ehk rahvakunstiansambel, kes on esinenud paljudes kohtades nii kodu- kui ka välismaal (Tšehhoslovakkia, Prantsusmaa jt.). Kuulsad on samuti Vilniuse RÜ laulukoorid.

Vilniuses armastatakse teatrit juba ammustest aegadest peale. On selgunud, et ülikooli asutamisele 1579. aastal eelnenud õppeasutustes olid juba oma teatritrupid, s. t. ülikooli teater on ülikoolist vanem! Praegugi tegutseb kolm truppi — nn. maa-alune, õueteater ja füüsikute «103. auditorium». Viimases lavastatakse estraadiminiatuure. Üliõpilaskoolilisi teatripäevi korraldatakse kaks korda aastas.

Vilniuse üliõpilastel on üks väga huvitav traditsioon, nimelt korraldavad need kursused, kellel pool stuudiumist läbi, poole diplomi kättesaamise pidusid, *medium'e* (*medium, a, us* — lad. 'keskmine, kesk-'). Komsomolikomitee organiseerib sellel aastal isegi diplomite kujundamise võistluse.

Sidemed oma vabariigi kõrgkoolidega on nõrgemad kui väljaspoolsetega. Küllaltki tihedalt lävitakse meie ülikooli, TPI, TPEDI, Läti RÜ ja Moskva RÜ-ga, kellega on sõlmitud kahepoolsed koostöölepingud. Sõbralikud suhted on samuti Saksa DV (Greifswaldi, Erfurdi), Tšehhoslovakkia SV (Praha) ja Poola RV (Krakovi) kõrgkoolidega.

Hüva nõu ning nii materiaalse kui ka moraalse abiga toetab komsomolikomiteed nii rektoraat kui parteikomitee.

RAIMU HANSON

Üks ülikooli peahoone üheksast sisehoovist, kus lüüakse leedulasi «rebasteks», korraldatakse 1. aprilli *show'sid* ja tehakse muud naljakat ning kasulikku.

Labas (tere), ning sinililled, mida jätkus kõigile saabunuile — nii võtsid meid Vilniuse bussijaamas vastu leedu filoloogia II kursuse tütarlapsed. Märkimata ei saa jätta, et see tore kohtumine toimus kell kuus hommikul, just sel ajal, mil uni on (filoloogile) kallim kõigest.

Ja sellest hetkest alates tundsin end sõprade juures olevat. Iga päev leidis alati 3—4 tüdrukut, kes hoolitsesid selle eest, et me oma lühikesel Vilniuses viibimise ajal näeksime olulisemat ja paremat. Ruta, Dana, Lola, Dalia, Audra, Stasys — need on ainult üksikud nimed kursusel, kus kokku on 63 üliõpilast. Tundsin end veelgi lähedasematena, kui selgus, et jagame ühist muret — poisid ei armasta filoloogiat (63 õppijast vaid 8 poisid).

Leedu üliõpilasi, vähemalt leedu filolooge, näib iseloomustavat oma rahvakunsti harras austamine, sest igal suvel käib suur hulk entusiaste Leedumaa erinevates piirkondades kuulamas ja kogumas vanu rahvajutte, -laule, -tantse. Nad ei jätta seda vanavara arhiividesse

kolletama. Oma vanu laule laulavad nad igas võimalikus ja võimalikus kohas, külaliste jaoks ka pä-

Dalia näitab Gediminase tornist Vilniust.

rast südaööd ühiselamus (kus õigupoolest on kord range — õõsel lärmamise või joomise pärast või-

dakse taasolijad ühiselamukohast ilma jätta). Tarvitseb vist siiski korrata, et nii oli laulmisega filoloogide juures, kes meie Vilniuses viibimise kolme päeva jooksul ühtki kaasaegset poplaulu ei ümisenud.

Jalutades ülikooli peahoone territooriumil, tundsin end olevat sattunud labürinti. Sealsetelt tudengitelt järele pärides selgus, et abituna ei tunne end mitte ainult meie, vaid ka sealsed «rebased» — *fuchs'id*, nagu neid seal hüütakse — ekslevad samuti auditoriume otsides. Praegu leiaksime vaevata ainult nn. filoloogide õue (*Zaltvyksle*), kus kasvab nende kask ning toimuvad teaduskonna peamised ettevõtmised.

Meeldiv oli kuulda ühe III kursuse noormehe sõnu: «Ma ei unusta iialgi eestlaste külalislahkust.» Nüüd võiksime meie talle vastata, et me külalislahkusest leedulasi siiski ei ületa. Tänu nendele saime vähese ajaga palju näha ning sejuures leidsime endile toredad sõbrad. Kõige selle eest *aiiu* (*aitäh*)!

VELVE LEPIKOV

Mida saab teha ämbritäiest veest,

LEIVAST, KUUNLAST JA LILLED?

— Teatrit!
— Mis teater see niisugune on?
— See on Vilniuse ülikooli ajaloo-teaduskonna teatritrupp. Eesti keelde tõlgiti «Keldri teater», kuigi ise nimetavad nad endid Požemyje — maa-alused.

— Mida nad etendasid?
— Nad tulid meie sõbruspäevadele ja tõid kaasa kaks lavastust: «Nähtamatu viiul» ja Platoni «Dialogid».

Esimene neist oli luulekava. Väga kahju oli sellest, et leedu keele mitteoskamise tõttu ei saanud praktiliselt millestki aru. Tegevust oli üsna napilt, kuid seda mõjuvam see oli. Rituaalne sissejuhatus häälestas vaataja erilist tundlikkuks ja vist hakkas tööle meie kuues meel. Mind hämmastas ja lummas nende liigutuste õrnus ja väljapeetus. See oli aus ja siiras mäng.

— Mäng?
— Nojah, selle sõna kõige paremas tähenduses. Meile on see paraku muutunud niivõrd imelikuks, et ega hea asja kohta tahagi seda suhu võtta. Ma olen kindel, et neil noortel inimestel oli «tahe sünnitada ja lasta ilu maailma», nagu ütles Platon.

Sel leivapalukesel, mille igaüks meist sai, oli tõepoolest eriline maitse ja ma loodan, et see lavastus andis nii mõnelegi meist niipalju, et me üht-teist oma väärtus-teskaalal ringi paigutasime.

Suur aitäh ka vanale armsale «Sophoklesele», mille roll polnud sugugi väike.
— See oli nüüd küll kivi meie endi kapsaaeda: enamikul õhtulest on ta meist mahajäetud, pime ja vaikne.
— Aga teine etendus?
— Et Platonit on veidi eesti keeleski ja rahva seas liikus tõlgitud

pöördumine publiku poole, otsese kontakti loomine. Suures ruumikitsuses kisti publik lausa valguskiirte sõõri. Sai selgeks, et pole sugugi vajalik nelja prožektori olemasolu (T. Luts), võib teha ka ühega ja väga edukalt.
Oli hea olla. Oleks tahtnud mahastada ja vastuseks neile oma-

Platoni «Dialogid», aga mitte siin «Sophokleses», vaid oma «keldris» Vilniuses.

kokku võetud lavastuse sisust, mis enne etendust ka ette loeti, saime sellest lavastusest paremini aru.
— Mis oli kokku võttes kõige ilusam ja parem?
— Tervitatu oli leedukate otsene

poolse mängu mängida.
— Miks sa seda ei teinud?
— Ei tea. Ma usun, et kunagi saab see teoks.

AUNE NUIAMAE, ajakirjanduse I k.

Nüüd on teised ajad

Kirjutada on vaja nii, et oleks nagu kirvega lõõdud. Eriti humoreske ja satiiri. Nii ka mina — haletsen, kuid virutan sinna, kus valusam, hüppan sinna, kus sügavam, sõostan sinna, kus palavam. Kannatan ise, kuid ei anna teistelegi rahu — teadku need kaabakad, tühisid tallalakkujad, et vähemalt üks aus inimene veel elab.

... Elle ihusin kirvest. Terve päeva. Peaegu oleksin sõrme veristanud, kuid ihusin edasi. Sünged, väga sünged mõtted tulid sedasi pähe ja südames hakkas miski valutama. Silmad hakkasid vett tilkuma. Ja kuidas need pisarad siis ei tilgukski, kui auditoriumi õhku võiks kasvõi kirve kinni lüüa. Näib, et mõned õhusaastajad-kopsustajad võistlevad selles, kes vaheaja jooksul rohkem sigarette jõuab ära tõmmata. Ja suitsu tuleb pilvedena.

Kirvega vehkimine ja ventilaatori mängimine suitseva massi vastu ei aita. Mitte mingeid tulemusi. Ent kui ma juba alustasin, siis... Lähen koridori sildi alla «Mitte suitsetada!» ja otsustan

neid ühekaupa käsile võtta. Selsan ning vaatan ringi. Näen, üks tulebki, õrn helesinine suitsuvine lae poole tõusmas, käes mitte mingi prosta sigaret, vaid sulaselge «Kastytis». Noh, hoia alt, kohe alustame, silitan kirvet, kuid... kuulen ennast ütlevat: «Päevast! Kuidas tervis on? Kuulsin, et homme jao- tate ühiselamukohti...» Ametiõhingu- boss, see ta on, patsutab mulle sõbralikult õlale, mäletan, mäletan, ütleb, teeme selle asja korda. Vaatab mulle armsasti silma ja tõmbab sigaretti.

... Juba homme lähen komisjonikaup- lusse oma kirvest pakkuma, ainult ei tea, kas võetakse vastu, kas leidub ost- jat. Praegu on ju teised ajad, kirvega enam palju ei vehita ja kui vehitaksegi, siis vaid niisama, rohkem nagu oma lõbuks.

KESTUTIS MIKOLIUNAS
Vilniuse RÜ ajalehest
«Tarybinis studentas»
tõlkinud
BIRUTE ZELVITE

TARYBINIS STUDENTAS

Viimaks ometi! Järg Läti RÜ lehiküljele (selle pani kokku Mart Kadastik 1975. aasta sügisel) on teoks saanud tänu eesti filoloogide II kursuse külaskäigule ja selle kursuse ajakirjandusüliõpilaste ettevõtlikkusele. NB! Ka leedu nimega tütarlaps Birute on eesti filoloog, kelle kodu koguni Tartus. Pildid tegi Raimu Hanson. Toimetuses ootab avaldamist veel üks Vilniuse RÜ üliõpilaste teatritegemist tutvustav kirjatükk. Niisiis, järgmise lehenumbrini!

100 aastat J. L. Runebergi surmast

Põhjanaanabrite mõõdunud sajandi silmapaistvaima luuletaja Johan Ludvig Runebergi surmast möödub täna sada aastat. Tulevane luuletaja sündis 5. veebruaril 1804 Pietarsaaris, kuhu ta isa oli asunud elama pärast pettumist teoloogia-õpinguis ja meremeheks hakkamist. Runebergi isa- ja emapoolsed suguvõsad olid mõlemad rootsikeelsed ja rootsimeelsed ning nii kujunesid luuletaja «ärkamisajaks» õpinguaastad Turu ülikoolis, kuhu ta immatrikuleeriti pärast Vaasa gümnaasiumi lõpetamist 1822. aastal. Huvitav kokkulangevus: samal aastal immatrikuleerusid ülikooli veel kaks mõõdunud sajandi Soome silmapaistvat kultuuri- ja poliitikategelast — Elias Lönnrot ja Johan Vilhelm Snellman.

Aastatel 1823—1825 pidi majanduslikes raskustes väevlev noor tudeng maitsuma koduõpetajaleiba, kuid nood aastad Saarijärvel ja Ruovesel viisid ta kokku ka oma kuulsate lipnik Stooli lugude kesk-konnan ja kangelastega. Klassikaliste keelte õpingud Turu ülikoolis lõpetas Runeberg 1827. aastal, samal aastal tabas Turut suur tulekahju, mille tagajärjel ülikoolilinnaks ja ühes sellega ka Soome kultuurielu

keskuseks sai Helsingi. Aastatel 1830—1837 töötas Runeberg Helsingi ülikooli rooma kirjanduse dotsendina, 1830 näeb trükivalgust esimest korda vihk luulet lihtsa pealkirjaga «Dikter» (Luuletused). Runebergi varajane luule on tasemelt üsna tagasihoidlik ja ebaühtlane, selgesti on tunda Runebergi suure eeskujuna, soomerootsi luuletaja Frans Mikael Franzén (1772—1847) mõju. Kolmekümnendal aastal ongi Runebergi elus enam (kultuur-)poliitilise tegevuse kõrgajaks, luuletajana loob ta oma parima seevastu järgmistel aastakümnetel. Koos mitmete teiste noorte haritlastega kuulub Runeberg Lauantaiseura (Laupäevaseis) liik-

meskonda, kelle suurimaks teeneks Soome kultuuriloos on eelduste loomine Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (Soome Kirjanduse Seltsi) sünnile (1831). Kuigi Runeberg ei kuulunud Kirjanduse Seltsi, on ta tänu tihedale kontaktile Elias Lönnrotiga kaastegev mitmetes ajajärgu kesketes ettevõtmistes. Aastatel 1832—1837 toimetab ta «Helsingfors Morgonbladet», mille veerdudel esineb teravapilgulise ja vaheda sulega kriitikuna.

1832. aastal ilmub Runebergi esimene silmapaistev kirjanduslik saavutus poem «Pödrakütid», mida on õigusega peetud rahva elu esimeseks tõepäraseks peegelduseks kogu põhjamaade kirjanduses.

Vaatamata sõprade eestkostele ei saanud Runeberg püsivat kohta Helsingi ülikoolis ja alates 1837. aastast elas ta Porvoos, kus tegutses pensionile jäämiseni (1857) ladina keele lektorina.

Algab kirjaniku loometegevuse kõrgeriik: 1841. aastal näevad trükivalgust poemid «Jouluöhtu» ja «Nadeschda», millest esimeses võime aimata «Lipnik Stooli lugude» piirjooni, teine, Vene-aineline tuletab aga eriti oma lõppplahendusega meelde Puškini «Kapteni tüdruku». 1844. aastal ilmub veel poem «Kuningas Fjalar» ning 1848. aastal Euroopa revolutsiooniliste sündmuste eelõhtul Runebergi silmapaistvama teose «Lipnik Stooli lugude» esimene osa (teine osa ilmus 1860. aastal). Lipnik Stooli kuju loomisel on kirjanikule olnud ees-

kujuks 1808.—1809. aasta sõja veteran allohvitus Pelander, kellega ta oma kodukooliõpetajateel kokku oli puutunud. Stooli lugude mõlemad osad sisaldavad siirast isamaaluulet, ühislaule Soomele ja soomlastele. Paljud mainitud kogudes ilmunud luuletused kuuluvad siiaaani soome luule klassikasse, paljud on viisistatuna üldtuntud. Kuigi Runeberg kirjutas rootsi keeles, ilmus suurem osa ta loominguist peagi ka soomendatult ja on mõjutanud lisaks kogu soomerootsi kirjandusele ka Eino Leinot, Otto Mannist, Veikko Antero Koskenniemi jmt. soome luuletajaid.

Oma vormitäiuslikus luules ühendab Runeberg soome rahvaluule, antiikkirjanduse, Lääne-Euroopa ja rootsi romantismi kogemused, andis ilukirjandusliku vormi ajastu otsingule ja ideaalidele, lõi põhja kogu hilisemale soome luulele.

Runebergi mõju on ulatunud ka Eestisse: kolme ta luuletuse saksandused ilmusid juba 1847. aastal Tartus liberaalse linnakodanluse häälkandjas «Das Inland», Kreutzwaldi «Viru lauliku lauludes» leidub ühe Runebergi luuletuse mugandus («Leinaja tütarlaps»).

1863. aastal tabas Runebergi halvatus, kirjanik suri 6. mail 1877. Runebergi matused kujunesid suureks rahvuslikuks manifestatsiooniks. Austades ja meenutades oma ajastu progressiivset luuletajat ja kultuuritegelast tähistavad soomlased iga aasta 5. juulit Runebergi päevana.

TOIVO KULDSEPP

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

MARJU LAURISTIN, filoloogiakandidaat, žurnalistikaõppejõud

1. Ülikoolis tegeldakse peale ajakirjanduse õpetamise ka ajakirjanduse uurimisega. Millised on selle töö põhisuunad?

Iga ajakirjanduse õppejõud on meil tegev ka ajakirjandusalases uurimistöös. Oleme seni põhiliselt tegelnud ajalehtedega, eeskätt «Edasiga». Peamiseks suunaks on olnud ajalehtede lugejaskonna huvid ja ootuste selgitamine ning siit lähtuv ajakirjanduse sisulise ja vormilise külje vaatlemine n.-d. lugeja pilgu läbi. Nende uurimiste alusel on praegu valminud kolm kandidaadiväitekirja, veel kolm on teoksil. Ka uurimustele diplom- ja kursusetööde nimekirja on juba kaunis pikk.

2. Mida neist uurimustest osavõtt üliõpilastele annab?

Küsitlustest osavõtt ja hiljem tulemuste kokkuvõtmine peaks tulevasele ajakirjanikule muutma reaalselt tajutavaks tema mõttelise suhtlemispartneri — lehe lugejaskonna, raadio- ja teleauditooriumi. Täna ajakirjaniku jaoks ei eksisteeri ju enam «laia» või «lihtsat» lugejat.

Uurimused võimaldavad juba õppimise ajal näha, millised seaduspärasused valitsevad auditooriumi jaotumisel kindlate huvidega, nõudmistega, harjumustega gruppidesse ja tüüpidesse. Arvan, et nende tundmine kuulub kaasaegse ajakirjaniku professionaalsete põhitadmiste hulka, samuti kui oskus ajakirjanduse sisu ja vormi süstemaatiliselt analüüsida, siin ilmnevat tendentse eritleda ja hinnata. Ning võib-olla kõige olulisem, mida selline uurimiskogemus annab ka neile, kelle jaoks teoreetilised huvid pole määravad, on mõtlemise treening, harjumus toetuda täpsetele faktidele, kontrollitud tendentsidele, mitte aga «tunde järgi» kujunenud arvamusele või juhumuljetele.

3. Žurnalistikaüliõpilaste osavõtt nendest uurimustest on sageli lõppenud küsitluse läbiviimisega. Kas poleks mõeldav osaleda ka tulemuste sisulisemas arutelus? Mida arvate mõttest luua selleks OTU žurnalistikaring?

See mõte on üsna teostatav. Arvatavasti asutamegi ringi juba sügisel. Ringi liikmed saavad võimaluse teha iseseisvaid uurimusi, arutada ajakirjandusteooria küsimusi. Kindlasti on kavas korraldada ka vaidlusiõhtuid, aktuaalsete sotsiaalsete ja kultuuriprobleemide üle.

4. Kas peate oskust teoreetiliselt mõelda ajakirjanikule tingimata vajalikuks?

Mingil määral on see muidugi isiksuse eripära küsimus. Igaüks pole loodud teoreetikuks, ja mõnigi teoreetik ei suuda oma mõtteid kaaskiskuvalt kirja panna. Kuid siiski olen veendunud, et olla hea ajakirjanik tähendab tänapäeval eelkõige oskust näha ühiskonna ja inimeste olulisi probleeme ning võimet nende üle sügavalt ja isikupäraselt mõelda.

Igapäevane toimetaja ametki eeldab ajakirjanikult tulevikus kindlasti küllalt suurt teoreetilist pagasit, et osata materjale probleemset planeerida, nende sisu ja vormi sihipäraselt kujundada vastavaks auditooriumi eripärale ja ühiskondlikule vajadusele. Praegu on paraku ka ajakirjandus süüdlane selles, et suureneb tarbetu informatsiooni uputus ning samal ajal süveneb teabevaesus.

5. Mida soovite oma õpilastele ajakirjanduspäeva puhul?

Et nad vähemasti stuudiumi lõpuastaks tunnetaksid selgesti, kui suur kaal on sõna «ajakirjanik» tähenduses mõistel «aeg». Aeg kujundab nõuded ajakirjandusele, kuid ajakirjandus omakorda kujundab inimeste ettekujutust meie ajast, selle probleemidest ning püüdlustest. Süvenegu siis õpiaja jooksul vastutustunne oma kaasaegsete ja ajaloo ees, tunne, mis teeb reasulmehest tõelise ajakirjaniku.

Oleme kahekümneaastased

Juba sügisel, kui «rebasena» endale sobiv spordiosakond tuli valida, ja liisk naisvõimlemise kasuks langes, kuulsime oma õppejõult Anneli Ojastelt eesootavast suurejoonelisest esinemisest «Vanemuise» laval. Ei osanud arvata, et kujutluselise kirgastunud suupäev nii kähku kätte jõuab. Seda selgemalt jõuab äratundmisele: kui vaim valmis, ei tohi ka liha nõder olla.

26. aprilli varahommikust saadik sagisid RAT «Vanemuise» laval, lava taga ja mujalgi kirevates trikoodes tütarlaste graatsilised parved. Prooviti valgustust, lihviiti veel viimaseid samme...

TRÜ naisvõimlemise osakonna 20. aastapäeva tähistava ülesastumise avas võimlemise kateedri juhataja dots. Helmut Valgmaa. Seejärel võttis sõna ülikooli rektor prof. Arnold Koop, kes toonitas süstemaatilise võimlemise vajalikkust isiksuse harmoonilisele arengule, selle vajalikkust, «mis teeb noorest neist imekauni olendi». Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu tervisepordi osakonna instruktor G. Vassiljeva andis üle aukirjad Ethel Kudule, Hilja Tidriksaarele ja Linda Jaansonile. VSÜ «Kalev» Kesknõukogu autasustas tubli töö eest õppejõude Reet Linkbergi, Anneli Ojastet, Lilja Vestret ja muusikalist konsultanti Mare Altrovit. TRÜ spordiklubi tõstis esile järgmist üliõpilastest entusiastid: Ülle Kool, Margot Poome, Mare Hansi, Eve Raeste, Ilona Loit, Kristin Lamp, Reet Mandel, Silvi Niinemäe, Pille Porila ja Maire Lomp.

Põhimõttel lihtsamalt keerulisemale esinesid õhtu esimeses osas peamiselt väiksema ettevalmistuse saanud rühmad. Saatemuusika oli seekord valitud eesti kerge muusika raudvarast (A. Oit, R. Valgre, U. Naissoo, A. Tamme, L. Tauts). Nagu ütles Ethel Kudu, olevat Lääne slaagrid juba piisavalt ära tüüdanud. See väide leidis kinnitust ka vaatajate hinnanguis. Uudsus pakub ju alati värskendust. I osa kava, üldpealkirjaga «Etüüde naisvõimlemise harjutusvarast», oli põhijoontes jaotatud nii, et I kursuse võimlejad näitasid üldist harjutusvara, II kursuse demonstreeris hüppeid, vahenditega kavu esitasid III—III kursuse tudengid. II pooles võis näha naisvõimlemist juba virtuoossemal tasemel. Pearõhk oli asetatud plastikale, liigutuste sujuvusele ja paindlikkusele. Programm koosnes üksiknumbritest, saatjaks kirev muusikaline taust. Huviga jälgitavaid kavu pakkusid külalisesinejad

EPA-st (juhendaja Helvi Varendi) ja TPedl-st (Anneliis Leius). Kõige meenumakam kujunes karaktervõimlejate etteaste,

Veldi ajalugu.

Alus naisvõimlemisele pandi ülikoolis 1956/57. õ. a. umbes 50 entusiastiga, eesotsas naisvõimlemisele tänaseni truuks jäänud Ethel Kudu ja Hilja Tidriksaarega. 1960. a., kui ala juba kindla pinna oli võtnud, tulid juhendajateks juurde Linda Jaanson ja Lilja Vestre. 1960. aastast on muusikaliseks konsultandiks Mare Altrovit, kellele kõikjal palju kiidusõnu lausuti. Täna on ülikooli naisvõimlejate pere kasvanud ligikaudu 500-liikmeliseks.

KART TONISSON

Kes ütles, et vihm on paha?

Armastan sajuseid ilmu. Siis ei ole vastikut tolm ja tänavadki on vaiksemad. Aga inimesed, nemed on hoopis kummalsed. Käivad harikisjalu ja tõstavad naljakalt oma botikuis jalakesi. Kõik nad on kui tumedad tagedusepuntrad, kes tormavad edasi midagi märkamata ja tähele panemata.

Ohelt selliselt tahaksin üles leida

ta vihmavarju alla peidetud silmad ja naeratada. Tema aga paljastab pahameelest hambad, tõmbab mantlikrae kõrvuni ja jookseb üle lompide hüpates bussi peale.

Rumal oled... Milleks see umbne märgi inimesi täiskülitatud buss, kui on olemas nii suurepärane autotuledest särav asfalt, kui õhk on nii puhas ning hingata nii hea. Ja tunned, kuidas su vihmapiiskadest pärlendav nägu õhetama lööb.

Noormehed, kas te olete märganud, kui ilusad on siis tüdrukud?

Kas ütles, et vihm ei kõlba kusa-gile?

Nüüd kevadel vajab kõik tarkav elamiseks tema jõudu. Pärast sellist sajast ööd on hommik selge ja särav. Muruplatsid on ergemad, kõnniteed puhtamad. Sellist hommi-ku armastame ju kõik.

Eile õhtul aga torisesime mustade jälgede pärast, poritüüpi pükisäärte pärast, läbiligunenud mantlihõlmade pärast... Olime täis suurt riuraginat.

Milleks?

Kas keegi ütles, et vihm on paha?

AIME JÕGI

Enne kui need pildid mairongkäigu aegu tehti, kogunes ülikoolipere läinud reedel aulasse aktusele. Päevakohase kõne pidas meditsiinidoktor professor Akivo Lenzner. Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak luges ette meie KKEH ministri käskkirja. Selles avaldati kiitust vanemõpetaja Gustav Liivile ja vanemlaborant Helga Hansenile. Minister

avaldas kiitust ja premeeris Felix Valget, Jevdokia Bondarit, Gustav Lippingut ja Juhan Tulli.

Tullio Ilometsa fotod ei vaja vist erilisi kommentaare. Kes vasakpoolsel pildil olid siiski ei tunne, neile olgu öeldud, et sellel on meie neli prorektorit.

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

VARJE SOOTAK,
ajalehe «TRÜ» toimetaja kt.

Võib julgesti öelda, et selle õp-
peaasta lehes on kõige enam aval-
datud sügisel I kursust alustanud
ajakirjanduse eriala üliõpilaste
kaastöid. On ju meie leht ka nende
praktikabaas. Peale kirjatükide
redigeerimise ja ajalehe maketi te-
gemise samuti koht, kus nii mõne-
gi esimesed arglikud lood trükimus-
ta näinud. Kuigi rektori käskkirjas
neist ainult kahele tänu avaldatakse,
on virgemaid enam. Julgen
arvata, et mõnigi neist on oma
esimese ülikooliaasta jooksul roh-
kem kirjutanud kui mõni teine
terve viie aastaga. Väikesel sel-
gituse tahaks aga teha. Olen kuul-
nud vahel arvamust, et mis nüüd
viga, oleme lausa päästetud. Viie
aasta pärast on meil missugused
ajakirjanikud! Argem siiski unusta-
gem, et igal kevadel lõpetab üli-
kooli umbes pool tosinat žurnalisti.
Ja kui ka kõik neist oma erialal
edaspidi ei tööta, pole selles mida-
gi imelikku. Kutsesobivus ülikoolis
alati ei selgu. Et neid eriharus vä-
he on, paistab see ehk enam silma.
Kuid mitu kooli suunatud pedagoogi
sinna hiljem tööle jääb!

Tänavugi hakkab ülikooli lõpetama
neli ajakirjaniku: Olav Osolin, Mart
Ummelas, Aime Taevere ning Raul
Rebane. Kaks IV kursuse žurnalisti
Pärja Keskküla ja Margit Rehema suu-
nati õppima Moskva RÜ žurnalistika-
teaduskonna juurde. Aune Kulikova samalt
kursuselt teeb juba mitmendat aastat
malevalehte ja ega Mart Kadastiku pu-
blitsistika ja omanäolised telesaated tea-
mata ole. Ester Sank III ja Raimu Han-
son II kursuselt töötavad praegu poolal
korrespondendi kohal silmsamas toimetu-
ses. Õppetöö kõrvalt ei ole see muidugi
alati kerge, aga nad tulevad kenasti
toime. Nemat on ka «Edasis» «Üliõpi-
lasveerge» aidanud kokku panna. Peale
nende on muudegi erialade üliõpilasi, kes
oma teaduskonna elu teistele lehe kaudu
teatavaks teinud või südamele pakitsevaid
probleeme avaldanud. Mõned nimed: Hal-
lar Lind, Raivo Palmaru, Trilnu Poolak
jt. Meie lehele on ka ettevalmistuskur-
susel õppijad kaastöid teinud — need,
kes tahaksid suvel ajakirjanduseriala
valida.

Kahjuks võib noor üliõpilasautor
mõnigi kord alt vedada ja lubatud
loo selleks päevaks, selleks kella-
ajaks toomata jätta. Nii on ka see-
sama leht ühe niisuguse lubatud
kaastöö võrra vaesem. Need on aga
üksikud erandid ja senine praktika
näitab, et ka tulevane ajakirjanik
saab ise üsna pea selgeks, mis
tähendab teise inimese tühi luba-
dus.

Aga ajakirjanduse päev ise oli
meile tavaline tööpäev. Hommiku-
poolikul olime trükikojas lugema
toimetuses värskeid ajalehekülgi.

ÜPP arstiteaduskonnas

(Algus 1. lk.)

ja kutsuma komsomolibüroole, et
selgitada, mis põhjusel on neil
ÜPP atestatsioon sooritamata.

Arstiteaduskonna komsomolibüroo
on välja töötanud rea ettepanekuid
ÜPP atesteerimise hindamissüsteemi
täiustamiseks. Liiga palju üliõpi-
lasi on saanud seni hinde «väga
hea». See aga ei peegelda tegelik-
ku olukorda. Hindamisel peab en-
nekoike arvestama tehtud tööd, aga
mitte ametit, mis kellelegi on usal-
datud. Tuleb hinnata ühekordseid
üritusi, mida üliõpilane on organi-
seerinud, ent mitte ühiskondliku
ülesande omamist kui niisugust.
Sel juhul võiks iga üliõpilane saa-
da hea hinde ka siis, kui tal ei ole-
gi pidevat ühiskondlikku ülesannet.
Samuti tuleks kõigil kursuste ja
osakondade büroode liikmetel mär-
kida arvestusraamatusse iga organi-
seeritud üritus eraldi. Meie komso-
molibüroo soovib hindamisel ar-
vestada ka ürituse ulatust. Veel on
ettepanek kasutada ÜPP arvestuse
raamatus traditsiooniliste õppetöö
hinnete «5», «4», «3» ja «2» asemel
hindeid «väga aktiivne», «aktiivne»,
«vähemaktiivne» ja «passiivne».

TOOMAS TIKK,
arstiteaduskonna komsomolibüroo
ideoloogiasektori juhataja

Geomeetrilise kunsti näituselt

Geomeetrilise kunsti näituseks võib nimetada vana kohviku kamina-
saalis eksponeeritud Siim Annuse, Urmas Miku ja Andrus Rõuki töid,
ehkki see on mõnevõrra meelevaldne, sest kahjuks pole meil veel täpset
terminoloogiat uusimate kunstnähtuste käsitlemisel.

Näituselt nähtu tõlgendamise hõlbustamiseks oleks tululik kasvõi
ülimalt konspektiivne lühiekskurs nonfiguratiivse (nonrepresentatiiv-
se, abstraktse, objektitu; erinevustena konstruktivsem, suprematism)
kunsti arengukäiku, mis aga ajaleheartikli piiratud mahu tõttu mõis-
tagi võimatu on.

Oma pildidel loovad noored kunstnikud motive, uut reaalsust. See-
juures on ilmne, et nad saavad lähteimpulsid ümbritsevast tegelikkus-
sest, sest kasutatavad valdavalt kergesti äratuntavaid tegelikkuse kujun-
deid, tihti küll deformeeritud kujul. Igahel on väljas kuus lehte, mis
võimaldab põgusa pilguheite nende püüdlustesse.

Kõige ühtlasema mulje jätaavad SIIM ANNUSE arhitektoonikaprint-
siipidest lähtuvad tööd. Vahest ka seetõttu, et väljapanek toimub täie-
likult ühes maneeris lehtedest. See tekitab tunde, et ta on jõudnud oma
eneseväljenduspüüdlustesse mingile kindlale veendumusele. Neis linna-
keskkondi kujutavais visioonides on tunda peent kompositsioonivaistust.
Ülejäänud autoreil on mitmes maneeris katsetusi.

ANDRUS RÕUK on esitanud kaks kolmepildilist muutumisprobleemi
käsitlevat sarja. Esmalt köidab tähelepanu šriiti kasutatav pildikolmik,
kus liikumismulje on saavutatud eelkõige pildilt pildile, kuigi ka igas
pildis endas on küllaltki pinget. Teistkordselt vaadatuna tundusid aga
«näod» sisemise dünaamikaga, mis saavutatud mõneti futuristliku frag-
menteerimisega, isegi huvitavamad. Neis pole futurismile omast üle-
kuhjatust ega afektsset värvitsemist, mistõttu mõjuvad üheaegselt õhu-
liselt ja kontsenteeritult.

Ebamääraseim mulje jäi URMAS MIKUST, kellelt oli, võiks öelda,
3X2 pilti, kuigi värvikasutuse tõttu tundusid neli neist ühtekuuluvu-
tena. Siiski peaksin huvitavamaks ja perspektiivikamaks neist geomeet-
riliste vormide projekteerimisega («Püramiidid») või nende vormide
suurendatud fragmentide esitamisega («Siluett ruumis») täidetud lehti.
Veelgi huvitavamad on ülejäänud kaks lehte («Konstruktsiooni hä-
vitus»), kus kõrbe-musta konfiguratsioonid loovad pingestatud teroiku,
milles on tugevasti tunda nonfiguraalse kunsti traditsiooni.

Spartakiaad finišisirgel

Teaduskondadevaheliste korvpal-
livõistluste põhjal arendasid edu
tulevased juristid, kes meeste tur-
niiri esikoha eest said juurde 15
ja naiskonna 5. koha eest veel 9
punkti. Lähematest konkurentidest
sai majandusüliõpilaste naiskond
2. koha ja 12 punkti, kuid nende
meeskonna kontosse kanti vaid 0,5
punkti.

Bioloogide-geograafide
meeskond pälvis 5. kohaga 9 punkti,
naiskond loositi küll tabelisse, kuid
väljakule ei jõudnud ja seepärast

jäid ka punktid saamata. Kõige
nooremad kehakultuuriüliõpilased
demonstreerisid jätkuvat võistlus-
vaimu 4. kohaga nii naiste kui
meeste arvestuses, said senisele
kogusummale juurde 20 punkti ja
tõusid nüüd üldkokkuvõttes teisele
kohale. Korvpallturniiri edukaim
võistkond oli hoopiski spordimedit-
siini osakond naiste konkurentsis
ja 2. kohaga meeste arvestuses.
Spordimeedikud said 27 punkti ja
tõusid üldises pingereas 12. kohalt
viie astme võrra kõrgemale.

Ajaloolaste spordipäevadest

16.—17. aprillil toimusid iga-aas-
tased ajaloolaste spordipäevad. Tra-
ditsioon on olemas. Tänavu püüdis
me traditsiooniliseks muuta ka ko-
ha: «Linda» kolhoosi.

Majand on tuntud: maamehed
teavad seda kui suurepärase kana-
farmiga kolhoosi, linnamehed aga
rohkem 1975. a. vabariikliku pre-
mia saanud administratiivkomplek-
si järgi. Ja seal selles kaasaegses
ja võrumaalikult uhkes hoones me
oma spordipäevad maha pidasime.

gi. Spordisaal on päris ehtsa korv-
palliplatsi mõõtmetega, tribüünidki
tipp-topp. Spordipäevade korralda-
misel lähtusime kursustevaheliste
võistluste printsiibist ja turniirisüs-
teemist. Loosimine käis kähku, va-
hepeal olid mängijad oma kätt juba
korvirõnga ja palliga harjutanud.
Peakohunikuks valisime ühel häälel
osakonna spordimetseeni prof. Su-
lev Vahre.

Korvivõistlused algasid dramaati-
liselt: esimese hulgas pidi kerge

Rõõmu jooksust ja kevadest

Kui kolmapäeva õhtul Tähtverre kevadkrossi jooksma läksin ja pargi
poolt tulevatelt tuttavatelt kehakultuuritundengitelt tulemuste kohta
pärusin, siis kuulsin üllatusega — ei, nemad täna ei jookse ja homsele
järelkrossile pole kah plaanis minna. Olin siiralt imestunud. Kas siis
tõesti asi juba niikaugele, et ka läbi ja lõhki spordihimused on lange-
nud üldisesse tegevusetuse ja mitte-tahta-osa-võtta-meeloollu? Siis aga
nägin midagi, mis tolle surmtõise näoga öeldu reetis, märkasid til-
lusest naerusädet silmades ja muiet suunurgas. Nendel olevat plaanis
maha pidada oma jooksupäev.

Ja teoks ta saigi. Reede varahommikul nägid kindlasti paljud suurt
rühma rõõmsameelseid inimesi otsusekindlalt Tähtvere poole sammus-
mas. Need nad olidki. Välja oli tulnud terve teaduskonnaga, dekaani ja
prodekaanidega esireas. Kaasas loosungid, transpandid, ja mis kõi-
ge tähtsam, hea tuju. Prodekaan Valter Lengi abiga oli muretssetud
infobuss, mis vahelduseks muusikati pakkus. Kenasti olid korda teh-
tud võistluspaigad. Kokkuleppele oli saadud ka ilmataadiga: terve
võistluspäeva jooksul eretas taevast soe kevadpäike.

Jooksurajal oli ka ülikooli populaarseimaks sportlaseks tunnistatud
Fjodor Koltšin. Vastastega oli rinda pistma tulnud endisaegne jook-
sukuulsus, praegu kehakultuuriteaduskonna kergejõustiku kateedri va-
nemõpetaja Ants Nurmekivi. Ülikooli värvapallimeeskond jooksis ter-
ves koosseisus, eesotsas treener Rein Rõõsiga. Tuldi, et tunda rõõmu
kevadest, ilusast ilmast ja muidugi väikesest kehalisest pingutusest,
jooksust endast.

Alustasid õppejõud. Kavas olnud täpsusjooksus olid nii naiste kui
meeste osas paremad lihastalitluse laboratooriumi võistlejad. Tuntud
jooksumees Tõnis Matsin läbis distantsi täpselt kavandatud ajaga.

Tudengitest tulid võitjateks Kersti Toode ja Ivar Hanvere, kursuste
arvestuses oli ülekaalukalt parim I kursuse võistkond. Välja oli tulnud
sajaprotsendiliselt, koju ei jäänud keegi!

Et mõeldud päev täie ette läks, selles ei kahelnud pärast võistluste
lõppu mõnuses rammestuses kodu poole sammudes vist keegi. Heaks
traditsiooniks ta jääda võiskil Miks mitte ka teistele teaduskondadele.
PRIIT JOGI

Venia legendi

Majandusteaduskonna rahvama-
jandusharude ökonomika kateedri
dotsendi kt. Aino Siimoni *venia le-
gendi* loeng teemal «Tööprotsessi

efektiivsus ja kaubanduses» dotsen-
di teadusliku kutse taotlemiseks
toimub teisipäeval, 17. mail kell
15.15 Nooruse tn. 9 aud. 406.

prof. kt. HEIKI MÜÜR,
majandusteaduskonna dekaan

ving»), kus kõrbe-musta konfiguratsioonid loovad pingestatud teroiku,
milles on tugevasti tunda nonfiguraalse kunsti traditsiooni.

Muidugi pole kindel, kas neis teis sisalduv emotsioon, teade, on-
vatajale tuntav. Kas autorid on püüdnud mingit emotsiooni vahendada
või hoopis teadlikult tekitada vaatajas emotsionaalse esteetilise rea-
geeringu. Pildid võivad jätta meid õigegi neutraalseks. Ühelt poolt on
see tingitud publiku vähesest harjumusest ja informeeritusest. Teiselt
poolt ei pruugi ka tööd ise taotlusi piisavalt ilmetada. Kunstiajaloo-
sti on teada, et näiteks nonfiguratiivse kunsti tekkel olid loojad ise
aktiivsed oma ideede propageerijad ka verbaalses vormis (artiklid, ma-
nifestid, traktaadid). Küllap oluks kasulik, kui ka antud väljapanek-
kuga oleks kaasnenud oma printsiipide tutvustamine lisaks piltidele
veel selgitava kirjatüki näol näiteks kohviku uksele. See polnuks kasu-
lik mitte ainult vaatajaile, vaid ka tegijaile, sest kirjutamine nõuab
printsiipide läbitöötamist, selgitamist, mis edaspidises võinuks ainult
positiivselt mõjuda.

Kui lähtuda ideest, et teadus ja tehnika ja teaduslik-ratsionaalne
mõtlemisstiil iseloomustavad käesolevat sajandit ja on põhilisteks prog-
ressi saavateks nähtusteks, siis tuleks ka kunsti vaadelda ajastu (elu)
stiili seisukohalt.

Teadus on oma olemuselt funktsionalistlik, siin kehtivad ökonomi-
suse printsiip, mille kohaselt üht või teist nähtust tuleb kirjeldada vä-
hima arvu mõistete, ja objektiivsuse e. impersonaalsuse printsiipi,
mille kohaselt katse, teooria ei tohi sõltuda selle läbiviijast, väljamõt-
lejust; katse peab olema korratav, teooria uuesti tuletatav.

Lõppede lõpuks oli impersonaalsus, universaalse ilu objektiivne väl-
jendamine ka mittefiguraalse kunsti üks põhilisemaid printsiipe.

Sellelt vaatekohalt on ka kõnealune näitus igati kaasaegse elutunne-
tusega. Siin kujutatakse urbanistlikke nähtusi, püütakse väljendada dü-
naamilisi protsesse, kujutatakse lihtsaid geomeetrilisi kehi ja struk-
tuure ning kõike seda küllaltki puristlikult ja kaalutlevalt.

Hea võimaluse võrrelda kahte kunstinähtust annavad kõnesoleva
näitusega peaaegu samaaegselt kohviku vahesaali ülesriputatud graa-
filised lehed. Igal vaatajal on võimalik otsustada, kumb suund vastab
enam tänapäeva rütmidele ja eposi elutunnetusele, kumb on stiilsem.

Lõpetuseks on sobiv ära tuua J. Borevi raamatus «Esteetika» esita-
tud mõte: «... progress kunstis avaldub selles, et kujundilise mõtle-
mise tüüp jõuab sellise tasemeni, mis vastab praegusele komplitseerunud
maailmale.»

MARTTI PREEM

Paremustabelis on soliidne edu-
maa juristidel. Järgmised kolm
võistkonda pretendeerivad sisuli-
selt ainult teisele ja kolmandale
kohale. Liidritest on maha jäänud
matemaatikud ja viimastest võib
mööduda isegi mitu teaduskonda.
Äge rebimine käib ka tabeli lõpu-
osas.

Enne kergejõustikku näeb järjes-
tus välja niisugune:

1. Oigust.	104
2. Kehakultuurit. I	90
3. Majandust.	89,5
4. Bioloogia-geograafiat.	85
5. Matemaatikat.	67
6. Arstit.	59,5
7. Spordimeditsiini osak.	57

8. Filoloogiat.	53
9. Ajaloost.	61
10. Füüsika-keemiat.	44
11. Kehakultuurit. II	41
12. Kehakultuurit. III	41
13. Kehakultuurit. IV	36
14. Oppejõud	33

Kõik pannakse paika 16. ja 17.
mail kergejõustikuvõistlustega
TRÜ staadionil. Juhendi kohaselt
võib igale distantsile ja alale väl-
ja panna piiramatu arvu võistle-
jaid. Veel 26. koht individuaalala-
del ja 13. teatekomando toob võist-
konnale punkte.

VALTER LENK

«vigastuse» tõttu areenilt lahkuma
aspirant Tiit Rosenberg. Muidu
läks kõik hästi, valitses tõeline
võistlusvaimustus. Mängudele ela-
sid pingeliselt kaasa kursuste tütar-
lapsed ja teine «vigastatu» — III
kursuse rivistlöödud mängija Too-
mas Püvi.

Veelgi pinevamaks ja põnevamaks
kujunes naiste jalgpalliturniir. Jalp-
pallist oli asi muidugi kaugel: plats
oli väike ja mängureeglites kõigil
asjaosalistel õige ähmane ettekujut-
tus, aga värv ja pall olid olemas.
Ja võistlusind ka.

Esimese päeva lõpul olid kõik mõ-
nusalt väsinud ja masseerisid harju-

matusel valutama kippuvaid lihä-
seid. Ohtul peeti maha ka mälu-
mäng. Võtmeküsimus: kes Tartu
ülikooli rektoritest on tulnud Eesti
NSV meistriks ja millisel spordialal?
Tänu õigele vastusele õnnestus II
kursusel oma aasta nooremaid kol-
leege punktiga edestada ja võita.
(Vastus: A. Koop võrkpallis.)

Järgmisel hommikul peeti finaali-
mängud. Võitjaid premeeriti tortide-
ga. Usun, et kaotajadki jäid iseen-
da ja üritusega rahule, sest igavle-
da ei tulnud kellegi.

KRISTA SAAR,
ajaloo II k.

TRÜ spordipäev

15. mail kell 9.30 kogunetakse
V. Kingissepa tänavale, et rivistu-
da teaduskonniti oma embleemi ja
dekaani taha ja osa võtta rongkäi-
gust läbi linna (kell 10).

Kalda tee ja Sõpruse puistee
nurgal minnakse matka korras
Luunja pioneerilaagri poole, kus
tänavu toimub spordipäev.

Spordipäeva kava algab kell 12.
Avasõnad rektorilt, komsomolikomitee
sekretärit ja spordiklubi esi-
mehelt.

EÜE-77

Oleme oma lehes rääkinud EÜE
päevadest Tartus. Lähemad küsimi-
sed kus? mis? ja millal? saavad ka
kohe vastuse.

12. mail ohutustehnika eksam.
Kell 16 Sakala piirkond, kell 17
Tallinna, Rakvere, Väinamere ja
Harju piirkonnad.

Ohutustehnika eksam jätkub ka
13. kuupäeval... Head põrumist
kell 16 Tartu piirkonnale ja kell 17
lõunaestlastele. Järeleksamit või-
malust ei anta kellelegi, stipist il-
majäämist asendab malevasuvest
ilmajäämine. Tartus astugu eksami-
laua ette ikka ainult Tartu tuden-
gid.

Laupäeval, 14. mai toob kaasa
malevasuve piduliku avatseremooni-
a ülikooli uue raamatukogu juu-
res. Algus kell 8.50. Kell 10 alusta-
takse tööd laupäevakuobjektidel.
Tööle läheb igast piirkonnast 110

Edasi massivõimlemise kavad ca
600 üliõpilaselt, rahvatantsijatelt ja
õppejõududelt ning teaduskondade-
vahelised võistlused meeste kory-
pallis, naiste võrkpallis ja rahvaste
pallis, orienteerumises ja laskmi-
ses. 10x100 m teatejooksuvõistlus
ja võimalus mitmel alal täita VTK
normatiive.

Toredale päevale lisaks pakutakse
sõõgipoolist nii puhvetist kui väli-
kõõgist.

Ja kui jaksu, võib kaasa lüüa ka
diskos.

Niisiis, valigem parimad oma
võistkondadesse, siis on võistlus
hoogsam ja põnevam, matkama tu-
levad aga kõik.

TRÜ spordiklubi

malevast. Puhkeõhtu algab kell
20 klubis.

15. mail toimub atesteerimine
ELKNÜ TRÜ komitees:
kell 8—10 Tartu, Lõuna-Eesti,
„ 10—12 Sakala,
„ 12—14 Väinamere, Rakvere,
Harju ja Tallinna rühmadele.

Teavet jagavad EÜE sektor
komsomolikomitees ja Viljar Raid-
la. AUNE KULIKOVA

NB!

Täname ajalehe kujundasid I kursuse
ajakirjandusüliõpilased Tiiu Klaas,
Raivo Lott, Mati Määrits ja Aarne Ran-
namäe.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийкли Юликоол» («Тар-
гуский государственный университет»)
Орган парткома, ректората, комитета
ЛКСМ и профкома Тартуского госу-
дарственного университета, г. Тарту
Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk.
Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbr
hind 2 kop. Tell. nr. 2373. MB-03579.

AR
Fot. K. Kautsvaldi
nimetuse muutus
Reinholdi

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16

Reedel, 13. mail 1977

XXIX aastakäik

SPORDIPÄEV KUTSUB KÕIKI!

Õppeaasta viimane üleülikooliline traditsiooniline massiüritus — spordipäev — toimub ka tänava pühapäeval, 15. mail looduslikult kaunis Tartu nädissovhoosi pioneerilaagris Luunjas.

Möödunud aastal kõigile osalejatele selline ürituse läbiviimise vorm meeldis. Tänavu on spordipäeva sisu veelgi mitmekessem ja sisutihe, seega peaks meeldima veelgi rohkem ning võib loota, et koju linnamüüride vahele ei jää ükski üliõpilane, teenistuja ega õppejõud. Eelmiste aastate kogemusi arvesse võttes on ka teaduskondade võistkonnad tänava tugevamad ning paremini organiseeritud.

Spordipäeva kava on järgmine:

kell 9.30 koguneme V. Kingissepa tänavale ja rivistume teaduskonniti 6 kaupa kolonni, nii et ees on dekaan, siis teaduskonna embleem, teenistujad-õppejõud ja üliõpilased (naisüliõpilased eespool);

kell 10 rongkäik läbi linna kuni Kalda tee ja Sõpruse pst. nurgani. Siin tuleb täita osavõtjakaart (kaasa võtta kirjutusvahend) ja siis matka korras läbi Ihaste Luunja poole. Kohale jõudes leiab iga matkaja oma teaduskonna embleemi järgi ja vahetab osavõtjakaardi matkatunnistuse vastu;

kell 12 avab spordipäeva rektor prof. A. Koop, tervitussõnad komsomolomitee sekretärit K. Liivilt ja spordiklubi esimehelt A. Vaiksaarelt;

kell 12.15 etteasted naisvõimlemise osakonnalt, rahvatantsukollektiivilt, sportvõimlejatelt, õppejõududelt, üldise kehalise ettevalmis-

tuse osakonna üliõpilastelt ja enesekaitset demonstreerijalt;

kell 13 meeste korvpalli välkturniir, naiste võrkpalli välkturniir;

kell 13.30 10×100 m teatejooks;

kell 14 naiste rahvastepalli välkturniir (8 osavõtjat), meeste jalgpallis arstiteaduskond ja ülikooli koondis, orienteerumine (osavõtjate arv piiramatu, arvesse läheb 5 parema võistleja aegade summa), laskevõistlus (5 võistlejat à 5 lasku, punktid summeeritakse).

Võitnud võistkondi ootab väga maitsev auhind, kell 15 disko TRÜ klubilt.

Kogu päeva jooksul on võimalik sooritada VTK normatiive käteköverdamises ja kaugushüppes. Samuti võib iga soovija proovida silma ja kätt õhupüssist laskmisel.

Et päev on pikk, siis on kohal väliköök maitstva supiga ja autopuhvet karastava joogiga.

Väljakud on dekoreeritud ja radiofitseeritud. Jääb vaid soovida: rõõmsal meelel ja julgel sammul kõik matkarajale, spordiväljakutele ja diskole, jõudu ja edu!

UNO SAHVA,

TRÜ rahvaspordi nõukogu esimees

Rektor õnnitleb

kehakultuuriteaduskonna pedagoogi Feliks PARRET 70., spordifüsioloogia kateedri dotsenti Arnold VAIKSAART, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemõpetajat Udo KOLKI, krüogeenijaama inšeneri Ivar KURVITSAT ja riidehoidja Helga KINKU 50. sünnipäeval.

Ministri käskkiri

KKEH minister avaldab seoses 50. sünnipäevaga tänu kauaaegse kohusetundliku töö eest riidehoidja Helga KINGULE ning premeerib juubilari.

Suvenmalev

I kursuste kursusevanemad ja komsomolisekretärid, komandörid ja komissarid!

Koguneme ELKNÜ TRÜ komiteesse esmaspäeval, 16. aprillil kell 14.

SPORDIPÄEV KUTSUB KÕIKI!

60/TAGASIIVAADE

Esimesed kommunistlikud laupäevakud

«Oma kohustuse täitsime me täpselt: järgmistel laupäevakutel kogunesime ikka kella kaheksaks, otsustasime remontida õõ jooksul nii ja nii mitu vedurit ja lõpetasime töö alles siis, kui vastuvõetud ülesanne punktipealt täidetud oli.»

Peatselt teadis sorteerimisjaama kommunistide initsiatiivist terve Kaasani raudtee rahvas. 7. mail toimunud üleraudteelisel parteikoosolekul otsustatigi korraldada laupäevakuid kuni Koltšaki jõukude lõpliku likvideerimiseni.

Enne nn. esimest laupäevakut tuli maa mitmeis piirkonnas varemgi ette üksikuid omaalgatuslikke tasuta tööjuhtumaid. Nikolai raudtee kommunistid töötasid näiteks järgmööda mitu ööd, töstes rööbastele kurvis külilivajunud vedurit. Põhjaraudtee kommunistid rookisid aga pühapäeviti vabatahtlikult lund.

Esimene tõeliselt massiline (205 osavõtjaga) laupäevak toimus siiski alles 1919. a. 10. mai õhtul. Kaasas löid raudteede rahvakomissariaadi töötajad, partorgid ning ametiühinguliidrid. Sõna on «Pravdal»: «Ebatavaline hingestatus ja üksmeel töötamisel! Kui töölised ja kontorirahvas haarasid vandumata-vaidlemata 40-puudast reisiveduri ratta bandaažist ja asusid töökatel sipelgatena seda paigale veeretama, siis sündis südames palav rõõmutunne ühistööst ja paisus usk tööliklassi kõigutamatusse võidusse.»

24. mail lülitusid kommunistlikku tööliikumisse peaaegu kõik Moskva sõlme raudteed. Mais-juunis korraldati 30 laupäevakut poolteise tuhande kommunisti osavõtul.

«On vaja taotleda ja saavutada, et see oleks ka edaspidi niisamuti, et eranditult kõik, kes nimetavad oma ettevõtet, asutust või üritust kommuunikis, kuid ei tõesta seda raske tööga ja pikaajalise töö tege-liku eduga, asja eeskujuliku ja tõeliselt kommunistliku organiseerimisega, naerdaks halastamatult välja ja naelutataks häbiposti kui šarlatanid või lobamokad.»¹

Nii saigi jalad alla see suur algatus, millele V. I. Lenin ülikõrge hinnangu andis. Ja see traditsioon kestab siiani.

1 Lenin, V. I., Teosed, 9. kd. lk. 398–399.

VIKTOR BLUM,
OTT SANDRAK

D. Moori plakat, mida laupäevakute aegu kõikjal näha võis.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab kiitust Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud VI rahvaste sõpruse päevade eduka organiseerimise ja läbiviimise eest järgmistele komsomoliaktivistidele: Aili PIKATILE, Airi PÖDRALE, Tiit VILLIGULE, Silvi SALUPERELE, Krista PROKOPTSUKILE, Hillar RAIGILE, Annika WITTENBERGERILE, Raily VIKSILE, Tiit TIISLERILE, Tiit SMIEDERILE, Imbi LAANSALULE, Hanna ROODELE, Tiit KULLERKUPULE, Nigul SAARELE, Andres AAVIKULE, Taavi TORGOLE, Sirje JÄDALALE, Mall TIISMUSELE, Rita TÜNNILE, Viivika ENNOKILE, Elle KAURILE, Marge MAASALULE, Maie TOOMISTELE, Anne PAIDALE, Silja TRAADILE, Tiia TRAADILE, Tiia HINDOALLALE, Heddy ESTERILE, Eve KADANIKULE, Mare KARMINILE, Sulev HALDRELE, Andres SALMISTULE, Liia HANSONILE, Sulev LÄÄNELE, Vambola KASELE, Hallar LINNULE, Dair SOLNIKILE, Enn RUUSMAALE, Mart TARMAKULE, Ülle NOVEKILE, Eda STRANDBERGILE, Urmas ROOSIMAALE, A. KAMPUSELE, K. UUSTALULE, P. BAKOFFILE, Kalle JENTSILE, Viktor KAASIKULE.

Teine revolutsioonikevad: Kodu-sõda ning kolm sellega nii loomulikult kokkukõlavat sõna — külm, nälg ja laos. Tagala pingutas kõigest väest, abistamaks revolutsioonilist rinnet. Aga proovige, mis tunne on pingutada, kulutades päeva jooksul tohtu hulga energiat ning saades selle taastamiseks vaid klassipajuki-nimelise halli leivakilli. 1919. a. aprillis oli töölisperekonna iga liikme päevaseks normiks 216 grammi, juuniks langes see 124 grammini. Vintpüsside kuu-toodang aga suurenes 16 tuhandelt 26 500-le. Pajuk kahanes, tootlikkus kasvas. Paradoksaalne? Ei! Just sellal hakkasid töölised täie olemusega tunnetama, et võim on tööpoolest nende kätes, et rahva-võimu püsimine sõltub ainult neist endist, ja mis olulisim: et nad on suutelised seisma oma nõukogude võimu eest, kaitsma seda igapäevase ennastalgava tööramamisega. Pakane paugub,

vihiseb tuisk.

Ometi higist laup läigib sul.

Meie, kommunistid,

laadime puid taastamistööde laupäevakul.

Me kanname halge,

nagu meil polekski soove muid.

Laadime oma vaguneid,

kanname oma puid.

(V. Majakovski «Hästi»)

Kommunistliku töö liikumisele löid hoo sisse raudteelased. 1919. aastal võis Nõukogude riigis sageli märgata plakateid, mis kujutasid tehastest rindele kihutavat rongi ja teksti: «Võit algab töökodades, veereb rööpaid mööda rindele ja lõpeb seal täägilöödigal!» Aga transpordiga, millest sõltus ka ju kogu rindeva-rustus, olid Punasel Venemaal lood ülikehvad. 1919. aasta märtsiks oli rivist väljas iga teine vedur ning iga viies vagun. Polnud sütt, puud olukorda ei päästnud, sest varsti ei olnud enam neidki kuskilt võtta. Vabariigi valitsus astus äärmuslikke samme: 1919. a. kevadel katkestati ajutiselt reisiiliiklus.

3. aprillil toimus Ametiühingute Majas Moskva nõukogu erakorraline pleenum. Oma ettekandes ütles V. I. Lenin, et transpordialane töö nõuab ülisuuri pingutusi. On vajalik, et töölised igal koosolekul esitaksid endale küsimuse: millega võime MEIE transpordile appi tulla? ... Kuidas seda teha — näevad paremini töölised ise, kes teavad, millisesse ametisse keda seada. Seda näevad paremini praktikud, kelle kohus on otsida üha uusi ja uusi abinõusid.

Istungist osavõtnud Moskva—Kaasani raudtee sorteerimisjaama depoo luksepp I. Burakov taipas, et «ülalt» näpunäiteid oodata ei maksa, tuleb arvestada oma jõude ning ettevõtlikkusega. Nad vastutasid algatuse eest ise ja seepärast oli neil ka vabadus kõike ise organiseerida.

Nõnda otsustaski I. Burakov korraldada depoorakukese koosoleku. VK(b)P Moskva sorteerimisjaama algorganisatsiooni protokollist kuupäevaga 6. IV 1919: «Seoses raudteetranspordi tootlikkuse languse ja veokoormuse tugevdamisega meie, kommunistid, otsustasime: töötame ka lihavõttepühade pühapäeva eest. Et aga partei liikmeid on kogunenud vähe, üldarvus 20 inimest (teistele ei jõutud teatada), siis viime töö üle laupäevale, 12. aprillile, kella 7.30-st õhtul kuni kella 6-ni hommikul.»

12. aprilli õhtul kogunes neid kõigest 15. Need 14 meest ja üks naine ei aimanudki, et sel ööl saavad nad hakkama tõelise kangelasteoga. Kuid neil jätkus usku, et nende algatus järgivad tuhanded mõttekaaslased. Jaguneti kahte brigaadi, etteotsa valiti I. Burakov ja A. Usatjov ning asuti tööle. Kui väsimus kippus võimust võtma, lasti lahti lemmiklaul «Internatsionaal».

Ja ennae: särav pühapäevane aprillipäike rebis hommikusest udust välja kolm vastremonditud vedurit: OB-7024, YH-358 ja Y-5041.

Laupäevak lõppes teenistusvagnis, kus joodi seltsis nälja-aasta elupäästjat teed ja vesteldi Idarinde teemadel. Tulipunktis oli vihane võitlus admiral Koltšaki vägedega. Hiljem meenutas I. Burakov:

DIPLOMAND

KEVAD

JAAN KOPPELI nimi ei tohiks lehelugejale päris võõras olla. Eelmisel aastail võis tema nime majandusteaduskonna tudengite elu kajastavate fotode alt leida. Nüüd on õpingud kaubandusliku raamatupidamise erialal lõpule jõudmas ja küllap seepärast pole viimasel ülikooliaastal piltegi suurt lehte jõudnud.

Mai kipub kõige tihedam olema: diplomitöö, sõjalise arvestus ja eksam, esimene riigieksam. Hommikul, mil teised loenguile kiirustavad, teeb natuke kurvakski, et endal enam midagi niisugust ees ei ole. Aga hea järele, et aja peremees oled, saab päeva oma äranägemise järgi seada.

Niisugune on ühe diplomandi kevade, täpsemalt maikuu põhikava.

Siia vahele mahub koduskäiminegi. Kui suur nüüd poiss juba on?

Kaks ja pool. Ostsime talle jalgratta. Kaks päeva ei tahtnud selle otsast maha ronida. Kolmandal käis juba rattast kaugelt mööda, jalad olevat valusad. Kerge ülikooliaastail abieluinimestel muidugi pole. Viimasel aastal ongi nii, et pere elab rohkem omaette elu, mina olen küllaline. Abikaasa lõpetas eelmisel aastal matemaatika ja nüüd elavad nad poisiga Vändras.

Kogu õppevälise tegevuse, ka pilditegemisega ongi nii, et kui noores peres ka kolmas liige, see kõige noorem, siis enam igale poole ei jõua.

Peale meie ajalehe on mujalgi Sinu tehtud pilte avaldatud? Kus? Ja kust see harrastus alguse sai?

Umbes 15 aastat tagasi. Üheksandas klassis astusin fotoringi. Ajalehele saatsin esimese foto ka vist peaaegu kümme aastat tagasi. Vastuses tänati ja kirjutati, et saatke veel. Aga seda esimest küll ei avaldatud ja see tegi veidi tagasihoidlikumaks. Nüüd on neid ilmunud ka «Edasis», «Noorte Hääles» ja malevalehes.

Üliõpilaste endi tehtud fotod võivad mõnigi kord kutselise fotograafi omadest elavamad, loomulikumad olla. Seetõttu on toimetusel ühest niisugusest ühiskondlikust kaastööliseist kahju ilma jääda. Eriti veel, kui see inimene teeb ülikoolis peale üliõpilase põhitöö — õppimise ka muudki (Jaan Koppel on olnud grupiorganisator, osakonna komso-molibüroo sekretär, teaduskonna büroo liige jne.), s. t. kui tal on midagi teistele edasi anda, endast jätta.

Järeldusk on tegelikult juba olemas. Arvan, et varsti võib jälle lehes meie teaduskonna inimeste tegemisi näha.

Ülikooliastad on huvitavad, kui ka ise midagi oled teinud. Aeg kaob ju ikkagi ja ühel on, teisel ei ole midagi pärast meelde tuletada.

Vestles VARJE SOOTAK

Laupäeval pärast II Balti liidu-vabariikide, Valgevene NSV ja Kaliningradi oblasti mittefiloloogiliste teaduskondade ja kõrgkoolide võõrkeelte kateedrite juhatajate neljapäevase nõupidamise lõppu ajasime juttu kahe sellest võõrkeelte õppejõudude foorumist osavõtnuga.

Minski Võõrkeelte Pedagoogilise Instituudi professor, filoloogiadoktor Genrih Pankratz, mis on tehtud, milliste probleemidega tegeldud kahe nõupidamise vahele jäänud kolme aasta jooksul?

Nagu teada, sai esimene sellelaadne kohtumine teoks 1974. a. Kaunases. Põhiliseks ülesandeks on seega olnud Kaunase nõupidamise poolt vastuvõetud soovitusete ja ettepanekute elluviimine. Statistiliste meetodite baasil on tehtud ära suur töö leksikaliste ja grammatiliste õppematerjalide valiku parandamise osas, põhjalikult on uuritud lugemise intensiivistamise ja lugemiskiruse tõstmise seotud probleeme, palju vaeva on nähtud uue, senisest täiuslikuma harjutuste süsteemi väljatöötamise kallal. Väga aktuaalne on olnud tehniliste vahendite ja programmeerimise kasutamise õppeprotsessis, ilma milleta, minu arvates, on tänapäeval võõrkeelte õpetamis- ja uurimisalane töö mõeldamatu.

Suurt tähelepanu oleme pööranud ka vastavasisuliste tekstide ja harjutuste kogumike, monograafiate, terminoloogiliste sõnastike jpt. õppeprotsessi edukaks kulgemiseks vajalike trükitud õppematerjalide väljaandmisele. Eesti kõrgkoolides on selle aja jooksul välja antud 45, Leedus 56, Lätis 40, Kaliningradi oblastis 10 ja Valgevenes üle 100 niisuguse trükise.

Elavat vastukaja leidsid kõik

„Et kohtumiste soojus ja asjalik vaim püsima jääksid“

need probleemid ka lõppenud nõupidamisel.

Aastast aastasse suureneb võõrkeelte uurimise ja õpetamise osatähtsus nii meil kui ka mujal maailmas. Miks on Teie arvates kaasaaja noorele spetsialistile vajalik võõrkeele oskus?

Meie päevil avarduvad ja tihenevad suhted eri riikide ja rahvaste vahel. Laieneb koostöö kõige erinevates eluvaldkondades. Sagedaseks on saanud meie spetsialistide, teadlaste, sealhulgas loomulikult ka üliõpilaste kontaktid kolleegidega väljastpoolt ning seepärast on võõrkeelte oskus tänapäeva haritud inimesele lihtsalt hädavajalik. Siit johtub minu arvates ka lausa eluline vajadus anda meie tudengitele võimalikult tugevaid ja kindlaid teadmisi, seda eriti võõrkeelte osas.

Peale selle, nagu nõupidamisel selgus, kaitsevad paljud üliõpilased, ka tehnilise kallakuga kõrgkoolides, isegi oma diplomit vastavas võõrkeeles. See äärmiselt huvitav ja minu meelest väga kasulik algatus võib võõrkeelte õppimisel ja omandamisel ainult kasuks tulla ning tahaks loota, et tulevikus leiab see rakendust veelgi laiemas mastaabis kõigis meie maa kõrgkoolides.

Millest räägiti, mida arutati lõppenud nõupidamisel? Professor Valentina Morozenko Moskvast:

Nagu sm. Pankratz juba mainis, ei tehtud lõppenud foorumil kokkuvõtteid mitte ainult möödunud perioodi uurimustest ja töökorralduse parandamise küsimustest, vaid nõupidamine näitas ka, milline tase on praegusel etapil saavutatud teoreetiliste probleemide lahendamisel.

Mulle isiklikult meeldisid Tartu Riikliku Ülikooli teadlaste ja õppejõudude esinemised. Huvitav ja sisusügav oli filoloogiakandidaadi dotsent Juhan Tuldava testeermis-alane ettekanne. Selles esitatud mõtteid ja ettepanekuid on väga perspektiivsed sellealase edasise töö käigus, eeskätt praktikasse rakendamise seisukohalt, ning aitavad kindlasti kaasa eelnevast põhjalikumale teaduslikule lähenemisele

võõrkeelte õpetamisel.

Mis puutub võõrkeelte osatähtsuse kasvu, siis minu arvates on tänapäeval väga tähtis just praktiline keeleoskus, milleks me peame mitte ainult oskust lugeda ja aru saada oma erialasest kirjandusest, vaid ka oskust vabalt kasutada keelt suhtlemisel mõtete edasiandmise, kommunikatsioon vahendina.

Ees seisavad 1980. a. olümpiamängud. Millised ülesanded on püstitatud meie maa kõrgkoolide ette, garanteerimaks selle grandioosse ürituse edukat läbiviimist?

Et tulla toime sellise suurejoonealise kõigi maailma maade sportlaste foorumi korraldamisega, milleks olümpiamängud kindlasti ka on, vajame suurt hulka inimesi, kes hoolitseksid sportlaste võistlustevälise aja sisustamise, nende kultuuriliste ja meelelahutuslike vajaduste rahuldamise eest. Selleks vajame tervet armeed tõlke, glide ja paljusid teisi võõrkeeleoskajaid ning kes võiks seda ülesannet veel paremini täita, kui mitte meie noored, üliõpilased. Vajaliku tasemega võõrkeele spetsialistide ettevalmistamine nõuab aga kõigilt võõrkeelte kateedritelt veelgi suuremat tähelepanu uute intensiivsemate meetodite väljatöötamisel, huvi äratamisel ja suurendamisel võõrkeelte vastu.

Kuidas jäite rahule lõppenud nõupidamise tööga, milliste plaanide ja mõtetega lahkute Tartust?

Muljed on head. Suure töö on konverentsi ettevalmistamisel ära teinud organiseerimiskomitee ja seda nii nõupidamine organisatsioonilise külje kui ka aruannete ja ettekannete õnnestunud valiku osas.

See nõupidamine oli meile ka seminariks. Oli konsultatsioone, isiklike kohtumisi, arvamustevahetusi mitte ainult istungitel, vaid ka väljaspool neid. Lahkume Tartust toreda, igati kordaläinud töö tunde-ga ja tahaks loota, et meie kohtumiste soojus ja asjalik vaim säiliks, kanduksid edasi kõigis eeseeisvates tegudes ja ettevõtmistes.

TOOMAS PEST

Lõppes ülikoolisisene voor

Maipühade eel jagas üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisese vooru žürii tunnustust tublimatele. Ainealade parimateks tundjateks tunnustati:

eesti keeles ja kirjanduses — Udo UIBO (eesti fil. III), mehaanikas — Jaan KIVISTIK (füüsika II), pedagoogikas — Arne PRIIMÄGI (füüsika V), kehakultuuri bioloogilis-meditsiinilistes alustes — Henn VALLIMÄE (KKT IV), vene keeles — Oleg KOSTANDI (vene fil. II) ja Inge PIHLAK (inglise fil. II), saksa keeles — Küllike SILLING (saksa fil. II) ja Hillar RAIG (õigus II), inglise keeles — Krista POOLAKENE (inglise fil. III) ja Andrus MARAN (maj. küber. III), matemaatikas — Tarmo SOOMERE (matemaatika III)

ja Vladimir ROZENGAUZ (füüsika III), füüsikas — Anto UNT (füüsika III) ja Andres MAHAR (keemia II), keemias — Margus POOGA (keemia II) ja Tago SARAPUU (bioloogia II), bioloogias — Riho KOIVEER (bioloogia II) ja Indrek MIIDLA (ravi I).

Nendel ainekonkurssidel, kus kirjas kaks laureaati, peeti eraldi arvestust teaduse üldaine ja eriala õppijate osas.

Olümpiaadist osavõtjate arvukust ning teadmiste kõrget taset tunnistab see, et preemia või meene pälvisid enam kui kakssada üliõpilast. Kõige arvukamalt oli osalejaid keelekonkurssidel — võõrkeeltes 1765, vene keeles 1691 üliõpilast.

Sada tublimat ainealade tundjat esindasid meie ülikooli olümpiaadi vabariiklikes voorudes.

Mis toimus «Vanemuise» väikeses majas?

29. aprill. Kell saab kaheksa õhtul. «Vanemuise» väikese maja kuu-lutustahvel. «Pileteid piisavalt» on kirjutatud ühele plakatile pandud sildile. Tavaliselt määratakse etenduse väärtust müüdü pileтите arvu järgi. Minu jaoks see ei kehti, sest siin toimub rütmoplastika õhtu Reet Kudu juhendamisel.

Rahvast on saalis tõesti vähevõitu, kuid tean, et need on ka tõsised asjahuvilised. Kõlab Imants Kalnini muusika. Tüdrukud püüavad seda liigutustes meile edasi anda. Võib-olla ei kattu see küll päriselt igaühe arusaamisega, kuid me jääme uskuma. Vahelduvad klassika ja džäss, sujuvus ja jõhkrus, mis kokku on liigutuste muusika. Me näeme Reet Kudu kui juhendaja muusikataju, milles on aga arvestatud ka iga esineja individuaalset liikumisvõimet. Et aga midagi üldse niiviisi välja tuua, on tarvis arenenud emotsionaalsusega inimesi. Siin saavad tüdrukud väljendada ka oma tantsutahet, sest diskodel tehtavat päris tantsuks nimetada küll ei saa.

Rütmoplastika pole mingi kaootiline liikumine, nagu algul paistab. Et aga oleme allteksti harjunud otsima rohkem sõnadest, on meil seda üsna raske mõista. Tarkus tuleb tasapisi, ütleb selle kohta üks vanasõna. Võib-olla aitaksid kaasa ka suunavate märkustega kavalehed. Liikumises on oma mõte, kuid edasiandmine pole peamine eesmärk, nagu ütles Reet Kudu. Tundub aga, et rütmoplastika eeliseks ongi just see, et ta pole ainult kohustuslike harjutuste kompleks, vaid temas on mõte, tunnetus ja väljendus ühte sulanud.

Inimene astub sammu, teise ja komistab. Senised sõbrad ütleavad temast lahti ja ulatavad lahkelt kätte teisele, kes temast üle astub. Aga kui ta end siiski suudab jalule ajada, on küllalt neid, kes aitavad tal kõigist ülejäanuist mööda vaadates edasi astuda, neid jalge alla tal-lata.

Kell saab kümme. Õhtu jõuab lõpule. Pealtvaatajad on rahul, et nad kaheks tunniks siia tulid, kuigi kodus seevõrra midagi tegemata jäi. Aga nüüd on jällegi parem argipäevamuredele mõelda. Kahju ainult, kui see õhtu, nagu varem lubatud, Tartus tõesti viimaseks jääb.

TIINA MERIRAND

Keemikute järjekordne triumf

Filoloogide võistkond istus murelikult laua taga ning ootas oma saatust. Ning sealt ta tuligi!

Rohelise lipu lehvides ilmus are-nile energiline ja hirmuäratav keemikute võistkond suure kapteni Mart Tarmaku juhtimisel: universaalsed Tiit Laasik ja Andres Raukas, muusikaal-fenomenaalne Viktor Siilats ning alati esinduslik ja elegantne Ando Isak.

Algamas oli oodatud MATS-KOHTUMINE FILOOOGIAS, teemaks maailma keeled ning äraost-matuks kohtunikuks ja küsimuste koostajaks autoriteetne prof. Paul Ariste. Sündmused toimusid 5. mai õhtul uues kohvikus.

Filoloogid: kapten Valdek Vääri, Ruve Sank, Enn Veldi, Kristiina Kross ja Udo Uibo.

Kui Purk on värske veega täidetud, võib võistlus alata. Mõlemad võistkonnad saavad Iraanis räägi-tava masandaraani keeleka kää val-geks. Järgnevad küsimused aguli, paruni ja tulu keele kohta. Esimese seeria küsimustega konkreetsete keelte kohta võidavad punktiga keemikud. Suur kapten arvab, et tööülikonnad (kitlid muidugi) sai täiesti asja eest selga tõmmatud, võitlus seisab veel ees.

Vaheajal annavad keemikud filo-loogidele üle ülihinnalise kingituse: kaks ainet, mille valmistamine IV

kursuse sünteetikult 2 kuud aega võttis ning kolm inimelu maksma läks. Filoloogid on žestist liiguta-tud.

Nüüd on aeg tunnistada, et suure kapteni ennustus ei täitunud. Nagu keelkondi küsima hakatakse, lagu-nevad filoloogid täielikult, keemi-kud aga jätkavad kindlalt. Ülem-teremooniameister Siilatsi osavate käte alt paiskub välja aurupilvi, ab-soluutne Purk tossab, ustavad värs-kendavad end ning näitavad täiesti täpselt, et suahiili, vanjamveesi, ki-kuju ja mašona keel on bantu, haus-sa aga hoopis hami keel. Publik on rahul.

Väike paus ning algab keelte äratundmine tekstilõikude järgi. Lõigust piiskop Wulfila piiblitöl-kest (IV saj.) ei tunne kumbki ära, et gooti keelela tegemist, küll aga tuntakse kaasaegset devanaagarit (hindi, bihari ja nepaali keele kir-jaj). Keemikud suurendavad edu-maad veelgi ilusa etioopia silpkirja arvel (tähistamaks Mengistu Haile Mariami hiljutist Moskva-visiiti). Romaani- ja sõnastikulehekülgedelt tunnevad mõlemad sorbi ja malta keelt. 25 küsimust on läbi.

Sekretär teeb teatavaks kurva kokkuvõtte: filoloogid said hävita-va 41:29 kaotuse osaliseks. KIMIA-lipp lehvib võidukalt.

(Siinkohal ei tee paha valgusta-da selle kohtumise eellugu. Välja-kutsujaks olid filoloogid ning te-maatikagi valisid nemad, ajendiks ajaloo-viktoria, sihiks ajaloolaste lüüasaamise järel määratud huma-nitaarlaste au jälle särama lüüa. Võib vaid öelda, et see ülesanne käis neil üle jõu.)

Professor Ariste ütleb lõppsõna, milles muuhulgas nendib, et ei osanud ette näha tagajärge, kui keemi-kuid (Andres Raukase isikus) kee-letheadusega tutvustas. Kapten Tar-mak kingib talle mälestuseks Beck-mani termomeetri, et akadeemik tu-handiku kraadi täpsusega tempera-tuuri mõõta saaks. Õhtu ametlik osa on lõppenud.

Keemikute kapteni arvamus tä-nase kohtumise kohta: «Ootasime tõsisemat vastupanu ja põnevat võistlust, mis aga paraku jäi tule-mata. Meie võidu väärtust see mõis-tagi ei kahanda. Oigete vastuste protsent — 82% — annab kujuka pildi meie võistkonna võimetest.»

Lõpetuseks veel niipalju, et sel kevadel keemikud väljakutseid enam vastu ei võta. Pidev võistlemine viiks õilsa tegevuse trivialiseerumi-seni, arwab meeskonna guru Tiit Laasik. Sügis aga on ees.

SUMANGURU KANNTÉ

Uusi trükiseid

TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna välja-andel ilmus

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised Vihik 413. Tõid keelestatistika alalt II. Tartu 1977, 172 lk., 800 eks., 1,57 kop. English in Pharmacy. Tartu 1977, 88 lk., 350 eks., 0,15 kop.

Exercises to «The Citadel» by A. J. Cronin. Tartu 1977, 48 lk., 0,09 kop.

Füüsikaosakond. Tartu 1977, 28 lk., 300 eks., 0,05 kop.

K. Parvel. Kaubandusraamatupidami-ne I. Arvestuse üldalused kaubanduses ja kaubandusoperatsioonide arvestus hulgi-kaubandusettevõtetes. Tartu 1977, 104 lk., 400 eks., 0,20 kop.

K. Parvel. Kaubandusraamatupidami-ne II. Kaubandusoperatsioonide arvestus ja-kaubandusettevõtetes. Tartu 1977, 86 lk., 0,17 kop.

K. Parvel. Kaubandusraamatupidami-ne III. Rahaliste vahendite, arveldus-krediididoperatsioonide ja käibekulude arvestus. Tartu 1977, 88 lk., 0,16 kop.

Praktilisi tõid üldisest keemiast. Tartu 1977, 82 lk., 0,15 kop.

Social and Regional Varieties of Present-Day English. Tartu 1977, 94 lk., 0,17 kop.

Texte für Pharmazeuten I. Tartu 1977, 94 lk., 0,19 kop.

A. Koppel. Нерелятивистские гравитационные поля в общей теории относительности. Тарту 1977, 82 с., 0,14 коп.

Uut teatmekirjan-dust Toomel

Гуляев Г. В., Мальченко В. В. Сло-варь терминов по генетике, цитологии, селекции, семеноводству и семеноведению. М., 1975. 215 lk. 23 Т — 45.

Копарев Н. К. Писатели Египта, XX век. М., 1975. 34 lk. 12 Би — 102.

Казаев Г. Египетское библиографическое указательное. Библиография. Казань 1972. 322 авторит. Еситаб авторитоленди — nii üldise kui žanride järgi.

Произведения советских писателей в переводах на иностранные языки. 1971—1975. Библиографический указатель. М., 1976. 163 lk. 12 Би — 40.

Русская литература Сибири. Ч. I.

Новосибирск, 1976. 549 lk. 12 Би — 199.

Библиография именитки käsitleb kirjandusteaduslikke uurimusi ja kirjanduskriitilisi tõid Siberi kirjanduses 17. sajandist kuni 1970. aastani.

Русско-шведский словарь. М., 1976. 960 lk. Sven-roo 4.

Sõnastik sisaldab umbes 50 000 vene keele sõna rootsi vastetega. Esitab ka lühikese ülevaate rootsi keele grammatikast.

Словарь общегеографических терминов. Т. 2. М., 1976. 394 lk. 20 Т — 59. Inglise-vene geograafia-alane sõnaraamat.

Шишова О. А. Библиографический указатель работ, посвященных проблеме сопоставительного изучения языков в области грамматики. Душанбе, 1975. 132 lk. 11 Би — 65.

Учебное телевидение в высшей школе. Л., 1975. 51 lk. 14 Би — 69.

Библиография именитки on jätkuks 1972. a. Sverdllovskis ilmunule. Hõlmab kirjandust 1972—1975. a. Esitab kasutatud allikmaterjalide loetelu.

Физика космоса. Маленькая энциклопедия. М., 1976. 655 lk. 17 Е — 5.

Kevad, see tabamatu

Pooled kevaded siinpool, pooled sealpool mälu.
Piim. Lehesuitsu lõhn. Suits piimane aegade vahel
sumestab piiri.

Pool kevadet siin, pool sealpool taju.
Silmad liblikakirjud, hüatsintsinised, priimulakriimud
Ole kus oled
ükski koht pole õige, midagi ei jää alles, midagi ei saa kaasa.

Mida siis vastata lõpueksamil lõhislehtide kaskede maikuisest
valgusmahtuvusest?

Kümmekond astet trepist alla — enne on leht täis kasvanud.
Hiljaks!

Hiljaks! Leht lõhki. Lõhn lahtund. Kannata kaksteist kuud!
Veel ei plahvata forsüütia, veel ei välju botaanikaia bastioni
tagant noorsuvine tuul:
kaks päeva ajapikendust, mis sellest kasu on?

Kiviaed, kes sa õiti kasvad, suudad sa lehekuu ära kaitsta?

«Midagi enam ei jää
ei kuningat ei orja
ei timukat ei ohvrit
üle maailma õõ
ja üks inimene ainult
(Iseendaga ja isendas) ...
Janina Degutyti

... Sisenud suurest valgest ja argipäeva askeldustest vaiksesse hämarasse ruumi. Võtad istet oma eakaaslaste kõrval ja tunned samas, kuidas nende pühalik-pateetiline meeleolu sinussegi valgub. Lummasest vaikusest hakkavad välja kasvama helid, sosinad, koos sõnadega põimuvad üksteisest läbi ka tunded, kaemused, ning ühes tungivamaks muutuvate hääletega taipad end korraga osavalt etenduse keskel, saades ka ise osaliseks, et mängida nähtamatul viiulil.

Jutt on Vilniuse ülikooli ajaloo-teaduskonna «Keldri teatri» poeetilisest etendusest «Nähtamatu viul». Aastatepikkuste sõprussidemete tulemusena on Tartu ja Vilniuse ülikooli teatritrupid teineteise pool korduvalt külas käinud ja pärast mulluseid meie ülikooli teatritrupi külalissetendusi Vilniuse teatristiivalil oli käes kord leedulaste vastukülaskäiguks. Nii andsidki nad «Sophokleses» 17. aprillil kaks eten-

Jätkuks Vilniuse üliõpilasteatrile

dust (vt. ka «TRÜ» nr. 15). Peale ülalnimetatud veel Platoni «Dialogid». Vilniuse ülikooli soliidsetest teatritraditsioonidest on kuuldused arvatavasti Tartussegi jõudnud. Nimelt on seal terviklik teatrioriorganisatsioon koos kutseliste režissööridega, loengutega teatriteooriast ja -kriitikast ning stuudio, kuhu kuulub üle viiekümne üliõpilase. Stuudiolaste käsutuses on iidse ülikooli õued ja saalid, muidugi ka spetsiaalne teatrilava. Et Vilniuse ülikoolis teatritruvi tööpoolest suur on, näitab juba ka pealtvaatajate innukas kaasaelamine. Kenaks kombeks on kujunenud pärast etendusi kohe mitte lahkuda, vaid nähtu-kuuldu üle sealsamas muljeid vahetada. Nii on ka esinejail endil meeldiv võimalus veenduda, et ei mängitud kurtidele kõrvadele.

Tartus käinud «Keldri teatri» trupp aga on ebatavaline ka Vilni-

se kõrgkoolis, sest tegutseb «põranda all», millest ta nimigi. Moodustavad selle mõttekaaslaste-sõprade trupi traditsioonilisest ja seetõttu ehk veidi stambistunud ja rutinsestki teatrist lahkulöönud, need, kes püüdnud siiramate väljendusvahendite poole. Ka neil on oma režissöör, kutseline ajakirjanik Juozas POCIUS. Et nad tööpoolest omavahel sõbrad on ja mitte ainult proovidel koos ei käi, tunnistab ka «õhuaukudeta» etendus, kus hetkekski ei katkenud lausa füüsiliselt tunnetatav side tegelaste vahel.

«Kõik inimesed tahavad elada õnnelikult. Kuid mida tähendab elada õnnelikult?»

«Ma ei tea täpselt isegi, millest räägin, ma otsin ainult koos teiega tõe. Ja kui keegi vaidlustes minuga leiab õige tõestuse, olen inime- ne, kes sellega nõustub,» ütleb Sokrates.

Lõigatud luigetiibade varjus — vaht, õhk, valgus veel, — libinal lahkud, kevad, lahti must veeneel su eel.

Luuletund

Botaanikaia orus on 18. mail kell 15—16.

«Hellero» muusika. Luuletajate esinemised.

Mati Unt

on noorte autorite ja kirjandushuviliste päralt Tartu NAK-i töökoosolekul esmaspäeval, 16. mail kell 18 Õpetajate tn. 12.

Kirjandusvõistlus

Filoloogiateaduskonna komsolibüroo ja OTÜ eesti kirjanduse ja rahvalaule ring kuulutavad välja järjekordse kirjandusvõistluse. Esitada võib: (1) ilukirjanduslikke teoseid kõigis žanrides, (2) esseid vabal teemal (ka oma eriala probleemidest), (3) kirjanduskriitikat.

Võistlustööd tuleb saata või tuua ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse aadressil 202 400 Tartu, Ülikooli 18—302 kuni 15. novembrini 1977. a. Tööd varustada märgusõnaga, kinnises ümbrikus lisada autori ees- ja perekonnanimi, teaduskond, osakond, kursus ja aadress. Võistlustööd ei tohi olla varem ilmunud ega ette kantud. Erandina võib märgusõnata esitada trükis avaldatud reitsensioone. Züriile jääb õigus kriitikavõistluse preemiate jagamisel arvestada ka ajavahemikul 1. maist 1976. a. kuni 1. novembrini 1977. a. trükis ilmunud reitsensioone ja esseid.

Õigusenõudlejad pidasid pidu

Võiks alustada ka nii: kui kolm žurnalistikamaimukest uude kohvikusse jõudsid, oli juurakate pidu juba alanud — aga see lõhnab järjekordse plagiaadi järele. Seepärast algan sealtmaalt, kui nahaalsed sissepressijad (loe: pressi esindajad) juba kohtadele olid istutatud ja nad, ühest murest vabad, oma üliagarad ning õnnelikud pilgud ümbrust avastama võisid suunata.

Kuue silma vahele ei saanud kuidagi jääda nurgalaud, mille ääres kaks rida tähtsusest pakatavaid noormehi, must sabakuub vääriskust ja jäika pidulikkust lisamas. Pühas lihtsameelsuses imestasime esiti seda, kuidas uueks atraktsiooniks nii palju sihvakaid noori mehi oli leitud. Seda enam sai hiljem teadajamaten oma rumalust kirjutud: viivat, võidukas korvpallimeeskond! Olite päevakangelased, õigemini õhtu kangelased.

28. aprillil oli uus kohvik õigusteaduskonna päralt. Traditsioonikohaselt korraldasid õhtu I kursuse tudengid. Kohal viibisid ka teaduskonna õppejõud eesotsas dekaan A. Uustaliga.

Peab ütleva, et üldist skepsist ülikooli taidluse suhtes aitasid esmakursuselased tublisti vähendada. Järgneb tõestusmaterjal.

Kihnu kapla igavesteks omanikeks tituleeritud Andres Rüütel ja Andres Lulla demonstreerisid jõu ja ilu numbroid Lex'i ja Max'i vaimus. Kõrgest treenituse astmest tunnistust andnud «hiina kägarad» suutsid rahvast tõesti kohati kagarasse naerutada. Kahjuks sobivat momenti väikeseks intervjuuks ei avanenud ja sellepärast ei oska spordikorüfeede tulevikuplaanide kohta lähemat teadust anda.

Kui jutt juba kehakultuurile kaldu, siis on paras aeg mainida ka Tõnu Ligi improviseeritud reportaaži hokivõistlustelt, mis nii mõnegi professionaali punastama oleks pannud (!). T. Ligi universaalne andekus avaldus samuti katkendis veel lavatoorest näidendist Hundi ja Punamütsikese teemadel. Veidi harjutamist ja sünnib uus huvipakkuv lavatükk! Amatöörkriitikuna hindaksin positiivselt eelkõige Punamütsikese lavalist sarmikust pluss hundi täiuslik partneritajumisvõime.

Kena on, kui kursusel oma laultrupp on välja panna. Vilve Värk, Raivo Vettik ja Peeter Tammetalu moodustasid toredu trio, kitarril saatis Raivo Palu. Ja elagu laulud, mis võluvad meid!

Õhtu esimesest poolest meenub veel väike mnemoturniir traditsioonilise suure viktoriini asemel. Konferansjeena ja lavastajana tegutses Jaan Peiel.

Eeskava läbi, järgnes kombekohane tantsuosa. Kõike edasist võibki vahest kokku võtta sõnadega: söödi, joodi, tantsiti. Et viimasel ajal iga sellise õhtu reklaami juurde kuulub ka sõna «disko», ei teatud nüüdki erandit. Pärast keskööd astus lavale ülikooli üks diskobossidest, tulevane jurist Valev Lillipuu, kes aga seekord kätt korralikult valgeks ei saanudki.

Mida veel öelda? Kogu õhtut iseloomustas range atmosfäär, mingi väljapeetud mõõdukus. Kohe oli tunda, et tegemist õigusenõudlejatega — ning võib-olla nii peabki olema.

KART TONISSON

Kunstihariduse traditsioonid on Tartu ülikoolil olnud pikaajalised: 174 aastat (v. a. lühikesed vaheajad). 1803. a. asutati taasavatud ülikooli juurde Raekoja väljakute Joonistuskool, eslmene kunstiopeasutus Eestis. Juba 19. sajandi teisel poolel anti tulevastele arstidele, juristidele, matemaatikutele jt. kunstilise nägemise algteadmisi ja oskusi. Käesoleva sajandi 20. ja 30. aastatel oli ülikooli kunstiopeasutus seotud kunstiteadlaste ettevalmistamisega.

1957. a. tolmus esmakordne sellealaadse sündmus NSV Liidu ülikoolide ajaloo: TRÜ pedagoogika kateedri juurde loodi kunst-, muusika- ja kodunduse kabinet (praeguseks on muusikakab net likvideeritud). Kunstikabineti juhendajaks sai kunstnik Juhan Püttsepp. 1962. a. asus kunstikabinetti juhutama Kajo Põllu, nimetas graafik, kes juhtis kunstihuviliste tööd ligi 13 aastat. Alates 1976. a. jaanuarist on kunstikabineti juhatajaks Andrus Kasemaa.

Kunstikabineti õppetööst võtavad osa vabatahtlikud ja n.-õ. mittevabatahtlikud: defektoloogidel on I kursuse kevadsemestril ja II kursuse sügissemestril obligatoorsed tunnid, s. t. nad peavad kunstikabineti läbi tegema kursuse, mida eeldab nende tulevane elukutse.

Fakultatiivtundides käijatele on välja töötatud programm, mille läbijad saavad kunstnik-dekoraatori tunnistuse.

Sügisel pandi fakultatiivtundidest osavõtjate arvuks kirja 50, defektoloog 25, kuid tegelikult võtab praegu kunstikabineti tööst omal

133 rida kunstikabinetist

vabal tahtel osa umbes 15—20 inimest. Miks, selgub siis, kui oleme vastanud küsimusele, kus?

Kunstiõppimisega tegeldakse praegu Tiigi tänava majas nr. 78. Kuni 1973. aastani oli kunstikabineti asukoht ühiskonnateaduste majas.

Ülikooli tänaval on suur valgusküllane stuudioruum, seinakapid, vesi, tööstusvool keraamika põletusahju tarvis, päevavalgustuslambid pimedal ajal maalimiseks ja muidugi ka soodne asukoht. Tihti käidi töötamas «akende» ajal, praegu aga kulukuks suur osa sellest ajast tulemise-minemise peale.

Tiigi tänavale ümber kolides tuli kurvalt tõdeda, et siinsed ruumid olid väiksemad (ja pole tänapäevani suuremaks läinud). Õpilaste tööruume on kaks. Väiksesse mahub hea tahtmise juures töötama kolm inimest, suuremasse 6—7. Valminud töid peab hoidma sealsamas seinte ääres ja nende all, sest ega koridori neid ometi tõsta saa.

Puudub vesi. See teeb võimatuks graafikatehnikatega, eriti sügavtrükittehnikaga tegelemise. Samuti on lugu keraamikaga. Vesi on ma-

jas küll, kuid selle ämbriga tassimisel koridori teisest otsast probleemi ei lahenda. Näiteks akvatintatehnika puhul on lämmastik- ja soolhappemärgade plaatide vee all pesemine isegi sekundite küsimus.

Ruumi- ja veepuudus tingib selle, et praegu on võimalik õppida ainult joonistamist ja maalimist, õppeprogramm aga nõuab enamasti. Ja veel — maalimine pimedal ajal nõuab päevavalgustuslampe, kuid neid pole (omal ajal vastanud kapitaalhitusosakonna juhataja: vaatame...). Nagu näha, on alates 1973. aastast kunstiopeatuse võimalused ülikoolis järsult halvenenud. Miks peab see nii olema? Kas kunstikabinet ei vajaks rohkem tähelepanu? Ta on alati väljaspool järjekorda abistanud partei- ja kom-somolikomiteed, on kaasa aidanud loosungite kujundamisel riiklikeks pühadeks ja tähtpäevadeks, on iga aastal ülikooli vanas kohvikus kunstinäitusi korraldanud, arendades sellega üliõpilaste ilumeelt ja esteetiliselt maitset. Sajad üliõpilastööd kaunistavad ühiselamute ja auditooriumide seinu. Neid on läinud kin-

gitusteks kogu meie maale ja üliõpilaste vahetusrühmade abil sotsialismimaadessegi.

Materjale, mida ülikool kunstikabineti eraldab, pole just palju: paber, pliats, must tušš. Puudu on pintslitest, värvilistest tuššidest, pole guasši, akvarelle, õlivärve, joonestustarbeid, linoleumi linoolõigete tarvis jpm. Et töö seisma ei jääks, tuleb õpilastel, sagedamini aga juhendajal, neid kusagilt omal käel hankida.

Juhataja skulptor Andrus Kase-maa:

«Jah, probleeme on, kuid uue inimesena pole veel jõudnud kibestuda, pealegi paistavad nad lahenevat. TRÜ parteikomitees arutati kunstikabineti küsimust ja otsustati võimaldada ületoomine Ülikooli tänavale.

Töö mitmekesistamiseks oleme praeguseks loonud sidemed «Vane-muisega», I eriinternaatkooliga, kunstikooliga ja ka Kunstnike Liidu Tartu osakonna noortekoondisega. Viimastel aastatel on suurenenud meie riigi tähelepanu haridus- ja kultuuritöötajate visuaalkujundliku tunnetuse arendamisele. See paneb ka kunstikabineti suuremad kohustused ülikooli eel.»

MEELIS LOKK

olnust 500-aastane Uppsala ülikool

Teatavasti sai käesoleval aastal Uppsala ülikool 500-aastaseks. Selle kohta on viimasel ajal ilmunud rootsikeelseid uurimusi ja trükiseid, mõned neist väga maitsekalt ja kaunilt illustreeritud.

Nagu selgub Rooma paavsti Sixtus IV 1477. a. 27. veebruari bullast, on vana austusväärse Bologna ülikooli eeskujul in civitate Upsalensi, s. t. Uppsala linnas loodud studium generale — kõrgem õppeasutus. Uppsalas sai võimalikuks igavesteks aegadeks usuteaduse, kanoonilise ja tsiviil- (ilmaliku) õiguse, meditsiini, filosoofia ning kõikide muude õppedistsipliinide õpetamine.

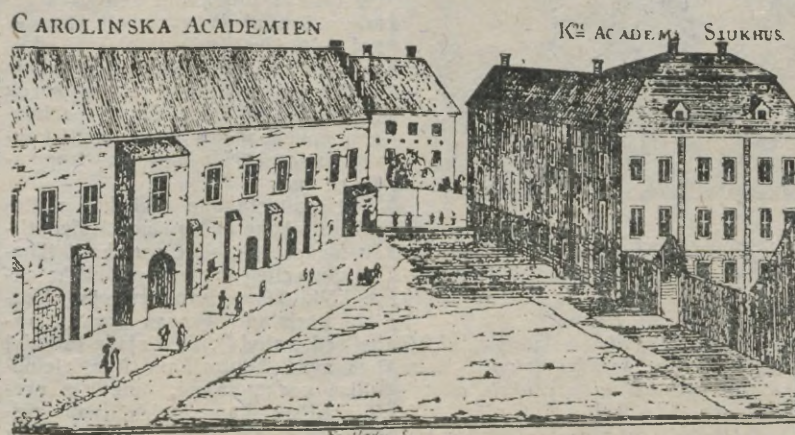
Algus, kuigi üsna tagasihoidlik ja minimaalse õppekoosseisuga, oli 1477. aastal tehtud, kuid peatselt järgnenud rahutute aegade tõttu ei

saanud Uppsala ülikool pidevalt töötada. Eriti segasid XVI sajandi algul Rootsis sagenenud sõjad, rahutused, aga ka reformatsiooni tulek. Alles XVII sajandil tärkab laiem tegevus ja viljakas teaduslik uurimine Uppsala ülikoolis.

Paralleelina olgu tähendatud, et Kopenhaageni ülikool — Alma Universitas Hafnensis (Kopenhaageni vana nimi oli Havn ja teised sellesarnased nimekujud) oli küll paavsti poolt ametlikult kinnitatud paar aastat varem kui Uppsala (1475. a.), kuid tegelik õppetöö algas seal 1479. aastal, Uppsalas aga 7. oktoobril 1477. aastal.

Tänuväärt andmeid sellele teemale osutab mõõdund aastal Uppsalas ilmunud A. Malmströmi uurimus «Juridika fakulteten i Uppsala».

LEO LEESMENT

Tarmo Kulmar

Kuivetud soonilised sõrmed tõmbusid aegamisi rusikasse. «Te ütlete, et on olemas kallaletungioht?» kordas vaikne hääl rongirataste rütmilise lõgina saatel. Kardinate vahelt sissepiluv aokuma peegeldus võidu laualambi roheka helendusega seinte kuldsinistel drapeeringutel ja kohvi rüüpava kõhetu elatanud mehe prilliklaasidel.

«Möönan seda,» sõnas mappi hoidev adjutant, «kuigi sooviksin, et meie luureandmed petaksid. Provintsi keskuses, kuhu kolme tunni pärast saabume, on suguharu pealikute mõjuvõim kõige suurem. Saime telegrammi, milles ringkonnavägede juhataja teatab mõningatest huvipakkuvatest vangistamistest. Enesestmõistetavalt on raudtee piirkonnas üles seatud täiendavad patrullid, ent kogu lugu tekitab siiski muret. Võib-olla muudaksime lähimas sõlmjaamas marsruuti? Kuidas paneite ette talitada?»

«Ei mingil juhul. Peatselt alustan ma oma tagasivalimiskampaaniat. On tarvilik kindlustada ka selle kui ühe separatistlikuma maakonna poolehoidu. Ma ei või kubernerile ja meile kaasatundjatele pettumust valmistada. Tahan kõnelda rahvale ja ei soovi mitte kedagi kurvas-tada!» President tõusis ja silmitses aknast möödaujuvat, tõusva päikese troopikalõõsas kullendavat künklikku maastikku. Vaid tuikavad ristluid kuulutasid ette peatselt saabuvat vihmaperioodi.

*

Noorukese lipniku piilkond paiknes raudteetammi lähistel, peaaegu tasa undava telefoniliini all. Tunni eest tõusnud päike oli äratanud elule kogu sätendava suleliste «armaada», kes vadistavate ahvidega tülitsedes kriiskas lopsaka, liianidesse põimunud lehestiku varjus. Hoolimata higist, mis khakivärvi mudri ebameeldivalt keha külge kleepis, kontrollis lipnik reipalt vahiposte. Oli ju tema elu suurpäev — ta kaitses presidenti, kes varsti mööda pidi sõitma ja keda ta täna peale siestat suurel rahvamiitingul näha lootis saada. Mõttes kordas ta ringkonnavägede juhataja päevakäsku, mis keskööl enne teenistusse asumist väljakul ette oli loetud: «Mitte sammugi taganeda! Teie vahvusest ja otsustavusest sõltub jumaldatud riigipea elu ja provintsi aul!»

President! Loomulikult oli ta kiindunud isikusse, nii palju kui on see võimalik nende suhtes, kes kõrgel ja kaugel. Noormehe vaimusilma ette kerkis värvitruukis pildilt paljunähtud terane sõbralik pilk, vaatamas paksude prilliklaaside tagant. Teravajooneline lõug heitis kolmnurkse varju ordenitähkele kraealuses nõõpaugus. Kolonel on tihti rääkinud temast, kelle tegevus viib rahva vastu vabadusele ja riigi õitsengule! Loomulikult tuli seda uskuda — oldi ju seda nii sageli kogutud. Kuid isa! Värisedes meenutas nooruk, kuidas kooli juhatus andis talle soovitusel minna edasi õppima. Ema ahastavast nutust hoolimata oli isa tõmmanud ta taskust presidendi pildi, selle lõhki rebinud ja otsas trampinud, pojale näkku sülitanud ja kepihoopidega onnist välja kihutanud: «Kasi, nurjatu, kes sa oled hüljanud oma esiisade tavad! Põrmu varisegu pind, millele toetuvad su vääritud jalad, kõdunegu maisileiva tükk su näppude vahel, tundku vaglad lõbu su paisetest näritud keha järamisest!» Ka praegu, mitmeid aastaid hiljem, võpatas ta süda selle hirmsa needuse meenumisel. Tollest ajast alates kasvas ja õppis ta koos teiste omasugustega asutuses, mis kandis jumaldatud presidendi nime.

Ja siis tutvus ta neuiga, kelle pilk naeravaist mandlilõikelisist silmist tumeda lokikrooni all joobnustas ta südame. Erutatult ahmisid noormehe värelevad sõrmed ettekujutatava magnooliaõie lõhna, sest vöö

vahele torgatult kaunistas see õis alati armastatu peent taljet. Eile õhtul olid nad jäänud kasarmuväe juures hüvasti, leppides sealjuures kokku kohtuda täna pärast valvekorda siesta ajal, kui piduliku sündmuse puhul on antud linnaluba. Õnnelikult nautis noor ohvitser ette neiu käe puudutust oma kuumaval näol, mahedat kui meretuul loojangul.

«Härra lipnik, staabist helistati. Olim valmisolek: valitsuse erirong möödub meie lõigust 12 minuti pärast!» kõlas sidemehe hääl ta kõrva ääres.

Veel kord kavatses mõtteist ülesraputatud noormees läbi küia postid, kui järsku tajus ta, et eemalt metsa äärest hüüti teda nimepidi. Ollatunult seiras ta sihvakate tüvede vahel salka relvastatud mehi.

«Mitte sammugi läheneda! Pange relvad maha, vastasel korral avame tule!» kaikus ohvitseri hääl karmilt megafonist. Sõdurid olid haaranud automaadid, valmis vajutama päästikule.

«Ära kiirusta, härra ohvitser! Vaata parem seda magusat tibukest siin!» vastas eeskõneleja toorel häälel.

Järgmisel hetkel tundus lipnikule, otsekui hakkaks taevakumm ragonal talle kaela langema. Kahe jõhkra kätepaari vahel siples abitult seotuna tema armastatu, tropp suus, matšeete kõrile surutud. «Ära tõtta, muidu ei katke siin mitte ainult sinu elu, vaid veel üks!»

Noormees tardus pea kaotanult paigale. Alluvad vaatlesid teda hämmastusega. «Härra lipnik, mis teiega on?» sosistas sidemees ta kõrval, vaadates kohkumusega ohvitseri õudusest moonunud näkku.

«Vaata, nii on õige,» kandusid temani pilkavad sõnad. «Vaid minute, kuni me töö on tehtud, ja siis kõmmutage, palju süda kutsub! Muidugi peale meie kadumist. Teie au ja elu on päästetud!»

Eemalt lähenes jooksusammul raudteetammile kummargile tõmbunud mehekoju, kes süles mingit ümarat kogukat eset kandis. Ent nooruk nägi niiskel pilgul vaid kiiri pilduvat noatera tõmmul, nii lõpmatult kallil kaelal.

Läbi paksude saapataldade tajutav, järjest selgemini tuntavam võbisemine raputas ta tardumusest.

«Rong!» kõlas üheaegne ärev hüüe mõlemalt poolt. Mees kandamiga oli tammist vaid paarikümne meetri kaugusel. Hetkeks pead pööranud, silmas lipnik mõni kilomeeter eemal terendavas õhus aegamööda kasvavat tumedat täppi.

«Mu jumal, president!» sävas läbi pea. «Tuld!» paiskus tal eneselegi tahtmatult üle värisevate huulte.

Kuulipildujavalang niitis kanja maha. Käkaskaela veeres sõelapõhjakas muutunud lõtv keha kõrgesse rohtu, kust mürtsatas taeva poole kobrutav, lõõskav tulemass. Sõdurid langesid lõõklainest pikali. Tükslevas ajus segunes lähenevate sõjaväehelikopterite madal ärev undamine ja rongi pidurite kõrvulukustav krigin. Kohutava selgusega kõrvetas nooruki vaadet kasvav punane laik taamal mahalangeva keha rinnal.

*

Vaevaliselt, toetatuna kahest käsundusohvitserist, komberdas heledas frentsis president, lõua vari osaliselt varjamas ordenitähkest kurgu all, raudteetammist alla. Tõstnud käe varjuks silme kohale, silmitses ta äsja lahingutandrit, kus sõdurid kustutasid plahvatusest süttinud rohtu.

«Ekstsellents,» lausus liginenud kolonel aupaklikult, «lubage esitleda...»

Kaua vaatas president tema ees valvelseisangusse krampunud lipniku, kelle juuksed olid muutunud halliks nagu pampa, millest on üle käinud tolmurtorm.

«Vana mees tänab sind, poeg.» Nende sõnadega kinnitas ta oma nõõpaugust vallandatud autähe noormehele rinda.

«Mina pean tänama TEID, härra president,» kostis lipnik vaevukuuldavalt. Mees, keda autode juures kannatamatult ootasid kohale sõitnud higistav, frakki pitsitatud täidlane linnapea ja teised hiibisõnumist alles närviliselt võdisevad komisjoniliikmed, jäigastus. Tühjade silmade lõpmatult kurb pilk sihtis üle presidendi öla künkanõlvale, kus peaaegu kõrvuti lebasid verine neiukeha ja veel üks laip, mille näole kinistunud raevumaski nähes kerkis teadvuse sügavusest esile needus. Isa.

ILMAR ANVELDI pealkirja kujundus

Toimub looduskaitsepäev

Selle päeva korraldamine on kujunenud juba traditsiooniks, millele kaasalöömine avab juhendatult loodusesse mineku võimaluse ka nendele teaduskondadele, kes tavapäraselt kevadfenoloogiasit kaugemale jäävad. Seekord minnakse 22. mail kell 9 välja jõesadamast laevaga Emajõe alamjooksule. Mäksast saati Kastre rabade-metsadeni lisanud veel jalgsiteekond. Kuulatakse

ja vaadatakse, saadakse teadlikumaks ja hingelt loodusmehelikumaks. Kokkuvõtvaid sõnu ütleb rektor prof. A. Koop.

Teaduskondade esindajad TRU keskkonnakaitse komisjonis koos komsomoli aktiiviga peaksid aktiveerima oma kollektiivi ning tulijaist pisut teada andma teadusprorektori kantseleisse. Järgmine ajaleht toob täpsema kava.

Tsiviilkaitse staap teatab

15. ja 16. aprillil toimusid ülikoolis sanitaarsalkade ja -postide võistlused. Tänu kohtunike ja osavõtjate kohusetundlikule suhtumisele viidi need läbi heal tasemel. Salkadest hinnati ainsana «viiega» 7. salka (majandust.). Järgnesid 4. (füüsika-keemiast.) ja 3. salk (bioloogia-geograafiast.). Sanitaarpõstidest oli parim 17. (bioloogia-geograafiast.). Teiseks jäi majandusteaduskonna post (23.), kolmandat kuni kuendat kohta jagasid arstiteaduskonna sanitaarpõstid (8., 9., 10. ja 14.).

Oma käskkirjaga 29. aprillist 1977. a. avaldas rektor tänu arstiteaduskonna professorile L. ALLIK-METSALE ja staabiülemale H. HANSONILE tsiviilkaitse meditsiiniliste üksuste hea organiseerimise ja väljaõpetamise eest.

Eeskujuliku võistluste läbiviimise eest 1975.—1977. a. märgiti aukirjaga ära peakohtunik dotsent J. SEEDER ja tema asetäitja A. PANOV.

Suitsetajad!

TRU-s on rektori käskkirjaga kindlaks määratud, et suitsetamine õppe-, tootmis- ja majandushoonetes on lubatud ainult selleks kindlaksmääratud ja vastavalt sisustatud kohtades (märgistatakse sildiga «suitsetamise koht»). Sellele vaatamata rikutakse seda korda viimasel ajal üsna sageli peahoones, õppehoonetes nr. 1 ja 2, kohvikööklakoridorides ja trepikodades jm.

Et suitsetamine selleks mitte määratud kohtades loob tuleohtliku olukorra, juhime veel kord tähelepanu sellele, et edaspidi hakatakse keegi kõnesoleva eeskirja rikkujaid karistama (kaasa arvatud rahalisel trahvil). Eeskirjade täitmist hakkavad kontrollima tuletoorjeteenilise peakomisjoni, tuletoorje protüaktiivse komisjoni, vabatahtliku tuletoorje salga liikmed ning TSN TK SO ametkonnavälise valveteenistuse töötajad.

Meistersportlaseks

Pärast selle aasta Eesti lauatennis meistrivõistlusti sai ELMO KIVITSA käest küsitud, millal on kavatsus meistersportlase normi täita. Vastus oli lakooniline: «Kindlasti tuleval aastal.»

Kuid nii kaua polnudki tarvis oodata. Möödunud nädalavahetusel Leningradis tuli üleliidulises konkurentsis tubli 5. koht üksikmängus. See aga tähendab, et nüüdsest peale võib ta rinnas kanda NSV Liidu meistersportlase märki. Lisandub ka õigus osa võtta Liidu meistrivõistlustest.

Pilk eelnenule. Lauatennis ABC-ga tutvus Elmo kadunud treener A. Läti juures. Hoolas treening tegi temast üsna pea noorte meistrivõistluste medalioomaniku. Aastal 1974 võidi konstateerida, et Elmost paremat juuniori Eestis pole. Vähe sellest: ta ei tunne mingit hirmu ka eesti lauatennisistide paremlu ees.

Murranguline oli järgmine aasta. Treeningud koos Rein Lindmäega andsid juurde nii meisterlikkust kui ka mängukindlust. Edu ei lasknud ennast kaua oodata. 1976. a. tegi 3:1 võit Reinu üle Elmost Eesti meistri. Elmore oli see aasta üldse väga tähtis. Tuli ju teha valik, kuhu edasi õppima minna. Kaua ta pead ei mürdnud: loomulikult kehakultuur. Soovist sai tõelisus. Nüüd on Elmo Kivits juba peaaegu aasta kehakultuuriteaduskonna üliõpilane.

Kuidas õppimine ja sport omavahel sobivad? «Eks veidi raske ole. Treeningud ikkagi viis korda nädalas ja ega laupäevad-pühapäevadki vabad ole: võistlused.» Seni on Elmo küll mõlemaga toredasti toimelnud.

Millised on neljakordse Eesti meistri tulevikuplaanid? «Püüda midagi ära teha üleliidulises konkurentsis.»

REIN ERIKSON

Tüli tühja hapnikuballooni pärast

Juhtub ikka imelikke asju siin ilmas, nagu näiteks hiljuti meil keemias.

Akki saab hapnik otsa! Muidugi mitte see, mida me kogu aeg sisse hingame — seda näikse esialgu veel jätkuvat. Hoopiski balloonihapnik. Too, mida valmistab Tartu õhust Tartu hapnikutehas ja mis on eluliselt hädavajalik ülikooli klaasitöökojale töö tegemiseks.

Agas siis on akki hapnik otsas. Kõik, kellel midagi oli vaja lasta valmistada või parandada, käivad hädaldades ringi ning uurivad, miks klaasitöökoda nende soove ja tellimusi ei rahulda.

Agas kuidas ta saab neid rahuldada, kui hapniku limiit on läbil? Saate aru — limiit on läbi ja tuleb oodata, kuni algab uue limiidi periood.

Ei noh, miks me aru ei saa — kord niisugune.

Agas... kuulgel! Meil ju ka õppeja teadusliku töö plaan täita. Mida meil siis käsitate teha?

Mnjaa... Ja ongi tarkus otsas — nii ülemusel kui alamal.

Siis küsitakse, miks limiit nii väikene, et sellest ei jätku.

Agas sellepärast, et rohkem ei anta.

Miks ei anta?

Agas sellepärast, et ega meie pole ainukesed, kes hapnikku vajavad, on palju tähtsamaidki.

Selge, on muidugi tähtsamaid, ei vaidle vastu.

Kui suur see hapniku limiit ülikooli kohta ikkagi on? Ülikool ju peaaegu nagu väikene linn ja laboreid ka palju.

Oma kolm ballooni kuu aja kohta tuleb ära.

Kolm ballooni!?

Kolm jah. Enne oli seitse, aga möödunud aasta algul vähendati kolme peale. Oli vaja kokku hoida.

Miks siis limiidi suurendamist ei taotleta?

Kuidas ei taotleta — juba üle aasta taotletakse, aga nähtavasti on see niivõrd keeruline probleem, et rahuldava lahenduse leidmine nõuab pikemaajalist ustekulutamist.

Ongi kogu lugu, seltsimehed kursusetöö tegijad, diplomandid, noorem- ja vanemteadurid ja muud asjamehed. Katsuge olukorrast aru saada. Nuputage, leidke võimalusi, et tööd siiski tähtjaks valmis saaksid, sest muidu võib tulla ebameeldivusi!

Kritiseerite! — ütlete. Agas kui on kriitika, kus on siis abistav moment? Millised on positiivsed ettepanekud?

Abistav oleks see, eriti meile, kui Tartu hapnikutehas tohiks ülikooli ballooneid oma masinate selleks ajaks külge kruttida, kui tehas teadaolevaid põhjusil mõnikord on sunnitud valmisprodukti õhku tagasi laskma. Seal jätaks meie ballooneid jaoks piisavalt ja jääks veel õhkutossutamiseks järelegi. Nii et tehas küll kahjumit ei saaks.

Positiivseid ettepanekuid meie teha ei oska — pole selle ala spetsialistid. Vanasõnagi ütleb, et iga kingsepp jäägu oma liistude juurde.

Üks teine vanasõna märgib õigesti, et üks igaüks tea ise kõige paremini, kustkohast tal king pigistab.

TULLIO ILOMETS, keemik; kursuse- ja diplomitööde juhendaja; ka keemiaosakonna rahvakontrolligrupi esimees

NB!

Täna ajalehe kujundasid ajakirjanduse I kursuse üliõpilased ERKI BERENDS, NEEME BRUS, TONU KARRO ja JAAN REKKOR. Täna ilmub «TTY» nr. 10.

Avaldame kaastunnet Tiitu Ermannile armsa ISA kaotuse puhul. Majandusküberneetika V kursuse

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийкли Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbrid 2 korp. Tell. nr. 2462. MB-03589.

Eduard SAKI foto

ILUS KEVADPÄEV OLI ...

Spordipäev jätkub 4. lk.

TRÜ NÕUKOGU

ja EKP TRÜ komitee aprillikuu ühise koosoleku algus kujunes tavalisest pidulikumaks. TA president prof. K. Rebane andis Kõrgema Atestatsioonikomisjoni (VAK) nimel kätte professorikutse tunnustused J. Kalitsale, A. Lenznerile ja K.-F. Sauksile ning majandusteaduste doktori diplomi H. Metsale.

* NSV Liidu Ministrite Nõukogu juures asuva VAK-i tööst kõnelema asudes ütles teadusprorektor H. Metsa, et kõrgema atesteerimise uus organisatsioon hakkab paika saama. Selle aluseks on NSVL MN 29. detsembri 1975. a. kehtestatud määrus «Teaduslike kraadide ja kutsete andmise korrast». On loodud lai ja hargnenud spetsialiseeritud nõukogude võrk, mis tagab dissertatsioonide kaitsmise võimaluse peaaegu kõigil erialadel.

* TRÜ juures on kinnitatud spetsialiseeritud nõukogud doktoriväitekirjade jaoks botaanika ja biogeotsöonoloogia-ökoloogia alal ning eesti keele ja soome-ugri keelte alal. Kandidaativäitekirjade kaitsmise nõukogud on meil samuti botaanika ja biogeotsöonoloogia-ökoloogia, füüsika, keemia, rakendusmatemaatika, optika ning NSV Liidu ajaloo ja üldajaloo alal. Mitmete erialade nõukogud on veel kinnitamisel.

Erinevalt varasemast kaitsmise korrast on nüüd kaotatud mitmeastmeline tööde läbivaatamine. Õigus töid kaitsmisele võtta ja läbi vaa-

Läinud pühapäeva hommikul olid Tartu tänavad haaratud imelikust rännurahutusest. Seda oli tulitavas päikeselöösas ja õrna tuule poolt madalaisse laineviretustesse ulbitud Emajõe vees. Kõige avalamalt peegeldus rahutus nende noorte inimeste palgeil, kes kolonni koondunult ja kirkavärvilisse matkarõivatusse rüütatuna piki linna peamisi liiklussooni Annelinna suunas sammusid.

Uudishimutsevate tartlaste pilkude all ja pasunahelide saatel algas ülikoolipere retk päeva sihtpunkt: Luunjasse, kus üks tubli spordipidu maha kavatseti pidada.

Jaa, jaa — paljudel meist oli tunne kui vastseil vasikail oma esimesel elukevadel karjatanumal kepseldes. Et selline võimalus — enne algavat sessiooni end kordki välja möllata — tudengile ülimalt kosutav on, seda arvas ka rektor Arnold Koop, kui spordipidu hakatas.

Mõni õelutseja võib nüüd torgata, et mis rektoril viga ilusaid sõ-

nu seada — tema tuleb autoga kohale, peab kõne ja asi ants! Ei, ei, kullakesed, rektor, komsomoliaktiiv ja palju-palju õppejõude — keegi neist ei peljanud 8-kilomeetrist jalgsirännakut paljaks — ise nägin ja seda näete ka teie pildil.

Luunjas pakuti limonaadi ja biskviite ja ehtsat Eestimaa hermesuppi — aga see kõik oli ainult kaunistuseks spordipäeva ürituste mitmekihilisel pirukal. Maha peeti korv-, võrk- ja rahvastepalli kiirturniirid, joosti pendelteatejooksu, orienteeruti, lasti, mängiti jalgpalli, täideti VTK normatiive... Vahetult kõige eredama elamuse jätsid võimlemisrühmade ja rahvatantsijate esinemised ning enesekaitse-demonstratsioon jalgpalliplatsil.

Missugune vitaalsus meie väsimatus naisõppejõududes pesitseb, selle kujukaks näiteks oli nende võimlemisrühma esitatud kava.

Mida oleks võinud veel soovida? Vahetult kohtumist õppejõudude koondisega võrguplatsil või korvimängus. Sest loenguil tunned end

ikka kaotaja ossa jäävana ning väikese inimliku rõõmuna oleks spordivõit soliidsete ja autoriteetsete professorite üle (saladuskatte all ütlen: spordipäeval polnud nad soliidsed ega kedagist, kalpsasid niisama trussikute väel ringi nagu tudengid) üliõppurite argipäevade ilmestajaks saanud.

Mis ikka imestama pani, oli see, kui hämmastavalt sisutihedalt spordipäevad toimetati — suur tänu selle eest organisatoreile — kehalise kasvatuse ja spordi kateedritele eesotsas dots. Uno Sahvaga. Eks teinud spordipäeva õnnestumiseks palju ka kehakultuuritudengid ning sellepärast ei tekkinud vist kelleski kadedust, kui üldvõit ja tort kehakultuuriteaduskonna esindajale ulatati.

Päeva lõppedes, mil intritoa aken tähehinges hõõgus ja sina juba sängis lebasid, tundsid, kui ime-magusalet surisevad väsinud jalad, kuidas kipitab päikese pargitud selg ja kui hüva maitseb üks ehtne looduslapse uni. TONU KARRO

data on vaid spetsialiseeritud nõukogudel. Vastavalt VAK-i presiidiumi määrusele k. a. 21. jaanuarist antakse kõrgemate õppeasutuste rektoritele kontrolli õigus nende õppeasutuste juures või koosseisus olevate spetsialiseeritud nõukogude üle.

Sm. Metsa peatus üksikasjalikult dissertatsioonidele esitatavatel nõuetel ning dissertatsiooni eelneva läbivaatamise korral. Lõpuks toonitas ta, et meie ülesanne on kindlustada atesteerimise määruste ja juhendite täpne täitmine. «Sellega anname oma panuse teaduslike uurimuste efektiivistamisele, mille vajadust rõhutati NLKP XXV kongressil.»

Hääletati määruse «Teaduslike kraadide ja kutsete andmise korrast» täitmiseks kavandatud ürituste plaani projekti vastuvõtmise poolt.

* Aspirantuuri komplekteerimisest ja selle kasutegurist andis ülevaate aspirantuuri juhataja S. Laar. Kõneleja tundis heameelt, et võrreldes viimase kümme-konna aastaga on aspirantuuri efektiivsus märgatavalt suurenenud. Vastuvõtuplaani koostamisel on arvesse võetud kvalifitseeritud kaadri vajadust eriti niisugustel erialadel, kus kraadiga õppejõudude osatähtsus on seni veel väike olnud (majandusteadus, pedagoogika, psühholoogia jt.). On tõusnud kateedrijuhatajate ja teaduslike juhendajate nõudlikkus aspirantide töö suhtes. Aspirantuuri edukalt lõpetanute arv on viimastel aastatel kasvanud (1974. a. 57,5%, 1976. a. 95%). Suuremat rõhku on pandud kandidaatide valikule ja ettevalmistamisele:

(Järg 2. lk.)

Valimised

Ülikoolipere esitas kolmapäeval valimiseelset üldkoosolekut Tartu Linna TSN valimisringkondadesse saadikukandidaatideks TRÜ-st ajalooteaduskonna III kursuse üliõpilase Viive PÄRTLISAARE, õigusteaduskonna II kursuse üliõpilase Tiit LEHISTE, majandusteaduskonna II kursuse üliõpilase Tea TALURI, kehakultuuriteaduskonna II kursuse üliõpilase Vahur OÕPIKU, arstiteaduskonnast prof. Kadri GROSSI, majandusteaduskonnast dots. Peeter VIIRESE, ajaloo-teaduskonnast dots. Jaan MIKU, filoloogiateaduskonnast prof. Juhan PEEGLI, õigusteaduskonnast dots. Helder SAARSOO ja ülikooli haldusprorektori Ulo SAAGI. Saadikukandidaatideks esitati ka linna parteikomiteest Jaak KAARMA ja linna täitevkomiteest Rein MÄLL.

Emajõgi kutsub!

Fr. R. Faehlmann on toonud meieni, et kord õelnud Vanataat kiusevaile elajaile: «Mina olen teid loonud, et igamees oma elust rõõmu tunneks, ja teie hakkate üksteist vihkama ja ära murdma. Ma näen, et tarvis on teile kuningas muretseda, kes teie üle valitseks. Ta vastuvõtuks peate talle jõe kaevama, et ta selle kallastel rõõmus-taks. Jõgi kaevake aga ilusasti sügav ja lai, et väikesed loomad kõik ta sees aset leiaksid. EMAJÕGI olgu ta nimi. Aga ärge vi-sake mulda laiati, vaid pange hun-nikuisse kokku; mina lasen ta pea-le ilusa metsa kasvada ja seal peab teie kuningas elama. Ka luhti ja orge jätke selle vahele, et tal seal varju oleks tuule, paha ilma ja päikese eest. Ma näen teid siin hulga koos; igaüks tunneb oma jõudu: ruttu tööle!» Seejärel mõot-

nud jännes ja rebane välja jõe ko-ha, mutt ajanud esimese vao, mäger süvendanud, hunt kraapinud, karu olnud kange kandja. Kui töö tehtud, valanud Vanataat kuldkausi vee sisse ja määranud, kuhu poole see peab voolama. Sellest suurest kaevamistööst pärinevat veel tänini tunnuseid loomadel, kellest kunstmuistendis pä-

riselt juttu pole. Kavastu mehed on näiteks seletanud: «Särekalal olevat Emajõe kaivamise aig lehm jalgaga pää päle astnu, ja sõrg jäänu pää sisse. Sellepärast om särel praegugi veel lehmäsõrg pää sehen.» Selle jõe kalade poeetilisi karakterportreesid on hiljem and-nud Henrik Visnapuu, kelle üks kodu vaatab vette Luunja taga Kasprel. Selle jõe teretus on Lydia Koidula paljudes värssides:

«Oh Emajõgi, — ma jälle
Su laineid teretan!
Oh Emajõgi, — ma jälle
Su lehkvat kallast näen!»

ja soov:

«Ja sinu lained laulvad
mull' une viit kord ka.»

Mihkel Veske, kes just seda jõge mõõda läks Pihkva poole, et Leip-zigis haridust taga nõuda, on rõõmulikumalt värsistanud:

«Emajõe laineid mõõda
Liigub lahke laevuke,
Kiigub, liigub, sõuab, jõuab,
Sõudjad laulvad rõõmsaste.
Jõe kallal haljas, õitsev,
Vette vaatab lillele
Kaugelt vaatab kaunis mõisa
Alla jõe kaldale.»

Nõnda on sellest kodusest jõest lauldud ja vesteldud. Tema kuju-nemisluugu peegeldab kogu mele looduse tekkelugu nii enne kui pärast jääaega. Tema ajalugu on määranud Tartu ajalugu mitte ainult Põhjasõja päevil ja ootuspäeva, 1944. a. 17. septembri aovalgel. Tema tänased probleemid on suu-rel määral ka tänase Tartu probleemid, koduse PUHTA TARTU probleemid. Seepärast ongi tänavune ülikooli looduskaitsepäev võr-reldes eelnevatega (1975. a. Alatskivil, 1976. a. Vapramäel—Tõrave-res) teiselaadne: me õpime paremini tundma üht elementi, üht ökosüsteemi, üht looduskompleksi, mille tulevik ei kindlustu enam loodusliku autoregulaatsiooni protsessides, kus on vaja meie teadlik-kust, et tagada tulevikuperspektiive. Ootame kaasa kõigi teaduskondade kõigi loodusaltimaid esindusi!

JAAN EILART

Niisiis, Emajõgi ootab laevarete-kele pühapäeval kl. 9 Oktoobri pst. randumissillal. Mäksast saati Kast-reni lisandub jalgsiteekond.

ÜTÜ laureaadid rektori vastuvõtul

Silvi Truman, Kersti Kanepi, Tiia Reiksaar, Andrus Arro, Ahto Leis-soo, Andres Metspalu, Tiina Agan, Mart Eisen, Väino Vasar, Eero Vasar, Janno Reiljan, Natalja Jurtšikova, Viktor Arhipov, Ando Tul-vik, Igor Gräzin, Jaak Uueküla, Natalja Denissova ja Anne Silman. Nelja esimese nime järele võime kirjutada medali, ülejäänute järele diplomi. Diplomisaajate hulgas peab olema veel kord Andrus Arro nimi, nii et üks nimi kaks korda.

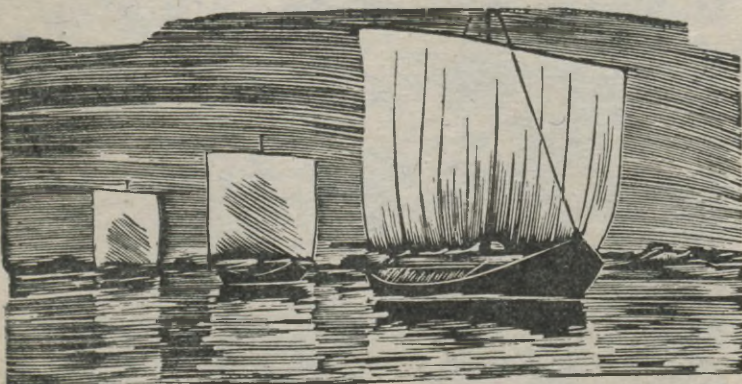
Neid 1976. aasta üliõpilastööde üleliiduliste konkursside laureaate võttis 12. mail vastu rektor A. Koop koos ülikooli teadusprorektori H. Metsa, UTÜ vabariikliku nõukogu esimehe J. Tammeoru, ülikooli UTÜ esimehe U. Reino ja teistega.

«Kümnenda viisaastaku start oli edukas: kunagi varem ei ole üli-kooli UTÜ tööd nii arvukalt auhinda saanud,» alustas rektor laurea-tide ja teiste kohalviibijate poole pöördudes. Rektor tutvustas ülikooli teaduse saavutusi, kõneles ülikooli tulevikuplaanidest. On ju laureaati-de hulgast 13 juba ülikooli lõpetanud ja oma erialal tööle asunud. Ka päevakangelased ise said sõna: osa neist jätkab sellesama auhinna-

(Järg 2. lk.)

Eduard SAKI foto

DIPLOMANDI

KEEVA

Ajast, mil võime oma ankeetandmete lahtrisse «haridus» ametlikult kirjutada «kõrgem», lahutab nüüd kõigest kaks nappi kuud. Paratamatult tekib küsimus, kui kõrge see «kõrgem» siis on?

Tagasivaates võiks öelda, et kõige targemad olime kahtlemata keskkooli lõpetades ja ülikooli esimesel kursusel (mõelda vaid, mina olen üliõpilane, aga kui palju on mitte-üliõpilasi!). Esimene tõsine sessioon kursuse lõpus lõi selle eneseteadvuse õhukõrghoone lagunemiseni võnkuma. Mõnesugune selline kõikeadaja, erilise olija mentaliteedi uuestiilmumine oli esimese kursuse malevasuvel, kui mindi teise, mitte-üliõpilaslikku keskkonda. Teine ja kolmas kursus möödusid kuidagi märkamatuult, suhelduti üliõpilasellu. Tasapisi selgus, kes on mis ja mis on milleks. Neljanda kursuse pingelise töötegemise käigus hakkasid oma tulevast eriala ette kujutama, õpitavat sellega seondama, probleeme üksteisega kokku viima jne.

Suurepärane oli menetluspraktika. Neli kuud tegelikult tööd oma erialal näitas, mida oskad ja mida mitte, milleks võimeline oled. See aeg oli minu arvates kõige aktiivsem periood kogu stuudiumi vältel. Praktika näitas, et seda, mida sa ise arvasid umbes teadvat, tegeli-

kult ei teadnud. Näed elu mitmekesisust, probleemide eripalgelisust, põimumist, ning saad aru, et sinu koht elus ei ole kaugeltki mitte see kõige kõrgem ja kesksem.

Praegu võin öelda, et haridustase tähistusega «kõrgem» on minu jaoks (ja ma arvan, et ka kõigi minu seisusekaaslaste jaoks) just nii kõrge, et ulatunud nägema, kui madalal sa veel oled. Adud, et on alasid, probleeme, millest sul pole õrna aimugi, et oma erialalgi oled jõudnud kokku puutuda (hea kui sedagi) ehk napi veerandiga kõigest sellest, mis seal on kunagi loodud ja kirja pandud; et tegelikult oled alles tee alguses ning et *alma mater* on sind ainult lävepakule aidanud.

Omamoodi kurb on see diplomandi seisus. Hakkad nagu kõrvale jääma. Otsest loengulkäimist enam ei ole, esimest-teist kursust peaaegu ei tunne, enamikul meist on oma perekond ning seetõttu vaadat inustunud nägudega toimekalt sagivaid noori pitsitusega rinnas. Midagi hakkab pöördumatult mööda saama. Ei mõista neid, kes ohkavad tõemeeli, et saaks see ülikool ometi kord läbi. Enamik mu kaaslast arvab, et käiks pikemalt mõtlemata teist niisama palju veel ülikoolis. Ja siis juba teadmisega, et pole veel kedagi loenguga targaks loetud, et õpetatava omandamine loob ainult eelduse heaks spetsialistiks kujunemisel. Käiks arusaamisega, et tegelikult kujundab sind keskkond, milles liigud, ja eelkõige sinu enda konkreetne tegevus selles keskkonnas kui hindamatu kogemuse allikas. Ennast kujundad sa ise, siin on asendamatud kogemused tööst komsomolis, EÜE-s, ÜTÜ-s ning üldse alal, mida me nimetame ühiskondlikuks tööks. Ainult see loob vajaliku aktiivse hoiaku.

Peale menetluspraktika lõppu oli diplomitöö kirjutamise aeg. Et sain selle tööga mõnevõrra varem maha, siis jäi kuni riigieksamiteks valmistumiseni seda paljuoodatud vaba aega. Lugesin, mis lugemata oli jäänud, käisin kodus, aitasin vanemaid, puhkasin. Aga midagi polnud korras, ei andnud rahu, millestki oli puudus. See ebamäärasus kestis seni kuni istusin Toome raamatukogus maha ja hakkasin teadusliku kommunismi riigieksamiks algallikaid uuesti läbi töötama — konspektteerima. Siis nagu leidsin end ja mõistsin, et puudust olin tundnud sellestamast vaiksest tööst. Järelikult kuulub see harjumus-vajadus ka selle «kõrgema» hulka.

Oigusteaduskonna diplomand
RAIT MARUSTE

ÜTÜ laureaadiid...

(Algus 1. lk.)

saanud töö teemat, on neidki, kelle praegune töö pole sellega hoopiski seotud. Teadusliku töö tegemise kogemusi sai sellest siiski igauks. Hinnatav on juhendavate õppejõudude osa. «Kahjuks on nende hulgas seni vähe professoreid olnud, kõigest 3,» mainis rektor. Paslik oleks siinkohal juhendajategi nimed ära tuua: professorid J. Saarma, J. Rebane, L. Allikmets, dotsendid, J. Ant, E. Salumaa, H. Tõevere, R. Vihalemm, J. Maaroos, A. Lind, L. Mehilane, V. Ruus, L. Kiik, I. Volkov ja vanemõpetajad J. Karu, A. Susi, P. Kenkmann.

Tähelepanu väärib tõik, et arstiteaduskonna üliõpilane Andrus Arro sai ühiskonnateaduste konkursil medali ja erialasel konkursil diplomi. Ühiskonnateaduste konkursi 5 diplomi omanikud on kõik peale ühe ajalooteaduskonna üliõpilase hoopis teistest teaduskondadest.

Laureaate õnnitlesid veel prof. J. Rebane, dots. J. Tammeorg, komsomolikomitee sekretär K. Liiv.

VARJE SOOTAK

ARSTITEADUSKOND 1802 - 1977

Seoses Tartu ülikooli taasavamisega 175. aastapäeva laialdasema tähistamisega käesoleval aastal toimus 27. aprillil arstiteaduskonna pidulik teaduslik koosolek «TRÜ arstiteaduskond 1802—1977». Peale teaduskonna õppejõudude ja üliõpilaste võtsid koosolekust osa rektor prof. A. Koop, ENSV tervishoiuministri esimene asetäitja med. dr. Endel Kama ja rida juhtivaid vabariigi tervishoiuorganisatsioonide ning Tartu kliinikute arste. Rektori avasõna järel kuulati 5 ettekannet.

Professor L. Allikmets käsitles oma ettekandes arstiteaduskonna osa teadusliku mõtte ja uurimistöö ning meditsiinilise kõrghariduse edendamises maailmas, kultuuri ja tervishoiu arengus. Samuti peatus ta Tartu ülikooli kasvandike osal arstiteaduse arendamisel paljudes riikides. Ka praegu valmistab ülikool ette arste teistele liiduvabariikidele (näiteks spordimedikuid). Lähemat käsitlust leidis teaduskonna sõjajärgne areng ja praegune teaduslik-pedagoogilise kaadri tase erialade kaupa. Väga positiivse hinnangu andis L. Allikmets professorite A. Valdese ja A. Linkbergi tegevusele teaduskonna dekaanina ja

teaduslike koolkondade loojatena. Dotsent V. Kalnin peatus oma ettekandes õppetöö korraldusel teaduskonnas 175 aasta jooksul, kirjeldades muutusi kateedrite arvus, õppejõudude ja üliõpilaste arvus ning analüüsides muutuste põhjusi. Arstiteaduskond tõusis eriti väljapaistvaks möödunud sajandi lõpul ja ka praegu areneb teaduskond jõudsalt (ligi 1500 üliõpilast ja 210—220 õppejõudu ja teaduslikku töötajat).

Professor E. Käer-Kingisepp käsitles omaaegsete Tartu ülikooli väljapaistvamate füsioloogiaprofessorite tegevust (Rathke, Bidder, Al. Schmidt, Fleisch, Tiitso jt.), samuti nende koolkondade hilisemat arengut. Enam tähelepanu pööras ta professorite Friedrich Bidderi ja Aleksander Schmidt tegevusele, kes mõlemad olid pikemat aega ka arstiteaduskonna dekaaniks ja ülikooli rektoriks ning tegid palju teaduskonna materiaalse baasi arendamisel (vana-anatoomikumi ehituse lõpuleviimine, uue-anatoomikumi ehitamine, kliinikute laiendamine jne.).

Professor K. Kõrge uurimuses toodi huvitavaid andmeid südame-vereringesüsteemi haiguste diag-

nostikast, epidemioloogiast ja hospitaliseerimise dünaamikast 100 aasta vältel Tartus. Ettekanne andis hea ülevaate diagnoosimeetodite täiustumisest ja südame-vereringesüsteemi haiguste diagnooside nomenklatuuri täpsustumisest, eriti viimase 40 aasta jooksul. Hospitaliseeritute üldarvust on südame-vereringesüsteemi haiguste all kannatavad hõivanud järjest suurema osa, eriti viimasel kolmel kümnendil. See on põhiliselt tingitud vanemaaliste haigete laialdasemast haiglaravist seoses tervishoiukorralduse olulise paranemisega.

III kursuse üliõpilane S. Nazarenko käsitles üliõpilaste teadusliku tööd läbi aegade ja peatus ka ÜTÜ kolmekümneaastaselt tegevusel. Ettekandja tõi kujukaid näiteid sellest, kuidas aktiivne uurimistegevus üliõpilaspõlves on olnud viljakaks kooliks suurele osale praegustest väljapaistvatest vabariigi meditsiiniteadlastest.

Koosoleku ajaks oli dotsent J. Tammeorg eestvedamisel välja pandud ka fotonäitus teaduskonna tegevusest.

UDO TARVE

TRÜ nõukogu

(Algus 1. lk.)

NLKP liikmete arv nende hulgas on kasvanud: 1975. a. 28%, 1976. a. 39,1%. Sel aastal on NLKP liikmeid kandidaatide hulgas 51%.

Siiski ei saa veel rahul olla kõikide kateedrite tööga. Mõnel pool täidetakse halvasti niigi väheseid eraldatud kohti. Igal pool ei ole mõeldud ka kandidaatide reservi loomisele. Otsuses juhitakse tähelepanu puudustele ning tehakse ettepanekuid aspirantuuri töö parandamiseks.

* Parteikomitee sekretär dots. A. Kiris tegi ülevaate ettevalmistustest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva tähistamiseks. On moodustatud ettevalmistuskomisjon eesotsas õppeprorektori kt. U. Palmiga, on kinnitatud üleülikooliline ürituste plaan. Kommunistliku noored on aktiivselt osa võtnud veebruarikuus toimunud üleüldisest komsomolikoosolekust «Igale kommunistlikule noorele kommunistlik ideelise ja aktiivne ellusuhtumine», praegu toimub võistlus õiguse eest alla kirjutada Leninliku Komsomoli raportile NLKP Keskkomiteele Suure Oktoobri juubeliks. Onnestunud üritus oli internatsionaalses kasvatus töös VI rahvaste sõpruse päevad. Peeti teaduskondadevaheline viktoriin «60 aastat nõukogude võimu», ÜTÜ konverentsid, talituriad. Ülikooli ajalehes ilmub temaatiline rubriik «Tagasiwaade», kuulutati välja ajakirjanduskonkurss. Vastavasisulised üritused toimuvad ka teaduskondades ja teistes allasutustes. Sügissemestrisse jääb üliõpilaste teaduslik-teoreetiline konverents TRÜ komsomoli ajaloost, teoreetiline konverents «Teadus ja nõukogude kaasaeg», poliitiliste lauade konkursi II voor ja mitmed teised üritused. Eespool öeldut kokku võttes võib öelda, et seni toimunu on hästi tehtud, ettevalmistused kulminatsioonini aktuse ja kontserdini novembris jätkuvad.

* Rektor prof. A. Koop tutvustas ülikooli taasavamise 175. aastapäeva tähistamiseks moodustatud komisjoni tegevust. Alakomisjonid on hakkajad olnud (H. Palamets, T. Ilomets, V. Haamer jt.). Eriti tõsine töö seisab ees majanduskomisjonil. Kõrvuti üleülikooliliste üritustega tegutsetakse ka teaduskondades ja allasutustes.

* Lõpuks kuulati ära informatsioon õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisest möödunud aastal (L. Saag).

1976. aastal tõstis kvalifikatsiooni 129 õppejõudu, kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonnas aga ainult 46 õppejõudu, s. o. 14% vähem nõutavast. Teaduskonniti tõstis õigusteaduskonnas oma kvalifikatsiooni 39, ajaloolastest 29, majandusõppejõududest 27%. Lubamatult madal on see protsent kehakultuurilastel, filosoofia kateedris, NLKP ajaloo kateedris, eripetuse kateedris. Küsimust tuleks arutada teaduskondade nõukogudes. Raskusi on ka kvalifikatsiooni tõstmisele suunamisega: kateedreis ei ole aastate peale võrdselt jaotust. Kvalifikatsiooni tõstmisele on vaja senisest rohkemat tähelepanu ja tõsisemat suhtumist.

* Koosolekul hääletati õigusteaduse kandidaadile Kalle Nigola dotsendi kutse taotlemise poolt.

Üliõpilased Helsingist

17. mail külastas meie ülikooli Helsingi Tehnikainstituudi neljast noormehest koosnev delegatsioon, kelle visiidi võib mahutada hilinenult TPI rahvaste sõpruse päevade raamidesse. Petri Põyhänen (elektriosakond), Jarmo Skarp (elektriosakond), Lauri Rissanen (arhitektuuriosakond) ja Jyrki Myllyvirtä rääkisid oma kõrgkooli elu-olust ja toimetustest. Helsingi Tehnikainstituudis õpib 5308 üliõpilast.

Kolm üliõpilasorganisatsiooni hoolitsevad üliõpilaste huvide kaitsmise eest. Aktuaalseid probleeme on mitmeid. Esiteks muidugi üliõpilaste omavalitsuse sõnajõu tugevdamine üliõpilasküsimuste lahendamisel. Üliõpilasvalitsuse juhatus valitakse iga kahe aasta järel uuesti. Populaarsuse võitnu võib edasigi kaitsta tudengite huve. Tudengid püüavad võidelda ka õppeplaani parema korraldamise eest. Nõutakse suuremat sõnaõigust ja rohkem üldhariduslikke aineid.

Üliõpilasringe toetab materiaalselt ka linnavalitsus, kuid põhisisetulek saadakse siiski üliõpilaskonnalt.

Sessioonidega on Helsingi Tehnikainstituudis veidi raskem kui meil. Neli korda aastas tuleb end kokku võtta. Korraga aga on siiski arvestusi ja eksameid vähem. Minimaalseks õpiajaks on 4,5 aastat, keskmiselt tuleb aga kuus aastat. 85—90% sisseastujaist peab vastu ja saab diplomi. Neist on vaid 15% naisüliõpilasi.

Seda ja palju muud rääkisid meile soome tudengid. Pärast tutvumist mindi samal õhtul tagasi Tallinna, kaasas soov veelgi Tartusse tulla.

HEINIKE HEINSOO

MALEVA ESIMENE TÖÖPÄEV

14. mail toimunud laupäevak oli EÜE Tartu päevade üks tähtsamaid üritusi. Tööpäev algas hommikul piduliku avatseremooniaga ülikooli uue raamatukogu ehituse juures, kus sõna võtsid rektor Arnold Koop, EÜE komandor Toomas Mendelson, kes andis rektorile üle sümbolse kella, ELKNU TRÜ komitee sekretär Kalle Liiv, Üleliidulise Üliõpilaste Ehitusrühma peainseneri asetäitja Nikolai Sobolev ja EÜE Tartu tsooni komandör Ülo Langel. Tööst võttis osa enam kui 230 malevlast. Töötati seitsmel erineval objektil.

Esimesel fotol on näha ühe töörühma kraavikaevamise algust, teisel aga selle töö lõpetamist.

KALEV SALLA tekst ja fotod

Tänane «Littera» esitab lugejale kaks arvustust, mille autorid on eesti filoloogid kirjanduse eriharu esmakursuslased. See on omamoodi järg juba varem avaldatule (vt. «TRÜ» nr. 13) ja võiks kujutada endast n.-ö. õpipõisitööd kriitiliseks tunnetuseks vajalike oskuste omandamise vaevarikall teel.

Kas saame selles näha juba tänaste kriitikute järelpõlve või on see alles koolikirjandi jäikadest, hindel «viis» orienteeritud, kuid tihti

mõtet kammitsevatest kompositsioonireeglitest vabanenud noorte eneseväljendus — üks retsensioon ei anna loomulikult niisuguseks otsuseks täit alust. Küll võiks ta aga ergutada teisigi kõnelema, kirjutama oma lugemiselamusest ja sellega avardama dialoogi eesti kirjan-duse tänasest käekäigust.

Hall väli punases

M. Saat. Mida teha emaga? «Looming» nr. 2, 1977

Mari Saat üllatas. Meeldivalt! (Ja igatahes pärast «Katastroofi».) See oli elamus kullukesest tavali-sest tõelisest elust tema pisiasja-dega, mis kokkuvõttes pisasjad polegi. Kui ma ütlen TAVALINE,

siis ei tähenda see siin millegi va-remkohatu igavat äratundmist, vaid tõelist, reaalselt, vajalikku. Inim-likku!

Nn. tavaline algab juba pealkir-jas — «Mida teha emaga?» Näib, kuigi ise veel otseselt pole koge-nud, kerkib see probleem enamiku ette, kes loovad oma pere ja (ema)-kodust lahkuvad. Niisiis — igapä-vane situatsioon: ühel kevadlaupäe-val, nagu vist juba pikka aega, seavad lapsed end vastumeelselt emale maale appi minema (oleks ju endalgi tuhat tegemist).

Ometi kohtuvad nad kõik, lapsed ja lapselapsed, miniad-väimehed, ema juures. Ja kuigi kogu nädala-vahtusel ripub miski õhus, konflik-tid küll söõgilauas, küll laudas — ikka mõistatamaks, mida lõppude lõpuks teha emaga, et lõpeksid need abikskaämised — lõpeb see kõik lõputa. Ehk: vist ainuõige lõpuga. Kõik nad tulevad, kui abi vaja. Arvatavasti ikka läbi pahade tuju-

de ja vastuseta küsimuse. Ent tule-vad. Sest — mida sa ikka teed emaga, kes oma kodutalu sisse kas-vanud. Pealegi, kui endagi mõttet puhtast eluvajadusest sageli lapse-põlvekoju kipuvad — küll mälestus-te, küll kartulite ja muu toidukraa-mi, küll uhkuse pärast, mis ei lu-bakski emal kodutalust linna kolida. Ja üldse võisid nad ainult siin tun-da: «Pere on puhas, roosa ja rau-ge.»

Pole just sagedane kaasaegses kirjanduses kohata konkreetseid, lõpuni peetud rangelt karakteriloo-gikat jälgivaid karaktereid. Selles suhtes on M. Saadi teos erand. Oma värskuses huvi pakkuv. Viimastel lehekülgedel võin juba täp-selt ette kujutada, kes nad on, need Mardi Miili lapsed, ja võin ka va-balt neile või enamikule neist vas-ted leida enda ümbert. Vaimustu-seni viis mind Eve — Ema lapse-laps, üsna seesama, kes ma olin

veel mõne aja eest. Ja üldse on tore, et seesama tähelepanu, mida täiskasvanutele pööratakse, saab lastelegi osaks. On neil ju eluski täiskasvanutega võrdne roll! Eriti veel ühes suures peres.

Argipäevast elupilti raamib Saadi kirjanikuomapära, kajastugu see siis kõigi tegelaste paralleelses jäl-gimises, kõigile neile võrdsetl pööratavas tähelepanus, tõe-poolest selles stsenaariumistilis või juba «Katastroofist» meeldejää-nud kaines, objektiivsust ja kõrvalt vaatlejaks jäämist taotlevas stiilis, mis ometi on kummaliselt osavõt-lik.

Ja kokku saabki M. Saadi raama-tust seesama, mida Ilmar filmina läbi kavatses viia: «... Aga mitte punased marjad halli sees, vaid ümberpöörduvalt — ta koob erksad värvid halli haavama, aga hall jääb ikka sisse igatsema — niimoodi!»

MIRJAM SOEKÖRV

«Vihmapiiskadega» jätkab Kuus-berg analüütilise romaani viljele-mist eesti nüüdisproosas. Kas tead-likult või alateadlikult, see jäägu kirjaniku enda otsustada. Ent mõistusparase alge prevaleerimise tunnetamine on küll vist omane igale lugejale. Kuusberg on jõud-nud siin nn. mõtisklusromaanini, kus tegelane on asetatud sundsei-sundisse, mis omakorda tingib tea-tava raamilisuse. Kuid see on ai-nult väline raam. Seespool on veel teinegi, mis peitub tegelastes en-dis: neid kammitsevad sisemised ambitsioonid. Nii Andreas kui Edu-ard on kindlalt kinni oma tõekspi-damistes, mida pole suutnud kõi-gutada isegi aeg. Vahe on ainult selles, et Andreas on oma ideaalku-jutluses jõudnud ajast ette, Eduard aga vastupidi — jäänud ajale jalgu. See on aga lõhe, mis eraldab neid teineteisest alatiseks.

Ei ole ilmselt juhuslik, et autor on asetanud oma peakangelased kõrvuti haiglavoodisse. Nimelt see asjaolu tingib eriti terava kokku-pörke erinevate maailmavaadete vahel. Hargnevad dialoogid, mõtisk-lused, pihitused, tegevuspildid on vastuolus ajalise järgnevusega. Just siin avaldub autori kontsept-sioon, milles realiseerub tema tege-laste sotsiaalne aktiivsus. Seda on väljendanud V. Gross kirjanike kongressil antud ülevaates «Viimase viie aasta proosakirjandusest»: «... inimene liigub, s. o. tegutseb niikuina, kuni ta elab, ning vastu-tab ühiskonna ees oma tegude eest».

Eks ole ju Andreas Jallakule omane just tegutsemiskirg, maail-ma paremaks muutmise tahe. See on tema elus peamine, ja nagu ta ise ütleb, «võivat ta maailma asju nii, nagu põeks ta alles murdeea maailmavalu.» Puhuti tekkivat tal kahtlus, kas poliitika ei asu mitte tema ja elu vahel, sest Andreas suh-

tub poliitikasse nagu oma isiklikku ellu. Siit ka see palju kõneainet tekitanud isikliku õnne probleem tegelases endas. Tahaks vastu vaiel-da M. Kaldale, kes viimases «Loo-mingus» väidab, et «teise inimese elubilansi hindamisel omade isik-liku õnnekriteeriumide alusel tuleb olla ilmselt väga ettevaatlik.» Tõsi küll, ettevaatlik peab olema, kuid kas just väga, on küsitav. On ju igal inimesel siiski oma seisukoht, oma õnnekontseptsioon, nagu väi-dab ka M. Kalda, ja milleks haka-ta seda teadlikult lõhkuma, abst-raktiseks, endale tunnetamatuks muutma? On ju iga kriitik ka tea-tud määral osalev retseptsiooniprot-

ainult kõnnivad erinevaid radu.

Eduard Tõnupärt on ajarataste vahele jäänud, kuid pole alistunud. Kahtlemata on aeg ka temas oma töö teinud ja mõndagi ümber ku-jundanud, kuid Eduard püüab seda endas tõrjuda. Ta usub ikka veel oma tahiekindlusse, jösse, mis tal-le juba küllalt hoope on andnud. Alles palatis, lamades kõrvuti Andreasega, tunnetab Eduard üha selgemini, et ta on vrakk, mis le-kib iga kandi pealt. On selge, et ta ei hinda enam ümber vaateid elule, kuid midagi temas ometi murdub ja teiseneb. Kuusberg jätab Tõnu-pärdi kuju teoses sisemiselt vähe-avatuks, mistõttu saame üksnes ai-

re, olles eelnevalt kõik detailiselt läbi kalkuleerinud. Just see kaalu-lev ja laveeriv eluviis kõrvu And-rease tulisuse ning Eduardi tahte-kindlusega osutub taunitavaks. Kuid Taaveteid on tänapäeval pal-ju ja nendega kommunismi üles ei ehita — selline on ilmselt nii Andrease kui ka autori enese vaa-tepunkt. Kontrast on tõesti tugev, ent samal ajal mitte elukauge. Kolmikpositsioon, mis sedastub kolme endise Juhkentali poisi sot-siaalse mina vastandusest, on rakurs, mis tõstatab konflikti nen-de suhtes.

Kuldse kesktee valib endale Jaak

kui omaette väikese maailma, olles seal ise peategelasteks.

Kuusbergil on omadus luua nn. tingsituatsioone, kus tegelastel on oma kindlad rollid. Ma ei tea, kas see ka teistele nii tundus, kuid esmakordselt Kuusbergi lugedes ta-jusin, et tegelased on justkui kam-mitsais. Pidevalt tekkis tunne, et nad tahavad neist vabaneda, kuid ei saa. Tekib küsimus, kas Kuus-berg ei ole siin tinglikkusega mit-te veidi liiale läinud Äkki hakkab vorm nii lõpuks ahendama teose sisulist külge, mis toob paratama-tult kaasa teatava eksogeense dis-tantseerituse? «Vihmapiisku» võib võtta kui piirnähtust, üle mille astumine on juba küsilava väärtu-sega.

Teos lõpeb lüürilis-konstateeriva-te sõnadega vihmapiiskade langemi-sest. Sümboolne ja samal ajal nii igapäevane. Autor esitab meile väl-jakutse ning samas ka vastab sel-lele. Kui harva me siiski kuulame vihmapiiskade langemist? Kas me üldse kuulame? Ja kui me seda tee-megi, kas ei kammitse meid mõte, et on juba hilja: midagi on kadu-nud kättesaamatult minevikukau-gusse, sinna vihmapiiskade koha-nasse.

O. Jõgi on ütelnud, et «Kuusbergi romaanisari moodustab analüütilise heksaloogia nõukogude võimu keh-testajate kujunemisest ja teest läbi mitme aastakümne.» «Vihmapiisad» on ajaliselt selle epohhisarja vii-mane romaan. Ent ei usu tepts mit-te, et ka sarja lõppteos. Kuusbergi sulg tundub olevat veel küllalt terav, käsitlemaks aktuaalseid ühis-kondlik-poliitilisi ja sotsiaal-eetilisi probleeme.

MART ALTSOO

TÕLKEVÕISTLUSE 1977 LAUREAADID

Seitsmendat aastat järjest tehti kokkuvõtteid TRÜ tõlkevõistlusel. Tõlgitud oli sel korral saksa, vene, prantsuse, leedu, soome, türgi, tatari ja jaapani keelest, enamasti proosateoseid, kuid ka luulet. Zürii, mille koosseisu kuulusid Urmas Lehtsalu, Mari-Ann Palm, Ain Kaalep, Jüri Talvet, Peeter Torop, Inna Feldbach ja Linnar Priimägi, konsul-tantidena Pent Nurmekund ja Mihkel Loodus, otsustas esile tõsta ja auhinnata järgmisi noori tõlkijaid:

I auhind — HELLE KULL, eesti fil. III k. (tõlge prantsuse keelest: F. Sagani «Imelised pilved»).

Kolm II auhinda

— BIRUTE ZELVITE, eesti fil. II k. (tõlge leedu keelest: P. Skodžiuse «Süzee lühijutu jaoks»).

— ÜLLE MASING, saksa fil. II k. (tõlge saksa keelest: H. Kanti «Elulugu, teine lõik»).

— MARI ROOSAAR, eesti fil. V k. (tõlge saksa keelest: F. Hebbeli «Lehm»).

Kaks III auhinda

— BIRUTE ZELVITE (tõlge leedu keelest: R. Klimase «Kõrgustes õitselepuhkenud hing»).

— RAMIA MIFTJAHETDINOV, eesti fil. IV k. (tõlge tatari keelest: H. Tukai luuletused).

Ergutusauhind määrati ANU UUSTALULE, eesti fil. II k. (tõlge soome keelest: P. Häänpää «Viiskümmend kilomeetrit»).

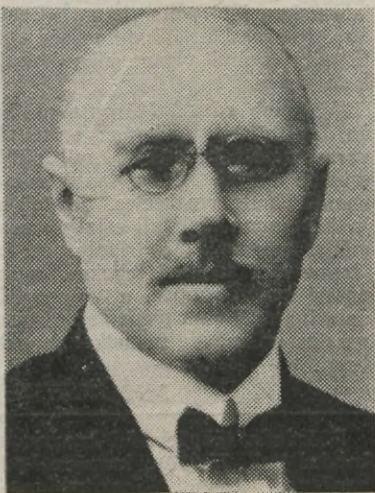
«Loomingu» Raamatukogu eripreemia parima tõlke eest NSVL rahvaste keeltest saab BIRUTE ZELVITE.

Tõlkevõistluse 1977 lõpetamine ja parimate tõlkijate autasustamine toimub esmaspäeval, 23. mail k. 18 peahoone audit. 127. Oodatud on kõik asjahuvilised.

Zürii

Dotsent Karl Müller

Varematel aegadel puudus Tartu ülikoolis raamatupidamise õppejõu ametikoht. Seda distsipliini luges mõne teise aine õppejõud muu hul-gas. Nii pidi Rootsi ajal matemaat-ikaprofessor ka arvestust lugema. Hiljem tegid seda kameralistika jt. õppejõud. Alates 1. juulist 1920 kut-suti ellu kaubandusteaduse osakond, kus oli ette nähtud ka raamatupi-damise õppejõu ametikoht.

Veebruaris 1922 valiti raamatupi-damise ja kirjavahetuse dotsendi ajutiseks kohusetäitjaks KARL BERNHARD JOOSEP RUDOLPH MÜLLER, kes oli sündinud Kures-saures 19. mail 1877, samas lõpe-tanud gümnaasiumi 1900 ja 1904 omandanud kaubandusteaduse kan-didaadi kraadi Riia Polütehnilises

Instituudis, seejärel õpetanud 12 aastat Simbirski (praegu Ulja-novsk) kommerskoolis raamatupi-damist, kirjavahetust, saksa keelt ja muid aineid. Enne Tartusse tulekut oli ta Riia Polütehnilise Instituudi dotsendi kohusetäitja ja valimiste ajal täiendas end Saksamaal suur-ettevõtete raamatupidamise alal.

Alates 20. aprillist 1922 loeti Karl Müller ametisse. astunuks. Sama aasta sügisel hakkas ta lugema raamatupidamist ja kirjavahetust. Järgmisel aastal lisandus veel era-majandusteadus. Kaubandusteadu-se osakonna tegevust juhtis algul õigusteaduskonnakogu, kuid april-list 1923 hakkas seda juhtima kau-bandusteaduse osakonna õppejõudu-de konverents, millesse kuulusid

kõik selle osakonna õppejõud. Tema algatusel hakati korraldama üliõpi-laste auhinnatõid ka raamatupi-damise alal alates 1924. a. 1925. a. reorganiseeriti kaubandusteaduse osakond ümber majandusteaduse osakonnaks. Samal aastal valiti K. Müller õigusteaduskonna abisekre-täriks, millist ametit ta pidas kuni 1929. aastani. 15. märtsist 1926 kuni 15. märtsini 1927 oli ta õigus-teaduskonna sekretär (tollal asen-das see prodekaani). 1928. a. valiti K. Müller raamatupidamise ja kir-javahetuse dotsendiks. Sama aasta sügisel hakkas ta lugema bilanssi-de teooriat. 1929. a. suri senine saksakeelse kirjavahetuse lektor fi-loloogiakandidaat F. Bettac. Nüüd-sest peale luges ta nii eestikeelset kui ka saksakeelset kirjavahetust. Aastast 1926 töötas «Praktilise po-liitilise ökonoomia seminari raama-tukogus», milles leidis raamatuid ka raamatupidamise kohta. 1931

(Järg 4. lk.)

Repliik

Tõepoolest — keemikute järje-kordne triumf: nii ülekaalukas võit kinnitab seda. Numbritest olulisem on aga, et võideti filolooge filoloog-ias. Iseasi muidugi, paljudest kõ-nealusel «matškohtumisel filoloog-ias» selle teadusega tõepoolest ühist oli. Paraku lõi läbi see, kel mälu maht suurem ning kel olnud aega ja tahtmist entsüklopeedia vastavalt artiklid ning P. Ariste «Maailma keeled» pähe õppida. Viie-le jagatult ei osutunud see üle jõu käiauks. Liitaj näivad keemikute-st kuulsustele säärased (mälu)mängud spordiks saanud olevat. Kuid sa-mas ei saa jätta tunnustamata nen-de entusiastlikku teadmistejanu.

Juhuslikult on teada, et filoloog-id, kes «määritud humanitaarlas-te au särama loomiseks» sõandasid tulesit ja veest läbi käinud mnemo-korüfeed välja kutsuda, koopteeri-sid puuduvate asemele mõned võist-konnaliikmed alles kaheistkümnendal tunnil. Siit ei maksa aga filoloogidele mingit õigustust otsi-da. Eks anna see tunnistust arme-tult lühikesest tagavaramängijate pingist. Üht haru pidi jõuame siit tagasi L. Priimäe «Filoloogia man-dumiseni» («TRÜ», nr. 5, 1976. a.). See peaks paistema kõik filoloogia-üliõpilased mõtlema oma ambitsioo-nidele ja eeldustele. Filoloogiatea-duskonnas õppimine ei tohiks oma-ette veel mingi väärtus olla, kahjuks on aga üsna igapäevane, et kõlav siit ja kaunis pakend katavad tüh-just. Kui aga juba I kursuse üli-õpilane peab end filoloogiks, kuhu siis veel võimalik on edasi minna?

Filoloogiateaduskonna üliõpilane

«TÕELISELT ÜLEÜLIKOOILINE ÜRITUS»

Alustuseks. Üks spordipäeva peaar-organisatorest, ülikooli rahvaspordinõukogu esimees Uno Sahva: «Tore, tõeliselt üleülikooliline üritus oli. Osavõtjakaarte laekus 1253, lisaks veel umbes 300 esinejat. Seega oli sellekevadisel ülikooli spordipäeval väljas üle poolteise tuhande inimese.

Eesmärgiks polnud kõrged sportlikud tulemused, ei olnud eraldi võistlejaid ja pealtvaatajaid — osa võtsid kõik. Vähemalt matkamisest. Ja see meie sooviks oligi: anda igale üliõpilasele ja õppejõuele võimalus minna loodusse, puhata ja lõdvestada end enne pingelisi eksameid, saada osa päikesest ja kevadsoojusest. Usun, et see meil ka õnnestus.»

Teatejooks. Spordivõistluste proloog. Võistkonnas viis neidu ja niisama palju noormehi. Osa võtsid kõik teaduskonnad peale bioloogide-geograafide. Oletatavad liidrid ei väärtatunud: esimesena ületas finišijoone kehakultuurlaste ankrumees. Järgnesid majandus- ja arstiteaduskond.

Pallimängudest. Võrkpallinaiskondi saadi kokku viis. Neli teadus-

konda olid oma arvestuses külmad ja kained: panus tehti teistele aladele. Vanade rivaalide, kehakultuuri- ja majandusüliõpilaste kompromissitus ja tulises heitluses olid üle noatera paremad esimesed (21:9). Kolmandat ja neljandat kohta jagasid omavahel matemaatikud ja arstid. Parima koha ülikooli viimaste aastate võrkpalli ajaloos võitlesid välja filoloogid — kindlalt viiendad.

Oma triumfi jätkas KKT võistkond ka rahvastepallis. Kindel võit ning kolme ala järel täiseduga liider. Teiseks jäid meedikud, kolmandat-neljandat kohta jagasid majanduse ja füüsika-keemia teaduskonna naistudengid.

Must päev oli favoriitidel kahel järgmisel alal. Jalgpallis ei tundnud ülikooli koondis oma kurikuulsate vastaste arstide ees mingit au kartust ning saavutas raske, kuid igati teenitud võidu 3:2.

Järjekordselt varises kokku müüt profispordi võitmatusest korvpallis. Finaalis kohtusid tasavägistes mängudes filoloogid ja matemaatikud võitnud arstid ning kõik vastased ülekaalukalt alistanud selle ala pä-

ristegijad — kehakultuurlased. Asjaarmastajad alustasid püüdlikut ja võitsid poolaja 10:8. Ka kohtumise teisel poolajal ei antud profidele vähimatki võimalust vastumänguks ja amatöörid olid võitnud 20:14. Arstid said oma ainsa alavõidu, kehakultuuriteaduskond esimese kaotuse.

Suunistus. Võistluse vanemkohtunik, rajameister Milvi Kivistik: «Väikeses metsalukas neli kontrollpunkti, rada imelihtne, nii et võitjal Ivar Valgel (KKT I) kulus distantsi läbimiseks aega vaid seitse ja pool minutit. Järgnevate kohtade pärast aga puhkes tasavägine heitlus. Teiseks tuli 3-sekundilise edumaaga III koha võitnud Urmas Musta ees (KKT II) ajaloolane Ain Mäesalu. Neljandaks jäi ainult 2 sekundit halvema ajaga parim naisvõistleja Ille Kuusik (KKT II).

Võistkondlikult olid parimad viie võistlejaga esinenud majandusüliõpilased, viis vaprat naisbioloogi-geograafi aga päästsid, mis päästa andis. Tubli II koht ning bio-geo turniiritabelisse kanti esimesed (ja ka ainsad) võidupunktid. Kolmandaks jäid kehakultuurlased (neli võistlejat).

VTK. N suguharu kurikuulsa nõia figgipuggi memuaaridele lisan (loe kõrvalt) niipalju, et kangikangutajatest oli parim Aivar Kuusik (arstit). 35 korraga, Ain Niineste (31 korda) ja Andres Põhjala (24 korda) ees.

Rasket raudmuna viskasid kõige kaugemale Raivo Hellermäe (õigust.), nimelt 11 m ja 42 cm, siis Arvi Laanemets (füüsika-keemiat.) ja Mati Heero (matemaatikat.).

Laskmine toimus maalilises kruusaugus. Lippude ja piirdenõoriga piiratud laskesektoris said kätt ja silma proovida üle saja lasta tahtja. Suure hulga neljaliikmeliste võistkondade hulgas osutusid parimaks tulevased juristid. Järgnesid arsti- ja füüsika-keemiateaduskonna võistkonnad. Peakohtunik Peeter Teinfeldt märkis, et heade tulemuste saavutamist segas tugev tuul.

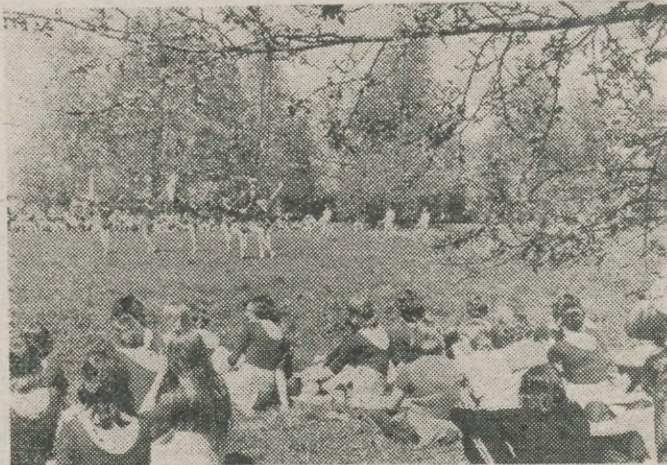
Ja lõpuks. Üldvõidu ja spordipäeva parima teaduskonna karika sai **kehakultuuriteaduskond** 51 punktiga. Järgnesid arstit. (44,5), majandust. (38,5), matemaatikat. (30,5), füüsika-keemiat. (25,5), õi-

gust. (25), filoloogiat. (21), aja- loot. (11), ja bioloogia-geograafiat. (8).

Tegelikult oleks võinud need kohad ja punktid vist ka kirja panna jätta. Kaotajaid siin polnud,

võitsid kõik. Küll aga võis kahju olla neil, kes seekord linna jäid. Mis seal ikka, järgmisel aastal matkame jälle.

PRIIT JÕGI

Eduard SAKI fotod

Minu spordipäev

Olin just mõnusasti tukkuma jäänud, kui keegi mind õlast sakutas. Tegin pahaselt silmad lahti — minu kohale kummardus suguharu ainuke Jõõtpriigi. «Aeg on minna,» sosistas ta enne veel, kui sain küsida: «Mis sa tahad, Jõõtpriigi?» Oigus küll — ees seisis viluloodri, pajaloo, kattepaadiku, aimiki ja veel teistegi suguharude jõumootmise ja muidu tustimise päev. «Saame kokku peakoopa kuue tamme all,» sõnas Jõõtpriigi, ja läinud ta oligi. Kiirustasin ruttu järele.

Suurte tammede all laiutas päratu hulk sõdalasi, koguni naised olid välja aetud. Kui hõimujuhid said tervitatud, hakkasime väekorras ja suurte sõjapiltidega rammukatusmispaika liikuma. See sai rahvast umbeselt täis.

Jõõtpriigi tõi keele- ja meelekosutuseks kohe kannu mõdu, mida ma väiksemas nurgakeses salamisi tahtsin rüübata, kui hõimulehe «Edaje» korrespondent hirmus valju häälega karjuma hakkas. «Hüva märjuke,» lasin lendu repliigi ja läksin kaema. Väljakul käis raske võitlus naaberhõimu pealiku pealuuga, mida kummagi suguharu noored sõdalased puu otsa varesepessa püüdsid visata. Iisra suguharu poisid paistsid seda mängu ennegi mängitud olevat. Kanged poisid. Pealuugi nende oma. Siis joosti kümme korda võidu peale edasi-tagasi, ei pannud tähelegi, kes need võidumehed olid — hoidsin oma viluloodritele põialt, aga nad jäid hoopis lõppu. Peab ikka asja ise kätte võtma, arvasin, ja asusin kohe mõtetelt tegudele. Platsi ühes nurgas, just supipadade vastas rippus kahe puu vahel kang, mida kõik mehed kordamööda alla sikutamas käisid, aga ise hoopis nagu kummipallid kangi kohale kerkisid (jalad maha ei ulatunud, ju vist sellepärast). Üks proovis koguni 35 korda. Tohoh, ei saa nüüd üht pulka maha tõmmatud, pahandasin ja haarasin kahe käega, sikutasin kuuls jaksasin, käis raks ja ...

... keegi raputas mind õlast. Tegin pahaselt silmad lahti — minu kohale kummardus minu enda kursusekaaslane Priit. «Pagana vooster, miks sa spordipäeval ei olnud, kogu kursus oli kohal, aga sina põõnad!» pahandas ta punetava näoga.

VIKI PUKK

Mai 1977

Prantsusmaa viies Grand Prix

7. mail toimus Londonis Wembleys pärast mitmeid tähtaegade edasilükkamisi lauluvõistluse «Eurovision' 77» lõppkontsert. Osalevaid riike oli nagu mullugi 18. Pärast aastast vaheaega tegid taas kaasa rootslased. Kõrvale jäi Jugoslaavia.

Hindamissüsteem. Iga osavõtva riigi telestudios viibis žürii, mis koosnes üheteistkümnest mõlema soo esindajast, kes kuulsid erinevatesse sotsiaalsetesse ja vanusegruppidesse ning hindasid (oma maa välja arvatud) laule kohe pärast esitamist 10 palli süsteemis. Nii saadi edetabel, mille alusel teatati pärast viimase loo lõppu punktid (1 koha eest 12, II — 10, III — 8 jne.) Pooletunnise hindamistseremoonia järel olgigi selgunud lõplik paremusjärjestus.

Tulemused. Esimene: MARIE MIRIAM Prantsusmaalt lauluga «L'oiseau et l'enfant». Teine: inglase «Rock Bottom», mille kohta räägiti, et see olevat kirjutatud 20 minutiga. «It's nice to be in love again» — Iirimaa ja kolmas koht. Huvitav on, et Inglismaa ja Iirimaa said žüriilt enam esikohti, kui Miriam, kuid laulule «Linde lastele» kindlustas võidu ühtlane punktide arv kõigilt riikidelt.

Võitja. Marie Miriam on 20-aastane. Sündinud Kongos. Portugali päritolu. Peab lugu klassikalisest muusikast ja brasiilia rütmidest. Varem lauluvõistlustel suurt edu pole saavutanud. Järgkordset leidis kinnitust tõik, et staarid «Eurovisioni» ei võida.

Võidulaul. Viimaste aastate tippviisid võiks tinglikult jagada kahte kategooriasse: I — pisaraid väljameelitavad meloodiad ja sõnad: «Pärast sind» (1972) ja «Nüüdki veel» (1973); II — rütmikad tantsulood: «Waterloo» (1974),

«Ding-dige-dong» (1975), «Hoia oma suudlused mulle» (1976).

«Linde lastele» paigutaksin esimesse gruppi. Tegu on taas šansooniga, meloodia pole küll nii lai, kuid see-eest on tüüpilised sõnad. Marie laulab sõjast, sellest, et sõda hävitab linde, aga lapsed tahavad lindudega mängida.

Teised laulud. Lauluvõistluse olemus pole muutunud. Juba mitu aastat domineerivad sisutühjad slaagrid mannetute sõnadega nagu esikolmiku lood ja ka SFV «Telegramm» (8. koht), Norra «Casanova» (14.—15. koht). Esialgsest eesmärgist tutvustada eri maade rahvuslikke laule on kaugele kõrvale kaldunud. Ainsana pakkusid midagi omapärast ja rahvuslikku šveitslased. Linhard-sekseti esitatud «Sveitsi leedis» kasutati pikoloflööti, šveitsi sarve ja ka joodeldati. Austria ansambel «Schmetterlinge», kes oma loo «Boom boom boomerang» ja lava-show'ga andekalt pilasid varasemaid «Eurovisione» ning plaadifirmasid, keda huvitab ainult kasum, jäeti koguni eelviimaseks. Halvasti käis ka «kuue sõbra» (nii nimetati Portugali esindajaid) käsi. Laul uue elu ehitamisest selles riigis pidi kohta jagama «Casanovaga». Mia Martini on kogu Itaalias tuntud solist, kes praegu elab suurest lavabisnessist tagasitõmbununa maal väikeses majas ning kasutab oma kuulsust võitluses naiste õiguste eest. «Eurovisioni» lauluvõistlusel aga võitleva lauluga läbi ei löö. «Liber» pidi leppima kolmeteistkümnenda kohaga. Isiklikult pean seda laulu üheks paremaks.

Põhjanaanbrid. Parimad on seni kuues koht 1973. ja ühe võrra halvem 1975. aastal. Ebaedu on teis-

pool Soome lahte kutsunud esile pikki vaidlusi osalemise ostarbekusest, sest see on päris kallis üritus. Kuid poolt-hääli on ikka rohkem olnud, sest meelitas ilmselt suur kasum, mille võit kaasa toob. Näiteks olevat «Abba» plaatide müügi sissetulekud suuremad Soome kogu ekspordist saadavast tulust. Nii püütaksegi luua tippmeloodiat *by Made in Finland* ja jõuda muusikamaailmas tasemeni, nagu on spordis Lasse Viren. Mullu jäi Fredi, kellele pandi küll suuri lootusi, üheteistkümnendaks. Tänavu vilksatas lootusesäde. Nimelt andsid iirlased Soomele esikoha ja 12 punkti, kuid pärast seda algas langus ning liidrikohal olnud Monica Asperlund ja «Laponia» pidid leppima kümnenda kohaga.

Mida arvas filoloog? Märtsi lõpus toimus filoloogide ühiselamus samade laulude hindamine. Eelistati Sveitsi, Itaalia ja Soome lugusid. Pärastulemustega langes ühte arvamust vaid viimase osas. «Punaseks laternaks» jäi Rootsi looga «Beatles». Kahjuks ei küündinud see ega teisedki laulud popmuusika klassikute tasemeni.

Mis saab edasi? Märgata oli ka üht positiivset tendentsi: erinevalt varasematest aastatest, mil püüti esineda inglise keeles, lauldi nüüd enamik laule emakeeles. See oleks ju üks samm festivali esialgse eesmärgi suunas. Jääb loota, et ka järgnevatel aastatel tehakse muudatusi selles suunas, et «Eurovisiooni» lauluvõistlus tõepoolest propageeriks eri maade muusikat ja kultuuri.

ANDU LATTE

Noormehed!

Tartu Lihakombinaat (Teguri 43) ootab noormehi laadimistöõdele.

Laadimistöid saab teha teile sobival ajal ööpäev läbi. Töötasu (1.50—2 rbl. tundi) makstakse välja pärast iga tööpäeva lõppu.

Pöörduda tööpäevadel kaadriosa-konda (tel. 77-939), laupäeval-pühapäeval Tartu Lihakombinaadi külmhoonesse.

Üliõpilased ja töötajad!

- Ametiühingukomitees on saada alljärgnevad turismituusikud:
1. «Mööda Volga deltat» (algus ja lõpp Astrahanis) — 19. juulist 7. augustini (2 tuusikut).
 2. «Kuldse rõnga linnad» (algus ja lõpp Moskvas) — 27. juunist 14. juulini (2 tuusikut).
 3. «Ossetia sõjatee» (algus Ordžonikidzes, lõpus 5-päevane puhkus Musta mere ääres) — 28. juulist 18. augustini (1 tuusik). Annab õiguse märgile «NSVL turist».
 4. «Gruusia sõjatee» (algus Ordžonikidzes, lõpus 6-päevane puhkus Musta mere ääres) — 29. juunist 18. juulini (1 tuusik). Annab õiguse märgile «NSVL turist».
- Tuusikuid on nii täishinnalisi kui ka 30%-lisi. Avaldused esitada ametiühingukomiteele veel maikuus.

Ametiühingukomitee

Repliik seisukoha küsimuses

Kui hea on olla kindla seisukoha- ga inimene, olgugi see seisukoht kasu või ülikooli kohviku kohvisabas, mis sugugi ei liigu.

Kohvipott võtab alles pliidil keeduhoogu ja nii seisab paarküm- mend tudengit, tass näpu vahel, kuiva lätte ees. Kassa ees on vaik- kus, harva tuleb mõni, kes vaatab pikka järjekorda ja otsustab klaasi piima kasuks (saab kähku ja kasu- lik pealekauba). Juba on tunda sõõrmeis kõditavat kohvilõhna, jär- jekord elavneb. Massi elevus ei

suuda nakatada üht tudengit, kes seisatab hetkeks saba lõpus, see- järel aga kartulisalati ja piimaga lepi — eks need, kellel aega roh- kem, või endale lubada kohvi oota- mist. Oldisest rahvamassist läbi vaadates arvab kiirustaja varase- mat kogemust arvesse võttes tead- vat, kus kahvilid asuvad. Ta ütleb: «Palun, kas ma võiksin kahvit võt- ta?» Järjekorra meeli on haaranud kohvilõhn, ja eks sa katsu kahvli- kätte saada selle müüri tagant... AUNE KULIKOVA

Dotsent Karl Müller

(Algus 3. lk.) loodi selle asemele «Tegelikkude majandusteaduste seminar», milles peale raamatukogu oli ette nähtud raamatupidamise blankettide arhiiv, masinate osakond ja muuseum. Selle seminari esialgseks juhatajaks sai K. Müller.

K. Mülleri õpilastest kaitses esi- mesena 1935. a. dissertatsiooni raamatupidamise teemal Pärnu kivirai- duri poeg Verner Valk, kellest sai tema töö jätkaja.

ENSV Riiklikus Ajaloo Kesk- hiivis säilitatakse dotsent Karl Mül- leri teenistuskirja, mis lõpeb sõna- dega «Lahkunud teenistusest sur- ma läbi 9. sept. 1935. a.»

ENDEL JAANUS

Tähelepanu!

Peahoone riiehoius ootab oma- nikku üks punane mantel juba 4. maist. Küsida riidehoidjalt või komandandilt.

Varalahkunud
JAAN TÖLDSEPPA
mälestab kunstikabinet

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- гуский государственный университет») Орган паркома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу- дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemannil nim. trüki-koja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Üksiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 2582, MB-03603.

SOTSIALISTLIKUST VÕISTLUSEST

TRÜ sotsialistliku võistluse komisjon kinnitas hiljuti uue juhendi, mille koostasid allakirjutanud koos prof. J. Kalitsaga. Uue juhendi kohaselt toimub sotsialistlik võistlus ülikoolis ka õppejõudude vahel. Arvestatakse nii õppe-kasvatustööd (õpikute ja õppevahendite, metoodiliste artiklite, populaarteaduslike brošüüride, ajalehe- ja populaarsete ajakirjade artiklite kirjutamist, osavõttu metoodikanõukogude tööst, õppe-kasvatustööst üritustest jne.), teaduslikku tööd (publikatsioone, dissertatsioonide kaitsmist, kirjalikke retsensioone jne.), ÜTÜ tööde juhendamist kui ka ühiskondlikku tööd. Otsustati hinnata kõrgemalt tööd ühiskondlikes organisatsioonides: parteikomitees, ametiühingu- ja komso-molikomitees, samuti ka teaduskonna tasemel vastavates büroodes.

Kõigile tööülesannetele on juhendis ette nähtud punktiväärtused. Näiteks üliõpilase kirjutuse poolt väljaantud õpik annab 80 punkti, ajaleheartikkel 5 punkti, autoritunnistus 50 punkti, artikkel vabariiklikus ajakirjas või üliõpilase konverentsi materjalid — 15 p. Üliõpilase me-daliga auhinnatud üliõpilase võistlustöö eest saab juhendav õppejõud 50 p., I auhind TRÜ-s annab aga 20 p. Üliõpilaste auhinnatud võistlustöö annab õppejõule punkte ainult sel juhul, kui võistlustöös ei ole esitatud kursuse- või diplomitööd. Kõll aga annavad ÜTÜ liinis auhinnatud kursuse- ja diplomitööd punkte vastavale kateedri-le, kust on juhenda-ja. TRÜ üliõpilaste ühiskondlike organisatsioonide juhid ja sekto-rijuhatajad saavad 75 punkti, liikmed 50 punkti, muud pidevad ühis-kondlikud ülesanded annavad 10—20 punkti. Kateedri koosolekul otsus-tatakse, kes on kateedri parim pedagoog (õppemetoodilise ja kasvatus-töö alusel) ning selle eest saadakse täiendavalt punkte.

Võistluse kokkuvõtete tegemiseks esitavad õppejõud kateedrijuhata-jale kirjaliku aruande, kus on näidatud iga publikatsiooni pealkiri, au-torid ja täpne viide ilmumiskohale, muude ülesannete puhul töö nime-tus, üliõpilaste tööde puhul töö nimetus ja auhind, samuti töö punkti-väärtus juhendi järgi. Kaasautorluse korral saab punkte proportsio-naalselt (näiteks kolme autori puhul ühe kolmandiku). Kõikide õppe-jõudude individuaalvõistluse aruanded esitatakse teaduskonna võistlus-komisjonile, kes valib neist 3 paremat üliõpilasele konkursile. Nende hulgast selgitatakse välja selle aasta 10 paremat TRÜ õppe-jõudu ning nad saavad parima õppejõu mälestusembleemi. Õppejõu-dude individuaalvõistluse punkte arvestatakse nende ümbervalimisel ja teaduslike kutsete omistamisel, mistõttu aruanded kuuluvad säilita-misele nii kateedris kui ka teaduskonnas.

Kateedritevahelises võistluses viiakse läbi arvestus üksikute tööloiku-de (õppetöö, õppe-kasvatustöö, teaduslik töö, ÜTÜ töö juhendamine, ühis-kondlik töö) alal eraldi. Õppetöö alal arvestatakse üliõpilaste õppetööst

osavõtu protsent (selle näitaja annab kateedri teaduskonna komisjon dekanadi ja ühiskondlike organisatsioonide poolt korraldatud pistelis-te kontrollimiste põhjal). Teistes tööloikudes tehakse kokkuvõtted indi-viduaalaruannete vastavate alaloikude punktide summeerimise teel, kusjuures punkte saab juurde veel mitmesuguste kateedri poolt läbi-viitud ürituste eest (ekskursioonide organiseerimine, metoodiliste kogumike väljaandmine ja sotsialistlike kohustuste, nende täitmise ning võistluse käigu avalikustamine).

Kateedri aruandes on vaja loendada kõik kateedri publikatsioonid, ka need, mis on koostatud kateedri abiõppepersonalil või aspirantide poolt, või kus kateedri liikmed osalevad kaasautoritena. Niisugune loet-elu on vajalik, sest TUS-is säilitatavatelt perfokaartidelt ei selgu ka-teedri liikmete kaasautorluses avaldatud tööd ja ka paljud mitteteadus-likud trükised.

Teaduskonna parima kateedri selgitamiseks liidetakse kateedrite pa-remusjärjestuse kohad iga tööloigu järgi eraldi (õppetöö, ÜTÜ töö juhendamine jne.). Minimaalse punktide arvuga kateeder on teaduskon-nas esimene ning selle võistlusaruande esitatakse ülikooli võistluskomis-jonile.

Teaduskondadevahelise võistluse kokkuvõtete tegemine toimub sama-de põhimõtete järgi: kateedrite vastavate tööloikude summeerimise teel. Õppetöö all arvestatakse lõpetajate protsenti plaanilisest sisseastunute arvust, teaduskonna üliõpilaste ja ka õppejõudude töödistsipliini, mõ-juva põhjusega eksamile mitteilmunud ning eksmatrikuleeritud üliõpi-laste protsent. Arvesse tuleb ka teaduskonna koht üliõpilaste töö-, ol-me- ja puhketingimuste ning töökultuuri ja ohutute töötingimuste parandamise alasel konkursil.

Võistlus haarab kalendriaastat 1977 ning arvesse minevad eksamises- sioonid on 1976/77. õ.-a. kevadine ning 1977/78. õ.-a. talvine eksami- sesisoon. Teaduskonnad peavad kõik nõutud materjalid esitama ülikooli võistluskomisjonile 10. veebruariks 1978. a.

Uus juhend on trükkimisel ja see saadetakse kõikidele teaduskonda- dele ja kateedritele lähemal ajal. Oleks väga vajalik, et teaduskonna võistluskomisjon selle siis kohe läbi arutaks korraldamaks vastavalt võistlust teaduskonnas. Kateedrid peaksid aga korraldama tootmisnõu- pidamise, kuidas edukamalt võistlusest osa võtta.

HELVE KABUR,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

SULEV MARAMAA,
TRÜ ametiühingukomitee õppe-teadusliku
töö komisjoni esimees

Rektori käskkirj

Võidupühal avaldas rektor kiitust eeskujuliku töö ja aktiivse ühis-kondliku tegevuse eest järgmistele Suurest Isamaasõjast osavõtnutele: Tullio Ilometsale, Viktor Palmile, Erna Russakule, Liidia Kurtukovale, Jevgenia Uibole, Roman Nõvandile, Leonid Uibole, Aleksander Zalivini-le, Osvald Mägile, Zinaida Saarele, Albert Kliimanile, Ivan Voikovile, Jakov Samodumskile, Ilo Sildmäele, Elmar Haljastele, Jaroslav Raidile, Andres Pärliile, Mihhail Kotikule, Edgar Salumaale, Abner Uustalile, Alice Habermanile, Jüri Ristkokile ja Konstantin Voinovile.

Looduskaitsepäev

«... õpime paremini tundma üht elementi, üht ökosüsteemi, üht loo-duskompleksi, mille tulevik ei kind-lustu enam loodusliku autoregulat-siooni protsessides, kus on vaja meie teadlikkust, et tagada tulevi-kuperspektiive,» lugesime eelmisest ajalehenumbri. Igapäevane Ema-jõgi, tema minevik, olevik ja tule-vik, tema suhted sõdade, kirjanduse ja palju muuga — sellest kõigest said osa ülikooli kolmandast loo-duskaitsepäevast osavõtjad. Laeva-ga sõideti Tartust Mäksani, sealt suunduti jalgsi kuus kilomeetrit edasi Kastresse Peravalla piirile. Asjatundlike seletusi jagasid sel päeval prof. V. Masing, dotsendid J. Ristkok ja V. Trummal, loodus-kaitse ja kodu-uurimise kabineti ju-hendaja J. Eilart, Tartu maaparanduse valitsuse töötaja A. Järvet.

Uhine arvamus oli — kordaläi-nud päev, ainult, et kaasatuli-lajaid võinuks tunduvast enam olla. Kor-raldajatele, s.t. looduskaitseringile tänusõnad ikkagil

Aga punarind laulis Tammelinna,

ja üldsegi mitte Raadi kalmistul, kus looduskaitseringi liikmed ja muidu huvilised kolmapäeva vara-hommikul linnulaulu kuulamas käisid. Seda, et punarind Tammelin-nas laulis ja Raadil ei laulnud, teadis rääkida KALEV PILD, kelle juhatusel linnulaulu kuulati, sest sel kuulamisel oli ikka väike taga-mõte ka. Mitte nii, et viskad puu alla pikali, paned silmad kinni ja kuulad lindude kontserti, vaid õpid eristama üldisest vidinast üksikuid hääli ja saad teada ka, missugune lind üht või teist häält teeb. Oma-pead proovides oleks see üks üsna lootusetu ettevõtmine.

Need tudengid, kes hommikul kell kuus Raadile viitsisid tulla, olid ilmselt veendunud seesuguse peaga

vastu seinä jooksmise mõttetuses. Kalev Pild kürel sammul ees, tu-dengid rivisammu pidada püüdes järel, sukelduti kalmistu teederä-gastikku. Ja mida ettepoole sul rivis jääda õnnestus, seda parem, sest ka käigu pealt pillas teejuht tabavaid märkusi ja kommentaare.

Kui mõnele lauljale üsna lähedale oli saadud, tuli peatus. Kõigepealt läks natuke aega, enne kui kõik aru said, kuhu vaadata ja mida kuulata. Mõni kuulas niisama, mõni tegi märkmeid. Nood viimased olid ilmselt bioloogid. Neil olevat linnu-laulu kuulamise praktika. Juulikuus, siis kui mõnel laululinnul juba okas kurgus ja mõni väänik hoopis vale häält teeb.

Siis rändas Kalev Pildi suurest

portfellist välja raamat, kus sees kõigi Euroopas pesitsevate lindude pildid. Imekähku oli tuhandete teiste hulgast too üks õige leitud ning iga-üks võis vaadata, missugune ta väl-ja näeb. Sest ega paljas silm pisi-kest sulekubu puu otsast hästi sele-ta. Ainult üks metsvint ja üks vai-nurästa julgesid nii ligi lennata, et binokliomanikud pidid kaugema-le minema, kui tahtsid lindu just ni-melt binokliga vaadata. Mispärast metsvint selle julgustikiga hakka-ma sai, jäigi arusaamatuks. Vainu-rästa teguviis aga sai selgeks, kui sealtsamast teedärsest elupuuhekest vainurästa pesa leiti. Emalind len-das kohkudes minema ja uudishimu-likud tudengid võisid üle pesaääre piiludes viit väikest rohekat muna imetleda.

Viimasel linnulaulukolmapäeval tehti pikem peatus professor Johan-nes Piiperi haua ning süüdati küünlad selle mehe mälestuseks, kes esimesena Eestis üliõpilased loodusesse linnulaulu kuulama viis. Teine peatus oli Mihkel Härmsi, iseõppijast linnuteadlase ja linnuto-piste meistri haua.

Ja oligi selleks kevadeks kõik. Kalev Pildile, looduskaitseringi vi-listlasele, kelle töökoht ülikooli õp-petehnika osakonnas lindudest ja üldse bioloogiast üsna kaugel sei-sab, oli see üheksas kevad tudengi-tega linnulaulu kuulamas käia. Mi-nule ja ilmselt paljudele teistele aga esimene kord.

Ah et mis ma sellest käimisest targemaks sain? Ega väga palju ei saanud küll. Kahest korrasst kuula-misest piisab vähikule niipaljuks, et kõik linnulaulud ei oleks enam just päris nii segamni nagu Kõrt-Pärtil sark pühapäeva hommikul. Aga kui ma ütlen, et maihommikul kell kuus

* Autori fotod

Kalev Pild, kes tudengid üheksandat kevadet linnulaulu kuu-lama viis.

Raadi kalmistul ilus ei ole, siis ma küll valetan. Alnult jah, too puna-rind, kes just nell kahel viimasel korral, kui mina käisin, endast mär-ku ei andnud... Aga vaat, just

sellesama punarinna pärast ma lähengi mõni kevad veel linnulaulu kuulama. Ükskord ta ikka välja il-mub.

RIINA MAASING

Tänased linnulaulu kuulajad professor Johannes Piiperi haua.

Sõbruspäevadest Vilniuses

Lõunamaalaste külalislahkus on ammu teatud-tuntud, aga et niisamasugust avali südant võib oodata ka leedulastelt, poleks enne külas-käiku Vilniuse tudengitele uskunud-ki. Võiks ehk arvata, et sõbralik-kus, millega meid vastu võeti, oli vaid meeldiv erand, kui poleks ühest eelmisest TRU lehest (6. mai 1977) lugenud Velve Lepikovi mul-jeid külaskäigust leedu filoloogia-üliõpilastele.

Vilniuse RÜ sõbruspäevadel viibi-sime meie interklubi esindajatena. Elama pandi meid Antakalnise rajoonis kerkiva tudengilinnaku uude ühiselamusse, kus me ühe al-es värvilõhnase toa esimesteks asu-kateks olime.

Kannatamatusest hommikut ära oodata võtsime kohe pärast saabu-mist ette jalutuskäigu Gediminase mäele. Kust mujalt saakski alusta-da, kui mitte sellest Leedumaa ja Vilniuse sümbolist — Gediminase tornist, kust pealegi avanes ime-ilus vaade kevadohtusele tulede säras pealinnalet

Et olime kohale jõudnud päev varem kui ülejäänud külalised, ta-heti meile ka Kaunas ära näidata. Tunnike rongisõitu järgmisel hom-mikul ja olimegi kohal. Elamus, mille saime Ciurlionise-nimelisest muuseumist ja kellamängust, on küll kirjeldamatu. Seda peab lihtsalt

ise nägema-kuulmal

Vilniuses oodati meid kohe hom-mikul ülikooli rektoraadis vastuvõ-tule, kus komsomolisekretär ja in-terklubi president andsid kõigile külalistele lühikese ülevaate õppe-asutuse ajaloost, komsomoli ja in-terklubi tööst. Pikemalt räägiti aga viimase teemaga seotud probleemi-dest konverentsil.

Ette rutates võiks Vilniuse RÜ sõbruspäevadest kokkuvõtlikult öel-da ehk niipalju, et meie ülikooli sõbruspäevad olid küll üritusteti-hedamad ja kirevamad. Külas vii-binud leedulased meenutasid vai-mustusega meie tudengite aktiivset kaasaelamist kõigele ülikoolis toi-munule. Võib-olla on see meie üli-õpilaselu n.ö. kompaktsus tingitud osalt ka sellest, et meie väikeses ko-duses Tartus ei saagi ettevõtmised ja tegemised nii laiali hajuda kui suures Vilniuses.

Vestlusele rektoraadis järgnes ülikooli peahoone tutvustamine ja väike jalutuskäik läbi siseõuede. Peahoone raamatukogus võeti meie jaoks klaaskapist luku tagant välja isegi kõige rariteetsemad raamatud ja lubati hetkeks astuda ka üle õpe-jõudude lugemissaali läve.

Jõudes vaiksest raamatukogust, mis vägisi saabuvat sessiooni kip-pus meenutama, uuesti välja mure-tu päikese kätte, andsime end meie

sümpaatse giidi Kristiina hoolde. Lausa kadestamisväärt, millise vi-lumusega oskas ta meile näidata huvitavamaid paiku ja kui põhjali-ke teadmistega tutvustada oma lin-na ajalugu. See torkas silma ka kõigi teiste leedulaste puhul, kelle-ga kokku puutusime.

Ohtul toimus sõbruspäevade pi-dulik avamine. I. mail haaras Vil-nius meid oma pidupäevasesse sa-ginasse ja kevadiselt rõõmsasse kirevusse, kuigi päike kõrvetas lau-sa suvekuiselt. Jõudsime ära käia ka Vilniuse uues elamurajoonis, mis oma ilusa kaasaegse arhitektuuriga ja rohelsega on ära teeninud isegi Lenini preemia.

Viimasel päeval korraldati eks-kursioon vanasse Trakaise, mis on kunagi olnud pealinnaks. Väärika punkti pani külaskäik lausa luksu-sena mõjuvasse Vilniuse uude ope-ri- ja balletiteatrisse, kus nägime balletti «Anna Karenina».

Ja olidki lõpule jõudnud meie Leedus veedetud päevad, hommikust õhtuni täis päikest, unustamatuid muljeid ja elamusi. Kuidas öeldagi seda, mis tunne oli vaadata loo-jangupäikeses linnale 104 meetri kõrgusest kirikutornist, istuda su-viselt soojas öös lõkke ümber või jalutada mööda miniatuursest Püha Anna kirikust, mis õhtuses laterna-valguses omandab kuidagi erilist salapärase ja romantilise ilme.

HANNA ROODE

Võõrfiloloogid Riias

Saabuti Riia raudteejaama.

Autori foto

ERKI BERENDS

Juvenaalia Poolas

Vestluses osalesid Krakovi Jagiel-lo-nim. Ülikooli tudengid Anna Zembaty ja Roman Skrzypacz. An-na õpib filoloogiateaduskonna V kursusel, Roman on õigusteadus-konna IV kursusel.

* * *

Juvenaalia on Krakovis kõigi üliõpilaste jaoks üks suuremaid pi-dupäevi. See peetakse igal aastal maikuu ja tervelt kolme päeva jooksul on linn tudengite päralt. Pidutsetakse, mängitakse ja tantsi-takse.

Juvenaalia algul annab Krakovi linnapea üliõpilastele üle linna võt-me ja tudengid ise juhiavad kogu linna elu. Õöpäevad läbi toimuvad kõigis Krakovi klubides, samuti lin-na parkides diskod. Esinevad mit-med ansamblid, kuulatakse muusi-ka, juuakse õlut, mis Krakovis on kujunenud tudengijoogiks ja jalu-tatakse linnas. Autobussides ja trammides sõidavad nad neil päevil tasuta. On säilinud komme. et tu-dengid, kes esimestena lähevad res-torani, võivad süüa ja juua arvet tasumata. Kuid ainult esimesed või-vad seda ja ainult juvenaalia esi-

mesel päeval. Neil päevil toimub ka konkurss kõige naiivsema tudengi-neiu tiitlile, võitja saab Miss Krakovi ja Miss Üliõpilase tiitli. Ta on seda terve järgneva aasta jooksul ja on palutud osa võtma ka kõi-gist linnas toimuvast pidustusest.

Müütsalt juvenaalia ajal terves linnas ei ole. On vaid üliõpilaskor-ravalve, kes jälgib, et pidu liiale ei läheks. Kui mõni tudeng juhtub kangemat kraami liialt pruukima, viib korralvalve ta ära. Midagi hal-ba temaga aga ei juhtu: korrarik-kuja suletakse lihtsalt ühiselamusse.

Krakovis on kümme kõrgemat õppeasutust. Vana kombe kohaselt kaunistavad iga kõrgkooli tudengid ühe linna tsentrisse — turule — vii-vaist tänavast.

Et juvenaalia tõesti väga-väga suur pidu on, tõestab seegi, et neiks päeviks saabub Krakovisse kü-lalisi kogu Poolast ja turistide üle kogu maailma. Kohal on ka tele-visioon Jaapanist ja USA-st ning mitmelt poolt mujaltki.

* * *

Sellega olekski juvenaaliast kõik, kuid Anna tahab rääkida veel oma

ühiselamust, kus ta on nõukogu est-mees:

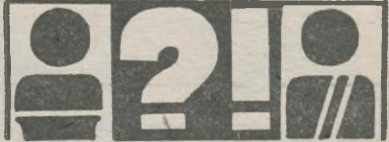
«Meie majas elab umbes kaheksa-sada üliõpilast. Nende hulgas on viiskümmend abielupaari väikeste lastega. Siin on ka välisriikidest saabunud noori, eelkõige USA-st, kes on tulnud kõigepealt poola keelt õppima, et pärast valida see-sugune õppeasutus ja eriala, nagu neile Poolas meeldib.

Et meie majas on palju lapsi, tegime ettepaneku asutada ühisela-mule lasteaiad. Meile tuldi vastu ja see on esimene ühiselamu juurde kuuluv lasteaiad Poolas. Abielupaaridel on kahekohalised toad. Peale kahekohaliste on veel ainult ühe-kohalisi. Tubade juurde kuuluvad vann ja rõdu.

Nõukogu püüab organiseerida ka vaba aja veetmist. Ühiselamus on kaks klubi. Üks asub esimesel, teine üheksandal korrusel. Laupäevi ja pühapäevi toimuvad seal diskod. Esmaspäeval on huvitavale filmide õhtu. Esinevad varieteetrupid, näitlejad. Veel on meil kohtu-misi inimestega, kes töötavad küns-tipõllul, ja muidugi ka teiste üli-õpilastega korraldame sageli ühi-seid õhtuid.»

Kirja pannud
HENRIK HIRCHALS

KALMISTU — TOOTMIS-RESERV

Eelmise aasta mais ilmus «TRÜ» veergudel T. Ilometsa artikkel «Tar-tu nekropol — jutu tasemel». Autor tõstas teravalt probleemi Vana-Jaani kalmistu (Raadi kalmistu vanem osa) korrastamisest ja hool-damisest. Et lähenes K. E. v. Baeri 100. surma-aastapäev ning üli-kooli taasavamise 175. a., oli teadlaste kalmude korrastamine pakiline. Tegelikult aga ei laabunud asjad niisuguses ulatuses, nagu vaja oleks olnud. Tuletagem meelde artikli lõppkokkuvõtet: «Ilmselt on asi selles, et kusagil ülalpool tehtud plaanide, kenade (kultuurse mõttes) kavatsuste ja reaalses elus toimivate faktorite vahel on lai kuristik. Seni pole meie Tartu linnas veel niisugust jõudu ilmunud, kes sellest kuristikust oleks suutnud silda üle ehitada. Või, nagu ütleb Zoštšenko, tahame küll nii, aga elu, teate, dikteerib oma.»

Aasta on möödunud. Üsna ukse ette on jõudnud ülikooli taasava-mise 175. aastapäeva tähistamine. Tartu nekropoli probleem on taas päevakorral. Miks peab sellest jälle rääkima?

Käesoleva aasta algul näis, et asjad hakkavad nihkuma. Pärast kahe-kümneaastast arutamist, kemlemist, katkestusi ja taasalustamisi jõuti valmis Vana-Jaani kalmistu inventeerimise ja rekonstrueerimise pro-jektiga. Viimastel aastatel oli küsimusega tegelnud vabariiklik restau-reerimisvalitsus, samuti ülikooli ajalookomisjon. Veebruaris arutati pro-jekti linna arhitektuurimälestiste kaitse nõukogus ja see kiideti heaks. Anti välja määrus Tartu linna TSN esimehe allkirjaga, kus määrati kindlaks kaitse alla võetud haudade hooldajad asutused. Kooskõlas projektiga saavutati isegi mõningat praktilist edu. Linna kultuurimä-lestiste kaitse vanemmetoodiku juhtimisel algas võsastunud teede ja alade puhastamine.

Ja siis tikkusid äkki tulema nood elu korrektuurid. Vana-Jaani kal-mistu naaber on tehas «Võit», kellel on kitsas ja kes kalmistust näeb ainult sobivat tagamaad oma territooriumi laiendamisele. Juba 1965. a. anastas tehas omavoliliselt osa kalmistu territooriumist. Selle tulemu-sena lõhuti hulga teadlaste ja kultuuri tegelaste haudu (L. Ewers, En-gelhardt, Lenz, Harnack, Hagen, Schwartz jt.). Juhtumi eest kandis tehas vastutust ja teda karistati administratiivkomisjoni otsusega raha-trahviga. Kuni 1974. aastani tehti vaheharu. Siis ehitas tehas kapitali-se kivist piirde, mille postid paigutati kalmistu territooriumile. Ette jäi ülikooli raamatukogu ja muuseumi asutaja prof. K. Morgensterni tolle ajani tervena säilinud hauaplats. Asi lahendati lihtsalt. Metallaed liht-salt purustati nurkadest, tagumine aiakülg lükati sissepoole ja tehase aiapost paigutati platsi graniitlausele. See selgus alles siis, kui tegu oli parandamatult juba tehtud. Seoses K. Morgensterni juubeliga tuli hauaplatsi hakata hoopis restaureerima. ENSV Kultuuriministeerium tellis restaureerimisõiendi ja projekteeris vastavad summad. Aga ük-kagi jääb küsimus, miks nii tehti? Kelle initsiatiivil ja miks peab üks asutus teise asutuse poolt tehtud vandalisiooperatsiooniid kinni maks-mal!

Järgmisena eraldas tehas endale krusaauugupoolsest küljest ühe osa kalmistu territooriumist. Edasi muudeti Vana-Jaani kalmistu endine peasissekäik ja selle ümbrus ehitusmaterjali laoplatiks ja alates käes-oleva aasta märtsikuust taotleb tehas «Võit» Eesti Tööstusprojekti kau-du vastava maa-ala ametlikku eraldamist. Soovitakse päriks saada seda, mida 1965. a. annekteeriti. Vahepeal on aga aeg edasi läinud ning seekord toetavad seda taotlust mitmed ametkondlikud instantsid Tartu linnas.

Jääb täiesti arusaamatuks, miks tehas ei taha ennast laiendada vas-tassuunas, kus on vaba maa-ala. Lisaks kalmistule on ta suundunud ka liivaaugu territooriumi anastamisele, mis aga linna generaalplaan-i kohaselt on ette nähtud hoopiski haljasvööndiks! Emajõe-suunalist laie-nemisvarianti on tehasele pakkunud nii linnaehituse nõukogu kui ka arhi-tektuuriosakond. Aga ei, tehas püüdleb visalt, meeter-meetrit kalmis-tut, vastupidi pikalt ja laialt kaalutud ning õigeks tõdetud seisukohale. Tekib küsimus, et kui niimoodi edasi läheb ja tehas kalmistu suunas «areneb», millal siis järg Faehlmanni, Kretuzwaldi, Masingu, Clausi ja Baeri kätte jõuab! Kakskümmend aastat arutati, kuidas korrastada Tartu ühte kultuuriajalooliselt silmapaistvat kuid saatuse hooleks ja rüüstamisobjektiks olnud mälestusmärki. See küsimus on nüüd selgeks saanud, plaanidki tehtud. Jõuame siis uude etappi: kas ikka neid plaa-ne tasub realiseerima hakata, sest majanduslikku efekti sellest ju ei saal Aga majanduslikust «efektist» kaugemale mõtlemine nõuab juba natuke enamat, kui seda just alati käepärast juhtub olema! Nii et: ela-me — näeme.

LILLE PIHLAP, TOIVO JÜRGENSON

Autasud jagati

Üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» aprillis-mais toimunud vabariiklikule voorule sai joon alla tõmmatud. 25. mail kogunesidki olümpiaadi võitjad kõigist ENSV kõrgkoolidest alma mater'i nõukogu saali. Tulevasi teadusetegijaid õnnitles ELKNU KK sekretär D. Visnapuu.

«Ei ole olemas «andekaid, aga laisku»,» sõnas NSV Liidu Pedago-gika Akadeemia liige prof. Arnold Koop. «Tõeliselt andekas inimene on see, kelle anne stimuleerib tema praktilist tegevust. Andekus on vaid eelduseks, et inimesest kujuneks hinnatud spetsialist, huvitav isiksus.» TRÜ rektor rõhutas just selliste olümpiaadide massilisust, mis tagab õppeprotsessi efektiivsuse tõusu, noore inimese enesetäiustamise.

Akadeemik P. Ariste arvas, et ka vanal on kergem kaduda, kui ta näeb uut oma elutööd jätkamas. Opetlaseks ei sünnita, selleks saadakse suure tahtekindluse ja tööarmastuse najal. NSV Liidu Meditsiinaaka-deemia korrespondentliige prof. J. Saarma rõhutas tohutut vastutust, mida kannab intelligents homse päeva ees seoses teaduslik-tehnilise progressiga. Teadus on jõudnud niikaugele, et inimene on omandanud või omandamas praktilisi protsesse, mis ohustavad inimese enda eksis-tentsi — tuumakatsetused, valgusünteet, mikroobide tüvede muutmine jpt. Kõneleja soovis kohalolijatele teadusette käimist südametunnistuse ja vastutustunde järgi.

Olümpiaadist tegi kokkuvõtteid organiseerimiskomitee esimees, kõrg-ja keskerihariduse ministri esimene asetäitja H. Peremees, kes märkis, et vabariikliku vooru edu pandiks olid kõrgkoolidesisesed jõukatsumi-sed. TPI-s võitis neist 8040 üliõpilast, TRÜ-s 5616, EPA-s 2731. TPedI-s 2029, TRK-s 246 ja ERKI-s 92.

Meeldiv oli tõdeda, et paljude auhnnasaajate nimele lisati TRÜ-s üld-ai n e t e n a — bioloogilis-meditsiinilised ained: Eve Vist (I—II); matemaatika: Jaan Kivislik (III); keemia: Jaan Pentšuk (I); Riho Kõiven (II); bioloogia: Margus Viigimaa (I); Enno Kase (III); inglise keel: Toomas Podar (III); saksa keel: Ene Nagelmaa (I); füüsika: Andres Mähar (III); Eriai n e t e n a — matemaatika: Tarmo Soomre (I); Toivo Jullis (II), Tarmo Metsmägi (III); vene keel ja kirjandus: Natalja Nikonenko (I), Silvi Salupere (II), Irina Avra-mets (III); keemia: Veiko Tamm (I), Andres Raukas (III); eesti keel ja kir-jandus: Udo Uibo (I—II); Avo Rosenväld (III); saksa keel: Urmas Oolup (I); Küllike Silling (II); Ruve Sank (III); inglise keel: Krista Poolakene (I), Lauri Linask (II), Ellen Hallap (III); pedagoogika (Tartu voor): Viive Lauka (I); Tiina Kirs (II); Anne Arold (III); füüsika: Anto Unt (I), Lev Kofman (II), Raivo Kull (III).

MARICA ALAKÜLA

Mitte ainult kirjandusest

Läinud nädalavahetusel peeti Eesti NSV Kirjanike Liidu Tartu osakonna kriitikasektsiooni korraldusel 18. Tartu kirjanduspäevad.

Päevade üldiseloostuseks öeldagu kohe, et neil puudus kirjandusteoreetilise kangestuse pilser. Küllap oli selles oma osa põhisõnavõtjail, kelle seas nägime ajakirjanduslehtlast Marju Lauristini ja teatri-meest Jaan Toomingat.

Käsitlitud probleemide avarust ja üldistusastet näitab M. Lauristini ettekandes «Kriitika suunilusest» postuleeritud lähtejoon kirjandusest kui ühiskondlikust nähtusest ja lugejaskonnast kui ühiskonna osast.

Kindlasti olid huvipakkuvad Pärt Liase ettekanne «Sotsiaalne ja kunstiline meie uuemas proosas» ja August Eelmäe sõnavõtt «Inimesekontseptsioonist Mats Traadi proosas», kuid lubalagu allakirjutanul pisut pikemalt peatuda Jaan Toominga mõtetel, mis teatriga ja klassikalise kirjanduse interpreteerimisega seostuvad. Tundub, et Toominga lavastuste mõtestamispüüdlused tudengkonnas neist teatavaid pidepunkte võivad leida.

Jaan Tooming kõneles teistest inimesest uneleva ja tema pilre avar-dada püüduva inimese mõtetest, mis klassikalise teose mõjuga seotud ja mis talle maikuus 1977 olulistena tunduvad. Teatriinimesena eelistab kõneleja ise neile mõtetel vastust otsida laval.

Esmalt peatus Tooming teosele esitataval eluläheduse nõudel. Tema jaoks assotsieerub säärane nõudmine laipadega, kes järsku elustuma peavad. Toominga arvamus oli, et pigem on elulähedus teatavate inimlike väärtuste intensiivsuse aste, mis klassikalises teoses ikka kõrge on. Enimaks väärtuseks pidas Tooming armastust. Kes ise armastab, see usub seda, sest lähedase inimeseta on kogu su elu, su mõtted ja püüded ilma jäänud millestki sügavalt inimlikust. Side maailmaga saab alguse armastusest. Alles temast ja ainult temast.

Tooming käsitles klassikat müüdina, võrreldes seda muinasjutuga. Muinasjutuvestja rollis näeb Tooming klassika elustajana teatrit. Tänapäeval tundub see siiski illusoorse kujutelmaga, sest rohkem ollakse huvitatud päevakajalistest šlaagristest.

Tooming avas ka oma isikupärast «mullides» mõtlemist. «Mullid» on autori mõtted, on tervikkujundid, mis transleeruvad retsipiendiks, neil on heli, lõhn, värvus, dünaamika. Lavastaja jaoks on näidendi tegelaskond (näitlejad) selliste lihast ja verest «mullide» kobaraks. Keeles hõlvuuste mullide (mis pole küll päris need, mis looja meeles, vaid

sarnased) nähtavustamist teatri poolt nimetas Tooming elu loitsimiseks.

Juureldes loomingu erineva vastuvõtu üle retsipientuurumi poolt leidis kõneleja, et vastuolu saab esineda ühe vaimse sihi juures üksnes vaimuse, meelsuse, haridustasemetega erinevuse tõttu.

Kõrvalpõikeks. Otsesemalt käsitles retseptsiooniga seotud küsimusi oma sõnavõtus M. Lauristin. Pidades aksiomaatiliseks kirjanduse kuuluvust kultuuriprotsessi kui tervikusse, võiks ehk erinevaid lugejatüüpe üldistada teistegi kunstiliikide retsipientuurumi diferentseerimisel. Need oleksid järgmised: (a) terviklikule kunstilamusele orienteeritud lugeja; (b) elulisele faktile, õpellikule sisule orienteeritud lugeja; (c) silmaringi laiendamisele orienteeritud lugeja; (d) emotsionaalsele kaasa-elamisele orienteeritud lugeja; (e) põnevaile süžeeleilidele (detektiivžanr!) orienteeritud lugeja.

Neist igale lugejatüübile vastab teatava psüühilise laadiga, elukogemusega, maailmavaatega, vaimusega inimene.

Armastame rääkida isiksusest, inimesest, nagu oleks tema kosmose keskpunkt, kuigi keegi teda peale inimese enese selleks nimetanud pole. Kui pole aga tõelist inimese kriteeriume, siis tekivad puhtteoreetilised arutlused, mis inimese olemusega mingil moel seotud pole. Tooming katsus visandada kolme inimese kui olendi kriteeriumi. (1) Olend on võrreldav tööloomaga, orjaga, kel puuduvad küsimused. Küsimuste tekkides sünnib teadagi lõhenemine, inimene saab mõttevaks ja juurdlevaks olendiks. (2) Asudes vastust otsima oma olemise mõtte, tuleb uskuda, et inimene kunagi selleni ka jõuab. Kui ta ei suuda leitud vastuse järgi käia, langeb inimene tagasi küsimustesse ja kõhklustesse; kui ta ei küsi enam (elu mõte pole küsimises!), on ta end leidnud. (3) Mises eristab kolmanda tasandi inimest, kes enam ei küsi, esimese tasandi inimesest, kes veel ei küsi? Toomingi tõi sellise olendi näitena Jürka, maiste väärtuste kandja, kes on end tõesti millelegi andnud, sest teisisi ei saa. Seegi on õndsus! Antsu riikalisusega võrreldes ei tähenda Jürka lihtmeel, et ta on rumal, vaid seda, et inimene on usaldav. Tema meeles pole võimalustki, et inimeste keeruliste mõttekonstruktsioonide sihiks võiks olla teise inimese hävitamine.

Tooming aslus välja «kui mina ei tea ega siis keegi teine ka ei tea» — ülbuse vastu. Kui lepiksime konstateeringuga, et ei tea inimese olemust, siis tähendaks see langeda Antsu positsioonile. Selline suhtumine viiks selleni, et «mulliks» muutunud ilmas inimesed muudkui teostavad ennast, kuni ühel ilusal päeval see mull lõhki platsatab. Universumis on nii ennegi olnud.

Teatri eesmärgiks on luua elu saarekesi, luua inimeste jaoks. Ideaalne oleks, kui etendusest saame kogemuse, mida ikka uuesti ihkame läbi elada (nagu head raamatut ikka ja jälle loed!), mitte nii, et läheme koju ja hakkame üksipulgi nähtu mõtet otsima ja arutama.

Kirjanduspäevade raamesse mahtusid veel Ain Kaalepi mõtisklused «Tõe ja õiguse» teemadel ning Karl Muru ülevaade Tammsaarele pühendatud emakeele olümpiaadist. Kuulati ka Tartu NAK-i liikmete loomingu.

TÖNU KARRO

Repliik

Mõõt saab täis

ja talutavuse piir ületatud, lugedes äsja «Nooruse» maikuu numbrist «Kirjandussündmust '76» eakaaslaste pilgu läbi». Selle autor, esmakursuslasest ajaloolane Ott Sandrak on nõuks võtnud asjad lõppude lõpuks paika panna. Kuid eksib lugeja, kes arvab selle asja olemusse tungimise läbi sündivat. Ei, noore mehe (sünd. 1958) nihilistlik raev, epateeriv pretensioonikus näikse johtuvat pigem sellest, et Kirjandussündmus '76 just ta oma põlvkonna, tudengitest ja keskkoolinoortest eakaaslaste nagu näitab. Ilmselt on peeglis midagi olulist heastunud, et pettununa sellest otsustatakse pigem peegel purustada, kui peegeldatavasse endasse süüvida. Seda tahtmatut või tahtlikku silmaklappidega ringikäimist selgitab kasvõi tõik, et autor raamatukesest vaid ühe sõtsest ühiskondlikku kaalu omava luuletuse» leiab (A. Roosilehe «Leib») ja samas kogu raamatule ning selle kirjutajaile tunnuslikku ja ilmselt mitte asjatult lõpu asetatud otse programmist luuletust «Epiloo» eitaab.

Kriitikalugu uurides oleme väitnud, et siltide riputamine on nüüdseks vaid minevikuline fakt, kuid kõnesolev artikkel hoiatab taas selle kordumise võimaluse eest. Eks lugege: Mati Unt — «udujuutu» kirjutaja, «käte puhtaks pesija», Monika Uibo — «kirjanetsi», Kajar Pruul, Lembit Michelson — need, kellest «ei saa sotti», Kalev Kesküla — «häirivalt enesekindel», Priidu Beier — «noor värsitreial, lugupidamatu nii enese kui lugeja vastu», Henn-Kaarel Hellat, Ingvor Luhaäär, Ene Jermakov — «paratamatu andestatava isa-ema-kompleksi» kandjad.

Üle olla püüdev — aga selles «Sündmuse» autoritega samal tasandil asuv — lammutajalik lähene-mine on mu tähelepanekute järgi iseloomulik üldse «vaikivale põlvkonnale» (R. Ruutsoo), selle olemise alternatiiv, teine äärmus. Non-konformism — iseenest aktsepteeritav — seisab paraku neist väljaspool, see on poos: maailma muutmise soov jääb vagatsevaks, kui sellega ei kaasne enda muutmine («Maailma tahame muuta, et kõik uueks saaks, / kuid kes muudab meid endid, võib olla vaid...» — A. Roosileht «Epiloo»), seemise eetilise mudeli olemasolu. On siis ka loomulik, et neid rohkem mulje, nähtumus, vorm kui asja olemus huvitab. Seda näitab ka pealtnäha «omapoisiilik», kuid sügavuses vulgaarne keelekasutus, alates väljendist «kuramuse nigel» ja lõpetades jahmatamapanevate analüüsiks (?) kasutatavate väljendusvahenditega, nagu «ära viskama», «omapärakuline (kas sõnast «pära» — seede-kulga välisava? — vt. OS) või «kuivalolek». Lause «anakronismina» mõjub selle kõrval Jaak Alliku essee Jaan Toomingast. On vist aeg taas küsida, kas ühelt poolt ilutseva ja probleemitu pealispindluse, teiselt poolt aga labase (kerge loetavus?) stiili kultiveerimine polegi just tee sillutamise tarbijalikule mentaliteedile? Ja kahetsusväärselt, kui sellega läheb kaasa üliõpilane, Kahtlemata devalveerib see sõnas «ülikool» ta esimest poolt. Ma ei peatu Sandraku-fenomeni tähendusel meie tänases kriitikapildis — repliiki see ei kuulu. Üflen vaid niipalju, et artikkel tõepoolest iseloomustab «kriitika taseme langust», mida autor küll hoopis KS '76 nähtuses leiab, ja et ühtaegu valgustab see ka rubriigi toimetaja arusaamu kirjanduskriitika funktsioonidest, kui lugeja «meeldib-ei meeldi»-arvamusi tõsikindlate väärtushinnangu-tena serveritakse. Et aga noor ajaloolane nii lahkelt teistele soovitusi jagab, siis võtku ta ka siin ise üht tagasihoidlikku kuulda: lugeda oma arvustus veel kord üle ja küsida endalt, miks ma just nii arvan, s. t. missugused on minu hinnangu kri-teeriumid?

REIN VEIDEMANN,
Tartu NAK-i esimees

Kus on viga?

Seisan kassajärjekorras. Rahvast on pühade-eelselt palju. Veidi eemal märkan klassiõde. Tunnen juba ette rõõmu meie kõnelusest. Juba kuulengi selja taga tuttavat häält.

«Noh, mis siin ka müüakse? Ah ainult! Ja muud ei midagi. Huvitav, millest selline järjekord?»

Ja siis oma sõbratari poole pöördudes: «Tead, meil ei tasu küll siia seisma jääda. Lähme parem mujale.»

Ta haakub oma kaaslaste käevan-gu ja tüürib sellega minema teises suunas. Ma jään talle pärani silmi järele vaatama. Hoian ikka veel käes ostukorvi ega märka, et pean nii asjatult järjekorda kinni. Ise aga püüan sellest ebameeldivast üllatusest üle saada. Tema huvi minu vastu piirdus ainult niipaljuga. Kuigi, jah, ega ma ise samuti teinud midagi asja parandamiseks. Mis saab meist aga paari aasta pärast? Küllap pöörame siis kohtudes pea kõrvale ega tee teineteist märkamagi. Ja mida keegi teinud või korda saatnud on, sellest kuuleme vaid kellegi kolmanda suu läbi.

Kolmas kohtumine leidis aset bus-sijaamas.

«Oi, tere! Noh, kuidas koolis läheb?»

«Pole viga, hästi.»

Ning samas vaimus edasi, üsnagi analoogiliselt eelmistega.

«Kivi kotti sulle siis,» soovis ta,

kui tuli aeg head aega öelda, naeratas ja läks. Temale jäin ma samuti järele vaatama. Nüüd aga hoopis teise pilguga. Kes teab, millal me ükskord jälle kohtume ja millised siis oleme...

Tedagi ootab sõjaväeteenistus.

Ma usun, et on üsna tublisti seda, mida üks aasta siin kõrgkoolis mulle on juurde andnud. Kõige selle hulgas on see aasta teinud mind vaesemaks. Vaesemaks nende võrra, keda ma alles hiljuti olin nimetanud sõbraks, tuttavaks või heaks kaaslasteks.

Ometi aga räägitakse kooliaastate jooksul sõlmitud sidemetest kui millestki püsivast ja katkematust.

Kus on siin viga? Ega ometi minus? Sest on mullegi tekkinud eelmiste kõrvale uued sõbrad, kuid kas siis need lohvavad varjutada teisi? Arvan, et ei.

Kuid ühte asja tahaksin väga. Tahaksin, et siin, ülikooliaastate jooksul sõlmitud sidemetest ka väljaspool kuut sammast midagi järele jääks. Et nad niisama ei haihtuks ega olematuks muutuks.

Kui unest virgun, paistab juba Tartu televisioonlambast ja vilguvad linna tuled. Kuid kuu on kadunud. Hommik viis ta ära.

Minu sõit on lõppenud. Üks Saaremaa laps on jälle Tartusse jõudnud. Rõõdunud! Lähem rasket kotti venitades ühiselamu poole.

Vilistlased said kokku

Arvestuste ja eksamite ärevas saginas võis tähelepanelik mõõduja läinud laupäeval ülikooli peahoones ning selle lähemas ümbruses silmata salkkonda uudistavaid ja elavalt vestlevaid inimesi, keda kõrvalt vaatajana ekslikult järjekordseks turistidegrupiks võis pidada. Tead-jamad tundsid nende hulgast kindlasti ära nii mõnegi tuttava, sest oli ju tegemist 1962. a. õigusteaduskonna vilistlastega.

Dotsendi kt. Heldur Saarsoo, üks 19-st toonasest lõpetajast, palus ülikooli vana kohviku rõdusaali ühisesse vestlusringi nii eilsed tudengid kui tänase üliõpilaspõlvkonna esindajad, et «vanemad kolleegid võiksid meenutada oma ülikooliaastaid alma mater'is, tulevased juristid aga vaagida tulevikuprospektiive».

Nii istusidki hubase kohvikulaua taha staažikad ja tuntud juristid Gabriel Hazak, Jaan Kartau, Malle Viirsalu jt. ning IV k. tudengid. Vastastikku esitati küsimusi, üheskoos vastates leiti üliõpilaspõlvkonnades paljugi tuttavat ning ühist, kuid samas ka uut ja erinevat.

Meeldiv oli tõdeda, et vanemad kolleegid on oma senise tööga igati rahul, ehkki nii mõnelgi on läbi käidud üsna pikk otsingute ja leidmiste tee. Kahetsenud ei ole aga keegi, sest omandatud kogemused on tasunud ennast kuhjaga. Nagu näitas mitme kokkutulnu tööpraktika, võimaldavad ülikoolis omandatud laialdased teadmised dipteeritud juristid edukalt töötada ja orienteeruda ka mitmetes mittejuridilistes küsimustes.

IV k. juhendaja H. Saarsoo ja üliõpilaste ühiseks mõtteks oli kujundada selline tore, põlvkondade järjepidevust sümboliseeriv kokkusaamine traditsiooniks, mis oleks eeskujuks teistele samalaadsetele.

Kohtumist jäid meenutama kingitud rinnamärgid ja lõbus ühisfoto.

HARRI SALMANN

AIME JOGI

Teed mööda sõidab buss. Talle ei tule vastu ainsatki säravate tuledega autot ja ükski masin ei kihu-ta temast ka mööda. Maantee äärde jäävad valgustamata akendega majad. Jääb mets, sünge ning tume.

On selge maikuuöö. Mustade kuuesiluetide taga hüpleb suur ümmargune kuu. Ta täidab kogu

bussi sinaka valgusega ja ajab mul ära viimasegi uneraasu. Mu naabril on suu inetult lahti vajunud ja nii ta magabki õiglase und. Kades-tan teda natuke, kuid samas tunnen rõõmu, et ma ei jää ilma nil to-redast ööst ja sellest kollasest kuust. Tema äkki ongi see, kes mul-le pähe taob sellised veidrased mõt- ted ning meenutused hiljutistest kohtumistest.

Peosaal. Ükseavas paistab tuttav kuju. Koolutan end paremini vaata-ma. Jah, ma ei eksinud. Ta tervitab mind käeviipega, siis aga tuleb lähemale.

«Kuidas elad?» pärib ta, «oi, olen unustanud, mida sa õpidki... Ahsoo jah, muidugi, muidugi. Ikka said sisse... Vedas! Mina aga, näed...»

Ta lautab käsi.

«Lähed varsti sõjaväkke,» tunnen huvi, «ja mis saab edasi? Ei tea?»

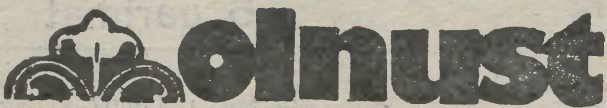
«Viimane aeg on käeluu katki kukkuda,» vastab ta mõrult naera-tades. Noogutan mõistvalt.

Peatus.

«Tihemetsa,» kostab bussijuhi hüüd. Uimased sõitjad trügivad va-hekäigis olevatele kompsudele komistades ukse poole. Oli natuke palav ja lämbe, nüüd aga hingana ma hea meelega sisse uksest tulevat värsket õhku.

Mõllen tagasi sellele kohtumise-le.

Kui imelik! Inimesele, kellega olin koos õppinud üksteist aastat, olin jäänud võõraks. Meie jutuai-nel jätkus vaid mõneks küsimuseks-vastuseks. Ja needki laused olid üldsõnalised, mitte midagi ütlevad...

Ühest dr. Karelli esitisest Eestimaa kubernerile

LEO LEESMENT

Endise Eestimaa kubermanguvalitsuse arhiivi paberites 1867. a. lei-dub teiste hulgas tuntud eesti arsti Philipp Jakob Karelli (1806—1886) avaldus kubermanguorganitele Tallinnas.

Karell elas tollal Peterburis ja oli tegev vene keisrite, algul Nikolai I, pärast Aleksander II ihuarstina. Ametlik tiitel oli tal, nagu sellest esi-tisest näha, tõeline riiginõunik (hiljem ta tõusis salanõunikuks), Tema Keiserliku Kõrguse ihuarst, meditsiini- ja kirurgiadoktor Karell. Ta oli ka Tartu ülikooli audoktor 1882. aastast.

Millest siis esitisest kubernerile juttu oli? Dr. Karelli teenistuses Pe-terburis oli nähtavasti toapoisina eestlasest noormees Karl Slem, kes põlvnes Virumaalt Erra talupoegadest. Kõrgeliseisev dr. Karell palub Tallinnas paiknevat Eestimaa kubermanguvalitsust Karl Slemile pass välja anda ja see Peterburi saata.

Kubermanguvalitsuse vastusest loome, et kuna Slem on sõjaväeko-huslane, peab ta enne seda ilmuma liisuvõtmisele, alles seejärel võib otsustada küsimust passi väljaandmise kohta. Järgnevaist aktidest sel-gub, et noor nekrut oli võtnud liisu õnnelikult, saades seega vabaks sõjaväeteenistusest. Ja asi oligi korras.

Repliik (vt. kahte viimast «TRÜ-d».)

Koerad hauguwad, karavan läheb edasi.

SUMANGURU. KANNTE

«Te tahate, et ma naeraksin?»
Tal oli tühjas klassitoas igav ja halb olla, kõik teised poisid olid koju läinud, Dan Seed, James Misippo, Dick Corcoran, kõik nad kõndisid naerdes ja mängides piki Southern Pacific'u raudteed ja see miss Wissigi hullumeelne idee tegi ta haigeks.
«Jah.»
Tõised tõmblevad huuled, silmad, selline kaastunnet äratav melanchoolia.
«Aga ma ei taha naerda.»
See oli imelik. Kogu maailm, kuidas asjad arenesid, kuidas see kõik sündis.
«Naera.»
Kasvav elektriline pinge, õpetajanna jätkus, ta keha ja käte närvilised liigutused, külm, mis temast uhkas ja haigusi poisi veres.
«Aga miks?»

Miks? Kõik kõidetud kimp, kõik vääritu ja inetu, meel ja mõistus kokku surutud, olid kui lõksus, ei mingit mõtet, ei mingit tähendust.
«Karistuseks. Sa naersid tunnis, nüüd pead karistuseks tund aega naerma, täitsa üksi, omaette. Tee kähku, sa oled juba neli minutit raisanud.»
See oli tülgestav, see ei olnud üldse naljakas, et jäeti pärast kooli kinni ja pidi naerma. Sel ideel ei olnud mingit mõtet. Mille üle peaks ta naerma? Keegi ei saa ometi niisama naerda. Pidi olema midagi niisugust, midagi lõbusat või uhkeldavat, midagi koomilist. See oli nii imelik, õpetaja käitumine, kuidas ta teda vaatas, tema tabamatus, see oli hirmuäratav. Mida ta temast tahtis? Ja kooli lõhn, õlitatud põrand, kriiditolm, õpetaja mõtte lõhn, lapsed läinud; üksindus, kurbus.
«Palun vabandust, et ma naersin.»
Lill paindus häbis. Tal oli kahju, et ei ajanud niisama udu, tal oli kahju, mitte endast, vaid õpetajast. Õpetaja oli noor tüdruk, asendaja, ja temas oli selline kurbus, nii kaugel eemal ja nii raske mõista; see tuli koos õpetajaga igal hommikul ja ta oli selle üle naernud, midagi, mis ta ütles, oli koomiline, kuidas ta seda ütles, kuidas ta igapäevale otsa vahtis, kuidas liikus. Tal ei olnud tegelikult üldse naerutuju, aga äkki oli ta naerma pahvatanud ja õpetaja oli teda vaadanud ja tema oli vaadanud õpetajale

näkku ja hetkeks selline ähmane ühtekuuluvustunne, siis aga viha ja vaen õpetaja silmis. «Sa jääd peale tunde.» Ta ei tahtnud naerda, see lihtsalt juhtus niimoodi ja tal oli kahju, tal oli häbi, õpetaja peaks ju aru saama, ta ju ütles talle, sa tuhat ja tuuline.
«Sa raiskad aega. Hakka naerma.»
Õpetaja oli pööranud selja ja kustutas taholilt sõnu: Aafrika, Kairo, püramiidid, sfinks, Niilus; ja numbreid 1865, 1914. Aga pinge, isegi kui õpetaja oli selja pööranud, oli ikka klassitoas, ruumi tühjus rõhutas seda veelgi, tegi suuremaks ja täpsemaks, poisi mõtted ja õpetaja mõtted, nende ahastus, külg külje kõrval, omavahel konfliktis, miks? Poiss tahtis olla sõbralik, hommikul, kui õpetaja tuli klassi, oli ta tahtnud olla sõbralik, ta tundis seda otsekohe, et õpetaja oli kummaline, justkui viibis eemal, miks oli ta siis naernud? Miks läks kõik valesti?

Villiam Saroyan

NAER

Miks pidi tema olema see, kes tegi õpetajale haiget, kuigi tegelikult oli ta tahtnud olla tema sõber algusest peale?
«Ma ei taha naerda.»
Trots ja samal ajal nutt, häbiväärne nutt poisi hääles. Mis õigusega tahteti, et ta hävitaks endas süütu tunde? Ta ei olnud tahtnud julm olla, kas õpetaja ei võiks sellest aru saada? Ta hakkas tundma viha õpetaja rumaluse, tuimuse, tema tahte kangekaelsuse vastu. Ma ei hakka naerma, mõtles ta; ta võib kutsuda mr. Caswelli ja lasta mind peksta; ma ei naera enam. See oli viiga. Ma olin tegelikult tahtnud nutta; teha midagi muud igatahes; ma ei teinud seda meelega. Ma võin peksu välja kannatada, sa püha müristus, see teeb valu, kuid mitte nii nagu see; ma olen tundnud küll seda rihma oma tagumikul, ma tean, mis vahe seal on.

Noh, las nad peksavad teda, mis tal sellest? See jäi külge ja ta võis veel päevade kaupa teravat valu tunda sellest mõeldes, aga pandagu siis teda pealegi peksupingile, ta ei naera enam.
Ta nägi, et õpetaja istus oma laua ääres ja jõllitas talle otsa, pagana pihta, küll ta nägi haige ja hämmastunud välja ja kahjutunne tõusis poisil jälle kurku, haigekstegev kahjutunne õpetaja pärast, miks küll tegi ta nii palju tüli vaesele asendusõpetajale, kes talle tegelikult meeldis, mitte mõnele vanale inetule õpetajale, vaid kenale väikesele tüdrukule, kes oli algusest peale kokkunud.
«Palun naera.»
Ja milline alandlikkus, teda ei kamandatud, vaid nüüd anuti, anuti, et ta naeraks, kui ta ei tahtnud naerda. Ausõna, mis peaks ta küll tegema, mis peaks ta tegema, mis oleks õige, mis sünniks tema oma tahtel, mille juhustlikult nagu need asjad, mis lähevad valesti? Ja mida õpetaja arvas? Mis mõnu võis ta tunda sellest, et kuuleb ta naeru? Milline rumal maailm, inimeste imelikud tunded, salapärasus, iga isik endasse peitunud, tahab midagi ja alati saab midagi muud, tahab midagi anda ja alati annab midagi muud. Hea küll, ta võiks ju. Nüüd võiks ta naerda, mitte enda, vaid tema jaoks. Isegi kui see teda haigeks teeks, võiks ta naerda. Ta tahtis teada tõde, kuidas see oli. Õpetaja ei sundinud teda naerma, ta palus teda, anust teda, et ta naeraks. Ta ei teadnud, kuidas see on, aga ta tahtis teada. Ta mõtles, võib-olla ma võin mõelda mingile naljakale loole, ja ta hakkas püüdma meenutada kõiki naljakaid lugusid, mida ta oli kunagi kuulnud, aga see oli väga imelik, talle ei tulnud ühtki meelde. Ja teised naljakad asjad, kuidas Annie Gran kõndis, jessas; see polnud üldse enam naljakas; ja kuidas Henry Mayo tegi nalja Hiawatha üle, öeldes read vales järjekorras, see ei olnud ka enam naljakas. Tavaliselt ajas see teda naerma, nii et nägu läks punaseks ja hing jäi kinni, aga nüüd oli see surnud ja mõtetu asi, mööda suurt merd, mööda suurt merd tuli võimas, aga jessas, see ei olnud üldse naljakas, ta ei saanud selle üle naerda, sa püha müristus. Noh, ta naerab lihtsalt niisama, ükskõik mis vana naeru, nagu näitleja ha, ha, ha. Jumal, kui raske see oli, kõige kergem asi tema jaoks, aga nüüd ei tulnud pisematki itsitust välja.
(Järgneb)

Kui mina oleksin päratu rikas...

...siis ostaks ma kaupoi riided, auto, ahvi.
...siis ma ostaksin hästi palju kommi ja «Kalevi» närimiskummi ja koera, sest ma armastan loomi.
...siis paneksin ma kõik raha

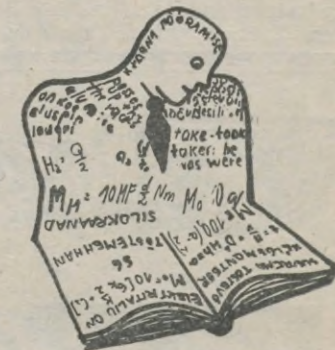
hoiukassasse ja hakkan elama protsentidest, mis on miljoneid rublasid. Lastele kingin sünnipäevaks reaktiivauto ja iga päev 20 pakki närimiskummi, endale ostaksin minihelikopteri, millega käia loomaaias ja muuseumis ja minu elu oleks nii hea et-et-et-et ei tea kohe.
...kui te tahaksite teada mis ma siis teeksin, siis andke mulle 100 000 000 rubla. Küll siis Te näete mis ma teen.
Ma ei taha olla päratu rikas, sest siis võivad mind maha koksata.

Miks üldse olla üksinda rikas, ma oleksin siis parem teiste inimestega võrdsed. Ja mulle tunduks, et see olekski parem. Ja ma oleksin ka siis õnnelik inimene, sest rikus ajab alati pea lõhki. Rikkusest läheb hulluks aga mina ei kavatsegi hulluks minna või mine tea võib-olla harjuks äragi.
...ostaksin saksa jalgratta, hästi palju koeri, nimelt Boldoke, mõne limusiini, palju komme, limonaadi, kõige uhkema auto tšaika «Mercedes», Ida Euroopa lambakoera ning teeksin naisele hinnalist kingitust, ostan maailma ära ja teen

mida tahan.
...siis, siis... Ma ei teagi mis ma siis teeks, mul on nii palju unistusi — võib-olla tahaksin valget hobust. Mulle meeldivad hobused. Ma tahaksin olla ka võlur ja millets siis raha. Raha on kahjulik. Ma tahaks, et mu ümber oleks palju lilli, soojust, valgust.

6.a. klassi arvamisest (kirjandustunnis 25. novembril 1976) tõi valge kätte õpetaja-praktikant

K. AEDNIK

Hübridid

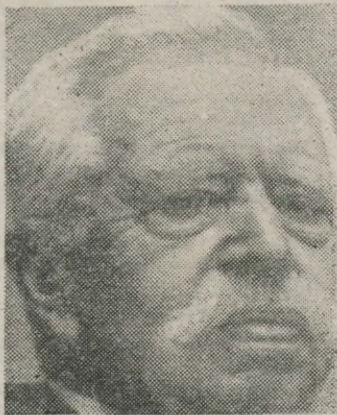
Silja KUDISIIM

Uujad olid võistlushoos

TRÜ uujate paremik startis viimase kuu jooksul neljal võistlusel, millest esimeseks olid vabariigi kõrgkoolide meistrivõistlused. Siin saavutasid meie uujad 6 esimest, 4 teist ja 3 kolmandat kohta ning võistkondlikus arvestuses TPedI järel II koha, edestades kolmandale kohale jäänud TPI võistkonda 61 punktiga (teadmiseks: igal kavas olnud individuaalidantsil töid võistkondadele punkte kuus paremat kohta, kusjuures I koht andis 7, II koht 5, III koht 4 punkti jne.).
Individaalselt saavutasid esikohad: Ülle Üksi (F-K I k.) 200 m selili ajaga 2.55,7; Astrid Neemlaid (KKT I k.) 100 m rinnuli 1.26,4; Jelena Orlova (spordimed. I k.) 100 m vabalt 1.09,1, 100 m liblikat 1.23,7 ja 200 m vabalt 2.34,0 ning 4x100 m vabalt teateujumise naiskond, koosseisus Dorrit Saat (KKT IV k.), Astrid Neemlaid, Maiu Elken (spordimed. III k.) ja Jelena Orlova.
Teise koha saavutanutest tuleb esile tõsta Atis Grundmanise (spordimed. I k.) meistriskandidaadi järku ületavat tagajärgi 200 m vabaujumises — 2.03,1, mis on ühtlasi ka uueks Tartu linna rekordiks.
22.—24. aprillil viidi Kaunases läbi X Balti spartakiaadi ujumisvõistlused. Meie vabariigi kõrgkoolide koondvõistkonda kuulus 6 TRÜ uujat (24% võistkonna koosseisust), kes töid 38 punkti (23,2% võistkonna poolt saavutatud punktide summast). Spartakiaadi parimaks naisujajaks tunnistati TRÜ üliõpilane Jelena Orlova, kes saavutas II koha 100 m vabalt tagajärgjega 1.08,2 ning kolmanda kohad samas ujumisviisis 200 ja 400 m distantsidel aegade vastavalt 2.37,4 ja 5.38,8. Ka teine meie õppeasutuse üliõpilane Atis Grundmanis esines silmapaistva eduga. Ta võitis esikoha 4x200 m vabalt teateujumise võistkonna koosseisus ning tuli teiseks 200 ja 400 m vabaujumises meistriskandidaadi järku ületavate aegade 2.06,8 ja 4.30,4.

Kokkuvõttes saavutas Eesti NSV kõrgkoolide võistkond Leedu NSV järel hinnatava II koha, jättes 1969. aastast alates meie vabariigi uujatele võitmatuks osutunud Läti NSV võistkonna III kohale.
Käesoleva kuu algupäevadel toimusid Tartu linna esivõistlused ujumises, kus TRÜ uujatest saavutas 4 esikohta Atis Grundmanis, kusjuures 800 ja 1500 m vabalt näidatud tagajärjed — 9.22,8 ja 17.36,6 — on ka Tartu linna uuteks rekorditeks. Teise koha omanikeks said Maiu Elken, Laima Augenaite (spordimed. III k.) ja Jevgeni Lebedev (F-K I k.) ning kolmandale kohale tuli Külli Amos (B-G I k.)
Tartus lõppes arvult juba 34. sõpruskohtumine ujumises Leedu kehakultuuriüliõpilaste ja TRÜ vahel. Kuigi Leedu üliõpilased saavutasid kokkuvõttes võidu, võime siiski kaotuse leevendamiseks lisada, et külaliste võistkonda kuulus kogu Leedumaa praeguste ja endiste uujate paremik, kuna TRÜ-l analoogia puudus. Meie uujatest esinesid taas sisukamalt Jelena Orlova ja Atis Grundmanis.
Sõpruskohtumise korraldas põhiliselt TRÜ ujumissektsioon. TRÜ spordiklubi tunnustuse pälvist võistluste hea läbiviimise eest peakohtunik Maie Reimo (farmaatsia IV k.) ja peasekretär Liina Tepp (KKT IV k.) ning sõprusürituste hea organiseerimise ja läbiviimise eest ujumissektsiooni esimees Astrid Neemlaid (KKT I k.) ja aseesimees Maiu Elken (spordimed. III k.).
Sõprusürituse raames peeti ka kahe õppeastuse UTU ujumisringide nn. minikonverents, kus ühtse ja aktuaalse probleemina käsitleti noorujujate valiku probleeme. Leedu üliõpilased esinesid kolme ja KKT ujumiseriala üliõpilased ja õppejõud seitsme ettekandega. See konverents oli arvult juba teine (esimene toimus möödunud aastal Kaunases). Arvestades osavõtjate aktiivsust ja huvi, võime eeldada, et analoogiliselt sõprusvõistlustega ujumises muutuvad ka need konverentsid traditsioonilisteks.

HEINO LAIDRE

Esikohale tulid juristid

Ülikooli spartakiaadi kergejõustikuvõistlustel oli esindatud 13 võistkonda. Ootuspärane edu saatis kehakultuuritundengeid, kes võitsid suurema osa auhinnalistest kohtadest ja panid kinni ka neli esimest paika võistkondlikus arvestuses. Ainult matemaatikud suutsid neile avaldada tõsist vastupanu. Tabeli keskmisse ossa jäid majandusüliõpilased, meedikud, bioloogid-geograafid, ajaloolased ja füüsikud-keemikud. Viimased kaks teaduskonda on aprillis ja mais endast mööda lasknud mitu võistkonda ning vahetanud rahuldava 7. ja 8. koha tagasihoidlikuma 10. ja 13. koha vastu. Üldiselt kergejõustik erillis korrektiivse teaduskondade paremusjärjestuses ei teinud.

TRÜ spartakiaadi lõplikud tulemused:

1. Oigust.	109
2. Kehakultuurit.	102
3. Majandust.	97,5
4. Bioloogia-geograafiat.	91

TBG KEVADKOOL

Ülikooli juures tegutsev teoreetilise bioloogia grupp (TBG) korraldas võidupüha paiku Puhtu ornitoloogiajaamas järjekordse kevadkooli. Esimene selline üritus toimus 1975. aasta mais Rutjal, kus diskuteeriti bioloogia üldkümest ning arutati teoreetilise bioloogia ülesandeid tänapäeva loodusteaduses. Järgmisel aastal organiseeriti kool samas kohas teemal «Biosüsteemide evolutsiooni teooria». Sellised kevadised arutelud on mõeldud eelkõige seniste teoreetiliste kontseptsioonide referentseerimiseks. Lõppenud kevadkool oli pühendatud Jakob Johann von Uexküllile ning kandis pealkirja «Organismi teooria». J. von Uexküll (pildil) sündis 1864. a. Keblaste mõisas (praegune Pärnu raj.). Aastatel 1884—1890 õppis Tartu ülikoolis ajalugu, meraloogiat, zooloogiat. Hiljem töötas Neapoli, Hamburgis. Suviti viibis ta Puhtus. Avaldatud 17 monograafiat. Paljud tema vaated organismi kohta on tähtsad tänapäevalgi.
Kolmel päeval kuulati kaksteist ettekannet. Suurt huvi tekitas R. Roseni artikkel «On the concept of the organism», mille Kanada teadlane oli saatnud Puhtu kevadkoolile. Noored bioloogid on loonud sidemeid ka teiste silmapaistvate teadlastega, nagu S. Meien, J. Sreider, V. Nalimov.
Diskussioonides jäi kõlama, et bioloogia ei ole veel täppisteadus, kuigi matemaatiliste meetodite kasutamine järjest areneb. Meie ülikooli õppeprogramm on selles osas suuresti maha jäänud. Üldbioloogia on vähe läbi töötatud, ilmneb vastuolusid ja järjekindlustust.
Kõik kaksikümme kaheksa kevadkooli liiget võtsid osa heakorras-tustöödest. Puhketunnil kuulati Reet Valgmaa laule ja Jaan Kaplinski mõtteid tänaste inimeste loodustunnetusest, ellusuhtumistest.

REET KULL

6 parimat

5. Matemaatikat.	76
6. Arstid.	66,5
7. Spordimeditsiini osak.	60
8. Filoloogiat.	57
9. Kehakultuurit, III	56
10. Ajaloot.	52,5
11. Kehakultuurit. II	52
12. Kehakultuurit. IV	46
13. Füüsika-Keemiat.	45,5
14. Oppejõud	33

Oigusteaduskond saab aastaks enda valdusse spartakiaadi rändauhinna, teaduskonna spordinõukogu esimees Kalev Prillop aga nädalase komandeeringu mis tahes rahvusvahelistele võistlustele Nõukogude Liidus.

VALTER LENK

Kodunduse kabinet

teatab
Tiigi 78 ruumis 208 on 26.—28. maini käsitöönäitus. Külastage!

ENSV Suusasportföderatsioon selgitas 1976/77. a. hooaja parimad suusatajad. Tänavune kokkuvõte oli rõõmustav ülikooli suusarahvale. Kümnest parimast tiitlist anti 6 (!) TRÜ tudengitele. Nendeks olid Fjodor Koltšin (KKT II k.) kahevõistluses, Elmo Parik (KKT II k.) juunioride laskesuusatamises, Marian Ruuda (KKT I k.) juunioride murdmaasuusatamises, Tõnu Sirel (KKT I k.) juunioride murdmaasuusatamises, Eda Pruuli (KKT IV k.) mäesuusatamises, Peeter Siim (KKT IV k.) mäesuusatamises.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht, järgmine «TRÜ» aga 10. juunil.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbrid bind 2 kop. Tell, nr. 2732, MB-03610.

Ülikoolipere 1948. aasta esimestel kohalike nõukogude valimistel

18. jaanuaril 1948. aastal kuulutas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega välja kohalike töörahasaadikute nõukogude valimised. Need valimised olid esmakordsed Eesti NSV-s ja kulgesid kõige laialdasema demokraatia põhimõtetel, mis olid väljendatud NSV Liidu ja Eesti NSV konstitutsioonides ning «Eesti NSV maakondade, linnade, linnarajoonide, valdade, alevite ja külade tööraha saadikute nõukogude valimiste määrustikus».

Tartu agitatsioonipunkti nr. 2 (Hermanni t. 8) ümbruskonnas elasid põhiliselt TRÜ õppejõud ja üliõpilased. Arusaadavalt võttis TRÜ kollektiiv selle agitatsioonipunkti oma šefluse alla. Juba organiseerimistöödel osutasid TRÜ teenistujad ja üliõpilased suurt abi. Nii sisustas ja dekoreeris agitatsioonipunkti ruumid üliõpilasklubi juurde kuuluv rakenduskunsti ring energilise juhataja Silvia Sooberti juhtimisel. See oli üks maitsekamalt kujundatud agitatsioonipunkte Tartus.

TRÜ oli suunanud siia agitaatoriteks palju üliõpilasi ja teenistujaid: 65 üliõpilast peamiselt õigus- ja veterinaariateaduskonnast ning 44 teenistajat.

Valimiseelses selgitustöös kerkis esile palju tublisid agitaatoreid üliõpilaste hulgast: Helmi Tolga, Hillar Palamets jt.

Linnanõukogu saadikukandidaadiks oli 1. valimisringkonnas rektor, NSV Liidu Ülemnõukogu Rahvuste Nõukogu saadik, professor Alfred Koort. Teiseks saadikukandidaadiks oli linnanõukogusse TRÜ õppejõude, üliõpilaste ja teenistujate üldkoosolekul esitatud 12. valimisringkonda õigusteaduskonna dekaan professor Helmut Kadari. Kolmandaks saadikukandidaadiks oli 8. valimisringkonnas Hilda Moosberg. 27. valimisringkonnas kandideeris TRÜ õppejõud Lydia Roots. 15. valimisringkonnast esitati saadikukandidaadiks Dagmar Riikoja, kes tollal oli TRÜ lääne filoloogia kateedri vanemõpetaja. 11. valimisringkonnas kandideeris Harald Haberman, kes 1944. a. asus TRÜ õppeprorektori kohale ja oli üldbioloogia kateedri juhataja. 120. valimisringkonna saadikukandidaadiks oli pedagoogika kateedri juhataja professor Aleksander Pint. Tuntud õppejõudude kõrval oli esitatud saadikukandidaatideks ka üliõpilasi, nagu tollane õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Johannes Kalits. 9. valimisringkonnas oli kandidaadiks ajaloo-keeleteaduskonna III kursuse üliõpilane Gea Reinmann.

Valimiseelsetel kohtumiskoosolekutel käsitleti nõukogude valimissüsteemi küsimusi, rahvusvahelist olukorda, noorsoo ja hariduspoliitika probleeme. Esmakordne kohalike nõukogude valimine sattus ühte tähtsaks juubeliga rahvusvahelise töölisliikumise ajaloos: sada aastat tagasi, veebruaris 1848. a. ilmus «Kommunistliku partei manifest».

Maakonna ajaleht «Postimees» tõi igas numbris rohkesti materjali saadikukandidaatide elulugude tutvustamiseks, avaldati nende fotod. Üliõpilastest agitaatorid pöörasid suurt tähelepanu 11. jaanuaril 1948. a. vabariiklikes ajalehtedes «Rahva Hälle» ja «Sovetskaja Estonia» ning maakonna ajalehes «Postimees» kõigile Eesti NSV valijatele, avaldatud EK(b)P Keskkomitee läkitusele, mis kutsus Eesti töötavat rahvast üles üksmeelselt hääletama kommunistide ja parteitute bloki saadikukandidaatide poolt.

Nagu kogu vabariigis, nii toimusid ka Tartus kohalike tööraha saadikute nõukogude valimised suure poliitilise ja tööalase aktiivsuse tõusu tähe all. Oma osa valimiseelses selgitustöös ja valimiste edukas läbiviimises oli ka TRÜ perel, õppejõududel, üliõpilastel ja teenistujatel, kes seisis esmakordselt valitud kohalike nõukogude koosseisude moodustamise juures. Ülikoolipere poliitilise aktiivsuse traditsioon on siivenenud. Uute kohalike nõukogude valimiste eel meenutame tänutundega neid aktiviste, kes andsid oma osa kohalike nõukogude väljakujundamisel sõjajärgsetel aastatel.

HUGO SERMANDI

19. juunil valime kohalike nõukogude saadikud

TRÜ Teadusliku Raamatukogu asutamise 175. aasta juubeli ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva üritused on raamatukogu orgaaniliselt sidunud — ürituste läbiviimisel on peaarhiv asetatud ülikooli raamatukogu tegevuse nõukogude perioodi saavutuste käsitlemisele.

Juubeliüritused on koondatud juunikuule, täpsemalt 7.—12. juunile seetõttu, et 11. juunil (vkj.) 1802 alustas raamatukogu oma tegelikku tööd — lugejateenindust.

7. juunil asetati lilled ja põletati küünlaid raamatukogu endiste töötajate kalmudel.

8. juunil avati raamatukogu juubelinäitus Toome majas. (Näitus jääb avatuks augustikuuni.)

Põhiürituseks oli 7. teaduskonverents 8.—10. juunini, mis peeti RAT «Vanemuise» kontserdisaalis. Raamatukogu direktor L. Peep andis ülevaate raamatukogu tegevusest nõukogude võimu aastatel.

Konverentsi teise päeva ettekanded käsitlesid ülikooli raamatukogu talletatavaid haruldasi käsikirju, raamatuid, geograafilisi kaarte, unikaalseid kollekti-

4. JUUNIL AVALDATI AJALEHTEDES NSV LIIDU UUE KONSTITUTSIOONI PROJEKT

TOHUTU TÄHTSUSEGA DOKUMENT

Teisipäeva õhtupoolikul kogunesid ülikooli õppejõud ja teenistujad NSV Liidu uue konstitutsiooni projekti avaldamise puhul keemiahoonesse miitingule. Sissejuhatavad sõnad lausus rektor prof. Arnold Koop.

Filosoofia kateedri juhataja prof. Jaan Rebane rõhutas uue projekti tähtsust ning ütles, et selles on ära näidatud meie nõukogude rahva saavutused majanduse, hariduse

ja kultuuri valdkonnas. Selles antakse ka seadusandlikud alused edaspidiseks, kommunismi ehitamiseks. «Avaldame oma heakskiitu tohutule tööle, mida meie rahvas on teinud Kommunistliku Partei juhtimisel.»

Riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja prof. Abner Uustal ütles: «Põhiseadus sisaldab täiesti uue peatüki — välispoliitika. Selle tingisid meie maa rahvusvahelise au-

toriteedi kasv ja leninliku rahupoliitika mõjus.» Ta peatus lähemalt Nõukogude Liidu rahuarmastaval välispoliitikal.

Miitingul avaldasid oma arvamust NSV Liidu äsja avaldatud uue konstitutsiooni projekti kohta veel eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja prof. Karl-Samuel Rebane ja EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja dots. Lembit Kiik. Lõpetuseks väljendas A. Koop kõikide üksmeelset arvamust toetada ja heaks kiita uue projekti põhiseisukohad, arutada ja tutvustada projekti.

Veeviskamisest ja veeviskajatest

Kuidas te reageeriksite, kui teile tänaval mõnest aknast vett või koguni nn. veepomme kaela visataks? Äre mad siunaksid vist ja astuksid edasi, hakkajamad ja vihasemad lähedki süüdlasi kindlaks tegema. Tundub, et säärases situatsioonis eelistatakse siiski liiga tagasihoidlikuks jääda! Mõtle eelkõige neid, kes veeloopimist pealt näinud.

Miks ja kuidas niisugune «veepommide» läkitamine Leningradi mnt. 27 ühiselamus moodi läks? Kas taheti elustada kunagisi Vana-Tiigi kombeid, ent kaasaegsemal tasemel? Ei tea. Tagantjärele võime lugeda aga komandant Endla Jaanikesingi ettekandest füüsika-keemiateaduskonna dekaanile, et 12. mail tulid inimesed, kellele vett loobiti, ühiselamusse selgust saama, mis seal toimub. «Kui läksin tänavale vaatama, lendas ka mulle vett peaaegu pähe. Tundsin ära 961. toast Raul Raudsepa (keemia I k.). Läksin kohe üles, 961. toa uks oli juba lukus, aga 962. toas oli kodus Madis Närep (keemia I k.), kes oli agarasti ametis toa koristamisega. Veeviskamisest ei teadnud ta midagi. Ometi nägin rõdul mitut inimest ja toa rõdul oli alles veenõu.» Kui komandant ära hakkas minema, oli M. Närep jõudnud juba 7. korrusele ja seletanud seal suure naeruga teistele, et veekott oleks just komandandile pähe kukkunud.

Eespool nimetatute kursusekaaslane Jaan Paaver väidab oma seletuskirjas, et näinud rõdul vett viskamas R. Raudsepa ja T. Undritsat. «M. Närepi, kellele praegu langeb põhiline süüdistus selle inetu teo pärast, ma rõdul ei näinud.»

M. Närepi osavõttu eitab ka Toi-

vo Undrits. Tema tahtnud ehmatada oma kursusekaaslast, kes kõnitateel olnud. «...täitsin kilekoti vee-ga ja viskasin selle nende suunas. Samal ajal aga väljus ühiselamust komandant ja suundus just nende poiste suunas.» Kommentaarid on vist liigsed. Ei ole nähtavasti mõtet rohkem ka seletuskirju tsiteerida. Nendes on nii mõndagi ebaselget. Ka läheb üliõpilaste ja komandandi kirjapandu mõneti laisku. Et kõike tagantjärele selgeks teha, lähedki vaja lausa juristi teadmisi. Ent fakt on see, et «veepomme» loobiti ja loopisid üliõpilased, kellest enamik tulevikus pedagoogiameiti pidama hakkab. Kord kukkus «veepomm» poole meetri kaugusele lapsevankrist, kord kasteti üle teatrisse mineja. Jah, nüüd peaaegu kuu hiljem ei suuda enam üksikasjades selgust saada. Ent kes seda peakski tegema? Kas õppeosakond? Ajakirjanik? Ühiselamunõukogu? Kül-lap viimasest asi algama peakski. Üliõpilaste ühiselamunõukogu põhimääruse üldsatetes on öeldud, et ühiselamunõukogu on kohustatud kokku kutsuma rektori või ühis-kondlike organisatsioonide ettepanekul üld- või volinike koosoleku, tal on õigus nõuda seletust sisekorra eeskirjade rikkumise korral, teha rektorile ettepanek distsiplinaarkaristuse määramiseks, ka eksmatriku-leerimiseks.

Mida majanõukogu teinud on? Komandant E. Jaanikesing vastas, et füüsikute-keemikute suhtumine korrariikimisele on üsnagi liberaalne, abi on tulnud majandustudengitelt. «Nõukogu esimehega on mul hea kontakt, oleme algest peale, kohe kui ülikorraldust vett loopima

hakati, üliõpilasi hoiatanud ja individuaalselt kõneldud nendega. Pärast konkreetset vahelejäamist ja koosolekut rektori juures ei ole vee-ga täidetud värvilisi õhupalle, kilekotte jm. enam visatud.» Ehk oleks tulnud ühiselamus siiski üliõpilaste teguviisi laiemalt arutada? 2. juunil toimuski rektori juures dekaanide, kasvatustöö prodekaanide, komandantide, ühiselamunõukogude esimeeste jt. esindajate ühine koosolek. Seletusi olid andma kutsunud Madis Närep ja Raul Raudsepp. M. Närepi süüd veeloopimises kindlaks ei õnnestunud teha. Küll on ta aga paaril muul korral ühiselamu eeskirjadega pahuksisse sattunud. Seepärast heidetakse ta rektori käskkirjaga ühiselamust välja, Raul Raudsepp aga eksmatrikuleeritakse, samuti Toivo Undrits.

Ühiselamust ei ole alla loobitud mitte ainult vett. Seal on lennutatud isegi üks sangpomm, televiisor, ka tühje pudeleid. Geograafia III kursuse üliõpilasi Arvo Iitalit ja Tõnis Mäge karistati samuti ühiselamust väljaheitmise eest. Põhjus: nende toast loobiti tühje pudeleid ja sangpomme.

Rektor A. Koop tuletas koosolekul meelde, kui palju inimesi ülikoolis noore spetsialisti kasvatamisega tegeleb. Sellest protsessist võtavad otseselt osa prodekaanid, kursuse- ja rühmajuhendajad, ka kom-somoliaktiiv ja ühiselamunõukogu. Kasvatatakse iga õppejõud, kasvatama iseennast peab iga üliõpilane. Ja ikkagi on meil ebaväärika käitumise-ga üliõpilasi. Neil ei tohi olla kohta ühiselamus ega ülikoolis!

VARJE SOOTAK

HEAD PÕRUMIST SESSIOONIL!

kogudest ja muuseumidest, samuti vennasvabariikidest, eriti kõrgkoolide raamatukogudest (Irkutskist, Moskvast, Tbilisist, Vilniusest, Voro-nežist, Riist jm.). Konverentsist osavõtjad tutvusid ka raamatukogu uue hoone ehitusega. Väljastpoolt Tartut saabunud kolleegidega toimus konverentsi esimese päeva lõpul küsimuste-vastuste õhtu, tutvustamaks üksikasjalikumalt Tartu ülikooli raamatukogu töökorraldust ja töö sisu.

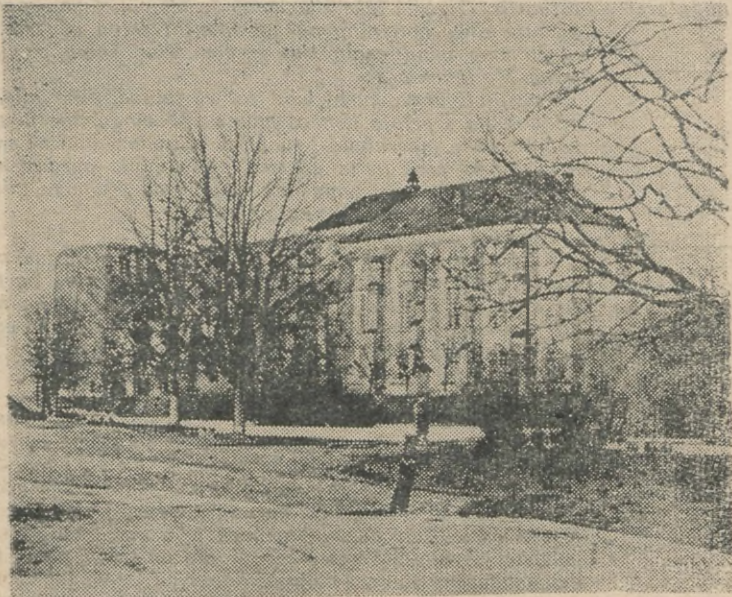
Nädalavahetusel on konverentsi külalistega kavas väljasõit Otepäele, Pühajärvele, Käärikule.

Raamatukogu teaduskonverentsiks ilmus osa kavandatud juubeli-väljaannetest: 7. teaduskonverentsi ettekannete teesid, buklet Tartu ülikooli ajaloo seotud haruldustest, raamatukogu ajaloo ja fondidest lühiväljaandest sisaldav rohketel illustatsioonidega brošüür ja TRÜ toimetiste sarjas «Teadusliku Raamatukogu töid» avaldatud 5. artiklikogumik «TRÜ Teadusliku Raamatukogu tegevus aastatel 1940—1976».

LEA TRIKKANT

Raamatukogu juubelile on pühendatud meie ajalehe 3 lehekülge. Ilmar ANVELDI kiri.

175 AASTAT TEADUSLIKKU RAAMATUKOGU

● Raamatukoguhoone 100 aasta eest. C. Schultzi foto.

Saja seitsmekümne viie aasta eest tehti asjalikult ja pidulikkuseta esimene sissekanne raamatulaenamise kohta Tartu ülikooli raamatukogust. See toimus riiginõunik J. M. von Bocki majas (praegu Ülikooli tn. 16) II korrusel. Algasajal oli raamatuid umbes neli tuhat. Lugemiseks sobivate ruumide puudumisel laenutati raamatuid peamiselt koju.

Ülikooli esimesteks hooneteks said raamatukogu, peahoone ja anatoomikum. Raamatukogu tarvis ehitati ümber 1624. a. tulekahjus hävinud Toomkiriku varemete kooriosa. Selle kohta kirjutas 1806. a. lauluisa Fr. R. Kreutzwald: «Et nüüd suurkoolil üks suur maja raamatukogule tarvis oli, sellepärast võeti nõuks vanade kirikumüüride kitsast tagumist otsa raamatu-hoidmise majaks ehitada. Vigased müürid pandati ära, tehti raudkatust peale ja ehitati järk-järgult üksteise üle kolm suurt saali, kus ümberringi riiulite peal enam kui 70 tuhat raamatut seismas ja iga aasta suur hulk lisaks juurde nõutakse.» Kõige alumist saali kasutati kuni peahoone valmimiseni aulana. Toomele sai raamatukogu peakorter, mille ruumides liiguvad asjassepühendatu endastmõistefavusega *alma mater*'i kasvandikud, teadlased, uurijad.

Ülikooli raamatukogu sündis koos ülikooliga ja tema põhipüüdluseks on alati olnud ülikooli ja teaduse arengu teenistuses seismine. Nõukogude ülikooli raamatukoguna oleme töötanud üle kolmekümne aasta ning neisse aastasse langevad kahtlematult ka raamatukogu kõige suuremad saavutused. Teadus on saanud rahva omaks — ilmekat keelt kõnelevad sellest raamatukogu kasutajate hulk ja raamatute arvu kasv hoidlates. Kuigi raamatukogu oli juba algselt avatud «kogu arvule kasvatamiseks», said hariduse ja ettevalmistuse puudusel vaid vähesed osa Toome vaimuvare. Nüüd on raamatukogus lugejateks praktiliselt kõik ülikooliga seotud isikud ja lisaks veel kuni 3 tuhat lugejat väljastpoolt TRÜ-d, kõnelemata raamatukogudevahelisest laenutusest.

Raamatukogu töökorraldus ja struktuur, kogu raamatukogu kollektiiv tegi aastatel 1945—1977 läbi keerulise arengutee kodanliku ülikooli põhiliselt teadlasi teenindavast asutusest nõukoguliku kõrgkooli teadusraamatukoguks. Oppeprotsessi kindlustamine kirjandusega, õppejõudude ja teadurite infovajaduste rahuldamine, lugejate, eelkõige üliõpilaste ideelis-poliitiline ja üldkultuuriline kasvatamine, raamatuvarede igakülgne avamine, teaduslik uurimistöö — need sootuks uued töösuunad on raamatukogule praegu omaseks saanud. Seda arengut toetas ja suunas koostöö ja kogemuste vahetamine teiste Nõukogude Liidu kõrgkoolide raamatukogudega.

Raamatukogude töökorraldus on oma loomult kollektiivne ja järjepidev. Raamatu teeb lugejale kättesaadavaks raamatukoguhoidja. Mitte kõik raamatukogu töötajad ei puutu otseselt kokku lugejaga. Nad suhtlevad raamatutega, valmistades neile teed lugejate juurde. Kataloogide ja bibliograafiate koostamine, teatmete andmine nõuab püsivust ja täpsust ning entsüklopeedilisi teadmisi, andmete otstarbeka otsimise võtete täielikku valdamist. Kõige vajalikumad omadused raamatukoguhoidjale on silmaringi avarus, õpihimu, kannatlikkus. Sellele lisaks on raamatukoguhoidja töö lugejaga inimestega suhtlemise elav ja põnev kunst. Raamatukoguhoidja ülim püüdlus on ära teenida lugejate rahulolu. Raamatutulva ja infokriisi olukorras on seda taotleda üha raskem, üha pingutavam. Raamatumere lootsideks, info-ookeani majakavahetideks nimetatakse tänapäeval raamatukoguhoidjaid.

LAINE PEEP

● II korruse sisevaade 19. sajandi keskel.

Esimene laenutus

Tartu Ülikooli raamatukogus on registreeritud 11. juunil 1802. Rooma ja saksa kriminaal- ja tsiviilõiguse professor 1802.—1817. a. Carl Friedrich Meyer laenas ajakirja «Allgemeine Literatur-Zeitung» 1794. a. 3. köite. Nimetatud ajakiri ilmus Jenas ja Halles ning andis ülevaateid ilmunud trükiteostest igalt alalt.

Esimene üliõpilasena laenas 19. augustil 1802 stud. jur. Aleksander Wilhelm Johann von Zoekel Homeroose «Iliase» prantsuskeelses tõlkes. Zoekel sai 1805. a. auhinnatöö eest kuldmedali. Oli sõjaväelane ja demobiliseerus insener-majorina. Luges Barclay de Tolly soovitusel eraviisiliselt Tartu Ülikoolis sõjaasjandust aastail 1818—1819.

28. augustil 1802 laenas teise üliõpilaslugejana stud. jur. Gustav von Rennenkampf, Helme mõisniku poeg ja hiljem selle omanik, G. Merkeli «Die Letten...». G. v. Rennenkampf oli 1818—1827 Liivimaa pärisorjuse kaotamise ja uute talurahvaseaduste koostamise komisjoni aktiivne liige.

Esimene laenaja väljastpoolt ülikooli oli Tartus pensionipäevi vee- tev kolleegiuminõunik Spalhaber, kes laenas J. Cooki «Voyage dans l'hémisphère Australe».

31. oktoobriks 1803 said täis esimesed 1000 laenutust. Raamatute laenajaist oli üle 40% üliõpilasi, ligi 30% õppejõude, ligi 8% ülikooli teenistujaid ja üle 20% väljastpoolt ülikooli. Viimaste hulka kuulusid esmajoones kohalikud kooliõpetajad ja arstid, linnaametnikud ja omal käel teaduse harrastajad.

1976. aastal laenutati 1 224 300 trükist.

ELSA KUDU

● KARL MORGENSTERN. G. Kügelgeni maal.

Sõprade mõtteid

Ülikooli raamatukogu käsikirjade hulgas on populaarsemaid materjale foliantkõlde pika pealkirjaga «Raamat sõprade nimedega, kes oma külaskäiguga Tartu Ülikooli Raamatukogusse talle au on osutanud» — lühemalt öeldes külalisraamat. Alustati seda 1807. a. ja peeti korralikult aastani 1843. 1890. aastast tänaseni on seda jälle vahet pidamata täidetud.

Palju on külalisraamatust kõneldud ja kirjutatud, peaaegu talviselt kuulsatel isikunimedel. Jätame täna need tagaplaanile ja mahutame lehte väikese valiku sissekanetest. Külalisraamatust mõne reaga oma mõtteid ja muljeid väljendada sai tavaks alles 30 aasta eest. Varem jäid visiitide tunnistajaks vaid allkirjad. Nende aegade jooksul kirjutatud tavaliselt kokku võttes võib öelda — jagatakse kiitust raamatule, raamatukogule ja raamatukogu töötajale.

Enamtuntud on Leningradi poeedi Vsevolod Roždestvenski (29. IX 1964) sõnad: «Tartu raamatukogu on ammendamatu kui tähistaevas. Siin on kauge minevik ühendatud tänasega ja kõik annab tunnistust sellest, et teadus inimese teenistuses elab ja

jääb igavesti elama».

25. jaanuaril 1955 käis raamatukogus grupp külalisi, nende hulgas paleograaf professor Aleksandra Ljublinskaja, kes jättis mälestuseks järgmised read: «Siin hinnatakse, armastatakse ja tunatakse raamatut. Temas ei nähta mitte säilitusüksust, vaid elavat kultuurimälestist ja tõelist teadusliku töö vahendit».

A. Kronik kirjutab 16. novembril 1973: «Teadmisi säilitada pole vähem tähtis ja raske kui neid omandada».

24. VI 1964 raamatukogu külastanud Jean Paul Sartre ja ta abikaasa Simon de Beauvoir jätsid järgmise teksti: «Liigutavaks mälestuseks liiga lühikesest külaskäigust ühte Euroopa vaimustavamate raamatukogudest.»

Mitmeidki allkirju raamatus ei õnnestu nimeks lugeda, nii on see ka kahe järgmise külalise puhul. 30. jaanuaril 1970 mõtiskleb meditsiiniprofessor Moskvast: «Surnud muutuvad siin elavaiks, elavad elu neil hoiavad.» Paar nädalat hiljem kirjutab NSV Liidu Riigiplaani vastutav töötaja: «Teadus on rahvusvaheline. Teie suur ülikool on selle tunnistaja.»

Voldemar Panso muljed Tartusõidust 30. jaanuaril 1960 sisalda-

sid järgmist: «Pärast seda, kui ma olen kaks tundi rääkinud India imedest, avanes mul võimalus tutvuda selle raamatukogu imedega — ja need imed ei olnud väiksemad.»

Külalisraamatust leiab ka helendunud mälestusi raamatukogu endistest päevadest kõrvutatuna tänapäevaga. Seda laadi sissekan- ded on loomulikult harvad ja ajendatud pikast lahusolekust. Nii ka Lenini preemia laureaadi, Kurski magnetilise anomaalia uurija Aleksandr Dubjanski puhul, kes tuli külla 60 aastat pärast Tartu ülikooli lõpetamist, 5. septembril 1964. Teise näitena sobib kõnelda endisest raamatukogu direktorist, Tartu ülikooli professorist Vladimir Grabarist (27. september 1952). Temagi eemalviibimine oli olnud pikk. Kõige enam paneb teda imestama päikesevalgus, mis oli tunginud endisesse hämaratesse raamatukogu ruumi- desse.

Lõpetada võiks moskvalase O. Ivanova sõnadega: «Lahkun sellest suurepärasest raamatukogust mõttega, mis on kahtlemata paljusid neis ruumides tabanud: siia tuleb ilmtingimata tagasi tulla ja mitte ainult üks kord.»

Tere tulemast raamatukogu poolt!

Raamatut sirvisid
LIGIA KIIN ja HAIN TANKLER

Uuest hoonest

Uue hoone ehitamist alustati 26. aprillil 1975. a. Pärast ettevalmistustööde lõpetamist tõsteti sellel päeval välja esimene kopatais pinnast. Tartu tulevasele suurimale hoonale paigaldati esimene vundamendielement sama aasta 9. oktoobril.

Järgmise aasta 27. septembril toimus hoone nurgakivi paneku pidulik miiting.

Täna selleks päevaks on paigal põhiline osa kandekonstruksioonist ja monteeritakse vaheseinu. Hoone plaanilised mõõdud (100×100 m) tingisid montaažiks vajalike tornkraanade paigutamise ehituse sisse. Kraanad «taganevad» montaaži lõpetades hoone piiridest välja.

Küllalt hea ülevaate tulevase raamatukogust saame juba praegu, sest suur osa välisseintest on monteeritud.

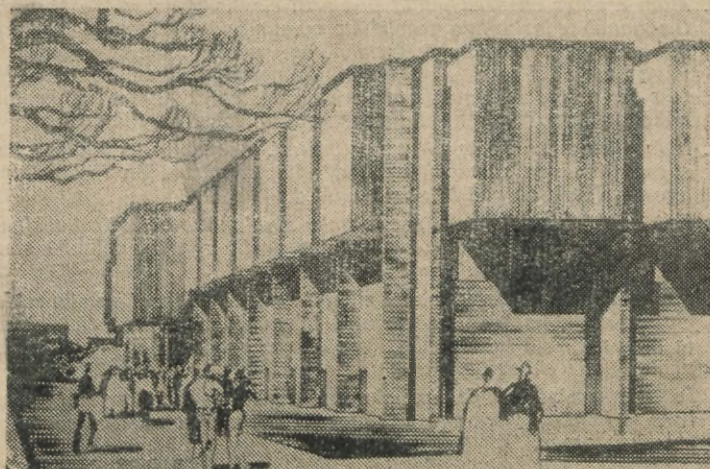
Sel aastal lõpetatakse karkassi ehitus, hoone kaetakse katusega ja alustatakse tehnovõrkude (vesi, kanalisatsioon) ehitamisega hoone sees.

Tunneme juba ette rõõmu uuest teaduslikust raamatukogust ja teeme omalt poolt kõik võimaliku ehituse tähtaegseks lõpetamiseks.

VÄRDI VIILUP,
tehnilise järelevalve
vaneminsener

Raamatukogu arvudes

- TRÜ Teadusliku Raamatukogu hoidlates on 3 347 031 trükist,
- igal aastal täieneb raamatuvare 50 000—60 000 trükisega,
- ülikooli raamatukogul on 10 322 lugejat, seega iga kümnes tartlane,
- iga lugeja jaoks on 320 trükist,
- iga üliõpilase jaoks on 23 õpikut,
- iga lugeja külastab aastas raamatukogu 42 korda ning laenab 117 raamatut-ajakirja,
- iga päev külastab Teaduslikku Raamatukogu ja tema filiaale 1238 lugejat, kellele laenutatakse 3449 trükist,
- Teaduslikul Raamatukogul ja tema 12 filiaalil on lugemissaalides kohti 675,
- lugejaid teenindab ning raamatuvare hooldab 166 töötajat,
- üks raamatukoguhoidja teenindab aastas 286 lugejat ning laenutab neile 33 542 raamatut-ajakirja.

Kuidagi hakkas ta naerma, tundes häbi ja tülgastust. Ta kartis õpetajale silma vaadata, seega vaatas ta üles kella peale ja püüdis pidevalt edasi naerda ja see oli hämmastav, paluda poisil naerda tund aega, mitte millegi üle, anuda, et ta naeraks, andmata talle mingit põhjust. Aga ta teeb seda, võib-olla mitte tund aega, aga ta püüab igatahes, midagi vähemalt ta teeb. Kõige naljakam oli ta hääl, tema naeru valskus, ja mõne aja pärast muutus see tõesti naljakaks, see oli koomiline ja tegi teda õnnelikuks, sest see ajas teda tõesti naerma ja nüüd naeris ta oma tavalisel viisil, kõigest hingest, naeris oma naeru valskuse üle ja häbi läks üle, sest ta naer ei olnud võlts ja selles oli tõde, ja tühi klassiruum oli täis ta naeru ja kõik näis olevat korras, kõik oli imetore ja kaks minutit oli läinud mööda.

Ja ta hakkas mõtlema tõeliselt naljakaist asjust, kõik see linn, inimesed kõndisid tänavail, püüdes tähtsad välja näha, aga nad ei saanud teda lolliks teha, ta teadis küll, kui tähtsad nad on ja kuidas nad rääkisid, suurest businessist, see kõik oli üles puhutud ja võlts ja ajas teda naerma, ja ta mõtles jutlustajast presbüteri kirikus, millisel võltsil kombel ta palvetas, Oo, Jumal, kui see on sinu tahtmine, ja keegi ei uskunud ta palvel ja tähtsad inimesed suurte autodega, Cadillacide ja Packardidega kihutasid mööda maad edasi-tagasi nagu oleks neil kuhugi minna ja avalikud orkestrikontserdid, kõik see võlts värk pani ta tõeliselt naerma, ja suured poisid jooksisid suurte tüdrukute järel kire sunnil ja trammid sõitsid mööda linna edasi-tagasi mitte kunagi rohkem kui kahe reisijaga, see oli naljakas, need suured trammid, kus sõitsid vaid vana daam ja vurrudega mees, ja ta naeris kuni jäi hingetuks ja ta nägu läks punaseks ja äkki oli kõik häbi läinud ja ta naeris ja vaatas miss Wissigile otsa, ja milline pirn: oh sa karistus küll, õpetajal olid pisarad silmis. Jumala eest, ta polnud tema üle naernud. Ta oli naernud kõigi nende lolli üle, kõigi lolli asjade üle, mis nad teevad päevast päeva, kõige selle valskuse üle. See oli tülgastav. Ta seisis alati õige asja eest, aga alati tuli see teistmoodi välja. Ta tahtis teada miks, kuidas olid need õpetajaga, seesiselt, selles osas, mis oli salajane, ja ta oli naernud tema jaoks, mitte oma lõbuks ja nüüd õpetaja väris, ta silmad olid märjad ja pisarad jooksisid ja ta nägu oli agoonias ja poiss naeris ikka veel viha ja igatsuse ja pettumuse pärast oma südames, ja ta naeris kõigi kaastunnet äratavate asjade üle maailmas, asjade üle, mille pärast head inimesed nutavad, hulkuvate koerte üle tänaval, väsinud hobuste üle, keda pektakse, nii et nad kormistavad, häbelike inimeste üle, keda paksud ja julmad ini-

mesed, seesiselt paksud ja ülespuhutud, hingeliselt lõmastavad, väikeste surnud lindude üle kõnniteel, arusaamatuste üle igal pool, igikestvate konfliktide üle, julmuse üle, asjade üle, mis teevad inimesest pahelise olevuse, põlastusväärse kasvaja, ja viha muutis ta naeru ja tal tulid pisarad silmi. Nemad kaks tühjas klassitoas, koos alasti oma üksinduses ja hämmingus, vend ja õde, mõlemad neist vajasis sedasama puhtust ja sündsust elus, mõlemad tahtsid tõde teisega jagada ja siiski, kuidagi mõlemad neist võõrad, kauged ja üksinda.

Ta kuulis, kuidas tüdruk surus nuuksatuse maha, ja siis pöördus kõik pahupidi ja poiss nuttis, nuttis ausalt ja tõeliselt nagu väike laps, nagu oleks midagi tõepoolest juhtunud, ta peitis oma näo käte vahele ja ta rind tõusis ja ta mõlles, et ta ei taha elada; kui see oli nii nagu see oli, tahtis ta surra.

William Saroyan

NAER

Ta ei teadnud, kui kaua ta nuttis, aga äkki oli ta teadlik, et ta enam ei nuta ega naera ja ruum oli väga vaikne. Milline häbiväärne lugu. Ta kartis pead tõsta ja õpetajale otsa vaadata. See oli tülgastav.

«Ben.»
Hääl rahulik, vaikne, pühalik, kuidas võis ta talle kunagi jälle otsa vaadata?

«Ben.»
Poiss tõstis pea. Õpetaja silmad olid kuivad ja ta nägu näis säravam ja ilusam kui kunagi enne.

«Palun kuivata silmad. On sul taskurätik?»

«Jah.»

Poiss pühkis niiskuse silmist ja nuuskas nina. Milline iiveldama ajav vaatepilt. Kui kõle kõik oli.

«Kui vana sa oled, Ben?»

«Kümne.»

«Mis sa kavatsed teha. Ma mõlten — — —»

«Ma ei tea.»

«Kes su isa on?»

«Ta on rätsep.»

«Kas sulle meeldib siin?»

«Küllap vist.»

«On sul õdesid, vendi?»

Äsjasest maalinäitusest

Nädalapäevad oli ülikooli kohvikus väike näitus moskvalanna Svetlana BOGATORI töödest. Autorit võib nimetada veel nooreks kunstnikuks. Sündinud 1945, õppinud Moskva Tekstiilinstituudis, on Kunstnike Liidu liige 1969. aastast. Maalimisega tegeles oma sõnade järgi juba enne instituudiõpet. Meil tutvustas S. Bogator kolme viimase aasta pille.

Esitatud varasemate pildisarjade «Mooskandid» ja «Tegelased» kujud olid nukravõitu klounid, isevärki pillipuhujad, lapsed puuridega, kus liblikad sees. Naluke abitud ja kurvad, närviliste kätega. Hämaras, pruunikal taustal. Maalimisviis on kuigipalju tahtlikku kohmakust, mis omapoolselt lisab kujutlustele soojust. Üldmeeleolult mõjusid pildid sellise vaikse poeesiaga, mida ehk sagedamini leidub tšehhi või poola maal, mõneti rahvakunstiga seostuvas osas! Igatahes on see meeldiv fantaasialiin, millest me just oma maalikunstis näeme vahel puudust tundvat. (Peaa silmas muidugi mitte täpselt sama kujudega leriid või ilmtingimata tsirkusetegelaate atribuutikat, vaid ligilähedast üldist tunnetust, poetilist suhtumist.)

«Nätiilmoridid» ja «Aksioomid» esitasid mõnevõrra teist laadi. Mänguasjatalised geomeetriselised elemendid olid tulnud varasemate maalide taustast tegelaste kübaratelt või õhust hõljumast ja omaette pilidiks kasvanud. Kõige värskemates töödes «Aksioomid» varieerus sageli kompositsiooniskeem keskele kobarasse tõmbunud geomeetriseliste elementidega, mis näiliselt nagu liikusid ülespoole ja millest väljaulatuvad jooned või helenduvad ringid otsekui sõrmed õhku puutusid. Nii-suguses «romantilises geomeetrias» oli värvidekäsitus mitmekesisunud ja ehk ka vabamaks muutunud, mõju oli seejuures dekoratiivsem, värvikam, siiski mitte paisudes mõne meie noore maalija väsitavaks ereduseks.

MARE RUUS,
kunstiajaloo aspirant

* * *

P. Miks on kohvikus nii tumedad pildid?

A. Nad ei ole tumedad, nad on sumedad.

P. Oigus küll. Ja tegelikult hoopiski helged. Meeleolu poolest.

A. Jah, neis on sügavust, mida tasub püüda mõista ja mille mõistmine midagi annab. Need pildid ei sunni ennast peale, vaid lihtsalt on.

P. Eriti kena on, et pead ise «pildi sisse minema». Igaihesse üksikult — nii leiad sealt kõige rohkem. Näiteks too punane pilt kaminasaali otsaseinas, mis eemalt meenutab lillevaasi aknal, lähedalt aga nagu suure(ma) maailma tuppatingimist. Kui need kaks asja kokku panna — vahest just siis tulebki pildi mõte välja. Rääkimata värvilahendusest ja maalimisviisist, mis silmale ka muidu hea vaadata.

A. Sa ütled, et maailm tungib välja, aga minu meelest kiirgavad need sissepoole, nad kutsuvad kaasa. Maalimisviisi aga võrdleksin loodusega: kõik on omavahel ahelatena seotud. Ei ole järske üleminekuid. Need pildid (vähemalt ideena, sest kõik ei ole võrdselt õnnestunud) taotleavad mingi terviku kujutamist.

P. Minu arvates on need pildid just eriti sisuliselt vabad. Ja kogu näitus annab edasi väga terviklikku maailmanägemist. Vahesaali pildid on mõnevõrra konkreetsamad, aga nende jutustavas laadis on väga suuri üldistusi. Neis on mitut moodi «väikesi inimesi». Näiteks see veidravõitu naisterahvas oma väike, aga tema jaoks, nagu näha, tohutu rõõmuga, et linnupuurid ta käes on tühjad.

A. Neis piltides on kõikevõitvat optimismi. Kas sulle ei tundu, et nüü-sugune laad on rahvuslik? Algu näib, et värvid on liiga sünged, aga tegelikult on nad traditsioonilised.

P. Kui just tšehhovlikku või gogollikku maailmatunnetust rahvuslikuks pidada, siis seda on siin kindlasti. Koloriit aga tuleneb ehk sama-võrra piltide sisust kui traditsioonist.

A. Mõjuma jääb muinasjutumaailm, «oli kord». Ja ikkagi on siin midagi elulist, nagu ka heas muinasjutus. Need inimesed on veidi jõuetud ja naiivsed, aga lapselikult siirad oma seaduste järgimisel. Klounaad pluss tšehhovlik nukrus.

P. Ja vabanemine või ärkamine mure argielust kõigesse muinasjutulisse ja lummslikku, aga nii, et seegi unenäoline maailm saab meie maailma osaks.

PIRET PUKK
ANNE LOONELA

Koos olid suvemalevlased

Maikuu viimasel pühapäeval kogunesid kohvikusse EÜE77 suvemaleva veidi enam kui pooletuhandelise pere esindajad, et teada saada, missugused ülesanded sel suvel ees seisavad, kuidas malevlane peab elama-olema.

Tervitussõnad kokkutulnuile ütles suvemaleva komandör Vambola Kase. Komsomolikomitee asesekretär Aili Pikat rääkis, kus ja kuidas hak-

kavad suvised rühmad tööle. Põhilisteks töökohtadeks on endiselt neli Tartu tööstusettevõtet, lisaks neile jätkab oma töösuvetraditsiooni Teedla rühm. Ülikooli juures töötavad rühmad rakendatakse tööle peamiselt ülikooli hoonete remondil. Oluliseks uuenduseks on see, et esmakordselt komplekteeritakse suvemalev kahevahetuseline. Tulevasi malevlasi huvitasid vorm, suviste

Esimene samm on astutud

Ettevalmistusosakonna kuulajatel on keskkool seljataga ja koos sellega ka koolipoisipärane õppimisviis. Ees on kõrgkool uute õppemeetoditega, iseseisva töö ja teadusega.

Ettevalmistusosakond on nende kahe kooli — kesk- ja kõrgkooli vahepeal. Selles küll korraldab keskkoolis õpitut, kuid tehakse ka esimesi samme kõrgkooli töömeetodite omandamiseks — iseseisvaks tööks raamatuga. Juba paar aastat on kuulajad kirjutanud referaate ühiskonnaõpetusest. Sel aastal toimus koguni konkurss. Tulemused olid tublid. Laekus palju sisukaid töid, mis näitavad, et on omandatud kogemusi kirjanduse iseseisval otsimisel, et on nähtud kurja vaeva nõuetekohase vormistamisega. Tööd annavad tunnistust noorte inimeste töökusest kui ka võimetest.

Tublimate hulgas olid Tõnu Raudsepp, Elle Lepik, Marge Välja, Tiit Uffert, Rein Raudvere, Triinu Vernik, Urmas Küllerkannt j.

Nüüd on saadud esimesed kogemused ja ka esimesed viitsad. Koos sellega on tulnud aga julgust ja enesekindlust juba esimestel kursustel tudengitena asuda ÜTO ringides suuremate ja põhjalikumate tööde kallale. Palju edu!

HELMİ EREB

FOTO + FOTO + FOTO

Kõigile, kellel leidub TRÜ juhtkonna, partei-, komsomoli- ja ametiühinguarjandisatsiooni ajalugu valgustavaid FOTOSID perioodidest 1940.—1941. a. ja 1944.—1945. a.

Seoses ülikooli taasavamise 175. aastapäevaga organiseeritakse vastav näitus. Seni üldsusele mittetuntud fotode saamiseks palub EKP TRÜ komitee ideoloogiasektor kõiki, kellel on ülnalimetatud fotosid, loovutada neid mõneks päevaks TRÜ kino-fotolaboratooriumile ümberpildistamiseks. Fotod antakse omanikele tagasi. Pöörduda TRÜ kino-fotolaboratooriumisse E. Rüüteli poole.

Uusi trükiseid

TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna väljaandel ilmub
Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised, Vihik 415. Tõid võõrkeelte õpetamise meetodika alalt VI. Tartu 1977, 138 lk., 400 eks., 1.25 kop.

English Tenses. A Programmed Course by H. Liiv. Tartu 1977, 84 lk., 600 eks., 0.15 kop.

Kvalitatiivse poolmikroanalüüsi praktikumi juhend. Tartu 1977, 280 lk., 600 eks., 0.46 kop.

Matemaatika ülesanded TRÜ-sse astujale. E. Jürimäe, K. Sokmann. Tartu 1977, 60 lk., 1500 eks., 0.09 kop.

Programme kõigile XIII. Fortran arvutite EC-1022. Koostanud Ü. Kaasik. Tartu 1977, 88 lk., 1000 eks., 0.13 kop.

Jaak Põldmäe. Abimaterjale poeetika kursuse juurde II. Tartu 1977, 64 lk. 300 eks., 0.10 kop.

Hüno Rätsep. Eesti keele ajalooline morfoloogia I. Tartu 1977, 66 lk., 800 eks., 0.13 kop.

Teatmik 1977. aastal Tartu Riikliku Üli-

kooli astujale. Tartu 1977, 160 lk. 2000 eks., 0.27 kop.

A. Uustal. Rahvusvaheline õigus V. Rahvusvaheline mere- ja ilmaruumiõigus. Tartu 1977, 106 lk., 600 eks., 0.19 kop.

Ülesanded nõukogude tööõigusest. I. Orgo, J. Mäli. Tartu 1977, 100 lk., 500 eks., 0.17 kop.

Uut teatmekirjandust Toomel

Фролова Н. И. Иностранные справочники по истории зарубежных стран. Европа, Америка, Австралия. М., 1976. 143 lk. 4 B — 151.

Üldajaloo-alaste teatmeteoste annoteeritud bibliograafia on esimene omalaadne. Bibliograafia hõlmab kõigis Euroopa keeltes (v. a. kreeka keel) ilmunud vastavasisulise teatmekirjanduse Ameerika, Austraalia ja Euroopa ajaloo kohta. 581 nimetust. au/oriloend.

Степанов В. П. Словарь русских писателей XVIII века. Л., 1975. 93 lk.

«Kolm venda, kaks õde.»

«Oled sa kunagi mõelnud siit ära minna? Mõnda teise linna?»

See oli hämmastav, kuidas temaga räägiti nagu oleks ta täiskasvanud inimene, tungiti ta saladusse.

«Jah.»

«Kuhu?»

«Ei tea. New Yorki, ma arvan. Vanale maale, võib-olla.»

«Vanale maale?»

«Milaanosse. Minu isa linna.»

«Oi.»

Poiss tahtis õpetajalt tema kohta küsida, kus ta oli olnud, kuhu kavatses minna, ta tahtis olla täiskasvanud, aga ta kartis. Õpetaja läks riidehoidu ja tõi välja oma mantli, kübara ja käekoti ning hakkas mantlit selga panema.

«Homme mind enam siin ei ole. Miss Skorb on jälle terve. Ma lähen ära.»

Poisil oli väga kurb, kuid tal ei tulnud pähe midagi, mida öelda. Õpetaja tõmbas mantli vöö pingumale ja pani kübara pähe, naeratades, sa püha müristus, milline maailm, esiteks pani ta ta naerma, siis nutma ja nüüd veel seda. See pani poisi tema järele igatsema. Kuhu ta läheb? Kas ta saab teda veel kunagi näha?

«Sa võid nüüd minna, Ben.»

Kuid poiss vaatas üles õpetajale otsa ega tahtnud minna, ta tahtis vaid istuda seal ja vaadata õpetajat. Ta tõusis aeglaselt ja läks riidehoidu oma mütsi järele. Ta kõndis ukse juurde, end üksindusest haigena tundes, ja pöördus, et õpetajat veel viimast korda vaadata.

«Head aega, miss Wissig.»

«Head aega, Ben.»

Ja siis pani ta täie auruga üle kooli õue ja noor asendusõpetaja seisis õues teda silmadega jälgides. Poiss ei teadnud, mida mõelda, aga ta teadis, et tal oli väga kurb olla ja et ta kartis ümber pöörata ja vaadata, kas õpetaja teda vaatab. Ta mõlles, kui ma kiirustan, võib-olla ma jõuan järele Dan Seedile ja Dick Corcoranile ja teistele poistele ja võib-olla ma jõuan õigeks ajaks, et näha, kuidas kaubarong linnast välja sõidab. Noh, keegi ei saa teada, igatahes. Keegi ei saa iial teada, mis on juhtunud ja kuidas ta oli naernud ja nutnud.

Ta jooksis kogu tee kuni Southern Pacific'u raudteeni ja kõik poisid olid läinud ja rong oli läinud ja ta istus eukalüptipuude alla maha. Kogu maailm ühes puntras.

Siis hakkas ta jälle nutma.

Inglise keelest tõlkinud
ILMAR ANVELT

ürituste kava ja teenimisvõimalused malevas. Neilegi küsimustele andis vastuse A. Pikat. Koos vaadati veel värvilisi diaposiitive malevlaste elust ja tööst moodunud kahel suvel.

Meeleolu aitas luua ansambel «Palderjan» ja vaatamata sellele, et kevadine sessioon lausa ukse all, ei saanud sel õhtul küll keegi aega õppimisele mõelda. Mõtteid kõitis hoopiski tulevane uus ja huvitav malevasuvi.

SILVIA SIBRITS

Võlgnikud!

Operraamatukogu lugemissaali (Klingisepa 15-a) võlglased on:
Bukatš, Tatjana
Danilevski, Aleksander
Davõdenko, Vladimir
Dimitrijevi, Vladimir
Erastu, Sirje
Firstova, Olga
Goldina, Maire
Hartokainen, Viktor
Ilja, Ester
Kainel, Malle
Kivisalu, Toomas
Kolesnikov, Juri
Kraus, Heldur
Korsunskaja, Alla
Kreepipuu, Elin
Krekoten, Olga
Känd, Jaak
Laine, Mati
Levando, Ludmilla
Lintku, Eduardas
Luigas, Eike
Mägi, Veronika
Omeltšenko, Sergei
Põld, Toivi
Põldra, Maret
Pik, Jelena
Orasson, Ants
Rosenberg, Larissa
Rulveris, Janis
Saad, Inna
Sirak, Riina
Sarv, Karin
Silov, Anatoli
Stein, Olga
Teras Jüri
Trofimova, Marika
Väljaots, Kuido

Venia legendi

17. juunil kell 9 peab NLKP ajaloo kateedri dots. kt. Vilve Kalits Nooruse tn. õppehoone aulas avaliku loengu dotsendit kutse taotlemisselts teemal: «Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni tähtsusest».

Prof. JOHANNES KALITS, NLKP ajaloo kateedri juhataja

NB!

Järgmine ajaleht ilmub 24. juunil, õppeaasta viimane number (õpetajate erileht) 1. juulil.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитет ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbrid hind 2 kop. Tell. nr. 3051. MB-03625.

Parimad filosoofiatundjad

● Aukirja ja Tartu albumi saab II kohale tulnud Jaan Ginter.

Jüri LAANE foto

TRÜ nõukogu

● 27. mai koosolekul kõneles vastuvõtukomisjoni ettevalmistustöödest komisjoni vastutav sekretär, võimlemise kateedri juhataja dots. HELMUT VALGMAA.

«Organisatsioonilised küsimused on lahendatud, nüüd tegeleme tehnilist laadi ettevalmistustega. Uue üliõpilaskontingendi komplekteerimisega on seotud ligikaudu 250 õppejõudu ja töötajat. Propaganda- ja agitatsioonitööd on tehtud raadios, televisioonis, ajakirjanduses. Raadio ja televisioon pole küll päris eraldi saateid selleks ette võtnud, kuid õppejõud on teistes saadetes esinemise ajal ka ülikoolis õppimise võimalusi tutvustanud. Propagandaks on ka kõik ajalehtedes-ajakirjades ilmuvad kirjutised üliõpilastest, ülikoolist. On käidud lahtiste uste päeval, külastatud eriklasse, olümpiaade. Kõige enam on oma eriala tutvustanud tagasihoidlikuma konkursiga teaduskonnad.

Töö jätkub. Pingelisem aeg — dokumentide vastuvõtt, eksamitele lubamine, eksamid ise, üliõpilaskandidaatide selgitamine — on ju veel kõik ees. Tänavu võetakse vastu 1455 üliõpilast 24 erialal. Lõpetuseks lisas dots. H. Valgmaa, et selle aasta vastuvõtutulemused tahetakse anda arvutusmasinate töödelda.

● Järgmise päevakorra põhiküsimusena kuulati siseinspektsiooni komisjoni esimehe dots. VELLO TOHVERI ettekannet sisekontrollist bioloogia-geograafiateaduskonnas. «Dekanaadil on kujunenud kontroli tulemusena hea ülevaade kateedrite ja teaduskonna õppejõudude õppetegevusest. On välja töötatud nii õppe- kui ka ideelis-poliitilise kasva-

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud konkurss «TRÜ 1976/77. õ.-a. parim marksistliku filosoofia tundja» peeti kõigile III kursuste statsionaarsetele üliõpilastele kolmes voorus. Esimeses voorus selgitasid seminaride juhendajad koos rühma aktiiviga seminaride töö, õppereferaatide sisukuse ja dialektilise materialismi eksamihinnete alusel välja paremad üliõpilased II vooru. Teisest voorust võttis osa 40 üliõpilast. Kirjaliku töö põhjal selgusid 14 lõppvooru pääsejat. Nemad esinesid konkursi žürii ees lühiettekandega oma valitud ning žürii poolt loositud teemal. Arvestades esinejate teadmiste sügavust, oskust ühendada teoreetiline analüüs Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni ja NLKP XXV kongressi materjalide, kommunistliku ülesehitustöö ja tänapäeva praktiliste probleemidega ning esinemise iseseisvust ja veenvust, samuti II vooru tulemusi, oli paremusjärjestus järgmine:

1. koht — Krista POOLAKENE (ingl. fil. III),
- 2.—3. koht — Jaan GINTER (õigust. III), Sergei NAZARENKO (arst. III),
4. koht — Juhan KOLK (füüs. III),
5. koht — Tarmo SOOMERE (matem. III),
6. koht — Aarne KASIKOV (füüs. III),
7. koht — Anto UNT (füüs. III),
- 8.—12. koht — Jüri PÖLD (õigust. III), Anatoli SILOV (maj. III), Agu VISSER (füüs. III), Avo ROSENVALD (eesti fil. III), Jevgeni BRASINSKI (arst. III).

Kõikidest III kursustest tuleks konkursist osavõtu ja saavutatud tulemuste põhjal esile tõsta füüsika III kursust. Teisest voorust jäi täiesti kõrvale ajaloo- ja kehakultuuriteaduskond.

Kõrvuti heade teadmistega näidati teises voorus ka märgatavat iseseisva analüüsi võimet, III voorus originaalsust, esinemise oskust ja kaasaja ideoloogiliste probleemide tundmist. Eriti häid teadmisi ja iseseisva analüüsi oskust näitas Krista Poolakene. On mõeldav mitmete tublide üliõpilaste (K. Poolakene, J. Ginter, S. Nazarenko jt.) edaspidine filosoofiale spetsialiseerumine.

9. juunil anti võitjatele nõukogu saalis pidulikult kätte aukiri. Kolmele esikohale tulnule on preemiaks turismireis sotsialismimaale. Võitjaid õnnitlesid ja soovisid edu filosoofiaga edasitegemiseks filosoofiakateedri juhataja J. Rebane, komsomolikomitee asesekretär T. Villig ja teadusprorektor H. Metsa.

tustöö kompleksplaan ja selle plaani täitmise süstemaatilise kontrolli meetodid. Õppejõudude kaader on selles teaduskonnas kvalifikatsiooni poolest üks ülikooli kõrgemaid. Kõikides kateedrites on sisse seatud vormikohased sisekontrolli plaanid ja õppejõudude individuaaltööplaanid. Esile võib siin tõsta taimesisüsteematika ja geobotaanika kateedrit (kateedri juhataja prof. H. Trass), kus kateedri juhataja on isiklikult kontrollinud kõiki õppejõude ning tulemused fikseerinud ettenähtud vormis. Ei ole aga veel välja töötatud süsteemi kateedrijuhatajate õppe-tegevuse jooksuks kontrolliks ega lahtiste loengute süsteemi ühe kateedri või sõsarkateedrite piires. Teistest paremini on see loik organiseeritud taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedris (juhataja prof. H. Miidla). Mõnel juhul on õppejõudude konkreetne ja sisuline kontrollimine asendatud õppejõu enda poolt antud informatsiooni fikseerimisega. Kõikides kateedrites ei ole sisekontrolli plaanid täidetud (füüsilise geograafia, majandusgeograafia ja zoologia kateedrid). Lisaks nimetatud puudustele juhitakse vastuvõtet otsuses tähelepanu õppejõudude individuaaltööplaanide koostamise ja täitmise kontrollile, samuti tunniplaanide nõuetekohasele koostamisele (kõik nädalapäevad ei ole ühtlaselt koormatud, eriti laupäev).

● TUS-i juhataja Mati Kilp tegi teatavaks ülikoolist esitatavad kandidaadid Nõukogude Eesti preemia saamiseks.

● Koosolekul hääletati dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt Aadu ARRAKULE, Aino SIIMONILE ja Valeri VASSILTSSENKOLE, professori teadusliku kutse taotlemise poolt keemiadoktor Uno PALMILE ja majandusteaduste doktor Herbert METSA professori kohale valimise poolt.

VARJE SOOTAK

Kõige parem asi...

● Jaan Kolbergi ja Tõnu Karro eksamifoto kõigile tuntud professor Paul Aristest, kes kuulab inglise filoloogias I kursuse üliõpilaste teadmisi keeleteaduse sissejuhatuskursusest.

Mis asi on kuumal ajal kõige parem? Üks ühmab: «Hüva õllevirrel» ja rüügab janukese. «Pisike kupsus käik» vastab teine. Kolmas kõrbeb päikeselõõsas tumedaks kui suitsusilk ja on samuti enesega rahul. Mina ei oska nii paugupealt öelda, mis on kõige parem. Ja milline see «kuum aeg» üldse on?

Ahjaa, üht arvan siiski teadvat: käimasolev sess! Ja seda päris tõemeeli. Sest siin sünnib ajuraginast tõusvast kuumusest ja suveleilist, mis Tartu-tänavail valitseb ja näolapil higist leemendama ajab, uus kuumuse kvaliteet, mille väljendamiseks keelemehed kibekähku superlatiivi välja peaksid mõtlema.

Nii palju siis keelejuttu. Aga tõsi ta on, et just eesti keele eksami järel avastas enese jaoks kuumaja parima asja. Küsite, mis see on? Muidugi šampanja!

Juba enne pudeli avamist muutub lauasisustajate meeleolu pidulikuks. Jälgid kõrisõlme mulksudes gaaside mängu tohutust survest kummis korgi all. Ja siis kui avaja (see amet usaldatakse ikka kõige väärikamale laudkonna liikmele) näpu korgilt tõstab... siis see ilmkärakas käib. Mitte vähem kui Tootsi tamasseri raudadest!

Ega mina ainuke tarkpea üle ülikooli ole, kes teab, mis on kuumal

ajal kõige parem — Taaralinnas on terve sessiaeg üks suur püha, kui paukude kõmina järgi otsustada.

Kes ülalõeldut patujutuks peab (leidub meil kahjuks veel seltsimehi, kel sapp parimate asjade peale kihvitiseks muutub), mingi veendumine ise kenal õdanguviivul uue kohviku juures.

Uues kohvikus tähistavad oma kordaminekut need, kel ülikool seljataba. Ja kui siis Väljaku Peetri bänd tantsulugu algab, on särtsu neiski, kes alles end eksamivintsustest päris lõpnuna tundsid.

Miks peab üks sessi lugu ikka ainult õppimisest ja igavesest tuupimisest olema? Opime me kõik. Selleks ülikooli. Aga võib juhtuda, et silmaring avarumise asemel hoopis aheneb. Viimases «Sirbis...» jaotas filosoofiakandidaat A. Miidler meie klassiantagonismivaba ühiskonna inimesed ellusuhtumise ja väärtusorientatsioonide poolest kaheks — küsimuste järgi, mis nad endale elus seavad: 1) kuidas paremini, mugavamalt elada, 2) milles elada. See teine küsimus ei ole alati sugugi igapäevaseks. Mõnel hetkel arvan end seda päris lähedalt hoomanud olevat. Ja sellegi sessi ajal sai mulle kaks asja nagu selgemaks ja seepärast läks õppiminegi kuidagi keerulisemaks.

Üks on «Vanemuise» teater, mis seal Vanemuise mäe veerul kükitab. Meie teatris leian inimlikku soojust, inimese-aedniku hooli ja muret istikute pärast, mis mulda pandud, leian seda koduvalu, mis vahel otsekui vahe nuga su kurku pigistab, leian ema ja sooja-sooja kevadvihma ja tärkava maa lõhna, leian päikesevikerkaares aurava heinakaare äärseid koidikuid. Ja teiselt poolt leian meie teatris inimesest valulemist, sotsiaalsete pahede varjamatu kriitikat. Just sedasama kriitikat, mille olulisusest partei otsustest loeme ja mille järgi peaksime oma võitlused seadma.

See teine elamistväärt asi on su südame imelikult hellaks teinud. Küll on naljakas, et inimesega midagi niisugust võib sündida! Räägitakse, et see olevat kõige inimlikum tunne, aga mina küll ei tea, kas on nii, sest kas eksisteerib siis tõesti inimese pärisosana «midagi vahelduvoolutalit» (Kaval-Ants), mis laseb tal rõõmust joobuda ja samas valust hulluda? Ses mõttes, et selle tunde taga sulle kõige kallim inimene on, sest mõttes on see tunne kõige inimlikum küll.

Aga mis asi on Sinu jaoks kuumal ajal kõige parem?

Tõnu KARRO

Aunimetusi

ENSV teeneline arst
VALVE SAARMA

Tänu

19.—25. maini toimus Leninigradis XI rahvusvahelise muuseumide nõukogu peakonverents, mille töö koordineerimise staap avaldab tänu M. TAMMELE ja S. RAITARILE kõrge kvaliteedilise töö eest.

Ministri käskkiri

Meie KKEH minister autasustab kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest kaadri-osakonna vaneminspektori Perenie Beniita MATTI ning loogika ja psühholoogia kateedri dotsenti Uno SIIMANIT kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö eest ministeeriumi aukirjaga ja õnnitleb U. Siimanit 50. juubeli puhul.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab kiitust Hilja LEPIKULE pikaajalise kohusetruu töö eest ja õnnitleb 50. sünnipäeva puhul. Kaadri-osakonna vaneminspektori Perenie-Beniita MATTI tänab rektor kauaaegse eeskujuliku töö eest ja soovib pensionile jäämisel edaspidises elus tugevat tervist ja endist reipust.

ÜLE VIIIE VEERU KAUG- ÕPPEST

Kaugõppeosakond tegutseb meie ülikoolis juba 31. aastat. Selle aja sees on osakonna lõpetanud rohkem kui 4000 kaugõpilast, igal aastal saab diplomi paarisaja inimese ümber. Kõige värskemaks näiteks on ülelele lõpetanud 45 juristi, eilsed bioloogid-geograafid ja tänased majandustudengid. Lõpuaktused on aga veel mitmes teaduskonnas ees. Noorematel kursustel jätkub loengutel käimine, eksamite ja arvestuste sooritamine. Pikk on kaugõppuri tööpäev ülikoolis, see algab teistest varem ja lõpeb teistest hiljem. Ehk on siiski mahti pilk ka värskesse ajalehte heita. Tahame täna veidi teist juttu teha.

Māra Veinberga

«Milleks sulle mitut keelt on vaja? Kui veel prantsuse keel, aga eesti keel. Mis sa sellest saad?»

Niisuguseid pärimisi oli MĀRA VEINBERGALE palju, kui ta, lõpetanud Läti ülikooli, Tartusse eesti keelt õppima tuli. Vaevalt suudad sellistele küsijatele midagi selgeks teha? Vist oleks õigem isegi vastamata jätta. Aga ikkagi? Kuidas see kõik algas?

«Oppisin Riias aastail 1966—1971 läti filoloogiat. IV kursusel tekkis huvi eesti keele vastu. Tõnu Karma, endine tartlane, õpetas fakultatiivselt meil seda keelt. Mulle võimaldati kevadel üks kuu TRÜ-s kõnekeele selgeks saamiseks. Käisin kadunud vanemõpetaja Ellen Turu vene rühmas, ta õpetas mind ka eraldi väga palju. Pärast seda kuud tundsin, et hakkasin nagu veidi eesti keelt juba rääkima, viga-dega muidugi.

Huvi andis peagi ka toekama väljenduse: diplomitööd võrdles Māra Veinberga läti ja eesti somaatilist fraseoloogiat. Nüüd, pärast viis aastat kestnud õpinguid meie linnas arendas ta diplomitööd edasi dots. Ellen Uuspõllu juhendamisel.

«Miks ma TRÜ-sse tulin? Pärast Läti ülikooli lõpetamist läksin õpetajaks. Koolitöö istus mulle, aga mõtlesin, et võiksin nagu veel midagi teha. Huvi eesti keele vastu oli ja nii ma pärast järelepärimisi TRÜ kaugõppeosakonda 1972. aastal tulin. Sain II kursusele. Järgmisel aastal kutsus prof. Paul Ariste mu soome-ugri keelte kateedrisse laborandiks.»

Fakultatiivselt on Māra Veinberga ka läti keelt õpetanud. Teistest enam on osavõtjaid olnud ajaloolaste hulgas, eriti huvitatud on olnud arheoloogiaüliõpilased. On ka inimesi väljastpoolt ülikooli, kirjandusmuuseumist näiteks.

Kümme aastat õpinguid kahes kõrgkoolis — põhjalik tutvumine kahe keelega. Need on faktid. Imetlust väärib aga noore inimese pealehakkamine, tahtejõud, vastupidavus. Ja nagu vestluskaaslane ise ütles, ei ole kaugõppes pärast statsionaari sugugi lihtne õppida. Peab tunnetama vastutust iseenda ees.» Māra Veinberga on pidevalt hästi kur-

● Tartu-aastate algul enne rahvaluule eksamit.

Tullio ILOMETS foto

suselt kursusele edasi jõudnud. Esmaspäeval oli tal üliõpilasena viimane etteastumine — riigieksam teaduslikust kommunismist.

Alguse juurde tagasi pöördudes vastaks Māra Veinberga, et prantsuse keele oskuse korral saab piirduda enamasti kirjanduse lugemisega. Mõne lähemal asuva rahva keelt mõistes adud paremini aga seda rahvast ennast, tema ajalugu, tema püüdlusi. Lätlastel ja eestlastel li-sanduvad veel ka naabrisuhted.

KAIA PAJU

Kaugõppevormi osast, efektiivsusest ja väljalangevusest

Alates 1965. aastast, mil kaugõppevorm NSV Liidus ületas üliõpilaste arvult nii päevase kui õhtuse õppevormi, on tema osa kõrgharidusega spetsialistide ettevalmistamisel pidevalt vähenenud. Muutus ei ole tingitud niivõrd kaugõpilaste arvu vähenemisest (see on suhteliselt väike) kuivõrd päevaste osakondade üliõpilaste arvu märgatavast suurenemisest. Mis puutub ENSV kõrgkoolidesse, siis ajavahemikus 1965—1973 vähenes kaugõpilaste arv märgatavalt TPI-s (1500 võrra) ja TRÜ-s (550 võrra), EPA-s ja TPedI-s jäi kaugõpilaste arv enam-vähem samaks. Paaril viimasel aastal (1974—1976) on kaugõpilaste arv kõigis eespool mainitud kõrgkoolides veidi suurenenud. Kaugõpilaste protsent TRÜ-s on viimase 10 aasta jooksul vähenenud 38-lt 1966/67. õ.a. 28-le 1975/76. õ.a. (kõigis NSV Liidu kõrgkoolides samal ajavahemikul 42,8%-lt 32,6%-le).

Kümnenal viisaastakul jääb vastuvõtt ENSV kõrgkoolide kaugõppeosakondadesse endisele tasemele, kuid selle õppevormi efektiivsus peab tõusma 1980. aastaks 50% (IX viisaastakul oli see 38,4%). Efektiivsuse tõstmise peamiseks teeks on väljalangevuse vähendamine. Väljalangevus ENSV kõrgkoolide kaugõppeosakondades (teaduskondades) on

viimase 10 aasta jooksul olnud suur, ulatudes erinevatel aastatel ja erinevates kõrgkoolides 7—25%-ni. Väljalangevuse poolest on TRÜ kaugõppeosakond teisel kohal TPI järel. Viimasel kümnel aastal on väljalangevus TRÜ-s enamikul aastatel kõikumud 15—20% piires. Kõige suurem — 25,2% — oli väljalangevus 1973/74. õ.a. Sellele «suurpuhastusele» järgnenud aastatel on väljalangevus tublisti vähenenud ning oli 1975/76. õ.a. madalaim (12,9%) vaadeldud 10-aastase perioodi jooksul. Kõige suurem on väljalangevus filoloogiateaduskonnas, järgnevad ajaloo-, majandus- ja õigusteaduskond. Kehakultuuriteaduskonnas on väljalangevus suuresti kõikumud, ulatudes 9-st kuni 36%-ni.

Väljalangevus kursuste kaupa on kõige suurem I kursusel nii üldiselt kui ka teaduskonniti ja ulatub 24—29%-ni enamikul aastatel. 1973/1974. õ.a. oli väljalangevus I kursusel 33,8%, seega eksmatricleeriti iga kolmas I kursuse kaugõpilane. Küllalt suur on väljalangevus II ja III kursuselt (ca 15—25%), märgatavalt väiksem IV kursuselt (10—15%) ning alla 10% V ja VI kursuselt. Ülevaate iga kursuse osast kogu TRÜ kaugõppeosakonna väljalangevuses annab joonis 1.

nud kaugõppijate oma. Väga oluliseks I kursuse õppeedukust mõjutavaks faktoriks on sisseastuja esialgne orienteeritus kaugõppevormile. Nende sisseastujate hulgas, kes esialgu kandideerisid päevasesse osakonda ja tulid kaugõppesse pärast seda, kui olid konkursiga päevasesse osakonnast välja jäänud, on väljalangevus I kursusel väga suur, ületades mõnel aastal enam kui kahekordselt nende väljalangevuse, kes kohe kaugõppesse kandideerisid. Kontingendi säilivus I kursusel on suurem valitud erialal või sellele lähedasel töölootavate kaugõppijate hulgas.

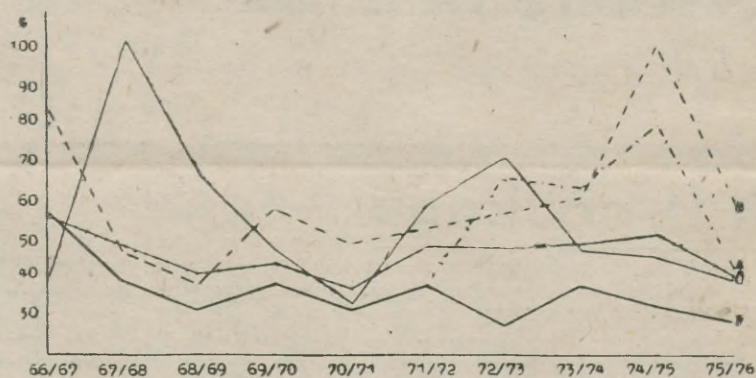
Grupeerides 3 aasta vastuvõtukontingendi eespool mainitud kolme olulisema õppeedukust mõjutava faktori järgi kaheksasse gruppi ning jälgides väljalangevuse suurt igas grupis eraldi, selgus, et silmapaistvalt suure väljalangevuse poolest erineb teistest grupp, mis koosneb mitte erialal töötajatest staažiga alla 2 aasta ning kes esialgu kandideerisid päevasesse osakonda. Juba I kursusel langeb nendest välja 52—59%. Arvuliselt on see grupp kõige suurem, moodustades 23—25% iga-aastasest vastuvõtukontingendist.

Mis puutub ülikoolielse ettevalmistustaseme ja õppeedukuse seosesse, siis võib öelda, et kõrgem sisseastumiseksamite pall prognoosib paremat akadeemilist edukust I kursusel, kuid selle mõju ei ulatu kaugemale. Kõrgem keskkooli keskmine hinne prognoosib sisseastumist ülikooli ning paremat edasijõudmist vanematel kursustel, kuid ei oma arvestatavat seost I kursuse akadeemilise edukusega. Seose puudumine on arusaadav, sest ajaloo-, filoloogia- ja õigusteaduskonnas on I kursusel eksmatricleeritud keskkooli keskmine hinne kõrgem nende teaduskondade vastuvõtukontingendi keskkooli keskmisest hindest. Õppeplaanis ettenähtud ajaga lõpetanute või VI kursusele jõudnute keskkooli keskmine hinne on kõrgem, kuid sisseastumiseksamite pall madalam kogu vastuvõtukontingendi vastavast näitustest.

I kursusel väljalangenud on kaugõppe jaoks kadunud kontingent, sest eksmatricleeritud ei ole taastumiseõigust. Väljalangevus vanematel kursustel ei avalda nii suurt mõju kaugõppevormi efektiivsusele, sest suurem osa eksmatricleeritud test taastub mõne aasta möödudes. Paaril viimasel aastal ületab taastatute arv TRÜ kaugõppeosakonnas vanematel kursustel eksmatricleeritud arvu.

Kõrgkoolide erinevate õppevormide efektiivsuse hindamiseks ei ole senini leitud üht üldist kriteeriumi. Teadlased, kes tegelevad selle küsimuse uurimisega, kasutavad näituseid, mis võimaldavad määrata erinevate õppevormide efektiivsust ainult teatud aspektid. Kõige paremini on uuritud spetsialistide ettevalmistamiseks tehtud kulutusi erinevates õppevormides (ENSV kõrgkoolide kohta vt. R. Hageberg,

Spetsialist, ühiskond, progress, Tln., 1973). Erinevate õppevormide efektiivsuse näiduna on kasutatud ka õppijate keskmisi hindeid. Statistika on laialt kasutusel erinevate kõrgkoolide kui ka erinevate õppevormide efektiivsuse hindamiseks spetsialistide väljalaskekoefitsient. See kujutab endast lõpetajate arvu ja 5 või 6 aastat tagasi vastuvõetute arvu suhet.

Joonis 2. Kaugõppevormi efektiivsus teaduskonniti.

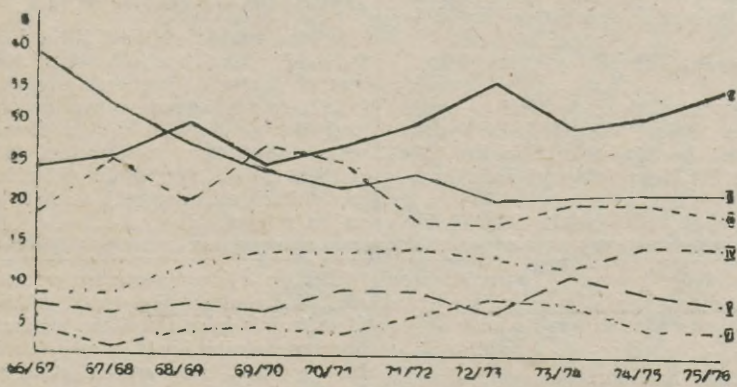
Vaadeldud perioodi algul ja keskel oli kõige kõrgema efektiivsusega õigusteaduskond, kuid viimasel kolmel aastal on ta jäänud kolmandale kohale majandus- ja ajalooteaduskonna järel. Kõige madalam on efektiivsus filoloogiateaduskonnas (30—40%). Muide, filoloogiateaduskonna vastuvõtukontingent on võrreldes teiste teaduskondadega kõige noorem, kõige suurema naiste ülekaaluga, kõige suurema päevase keskkooli lõpetanute protsendiga ja kõige lühema tööstaažiga. Joonisele ei ole kantud kehakultuuriteaduskonda, sest efektiivsus on siin äärmuslikult muutunud (12—180%), ka on siin lõpetanute ja vastuvõetute arvud väga väikesed võrreldes teiste teaduskondadega.

Kui arvutame väljalaskekoefitsienti õppeplaanis ettenähtud ajaga lõpetanute ja 5—6 aastat tagasi vastuvõetute arvu suhtena, siis saame efektiivsuse näiduks (1966—1976) TRÜ kaugõppeosakonnas ainult 14—24% (TPI-s 5—13%, EPA-s 13—33%). Teaduskonniti oli see näit TRÜ-s

1975/76. õ.a. kõige kõrgem majandusteaduskonnas (26,9%), järgnevad ajalooteaduskond (26,4%), õigusteaduskond (22,1%) ja filoloogiateaduskond (7,2%).

Eespool toodust selgub, et kaugõppevormi efektiivsuse tõstmise huvides on vaja kogu tähelepanu pühendada väljalangevuse vähendamisele, eriti I kursusel. Kõrvuti daktiiliste meetodite paremustamisega on üks võimalikke teid vastuvõtukontingendi parem komplekteerimine. Vastuvõtutingimusi tuleks kohandada selles suunas, et staažikad, valitud erialal töötavad kandidaadid, kelle õpiedukus keskkoolis oli hea, pääseksid õppima soodustatud tingimustel. Nende suhtes võiks rakendada eksperimenti, nagu seda on tehtud statsionaarsesse osakonda vastuvõtmisel, kuid eelneva taseme mõõdupuu võiks olla kaugõppijate jaoks veidi madalam. Tuleks vältida statsionaarist konkursiga väljajäänud, tööstaažita kandidaatide vastuvõtmist kaugõppeosakonda.

LEHTE JAKOBSOO

Joonis 1. Iga kursuse osa kogu väljalangevusest.

Kõige suurema osa, ca 1/3, moodustab väljalangevus I kursusel. 1975/76. õ.a. moodustasid I kursusel eksmatricleeritud 34,9% kogu kaugõppeosakonna väljalangevusest. Suur on olnud väljalangevus I kursusel rahanduse ja kreidi, kehakultuuri, võõrfiloloogia ning ka eesti keele ja kirjanduse erialadel. Kõige väiksem on väljalangevus I kursusel defektoloogias ja kaubandusökonoomika erialadel.

Eksmatricleerimise peamiseks põhjuseks on õppeplaani nõudmistest mittetäitmine, mis näitab õppetöoga mittetoimetulekut ja fikseeritakse statistilistes aruannetes halva õppeedukusena. Halva õppeedukuse üldmõiste alla arvatakse ka arvestatava põhjusega õppetööle mitteilumise ning puudulikku õppeedukust. Halva õppeedukuse tõttu eksmatricleeritud moodustavad viimasel 10 aastal 75—85% kõigist juhtudest. Eksmatricleerimise olulisuselt

teiseks põhjuseks on omal soovil lahkumine, moodustades 8—13%. Muudel põhjustel (armeesse kutsumine, distsipliinirikumine, majanduslikud põhjused, surm, elukohamuutus jt.) eksmatricleeritud moodustavad kokku 10—15% kogu väljalangevusest.

Uurides 1971.—1973. a. vastuvõetud 1203 I kursuse kaugõppija õppeedukuse seost mitmete demograafiliste näitudega, ülikoolielse ettevalmistustasemega ja orienteeritusega kaugõppevormile, selgus, et kõige tugevam on seos õppeedukuse ja kaugõppija elukõpsuse vahel. Elukõpsuse näitudeks arvati tööstaaž, vanus ja keskhariduse omandamisest möödunud ajavahemiku pikkus, mis on omavahel kõrges korrelatsioonis. Pikema tööstaažiga, vanemate kaugõppijate akadeemiline edukus I kursusel on parem ning väljalangevus tunduvalt väiksem kui noorte, vahetult keskkoolist tul-

ÜTÜ

Kuigi kaugõpilaste osa üliõpilaste Teaduslikus Ühingu on väike, on neilki igal aastal mitmed toekamad tööd konkursile laekunud. Ja mitte tulemusteta. Möödunud aastal esitas ajalooteaduskond 22 tööd üliõpilaskoolile konkursile, 14 neist tuli I kohale. Vabariiklikult konkursilt toodi üks I järgu diplom ja üks esimese järgu diplom koos rahalise preemiaga. Filoloogid ja juristid said mõlemad ühe I järgu diplomi koos rahalise preemiaga. Üleliidulisele konkursile

le esitati kaks tööd. Medall pälvis filoloog Tiia Reiksaar tööga «IX klassi katseõpiku lugemispalade käsitlemisest ja raskustest» (juh. H. Tõevere).

Sel aastal laekus üliõpilaskoolile konkursile ajaloolastelt 17, ja juristidelt 21 tööd. Ajaloolastele jagati 15 I ja 2 II kohta. Kõik õigusteaduskonnast esitatud tööd tulid esimesteks. Esimese koha pälvinud teaduslikud tööd saadeti vabariiklikule konkursile.

Need on näited ainult mõne teaduskonna kohta. Saavutus on enam. Teistest agaramalt on teadusliku tööga tegelnud siiski juristid ja psühholoogid.

„Selles majas

on meil kõige parem. Ruume jätkub, auditooriumid on korralikud, suur abi on telefonist,» ütles kohe alguses Agnes Rammo. Mis maja see siis on?

Kalinini tänav 82 Tallinnas. Täpsemalt TPI elektroenergeetika teaduskonna hoone, tipikate järgi veel lüürlilise naisnimiga «Eerika». See aadress on igale tallinlasest kaugõppijale teada, sest siin saab ta mitmes aines konsultatsioone, kontrolltöid, arvestusi ja eksameid teha, ka mõningaid loenguid kuulata.

Tallinna konsultatsioonipunkt on paiknenud mitmes kohas. «Sõna otseses mõttes ikka kellegi kaelas. Olime Sakala tänavas, siis Pärnu maanteel. Tudengil oli vahest sellepoolest hea, et südalinnas asusime. Aga ka siia pole kauge tulla, trammipeatus ju nii lähedal. Ja kellel vaja, see tuleb.»

Konsultatsioonipunktis töötab kaks inimest: juhataja Endel Pirn ja sekretär Agnes Rammo. Esimene neist oli parajasti puhkusel.

«Meie oleme vahendaja rollis, ikka üliõpilane ja ülikool. Üliõpilane, s. t. siis õppejõude peamiselt. Kui vähemalt kümme inimest vajab teatava aine õppejõudu, lepime ülikooliga kokku ja teatame üliõpilastele aja. Nemat ütlevad või helistavad teistele edasi, seni kuni kõigile teada on. Üldainete õppejõud on põhiliselt Tallinnast (NLKP ajalugu, dialektiline ja ajalooline materialism, teaduslik kommunism). Konsultatsioonipunkti avamisest peale on meie õppejõud olnud Aleksander Panksejev, samuti mitmed teised.»

Kes siis kasutavad selle maja abi? Need on peamiselt Tallinnas ja selle ümbruses elavad kaugüliõpilased. Agnes Rammo ütles, et väga palju on õigus-teaduskonna üliõpilasi, viimasel ajal on ka rohkem filolooge ja ajaloolasi. «Paljusid tunnen juba nägupidi, tean, kuidas tal läheb. Sel aastal oli meie üliõpilaste hulgas palju noori emasi. Seegi on tore. Aga veel toredam, et nad püüavad ka üliõpilasi õpetada. Kui mitte praegu, siis tahetakse seda vähemalt edaspidi teha.

Peale kaugüliõpilaste töötab siin ka ettevalmistuskursus ülikooli astujale. Ja töö käib konsultatsioonipunktis aasta läbi.

VARJE SOOTAK

Cogito, ergo sum ehk VÕTI

Tegelased

JUHAN, K., tuttavlike näojoontega keskmist kasvu noor meesterahvas;
KORISTAJA, ilmselt pensionär, oma eluga rahulolev käbe mutike, harjakesega;
MEES MUSTA MANTLIGA, keskealine musta mantliga meesterahvas, habemega;
KÄRBES, kärbes, võimalikult suurem ja elusam;
GORLIDE KOOR, napilt kaetud kümme nooremat naisterahvast, kõhnad, kuid energilised.

Tegevus toimub täna või homme, tegevuspaik on standardne.

Eesriie avaneb.

Laval olevat tuba valgustab kevadhommikku päikesekiiri imiteeriv projektor, mis järk-järgult intensiivsemaks muutudes toob esile interjööri. Toa keskel asub õrna tolmukorraga kaetud kaasaegne kirjutuslaud, millel jalutab KÄRBES. Tuba sisustav mööbel (kapp, riul raamatutega, kolm tooli) ei erine peaaegu milleski igapäevaelus olemasolevast, vaataja peab selles ära tundma oma mööbli, kuid siiski — kõik olgu äärmiselt puutumatult, «Tallinnfilmis» mängufilmilik, süütu. Aken on suletud, aga sellest hoolimata imbub tuppa tavalist tänava

PILK VENE NÕUKOGUDE KIRJANDUSSE

Me kuuleme mööda parketti veereva ratastooli häält, uks avaneb. Alguses ilmuvad nähtavale ruudulistes toatuholites jalad, mis toetuvad tooli alumisele põikpuule; tool lükatakse tuppa ja me näeme seal istuvat väikest vanameest tervenisti. Seljatõe taga seisab pikkade vurrudega mees, kes avas meile värava. Vanamees vaatab meile otsa naeratamata, midagi rääkimata. Tema kiilaspea toetub õlgadele kaela abita. See oleks nagu uppunud õlgade vahele ning meenutab sügavale pude-likaela surutud korki. On sääraseid madalaid kõhukaid pudeleid, suletud korkidega, mis istuvad sügavalt nagu jäämäed. Välja tõmmata on sellist põrgulikult raske. Lõpeb sellega, et ta puruneb, ta lükatakse sisse koos korgipuruga. Tundub, nagu jätkuks vanamehe pea krae all.

Igal juhul ei näe me vanamehe lõuga: see on kadunud ja asub kusa-gil allpool, mähitud õhukesse siidrätikusse. Kõigele lisaks on vanamees täielikult kiilas. Vähe sellest, et ta pea on kiilas, niisamasugused on tema ripsmeteta silmad ja lõdvalt põlvedel lebavad käed, ja kui ta naeratas, nägime ta täiesti paljaid igemeid. Et ületada madal uksevärvi, kergitab vurrudega mees osavalt ratastooli, tõukab seda mööduka, läbimõeldud liigutusega, ja veidi veerenud, peatub see täpselt toa keskel.

«Voilà,» ütles vurrudega mees ja lahkus. Basile vestleb vanamehega prantsuse keeles. Vanamees kuulab vaevalt märgatavalt noogutades, mistõttu näib, nagu vajaks ta pea veel sügavamale õlgade vahele. Ta võiks nähtavasti selle sinna tervenisti ära peita. Kui Basile'i suurepärases prantsuse keeles lobisemine talle tüütavaks muutub, ütles ta «adjöö» ja tõmbab pea õlgade vahele nagu kilpkonn.

Meie poole pöördudes lausub Basile: «Ma ütlesin, et me oleme temast palju kuulnud, sõitsime Grenoble'ist spetsiaalselt siia ja nii edasi.»

Vanamees pomiseb midagi. «Ta ütles, et on rõõm meid tervitada,» teatab Basile.

Järgneb veel üks pikk fraas. «Räägib, et ta on alati huvitunud Vene-maast. Tal oli üks vene sõber Marseille's, hea inimene, kes suri palaviku... La fièvre?»

«Oui!» «Nojah, palavikku.» Vanamees lisab veel midagi: «Suri palavikku Alžüiris,» ütles Basil.

«Tahtis sõita Bulgaariasse, aga suri.» «Kes tahtis sõita Bulgaariasse?» küsib Borka.

«Tema sõber Marseille'st,» «Milleks Bulgaariasse?»

«Mis sul sellest? Arge pärige tühja-tühja, meil on vähe aega!» ütles Basile jämedalt. «Ma ei taha tagasi sõita öösel. Pidage meeles, et mul on veel vaja bensiini muretseda.»

Juri Trifonov

Ma tahaksin öelda: «Poleks olnud vaja nii kaua süüa, kuradi õgija,» kuid ma vaikin, mõistes, et see on kasutu. Me oleme tema juures van-gis. Kunagi elasime Basile'iga ühes ühiselamus, siis hüüti teda Vaskaks, Potapõišiks või lihtsalt Tuhkruks, ja ta oli kõhn, minagi olin kõhn, kuigi me jõime palju õlut Neglinnaja tänaval keldris. Nüüd seda keldrit enam pole. Kuus aastat juba on Basile siin, Prantsusmaal. Ta töötab nagu pöörane aurukas: peaaegu ülepäeva loen ma tema artikleid. Ja ta on muutunud prantslaslikuks: selline paks, kärsitu, närviline, on kasvatatud endale p'skesed vurrukesed, tõelised prantsuse vurrukesed, mis olid moes kahekümnendatel aastatel, aga nüüd ilmusid jälle välja nagu kloššpüksidki.

Kohalikust ajalehest luges Basile, et Couloze'i linnas Grenoble'i lähedal elab vanake, kes võitis osa Pariisi olümpiamängudest 1900. aastal. Saavutas viimase koha 400 m jooksus, kuid asi pole kohas, vaid selles, et võitis osa ja elab veel. Meie Borkaga süttisime mõttest leida see Metuusala, et kasuõli näha teda, ja veensime Basile'i, kel oli kasutada asutuse auto, viima meid Couloze'i. Ta punnis kaua vastu, väites, et ei või kulutada aega tühisajadele, et Grenoble'is oodatakse iga päev presidenti ja ära sõita ei tohi, et bensiin on praegu kallis ja ei kogu ettevõtte lõhnab odava sensatsioonid järele. Olgu üheksakümmend neli aastat, olgu, et võitis osa mingisugustest mängudest, no ja mis siis? Mõte? Idee? Oleks ta tundnud Laforgue'i või kuulnud Jourès'd... Vanadus ei ole veel teema, isegi mitte nüisugune koletislik, mitte ke-lelegi vajalik vanadus nagu sellel hädapärasel, kes sai viimase koha jumal teab mis aastal, kui lendasid riidest lennukid ega olnud veel raadiot. Kuid siis selgus, et president ei tule Grenoble'i, et bensiin pole nii kallis, seda enam, et kivitungid lisatakse arvele ja makstakse valutas, ja et Couloze'i teel on restoran järve kaldal, kust saab kuul-said kalasuppe ning mingit eriti maitsvat veini. Me sõitsime välja kell kaksteist, kell üks olime järve ääres ja kell seitse, kui juba pimenes, kihutasime Couloze'i sisse. Ja nüüd me istume ning vahime vanameest, kelle pea sarnaneb sügavale lõõdud korgiga, aga silmades on sajandi-pikkuse elu väsimus, tume nagu vesi seisvas tiigis.

Millest rääkida temaga? Ta ei mäleta midagi. Tööaastad, elu vilestuste ja õnnestumiste aastad, sõjad, surmad, haigused, revolutsioonid, peod on segi läinud tema ajus, mis juba osalt kangestub ja reageerib vaid millelegi ühele, omale, juhustlikule, nagu poolsurnud raadioapa-raat, millel on kõik lambid peale ühe läbi põlenud. Kuid ma ei suuda taibata, millele siis vastab see aja, mis hingitseb temas, mille varal ta elab. Ta mäletab, et Pariisi mängude võitjad said autasuks vihmavarje ja jalutuskeppe. Et Boulogne'i metsas sadas vihma. Et oli näitus. Ja veel midagi segast, udust. Seosetult välgatavad mingid nimed, meenuvad isikud, kuid ta pole kindel, kas need isikud on pärit sellest ajast või kuskilt varasemast või hoopis hilisemast, kui ta lamas haiglas, oli palav suvepäev ja üks inimene hüüdis aknast möödudes, et keegi vene-lane tulistas presidenti.

argipäevamüüriat, millest aeg-ajalt eraldub mees- ja naishäälseid jutu-katkeid, nagu näiteks «... no ja siis pöörasime edasi, mina veel... ja mis sa, kurat, siin üldse komber-dad, kui ei... maru naljakas jah, tead, aga siis tuli Elviira ja...» või muud sellist.

Toa keskel laua taga istub tabu-retil JUHAN K., kes vaatab liiku-matult saali umbes kümnendasse ritta. Tema silmad läigivad metal-selt, suu on tugevasti kinni pigis-tatud ning nagu on lubivalge. Tä-helepanelikul vaatamisel jääb mul-je, et JUHAN K. mõtleb, enamgi veel — ta näib oma mõttetegevuse-ga niivõrd ametis olevat, et ei pane tähele isegi ninale lendavat KÄR-BEST. Mina ei tea, millele JUHAN K. mõtleb, keegi ei tea seda — ceterum cencso, jäägu see vaataja-telegi arusaamatuks. JUHAN K.

istub perseverantselt liikumatult (ka siis, kui KÄRBES kulisside ta-ha lendab), ta näib rohkem jiktisioo-ni kui tegelikkusena.

Vasemalt astub rahulikult kõnna-kul lavale MEES MUSTA MANT-LIGA. Jõudes lava keskele, pöörab ta publikule selja, silmitseb JU-HAN K-d, kõhatab, pöördub näoga vaatajate poole, paneb käe elegant-selt taskusse ning võtab sealt väl-jä pisikesse märkmiku. Teisest tas-kust leiab ta sulepea. Kirjutab mi-dagi. Mõtleb. Kirjutab jälle. Mõt-leb veel. Kirjutab veel. Siis, pannes enne märkmiku ja sulepea taskus-se tagasi, astub lavalt minema. Pä-rast tema lahkumist ei toimu kahe minuti jooksul mitte midagi. Täna-va argipäevamüüriat. Kõnekatted.

Lavale ilmub KORISTAJA, kel-lel on käes tolmupühkimise harja-ke. On kuulda, kuidas ta vaiksett

«Küsi talt, kuidas ta suhtub Dreyfusi protsessisse,» küsib Borka. Basile küsib.

«Tn on nõrdinud,» ütles Basile.

«Ütle, et meie maa paremad inimesed, näiteks Tšehhov...»

«Küsi, mida ta arvab inglise-buuri sõjast,» ütlen mina. «Kas ingla-sed võidavad?»

«Aga kuidas ta suhtub Maeterlinckisse?»

Vanamehe huuled avanevad, me näeme jälle tema paljaid igemeid. Võib-olla mõistis ta meie nalja, aga võib-olla naeratab millegi oma, salajase pärast. Vurrudega mees siseneb tuppa kandilise viskipudeli ja nelja klaasiga. Basile alustab temaga elavat jutuvada, mõlemad naera-vad, räägivad valjusti ja pärast iga viskilonksu veel valjemini. Vurru-kandja lõkerdab naerda. Basile paitsutab talle peoga kõhule nagu vanale sõbrale. Vahetevahel seletab Basile ka meile mõnda.

Selle tüübi, monsieur Josephi naine kannab vanamehe eest hoolt... Ta saab nelisada nelikümmend franki. Töö on raske, sest vanamees on... salisson? Ahah, väga räpane ja kasimatu... ta on ju täiesti ükski, lapsi pole olnud. Inimesed muutuvad üksindusest räpaseks... Monsieur Joseph ei mõista, milleks oli meile vaja seda vana... marchand d'engrais. Vana sitasilikat? Ei, vana sitavedaja, see on täp-sem. Muide, mina samuti ei mõista, milleks teda vaja oli... Olümpia-mängudest on monsieur Joseph kuulnud, kuid ei usu, arvab, et tühi loba, pläma des sorn'ttes... Vanamees kinnitab, et sai esimese koha, kõik see on üks sorette... Oelda võib kõike... Monsieur Joseph töötab polit-seis autojuhina.

Vurrukandja punetab juba, silmad on pahupidi, ta jõi nähtavasti nädala normi. Pealegi ei ole ta harjunud jooma lahjendamata, ilma jääta, aga Basile oma alatise rutu ja pealekäämisega nõudis joomist selliselt kiiresti ja lõõkmeetodiga. Basile jaoks, kellel on Neglinnaja keldri ja mitmete Uurali-ekspeditsioonide kogemused, oli kõik see muidugi «haavel elevandi pihta». Häämastav kuju see meie Basile! Oma kolmekümne seitsme eluaasta jooksul on ta juba üle elanud kaks in-farkti, ühe laevahuku, Leningradi blokaadi, vanemate surma, ta oleks peaaegu tapetud kusagil Indoneesias, ta tegi Aafrikas langevarjuhüü-peid, ta nälgis, viireles, õppis iseseisvalt ära prantsuse keele, ta sõimab meisterlikult vene keeles, sõbrustab avangardistidega ja üle kõige maa-ilmas armastab suvist kalastamist Volgal.

Ikka naeratades kordab vanamees midagi segaselt, ent visalt. Ta pobiseb ühte fraasi mitu korda, kuni lõpuks Basile pöörab talle tähele-panu.

«Ta räägib, et ta on olümpiamängude võitja.»

«Mis mõttes?» küsib Borka.

BASILE

«Igas mõttes,» ütles Basile, kuulnud ära vanamehe vastuse. «Ku-nagi sai ta viimase koha neljasaja meetri jooksus, kuid nüüd on ta võitja. Kõik on surnud, aga tema elab.»

Ma näen, kuidas vanamehe silmis süttib tuli, meeletu tuli. See ongi lamp, mis veel hingitseb selles põllagunenud raadioaparaadis. Vana-duse auhannus! Metuusala uhkus! Elada kõigist kauem. Võita suures elu maratoni jooksus: kõik, kes alustasid seda jooksu koos temaga, kes irvitasid ta üle, tegid talle halba, heitsid nalja tema ebaõnnestumiste üle, tundsid talle kaasa ja armastasid teda — kõik nad on lahkunud rajalt. Aga tema veel jookseb. Ta süda lööb, ta silmad elavad, ta vaa-tab, kuidas me joome viskiit, ta hingab veebruari niiskete puude õhku: aken on avatud, ja kui ta pöörab pead, näeb ta sügava tumesinise õh-tutaeva riskülikus väikese ereda hõbeda tähe vilklemist. Mitte keegi neist, kes teda kunagi võitsid, ei saa näha seda värisevat hõbedast tilka, sest nad kõik on ära läinud, muutunud ise tähtedeks, niisketeleks puudeks, veebruariks, õhtuks.

«Lihtsalt vaja elada kaua, ja ongi kõik. Vaja elada kaua!» ütles Borka, kui me, lahkunud majast, läheme pimeduses hanereas mööda kivitööd värava poole. Vurrukandja saadab meid, näidates laternaga valgust. Ta räägib poolihääli Basile'iga. Basile tõlgib: vurrukandja ütles, et siin on väga hea, tervislik kliima, vanamees on aga peaaegu kogu elu elanud Couloze'is.

«Ei ole vaja elada kaua,» pomiseb Basile autouust avades. «Ja see poiss, kes seitsekümmend aastat tagasi võitis nelisada meetrit — las ta kärvas pärast kusagil Verduni või Marne'i all — ometi ta oli... Aga see oma elegantkilpkonna vanusega...»

Basile annab gaasi, lendavad mööda majad, laternad, viltu vajunud autod kiitsal tänaval tukkumas, kaks ratast kõnniteel, kaks sillutisel, ja ongi linn seljataga, oleme põldude keskel, pimeduses. Pärast algab tõus, miraažid, tunnelid, piki järvekallast kulgev tee meenutab Krimmi serpentiine, kuid Basile kihutab kiirust vähendamata. Meid loobitakse, peklatakse vastu seinu, me vaikime, me oleme tema juures vangis. Ta lülitas sisse raadio ja kuulab mingit poliitilist saadet, kaks häält sumi-sevad teineteise võidu, alatasa on kuulda: «Wilson», «Kissinger», «Pompidou». Poole tunni pärast, mõõdnud paarikümne kilomeetri pikkuseks veninud järvest, peatume maanteel. Väljume autost. Vasa-kul on mäed, paremal org, tuled. Mingi tühi külatee, mitte ühtki autot, külm, vaikus ja lähedane õõ. Me seisame üksteisest veidi eemal, taeva all, mis häämastavalt helendab ja kirendab tähtedest. Lõhnab mulla, asfaldile voolanud bensiini ja mingisuguse poolpehkinud, lõkkes suit-sevate okste järele. Lõkked põlevad nõlval, see on kaugel, ent tuulega kandub lõhn siia. Ma lõdisen külmast, ei suuda vaigistada värisemist kogu kehas. Külмага paneb pärast veini alati kuraltikult lõdisema. Ja ma mõtlen sellest, et võib olla hullumeelseim vanamees, unustanud surra, mitte kellelegi vajalik, kuid äkki — läbilõikavalt, värisemiseni — tunda seda põlevate okste lõhna, mis venib tuulega mägedelt.

Tõlkinud AVO ROSENVALD

edasi.

Kogu tema tegevus kordub nõn-da selle näitemängu lõpuni, see ei katke ka siis, kui lavale tuleb uues-ti MEES MUSTA MANTLIGA, kel-lel nüüd on kaasas kollase kaanega ajakiri. Ta avab selle. teeb hingemat-valt traagilise näo ja alustab luge-mist. Ta karjub üht tsitaati. Ta karjub: «Selle asemel et ennast tõe-liselt harida, elab mingi osa üliõpi-lastest ebamäärastes fantaasiates, väga lõtvades seiklustes ja lavastab iseenäide teatraalseid või kinema-tograafilisi intiiimetendusi.» MUS-TA MANTLIGA MEHE viimaste sõnade ajal koguneb lavale GOR-LIDE KOOR. Nad riivistavad nõn-da, et MEES MUSTA MANTLIGA on nende seas paremalt lugedes viies. Malbe naeratuse saatel dekla-meerivad nad koos:

(Järg 4. lk.)

TRÜ suvemaleva staap

● Ilmar ANVELDI plakat

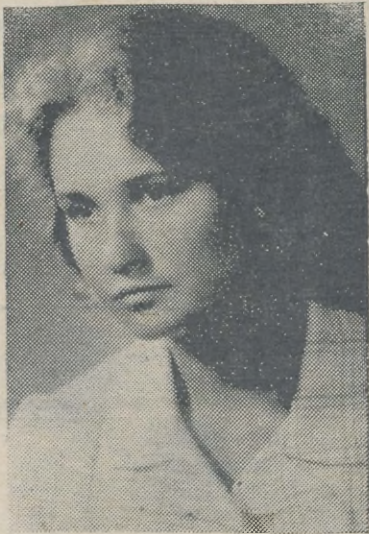
Et juured kandma jääksid

«Kui ainult sisse saaksin, küll siis õpiksin!» mõtlesin sisseastumiseksamite aegu. Nüüd, kus viimane eksam ülikoolis on tehtud, jään hetkeks mõttesse. Ülikooliaeg — mis see siis oli? Mida on ta mulle andnud?

Kui lootusetu tunne oli algul anatoomiaterminite hulga ees. On siis võimalik kõike seda selgeks saada! Kui aga oli tee valitud, tuli ka seda mõõda astuma hakata. Otsisime seoseid, mis aitasid meelde jätta. Ja kui vahel ka kõik tüütu näis, küsisime eneselt — kuidas kujutad ette edaspidist, kui sellestki jagu ei saa. Kuidas saaks puu juuri ajamata kasvada!

Nii see kõik algas. Üha selgemaks sai, et töötä ei tule midagi. Kolmandal kursusel läksime esimest korda haiglapraktikale. See oli ka vist ainus ja üsna üürrike aeg, kus tundus, et üht-teist juba tead ja et kõik polegi nii keeruline. Oige pea tundsiime aga teadmiste nappust. Mis algul näis nii selge ja lihtne, oli korraga pea peale pööratud. Reeglitest ei piisanud. Tuli mõelda, otsida.

Eksamil on piinlik mitte teada. Tunnetasime õppejõu teadmiste sügavust ja mõistsime veel selgemini, kui palju tööd on ees, sest haige juures tunda, et ei oska, ei tea, tunda seda siis, kui sinult abi oodatakse,

se, on veel raskem. Ja see sunnib töötama.

Erialaste teadmisteta ei ole ju arsti, aga vähem oluline pole haigele ka arsti isik. Tähelepanu ootame me kõik. Haige inimene pole aga mingi üksiku organi talitluse häirega inimene. Inimest ei saa osadeks jagada, on ju tema psü-

hiline ja füüsiline olemus nii tihedalt omavahel seotud. Ühe lüli kahjustus ei jäta mõju avaldamata teistele. Seda enam ootab haige tähelepanu. Ka ära kuulata tuleb teda osata.

Paraku pole alati ka õige haiguse kätteleidmine veel edukaks ravi eelduseks.

Kõige raskem on tunda end abitud, kui sinult abi oodatakse. See sunnib otsima lahendust seal, kus seda veel pole. On meilgi tekkinud probleeme, neid on kätte näidanud õppejõud-juhendajad. Ja siis õpid tundma teist tööd haiglatöö kõrval: õpid süvenema üksikprobleemi ja näed, et vastuseni jõudmine nõuab palju vaeva. See tähendab õhtutunde laboratooriumis, luhtlainud katseidki, sellele vaatamata edasitöötamist, lõpuks andmete-tulemuste analüüsimist.

Kuus aastat — kui palju õppeaineid ja kui palju õppejõude! Ja kõigil neil ühine püüd aidata meid.

Aitäh teile, et olete aidanud meil juured maasse kasvatada!

Iga aastaringiga peavad juured ikka sügavamale tungima, et puu saaks kasvada.

Nüüd sõltub juba meist endist, kas ülikooli vältel maasse kinnitunud juured ka kandma jäävad.

HELE EVERAUS

Arsti-teaduskond

Raviosakond

Adamson, Reet
Ader, Eha
Aesma, Siiri
Alver, Margus
Anier, Antonina
Anton, Eve
Anton, Rein — kiitusega
Aro, Tatjana
Edelkind, Ester
Eichler, Tõnu
Erm, Ulla
Ernits, Sirje
Esko, Marge
Everaus, Hele — kiitusega
Hallik, Ülle
Heinloo, Küllike
Hõrrak, Eha
Jaakmees, Helle
Jõe, Jüri
Jõesaar, Anne
Jõgisman, Linda
Kaik, Ebe
Kaik, Jüri
Kanarik, Tiit
Kerge, Jaanus
Kermes, Rein
Kiisk, Liidia
Kiisvek, Malle
Kivaste, Sirje
Kivimäe, Jüri
Koido, Tiia
Kokk, Ingrid
Kruus, Estri

Kull, Katrin
Kupits, Marje
Kutsar, Urve
Kõusaar, Erve
Kütt, Ever
Kütt, Toomas
Ladva, Asta
Lamp, Kristin
Laurits, Tiina
Lepik, Anne
Lepik, Ellen
Leppik, Valentina
Liivak, Ruth
Lindström, Sven
Lohu, Marju — kiitusega
Lohu, Endel
Luha, Olev
Luka, Andres
Lusti, Heli
Mehik, Aare — kiitusega
Mende, Margut — kiitusega
Mikk, Marje — kiitusega
Mumma, Jaanus
Mumma, Meeli
Narusk, Talvi
Neps, Sergei
Nõmmesalu, Reet
Palm, Sirje
Pastik, Peeter
Pulk, Eve
Pöder, Jaak
Pärli, Asta
Pärn, Maie
Rannas, Jüri
Rannula, Galina
Ratassepp, Sirje
Raudsik, Riina
Roo, Reet
Rõõm, Aino
Rääts, Marika
(Järg 2. lk.)

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Arsti- teaduskond				
(Algus 1. lk.)				
Rüütel, Viktor Salumäe, Merike Saluste, Liidia Seppa, Väino Seppius, Aime Siimann, Pille Sillard, Svea — kiitusega Sinikas, Anneli Sooru, Maie Teder, Külliki Tepp, Jaan Tõnisson, Arvo Uuetalu, Merike Valvur, Peeter Vaajakuur, Tiina Vares, Mati Vassiljev, Viktor Veri, Eerik Viilu, Rein Viisut, Elja	Vilosius, Sirje Vilosius, Toomas Väli, Maie Post, Ene	Senješ, Stepan Smorgun, Tatjana Zemtsovski, Mihhail Tumskova, Raissa Vihljajev, Vladimir Vähk, Ziina	Pulveris, Janis Rimbenice, Arija Seeman, Svetlana Seleznjov, Vladislav Štšjotkin, Pjotr Zatkovski, Georgi Tšernogor, Jevgeni	Võsu, Helle Väljaots, Malle
	Raviosakond (vene õppe- keelega)	Spordimeditsiini osakond	Pediaatriaosakond	Stomatoloogiaosakond
	Aleinikova, Isabela Baron, Irina Bljumovitš, Anatoli Botškai, Zoltan-Stefan Fjodorova, Ljudmila — kiitusega Gorbenko, Ljudmila Hitrik, Tamara Karpenkova, Ljudmila Kirilenko, Jekaterina Kozlova, Galina Kurvinen, Elvira Lössanova, Valentina Milerman, Miron Ortutai, Agota Peters, Niina Petšatnova, Tatjana Potašenkova, Anna Raudla, Ljudmilla Seleznjova, Veera	Andvere, Liucija Audinene, Loretta-Rasute Burova, Olga Džašiasvili, Sevali Filonov, Boris Gerassenko, Aleksandr Jalak, Rein Kauer, Kadri Klimova, Viktoria Koso, Istvan Krievkalns, Juris Melešenko, Sergei Naudinja, Ilze Nei, Tatjana Netšajev, Vladimir Norkute, Emilia Pljukfelder, Lilia Podalevitš, Janis	Grünberg, Heli — kiitusega Kalda, Olga Kotkas, Marika Kutsar, Tiina Laks, Annika — kiitusega Leitmäe, Reet Lõõr, Maili Miidla, Mariann Pihlakpuu, Urve Põldoja, Eve Rätsep, Riina Salundi, Urve Zilmer, Kai Tamm, Kai Toomaspoeg, Malle Tuul, Tiitu Valmet, Riina	Aas, Endla Aavoja, Viive Annus, Teet Eha, Aive Elbla, Elgi Jakobson, Malle Kask, Rutt Lai, Kirsti Lumi, Marika Mank, Maile Merusk, Irina Motritš, Valentina Org, Helle Pärnpuu, Elle Raaperi, Ruthi Rünk, Imbi Stepanova, Marina Sults, Taimi Tali, Tiitu Tammisto, Virve Tupits, Erna Õverus, Ain

Ajaloo- teaduskond
Ajaloo-osakond
Statsionaarselt lõpetajad
Anton, Sirje Dubjeva, Ludmilla Ehatam, Ene End, Marvi Heidmets, Aile — kiitusega Helme, Eneken Helme, Rein Kark, Maret Karotam, Natalia Kivivare, Teesi Kuusik, Endel Ligi, Madis Linnus, Tanel — kiitusega Lotman, Piret Luide, Sirje Meerits, Tiitu Nõmm, Toe Oja, Anneli

Püüa, Endel Tamul, Villu Tähepõld, Mari Tänav, Marje Tõnisson, Piret Tõnurist, Raivo Vahtra, Helve Villig, Reet Visnapuu, Jaak
Defektoloogiaosakond
Abroi, Elle Andra, Leelo Bogomolova, Marina Kaare, Tiina Haugas, Riina Kangro, Deana Karu, Hille — kiitusega Kasenurm, Hille Kimm, Einart Kirss, Aare Koel, Aira Mikvelt, Elle Muld, Tiina Mähar, Tiitu Orro, Mare, Rõžova, Tiitu Saar, Rutt

Strandberg, Sirje Suuk, Helme
Psühholoogiaosakond
Alumäe, Aili Hendrikson, Urve Hommuk, Katrin Insler, Toomas Jaako, Malle Kits, Inna Krips, Viive Lestsepp, Helvi Lipp, Tiitu Lõhmus, Merle Naaber, Kulla Parras, Ave — kiitusega Parve, Marju Pihelgas, Sirje Rauk, Marika Rood, Svetlana Strööm, Pilvi Soide, Ülle Tamm, Auni Mittestatsionaarselt lõpetajad
Ajaloo-osakond
Agar, Tiina

Burlaka, Sergei Ehapalu Andres — kiitusega Kallas, Galja Kilk, Milvi Kosemaa, Kai Koster Krista Kummel, Marju Kõrgesaar, Aave-Aleksandra Leppikus, Tiitu Lindmaa, Silvi Mikiver, Ann Paeglis, Aili-Külike Pedak, Erika Raidla, Olev Raudi, Harald Spiridonov, Valve Šrubkovski, Vladislav Tammiste, Ennu Ten, Vilor Topen, Rein Torm, Inna Torokoff, Hilja — kiitusega Vaino, Mai
Mittestatsionaarselt Defektoloogiaosakond
Averjanov, Eha Kolk, Tiitu

Laur, Tiitu Maasing, Külvi Mäsak, Roosa Reinart, Reet Riks, Elve Rohtmäe, Aili-Maire Tõldsepp, Helju Volikova, Tamara
Psühholoogiaosakond
Ivanov, Gennadi Kaasik, Ants Kont, Mare Kuhi, Erna Mumm, Leonora Mäesalu, Tõnu Padar, Tiina Peetsu, Urmas Pensa, Alvi Saliste, Aigar Sikkar, Teodor Tagel, Tiitu Teedema, Maie Topmann, Leida Traat, Ülo Tuisk, Reet — kiitusega Vadi, Maret

Bioloogia- geograafia- teaduskond				
Statsionaarselt lõpetajad				
Geoloogiaosakond	Geograafiaosakond (pedagoogid)	Mander, Ülo — kiitusega Miljan, Sirje Olt, Merike Oras, Malle Piik, Allan Pääro, Anu Talvoja, Päivi Vallik, Anne	Pae, Merike Pall, Sirje Rajaleid, Andres Rohtmets, Indrek Rohtmets, Malle Soe, Koidula Tähemaa, Uve	Ramst, Rein Randlane, Rein Randlane, Tiina — kiitusega Randma, Avo Remm, Kalle Sillamaa, Sirje Talpsepp, Tiit Tamm, Tiitu-Mall Urva, Ille Vilde, Raimolt Õpik, Raul
Isakar, Mare Jaanson, Hinno Kuusmik, Heiki Kuusmik, Niina Merimaa, Mihkel Padjus, Toomas Puurmann, Toomas Raudsepp, Arvo Saue, Anu Tammemäe, Olavi Tähepõld, Kalev Välkmann, Siim	Jõgi, Reet Haav, Sirje Kost, Marve Mander, Eve Miinonen, Niina Mägi, Tiina Männiste, Mai Pallu, Sirje Poltimäe, Ena Poltimäe, Peep Pöder, Ebe Tammissaar, Maive Torim, Ese Vari, Mare	Bioloogiaosakond (pedagoogid)	(teoreetikud)	Mittestatsionaarselt lõpetajad
	(teoreetikud)	Alles, Marika Altin, Evi Eding, Reet Kangur, Raivo Kosemets, Kersti Käärik, Tiina Liiv, Marika Metsalu, Helina Melter, Mare Paal, Leelo Padjus, Helve	Jõeleht, Liina — kiitusega Kalda, Astrid — kiitusega Kalda, Laine Kanger, Jaan Kirch, Rein Kullapere, Arvo Kuresoo, Andres Laas, Villem Laasberg, Tiit Laasimer, Nele Lasting, Illar Leht, Maie Leht, Malle — kiitusega Raid, Tiit	Geograafiaosakond
				Anupõld, Illi Järv, Epp Möttus, Tiina Protsenko, Aino
				Bioloogiaosakond
				Raava, Leini-Marje

Filoloogia- teaduskond				
Statsionaarselt lõpetajad				
Eesti keele ja kirjanduse osakond				
Arukase, Silvi Epner, Luule — kiitusega Jarvet, Karmen Jeret, Kaia Kajak, Vaike Kask, Külliki Käärik, Aili Lehestik, Lembit Lepiksaar, Marin Madisson, Sirje Makkar, Mare Murel, Reet Nõmme, Kalev Olesk, Peeter Olesk, Sirje — kiitusega Orek, Urmas Oruaas, Anne Osolin, Olav Pedakmäe, Katrin Prinits, Mare Pungas, Hille Rajamäe, Marika Rebane, Epp Rebane, Raul Riikoja, Tiit Roosaar, Mari Rändvee, Krista — kiitusega Saldre, Viljo Sirel, Ülle Soone, Endla Zirk, Anu	Inglise keele ja kirjanduse osakond Alari, Ann Bergmann, Leili Blumenfeld, Ilona Eisen, Tiia Johanson, Tiia Kaer, Ingrid — kiitusega Kurm, Ülle Maran, Meelike Murel, Raul Mäcker, Krista Mällo, Tiina Peterson, Margit Petrova, Irina — kiitusega Pobul, Reet — kiitusega Püvi, Maire — kiitusega Ranna, Tiina Rebane, Epp Sibul, Karin Soonsein, Sirje Staak, Tiina Toomsalu, Marju Triisa, Ene Uussaar, Urve Uustal, Marika Valvere, Riina	Vene keele ja kirjanduse osakond Hein, Milvi Jõemaa, Lea Kadakas, Maire Kasemaa, Ülle Kraag, Aita Maasalu, Eha Määrits, Signe Priimägi, Linnar Raudsepp, Kaidi Salmisto, Leelo Tolmov, Eva — kiitusega	Eesti keele ja kirjanduse osakond Strömpl, Judita Zjuzina, Ljudmila Trisna, Sirje Tšesnokova, Larissa Uiibopuu, Kiira Urb, Valentina Vernova, Jelena Vörk, Marje	Vene keele ja kirjanduse osakond Danilov, Vladimir Girenko, Natalja Jevdokimova, Ljudmila Keskküla, Helle Kivi, Pille Koroljova, Svetlana Kostusjova, Raissa Kulik, Marta Käbi, Sirle Käsper, Kalle Morozova, Olga Müürsepp, Valve Novikova, Sirvi Ohtla, Leida Pats, Regina Peel, Maie Pimenova, Olga Rekuta, Niina Reva, Valentina Romova, Svetlana — kiitusega Sein, Liivi Tšernjak, Alla
	Saksa keele ja kirjanduse osakond Fedjuksina, Maret	Vene keele ja kirjanduse osakond Evardi, Tiina Bušujeva, Maia Goldman, Boris Gõrneva, Raissa Kirsis, Svetlana — kiitusega Klaus, Eha Kornienko, Polina Kokovkina, Natalja Lementar, Tatjana Liivorg, Ülle — kiitusega Manjak, Niina Medvedeva, Svetlana Mineralova, Veera Moissejenko, Irina Mulenok, Irina Paatsi, Olga Perlova, Natalia Peterson, Zoja Pozdnjakova, Jelena Raeste, Eve Ratas, Milvi Reinik, Erika Rumjantseva, Natalja Smirnova, Natalja Smolnikova, Ljudmila	Eesti keele ja kirjanduse osakond Aedma, Heidi Art, Lia Arusoo, Helja Hallas, Jaakko Helmdorf, Laine Krass, Liidia Laidre, Sirje Laumets, Anne Liivamets, Maire Malsub, Ene Mäe, Feliks Navi, Naima Noor, Saima Parts, Tiit Pever, Milvi Põldma, Aimi Rood, Ülo Serman, Ita Sillari, Hinge Spassov, Leonid Tartland, Merike Uiibo, Taivo Uustalu, Linda Veinberga, Mära Väljaste, Elme	Inglise keele ja kirjanduse osakond Kallas, Ruth Madise, Ingrid Makk, Krista
				Saksa keele ja kirjanduse osakond Baranova, Marina Elias, Eneken Jõgise, Aime-Vaike Niilis, Tiina Roosmäe, Jaan

Majandus- teaduskond

Toidukaubatundmise eriala

Esula, Anne
Grepp, Thea
Hall, Endla
Hein, Riina
Heinvee, Marja
Löör, Merike
Pajo, Elo
Pöld, Reet
Saag, Ester
Soidla, Aade
Zirul, Maret
Timberg, Kirsti
Usai, Tiina
Villemson, Erika

Majandusküberneetika eriala

Abram, Marek
Eenmaa, Tiit
Ermann, Tiiu
Halop, Tiiu
Ilves, Sirje
Kruuse, Rein
Lindepuu, Eda
Merivoo, Sirje
Metsa, Riina
Paapstel, Auri
Pent, Mercedes
Rõbakova, Jelena
Sildmäe, Tõnis — kiitusega
Suvi, Niina
Sutova, Helmi
Talvik, Eha
Valtin, Arvo — kiitusega
Vilde, Urve

Rahanduse ja krediidi eriala

Allas, Mare
Andrejeva, Helle — kiitusega
Haagemann, Isis
Jeroškin, Ulle
Kalmel, Noora
Karm, Endel
Kartau, Urve
Kauts, Sirje
Koozel, Matti
Polt, Kaie
Raide, Ingrid
Reha, Mare
Sass, Heldur
Sihver, Raivo
Sirel, Reet
Tamm, Jüri
Toomsalu, Maret
Tsipp, Oie

Rahanduse ja krediidi eriala (vene õppekeelega)

Bogdanova, Lilian
Jakovleva, Galina
Jevisikova, Ljubov
Kirilenko, Irina
Klotškova, Galina
Komarova, Irina
Kuropatkina, Ljudmila
Loseva, Irina
Nörko, Svetlana
Palm, Valentina
Roop, Anna
Sapeta, Svetlana
Saveljeva, Ljudmila
Soljanova, Olga
Spiridonova, Ljudmila
Sandrik, Ljudmila
Sarapova, Svetlana
Škljar, Janina
Šulitsenko, Valentina
Tarassov, Nikolai
Tinina, Olga
Trussova, Raissa
Truuse, Ljudmila
Tuppits, Tatjana
Umbleja, Jelena
Upadõševa, Jevgenija

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Bahmatova, Diina
Juuse, Tiia
Lille, Tiiu
Kiiker, Mati
Kotkas, Erik
Linnas, Eevi
Muuga, Mare
Paddo, Helgi
Parts, Endel
Pedak, Imbi
Pree, Andres
Sirel, Silvia
Sutt, Aare-Vambola
Tomingas, Eha

● Ei tea missuguseid sõnu rätsepmeister Kiir nüüd Raja Teelele otsiks, too õppis suurskoolis toidukaubatundmist. Tegelikult õppis Riina Hein, kes ülikoolipäevil ka «Tallinnfilmi» «Suves» kaasa mängida jõudis.

● See mees on palju teisi ülikooli ajal pildistanud. Seekord pildistati Jaan Koppelit ennast.

Jüri LAANE fotod

Kaubandusökonoomika eriala

Ausna, Helle
Ird, Tiiu
Jakobson, Maire
Janson, Heiki
Jung, Külli
Kard, Meelis
Kitsing, Helga
Kuuse, Einar
Laane, Heili
Martinson, Maire
Meos, Maini
Mitt, Helga
Moik, Tiiu

Mäe, Madis
Mäela, Mare
Ohvril, Rein — kiitusega
Ojaveri, Riina
Paltseri, Maie
Pärn, Tiina
Raudsepp, Ulle
Rosma, Georg
Sibul, Rein
Sokolovskaja, Selve
Teder, Tarmo
Toode, Anne-Marie
Toots, Regina
Villemson, Viivi
Vään, Lii

● Kaks sekretäri, kaks komsomolijuhti, — Mercedes Pent ja Kalle Liiv. Suurpäev oli esimesel, kes nüüdsest peale majandusküberneetiku kutsega. Ja olgu öeldud, et Kalle Liivil, meie komsomolisekretärilgi see päev kaua aega tagasi ei olnud, tema sai juristidiplomi kaks aastat tagasi.

● Kiitusega diplomi pälvis majandusküberneetik Tõnis Sildmäe.

Statsionaarselt lõpetajad

Tööstuskaubatundmise eriala

Ilves, Ingrid
Kasemets, Maire
Kullus, Sven
Leibur, Viivi
Luuk, Lea
Mardla, Maret
Pukson, Vilve
Raidla, Viljar
Rand, Maret
Soomuste, Vaike
Tark, Andres
Treumuth, Anneli
Türk, Kulno
Vaikla, Maila
Vatsel, Zoja

Kaubandusraamatu- pidamise eriala

Alvela, Ele
Eintohv, Malle
Haandi, Maire
Haasma, Ene-Riika
Jõõger, Ene
Koll, Tiina
Koppel, Jaan
Laidla, Aime
Lauri, Anne
Lepp, Maire
Metsis, Anne
Moor, Hedvig
Orgla, Juta
Parmson, Tiiu
Penjam, Andres
Piksarv, Krista
Siniväli, Vahur
Talbak, Krista
Toots, Tiiu
Tusti, Helga

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsika eriala
(kvalifikatsioon: füüsik)
Fedulajev, Jevgeni
Haud, Urmas — kiitusega
Heinmaa, Ivo
Juga, Raivo
Kask, Andres

Laats, Alar
Meerits, Ülo
Niedrais, Heldur
Oruaas, Jaan
Pork, Karin
Pruulmann, Jaan
Sepp, Jüri
Teeäär, Raivo
Vabson, Viktor
Valvas, Mihkel
Õpik, Adu
(kvalifikatsioon: füüsik, füüsikaõpetaja)
Kostjukova, Ina
Kozlov, Raimond
Kukk, Jüri
Luberg, Indrek

Luik, Allan
Miil, Mihkel
Piirimägi, Arne
Rebane, Erik
Serk, Ants
Smirnov, Valeri
Sneek, Laur
Tõnnisson, Liidia
Üürike, Heike
Keemia eriala
(kvalifikatsioon: keemik)
Aliste, Reet
Anni, Kalju
Danilov, Ingrid
Grüner, Eda — kiitusega
Kangur, Kaie

Kiisler, Sirje
Lainemäe, Urve
Lõhmus, Helle
Moretskaja, Ljudmila
Pagi, Tiina
Palmiste, Paul
Paltsova, Natalia
Parve, Omar
Pastel, Sirje
Raadom, Virve
Riikoja, Jaan
Smirnov, Jüri
Talu, Lea
Tiits, Reet — kiitusega
Toomik, Peeter
Uri, Asko
Varu, Valve
Vetka, Ivi
Välimäe, Toomas

(kvalifikatsioon: keemik, keemiaõpetaja)
Danilov, Hannes
Kusma, Mae
Ojaveri, Tatjana
Peets, Jüri
Sirel, Heige
(kvalifikatsioon: keemik, keemia-füüsikaõpetaja)
Kangro, Asso
Karring, Kai
Leesment, Käde
Pentšuk, Jaan
Rannikmäe, Arne
Ringinen, Riho

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad
Aarma, Rein
Antsu, Astrid
Arbeiter, Toomas
Dolotova, Marika
Helmoja, Heli
Hilpus, Tiina
Kalvet, Mati
Kukk, Helle
Kure, Gunnar
Kurbas, Rein
Külaots, Ene
Lepik, Maie
Lepp, Mare
Leppik, Rein
Liiber, Leo
Loit, Ilona
Merirand, Mati — kiitusega
Mets, Viktor
Orasson, Ants
Parmann, Juku
Pruul, Toivo
Pruuli, Eda
Põllu, Reeda
Päid, Sirje
Pärnamaa, Pilvi
Rebane, Helle
Saat, Dorrit
Siim, Peeter
Suppi, Rein
Säks, Arvo

Zirnask, Tiia
Tatar, Tiia
Tepp, Liina
Teras, Jüri
Valdmets, Uno
Vallimäe, Henn
Vinkel, Maris
Volmer, Sirje
Väär, Valdor
Vahruševa, Margarita
Mittestatsionaarselt lõpetajad
Astel, Riina
Matvijenko, Ljudmilla
Männi, Allan
Nelis, Peeter
Otsason, Jaan — kiitusega
Sakjas, Arvo-Juhan
Süld, Jaan
Tapner, Maire
Sokman, Tiina
Värbu, Aino

Soovid, õied... ja pisaradki. Tundengeist on saanud spordipedagogid. Nii ruttu? Kas tõesti?

Matemaatika-teaduskond

Rakendusmatemaatika eriala
(kvalifikatsioon: matemaatik)
Fandjušina, Svetlana
Hartikainen, Anu
Ilves, Aili
Kain, Urve
Kask, Rein — kiitusega
Kivilaid, Marika
Kivilaid, Tiit

Kütt, Joel
Laurand, Andrus
Linder, Ullas
Lindström, Rein
Litvak, Tamara
Lume, Tiia
Mihhailova, Larissa
Muhhina, Nadežda
Petrov, Juri
Podlopskaja, Irina
Randma, Olavi
Randma, Vilvian
Rossiina, Natalja
Stalmeister, Eldur
Söber, Luule
Söber, Tiit
Tallika, Lea

Tšertilina, Veera
Uude, Marika
Vardja, Jüri
Vares, Eugeni
Vares, Helve
Voolaine, Andrus
Matemaatika eriala
(kvalifikatsioon: matemaatik)
Aun, Anne
Habicht, Juhan
Hartikainen, Toivo
Kahn, Jüri
Lepik, Mare
Luik, Reet

Lume, Leo
Metsalu, Jüri
Metsalu, Pille
Rips, Andrus
Rüütina, Lehte
Sarv, Laur — kiitusega
Sokmann, Kaie
Tammekivi, Jüri
Toomsalu, Toomas
Uba, Jaak
Uibu, Madis
(kvalifikatsioon: matemaatik, matemaatikaõpetaja)
Aadussoo, Leidi
Afanasjeva, Hilja

Freiberg, Edvi
Joospe, Ain
Kikas, Helle
Koovit, Anu
Lillemets, Juta
Mogom, Helve
Mogom, Toivo
Palm, Kristin
Palm, Paul
Sasi, Jüri
Sepp, Ariita
Sepp, Harry
Tilk, Eha
Vahttras, Leini
Valter, Maaja — kiitusega
Vellend, Aili

Õigus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad
Asari, Jüri
Ginter, Jüri — kiitusega
Hellerma, Raivo
Jesabel, Anne
Kalbus, Juhan — kiitusega
Kitsing, Tiina
Kobin, Luule

Kurs, Siiri
Laur, Ants
Lauri, Tiit
Lennup, Mall
Lind, Malle
Lillsaar, Eha
Lillsaar, Toomas
Maruste, Rait
Muts, Eda
Nirgi, Lembit
Näär, Ester
Ojasalu, Silvia
Pajo, Maito
Panova, Marina
Pius, Urve
Ploompuu, Hugo

Purru, Virgo
Pärmann, Avo
Ruil, Helle
Schneider, Indrek
Seppik, Malle
Seppik, Ain — kiitusega
Sepp, Viivi
Sepp, Tiina
Sirkel, Marje
Sobolev, Peeter
Sobolev, Reet
Sügjs, Liivi
Takis, Tõnu
Talp, Enn
Tommingas, Vello
Tonka, Enn

Treilman, Lea — kiitusega
Tulvik, Ando
Vaiksaar, Rein
Varul, Sirje
Veso, Inge
Vokk, Mati — kiitusega
Mittestatsionaarselt lõpetajad
Adrat, Heli
Ambos, Rein
Arumetsa, Ingrid
Borodits, Galina
Dudanova, Ludmilla
Kaasik, Luule
Kiirman, Viljam

Kattai, Katrin
Kikas, Rein
Kivistik, Velli
Klaas, Aksel
Klaasmägi, Kalju
Kotik, Veera
Kukk, Asta
Kukli, Natalia — kiitusega
Kupri, Jevgeni
Kärtner, Liie
Lall, Anu
Latõšev, Boris
Lippmaa, Eino
Looga, Matti
Lust, Mare
Mets, Mart

Oskar, Lembit
Pajumäe, Reet
Pere, Eino
Pivnik, Benjamin
Priske, Maret
Pukk, Ahto
Põdra, Nigulas
Raudsik, Hans
Sammal, Jaak
Samohhina, Viktoria
Sarnet, Leo
Siilivask, Kalju
Siimson, Urmas
Smirnov, Vladimir
Somer, Jaan
Säinas, Urve
Tamm, Luule
Tooming, Sirje
Valge, Mart
Vallimäe, Erich
Vladimirov, Vladimir
Väljataga, Anne-Reet

Esimestena said diplomid 22. juunil 90 juristi.

Jüri LAANE fotod

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemannini nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Oksiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 3395. MB-03644.

Reedest neljapäevani

Või 2. juulist 1. septembrini. Ükspuha. Paika peavad mõlemad, sest mõlemad kuu- ja nädalaläbikäivad meile häälekandja suvepausi. Aga paus pausiks. Kas muutub üliõpilase ja õppejõu suve juures määravaks üksnes puhkus? Peavad olema ju praktikal tegijad ja juhendajad, suve- ja ehitusmalevais töötajad, need, kes üliõpilaskandidaatide hulgast valiku teevad. Suvekuudessegi mahub teaduskonverentsid, samuti ekspeditsioonid, turismireise, ekskursioonid, matku. Ja mahub nende inimeste hool ja vaev, kes tänava nii palju ülikooli remondi ja ehitustega ametis on olnud.

Suvised sündmuste ahela lahutamatuks lüliks on samuti suuremate, mitte ainult ülikooliga seotud ürituste ettevalmistamine, teostegemine, nendest osasaamine. Meenutagem Vene NFSV kultuuripäevi, Moskva filmifestivali. Suurima tähelepanu ja asjalikkusega on kulgenud NSV Liidu uue konstitutsiooni projekti arutelu parteiorganisatsioonide koosolekudel. 5. augustiks olid tartlased esitanud oma parteikoosolekudel üle 1200 ettepaneku. Mitmed täiendused, üksikute sätete muutmised või täpsustamised on tulnud ülikooli töötajailt. Arutelud jätkuvad, vastav rubriik hakkab ilmuma ka meie lehes.

Mullu septembris avasime ajalehes uue rubriigi «Läinud suvest». Küllap on tänavugi ühteist huvipakkuvat tehtud või nähtud, millest lugejad osa võiksid saada. Ülikool on suur: meil on 9 teaduskonda üle 4700 päevase üliõpilase ja 650 õppejõuga, hulk allasutusi, meil käib peaaegu iga päev külastisi, meie ise sõidame kolleegide juurde. Kahjuks ei jõua teave alati toime, nii et oleks hea, kui meid siin samuti informeeritaks. Parimaks lahenduseks on muidugi kaastöö ise. Aga kaastöö ei pea mitte alati uudiseid ja probleeme pakkuma. Ootame ka noorte inimeste eneseväljendust luules ja proosas, ootame haaravaid fotosid. Võib-olla on esmakursuslaste hulgas neidki, kes karikatuure teha proovinud.

«TRÜ» toimetuse asub peahoone III korrusel ruumis 302. Reedesse lehte minevat kirjatükki võib tuua kõige hiljem teisipäeval ja ainult kolmapäeval neid, mis kõnelevad teisipäeval toimunud või sisaldavad väga vajalikke teateid. Fotode kõige viimaseks tähtsajaks on teisipäeva hommik kella 9–10.

Vahedat sulge kirjutajale!

TOIMETUS

Head algust!

Tänavu sügisel langeb kokku ülikooli jaoks kaks tähtsündmust: möödub 175 aastat õppeasutuse taasavamisest ja 60 aastat Suurest Sotsialistlikust Oktoobrirevolutsioonist. Kuidas läheb neile vastu ülikool ja kuidas kulgevad ettevalmistused?

Õppeaasta algus kujuneb meil kahe juubeli tõttu eriti pidulikuks. On ju Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon maailmaajaloolise tähtsusega sündmus, mis tähistas uue eepohhi algust inimkonna ajaloos. Eriti tähelepanuväärne on, et ka meie kõrgkooli juubel langeb ühte kodumaa pidupäevaga. Alles tänu nõukogude võimule ja sotsialistlikule korrale muutus ka Tartu ülikool tõeliselt rahvuslikuks ja internatsionaalseks kõrgkooliks.

Eelmine viisaastak ja selle viisaastaku algus näitasid, et oleme püüdnud neid sündmusi väärilt vastu võtta. Oleme edasi läinud nii kvantiteedis kui ka kvaliteedis. Aastate jooksul on paranenud üliõpilaste õpiedukus (läinud õppeaasta esimesel semestril ületasime esmakordselt 90% piiri), seega ka spetsialistide ettevalmistamise kva-

liteet. On olemas kõik tingimused selleks, et edaspidigi tõuseks õppe- ja teadustöö ning kasvatusprotsessi efektiivsus.

Ülikooli taasavamise aastapäeva tähistamise üleülikooliline komisjon moodustati poolteist aastat tagasi. Peatselt asusid tööle ka allkomisjonid (aktuste, teaduskonverentside, kirjastusajade, aastapäeva kajastamise ja jäädvustamise, kultuuriürituste, silmapaistvate isikute mälestuse jäädvustamise, spordiürituste, majandus- ja finantsasjade ning üleülikoolilise näituse komisjonid). Aprillis moodustati ülevabariigiline komisjon eesotsas Arnold Greeniga. Komisjon arutas ja kiitis meie kava heaks.

Esimesed juubeliüritused peeti teaduskondades juba kevadel. Mais

toimus ka üleülikooliline spordi-päev, juunis olid Teadusliku Raamatukogu 175. aastapäeva üritused jne. Tulemas on hulk teaduskondadesiseseid ja üleülikoolilisi ettevõtmisi, nagu teaduskonverentsid, komsomoli- ja spordiüritused. Trükiavaldamis saavad ülikooli ajalugu ja tänapäeva kajastavad materjalid, pannakse üles näitusi. Kõige pidulikumaks kujunevad 14. ja 15. oktoober, mil toimuvad aktus, ball, pressikonverents. Allkomisjonidel jätkub tegemist veel mitmeks ajaks, et kõik kavatsesu teoks teha, et ülikooli 175. sünnipäev meie juubeliaastal sisukalt möödaks.

Mida nut toob algavasse õppeaastasse sügissemester?

Paranenud materiaalse baasi tõl-

tu normaliseerub tunduvalt õppeprotsess: füüsilised kolivad oma uude majja, peahoones ja mujalgi vabaneb teiste tarbeks hulk ruume. See võimaldab viia õppetöö jälle ühte vahetusse, võimaldab kasutada tänapäevaseid õppevahendeid. Tõsiselt nihkeid õppeprotsessi toob kommunistliku kasvatus ja kõrgkooli kompleksse uurimise laboratooriumides uuritud kaasaja kõrgkooli pedagoogika ja psühholoogia aluste rakendamine. Juurutada on vaja automatiseeritud infosüsteem ja automatiseeritud juhtimissüsteem. Paljude aastate vältel pole olnud nii heade hinnetega sisseastunud kui tänavu. Eeldus, et nad mõne aasta pärast lõpetavad TRÜ võimekate spetsialistidena, on olemas.

Täna sel esmakursuslasel jääb üliõpilaspiletist diplomini mitu tõsist õpinguaastat. Millele juhiks teema tähelepanu kõige enam?

Tänapäeval ei piisa heaks spetsialistiks saamiseks üksnes eeskujulikust õppimisest. Professionaalse küpsuse taga seisab loov lähenemine teadusele, võime seda omandada, seda rakendada praktikas.

Meie päevade spetsialist ei saa enam kitsalt oma erialasse klammerduda, ta peab nägema oma ülesandeid kaasaja keerulise rahvamajandussüsteemi osana. Tal tuleb ennast pidevalt ka pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist edasi arendada, oma erialateadmisi süvendada. Niisama enesestmõistetav on noorelt spetsialistilt ka maailma-vaatelise küpsuse ning kõlbelise täiuslikkuse nõudmine, milleta ei saa kujuneda igakülgset arenenud isiksust. Et ta ülikooliaastatel just sääraseks kujuneks, läheb tarvis palju energiat, tahtejõudu, nõudlikkust ning eelkõige tööd. Tahan loota, et meie esmakursuslased kujunevad just sellisteks noorteks spetsialistideks ning õigustavad Tartu Riikliku Ülikooli kasvandiku nime.

Tervitan ja õnnitlen esmakursuslasi, kujunegu need aastad nende elus tulemusrikkaks! Õnnitlen kogu ülikooli kollektiivi uue õppeaasta puhul, mis algab meile nii tähelepanuväärse ajal, kahe juubeli künnisel. Soovin edu ja kordaminekuid!

Kirja pani VARJE SOOTAK

Septembrijuttu REKTOR PROFESSOR ARNOLD KOOBIGA

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Dotsent Ludmilla Nurmand 80

23. augustil tähistas oma 80. sünnipäeva dotsent Ludmilla Nurmand. Ta on sündinud Dnepropetrovski linnas arsti perekonnas. Tartu ülikooli lõpetas ta 1926. aastal, mille järel asus tööle Tartu ülikooli dermatoloogia ja veneroloogia kateedrisse, algul noorem-, hiljem vanem-assistenti töökohale, olles professor Aleksander Paldroki lähedasi õpilasi. Nõukogude korra kehtestamise järel töötas Ludmilla Nurmand Eesti NSV Tervishoiu Ministeeriumi süsteemis, täites peaarsti ja inspektori vastutusi ülesandeid. 1947. aasta veebruaris kutsuti Ludmilla Nurmand tööle ülikooli, kus ta asus dermatoloogia ja veneroloogia kateedri juhataja, hiljem kateedri dotsendi töökohale. Pensionile siirdus ta 1975. aastal. L. Nurmand on aktiivselt osa võtnud arstiteaduskonna õppemetoodilisest

tööst. Tema sulest on ilmunud mitu erialast õppevahendit. Publitseeritud erialaste teaduslike artiklite arv ulatub 45-ni. Aktiivselt on juubilar võtnud osa ka ühiskondlikust tööst, olles paljude aastate vältel korduvalt valitud rahvakohtu kaasistuja kohale. Ta on töötanud Vabariikliku Dermatoloogide Teadusliku Seltsi esimehena ning juhib käesoleval ajal selle Tartu filiaali. Kõik, kes on kokku puutunud juubilariga, tunnevad teda nõudliku õpetajana, abivalmis arstina ning südamliku ja sõbraliku inimesena. Soovime austatud juubilarile õnne ja edu ning raugematut tervist veel paljudeks aastateks. Kolleegid

Septembrijuttu HALDUSPROREKTOR ÜLO SAAGIGA

Peahoone sambad valendavad jälle, tellinguis olid suvel teisedki hooned. Mida siis täpsemalt tehti ja kas tänaseks on remonttööd lõppenud?

Lõppenud küll ei ole. Peahoone fassaadi saame 1. septembriks korra. Võime maha võtta ka mitu aastat parempoolse tiiva ees seisva plangu, sest vundament on nüüd kindlustatud ja peahoone vajumine seisma pandud. Keldriruumides jätkuvad sisetööd. Kontrollitakse samuti, kas peahoone vasak pool ei vaju, ning vajaduse puhul asutakse muidugi ka seda kindlustama.

Peahoonele lisaks saavad uue kuue veel keeltemaja koos kohviku ja söökla, õpperaamatukogu, keemia-, haldus- ja ühiskonnateaduste hoone, V. Kingissepa t. võimla, lõpetatakse Vanemuise 46 majas mulu alustatud.

Suuremad sisetööd tehti aulas, nimelistes auditooriumides, klassikalise muinasteaduse muuseumis, peahoone fuajees. Nagu näete, saab riidehoid kaks ust, ühe sisenemiseks, teise väljumiseks, ka valvurid koli-

sid vanast kohast veelgi rohkem riidehoidu sisse. Nende uueks töövahendiks saab telesüsteem, mille abil on võimalik jälgida peahoones toimuvat.

Kõik fassaadid oleks tulnud nagoonii peatselt remontida. Et ülikooli tšenter nüüd korraga käsile võeti, on muidugi saabuvate juubelipidustuste mõju.

Nädalalehe valmimisprotseduur on pisut pikem kui päevalehel, seepärast ei jõua me ka selles ajalehes veel füüsikakorpuse vastuvõtmisest kirjutada. Kas 1. septembril võib õppetöö selles majas alata?

Jah, loengud võivad alata. Laboratoorse tööd tegemiseks peab enne sisustus paigal olema. Selleni läheb veel üksjagu aega. Praegu enne vastuvõtmist on objektil väljas üle paarisaja inimese, tehakse kõikvõimalikke töid, mis veel tege- mata. Tahaksin ära märkida, et see on ülikooli üks suuremaid ja kaasaegsemaid õppehooneid, mis pärast sõda valminud. Ehitamine oli päris keeruline, seepärast ja ka mitmetel

muudel põhjustel on valmimistähtaegki mitu korda edasi lükkunud. Sellest saab igati kaasaegne õppehoone. Füüsikakorpust ehitab Tartu Ehitustrusti Ehitusvalitsus nr. 1, remonttööd teeb meie oma vanemtöödejuhataja jaoskond.

Missugustele ehitustöödele uuel õppeaastal hool kandub?

Põhiraskus langeb Teadusliku Raamatukogu ehitusele, sellega on ametis samuti 1. ehitusvalitsus. Leningradi mnt. 2a õppehoones tuleb pärast füüsikute väljakolimist remont teha ja maja osaliselt ümber ehitada. Sinna kolib üle arstipunkt, millel praegu Vanemuise tänavas väga kitsaks on jäänud.

Projekteerimisel on füüsikakorpuse II järk ja ühiselamu, rekonstrueerimisprojekti tehakse botaanika- aiale. Tuleval aastal hakatakse projekteerima arstiteaduskonna õppekompleksi Maarjamõisa.

Mille üle haldusprorektoril kõige rohkem heameel, mis muret valmistab?

Rõõmu teeb see, mida oleme suutnud ära teha, muret see, mis tege- mata jäänud. Ülikoolile tuleb pidevalt hooned juurde, majapidamine suureneb, kuid tööjõust jääb vaja- ka. Viimastel kuudel aitas meid tublisti suvemäev. Püüame teha omalt poolt kõik, et õppe- ja teaduslikuks tööks oleks korralik ma- teriaalne baas.

VARJE SOOTAK

Dotsent Hillar Palamets 50

Südasuvisel ajal, 13. juulil mõõ- dus 50 aastat TRÜ NSV Liidu aja- loo kateedri juhataja Eesti NSV teenelise õpetaja dotsent Hillar Palametsa sünnist. Eesti NSV Ülemnõukogu Presidium autasus- tas juubilarit kauaaegse viljaka tea- dusliku ja pedagoogilise töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest oma aukirjaga.

Alates 1961. aastast on Hillar Palamets õpetanud ülikoolis NSV Liidu ja Eesti NSV ajalugu ning ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpeta- mise metoodikat. Selle põhitõevu- se kõrval on ta täitnud aga ka ula- tuslikke administratiivseid ja ühis- kondlikke ülesandeid ning olnud loendamatu hulga kõige mitmekül- semate ürituste algatajaks ja eesi- vedajaks. Muu hulgas toimetab ta aastail 1970–1974 ajalehte «Tartu Riiklik Ülikool». Märkimisväärsed on tema teened *alma mater*'i aja- loo ja tänapäeva tutvustajana nii ülikoolirahvale endale kui ka arvu- katele külalistele.

Hillar Palametsa nimi on laialt tuntud ka väljaspool ülikooli. AUN Tartu Kultuurihoones on ta oma mees. Selle taidlasutuse laval on mängitud ja mängitakse tema näi- dendeid ja dramatiseeringuid. Aja- lehe «Edasi» lugejad tunnevad teda kui vaimukat publitsisti. Üldise tunnustuse on ta võitnud lektorina, kes on paljudele kuulajatele linna ettevõtetes, asutustes ja koolides kõneldud küll kaugetest maadest ja rahvusvahelistest suhetest, küll Taaralinna minevikust ning tema

kuulsate inimeste tegudest. Tele- vaatatajad kogu vabariigis teavad aga teda kui mälumängude ühte juhti.

Hillar Palamets ise peab ennast kutselt ja kutsumuselt eelkõige peda- googiks. Ta on õpetanud ajalugu Tartu Meditsiiniülikoolis ning 2. ja 7. keskkoolis. Viimases rajati tema juhtimisel esimene ajaloo kal- lakuga klass meie vabariigis. Aja- loo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajate- le on Hillar Palamets oma metoo- dikaraamatute ning igasuviste esi- nemistega täienduskursustel Värs- kas vaieldamatult autoriteetiks. Ole kahe aastakümne on ta juhti- nud ka Eesti NSV Haridusministeeriumi ajaloo ainekomisjoni.

Kolleegid ja kasvandikud ülikoo- list soovivad äsjasele juubilarile jätkuvat tööndu ning uusi loomiu- gulisi saavutusi.

ALLAN LIIM

Peahoone, ruum 204

Terve suve oli see ruum signat- saginat täis. Pinge tõusis hari- punkti augusti lõpuks, tõusis ja langes siis järsku: 25. augustiks oli vastuvõtukomisjon statsionaar- sesse osakonda kandideerijate suhtes lõpliku sõna öelnud. Kui pea- hoones arstiteaduskonda vastuvõet- tute nimekirjad välja pandi, tegi nende uudistajate hulk terveks päe- vaks ligipääsemise võimatuks.

Tänavusi võistluseksameid ise- loomustavad soovivaalduste rohkus ja kõrged hinded. Mõned arvud. 1095 kohale pretendeeris 2263 üli- õpilaskandidaati (möödunud aastal olid vastavad arvud 1075 ja 2084). Populaarseimad erialad olid tradit- sioonilised, vahet ainult soovivate hulk pisut suurem: geograafia eri- alale 5,3, kaubandusökonoomika erialale 5, venekeelses raviosa- konda 4,75, õigusteaduskonda 4, ajaloo erialale 3,35, inglise keele erialale 3 pretendent ühele kohale. Vähemeelstatuks jäid jälle mate- maatika (0,5), füüsika (0,98), raa- matupidamine (1,1) ja rahandus (1,2 soovijat kohale).

Õigupoolest näitab absoluutset huvi mitte konkursi koefitsient, vaid avalduste arv. Nii oli see

geograafiaosakonna 13-le üldkon- kursi korras täidetavale kohale 68, õigusteaduskonna 42 kohale aga 168.

Teist aastat rakendati sisseastu- misel eksperimenti. Keskkooliõpe- tajad, kelle lõputunnistusel polnud ühtegi kolme ja keskmine hinne oli 4,5 või rohkem, tegid ainult kaks esimest eksamit. Sisseastumiseks oli tarvis koguda 9 palli. Madala- mate hinnete puhul oli vaja soorita- da kõik 4 eksamit. Avalduse andnud üliõpilaskandidaatidest tuli 27,6% ehk 596 inimest eksperimentiga. Nendest sai miinimumarvu eksami- tega sisse 53%.

Oli ka mõndagi uut: õigusteadus- kond avas kaugõppijatele venekeel- se osakonna, vene ja eesti filoloog- iasse võeti vastu 10 üliõpilast roh- kem kui möödunud aastal. Zurna- liste hakkab aga 1 kursusel õppi- ma eelmise aastaga võrreldes 10 vähem, seega siis 15. Seal jäi pä- rast loomingulist konkurssi 13 ko- hale eksameid tegema vaid 17 ini- mest, 2 noormeest sooritasid eksa- mid ettevalmistusosakonnas.

Veel paar huvitavat seika. Iga esmakursuslasest noormehe kohta tuleb kaks tütarlast, aga ega mees-

sugu asjata tugevamaks pooleks nimetata. Nagu alati, on meie õpi- ma tulnud kaugelt väljastpoolt Eestitki: Novosibirskist ja Tšernovt- sst, Omskist ja Odessast, Taga- Karpaatiast ja mujalt. Ja nagu alati, astuti TRÜ kaudu teistesse NSV Liidu kõrgkoolidesse, täpse- malt 33 inimest 11 kõrgkooli, mille hulgas on Moskva, Leningradi ja Valgevene RU, Moskva Riiklik Ke- hakultuuri Instituut, Moskva Poli- graafiainstituut, Setšenovi-nim. Moskva I Meditsiiniinstituut, Her- zeninim. Leningradi Riiklik Peda- googiline Instituut.

Vastuvõtukomisjoni vastutavalt sekretärit dots. Helmut Valgmaalt sisseastujate kohta pärides kuulsin, et nendega oli tal üsna vähe tegemist, küll aga papade-mamma- dega, kes oma täiskasvanud lapsi ka ülikooli kipuvad käekõrval, too- ma. Kuid eks nii ole see aastast aastasse olnud ja vanemate murest- ki oma laste saatuse pärast tuleb aru saada.

Dots. H. Valgmaa soovis sisse- saanutele edu ja seekord veel ukse taha jäänutele optimismi, et teist ja kui tarvis ka kolmandat korda proovida.

Vastuvõtukomisjoni töö aga kes- tab: 1.–10. septembripi toimub kaugõppeosakonda astufatele teine eksamivoor.

ESTER SANK

Augustis olid auditooriumid üliõpilaskandidaatide päralt.

Jüri LAANE foto

Rektori käskkiri

Seoses pensionile minekuga tä- nas rektor kauaaegse eeskujuliku töö eest saksa filoloogia kateedri dotsenti GERDA KONDAST ja raamatupidajat KSENJA TAMME.

Ehitajate päeva puhul avaldas rektor kiitust vanemtöödejuhataja jaoskonna tööliste PAUL PIHLA- KASELE, SELMA VOLKILE, NI- KOLAI LUSTILE, LEHTE SAAR- MAALE, HELGI SAILE, KARL MÄRTSONILE, HANNES PEET- SOLE ja ÜLO REBASTELE.

Rektor avaldas kiitust bussijuht ERICH MAESEPALE, kes aitas kaasa geograafiaosakonna II kur- suse õppekursiooni õnnestumi- sele.

TRÜ spordipäeva eduka korralda- mise eest avaldas rektor tänu keha- lise kasvatus ja spordi kateedri kollektiivile.

«Individuaalselt tõstan esile järg- misi kollektiivi liikmeid ja avaldan kiitust kehalise kasvatus ja spordi kateedri õpetaja KAJA KEEMANI- LE, kehalise kasvatus ja spordi ka- teedri õpetaja MILVI KIVISTIKU- LE, sportmängude kateedri õpetaja ARNE LAOSELE, sportmängude kateedri preparaator LEONHARD TOOMELE, TRÜ a.ü. klubi ballett- meister HELJU MIKKELILE, spor- diklubi juhataja AGO MARKSOO- LE, spordiklubi instruktor S. LEE- DILE, kehalise kasvatus ja spordi kateedri juhataja dots. UNO SAH- VALE, kehalise kasvatus ja spordi kat. v.-õpet. EVA PEEBOLE, sport- mängude kateedri juhataja dots. ILMAR KULLAMILE, sportmängu- de kateedri v.-õpet. VELLO TRUU- MAALE, kergejõustiku kateedri v.-õpet. EVI KRASSILE, suusaspordi kateedri v.-õpet. PEETER TEIN- FELDTILE, õigusteaduskonna III k. üliõpil. A. EROLE, V. PLATOLE ja A. TAMMELE.

(Järg 3. lk.)

Interklubi taas alustab

Kevadsemester oli interklubi rahvale tegevusrohke. Lisaks rah- vaste sõpruse päevadele, TRÜ-s viibivate külalisdelegatsioonide vas- tuvõtule ja õppetööle giidide koo- lis toimus mitmeid meeldejäädavaid klubisiseseidki ettevõtmisi.

Jaapani kultuuri õhtul püüti lah- ti mõtestada selle kauge maa rah- va hingelaadi ja kombeid, vesteldi selle maa kultuurist ja jagati rei- sielamusi.

Märtsi lõpus toimunud õhtul kõ-

neles joogast, joogidest ja para- psühholoogiast vana kohviku rõdu- saalis Ilmar Soomere.

Aprilli algul leidis «Sophokle- ses» aset liiduvabariikide rahvuskul- tuuride õhtu. Külla olid kutsutud TRÜ-s õppivate erinevate rahvuste esindajad, kes töid külakostiks kaasa oma rahva luuletusi või laule.

Aprillis-mais käisid interklubi delegatsioonid sõpruspäevadel Vilniuse RÜ-s, tutvusid kevadise

õitsva Karpaatide iluga, külastasid südasuviselt palavat idamaade pä- rli Samarkandi ning parkide ja purskkaevude linna Taškenti.

Suvel viisid reisiteed interklubi liikmeid Armeeniasse, Ungarisse ja Poola. Veel praegu on kaks interklubilast preemiareisil Bul- gaarias.

Interklubi liikmete avakogunemi- ne on kolmapäeval, 7. septembril kell 20 komsomolikomitees.

SIRJE JADAL

Kahekümnes õppepraktikasuvi...

20 eri kohta, kus töötada, mida töö käigus tuli tundma õppida, sobivaks või vähesobivaks tunnistada ja siis maha jätta... Igal aastal uus kooli- või rahvamaja, kus palume ululust ja tööruume, sest kahel aastal taluvad meie praktikamärulit vähesed majavaldajad. Väheseks jääb väikesi mõnusaid maakooli looduslikult kenas ja meile vajalikult kirjavast maastikus. Suuremates koolimajades on suviti malevlasid ja remontijad, pioneeri- või spordilaagrid, ja meid ei taheta võtta.

Seekordne praktikabaas Kärkulas oli ideaalne: vajalik looduslik mitmekesisus, suured ruumid kameeraltöödeks, lahke pere- ja külarahvas. Kuid seegi kool töötab viimast aastat. Majal on rohkesti pretendentide, meie nende seas, kuid pingereas mitte eriti lootustandval kohal. Alaline praktikabaas geograafidele — sellest on ammu räägitud, seda on siit-sealt otsitud. Saaks sisustada ajakohased suvelaborid, paremini saaks ette valmistada õppetööd, kergem oleks õppejõul ekskureerida tuntud ümbruses. Kuid koos mustlaseluga kaoks ka vaheldus ja üllatused, nii meeldivad kui eba-meeldivad...

Kuigi olen lugenud kaks semestrit ja eksamineerinud, ei saa ma väita, et tunnen seda kursust. Alles suvepraktikal näeb, mis rahvas see on. Selgub, et mitte ainult need, kes oskavad kõnelda etteantud teemal, vaid ka need, kes oskavad rakendada õpitut, iseseisvalt mõelda ja tegutseda. Igaüks avaldab endast kuidagi: on ju tõiseid ja pealiskaudseid, kirglikke ja tuimi, naljategijaid ja naljast solvujaid, jutujärgi ja pillimehi... Kursus, see näiliselt nii lihtne, üheaegne ja ühesihiline rühmitus, jaguneb nagu valgusvihk prisma terveks värvide gammaks. Ja mõni valgus jääbki nähtamatuks...

Meeldiv, kui kõik on korraga algusest peale kohal. Mitte ainult vajalike alustavate juhatusõnade tõttu, mida on tüütu korrata. Alguses on ikkagi midagi enamat. Valmistud selleks, kuigi on eelnenud ligi 50 selletaolist alustamist — igal suvel 2—3 korda. Varakult mõtled, millest seekord rääkida, mida rõhutada, paned vahendid valmis, häälestad ennast nagu vana pilli. Ja seal selgub, et siiski kahel kahekümnest ei olnud võimalik alguseks kohale ilmuda. Pärast vabandav. Seletus, et hommikune liinibuss ei jõua ettenähtud tunniks kohale, jätab mulje, nagu liiguksid need sõidukid meie teedel vaid kord üle mitme päeva...

Minu esimene ülesanne on triviale — tutvustada taimi. Taime-tundmine on loodusteadlasele aabitsa oskus, mida on vaja, et lugeda looduseraamatut. Esimesel päeval õpime ära (või meenutame juba tuntud) 80 liiki, järgmisel päeval 60 ja nii edasi kuni ligi 300 on saanud nime ja eraldustunnused. Umbes 200 on vajalik abivahenditeta ära tunda. Lubame inimlikku eksimist ja äraunustamist veel 25% osas — nii saame arvestuseks 75%-lise piiri. Kogemus näitab, et 80—90% rühmast sooritab arvestuse esimesel katsel (protsendi erinevus kajastab kursuse teadmiste ja suhtumiste erinevusi); ülejäänutest suurem osa saab toime kohe, kui koge, et on vaja asja natuke tõsisemalt võtta. Nii ka tänavu. Pissar tuli mõnele silma, kui selgus, et minimaalse taseme saavutamiseks tuleb töötada veel üks päev, lisapäev, oodatud puhkepäev... On ju elus nii, et vahel on vajalik veel ainult üks päev... Kui ka see päev jõudis õhtule, olid arvestuse nõuded kõigil täidetud, kokkuvõttes isegi veidi paremini paljuaastastest keskmisest.

Praktika kestusel on tendents lüheneda (programmidel ja õpiku-

tel seda tendentsi ei täheldata). Seega praktikapäeva väärtus, osakaal, hind tõuseb. Mäletan aega, kus «botapraks» kestis 2 nädalat. Siis kahanes see kümnele, lõpuks kuuele päevale. Viimane äralõikamisoht ähvardas tänavu: selgus, et töökaitset on vaja lugeda praktika ajast. Tõepoolest, asi on tõsine — esineb tööõnnetusi. Võib-olla niisama vajalik oleks lisada näiteks vetelpääste, perekonna- ja lastekaitse või veel midagi tarvilikku eluks, et noor inimene oleks mitmekülgselt ette valmistatud. On ju olnud uppumist, ikka veel esineb lahutusi ja laste hoolimatut kohtlemist... Nii saaks üliõpilane kõike vajaliku eluks... peale oma eriala.

Praktikasüvel oleme alati ühe päeva kohaliku majandit abistanud. Peale kena traditsiooni tihendada seost praktikaga on sellel ka kaaluv materiaalne põhjus: saada soodsamatel tingimustel menüüle kaloreid lisaks. Tudengi 50-kopikalise päevarahaga ei ole lihtne korraldada toitlustamist, mis vastaks isukeitava välitöö vajadustele. (Olen kuulnud, et mõne teaduskonnaga praktikantidele on ette nähtud kuni viiekordselt suurem isu meie omadega võrreldes.)

Seekord ei tulnud šeflustööd endal otsida, see tuli ise. Sovhoosi zootehnik, käbe noorik, palus kähku abi — mullikad olevat metsa jooksnud, aidaku meie neid püüda. Nagu võlväga oli majandibuss ees (nemad ilmselt ei pea oma bussisõite poole aasta peale ette planeerima ja ikkagi muretsema, kas saab sõita või ei saa). Pullikeste jahtimine läks lahti ja mõnda neist õnnestuski veenda pöörduma kodulauta.

Järgnevad keerukamad ülesanded: on vaja tunda taimekooslusi, niidu- ja metsatüüpe, nende seoseid mulla ja veega. Töö laabub hästi.

(Järg 4. lk.)

Professor Arnold Kase tähtpäev

10. augustil sai seitsmekümne viie aastaseks Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedri professor, Eesti NSV teeneline teadlane, Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliige Arnold Kask. Juubilar on vabariigi juhtivaid keeleteadlasi, kes paljude aastate vältel on seisnud meie keeleluu keskpunktis ja kelle töö tulemused on tunnustust leidnud nii kodu- kui ka välismaal.

Lõpetanud Pärnu gümnaasiumi 1923. ja Tartu ülikooli filosoofiateaduskonna eesti keele alal 1928. aastal, töötas A. Kask 15 aastat emakeeõpetajana H. Treffneri gümnaasiumis. Selle kõrval tegutses ta aastail 1940—1941 ka metoodikaõppejõuna ülikoolis ja Tartu Opetajate Seminaris. 1944. a. sügisest algas A. Kase pidev töö Tartu Riikliku Ülikooli eesti keele kateedris. Ta oli akadeemik J. V. Veski lähim abiline eesti keele kateedri taasrajamisel. Sõjajärgse kaadri nappuse oludes lasus tema õul kateedri põhikoormus. Esimene Nõukogude Eesti ülikoolis hariduse saanud eesti filoloogide põlvkond on oma teadmised eesti keele häälikuloos, ajaloolises morfoloogias, kirjakeele ajaloo ja dialektoloogias omandanud professor A. Kaselt. Kirjakeele ajalugu ja dialektoloogia on tänini tema õpetada. Eesti keele eriharule on ta lugenud mitmeid erikursusi, juhendanud seminare, murdepraktikat. Tema juhendajakäe all on valminud arvukalt kursuse- ja diplomitöid. Juba 1945. aastal organiseeris A. Kask Akadeemilise Emakeele Seltsi juurde üliõpilaste keeleringi, millest hiljem sai ÜTÜ eesti keele ring. Selle kauaaegse juhendajaks oli taas A. Kask.

Niigi pingelisele õppetöökoormusele lisandus 1947. a. vastloodud ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi keeleteadlaste sektori juhatamine. Tööga instituudis oli juubilar seotud 1955. aastani.

1955. a. kaitses A. Kask väitekirja «Võitlus vana ja uue kirjaviisi vahel XIX sajandi eesti kirjakeeles», mis tunnustati doktorikraadi vääriliseks. Samal aastal andis akadeemik J. V. Veski A. Kasele üle eesti keele kateedri juhatamise. Aastast 1957 on A. Kask professor, 1961. a. valiti ta Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikmeks, 1970. a. sai ta Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse. Kateedrijuhatajana on professor A. Kask kaks aastakümnet juhtinud eesti filoloogide ettevalmistamist, hoolitsenud kateedri väljaarendamise eest, koolitades noori õppejõude, suunates teaduslikku tööd ja soetades õppevahendeid.

Viljakas ja mitmekülgne on professor Arnold Kase teadlasetegevus. Eesti kirjakeele arengut ja arendamist jälgiva aastakümnetepikkuse uurimistööga, mille tulemused on talletatud mitmetes raamatutes ja mitmekümnes artiklis, on A. Kask teinud eesti kirjakeele ajaloost oma-

ette teadusharu. Kokkuvõtlik ülevaade sellest sisaldub 1970. a. ilmunud kaheköitelises ülikooliõpikus «Eesti kirjakeele ajaloost».

Murdeuurimine on A. Kase huvialade seas tähtsal kohal olnud juba üliõpilaspäevist, mil ta professor A. Saareste lähima abilisena innukalt tegutses Akadeemilise Emakeele Seltsi murdetoimkonnas. Eesti keele kateedri dialektoloogiaõppejõuna ja akadeemia keeleteaduste osakonna esimese juhatajana oli ta sõjajärgne alusepanija murdekogumise ja murdeuurimistööle nii ülikoolis kui akadeemias. Ka dialektoloogina on A. Kask mitmeid kaalukaid uurimusi. 1956. a. koguteoses «Eesti rahva etnilisest ajaloost» ilmunud artikkel eesti murrete kujunemisest ja rühmitusest tõi juubilarile Nõukogude Eesti preemia.

Kolmandaks peasuunaks prof. A. Kase mitmekülgse tegevuses on olnud tänapäeva eesti kirjakeele korraldamine ja uurimine. Juba 1930. aastast peale on ta osa võtnud kirjakeele normeerimisest. Meie õigekeelsussõnaraamatute yal-mimises on ta osalenud küll koostajana, küll koostamistöö juhendajana, küll retsensendina ja nõuand-jana.

Vabariikliku õigekeelsuskomisjoni esimehena aitas prof. A. Kask lahendada 1976. a. õigekeelsussõnaraamatu ettevalmistamisel tekkinud probleeme. Juubilarilt on mitmeid uurimusi eesti keele grammatilisest süsteemist, ta on kirjutanud ja toimetanud grammatikaõpikuid. Amet-kondadevahelise terminoloogiako-misjoni esimehena on ta osalenud ka oskussõnaraara arendamises, 1971. a. ilmunud «Eesti-vene, vene-eesti õigusteade sõnastik» on prof. A. Kase ja ülikooli õigusteade-laste koostöö tulemus.

Juba viis aastakümnet on juubilar olnud juhtivalt tegev Emakeele Seltsis. 1968. aastast tänini on ta seltsi esimees. Kõigi nende aastate vältel on ta osalenud seltsi kõigis ettevõtmistes.

Auväärse professori väsimatu töö-kus ja optimism on innustavaks eeskujuks tema noorematele kollee-gidele. Onnitleme professor Arnold Kask juubeli puhul ja soovime tu-gevat tervist ning jätkuvat energiat edaspidisteks ettevõtmisteks.

Kolleegid
eesti keele kateedrist

Rektori käskkiri

(Algus 2. lk.)

Võimlemisõhtu eduka ettevalmis-tamise ja läbiviimise eest avaldan tänu võimlemiskateedri kollekti- vile.

Individuaalselt avaldan kiitust dots. ETHEL KUDULE, v.-õpet. HILJA TIDRIKSAARELE, v.-õpet. LINDA JAANSONILE, kateedriju-hataja dots. HELMUT VALGMAA-LE, v.-õpet. EINIKE NAARITSA-LE, REET LINKBERGILE, ANNE-LI OJASTELE, MAIRE LOMBILE, LILJA NESTRELE ja MARE ALT-ROVILE.»

Rektor õnnitles

vanemtöödejuhataja jaoskonna töö-dejuhatajat ILMAR KOMPUST ja ehitustöölisi VIKTOR SOKKI 60.,

vene kirjanduse kateedri dotsenti ZARA MINTSI ja sama kateedri vanemlaboranti TAMARA ETTI ning õpetehnika ja metoodika tee-nistuse osakonna meistril LAINE IBRUST 50. sünnipäeva puhul.

Ministri käskkiri

III üleliidulise olümpiaadi «Üli-õpilane ja teaduslik-tehniline prog-ress» ülikooli ja vabariiklike olüm-piaadivõitude eduka läbiviimise eest avaldati kiitust TRÜ organi-seerimiskomitee esimehele, patoloo-gilise anatoomia ja kohtuarstitea-duse kateedri professorile, medit-siindoktor LEO POKKILE.

Tööülesannete katabaegse kohuse-tundliku täitmise eest ja seoses 70. sünnipäevaga avaldati kiitust ja premeeriti õpperaamatukogu riide-hoidjat MAGDALEENA MUULI.

Tööülesannete eeskujuliku täitmi-se eest ning seoses 60. sünnipäeva-ga autasustati TRÜ vanemtöödeju-hataja jaoskonna töödejuhatajat ILMAR KOMPUST aukirjaga.

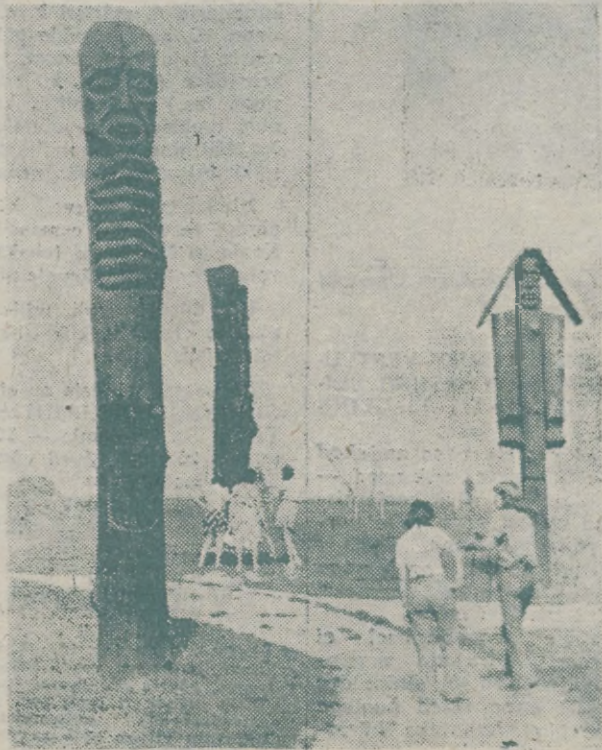
SUVEKROONIKA + SUVEKROONIKA

Ilma seletava allkirjata ei üle-le see pilt vist midagi. Lihtsalt kusagil metsas või... Need, kes siin jäädvustatud, on Eesti NSV Looduskaitse Seltsi ja Tar-tu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmed. Jalge all on neil Leedu-maa raba Aukštumale, selja ta-ga teiste seas ka mõned mä-gimännid. Mägimändidega on kinnistatud seal üle Kura lõuka asuv Kura sääär, kust tuulega seemned tulnud. Raba ei ole ise-enekest kuigi suur, ainult 3000 ha, kuid leedulastele see eest kõige suurem.

Enne kui Aukštumalesse jõud-sime, tulime läbi Lätimaa Leedumaale, käisime Palangas, Ku-ra säärel, tegime ringi Kalinin-gradi oblastis. Ole Neemeni ta-gasi tulles käisime ka Kauna-ses, Tartu sõpruslinnas. Suur-linnadest hoidsime siiski roh-kem eemale, huvitusime loodu-sest endast. Nädala kestnud ekskursiooni esimest poolt juha-tas ülikooli vilistlane geograaf Enn Loigu, kes töötab TPI-s, teist poolt seltsi ascesimees ja üliõpilaseringi juhendaja Jaan Ei-lart.

Seegi pilt on tehtud Leedu-maal, pealegi samal päeval, mil raba oma. Need tammepuuskulp-tuurid seisavad Klaipea—Kau-nase maantee lähedal Ablinga külas, meenutamaks kunagisi selle küla elanikke. Sõja kolman-dal päeval hävitasid fašistid kõik külas elanud inimesed: lapsed, naised, mehed, raugad. Mõnede-le on raiutud nimed, mõnede ehualade esindajaid on niigi või-malik ära tunda. Skulptuurid on teinud leedu rahvakunstimeist-rid, paika pani need arhitekt. Mitmeti omapärased skulptuurid koos huvitava kujundusega jää-vad meelde, samuti nagu lee-dulaste põhiline käsitööliik ise. Paljud sildid ja viidad on sa-muti tehtud rahvuslikus stiilis. Ja nagu kõik Leedumaal käinud, imetlesime meigi nende arhitek-tuuri, oskust ehitatud loodusega siduda.

VARJE SOOTAKI
tekst ja fotod

Kahekümnes õppepraktikasuvi...

(Algus 3. lk.)

Mõnedki on juba keskkoolis huvitunud taimedest, tegelnud kodu-uurimise või orienteerumisega ja omandanud muid geograafilise vajalikke oskusi. Koolijärgi erksa huvi- ja omandatud teadmised jäävad kindlalt meelde (veelkordne kinnitus sellele, kui oluline on varakult arendada erialahuviseid). Seevastu kipuvad teadmised eelmisest praktikast ja loetud kursusest kiiresti lenduma. Küllap on käima läinud kõrgkoolisessioonidel väljakujunev kiirõppimise ja -unustamise mehhanism, õppejõu põlisvaenlane, kellega on üha raskem võidelda kui ainet arv suureneb ning praktikaaeg lüheneb. Lõpu lähenedes muutub aeg üha

kallimaks. Ohkad kergendatult, kui ei pea päevast tundigi kinkima sel aastal nii pealetükkivale vihmataadile. Siiski koguneb viimasele päevale töid, mida oleks võinud varemgi lõpetada. Tuleb ära anda taimekogu, ühistööna kokku panna koondaruanne. Kuigi igaühelt tuleb vaid tüki kaarti, natuke teksti, nimesid, numbreid, ikkagi võtab see aega õhtuni ja kipub venima ööni. Et andmete laekumine välimärkimikest ja graafikuist laubuks seekord kiiremini, on ametisse pandud dispetšer. Tihti on olnud nii, et kõige palavamal ajal, lõpu eel peab mõni tingimata varem lahkuma, jättes oma osa teiste teha. Küll on hea, et tänavu ei langenud

praktika lõpupäevale õhtki pulma-ega matusepäeva, laulu- ega sportipidu...

Noh, nüüd on kõik valmis! Keegi ei jätnud vastamist sügiseks. Keegi ei saanud viga ega tõbe. Riistad on koos. Koostatud kaardile ei jäänud valgeid laike. Aruandega võib rahule jääda. Juhendaja pakib sisse paberid ja taimed, raamatud ja varustuse, võtab oma elamise seitse asja selga ja hakkab reipalt astuma bussipeatuse poole. Üks «praks» on jällegi läbi. Varsti algab järgmine, uues kohas, uute osalistega. Selline on õppejõu sävi.

Professor VIKTOR MASING

SUVEKROONIKA * SUVEKROONIKA

Segumasinat nimetatakse maleva sümboliks. Ilma selleta polevat malevat ja malevata... Stopp! Vastupidi kahjuks veel ei ole. Oppeaasta esimese lehe tegemise ajal oli aga segumasin paljudele tänapäevade lugejatele elu keskpunkt, nii ka Antsla rühmas, kus see üles võetud sai. Võib-olla olid just siis need kõige kibedamad päevad — ega poolik töö vist küll tegijat kiida. Ja lepingupartnerid pole kena alt vedada. Eks või noormehed neidki musklirammu kasvamise eest tänada, tüdrukud aga kiruda, sest kleidikäised on kitsaks jäänud. Kuid käsi südamele tuleb tunnistada, et oli siin ja seal siidkasi, kes teiste musklitel liugu lasid. Nagu ühes korralikus muinasjutuski on head ja halvad, virgad ja laisad, targad ja lollid olemas. Muinasjutuhalb nälgse kõik elust võetud, aga kust hea? Oli kuidas oli, nüüd oleme jälle kõik koos ja üle kahe ja poole tuhande malevlasemeie hulgas, kes tänavu rohkem kui viie miljoni rubla eest ehitanud. Segumasin on aga tänasest minevik. Ning ühtlasi ka tulevik, ja seda enam jutud tema ümber keerlevad.

458 üliõpilast 24 rühmas ja kahes vahetuses. Pildile jäädvustatu on üks neist. Nende arvude taga seisab ka malev, täpsemalt suvemalev, mis nüüd päriselt suurde malevasse kuulub.

Tööd tehti mööblikominaadis, õlletehases, konservitehases, põlütööstuslike tehases «Võit» ja Teedla sovhoosis ning nagu haldusprorektor Olo Saag ütles, võis suvemalevlasil peaaegu igal ülikooli objektil näha. Ametis oldi ka klassikalise muinasteaduse muuseumi kordategemisel.

Täna on suvemalev '77 oma tegemised lõpetanud, parimadki selgunud. Sotsialistliku võistluse võitis ehitustrusti II vahetuse II rühm (komandör Andres-Aare Tooming). Teiseks tuli Teedla I vahetus (komandör Jüri Lillemägi) ja kolmandaks mööblivabriku I vahetus (komandör Ervin Luur). Selle aasta suvemalevat juhtisid komandörina III kursuse rakendusmatemaatikakadeng Vambola Kase ja komissarina komsomollikomitee asesekretär Aili Pikat.

«Malevlasid olid hakkajad, eriline tänu kuulub neile, kes töö kõrvalt ka omanäoliste ettevõtmistega välja tulid, kes ise endale suve ehtsaks suveks tegid,» arvas Vambola Kase.

RAIVO KULLI foto

Uusi trükiseid

Füsioloogia ja biofüüsika. Metoodilisi materjale füsioloogia ja biofüüsika õppimiseks. Koostanud E. Vasar ja E. Hansson. Tartu 1977, 52 lk., 1500 eks., 10 kop.

Naturschutz, Umweltschutz und Landschaftspflege für Geographie- und Biologiestudenten von A. Pommer. Tartu 1977, 70 lk., 300 eks., 14 kop.

S. Russak. Periodontiidid diagnostika ja ravi meetodid. Tartu 1977, 44 lk., 1000 eks., 7 kop.

Texte für Pharmazeuten II (Deutsch-Estnische Wörterverzeichnis). Tartu 1977, 60 lk., 500 eks., 11 kop.

Texts for Athletes. Compiled by J. Soontak. Teine trükk. Tartu 1977, 44 lk., 500 eks., 8 kop.

H. Tihane. Onkuroloogia. (Urogenitaalsüsteemi tuumorite etiopatogenees, diagnostika ja ravi). Tartu 1977, 98 lk., 1000 eks., 19 kop.

Tõõseadusandlus. Valimik normatiiv-

akte I. Tartu 1977, 112 lk., 600 eks., 22 kop.

Tõõseadusandlus. Valimik normatiiv-

akte II. Tartu 1977, 98 lk., 600 eks., 19 kop.

Tõõseadusandlus. Valimik normatiiv-

akte III. Tartu 1977, 140 lk., 600 eks., 27 kop.

Postulaadid

TAGASIHOIDLIKUKS VESTLUSEKS ESIMISE KURSUSE ÜLIÕPILASTEGA, ERITI FILOLOOGIDEGA.

1. Te kõik olete väga andekad ja te kõik olete isiksused — muidu poleks te ju ülikooli sisse saanud. Ometi peab teile vormimüts pähe mahtuma.

2. Valitud eriala on nagu kombekas tütarlaps: esimesel tutvumisel musu ei anna.

3. Teaduse omandamisel ei saa paraku kasutada masinlüpsi. See töö tuleb endal ära teha, ainult enne tuleb hoolega vaadata, et ei hakataks härjavarssi sõõrutama.

(Läheb edasi)

Tsiviilkaitseõppus ülikooli juhtkonnale

19. ja 20. mail viis rektor prof. A. Koop ülikooli juhtkonnale läbi tsiviilkaitse staabiõppuse. Õppuse käigus said ülikooli ja teaduskondade tsiviilkaitse staapide liikmed ning linnavälise tsooni objektide juhid hulgaliselt kogemusi ülikooli evakuatsiooni juhtimise, isikkoosseisu kaitse organiseerimise, ülikooli ja linnavälise tsooni objektide juhtide praktilise koostöö alal. Oma ettekannetes näitasid prorektorid U. Palm ja V. Haamer, õppeosakonna juhataja M. Salundi, füüsika-keemiateaduskonna dekaan V. Past ja majandusteaduskonna tsiviilkaitse staabi ülema asetäitja

J. Sepp põhjalikku ülikooli (teaduskonna) evakuatsiooniplaani tundmist. Rektori käskkirjaga avaldati neile tänu.

Teaduskondade staabid täitsid neile pandud ülesanded. Nende lahendusi hinnati järgmiselt: füüsika-keemiat. — väga hea; ajaloot., filoloogiat., matemaatikat. — hea; arstid., bioloogia-geograafiat., kehakultuuri., majandust., õigust. — rahuldav. Õppuse hea organiseerimise ja informatsiooni operatiivse töötlemise eest avaldati tänu R. Rebasele, L. Kupermanile ja V. Baronile.

PILDIL:

Füüsika-keemiateaduskonna dekaan V. Past kannab rektorile ette oma lahenduse teaduskonna evakueerimise kohta.

EDUARD SAKI foto

Komsomoliarvestus jälle korda

Pärast suvepuhkust algab taas komsomolielu töörohke argipäev. Hea peremees teeb ree korda juba sügisel, nii meiegi.

Lugupeetud I kursuse üliõpilane, kommunistlik noor!

Sinu esimeseks komsomoliüleandeks on end TRÜ komsomolikomitees (peahoone vasak tiib, II korrus, ruum 208, arvestussektor) komsomoliarvele võtta. Arvestussektor on avatud igal tööpäeval kella 9—18, ka laupäeval, 3. septembril. Viimane tähtaeg on esmaspäev, 5. september.

Komsomolikomiteesse tulgu ka need I kursuse kommunistlikud

noored, kellel ÜLKNO liikme arvestuskaarti mingil põhjusel endas ei ole või kes on end eelmisest algorganisatsioonist jätnud arvelt maha võtmata.

Samuti peavad arvestussektorisse tulema need, kes astusid ülikooli 0-kursusel.

MALLE OMANN,

TRÜ komsomolikomitee arvestussektori juhataja

*

ELKNO TRÜ komitee koosolek toimub teisipäeval, 6. septembril kell 18 komsomolikomitees.

AJAKIRJANDUSKONKURSS

ELKNO TRÜ komitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuskulutasid 4. märtsil k. a. välja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud ajakirjanduskonkursi informatsiooniliste kirjutiste (sõnum, intervjuu, reportaaž) ja publitsistlikus laadis kaastööde (portree, kirjanduslik reportaaž, esseistlik artikkel, retsensioon jne.) alal, milles kajastuvad tänapäeva ülikooli ja noorte elu ning probleemid, revolutsioonilised traditsioonid, teadusala saavutused, õppetöö ning ühiskondlik tegevus jne. Konkursist võivad osa võtta üksikkirjutised ja ka järgnevad sarikirjutised.

Hindamisele tulevad kõik üliõpilasautorite kaastööd, mis ilmuvad pärast teadaande esmast avaldamist KUNI 30. OKTOOBRI 1977. Konkursi tulemused tehakse teatavaks Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäevale pühendatud ajalehenumbris.

Töid hindab žürii, mille koosseisu kuuluvad ELKNO TRÜ komitee, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse ja ajakirjanduse õppejõudude esindajad.

Parimatele töödele on ette nähtud preemiad järgmiselt: INFORMATSIOONILISED KIRJUTISED — 5 preemiat à 15 rubla; PUBLITSISTIKA: üks I preemia — 50 rubla; 2 II preemiat à 30 rubla; 2 III preemiat à 20 rubla. Žürii võib preemiaid ka jätta välja andmata või neid ümber jaotada.

ELKNO TRÜ komitee, ajalehe «TRÜ» toimetus

Vabandame,

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

et 24. juuni lehte (nr. 20) 3. lk-le olid sattunud järgmised vead: Lafargue pro Lafargue, Jaurès pro Jaurès (part. Jaurès'i) ja lugeda 2. juuli (nr. 21) lehes õigusteaduskonna mittestatsionaarselt lõpetanuteks Viljam Niirman, Jaak Sammul ning Sirja Tooming, mitte Viljam Niirman, Jaak Sammal ja Sirje Tooming.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19, III. Oksiknumbrid 2 kop. Tell. nr. 4225. MB-05389.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälkandja

Nr. 23

Reedel, 9. septembril 1977

XXIX aastakäik

TÄHE TÄNAV 4

- 8980 m² kasulikku pinda;
- 823 töökohta laboratooriumides;
- ligi 3 miljoni rubla eest ehitus- ja montaaži-töid;

Jüri LAANE foto

- laboratooriumid, kateedriruumid, söökla, saal, raamatukogu;
- tehnikatalitus soojasõlme, trafojaama, külma-seadmete, õhukonditsioneerijate, kompressorite ja muuga. Riiklik komisjon andis ehitusele hinde «väga hea.»
-

Ainuüksi paljad arvud ja andmed ei anna alati täit pilti. Seepärast pöördusimegi lähemate selgituste saamiseks uue maja ühe peremehe, eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja professor KARL-SAMUEL REBASE poole.

Pikisilmi oodatud õppehoone on nüüd valmis. Mille üle Teie kui füüsik kõige rohkem rõõmu tunnete?

Ometi ükskord saame korralikult praktikume läbi viia, varem oli tihti ühes ruumis ühel ajal koguni mitu praktikumi. Avaneb võimalus ka uusi kaasaegseid erilaboratooriume välja arendada. Ei olnud meil senini ruume nüüdisaegsete seadmete loomisekski. Uued laboratooriumid on varustatud mitmesuguste gaaside ja muude vajalike seadmetega, mis võimaldavad teha laboratoorseid töid vastavalt praeguse teadus- ja tehnikarevolutsiooni tasemel. Peale selle saame hakata erilaboratooriumide tarvis uut metoodikat välja töötama.

Arvatavasti olete ehituse käiku algusest peale jälginud. Kas tellija poolt tehti ka muudatusi? Kas mõned ettepanekud jäid arvestamata? Miks?

Muudatusi tuli muidugi ette. 1965. aastast, s. t. projekteerimise algusest oli mõõda saanud tükk aega, vahepeal aga arenesid teadus ja tehnika üha edasi. Need muudatused tulid küll pigem kasuks kui kahjuks. Siiski tuleb öelda, et kitsavõitu jääb veel teaduslikel laboratooriumidel ja ega auditooriumegi teab kui palju ole. Asi on selles, et vahepeal läks ehitustööde maksumus suuremaks ning seetõttu tuli mõndagi ettenähtut kärpida või hoopis välja jätta. Pessimismiks ei ole aga põhjust, sest füüsikakorpuse teist järku juba projekteeritakse. Sinna tulevad auditooriumid, arvutid, informatsiooniteenistus.

Kas eksperimentaalfüüsika kateeder on kolimise juba ühele poole saanud?

Meie alustame selle nädala lõpus. Teoreetilise füüsika kateeder, kelle ruumid kõige kõrgemal, IV korrusel, on juba lõpetanud. Graafiku järgi on teiseks üldfüüsika kateeder, kes võtab enda alla III korruse ruumid. Meie hakkame paiknema II ja I korrusel. Praegu on I korrusel veel tublisti koristada. Kolimisgraafikust oleme igatahes ette jõudnud ja toime tulla loodame varem kui planeeritud.

Kõik ruumid saavad uue mööbli. Lauad ja pingid on praegu kenad, puhtad. Kas need nüüdseks jäävad, olenegi üliõpilastest. Tahaksime loota ikka heaperemehelikkust suhtumist.

○

Füüsikahoone füüsikuile. Seda küll. Aga et ülikoolis on paljudel kitsas, siis antakse uues majas ruume ka teistele. Ule kolib ettevalmistusosakond, osa ajaloolasi. Üliõpilaste konstrueerimisbüroos saavad aga töötada ka Tartu keskkoolide noored füüsikahuvilised.

VARJE SOOTAK

PÕHISEADUSEST ★

Arenenud sotsialistliku
ühiskonna konstitutsioon

Sotsialistliku riigi konstitutsioon on reaalne, kajastades majanduslikus ja kultuurilises ülesehitustöös juba kättevõidetud saavutusi. Selles osas erineb sotsialistliku riigi konstitutsioon diametraalselt kodanlike riikide põhiseadustest. Viimased sisaldavad arvukalt kõlavaid deklaratsioone (nagu «võim kuulub rahvale, tuleb rahvast» jt.), mis on mõeldud vaid rahva petmiseks ning kodanliku demokraatia valelikuks ülistamiseks.

Võrreldes 1936. aastaga on meie maa oma arengus astunud edasi tohutu sammu. Tol ajal oli sotsialismi aluste rajamine alles lõppemas.

Tööstustoodangu mahu poolest jäi Nõukogude Liit kangele maha enam arenenud kapitalistlikest riikidest. Praegu annab ta viiendiku maailma tööstustoodangust, olles paljude toodete väljalaske poolest esikohal maailmas. Täielikult on muutunud meie ühiskonna sotsiaalne pale. Ühes meie maa industrialiseerimisega on kasvanud töölisklass, moodustades kaks kolmandikku rahva üldarvust. Tänapäeva tööline on vajalike tehniliste teadmiste ja oskustega, poliitiliselt küps inimene, kes aktiivselt võtab osa meie riigi juhtimisest.

Muutunud on ka talurahvas. Tänapäeva kolhoosnikud on enamikus sündinud ja üles kasvanud sotsialismi tingimustes. 1936. aastal astus sotsialism külas oma esimesi samme. Kolhoosid olid tehnikaga halvasti varustatud, valitsesid suured erinevused linna ja maa vahel. Tänapäeval on loodud põllumajanduslik suurtootmine, kujunenud nüüdisaegsed kolhoosikülad, mis elanikele pakutavate mugavuste poolest ei erine linnast.

V. I. Lenin unistas sellest, et anda põllumajandusele 100 000 trak-

torit. Praegu töötab meie põllumajanduses 2 300 000 traktorit, 680 000 teraviljakombaini ja muud masinat. Kolhooside ja sovhooside majanduslik areng, põllumajanduse järkjärguline viimine tänapäeva industriaalalusele, maotöötajate elujärje, kultuuri ja olmetingimuste pidev paranemine viivad linna ja maa vaheliste oluliste erinevuste likvideerimisele.

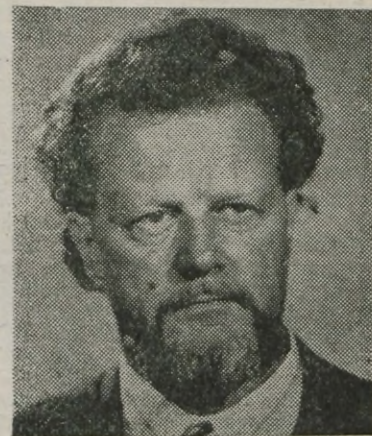
Tunduvalt muutunud on haritlaskonna ilme ja tema osakaal rahvamajanduses. Rohkem kui kolmel neljandikul rahvamajanduses tööta-jaist on kõrgem või keskharidus. Uurimisasutustes töötab ligi 1,3 miljonit teadustöötajat, kes on viinud meie teaduse esikohale maailmas.

Täielikult on likvideeritud ekspluataatorlike klasside jäänused ja sellised kapitalistlikule ühiskonnale omased pahed, nagu tööpuudus, vaesus, sotsiaalne ja rahvuslik rõhumine. Vastastikuse tiheda koostööga ja üksteise abistamisega on likvideeritud veel 1936. aastal säilinud üksikute liiduvabariikide majanduslik ja kultuuriline mahajäämus ning kindlustatud erinevate rahvaste täielik, reaalne võrdõiguslikkus. On tugevnenud meie ühiskonna sotsiaalne homogeensus, arenenud töölisklassi, talurahva ja haritlaskonna liit ning tihed koostöö erinevate rahvaste vahel. On kujunenud uus ajalooline inimühendus — nõukogude rahvas.

«Me oleme rajanud uue ühiskonna, mille sarnast inimkond varem ei tundnud,» märkis L. I. Brežnev NLKP XXV kongressil. «See on kriisideta, pidevalt kasvava majandusega ja arenenud sotsialistlike suhetega tõelise vabaduse ühiskond.»

Arenenud sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisega, kõigi rahvakihtide asumisega töölisklassi ideelis-teoreetilistele positsioonidele muutus proletariaadi diktatuur karbetuks, riik kasvas üle üldrahvalikuks.

Võrreldes 1936. aastaga on Nõukogude Liidu tänapäeva rahvusvaheline seisund täielikult erinev. Tol perioodil olid Nõukogude Liit ja Mongoolia Rahvavabariik nagu kaks üksikut sotsialistlikku saart kapitalistlikus maailmas. Imperialistid soosisid fašistliku Saksamaa ja Itaalia agressiivset tegevust, mis kavandasid sotsialismi likvideerimise ja meie rahva orjastamise plaane. Fašistliku agressiooni purustamisega Suures Isamaasõjas pani Nõukogude Liit aluse sotsialistlikule maailmasüsteemile, mis on juhtivaks jõuks kaasaegsetes rahvusvahelistes suhetes. Oluliselt on nõrgenenud kapitalismi positsioonid. Sotsialismi-leeri toetatud rahvuslik vabadusvõitlus purustas häbiväärse koloniaalsüsteemi. Mõõmatult on kasvanud Nõukogude Liidu rahvusvaheline autoriteet. Tänapäeva oluliste rahvusvaheliste probleemide lahendamise ne on mõeldamatu meie maa osavõtuta. Sotsialistliku maailmasüsteemi (Järg 3. lk.)

Kroonika
Hengo Kings

ÕIGUSTEADUSKONNA dekaan 26. maist. Sündinud 1935. a. 1959. a. lõpetanud kiitusega TRÜ õigusteaduskonna. Töötanud Harju Rajooni aseprokurörina ja Tallinna Linna abiprokurörina. 1963—1965 kaugõppeaspirant kriminaalõiguse alal, 1965—1967 jätkas statsionaarse aspirandina. 1967. a. kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja, 1974. a. dotsent. Kandidaadiväitekirja kaitses 1968. a., samast aastast õigusteaduse kandidaat. NLKP liige.

Kuidas õppis 1976. a. esmakursuslane?

Esimesele kursusele võeti taas vastu enam kui tuhat üliõpilast. Sisseastumiskatsed hõlmasid ja keskkooli lõputunnistus jätkas üliõpilaste isiklikesse tolmikuisse. Nende alusel on ületatud konkursibarjäärid, nende alusel võime enustada äsja vastuvõetute käekäiku kõrgkoolis.

Nii nagu kõigi eksamite sooritamise vajalikkuse üle on po'emiseeritud, on seda tehtud ka sisseastumiskatses osas. Esiaegu ei ole üliõpilaskandidaatide väljaselektamiseks paremat süsteemi pakutud. Kahel viimasel aastal on vastuvõtul rakendatud ka nn. eksperimenti.

Kuidas töötas esmakursuslane möödunud õppeaastal? Toon mõningad statistilised andmed. 1976. aastal võeti vastu 1097 üliõpilast, sealhulgas täitis eksperimentitingimused 293. Sügissemester ja talvine eksamissessioon näitasid, et väga hästi jõuab edasi 13,6% üliõpilastest, hästi 42,7% ning ülejäänud vahelduvalt või raskustega. Talvesessiooni edukus I kursusel oli 88,4% (ülikooli keskmine 90,1%), kevadsessioonil 91,0% (88,4%). Edukuse mõningane kõikumine nooremal kursusel ei ole ootamatu.

Kuidas kujunes talvine 88,4%? Määravaim on nende üliõpilaste osakaal, kes kuuluvad sisseastumistulemuste järgi gruppi «said ka rahuldavaid hindeid». Nende edukus 84,0% vähendab tunduvalt hea pagasiga ülikooli astunute osatähtsust. Eksperimentidega vastuvõetutel oli sügissemestri järel õpi edukus vastavalt 96,4 (10 palli) ja 92,0% (9 palli). Et õpi edukuse protsent ei näita otseselt teadmiste kvaliteeti, siis vaatleme täiendavalt veel mõningaid arve. 26% eksperimentidega sisseastunud õpilaste osakaal, läbikukkumise eksamitel ja väljalangevus suur. Teiselt poolt seostub see üldiste vastuvõetuprobleemidega, sealhulgas konkursiga erialade kaupa. Kus valik väike, seal ka tulemus tagasihoidlikum, hiljem raskused, et vähemalt rahuldavalt edasi jõuda. Kahtlemata ei peitu hilisema töö tulemused ainult vastuvõetud iseloomustavates suurustes, vaid ka kõrgkooli töö neis puudujääkides, mis ei luba veel võtta täielikult arvesse iga üliõpilase grupi, iga üliõpilase individuaalseid näitajaid.

Õppeprotsessi praaki näitavad väljalangevus, ebaedukusest tingitud võlgnevused, distsipliini puudused jm. Neid esmakursuslasi, kes pärast eksamissessiooni ei saanud rahuliku südamega puhata, kellel stipendiumi saamise lootused täielikult kadunud, oli talvel 133 (s. t. enam kui iga kümnes) ja kevadel 85. Võlgnevused tuleb likvideerida hiljemalt esimese kuu jooksul arvates järgneva semestri algusest, vastasel korral on ülikoolist väljalangemine paratamatu. Möödunud õppeaastal oli neid I kursuse üliõpilasi, kellel tuleb otsust alustada (I kursusele ei taastata ega ole võimalik ka üle minna teise õppeasutusse), 75. Seega on umbes kolmandik väljalangevusest seotud just kõrgkooli astumutega. Edasijõudmatuse tõttu eksmatrikuleeriti 38 üliõpilast, vääritud käitumise pärast 8, õppedistsipliini jämeda rikkumise eest 4. Et elukutsevalik ei ole kerge ülesanne, kinnitavad need 22 üliõpilast, kes lahkusid omal soovil, tunnetades suhteliselt kiiresti, et valitu ei osutunud meelepäraseks või oli liiga raske.

Arvestades sisseastumiskatses närvipinget, konkursi ja kõigi üliõpilaskandidaatide siirast soovi saada kõrgkooli ning omandada vastav eriharidus, on kurb pilku heita eespool toodule.

Esimene kursus on 1976. aasta vastuvõetute jaoks saanud minevikuks, kätte on jõudnud järgmine aste oma eksamite ja arvestustega. Kahtlemata ei näita kaks esimest semestrit veel üldisi tendentse, 8–10 järgnevat teevad oma korrektiivid, paratamatult on veel neid, kellel võib stuudium katkeda.

Täna esmakursuslastele jääb soovida head käekäiku, väga tõsist pealehakkamist. Arge laske end ahvatleda üsnagi petlikust esimesest muljest, et ülikoolis õppimine ei olegi raske, et läbi saab ka poole koormusega töötades. Nagu näete, on tegelikkus teistsugune.

MATI SALUNDI,
õppeosakonna juhataja

Suvmalev' 77

töötas komandör Vambola Kase ja komissar Aili Pikati juhtimisel 24-rühmalisena ja kahes vahetuses. Töösuvi algas 4. juulil ja lõppes 26. augustil.

Mida tehti

Ülikooli peahoone ja teisedki õppehooned said suvmalevlaste käe läbi ilusaks. Vana värskendamise kõrval aga ehitati uutki: ehitustrusti rühmad ülikooli raamatukogu ja õmblusvabrikut «Sangar» uut hoonet. Heakorrastati Anne linnaosa. Õlletehases villiti siirupit ja «Värskat». Konservitehases marineeriti kurke ja tehti õunamahla. Mõõblikombinaadis töötasid suvmaleva rühmad nii mõõblitsehhis kui ka kombinaadi, kapitaaltehase osakonnas. Traditsiooniliselt oli üks rühm ülikooli šeflussovhoosis Teedlas. Suvmalevlaste abi kasutati ka ülikooli arvutuskeskuses, raamatupidamis- ja kaardiosakonnas, garaažis, botaanikaaias, vastuvõtukomisjonis jm.

Vaba aeg

Terve malev käis laevasõidul mööda Emajõe ja kogunes 17. augustil Lemmatsisse fašismiohvrite mälestusmärgi juurde avaldamaks oma hukkamõistu neutronpomme valmistajaile. 20. ja 21. augustil kogunesid II vahetuse rühmad Pikasilda, aga I vahetusele mängis ilm vingerpussi: kokkutulek jäi hoopis ära. Isetegevuskursusi ja plakativõistluse eesmärgiks oli leida uusi talente. Rohkearvulisest osavõtjaskonnast said paljud igatahes julgustust edaspidiseks. Plakativõistlusele esitati täpselt 100 tööd kümnel soovitatud teemal: «60 aastat Suure Sotsialistliku Oktoobri revolutsiooni võidust meie maal», «Hea töö on nagu ilus laul», «Õppida, õppida, õppida!», «Tudeng — tulevane noor spetsialist», «Noor olla on kevadet südames kanda», «TRÜ läbi aegade», «TRÜ suvmalev», «Kui kogu maailma rahvad...» «Sõjale — eil!» ja «Lähenevale

noorsoofestivalile mõeldes». Parimaks tunnustati Riina Pulga «Alma mater», mida koos teiste parematega võib praegu näha komsomolitees. Isetegevuskursusel toodi rahva ette 11 erinevat kava.

Tublimad

Pingelisest sotsialistlikust võistlusest tulid auga välja ehitustrusti II rühm, mõõblikombinaadi ja Teedla I vahetuse rühm, õlletehase II vahetuse rühm ja TRÜ II vahetuse III rühm. Tubli töö eest väärivad kiitust Edith Säästla Teedla I vahetuse rühmast (kes pealekauba ka ilusaid plakateid joonistas), Ene Loka ehitustrusti III rühmast, Tiina Kuul mõõblikombinaadi I vahetuse rühmast. Ja veel paljudele teistele aitäh! Eriti aga ehitustrusti nelja rühma neile liikmeile, kes töötasid kaks vahetust järjest.

Tublimad malevlased sõitsid 2. septembril Musta mere äärde. Kahenädalase ekskursiooni marsruut viib läbi Riia, Vilniuse, Kiievi, Simferopoli, Jalta ja Kišinjovi. Parimaid on ootamas Krimmi, Sotši ja Vösu puhkekodude tuusikud. 9.—28. septembrini on Bulgaaria RV-s preemiareisil suvmaleva komissar Aili Pikat, mõõblikombinaadi rühma komandör Ervin Luur ja õlletehase rühma komandör Ülar Loolaid.

Mis veel tulemas on

Kunagi oktoobris-novembris, kui lõplikud kokkuvõtted töösuvest tehtud ja kõik diaposiitivid valmis, peetakse suvmaleva ball.

Agat terve septembrikuu on suvmalevlased, nüüd juba II kursuse üliõpilased (ainult arstiteaduskonnast III kursusel), ja kõik nende kursusekaaslased, kellel suvel muud tegemised olid, tööl. Umbes 500 üliõpilast läks appi Valga, Põlva, Jõgeva ja Tartu rajooni põllumeestele. Linna jäänud töötavad konservi- ja õlletehases, raamatukogu ja füüsikahoone juures. Osa majandusteaduskonna raamatupidamise eriala üliõpilasi rakendati TRÜ raamatupidamisosakonnas, biolooge botaanikaaias.

TEA SILD

Valner Krinal

Komsomolitöötajate esimesed suvmängud

2.—4. septembrini toimusid Rapla rajoonis Inglites vabariigi komsomolitöötajate I suvmängud. ELKNÜ Tartu Linnakomitee võistkonda kuulus ka TRÜ 5-liikmeline esindus (Mercedes Pent, Aili Pikat, Inna Kõiv, Mart Kull ja Kalle Liiv).

Tubli esimese meie komsomolitee sekretäri asetäitja M. Pent, kes tuli suvmängude võitjaks kausgushüppes ja kuulitõukes, jagas 3.—4. kohta 100 m jooksus ning oli neljas 500 m jooksus. Tartu linna komsomolitee II sekretär Sirje Nõps võitis 100 ja 500 m jook-

Kroonika

MAJANDUSTEADUSKONNA dekaan 1. septembrist. Sündinud 1929. a. 1954. a. lõpetanud kiitusega TRÜ õigusteaduskonna. Samast aastast kuni 1957 poliitökonoomia aspirant. Juhatanud «Edasi» propagandaosakonda, olnud toimetaja asetäitja, samal ajal ka ülikoolis loenguid pidanud. 1963. a. raamatupidamise kateedri vanemõpetaja, 1968. a. rahvamajandusharude ökonoomika kateedri dotsent. 1974. a. juhatab sama kateedrit.

Kandidaadiväitekirja kaitses 1964. a. Majandusteaduse kandidaat. 1968—1974 majandusteaduskonna dekaan. NLKP liige.

Rektori käskkiri

Rektor avaldab tänu geoloogiakateedri juhatajale ARVO RÕOMUSOKSALE 25 aastat kestnud tulemusrikka teaduslik-pedagoogilise töö eest meie ülikoolis ja dotsent LEO TIIGILE kauaaegse eeskujuliku töö eest ning soovib talle sisurikast pensioniiga, tarmukust ning tugevat kervist

su. Spordiviktoriinis oli Tartu võistkond neljas. Suvmängude üldvõitjaks tuli Kohtla-Järve linnakomitee, järgnesid Jõgeva, Pärnu linna ja Tartu linna komsomolitöotajad.

Meelelahutust pakkusid «S. Nõmmik ja L. Laats, ansambel «Kukerpillid» ning diskorid. Emotsionaalse demonstratsiooniprogrammi esitasid ELKNÜ Keskkomitee spetsialiseeritud operatiivrühma liikmed.

Heameel oli taas kohata TRÜ kasvandikke: D. Visnapuu (ELKNÜ KK sekretär), H. Soova (ELKNÜ

KK üliõpilaseosakonna juhataja), V. Talu (Jõgeva Rajoonikomitee I sekretär), V. Riismaa (Tartu Rajoonikomitee I sekretär), P. Krass (Rakvere Rajoonikomitee I sekretär), J. Saarniit (Pärnu Linnakomitee I sekretär), R. Villig (Tartu Rajoonikomitee sekretär), A. Raa (Tartu Linnakomitee sekretär) jt.

Tore nädalavahetus Inglites andis energiat, palju uusi tutvavaid ning häid mõtteid edaspidiseks.

KALLE LIIV,
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

„Kehakultuur ja sport ülikoolis 1802—1977“

on näituse pealkiri, mis õppehoone nr. 3 (V. Kingissepa t. 19) II korruse saalis avatud on.

Rikkalik pildimaterjal annab ülevaate Tartu üliõpilaskonna spordiharrastustest 175 aasta vältel ning kehakultuuriteaduskonna õppe- ja teadustegevusest. Fotomaterjalile ja lühikestele vaheteks tudele toovad vaheldust auhinnad, mälestusesemed, vimplid, märgid jms.

Näitust saab külastada esmaspäevast reedeni kell 15—18.

Jüri LAANE foto

Parim luuregrupp

Füüsika-keemiateaduskonna luuregrupp koosseisus M. Anso, I. Kurvits, J. Maasepp, J. Hämmalov, E. Jürma, P. Riitslaid, V. Sor, M. Roos, V. Pihl, E. Parv, P. Hiob, H. Harju, M. Steinberg, A. Prukas ja O. Lillmaa saavutas vabariigi luureallüksuste võistlustel 1976. ja 1977. a. esikoha.

Eduard SAKI foto

Postulaadid

(Hakatus eelmises lehes)

4. Mõnikord on hea ka mõelda. Arge kartke, pealuu on siiski niivõrd massiivne, et liikuva mõtte seda seestpoolt niipea läbi ei kuluta.

5. Õppejõudude hulgas on küllalt levinud nõrgalt põhjendatud, kuid seda raskemini kummutatav arusaamine, et haridus ei seisnevat

mitte ainult teadmistes, vaid ka oskuses teretada, süüa ja juua, habet ajada, särki vahetada, kaela ja hambaid pesta, kord kuus pükse viikida jms. Olge ettevaatlikud niisuguseid õppejõude kohates!

6. Ohiselasus käitu nagu kodus. Kui sa kodus oled harjunud mõõlit lõhkuma, seinu määrima ja mürtu tegema, tee seda häirimatult ka siin. Harjumuse jõud on suur ja pole mõtet sellega võideldes energiat raisata. Sel kombel elades saad rutem oma päriskodusse tagasi.

7. Elu on täis paradokse: nõudlikku õppejõudu kirutakse, tal on mitu ülivaimukat hüüdime, aga lõpuaktusel saab ta millegipärast kõige rohkem lilli.

8. Ladina keel olevat surnud keel. Aga ajalugu tegeleb ju peaaegu et ainult surnud meeste ja surnud asjadega ja ometigi olevat ta üpris huvilav teadus.

9. Igav loeng on siiski väärt, et seal istuda. Esiteks: ta õpetab vastupidavust ja eneseületamist. Teiseks: ta õpetab hindama huultavaid loenguid. Kolmandaks: ega ta nii igav ei olnudki, kui talle tagantjärele mõeldi.

10. Kui sul jääb üle niisugust aega, millega sa ei oska midagi peale hakata, on asi väga halb.

11. Rumalus oleks arvata, et mingi keele võib selgeks õppida ettenähtud keeletundides. Veel rumalam oleks süü ajada keeleõpetaja kaela: mind ei õpetatud!

12. Inimlik rumalus ja juuste pikus ei ole tõepoolest mitte võrdelised suurused. See on ammu tõestatud. Kuid sellest hoolimata olevat mõnda vaimuhiiglast juuksuri juures nähtud.

13. Ära imesta: tõelisi geeniusi on õppejõudude hulgas palju vähem kui teie seas. Suurem osa on keskpärased. Ja ometi peavad nemadki oma ametis toime tulema. Nemad enamasti tegelevadki sinuga, et sinu geenius keskparasusest kõrgemale upitada.

14. Kui sa esimesel kursusel oled väga tark ja viimasel tunded ennast rumalana, siis on sinu areng läinud õiges suunas.

15. Ülikooli peahoone vajub. Arge uskuge kuulujuttu, et selle ohiliku nähtuse peatamiseks hakatakse peahoones pidama vähem ja kergemaid loenguid.

JUHAN PEEGEL

Algus

Võtame kaheksa päeva tagasi. Mõned tunnid ka. On kuu esimene päev, peahoones vana ajanäitaja seierid jõudmas üheteistkümnendi. Mõtlemine ennast selle pildi sisse. Just niisugune nägi välja ülikooli pühamu — aula. See on täis erutusest õhetavaid esmakursulasi. Rõdukohad hõivatakse niisama rutu. Veel mõned minutid ja presiidiumi ning saali täitnute silmsidele hakkab lisanduma kõne.

Rektor professor Arnold Koop toonitab alguse erisugust pidulikust: läheneb kodumaa 60. sünnipäev, lähenevad ülikooli 175. taasavamise aasta sõlmsündmused.

Aktus on avatud. Enamik kuulab esmakordselt NSV Liidu hünni uues redaktsioonis. Enamik näeb ka ülikooli lippu esimest korda.

Päevakohane kõne on seekord NLKP ajaloo kateedri juhatajalt professor Johannes Kalitsalt. Ülikool ja teadusliku mõtte keskus. Lahutamatud sõnad, mida kinnitavad niisugused nimed nagu D. Ulanov, A. Veimer, A. Uibo, H. Haberman jt.

Ülikool ja nüüdsete päevade üliõpilased. Nende õigused ja kohustused on kirjas meie uues põhiseaduse projektis. Seda ainult teada on vähe. Esialgne vaimustus kõrgkoolist vaibub peagi, selle asendavad kõhklused, ka rahulolematust. Nõnda määratles professor J. Kalits noore spetsialisti kujunemisteed. Eesmärgini jõudmiseks on ainult üks vahend — töö, õppimine ise.

Dotsent Hillar Palamets, NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja, osutab presiidiumile ja lipukandjatele ning lausub: «175 aasta eest oli ülikooli pere just niisama suur: 9 professorit ja 19 üliõpilast.» Praegu on Tööpunalipu ordeniga autasustatud Tartu Riiklikus Ülikoolis ligi 6600 üliõpilast ja ligi 700 õppejõudu.

Aula ajalugu, mida ta tutvavaks teeb, on ka *alma mater*i ajalugu.

Ülikooli kasvandik, EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Johannes Lott tänab üliõpilasi senise kaasalöömise eest linna ehitistel. Kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut soovib aktiivsust, edu ja õnne. Samad soovid on ELKNO TRÜ komitee sekretärit Kalle Liivilt.

Enne kui meeshääled rõdult «Gaudeamusel» kõlada lasevad, an-

nab rektor parimaist parimaile siseseaanuile kätte üliõpilaspiletid.

Pärast avaaktust ajasime esimese-koolipäeva-juttu MERIKE KRUUSIGA, kellest 1. septembril sai ajalooüliõpilane. Merike lõpetas kuldmedaliga Pärnu 1. Keskkooli ja võis ülikooli astumisel kasutada medalistide privileegi sooritada vaid üks eksam. Pidulikult aktusel andis rektor Merikesse kätte üliõpilaspileti.

Missugune tunne valdab Sind täna?

«Uhke. Vana ülikool, millest nii palju kuulnud, on minugi kooliks saanud.»

Miks tulid õppima just seda eriala erinevalt vanematest õdedest, kes mõlemad valisid eesti filoloogiat?

«Ajalugu huvitab. Et humanitaarala, seda tänu kodusele õh-

konnale, et just ajalugu, seda tänu emale: ta on ajalooõpetaja. Ja keeli ma ei armasta.»

Dotsent HILLAR PALAMETSAL tähistas 1. september kahekümne seitsmenda õpetaja-aasta algust, ülikoolis läheb aga 16.

Aastad ei olevat vennad. Kas üliõpilane aastast 1977 erineb üliõpilasest anno 1961?

«Ta on pikemaks kasvanud ja käib paremini riides. Aga lontusid oli siis ja on praegugi.»

Mida sooviksite üliõpilastele algavaks õppeaastaks?

«Et nad peaaegu 60-tunnise nädalakoormusega kuidagi toime tuleksid.»

Soovime NSV Liidu ajaloo kateedri juhatajale dots. H. Palametsale ja ajaloo eriala I kursuse üliõpilasele M. Kruusile viljakat koostööd!

VARJE SOOTAK
ESTER SANK

Eduard SAKI foto

TBG uus semester

Pärast suvist pausi alustas jälle tegevust teoreetilise bioloogia grupp. Teisel septembril peetud avakoosolek tähistab ühtlasi uue perioodi algust grupi arengus. Kui senist tegevust võiks tinglikult nimetada TBG lapseaaks, siis nüüd on jõutud noorukiikka. Senise üldise ja võimalikult kõikehaarava, seega samavõrra pealiskaudse eneseseahmimise asemele peaks tulema üksikute TB valdkondade põhjalikum ja sügavam uurimine. Esialgu on plaanis kolm laiemat teemat: kõige ulatuslikum ja ühtlasi peamine — teoreetiline ökoloogia, veidi hiljem ka populatsioonigeneetika ja matemaatiline statistika kui bioloogia teooria. Ökoloogiast on üldise sissejuhatuseks plaanis ära kuulata bioloogiadoktor T. Frey vastavateemaliste loengute seeria. Sellele alusele oleks siis võimalik luua eriseminaridega juba põhjalik ja sügavuti süvenevate teadmiste süsteem. Ökoloogiaga tutvumise krooniks sel semestril peaks saama talvisel vaheajal Viitnal peetav üleliiduline TB talvekool. Kõnesolev talvekool on juba kolmas Mokska RÜ TB rühma eestvedamisel alustatud talvekoolide reast. Et ta on planeeritud Eestisse, siis on tema peamine organisator meie TBG.

Loomulikult jätkub ka juba läbiproovitud töövorm — ettekanded TB-ga seostuvatelt aladelt, samuti teaduse meetodikat ja teaduslikku mõtteviisi puudutavad loengud antud ala spetsialistidelt. Loengule järgnevad tavaliselt arutelud, mis võimaldavad kuuldot kinnistada ning täiendada. Nende arutelude elavdamiseks ja taseme tõstmiseks tuleks aga varem tutvuda antud ettekannet puudutavate materjalidega. Selleks püüame teatada lektori ja loengu teema varem kui seni. Samuti tulevad rääkimisele-kuulamisele grupi liikmete ettekanded nendest probleemidest, millega igaüks ise tõsisemalt tegeleb.

Juba möödunud aastal oli kavas TBG liitmine ELUS-i üldbioloogia sektsiooniga, mis siiski kahjuks edasi lükkus. Võib loota, et sellel semestril see teostub, s.t. on plaanis luua ELUS-i juurde TB-ga tegelev sektsioon, mille tuumiku moodustaksid praeguse TBG liikmed.

Et aga TBG keskmine vanus kipub kasvama, on vaja ka noorte, vastset ülikooli tulnud asjahuviliste juurdetulekut. Ei maksa lasta end grupi nimest eksitada — tegemist pole sugugi üksnes bioloogile huvipakkuva tööga, grupi liikmete seas on peale bioloogide ka mitmete teiste teadusalade esindajaid. Kui aga keegi tunneb, et tema ettevalmistus võib-olla ei luba kohe täie tõsidusega grupi töösse lülituda, siis selle vastu on ka rohtu. Käesolevast aastast hakkab TBG juures tööle nn. tõise bioloogia grupp, mille peamine ülesanne on kokkuvõtlikult tutvustada TBG senist läbikäidud teed ning aidata saada ülevaadet nendest probleemidest, mis on TBG-s juba läbi arutatud. Nii et TBG kaudu peaks iga asjahuviline suutma küllalt kiiresti grupi peamisse tegevusse sisse elada. Kuulutused koosolekute kohta pannakse välja peahoone ning Leningradi mnt. 25 ühiselamu teadetetahvleile ja bo-taanikaia uksele. Jälgige reklaami, oodatud on kõik huvilised.

TONU OJA

India keeli õppima

Asja lõppenud Nõukogude—India sõpruskuu ja peatselt algavad India kultuuripäevad Nõukogude Liidus annavad tunnistust kahe riigi rahvaste järjest süvenevast sõprusest. TRÜ orientalistikakabineti õppekavas on India keelte alati kuulunud aukoht. Käesoleval aastal saavad kõik huvilised alustada vie India keele õpinguid.

Juba 1956. aastal alustas kabineti juhataja PENT NURMEKUND hindi keele kursuse juhendamist. India riigikeelest ja suurimast eluskeelest (üle 100 miljoni kõneleja) huvitatud on teretulnud ka tänavu.

LINNART MALLI käe all saab tutvust teha koguni nelja India keelela.

Sanskrit ja paali on iidset kirjanduskeeled ja mõlema ülikirka vaimuvara vahendamine eestikeelsele lugejale on alles algamas (vt. «Dhammapada» — «Loomingu» Raamatukogu» nr. 24, 1977). Keelte suhteline keerukus ei ole ületamatu. Tõestamiseks nende õpitavust hea tahtmise ja püsivuse korral, viitame kas või tänavuse ülikoolilõpetanu Maret Kargi mitmele juba trükistki ilmunud tõlkele.

Esmakordselt õpetatakse tänavu tamiili keelt, mida kõneleb 40 miljonit inimest ja mis evib India eluskeelte seas suurimaid ning väärtuslikemaid kirjandustraditsioone — viimaste algus kuulub meie ajaarvamise eelseisse sajandeisse. Draviidi keelena peaks ta huvi pakuma lingvistikahuvilistele: paljud uurijad pooldavad draviidi ja soome-ugri keelte suguluse teooriat. Just mõne päeva eest jõudis ühelt neist, Oxfordi ülikooli professorilt T. Burrowilt kingitusena orientalistikakabinetti tema osavõtul koostatud «Draviidi keelte etümoloogiline sõnastik».

Kuigi tiibeti keele kõnelejad elavad peamiselt väljaspool Indiat, on tiibeti kultuurielu keskus viimastel aastakümnetel kandunud just sinna. Tiibetikeelse kirjanduse vanus, mahl, sügav vaimsus ning asjaolu, et paljud Vana-India kirjandusteosed on säilinud üksnes tiibeti keeles, lubavad viimast kõnelejate vähesusest hoolimata (umbes 5 miljonit inimest) pidada üheks maailma suurimaks kirjanduskeeleks. 5—6 aasta jooksul on tiibeti keele õppimine ning uurimine laienenud otse plahvatuslikult ja kabineti on teaduslikke sidemeid juba mitme uue tibetoloogakeskusega, nende seas ka India Tiibeti Arhiivraamatukogu.

Kõiki India ja ka teiste Ida keelte huvilisi palutakse tulla teispäeviti, kolmapäeviti ja neljapäeviti kell 12—14 keemiahoone teisele korrusse tuppa 224 oma nime kirja panema ning õppetöö aega kokku leppima.

PRIIT RAUDNA

Arenenud sotsialistliku ühiskonna konstitutsioon

(Algus 1. lk.)

kujunemise tulemusena on poliitiliste jõudude vahetõrge rahvusvahelisel areenil muutunud täielikult sotsialismi ja rahujõudude kasuks. Selle tegevuse tulemusena on kujunenud reaalne võimalus vältida uut maailmasõda.

Kõik need muudatused meie maa siseelus ja tema rahvusvahelises positsioonis tegidki vajalikuks uue konstitutsiooni vastuvõtmise, et konstitutsioon vastaks tegelikule olukorrale, oleks reaalne. Võrreldes praeguse põhiseadusega sisaldab projekt rea uusi peatükke (sotsiaalne areng ja kultuur, välispoliitika, NSV Liidu kodakondsus jt.), uusi sätteid majandussüsteemi osas, tunduvalt on laiendatud kodanike põhiõigusi ja vabadusi, aga ka kohustusi, on tehtud rida muudatusi riigigorganite struktuuris ja ülesannetes.

4. oktoobril k. a. algava NSV Liidu Olemnõukogu erakorralise istungjärgu päevakorras on uue konstitutsiooni vastuvõtmine. Pole kahtlust, et uus konstitutsioon kujuneb kindlaks õiguslikuks aluseks meie maa edasises arengus kommunismile.

Professor ABNER UUSTAL

Et ei oldaks ühekiilgne

1. september sai paljudele meist üsna uue elujärgu alguseks. Eriti neile, kes kuue helevahele samba vahelt esmakordselt sisse astusid. Ja ka neile, kellele tänavune esimene koolipäev oli viimaseks esimeseks koolipäevaks, vähemalt (üli)õpilaseks. See on selgumise ja selgimise aasta, mille lõppedes oleme teistsugused kui täna ja midagi hoopis erinevat sellest, kes viis aastat tagasi siia sammaste taha astus. See on vist ka loomulik. Nenne mõjutuste hulk ja mitmekülgsus, mis me ülikoolist saame, on väga suur. Suhtlemine inimestega, vaimsete väärtustega, kõik see, mis me omandame ja seegi, mis meist mõõda voolab, ja lõpuks see, milles me ise osaleme — kõik kujun-

dab meid. On vaja leida ainult enese jaoks optimaalseim võimalus ülikoolielust osasaamiseks.

Pärrata oma eluruumi auditooriumi, tuubikumi ja ühiselamutoaga on lausa kuritegu enese ja teiste vastu. Sa ise ja sind ümbritsevad inimesed peavad osa saama kõigist sinu headest omadustest. Ka laulmisest. Rakenda seda, kui ta sul olemas on! Võimalusi selleks on palju, üliõpilaskoorid nende seas.

Ülikooli naiskoorile on tänavune lauluaasta 33. Ükski neist sadadest tüdrukust, kes selles kooris on laulnud, ei nõustu mõtteavaldusega, et see pole jätnud mingit erilist mälestust. Igas aastas on mõndagi meenutamismäärset, igas kontserdis ja laulupeos vaimustusejüdi-

naid, igalt kontsertreisilt häid sõpru, igalt tavaliselt proovilt muusikat ja meeoleolu, mis pole argipäine.

Kui sul on viisipidamist ja sa tuled igal teisipäeval ja neljapäeval kell 18.05 peahoone aud. 207 naiskoori proovile, siis saad osa nii mõnestki toredast sündmusest selle sõbraliku kollektiivi elus.

NB! Uusi lauljaid võtame vastu veel ainult 13. septembril!

Tänavune aasta toob traditsiooniliste ettevõtmistena kaasa kaks semestrikontserti meie aulas (üks neist koos Tartu Akadeemilise Meeskooriga), kontserte Tartu koolides ja ettevõtteis, mõne lähema laulureisi Eestis. Suvel ootab ees naiskooride laulupäev Põlvas ja (Järg 4. lk.)

TARTU Landesuniversitāti MUUTMINE KEISERLIKUKS (S. O. RIIKLIKUKS) ÜLIKOOLIKUS

Vaidlused taasavatava rüütelkondliku ülikooli asukoha ümber olid viimaks lõppenud siiski Tartu kasuks. Samal ajal andis end aga ülikooli kuratooriumis tunda võitlus balti aadli konservatiivse ja liberaalse tiiva vahel. Esialgu olid ülikooli taasavamise juures aktiivsemalt tegutsemas liberaalsema suuna esindajad, kuid mida reaalsemaks ülikooli taasavamine muutus, seda aktiivsemalt hakkas tegutsema konservatiivne-reaktsiooniline tiib. Nii jäigi lõpuks kuratooriumi juhtimine konservatiivse suuna esindajate kätte. Eriti agaralt tegutses salanõunik krahv G. A. Mannteuffel, kes oli ühtlasi ka senati liige ja seepärast sageli Peterburis viibis. Kuluaarides oli juba olnud juttu sellestki, et pidades silmas tema kuulumist senati koosseisu, oleks ehk soovitatav valida teda ülikooli kuraatoriks. Tal oleks võimalik seal hästi ülikooli huve kaitsta. Ara ootamata selle kavatsuse realiseerumist, ühegi ametliku volituseta hakkaski krahv Mannteuffel esinema senatis ülikooli kuraatorina, esitledes end sellena koguni keisrile. Samuti hakkas kuratooriumile oma «nõu ja abi» pakkuma salanõunik ja senaator Chr. B. v. Vietinghoff, kellel ülikooliga igasugused ametlikud suhted puudusid. Et kuratoorium pidi põhikirja järgi käima koos vaid 2 korda aastas, siis oli valitud kohapealseks alaliseks esindajaks viitsekuraator

parun J. F. Ungern-Sternbergi näol. Kõik kolm olid küll haritud mehed, kuid sellegipoolest tundud oma konservatiivsete, isegi reaktsooniliste vaadete poolest. On arusaadav, et professorid suhtusid äärmise umbusaldusega asjade arengusse kuratooriumis. Kuratooriumiga opositsioonis olevate professorite juhiks sai füüsikaproffessor G. F. Parrot ja tema korter kujunes professoritele kokkutulekukohaks. Esimeseks avalikuks lahkarmuseks kuratooriumi ja vahepeal organiseerunud õppenõukogu (Conseil) vahel oli avaaktusel antava ametivande tekst. See nõudis professoreilt «tulevikus teadaantavate statuutide» järgimist ja «kuuletumist kuratooriumile kui oma õiguslikule ülemusele». Oppenõukogu liikmed keeldusid andmast ametivannet neile tundmatute statuutide alusel, samuti keeldusid nad vandega kinnitamast kuulekust kellelegi teisele peale kõrgeima riigivõimu, millest ka kuratooriumi informeeriti. Ilmselt jõuti selles küsimuses mingile kokkuleppele, sest avaaktus toimus väljakuulutatud ajal. Vaevalt aga olid avapidustused lõppenud, kui vastuolud õpetatud nõukogu ja kuratooriumi vahel taas üles kerkisid. Õpetatud nõukogu soovis suhelda kuratooriumiga võrdõigusliku organisatsioonina, kuratoorium aga püüdis igati oma üleolekut säilitada ja ka näidata. Nii näiteks vastas kuratoorium 2. juulil õpetatud

ELSA KUDU

nõukogu soovitusel valida kirikualaloo professoriks Riia vaimulik, ratsionalistliku suuna juht ja viljakas kirjamees K. B. Sonntag, et selline ettepanek pole kooskõlas statuutide §-ga 26. Õpetatud nõukogu lükkas selle seisukoha tagasi, tehes sellest teatamise ülesand ks prof. Jaeschele «võimalikult leebes toonis». Edaspidi aga muutus õpetatud nõukogu toon üha nõudlikumaks ja kategoorilisemaks, eriti kui selgus, et kuratoorium oli enne laialisõitmist koostanud kohalejäänud viitsekuraatorile instruksiooni, mis andis talle laialdased õigused. Nii näiteks oli viitsekuraatoril õigus nõuda läbivaatamiseks akadeemilise kohtu akte ja protokolle, igal ajal ilmuda õpetatud nõukogu koosolekule ning edasi lükata akadeemilise kohtu ja õpetatud nõukogu otsuste täideviimist. Ta võis igal ajal vallandada õppejõude ja ametnikke, olles tuvastanud kohustustest hoidumist, ebasobivat eluviisi või kardetavate põhimõtete levitamist. Ta pidi juhtima prorektori valimist ja samuti pidi tema juures hoiul olema suur akadeemiline pitsat (tegelikult prorektori kohustus). Viitsekuraator, kellel polnud kuratooriumis hääleõigust, tuli võtta õpetatud nõukogu alaliseks liikmeks otsustava hääleõigusega. Viitsekuraatori instruksiooni ei toh-

tinud muuta tema nõusolekuta. Ei saa öelda, et niisugune «instruksioon» leidnuks kõigi kuratooriumi liikmete toetust. Nii pidas maakohunik, Oisu mõisa omanik August v. Sivers vajalikuks esitada sääraatele viitsekuraatori laiendatud õigustele vastulause. Temaga ühines ka maanõunik v. Baranoff. Peagi selgus, et ametivande aluseks võetud ülikooli statuudid olid olnud veel senati poolt kinnitatamata (senat lükkas statuutide kinnitamise edasi, sest pidas vajalikuks nende kooskõlastamist ülikooli õpetatud nõukoguga) ja professoritel oli põhjust oletada, et neid oli teadlikult petatud. Nüüd esitas professorsõrkond omakorda soovitusel statuutide muutmiseks, milles põhinõudeks oli, et nii õppejõudude kui ka ülikooli ametnike valimine ja vallandamine peab kuuluma õpetatud nõukogu kompetentsi. Nõuti mitmete teistegi õpetatud nõukogu õiguste laiendamist. Õpetatud nõukogu volitas oma soovide esitajaks kuratooriumile professorid Parrot' ja Balki. Kuigi suuliselt lubati professorite nõudmisi veel kinnitamata statuutide läbiarutamisel arvesse võtta, keelduti seda ometi kirjalikult kinnitast. Selles keeldumises nägid professorid kuratooriumi järjekordset pettemanöövrit ja otsustasid omalt poolt ette võtta otsustava sammu. (Järgneb)

*

Sisuliselt tähtsate dokumentide kõrval leidub ENSV Riiklikus Ajaloo Keskariivis ka niisuguseid, mis otseselt sisulist tähtsust omamata aitavad siiski heita pilku oma aja olustikule. Üks niisuguseid on ülikooli fondis (f. 402, nim. 4, sü. 22, l. 72—73) leiduv arve ülikooli poolt antud dinee kohta seoses avapidustustega.

23. aprill 1802. Dinee 120 isikule koos kohviga rbl. 250.—
Lõhutud klaaside eest 5.—

Muusikusele 225.—
10.—
Rbl. 265.—

Vastu võtnud: J. G. Schultz (all-kiri)

Vendade Wernerite poolt esitatud veinide arve:

19. aprillil 1 pudel «Chat. Margeaux» 1.70
22. aprillil 22. aprillil 25 pudelit 37.50
20 " «Vin de Graves» 20.—
10 " «Vin de Rhone» 10.—
10 " «Bischof» 10.—
33 " «Champagner» 132.—
2 " «Gry Madera» 4.—
10 " «Ungarischwein» 30.—
245.20

24. aprillil 1802.

Tasutud 24. aprillil 1802.

16. augustil suri oma kodulinnas Memphisese südameinfarkti 42-aastane rock'n'roll'i kuningas Elvis Presley. Teade levis kulutulena üle maailma ning paljud Lääne raadiojaamad katkestasid oma töö mälestamiseks varalähkunud lauljat. Sama päeva õhtul kogunesid tuhanded austajad tema maja ette Memphisese, et saata rockikuningat viimsele teekonnale.

Elvis Presleyt tunneb kogu maailm. Oli ju tema see, kes pani aluse tänapäeva rockmuusikale, vapustas kuulajaskonda oma enneolematute lavashow'dega, lõi uue suuna popmuusika arengus.

Elvis sündis 8. jaanuaril 1935. aastal Mississipi-äärses väikelinnas, kus tema isa töötas farmerina. Vanemad olid usklikud ning Elvis pandi laulma kohalikkude kirikukoori. Kui Elvis oli 14-aastane, kolis pere

Memphisesse, kus poisil tuli endale ise elatist teenima hakata. «Isa tahtis teha minust elektrikku, kuid kõik, mida elektrist teadsin, oli just niipalju, et suutsin endale ise valmistada elektrikitarr. 19-aastaselt sai temast veoautojuht, sellest oli Elvis unistanud juba lapsepõlves. Siis ei osanud ta muidugi veel ettegei kujutada oma lauljakarjääri ning tõusu rockitaevasse.

Elvise esiklaul «That's All Right, Mama» on segu mustast blues'ist ja country'st. Seega võib öelda, et rock'n'roll ei tekkinud mitte tühjale kohale. On teada, et enne kui Elvis oli «keksinud rock'n'roll'i», oli ta tahtnud saada D. Martini taoliseks ballaadilauljaks. Ballaadid moodustavad osa ka tema hilisematest lauludest.

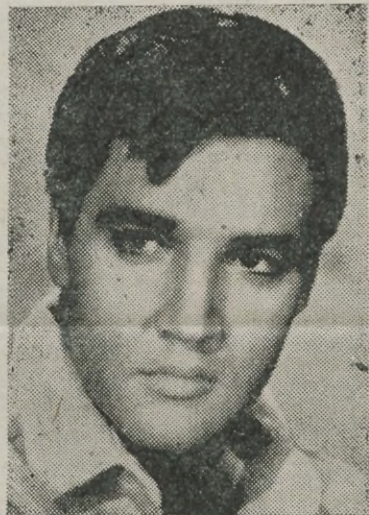
Samal ajal tutvus Elvis Tom

Elvis ja rock'n'roll

Oma olemuselt oli Elvis endasse tõmbunud ja isegi veidi häbelik noormees. Esimeste esinemiste järel oli ta ülimalt hämmastunud: «Miks nad karjuvad ja kiljuvad, justkui näeksid viirastust? Ma ju ainult laulan ja hõõritan veidi keha. Ei midagi imelikku.»

1954. aastal otsustas Elvis kinkida emale sünnipäevaks laulu. Ta läks lähimasse stuudiosse, maksis 4 dollarit ja laulis pala sisse. Endalegi ootamatult sai Elvis kutse stuudiosse tagasi tulla, sest tema hääli ja esitusviisi olevat paljulubavad. Nii algas Elvise koostöö plaadifirmaga «Sun» ning rock'n'roll oli sündimas.

«Colonel» Parkeriga, endise tsirkusedirektoriga, kellest sai tema mänedžer. Peatselt ostis firma RCA enneolematu summa — 35 000 dollarit — eest Elvise firmalt «Sun» ja tulid esimesed hitid, algasid filmi- ja televisiooniesinemised. 1956. aastal lasi Elvis välja oma esimese kuulsama singli «Heartbreak Hotel» ja sama aasta kevadel alustas ta ka filmivõtteid. Sellest sai uus rajajoon popmuusika ajaloos. Filmi nimilugu «Love Me Tender» müüdi üle ühe miljoni heliplaadi. Seejärel püüdis Hollywoodi produtsendid sõlmida Elvise-ga uusi kokkuleppeid. Algasid üha uued ja uued filmivõtted, mis kat-

kesid alles Elvise siirdumisega armee. Armeest naastes oli Elvisel juba kindel koht popmuusika, singlit «It's Now or Never» müüdi üle 9 miljoni heliplaadi.

Elvis oli oma kuulsuse tipul. Aeg aga läks ja puhas rock'n'roll hakkas oma juhtpositsiooni popmaail-

mas minetama. Elvis loobus pikkest ringreisidest ning jäi elama Memphisesse. Ta jätkas filmivõtteid. Jätkus ka koostöö firmaga RCA ning uued singlid ja LP-d vallutasid maailma («Elvis Presley», «Elvis», «For LP Fans Only», «A Date with Elvis»).

Kui tulid biitlid, jäi Elvis pikka mõõda tagaplaanile. Ta ei loobunud küll laulmast, kuid tema singlid ei jõudnud enam edetabelite tippu. Töö oli tehtud: rock'n'roll oli vallutanud maailma. 1967. aastal abiellus Elvis P. Bealieu'ga. Neil sündis tütar. Jätkusid ka lavaesinemised. 1969. aastal esines Elvis Madison Square Gardenis 20 000 pealtvaataja ees. Come back õnnestus ja Elvis oli taas tõusmas pinnale. Kuid tõusu ei järgnenud. Elvise vaim oli väsinud ning muusikakarusel keerles pöördumatult edasi — seda peata-d osutus võimatuks. Kuninga aeg sai ümber.

Ent kõigele vaatamata jääb Elvis Presley kindel koht popmuusika. Tema nimel on 50 miljonit heliplaati, 60 kuldasinglit ja 33 filmi. Pidevalt lastakse välja Elvise koondplaatide seeriat «Elvis Golden Records». Elvise-ga sündis rock ja Elvis on tema kuningas.

MART ALTSOO

1976. a. tähtis ülikool esmakordselt doonorluse plaani «väga heale». Prorrektor U. Palm annab üle aukirja Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni esimehele S. Russakule.

Eduard SAKI foto

KAZBEKIL

Tähistamaks Tartu ülikooli taasavamise 175. aastapäeva, vallutas ülikooli alpinistide 11-liikmeline rühm Hindrek Kriisi juhtimisel 31. augustil 5033 meetri kõrguse Kaz-

beki mäetipu. Tänavusuvisest matkast pikemalt järgmises lehes. Samal marsruudil üritas 1811. aastal tõusta J. F. Parrot, hilisem Tartu ülikooli professor ja rektor, samuti üks esimesi alpiniste Venemaal. Halb ilm sundis teda tookord 4225 meetri kõrguselt tagasi pöörduma.

Kammerkoori laulma

Kui Sina, noor rebane, aga ka Sina, hiljuti sellest seisusest väljajõudnud tudeng armastad muusikat ja koorilaulu, võid leida endale koha TRU kammerkooris. Juba koori nimetus osutab väikesearvulisele koosseisule ja repertuaari eripärale. Laiemale Tartu publikule ol-lakse tutvavd nii aulakontsertidega kui ka esinemistega «Vanemuises». Toredat vaheldust pakuvad laululaagrid. Viimane neist oli alles hiljuti Saare järve ääres.

Proovid toimuvad esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 19. Uusi lauljaid võetakse vastu 14. septembrini peahoone auditooriumis 207.

Eriti oodatakse alte ja tenoreid!

BIRUTE ZELVITE

Kodunduse kabinetis

(Tiigi t. 78 ruum 208)

toimub algajate ja edasijõudnud üliõpilaste rühmadesse registreerimine 12.—16. septembrini kell 12—15.

Kes leidis portfelli?

EÜE Lõuna-Eesti piirkonna piduliku lõpetamise toimumispaika unustati pruun portfelli, mille sees oli kaks malevapluusi ja üks malevasärk, märkmik ja juhiluba A. Isaku nimel. Leidjal palutakse tuua portfell peahoone valvelauda või anda märku.

„Mu kodu on punaste pihlade all“

Tõnu Tepandi laulab üliõpilastele «Vanemuise» väikese maja ovaalsalis 9., 10., 11. ja 12. septembril. Algas kell 21.

Tööpakkumine

Ülikooli komsomolikomitee vajab masinakirja oskusega töötajat (palk 80 rubla).

TEADE

OTU otorinolarüngolooga ringi koosolek toimub 14. septembril s. a. kell 17 Heidemanni t. 1.

Ringi vanem

Et ei oldaks...

(Algus 3. lk.)

Balti liiduvabariikide üliõpilaskooride laulupidu Vilniuses, millele eelneb kõigi Eesti tudengikooride laager. Aasta sisse mahub veel rida «mittelaululisi» ettevõtmisi: näripidu ja vastlaõhtu (taas koos TAM-iga), spordipäevi, kohtumisi, vestlusõhtuid jne. Igal sügisel puhkab, spordib ja laulab naiskoor Käärikul, nii ka tänavu.

Ülikooliaeg ei tohi mõõduka ühe-külgsest. Mitmekülgseks ei piisa diskost umbes klubisaalis. Kes on kordki seisnud meie kõrgelaealise aula lühtrite all ja kaaslastega koos tundnud rõõmu muusikast, see on õnnelik, et valis õigesti.

TRIINU POOLAK,
TRU
Akadeemilise Naiskoori
laulja

NB!

Täna ilmub ka venekeelne «ТГУ».

MALEVALEHE augustikuu viimane number saabub ülikooli järgmise nädala alguses.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemanni nim. trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4391. MB-03694.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24

Reedel, 16. septembril 1977

XXIX aastakäik

Ungari
päevik

Neis akaatsiasal-
lu ülespandud tel-
kides elas mitu nä-
dalat EÜE Debre-
ceni rühm. Täna
alustab 2. lehekül-
jel malevapäevikut
üks selle rühma
liikmeid, III kursu-
se inglise filoloogi
Raily Viks.

Peeter BAKHOFFI
foto

Komsomolikroonika

Neljapäeval, 8. septembril toimu-
nud ELKNÜ Keskkomitee XII
pleenum arutas Tartu linna ja
Harju rajooni komsomolikomiteede
tööd ÜLKNÜ XVII ja ELKNÜ XVII
kongressi otsuste täitmisel. Üks põ-
hietekanne oli ELKNÜ Tartu Lin-
nakomitee I sekretäri Ago Tuulin-
gult.

Pleenumil märgiti üldiselt tun-
nustavalt Tartu linna komsomoli-
organisatsiooni tegevust noorsoo
kommunistlikul kasvatamisel. Posi-
tiivselt nimetati mitmel korral sa-
muti Tartu linna suurima koms-
moliorganisatsiooni TRÜ tööd.

Pleenumil esinesid sõnavõtuga
TRÜ arstiteaduskonna üliõpilane
ELKNÜ Keskkomitee liige Lauri
Gustavson ja TRÜ õppejõud
ELKNÜ KK liige Paul Kenkmann.
Lisaks neile esindas TRÜ-d veel
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle
Liiv.

Pleenum otsustas pidada ELKNÜ
XVIII korralise kongressi 16. ja 17.
veebruari 1978. a. Tallinnas. Kin-
nitati kongressi päevakord ning
esindusnorm (üks delegaat iga 260
kommunistliku noore kohta).

Möödunud reedel, 9. septembril
külastas TRÜ komsomolikomiteed
ÜLKNÜ KK sektori juhataja
N. Zahharov, keda saatsid
ELKNÜ KK komsomoliorganisat-
sioonide osakonnajuhataja V. Nos-
kov ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee
sekretär A. Raa.

N. Zahharov kohtus rektor prof.
A. Koobiga. Külalist huvitas aru-
ande- ja valimisperioodi ettevalmis-
tamine TRÜ komsomoliorganisat-
sioonis, ta tutvus organisatsiooni-
sisese tööga. Seletusi andsid
ELKNÜ TRÜ komitee sekretär
K. Liiv ja sekretäri asetäitja T. Vil-
lig. Tehtuga jäadi rahule.

60/OKTOOBER

Revolutsiooni kroonika
September 1917, 1.—15.

1. september — kontrrevolutsioon moodustab viieliikmelise Direktooriumi eesotsas Kerenskiga. Vägede ülemjuhataja Kerenski keelab poliitilise tegevuse armees.
- 1.—3. september — V. I. Lenini artikkel «Kompromissidest», milles analüüsitakse veel kord kujunenud võimalust revolutsiooni rahulikuks arenguks.
3. september — Petrogradis hakkab ilmuma Ajutise Valitsuse poolt suletud VSDT(b)P keskhäälekandja «Rabotši» asemel «Rabotši Putj».
5. september — bolševike fraktsiooni ettepanekul arutab võimu küsimust Tallinna nõukogu ja võtab rõhuva häälteenamusega (92 poolt, 12 vastu, 41 erapooletut) vastu VSDT(b)P Keskkomitee resolutsiooni «Võimust».
- 10.—14. september — V. I. Lenini brošüür «Ähvardav katastroof ja kuidas selle vastu võidelda».
12. september — Ajutine Revolutsioonikomitee Taškendis võtab võimu enda kätte.
14. september — alustab tööd esseeerlik-menševistliku Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee poolt Petrogradis kokkukutsutud Demokraatlik Nõupidamine. Moodustati Vabariigi Ajutine Nõukogu ehk Eelparlament. Eesmärk — lämmatada revolutsioon.
15. september — VSDT(b)P Keskkomitee istung arutab V. I. Lenini kirju «Bolševikud peavad võtma võimu», «Marksism ja ülestõus».

Komsomoliaktivisti ABC

Alates tänasest hakkab TRÜ komsomolikomitee vahendusel ilmuma meie lehes rubriik «Komsomoliaktivisti ABC», milles antakse nõuandeid komsomolitööks kursuste, osakondade ja teaduskondade komsomoliorganisatsioonides.

Täna on peagi algava aruande- ja valimisperioodi läbiviimisest.

Aruanded ja valimised TRÜ komsomolis

Septembri- ja oktoobrikuu on TRÜ 4600-liikmelisele komsomoliorganisatsioonile pingeline: toimuvad aruanded ja valimised komsomoliorganisatsioonides.

Alljärgnev peaks saama iga taseme komsomolisekretäri (ülikooli komsomoliorganisatsiooni juhtimine on aga viieastmeline: TRÜ komsomolikomitee — teaduskonna komsomolibüroo — osakonna komsomolibüroo — kursuse komsomolibüroo — arstiteaduskonnas ka veel õppeühikute komsomoligrupp eesti raviosakonnas) heaks abimeheks aruande- ja valimisperioodi (edaspidi AVP) edukal tegutsemisel.

Eeltöö AVP läbiviimiseks

Enne aruande- ja valimiskoosolekut tuleb iga komsomoliaktivistil ära teha suur töö komsomoliarvestuse aastakontrollil. Selleks peab eranditult iga kursuse ja eesti raviosakonna õpperühma komsomolisekretär ilmuma TRÜ komsomolikomitee arvestussektoris ja kontrollima oma algorganisatsiooni komsomolidokumentatsiooni (arvestuskaardid, liikmemaksud jne.) korrasolekut. Kuigi enamik kursuste komsomolisekretäre on seda juba teinud, on esmaspäev, 19. september aastakontrolli viimaseks tähtjaks. 20. septembril annavad teaduskondade komsomolisekretärid ülevaate aastakontrolli tulemustest ning TRÜ komsomolikomitee otsustab, millistes teaduskondades lubada asuda AVP läbiviimisele. Kui teaduskonnas kasvõi ühel kursusel on aasta-
kontroll tegemata, ei tohi AVP-d alustada.

(Järg 2. lk.)

100 AASTAT WILLIAM HENRY
FOX TALBOTI SURMAST

Tekst T. Ilometsalt, reproduktsoonid E. Sakilt.

* Edinburghi fotograafi Moffatti foto W. H. F. Talbotist 1864. a. Originaal TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Komsomoliaktivisti ABC

(Algus 1. lk.)

Koos aastakontrolliga tuleb komsomolikomitee arvestussektoris teatada ka aeg ja koht, millal toimub kursuse või õpperühma komsomoli aruande- ja valimiskoosolek. (Kui koosoleku ettevalmistamise käigus aeg ja koht mingil põhjusel muutuvad, tuleb motiveeritud kirjaliku taotlusega koosoleku aja ja koha muutmiseks pöörduda TRÜ komsomolikomiteesse).

Aruande- ja valimiskoosoleku (AVK) ettevalmistamine

Vastavalt TRÜ komsomolikomitee otsusele 6. septembrist k. a. tuleb kõikidel kursustel ja arstiteaduskonna eesti raviasakonna õpperühmades AVK pidada ajavahemikus 20. sept. kuni 26. sept. (incl.) k. a. Osakondades tuleb AVK läbi viia vahemikus 27. sept. kuni 3. okt. Teaduskondades toimuvad AVK-d 4. okt. kuni 11. okt.

Suuremates teaduskondades (arsti-, filoloogia-, majandusteaduskond) toimub teaduskonna AVK asemel aruande- ja valimiskonverents vastavalt kehtestatud esindusnormile.

ELKNU TRÜ organisatsiooni korraline, 24. konverents toimub neljapäeval, 27. oktoobril algusega kell 10 TRÜ aulas. TRÜ komsomolikonverentsile valitakse 1 delegaati iga 13 ÜLKNÜ liikme kohta. Et AVK oleks hästi ette valmistatud, tuleb komsomolibüroodel selle korraldamine põhjalikult läbi mõelda. AVK ettevalmistamises ei ole pisiasju — õigeaegselt tuleb leida sobiv ruum, määrata kõigile vastuvõetav aeg, koostada põhjalik aruanne AVK-le, planeerida tulevane komsomolibüroo, organiseerida sisukaid sõnavõtte, koostada otsuse projekt, mõelda õigeaegselt tublimate autasustamisele, kutsuda AVK-le teaduskonna parteibüroo liikmeid, õppejõude, TRÜ komsomolikomitee liikmeid jne. Kursuste, osakondade ja teaduskondade AVK-de ettevalmistamisel on hea nõuga alati abiks olnud kursusejuhendajad, teaduskondade parteibüroode liikmed, ülikooli komsomolikomitee töötajad.

Heaks traditsiooniks on saanud kõrgemate komsomoliorganite vastutavate töötajate osavõtt ülikooli AVK-st, nii ka tänavu.

AVK eeskujulikuks ettevalmistamiseks tuleb teha pingelist organiseerimistööd. Konkreetseid näpunäiteid said AVK-de läbiviimiseks teaduskondade komsomolisekretärid juba 6. septembril toimunud nõupidamisel. Kui aga kellelgi kursuse komsomolisekretäridest tekib täiendavaid probleeme, on ülikooli komsomolikomitee alati nõus abistama, komsomolikomitees võib tutvuda ka küllaltki põhjaliku metoodilise materjaliga AVK-de korraldamiseks.

AVK ettevalmistamise taseme põhiliseks näitajaks on AVK-le esitatava aruandekõne sisukus.

Komsomolibüroo aruanne tehtud tööst AVK-le

Selle koostamisel on igal komsomolibürool ise õigus otsustada, milliseks seda teha, millele asetada enam rõhku, milliseid probleeme põhjalikumalt analüüsida. On loomulik, et nii komsomolibüroo aruandes kui ka sõnavõttudes oleks tähelepanu keskpunktis NLKP XXV kongressi, ÜLKNÜ XVII ja ELKNU kongressi otsuste elluviimine, samuti NSVL uus konstitutsiooni projekt.

Igakülgset tuleb analüüsida õppetöö ja õppedistsipliini olukorda ning õppeadukuse tõstmise võimalusi kursustel, osakondades, teaduskonnas. Põhiline tähelepanu on vaja osutada kommunistlikes noortes aktiivse eluhoiaku kujundamisele, nende kasvatamisele Kommunistliku Partei ja Leninliku Komsomoli traditsioonide vaimus. Tuleb arutada leninliku arvestuse ja UPP olukorda, sotsialistliku võistluse käiku.

AVK-l tuleb asetada rõhku sõjalis-patriootilisele ja internatsionaalsele kasvatustööle, suulisele propagandatöö tõhustamisele võimalustele, üliõpilastes marksistlik-leninliku maailmavaate edasise süvendamise probleemidele. Põhjalikult tuleb arutada üliõpilaste tegevust EÜE-s ja suvemalevas.

Igal AVK-l peatatakse arvatavasti ka üliõpilaste kultuuritaseme tõstmisel ning nende kõlbelisel kasvatamisel ja üliõpilastegevuse probleemidel. Palju on AVK-l vaja rääkida olme ja sporditöö teemadel, samuti tuleb teha ülevaade komsomolidokumentide vahetamisest.

Senisest tunduvalt suuremat tähelepanu peab AVK-l pälvida organisatsioonisisene töö, sest just see tööloik annab tegeliku ülevaate meie organisatsiooni kogu tegevusest. On väga oluline, et AVK-l arutataks põhjalikult komsomolibüroode tööstili, -vorme ja -meetodeid, määrataks kindlaks rajajooned komsomolitöö efektiivsuse ja kvaliteedi tõstmiseks. On saanud traditsiooniks, et just AVK-l võtab kursuse komsomoliorganisatsioon ÜLKNÜ-sse vastu oma kaaslasid, kes ei ole veel sidunud oma tegevust Leninliku Komsomoliga.

AVK-le annavad tervikliku näo sõnavõtted. Sõnavõttudeks peavad kommunistlikud noored olema tõsiselt valmistunud. Tuleb igati vältida üldsõnaliste teeside, loosungite mahaütlemist. Sõnavõttudes on vaja tõstatada konkreetseid probleeme, näidata võimalusi kitsaskohtadest ülesaamiseks, komsomolitöö parandamiseks. Oluline koht on kriitikal, mis olgu konkreetne, aus ja delikaatne.

Julgelt ja printsiipselt tuleb analüüsida tehtud vigu, näidata võimalusi nendest ülesaamiseks. AVK-l ei tohi olla kohta tegematajätetu õigustamisel või selleks põhjuste otsimisel, samuti kõlavatel fraasidel, mille taga ei ole igapäevast tõstist tööd.

(Järg 3. lk.)

30. juuni õhtul kogunes Tartu raudteejaama kaunistest kirev seltskond, kelle ühiseks tunnuseks olid suured reisikotid ja kohvrid ning suund — Budapest.

Meie gruppi kuulus 20 tudengit. Esindatud olid viis Eesti kõrgkooli, kõige suurem protsent oli aga siiski meie *alma mater*ist. Komandöri Enn Hansbergi ja komissar Rein Kermese käe all asusid teele Reet,

Ungari päevik

RAILY VIKS

Istvan, Jaanus, Birgit, Peeter ja Miša arstiteaduskonnast, Leena ja Ervin majandusteaduskonnast, juristid Suur ja Väike Toomas, täppisteadlased Lembe ja Sirje, fillid Tiina ja Raily ning Reet TPedl-st, Epp TPI-st, Rutt konservatooriumist ja Meeme põllumeeste suurskoolist.

1. ja 2. juulit võib iseloomustada lühidalt: «Rong see sõitis tšuhh-tšuhh-tšuhh...»

3. juuli ennelõunal saabus Moskva—Budapest ekspress graafikust tublisti mahajäänuna lõpuks madjarite pealinna. Idavaksalis ootas üllatus: keegi ei tahtnud meid üles

korjata. Lõpuks õnnestus tohutust rahvamassist siiski Debreceni ülikooli esindaja leida ja punane «Ikarus Lux» sõidutas meid Ocsasse. Oli pühapäev, tööle veel ei viidud. Korrasime telke ning püüdsime ellu akaatsiasalus sisse elada. Laagris oli kokku ligi 150 tudengit Ungarist, Poolast, Kuubast ja Eestist. Õhtul toimus laagri pidulik avamine ning lippude heiskamine.

4. juuli. Esimene ränkaskre tööpäev.

5.00 äratus.

5.30 hommikusöök (vorstike).

6.00 *munkaro*, s. t. tööle kuni kella 12.

Kinnitasime keha ja asusime jälle täie pingega viinamarjaväätide kallale. Nii rassisime 30—35-kraadises päikeselöösas kella viieni. Õhtul selgus laagris, et meie pingutus kroonis edu: I koht rühmadevahelises võistluses ja 10 pudelit õlut. Ja siis läks lahti Suur Disko.

23.00 öörahu (ametlikult).

5. juuli. Tööpäev lühenes ootamatult tänu tugevale paduvihmale.

Töö polnud iseenesest raske, kuid väga monotoonne. Võidakse ju väita, et mis see ka on neid viinamarju naksida, muudkui ole mees ja klõpsuta kääridega, aga eks sa klõpsuta 10 tundi päevas. Igavaks läheb! Viinamarjad ise olid pealegi hapud. Istandused laiusid kilomeetrite viisi ja olid jaotatud sektoriteks. Iga 100 m tagant oli kui siht läbi viinamarjametsa rajatud. Ja kui Eestis käib malevas töö betoonkoormast betoonikoormani, siis meil käis sihist sihini. Töötasime paarides. See paar, kes oma jupi teistest varem lõpetas, läks kõige mahajäänutele appi, sest tegemist polnud mitte laiskusega, vaid ebavõrdsusega — osa vagusid kujutasid endast sõna otseses mõttes tihnikut. Samas kõrvale võis aga juhtuda täiesti tühi maa. Tavaliselt oli iga vao lõpus suitsutund, mille pikkus sõltus ilmast ja unisuse astmest ning kestis 10 minutit poole tunnini. Tundus, et meie liigendatud töögraafik oli tulusam kui ungarlaste oma, kes väga aeglaselt, aga pidevalt tööd tegid. Tuju aitas üleval hoida rühma liikmete huumorimeel ja suur musikaalsus. (Muide, kui olime oma *show*l esitanud neljahäälse laulu, ei suutnud võõrustajad kuidagi uskuda, et meil on rühmas vaid üks inimene õppinud muusik.)

Pärast õhtusööki oli taevast jälle selge ja korraldati suur luuremärg või metsajooks või... igatahes kinni löime selle. (Töövõistluse ka, muide.)

6. juuli, kolmapäev, tundus pikem kui kaks eelmist kokku. Seljaid valutasi päikesest ja pidevast küürutamisest, peopesades olid rakud (eriti poistel). Loovutasime esikoha, aga jäime kindlalt esikolmikusse. Õhtul korraldati lõkkeõhtu laulude ja mängudega.

7. juuli. Pikk ja igav tööpäev. Hakkab tekkima suur, sügav ja igavesti püsiv armastus viinamarjade vastu.

8. juuli. Nädal kisub lõpupoole. Õhtul oli *show* vabadusesaare tudengitelt. Pärast seda sai tantsitud. Siis tuli kõva äike. Väljud aina sähvisid mustas taevast — päris ilus pilt oli, ainult et telki sadas sisse ja kuidagi märg oli magada.

9. juuli. Nagu kiuste, kõrvetab tööpäevadel naha seljast maha, aga kui lähed üks kord elus Balatoni äärde, on taevast vines ja kallab vihma. Tegime tutvust Siófoki ja Tihanyga. Need on kenad suvituslinnakesed üks ühel, teine teisel pool Balatoni. Tihany on kuulus oma iidse kiriku poolest, kus krooniti esimene Ungari kuningas. Linn asub kõrgel mäe otsas, kust vaade alla rohetavale Balatonile, aedadele ning suvemajadele võttis lihtsalt hinge kinni.

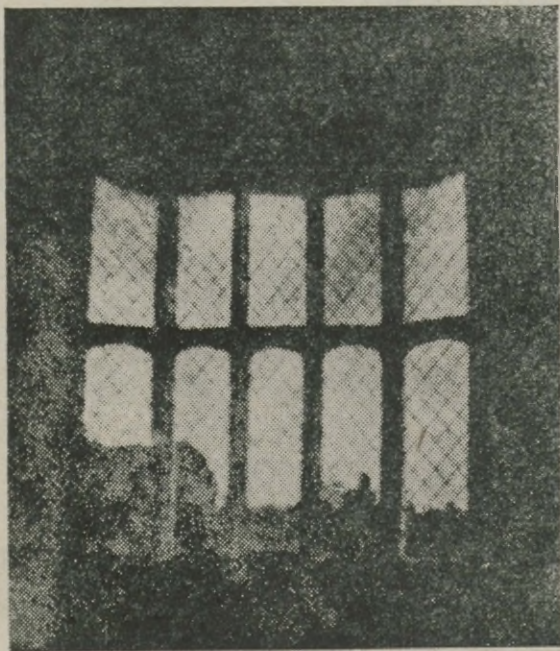
(Järgneb)

Egeri kindluses.

Peeter BAKHOFFI fotod

100 AASTAT W. H. FOX TALBOTI SURMAST

* Esimesest negatiivist (1835) tehtud positiiv — Lacock Abbey võre-tatud aken. Originaalist tehtud positiiv TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Kronoloogiat negatiiv-positiivfotograafia avastaja Talboti kohta.

11. veebruaril 1800 Inglismaal Melburs, Dorsetis sündis William Henry Fox Talbot.

1808—1818 õpingud Rottingdeanis ja Harrow' koolis.

1819 õpingud Trinity kolledžis Cambridge's.

1831 Talbot valitakse Londoni Royal Society liikmeks.

1833 reis Itaaliasse; Como järve ääres tekib tal idee fikseerida *camera obscura* abil saadud kujutis valgustundlikule materjalile.

23. juuni 1834 fotograafiliste katsetuste algus.

1835. a. suvel saab esimese negatiivfoto (Lacock Abbey võre-tatud aken.) Valgustundlikku paberit valgustatakse kujutise tekkimiseks.

1836—1837 uurimused integraalvõrrandite valdkonnas.

31. jaanuar 1839 esimene teadaanne oma fotograafilistest uurimustest Royal Society'le.

1839 võtab kasutusele kinnitajana hüposulfiiti, võtab tarvitusele hõbebromiidpaberi.

20.—21. september 1840 avastab latentse pildi hõbejodiidpaberil. Kujutis tekib valgustatud valgustundlikul paberil ilmutamise teel.

1841. a. jaanuaris teatab oma avastusest Pariisi Teaduste Akadeemiale. 1843 võtab kasutusele suurenduse.

1844 koostab esimese fotodega illustreeritud raamatu «The Pencil of Nature».

1845 annab välja teise fotodega illustreeritud raamatu «Sun Pictures in Scotland».

1852 avastab kroomželatiini valgustundlikkuse.

1853 töötab välja fotograavüüride valmistamise metoodika.

17. septembril 1877 sureb Lacock Abbey's.

1938/39. aasta vahetusel kingib Talboti järeltulija Matilda Talbot Tartu Ülikoolile unikaalse fotoinkunaablite kollektsiooni.

28. juunil 1975 avatakse Lacock Abbey's Fox Talboti muuseum.

Ene Ojaste

eesi filoloogia III k.

Õpetus igaks elujuhtumiks

Leivatükil on nukid millest haarata hea ära sa nutma tüki valutama saab pea

Kevadel tärkab rohi looduses oma kord milleks sa ette ronid näed ju et järjekord

Elul on mitmed varjud suured ja väikesed küllap elama harjud leiad veel päikese

Üldse ole nii kena tõmba end koomale kuidagi kiitsas on täna miks siis nii eemale

Ara tee akeni lahti ilma külla ei jõua headuseks pole mahti kaugele nii ei sõua

oo äraneetud ja õigeksmõistetud need kel on hea võtke mind hetkeski enese seltsi, et ma nutma ei peaks

Raimu Hanson

eesi filoloogia III k.

Aeg ja meie

aeg mälestusi kasvatab ja lootust ja müüridele kive katvat sammalt ning naeratab kui tunneb pehmet kämmalt — me kamajahust kurba kodukootust

* * *

KUS ON LIBLIKA SURNUAED

kus on liblika kodu liblikad sünnivad tuules tuul on liblika kodu liblikad surevad tuules tuul on liblika surnuaed

kus on tuule surnuaed kus on tuule kodu tuuled sünnivad taevas taevas on tuule kodu tuuled surevad taevas taevas on tuule surnuaed

kus on taeva surnuaed kus on taeva kodu maailm sünnitab taeva maailm on taeva kodu taevad surevad maailmas maailm on taeva surnuaed

kus on maailma surnuaed kus on maailma kodu kus on maailma surnuaed kus on maailma kodu

enne kõõmned veel ära tuulata ilm kisub selgeks

ei, see pole talv sügisepäev alles väljas

kuigi õues, jalaka all vanapime ise väljas

Jaan Paavle

Mil ema

pojast mõtleb

ikkagi ära kuulata siis saab ehk selgeks

Venia legendi

Raskejõustiku ja veespordi kateedri dotsendi kt. pedagoogikakandidaat JAAN LOKO *venia legendi* loeng teemal «Sportliku valiku teoreetilised alused» toimub 26. septembril kell 12.15 Kingisepa 19 aud. 307.

tembril kell 12.15 Kingisepa 19 aud. 307.

Sportifüsioloogia kateedri dotsendi kt. pedagoogikakandidaat EVALD MÄEPÖLLU *venia legendi* loeng teemal «Oppiva noorsoo kehaline kasvatus» on 28. septembril kell 16.15 Kingisepa 19 aud. 302.

Komsomoliaktivisti ABC

(Algus 1. ja 2. lk.)

Kaadriprobleemid

Neil on eriline tähtsus komsomoliorganisatsiooni edasise töö seisukohalt. Kindlasti tuleb kasuks uute komsomolibüroo liikmete kandidaaturide eelnev arutelu ja nende kooskõlastamine teaduskonna teiste ühiskondlike organisatsioonidega. Komsomolibüroodesse valimisel tuleb arvestada üliõpilaste huvialasid, kalduvusi, võimeid ning töökogemusi. On selge, et üliõpilaskommunistid peavad täitma kõige vastutusrikkamaid ülesandeid komsomoliorganisatsioonis.

Printsiipselt tuleb jälgida, et komsomolibüroode liikmeid ja komsomolisekretäreid valitaks kõige andekamaid, kohusetundlikumaid, tublimaid üliõpilasi.

Teaduskonna komsomolibüroo peab kõik kursuste, osakondade ja teaduskonna AVK-del tehtud kriitilised märkused ükskõik millise komsomoliorgani aadressil ning need kirjalikus vormis üle andma TRÜ komsomolikomiteele. Väga oluline on AVK protokollimine. Et AVK on komsomoliorganisatsioonis suur sündmus, tuleb ka tema protokollimisele pöörata erilist rõhku. Detailsemalt on igal komsomolisekretäril protokollimise nõudeid võimalik teada saada oma teaduskonna komsomolibüroo sekretärit või ülikooli komsomolikomiteest.

Ülaltoodu püüdis fikseerida põhitõdesid, mida tuleb iga AVK puhul silmas pidada (täpsemalt vaata 9. sept. «Noorte Hääle»). Ei ole kahtlust, et TRÜ komsomoliorganisatsioonis on loodud kõik eeldused AVK-de läbiviimiseks kõrgel poliitilisel tasemel.

AVK-de senise ettevalmistuse käik lubab kindlalt öelda, et aruande- ja valimisperiod TRÜ-s möödub Suure Oktoobri 60. aastapäevale väärtiselt.

ELKNU TRÜ komitee

Audio-visuaalne buum 1.

KATRIN SAKS, AUNE NUIAMÄE, MART TAEVERE

Kui TRÜ filmiklubi delegatsioon 6. juulil eesotsas meie pedagoogika kateedri juhataja professor Inge Undiga Moskvasse jõudis, ei olnud X rahvusvaheline filmifestiival veel alanud. Umbes kahekümne kino veel mitteumbsed saalid ootasid kannatamatult sotnikovistuvaid filmifanaatikuid, kolmsada mängufilmi ja peaaegu niisama palju lühidokumentaali ning multifilme «põlesid» soovist vaimustada tuhandeid... Taganekal ei sõitnud trollid, sest hooaeg lõppes «Meistri ja Margarita» elendusega... Vihma ei sadanud, kuigi raadio hoiatas ajutiste hirmsate vihmahoogude eest...

Mark Soosaar kirjutas (vt. «SV» nr. 1, 1976), et enne Cannes'i festivali tiirutas linna kohal lennuk, vedades järel tohutut pornofilmi reklaamtranspanti. Moskvas oli filmiõnneks meile kõigile tuntud teatud headuses. Tõsi, kohati kummitas huvilisi infonappus, sest kuulustel oli vaid filmi peakiri ning maa nimetus, kuid eks kuluarjitud mõne filmi headusest levi ikka kulutulena. Meil olid abonemendid kinosse «Illusioon» (seal näidati põhiliselt konkursiväliseid filme), iga päev neli tundi ja nii kaks nädalat ühtejärke. Peale selle sai õhtuti dokumentaalfilme vaadatud ning kui õnnestus hankida pileti mõnda teise kinno, siis ka mängufilmidel istutud (õhtul oli istepaika vähe valusavõitu). Emotsionaalse, füüsilise ja intellektuaalse maksimumi aga korvasid kirjeldamatud asendamatud muljed, sest mingisuguse pildi maailma filmikunstist nüüdishetkel sai ikka küll.

Lähemale asja juurde!

«Tšehh ja tühermaa» ütles Raan Juus, kui ta oli vaadanud 35 mängufilmi koosnevat konkursifilmide programmi. Meie, lootustandvad noored ajakirjanikud, pole sellega päris nõus. Näiteks kasvõi SENGALI FILM «CEDDO» (rež. Sembene Ousmane). Ja nüüd kisub loo vägisi tõsiseks, sest «Ceddoks» nimetasid pärismaalased oma paganliku usu sümbolit — puust voolitud jumala kuju. Konflikt filmis tekitab kolme usundi — vana usundi, islami ja kristluse vahel (kaks viimast kui konkureerivad firmad). Süzeelist pinget lisasid naaberhõimu poolt röövitud pealikutütre Diori vabastamise katsed. Tegevus toimub 17. sajandi Aafrika külas ja kõik võtted on tehtud ehedas looduses, ei mingeid paviljone, dekoratsioone ega muud butafooria. (Pressikonverentsil ütles S. Ousmane, et see kõik oli tingitud rahaliste vahendite nappusest.) Ekssootika filmis — Aafrika on meie jaoks ikka midagi müstilist, kaugel ja kuuma — ei ole «ilu ilustamise pärast», vaid teose täiesti loomulik koostisosa. Küllap aitavad selleks kaasa ka mitteprofessionaalsed näitlejad, s. t. tavalised talupojad, kelle siirust ja väljendusrikkust võiks kadestada nii mõnigi Vana Maailma staar. Filmi võtmeks on katoliikliku misjonäri unenägu: ta näeb end sargas lamavat, ümberringi laul-

dakse ja sarga jalutsis on «ceddo». Uhke ning samal ajal lihtne võimu ning vabaduse sümbol. Seda sisse ei saadab kaasaegses helikeeles muusika... On see režissööri unistus, sest praegu on Senegalis valitsevaks usundiks islam? Film lõpeb Diori vabastamise ning tagasipöördumisega oma külla, kus vahepeal on võimu enda kätte haaranud imaam («Tapke, ja te saate otse paradiisi!»). Vana pealik on tapetud, külaelanikud ära hirmutatud. Diori saabumine toob saatusliku pöörde, tema meelekindlus ja põletav pilk (milline kaunis naine!), halvavad kõiki. Lasknud ise maha omaa. võtab Dior võimu üle. Üksikisiku vaprus on tulenäitajaks pimeduse-riigis! «Ceddost», mis imaami käsul põletati, sai tuhandeid tõusnud fooniks. Film on palju mitmetahulisem, sest S. Ousmane ei ole ainult Aafrika professionaalseim režissöör, vaid ka tunnustatud kirjanik ja filosoof. Kõige üllatavam oli filmis vahest see, et ekraanil domineerisid visuaalsed kujundid, polnud seda tavapärast euroopalikku sõnakultust. Ja lõpuks — see oli tõeliselt rahvuslik film, mida ei saanud öelda kaugetki kõikide festivalil nähtud filmide kohta.

Ameeriklased saatsid oma maad esindama tüüpilise hollywoodliku meelelahutusfilmi «LOGANI PÖGENEMINE». Film on Nolan Goldsoni romaani ekraniseering, tõsi, äärmiselt efektne ja disainitud vaatamäng. Režissöör Mickle Anderson viib meid 23. sajandisse. Inimkond on üle elanud katastroofi. Meieaegsed linnad on küll liaandesse kasvanud, kuid terved, ent inimitühjad (NB! neutronpommit). Inimesed siiski on olemas, nad elavad ülitehnitiseeritud steriilses keskkonnas, eraldatud muust maailmast tohutute kuplitega. Elu on suurepärane, pole vaja isegi mõelda, rääkimata töötlemisest — kõike seda teevad masinad. Kuid lool on üks «aga», nimelt tuleb asjaosalistel 30-aastaseks saades siit ilmast

lahkuda, et vabastada koht inkubaatoris vääksuvaltele järglastele (rahva arv peab jääma muutumatuks). Põgenike tabamiseks ja hävitamiseks on organiseeritud spetsiaalne püüdajate jõuk, kelle käsutuses on kõrvõimalikud tehnikad. Seda kasutabki osavalt ära püüdja Logan, kellest saab põgenik. Ei puudu ka love-story. Tema ja Temake (Mickle York ja Jenny Agutter) kohtuvad oma eksirännakutel inimitühjas linnas siiski üht inimest, vanameest (Peter Ustinov), kes elab Kapitooriumi tohututes saalides koos sadade kassidega. Naera või puruks, kui näed kümneid kasse kõmpimas meile kõigile tuntud Ameerika presidentide portreesid pidi, rääkimata sellest, et nii mõnedki neist (kassidest nimelt), on Abraham Lincoln imposantsele kujule oma pesa teinud!

Happy end seisneb selles, et tehismaa maailm hävitatakse (äärmiselt efektsete plahvatuste läbi!) ning noored saavad esimest korda elus näha päikest ja merd. Vaatajat šokeeritakse rohkelt, kuid niipalju siis sellest. Kui kõik kommertsfilmid oleksid nii nutikad ja nii heal tehnilisel tasemel, polekski lugu kõige halvem.

(Järgneb)

* «Logani põgenemine»

India õhtu

Seoses India sõprus- ja kultuuripäevadega NSV Liidus korraldab TRÜ orientalistikakabinet 22. septembril kell 18 keemia ringauditooriumis India Vabariigi 30. aastapäevale pühendatud piduliku õhtu.

Kavas: 1. Päevakohane ettekanne (L. Mäil).

2. Dokumentaalfilm.

3. Sõnalis-muusikaline kompositsioon (RAT «Vanemuise» J. Toominga stuudio).

4. India muusikat heliplaatidelt.

olnust

LEO LEESMENT

Kui hakkasin kahekümnendate aastate keskel meie ülikoolis hispaania keelt õppima, oli õppejõuks romaani keelte tundja Siegfried von Sivers. Oppeaasta algul oli loengutel kümme tundi, kuulajat mitmest teaduskonnast, mõne aja pärast jäi vaid viie ümber. Et kõik kuulajad tundsid hästi ladina ja prantsuse keelt, siis tundusid hispaania keele grammatika ja algõpetus suhteliselt kergena. Mõne aja pärast hakkasime juba lugema ilukirjandust, kõigepealt V. Blasco Ibáñezi novelle. Kui Sivers 1925. aastal suri, katkes see stuudium. Hiljem on hispaania keelt Tartu ülikoolis õpetanud

E. Keskküla ja A.-R. Hone.

Hispaania keel on maailmas väga levinud. Mitmel pool on selgesti näha huvi tõusu hispaania keele, kirjanduse ja kultuuri vastu. Ameerika Ühendriikides on see viimasel ajal saanud üha suurema tähenduse. Ekslik on arvata, et seal on kõikjal tegemist ainult inglise keelega. Nagu Moskvas Ladina-Ameerika Instituudilt ilmunud 1975. aasta venekeelsest väljaandest selgub, kutsuti Los Angeleses asuvas Kalifornia ülikoolis ellu rahvamuusika instituut, mille programmis seisab silmapaistval kohal tutvumine Lõuna-Ameerika rahvaste muusikaga ning selle teaduslik läbitöötamine. Seni kui Põhja-Ameerika imperia-

Mõni sõna hispaania keele tähtsusest

lism peremehetses Lõuna-Ameerikas, oli nende maade teaduslik uurimine jäänud kasinaks. Kui üle 180 USA kõrgkoolis kaitsti 1967. a. enam kui 20 000 doktoriväitekirja, siis peaaegu 250 teemat oli Ladina-Ameerika küsimustest.

Põhja-Ameerikas paistab silma kasvav huvi selliste ainete vastu nagu antropoloogia, uusim ajalugu ja kirjandus. Tähelepanu objektiks on saanud Ladina-Ameerikas elavate indiaanlaste keelte uurimine.

1949. a. kaitsti Washingtoni ülikoolis väitekirja teemal «Indiaanlaste Kolumbia kirjanuduses», Pennsylvanias ülikoolis «Peruu indiaanlaste eluolu» ja Berkeley ülikoolis «Indiaanlaste probleem Argentiina kirjanduses 1735—1852».

Et USA-sse asunud mehhiklaste arv pidevalt kasvab, siis on kasvand ka uurimuste ja väitekirjade arv Mehhiko küsimuste kohta. Sedasama võib nentida puertoriiklaste kohta USA-s.

Ühendriikide ajalehed ja ajakirjad avaldavad üha enam artikleid ja ülevaateid Ladina-Ameerikast. Peale selle ilmuvad USA-s ingliskeelsed väljaanded, mis publitseerivad ainult Ladina-Ameerika vabariike puudutavaid materjale. Sageli käsitletakse neis põllumajandust, tööstust, kaubandust, haridust, kirikuga seotud küsimusi, samuti ka ilukirjandust.

Ise suguse perioodiliste väljaannete liigi moodustavad USA-s hispaania keeles ilmuvad trükised. Neis on antud eriti suur kaal pro-

pagandale. Suur osa hispaaniakeelsest perioodikast trükitakse New Yorgi osariigis.

Peale Washingtoni ja New Yorgi ilmub hispaaniakeelset kirjandust ka lõunapoolseis osariikides (Texas, Floridas, New Mexicos, Kalifornias). Viimane asjaolu on tingitud esiteks sellest, et neis on käesoleva ajani kõnekeeleks enamasti hispaania keel. Ohtlasi on lõunapoolseid osariigide paikadeks, kuhu on asunud ja asub lõviosa emigrante, eelkõige muidugi Mehhikost. Lõpuks on mainitud osariikidel kõige suurem kontakt Ladina-Ameerikas elavate rahvastega.

Sellest peaks olema näha, millise suure tähtsuse on omandanud ja kuivõrd on levinud hispaania keel ja filoloogia.

TARTU Landesuniversitāti MUUTMINE KEISERLIKUKS (S. O. RIIKLIKUKS) ÜLIKOOLIK

(Algus «TRÜ-s» nr. 23)

8. septembril 1802. aastal oli loodud Rahvahariduse Ministeerium, millele pidi allutatama kogu Venemaa haridussüsteem, kaasa arvatud kõrgkoolid. Tartu professorid nägid selles pääsu kuratooriumi eestkoste alt — oli vaja vaid energilist meest, kes oleks olnud valmis astuma samme Tartu ülikooli üleviimiseks senati ja kuratooriumi alluvusest Rahvahariduse Ministeeriumi alluvusse. See ettevõte oli seotud riskiga, sest ebaõnnestumise korral oleks tulnud arvestada vallandamise ja tagakiusamisega kuratooriumi poolt. Meheks, kes riski enda peale võttis, oli selleks semestriks valitud prorektor füüsikaproffessor Georges-Frédéric Parrot. Tundub, et teataval määral oli asjade käiguga kursis ka liberaalse suuna esindaja kuratooriumis, Oisu mõisa omanik maakohtunik A. v. Sivers, kes oli kuratooriumiski kaitsnud õpetatud nõukogu seisukohti ja huve. Et kuratooriumi valvsust uinutada, motiveeris Parrot oma puhkusetootlust vajadusega ajada Peterburis isiklikke asju. Õtustavad sündmused algasid õpetatud nõukogu erakorralise istungi-ga 3. oktoobril kell 10, kui prof. Parrot esitas palve lubada tal hädavajalikel isiklikel põhjustel 28 päevaks Peterburi sõita. Pärast pikemat arutlust see taotlus rahuldati, ühtlasi tehti Parrotile ülesandeks õnnitleda vastmääratud rahvahariduse ministrit Tartu professorsõnna nimel. Nii kõlab lühikene protokoll. Ka kuratoorium lubas prof. Parroti erakorralisele puhkusele, märkides sealjuures, et tulevikus jätab ta endale õiguse puhkuste taotlemise korda täpsemalt fikseerida. Samaaegselt avaldas ka viitsekuraator Ungern-Sternberg soovi Peterburi sõiduks, et tutvuda lähemalt asjaoludega uues Rahvahariduse Ministeeriumis. Kuid sellele vaidles vastu A. v. Sivers, pidades viitsekuraatori sõitu enneaegseks. See asjaolu tuli Parrotile mitmeti kasuks — oleks ju Ungern-Sternbergist kujunenud Peterburis tema taotlustele vastutõõtaja.

Parrot sõitis Tartust välja 5. oktoobri öösel koos oma endise õpilase Georg v. Sieversiga. Viimane pidi teda juhendama «im Antichambrieren», s. o. ooteruumides käitumises-liikumises. Peterburis Parrot mingeid isiklikke asju ei ajanud, vaid asus kohe otsima endale toetajaid Rahvahariduse Ministeeriumis ja Koolide Peavalitsuses. Tema kõige kindlamateks toetajateks seal said vürst Adam Czartoryski, N. N. Novossiltsev ja F. Klinger. Alles siis, kui Parrot oli endale nii ministeeriumis kui ka Koolide Peavalitsuses mõttekaaslaste toetuse kindlustanud, taotles ta audient-si keiser Aleksander I juurde. Tal

õnnestus veenda keisrit, et Tartu ülikooli jaoks tuleb välja töötada asutamisakt. Selleks määras keiser erilise komisjoni, kuhu kuulusid Parroti ettepanekul tema toetajad. Parroti sõnade järgi muutis asutamisakti väljatöötamise keeruliseks asjaolu, et tuli arvestada ka teisi varsti avatavaid ülikoole (Kaasani, Harkovis jm.) ja ka seda, et juba töötavatel Moskva ning Vilniuse ülikoolidel veel asutamisaktid puudusid. Ühtlasi tuli murda ka rahvahariduse ministri, konservatiivselt meelestatud krahv Zavadovski vastupanu. Kõige raskemateks punktideks osutusid ülikooli jurisdiktsioon* ja eelarve suurus, kuid seal õnnestus Parrotil oma tahtmine läbi suruda. Asutamisakti kõigi punktide läbiarutamine nõudis kaugelt rohkem aega kui puhkuseks lubatud 28 päeva ja Parrotil tuli pikendust taotleda. Ilmselt jõudsid kuuldused Parroti tegevusest ka kuratooriumisse, sest sealtpoolt astuti samme, et ka uues olukorras säilitada kontroll ülikooli üle. Nimelt õnnestus kuratooriumi esindajal krahv Mannteuffelil lasta end määrata Koolide Peavalitsuse liikmeks, et siis saada taas Tartu ülikooli kuraatoriks. (Igal ülikoolil oli tollal ette nähtud keisri määratud kuraator, kes pidi suunama ülikooli tööd ning olema vahendajaks ülikooli ja Rahvahariduse Ministeeriumi vahel. Kuraatorid määrati Koolide Peavalitsuse liikmete hulgast.) Kuid Parrot suutis ka sellest karist õnnelikult mööda tüürida. Vastavalt eelnenud kokkuleppele Klingeriga palus ta keisrilt asutamisakti vastu-

* Üks komisjoni liikmeid avaldas siinjuures koguni arvamist, et vältimaks ülikooli autonoomiast tekkida võivaid lahkarvamisi linnavalitsusega oleks otstarbekas panna Tartu linnapea kohustused ülikooli rektorile.

	Aasta eelarve rublades	Ühekordne fundation-(asutamis-)summa rublades
Raamatukogu	5 000	35 000
Kunstimuuseum	1 300	8 000
Loodusteaduste kabinet koos botaanikaaiaga	5 000	25 000
Füüsikakabinet	1 500	18 000
Keemiakabinet ja -laboratoorium	1 200	8 000
Anatoomilised ja patoloogilised preparaadid	1 000	8 000
Tehnoloogiliste mudelite kogu	300	4 000
Sõjaliste mudelite kogu	200	
Observatoorium	800	10 000
Matemaatiliste instrumentide kogu		4 000
Kirurgiliste instrumentide kogu		4 000
Kliinik	7 500	
Anatoomikum	400	
Maneež	1 200	
Ujula	100	
Palgad	68 800	

ELSA KUDU

võtmisel, et too määraks erilise armuna Tartu ülikooli kuraatoriks F. Klinger. Palve oli sõnastatud selliselt, et Aleksandril polnud võimalik ära öelda. (Mannteuffel määrati seejärel Kaasani ülikooli kuraatoriks, kuid ta astus tagasi juba enne Kaasani ülikooli avamist.)

Asutamisakt andis Tartu ülikoolile laialdase autonoomia, vabastades ta täielikult rüütelkondade hool-duse alt. Mitte vähem oluline oli ka uue eelarve kinnitamine. Landes-universitāti aastaeelarve oli 56 050 rubla, millest oli paljudeks ette nähtud 37 700 rubla (viitsekuraatorile 2000 rubla, professoreile 1500 rubla, õpetajaile 300 rubla aastas), teaduskondade ja teaduslike asutuste ülalpidamiseks 15 200 rubla, ülejäänud summa reisi- ja muudeks kuludeks. Uus eelarve oli aga 120 000 rubla aastas. Professorete palgad tõusid 2000 ja õpetajate omad 500 rublani aastas, viitsekuraator saadeti 1000 rublaga pensio-nile. Märnatavalt tõusid ka teaduslike kabinetide eelarved. Kui näiteks enne oli laboratooriumi eelarveks 200 rubla aastas (millest 100 langes üürile), siis nüüd oli aastaeelarveks 1200 rubla. Üldse oli teaduslike kabinetide ja asutuste ülalpidamiseks määratud 22 700 rubla, pensionikassasse 10 000 rubla, stipendiumideks 5500 rubla ja teaduslikeks ekspeditsioonideks 2000 rubla aastas. Lisaks sellele määrati kooli-komisjoni liikmeile 6000 rubla aastas (5000 revideerimissõitule ja 1000 muudeks kuludeks). Koolide asutamiseks määrati 118 000 rubla. 1803. a. novembris õnnestus F. Klinger kaudu saada veel 120 000 rubla nn. fundation(asutamis-)summa-na. Nii kujunes 1803. a. eelarve järgmiseks:

	Aasta eelarve rublades	Ühekordne fundation-(asutamis-)summa rublades
Raamatukogu	5 000	35 000
Kunstimuuseum	1 300	8 000
Loodusteaduste kabinet koos botaanikaaiaga	5 000	25 000
Füüsikakabinet	1 500	18 000
Keemiakabinet ja -laboratoorium	1 200	8 000
Anatoomilised ja patoloogilised preparaadid	1 000	8 000
Tehnoloogiliste mudelite kogu	300	4 000
Sõjaliste mudelite kogu	200	
Observatoorium	800	10 000
Matemaatiliste instrumentide kogu		4 000
Kirurgiliste instrumentide kogu		4 000
Kliinik	7 500	
Anatoomikum	400	
Maneež	1 200	
Ujula	100	
Palgad	68 800	

Tule!

Filmihuvilised on juba avaldanud rahutust, kas meie filmiklubi tänavu üldse alustabki tegevust. Alustab. Kindlasti. Ettevalmistusi juba tehakse.

Seniste liikmete ümberregistreerimine toimub kolmapäeval, 28. septembril kell 20—22 ph. aud. 127 ja reedel, 30. septembril kell 18—22 ph. aud. 127 (kaasa võtta vana liikmepilet). Uusi liikmeid võetakse vastu nädal hiljem samas kohas; seega kolmapäeval, 5. oktoobril kell 20—22 ja reedel, 7. oktoobril kell 18—22.

Ülikooli filmiklubi on praeguses koosseisus tegutsenud juba poolteist aastat. Läänud õppeaastal toimus meie klubis 24 üritust. Endastmõistetavalt ei piirdunud tõeline filmihuviline ainult sellega, mida klubis pakuti. Igäühel meist on suve jook-sul settida jõudnud mingid muljed, arvamused, mõtted. On selginud,

Sealjuures ei nõutud, et fundation-summat ja aasta eelarvesummat oleks tulnud kulutada tingimata ühe eelarveaasta jooksul. Kasutamata jäänud raha liideti järgmise aasta eelarvesse. Näiteks kulutati 1803. a. tegelikult kokku vaid 125 764 rubla 90 kopikat, sest paljud tellitud aparaadid, instrumendid jm. saabusid alles mõne aasta pärast.

Ehitusteks saadi 8. juunil 1803. aastal esialgu samuti 120 000 rubla. Kokku läksid esimese aastakümne ehitused (peahoone, raamatukogu, kliinikud, tähetorn, anatoomikum, hooned botaanikaaias ja mõned muud väiksemad ehitused) maksma 734 865 rubla 55½ kopikat.

Ülikooli materiaalse baasi areng on aga omaette teema, mis ootab veel uurijat. Kõigile oma «tormlemistele ja tunglemistele» vaatamata olid noore ülikooli noored professorid tublid majandusmehed ja täpsed arvepidajad. Pealegi nõudis ka kuraator F. Klinger väga täpset arvepidamist vältimaks süüdistusi, nagu ei suudaks laialdast autonoomiat omava ülikooli teadlased seda majandada. ENSV Riiklikus Ajaloo Keskarihiis, Tartu ülikooli fondis leidub kuni 1816. aastani (Klinger kuraatorluse aeg) väga üksikasjalisi andmeid rahaliste vahendite kulutamise kohta.

(Lõpp)

21. aprillil 1802 olid avaaktusel kohal järgmised professorid:

	Sünniaasta	Vanus
1. L. Ewers	1742	60
2. J. L. Müthel	1763	39
3. D. G. Balk	1764	38
4. M. E. Styx	1759	43
5. E. G. Arzt		55
		uppus Emajõkke 1802. a. aug.
6. G. B. Jaesche	1762	40
7. G. F. Parrot	1767	35
8. G. F. Pöschmann	1768	34
9. G. A. Germann	1773	29
		Keskmine vanus 41,4 a.
Sügissemestriks saabusid veel:		
1. W. F. Hezel	1754	48
2. G. L. Böhlendorff	1773	29
3. K. F. Meyer	1757	45
4. K. Morgenstern	1770	32
Surnud prof. Arzti asemele tuli		
N. Scherer	1771	31
J. W. Krause	1757	45
		Tegeliku õpetöö alguseks oli professorite keskmine vanus 39,14 aastat; arvestamata 60-aastast «patriarhi» L. Ewersit on 37,5 a.
Kuraator F. Klinger oli 50-aastane.		

100 AASTAT W. H. FOX TALBOTI SURMAST

* Talboti foto Lacock Abbey ümbrusest. Originaal TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Rahvakontroll

TRÜ rahvakontrolli peagrupi liikmete ja teaduskondade gruppide esimeeste koosolek toimub teisipäeval, 20. septembril kell 16.15 peahoones aud. 309.

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo

Klubi nõukogu

koosolek toimub teisipäeval, 20. septembril kell 20.

ÜTÜ

20. septembril kell 18 toimub uue anatoomikumi auditoriumis (O. Lutsu 2) ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu aruande- ja valimiskoosolek.

ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu

Läti keele tunnid algajaile

Huvilistel palutakse tulla aja suhtes kokku leppima 20. septembril kell 16 soome-ugri keelte kateedrisse (ph. 126).

Mära Veinberga

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19, III. Üksikumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4502. MB-07202.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25

Reedel, 23. septembril 1977

XXIX aastakäik

Komsomolikroonika

Kolmapäeval, 7. septembril toimunud ELKNÜ Tartu Linna-komitee büroo arutas ELKNÜ TRÜ komitee tööd aruande- ja valimiskoosolekute ettevalmistamisel. Informatsiooniga esinesid büroo liikmed, komsomoli linnakomitee sekretär A. Raa ja TRÜ komsomoli-sekretär K. Liiv. Ulatuslikku eel-tööd märgiti ära positiivselt, büroo andis mitmeid organisatsioonilist laadi juhiseid.

Samal bürool arutati ka asjaajamise olukorda EPA komsomolikomitees. Leiti, et selle tase ei ole veel rahuldav ning anti konkreetseid näpunäiteid selle parandamiseks. Ohtlasi kohustati EPA ja TRÜ komsomolikomiteesid pöörama erilist tähelepanu komsomolidokumentatsiooni vormistamisele ja säilitamisele kursuste ja teaduskondade komsomoliorganisatsioonides.

* * *

ELKNÜ TRÜ komitee istun-gil 13. septembril arutati esimeste

kursuste komsomoliaktiivi valiku ja väljaõppe olukorda, teaduskondade komsomolibürood said vastavasisu-lisi juhiseid.

Arutusel olid ka üliõpilasürituste korraldamise organisatsioonilised küsimused teaduskondades. Kinniti ELKNÜ TRÜ komitee tööplaan 1977/78. õppeaastaks.

ELKNÜ TRÜ komitee otsustas komsomolikaristuse (vali noomituse koos arvestuskaardile kandmisega) maha võtta õigusteaduskonna II kursuse üliõpilaselt R. Eichelt.

Komitee karistas bioloogia-geog-raafiateaduskonna III kursuse üli-õpilast A. Varendit valju noomitu-sega koos arvestuskaardile kandmi-sega kommunistlikule noorele eba-väärika käitumise eest 23. augustil 1977 Tartu linnas.

* * *

ELKNÜ TRÜ komitee istun-

gil 20. septembril andsid teadus-kondade komsomolisekretärid aru aruande- ja valimisperioodi etteval-mistusest. Üldine olukord on rahul-dav, mitmetele teaduskondadele anti konkreetseid tähtaegu võlgade pa-randamiseks.

Komitee kinnitas 4. oktoobril toi-muva TRÜ I komsomolialaloo kon-verentsi programmi. Konverents toi-mub TRÜ aulas kell 10. Oodatud on kõik endised komsomoliaktivistid ning komsomolialaloo huvilised!

Komitee vaatas läbi EÜE välisva-hetuse plaani aastaiks 1978—1980.

Arutati ka üliõpilase J. Viidebau-mi (arstiteaduskond) personaalkü-simust. Komitee karistas J. Viide-baumi üliõpilasele ebaväärika käitu-mise eest 25. augustil noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega.

* * *

Kolmapäeval, 21. septembril sõi-tis 15-liikmeline TRÜ komsomoli-organisatsiooni agitbrigad 10 päevaks Murmanski oblastisse, kus antakse kontserte ja peetakse

loenguid komsomoli löökehitustel. Delegatsiooni juhhib TRÜ komsomo-likomitee liige, filosoofiakateedri as-pirant I. Gräzin, programmi kunsti-line juht on S. Lääne. Agitbrigaadi kuuluvad ansabel «Lakstiga!», rah-vapilliansambel «Kannel», lauluso-list Karin Lippus, lauluduo Eda Strandberg ja Marju Kikerpill.

* * *

Taškendist saabus üleliiduli-selt ülikoolide sõprus-festivalilt TRÜ komsomoliko-mitee 7-liikmeline delegatsioon ees-otsas komitee pressisekretäri H. Linnuga. Aktiivse osavõtu eest sõp-rusfestivalist autasustati meie dele-gatsiooni Usbeki NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi au-kirjaga ja Taškendi Riikliku Ülikoo-li aukirjaga. Festival oli pühenda-tud Suure Oktoobri 60. aastapäeva-le. Külalisi oli Taškendis üle 200 enam kui 25 NSVL ülikoolist.

Needest Needeni

Ehkki selle rubriigi arvasime juba oma aja ära elavat olnud, ei osanud me senini midagi ase-mele pakkuda. Vajadus nädala-sündmuste kokkuvõtmiseks, ise-loomustamiseks on aga olemas ja nii me siis jätkame. Seekord vaatame küll pisut ettepoole roh-kem kui muidu, s. t. ei meenuta eelmist nädalat, vaid püüame teada anda seda, mis tulemas.

Tulemas on aga juubelpidus-tused, mille ettevalmistamisega peaaegu kogu ülikoolirahvas ja palju inimesi väljastpoolt TRÜ-d juba hulk aega ametis olnud. Varem teatatud kuupäevad — 14. ja 15. oktoober on need kõige tähtsamad. Alustame 14. oktoob-rist. Kell 11 algab «Vanemuise» teatrisaalis aktus, kell 15 avatakse ühiskonnateadustehoonel mälestustahvel (selles majas taas-avatigi 175 aasta eest ülikool).

Kell 16.30 jõuab järg veel ühe piduliku avamiseri — füüsika-korpuse lindi läbilõikamiseri. Ohtul saab aulas kuulata kont-seriti külalisesinejalt. Järgmise päeva üritused algavad kell 10 aulas rektori pressikonverentsi-ga, kell 16 esinevad aulas üli-kooli suuremad taidluskollektiivid, õhtul kell 8 peetakse «Vane-muises» kontsertball. Need olek-sid siis kahe päeva suurüritused. On võimalik näha palju näitusi: teaduskondade ajalugu, tuleviku-tutustavaid, suurt ülikooli näi-tust Leningradi mnt. 27 raama-tukogus. Lisaks neile korraldab Tartu Kunstimuuseum näituse 19. sajandi Tartust, Tähetornis võib vaadata astronoomia arengut käsitlevaid materjale, Riikli-kus Ajaloo Keskarhiivis doku-mente ja ürikuid ülikooli taas-avamisest, Baeri majas Baeri näitust. Avatakse veel mitmeid mälestustahvleid, bareljeefe, hauakive, korrastatakse ülikoo-lis töötanud ja õppinud silma-paistvate isikute haudu, mis unar-usse jäänud ja rohtunud ning korrastajakätt nõuavad.

Raadi kalmistu ülikooli vane-mast osast on meie lehes mitu korda juttu olnud («TRÜ» nr. 23 1976 ja nr. 18 1977). 16. septembril oli linna täitevkomitee ehitus- ja arhitektuuriosakonnas linnaehitusnõukogu ja arhitek-tuurimälestiste kaitse nõukogu ühine koosolek, kust võitis osa ka meie toimetuskolleegiumi lii-ge dotsent Tullio Ilomets. Päeva-korras oli RPI «Eesti Tööstus-projekti» koostatud Tartu Põllu-töömasinate Tehase «Võit» gene-raalplaani variantlahenduse läbi-vaatamine. Lõppotsuseni ei jõu-tud, sest järjekordselt ilmnes probleemi keerukus: on tarvis rekonstrueerida Raadi kalmistu, on vaja laiendada tootmisettevõ-tet. Otsustati pööruda kõrgema-te instantside poole, et leitaks mõlemad pooli rahuldav lahendus, sest kultuurimälestusmärke ei saa ju ohverdada tööstusette-võtte laiendamiseks.

Ajalugu nõuab oma hooli. Ja 'asub vahel mõelda selle üle, et ajalooks saavad millalgi ju ka meie päevad. Ja kunagi tähistak-se üht või teist meie päevil algatatut. Esiotsa on ülikoolipe-let enne suurt juubelit (1982. aastal 350 aastat ülikooli asuta-nisest) aga juubelpidamises «peaproov» juba siinsamas käe-ga katsuda, meie kodumaa 60. sünnipäeval, juba järgmisel kuul.

VARJE SOOTAK

TRÜ nõukogu

eelmise õppeaasta viimane koosolek peeti koos EKP TRÜ komiteega.

Õppe- ja kasvatustöö kvaliteedist ja efektiivsusest TRÜ-s NLKP Keskkomitee oktoobripleenumi ja NSV Liidu Ülemnõukogu IX istung-järgu valguses esitasid õppeprorekti-ori kt. U. Palm ja EKP TRÜ õppe-ja teadustöö sektori juhataja R. Looga.

Eespool mainitud dokumentides kõrgkooli ette püstitatud ülesandeid on konkretiseeritud NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegiumi 4. novembri 1976. a. otsuses. Nõukogude kõrg-kooli põhiülesannetena on neis märke-tud spetsialistide ettevalmistamist ning õppeprotsessi kvaliteedi ja efektiivsuse parandamist. TRÜ sel-lekohased ülesanded on kirjas üksik-asjaliku arenguprogrammina dokumendis «TRÜ viisaastaku arengu-plaan aastateks 1976—1980».

TRÜ-s on paranenud õppe- ja kasvatusprotsessi kvantitatiivsed näitajad (õpiedukus, väljalangevus). Materiaaltehnilise baasi par-nemine eelkõige uute ehituste näol ning õppejõudude kõrge kvalifikat-sioon loob kõik tingimused veelgi paremateks tulemusteks. Vaieldam- matute saavutuste kõrval ei ole jõutud aga õppe- ja kasvatusprot-sessi komplekse juhtimise kaasaeg-sele tasemele. Sügavat teaduslikku läbitöötamist vajavad üliõpilaste iseseisva ja auditoorse töö vahe-kord, tehniliste vahendite ja arvutustehnika kasutamine jt. meetodi-kalased probleemid.

Vastuvõetud otsuses pööratakse muu hulgas suurt tähelepanu kur-susejuhendajate osatähtsusele üli-õpilaste kasvatusprotsessis. Partei-komiteel tuleb organiseerida sel õppeaastal kursusejuhendajate üle-ülikooliline nõupidamine kogemuste vahetamiseks ja kursusejuhendajate

uue põhikirja väljatöötamiseks. Sa-muti tuleb hakata üle minema õppe- ja kasvatusprotsessi komplekssele juhendamisele ning rakendada süs-teemikindlalt koostöös kõrgkooli kompleksse uurimise laboratooriumi ja kommunistliku kasvatus labora-tooriumiga kõrgkooli pedagoogika alaseid uurimistulemusi.

Biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratooriumi töö (aastail 1971—1977) kontrollimise tulemustest kõ-neles kontrollkomisjoni esimees prof. I. Sibul.

Laboratoorium on saavutanud märkimisväärsed edu biomeditsiini-liste mõetmis- ja registreerimisead-mete väljatöötamisel ning küber-neetiliste uurimismeetodite rakenda-misel füsioloogiliste regulatsiooni-mehhanismide uurimiseks. Eriti võib esile tõsta saavutusi keskmise ar-teriaalse vererõhu pideva registreer-imise meetodi ja aparatuuri välja-töötamisel, täiustamisel, juurutamisel seeriatootmisse, tutvustamisel üleliidulises ja rahvusvahelises ula-tuses. Samuti tuleb hinnata labora-

tooriumis arvutustehniliste vahen-dite väljaehitamist spetsiaalseks hübriid-arvuti tüüpi kompleksiks, milles töödeldakse automaatselt eks-perimendi käigus jooksvalt saabu-vaid andmeid füsioloogiliste para-meetrite muutuste dünaamika kohta. Praegu uuritakse põhiliselt jase-mete verevarustust.

Nõukogu otsustas hinnata labora-tooriumi töö heaks (teaduslik juhenda-ja M. Epler, juhataja H. Epler). Et laiendada füsioloogilisi uurimu-si neis suundades, milleks on ole-mas materiaalne baas ja eksper-imentaalse töö kogemused, palutakse rektoraati leida võimalus bioloog-ilise töörühma väljaarendamiseks laboratooriumi koosseisu suurenda-mise teel.

ÜTO nõukogu esimees dots. U. Reino tegi teatavaks võistlus-tööde arvu. Tänavu esitati 575 tööd mulluse 509 asemel. Võistlustööde komisjon otsustas suunata üleva-bariigilisele konkursile 351 ja üle-liidulisele 42 tööd.

Kinnitati 1978. aasta teaduslike tööde plaan.

Nagu kehtiv konstitutsioon, nii fikseerib ka projekt NSV Liidu ma-jandussüsteemi alusena tootmisvahendite sotsialistliku omandi. Kahe põhilise omandivormi: riikliku ja kolhooslik-kooperatiivse omandivormi kõrval tuuakse ära veel kolmas — ametiühingu- ja muude ühiskond-like organisatsioonide omand. See kolmas sotsialistliku omandi vorm on saanud elava diskussiooni objektiks. Mitmed juhtivad teadlased (näiteks akadeemik A. Rumjantsev) arvavad, et majandussüsteemi alu-sena on tegemist ikka ainult kahe põhilise omandivormiga. Selle kõr-val aga fikseeritakse juriidiliselt ametiühingu ja muude ühiskondlike organisatsioonide omand. Küsimus nõuab kindlasti veel täiendavat uur-i-mist, eriti aga ühiskondlike organisatsioonide omandivorm, mis pole seni majandusteaduslikus kirjanduses leidnud küllaldast käsitlemist.

Projekti § 14 kajastab NLKP XXIV ja XXV kongressil väljatööta-tud majandusstrateegiat, mille kohaselt ühiskondliku tootmise kõrgeima eesmärgina on fikseeritud «inimeste kasvavate ainelistele ja vaimsetele vajadustele kõige täielikum rahuldamine». Muidugi sõltub vajaduste ra-huldamise tase eelkõige tootlike jõudude arengutasemest. Teiselt poolt peab täiustuma, muutuma järjest ratsionaalsemaks ka vajaduste struk-tuur. Nagu partei majandusstrateegias, nii nimetatakse ka projektis tootmise kõrgeima eesmärgi realiseerimise vahendite ja teedena töö-viljakuse kasvu, tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõusu ning rah-vamajanduse dünaamilist ja proportsionaalset arenemist. Viimase ta-gab majanduse juhtimine riiklike plaanide alusel.

Sm. L. Brežnev ütles kõnes NLKP Keskkomitee pleenumil 24. mail 1977. a.: «Kinnitatud on ka sotsialistliku majanduse nii tähtis alus nagu plaanilise tsentraliseeritud juhtimise ühitamine ettevõtete ja koon-diste majandusliku iseseisvuse ja initsiatiiviga.» Viimane väljendub ka töötajate kollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide osavõtus et-tevõtete ja koondiste juhtimisest, mida uue konstitutsiooni projektis on erinevalt praegu kehtivast konstitutsioonist rõhutatud. Tuletagem meel-de, et V. I. Lenin kirjutas juba 1917. aastal: «...kui kõik õpivad juht-i-ma ja tegelikult iseseisvalt juhivad ühiskondlikku tootmist... siis on uks pärani avatud kommunistliku ühiskonna esimesest faasist selle kõrgemasse faasi üleminekuks...»

AADU ARRAK,
poliitilise ökonoomia kateedri dotsendi kt.

PÕHISEADUSEST

NSV Liidu majandus-süsteem konstitutsiooni projektis

Uue konstitutsiooni projektis on formuleeritud ühtseks rahvamajan-duskompleksiks muutunud NSV Liidu majanduse üksikasjaline iseloo-mustus, näidatud ära majandussüsteemi arengu ja juhtimise põhilised momendid. Erinevalt praegu kehtivast konstitutsioonist on majandus-süsteem toodud välja eraldi peatükina. Seda on tinginud nelja aasta-kümne vältel meie majanduselus toimunud suured muutused. Kui 1936. aastal oli meil lõppenud üleminerkuperiood kapitalismilt sotsialismile, olid alles loodud sotsialismi alged, siis uue konstitutsiooni projekt fikseerib: «NSV Liidus on üles ehitatud arenenud sotsialistlik ühis-kond. Sel etapil, kus sotsialism areneb juba omaenda alusel, tõusevad üha täielikumalt esile uue korra loovad jõud ja sotsialistliku elulaadi eelised...»

Käesolevaks ajaks on meie kodumaal tootlike jõudude arengu tule-musena loodud arenenud sotsialismile adekvaatne materiaaltehniline baas, mis kajastab uut etappi NSV Liidu rahvamajanduse arengus. Nii toodeti 1976. aastal võrreldes 1936. aastaga 15,8 korda rohkem rahvatulu, tööstustoodang kasvas samal ajavahemikul 26 korda ja põl-lumajandustoodang 3 korda. Võib tuua veel järgmised näited: käes-oleval ajal toodetakse meil 25 päevaga niisama palju autosid ja 11 päevaga niisama palju elektrienergiat, kui terve 1936. aasta jooksul. Seejuures ületab X viisaastaku igal aastal käikuminevate elektrijaa-made võimsus 2-kordselt praegu kehtiva konstitutsiooni vastuvõtmisel meie kodumaal töötanud elektrijaamade koguvõimsuse.

Ungari päevik

(Algus eelmises «TRU-s»)

RAILY VIKS

10. juuli. On pühapäev, tore päev. Budapestis on ta veel eriti tore, kui leiad õdusa tänavakohviku või saad kuulata orelikontserti Mattiase kirikus või nautida kunstlaineid Margiti saare basseinides. Sellele aga, kes armastab linnas ringi lonkida, pole ilusamat paika kui vana Buda. Tänavad on kitsad ja majad tihedalt-tihedalt üksteise kõrvale lükitud. Tundub, nagu polekski neis õhku ega päikest. Uudishimulik silm piilub sisse läbi poikvel ukse — ja pilgule avaneb imedemaalim: lilledega ääristatud trepid viivad keeletu turisti sisehoovi. Seda pilti, mis seal silmale avaneb, on raske sõnades edasi anda: aknakestel, seinte ääres — kõikjal lilled, kirevad, kuid maitsekalt kokku sobitatud. Võredega aknad, vaikus, piinlik puhtus — kõik see paneb kahtlema, kas näed seda unes või ilmsi. Lahkelt seletati mulle, et omal ajal olnud Ungaris seadus, kus tulnud maksta maksu tänava poole olevate akende pealt. Leidlikud ja ihned majaomanikud leidsidki siis tee, kuidas oma elamist õdusamaks muuta raha raiskamata.

11. juuli. Meile halastati ja lasti tööl olla vaid pool päeva: et me tublilt oma show'd harjutaksime ja õhtul menukalt esineksime. Kuigi ennast kiita pole eriti viisakas, ütleme, et show õnnestus, jah, isegi hästi. Seda märgiti ära hiljemgi.

12. juuli. Sõbrad Poolast korraldasid õhtul meelelahutust, aga rahva arvamus ütles, et oleks võinud parem olla. Üldiselt jäigi mulje, et meie ja teised mõtestame sõna show lahti küllaltki erinevalt.

13. juuli. Välismaalastele korraldati ekskursioon mööda majandit. Näidati eesrindlikku piimakarja ja lubati piima maitsta (meie rühma rekord — 6 klaasi). Nägime mingisugust graanulites sõõta tootvat kompleksi ja masinaparki. Lõpuks

näidati ka Ocsa basseini. Huvitav päev oli.

14. juuli. «Saja, saja, vihmake...» Aga ta, sindrinahk, sadas vaid kella poole seitsmeni. Siis kõlas mikrofonis jälle saatulik *munkaro*. Ohtul oli ungarlaste kord *show*'ga rahva ette astuda. Programmi naelaks kujunes tšaardaš, mida kõigile asjast huvitatuile õpetati.

15. juuli. Laagri juhtkond vahetus ja tööpäev tuli lühem — kõigest kaks tundi. Kasutasime juhust ja sõitsime pealinnaga tutvust süvendama. Ohtul käis läbi saali pettumuse kahin: eestlased pantomiimishow'st osa ei võta. Selle eest korraldasid aga poolakad viinamarjakääride matused kõige kõrgemal tasemel. Ekskursioon veinitehasesse valmistas pettumuse. Olime lootnud näha suuri veinivaate, aga kõikjal jooksid vaid torud, torud, torud. Budapestis oli aga see-eest palju hubaseid veinikeldreid, kus tellija silme all vaadist soovikohast mär-

jukest lasti ning rasva, sibula ja punase pipraga sai (ungarlased ju musta leiba ei tunnista!) kõrvale pakuti. Et idüll oleks täielik, mängisid mustlasviiludajad kõrva ääres tšaardašši ja tahes-tahtmata tundsid end olevat Tenkesi-aegses Ungaris.

16. juuli. Taas vana hea Budapest.

17. juuli. Meie soovil, havi käsul organiseeriti sõit Visegradi. Ilus koht Doonau ääres mägedes. Vanad lossivaremed ja retk mägedesse väsitas osa seltskonda nii ära, et nad eelistasid sõita otse tagasi laagrisse. Vapramad läksid veel Szentendresse ja Budapesti ööd imetlema ning jõudsid kohale alles kukelaulu ajaks.

Szentendre on omamoodi riik riigis. Linnakese on rajanud serblased, tänapäeval on ta säilitanud oma iidse ilme, kuid jäänud kunstnike meelispaigaks. Siin elasid ja elavad Ungari tunnustatud kirjamehed, maalijad, skulptorid. Arvukalt

korraldatakse näitusi, antakse kontserte, teatrietendusi. Linna keskele väikesele platsile on ehitatud lava ja pingid. Väljak on ümbritsetud keskaegsete majadega. See on ideaalne miljöö Shakespeare'i lavastustele. Kui lähete Szentendresse, viivad sõbralikud ungarlased teid kõigepealt Margit Kovácsi majamuuseumi, mis avati alles õige hiljuti lahkunud kunstniku ateljees. Siin võib näha miniatuurseid skulptuure, seinaplaate ja kompositsioone, mis on loodud ungari folkloori ai- netel. See rahvuslikkus, mis Margit Kovácsi loomingust õhkub, ongi ta teinud tuntuks ja armastatuks. sest ungarlased on väga truud oma rahvakunstile.

18. ja 19. juuli. Laagri uus juhtkond ei kannata võrdlemist vanaga. Elame mälestustest.

20. juuli. Tõelisteks sõpradeks on kuubalased. Selle tõestuseks toimus suur vennastumine pidulike kõnedega ja meenete üleandmisega meie

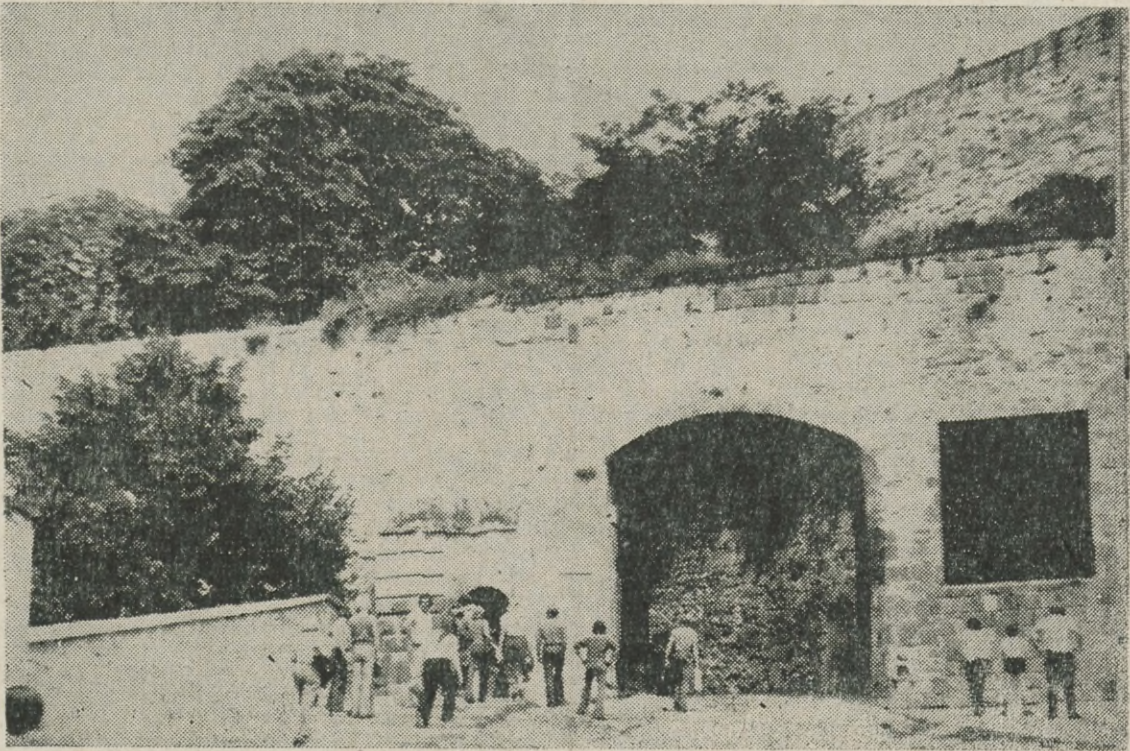
juhtkonna telgis tamtammi saatel.

21. juuli. ENSV aastapäeva tähistamine eesti laulude õhtuga ning piduliku vastuvõtuga rühmade juhtkondadele.

22. juuli. Viimane tööpäev. Uue rühma ungarlased korraldasid õhtu guljaši ja veiniga. Hea, et keelt ära ei sõõnud! Jah, ilus aeg oli see laagriaeg!

23.—26. juuli — Budapest. Igaüks püüdis oma rahast erineval viisil lahti saada: kes veinikeldris mustlasmuusikat nautides, kes mööda poode joostes, kes kontserte kuulates... Suures linnas palju võimalusi.

Budapest pakkus turistile palju huvitavat — ole vaid mees ja vali. Et kergendada selles tohuvabohus orienteerumist, antakse välja iga-kuulist brošüüri «Sündmused Budapestis» inglise, saksa ja prantsuse keeles. Selles on loetletud kõik kontserdid, etendused, muuseumid, ekskursioonid, spordisündmused. Loomulikult oli võimatu pääseda esmaklassilistele üritustele, näiteks «Skorpio» kontsert oli välja müü- dud juba mais, kuid selle asemel pakuti Noortepargis vähetuntud ansamblit «Mini». Ka see tasus vaatamist. Just nimelt vaatamist. Muusikaliselt tasemelt olid nad tunduvalt nigelamad meie «Fixist». Huvi pakkus aga seltskond, kes oli kogunenud seda kontserti kuulama. Mu sõbranna kinnitas, et need on alati ühed ja samad näod. Et ilm oli vihmane, siis ei tulnud istumise- st midagi välja. Liikusime rahva seas ringi ja tundime end kuidagi võõrana. Noored, kes sinna olid kogunenud, sarnanesid kõige rohkem hipidega ja «ungari hipideks» neid hüütigi. Käis pidev liikumine muusika taktis, mõned sattusid ekstaasi ja heitsid end maha (sadas!). Hiljem räägiti veel, et parki teenindavat personali vahetatakse iga paari kuu tagant, sest Ungaris näeb seadus eite varaste ja huligaanide trellidetagusesse ohutusse paigutamise. Kohalikud tudengid selgitasid, et umbes selletaoline olevat situatsioon ka avalikel diskodel. Igal juhul ei õnnestunud ühtegi minu ungari sõpradest nõusse meelitada ja nii jäidki Budapesti diskod nägemata.

* Sajanditevanused madjarite müürid ja eestlastest turistid.

Peeter BAKHOFFI foto

(Järgneb)

Riia ajaloo- doktor setu laulu- ema pool

Setu suurleelotaja ANNE VABARNA 100. sünnipäeva puhul tahaks meenutada järgmist lugu.

Läti ajaloolase Margers Stepermanise doktoridissertatsioonis leidis muu seas käsitlemist Rāpina talu- rahva ülestõus 1784. aastal. Selle sündmuse 175. aastapäeva tähistamisele Rāpinas 20. septembril 1959. aastal oli ta ise esinema palutud.

Et M. Stepermanis oli tollal Läti NSV TA Ajaloo Instituudi etnograafia sektori juhataja, siis tehti talle ettepanek külastada enne õhtust ettekannet Setumaad. Ajaloodoktor võttis ettepaneku meelsasti vastu ja sõit läks Vārskja poole. Mööda minnes peatuti esimese setu poeedi Paul Haavaoksa kodus. Edasi sõideti Tonja külla, kus lauluema Anne Vabarna oli elanud juba 63 aastat. Anne tütar Ode teatas, et ema on sõitnud tütre Nati poole Tõganitsa külla. Tonja külas tutvus M. Stepermanis Setumaa hoonetega. Võõrsu poole sõites peatuti Mikitamäe külas, kus elas Anne Vabarna viimane tütar — üheksas laps Manni Lilleniit. Neiuna oli Manni emalt üles kirjutatud hulga rahvaluulet. Manni 10-aastane tütar Kaja, andekas viiuldaja, sai teejuhuks Tõganitsasse Nati Sepiku majja. Nati oli olnud ema leelode saatjaks 1931. aastal Helsingis ja 1947. aastal Moskvas. Nüüdki alustas lauluema oma improvisatsiooni M. Stepermanise auks koos Natiga ja Ode mehega. Viimane käis õllekannu ringi ja kostitas külalisi. Ajaloodoktor märkis: «Väga südamlrik rahvas!» Rāpinasse sõidust loobus 82-

* Anne Vabarna (vasakult), Margers Stepermanis ja lauluema tütar Nati Sepik.

Benita LABI foto

aastane lauluema halva tervise tõttu. Ta kahetses südamest, et ei saa esineda oma tervituslauludega Rāpina sõbralikule rahvale ja külalistele, Tallinna ajaloolastele Hans Kruusile ja Juhan Kahkile ning Tartu ajaloolastele prof. H. Moosbergile, Sulev Vahtrele ja August Traadile ning «Vanemuise» trupile ja hulgale üliõpilastele, kes olid Tartust tulnud kolhoosi abistama.

27. septembril sõitis allakirjutanu Tonja külla ja kirjutas A. Vabar-

nalt üles 239-realise leelopühenduse M. Stepermanisele. Professor M. Stepermanis suri 1968. aasta lõpul. Tema tütar oli huvitatud lauluema leelopühendusest, kuid ei suutnud seda oma isa paberite hulgast üles leida. Seetõttu saatis allakirjutanu talle pühenduse teksti koos venekeelse tõlkega ja andmed leelo tekke kohta. Varsti saabus tütrelt ja Läti NSV Riiklikult Peeraamatukogu

gult tänukiri. A. Vabarna leelopühendus oli paigutatud raamatukogu

M. Stepermanise fondi.

Lõpetuseks mõned värsid sellest laulust:

«Oho-ks oma' kõik ojja jäänü, pahandusõ' suurdõ pajjo. No oma-ks rahval rahupäivä, hää elo inemisil.»

PAULOPRIIT VOOLAIN

Saksamaalt, Norrast, Austriast, Itaaliast

5. septembril külastas meie ülikooli grupp õigusteadlasi, kes enne seda võtsid osa Moskvast toimunud rahvusvahelisest juristide konverentsist. Moskvast viibivale delegaatidele anti meeldiv võimalus külastada ka teisi NSV Liidu linnu, et täiendada oma teadmisi sotsialistliku riigi õigusalasest tööst. Oma valiku järgi käis üks grupp Leningradis, teine Vilniuses, kolmas Riias, mõned olid huvitatud Moldaaviast jne. Üks rühm juriste valis endale Eesti NSV. Nende koosseisu kuulus ka kaks õigusteadlast Indiast, nad on lõpetanud Maisuri ülikooli Lõuna-Indias. Saksamaalt oli üks advokaat Frankfurdist Maini äärest ja üks jurist Ida-Berlinist. Gruppi kuuluv ainus naisjurist oli Viinist. Ta oskas ka vene keelt, oli omal ajal lõpetanud Viinis vene kallakuga keskkooli. Külasiti Tartus oli veel Norrast ja Itaaliast.

Tutvuti ülikooliga, eriti oldi huvitatud õigusteaduse stuudiumist. Toomemäel käidi Teaduslikus Raamatukogus ja vaadati mälestusmärke. Ohtul vesteldi lühikest aega «Kaunases». Peagi sõideti tagasi Tallinna, kust alustati koduteed.

LEO LEESMENT

DISKO, DISKO

Reedel, 7. oktoobril kell 19 toimub Leningradi mnt. 27 kohvikus TRU teenistujatele ja õppejõududele komsomoliorganisatsiooni diskoõhtu. Kutseid saab teenistujate komsomoliorganisatsioonide sekretäridelt ja TRU komsomolikomitee arvestussektorist.

KÕ * KÕ * KÕ

Milline oli suvi kaugõppes?

Sellest palusime rääkida kaugõppeprorektoril VALTER HAAMERIL.

«Meie osakonda laekus 1977. aasta suvel 396 avaldust kümne eriala 360 kohale. Nagu arvud kinnitavad, oli konkurss kesine. Viimase kümne aasta jooksul on kaugõppes õppida soovijate arv aina kahanenud ning pole mingit tagatist, et see tulevikus suureneks. Põhjus? Enamik inimesi peab silmas võimalikult soliidsemat töötasu, mida saab ka ilma kõrgharidusest. Kuni eksisteerib palga sõltumatus haridusest, tuleb meil leppida mainitud negatiivse tendentsiga.»

Näitajad üksikutel erialadel?

«Ainult õigusteadus, mis viimasel ajal tublisti populaarsust võitnud, ning kaubandusökonomika ületasid esitatud avaldustega vastuvõtu-plaani; kaheksal erialal aga jäi soovijate arv kasinamaks loodetust. Eriti vähe oli eesti keele ja kirjanduse erialale astuda soovijaid: 50 kohale saabus vaid 15 (!) avaldust. Parempoolne olukord ka keha-kultuuriteaduskonnas: 25 kohale 16 inimest, kellest eksamid sooritasid ainult kaheksa. Siit ka silmnähtav vastuolu spordiorganisatsioonide sõnade ja tegude vahel: laial häälel räägitakse spetsialistide kaadri puudusest, ent kõrgharidust mitteomavate töötajate õppima suunamiseni ei jõuta.»

Kuidas kulgesid eksamid?

«Aplodeerimiseks pole põhjust: 396-st avalduse andnud ilmus eksami-laua ette 361, nende hulgas vaid 236 sooritasid kõik eksamid vähe-malt «rahuldavale». Peamine põhjus: ettevalmistuse pinnapealsus ning sellest tulenev ebakindlustunne kaugõppesse pürgijate seas. Siinkohal ka mõned õpetussõnad tuleviku tarbeks: kaugõppesse astumine peaks algama juba üks aasta varem, s. t. ettevalmistuskursuste lõpetamisega. Tavaliselt seda teed ei käida ning siis pole ka ebaõnnestumiste üle midagi imestada. Võimalusi õppimiseks on meil piisavalt, kõige tähtsam on ikkagi initsiatiiv inimeste endi poolt ning kollektiivide toetus.»

Ja plaan jäigi nii suures osas täitmata?!

«Ei, päris tühjadest auditooriumidest «päästsid» meid need, kes päe-vasesse osakonda konkursiga sisse ei saanud: neid võtsime vastu 89. Nii et praegu on kaugõppes esmakursuslasi plaanitud 360 asemel 325.»

Kas niisugune kohtade «täitmine» mõjutab ka mingil määral kaugõppe tööd?

«Kaugõppe töö sõltub sellest, kuidas tudengid, esmajärjekorras ni-metatud 89, hakkavad õppimise suhtuma: võtavad nad seda tõsiselt või valmistuvad uueks ponnituseks järgmisel aastal. Viimane samm muidugi eriti tark ei ole, liiatigi on edukail tudengeil võimalus pärast III kursust üle minna statsionaarsesse osakonda.»

Ehk räägiksite veidi lõpetamisest kaugõppes?

«Väljalangevus on meil umbes kolm korda suurem kui päevases osa-konnas, seega 15–20%. Kuid hoolimata kõigist raskustest on lõpetajaid siiski kenake hulk: eelmisel viisaastakul oli neid 1037, 1977. aastal lõpetas 208 inimest. Üldse on TRÜ-s saanud kaugõppe teel diplomi neli ja pool tuhat kõrgharidusega spetsialisti. Siinkohal peab kinnitama, et vastupidiselt levinud halvamaigulisele arvamusle kaugõppest ei saa meie osakonna lõpetaja oma diplomit mitte «siniste silmade ja ümmarguse jutu», vaid ikkagi hoolsa ja pingelise õppimise eest. Ja nagu näitab praktika, on kaugõppe lõpetanute diplomitööd tihti tunduvalt sisukamad kui statsionaarsetel: teemad on neil enamasti tihedalt seotud põhitööga ametikohal, mis võimaldab anda diplomitööle vajaliku elulisuse ja praktiliselt läbiproovitud kaalu. Seega on kaugõppe lõpetaja igati väärtiline kandmaks taskus TRÜ diplomit.»

Mida ootate 1977. aasta alustajatelt?

«Juba septembris tulevad esimesed kaugõppetudengid sissejuhatavale sessioonile. Jääb soovida, et meil töö ikka edukalt kulgeks ning et õppe-jõududel jätkuks kannatust üliõpilastega kontakti leidmisel ja nende õpetamisel; tudengitelt endilt aga ootame väga järjekindlat süstemaatilist tööd, muidu jääb diplom saamata.»

Ja lõpetuseks puht uudishimuküsimus üldinimlikust vallast. Sõit inim-tühjale planeedile on paratamatu. Kaasa on võimalik võtta ainult üks ese, olend. See oleks...?

«Kindlasti inimene... Sõber!»

Usutlesid
RAIVO LAASMÄGI ja
TIIT MATSULEVITS,
ajakirjanduse I k.

«...saa ruttu suureks!»

On suvi, on loengud, on eksamid. Tõusen ja ruttan vannituppa pe-sema. Kiirustan, sest piinlik on hilineda loengule, pealegi veel dotsent Ellen Uuspõllu omale. Pesen jääkülma veega, et uni kiiremini kaoks. Nüüd veel paar kiiret harjutust. Riietun ja panen tormates asjad kotti. Paistab, et nüüd võib minna.

Ruttan tulistajalu esikusse, ise mõtlen, et ei jõudnud jälle hommikust süüa. Ah, tühja sest! Eks me enamikus tormame ikka nii kohale, sessi ajal pole õiget isugi. Ja loengu vaheajal saab kusagilt kohvipoest ka midagi hamba alla.

Püüan kõike vaikelt teha, et mitte äratada Kristat. Kas täna õn-nestub nii minema lipsata, et tüdruk jääb vanaema poest tulekuni ma-gama? Ei, ei jäänud. Juba kuulen avaneva ukse vaikset kriiksatust ja siin ta mul ongi — unine, sassis, unest soojade ja roosade põskedega. Kardan nii tavalist hommikust stseeni ja näen end juba pahaselt mine-ma tormamas, kõrvus lapse vali nutt. Tarvitan järjekordselt kõiki veen-misvahendeid hirmuga kella vaadates.

Vaatan tähelepanelikult tütrele otsa ja tahan juba avada suu min-giks keelituseks, kui jään äkki vait. Tüdruku pilk on täna liiga tõsine. Kummardun lapse kohale ja mul haaratakse tugevalt ümber kaela, kuulen kiiret sosinat: «Emme, mine ruttu kooli ja saa ruttu suureks!» Selles on palvet, soovi, kurbust — kõike, mida suudab üks nelja-aas-tane tüdrukutirts oma lausesse kätkeada.

Kallistan ja kiirustan tavalisest rutem lahkuma. Hingel on valus ja ängistav. Seda suurem on soov kõigile eelseisvatele raskustele vastu panna — et ruttu «suureks» saada.

AIIME SEIM

Õpperaamatukogu Autojuhikursused lugemissaal

Kingisepa 15-a on alates 20. sep-tembrist küll remondi tõttu suletud, kuid sel ajal laenutatakse raamatuid koju hoone teisel korrusel vastavalt abonemendi aegadele: tööpäeviti k. 10–20, laupäeviti k. 10–15, püha-päeviti laenutust ei toimu.

ALMAVU korraldab ülikooli töö-tajatele ja üliõpilastele eeljärgje-korras autojuhi B-kategooria kursu-sed. Loengud esmaspäeviti ja kol-mapäeviti kell 18–21 Kesk t. 19.

Esimene loeng on 26. septembril.

Audio- visuaalne buum 2.

AUNE NUIAMAE

Enamasti kirjutatakse mängufil-midest, sellepärast tahaksin lähe-malt peatuda vaid ühel osal festi-valist — nimelt lühifilmidel. Vene keeles *краткометражные фильмы*, — eestikeelses filmiterminoloogias kuuluvad siia niihästi dokumentaal-filmid, lühimetraažilised mängu-filmid kui ka joonisfilmid.

Suure osa ainekult väga mit-mekesistest filmidest moodustasid poliitilisele võitlusele ja rahvaste iseseisvusele pühendatud filmid. Nende hulgas oli palju arengumaade filme, samuti juhtivate kapita-listlike maade progressiivsete re-žissööride töid. Näiteks Saksa FV «Ja nüüd lase jalga!», milles oli juttu tööpuudusest. Problem on selles, et pidevalt valmistatakse noori ette mitmesugustele erialade-le, õppimiseks on loodud soodsad tingimused, ent kui nad lõpetavad kooli, selgub, et neid pole kellelegi tarvis. Filmis näidati ka noorte streigivõitlust ja poliitilisi miit-ni-guid:

Teises sakslaste filmis «Kunst teenib rahvast» nägime väikest truppi — nn. tänavateatrit. Tõepoolest, agitpropi tüüpi etendusil anti lausa tänaval ja igal möödunud oli või-malus etendusest osa võtta. Et jutt juba teatrile läks, tahaksin mainida veel üht väga omapärast filmi, seekord hispaanlastelt. Selles oli kat-kendeid hispaania poliitilise üliõpi-lasteatrit etenduselt, mis vaheldusid poliitiliste lauludega. Niisugune si-ralt tehtud ja leidlikult kasutatud napi butafooriaga lavastus ei teeks häbi ühelegi üliõpilasteatrile.

Omaette programmina olid esita-tud Tšiili poliitilised filmid, sest neid oli õige arvukalt.

Palju oli Mehhiko filme, enamas-ti selle maa ja rahva raskest olu-korras: tööpuudusest, näljast, las-tekst, kel pole võimalust õppida. Näi-tekst «Noored»: intervjuust noortöö-lisega selgub, et ta peab töötama 18 tundi päevas, et saada raha õppi-miseks, kusjuures ähvardab pidevalt töökoha kaotamise oht.

SDV kineastide poolt loodud fil-mis «Noor töötü» näeme väikest Ladina-Ameerika poisikest, kes ela-tab end sellega, et korjab prügimä-

gedelt tühje pudeleid. Tuleb meelde meie kinodes mõni aasta tagasi li-nastunud «Liivakarjääride kindra-lid», mis jättis olukorras märksa poeetilise mulje kui nähtud do-kumentaalfilmide põhjal öelda võiks.

Üldse oli festivalil suurt tähele-panu pööratud lastele, tiimus ju ka lastefilmide konkurss ja vastavatee-malisi filme oli arvukalt nii lühi-kui joonisfilmide hulgas. Lühifilmi-dest üks paremaid oli Kuuba film «Miks ma mäkerdan?» — film joo-nistavatest lastest ja sellest, mida nad joonistavad. Tõepoolest, val-mis töö näpu vahel, ise värvidega nii kokku määritud, et ainult sõra-vate silmade järgi võib otsustada kuspool nägu asub. Lasteteemalistest joonisfilmidest oli tähelepanuväärne Küprose film «Laste silmadega». Praeguse noorsoo lapsepõlv satius parasjagu sõjaajale, sellest ka traagiline noot selles filmis. Päikese, lillede ja mere asemel näeme nen-de joonistustel pomme, lennukeid ja surnud lapsi.

Oli veel teinegi küllalt traagiline lugu lastest, seekord Jaapanist, pühendatud kurtidele lastele ja nende õpetamisele.

Joonisfilmidest tõstaksin esile eel-kõige Kanada filme. Need erinevad meile tuntud joonisfilmidest. Et puudub vastav termin, nimetaksin neid isegi «maalfilmideks», sest joont kui niisugust kaadris ei ole. Võib näha, kuidas ühest maalist aegamööda, sujuvalt kerkib esile järgmine jne.

Erilise soosingu osaliseks analoo-gilistest filmidest sai «Elu seest», režissöör J. Drouin. Film kunstni-kust ja sellest, kuidas tema maali-tud pilt elama hakkab. Kunstnik astub pildi sisse, et vaadata, mis seal on, ja näeb imelisi asju. Inime-ne läheb edasi, ent kui talle tek-kib takistus, lööb ta kartma ja pöörab tagasi. Film kestis vaevalt veerand tundi, kuid oli üldistusjõult rikkam kui nii mõnigi poolepäevane mängufilm.

Joonisfilmide hulgas oli mitmeid huvitavaid, võiks nimetada veel Jugoslaavia «Koosmaari» (surrealist-lik unenägu), Bulgaaria «Sotsio-loogia õppetundi» (tee alaväärsus-kompleksidest gigantomaaniani) ja Tšehhi «Krabi» (sellest, mis võib juhtuda, kui inimesed kaotavad võt-mu masinate üle).

Erilisel soojal vastuvõtu osaliseks sai film «Vasar» (stsenarist ja režissöör I. Ilić). Näeme, kuidas in-kubaatoris munadest kooruvad ti-bud. Kõik on imearmsad kollased, kuid üks on veel armsam ja erksam, aga — must, mis saab talle pea-aegu saatluslikuks. Teda ei võeta liikuvalt lindilt ega panda karpi nagu teisi, teda ootab julm vasar, mis tambib surruks kõik surnud ja vigased tibud. Tibus ärkab eluins-tinkt, ta püüab pääseda tagasi sin-

Mees, kuhu sina lähed?

TõNU TEPANDI laulude õhtu 11. ja 14. septembril 1977.

Kas laulu saabki seletada? Kui ta sulle hinge läheb, on see rohkem südame asi. Ses mõttes sisaldub Tepandi-õhtus terviklik metafoor, millele deduktsiooni teel vaevalt et adekvaatset lahendust leiad.

Ent Tepandi laulu süvenedes irri-teerib sind üha enam mõte veel ühest mõistmistasemest, mis selles peegeldub: laul kui meedium, mil-le läbi laulja vaatajaile sõnumi lä-kitab.

Mis on sõnumi sees? Tepandi lau-lab maast ja sellest, mis tema peal. Ikka kõige valusamatest asjadest (ka publiku mõistmissuutliku poole jaoks, ses mõttes visandub Tepandi-õhtu kui sõtsiaalne ilmutus). Trivi-aalsenagi tundwaist, kuid omeli olulisimaist asjadest, mille tähen-dust unustama kipume. Selleks ehk ka diskreetse dekoratsiooni (TIUU

TEPANDI) elemendina häärekell, mis õhtus sünteesuva kujundi mahu-kuse omandab. Selle sees on vanad inimesed, kodutud, maa pealt pühi-tud indiaanlased, mahajäetud külad ja Ansi Jukk. Aga tema Tepandi pole. Võib-olla tahab Tepandi olla vana reheahi, mis öösel lõõmab ja mille paistel kohtuvad mustunud nägudega mehed mõõdunud aega-dest (hõimlased)? Tema mure on ju maailma pärast. Niikaua kui on meri, on ka uued rannad ja avastamisrõõm, kuid kellegi jaoks on need juba koduranda-deks ja kes võib avastada meie maa pärast meid endid? Tepandi kui isiksus, kes laulude läbi piiritletu-maks saab, kannab endas maailma seoseid tunnetama hakanud inime-se («kui sisaliku tee kivil jätab jäl-je») traagikat. Schweitzeri järgi: «Olen elu, kes tahab elada, keset elu, kes tahab elada.» Ses mõttes on Tepandi tüüpiline ja tema osaks on laulda avali kõik, mis unustanud oleme, kuni pole veel hilja.

Inimene on loodud, et peegeldada maailma kõiksust, tema kooslusi, ühiskondi, aga tema tahab olla ai-nult iseenese peegliks ja vaevelda

Tõlkijad!

Tuletame meelde, et TRÜ tõlke-võistlus «1978» oli välja kuulutatud 24. juunil k. a. (vt. «TRÜ» nr. 20. 1977). kusjuures tingimused olid järgmised.

Tõlgime eesti keelde maailma mis tahes keelest ilukirjandust. Proosa-tekste (novellid, esseed või ter-viklikud katkendid romaanist) pik-

kus võib olla 5–10 masinakirjalehe-külge (2 intervalliga), luuletusi tu-leb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Tööd ei tohi olla eesti keeles trükit varem avaldatud. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplar-s. Premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla, mille zürri võib tööde ta-semest ja hulgast lähtudes välja ja-gada täies suuruses või osaliselt. Eripreemia on primale vahendusele NSVL rahvaste keeltest.

Osa võivad võtta kõik, kes võist-luse väljakuulutamise hetkel olid

na, kus on elu ja tema kaaslased, ent julm käelīgutus ja õnnetuke kukub koos surmale määratutega. Kõik lõpeb siiski õnnelikult: me näeme teda meeletult jooksmas mööda as-jalti, kaugele eemale sellest hirm-sast paigast, kus valitseb vaid üks seadus — standardsus.

Suurepärane oli ka teine jugo-slaavlaste töö «Mee maik»: lugu ühest mesilastarust kevadest keva-deni. Kui siia lisada veel ungarlaste meisterlik, ent veidi küüniline «Kui-das see teile meeldib?» (lugu ma-tustest, matusekommetest, sellest, kuidas me oma surnuid austame — ja surmast üldse) ning poolakate «Hoki», võib öelda, et need kõik kuuluvad nähtu paremiku hulka. Ja neid seob veel üks asi: neil puudub tekst. Filmikujund on eelkõige visu-aalne ja tekst polegi määrav.

Filmide kohta üldse võibki öelda, et tihti kardetakse vaikust, vähemalt nõnda tundub. Nii mõnigi nähtud filmidest oleks saavutanud enamat, kui suurepäraselt kaadrit poleks sisus-tanud mõttetu tekst. See jutt ei kehti küll Poola filmi «Hagtas» kohta, milles oli tekstil pildiga võrd-ne osa. Näeme traumatoloogia osa-konda. Kannatada saanutel on ras-ked luumurrud. Kostab arstide omavaheline jutt sellest, et nael läks kõveraks, tuleb uus lüüa, ja üleüldse, kas saab juba korraliku haamri jne. Ja külma rahuga tao-takse 10 cm pikkust naela haige põlveotsast sisse.

Filmidest võiks veel pikalt rääki-da, sest nähtud sai neid 50 ringis (peale selle veel mängufilmi). Ar-vukalt oli vaatefilme kaunistest paikadest, ehitustest, mille otstarvet pole tänini selgitada suudetud jne., mõned spordile pühendatud filmid, millest väärib esiletoomist režissöör Mickle Samuelsoni film «White Rock» taliolümpiamängudest. Eri-lise võlu andis filmile suurepärase operaatoritöö virtuoosne montaaž pluss suurepärane muusika (Rick Wakman).

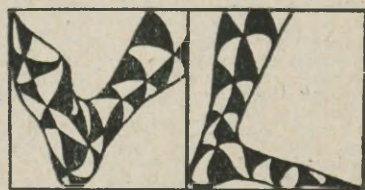
Lõpetaksingi mõttega ORO telli-tud filmist «Vesi»: «Elu on Maal võimalik ainult seni, kuni jätkub pu-hast vett.» (Järgneb)

oma ajaloo süngis katakombides. Inimese mõõduks pole üksnes ini-mene — seda näikse Tepandi ühes Kaplinskiga uskuvat ja siit tema laulu üks funktsioone: aidata inimest avarama elutunnetuse poole. Sealpool on helge kevadetrummide pöörin («Tammelaulu»), on tuuleilm, armastus, vaikus.

Tepandi on praegu 29-aastane. Te-ma arvates on see psühholoogiline vanus, mil klaaruvad põhilised tões, on meheks saamise iga. See on veel muutumiste aeg, kuid juba ka proovile paneku aeg. Tänase Tepan-diga võib nõustuda ja võib ka mitte nõustuda. Ara kuulad igata-hes.

Septembrikuus laulis Tõnu Te-pandi «Vanemuise» ovaalsaalis tu-dengitele.

TONU KARRO

või alates käesolevast õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mitte-statsionaarsed üliõpilased. Tööd tu-leb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1978», lisada suletud ümbriku tõlkija ni-mi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 10. veeb-ruariks 1978 ajalehe «TRÜ» toime-tusse.

Indu ja edu soovides

zürri,
ELKNU TRÜ komitee,
ajaleht «TRÜ».

Spordisüsteem Helsingi ülikoolis erineb suuresti Tartu omast ja seepärast ei jätku parematel sportlastel alati aega kõigil meelepärastel võistlustel startida. Kõige takistava kiuste viidi võistlused eeskujulikult läbi ja selgitati välja parimad. Naistest olid nendeks I. Stehhina (T) 100 m 12,7; M. Kalle (T) 400 m 58,7; M. Vekk (T) kõrgushüpe

„Sport on Tartus au sees, kuid...”

...häid võistlusi on vähe!» arvas Tartu Spordiveteranide Klubi juhataja Aleksander Kivi, kui jälgis 15. septembril Tamme staadionil Tartu ja Helsingi Ülikooli vahelist kergejõustikumatsi.

Külmumisoht oli paljud spordisõbrad koju jätnud. Ka kohalolijad põgenesid vinge tuule ja vihmavalgustega eest kaugele kaitsva varikatusse alla. Vaid üksikud uudishimulikud ei vandanud alla ilmataadi kapriisidele ja jäid võistluspaikade vahetusse lähedusse. Viimastega suutsid sammu pidada ainult eemal kaupluse juures õllepudeleid tühjendavad mehed, kes oma tegevuses niisama suurt järjekindlust üles näitasid. Raske oli uskuda, et lühikeses võistlusdressis sportlased staadionil ja paksus riietuses külma käes lödisevad pealtvaatajad tribüünil on ju tegelikult samast luust ja lihast. Samal ajal kui uudistajad külmast kangeid käsi hõõrusid ja kojuminekumõtteid heietasid, saavutasid Gennadi Organov ja Aleksander Tammert tulemusi, milleni ideaalseteski tingimustes on raske küündida. Pealtvaatajad, keda oli staadionile toonud uudishimu meie nimekamate ja põhjanaabrite vastu, ei pidanud pettumata. Kuigi paljudel aladel tippulemused kaugele jääd, näitasid isiklikud rekordid, et õige sportlasehing ei ole ainult tipp-sportlastel. Mehine heitlus halva ilmaga oleks väärinud ka tihedamat konkurentsi rivaalide vahel. Kahjuks jäi see ära, sest tartlaste 104 punktile suutsid Helsingi üliõpilased vastu panna vaid 73. Vaheselle punktide arvule vaatamata oli põhjanaabrite esindaja rahul, sest kõik esinesid oma võimete kohaselt, ning mis sa ikka teed, kui eestlased paremad kohad endale napsasid.

1.65; S. Kõnn (T) kuulitõuge 13.22; P. Pursiainen (H) kaugushüpe 5.75 ja Soome naiskond 4x100 m teatejooks 50,7. Meestest G. Organov (T) 100 m 10,7; 400 m 49,1 ja kaugushüpe 7.42; R. Biiman (H) 110 m tõkkejooks 14,9; A. Tammert (T) kuulitõuge 19.19; R. Aarma (T) odavise 67.14; G. Bezrodov (T) 1500 m 4.07,8; K. Külv (T) kettaheide 55.82; R. Kurbas (T) kõrgushüpe 2.00; J. Toivola 5000 m 14.42,4 ja Soome meeskond 4x100 m 43,6.

Rahulolematuseks ei oleks tohtinud suure võidu puhul põhjust olla ka tartlaste leeris, kuid sellele vaatamata ei puudunud võistluste peakohtuniku Meinhard Puki hääles murenoot. Seda mitte lõppenud võistluste, vaid tuleviku pärast. Iga aastaga jääb vähemaks neid, kes õppimise kõrval suudaksid saavutada häid tulemusi spordis. TRÜ on olnud siiani tooniandjaks peaaegu kõikidel üliõpilaste võistlustel. Kuid kaua see nii veel kestab, kui kehalise kasvatus üldgruppidest püütakse kõrvale hiilida ja paarikümnest treeninguid alustanud üliõpilasest jätkab mõne nädala pärast veerand. Paremal juhul käiakse sõpradele-tuttavatele võistlustel kaasa elamas, kuid ise higi valada on tülakas ja sellest proovitakse kõikide võimastustega kõrvale hoida. Helsingi üliõpilaste seas on sport hinnas vaid nn. pühapäevasel tasemel. Hea seegi, aga Tartu õppur tunneb ka pühapäeviti oma füüsilise tervise vastu vähe huvi. Sundimisega kedagi sporti tegema ei pane, kuid kas ei võiks pealtvaatajad tulevikus aplodeerida mõnele seltsimehele, kes praegu voodis lesides lehte loeb?

AIVAR HANSON,
ajakirjanduse I k.

Orienteeruma!

Järgmine nädal toob ülikooli rahvale rohkesti orienteerumisevõistlust. Tutvustame neid lähemalt.

Neljapäeval, 29. septembril on Ropka jaama lähedal ülikooli spartakiaad valikorienteerumises. Start on avatud kell 10—18. Eribuss väljub kell 10—17 Kingissepa 19 võimla juurest igal täistunnil. Rongid (Elva suunda) väljuvad kell 9.05, 12.20, 14.28, 16.25, 17.20.

Valiku kontrollajaks on üks tund. Kes selle ajaga kahekümnest kontrollpunktist vähemalt ühe üles leiab, saab oma kursusele ja teaduskonnale ühe punkti. Preemiapunkte (27, 25, 24, 23 jne.) saavad 25 parimat tulemust, võitjaks tulnud kursuse aga tordi. Mullu startis samal võistlusel ca 500 üliõpilast.

Laupäeval, 1. oktoobril on Vedul korraga kolm võistlust: Balti kõrgkoolide meistrivõistlused (TRÜ pa-

neb välja 10 meest ja 10 naist, s. o. kaks võistkonda), ülikoolide (Moskva, Leningrad, Tartu, Riia, Vilnius) matš ning ülikooli aastapäevavõistlus. Viimane on mõeldud vilistlastele ja kõigile muudele soovijatele. Registreeruda tuleb TRÜ suusaspordi kateedris 29. septembrini. Võistluspäeval läheb eribuss kell 11 Garini 1 võimla juurest, start algab kell 12.

Pühapäeval, 2. oktoobril jätkuvad võistlused Elva kandis. Rong läheb kell 9.05. Kõrgkoolid võistlevad teates, kõik muud soovijad saavad konkureerida autoremonditehase auhinnaradadel. Start algab kell 11.

ARNE KIVISTIK

Kes on huvitatud tüfloodiast?

Selgituseks niipalju, et tüfloodiast on teadusharu, mis tegeleb isikutega, kes on tunduvalt või täielikult kaotanud nägemise. Nende abistamiseks näeme kolme võimalust:

- uue meditsiini (oftalmoloogia);
- tüfloodiast — puuduliku või puuduva nägemise korrigeerimine või kompenseerimine tehniliste vahenditega;
- tüfloodiast — tüfloodiast — tüfloodiast, mis õpetab invalide se-

nisest paremini elama ja töötama.

Teatud määral tegeldakse kõigi nende probleemidega ülikoolis nägemise tervishoiu laboratooriumis.

Huvilised, näiteks tulevased või praegused füüsikud, defektoloogid, psühholoogid, arstid jt., võivad pöörduda laboratooriumi poole (V. Kingissepa t. 37, oftalmoloogia kat., tel. 342-54).

FILMIKLUBI

seniste liikmete ümberregistreerimine toimub kolmapäeval, 28. septembril kell 20—22 ph. aud. 127 ja reedel, 30. septembril kell 18—22 ph. aud. 127 (kaasa võtta vana liikmepilet). Uusi liikmeid võetakse vastu nädal hiljem samas kohas; seega kolmapäeval, 5. oktoobril kell 20—22 ja reedel, 7. oktoobril kell 18—22.

Pikem informatsioon ilmus ajalehe eelmises numbris («TRÜ» nr. 24).

„Esmaspäevaklubi”

Taas alustab oma tegevust Tartu Rajooni Kultuurimaja «Esmaspäevaklubi». Nagu eelmiselgi aastal, on põhiliseks õhtute läbiviijaks TRÜ majandusteaduskonna üliõpilane Andres Ulp.

Möödunud aastal tekkis arusaamatusi, sest harjumus- ja ootuspärase tantsudisko asemel pakkusime muusikat kuulamiseks. NB! «Esmaspäevaklubi» on neile, kes armastavad muusikat ja on võimelised saama sellest maksimaalse nautingu ka ilma eriliste füüsiliste ponnistusteta. Piiratud osavõtjate arv võimaldab õhtu lõpul arutada, analüüsida kuulatut.

Möödunud hooajal kuulasime näiteks Mike Gibbisi, Standley Glarke'i, ansambli «Queen» ja «Focus» loomingut. Nüüd on plaanid natuke muutunud. Nimelt ei tule kuulamisele üksikud ansamblid ja solistid, vaid püütakse tutvustada biitmuusika arengut alates 1968. aastast.

«Esmaspäevaklubi» tuleb esimest korda kokku 26. septembril.

ALAR MADISSON

RSR

TRÜ rahvusvaheliste suhete ring loodi 1963. aasta oktoobris, seega on käesolev õppeaasta ühtlasi ringi 15. tööaasta.

Iga sügis on juurde toonud uusi liikmeid, eelkõige esmakursuslaste näol, kes on huvitatud rahvusvahelistest suhetest. Nende hulgas on olnud mitmeid, kelle huvi välispoliitiliste sündmuste vastu on tekkinud juba enne kõrgkooli astumist.

Praegu moodustavad RSR-i tuumiku ehk «väikese ringi» 10—15 üliõpilast, peamiselt tulevased juristid. See on loomulik, sest on ju mõistet «õigus» ja «poliitika» teineteisega väga tihedalt seotud, peale selle kuulub õigusteaduskonna õppeprogrammi ka rahvusvaheline õigus. Ringi tööst võtavad osa samuti tulevased ajaloolased, majandusteadlased jt.

RSR-i liikmeks saab üliõpilane pärast seda, kui tema huvi rahvusvaheliste suhete vastu on osutunud püsivaks ning ta on aktiivselt lülitunud ringi töösse. Eelkõige sisaldab see iseseisvat tööd selliste perioodiliste väljaannetega nagu «За рубежом», «Проблемы мира и социализма», «Международная жизнь» jmt.

RSR alustab oma uut tööperioodi kolmapäeval, 28. septembril kell 18 ELKNO TRÜ komitees. Siis arutame läbi kõik meie ees seisvad ülesanded ja töötame välja tegevusprogrammi.

Peatse kohtumiseni!

VIKTOR KAASIK,
RSR-i president

NÄDAL

Esmaspäev: Pille.

Teisipäev: Ulle.

Kolmapäev: Asta.

Neljapäev: Esta.

Reede: Raja.

Laupäev: Kaja.

Pühapäev: (telegramm maale, koju)

STIPP LAEBI PUNKT SAATKE RAHA KOMA RAAMATUD ON KALLIMAKS LAEINUD HUEUEU-MAERK TEIE POEG

AGAATON SÖRMİK

Uusi trükiseid

Альтах О. Л., Павлов В. П. Русско-французский химико-технологический словарь. М., 1977. 600 lk. 195 — 31.

Арсланиян Г., Шубов Я. Русско-арабский медицинский словарь. М., 1977. 608 lk. 225 — 63.

Блях И. С., Барма Л. Т. Немецко-русский экономический словарь. М., 1977. 664 lk. 55 — 43.

Кузнецов И. В., Фингерит Е. М. Газетный мир Советского Союза 1917—1970 гг. 2. Республиканские, краевые, областные и окружные газеты. М., 1976. Немецко-русский геологический словарь. М., 1977. 784 lk. 235 — 68.

Никонова О. И., Цвиллинг М. Я. Русско-немецкий словарь. М., 1977. 759 lk. S ven — sa 47.

Органы научно-технической информации СССР. Справочник. М., 1976. 222 lk. 8T — 55.

Фельдман-Конрад Н. И. Японско-русский учебный словарь иероглифов. М., 1977. 680 lk. S ja — ven 11.

TRÜ KIRJASTUS- JA TRÜKIOSAKONNA VALJAANDEL ILMUS JUUNIS, JUULIS JA AUGUSTIS

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihk 398. Труды по русской и славянской филологии XXVII. Серия лингвистическая. Tartu 1977, 203 lk., 500 eks., 2 rbl 14 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihk 404. Труды по философии XIX. Tartu 1977, 122 lk., 400 eks., 1 rbl. 27 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihk 406. Tõld NLKP ajaloo alalt XIV. Tartu 1977, 82 lk., 400 eks., 62 kop.

NB!

Tänase ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Ili SAUN, Vali VOOR, Aivar HANSON ja Tiit MATSU-LEIVITS.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Eksiknumbril hind 2 kop. Tell. nr. 4614. MB-07215.

Mehed alustavad lauluaastat

Taas võib kahel õhtul nädalas kuulda EPA peahoones meestelaulu. Tartu Akadeemilisel Meeskooril algas uus lauluaasta. Eelmine hooaeg oli tegevusrohke ja ka saavutused märkimisväärsed. Esimesel üleüldisel laulusõprusfestivalil anti koorile kõrgem kategooria, Tallinnas vabariiklikus lõppvõruus lauldi aga välja üks kolmest meeskooride laureaaditüülist. Arpillis tähistas TAM oma 65. aastapäeva. Käidi kontsertmatkal Leningradis ja Karjalas.

Ka eelolev aasta töötab kujuneda huvitavaks. Juba oktoobris tuleb üles astuda ülikooli juubeliüritustel ning koos teiste laureaatkooridega maha laulda ühine kontsert. Hooaeg lõpeb suvel meeslaulupäevaga Viljandis ja VII üliõpilaslaulupeoga Vilniuses. Nende ajaliste piiride vahele mahub arvukalt proove, suuremaid ja väiksemaid kontserte, koostumisi isekeski ja teiste kooridega, jõukatsumisi spordis jne.

Nagu igal sügisel, võtab meeskoor ka tänava vastu uusi lauljaid. Noortele meestele esitatakse vaid kaks nõuet: esiteks peab neil olema piisavalt lauluhäälet, teiseks (see on veelgi tähtsam) peavad nad olema valmis regulaarselt õhverdama igal nädalal vähemalt 5 tundi oma vabast (või muust) ajast laulule. Proovid toimuvad esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 19—21.30 EPA peahoones. Varem tulijad on eelistatumas olukorras, viimased mehed võetakse arvele oktoobri keskpaigas. Kohutamine!

VELLO ROSS

Tuusikud

K. a. IV kvartalis on TRÜ ametühingukomiteel alljärgnevad sanatooriumi- ja puhkekodutuusikud:

Sanatooriumidesse:			
Kislovodsk «Narsaan»	25. 10.—17. 11.	— 36.— rbl.	(vereringeh.)
Sotši «Lazarevskoje»	09. 12.—01. 01.	— 27.— rbl.	(närvistestemih.)
Essen'uki pans. «Zori»	19. 11.—12. 12.	— 48.— rbl.	(seedeelunditeh.)
Leningrad «Petrovovets»	01. 10.—24. 10.	— 33.— rbl.	"
Len ngrad «Staraja Russa»	30. 12.—22. 01.	— 48.— rbl.	"
Druskinninkal «Draugiste»	11. 10.—03. 11.	— 36.— rbl.	(vereringeh.)
Jurmala «M. Gorki»	13. 12.—05. 01.	— 33.— rbl.	"
Lazarevskoje-ambl.	30. 12.—22. 01.	— 31.50 rbl.	(vereringeh., närvih. h'ngam s eedeh.)
Pjatigorsk-ambl. «Estonia»	28. 11.—21. 12.	— 36.— rbl.	(närvistestemih.)
"	10. 11.—03. 12.	— 34.50 rbl.	(liigesteh.)
"	29. 11.—03. 12.	— 34.50 rbl.	(närvistestemih.)
"	20. 10.—12. 11.	— 34.50 rbl.	(liigesteh.)
"	30. 12.—22. 01.	— 34.50 rbl.	"
"	13. 11.—03. 12.	— 34.50 rbl.	"
"	20. 10.—12. 11.	— 54.— rbl.	(seedeelunditeh.)
"	31. 12.—23. 01.	— 54.— rbl.	"
"	18. 10.—10. 11.	— 48.— rbl.	"
"	31. 10.—23. 11.	— 48.— rbl.	"
"	21. 12.—13. 01.	— 34.50 rbl.	"
"	25. 11.—18. 12.	— 34.50 rbl.	(liigesteh.)
"	04. 11.—27. 11.	— 34.50 rbl.	(vereringeh.)
"	25. 12.—15. 01.	— 31.50 rbl.	(liigesteh., närvistestemih.)

Puhkekodudesse:			
Sotši pans. «Ad'ers»	20. 10.—06. 11.	— 2 tuusikut	
Krümni pans. «Kastropol»	12. 11.—05. 12.	— 2 tuusikut	
Pühajärve	14. 10.—25. 10.	— 2 tuusikut	
"	18. 11.—29. 11.	— 1 tuusikut	
"	14. 12.—25. 12.	— 2 tuusikut	
"	25. 10.—05. 11.	— 2 tuusikut	
"	30. 11.—11. 12.	— 1 tuusikut	
"	12. 12.—23. 12.	— 1 tuusikut	
"	25. 12.—05. 01.	— 2 tuusikut	
Soovijail esitada avaldused TRÜ ametühingukomiteesse.			

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälkandja

Nr. 26

Reedel, 30. septembril 1977

XXIX aastakäik

Lugupeetud pedagoogid!

Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv tervitab ja õnnitleb teid 1977. aasta õpetajate päeva puhul ja soovib edu ning kordaminekuid teie kutsetöös.

Läbi aegade on ülikool olnud tihedalt seotud üldhariduslike koolidega. Keskkoolid on andnud ülikoolile uut täiendust, ülikool aga varustanud koole noorte pedagoogide-koolmeistritega. Paljud ülikooli õpetajad on võrsunud just kooliõpetajate hulgast. Koolid on heaks praktikabaasiks pedagoogide ettevalmistamisel. Omalt poolt on ülikool püüdnud abistada koole nii sõna kui teoga õppetöö läbiviimisel, õpetajate teadmiste täiendamisel ning materiaalse baasi tugevdamisel. Ühenduses üleminekuga üldisele kohustuslikule keskkoolile, mida näeb ette uue konstitutsiooni projekt, muutub koostöö kõrgkooli ning keskkoolide vahel veelgi konkreetsemaks ja sisukamaks.

Käesoleval aastal toimub õpetajate päeva tähistamine Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva ning Tartu Ülikooli taasavamise 175. aastapäeva künnisel. Võtke nende suurte tähtpäevade eel vastu Tartu Riikliku Ülikooli tunnustus ja tänu saavutatud eest noorsoo õpetamisel ning kommunistlikul kasvatamisel. Soovime, et tulevikus meie sidemed tugevneksid veelgi.

Professor ARNOLD KOOP,
Tartu Riikliku Ülikooli
rektor

● Õpetajate päeva erimaterjalid 2. lk.

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee istungil teisipäeval, 27. septembril anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks majandusteaduskonna V kursuse üliõpilasele Irina Lebakovale.

OLKNU-sse võeti vastu õigusteaduskonna üliõpilased Kalev Lillipuu ja Maret Ahelik.

Komsomolikaristused (vali noomitus arvestuskaardile) võeti maha õigusteaduskonna üliõpilastelt Aivar Ennokilt ja Ollar Talvistelt ning noomitus arvestuskaardilt Henn Jöksilt.

Põhiküsimusena arutati 1977. a. EÜE tegevust. Ette kandis EÜE sektorijuhataja Mart Raik. ELKNÜ TRÜ komitee hindas möödunud malevasuve kordaläinuks. Põhjalikum ülevaade EÜE tööst ilmub ajalehes pärast lõppkokkuvõtete tegemist, orienteeruvalt oktoobrikuus.

Arutati arvestuse aastakontrolli ja liikmemaksude tasumise olukorda TRÜ komsomoliorganisatsioonis. Ette kandis komsomolikomitee arvestussektori juhataja Malle Omann. Praegune olukord ei ole veel rahuldav. Teaduskondade komsomolisekretäre kohustati puudused kõrvaldama 3. oktoobriks.

Iga kursuse komsomolisekretär peab selleks ajaks läbi tulema komsomolikomitee arvestussekretist, et kontrollida oma algorganisatsiooni komsomolidokumentatsiooni olukorda.

Teaduskondade komsomolibüroosid kohustati printsipiaalselt arutama vastutustundetute ja saamatute komsomolisekretäride presonaalküsimusi.

ELKNÜ TRÜ komitee arutas organisatsioonilisi küsimusi. Seoses tööleasumisega ELKNÜ Keskkomitees vabastati ametist ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal Tiit Villig. Komitee valis uueks sekretäri asetäitjaks ideoloogilise töö alal ajalooteaduskonna komsomolisekretäri V. I. Lenini stipendiumi saaja kommunist Raivo Palmaru.

Arutati ka ülikooli juubeliga seotud ürituste korraldamist teaduskondades ning muid küsimusi.

Ülikooli
esimene
komsomoli-
ajaloo
konverents

4. oktoober 1940 — 29 liiget; 1944 — 4 liiget... september 1977 — 4650 liiget. Selline on kiirpilk ülikooli komsomoliorganisatsiooni arvukusele tema loomisest tänase päevani.

4. oktoobril 1977, see on täpselt 37 aastat pärast TRÜ komsomoli algorganisatsiooni asutamiskoosolekut, tuleb kokku esimene ülikooli komsomolijaloo konverents. Aastate jooksul arhiividest ning veteranide mälestustest kogutud

materjalidest sõlmub konverentsi teemadering:

— TRÜ komsomoliorganisatsiooni loomise päevilt,
— TRÜ komsomoliorganisatsioon aastatel 1944—1948, 1948—1950, 1951—1953, 1960—1962, 1962—1965...

— TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevus käesoleval ajal.

Ettekannetega esinevad õigus-, ajaloo- ja arsti'eaduskonna üliõpilased. Sõnavõtte illustreerib näitus meie kommunistlike noorte tegevusest läbi aegade.

Konverentsile on aukülastatena kutsutud ka kõik endised TRÜ komsomoliorganisatsiooni sekretärid.

Algus 4. oktoobril kell 10 TRÜ aulas.

I ÜLIKOOI KOMSOMOLI-AJALOO KONVERENTS — pilk minevikku, mis toob tulu iga tänase komsomoliaktivisti töökogemustele!

Kirjandus-
võistlus

TRÜ kirjandusvõistluse tähtaega on pikendatud 7. novembrini (arvesse tulevad ka selle kuupäeva postitempliga saadetised). Esitada võib töid kõigis žanreis, kaasa arvatud tragöödiad, esseed ja kirjanduskriitika. Märksõnaga varustatud töid saata või tuua ajalehe «TRÜ» toimetusse (202400 Tartu, Ülikooli 18, 302), lisades kinnises ümbrikus oma nime, aadressi, teaduskonna, osakonna ja kursuse. Auhinna mõistjateks toimikond muusadest, üliõpilastest ja õppejõududest.

Teatriklubi
alustas

20. septembril tutvustas vanas kohvikus «Vanemuise» peadramaturg TIIT LILLEORG teatri 8. oktoobril algavat hooaega. Kõneleja soovis, et koosviibijad saaksid vahendajaiks teatri ja üliõpilaste vahel, et etendusi käidaks vaatamas edaspidi rohkem grupiti kui seni. Selleks jagati õhtust osavõtnuile kollektiivtelligi.

Raimu HANSONI tekst ja foto

PÕHISEADUSEST

Kõrgkool NSV Liidu
konstitutsiooni
projektis

Juba neljandat kuud kogu meie maal toimuvasse põhiseaduse projekti arutelusse on liitunud ka kõrgkoolide rahvas, nende hulgas TRÜ õpetajad, üliõpilased ja teenistujad. Huvi põhiseaduse eelnõu vastu pole sugugi juhuslik. Alles sotsialistlik revolutsioon likvideeris varakate klasside eesõiguse haridusele. Kõrgkooli reformile pani aluse RKN-i 2. augusti 1918. a. dekreet «Vastuvõttekirjadest Vene SFNV kõrgkoolidesse». Esmakordselt avanesid kõrgkoolide uksed töölispartiluga noortele. Kaotati õppemaks. VK(b)P 1919. a. programmis määratleti hariduspoliitika põhihooned. Kõrgkool pidi saada ühtse rahvamajandussüsteemi orgaaniliseks koostisosaks, et rahuldada maa vajadusi nõukoguliku kõrgharidusega kaadri järele. Eriti hoogsalt hakkas kõrgkool arenema industrialiseerimis- ja kollektiviseerimisperioidil. Sõltus ju spetsialistide ettevalmistusest viisaastakuplaani täitmisel nii mõndagi. Järgnev tabel iseloomustab kujukalt nõukogude spetsialistide arvu kasvu (tuhandetes):

1918—1928	1929—1940	1946—1955	1956—1965	1966—1975
340	868,8	1773,9	3230	6074,1

Sotsialismi lõpliku ja täieliku võidu ajaks olid toimunud suured muudatused ka kõrgkoolis. Kõik need leidsid kajastamist 1936. a. konstitutsioonis. Tühistati klassitsensus kõrgkooli astujatele, esmakordselt kuulutati välja ja tagati realselt õigus haridusele.

Ehkki Suur Isamaasõda katkestas kõrghariduse plaanipärase aren-

gu, andsid kõrgkoolid ka sõja ajal oma andami võidu heaks. Aastatel 1941—1945 valmistati ette 302 tuhat spetsialisti.

Pärast sõda jätkus kõrghariduse hoogne areng. IV viisaastakul lõpetas kõrgkooli 652,5 tuhat spetsialisti, seega rohkem kui kahel esimesel viisaastakul kokku. Nõukogude Eestis asus kõrgkoolist tööle 2627 spetsialisti. Arenes ka Kesk-Aasia vabariikide kõrgharidussüsteem, kus avati 60 uut õppeasutust, sealhulgas Tadžiki, Turkmeeni ja Kirgiisi ülikoolid.

Partei XXII kongressil nähti ette kõrghariduse laiendamise ja süvendamise igakülgne programm, määratleti kõrgkoolide ülesanded kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

NLKP XXV kongress kinnitas NSV Liidu rahvamajanduse arendamise plaani aastateks 1976—1980, kus olid ära näidatud ka kõrghariduse ülesanded: parandada spetsialistide ettevalmistamist, täiustada õppeprotsessi, arendada kõrgkooli kui teadusasutusi jne.

X viisaastakul on põhitähelepanu nendel erialadel, kus valmistatakse ette tehnilist progressi tagavat kaadrit — masinahitis, keemia- ja naftakeemiatööstus, elektrotehnika.

Tänapäeva kõrgharidussüsteemi kuuluvad erinevad kõrgkoolid: ülikoolid, polütehnilised instituudid ning spetsialiseeritud instituudid. NSV Liidu 65 ülikoolis õpib üle poole miljoni, 859 kõrgkoolis aga üle viie miljoni üliõpilase.

Aastatel 1918—1975 on NSV Liidus ette valmistatud 12,6 miljonit spetsialisti, neist IX viisastakul 3,5 miljonit. X viisaastakul astub ellu 3,7 miljonit spetsialisti, nendest Eestis 17,3 tuhat.

Kõrghariduse tänapäeva arengutase leiab kajastamist ka NSV Liidu konstitutsiooni projektis, kusjuures samal ajal on säilitatud 1936. a. põhiseaduse kõrghariduse põhiprintsiibid.

Uues põhiseaduse eelnõus on tunduvalt laiendatud kodanike õigusi. Kui 1936. a. konstitutsioon räägib vaid üldse õigusest haridusele, siis uue põhiseaduse projektis on ette nähtud üldine ja kohustuslik keskkooli ning laulatuslik kutse-, keskeri- ja kõrghariduse arendamine. Rõhutatakse ka kaug- ja õhtuhariduse tähtsust. Õppijatele on mõeldud mitmed soodustused; haridus NSV Liidus oli ja jääb tasuta. Kõigi NSV Liidu rahvaste arengut soodustades kinnitab uus põhiseadus õiguse haridusele emakeeles. On pööratud tähelepanu kutsesuunitlusele ja töötajate enesetäiendamisele.

TRÜ üliõpilased on arutanud uue konstitutsiooni projekti koos NLKP ajaloo kateedri õppejõududega. Arutelust aktiivselt osavõtnud üliõpilased kiitsid projekti heaks.

RAFIK GRIGORJAN,
NLKP ajaloo kateedri aspirant

Kui „rebane“
„Edasis“ käis

21. septembril 1977: raekoja kell oli lõõnud viis pauku, kui žurnalistikarebased oma akadeemilise ema Marju Laurist'iga kuue tarkusesamba alt kursi «Edasi» toimetusele võtsid. Inglisele on kena keelaviletee-komme, meid ootasid kellavilekohvile hoopiski mitte alibion'likult vanameelsed, vaid «edasi' kult' lahked ja va mukad toimetuse liikmed. Ees seisid tutvumiseõh'u vanema' kolleeg dega vabari'gi ühest loe'avamast ajalehest, kohale olid kutsutud ka žurnalistika õppejõud.

Esimene sõna enda tutvustamiseks anti «rebasele», ja võib öelda, et suu peale polnud meist keegi kukkunud. Ent lõplikult maandas esmaarevuse toimetaja Ilmar Rattus, kes soovis «Tere tulemast!», aga samas kohe ka «Jõudu tööle!», sest «surnud hinge» pole ajakirjanduses kellelegi tarvis! Teisedki toimetuse liikmed avaldasid lootust, et me pingsate õpingute vahel ikka aega leiame «Edasi» veerge sisukate kaastöödega täita.

Professor Juhan Peegli vaimukas sõnavõtt õppejõudude tutvustamiseks lõi toimetuse hubases kamina-saalis veelgi kodusema õhkkonna. Vanemale kolleegide sõbralik suhtumine tõi teadvusse omainimesetunde, meie poolt jäid esialgu suhete sisseadmist tähistama autogrammid külalisteraamatus ja kursuse foto.

(Järg 4. lk.)

Õõõ Õpetajate päev

Peeter NÖGESE joonistus,
Varje SOOTAKI fotod.

ELVE VOLTEIN

Sedapuhku täppest üksnes koolist, mitte porree õpetajast, nagu oodati võiks. Koolijutt ise on Tartu 10. keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja ELVE VOLTEINILT (ülikooli astumise aegu 1967. aastal oli tema nimi Paeväl). Püüdkem ise pärast intervjuu läbi lugemise igapäevase elu tundamist. Eelne juurde mõeldi eesti keelest kaabne, et mis materjali otsimine, ekskursioonide korraldamine (eelne sel näa avastusel käidi M. Haillovskojes), pidev uudiskirjanduse lugemine (Eesti Raadio sotsioloogide andmetel olevat õpetajad pensionäride järel kõige suuremad lugejad). Ja näe, kõik eespool loetle u puudutab ikkagi otseselt oma tööd. Aga kui õpetaja on meelstegevus ja eriala üks ja seesama?

Uhe portree detailid tahaks n kooli ltsada: kui koolis on omad lapsed 18- või 17-aastased, siis kodus ootavad hoopis pisemad — 3- ja 6-aastased.

Nõukogude rahvas armastab lapsi ja nõuab, et neid koolis, kuhu vanemad oma lapsed usaldavad, hästi õpetataks ja kasvatataks. Nii mõnigi meie üliõpilastest, kellel pedagoogitee silmade ees, küsib areldi: kas minust saab hea õpetaja, kas ma tulen selle vastutusriikka tööga toime. Mõni on aga juba ette kindel: mina õpetajaks ei kõlba — ja ta võtab kõik abinõud tarvitusele, et suunamiskomisjonilt mõnd teist tööd välja klanida.

Kuidas on siis lood pedagoogiks sobivusega, pedagoogilise andekusega? Kuulakem, mis on selle kohta öelda nõukogude pedagoogika suurmeistril, veendunud marksistil A. Makarenkol.

«Ei ole tarvis omada pedagoogilist andekust. Minul ei ole pedagoogilist talenti ja sattusin koolitööle juhuslikult, ilma kutsumuseta selleks. Mu isa oli maaler. Tema ütles: hakkad õpetajaks. Aru pidada ei tulnud. Ja ma hakkasin õpetajaks. Tundsin kaua aega, et mul läheb halvasti, et ma pole suurem asi õpetaja... Kuid õppisin ja sain oma ala meistriks. Meistriks võib saada igaüks, kui teda abistatakse ja kui ta ise töötab. Heaks meistriks võib saada ainult heas pedagoogilises kollektiivis.» («Kommunistlikust kasvatusest», lk. 359).

Eriti tähtsaks peab A. Makarenko noore õpetaja tahtmist ja oskust oma tööd kriitiliselt analüüsida, oma saavutuste ja ebaõnnestumiste

puhul välja otsida nende tõelised põhjused.

Pedagoogilise meisterlikkuse kujunemine algab juba õpilaspõlves. Aktiivne osavõtt pioneeri- ja komсомolitööst annab suurepäraseid kogemusi inimestega suhtlemisel ja nende tundmaõppimisel. Statistika näitab, et väga paljud koolikomsomoli aktivistid hiljem meeleldi suunduvad pedagoogitööle. Kooli kutsesuunitlustöös tuleks seda asjaolu silmas pidada. Aastaid tagasi töötasid mitmes keskkoolis õpilaste pedagoogilised ringid, kus lähemalt tutvuti pedagoogikaprobleemidega ja saadi esimene kasvatusalane karistus. Nende ringide aktiviste nägime hiljem ülikoolis pedagoogiks

muudel üliõpilaselu aladel loob soodsad eeldused ka pedagoogika teooria paremaks, teadlikumaks omandamiseks. Pedagoogilise praktika ajal võime tõeada, et ühiskondlikus tegevuses karastatud noored ka kooliklassi ees seisavad kindlalt, julgetena, leidlikena.

Pedagoogika teooria, samuti kui meetodikagi õpetamine kujuneb eriti viljakaks seal, kus üliõpilastel juba on tekkinud probleeme. Nendel üliõpilastel, kellel vastavad probleemid puuduvad, jäävad pedagoogilised ained abstraktseks teooriaks, mille omandamine suhteliselt vähe mõjustab nende pedagoogimeisterlikkuse kujunemist.

Kõige otsustavamaks etapiks õpe-

usinus neid kiiresti täiendada, satuvad üha enam koolielu perifeeriasse, kuni nad viimaks on sunnitud koolimaja ukse enda järel jäädavalt sulgema.

Pedagoogitööks vajalike reservide täiendamise kõige tõhusamaks allikaks on vanemate, suuremate kogemustega kolleegide eeskuju ja sihiteadlik abi. Kes sellest allikast iseteadlikult ja kõrgilt ära pöörduv, ainult oma verivärskete «tarkusele» loodab, seda ootavad varem või hiljem pettumused, kahtlused, kriitid. On küllalt esinenud juhtumeid, kus noor kõrgkooli lõpetaja arvab, et ta on juba omandanud piisava ettevalmistuse pedagoogitööks ega tarvitse teistelt enam midagi õppida. Noore õpetaja hoolimatu suhtumine teiste pedagoogide kogemustesse, oma võimete ja teadmiste, võib-olla ka esialgsete edusammude ühindamine muudab upsakaks ja viib konflikti pedagoogide kollektiiviga. Kooli juhtkonna ja kolleegide kriitilised märkused tunduvad sellisele õpetajale isiklike kallale tungidena, solvangukena, millele ta reageerib omapoolsete teravustega või kollektiivist isoleerumisega.

Nagu näeme, on noortel, tulevasel õpetajatel olemas kõik võimalused kujuneda oma ala meistriteks, ilma et tarvitseks loota kes teab kust tulevate andekusele.

ALEKSANDER ELANGO,
pedagoogika kateedri dotsent,
ENSV teeneline õpetaja

Kas minust saab hea õpetaja?

valmistumas.

Samas suunas mõjub ka aktiivne osalemine kõrgkooli komсомolitöös. Pedagoogilises kirjanduses, kus vaetakse õpetajate ettevalmistamise probleeme, on korduvalt juhitud tähelepanu vajadusele ja võimalustele anda õpetajaid ettevalmistava kõrgkooli (või selle mõnede teaduskondade) komсомolitööle tugev pedagoogiline suund. Aktiivsus komсомolis, üliõpilasmavalitsuses ja

taja arengus on esimesed tööaastad koolis. Seistes silmitsi paljude õppe- ja kasvatustöö raskustega mobiliseerib noor õpetaja kõik oma kogemuste ja teadmiste reservid, et neid raskusi edukalt ületada. Nende reservide rikkusest sõltub suurel määral esimeste tööaastate edukus. Siin selgub ka vajadus neid reserve tõhusalt täiendada. Need noored õpetajad, kellel kõnesolevad reservid on napid ja kellel puudub

Ainult koolist

Vahel juhtub ka nii, et kui eesti filoloogiat õppima tullakse, ega siis õpetajaks õppimist küll suurt ette ei kujutata. Kuidas Sinuga oli?

Eks ma ikka teadsin, kuhu ja milleks ma tuln. Mul tuli juba 8. klassilises koolis vahel mõnd puuduvat õpetajat asendada. Emagi ütles, et meil oli õega ainult kaks mängu: pidu või kool.

Pärast Tartu Pedagoogilist Kooli valisin eesti keele ja kirjanduse. Hiljaaegu sain kooli kokkutulekul teada, et kõik eesti keele tunnind olid omal ajal «viitaga» hinnatud. Teiste ainetest eest ma küll nii häid hindeid ei saanud. Mulle on kirjandus kogu aeg meeldinud, praegugi istuvad kirjanduse tunnind endale rohkem kui keeletunnind.

Agakuuljalud Sinu kursusel õpetajaametit peavad?

Ainult kuus.

Mis oleks võinud õpetajate ettevalmistamisel teisiti olla?

Igal juhul peaks praktikat rohkem olema. Minu meelest oleks ideaalne säärane variant: lõpetad ülikooli, töötad mõne aasta ning lõpuks õpid veel paar aastat. Selleks ajaks on juba mõningane praktika olemas ning oskad teooriat paremini mõista. Ülikooliaegsest meetodikast ei olnud õieti mingit kasu.

Sa oled 10-b klassi juhataja. Kas

Sinu või mõnes teises klassis, kus Sul tunnid, on mõni Sinu järgedes astuja?

Senini ei ole küll keegi minu õpilastest eesti filoloogiasse läinud. Aga kes teab? Pille Pärnapuu sai mullu üleliidulisel kirjandite võistlusel esikoha, sel aastal meie vabariigis.

Kuidas Sa iseloomustad tänapäeva abiturienti?

Tänu kaasaegsele informatsioonitulevale märksa targem kui meie tema vanuses. Teab rohkem oma õigusi kui kohustusi. Vastutustundum. Loomulikult ei käi see kõigi kohta, aga paraku kipub üldpilt vägisi sarnaspoole. Mis aitaks? Peame temalt rohkem nõudma.

Tartu NAK lubab ka kirjandusõpetajaid oma üritustele kutsuda?

Senini nemad mind veel kutsunud pole, olen ise kirjanikke kooli palunud. Lähen hea meelega.

Mida arvad Juhan Kaivo kooliteemalistest artiklitest «Noorte Häälest»?

Kahjuks kirjutavad ajakirjanikud, mitte õpetajad. Kirjutaks õpetaja, jääks mõnigi ebaeeldiv järeleka (õpetajale) koolis olemata. Milles asi? Õpilane ei tungi alati asja tuumani. On jutt omavalitsusest, arvab ta, et võib käia või pea peal.

Kooliteema on hell. Aga see, mis ma ütlesin, et tähenda, et kooliprobleemid ajakirjandusest puuduma peaksid. Ja küllap jõuab õpilasegi arusaam õige resultaadini.

Mida arvad õpilasest, kellel kehavad hinded? Kas tasub keskkoolis käia?

Kui ta just õige suur loru ei ole, siis kindlasti. Üht-teist omandab ikka. On ta viletsas klassis, siis ei ole midugi mingit edasipüüdu. Paremas klassis tahab temagi natuke etem olla. Ongi tunda, et kee-

gi ei taha keskmine olla. Minu klassi 31 õpilasest (vene keele eriklass) oli kevadel 21 eksamitest vabastatud. Igaüks tahab teisest erineda.

Oktoobris algab diplomandidel pikk praktika. Mida tahad neile öelda?

Kes arvab, et küll ma kuidagi praktikal ära olen, teeb need kuud piinavaks õpilastele, juhendajale, endale. Õpetajal on vaja. Ja see amet ei ole sugugi nii hull. Minule igatahes meeldib.

VARJE SOOTAK

Tänu

Seoses õpetajate päevaga ning ülikoolile pedagoogilise praktika läbiviimisel osutatud abi eest avaldab rektor tänu järgmistele üldhariduskoolide õpetajatele:

Maia Käppale
Aino Talvistule
Heino Mägilile
Milda Karule
Artur Tikile
Jüri Venele
Linda Söödele
Sirje Mattile
Maila Kivisalu
Evi Järvistele
Lia Paaverile
Helve Raigile
Kanni Tartesile
Helle Hallikmaale
Aino Juhkamile
Elvi Liimile
Vaike Puurale
Tõnu Seenele
Vilma Kahkile

— Tartu 1. Keskkoolist,
— Tartu 5. Keskkoolist,
— Otepää Keskkoolist,
— Tartu 3. Keskkoolist,
— Tallinna 21. Keskkoolist,
— Tartu 5. Keskkoolist,
— Tartu 1. Keskkoolist,
— Tartu 5. Keskkoolist,
— Tallinna 2. Keskkoolist,
— Tartu 8. Keskkoolist,
— Tartu 2. Keskkoolist,
— Tartu 5. Keskkoolist,
— Nõo Keskkoolist,
— Rakvere 3. Keskkoolist,
— Tartu 7. Keskkoolist,
— Tartu 7. Keskkoolist,
— Tartu 8. Keskkoolist,
— Tallinna 7. Keskkoolist,
— Tallinna 21. Keskkoolist.

Ungari päevik

(Algas «TRÜ-s» nr. 24)

Raily Viks

27. juuli. Planeeritud sõit Egerisse. Hoolimata mõningatest ebatäpsustest ja edasilükkumistest me sinna siiski jõudsim, kuid liiga hilja, et edasi oma õõbimiskohta (≈30 km) sõita. Nii saabuski romantiline õõ iidse Ungari linna Egeri raudteejaamas. Meie võtsime asja rahulikult ja tukkusime tubli tunnikes, aga õõvahtidele oli see õõ lausa piin: 20 välismaalast + nende varandus. Alles hommikul kell 4 said nad meist lahti.

28. juuli. Szilvásvárad. Ilus koht mägedes. Vaatamata mõningatele ebaeeldivustele, mis kaasnesid kohvrite tassimisele jaamast 2 km kaugusel asuvasse pansioni, oli see ilus päev, mis lõppes küpsetatud peki söömisega ungari moodi.

29. juuli. Eger, jälle Eger. Sedakorda päeval. Öhtul sõitsime Miskolesi.

30. juuli. Miskolesist, mis meid eriti ei tõmmanud, otsustasime teha kõrvalpõike Lillafüredisse. Aerutasime mägijärvel ja käisime maaluse jõe uuristatud koobastes.

31. juuli. Debrecen, viimane peatuspaik Ungarimaal. Tegime tutvust ülikooliga ja meditsiinikeskusega, nägime ungari tudengite õpi- ja elamistingimusi. Esimesed meie omadest ehk pisut paremad, teised aga mitte. Ühiselamud on jaotatud klasisse ja tasu sõltub astmest. Ka tingimused on vastavalt tasule ning on võimalik elada kaheses toas, mis polegi suurt parem meie «torni-

dest», või kümnekesi raudvoodite ning suurte puukappidega möbleeritud suures toas, kus kodutunnet on kaunis raske leida. Nautisime basseiniõlusi ja kavatsesime lõpetada päeva kuningliku õhtusööõõiga. Tegelikult see toimuski, ainult paduvihmas, nii et kannus õõlut ja vihmavett üks ühele koos «vürtsitatud» puulehtedega.

32. juuli e. 1. august. Rühma 20 liikmest olid 8 kas küpsed või küpsemat arstid. Neile korraldati eraldi tutvus Debreceni meditsiinikorpusega. Ülejäänud lihtsurelikud vaatasid üht klassikalist kirikut, mis 1848. a. paistnud silma revolutsioonitegevuse keskusena. Öhtul nautis kogu rühm kriminulli «Murder on the Orient Express», mis kinokülatajate huvides oli ungari keelde dubleeritud.

2. august. Viimane päev Ungaris. Vaja raisata veel viimased fillerid. Öhtune itaallaste «Decameron» oli juba varem kinni makstud ja siis ilmeski kurb tõsiasti, et polnud

enam raha pakkide hoiustamiseks.

3. august. 2.10 Keskk-Euroopa aja järgi väljus Debrecenist Budapest — Moskva ekspress. Huvasti, ei — nägemiseni, Ungarimaa, Sinu sõbralik ja külalislahke rahvas, vanad ja uued sõbrad! Kohtumiseni Eestis!

4. august. Rong hilines ja tunni ajaga tuli tormata Kiievi vaksalist Leningradi vaksalisse, kus selgus, et ungari giidide lohakuse tõttu polegi meile kohti broneeritud. Neli minutit enne rongi väljumist tormasid perroonile hingeldavad bossid ja teatasid suurima rahuloluga, et jaa-maulem andnud loa rongile asuda. Kohad jäid meie otsida. Leidsime ka. Tormijooksuga hõivasi me osakese üldvagunist ja mõned vaguni-saatjate kupeed.

5. august. Vesine lahkumine Tallinna sõitvatest kaaslastest Tartu jaamas. Tilkus taevast ja silmanurkadest, aga ega see viimaseks kohtumiseks jää!

(Lõpp)

Juubeliturniir korvpallis

30. septembril kell 16 algab Tartu Laste ja Noorte Spordikooli võimlas Tartu Riikliku Ülikooli juubelipidustuste raames korvpalliturniiri Tartu, Riia ja Vilniuse kõrgkoolide mees- ja naiskondade osavõtul.

Esimesel päeval kohtuvad: kell 16.15 Tartu Riikliku Ülikooli I ja Läti Riikliku Ülikooli meeskonnad,

kell 17.35 Vilniuse Riikliku Ülikooli ja Läti Riikliku Ülikooli naiskonnad,

kell 18.55 Tartu Riikliku Ülikooli I ja II naiskond,

kell 20.15 Vilniuse Riikliku Ülikooli ja Tartu Riikliku Ülikooli II meeskond.

1. oktoobril toimuvad võistlused samuti Tartu Laste ja Noorte Spordikooli võimlas, algusega kell 16.

2. oktoobril viiakse võistlused läbi EPA võimlas, Pälsoni t. 1, algusega kell 11.

Audio- visuaalne buum 3.

MART TAEVERE

Praegu ei kahtle enam keegi, et kinematograafia on üks mõjukaimaid kunstiliike. Meie sajandi algul aga ei arvanud kaugelki kõik filmitegijad nii. Filmi tegemise ümber valitses kaos ja segadus, puudus süsteem. Tegijateks olid aga tõelised fanaatikud, kes panid oma viimase raha tselluloidlindi, teadmata, mida toob homme päev. Filmi algusajast ongi USA režissööri Peter Bogdanovichi viimane töö «Nikkelodeon». («Nikkelodeon» on ameeriklaste kinosümbol, sest nikklis nimetati 5-sendist raha — just nii palju maksis tollal kinopilet — ja «odeon» oli Vana-Kreekas laulude esitamise koht, ameeriklased nimetasid «odeoniks» filmivaatamise ruumi.)

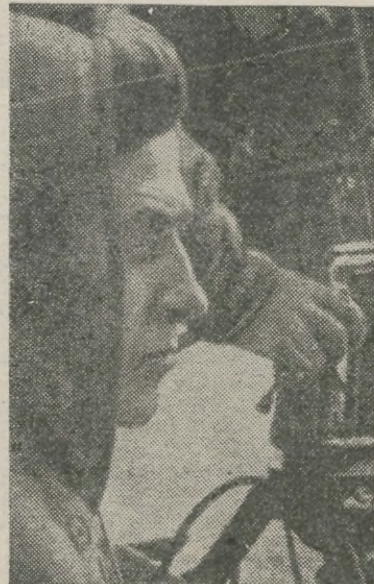
Energiline töötaja mr. Harrigan (Ryon O'Neal) otsib teenistust. Juhuslikult satub ta D. Y. Griffithi stuudiosse, mis pole tegelikult midagi muud, kui laudadest kokkuklopsitud barakk. Ja et ta on juba seal, siis kasutatakse ta ka kohe ära: valge palakas õlgadele, hobuse selga ja üle lava. Kaamera! Filmi! Kõik see on ühtaegu koomiline ja traagiline, naljakas ja nukker. Mr. Harrigan on kino maagiast nakatatud, ta ei lahku enam Griffithi

jõugust, aga kuna viimase kannatus lõpuks katkeb, saadetakse Harrigan poolleioleval filmi võtetale. Et režissöör on parasjagu jalgelasknud, õnnestub mr. Harriganil omandada veel üks elukutse: saada filmirežissööriks. Hakkab pöörlema karussell: tehnika ütleb, näitlejad lahkuvad, konkureeriva filmikompanii «esindajad» muudavad kaamera puu- ja rauahunnikuks. Täli Griffithiga, kes lõikas ja monteeris omavoliliselt filmi. Meeleheide. Uuesti endas jõu leidmine. Ekraanile jõuab kunst...

See võltspaatose ja nostalgiate ausalt tehtud filming filmi pioneeridest (nagu ka hiljuti meie «odeonides» jooksnud A. Mihhalkovi «Armastuse ori», omanäoline ja väga huvitav teos), valmistab rõõmu vist mitte ainult tegijatele, vaid ka vaatajatele. Jätuks seda ausust, siirust ja mõnolust ka teistesse mängufilmidesse.

Meelde jäi Ungari kuulsaima režissööri M. Jancsó abikaasa Márta Mészárosi siiras ja pretensioonitu «Üheksa kuud». Film naise emantsipeerumisest kaasajal, õnne, armastuse ja raha proportsioonidest. Lugu lihtsast töölisnaisest, kes ei tahagi olla esimene daam linnas, vaid kellele aitab inimlikust soojusest. Pigem vähem, aga paremini. Juli isemeelne karakter pörkab vastu meestemaailma jätku raame, materiaalsed väärtused kipuvad üles kaaluma vaimseid väärtusi. Lili Monori poolt mängitud Juli ei murdu (armastatu loobub temast — mitte küll ilma sisepiinadeta — maja ja sugulaste kasuks), vaid võitleb edasi. Ei, mitte loosungite, vaid tegudega. Ta sünnitab! Uue

elu sünd ekraanil vapustas, sest vaevalt oli suurem osa saalisistujaid näinud lapse ilmaletulekut nii naturaalselt (film oli värviline). See oli tõeline ilu! Ja kui saal valgeks läks, vaatasime üksteisele kaamele nägudega otsa. Lili Monori, kes sai Juli osatäitmise eest viimasel Teherani filmifestivalil parimale naisnäitlejale määratud preemia, ei kasutanud lõputseis dublanti. Suurim ja võimsaim kõikidest kunstidest on elu ise!

ALAIN RESNAIS

Alain Resnais ja tema «Ettekujutus». See on film korduvast ja uuenevast Ajast iroonia ning tra-

gika sünteesis. Alljärgne olekski sõnaline metamorfoos sellest mitmekihilisest teosest, mida võiks hakata lahti mõtestama vahet alates pärast korduvat vaatamist (nagu ka Andrei Tarkovski filme).

Mõisas nimega «Ettekujutus» kirjutab-kujutleb romaani vana kirjanik. Tegelaseks on ta poeg Claud, poja naine Sonia ja Claudil lapsepõlvesõber Kevin. Vanamehe kujutlustes ilmubki romaan ekraanile, seda kujutlemist võiks tinglikult nimetada filmilikuks «teaduse vooluks». Reaalsus seguneb fantaasia ja mitmesuguste õudusäratavate nägemustega. Läbi terve filmi jookseb kirjaniku ütmöte — hüplev jalgpallur —, kes ilmub ikka kõige ebasobivamal ajal, s. t. enne voodiseminemist, enne kaklust ine.

Sõdurivormis Kevin kohtab metsas metsiku välimusega haavatud meest, kes palub end maha lasta («Ha!lasta! Ja ma saan õndsaks!»). Kevin täidab ta soov ja satub... kohtusse. Prokurör, kelleks osutub Claud, süüdistab Kevinit mõrvas. Nüüd astub vahele Sonia...

Vanamees tõuseb püsti, pühib laubalt higi, haarab veinikannu ja joob. Kujutlused mõisas «Ettekujutus» jätkuvad...

Armastav poeg Clade dikteerib kirja oma vanale isale. Kiri kodukanti on väga viisakas, aga kommentaarid kirja juurde on järgmised: «Kas see tobe vanamees ei mõtle juba seda kuradi raamatut kõrvale visata!», «Ma tean küll, et tema mürgitas mu ema!» jne.

Kevin ja Sonia võetakse tänaval politsei poolt kinni ja viiakse staadionile (Tšiili?). Ümberringi üksikõksed, ilmetud näod. Kanderamul lebab Kevin poolt tapetud mees, õndsakssaanu. Kevin ei kannata seda välja ja põgeneb metsa. Tume-

roheliste, müstilise väljanägemisega puude vahel Kevin aina jookseb. Ta on välimuselt juba peaaegu nitsamasugune kui vanamees, kellele ta halastab. Tulevad sõdurid ja lastevad Kevinit maha.

Vanamees ärkab. Täna on ta sünnipäev. Saabuvad õnnelikud Claud ja Sonia, varsti ka Kevin. Kõik oleks nagu korras, kui poleks vaeumärgatavat pinget õhus. Seda sisemist ikka. Kuid elu ei ole ettekujutus (või on ehk?). Korraga palub vanamees kõigil lahkuda, öeldes: «Mul on jäänud aega veel ühe klaasi jaoks». Ja ta tühjendab klaasi... ettekujutust.

Alain Resnais, prantsuse «uue laine» tuntumaid esindajaid F. Truffaut'i ja J. L. Godard'i kõrval, on öelnud: «Kõike, mida ma tean filmide valmistamisest, võib õppida mitte ainult kinos, vaid ka koomiksidest. Kadreerimise ja montaaži reeglid kehtivad ühtaegu nii kunstniku jaoks, kes joonistab koomikseid kui ka filmirežissööri jaoks.» Meie täiuslikult umbkõlgnud ettekujutus koomiksidest sunnib selles siiski kahtlema.

Kahed mõtted kahest lavastusest

Ilm ise on enese looja, kõik maa on üks Jumala saar. (Friedebergeri Tuglas «Jumala saar»)

H. K. Härjal kohe sarvist kinni haarates ütleme, et juttu tuleb hiljaaegu Tartus mängitud Noorsooteatri lavastustest «Inimese vari» ja «Jumala saar». Mõlemad on loodud F. Tuglase samanimeliste novellide ainetel ja on noorte lavajõudude esimene tõsine lavastajadöö.

A. R. Tuglase novellide toomine lavale, nende lahtimõtestamine pole kindlasti lihtne. Oli-on Tuglas ikka-

gi impressionist-sümbolist, kelle kirjanduslikud kujundid omapärased ja huvitavad. Teatris aga on kunstilise kujundi «ehitusmaterjaliks» elav inimene, näitleja. «Inimese vari» ja «Jumala saares» oli osatud vaatajani tuua Tuglase sümbolite keel, tabatud mõte. Usutavalt, siiralt.

«Inimese vari» on hümn emarmastusele. Pingeline ja selle juures lõpuni väljapeetud. Meeldisid mõned episoodid, eriti lõpp. Huvitav oli sümbolika: sõdurikujud, milles ema näeb oma ideaali, surilina, kivi-

müür, millelt haavatu püüab leida tuge ja lõpuks peeker ema käes.

H. K. Kohati häiris lavakujundus. A. R. Esialgu tekkis kartus, kas dekoratsioonidest ülekujutatud lava ei hakka «mängima» omaette. Lõpuks siiski tasakaalustus kõik. Minu meelest andis tükile palju juurde pantomiimi kasutamise. Muidugi, reaalse tegelaste puhul oleks see liigne. Kuid siin, kui ka kõiki tegelasi mõelda ikkagi kujunditeks, oli pantomiim igati õigustatud. Sõnadega polekski olnud võimalik kõiki mõtteid, tundeid väljendada.

H. K. Osatäitjatega võis rahule jääda. A. R. Eriti ema (ENSV teeneline kunstnik Hilja Varem) ja haavatu (Aleksander Ee'maa).

H. K. Kõige õnnestunumaks pean Andres Otsa sõdurit. Ta oli laval

nii vähe, aga temad sõnad läksid südamesse. Kõik ja kuidagi loomulikult. Omaseks sai see sõdur. Otsa mängus polnud mingit kramplikku püüdu end iga hinna eest maksma panna.

A. R. Mis ei meeldinud? Vahet ehk see, et mõned lavastuses kasutatud detailid, nagu Zoja Mellovi mask ja ka kujud tundusid liiga tuttavlikud Jaan Toominga lavastustest.

H. K. «Jumala saar» jäi rohkem meelde. Lihtne lavakujundus, haarav algus.

A. R. Mõnes mõttes kontrast «Inimese varjule». Valge, peaaegu tähi lava. Laulud. Põuane maa ja põlev Jumala saar. Aja lõputust sümboliseerimas pöörlevad silindrid. Lõputu otsingute tee: laudadest, Marguse ja Maia jaoks. Minna lõ-

puni, sinna, kus algab olematus. Lahenduseks kasutas lavastaja Peeter Volkonski teatris küll juba nähtud («Tuhkatrinumäng») võtet, lava «horisondi» ülestõstmist, igalt õnnestunult. Neli inimest, neli tõde otsimas oma Jumala saart. Margus (Lembit Peterson), habras Maia (Ene Janson), Esä (Vello Janson) ja õpetaja (Peeter Volkonski).

H. K. Saar põles, kaua põles ta veel rahva hinges, enne kui tulekahju kustutati. Vägivalla ja usuga ei saanud enam inimesi vaikima sundida. Oli aeg, mil igaüks pidi otsustama, mida teha edasi. Margus loobub oma jumalast, sest see ei aida-nud teda. Surra võib ka ilma jumalata. Rahva eest.

HELVE KUIV, ANNE RAISTE, ajakirjanduse I k.

Jumalatapp

Kavalehtede viimases krabinas, laetulede kustudes avaneb eesriide. Ikka selleks, et kiskuda meid lahti argielust oma mureddest ja rõõmudest, selleks, et panna meid elama laval toimuvasse. Kui hästi või halvasti seda suudetakse, oleneb näitlejatest, nende mängust. Ja ega alati ei suudetagi. Sel, 14. septembri sügisõhtul aga küll. «Vanemuise» väike maja ja Noorsooteatri «INIMESE VARI. JUMALA SAAR».

Sellist elamust ei osanud oodagi. Sest see, mis toimus laval, oli meie jaoks midagi enneolematult head, masendavalt hingesööbivat. «Inimese vari» EMA (osatäitja ENSV teeneline kunstnik HILJA VAREM) kannatuste ränkaskas tee, kasakiskuvalt ja hingestatult mängitud, — midagi sellist on võimatu unustada. Iga hetkega, iga tema liigutusega tunnetasid ema murest murtud südame lõoke ja ikka veel ootust, ootust. Lugemata varem Tuglase samanimelisi novelli, poleks ehk mõistetudki öelda tahetut, ehk siiski — seekord kõneles ka lii-

gutuste, kehade ja miimika mäng kõigest sellest, mida sõnades vahet ehk väljendada ei saaks. Sõjast naasnud POJA (ALEKSANDER EELMAA) kohutavad haavad äratasid õudust, tema ebainimlikud karjed, kogu tema kuju — kas ei väljendunud selles kõige suurem El sõdadele, sellele, mis teeb inimesest ainult varju, mis kaotab temas kõik inimliku. Seda tunnet suurendas veelgi METSAVAHI ja tema NAISE — näitlejate PAUL LAASIKU ja ZOJA MELLOVI — kahjurõõmus nauding õnnestusest, mis tegelikkuses nõis võika irvena veel elavate, ent sõjaõudustes oma inimlikkuse minetanute üle. Ja siis kõige sügavama muljena ema teadususe jõudnud sõdurilt kuuldu, mis purustas täielikult armastava emasüdame: «Keda, keda olen ma armastanud, keda matnud, keda leinanud?»

Vaatamata koletislikule õudusele, mida süvendas veelgi ise enda eest kõnelev õnnestunud lavaseade ja veetlustus ning mis kõik kokku te-

kitas võpatamapanevaid hirmujundaid, oli «Inimese vari» sügavalt humaanne, elujaatav, näidates kõige selgemini sõja hirmsat laastavat nägu.

Ja seejärel «Jumala saar». Mõningal määral eelmisega seotud, ent iseseisev. Et «Jumala saarest» ei jäänud nii eredat elamust kui «Inimese varjust», selles on süüdi nende vahetu järgnevus. Eelmisest lavastusest tekkinud tunnetega oli raske kohe sisse elada uude, tundmatusse. Pealegi pole kerge mõista tegevust novelliga varem tutvumata. Ja ometi andis see etendus enamgi mõtteid just eneses juurdlemiseks.

MARGUSE, keda mängis LEMBIT PETERSON, kurtmine mõisas peksmise üle on vaid kibe tõde sellest, et seal on alati peksitud. Kõik, mis maa peal on halba — antud juhul pöud — on inimese süü, mida nuheldakse mitte ainult mõisnike, vaid ka jumalate (ja eeskätt just nende) poolt. Ja inimesed, kes mõtlesid enesle jaoks välja jumala, mõtlevad välja ka kõik muu — uskumata, et pöud võiks lõppeda ilma eneseohverdusteta — jällegi jumala heaks. ISA — VELLO JAN-

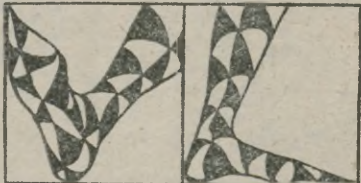
SONI — lootusetuses kõlama jäänud mõte «Mis maksab sinu elu nälga sureva rahva elu kõrval?» äratab kaastunnet rumalusest süüdivate ohverdamiste pärast, aga ka uhkust sellesama rahva üle. Ning kusagilt peab alguse saama mõistmine, et inimene on ise enda jumal ja kogu maa on üks jumala saar, sest jumal ei nõe oma rahvast kannalamas, ei kinnita enam usku oma jõusse. Võib ehk olla, et jumalat polegi olemas?! See arglik mõte, kord suurenev, siis jälle hirmust ja süütundest kahanev, leiab erilise ilmingu just Lembit Petersoni Marguse kujus. Orjuses ja jumalakartlikkuses oma mina kaotanud, oma armastatu kaotusele alistunud, eesmärgita elava Marguse mõistuse tungiv mõte — mis siis ikka sealpool otsust on — viib mõtted laval arenevast hetkest eemale, meie aega, Kas teame meiega alati, mille nimel me elame, kas ei kumarda me enda loodud väärumalate poole, kas ei karda meiega seda, mis meie mõistusest üle käib?

Ning ootamatult finaali: Marguse oma jumala tapmine iseeneses — sest «Vähe halastavad jumalad, int-

mesed — ei tialgi!» — võib-olla olgi see tõestus kogu etendusele, võib-olla sellest mõttest lähtudes polegi, raske leida kogu lavastuse mõtet: kõige lõpuks oleme ikkagi meie ise kohtumõistjad nende üle, keda me endale kohtumõistjateks oleme seadnud, nii imelik, kui see ka ei tundu.

Iga teatrietenduse lõppedes ei ole õige oma tšunu väljendamiseks aplodeerida, sest mitte aplausis ei väljendu alati hukkamõist või heakskiit. Mulle meeldis, et näitlejad et tulnud ka hiljem lavale kummarduma, sest kaugelki mitte eesriiete sulgemisega ei lõppenud see etendus, nagu ei lõpe ükski hea etendus, mis peab jätkuma meis endis.

MERIKE PÄRNAPUU, ajakirjanduse I k.

Algame! Muusika!

Igal sügisel alustavad ülikoolis taas tööd paljud huvialaringid. Esimese kursuse tudengil on valida mitme võimaluse vahel, kuhu minna, mida teha.

Tantsuhuvilisi noormehi ja neide ootasid rahvatantsurühmad. Et kõiki soovijaid ei olnud võimalik vastu võtta, tuli eelnevalt korraldada kat-

sed. «Sõelumist» jälgisid ka prooviks valmistuvad vanema rühma tantsijad.

Uudishimu sundis küsima, missuguse mulje neile katsetele tulnud jätsid. «Hea,» kinnitati, «on neid, kellest tõesti võivad saada head tantsijad, kes on liikuvad, kelles on sädet.»

Õnnelikud uutesse rühmadesse pääsenud tunnistati niisiti aasta staažikamate kolleegide poolt kõlblikuks ülikooli tantsutraditsioone jätkama.

Agas kuidas läheb neil endil? Missugused on esimese tantsuastata muljed? Vastuse sain pisikesel

hingatõmbepausi ajal.

«Tore,» kostab ümberringi. «Kas alguses oli ka raske? Kui otsustada vastuvõtukatsetel valitse-

nud pinget ja koormuse järgi, siis tantsija elu kerge ei ole.»

«Eks alguses olnud ikka raskusi, aga selle koormusega harjub ära. Praegu toimuvad proovid kolm korda nädalas korraga kolm tundi. Paljud meist olid varemgi tantsinud. Alati võetakse aasta alguses rühma rohkem tantsijaid, sest kõik ei leia endas nii palju armastust ja tahet rahvatantsu vastu, et kaua vastu pidada.»

Praeguses koosseisus on neli

staažikamat liiget, kellel läheb rühmas juba kolmas aasta. Sirje Vahur, Tõnu Tamm, Kalmer Keevend ja Valdek Järvpõld meenutavad reise Virtsu, Kohilasse, Tallinna ja Rakverre. Esimene suur ülesastumine selle koosseisuga oli 1976. aastal aprillis Tallinnas kõrgkoolide taidlusülevaatusel, kus saavutati laureaaditiitel.

Traditsioonilised on esinemised asutuste nääripidudel. Esialgu ei ole teekond koduvabariigist kaugeemale läinud, kuid Eestimaaagi pakub palju tantsuelamusi. Suvel toimus Rakveres eesti rahvakunsti ansambli kokkutulek. Kahe kontserdipäe-

va jooksul näidati oma taset ja vaadati teisi. Esimesel päeval esineti rajooni majandites. TRÜ rühm andis kontserdi Paalamäel. Teisel päeval oli Rakveres suur sõpruskontsert, millest võitis osa ka kaks külalisansambli Vene NFSV-st.

Tantsurühmadel on oma väljakujunenud traditsioonid. Näärde ajal peetakse «Halja oksa õhtu», kus uue koosseisu tantsijad lõplikult omaks võetakse. Kevadel toimub aga «Karikakrapäev». See on veidlik nukkergi, sest diplomandit lõpetaval paljud neist jätkavad rahvatantsu töökohtades.

(Järg 4. lk.)

NSV Liidu uue konstitutsiooni projekti §-s 91 on fikseeritud: «Rahvasaadikute nõukogud moodustavad rahvakontrolliorganid, kes ühitavad riikliku kontrolli töötajate ühiskondliku kontrolliga ettevõtetes, kolhoosides, asutustes ja organisatsioonides.

Rahvakontrolliorganid kontrollivad riiklike plaanide ja ülesannete täitmist, peavad võitlust riikliku distsipliini rikumise, kolkluse ja ametkondliku asjasse suhtumise ilmingute, ebamajanduslikkuse ja pillamise, asjaajamisega viivitamise ja bürokratismi vastu ning aitavad kaasa riigiaparaadi töö täiustamisele».

NSV Liidu seni kehtivas (1936. a. vastu võetud) konstitutsioonis vastav säte puudub.

Seega on nüüd ka konstitutsiooniliselt fikseeritud rahvakontrolliorganite õigused ja kohustused.

Endamööstagi on nende õiguste ja kohustustega tutvunud ka ülikooli rahvakontrollid. TRÜ rahvakontrolligrupp on võtnud need teadmiseks ning oma töös juhendumiseks ja täitmiseks.

Järgnevalt lühidalt TRÜ rahvakontrolligrupi 1976/77. õ.-a. kevadsemestri tööplaani täitmise kohta, mis 1977/78. õ.-a. sügissemestril tuleb teha.

1976/77. õ.-a. kevadsemestri tööplaanis ettenähtud ülesanded TRÜ rahvakontrolligrupp täitis. Üleülikooliline rahvakontrolligrupp viis läbi 21 reidi, neist sotsialistliku

omandi säilimise-hoidmise kontrolli 5, töö- ja olmetingimuste kontrolli 9, õppeplaanide ja -ülesannete täitmise kontrolli 4 ning materiaalse väärtuste kasutamise sihivastuse kontrolli 3. Teaduskondade ja teiste allasutuste rahvakontrolligrupid viisid läbi 112 kontrolli (põhiselt samades töölokkides, milles tegi seda üleülikooliline rahvakontrolligrupp). Füüsikakorpuse ehitusobjektidel tegutses ajutiselt eraldi kontrollpost. See õigustas end. Kontrollpost tegutses füüsikaosakonna rahvakontrolligrupi (esimees L. Uibo) baasil. Kaugõppeüliõpilaste elamistingimuste parandamiseks ajal, millal nad seoses õppimisega viibivad Tartus, on nüüd ühiselamus aasta ringi mittestatsionaarsete üliõpilaste jaoks eraldatud 30 kohta. Sellise otsuse tegi ülikooli juhtkond rahvakontrolligrupi ettepanekul. Enne seda oli filoloogiateaduskonna rahvakontrolligrupp (esimees M. Lauristin) kontrollinud väljaspool Tartut elunevate kaugõppeüliõpilaste elamistingimusi sessiooni ajal Tartus.

TRÜ rahvakontrolligrupi 1977/78. õ.-a. sügissemestri tööplaani kinnitas EKP TRÜ komitee 19. septembril 1977. Põhiüritustena on selles plaanis ette nähtud järgmised ülesanded.

1. Ehitus- ja remondiplaanide täitmise kontrollimine.
2. Peatähelepanu tuleb pöörata siin teadusliku raamatukogu ehituse käigule.
3. Aparaatide ja seadmete tellimise põhjendatuse kontrollimine.
4. Sanitaar- ja olmetingimuste kontrollimine.
5. Õppejõudude ja abiõppeperso-

nali töödistsipliini kontrollimine. Siinkohal tuleb märkida, et suhteliselt raskem on mittekooiseisuliste õppejõudude töödistsipliini kindlustamisega. Nimelt komplitseerib seda asjaolu, et nende suhtes ei ole töötasustamise küsimus ligilähedaseltki nii soodsalt lahendatud kui kooiseisuliste õppejõudude osas. Näiteks saab teadusliku kraadiga mittekooiseisuline õppejõud oma õppekoormuse täitmise eest palju vähem palka kui niisamasuguse teadusliku kraadiga kooiseisuline õppejõud analoogilise õppekoormuse eest. Mitmetes teaduskondades (ajaloo-, arsti-, bioloogia-geograafia, füüsika-keemia-) on viimastel aastatel laialdasemalt välja kujunenud praktika, kus põhikohaga mujal töötavaid kvalifitseeritud spetsialiste on kohakaasluse korras hakatud kasutama ka veerand kohaga kooiseisuliste õppejõududena. Tundub, et see on praeguste tasutingimuste juures perspektiivikam kui mujal põhikohaga töötavate spetsialistide kasutamine enam-vähem niisama suure koormusega mittekooiseisuliste õppejõududena. Kooiseisulise töötav õppejõud on ka materiaalselt huvitatud sellest, et tema tööga ollakse rahul. Mittekooiseisuliste õppejõudude puhul toimib materiaalne stiimul aga liiga nõrgalt. See avaldab või võib avaldada negatiivset mõju ka mittekooiseisuliste õppejõudude töö kvaliteedile.

NSV Liidu uue konstitutsiooni projekti §-s 40, kus on fikseeritud NSV Liidu kodanike õigus tööle ja selle garantiid, räägitakse sõnaselgelt ka töötasust:

«NSV Liidu kodanikel on õigus tööle, s. o. garanteeritud tööle koos töötasu saamisega vastavalt

töö kvantiteedile ja kvaliteedile...»

Ohenduses eelöelduga tundub, et NSV Liidu uue konstitutsiooni § 40 ellurakendamise käigus vajab korrigeerimist ka mittekooiseisuliste õppejõudude töö tasustamine (et nad sama kvantiteedi ja kvaliteediga töö eest hakkaksid saama üldreeglina enam-vähem niisama suurt töötasu, kui saavad kooiseisulised õppejõud).

Et paremini organiseerida sisekontrollialast tööd ja vältida selles võimalikke dubleerimisi, luges TRÜ rektor otstarbekohaseks ja kinnitas oma käskkirjaga nr. 85, 13. maist 1977. a. ülikooli rahvakontrolligrupi (esimees A. Paltser) ning siseinspektsiooni komisjoni (esimees V. Tohver) ühise ettepaneku põhifunktsioonide ja ülesannete jaotamisest spetsialistide ettevalmistamise kvaliteedi (õppe-kasvatustöö) kontrollimisel. Rahvakontrolligrupi ja siseinspektsiooni ühise ettepaneku alusel rektor otsustas:

1. Lugada rahvakontrolligrupi põhiülesandeks üldnimetatud kontrollivaldkonnas —

a) töödistsipliini kontrollimise kõigi õppetööga tegelevate töötajate (õppejõud, abipersonal, õppetööga tegelevad laboratooriumi töötajad) ja üliõpilaste osas;

b) vahendite otstarbekohase kasutamise kontrollimise õppetöö materiaaltehnilise baasi loomisel, samuti õppetööks ettenähtud aparatuuri tegeliku kasutamise kontrollimise; c) õppetööga tegeleva kaadri pai-

gutuse ja hõivatuse otstarbekohasuse kontrollimise;

d) üliõpilastele iseseisvaks õppetööks tingimuste loomise kontrollimise ülikooli vastavates allasutustes (raamatukogud, laboratooriumid, kateedrid);

e) ühiselamutes ja ülikooli muudes ruumides sanitaar- ja olmetingimuste kontrollimise.

2. Lugada siseinspektsiooni komisjoni põhilisteks kontrolliülesanneteks õppe-kasvatustöö alal —

a) töö sisu hõlmavate plaanide ja aruannete analüüsi töö meetodilise ja teadusliku taseme uurimise eesmärgil;

b) kateedrites tehtava tegeliku õppe- ja kasvatustöö taseme tuvastamise (meetodiline otstarbekohasus, süsteemsus, järjepidevus, teaduslikkus, ideelisus), meetodilise abi osutamise kateedri juhatajatele, dekaanidele ja kontrollkomisjonidele kontrolli teostamisel vastavates allüksustes;

c) eriainate nomenklatuuri otstarbekohasuse tuvastamise teatava eriala spetsialistide ettevalmistamise huvide aspektist ja õppeprogrammide, eriti kohal koostatute sisulise taseme uurimine;

d) tunniplaanide analüüsi nende meetodilise ja organisatoorse otstarbekohasuse aspektist, samuti õppeplaanide vastavuse aspektist;

e) õppe- ja menetluspraktikate programmilise tuvastamise, antavate ülesannete sisulise hinnangu; g) eksamitele esitatavate nõudmiste taseme uurimise.

HARRI KÄRTNER,
TRÜ rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja

Laupäev on kõrgkoolis tööpäev

Kohtudes ajalehe kaudu suure hulga esimese kursuse üliõpilastega, tahaksin tänava peatuda kojuigatuse ja õppimiskohustuse umbmäärasel võitlustandril, s. o. laupäeval õppetööl või kojuõidul.

Alustame situatsioonist. Ülikooli sissesamine oli muidugi väga meeldiv nii endale kui ka kodustele, sõpradele, õpetajatele jt. Ent koos sellega jäid nemad nüüd kaugele. Uus tutvus- ja sõprusringkond on veel kujunemata. Igapäevaseks muutuv õppetöö hajutab sissesamirõõmu ja endale antud lubadused. Kõik muutub tasapisi tavaliseks.

Olles esmakordselt ja alles üsna noore inimesena kodust eemal, pea-

legi ühiselamus, tekib üha suurenev igatsus kodu järele. Vajaduse õigustamiseks loob aga inimene endale keerulise, vahel teda ennastki petva filosoofia. Ning milleks need sõiduhinnadki 50% odavamad! Nii et — koju!

Kui koju, siis koju. Algul ikka viisakalt, laupäeval pärast «tunde» (esmakursuslane omandab ju akadeemilise sõnavara aeglaselt!). Siis aga alanevad endale seatud tökked. Ärasõit algab varem, tagasisõit hiljem. Puudumiste vältimiseks läheb käiku üks väliselt kompenseeriv ühisüritus: tunniplaan «tühendamise», mis tegelikult halvendab juba kogu kursuse õppimistingimusi. Õppetöö nihutatakse üha koomamale

nädala keskele, tulgu auditoorse tööpäeva pikkuseks kasvõi kümme tundi.

Agas õppejõud? Nõus. Kuidas üliõpilaste soove mitte arvestada? Tundis ju isegi end veidi teisejärgulise, et tema aine laupäeval planeeriti (põhiaineid ja -jõude laupäevases tunniplaanis ju ei ole).

Edasi dekanati. Kinnitaks nüüd prodekaan selle muutuse. Küsida ikka võib. Eks neid muutusi ole kinnitatud ja tagasi lükatud, kinnitamata rakendatud ja rakendamata jäänud. Mõneti on harjutud ka laupäevaste meelispuudumistega. Sest kõik nagu toimub suhteliselt lühikesel aja, ainult ühe semestri jooksul.

Agas tegelikult? Lühendatud töö-nädala tingimustes saab õppetööst osavõtu näitaja küll parem, kuid kodune töö tuleb palju napim. Mõnigi üliõpilane peab koguni selle «lühendatud» töö-nädala tulemuse-na ülikoolist lahkuma, eriti täppis-

teadusi õppides, sest sageli ei küüni just seal võimed ajakadu kompenseerima.

Probleem on isegi üldisem. Noortudengi kojuõiduvajadusest kujuneb kahjuks paljudel üliõpilastel pühapäeva-ümbruse puudumisharjumus (veendute selles, kui viibite reede õhtupoolel Tartu bussijaamas või vaksalis). Kohati on aga juba tunniplaanide koostamisel laupäevast kolmandajärguline õppepäev tehtud, s. t. erihariduse omandamiseks ei kulutata enam viis, vaid neli päeva nädalas. Sellistest semestritest koostatud õppeaeg ei kesta enam viis, vaid hoopis nel aastat. Auditoorne õppetöö saab mõduandvaks, iseseisev töö jääb episoodiliseks. Teadmised jäävad kesisemaks, tulemused tagasihoidlikumaks. Kasvab «halli toodangu» osakaal ülikoolis.

Mida öelda lõpetuseks? Praegu on Nõukogude Liidus töö-nädal tõesti viiepäevane, kuid õppenädal kuuepäevane. Kõrghariduse oman-

damine ei ole aga kellelegi konus-tuseks, vaid on privileeg. Sedasama on ka kõrgkoolis töötamine. Nii et kõik eeldused õppeaja ratsionaalseks kasutamiseks on olemas. Jääb vaid otsustada, kas meile on tähtsam isiklik mugavus või kõrghariduse kvaliteet.

Dotsent JAAN REIMAND

Algame! Muusika!

(Algus 3. lk.)
Saalist kostavad käteplaksud. «Algame! Maestro, muusika!» hüüab Henn Tiivel klubi lavalt. Algab hoogsalt vene tantsu «Tuisk» proov. Klaveril saadab Toomas Häidma. Vaevast jõutakse mõned samad teha, kui Henn Tiivel muusi-

ka peatab. «Stop! Nii et lähel Võtame uuesti.»

Jälle kõlab klaver, aga mitugi korda peatuvad paarid, et siis uuesti alates «must» koht puhtamaks lihvida.

Tantsijate näod on higised, kuid tühimust sealt ei leia. Veidi muret

teeb mõne noormehe kergemeelne proovidest puudumine.

Tõnu soovibalt poistel ansambli-se tulla. Nad on seal väga oodatud. Saadakse rohkelt tantsurõõmu ja tuntakse lusti liikumisest, reisi-misest.

REET RIHVK,
ajakirjanduse I k.

Kui „rebane“ ...

(Algus 1. lk.)

Kui pimeduses toimetusest lahku-sime, oli südames kindel tahe peagi tagasi tulla ning siis juba tõsi-semate mõtetega.

TIIT MATSULEVITS,
ajakirjanduse I k.

Tartu NAK ja üliõpilased

Need kaks mõistet on olnud Tartu Noorte Autorite Koondise 28 tegevusaasta jooksul lahutamatud. Igal aastal on NAK peamiselt just ülikoolist saanud oma täienduse. Loodetavasti tänavugi. Seepärast tuleb iga sõnalisest eneseväljendusest (ilukirjandus, esseistika, kriitika) huvituv tudeng esmaspäeval, 3. oktoobril k. a. kell 19 õnetala t. 12 asuvasse Kirjanike Liidu Tartu osakonna majja, et ära kuulata, mida on öeldud NAK-i senisel esimehel Rein Veidemannil, ja teada saada, mis juhtub Tartu NAK-is edaspidi.

Idahuvilistele!

Kolmapäeval, 5. oktoobril 1977 algusega kell 19 toimub orientalistikakabinetis, kh. 224 UTÜ orientalistikaringi töökoosolek, mis on pühendatud ülikooli taasavamise 175. aastapäevale.

Kavas:

1. «21 aastat orientalistikakabinetti: minevikust ja tulevikust» — dots. P. Nurmekund
2. Õppeaasta tööplaani koostamine. NB! Palutakse tulla lähimööeldud ettepanekutekal!

Jätkub uute ringiliikmete ja keelteõppijate registreerimine. On avatud raamatunäitus.

LUULELÕUNA

5. oktoobril kell 14.30 vestleb TRÜ botaanikaiaias Ain Kaalep teemal «Armastusluule aastatuhanded». Oodatakse kõiki luulehuvilisi.

NB!

Teatrihuviline

Loodav Tartu üliõpilas-studio ootab huvilisi esmaspäeval, 3. oktoobril kell 21 Ed. Viide nimelises Rahvateatris.

Juhatus

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Eksiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 4711. MB-03434.

tartu
riiklik
ülikoolKÕIGI HAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27

Reedel, 7. oktoobril 1977

XXIX aastakäik

● Semestri esimesel nõukogu koosolekul öeldi tänasõnu, sooviti indu ja tervist ning anti üle kingitus meie kauaaegsele õppeprorektorile, riigi- ja haldusõiguse kateedri professorile KARL PUSSILE.

Rektori käskkiri

Hea töö eest vastuvõtukomisjoni avaldab rektor tänu arstiteaduskonna vastutavale asjaajajale Anne-Liis PADARILE, kehakultuuriteaduskonna vastutavale asjaajajale Hille-Kai LAITILE ja vastuvõtukomisjoni vastutavale sekretärile Helmut VALGMAALE.

Hea töö eest EOM-is 1977. a.

suvel avaldab rektor kiitust füüsika-keemiateaduskonna üliõpilastele Vadim KORSOKOVILE ja Aleksander VOSTROVILE.

Seoses 50. sünnipäevaga avaldab rektor tänu eeskujuliku töö eest eriopetuse kateedri õpetajatele Anatoli HARKOVSKILE ja Valentin LANGOVOILE.

Rektor õnnitleb

NSV Liidu ajaloo kateedri juhatajat dots. Hillar PALAMETSA 50. sünnipäeva puhul, tänab teda kauaaegse õppetöö ning ülikooli ajaloo uurimise ja populariseerimise eest ning soovib jätkuvat tööindu ja uusi loomingulisi saavutusi; saksa

filoloogiale kateedri vanemõpetajat Helme TÖEVERET 50. sünnipäeva puhul ja avaldab tänu hoolsa pedagoogilise ning ühiskondliku tegevuse eest; uksehoidjat Elfriede MUUGAT 75. sünnipäeva puhul.

Tema kõrvale vasakule jäid pildile õppeprorektor Uno Palm, rektor Arnold Koop, parteikomitee sekretär Advig Kiris ja teadusprorektor Herbert Metsa.

JÜRI LAANE foto

Komsomolikroonika

ELKNÜ TRÜ komitee istungil 4. oktoobril anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks arstiteaduskonna spordimeditsiini osakonna komsomolisekretärile Ants Lõhmusele, Vladislav Seleznevile (arstiteaduskond) ja Valeri Timofejevile (füüsika-keemiateaduskond).

ULKNÜ-sse võeti vastu Maimu Opmann (arstiteaduskond) ja Signe Slastinovska (matemaatikateaduskond).

Majandusteaduskonna I k. üliõpilasele Lea Vallile tehti noomitus komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest.

Teoreetilise mehaanika kateedri vanemlaborandile Ludmilla Marinalle tehti vali noomitus arvestuskaardile kandmisega komsomolidistsipliini rikkumise eest.

Põhiküsimusena arutati suvemaleva 1977. aasta tööd. Ettekande tegi TRÜ 1977. aasta suvemaleva komandör Vambola Kase. Komitee hindas möödunud töösuve ülikooli suvemalevas kordaläinuks.

Arvestuse aastakontrollist andis ülevaate arvestussektori juhataja Malle Omann.

OPP ja leninliku arvestuse järjekordsest atesteerimisest TRÜ komsomoliorganisatsioonis informeeris komitee sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal Raivo Palmaru.

R. Palmaru tegi kokkuvõtte ka I TRÜ komsomolialaloo konverentsist.

Kinnitati teaduskondade komsomoli aruande- ja valimiskoosolekute graafik.

Teaduskond	Aeg	Koht
Arstiteaduskond	6. okt. kl. 15	aulas.
Füüsikaosakond	6. okt. kl. 14	füüsikakorpus IV k.
Keemiaosakond	6. okt. kl. 19	keemiahoone aud. 320.
Õigusteaduskond	6. okt. kl. 12	aulas.
Bioloogia-geograafiateaduskond	10. okt. kl. 18	keemiaring.
Kehakultuuriteaduskond	10. okt. kl. 18	KKT maja aud. 302
Ajalooateaduskond	11. okt. kl. 20	Vanemuise ringaud.
Filoloogiateaduskond	11. okt. kl. 17.30	„
Majandusteaduskond	11. okt. kl. 17.15	Nooruse 9.
Matemaatika-teaduskond	23. okt. kl. 16.15	Vanemuise ringaud.

Teaduskondade komsomolisekretärid informeerisid aruande- ja valimiskoosolekute läbiviimise tulemustest kursustel ja osakondades ning ettevalmistustest teaduskondade aruande- ja valimiskonverentsideks.

Arutati samuti ülikooli komsomolikomitee ja teaduskondade komsomolibüroode uue kaadri komplekteerimise praegust olukorda, ülikooli juubeliga seotud üliõpilasiõrituste korraldamist teaduskondades ja muid küsimusi.

Ajalugu tänapäevas, tänane päev ajalooos

Nõnda võiks hinnata ülikooli esimese komsomolialaloo konverentsi ettekannetest ning mitme põlvkonna komsomoliaktivistide kohvilauakõnelustest koornud keskmõtet. Ajaperiood, mis uurimistööde raamidesse mahub, oli üsnagi mahukas — 1940. aastast etappide viisi kuuekümnendate aastate keskpaigani pluss meie üliõpilastest kommunistlike noorte tänased tegemised. Sellele vaatamata ei kujunenud konverents kuivkrõbisevaks faktide ja daatumide roduks. Oli sügavuti ajalukku minek.

Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilane Jüri Lillemägi pani oma uurimusega «TRÜ komsomoliorganisatsiooni loomise päevilt» sisuliselt paika meie üliõpilaste jaoks olulise, ent seni aastakümneid arhiivirüürikutes varjunud daatumi — 4. oktoober 1940. Sel päeval loodi ülikooli komsomoliorganisatsioon, nõnda et esimese ajalookonverentsiga tähistasime ühtaegu ülikooli komsomoli 37. aastapäeva. Neljakümne aasta lõpuks kasvas 22 asutajaliikme loodud noorteühendus 29-liikmeliseks. Muuseas, üliõpilasi oli samal ajal TRÜ-s 3478, neist ligi kolmandik koondunud ametiühingusse.

Tollase esimese komsomolitööaasta sügissemestri tegevusele andsid näo tõeliselt demokraatlikku rahvavõimu propageerivad üritused. Novembris 1940 alustati referaatkoosolekute korraldamist, oli ka isetegevusõhtu, kohus reaktatsioonilise üliõpilase üle, võeti osa ajalehe «Noorte Hääle» levitamise võistlustest jne.

Nii see algas... Õigusteaduskonna üliõpilaste Heiki Pisukese, Ethel Ahlbergi, Aime-Kersti Vuti, Andrus Lauren, Marika Jürjoja ja Aivar Ennoki konverentsiettekannetest koorus välja erinevate ajalooetappide vormieristusi läbiv ühtne ja kindel sisuline komsomolitöö suund — tulevase noore spetsialisti kujundamine mitte ainult kitsalt oma eriala tundjaks. Komsomolitöö eesmärgiks kõrgkoolis on ikka ja alati olnud noorte ühiskondliku aktiivsuse õhutamine ja suunamine.

Seda kinnitasid ka konverentsil aukülastajana osalenud kunagised TRÜ komsomoliorganisatsiooni sekretärid, praegused ülikooli õppejõud meditsiinidoktor Oie Reintam (sekretär aastail 1944—1945), professor Johannes Kalits (sekretär aastail 1946—1948) ja dotsent Edgar Salumaa (sekretär 1949. aastal).

Seda kinnitas ka 1940. aastal ülikooli komsomoliorganisatsiooni juhitud sekretäri Irina Martin-Karolese tervituskiri konverentsist osavõtjatele:

«Soovin konverentsile kogu südamest edu ja üllameelset elevust. See on teretulnud üritus ja on tore, et teie sellega hakkama saite. Ülikooli komsomoli ajalugu väärib valgustamist, sest tolleaegne komsomol kasvas tublisid poegi ja tütreid, kes on toonud palju ohvreid Suures Isamaasõjas, on mõndagi ära teinud sõjajärgses taastamistöö ning sotsialistliku ühiskonna ülesehitamisel.

Mäletan, kuidas meie kommunistlikud noored esimesel sõjaajal nõukogude aastal kõik põlesime, ära segades vahel ööd päevadega. Kuid iga algus on raske, oli ju tarvis väga palju ära teha, aeg nõudis seda...

Tänapäeva ülikooli kommunistlikele noortele soovin teoimiste asjalikkust, et saada oma eriala kvalifitseeritud ja tööd armastavateks spetsialistideks, nagu seda nõuab kaasaeg, kaotamata aga noortele omast hingestatust ja tulisust.»

Esimene tõsine samm ülikooli komsomolialaloo uurimisel on tehtud. Tänu professor Johannes Kalitsa oskuslikule juhendamisele, tänu ülikooli komsomolikomitee sekretäri asetäitja Raivo Palmaru organiseerimisele, tänu üliõpilasteuride uurimisvõimele. Seda teed tuleb jätkata. Edaspidi peaks meie komsomoliorganisatsiooni ajaloo uurimine edenema nii lauti kui sügavuti. Tulevasi uurijaid ootavad terved teemad — üliõpilaste taastamistöödel, uudismaadel, ehitusmalevas; üliõpilaste ühiskondliku elu uurimisele. Ajalugu ootab ka uusi uurijaid — seni on nende probleemidega tegelnud peamiselt õigusteaduskonna üliõpilased. Meie eelmiste põlvkondade organisatsioonilise töö kogemuste pärand peab saama iga tänase kommunistliku noore tegude alusmüüriks.

Aastate pärast moodustavad ka 1977. aasta ettevõtmised osakese ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajaloo.

HALLAR LIND,
ELKNÜ TRÜ komitee pressisekretär

Needest Needeni

Teisipäev, 4. oktoober, ajaloolise tähtsusega päev ülikoolis, kogu meie riigis. Mõned minutid pärast kella kümme hommikul kuulutas ülikooli komsomolisekretär Kalle Liiv avatuks TRÜ I komsomolialaloo konverentsi. Kell kümme algas Moskvas NSV Liidu Ülemnõukogu erakorraline istungjärg, kus võetakse vastu meie riigi põhiseadus.

Konstitutsiooni üldrahalik arutelu kestis mitu kuud. Oma sõna täiendusteks, täpsustusteks ja parandusteks ütlesid ka TRÜ kollektiivi liikmed. 3. oktoobril kuulas NLKP Keskkomitee pleenum ära NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe, konstitutsioonikomisjoni esimehe sm. L. I. Brežnevi ettekande põhiseaduse projektist ja selle üldrahaliku arutamise tulemustest. Põhiseaduse projekt kiideti põhiliselt heaks ning otsustati esitada läbivaatamiseks erakorralisele, seitsmendale istungjärgule. Istungjärku tööst võtab osa ka meie ülikooli rektor professor Arnold Koop. Istungjärku töö on tähelepanu keskpunktis. Üks väike tähelepanek. Kes neil päevil «Rahva Hääle» hommikul kohe ajalehekioskist ära ei ostnud, see ka ilma jäi.

Meie alma mater'i juubelipidustuste ettevalmistajad annavad viimast lihvi üleülikoolilisele näitusele. Kutsed külalistele on välja saadetud. Oma vabariigist peaks külalisi tulema 50 ümber, koos teistest liidu vabariikidest saabunudega on neid kokku paarisaja ümber. Juba rektoreid üksi peaks 27 tulema. Veel viimased helistamised, jooksmised, kokkulepped, et tuleva nädala 14. ja 15. oktoobril ülikooli taasavamise 175. aastapäeva üritustest osa saaksime.

Meil töötava kehakultuurlaste kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna baasil korraldati täienduskursused kehakultuuri instituutide füsioloogiakateedrite juhatajatele. Käärikule kogunes 27 spordifüsioloogi. Lektorite hulgas olid TRÜ-st prof. Atko Viru ja dots. Olaf Imelik. Arutati spordifüsioloogia tähtsamaid päevaprobleeme, tutvuti ülikooli vastava kateedri õppeprotsessi korraldamisega.

Toimetusse on jõudnud mitu sõnumit bioloogia-geograafiateaduskonna tudengeilt. Ago Gaškov kirjutab geoloogiamatkast, mis korraldati geoloogiakateedri aastapäeva tähistamiseks. Käidi Taevaskojas, Suurel Munamäel, Irboska kipsi- ja lubjakivikarjäärides.

Augusti lõpus ja septembri alguses oli 8 geograafiaosakonna II ja III kursuse üliõpilastel praktilal Moskva RÜ-s. Sellest kirjutavad meile Valve Mihkelson ja Katrin Andra. Oldi lepingu järgi abiks Leninskije Gorki looduskaitsealal maastiku kaardi koostamisel, võeti mulla- ja taimkatteproove, kuulati I kursuse avaloengut Moskva ülikoolis. Sel kuul peaksid moskvalased lepingu järgi vastukülas käigule tulema.

Ka looduskaitsering alustas oma esimese üritusega. Nagu sügisel ikka, tehti avamatk Ahja ja Valgemetsa.

VARJE SOOTAK

Pooltund skulptuuridega

Tartu Kunstimuuseumis võib näha Jaak Soansi personaalnäitust. Eks-pioneeritüd on skulptori 70. aastate tööd. Enamik neist on üllatava ideega, nakatavad, sundides jälgima kunstniku ootamatut mõttelendu. Kuidas mõtteid on sulanud realsusse, võime näha teoses «Nr. 2178». Näeme mõtte kujunemist süngeks mõõdanikuks — terve sõja-õud kangastumas kehata sargis. Materjal ja teostus koos loovad sugestiivsuse, mida süvendab «Trepp». Kelle jaoks on inimpeadest trepi-astmed? Jaak Soansil on erilise tähenduse omandanud sümbol.

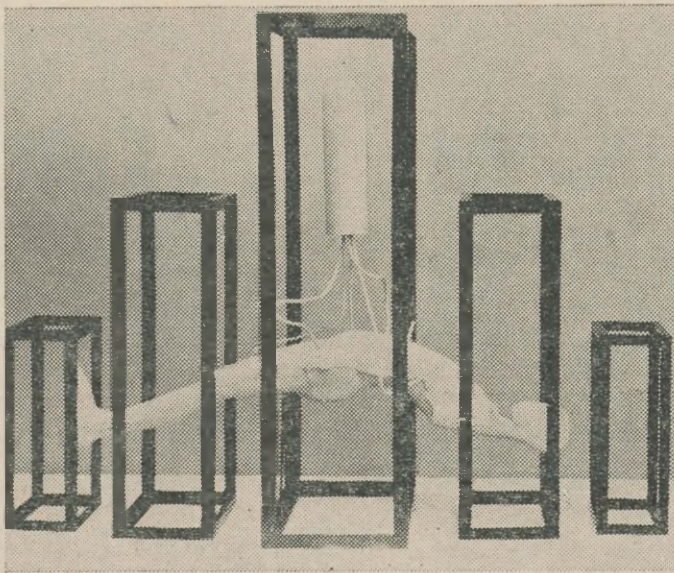
«Liikumine»: kaks sitket jalga lakoonilises ja dünaamilises liikumises, mille sümboolsust veerevad kettad ning metallraam rõhutada aitavad.

Vaataja on palju mõelda, kui ta näeb «Ühinemist». Omapärane harmoonia, karikatuursuski. Kuidas kunstnikuga siin kaasa mõelda? Või pronksi valatud «Vari», möödunud aegu elustades. On mingi rõhuv tasakaal ülestõstetud inimkäte ja pronksise varju vahel. Sõjamälestusi jätkab «Tundmatu» oma paljude kätega. Vaataja ei näe tema silmi, sest need on kunstniku mõtte ja teo varjus. Kuidas? Seletamine käib üle jõe: peab vaatama, et mõista.

Huvitava lahenduse on skulptor leidnud «Hobujõus», mis külje pealt vaadatuna võib mõistatuseks jääda, s=a=vis aga selgitab autori vaikumat mõttetabamust.

Kõrgendatud meeleolu, nagu hea näituse külastamisel loomulik, sai aga veelgi jaksu juurde. Suurima eripära ja huvitavusega paistis teiste tööde seast välja «Tšivilisatsiooni püramiid». See on teos, mida ei püüagi paberil lahti mõtestada. Siin peab oma silm kuningas olema. Samad sõnad ka «Viienda viske» kohta, mille idee originaalsuses vist küll keegi ei kahtle.

Ülaltoodud väljendub muljete kirjapaneja esmakordne laiem — ja peab ütleva, et meeldib — tutvus J. Soansi skulptuuridega. Ning nagu näha-kuulda oli, kujunes ka tutvuse uuendamine omanäolise skulptoriga mõnelegi üllatuslikult elamuslikuks.

● Jaak Soans. Tšivilisatsiooni püramiid. Kips, metall.

Kes tallinlase kunsti vaatama läheb, tutvugu kindlasti ka Tartu kunstnike ühisnäitusega, mis juba 16. septembril avati. See on tugev nii autorite kui ka tööde koosseisult. Toredaid hetki pakuvad eriti noored kunstnikud. Pühapäeval on skulptuurinäitus lahti viimast päeva.

MEELIS LOKK,
ajakirjanduse I k.

Orientalistid tähistasid India Vabariigi aastapäeva

«Yušman uttānahridayān, višuddhena tšittena, gambhīrena ādarēna tša, iha samāgatššātān — abhinandāmil» — «Teid, avalisüdamelisi, puhta meele ja sügava huviga siia tulnud, tervitan!»

Nii algas orientalistikakabineti ja ÜTÜ orientalistikasektsiooni korraldatud pidulik õhtu, mis oli pühendatud India Vabariigi 30. aastapäevale. Juba üle kahekümne aasta on kabinetis tehtud tõsist tööd India keelte õpetamisel, selle maa ajaloo, kultuuri ja filoloogia uurimisel. Dotsent P. Nurmekund ja L. Mäll on kirjavahetuses nimetatud alade tuntuimate eriteadlastega üle kogu maailma; kabinetis on võimalik õppida sanskriti, bengali ja draviidi keeli; juba seitsmendat aastat on tegutsenud ÜTÜ orientalistikasektsioon.

Pikema ettekandega esines L. Mäll, kes, teinud ekskursi India kul-

tuurilukku läbi kõikide ajaloo perioodide, rääkis lähemalt India edusammudest tööstuse, põllumajanduse ja kultuuri vallas pärast iseseisvuse väljakuulutamist 1947. aastal. Nõukogude Liidu igakülgsele abile on Indiale olnud ja saab ka edaspidi olema tohutu tähtsus India rahvaste arengule ja tema kultuuri õitsengule. Sidemed kahe maa vahel tihenevad pidevalt. August oli Nõukogude—India sõpruskuu, praegu kestavad meie maal India kultuuripäevad.

Sügavat huvi pakkus dokumentaalfilm «India peegeldub Gangeses», mis manas silme ette nii hünituid kunstipärleid kui ka tänapäevaliku, oma majanduslikku ja poliitilist sõltumatust kindlustava riigi. Pärast vaheaega sundis J. Toominga juhendatavate noorte isetegevuslik sõnaja muusikaprogramm viimastel aastatel eesti keeles ilmunud India kirjandusklassikast süüvima filosoofilistesse mõtisklustesse.

Kõitvad olid harva kuuldav Anand ja Ravi Sankari ning ansambli «Šakti» helindid.

Toimunud ürituse tähtsus seisnes veel selles, et see oli äsja loodud TRÜ ÜTÜ orientalistikaringi esimene avalik õhtu.

TARMO KULMAR

EDUKALT

Ülikooli taasavamise 175. aastapäeva tähistasid korvpallurid läinud nädalal teokssaanud juubeli-turniiriga, kus peale võorstajate, kes esindatud kahe koosseisuga, osalesid veel külalised Riia ja Vilniusest. Tulemata jäi seekord Kiievi Riiklik Ülikool. Kahju! Aasta tagasi ellukutsutud nelja ülikooli sõprusturniiri traditsioon oleks saanud endale toreda jätku.

Naiskondade mängudes oli tartlannade esimese koosseisu ülekaal mäekõrgune. Mis teha, spordiväljakul paraku külalislaskuse kombeist kinni ei peeta. Läti Riikliku Ülikooli naiskond kaotas 53:88, leedulannad koguni 55:120. Numbriliselt esitas kõige südikama partii võit-

jate vastu meie teine koosseis (37:70). See oli aga ka kahjuks kõik, sest külaliste vastu ei saadud kuidagi. Riiale kaotas meie teine koosseis 47:71 ja Vilniuse Riiklikule Ülikoolile pärast võidetud poolaega ja tasavägiseid lõpuminuteid 53:57. Teist-kolmandat kohta otsustanud mängus olid riialannad Vilniuse üliõpilastest kindlalt paremad ja võitsid 64:47. Nii et esikoht TRÜ I naiskonnale (Rita Sartakova, Üllo Koplus, Sirje Kartau, Inna Saad, Sirje Reva, Eve Mandel, Kai Kotkas; treener Roland Lepasaar).

Seevastu meeste turniiril pingest puudu ei tulnud. Sensatsioon oli sündimas juba esimeses kohtumises.

Favoriidiks peetud TRÜ esindusmeeskond saavutas kohtumises Riia-ga teisel poolajal küll vahepeal juba 18-punktilise edu, kuid siis jätkati lohakalt ja lõpuvileks kahanes see vaid 4-punktiliseks (80:76). Kohtumises oma teise rivistusega pani esinduskoosseis teisel poolajal põnevaks muutunud mängus oma paremuse lõpuks siiski maksma (81:72). Kohtumine Vilniuse ülikooliga oli finaali vääriline. Leedu tudengid, kes olid alistanud Riia 98:75 ja TRÜ II 90:77, kasutasid meie korvpallurite lohaka alguse oskuslikult ära ning läksid ette 18:6. Tänu pressingule saadi seis peagi võrdseks, kuid edaspidi puhanguliselt möödunud mängus kaotati poolaeg siiski 39:47. Ka teine poolaeg möödus leedulaste juhtimisel. Siis aga hakkas üha paremini tabama hästi mänginud Mati Jõgis ja 5 minutit enne mängu lõppu läks meie meeskond esmakordselt juhtima 72:70. Vahet suudeti hoida ja nii võitis kohtumise ning sel-

lega koos ka kogu turniiri TRÜ meeskond (Urmas Laeks, Tiit Hang, Mart Kull, Jüri Neissar, Mati Jõgis, Tõnu Lust, Peep Joonas, Andres Kirss ja Aivar Vals; treener Arne Laos).

Auhindadega peeti mees kõigi võistkondade paremaid. Võitjatest tunnustati edukaimateks Sirje Kartau ja Urmas Laeks.

Oma muljeid möödunud turniirist oli valmis jagama sportmängude kateedri juhataja Ilmar Kullam: «Paremate mängijate puudumine, kes seotud teiste tähtsamate võistlustega, vähendas ehk turniiri esinduslikkust, kuid oli see-eest heaks eksamikaks meie järeelkasvule. Tugevamatel võistlus jätkub. Teisele kolmandale koosseisule aga piisaval arvul mängude leidmine on viimastel aastatel probleemiks olnud nii meil kui vennasvabariikides. Meeldib, et meie noored end heast küljest näitasid.»

RAUL RÕOMUS,
PRIIT JÕGI

Kõik on nagu ikka...

Mõni minut enne, kui raekoja kell tähistab pauguga akadeemilist veerandit, täitub auditorium sagina, naeru ja jutuga. Tervitused. Argipäevaaruatlused. Elevust on täna ehk rohkem kui tavaliselt. Aga eks ole selle nelja aasta ja ühe kuu jooksul nii mõndagi ärevat ja rõõmsat olnud, mis terve kursuse kihama löönud. Oppejõu tulekul vaibub kära. Igaüks jääb omaette, ja üheskoos oleme viienda kursuse eesti filoloogid, valmis kuulama loengut. Mõnelgi on oma harjumuslikuks saanud koht, kus ta end kõige paremini tunneb. Ootame hea traditsioonina, et kuldhiline pistab tänagi pea ukse vahelt sisse viis minutit pärast loengu algust.

Kõik on nagu ikka ja hoopiski mitte...

Ainult et ei vana kohviku banketilaud ega šampanjaklaaside pidulik

JÜRI LAANE fotod

kõlin, ei õppejõudude ning kaaslaste südamlilikud sõnavõtted ega asjalikud nõuanded too veel tõe meieni.

Selgus tuleb pikkamööda. Alles aja joostes jõuab meile järele teadmine, et muutunud on palju, päris palju. Enam ei kiirusta me hommi-kuti, uneudu veel silmis, ulatama jooksul mantlit garderoobitädile, täitma auditooriume oma argipäevaseks asjalike nägudega, ostma vaheaegadel ajalehte, seisma «Sophoklese» pontsiku- ja kohvisappa, ei jookse enam üle Toomemäe peahoonest Tiiki ega Vanemuise keelte-majja, ei seisa uuel sügisel enam tunniplaani ees ega pahanda asjatute aukude ja kõigi ebameeldivuste pärast, mida uus semester ähvardab kaasa tuua... Ei tee enam palju muudki, mis siiani nii enesestmõistetavalt meie igapäeva kuulus... sest meil oli viimane loeng.

RAMIA MIFTJAHETDINOV, MARE PAHKA

Ametiühingu-laager Käärikul

Ühel sügisel nädalavahetusel viibisid Käärikul TRÜ ametiühingu rühmaorganisatorid.

Iga-aastane ametiühinguorgani-saatorite laager Käärikul on saanud traditsiooniks. See on korraldatud peamiselt esimest korda ametiühingu rühmaorganisatoriks valituile selgitamiseks neile eeseesvaid ülesandeid ning tutvustamiseks kollektiivi ja puhkebaasi Käärikul. Laagri avapäeval võttis sõna üliõpilaste kultuurikomitee esimees, žurnalistika II kursuse üliõpilane Marica Alaküla, kes tegi ettekande ametiühinguorganisatsiooni ülesan-netest. Ülikooli ametiühingukomitee esimees Helve Kabur selgitas ametiühinguorganisatsiooni struk-tuuri ja rühmaorganisatorite ülesandeid. Teemal «Üliõpilaste õig-uslikest küsimustest» vestles dots. Heldur Saarsoo, kes tutvustas eksa-mite sooritamise juhendeid, sti-pendiumimäärust, selgitas eksma-rikuleerimise põhjusi jms.

Tervistavate spordilaagrite inst-ruktor Kalli Paavere ja suusaspor-di kateedri õppejõud Kaarel Zilmer kõnelesid kehakultuuriga tegelemise võimalustest ülikoolis.

Esimene õhtu oli tutvumisõhtu, õpiti orienteerumise abc-d ja peeti maha esimene orienteerumisvõist-lus Tornijärve ümbruses.

Helve Kabur: «Liikmemaksude tasumisega meil seni erilisi pahan-dusi pole olnud. Küll aga tahaksin uutele ametiühinguorganisatorite-le südamele panna, et üliõpilased peaksid saama rohkem informaat-siooni sellest, mida pakub ameti-ühing; et tuusikute, puhkelaagrite, profülaktoriimi, dieettuusikute või-malused ei selguks üliõpilastele alles siis, kui tudengiaastad juba lõppemas. Rühmaorganisator peab teadlik olema ka rühmalikmete materiaalsest ja tervislikust seisun-dist, et vajaduse korral toetust taotleda.»

Helve Kabur pidas üritust korda-läinuks. Küllap jäid meeldiva nädalalõpuga rahule ka esimesed õpenädalad läbiteinud tudengid.

JAANA PADRIK,
ajakirjanduse I k.

Laululaagris

1. ja 2. oktoobril toimus Käärikul TRÜ Akadeemilise Naiskooi laulu-ja spordilaager. Tõsine töö vaheldus keha ja vaimu kosutamisega. Kolmetunnise lauluharjutusele pidi plaani kohaselt järgnema orien-teerumismatk mööda Kääriku metsi, kuid vihm rikkis kasuliku ürituse.

Ohtutunni lauluproovil oli lõuna-söögist mõnus roidumus sees ja di-rigent Vaike Uibopuu ei saanud teisiti, kui pidi meiega mõningaid võimlemisharjutusi tegema. Ja töö-polest, see ergutas.

Päeva huvitavaim osa oli kindlasti õhtune isetegevuskonkurss. Iga häälerühm pidi koostama vastavalt antud teemale (väljavõtted õpitavatest lauludest) ligi kümneminutilise kava. Etteasted olid kõik omajagu huvitavad, kuid esimene koht anti siiski II aldi laulutüdrukutele. Õhtu naelaks kujunes uute lauljate vastuvõtmine. Värskeks traditsioo-niks on saanud igalt «laulurebaselt» väike juuksesalk mälestuseks löi-gata.

Teise päeva närvekõditavamaks osaks, eriti noortele lauljatele, oli «luukamber». Siin selgitati ka meie koori uued «kuld» ja «hõbekõrid». Sporditunnist ei tulnud taas midagi välja, sest vihma valas ka sel päeval nagu pangest. Aga see-eest saime spordibaasi võimla lühikeseks ajaks enda käsutusse. Pidasime võrkpallivõistluse ja proovisime sportlaste jõumasinaid. Kui vihm siiski pisut oli järele andnud, mat-sime laulurebaste «karvad» piduli-kult Kääriku mulda.

Kindlasti oli laager kõigile laul-jatele kasulik: lauldud sai palju. Ees seisab esinemine koos TAM-i ja TRÜ kammerkooriga ülikooli juu-belikontserdil TRÜ aulas 15. ok-toobril.

ESTER SUURPERE,
TRÜ Akadeemilise Naiskooi
laulja

Audio- visuaalne buum 4.

AUNE NUIAMÄE

Inglise režissöör Peter Watkins oli festivalil esindatud kahe filmiga. Esimene neist oli Taani konkurssfilm «Ohtumaa», teine konkursiväliline Rootsi «Edward Munch».

Edward Munch (1863–1944) kuulub ekspressionistina kindlalt ajalukku. Meile on E. Munch tuntud eelkõige graafikuna — arvata-vasti seetõttu, et tema graafikarep-rodutsioonide levikuala on ilmselt laiem kui maalide oma.

Taustana kogu tolleaegne Rootsi eluolu, milles Munchi jaoks oli oluline ergas kunstnike ja kirjanike seltskond, kus ta sageli viibis. Sinna kuulusid ka August Strindberg, Christian Krohg, Gerhard Munthe jt. Agedates filosoofilistes vaidlus-tes pandi alus tõe, mis kunstiteo-na peegeldus nende loomingus.

Tõsi, filme kunstnikest pole just vähe tehtud ja nii mõndagi neist on õnnestunud isegi näha. Kuid peab ütlima, et «Edward Munch» on üks vähestest kunstniku kujunemislugu-dest, kus peategelast püütakse näha

ja avada eelkõige läbi tema loo-mingu.

Samal ajal on film ka perekonna-draama. Perekonna kohal püsis ala-line surmaoht — ja mitte ainult — lapsena elas E. Munch üle kaks va-pustust: ema ja vanem õde surid tiisikusse. On öeldud, et kogu oma loominguga balanceerib Munch elu ja surma piiril. Nõnda see vist ongi, enda jaoks saab selgeks, miks Munch just nõnda maalits ja mitte teisiti. Kogu filmi läbiivad ema ja õe leinamälestused, mis Munchi ikka uuesti kummitavad ja mida ta kogu elu enesega kaasas kannab — ja mis vajutab surmapitseri kogu tema loomingule. Filmi monteerimisel pole vaeva säästetud: paralleelselt sündmuskäiguga jooksevad meie silme eest läbi kaadrid minevikust ja ideed veel sündimata kunstiteos-test. (NB! Nähtuist kõige mõistli-kuma montaažiga film; viimastest johtus ka teose lausa lummas rütm — kuidagi põhjamaiselt aeg-lane ja samas närviliselt tõllev.)

Filmist ei puudu ka armastatud naised. Teatavasti polnud Munchi elu kuigi õnnelik. Kirele järgnes pettumus — ja nii kogu elu.

Kõik see kujundab Munchist selle, kellena meie teda tunneme — või ei tunne — tema loomingu kaudu.

Õnneliku juhusega oli samal ajal Moskvas Puškini muuseumis ava-tud E. Munchi graafika näitus Sak-sa DV kunstikogudest. Pärast fil-mi näitust külastades ja vaadates mõnd visandit või lõpetamata maali, näis, nagu oleks kunstnik vaid hetkeks lahkunud, kuid naaseb pea lõpetamaks joont, mis paar tundi tagasi ekraanil pooleli jäänud.

Vaadates neid sümbolistlikke, sü-

LUCHINO VISCONTI

gavalt humaanseid töid, tuli enda-legi pildi sisse minemise tunne.

Luchino Visconti on öelnud, et me elame kunstlikul ja julmal ajal, kus kõik läheb kaduvuse teed.

L. Visconti viimane film va-pustas monumentaalsuse ja stiili-puhtusega. Teose linaletulek tekitas ägedat poleemikat. Filmile heideti ette liigset dekadentlikkust ja nos-talgia. Läbi mitmete filmide — «Gepard», «Surn Veneetsias», «Lud-vig», «Perekonnaportree interjöö-

ris» — kujutab autor väga erine-vaid karaktereid, kes jõudnud oma suletud ringi, peavad paremaks siit ilmast lahkuda.

«Süütu» võib vaadelda kui pere-konnadraamat, mis peegeldab kogu ühiskonna tuhmuvat hülgust ja ka-duvust. Süžeele deklaratiivsuse ni banaalne melodraama. See on lugu tühja hingega ahnest naudinguja-nust, mis toob teistele häda ja vi-letsust, endale aga üksinduse ja krahhi.

N. Zorkaja nimetab oma artiklis «L. Visconti viimane film» krahvi Tullio abikaasat krahvinna Julianet (Laura Antonelli) Valgeks ja armu-kest krahvitar Tereza Raffat (Jen-nifer O'Neil) Mustaks Luigeks.

Kogu oma salajase õrnuse annab režissöör neitsilikule Valgele Lui-gele — traagiliselt armastavale nai-sele ja õnnetule emale, kes kaotab oma lapse. Naiseliku vaistu muster-näidisele Terezale saab osaks pet-tumine armastuses. Oma elu maha-mänginud krahvi Tullio (Giancarlo Giannini) ütleb, et ta võib igal ajal, kui tunneb, et elul pole talle enam midagi pakkuda, siit ilmast lahku-da. Läbinägelikku Terezat ei suuda ta ometi üle kavaldada ja too teeb Tullio pihuks ja põrmuks: «Iga im-mene, kes nõnda ütleb, lakkab ela-mast ja üksnes veeteerib sellest hetkest peale, mil ta seda väidab!»

Täiesti varjatult (vaataja pilgu eest) kulgeb Valge luige love-story.

Kõik selgub alles filmi lõpus. (Sel-lega seoses üks tähelepanek: ilm-selt on moes — või moodi mine-mes — näidata ekraanil paljaid mehi. Peaaegu igas nähtud filmis oli neid kas üks või mitu. Publikus tekkis antireaktsioon — järjekordse

alasti maskuliinsuse ilmutisel pah-vatas saal naerma. Ainus film, kus analoogiline stseen end sajabrotsen-diliselt õigustas, oli Visconti «Süü-tu».)

Ei oska aimata, kuidas Visconti näitlejatega töötas, kuid tulemus on rabav. Fantastiline võime näitlejaid mängima panna! On patt seda ni-metada mänguks, selles on kaugelt enamat (sõna «mäng» on meil liialt kommertsimaiguliseks muutunud!).

Näitlejatega võrdselt «mängisid» kaasa muusika, dekoratsioonid ja värvid. Omavahel otseses seoses olid muusika ja värvid (Mozart ja kunstnik Piero Tosi). Kuid luksusel puudus sära ja kõigel lasus ängis-tuse vari, mingi kaduvuse pitser.

Ja lõpuks — kes oli Süütu?

Kas Valge või Must Luik?

Väike õnnetu ohver või krahvi ise?

Mingil määral kõik ja mitte keegi.

Meisterlik oli selle suure režissöö-ri luigelaul.

Õhtukohv teatraalidega

Ohel hilisõhtul, kui kiusliku tuule ja trotuaarile langeva vihma käes kõssiõmbununa koju kiirustasin, märkasin äkitselt enda ees elavas vestlushoos kõndimas kahte tutta-vat kuju, mulle tuntud Taaralinna teatraale Hypoliiti ja Pragmati-ku. Olime parasjagu jõudnud ko-hakuti majaga, milles mu tagasi-hoidlik poissmehetuba asub, ja ma otsustasin kutsuda teatraalid enda poole õhtukohvile. Juttu tuli lava-kunstikateedri VIII lennu diplomaatidest «SITU-ATSIION», mida teatraalid samal õhtul vaadanud olid.

Alustas P.: «Aktsepteerin Kaarin Raidi kui näitejuhi (ja õppejõu!) õigust lavastuse dramaturgilise ma-terjali omapoolsele tõlgendusele, ent ei pea «oma pisuhänna» arvustami-seks sedagi, kui kriitik, nentides la-vastajakontseptsiooni allajäämist autori mõtte- ja ideemaailmale, oma pahameelt väljendab. V. Rozo-ovi «Situatsiooni» kohta olen kuul-nud mitmesuguseid arvamusi. Lepi-me VIII lennu diplomietenduses nähtuga, kui senini meil selle tüki ainuvõimaliku interpretatsiooniga.»

H.: «Näidend käsitleb olulisi eeti-lisi probleeme: kes on tegelikult tu-

gev inimene? Kas see, kes võitleb teiste eest, või hoopis inimene, kes teostab end oma töös, ei võitle kõi-gi vastu, sest võitlus ei tohi muu-tuda eesmärgiks omaette, ei tohi varjutada inimlikke kvaliteete meis endis?»

P.: «Ilmselt on K. Raidi «Situat-siooni» lavastama meelitanud näi-dendi avar mänguruum ja võima-lused, mis selles tema lastele kätke-vad. Paraku on neid võimalusi ühe-külgselt kasutades Rozovile liiga tehtud. Huumor, mida autor kasu-tab sillana vaatajaga tõsistest asja-dest kõneldes, on etenduses või-mendatud astmeni, kus näidend muutub iseenese paroodiaks, milles tegutsevat karikeeritud seltskonda enam tõsiselt võtta ei saa.»

H. rüüpas kohvi, mida ma juurde olin kallanud, ja jätkas mõtlikult: «Kõike täna räägitut arvesse võttes julgen ometi oletada, et teatrituden-gile pehmelt öeldes nässuläinud Rozovi interpretatsioon oli TEAD-LIKULT kavatsatud.»

P.: «Kuidas nii?»

H.: «Püüan põhjendada. Oma-näolistelt loovisiksustelt, kelle kunstiküpsus ja -kreedo avaldusid juba õpiaastail, rikka VII lennuga

võrreldes on VIII lennu arengu-spiraal ühtlasem. Pole dissonantse näitlejatöös. Ollakse püüdlidud ja mängulustlikud. Sümpaatne on an-samblilisus. Erijoonena mainiksin kursuse tugevat realiteeditaju, au-sust iseenese ja oma võimeite suht-es. Selline suhtumine on põhimõtte küsimus. Võrdleksin kursust elava organismiga, kes oma eluteel läbib mitmeid arengufaase. Praegu näik-se läbi kannatavat valulisimat faasi, iseeneses kuni juurteni selgu-sele jõudmist, mis on vajalik isik-suse taasloomiseks. Sellest ka elu ja iseenestegi nägemine läbi naeru-prisma. Enese alalhoidmine naerus. Naer kui eluhoiak. Siirus elus, mis kunsti ülekantuna muutub ühekül-g-seks. Lavastust nii mõistes leiad, et K. Raid on ohverdunud näidendi vaimu, säilitamiseks kursuse vaimu. Üllatav on siinkohal aduda K. Rai-di selginud kontseptsioonide vaimu-sugulust E. Hermaküla režiiprint-siipidega.»

P.: «Tunnen, kuidas see mõtte-lend mindki köidab. Ent ometi ei asenda diletantism kunsti, rolli vä-line joonis karakterit ennast!»

H.: «Veidi kannatust! Kes on näitlejaks sündinud, see ka saab selleks. Kõik sünnib omal ajal. Terpsichore teener olla pole ker-ge.»

TÖNU KARRO

Sügisese lehekullas

Varasel hommikutunnil toob kellahelin tudengi unenäokütkeist tagasi igapäevaelu. Riitume kärmelt ja seame end kaaslastega mineku. Meid võtab vastu karge sügishommik, selja taha jääb magav ühiselamu. Unerammestus silmis, jookseme läbi peaaegu inimtühjade tänavate. Omajagu huviitav on Tartu linn hommikul kella 7 paiku — veel ei ole seda linnalikku rütmi, askeldust, mis päeva ajal. Tänavadki näivad väljapuhanud ja värskead. Iga hommik on omamoodi kordumatu, omamoodi korduv. Täna seirab mõõdujat tuttavaks saanud kõuts ma-dala võlvi alt, homme aga võib teda kohata tähtsana uksetrepil vurre pesemas. Tuttavaks on nägupidi saanud kojamehedki oma luudade-kühv-litega ja küllap meie neilegi, kes me igal hommikul neist jooksusam-mul möödume.

Kõige enam muudab oma palet park. On see siis Tähtveres või teis-pool Emajõe. Harvemaks jääb lindude rännueelseid lahkumislau-le, askeldavamaks muutuvad oravad, ikka rohkem meeldib puudel kollase-masse kuube riietuda, et peagi sellest kaunidusest tasehilju vabaneda.

Meeldiv on silgata sügisese lehekullas. Vahel juhtub vastu ka mõni meietaloline lippaja, aga liiga vähe on nende üksikute seas neid, keda võiks tudengiks pidada.

Mida annab hommikune (või õhtune) jooks? Vastust ei ole raske leida. Neile, kes ei tegele spordiga tõsisemalt, on see üks väheseid ja samal ajal kergemini käepärast olevaid mooduseid füüsilise ja vaim-se tervise eest hea seismisel. Liigagi palju võib ühiselamutes kohata nirvaanalikku olesklemist. Kiire väsimine, kontseptsioonivõime vä-henemine, mälu nõrgenemine, huvi kadumine õppimise vastu, ärritu-mine tühiste asjade pärast — sellest kõigest võime lahti saada. Üks la-hendus võiks olla end rohkem kehaliselt harida. Ehk leiab mõni kogu-ni tee suurde sporti. Igal juhul võidab aga tervis.

Tervisejooksu saab muuta vaheldusrikkaks, tuleb appi võtta fantaa-sia. Ja peagi saab hommikune jooksmine enne uut koolipäeva lausa vajaduseks.

Vahepeal on ka ühikas aset leidnud muudatus. On kuulda mitmehäl-set kellade mängu — uus päev on alanud ka teistel tudengitel.

REIN RAUDVERE, ajakirjanduse I k.

olnust

LEO LEESMENT

Teadusliku töö tegemisel kerki-vad silme ette Tartu ülikooli endi-sed professorid, kelle elu ja viljakat tegevust on seni vähe valgustatud. Et nende osatähtsus oli 1920.—1930. aastatel küllaltki suur, siis ta-haksin mõnele neist pühendada all-järgnevad read, seda enam, et ukse ees on meie ülikooli tähtis juubel.

Alustame JURI DMITRIJEVITS FILIPPOVIST. 1920. aastal oli ta Tartu ülikoolis õigusteaduskonna kaubandusosakonna (hiljem majan-dusteaduskonna) õppejõud ning peatselt (1921) ühtlasi selle uue osakonna dekaani abi. J. Filippovi erialadeks olid majanduspoliitika ja -geograafia.

Sündinud Orjolis 1867. aastal ja edukalt lõpetanud Peterburi ülikoo-li, jäeti ta sama ülikooli juurde teaduslikuks stipendiaadiks (aspi-randiks) poliitilise ökonomia alal. Seejärel teenis ta Peterburi mitmes riigiasutuses ja õppejõuna samas asuvas polütehnilises instituudis. Seal oli ta ametis 1917. aastani. J. Filippov publitseeris töid pan-ganduse, merekaubanduse ja lae-vanduspoliitika alal. Vallates saksa ja prantsuse keelt, andis ta trükist välja vene keelde tõlgituna Albert Schaffle, Werner Sombarti jt. tea-

duslikke teoseid.

Kodanlikus Eestis pidas ta Tartu ülikooli õigusteaduskonna kauban-dusosakonnas loenguid, algul õppe-ülesandel, peatselt aga professorina majanduspoliitika ja majandusgeog-raafia alal.

J. Filippov suri Tartus oma ko-dus Vallikraavi tänavas 25. april-lil 1926. aastal. Maetud on ta Raadi kalmistule.

Üks meie ülikooli endisi rektoreid (kahel korral) on matemaatik VIS-SARION GRIGORJEVITS ALEK-SEJEV. Ta sündis Novotšerkasskis Doni kasakate suurtükiväe alam-polkovniku pojana 1866. aastal. Lõ-petas 1888. a. kandidaadina Moskva ülikooli puhta matemaatika alal, nagu tollal ametlikult väljendati. 1891. aastal oli ta samas eradotsent ja 1893. aastal magister. 1895. aastal nimetati ta Tartu ülikooli mate-maatikaprofessoriks. Neli aastat hiljem — 1899. aastal — kaitses ta Moskva ülikoolis edukalt doktori-väitekirja.

V. Aleksejev on publitseerinud uurimusi nii vene kui ka saksa kee-les (ka Saksamaal), eriti invarian-tide teooria alal. Kodanliku Eesti ülikoolis oli ta eradotsent. Valdas vene, saksa ja prantsuse keelt, eesti keelt aga mitte. Tartu ülikooli rek-

toriks oli ta 1908.—1913. aastal. Ko-danlikul ajal avaldas ta artikleid «Postimehes» filosoofia ja mate-maatika kokkupuute alalt.

1939. aastal siirdus ta Poolasse ja suri seal 1943. aastal.

MIHHAIL ANATOLJEVITS KURTSINSKI oli rohkem majan-

J. D. FILIPPOV

Ülikooli endiste õppejõudude vähemuuritud biograafiaid

dusteadlane kui jurist. Ta sündis 1876. aastal Kaluugas ülemkohtuni-ku pojana. Saanud Peterburi üli-kooli õigusteaduskonnas hariduse ja lõpetanud selle 1899. aastal, tegut-ses ta 1904.—1915. aastal samas eradotsendina, s. t. mittekooseeis-lise õppejõuna ning 1918.—1921. aastal professorina finantsõiguse alal. Progressiivsete vaadete pärast oli ta 1902. aastal kolmeks aastaks pagendatud Arhangeliski kuber-mangu.

Aastail 1915—1918 oli ta Tartu ülikoolis professor. Asunud uuesti Tartusse, oli ta meie ülikoolis 1921. aastast kuni surmani poliitilise öko-noomia ja statistika professoriks. Ta valdas vabalt peale vene keele ka saksa keelt ning mõne aasta pä-rast hakkas loenguid pidama eesti keeles.

M. Kurtšinski teaduslik tegevus oli viljakas. Tähelepanuväärseim teos «Statistika põhijooni» ilmus 1934. aastal.

M. Kurtšinski suri 12. juunil 1939. aastal Tartus, kuhu ta on ka maetud.

IGOR MATVEJEVITS TJUTR-JUMOV sündis 1865. aastal Nov-gorodi kubermangus suurmaa-omaniku pojana. Lõpetanud 1887.

aastal Peterburi ülikooli õigustea-duskonna, töötas ta Peterburis koh-tunikuna. Hiljem siirdus Vene Val-itseva Senati prokuratuuri tsiviil-asjade osakonda. Esimese maailma-sõja ajal sai temast Senati, aga peatselt ka Riiginõukogu liige. Üht-lasi oli ta 1903.—1917. a. eradot-sent ning 1917—1919 professor Pe-terburi kõrgemates õppeasutustes.

Eestisse asunud, oli ta 1920. aastast alates Tartu ülikooli tsiviilõi-guse ja -protsessi professor, pida-des loenguid ka kaubandusõiguse ja -protsessi alal. 1935. aastast, jõud-nud pensioni-ikka, töötas ta osalise koormusega kuni 1938. aastani.

I. Tjutrumov oli viljakas publi-tseerija. Peterburis andis ta välja Vene kõrgeima kohtu otsuseid ja seletusi, samuti seaduslikke mater-jale. Kodanlikus Eestis ilmus tema sulest 1922. aastal tsiviilõiguse õp-peraamat, 1925. a. «Tsiiviilprotsess» ning 1931. a. «Konkursi õigus». Ühtlasi publitseeris ta juriidilisi arti-kleide tsiviilõiguse üksiküksimuste kohta. Oma tööd Vene ja Balti õi-gusest kirjutas ta vene keeles. Vii-mased levisid ka Lätis.

Tjutrumov suri pensionärina 1940. aasta kevadel Narva-Jõesuus, kus ta elas oma viimased eluaastad.

1811. aastal tegutses Kaukaasias ekspeditsioon, mille koosseisus oli Tartu ülikooli meditsiiniüliõpilane, hilisem füüsikaproffessor ja rektor J. F. Parrot.¹ Ekspeditsiooni ülesannete hulka kuulus ka Kaukasuse kõrgemate tippude vallutamine ja nende kõrguse määramine. Kaukasuse kõrgeimale — Elbruse mäetipule ei pääsetud ligi rahutuste tõttu mägilaste hulgas. Suve lõpul jõuti aga teise viietuhandese — Kazbeki jalamile. Noore Parroti eestvedamisel tõusti umbes 4300 meetri kõrgusele, siis sundis ilma halvenemine neid edasistest üritustest loobuma. Sellest retkest jäi Parroti hinge armastus mägede vastu, temast sai kirglik rännumees ja üks esimesi alpiniste Venemaal. Järgmistel ekspeditsioonidel alistuvad talle mitmed tipud Alpides ja Püreneesdes, 1829. aastal saab temast Suure Ararati (5156 m) esmavallutaja.

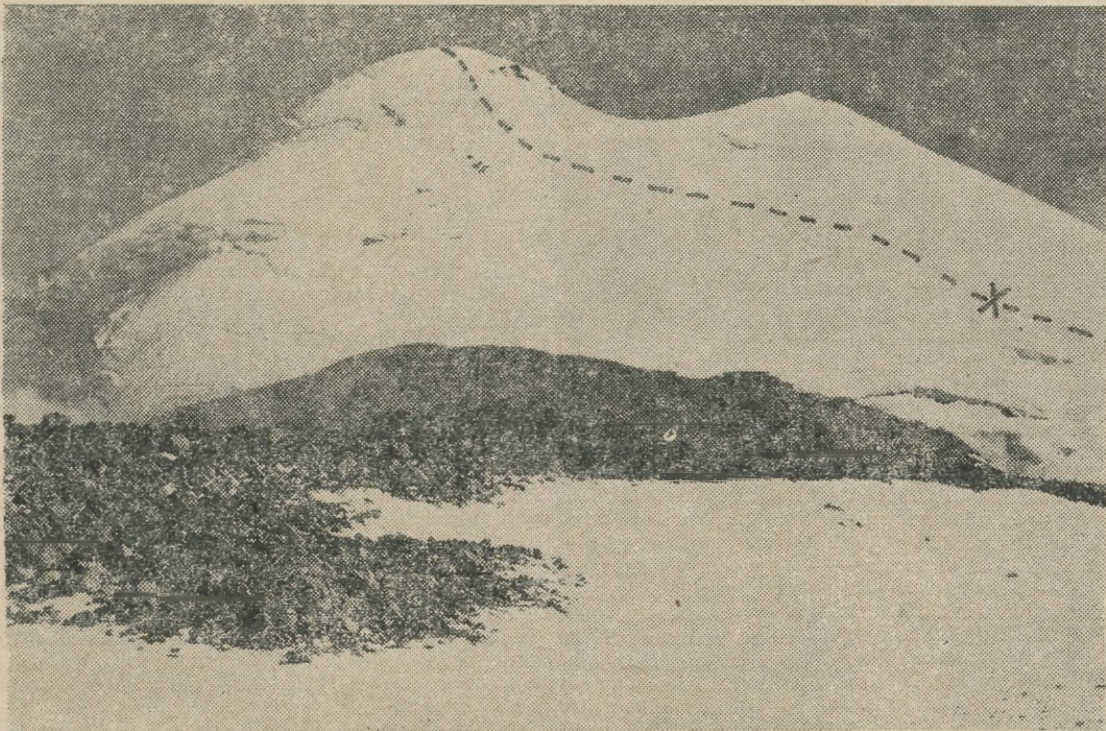
[•] Tartu ülikooli taasavamise 175. aastapäeva tähistamiseks otsustas ülikooli alpinismisektsioon pühendada sellesuviised retked Kaukaasias J. F. Parroti mälestusele.

22. juulil seisame Elbruse mäetipul. Ilm on ideaalne, paistab Must meri, läänest itta kulgeb lumiste tippude ahel. Kaugel idas paistab hämmastavalt korrapärane valge püramiid, mis tundub ületab ümbritsevaid mägesid. See on Kazbek — Kaukasuse ilusaim viietuhandene.

Kazbek (muistse nimega Mkinvartsveri) on nagu Elbruski kustunud vulkaan. Tema kõrgus merepinna-st on erinevatel andmetel 5033, 5043 või 5047 meetrit. Esimesena tõusis Kazbeki tippu inglise alpinist Douglas Frenshfield 1868. aastal, s. o. 57 aastat pärast Parroti katset. Värgisi tekib mõte, et kui Parrot oleks 1811. aastal pääsenud kõrge-mat, kuid lihtsamat Elbrust ründama, oleks ta ehk tippu jõudnud (Elbrus vallutati 1829. aastal). Kaasaegse alpinismi seisukohalt on ka Kazbek lihtne tipp, kuid seda ainult ilusa ilmaga. Tarvitseb tipul pilvedesse mähkuda, kui tema kõi-

¹ G. F. Parroti poeg.

Toomas Täht

● Meie marsruut. Ristiga on märgitud kõrgeim oletatav punkt, kuhu tõusis J. F. Parrot.

KARL OTTASE foto

kidele tuultele avatud nõlvadel hakkab möllama lumetorm.

Oleme Gruusia sõjateel. Mugav buss viib meid mööda korralikku asfaltteed paari tunniga Ordžonikidzest Kazbeki asulasse. Parroti ajal läbiti seda vahemaad terve päev. Praegugi võib mitmes kohas näha vana teed. Uus tee on rajatud läbi monoliitsete kaljude, olles kindlalt kaitstud varingute eest. All mühiseb Terek, mõlemal pool piiravad orgu

kilomeetrised kaljuseinad. See on kuulud Dariali kuristik. Eemal ligipääsmatu kalju otsas paistava vana kindluse müürid, allpool aga tulepesad viimasest sõjast. Sõda on sellel teel peetud iidsetest aegadest peale ja ka rahuajal polnud siin ohutu liikuda. Praegu aga meenuvad muistsed mägiroovlid vaid siis, kui teeäärseis söögimajas kolmekordset hinda küsitakse.

Kazbekis ei suuda me kuidagi lei-

da päästeteenistuse ülemat. Selgub, et grupp vahvaid motosportlasi oli otsustanud tsikliga Kazbeki otsa sõita ja päästeteenistus on tegevuses nende allatoomisega. Tuleb oodata.

Päästeteenistuse ülem Šaliko Kiri-kašvili osutub üsna nooreks meheks. Ta on hiljuti mänginud peaosas filmis, kus Saksa mägidiviisi «Edel-weiss» sõduritena osalesid ka neli Tallinna alpinisti. Vist sellepärast

kohtleb Šaliko meid nagu vanu tuttavaid. Saame temalt oma marsruudi kohta palju väärtuslikke nõuandeid.

Praegusel ajal on Parroti marsruut vähekäidav. Kazbekile tõustakse mööda lühemat ja kergemat teed üle Gergeti liustiku, kus 3700 meetri kõrgusel paiknevas meteoroloogijaamas saab enne tipu ründamist mugavalt ööbida. Oigupoolest pole Parroti marsruuti päris täpselt kor-rata üldse võimalik, sest pooleteise sajandiga on Devdoraki liustik, mida mööda Parrot tipule lähenes, tundmatuseeni muutunud. Tohutute pragudega kilomeetrine jääkosk on kaasaegse alpinismitehnikaga küll kindlasti läbitav, kuid sagedased jäävaringud muudavad selle tee üli-malt ohtlikuks. Õnneks on olemas suhteliselt lihtne kõrvaltee.

Järgmisel hommikul alustame tee-konda Devdoraki liustiku poole. Viimane tõus sel hooajal, viimased kolm ja pool kilomeetrit kõrgusevõitu!

Liustiku ääres olid tsaariajal belg-laste kaevandused. Praeguseks on säilinud vaid rohtunud tee ja vari-senud müürid. Tee tõuseb serpen-tiinidena järsul kaljunõlval kõrgele liustiku kohale. Vanad kaevandus-käigud on enamasti täis varisenud.

Nagu Parrotit kimbutavad meidki sagedased udud. Ootamatult mähkub kõik halli vatti, kaovad mäed ja liustikud, vaid võimas kohin reedab mägijõge. Eksime rajalt, ukerdame kaljurahnude vahel, ületame kaks korda jõge, siis selgineb jälle ja leiame kõrgel nõlval uuesti oma raja. Kohtume glatsioloogidega. Nad on viimaseid päevi Devdoraki liustikul. Mõõtmised näitavad, et see liustik taandub nagu enamik teisi Kaukasuse liustikke. Minevikus on aga Devdorak olnud üpris mässu-line — möödunud sajandi keskel paiskus liustiku keel välja Tereki orgu, põhjustades suure loodusõn-netuse. Selliseid katastroofe esineb küllalt sageli ka tänapäeval, selle-pärast on vaja liustikke hoolikalt jälgida.

(Järgneb)

Popmuusika on saanud tänapäe-val tõsise muusika kõrval täie õi-guse. Tal on oma kuulajaskond, oma spetsiifika. Kahjuks on aga senini meie ajakirjanduses väga vähe käsitletud ülevaatlikult pop-muusika erinevaid stiile. Siin-seal on vilksatanud nimetused *rock*, *soul*, *blues* jt. ning sellega kõik enam-vähem piirdubki. Puudub üle-vaade popmuusikast kui tervikust.* Seda anda ei ole sugugi kerge: tänapäeva popmuusika on niivõrd ki-REV ja mitmepalgeline, et isegi pro-fessionaalil on vahel raske määrat-leda muusikapala kuulumist ühte või teise liiki.

Nimetus «popmuusika» kui vas-tand klassikalisele muusikale on kaasajal laialt levinud. Peaaegu niisama ulatuslikult on levinud ka nimetus «rockmuusika» (eriti meil). Kasutan siin üldnimetusena «pop-muusikat» sellepärast, et pean *rock*'i viimase alaliigiks, üheks stiiliks.

Probleem tekib ka džässmuusika puhul: kas arvata ta popmuusika alla kuuluvaks või mitte. Siin tu-leb silmas pida, et džäss areneb täiesti iseseisvalt, oma teed mööda,

* Kui artikkel toimetuses ilmumis-järge ootas, hakkas «Noorte Hääl»-es ilmuma V. Ojakääre ülevaade popmuu-sikast.

Kammerkoor ootab

Kolmkõlahelid klaveril panevad käima hääleharjutused. Taas algab proov. Jälle võetakse üles laulud, mis toovad su ära argipäevast, sun-nivad unustama mured-pahandused, toovad su muusika kordumatusse maailma, mis hurmab kord oma võimsuse ja harmoonia sügavusega, kord mänglevuse, kord nukruse-ga...

TRÜ kommerkoori proovid on täies hoos, lihvimaks laulud helama eelseisvateks esinemisteks. Nädala-vahetusel on ees laululaager San-gastes.

Tudeng! Lõppes küll uute liikmete vastuvõtt kammerkoori, kuid Sina, noor rebane, kes Sa ehk veel ei jõudnud otsustada kammerkoori ka-

sõltumata popmuusika arengust. Džässmuusika tekkis juba XIX sa-jandi lõpul. Seepärast pean otstar-bekaks lugeda džäss iseseisvaks žanriks kõigi oma alaliikidega, välistamata seejuures kokkupuute-punkte popmuusikaga.

Enne kui asuda konkreetsete stiilide liigitamise juurde, teeme sel-geks, et uus tants ei tähenda veel uue stiili teket. Viimasel ajal on esile kerkinud hulgaliselt mitmesu-guseid tantse, eeskätt diskomuusi-kas. Nimetagem siin *kung-fu'd*, *bump*'i, *hustle*'it. Ent see ei tõenda

Stiilidest

MARYLA RÓDOWICZ
valis Sopot'i '77 publik oma lemmi-kuks. Ta võlus kuulajaid omanäo-liselt etendatud ballaadiga «Laada-värvid».

suks, või Sina, vahest kolhoositööl naasnud laulusõber, aga eriti Sina, noormees, kes Sa laulad bassi või tenorit, leiad endas laulutahtmist ja viisipidamist, soovi tunda rõõmu omalauldud laulust, kannatust ja tahet harjutamiseks ning tööks, ilma milleta ei tule miski, kaunitl lauldud laul ammugi mitte — **oota-me Sind kammerkoori!**

Kui tuled esmaspäeval, 10. ok-toobril või kolmapäeval, 12. oktoob-ril kell 19 peahoonesse aud. 207, kaasas soov anda oma osa muusi-kasse, ootab Sind ees hulganisti elamusi ning laulurõõmu. Ja ma lu-ban Sulle, et Sa ei kahetse!

Ohtul, kui hämarus aknasse poeb, jätan hetkeks sinnapaika oma tööd-tegemised ja lähen kammerkoori. Tundma rõõmu muusikast.

Tule ka!

JAANA PADRIK

sugugi uute stiilide teket, vaid nad kõik kuuluvad popmuusikas juba olemasolevate alla.

Nüüd siis stiilidest. Mitmed ni-metused on tinglikud. Vaadeldes popmuusikat tervikuna, võime tä-heldada kaht suuremat alaliiki.

I. Rock

*Rock*muusika moodustab nii oma hulgalt kui ka tasemelt kõige enam levinud stiili popmuusikas, millel on hulgaliselt alaliike.

1. *Poprock* haarab enda alla ees-kätt kõige kommertslikuma osa *rock*muusikast. Kvantiteedilt on *poprock* tohutu, sest teda viljele-vad tuhanded ansamblid ja lauljad ning ta on eksisteerinud ligi vee-rand sajandit. *Poprock*'i arengus võib eristada kolme voolu:

a) 1950. aastate *rock'n'roll* (esita-jateks E. Presley, B. Holey, J. L. Lewis);
b) 1960. aastate biitmuusika ja «The Beatles»;
c) 1970. aastate *poprock* («Slade», G. Glitter, «Abba»).

Eraldi tuleks muidugi välja tuua nn. puhas *rock'n'roll*, mis sai alu-seks kogu järgnevale *rock*muusi-kale.

2. Progressiivset *rock*'i võib ni-metada ka klassikaliseks *rock*'iks, sest tegemist on ju *rock*muusika tõ-sisema poolega. Esikohale ei sea me siin enam mitte kvantiteeti, vaid kvaliteeti. Muusikasse süvenemine, sotsiaalse ja filosoofilise külje ter-ravam esiletõus, muusikute suur meisterlikkus, virtuoosne pillikäsi-tus — see kõik iseloomustab prog-ressiivset *rock*'i. Nimetagem siin an-sambleid «Pink Floyd», «Yes», «E.L.P.».

MART ALTSOO
(Järgneb.)

Füsioloogiaringi

koosolek on 11. oktoobril 1977. a. kell 18 O. Lutsu 2.

1. Muljeid tänapäeva Rootsi me-ditsiiniist — dots. J. Maaroo.

2. Tartus 19. sajandil etteval-mistuse saanud füsioloogid — J. Jelistratov, II k.

3. Aruanne 1976/77. a. tööst ja uute liikmete vastuvõtt — I. Am-järv, III k.

Ringi juhatus.

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi

koosolek toimub esmaspäeval, 10. oktoobril kell 19 Vanemuise 46 aud. 136.

Kutsume juubelikrossile

Oktoobrirevolutsiooni 60. ja TRÜ taasavamise 175. aastapäevale pühendatud jooksukross toimub ka seekord teaduskonniti. Loodame, et teaduskonnad on massiliselt esindatud, loovad vajaliku pidulikkuse ja annavad omapoolse panuse traditsioonidega üliiidualise ürituse õnnestumiseks. Kolme kõige rohkem esindatud teaduskonda autasustatakse juubelivimplitega.

	õigusteaduskond	Tähtvere pargis
10. okt. kl. 10	füüsika-keemiat.	"
10. okt. kl. 17	arst. I, III ja IV k.	"
10. okt. kl. 17.30	ajalooteadusk.	"
10. okt. kl. 18	matemaatikat.	"
11. okt. kl. 16	biol.-geograafiat.	"
12. okt. kl. 16.30	filoloogiat.	"
12. okt. kl. 17	arst. II ja ülejää-nud kursused	"
13. okt. kl. 14	majandusteaduskond	Nooruse tn.
13. okt. kl. 17	järelokross	Tähtvere pargis
17. okt. kl. 10	"	"
17. okt. kl. 17	"	"

Ootame starti kõiki — õppejõude, teenistujaid, üliõpilasi.

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

Kohtusime D. Assanovaga

Ülemöödunud nädalal viibis meie filmiklubil külas momendil NSV Liidu naisrežissööriks nr. 2 peetav **Dinara Assanova** Leningradist. Filmidest vaadati režissööri diplomitööd «Rudolfio» ja täispikka män-gufilmi «Rähni pea ei valuta». Ule-vaate D. Assanova loomingust tegi filmilektor Igor Vinokurov (samuti Leningradist).

Oodatud oli režissööri sõnavõtt. D. Assanova kõneles sellest, mis teda kõige enam erutab ja talle mu-ret teeb: isiksuse kujunemine, tema areng, sallimatus kõige suhtes, mis tundub võõras, kurjus.

D. Assanova tutvus põgusalt ka meie ülikooli ja Tartuga. Lahkudes ütlesime: «Peatse kohtumiseni!», sest oma järgmist filmi tuleb režis-söör filmima Tartusse ja ka meie ülikooli seinte vahele — ja juba sel talvel!

NB!

Täna ajalehe kujundasid ajakirjan-duse I kursuse üliõpilased JAANA PADRIK, REET RIHVK ja MERIKE PARNAPUU.

* * *

Täna ilmub ka venekeelne «ТРУ».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19, III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 4828. MB-05459.

UNIVERSITAS TARTUENSIS 175

AP77

Lugupeetud õppejõud, üliõpilased ja teenistujad!

Täna tähistab meie ülikool oma taasavamise 175. juubeliaastapäeva. Heites pilgu tagasi, võime nentida, et meie ülikoolil on kuulsusrikas minevik. Tänu ajaloolistele ja muudele faktoritele kasvas tema kuulsus eriti pärast taasavamist 1802. a. ning kõrvuti Peterburi Teaduste Akadeemia ja Moskva Ülikooliga asus ta teaduse eesliinile. Aja jook-sul tõusid siin esile teadlased, kes töötasid hiljem ka mitmetes teistes Venemaa ülikoolides ning seisis ülemaailmselt tuntud koolkondade eesotsas. Siin õppisid silmapaistvad kirjanikud, kultuuritegelased, revolutsioonilisest liikumisest osavõtjad.

Märkimisväärne koht kuulus üli-koolile möödunud sajandil eesti rahvusliku kultuuri arengus.

Ent vaatamata kuulsale minevi-kule algas ülikooli kui rahvusliku ja internatsionaalse teadus- ning kultuurikeskuse kiire edasimineku alles nõukogude võimu tingimustes. Toogem selle tõestuseks vaid üks fakt. Kogu ülikooli eksisteerimise

aja jooksul on saanud siin kõrg-hariduse üle 40 tuhande inimese, kuid rohkem kui pooled neist, töö-liste, talupoegade ja töötava intel-ligentsi lapsed, on lõpetanud Tartu ülikooli nõukogude korra ajal.

Täna on Tartu Riiklik Üli-kool muutunud Nõukogude haridus-süsteemi lahutamatuks koostisosaks, samal ajal kuulub talle tema kõrge teadusliku potentsiaali tõttu juhtiv koht Nõukogude ülikoolide peres. Kõrvuti traditsiooniliste suundade-ga on tekkinud uued tänapäevale vastavad teaduslikud suunad ja koolkonnad.

Tänu partei ja valitsuse pidevale hoolitsusele luuakse järk-järgult tingimused, mis tagavad teadusliku ja õppeprotsessi ühtsuse, tagavad teadmiste loova omandamise, kom-munistliku maailmavaatega isiksu-se igakülgse kujunemise.

Kaasaegne spetsialist on sotsiaal-selt aktiivne noor inimene, kelle mureks on oma *alma mater*'i, oma maa, kogu inimkonna mured, kes

kõikjal suudab ja tahab olla oma sotsialistliku kodumaa vääriline ko-danik.

Meie juubel toimub märkimis-väärsel ajal. Asja võeti vastu uus konstitutsioon, mis on meie maa kuue aastakümne saavutuste kont-sentreeritud väljendus. Erilise mõt-te omandab meie ülikooli aastapäev aga veel seetõttu, et ta langeb Suure Oktoobri aastapäeva künni-sele.

Seepärast on loomulik, et täna me peame vaatama tulevikku, läh-tudes tänapäevast. Ülikool on jõud-nud sellisele tasemele, on kindlus-tanud endale sellised lähted, mis võimaldavad edasi liikuda veelgi kiiremini.

Tervitan ja õnnitlen kogu meie ülikooli kollektiivi Tartu Riikliku Ülikooli taasavamise 175. aastapä-va puhul ning soovin veelgi tule-musrikkamat tööd meie *alma mater*'i ja meie suure kodumaa hüvanguks!

Rektor professor
ARNOLD KOOP

Juubelipidustuste kava

14. oktoobril

kell 11 aktus «Vanemuises»,

kell 16 TRÜ füüsikahoone avamine,

kell 21 retro-akadeemia aulas (L. v. Beethoveni, G. Pergolesi ja J. S. Bachi heliloomingut esitavad ENSV rahvakunstnik A. Kaal, ENSV teeneline kunstnik V. Roots, J. Ger-retz, J. Oun ja T. Velmet). Pileteid saab tund enne kontserdi algust.

15. oktoobril

kell 10 pressikonverents aulas, külaliste tutvumine ülikooli teaduskondade ja allasutus-tega,

kell 16 TRÜ taidluskollektiivide kontsert aulas,

kell 20 kontsertball «Vanemuises».

Andrus PEEGLI plakat.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

175 aastat ülikooli taasavamisest

Olulisemaid pidepunkte

21. aprill 1802 — pärast 98-aastast vaheaega avatakse taas Tartu ülikool. Ülikool võtab vastu 46 üliõpilast.
12. detsember 1802 — ülikool allutatakse rahvahariduse ministeeriumile.
- 1803 — rajatakse Eesti vanim muuseum, ülikooli klassikalise muinasteaduse muuseum.
- 1804–1810 — valmivad raamatukogu, vana anatoomikumi rotund, tähetorn.
- 1806 — botaanikaed rajatakse praegusesse asukohta.
- 1809 — valmib peahoone.
- 1810–1814 — ülikoolis õpib K. E. v. Baer.
- 1812 — ülikoolis on 209 üliõpilast.
- 1817–1827 — arstiteaduskonnas õpib Fr. R. Faehlmann.
- 1818–1839 — tähetorni direktor on F. G. W. Struve.
- 1819–1820 — ülikoolis õpib Kr. J. Peterson.
- 1826–1832 — arstiteaduskonnas õpib Fr. R. Kreutzwald.
- 1827 — ülikoolis on 452 üliõpilast.
- 1830–1836 — ülikoolis õpib H. Abovjan.
- 1865 — ülikoolis on 594 üliõpilast.
- 1867 — K. E. v. Baer saabub tagasi Tartusse, kuhu jääb oma elupaevade lõpuni.
- 1889–1895 — ülevenemaaline ülikoolireform, kärbitakse ülikooli õigusi, õppetöö hakkab toimuma vene keeles. Suureneb eesti ja vene üliõpilaste arv.
- 1900–1901 — arstiteaduskonnas õpib D. Uljanov.
- 1905–1907 — aulas korraldatakse üliõpilaskoosolekuid.
- 1916 — ülikoolis on 2654 üliõpilast, nendest 364 eestlast ning hulgaliselt lätlast, armeenlast, poolakaid. On levinud marksism.
- 1917 — edumeelsed õppejõud ja üliõpilased osalevad Veebruarija Oktoobrirevolutsioonis.
20. dets. 1918 — Tartus taastatakse nõukogude võim, rektoriõigustes juhataja J. Sarv koostab ülikooli uue põhikirja.
1. dets. 1919 — võimuletulnud kodanlus hakkab kujundama oma ülikooli.
- 1926 — ülikoolis on 4714 üliõpilast.
- 1935 — ülikoolis on 66 professorit ja 26 dotsenti.
- 1936 — tehnikateaduskonnast kujuneb Tallinna Tehnikainstituut (praegune TPI).
9. sept. 1940 — likvideeritakse usuteaduskond.
9. okt. 1940 — hakkab kehtima uus ülikooli põhikirja, ülikooli hakatakse nimetama Tartu Riiklikuks Ülikooliks. Kehtestatakse kursuste süsteem, riiklikud stipendiumid, luuakse erialakateedrid.
- Juuli 1941 — Tartus algab fašistlik okupatsioon.
- Kevad 1944 — vaevalt hingitsenud õppetöö soikub lõplikult.
25. aug. 1944 — Tartu on vaba!
9. nov. 1944 — ülikoolis algavad sisseastumiseksamid.
17. nov 1944 — taasavatud nõukoguliku ülikooli avaaktus.
20. nov. 1944 — algab regulaarne õppetöö.
- 1946 — rajatakse OTU.
- Nov. 1948 — hakkab ilmuma ajaleht «TRÜ».
- 1951 — ülikooli baasil moodustatakse Eesti Põllumajanduse Akadeemia.
- 1967 — ülikooli autastatakse Tööpunalipu ordeniga.
- 1977 — ülikoolis õpib rohkem kui 5000 statsionaarset ja ligi 2000 mittestatsionaarset üliõpilast. Õppejõude ja teadustöötajaid on ligi 1000. Meil on 106 teadusdoktorit ja 408 -kandidaati.

Juubelised

Päevad enne pidustusi oli juubelikomisjon lii- välja eesti ja vene keeles. Kahes keeles on värvi- metel tööd ülearugi ja kedagi neist kätte saada üpris raske. Kirjastusasjade komisjoni esimees, kaugõppeprorektor Valter Haamer leidis siiski veidi aega, et vastata küsimusele, milliseid uusi trükiseid ilmub seoses TRÜ taasavamise 175. aastapäevaga.

Küsitletav mõtleb veidi ja võtab siis kätte kesk- mise paksusega raamatud «Tartu Riikliku Ülikoo- li ajaloo küsimusi» (IV, V, VI osa). Nende kaan- te vahel on materjalid, mis kanti ette 1975. a. toimunud TRÜ ajalookomisjoni teisel laiendatud sessioonil. Seos juubelipidustustega on veel Hillar Palametsa koostatud lühülevaatel ülikooli ajaloost «Alma mater Tartuensis», mis antakse

trüki piltidega brošüür «Tartu ülikool 1802– 1977». Huvi peaks pakkuma ka «Tartu ülikooli professorid, NSV Liidu Teaduste Akadeemia liik- med ja korrespondentliikmed». Seoses Baltima- de teadusajaloo konverentsiga Tallinnas 18.–19. oktoobril ja Tartus 20.–21. oktoobril pühenda- takse üks selle materjalide kogumikest TRÜ osa- le Baltimaade teaduse ajaloos. Lugejad võivad tutvuda ka brošüüri «Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslik Raamatukogu», milles antakse pilt raamatukogu kui ülikooli koostisosa ajaloost ja tänapäevast. Soovijad võivad saada ka aasta- päeva puhul väljaantud märgi omanikuks.

TIINA MERIRAND

Ülikooliteaduse osatähtsus kasvab

Ülikooli õppejõudude ja kasvan- dike saavutused teadusepõllul löid meie *alma mater*i ümber kuulsuse- oreoli juba eelmisel sajandil. Seda enam on rööm nentida, et ka praegu, tähistades ülikooli taasavamise 175. aasta juubelit, võime oma mitte just suure õppeasutuse teadlaskol- lektiivi julgelt kõrvutada ükskõik missuguse teadusasutusega kogu maailmast — tuleb ju meil iga kümne statsionaarse üliõpilase koh- ta üks teadusliku kraadiga teadla- ne, nende hulgas sadakond teadus- te doktorit.

Suurt kuulsust mitte ainult üli- koolile, vaid kogu meie vabariigile on toonud sellised ülemaailmse tun- nustuse leidnud teaduslike koolkon- dade rajajad nagu akadeemik prof. Paul Ariste soome-ugri keelte alal ja prof. Viktor Palm orgaanilise keemia alal. Kõrge ja pälvitud tun- nustuseni on jõudnud meie teadlas- kollektiivid, keda juhivad professo- rid Karl-Samuel Rebane, Vello Past, Ernst Raudam, Jüri Saarma, Atko Viru, Hans Trass ja veel pal- jud teised.

Meie ülikooli teadusesaavutustele on kahtlematult tunnustuseks see, et ülikoolis töötab praegu 12 problemlaboratooriumi ja üks riigieel- arveline uurimisgrupp.

Raske on teadust mõõta arvude abil. Ometi on olemas mõningad arvud, mille abil seda on harjutud tegema. On hea meel öelda, et ka need arvud muutuvad meil pidevalt paremaks. Järjest vähemaks jääb

niinimetatud pisiprobleeme. Kogu ülikoolis uuritavate teemade arv on viimasel ajal tunduvalt vähenenud — järelikult tegeleme järjest kaalukamate küsimuste uurimisega. Kasvab kompleksteemade arv. Ena- mik uurimistööd on ametlikult koor- dineeritud teiste uurimisasutustega (42% teemade koguarvust üleliidu- lisel tasemel). Pidevalt suureneb ülikoolis tehtavate lepinguliste töö- de maht. Praegu on aastamaht vei- di üle 2 miljoni rubla. Ning ka siin arvilised näitajad järjest parane- vad. Nii on sel aastal sõlmitava le- pingu keskmine maksumus umbes 50 tuhat rubla (1971. a. 11 tuhat rubla), keskmine aastamaht 20 tu- hat rubla (1971. a. ainult 4 tuhat rubla). Viimase kümne aasta jook- sul on ülikooli teadlased saanud 57 autoritunnistust. Suurt edu on saa- vutatud teadusliku aparatuuri loo- misel. Paljudest entusiastidest ni- metaksin siin dots. Jaan Reinetti, vanemõpetaja Olev Saksa, elektro- luminentsentsi ja pooljuhtide labo- ratooriumi juhatajat Arved-Aleksan- der Tammikut, biofüüsika laboratoo- riumi juhatajat Harald Epleriit, an- orgaanilise keemia kateedri vanem- õpetajat Toomas Tennot ning tea- dusliku uurimistöö sektori eksper- mentaalosakonna juhatajat Ado Jaagosilda.

Meie teadlaskollektiivide töö on leidnud paljudel juhtudel väärilist tunnustust. Meie teadlasi on valitud mitmesuguste teaduslike organisat- sioonide liikmeteks ja auliikmeteks, palutud osa võtma teaduse küsimusi

koordineerivate ning juhtivate or- ganite tööst. Viimase kahe aasta jooksul on ENSV Teaduste Aka- deemia korrespondentliikmeteks valitud professorid Jaan Rebane, Mih- hail Bronštein, Hans Trass ja Juhan Peegel, ENSV teenelise teadlase au- nimetus anti professor Lembit Allik- metsale.

Igal aastal on Tartu Riiklik Üli- kool mitme üleliidulise konverentsi peaorganisaatoriks. Käesoleval aast- al on terve rida vabariiklikke ja ülikoolisiseid konverentse pühen- datud ülikooli juubelile — kokku 16 mitmesugust konverentsi, millest enamik on juba toimunud.

Ülikooli teadustöö on lahutama- tult seotud õppeprotsessiga. Palju- del juhtudel on teadustöö saavutu- sed aluseks uute õppevahendite loo- misel ning erikursuste kavandami- sel. Pidevalt hooldatakse teadlas- kaadri järelkasvu eest — ühes või teises vormis on teadustööle kaasa tõmmatud peaaegu 90% üliõpilas- test. Võib öelda, et vägagi edukalt on meie üliõpilased esinenud üle- liidulistel üliõpilastööde konkurssi- del. Viimaselt, s.o. 1976. a. ülelii- duliselt konkursilt sai ülikool 4 me- dalit (teaduslikud juhendajad dots. Edgar Salumaa, dots. Vambola Raudsepp, v.-õp. Helme Tõevere ja dots. Rein Vihalemm) ning 12 dip- lomit.

Olen kindel, et tänavune topelt- juubeliaasta lisab meie teadlasperele uut indu ning nende tulevased saa- vutused on veelgi kaalukamad.

MATI KILP

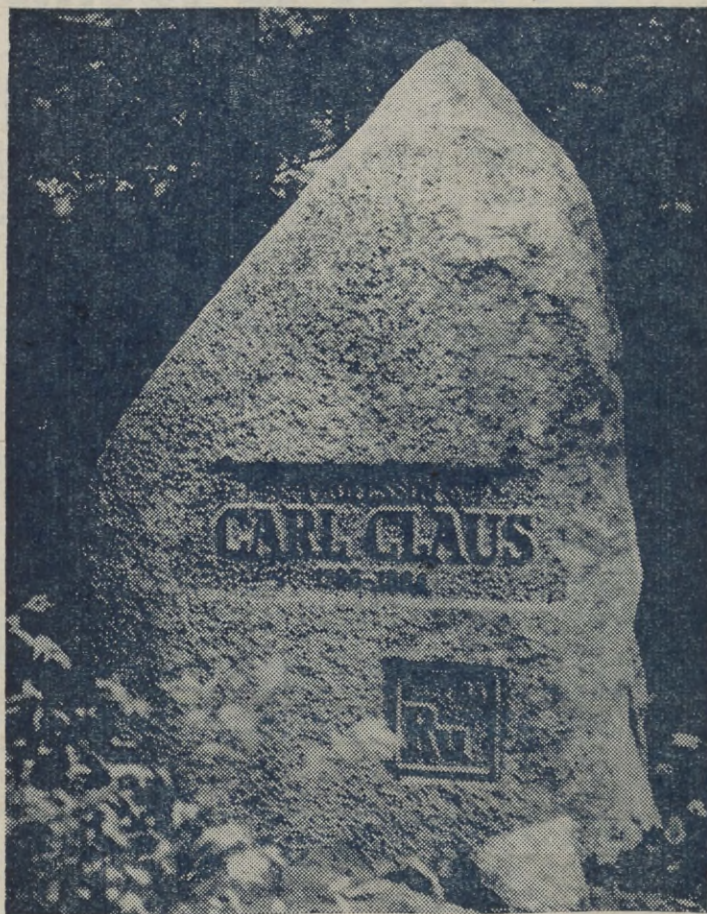
Element ruteeniumi avastajale, Kaasani ja Tartu ülikooli professorile, Peterburi TA kirjava- hetajaliikmele CARL CLAUSI- LE (1796–1864) 29. septembril 1977. a. püstitatud hauasammas Tartu Raadi kalmistul.

TULLIO ILOMETS foto

Nobeli preemia laureaadi, Tar- tu ülikooli kasvandiku ja õppe- jõu, füüsikalise keemia ühe raja- ja WILHELM OSTWALDI ja Nõukogude Liidu TA auliikme, Tartu ülikooli kasvandiku ja õpe- jõu, keemilise termodünaami- ka ja füüsiko-keemilise analüüsi arendaja GUSTAV TAMMANNI pronksbareljeefide avamine kee- miahoone fuajees 7. oktoobril 1977. a.

JÜRI LAANE foto

Palju me temast teame

Küsigem endalt. Minule sai see eriti selgeks siis, kui uudistasin näi- tust meie ülikoolist läbi aegade. Pühendatuna suurele pidupäevale avatakse see täna Leningradi mnt. 27 lugemissaali ruumis.

Huvituma peaksid kõik need, kes seotud ülikooliga tema minevikus, olevikus ning tulevikus. Liidu ühe

vanema suurkooli ajalugu kuni verstapostini, millel 1977, peaks üht-teist pakkuma ka kaugemalt külalisele. Nii et, tulge kaema! Ruumimahult tagasihoidlikuna ei nõua näitus käimisvaeva. Marjaks kulub ära terav silm ja hea mälu. Materjal on tihe ning faktirohke. Pilku püüavad paljud fotod, jooni-

sed, skeemid. Koltunud paberima- terjal ning vanad raamatud on oma aja kõige ehtsamateks tunnistaja- teks. Makettidel näeme tuttavaid hooneid, kuid ka neid, mis alles ehi- tamata. Kõik selle on näituseks ku- jundanud Tartu linna peakunstnik TUULI ORG, keda abistasid kunst- ikooli õpilased. Materjale valis kom- isjon, mille eesotsas ajalooeadus- konna dekaan dots. ALLAN LIIM.

Näituse koostamisel ja ülesseadmi- sel olid abiks teaduskondade ja ühiskondlike organisatsioonide esin- dajad ning ajalootudengid.

Teeviidaks mõned üldisemad tä- helepanekud. Näitus koosneb kahest põhiosast: ülikool kuni nõukogude perioodini ning aastad 1940–1977. Kuigi näitus tähistab taasavamise 175. aastapäeva, algavad väljapa- nekud *Academia Gustaviana* asuta-

misest. Aeg suurkooli jaoks seiskus 1710. 1798. aastal keelas tsaar Paul I Vene riigi alamatel õppimise vä- lismaa ülikoolides ning andis kor- ralduse uute ülikoolide rajamiseks kodumaal. Nii sai Eestimaa 1802. aastal *alma mater*i.

Pildiseeria taastab meile XIX sa- jandi ülikoolilinna, kirjapanekud loovad pildi tolleaegsest ülikoolist, (Järg 3. lk.)

Meil kõigil oli au osaleda selles suures ajaloolises sündmuses, mida endast kujutab maailma esimese arenenud sotsialistliku riigi konstitutsiooni vastuvõtmine. Meie kollektiivi rõhuv enamik kuulus nende rohkem kui 140 miljoni inimese hulka, kes kõige lähema mineviku nelja kuu vältel võtsid aktiivselt osa Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu põhiseaduse projekti arutamisest. Suure pinge ja tähelepanuga jälgisid oma 175. pidevat tegevusaastat tähistava Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased ja töötajad erakorralise NSV Liidu Ülemnõukogu istungjärgu käiku, jagasid 7. oktoobri vaimustust ja pidulikust ning ühinesid meie maad haaranud tervitusmiitingute lainega.

Nüüd on uue põhiseaduse vastuvõtmise üleva pidulikkuse meeleolu asendumas nende arenguperspektiivide järjest avarama ja sügavama tunnetamisega. Tähistades Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäeva ja koos sellega ka meie kollektiivi silmapaistvat juubelit, mõistame veelgi eredamalt seda suurt vastutust, mida tähendab juubelisaavutustega tähistatud edasilükkumise üha edukam jätkamine.

Uus konstitutsioon on rahva loomingu ja rahva ülesanne on ka teda nii ellu viia, et konstitutsiooni iga paragrahv, iga säte, iga selles sisalduv mõte muutuks kiiremini tegelikkuseks. Selleks on aga vaja hästi teada, tunda ja mõista uue konstitutsiooni sisu ja olemust.

Kõrgkooli kollektiivi iga liikme ees on siin kahekordne ülesanne:

Edu kindlustaja ja stiimul

Rohkem kui 400 õppejõudu, üliõpilast ja teenistajat võttis eelmisel reedel osa miitingust, milleks andis põhjust meie riigi uus konstitutsioon. Vasakpoolsel pildil näete parteikomitee sekretäri dots. Advig Kirist miitingut ava-

mas, parempoolsel pildil teadusliku kommunismi kateedri juhatajat ajaloodoktor Ivan Volkovit ütlemas oma mõtteid uue põhiseaduse tähtsusest. Sõna võtsid veel akad. Paul Ariste, keemiadoktor Ülo Haldna ning õigusteaduskonna komsomolibüroo sekretär Madis Kallion.

JÜRI LAANE fotod

ühiskondlike organisatsioonide hästi läbimõeldud ja kooskõlastatud tegevust. Esialgsed plaanid on kavandatud, esialgsed üritused ka ellu viidud. Kuid see on suure töö tagasihoidlik algus, mille eksperimendid ja kogemused loovad uusi võimalusi, uusi ideid ja teostusi. Juhtmotiivideks selles töös kujunevad kahtlemata need põhimõtted, mis on seotud partei suunava ja juhtiva osa konstitutsioonilise fikseerimise, sotsialistliku demokraatia edasiarendamise ja meie maa rahvaste kõikehaarava koostöö ja üksteisele lähenemisega. Ilma nende suurte põhimõtete tunnetamiseta on raske mõista kõike konkreetsete tegevussfääride sisu, olgu see siis looduskaitse või välispoliitika, tervishoiu või majanduse, loomingu-vabaduse või töökollektiivide tugevdamise valdkonnast.

Uus konstitutsioon kehtib ja elab, kohustades riigiparaati paremini töötama, ning stimuleerib inimeste ühiskondlikku ja tööalast aktiivsust. Ta on meie maa ajalooliste võitude üldistus, kaasaja tegevusjuhend ja meie majanduselu, kultuuri ja sotsiaalse arengu veelgi kiirema edasiminekü kindlustamise vahend. Sellisena mõistab teda kogu progressiivne inimühiskond, meie nõukogude rahvas, tema iga töökollektiiv ja üksikisik.

JOHANNES KALITS,
NLKP ajaloo kateedri
juhataja

Juubilar on professor Juhan Aul

Homme pühitseb bioloogiadoktor professor Juhan Aul oma 80. sünnipäeva, 60-aastase pedagoogilise ja 50-aastase antropoloogilise töö juubelit. Üle poole sajandi on ta elu olnud seotud meie ülikooliga: õpinguaastad, siis töö — algul Zooloogiainstituudi noorema assistendina, hiljem aga professorina ja zooloogiakateedri juhatajana. Nendes aastatesse mahub tuhandetele noortele õpetuse jagamine inimese anatoomias, selgroogsete zooloogias, antropoloogias jt. ainetes, ligi 80 teadusliku töö ja õpiku avaldamine trükis — nende hulgas mahukaima monograafiana «Eestlaste antropoloogia», praegu kasutatavate õpikutena «Anatoomia õpik bioloogidele» ja «Selgroogsete zooloogia», töö mitmete rahvusvaheliste konverentside organiseerimiskomitee liikmena, väitekirjade kaitsmise nõukogu esimehena, tegevus teaduslikes seitsides.

Juubilarite tee ülikooli polnud sirge, kuid jõudmine sinna oli seaduspärane: ainult andekal ja silmapaistvate võimetega 19-aastaselt noorukil oli võimalik üheaegselt töötada õpetajana ja eksternina sooritada küpsuseksamid. Ka ülikooliõpingute ajal tuli töötada õpetajana, Rahvaülikooli ja Haridusliidu lektorina, Õpetajate Seminari loodusloõpetajana. Kujunes koolmeister. Samal ajal valmis ka I auhinna saanud teaduslik töö. Aasta enne ülikooli lõpetamist, täpselt pool sajandit tagasi, ilmus J. Auli esimene antropoloogiaalane töö «Pärvus inimese juures». Kujunes teadlane. Prof. J. Aul on Eesti antropoloogia rajaja, suured on ta teened Eesti loodusteaduste arendamisel ja vastava kaadri väljaõpetamisel. Seda ulatuslikku tööd hinnati 1976. aastal K. E. Baeri preemiaga.

Kuid teha on veel palju ja vaatamata soliidsele aastatepagasile pole juubilaril tööind hetkekski raugenud: ilmunas on kaks kogumikku antropoloogiaalaseid töid ja «Zooloogiaalane võõrsõnade leksikon»; päev-päevalt jätkub materjalide läbitöötamine uute kokkuvõtete tarvis. Tundub, et juubilar on elavaks näiteks umbes kaks aastatuhat tagasi Cicero poolt Cato vanema suhu pandud õpetussõnadele, mida see lausus noortele: «Sobivaimaks relvaks vanaduse vastu on vaimse tubliduse tundmine ja ellurakendamine. Kes püüdleb selle poole kogu elu jooksul, lõikab vanas eas imepäraseid vilju. Ei vähene vanadel vaimsed võimed, kui aga püüdlikkus ja töökus püsivad.»

Oma parimad soovid austatud juubilarile pühendavad selle nimel tema kolleegid ja arvukad õpilased.

HARRY LING

Ministri käskkiri

KKEH minister avaldab tänu Eesti NSV, Valgevene NSV, Läti NSV ja Leedu NSV ning Kalinigradi oblasti kõrgkoolide võõrkeelte kateedrite juhatajate II tsonaalse

nõupidamise organiseerimise ja läbiviimise eest rektor A. KOOBILE, teadusprorektor H. METSALE, kaugõppeprorektor V. HAAMERILE, vanemõpetaja A. ALLILE, vanemõpetaja M. LAARILE, dotsendi kt. J. SOONTAKILE ja dotsent J. TULDAVALE.

20 aastat kosmoseepohhi

Esineb tehnikadoktor prof. BORISS RODIONOV.

Jüri LAANE foto

4. oktoobril möödus 20 aastat pärast, mil Nõukogudemaalt saadeti välja esimene Maa tehnikaslane. Selle raadiosignaali kuulutasid kogu Maa elanikkonnale uue ajastu, kosmoseepohhi algust. Tähtis paljude teaduse- ja tehnikaentusiastide, suurkujude K. Tsiolkovski, K. Kovaljovi jt. unistus — ületada Maa külgetõmbetõhku.

Kosmoseepohhi sündi pühitseb se Tartu oktoobri alguspäeval konverentsidega juba alates 1961. a., s. o. aastast, mil J. Gagarin esimesena kosmosesse lendas.

Tänavusel juubeliaastal toimus meil konverents ja sümposium.

Konverentsil «20 aastat kosmoseepohhi» tehti meie auals kokkuvõtteid tööst kosmose ja kosmiste uurimiste alal. Konverentsi juhatas EKP Tartu Linnakomitee sekretär TRÜ õppejõud J. Kaarma.

NSV Liidu TA Kosmoseuurimiste Instituudi teadur matemaatika-füüsikadoktor Igor Podgornõi kõneles teemal «Kosmoseuurimise saavutused ja perspektiivid». Räägiti näiteks teistel planeetidel elu olemise meetoditest.

Tehnikadoktor professor Boriss Rodionovi, Kosmoseuurimiste Instituudi pikaajase osakonnajuhataja, Moskva Maakorraldusinseneride Instituudi praeguse õppejõu ette-

kande teemaks oli «Kosmonautika loodusekorralduse teenistuses». Samuti teada, et aerokosmiline fotograafia annab head lähtematerjali maa korralduse, metsakorralduse, melioratsiooni, meteoroloogia jt. alade edasiarendamiseks.

Füüsika-matemaatikakandidaat vanemteadur U. Veismann ENSV TA Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudist kõneles teemal «Mõningatest kosmolistest uurimistest ENSV Teaduste Akadeemias».

Konverentsile järgnes sümposium TRÜ nõukogu saalis, juhatas TRÜ teadusprorektor majandusdoktor H. Metsa. Kuulati professor B. Rodionovi ettekannet «Loodusekasutuse

tehnoloogilised aspektid ja nende kindlustamine aerokosmiline informatsiooniga». Kõne all oli uus ökoloogiline suund — tehnoloogiline, arutati loodusekorralduse probleeme, nende hulgas põllumajanduse arendamise perspektiive. Lähtematerjali tuleb aerotehniliste seadmete kaudu tohutul.

Rohke illustratiivne materjal fotolehtedel ja ekraanil andis ülevaate kosmiline informatsiooni olemusest. Näidati Krimmi mägesid ja põlluvälju, Altai nähtuna «Saljut 1-lt» jpm.

Läbirääkimistel rõhutati loodusekorralduse avaraid perspektiive sotsialistlikus ühiskonnas.

Dotsent VALDEK RITSLAID, ühingu «Teadus» Tartu tehnikanõukogu esimees

Palju me...

(Algus 2. lk.)

tema struktuurist, õppejõududest, üliõpilastest.

Aeg läheb edasi ja ülikool ühes sellega. Koos tuleb läbida ühiskondlikke muutusi, sõdu, häid ja halbu aegu. Stendid kannavad pealkirja «Ülikool ja revolutsiooniline liikumine», «TRÜ õppejõud ja üliõpilased Suures Isamaasõjas».

Ülikooli on meie kultuuriloo võimatu lahutada, seda kinnitavad tunnustused ja autasud. Tema osa teiste rahvaste kultuuris tutvustab rida väljapanekuid. Palju on pühendatud raamatutele.

Näituse teises osas on peatähelepanu teaduskondadel. Nende struktuur, õppejõudude koosseis, õppeprotsess sõnas ja pildis, lepingulised tööd, publikatsioonid, TRÜ lõpetanud, ÜTO ringid, kontaktid. Ühiskondlike organisatsioonide tööst ning õppevälisest tegevusest annavad tunnistust kaalukad materjalid.

KATRIN SAKS

Komsomoli-sekretärid 1940—1976

Irina Martin-Karoles — okt. 1940 — märts 1941.
Edgar Maksa — märts 1941 kuni Suure Isamaasõja alguseni.
Hukatud gestaapo poolt.

Õie Reintam	Jaan Parts
Valdik Virkoja	Johannes Kalits
Edgar Salumaa	Heinrich Tiido
Vaino Väljas	
Aleksander Blumfeldt	
Aino Käärik	Bernhard Hiire
Olaf Kuuli	Johannes Lott
Eerik Truuväli	Enn Kreem
Karl Adamson	Mikk Tiitma
Jaak Kaarma	Toomas Sutt
Sirje Endre	Laur Karu
Märt Kubo	Kalle Merusk
Tiit Koldits	Henri Soova

Tänased komsomoliaktivistid pärast I TRÜ komsomoli ajaloo konverentsi koos endiste sekretäride (paremalt vasakule) dots. E. Salumaa, prof. J. Kalitsa ja meditsiinidoktor O. Reintamiga.

Jüri LAANE foto

Koputan. Ei kippu ega kõppu. Läbi ukse on kuulda, et taas mängib raadio. Katsun ust, see polegi lukus. Astun sisse. Tuba nagu ühiselamutoad ikka. Poiste oma seda enam. Nurgas seisavad kuidagi nukralt suusakapid. Teises toas põrandal on omapärane paar: massiivne sangpomm ja «Salvo» võimlemisrull...

Tulin veel teiselgi õhtul ja käisin kolmandatki korda, enne kui mul õnnestus temaga kokku saada.

Mina: «Kuidas juurakatel õppimise-ga lood on?»

Tema: «Kevadine sess õeldakse millegipärast otsustav olevat. Kerge ei saa see kindlasti olema: neljal eksamil kuuest on aastamaterjal. Kahe päeva pärast, s.t. neljapäeval on minulgi esimene — sotsiaalhooldusõigus. (See eksam läks hästi. Olgu õeldud, et jutujamine sai teoks veel siis, kui kevadses-sioon läbi ei olnud.) Semestri jook-sul on meil siiski kergem kui filo-loogidel. Klassiõde kurdabki, et lu-gemist on palju. Keskmine tudeng semestri jooksul eriti ei rabele, se-davõrd jääb aega ka kõige muuga tegelemiseks.»

Mina: «Ja selleks muuks on tea-duskonnarahva organiseerimine spordi tegemisele?»

Tema: «Juristide spordilatt on üp-ris kõrgele tõstetud. Teaduskonna spordiorganisator sai minust alles III kursusel. Varem tegin seda tööd kursuse ulatuses. Ausalt õel-des amet ise esialgu eriti ei meel-dinudki. Paberimäärimist on palju. Oma jõududega oli algul raske as-jast üle käia. Ma ei osanud vist tei-

si tööle rakendata. Paljus aitas ja on praegugi abiks Karin. Tema on nüüd V kursusel, Karin minule selle ameti üle andiski.

Nüüd tean, millest tuleb alata. Sügisel on vaja väljapuhanud jõud ära kasutada ja toredaid üritusi kohe septembris-oktoobris korral-dada. Novembris hakkavad ilmad

alt vedama ja detsembris läheb ses-si tõttu kiireks.»

Mina: «Massisport ja vöistlussport?»

Tema: «Spordivaimustust rahvale sisse puhuda ei saa. Saavutused vöistlusspordis püsivad ühe kindla grupi õlgadel. Teaduskondadevahe-lisel korvpalliturniiril tulime esime-seks. Massispordis aga võita ei õn-estunud. Rahvas on leige. Mis teaduskonna spordivaimust sa rää-kida saad, kui krossijooksu päeva hommikul käid ustele koputamas: «Ega sa pole unustanud, täna...»

Aga teaduskonna spordituumik on meil tore. I kursuse tüdrukud-poisid on tublid, tulid ruttu kaasa. Ega II kursustki laita saa. Oma kursuse kohta ka midagi halba ei ütle. Vanematega on rohkem tege-mist. Saan aru: seal on juba pere-konnamured, aga siiski... Kevadel korraldasime jalgpalliturniiri. Tore, et IV—V kursust tulid välja koond-meeskonnaga.

Meeldib, et õppejõudki kõrvale ei jää. Mõõdunudügisel orienteeru-misel kuulus meie gruppi peale minu, Andrese, kolme I kursuse tüdruku ja ühe poisi V kursuse ju-hendaja dots. Heldur Saarsoo. Õp-pejõud silkab meiega koos mõõda metsi, mis paremat eeskuju sa veel

tahad...?»

Mina: «Mis sporditegemisega kok-ku käib?»

Tema: «Spordiklubile tahaks ette heita seda, et me nii mõnedki plaa-nid viimasel minutil kätte saame. Suusapäeva kuupäevaliselt ette õel-da ei oska, sellest saan ma aru. Aga üritused, mis ilmast ei sõltu, peak-sid punkt-punkti teada olema. Kuidas muidu saaks koostada tea-duskonna ja kursuse spordiplaane? Veel on üks asi, mille üle tasuks mõelda: autasustamine. Kohtumis-õhtul majandusteaduskonnaga vöit-sime suure tordi. Tore oli pärast koos kohvilauas istuda. Diplomid ja karikad pole alati sugugi otstarbe-kad...»

Mina: «Mis sa ütled kursuse vaimu kohta?»

Tema: «Kahju küll, aga meil pole see veel õiget hoogu sisse saanud, kursust on suur, üle 60 inimese. Paljud ei ela ühiselamus.»

Mina: «Kas ühiselamus saab sel-le vaimu ülalhoidmiseks palju ära teha?»

Tema: «Tiik on armsaks saanud. Miks? Ega põhjendata ei oskagi. Ent kui tehti ettepanek kolida Le-ninigradi maanteele, lükkasin selle kohe tagasi. Siin on tekkinud mingi kambavaim, just heas mõttes. Nagu

õeldakse lõpetanud V kursuse koh-ta: «Kui nad muud ei teinud, siis istusid kõõgis ja praadisid kar-tuleid.» See oli kursust, millest Tiig-is veel kaua räägitakse. Kui ma nüüd ütlesin, et kursuse suuruse tõttu on seda vaimu raske üleval hoida, siis teaduskonna piires on sidemed tihedad. Teaduskond on ise väike, pole nii palju osakondi nagu näiteks filoloogidel. Ja selle-pärast tead-tunned kolme neljan-dikku nägupidi. Mis meid tugeva-mini seob, on traditsioonilised tea-duskonnaõhtud: sügisel lõõb IV kursust esmakursuslased tudengiks, II kursust korraldab nääripeo, III naistepäevaõhtu, kevadpidu on I kursuse poolt.»

Mina: «Aga EÜE?»

Tema: «EÜE piirdub minu jaoks seni vaid suvemalevaga I kursuse lõpus. Paraku suhtutakse suvemale-vasse kuidagi irooniliselt. Oma kog-emuste põhjal tahan väita vastu-pidist. Minule see suvi linnas küll aega nukrutsemiseks ei andnud.»

Minu vestluskaaslasteks oli praeguse IV kursuse jurist KALEV PRILLOP. Poiss, kes on tegelnud kiiruistatamise, süstamatka, kergejõustiku ja korvpalli-ga. Poiss, kes on teaduskonna spordi-organisator ja valutab südant massi-spordi pärast. Poiss, kelle kohta ühis-elamu vanema abist sõber Andres üt-leb: ««Prillkopp» on inimene, kellest peab kirjutama midagi erilist.»

Sellest hillisõhtusest käigust Tiiki sai-gi lugu, mis ei pajata küll Kalevist, aga vahest iseloomustavad inimese sõ-nad ja mõtted teda ennast kõige pare-mini.

MARE RANDJOE

Esmakursuslasele kehakultuuriteaduskonnas

Esimene tutvus õppetöoga ja elu-ga ülikoolis on Sul tehtud. Sul on taskus õpinguraamat, oled enam kui kuu kuulanud loenguid ja osa-lenud praktilistes tundides. Ülikoo-liga ja üliõpilaseluga tutvumisel on püüdnud Sind aidata kursust «Sisse-juhatus erialasse». Kõige selle va-ral on Sul kujunenud oma arvamus, mida too tudengielu heas-halvas endast kujutab. Ja pole ime, kui see arvamus erineb varasemast etteku-jutusest ülikooli kohta. Vae siiski, kas Sinu suhtumine nõudmistesse ja kohustustesse on kooskõlas selle eesmärgiga, mis tõi Sind ülikooli, ning kas too eesmärk on kooskõlas sellega, mida Sinult ootab ülikool ja ühiskond üldse.

Ma ei hakka kordama, mida nõuab üliõpilaselt kõrgkool, ka seda mitte, et Sa tulid siia vabatahtli-kult. Poleks paha, kui Sa mõttes

viiksid need kaks asja omavahel seosesse ning korrigeeriksid oma suhtumisi sellelt pinnalt lähtudes.

Täna oled Sa üliõpilane, homme aga kõrgharidusega spetsialist, treener, kelle käe all peavad kasvama uued sportlaste põlvkonnad, kellest vaimustuvad tribüünid 20. sajandi lõpul ja 21. sajandi algul. Igal sa-jandil on oma mõõt. Ka treeneri teadmiste ja oskuste mõõt, mis ra-huldas 20. sajandi esimesel kolmel veerandil, ei rahulda enam viimasel veerandil, rääkimata 21. sajandi al-gusest. Seepärast hindab oma silma-de all olevaid treenereid kui eesku-jusid nende töökuuse, pühendatuse, ennastalgavuse ja sihipärasuse poolest, kuid ära arva, et nende teadmised ja oskused on etalon. Sina pead oma lati seadma sellest märksa kõrgemale. Muidu ei maksa Sul oma kutsetöös edu loota. Unus-

ta, et üle oma varju ei saa hüpata. Sa pead seda suutma, sest Sinu tu-levased õpilased küünivad märksa kõrgemale, kui ulatuvad Sinu ene-se spordisaavutused. Erinevalt pal-judest teistest spetsialistidest ei saa treener kunagi tühipaljaste sõnade varal rinda ette lüüa. Tema tööd mõõdab alati karm objektiivsus vöistlustulemuste näol.

Selleks aga, et asetada latt kõr-gemale, tuleb endasse rammu ko-guda. Rammu annavad Sulle kutse-töös teadmised ja oskused. Kunagi ei tule Sul kannatada sellepärast, et teadmisi ja oskusi on liiga palju, küll aga sellepärast, et neid jääb vajaka. Ülikooli õppeprogrammid kindlustavad Sulle kutsetöös vaja-liku miinimumi. Ning võta seda vastu kui miinimumi, ilma milleta ei saa läbi, mis aga on vaid nurgaki-vi maksimumi rajamisel. Praktika

areng ise on viinud spordi kitsast rakendusala-st fundamentaalteadu-slike probleemidega valdkonda. Tea-dusliku lähenemiseta, tundmata sportivat inimest kõigis võimalikes aspektides ei saa enam edasi.

Pole kahtlust, et Sind töid keha-kultuuriteaduskonda Sinu senised spordisaavutused. See on kahtlema-ta hea. Et saada heaks treeneriks, peab oma nahal kogema suurspordi vaevu ja rõõme. Seepärast tuleb Sul ka üliõpilasena visalt jätkata tee-konda suurspordi raskel märke-tõusval rajal. Oled ju jõudnud sel-leks kõige sobivamasse vanusesse. Muidugi saab Sul olema raske, sest pead suutma ühendada spordi, mis nõuab mitmekordset treenimist päe-vas, tööga auditoriumis ning raa-matutega kodus ja raamatukogus. Kui oled õppinud oma aega planee-rima ja otstarbekalt kasutama, siis tuled sellega edukalt toime. Pea mees idamaa vanasõna: «Kaotad raha, kaotad vähe, kaotad aega,

kaotad väga palju.»

Sa oled sportlane ja Sinust saab sportlaste kasvataja. Sellepärast ei ole suitsul kohta Sinu suus, tuden-gilõbud on Sinu jaoks lahus jooma-lauast. Käi oma teed nii, et alati näed horisondil sihtpunkti.

Professor ATKO VIRU

Aastaringid seovad sõpru

REIN RAUDVERE, ajakirjanduse I k.

Täna on mul sünnipäev. Saan jälle aasta võrra vanemaks. Nii on see igal sügisel olnud. Aga ometi on midagi muutunud.

Väiksenä oli sünnipäev suur rõõm, mida hakkasin ootama kohe pärast eelmise möödumist. Iga aas-taring tõi mind lähemale täiskasva-nute maailmale, mis tundus olevat täis suuri tegusid. Kõike seda, mida väikemees võis igatseda. Nüüd on unistused tegelikkuseks saamas. Ometi läheb sünnipäeval meel veidi nukraks. Tundub, et just praegu on käes see ideaalne aeg, millest rüh-tikuna sai unistatud, ning iga uus aastaring kisub mind kõigest sel-lest kaugemale. On kange tahtmine aega kinni hoida, teda peatada. Sa-mas tean, et see on võimatu. Sta-nislav Lec on tabavalt märkinud:

«Aeg jääb ikka kannibaliks.» Sün-nipäevapeodki tunduvad selleks olevat, et mõningast nukrust haju-tada.

Aastaid tagasi istutasin koduõue tiigi äärde kastanipuu. Millegipä-rast meeldivad kastanid mulle puu-dest kõige enam. Lapsepõlves kas-vas toa akna all võimas kastan. Ta saeti maha, sest jäi töödele-tege-mistele ette. Sellest ajast saadik igatsesin oma kastanipuu järele. Nüüd, kui kodus käin, tervitab ta mind esimesena. Veel ei ole puu minust pikemaks sirgunud, veel va-jab ta aeg-ajalt hoolitsust. Aga ku-nagi võin ehk ise temast kui sõb-rast tuge ja lohutust leida...

Meid saavad sõbrad ja kaasla-seid, kellela oleks elu nagu ilma päikeseta. On lapsepõlve- ja kooli-sõbrad, kellega meid seovad ühised mälestused. Nendega kohtudes on jutuainet rohkemaks kui aega sel-leks. Alati oodatud on klassi kok-kutulekud.

Mõni aeg tagasi saime kokku, paarkümmend poissi Eestimaa mit-mest nurgast, kes kolm aastat ta-gasi armees koos olid aega teeni-nud. Õlg õla kõrval olime elanud kaks aastat. Suur oli olime üksteist taas näha. Kuigi aastatki polnud meie lahkumisest möödas, ootas ees ka üllatusi. Nii mõndagi poleks ko-hates ära tundnud, sest mällu oli-me ju üksteisele jäänud sõdurimil-jööb. Meeldiv oli jällegi omavahel mehejuttu puhuda, teada saada, kuidas teistel läheb. Taas sai kin-nitust väide, et sõdurisõprus on üks püsivamaid. Tore oli seegi, et lahkudes tundis igaüks: teenistuse lõppemisega ei kaikenud meie sõp-rus.

Olen jälle uues kollektiivis. Meid pole küll palju, kuid seda rohkem on eeldusi, et meist kujuneb üks-meelne kursust. Mida enam me üks-teist tundma õpime, mida enam kaasakiskuvaid üritusi korraldame, mida rohkem me ise teeme, seda enam tahame ka pärast viieaastast tudeerimist kokku saada.

Kõik Vorbusele!

Jälle on kätte jõudnud sügis ja juubelini on jõudnud ka meie üli-kool. Seepärast kutsume kõiki juu-belimatkale nautima sügislooduse ilu, hingama värsket õhku ning kompenseerima liikumisvaegust!

Seekord seame sammud Vorbuse suunas. Matkame läbi Tähtvere met-sa Vorbuse mäele. Stardime 23. ok-toobril kell 10 lauluväljakult, kus täidame ka matkakaardid. Matka pikkuseks on 15 km. Ohtlasi on see üks viimaseid massispordijüritusi sel aastal, kus on veel võimalik tuua vajalikke punkte oma teadus-konnale. Parimat teaduskonda oo-tab juubelivimpel!

Võtkem kaasa hea tuju, hästi pal-ju kursusekaaslast, õppejõude ja teenistujaid ning asugem reipal sammul matkarajale!

Kehalise kasvatus ja spordi kateeder

Marksismi-leninismi ülikooli kuulajad!

Tartu marksismi-leninismi üli-kooli kõrgemate koollide osakonna I kursust alustab õppetööd kolma-päeval, 19. oktoobril kell 18 keemia ringauditooriumis. Sellest õppusest peavad osa võtma ka II kursuse kuulajad.

Päris- ja fakultatiivkursuste kõrval

saab nüüdsest mõnede teiste maade keele- ja kultuurialaseid teadmisi avardada ka internatsionaalsete sidemete rahvaülikoolis, mis alustab tööd k.a. oktoobri lõpus kaheksa — hispaania, soome, inglise, prant-suse, saksa, ungari, eesti ja vene teaduskonnaga. Viimased kaks on mõeldud kas Tartust elavate vennasrahvaste esindajate eesti keele oskuse süvendamiseks või neile eestlastele, kel tekkinud vajadus oma vene keele oskust täiendada.

Keele intensiivkursuse kõrval on nimetatud teaduskondades põhi-tähelepanu pööratud vastava maa kultuuriloole, traditsioonidele ja kir-jandusele. Need, kel huvi hispaania maailma vastu, saavad Hispaania enda kultuuri ja kirjanduse kõrval sissevaate ka Ladina-Ameerika (Peruu, Ekuador) rahvaste kultuuri ja traditsioonidesse. Ka teiste maade ja rahvaste käsitlusis püütakse anda avatud ja hõlmav pilt, et oleks ajendeid järgnevaiks süvenemisteks. Oppejõud on oma ala entusiastid. Õppetöö hakkab toimuma 2 korda nädalas õhtuti kella 17—20 vahel. Kursust kestab tuleva aasta 1. juunini (vaheaeg jaanuaris). Kasutage soodsat võimalust oma teadmiste täiendamiseks või enda välisreisiks ettevalmistamiseks. Registreerida saab ühingu «Teadus» ruumes Nõu-kogude väljak 8 esmaspäevast reedeni kell 16—18 kuni 20. oktoobriini.

REIN VEIDEMANN, ISR nõukogu esimees

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 411. Труды по знаковым систе-мам VIII. Tartu 1977. 168 lk., 1000 eks., 2 rbl.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 411. Труды по русской и славян-ской филологии XXVIII. Литературове-дение. Tartu 1977. 160 lk., 8000 eks., 2 rbl.

Библиография трудов Ф. Д. Клемен-та. Tartu 1977. 80 lk., 500 eks., 40 kor.

А. Коппель. Нерелятивистский анализ релятивистских гравитационный полей. Tartu 1977. 86 lk., 300 eks., 15 kor.

Ю. П. Ксенофонов. Аллергические реакции кожи. Аллергозы кожи. Tartu 1977. 58 lk., 500 eks., 10 kor.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 426. Труды по романно-гермаан-ской филологии VII. Kirjandusteadus. Tartu, 1977. 156 lk., 400 eks., 1 rbl. 40 kor.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 429. Труды по психологии VI. Проблемы психической деятельности. Tartu 1977. 168 lk., 500 eks., 1 rbl. 50 kor.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 416. Studia orientalia et antiqua II. Tartu 1977. 170 lk., 450 eks., 1 rbl. 52 kor.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 420. Studia metrica et poetica II. Tartu 1977. 172 lk., 600 eks., 1 rbl. 54 kor.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 423. Teadusliku Raamtukogu töid V. Tartu 1977. 188 lk., 600 eks., 1 rb. 65 kor.

Реакционная способность органиче-ских соединений. Том XIV, вып. 1(49).

Апрель 1977. Tartu 1977. 122 lk., 400 eks., 1 rbl. 30 kor.

Сборник трудов СНО филологического факультета. Русская филология V. Tartu 1977. 162 lk., 500 eks., 60 kor.

Советская педагогика и школа XI. Воспитание в процессе обучения. Tartu 1977. 160 lk., 500 eks., 1 rbl. 30 kor.

A Selection of English Proverbs and Idiomatic Expressions. Compiled by H. Koop and H. Pulk. Tartu 1977. 94 lk., 400 eks., 15 kor.

Paul Alvre. Soome sõnakonstruktioone ja väljendeid I. Tartu 1977. 90 lk., 500 eks., 17 kor.

NB!

Tänaase ajalehenumbri kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased ANNE RAISTE, GEORG PELISAAR, VEIKO PAALMA ja RAIVO LAASMÄGI. Täna ilmub ka venekeelne «ТГВ» nr. 15.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-тусткий государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКМС и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР, Ханс Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kor. Tell. nr. 4974. MB-06316.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülkool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29

Reedel, 21. oktoobril 1977

XXIX aastakäik

JUUBELIPEEGEL

Rektor professor A. Koop juubelikõnet pidamas.

AKTUS +

«TRÜ ON ORGAANILINE
TERVIK MEIE PALJURAH-
VUSELISE KODUMAA
KÕRGHARIDUSE SÜSTE-
MIS» — A. KOOP.

Pidupäevaaktusele tõttasime seekord «Vanemuise» mahukasse teatrisaali. Koos õppejõudude ja üliõpilastega olid nii saalis kui ka presiidiumis istet võtnud *alma mater*'i lähedased ja kauged külalised. Nime tagem neid: NLKP Keskkomitee sektorijuhataja N. Dõbenko ja vastutav töötaja B. Mitin, EKP Keskkomitee esimene sekretär J. Käbin, sekretärid A. Rüütel ja V. Väljas, osakonnajuhatajad E. Gretskina ja U. Nõmm, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green, ministrid I. Nuut, A. Norak, E. Silvet ja paljud teised.

Rektor prof. A. Koobi avasõnad, NSV Liidu ja Eesti NSV hümn. Teatrilavale tuuakse ülikooli lipp. Veel kord tõuseme püsti, sedapuhku leinaminutiteks: prof. K. Gross, aspirant I. Gräzin ja üliõpilane M. Kull viivad lilled peahoonesse Suures Isamaasõjas langenute tahvli ette.

EKP Keskkomitee ja ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi nimel õnnitleb meie kollektiivi esimene sekretär J. Käbin: «Erilise värvingu annab tänasele juubelele see, et seda tähistatakse Suure Oktoobri künnisel, kõigi töötajate kõrge tööalase ja ühiskondlik-poliitilise entusiasmi õhkkonnas, mille on esile kutsunud NSV Liidu uue konstitutsiooni, arenenud sotsialismi konstitutsiooni vastuvõtmine. Uues konstitutsioonis on uuel majanduslikul ja poliitilisel baasil koos teiste õigustega fikseeritud NSV Liidu kodanike õigus haridusele ja kutsevalikule. Nende õiguste tagamisest peab kasvanud vastutusega osa võtma meie maa laialdane ja mitmekesine õppeasutuste võrk, sealhulgas kõrgõppeasutused ja nende hulgas ordeniga autasustatud Tartu Riiklik Ülikool.»

Sm. Käbin peatub lühidalt juubelari pikal arenguteel ning annab rektorile üle ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja.

Juubelikõneks saab sõna meie rektor A. Koop. Ta tänab parteid ja Nõukogude valitsust suure hoole ja igakülgse abi ning kõrgete autasude eest: «See on suur tunnus-

tus meie kollektiivi ühistele jõupingutustele.» Aktusekõnes järgneb nimele nimi, arvule arv, iseloomustamiseks ülikooli läbi aastasadade. Palju on neid, kes oma jälje jätanud, kellela meie tänane päev ei oleks hoopiski see, milline ta on. Mõned neist: mõlemad Parrot'd, H. F. E. Lenz, M. H. Jacobi, F. Struve, W. Ostwald, K. E. v. Baer, J. K. S. Morgenstern, V. Dal, K. Rimša, K. Valdemars, F. J. Wiedemann, H. Moora, K. Ramul, N. Burdenko, L. Puusepp, G. Rāgo, T. Lippmaa, H. Riikoja, J. Piiper,

Tervitussõnad NSVL KKEH ministri asetäitjalt Alla Sapošnikovalt ja «Vanemuise» peanäitejuhilt Kaarel Irdilt.

H. Kruus, A. Koort, F. Klement... loendamatu hulk meie tänaseid tunnustuse leidnud teadlasi-pedagooge.

«TRÜ on orgaaniline tervik meie paljurahvuselise kodumaa kõrghariduse süsteemis. Selles on tema jõud ja edasise arengu ammendamatu allikas.» Selle ilmekaks tõestuseks on aktuse tõsisemale poolele järgnevad vaimukad õnnesoovid ja tervitajate oma õppeasutuse ning meie ülikooli vaheliste pidepunktide väljatoomine. Kingitused ja auadressid.

NSV Liidu kõrghariduse ministri asetäitja A. Sapošnikova annab edasi ministri ja kolleegiumi tervituse ning teatab haridus- ja teadustöötajate ametiühingu keskkomitee märgi ja aukirjaga autasustamisest. Tervitab sama ametiühingu esinaine T. Januškovskaja. Meie Teaduste Akadeemia president K. Rebane meenutab senist edukat koostööd. Selle kestvuse panevad sümboliseeriks pikaks ajaks paika presidendi ja rektori ühine päris raske kingituse, seinaplaadi tõstmine. Tervitavad meie KKEH minister I. Nuut, linna parteikomitee esimene sekretär J. Lott, vabariigi komsomoli keskkomitee sekretär V. Kuznetsov, «Vanemuise» peanäitejuht K. Ird, Moskva RÜ žurnalistikateaduskonna dekaan prof. J. Zassurski, Kaasani RÜ prorektor prof. S. Habibullin, Leningardi RÜ prorektor prof. Malinin, Läti RÜ rektor prof. V. Millers, Aserbaidžani RÜ rektor prof. F. Bagir-zade, Tbilisi RÜ esindaja V. Gagua, Vilniuse RÜ rektor prof. J. Kubilius, Harkovi RÜ prorektor prof. N. Sazonov, tervishoiuminister prof. V. Rätsep, haridusminister F. Eisen, siseministri esimene asetäitja A. Martin, vabariigi teiste kõrgkoolide rektorid B. Tamm, K. Koger, V. Gurjev, J. Vares, N. Kozlov, Loomakasvatuse ja Veterinaaria Instituudi direktor E. Valdmann, rajooni parteikomitee esimene sekretär A. Männiste.

Meenutamaks meid ja meie tähtpäeva annab rektor omakorda mälestusesemeid, autudengiks saavad sm-d V. Kuznetsov, A. Sapošnikova ja T. Januškovskaja.

Nagu ülikooli tähtsündmuste puhul ikka, kõlab lõpuks igivana «Gaudeamus» kammerkoorilt. Nii algasid läinud reedel juubelipidustused.

Eesti NSV Ülemnõukogu
Presiidiumi seadlusTartu Riikliku Ülikooli autasustamise kohta
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

Edu eest kvalifitseeritud spetsialistide ettevalmistamisel ja teaduslikus töös ning seoses 175. aastapäevaga autasustada Tartu Riiklikku Ülikooli Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees
A. VADEREesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär
V. VAHT

Tallinn, 13. oktoobril 1977

Autasustamisi

Suurte teenete eest teaduse arendamisel ja eduka pedagoogilise tegevuse eest andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 13. oktoobril Eesti NSV teenelise teadlase aunimetuse järgmistele Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududele:

Albert KLIIMAN — hospitaalkirurgia kateedri juhataja
Uno PALM — õppeprorektor
Lembit TÄHEPÖLD — biokeemia kateedri juhataja
Atko VIRU — kehakultuuriteaduskonna dekaan

Silvia RUSSAK — stomatoloogia kateedri juhataja

Jüri SAARMA — psühhiaatria kateedri juhataja

Olev SAKS — üldfüüsika kateedri vanemõpetaja

Edgar SALUMAA — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsent

Enno SEPP — operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateedri juhataja

Nikolai SPASSOV — vanemtödejuhataja jaoskonna müürsepp

Lembit ZERNANT — pearaamatupidaja

Enne-Margit TIIT — matemaatilise statistika ja programmeerimise kateedri dotsent

Konstantin VOINOV — sõjanduse kateedri ülem

Tartu linna partei- ja täitevkomitee aukirja said:

Julius ADOJAAN — dotsent
Mari-Liis ALLSALU — dotsendi kt.

Jüri ANT — dotsent
Rem BLUM-RUSSAK — professori kt.

Kadri GROSS — kateedrijuhataja, professor

Tullio ILOMETS — dotsent
Kaido JAANSON — vanemõpetaja

Ulo KAASIK — dotsent

Virve KASK — dotsent

Valner KRINAL — dotsent

Kalju KUDU — dotsent

Leo-Peeter KULLUS — dotsent

Endel LAASIK — dotsent

Valter LENK — vanemõpetaja

Kalju LEPIK — teadusraamatukogu osakonnajuhataja

Märt LIIGANT — dotsent

Jaak LOKO — dotsendi kt.

Mait MILJAN — dotsent

Hilda MOOSBERG — pensionär, ajaloodoktor

Karl MURU — professor

Evald MÄEPALU — dotsendi kt.

Kalle NIGOLA — dotsendi kt.

Mari ORAV — teadusraamatukogu sektorijuhataja

Ando OTS — dotsendi kt.

Albert PALTSEER — kateedrijuhataja, dotsent

Lilje PUNG — vanemteadur

Leo PAI — kateedrijuhataja, professor

Ants RAIK — kateedrijuhataja, dotsent

Georg REKKER — dotsent

Jüri RISTKOK — dotsent

Lidia ROOTS — pensionär, ajalookandidaat

Vilmar RUUS — dotsent

Ilo SILDMÄE — professor

Kalju SOONETS — dotsent

Ester ZIMMERMANN — lepinguliste tööde osakonna juhataja

Kiira TALJA — vaneminsener

Udo TARVE — dotsent

Ado TRUUPÖLD — kateedrijuhataja, professori kt.

Endel TURI — dotsent

Leonid UIBO — dotsent

Rajooni partei- ja täitevkomitee aukirja said:

Aleksander BLUMFELDT — dotsent

Vilma KELDER — professor

Inge ORGO — dotsent

Vambola TÜRK — dotsent

Inge UNT — professori kt.

Rektor professor
ARNOLD KOOP

BALL ✱

«VIIB UHKE MAJA UKSE
ETTE
TREPP TULUKESTEST
SÄRADES;
FASSAADI KÕRGEIS
AKENDES
NÄEB DAAMIPEADE
SILUETTE...»

(A. Puškini «Jevgeni Onegin»)

Peaaegu täpselt tunniplaani järgi, kell 00.30 või mõni minut hiljem, lõppes laupäevaõhtune kontsertball «Vanemuises». Kahjuks pole teada, kuidas lõppes see iga külalise jaoks, kuid algas vist kõigile ühtmoodi: tullaavlikult akadeemilises, aga siiski võrratult pidulikumas ning ühtaegu üllatav-inimlikus meeleolus. «Vanemuise» teatrisaalis leidsid kollektse elegantselt rietatud kolleegid, õpetajad ja õpilased, ühe suure akadeemilise pere liikmed, täna kõik ühtuiski peolised.

Ohtu tunniplaangi oli ühine kõigile külalistele, viistlastele, õppejõududele ja üliõpilastele. Algusesse tulles, pärast jõudmist «uhke maja ukse ette», sai iga balliline kava, kus tunniplaani kõrvale terve rida akadeemilisi vellerisme kirjutas seisis, lõbusaks vahelugemiseks. Seda aega aga nappis: peaaegu iga minut oli sisustatud loengutega teatrisaalis või praktikumidega kohvikus ja tantsupõrandal. Ohtu läks vahest ehk liigagi tempokalt, süvenemiseks ja hingetõmbamiseks aega andmata, kuid ülikooli arvukast taidlejaskonnast mahtusid publiku ette vaid üksikud solistid ja kollektiivid.

Esimese loengu pidas ülikooli teeneline rahvakunstiansambel teemal «Eesti ja vennasrahvaste tants». Väljaspool Eestitki meeli kõitnud ansambli «Lakstiga» laul ei jätnud muidugi külmaks ka kodupublikut. Ja kanneldajad tõestasid veel kord, et rahvamuusikast ja -pillidest peetakse kehvasti lugu.

Teist loengut viljastas põnevusmoment: kes astuvad üles kunagiste ja praeguste üliõpilaste nimel? Enamik nimesid on ammu ja laialt tuntuks saanud: Margarita Voites on ülikoolis õppinud bibliograafiat, Kalmer Tennossaar ja Karl Kalkan on kunagised juuraüliõpilased, Evald Hermaküla geoloogia- ja Matti Talvik žurnalistikaüliõpilane. Kõikidele praegustele üliõpilastele on sagedaste esinemiste kaudu hästi teada Tartu Akadeemilise Meeskoori ansambel ja solist Olaf Priinits. Toivo Tasa ja Mihkel Zilmeri ning Tiina Torni ja Margarita Itskoviitš duett.

Kõige meeleolukam ja värvikam oli kindlasti naisvõimlejad etteaste. Seekord olid saateks valitud peamiselt moodsad rütmid, kostüümide ja valguse tulevärk ei võinud nõudlikule publikule rahuldust pakkumata jätta.

Ja kui kogu peoseltskond rektoriga eesotsas ansambli «Fix» (sellegi solist Silvi Vrait on meie viistlane) saatel jalga keerutas, tekkis veel kord tahtmine öelda suure poeedi suu läbi:

...ju kõlavad kui kuljused
kavalergardi kannused,
ju kisub kaasa mõtted-meeled
nii mõni tibatilluke
parkeil tantsiv jalake...

Aga õues sadas sel ajal selle sügise esimest tõelist lund.

Juubelipeegli kirjutasi ESTER SANK, VARJE SOOTAK ja GEORG PELISAAR, pildid tegi JURI LAAN.

Rektor õnnitleb

ja tänab tehtud hea töö eest ülikoolis HILDA KEPLIT ja EDUARD ADOVIT 60. sünnipäeval, TAM-i kontsertmeistrit, ENSV teenelist õpetajat AGO RUSSAKUT 50. sünnipäeval, AINO-HELGI SUITI ning GUSTAV LIPPINGUT.

TUNNUSTUS

EESTI NSV MINISTRITE NOUKOGU RIIKLIKU KIRJASTUSTE, POLUGRAAFIA JA RAAMATUKAUBANDUSE KOMITEE autasustab Tartu Riikliku Ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna juhatajat MARTA RAISMAD aukirjaga.

60/OKTOOBER

Revolutsiooni kroonika
16. sept. — 15. okt. 1917

17. september — V. I. Lenin asus Helsingist Viiburi, et pidada tihedamat sidet partei keskkomiteega.
25. september — Petrogradi nõukogu kinnitas täitevkomitee uue koosseisu, milles enamus kuulus bolševikele.
29. september — V. I. Lenin kirjutas artikli «Kriis on küps».

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee istungil 11. oktoobril võeti ÜLKNO ridadesse vastu Ülle Kadastik (arstiteaduskond), Harri Soomets ja Otto Preem (mõlemad õigusteaduskond).

Põhiküsimusena arutati matkaklubi «Patrioot» tegevust. Ette kandis bioloogia-geograafiateaduskonna komsomolibüroo sekretäri asetäitja Mati Laine. Komitee hindas «Patrioodi» tegevuse rahuldavaks ning andis konkreetseid juhendeid töö edasiseks parandamiseks.

Komsomolikomitee istungil 18. oktoobril anti soovitus NLKP ridadesse astumiseks Urmas Murtele (ajaloot. V kursus) ja Jaan Ginterile (õigust. IV kursus). Kinnitati õigusteaduskonna komsomolibüroo otsus Ahto Sirendi (õigust. II kursus) karistamise kohta valju noomitusega arvestuskaardil kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise eest.

Põhiküsimusena arutati aruande- ja valimisperioodi läbiviimist kurstel, osakondades ja teaduskondades. Ette kandsid teaduskondade

«Et kõik oleksime isiksused...»

Filmiklubi kohtus Anatoli Solonitsõni ja Aleksandr Kaidanovskiga.

A. SOLONITSON on oma 20-aastase näitlejapraktika jooksul töötanud paljudes kollektiivides, sealhulgas ka Tallinna Vene Draamateatris. Kuigi ta on juba aastaid tegelenud peamiselt filmiga, peab end ka teatrinäitlejaks ja austab teatrit.

«Aastaid koostööd Andrei Tarkovskiga on mind suuresti mõjutanud. Tarkovski kujuneb paljudele, kes temaga koos töötavad, vaimseks isaks. Nõnda on ka minuga, ehkki vanusevahe pole meil nimetamisväärt. Tõsi, temaga on raske. Parim, mida temalt kuulda võib: «Täna mängisid sa üsna normaalselt!» Kui ta teeb filmi, on kogu tema isik seotud ainult sellega.

Koostööst Sergei Gerassimoviga on jätnud palju eelkõige Gerassimov kui pedagoog. Vestlused temaga on aidanud paljut mõista.»

Missugune on näitleja ja režissööri vahetõde — ideaalne ja tegelik?

«Režissöör on ainus mees, kes filmi teeb või ei tee. Vaid halbade režissööride puhul tuleb arvesse näitleja «mina» maksmapaneku võimalus. Näitleja peab olema isiksus, tal peab olema oma maailm, oma sisemine mina, kuid režissööri jaoks on ta vaid värv. Režissöör loob, näitleja vaid väljendab ekraanil tema tahet ja mida täpsemalt ta seda suudab, seda kõrgemal professionaalsel tasemel ta on. Mida kõrgem

on režissööri tase ja mida selgemad tema arusaamad, mida konkreetsem tema idee, seda potentsiaalsem on võimalus kunstiteose sünniks.

G. Panfilovi filmis «Tulest kõrvalt» matkata ei pääse» ja A. Tarkovski «Andrei Rubljovis» ei saa rääkida ei headest ega halbade osatähtmistest. Näitlejad täitsid ainult režissööri tahet ja järgisid tema mõtet — ja sündis kunstiteos.»

Kas on ette näha mõnd kirjatükki Tarkovskist?

«Minu teada kirjutab vähemalt seitse inimest praegu Tarkovskist raamatut. Õige varsti peaks ilmuma tuntud kriitiku Olga Surkova raamat, mis on huvitav, ja täiesti võimalik, et seda lugedes võib avastada enda jaoks hoopis uue Tarkovski.»

Mida Eesti filmist arvate?

«Eesti filmidest on parim Gro-monovi-Müüri «Põrgupõhja uus Vanapagan». On tunda režissööri mõtet ja kätti.»

A. Kaidanovski õppis instituudis teatrinäitlejaks. Tänapäeva

VICENTE ALEIXANDRE

6. oktoobril sai teatavaks, et Nobeli tänavuse kirjanduspreemia pälvinu on hispaania luuletaja Vicente Aleixandre (s. 1898). Aleixandre esindab XX sajandi Hispaania jõulist avangardistlikku luuleliikumist, nn. 1927. aasta põlvkonda, kuhu teiste seas kuuluvad niisugused kordumatu andega poeedid nagu Federico Garcia Lorca, Rafael Alberti, Jorge Guillén, Luis Cernuda, Pedro Salinas, Dámaso Alonso ja Gerardo Diego. Juba varajastes kogudes vilvad sürrealistlikud otsingud Aleixandre n. 5. puhta luule juurest reaalsuse sügavama humaanse tajuni, mille väljenduseks on tema metafooridest rikkad nägemused olemise kosmilisest ja ürglooduslikust (telluurest) ühtsusest, inimkonna avarast ja ülevast solidaarsusest. Tema luulekogudest on tähtsamad «Mõõgad kui huuled» («Espadas como labios», 1932), «Häving või armastus» (La destrucción o el amor», 1935), «Paradiisi vari» («Sombra del Paraíso», 1944), lüürilistest proosateostest «Maa kirg» («Pasión de la tierra», 1935). Aleixandre «Kogutud luule» («Poesías completas») ilmus 1980. aastal, kuid hiljem on lisandunud veel õige mitugi luulekogu. 1968. aastal avaldati tema «Kogutud teosed» («Obras completas»).

Alljärgnev tõlge on omamoodi haruldus: nimelt valmis see üheaegselt — kuid vastastikku täiesti olenematult — Ain Kaalepi tõlkega samast luuletusest (vt. «Sirp ja Vasar», 14. X 1977). Nelle kahele versioonile peaksid varsti täiendust tooma tõlkenäited Aleixandre luulest ajakirjas «Looming».

Kõigi eest laulab poeet

Seal on nad kõik, ja sina nende mõõdumist vaatad.
Oh jaa, seal, kuis tahaksid sekkuda, ära end tunda!
Südames pöörane vihur sind hulluma paneb.
Ihu tummade sisevallide vastu
valumassi meeleletut pritsleb.
Ja siis, oma viimse jõuga, sa otsustad. Jah, nad mõõduvad.
Kõik nad mõõduvad. Lapsed on seal, naised. Karmid
mehed. Ühed matused, pilgud.
Üksainus mass, ühine olend, riviisse koondub.
Ja sina, süda tõmbunud kokku, kramplev kesel su üksildast
valu, oma viimse jõuga uputad enda.
Jah, lõpuks end kohtadki sa, ennast leiad!
Tasa lased end võtta seal lainel. Vaikselt huljud.
Ja tõugatuna, hulpides, otsekui hällis, leebunud edasi kandud.
Ja sa kuuled kumedit heli, nagu sumbunud palvelaulu.
Need on tuhanded südamed, ühtunud üheksainsaks
südameks, mis sind kannab.

1. oktoober — V. I. Lenin lõpetas brošüüri «Kas bolševikud suudavad riigivõimu enda käes hoida?»
3. oktoober — VSDT(b)P Keskkomitee otsustas teha V. I. Leninile ettepaneku ümberasumiseks Soomest Petrogradi.
10. oktoober — VSDT(b)P Keskkomitee istung. Võeti vastu V. I. Lenini koostatud resolutsioon relvastatud ülestõusu kohta. Valiti Keskkomitee Poliitbüroo eesotsas V. I. Leniniga.
11. oktoober — Petrogradis algas bolševike poolt kokkukutsutud Põh-japiirkonna nõukogude kongress. Oma kirjas kongressi bolševikest delegaatidele märgib Lenin: «Asi seisab ülestõusus, mille võib ja peab otsustama Piiter, Moskva, Helsingi, Kroonlinn, Viiburi ja Tallinn. Piiteri all ja Piiteris, just seal on võimalik ja tuleb otsustada ning läbi viia see ülestõus võimalikult tõsiselt, võimalikult hästi ettevalmistatult, võimalikult kiiresti, võimalikult energiliselt.»
12. oktoober — algas Eestimaa nõukogude II kongress, kus bolševikel oli tunduv enamus. Tartu, Narva ja Rakvere nõukogud olid saatnud kongressile ainult bolševikke.
15. oktoober — VSDT(b)P Petrogradi Komitee arutas praktilisi relvastatud ülestõusuga seotud küsimusi.

sekretärid ja teaduskondi kureerivad komsomolikomitee sekretäri asetäitjad. Komsomolikomitee hindas aruande- ja valimisperioodi TRÜ komsomoliorganisatsioonis kordaläinuks. Teaduskondades paranes tunduvalt organisatsioonisisese töö tase, komsomolikomiteele esitati rida asjalikke kriitilisi märkusi üliõpilaste elu-olu parandamiseks, suurenes kommunistlike noorte ühiskondlik-poliitiline aktiivsus jne. Aruande- ja valimisperioodi käigus valiti esmakordselt komsomolisekretäreks Olaf Lukk (ajaloot.), Katrin Andra (bioloogia-geograafiat.), Ülle Lepp (majandust.), Henn Vallimäe (kehakultuurit.) ja Andrus An-sip (keemiaosakond). Teaduskonnasekretäridena jätkavad uuel õppeaastal tööd Mart Kull (arstiteadusk.), Ruve Sank (filoloogiat.), Kalle Kulbok (matemaatikat.), Tõnu Laupa (füüsikaosakond), Madis Kallion (õigust.).

Arutati TRÜ ettevalmistusi allakirjutamiseks leninliku komsomoli raportile, mis saadetakse NLKP Keskkomiteele Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva puhul, samuti eelseisva rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamist ülikoolis.

noortest režissööridest hindab

A. Kaidanovski oma kunagist kursusekaaslast Nikita Mihhalkovi kõige enam. Ka Kaidanovski pole erialale truuks jäänud: diplomeeritud teatrinäitlejast on saanud filminäitleja. Tema jaoks on need kaks täiesti erinevad elukutsed. Teatrit armastab ta sellegipoolest. Oli valmistatud Jaan Toomingast kui Eesti teatri lavastajast number üks.

«Pole nõus Anatoli Solonitsõniga selles, et näitleja on vaid funktsioon, vahend teostama režissööri mõtet! Näitleja on alati sandis olukorras. Noorena tahab ta mängida, tal on energiat, kuid pole, millele toetuda: pole kogemust ega biograafiat. Ja see, kas töö õnnestub, oleneb peale kogemuse veel psüühilisest seisundist, sisemiste lahkheid olemasolust, isiksusest.»

Mis Teid momendil kõige enam huvitab?

«Momendil tunnen erilist huvi looduse, loomade, kõige elava vastu. Samuti astronoomia on huvitav, kuigi ei saa pooltest asjadest aru. Mind huvitab veel vanaslaavi keel. See on ju minu emakeel, kuid räägin seda aktiivselt.»

Ja peamine?

«Sa pead teadma, kust oled tulnud, millest oled kujunenud, mis on sinu pärisosa, inimene. Ja lõpuks — et me kõik oleksime isiksused, mitte funktsioonid!»

Vestluse panid kirja
MERRIT JURŠ ja
AUNE NUIAMÄE

Taidlusfestivalile!

Oktoober on üle keskaega saanud ja esimene voor taidlusülevaatuset kindlasti käimas. Teaduskondadesisene nimelt. Tore kuulda, et siin-seal on juba mitmed ärksamad «rebased» isetegemise kunstis kaasa löömas.

Esmakursuslaste taidlusfestival toimub 24.—26. novembril. Zürii valib välja parimad kursused ja huvitavamad numbrid. Viimaseid näidatakse taas klubi lavalaudadel detsembris, mil kavas lõppkontsert. Loomulikult on välja pandud ka auhinnad.

Pisut lähemalt nõuetest. Zanrivalik on vaba. Võite esitada ühtse programmi või üksiknumbreid, luulepõimikuid, lavatükke, laulu, tantsu ja lugupilli. Väga teretulnud on muidugi originaalžanrid, omalooming. Hindamisel arvestatakse ka osavõtjate hulka, mis aga mõistagi ei või hakata varjutama kunstilist taset. Prooviruumide ja atribuutika muretsemisel saab abi meie klubist (tel. 755-79) ning ega sealt neidki ära saadeta, kel kunstilise juhi näpunäited vaja.

Kursuse kultuurivolinik! Too festivalil esitatav kava klubisse või ametiühingu kultuurikomisjoni. Selles olgu märgitud pala, autor, esitaja(d), umbkaudne kestus.

Kui midagi selgusetuks jäi, pöördu abi saamiseks kultuurikomisjoni (vana kohviku peal) või klubi juhatuse poole.

Soovime mehist hoovõttu!
Organiseerimiskomitee

Üksainus süda, mis sind kannab.
Lahti ütle omaenese valust. Omaenda kokkutõmbunud
südamel paisuda lase.
Üksainus süda läbibast sind, üksainus tukse
sinu silmisse tõuseb,
võimukalt tungib su kehasse, sirgu ajab su rinna,
vehklema paneb su käed, nüüd kus sa edasi kandud.
Ja kui sa koraks püsti end ajad, tean ma hästi,
mida sa laulad.
Seda, mis kõigist tumedaist kehadeist, otse lõputuist, liitunud on
ja välguna vihvatand välja,
seda, mis läbi kehade, läbi hingede äkitselt vabastab end
sinu hõikes,
nende hää! see on, kes sind kannavad, kõrgele tõusnud
tõeline hää!,
milles sina võid kuulata ennast, milles sina, imestades,
ära end tunned.
Hää!, mis läbi su kõri, kõigist hajusaist südameist
õhus puhtana tõuseb.

Ja kõigi kõrvade jaoks. Jah. Vaata, kuidas nad kuulavad sind.
Nad kuulavad iseennast. Nad kuulavad ühtainsat häält,
mis nendele laulab.
Kui laulu enese mass, nad liiguvad nagu laine.
Ja sina, uppunud, lahustunud peaaegu, nende olemise
ühe sõlmena ära end tunned.
Heliseb hää!, mis neid kannab. Ta maha heidab kui tee.
Kõik taimed tallavad teda.
Kaunilt nad tallavad teda, oma ihuga
voolivad teda.
Ja tema end avari laotab ja pakub ennast ja kogu mass nüüd rivis
väärkalt mõõdub.
Ta kerkib kui mägi. Nende teel, kes lähevad.
Ja ta selge tipuni tõuseb. Ja laupade kohal
särama hakkab päike.
Ja mäeharjal, oma ülevuses, kõik laulavad juba.
Ja sinu hää! on see, mis neid väljendab. Su hää!, ühtne
ja kõrgele tõusnud.
Ja vägevuse taevast, täiesti olev, suursuguselt
nüüd vastu hüüab terve kaja inimesest.

Hispaania keelest tõlkinud
JURI TALVET

(Algus «TRÜ-s» nr. 27)

Kahepäevase teekonna järel oleme niikauget, et võime ründelaagri rajada. Seljataga on enam kui kilomeetrine tõus mööda kaljuharja, mis kohati nugateravaks aheneb, ees Kazbeki lumeväljad. Asume umbes 4000 m kõrgusel, praegu parasjagu pilvede ülemisel piiril. Meist kõrgemal on selge taevas ja suurepärase vaade Kazbekile. Edasine marsruut näib olevat probleemideta, kui ainult ilma peaks.

Meenuvad read Parroti Kazbeki-päevikust: «Pilved, mis siiani meid olid ümbritsenud, olid nüüd meist allpool ja Kazbeki tipp selgelt näha. Ainult saabuv pimedus sundis mind kaljude varjus järgmist hommikut ootama, et siis veel enne päikese tõusu lähedast eesmärki vallutada. Kuid kahjuks oli saatust teisiti otsustanud. Olime kogu kohutava õõ tormi ja lumetuisu tõttu ärkvel. Pak-sud pilved matsid meid endasse, nii et me ei näinud kaugemale kui kümme sammu ning torm muutus üha tugevamaks.» Nii lõppes Parroti kolmas katse tippu tõusta. Vaatamata vintsutustele kavatses Parrot veel uut tõusu üritada, kuid alanud sügistormid tegid selle võimatuks.

Tänapäeva alpinisti kaitseb tuule ja külma eest telk ja udusulgedest magamiskott. Ometi on mägedes ka praegu tihti peale loodus inimesest tugevam ja sellepärast alustame hommikul lumetuisus tõusu üsnagi ähmaste lootustega. Mida kõrgemale, seda tugevamaks muutub tuul ja tihedamaks tuisk. Alles mõne päeva eest vaevlesime lõunamaise palavuse käes, nüüd oleme mingil imevael südatalve sattunud! Orienteerume nõlva kalde ja kompassi järgi, palju kasu on eilsest marsruudi vaatlemisest.

Tempo on aeglustunud, mõjub kõrgus. Et 5000 meetrit on Kaukasuse tingimustes tõsine asi, seda nägime juba Elbrusel, kus mitu mägihaigusest maha murtud tipuüritajat omal jõul enam laskudagi ei suutnud.

Parrot: «Me pidime ka tihti ringi minema ümber lõhede ja järskude

Toomas Täht

Algus lumesadu. Karl OTTASE foto.

lumeseinte. Nendele takistustele pidasime hästi vastu. Kuid ma tundsin mingit eristatavast väsimust, mis mind iga 50 sammu järel puhkama sundis, ja mis kohe kadus, kui ma pool minutit puhunud olin.» Edasi kirjeldab Parrot mägihaiguse sümptome: peavalu, iiveldus, meeleorgaanide tajumõõneminus.

Meie oleme suurepäraselt aklimatiseerunud, kõigil on seljataga mitmed tipud ja mäekurud. Seetõttu on ka enesetunne hea, kuid sedasama «erilist väsimust» tunneme meiega. Algab seitsmes tõusutund. Tipp ei tohiks enam kaugel olla, aga... ka tagasi on meil vaja jõuda ja see teeb üha rohkem muret. Tuisk muutub väga kiiresti meie jäljed, mis viivad mööda ohtlikest pragudest ja järsakutest. Kui ilm veelgi halveneb, oleme küll suurtes raskustes.

KAZBEK

nautida. Paraku ei järgne alpinismimarsruudil kulminatsioonimomendile — tipule — mitte kiire lõpp, vaid laskumine, mis sageli pole tõusust lihtsam ja nõuab igal juhul täit tähelepanu. Praegu on ka ilm selline, et pole mingit tahtmist pikemat peatust teha. Laskume oma vaevumärgatavates jälgedes, lisaks mätsib tuisk ka prilliklaasid kinni. Neljaviie kilomeetri kõrgusel tuleb ka pilves ilmaga tumedaid prille kanda, nii võimas on päikese ultraviolettkiirgus. Aga prillidega ei suuda me tuisus «jälgi ajada». Eksime mitu korda jälgedelt, jõuame lõpuks järsaku servale, kus oleks langevarje vaja. Asi paraneb alles siis, kui Karl ilma prillideta etteotsa asub. Selle eest pälvib ta kaaslaste tänu, parima jäljeküti tiitli ja... ränga lumepimeduse, mis alles rongis järele annab.

Kõik on siin maailmas suhteline. Praegu on meile täielikuks õnneks vaja vaid telki, mis tuule eest kaitseks, sooja magamiskotti ja kuumateed, hästi kanget, hästi magusat ja hästi palju. Peagi valitseb meie täistuisanud laagris õnnis rahu, tormimühinaga võidu kostab laperdavatest telkidest võimas norkamine.

Ka kogu ülejäänud laskumise ajal on ilm endine. Pikk ja tülikas ronimine lumistel kaljudel, närvesööv laskumine mööda kiviahtlikku kulaari, eskalaatorit meenutav kiire allasõit peenikesel rusul, lühike udus eksimine liustiku ületamisel, ja jõuame rajale. Ongi kõik — selleks koraks!

Tipus käisid praegune IV kursuse matemaatik Karl Ottas, Ivo Parmas, Kalle Hansen, Jaan Paaver ja Veiko Tamm keemia II kursusest, Immar Puun ja Toomas Täht arvutuskusest ja Aivar Pärnmäe EPA-st. Retke juhtis kogunud alpinist nooremteadur Hindrek Kriis.

Traditsioonilise VTK kompleksi kuuluv komsomoli- ja ametiühinguhagisatsioon korraldatud sügiskrossiga on siis sedapuhku maha saadud. Ainult et joosti ülikooli 175. aastapäeva aastal ja omamoodi osa juubelisuurusest langes ka sel perioodil korraldatud üritustele. Rõõmud rõõmudeks, valud valudeks, tulemused on igal juhul kirjas. Noormehed läbisid 1600 m raja, neidudel oli vaeva poole võrra vähem. Et asi massispordi huve teenis, tehti ka kokkuvõtteid, lähtudes osavõtjate arvust.

Juubeli-jooksust

Tulemused teaduskondade kaupa

Kui õigusteaduskonna inimestest käis distantstil 44% kollektiivist, siis edasi hakkavad näitajad juba allamäge astuma. Matemaatikute pe-rest oli väljas 43%, majandusmehi 1/3. Viimastele tuli veel 19. oktoobril lisa, sest objektiivsetel põhjustel oli hulk tullatahtjaid varem lihtsalt kõrvale jäänud ja siis korraldatud n.ö. epiloogjooksul sai kõik paika pandud.

Edasi tulevad pingereas filoloogia-, füüsika-keemia- ja arstiteaduskond, lõpus ajaloolased 23,3%-ga. Ja resümee: üldse oli üliõpilasi väljas 18. oktoobri seisuga 1462 ja kui järgmise päeva tulemused juurde arvata, saab ümmarguse arvu täis. Ju siis ettevõtmine korda läks. Eelmistel aastatel sellise arvuni pole jõutud. Küllap tänavu olid süüdi kehalise kasvatus ja spordi kateedri koordineeriv töö ja hea ilm.

Tudengite omaentusiasmi kohalt tuleks suu kinni hoida. Andkem tõele au: kui teadaandva kuulutuse peal oleks leidunud märke — vabatahtlik...

Sõsarüritusel kevadel tahaks näha just organiseerituse ja pidulikkuse rõhutamist. Et üritus ei kujuneks vormitaitmiseks. Käed tuleks külge lüüa komsomolil ja ametiühingul, kelle kompetentsi kross ju kuulubki.

Kes aga tänavu osa võttis, see omajagu rahuldust tehtust hinge sai. Tuulutati kasvõi kopsegi suitsust. Osav mees lõi kogunisti kolm kärke korraga: võttis osa üritusest, täitis VTK normi ning järgugi.

Hoogu annaks juurde õppejõudude ja teenistujate osavõtt. Tänavu oli neid vaid kümne ligi.

Osavõtnute üldarv 1500 on muidugi ilus ja ümmargune, aga arvestades meie ülikoolipere arvukust, põhjust hõisata pole (lisades 10% erigruppi kuuluvaid üliõpilasi, saame üldprotsendiks 40%).

Planeeritud oli kolme massispordiala läbiviimine: orienteerumine ja kross on seljataga, ees seisab MATK, mis toimub pühapäeval, 23. oktoobril Vorbuse mäele. Kogunemine kell 10 lauluväljakul.

Pärast matka tehakse üldkokkuvõtted.

RAIVO LAASMÄGI

Noorsoolaulude konkurss,

mis on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale, toimub 3. novembril kell 20.30 klubis. Osa võtta soovijail registreeruda klubis hiljemalt 1. novembriks. Kaasa võtta esitavate laulude tekstid, millele on märgitud ka sõnade ja viisi autor. Parematele preemiad ja eriauhinnad.

Organiseerimiskomitee

Tähelepanu, tõlkijad!

Neljapäeval, 27. oktoobril kell 18 peahoone aud. 127 vestleb ilukirjanduse tõlkimisest ja sellega seotud probleemidest OTT OJAMAA. Oodatud on kõik tõlkehuvilised üliõpilased, nii need, kes ülikooli tõlkevõistluses juba osalenud, kui ka need, kes sellest osa võtta alles katsevad.

8. detsembril on meil planeeritud NAK-i kirjandusseminar. Osa võtta soovijail palume tuua kümme lehekülge oma loomingust Kirjanike Liidu Tartu osakonda (Õpetaja t. 12) hiljemalt 8. novembriks. Töö varustada nime ja aadressiga. Seminari alguse kohta saadame teate.

Juhatus

Vilhelm Reiman

Metsakalmistu mändide alla sängitati maamulda ülikooli kauaaegne NLKP ajaloo kateedri juhataja, ajaloo-keeleteaduskonna dekaan ja õppeprorektor Vilhelm Reiman.

V. Reiman sündis 29. märtsil 1903. aastal Pihkvas töölisperekonnas ja omandas hariduse tööliskultteedis ning Marchlevski nim. Kommunistlikus Ülikoolis Leningradis. 1929—1937 oli ta Eesti kirjastuse «Kulvaja», Välismaa Töölise Kirjastuse Leningradi osakonna eesti sektsiooni juhataja ning Leningradi kirjastusasjade volinik. Blokaadi ajal toimetas ta samas Leningradi Raadio eesti saateid. Sotsialistlikke ümberkorraldusi Eestis 1940—1941 asus V. Reiman tegema Eesti Raadiokomitee juhataja asetäitjana ning Riikliku Kirjastuse «Poliitiline Kirjandus» peatoimetajana.

Meie ülikooliga oli V. Reiman seotud aastail 1944—1961, ta oli marksismi-leninismi kateedri organiseringi ja 17 aastat selle juhataja. Samal ajal täitis V. Reiman dekaani (1949—1953) ja õppeprorektori (1951—1953) ülesandeid. 1950. aastal kaitses kandidaadi väitekirja ning talle anti dotsendi kutse. Sel ajal valiti teda korduvalt ka Tartu linna TSN saadikuks (1950—1960), EKP Tartu Linnakomitee liikmeks (1947—1959); EKP KK liikmekandidaadiks (1951—1953), EKP VI ja VII kongressi delegaadiks, TRÜ parteibüroo liikmeks. 1961. aastast kuni surmani töötas V. Reiman TPI NLKP ajaloo kateedris.

V. Reimani nõudliku käe all on saanud marksistliku ettevalmistuse tuhanded kõrgharidusega spetsialistid, tema juhtimisel hakkasid välja kujunema vabariigi esimesed marksistliku ettevalmistusega ühiskonnateadlased. Tema enda sulest on ilmunud ligi kaheksakümmend teaduslikku ja populaarset tööd. Eriti paelus teda uurimistöö Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni kohta, mille toimumisest Eestis on ta avaldanud ühe esimesi monograafiaid «Eesti bolševikud võitluses Nõukogude võimu eest aastail 1917—1918».

V. Reiman andis suure panuse nõukogude kõrgkooli arengule ning ideoloogilisele tööle vabariigis. Ta oli tahtekind, töökas, printsipiaalne ja tagasihoidlik inimene.

Muru kasvab mulla peale, mälestused tuhmuvad, töö jääb...
VILMAR RUUS

Arstiteaduskonna päev

Möödunud aastal pandi arstiteaduskonnas alus uuele traditsioonile — arstiteaduskonna päevale. Tänavu korraldatakse see 21. oktoobril. Toimub rida üritusi, millest tähtsamateks on arstiteaduskonna nõukogu ja ENSV Tervishoiu Ministeeriumi teadusliku õpetatud nõukogu ühine koosolek kell 10 TRÜ nõukogu saalis, kus arutatakse teaduse saavutuste juurutamisega seotud probleeme meie vabariigis. Kell 15 algab aktus aulas, kus akadeemilise loenguga esineb NSVL MTA korrespondentliige prof. P. Bogovski. Samas tehakse ka kokkuvõtteid tehtud tööst ning arutatakse tulevikuperspektiive.

Arstiteaduskonna päevale oodatakse rohkesti külalisi nii Tartu raviasutustest kui ka Tallinnast ja teistest Eesti NSV linnadest. Külalistel on võimalus tutvuda ka teaduskonna kateedrite töö ja tegevusega.

HEINART SILLASTU,
korraldava komisjoni esimees

Suusamatkakool

Matkaklubi «Patrioot» eestvedamisel alustab tööd suusamatkakool. Kõigil matkahuvilistel tulla teisipäeval, 25. oktoobril kell 20 peahoone auditooriumi 127.

NB!

Täna ajalehe kujundasid I kursuse ajakirjandusüliõpilased Helve Kuiv ja Rein Raudvere.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksikumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5112. MB-05487.

Rahulik ja mõjuv vanamuusika

Raske on kirjutada ansamblist, kes võlus juba esmakordsel kuulamisel nii, et tekkis ühekorraga suur vaimustus ja harras aukartus.

Jutt on vanamuusikaansamblist «Hortus Musicus», kes esines 10. oktoobril aulas. Kavas oli XVI sajandi prantsuse ja hispaania renessanss.

Mul ei ole varem õnnestunud «Hortus Musicus» vahetult kuulata, põgusast televiisoritultusest aga ei piisa, et lugeda end ansambli tundjaks. Ka tema viimane duubelplaat kadus nii ruttu, et sellegi abil ei olnud võimalik ansamblist ülevaadet saada. Nii läksingi kontserdid va-bana igasugusest arvamusel. Hinges oli aga suur ootus: mida pakub tänane õhtu, sest vanamuusika mõjub alati rahustavalt, samal ajal pidulikult ja ülevalt.

Saali sisenedes mõjusid soodsa eelhäälestusena lavale valmisseatud pillid. Kavalehtel võis lugeda: viola da gamba, krumhorn, zink, pommer jne. Mõistatamist jätkus terveks õhtuks, et pille nimetustega vastavusse viia.

Ilmuvadki muusikud. Kontserdi esimeses pooles kõlas prantslaste P. Attaingnant'i ja A. de Bertrandi looming. See oli tasane ja vaoshoitud muusika, mis haaras kaasa ja kandis läbi ajapiiri. Lüüriliselt ja mõllikult kõlav kitarr I. Klimentkova käe all toob tagasi reaalsusse.

Kava teine pool oli hispaania renessansiaegsest muusikast. Võrel-

des prantslaste vaoshoitud, justkui sordiini all kõlavate teostega löi siin välja hispaaniaalik elurõõm, sarts ja temperament. Kontserdi selles osas pääsesid rohkem mõjule ka lauljad. Neid iseloomustab tugev vokaalne ja tehniline külg, hea diktsioon, ansambllisus.

Kõige rohkem meeldis mulle M. Tralla tugev ja jõuline hää (alt), mis eriti ilmekalt avaldus F. de la Torre «Damos Gracias a Ti Dios'es». Kahju, et sõnadest aru ei saa — säärane mõte käis tihti peast läbi.

Hulgaks ajaks jäi kõrvu kõlama veel J. Escobari «Clamabati» algus, kus õrn sopran (H. Mustonen) ja mahlakas bass (R. Ridbeck) laulsid duetti.

Kontsert lõppes särava ja hoogsalt lauluga «Claros y Serenos», aga publik plaksutas kaks lisapala välja.

Saalist lahkusin tulvil suurt vaimustust, kõrvus helisemas veel äsja kuulnud viisid. «Hortus Musicus» võitis mind selle õhtuga vanamuusika tõsiste austajate ringi ja olen kindel, et ma ei olnud ainuke, sest kuulsin kõikjal ainult kiitvaid hinnanguid.

See muusika puhastab ja samal ajal kirkastab kuulajat. Igatahes tekitab ta soovi saada paremaks. Vanamuusika veenab oma rahvalikkusega. Ja selles on minu arvates üks ta suure mõjukuse põhjusi.

REET RIHVK

Muusikahuvilistele

1. novembril algab uus kontsertvestluste hooaeg meie ülikooli muusikahuvilistele.

Tahaks loota, et need muusikat tutvustavad kontserdid muutuvad traditsiooniks.

Kevadine F. Chopini kontsert näitas kasvavat huvi klassikalise muusika vastu. Esimese kontserdi teemaks on J. S. Bach, kellest teeme juttu järgmises lehes. Kontserdil aga kuuleme juba iga teose sisust, mis esitamisele tuleb.

Esinevad, nagu varemgi, Tartu Muusikakooli õppejõud, kuid seekord-sel kontserdil on võimalik kuulata ka orelimängu, sest põhiosa Bachi loomingust on kirjutatud orelile.

Head kuulamisi!

ANDRES MURSAK,
keemia IV k.

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus

Tartu Riikliku Ülikooli töötajate autasustamise kohta NSV Liidu ordenite ja medalitega.

Suurte teenete eest teaduslikus ja pedagoogilises tegevuses ning Tartu Riikliku Ülikooli avamise 175. aastapäeva puhul autasustada:

OKTOOBRIREVOLUTSIOONI ORDENIGA

KOOP, Arnold Viktori p. — ülikooli rektor, NSV Liidu Pedagoogikateaduste Akadeemia korrespondentliige, professor

TÖÖPUNALIPU ORDENIGA

PÜSS, Karl Juhani p. — dotsent, õigusteaduse kandidaat

RAUDAM, Ernst Johannese p. — kateedrijuhataja, professor, meditsiinidoktor

RAHVASTE SÕPRUSE ORDENIGA

KALITS, Johannes — kateedrijuhataja, professor, ajalookandidaat

ORDENIGA «AUSTUSE MÄRK»

VOLKOV, Ivan Nikifori p. — kateedrijuhataja, dotsent, ajalookandidaat

KÄRD, Paul Georgi p. — kateedrijuhataja, professor, füüsika-matemaatikadoktor

KASK, Arnold Hansu p. — professor-konsultant, Eesti NSV Teaduste

Akadeemia korrespondentliige, filoloogiadoktor
KIRIS, Advig Juhani p. — ülikooli parteikomitee sekretär
KONKS, Jaan Jüri p. — professor, ajaloodoktor

HAGELBERG, Raimund Rudolfi p. — kateedrijuhataja, professor, majandusteaduse doktor

MEDALIGA «TÖÖVAPRUSE EEST»

BEZZUBOV, Valeri Ivani p. — kateedrijuhataja, dotsent, filoloogiakandidaat

KIIS, Voldemar Johannese p. — grupi juhataja

METSA, Antidea Aleksandi t. — kateedrijuhataja, dotsent, pedagogikakandidaat

MÄLL, Johannes Jaani p. — dotsent, õigusteaduse kandidaat

NÕMMIK, Salme Jaani t. — professor, geograafiadoktor

MEDALIGA «EESKUJULIKU TÖÖ EEST»

LUMISTE, Ülo Gori p. — kateedrijuhataja, professor, füüsika-matemaatikadoktor

MUTT, Oleg Viktori p. — kateedrijuhataja, dotsent, filoloogiakandidaat

PAST, Vello Elmari p. — kateedrijuhataja, professor, keemiadoktor
RAID, Lembit Tõnise p. — dotsent, ajalookandidaat

SAAR, Zinaida Nikita t. — dotsent, meditsiinikandidaat
HAAMER, Valter Pauli p. — ülikooli kaugõppeprorektor

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees

L. BREZNEV

NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär

M. GEORGADZE

Moskva, Kreml
21. oktoobril 1977

Needest Needeni

Teisipäeval oli ülikooliperel külas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe asetäitja, ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees Artur Vader. Ta andis ülikooli töötajale kätte kõrged riiklikud autasud, NSV Liidu ordenid ja medalid, ning ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjad ja teenelise teadlase tunnustused. A. Vader meenutas ülikooli kuulsusrikast ajalugu, selles töötanud teadlasi-pedagooge ning ütles, et TRÜ on kujunenud sõjajärgsel perioodil üheks eesrindlikumaks haridus- ja kultuurikeskuseks. Rektor prof. A. Koop, värske Oktoobrirevolutsiooni ordeniga autasustatu, tänas tunnustuse osaliseks saanud nimel ning ütles: «Need autasud ei ole mitte üksnes tunnustuseks tehtu eest, vaid ka märgiks, et me peame töötama veelgi paremini, kohusetundlikumalt, loovamalt, täitmaks aega neid suuri ülesandeid, mis seisavad nõukogude kõrgkoolide ees.»

Ülikooli taasavamise 175. aastapäeva juubeliüritused on varsti möödas. Nende hulka on mahutunud XI vabariikidevaheline Ballimaade teaduse ja tehnika ajaloo konverents, mille kaks tööpäeva peeti 20. ja 21. oktoobril ülikoolis. Käsilleti ülikooli õppejõudude ja kasvandike osa teadusajaloos.

Filoloogiateaduskonna päevade ettekannetes oli puhtteaduslike probleemide kõrval ka tagasilpele aastate taha: ülevaade ajaloo-keeleteaduskonna esimestest sõjajärgsetest aastatest (R. Kleis), klassikalise filoloogia õpetamisest ülikoolis (U. Torpats), vene üliõpilasiorganisatsioonidest Tartus aastail 1920–1930 (B. Goldman) jt. 138. auditooriumis on nendest päevadest peale Tartus töötanud kuulsa poola keeleteadlase Jan Baudouin de Courtenay mälestustahvel.

Teklid ja «sabad» on saanud enamik esmakursulasi. Üks viimaseid «rebaste» õhtuid oli matemaatikateaduskonnas. Lähenevad oktoobripühad on esimestel kursustel justkui esimese etapi tähistuseks suukoolis. Alguسته, hoovõttust oleneb aga üsna palju, vahel seegi, milliseks kõrgkooliaastad kujunevad. Ülikooli komsomolieli viimastest aastatest sai ülevaate eilsel konverentsil. Seegi oli mõtete virgutamiseks, edasiste tegemiste ettenägemisteks. Täna lõunal aga koguneme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva aktusele.

VARJE SOOTAK

Rektori käskkiri

Eeskujuliku töö eest ja seoses arstiteaduskonna päevaga avaldati kiitust professor Leo POKILE, dotsentidele Mart KULLILE, Eugen MURASEVILE, Ülo LEPALE, vanemteaduritele Ants KALLIKORMILE, Mart SAARMALE, Agu TAMMELE, nooremteadur Tiit VHALEMILE, vanempreparaator Margot LIIBUSKILE, laborant Endla ANNILE ja üliõpilastele Mare TETSMANILE, Lauri GUSTAVSONILE, Ants KIVISELJALE, Reini BLUMBERGILE, Aleksander KOSELOVILE, Ingrid LIHTENILE, Sergei NAZARENKOLE.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXIV konverents

aruande- ja valimiskoosolek. Täna-
ses lehes avaldame lühendatult sek-
retär Kalle Liivi aruandekõne.

Sõnavõttud avaldame järgmises
ajalehenumbris.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni 24. konverents tuleb kokku ajal, mil kogu nõukogude rahvas tähistab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva.

7. oktoobril vastuvõetud NSV Liidu konstitutsioon annab suured õigused nõukogude noorsoole ja tema organisatsioonile — Leninlikule Komsomolile. Nende õigustega seonduvad alati tänaste üliõpilaste, homsete noorte spetsialistide kohustused oma kodumaa ees.

Tööpunalipu ordeniga Tartu Riiklik Ülikool, mille taasavamise 175.

aastapäeva me 14. ja 15. oktoobril tähistasime, on kogu kollektiivi aastatepikkuse tubli tööga pälvunud üheliidulise tunnustuse. Märkimisväärtne on olnud ülikooli ette seatud ülesannete lahendamisel ka TRÜ komsomoliorganisatsiooni osa. Kuidas täidab TRÜ komsomoliorganisatsioon NLKP XXV kongressi ajaloolisi otsuseid, millised ülesanded seisavad ees üliõpilaskonna kommunistlikul kasvatamisel — seda arutab täna ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 24. konverents.

ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ

TRÜ komsomoliorganisatsioon on lähtunud õppe- ja kasvatustöö

suunamisel ülesannetest, mis on meie ette seadnud NLKP XXV kongress.

Meie eesmärgiks on igakülgset kaasa aidata kõrge kvalifikatsiooni-
ga, poliitiliselt haritud ja ühiskondlikult aktiivsete noorte spetsialistide ettevalmistamisele kõrgkoolis.

Aruandeperioodil tihenesid siseteaduskondade komsomolibüroode õppesektorite ja teaduskondade partei- ja ametiühingubüroode vahel. Õppesektori põhilisteks ülesanneteks oli teaduskondade õppe- ja kasvatustöö üldine suunamine ja kontroll.

Et tagada veelgi stabiilsemat õppe- ja kasvatustöö kasvu ja õppedistsipliini paranemist, on loodud kõigis teaduskondades õppenõukogud, kuhu

(Järg 2. lk.)

Eile toimus aulak ELKNÜ TRÜ komsomoliorganisatsiooni XXIV

Arstid jätkasid traditsiooni

Jüri LAANE foto

1. Üliõpilaste teadus on kõrges hinnas kogu ülikoolis, eriti heal järjel on ta aga arstiteaduskonnas. Millised on kavatsused edaspidiseks, arvestades seda, et teie üliõpilased on üha tihedamalt seotud Vabariikliku Kliinilise Haigla tööga?

Ei ütleks, et üliõpilaste huvi iseseisva teadusliku uurimistöö vastu oleks viimase 10 aasta jooksul oluliselt kasvanud. Kasvanud on üliõpilaste arv nii meie teaduskonnas kui ülikoolis tervikuna ja seetõttu on ka ÜTO tegevuse üldnäitajad mõnevõrra paremad. Uurimistööde arv on püsinud arstiteaduskonnas stabiilsena 50–70 vahel, küll on aga suurenenud referatiivsete ja sanitaarhariduslike tööde osatähtsus ÜTO tegevuse kokkuvõttes, ulatudes 70–80-ni aastas. Viimaseid on rohkem valminud psühhiaatria ja sünnitusabi-günekoloogia kateedrites.

Meie teaduskonna ÜTO aktiiv on väga tubli — sinna kuuluvad kõik nimelised stipendiaadid eesotsas V kursuse üliõpilase ÜTO esimehe Eero Vasaraga. Ka komsomoliaktiivist on praktiliselt kõik tegevad ÜTO-s, mis ilmselt ei jäta positiivset mõju avaldamata ülejäänud üliõpilaskonnale.

Arvan aga (ja seda rõhutavad ka teaduses aktiivsed üliõpilased), et üliõpilaste huvi teadusliku töö vastu on otseselt sõltuv kateedrite ja iga õppejõu osalemisest uurimistöös. Ülikooli lõpetanute teaduslik aktiivsus on otseselt seoses vastava teaduskonna teadusliku uurimistöö tasemega, selle kaasaegsusega, rahvusvahelise tasemega. Nii näiteks on üliõpilasi rohkem nende kateedrite ÜTO ringides, kus on tihedad üheliidulised ja rahvusvahelised teaduslikud sidemed (psühhiaatria,

neuroloogia-neurokirurgia, teaduskonnasisehaiguste jt. kateedrid, vereoonte kirurgia ja meditsiini kesklaboratoorium jne.).

Muidugi on kliiniliste kateedrite töö üldine efektiivsus sõltuv ka baas-
haiglate töö tasemest. Sõltuvalt sellest, kui võrd kateedrid ja kliiniliste baaside arstid (baasapteegid, farmatseudid) arendavad koostööd kogu õppe-teaduslikus tegevuses, tõuseb spetsialistide ettevalmistuse kvaliteet. Selles lõigus on praegu põhiorhok asetatud üliõpilastele polikliinilise töö ja meditsiini profülaktilise suuna õpetamisele. Õppejõu-
arsti tähelepanu terve inimese tervise kaitse probleemidele ei jäta positiivset mõju avaldamata üliõpilase (tulevase arsti, teadlase, õppejõu) isikule.

2. Missugusena näete oma teaduskonna päevi järgnevatel aastail? Kuidas oleks võimalik üliõpilaste veelgi laialdasem kaasahaaramine missugusel päeval?

Arstiteaduskonna päev toimus esmakordselt oktoobris 1976. Vastavalt teaduskonna nõukogu ja rektori poolt kinnitatud statuudile on see iga-aastane uue õppeaasta algusele ja senise tegevuse kokkuvõtetele pühendatud üritus, mis seob teaduskonna kollektiivi (õppejõude, üliõpilasi) vabariigi tervishoiu süsteemis töötavate arstide ja farmatseutidega. Üritusel on kaks põhieesmärki — esiteks, kasvatuslik, üliõpilastele arsti (farmatseudi) kui teadlase, organisatori, kodaniku rolli rõhutamiseks; teiseks, teaduslik, akadeemiline, sest sellel kuulatakse ettekanne väljapaistvalt teadlaselt olulise teadusliku probleemi kohta ja tehakse kokkuvõtted teaduskonna ÜTO tegevusest, antakse kätte autasud võistlustööde autoreile ja parimaile üliõpilasiorganisatsioonidele nii teadusliku tegevuse kui ka teaduskonna juhtimises osalemise eest. Samal päeval toimub ka vabariigi tervishoiuministeeriumi teadusliku nõukogu ja arstiteaduskonna nõukogu ühine istung, mis on pühendatud olulisematele teaduslikele ja organisatsioonilistele küsimustele. Senisest kahest arstiteaduskonna päevast on üliõpilased rahuldavalt osa võtnud, kuigi õppejõudude ja üliõpilaste lootused selles osas olid suuremad. 250–300 üliõpilast meie suure teaduskonna kohta pole kahjuks suur arv. Arvan, et teaduskonna päeva traditsioon muutub arstiteaduskonna tegevuse organiliseks osaks ja loodan selles eelkõige üliõpilaste peale, et nad ise teevad täiendavaid ettepanekuid. Oleks näiteks tore korraldada päevale järgneval laupäeval teaduskonna spordipäev, sest tervise kaitse on tervishoiusüsteemi põhiülesandeid ja füüsiliselt terve üliõpilane, tulevane tervishoiutöötaja ning õppejõud, on palju edukam oma ülesannete täitmisel.

3. Mis tingis operatiivkirurgia, topograafilise anatoomia ja ortopeedia kateedri avamise selle õppeaasta algul, eraldi viljeldi nimetatud alaseid ju varemgi?

Eeltöö kateedri taasavamiseks on toimunud juba kolm aastat. Tegelikult on kateeder asutatud moodunud sajandil N. Pirogovi poolt ja sellel on kuulsusrikas ajalugu (N. Burdenko jt.). Kateeder oli ainult ajutiselt, alates 1954. aastast ühendatud teaduskonna ja hospitaalkirurgia kateedritega. Praegu töötab selles kateedris tubli õppejõudude kollektiiv eesotsas professor Ennu Sepaga.

AARNE RANNAMÄE

(Algus 1. lk.)

kuuluvad dekaanid, partei-, ametiühingu- ja komsomolibüroode esinadajad. Oppenõukogu koordineerib kogu õppe- ja kasvatusalast tööd teaduskonnas ja rakendab konkreetseid abinõusid õppe- ja kasvatustöö tõhustamiseks.

Komsomolikomitee otsuse kohaselt kontrollitakse pidevalt õppetöö käiku ja õppedistsipliini. Iga semestri algul organiseerib komsomolikomitee õppeoskond moodunud sessiooni tulemuste põhjaliku arutelu, kus ettekannetega esinevad õppeprorektor, õppe- ja kasvatustöö prodekaanid ja õppeoskondade juhatajad. Kavandatakse abinõud õppe- ja kasvatustöö edasiseks parandamiseks. Eriti printsiipsiaalselt on siin tegutsenud filoloogia- ja füüsika-keemiateaduskondade õppeoskonnad. Seda näitab ka õppeaasta kasvatustöö teaduskondades 1976/77. õ.-a. kevadsemestril võrreldes moodunud aasta kevadise sessiooniga (filoloogiateaduskonnas 10,3% (89,7%), füüsika-keemiateaduskonnas 4,3% (80,2%)).

Õppe- ja kasvatustöö tõhustamiseks on kaasa aidanud üleülikooliline sotsialistlik võistlus «Austava õiguse eest alla kirjutada Leninliku Komsomoli raportile NLKP Keskkomiteele Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevaks», mille esimese etapi kokkuvõtteid tehti 1977. a. aprillikuus. Lõppkokkuvõtte tegemine ja pidulik allakirjutamine raportile toimub 1977. a. novembris.

Komsomoliorganisatsiooni osa tööstmist õppe- ja kasvatustöös loeb ülikooli komsomolikomitee tähtsaks ka kaadri õiget paigutamist. Teaduskonna komsomolibüroo tähelepanelikkus ja printsiipsiaalselt suhtumist õppetöö küsimustesse on märgata eriti nendes teaduskondades, kus komsomoliorganisatsiooni eesotsas on õppetöö eesrindlased.

TRÜ komsomolikomitee peab väga oluliseks ka õppetöös silmapaistnud üliõpilaste esiletõstmist. Nii on ELKNU TRÜ komitees välja pandud kõigi nimeliste stipendiaatide fotod, igas teaduskonnas antakse igal semestril välja õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste autahvel. 1976. a. sügisel autasustati 170 TRÜ üliõpilast ELKNU KK ja NSVL Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeriumi rinnamärgiga «Eeskujuliku õppimise eest».

1976/77. õ.-a. toimus esmakordselt ülikooli nimeliste stipendiaatide kohtumine ülikooli rektori prof. A. Koobiga. On veel suuri reserve õppe- ja kasvatustöö parandamiseks ühiselamutes, nõukogude üliõpilastele omase suhtumise kujundamisel õppetöösse ning peremehestunde kasvatamisel üliõpilaste käsituse antud varade kasutamisel.

Meie tegevuse üks olulisemaid suundi on šeflustöö üldhariduskoolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonidega. Kõige massilisemaks ja viljakamaks töövormiks on keskkooliõpilaste erialaringid iga teaduskonna juures (välja arvatud kehakultuurit.)

Kõik erialaringide liikmed on saanud endale liikmepiletid, mis annab õiguse osa võtta TRÜ komsomolikomitee ja TRÜ klubi poolt korraldatud üritustest.

Peale erialaringide on oluline ka keskkoolide komsomoli- ja pioneeriorganisatsioonide kureerimine. Praegu töötab lisaks pedagoogilisele praktikaga programmide koolides 20 üliõpilast ühiskondlike klassijuhatajana, rühmajuhitidena ning pioneerijuhitidena. Igal suvel töötab ligi 300 üliõpilast pioneerijuhitidena pioneerilagrithes. Eesti õpilasmaleva rühmakomandörideliks oli tänavu 25 üliõpilast.

Juba mitmendat aastat korraldatakse teaduskondades lahtiste uste päevi tulevastele üliõpilaskandidaatidele.

Tihedad sidemed on meie komsomoliorganisatsioonil H. Kullmani nim. kutsekeskkooliga.

IDEOLOOGILINE KASVATUSTÖÖ

Oleme taotlenud oma tegevuses, et ideoloogiline töö oleks maksimaalselt plaanipärane, et seda tehaks tihedas seoses meie maa majanduse ja kultuuri arenguga, et ideoloogilises kasvatustöös oleks arvestatud kõigi noorsookategooriate huve, et tegeldaks iga kommunistliku noorega. Ainult selline lähenemine tagab üliõpilasmalvaroo marksislik-leninliku maailmavaate, sügavate kommunistlike veendumuste, kodanikukohuse ja patriotismi, kommunistliku töössesuhtumise tegelikult efektiivse kujunemise.

Suurt tähelepanu pöörasime ideelis-poliitilise kasvatustöö tõhustamiseks järgmistes suundades: ELKNU TRÜ komsomoliorganisatsiooni ettevalmistused NLKP XXV kongressi vääriliseks tähistamiseks, sotsialistlik võistlus austava õiguse eest alla kirjutada Leninliku Komsomoli raportile; TRÜ kommunistlike noorte mobiliseerimine NLKP XXV kongressi ajalooliste otsuste tundmaõppimisele, propageerimisele ja täitmisele; ülikooli komsomoliorganisatsiooni ettevalmistamine Suure Oktoobri 60. aastapäeva vääriliseks vastuvõtmiseks; üritused, mis olid seotud NSV Liidu konstitutsiooni projekti üldrahvaliku aruteluga ning NSV Liidu konstitutsiooni projekti tundmaõppimise ja propageerimisega; kommunistlike noorte ja komsomoliaktiivi poliitiliste süsteemi organiseerimine, selle efektiivsuse tõstmine, et tagada marksist-

ELKNU TRÜ organisatsiooni XXIV konverents

lik-leninliku teooria, kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse dokumentide tundmaõppimine; kokkuvõtete tegemine leninlikust arvustusest «NLKP XXIV kongressi otsused ellu» ning leninliku arvustuse «NLKP XXV kongressi otsused ellu» organiseerimine; sõjalis-patriootilise töö juhtimine; ajalehe «TRÜ», seinalehtede töö suunamine; massiliste poliitiliste ja kultuuriliste ürituste organiseerimine; TRÜ komsomoliorganisatsiooni sidemete tugevdamine ja arendamine tööstustettevõtete, kolhooside, sovhooside, koolide ja pioneerilaagritega.

Küsimused sellest, kuidas tõsta TRÜ komsomoliorganisatsiooni ideelis-poliitilise kasvatustöö efektiivsust ja kvaliteeti, olid ja jäävad peamiseks ja määravaks ELKNU TRÜ komitees, aga samuti teaduskondade komsomolibüroodes tehtavas ideelis-poliitilises kasvatustöös.

Pidevaks, kõikeharravaks töövormiks on leninlik arvustus ja ühiskondlik-poliitiline praktika.

Üks ideoloogiasektori põhiülesandeid on komsomoliaktiivi väljaõpetamine, milles võib eristada kolme tasapinda: üleülikoolilised, sektorite ja teaduskondadeõppused.

Üleülikoolilise aktiivõppu organiseerib komitee eesotsas ideoloogia- ja organisatsioonilise töö sektoriga. Õppustest võtavad osa komsomoliaktivistid alates komitee sekretäridest kuni kursuste komsomolibüroode sekretärideni. 1976/77. õ.-a. koostati õppuste plaan 32 tunni ulatuses. Tutvuti komsomolielu põhiprobleemidega, ühiskondlike organisatsioonide juhtimise teooriaga. Suurt tähtsust osutati kohtumistele partei, valitsuse ja komsomoli juhtivate töötajatega (V. Väljas, I. Nuut, A. Koop, I. Toome, J. Lott).

Ülikooli ideoloogiasektoril lasub ülesanne kureerida rahvusvaheliste suhete ringi ja interklubi. Mõlema klubi tööst võetakse osa.

Suure töö on ära teinud RSR.

17. septembril 1976. a. toimus TRÜ peahoone ees solidaarsusmiting fašismi ja rassismi vastu võitlevate rahvastega ja Musta Aafrikaga. 11. novembril organiseeris RSR ülikooli klubis poliitilise programmi, kus paljastati kodanlike ideoloogide propagandavõtteid. 23. detsembril korraldas RSR üleülikoolilise poliitilise mäluturniiri, millest võttis osa 8 võistkonda.

Ringi liikmed tegelevad peale teadusliku uurimistööga ka loengulise tööga. Peamiseks töövormiks on suure ja väikese ringi tegevus.

17. septembril toimus suur ring, mille viis läbi T. Alatalu. 22. aprillil peeti miting rahvaste sõpruse päevade raames.

20.—22. mail toimus RSR-i III teoreetiline konverents.

Tartu linnas on RSR juba aastaid aktiivselt osa võtnud loengulisest propagandast linna asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide töölise ja teenistujate hulgas. See töö toimub ühingu «Teadus» vahendusel.

Suurt tööd üliõpilaste — kommunistlike noorte Internatsionaalsel kasvatamisel teeb TRÜ interklubi, mille ülesannete hulka kuulub ülikoolis viibivate külalisdelegatsioonide vastuvõtmine; glidide ettevalmistamine «Inturistile» ja «Sputnikule», sidemed TRÜ-s õppivate erinevatest rahvustest üliõpilastega; õhtute korraldamine erinevate maade ja rahvaste kultuuri tundmaõppimiseks; ideoloogilise ja internatsionaalse kasvatustöö teoreetilised probleemid; sidemed NSV Liidu ja välismaa ülikoolidega.

Aruandeperioodil viibisid TRÜ-s külalisdelegatsioonid Krakovist,

Debrecenist, Veszpremist, Jyväskyläst, Jerevanist, Odessast, Minskist, Moskvast, Užgorodist, Samarkandist jm.

Sidemeid NSV Liidu ja välismaa kõrgkoolidega peetakse peamiselt interklubi kaudu, samuti ka delegatsioonide vahetamisega komsomolikomiteede tasemel. Pidevad sõprusidemed on meil 39 kõrgkooliga NSV Liidus, sotsialismimaadest Debreceni Ülikooli, Veszpremi Keemia-Tehnoloogia Instituudi ning Krakovi Ülikooliga.

Meie rahvaste sõpruse päevadest on osa võtnud ka Jyväskylä Ülikooli esindajad Soomest.

Alates septembrikuust töötab interklubi juures olümpiaglidide kool, millest võtab osa ligi 100 üliõpilast.

Sõjalis-patriootlik kasvatustöö toimus tihedates sidemetes TRÜ eriõpetuse kateedri ja ALMAVU TRÜ

komiteega. Üks töö raskuspunkte asub matkaklubil «Patrioot», mis tegutseb ELKNU TRÜ komitee juures. Klubi tegevus võimaldab üliõpilastel osa võtta üleüldisest matkaliikumisest. Talvisel vaheajal organiseerib klubi talituriadi. 1976. a. saadeti välja 11 gruppi 98 inimesega. Matkapiirkonnaks oli Alatau. 1977. a. talituriadist võttis osa 107 inimest 13 grupi koosseisus. Uuteks piirkondadeks olid Ida-Saajanid ja Kuznetski Alatau. Esmakordselt toimus V kategooria suusamatk.

Komitee juures tegutseb sõjalis-patriootilise kasvatustöö sektor, mis töötab tihedas koostöös eriõpetuse kateedriga. On korraldatud kohtumisi kodusõja ja Suure Isamaasõja veteranidega, sõjakangelastega, korraldatud tsiviilkaitsealaseid võistlusi, massilisi laskevõistlusi VTK normide täitmiseks.

Mõnevõrra uueks tööloiguks on TRÜ komsomoli ajaloo uurimine. Seni oli seda tehtud teaduskondade tasemel. TRÜ NLKP ajaloo kateedris ja NSVL ajaloo kateedris on valminud mitmed kursuse- ja diplomitööd. Sügissemestriks tõusis see töö kvalitatiivselt uuele tasemele: jõuti TRÜ komsomoli ajaloo üldistatud uurimisele. 4. oktoobril 1977. a. toimus Suure Oktoobri 60. aastapäevale pühendatud I TRÜ komsomoli ajaloo konverents.

1976. a. sügisel ilmus «Üliõpilasteatmik» esimene väljaanne. Praegu on toimetamisel järgmine.

Osavõtul kommunistlikest laupäevakutest on tähtis koht üliõpilastes kommunistliku töössesuhtumise kujundamisel ja nende teadlikkuse tõstmisel.

16. aprillil 1977 toimunud V. I. Lenini 107. sünniaastapäevale ja Suure Oktoobri 60. aastapäevale pühendatud kommunistliku laupäevaku ajal koristasid üliõpilased Toomemägi ja tegid suurpuhastuse TRÜ ühiselamutes ning auditooriumides. Palju üliõpilasi töötas Tartu linna heakorrasustöödel.

EÜE-s tehti suvel 3 kommunistliku laupäevakut.

Septembrikuus vabariigi majandites koristasid töövilinud üliõpilaste laupäevaku töötasu kanti noorsoo- ja üliõpilaste festivali fondi.

ORGANISATSIOONISISENE TÖÖ

Moodunud aruandeperioodile langev komsomolidokumentide vahetamine. Komsomolidokumentid vahetati õigeaks ajaks — selle aasta 4. jaanuariks. Nende vahetamise perioodil suurenes meie pere 95 liikme võrra.

Analfüüsi kommunistlike noorte poolt piletitte vahetamise käigus tehtud ettepanekuid. Selle tulemusest seati sisse komsomolikoosolekute protokollide blanketid eesti ja vene keeles, komitee otsuste blanketid, komitee liikmete ja teaduskondade komsomolibüroo sekretäride kindlad vastuvõtuajad komsomolikomitees, komitee sekretärid kureerivad komsomolitööd konkreetse teaduskonnas.

TRÜ komsomolikomitees on tehtud 60-lahtriline nn. infopostkast, kus igale aktivistile on eraldatud oma lahter. On sisse seadud ühtne kaustade nomenklatuur (74 kausta), korraldatud komsomolidokumentid, mis kuuluvad üleandmisele parteiarhiivi. On sisse viidud perfokaartide süsteem komsomoliaktiivi kohta, sest kokku on meie komsomoliorganisatsioonis ligi 1000 aktivisti. Teaduskondade üliõpilasiirustest antakse ülevalde samuti perfokaartidel. Nii on komsomolikomiteel ker-

gem välja selgitada parimat teaduskonda.

Paranenud on liikmemaksude tasumine.

On koostatud komsomolikongressil tehtud kriitiliste märkuste lahendamise plaan. Vastavad plaanid tehakse ka teaduskondades.

KULTUURMASSILINE TÖÖ

Kultuurisektori töös oli kaks peamist suunda: üleülikooliliste ürituste korraldamine ja nende organiseerimisele kaasaaitamine ning teaduskondade kultuuriürituste kontroll ja suunamine.

Hästi õnnestusid isetegevuskonkurss, RUL-i.30. aastapäevale pühendatud laulukonkurss ning Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud mäluturniir.

Üleülikooliliste ürituste juures oli mõeldud eelkõige üliõpilaste meeleolukale vaba aja veetmisele (kontsertballid «Vanemuises», õhtud TRÜ uues kohvikus, teatrietendused ja muusikaõhtud TRÜ aulas). Traditsiooniliselt olid populaarsed kamermuusika kontserdid «Õemuusika» nime all.

Teaduskondades olid kesksemate tähtpäevadele pühendatud õhtud, kohtumisõhtud teaduskondade vahel ning kohtumised huvitavate inimestega, diskoõhtud.

TRÜ filmiklubi tegevuse eesmärgiks on ideoloogiline ja esteetiline kasvatustöö üliõpilaste hulgas, nõukogude ja kogu maailma progressiivse filmikunsti tutvustamine ja propageerimine. Peetakse silmas vajadust anda ettevalmistus filmikunsti alustest tulevastele õpetajatele.

1976/77. õ.-a. kuulus filmiklubisse 308 üliõpilast ja 92 teenistajat.

Aasta jooksul korraldatud 24 üritusel näidati 15 täispikka mängufilmi, 10 dokumentaalfilmi, peeti 14 filmikunsti tutvustavat loengut (nende hulgas 8 mitmesugustele filmikunsti probleemidele pühendatud temaatilist õhtut). Filmikunstialaseid teadmisi andis prof. J. Lotmani juhendatud erikursus «Filmikunsti keel», mis jätkub käesoleval õppeaastal.

Kogemusi vahetati TPI ja Leningradi kino «Molodjožnoi» filmisõprade klubiga.

Teatriklubi koosseisu kuulus 30 üliõpilast. Tegevuse põhisuundadeks on teatri propageerimine üliõpilaskonnas ja kooliõpilaste hulgas ning klubi liikmete teadmiste ja huvi süvendamine teatrilavalas.

Üheks klubi ülesandeks on üliõpilastest teatrireisantsentide-kriitikute kasvatamine. 1975/76. aastal toimus retsensioonide võistlus, paremad tööd avaldati nii ajalehes «TRÜ» kui ka vabariigi ajakirjanduses.

Kunstikabineti töö eesmärk on praktilises tegevuses kaudu arendada üliõpilaste kunstimõistmist. Koos Tartu Kunstnike Majaga on organiseeritud noorte ühine graafikaring.

Kevaditi on korraldatud oma üliõpilaste aastatöödest näitusi TRÜ vanas kohvikus. Kahel korral eksponeeriti üliõpilaste töid šelluskorras Tartu I Eriinternaatkoolis.

Näitused kohvikus, samuti ka ühiselamutes peaksid muutuma regulaarseiks, tihedamaks peaksid kujunema sidemed kunstikabineti ja

Autasustamisi

Seoses väljapalstvate saavutustega tervishoiualases, õppe- ja teaduslikus töös, ühiskondlikus tegevuses ning ülikooli juubeli puhul autasustas ENSV Tervishoiu Ministeerium arstiteaduskonna päeval aukirjaga professorid Juhan SARVE, Herman VAHTERIT, Elmar VASARAT, Arvo TIKKU, professori kt. Leo NURMANDIT, Heinart SILLASTUT, dotsente Aino DANILOVITSIT, Johannes TAMMEORGU, vanemlaborant Daisy PALMI, vanempreparaatoreid Margot LIIBUSKIT, Endla KIISI, Arnold KREISI, vanemteadur Ants KALLIKORMI, vanemõpetajaid Aade LIIGANTIT, Kalev ULPI, Enno HANSSONI ja üliõpilasi Eero VASARAT, Toomas ASSERIT, Arvo ROSENTHALI, Sulev HALDRET, Ants LÖHMUST, Jüri BORODINI, Mihhail GUSSI, Anna PINTSUKOVAT, Reet KÕIVU, Mart KULLI, Reeni BLUMBERGSIT, Pille SIKKU.

ERKI vahel.

Ühiskondlike erialade teaduskond tegutseb enam kui kümne aastat ja lõpetajate arv ulatub üle 2500.

Esteetika ja eetika koolis õppis 1976. aastal 308 üliõpilast, 1977. aastal võttis kooli tegevusest osa ligi 100 üliõpilast. Ülikooli rektoradi poolt organiseeritud kõnekooli lõpetas 1976. aasta kevadel 216 üliõpilast. Teaduskond valmistas ette kunstnik-dekoraatoreid, rahvatantsu- ja peotantsuinstruktoreid, näiteringide ning ansamblite juhte. Töötasid kodunduse ja sportlike erialade rühmad. Ühtekokku õppis UET programmi järgi 873 üliõpilast.

Edaspidi on vaja erialasid laiendada ja osavõttu suurendada, samuti ulatuslikumat propagandat.

Plaanis on avada UET raames ühiskondlike komsomolitöötajate

osakond. Selle tööst võtaksid osa teaduskondade komsomolibüroo liikmed (umbes 120 inimest).

Klubil ja komitee kultuurisektoril on tähtis osa üliõpilaste ideelis-poliitilisel ning esteetiliselt kasvatamisel. 1976/1977. õppeaastal tihenes tunduvalt nendevaheline kontakt. Koostöö tulemusena sisustati sobivate ettekannetega meie tähtpäevauitust, korraldati noorsoo- ja protestilaulude konkurss ning teaduskondadevahelisi taidluskonkurssse. 1977. aasta kevadel korraldati teaduskondadevaheline mälumäng «60 aastat Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidust».

Diskoõhtud on võitnud laia populaarsuse. Elavat osavõttu ja huvi leidis diskorite konkurss.

EÜE

Aruandeperiood hõlmab EÜE kolmetiekümnendat ja neljateiekümnendat töösuue.

1976. aastal oli EÜE jaotatud kolme isooni ja 8 piirkonda. TRÜ tudengid töötasid ka Karjalas ja Gagarini linnas, Ungari ja Poola RV-s.

EÜE-76-st võttis osa ligi 2600 malevast, sealhulgas TRÜ-st 576 üliõpilast, neist välisrühmades 42, teistes liiduvabariikides 65.

Malevasuvel viiakse malevaste poolt ellu laiaulatuslik ideelis-poliitilise kasvatustöö programm, mille eesmärgiks on aktiivselt kaasa aidata tulevase spetsialisti kasvatamisele. 1976. a. möödus X viisaastaku tähe all. Pearõhk oli pööratud töö kvaliteedile.

Lisaks koduvabariigile töötasid tänavu suvel 3 TRÜ malevarühma Karjalas, Komis ja Tjumenis. Enam kui 60 üliõpilast oli Ungari ja Poola RV-s.

TRÜ suvemaleva tegevus

1976. aastal töötas TRÜ suvemalevas 354 üliõpilast, 1977. aastal 458, neist 40 mõlemas vahetuses.

Malevlased töötasid peamiselt ülikooli vanade hoonete remontimisel ning uute ehitusel. 1976. aastal olid peamisteks objektideks TRÜ Teadusliku Raamatukogu ja Vanemuise tn. 46 õppehoone, 1977. aastal raamatukogu ja füüsikakorpus, peahoone ning teised õppehooned. Üliõpilased töötasid meie šeffettevõtetes, botanikaaias, vastuvõtukomisionis, raamatupidamises, kaadriosakonnas ning arvutuskeskuses.

1977. a. kuulus TRÜ suvemalev ametlikult EÜE koosseisu.

ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu autasustasid seoses ülikooli juubeliga kauaaegse viljaka töö eest oma aukirjaga Juhan AULI, Harald EP-LERIT, Mati KILPI, Feliks KINKARIT, Ago KÖNNAPIT, Eduard LAUGASTET, Harri LINGI, Li LOITI, Laine PEEPU, Andres PÄRLI, Mihkel RATAST, Jaan REINETIT, Olo SAAGI, Toomas SULLINGUT, Leonid STOLOVITSIT, Johannes TAMMEORGU, Hans TRASSI, Endel TONDERIT ja Arnold VAIKSAART.

PROPAGANDISTID!

Esmaspäeval, 31. oktoobril kell 14 toimus EKP Tartu Linnakomitee loengute saalis (21. Juuni t. 2, I korrus) õppus meetodikaalastes küsimustes seoses NSV Liidu uue konstitutsiooni tundmaõppimisega poliitharidusvõrgus. Osa võtma oodatakse kõiki ülikooli propagandiste.

Õppimine on meie peamine ülesanne

Selleks me ju siin ülikoolis olemegi. Selge on ka, et selle olemise lõpptulemuseks peab olema kõrgesti kvalifitseeritud, poliitiliselt haritud ja ühiskondlikult aktiivne noor spetsialist. Sina poole me püüame ja rõõmustame, kui tulemusi iseloomustavad arvud — esialgu on see peaaegu ainus ja tõenäoliselt mugavaim moodus õppetöö kohta arve pidamiseks — tõusu näitavad. Ja rõõmustamiseks on põhjust: õpiedukus ülikoolis on üha paranenud (1974/75 — 87,1%; 1975/76 — 89,1%; 1976/77 talv — 90,1%, kevad — 89,2%). Aga need on vaid arvud, mille suurenemisest me võime rääkida küll kui positiivsest tendentsist, kuid ei saa salata nende taga olevat sisulist praaki. Kõik õppetöö arvnäitajad võiksid olla kõrgemad, kui oleksid ära kasutatud olemasolevad reservid: õppedistsipliin ei ole kogu ülikoolis veel rahuldav. Oppedistsipliin! Sellest on siin ja seal küllalt palju räägitud, aga reaalse tulemusteta. Tõenäoliselt ei tule siitki midagi niisugust, sooviks on vaid igapäevases tegevuses tekkinud mõtteid arutlemiseks ja uute mõtete tekitamiseks rahva ette tuua, et siis ühisel jõul mingi rahuldava lõpptulemuseni jõuda.

Tuleb tunnistada, et meie üliõpilane on hoolimatu oma igapäevaste ülesannete täitmise suhtes (vt. ka «Kui koostatakse käskkirja...», «TRÜ» nr. 19, 1977). Sellesse suhtutakse mitmeti: kaaslaste seas on paraku läbi lõõnud «täiskasvanud inimesed, ise teavad, mis teevad», ülevalt poolt reageeritakse peamiselt karistustega. Mõneti sisulisem on «häbi-häbi, ise tulevased õpetajad ja tootmisjuhid, aga nii lohaka töös-suhtumisega», sest tööpoolest, kuidas saab teistelt nõuda, kui endal distsipliiniga raskusi on. Ja vaevalt see hoolsuski üleöö tuleb. Ühel päeval on vaja lihtsalt tundmatu kohas vette hüpata ja eelkõige endale oleks siis parem, kui suudaks ka välja ujuda.

Milles on siis asi? Kas ei ole me ikka veel suureks saanud, ootame ikka veel läbivedamist? Arvatavasti on asi lihtsalt selles, et me ei tunne end isiklikult vastutavatena resultaadi eest. Kõik saab alguse mentaliteedist, mis kesk- (aga tõenäoliselt juba alg-) koolist kaasa võetakse: seal — õpetaja peab mulle niikuinii selle «kolme» välja panema, siin — aga tervet kursust niikuinii eksmattida ei saa. Muidugi ei tohi niisugust suhtumist üldistada, kuid klassi ja kursuse tööstiil ei saa selle liikmetest küll kedagi puudutamata jätta. Võiks arvata, et üliõpilaste distsiplineerimatu osa moodustavad mittekommunistlikud noored, tegelikult on suhe aga enam-vähem võrdne ja kommunistlike noorte õpiedukuski pole oluliselt kõrgem.

Asjatu ja rumal oleks oodata mingit kvalitatiivset muutust paremuse poole ainult üheks surveabinõuks kasutades. Seepärast tundub eriti absurdseks üheks üheks komisjonide ja nõukogude loomine, kelle ülesandeks on järelevalvamine ja karistamine, aga mis tegelikult funktsioneerimises takerduvad oma ülesannete ebaselgusse. Eelkõige tuleks uurida põhjust. Ja kui juba olukorra parandamise kallale asuda, siis peaks tõenäoliselt alustama isikliku vastutuse kujundamisest. Tuleks teada

saada ja tingimata, võib-olla isegi ennekoike arvestada võimalikult paljude üliõpilaste (ka mahajääjate) ettepanekuid õppetöö korralduse kohta. Peaks saavutama, et keegi ei tunneks end mutrikesena tohutus masinavärgis, mille logisemisest midagi ei olene, vaid et igaühel on õigus kaasa rääkida ja igaühel on olemas tulemus. See ju ongi vastutamine.

Selleni jõuda aga polegi nii lihtne. Kõigepealt tuleks vahest tunnistada, et 100-protsendilise osavõtu nõudmisega on lattu liiga kõrgele seatud. Seda nõudmas ja kontrollimas võiks ju ka masin olla, mis põhjusi arvestamata kõik süüdi mõistab. Aga inimesel peaks olema võimalik inimlikest põhjustest aru saada, neid tuleb ikka vahetevahel ette. Muidugi ei saa nii seletada 50-tunnilisi puudumisi, aga tuleks ka teist võimalikku seletust näha: ehk ei olegi viga ainult üliõpilastes. Võib-olla on loengutest puudumise põhjused juba õppetöö korralduses, õppeplaanide ülekoormatuses. Kui kursusel on 40 tundi nädalas ja 7 eksamit sessioonil, siis on seda juba liiga palju ja täiesti loomulik, kui millelegi käega lüüakse. Aga iseseisev töö, erialane enesetäiendamine, ühiskondlik tegevus? Sellele kuluvat aega ei ole ega saagi vist keegi kokku arvata. (Praegu on küll TRÜ kommunistliku kasvatuse laboratooriumil ja kõrgema kooli kompleksse uurimise laboratooriumil käsil üliõpilaste ajabüüžeti uurimine.) Aga tudeng tahab ka teatris ja kinos käia, uudiskirjandust lugeda, lihtsalt puhata. Täiesti loomulik, et kui milleski loobutakse, siis vähemhuvitavast, ja tuleb tunnistada, et selleks vähemhuvitavaks võib paraku ka loeng olla, mis halval tasemel esitatud või mis juba trükkis ilmunud. Ja kindlasti ei ole esimese-teise kursuse üliõpilasel mitte ainult «vaba voli hinnata loenguid ja teisi õppetöövorme oma äranägemise järgi», vaid nad lausa peavad seda tegema.

Kindlasti on veel palju muidki põhjusi. Alles nende tundmaõppimise järel peaksime minema mitmesuguste mõjutamisvahendite juurde. Nendegi kasutamine peaks sisulisemaks ja paindlikumaks muutuma. Käskkirjadest kindlasti mõjukam on materiaalne surve, s.t. stipendiumi äravõtmine. Stipendium ei ole pärusmaa — kord antud, siis ka surmani. Oleme õppedistsipliini rikkujaid karistanud stipendiumi ilmajätmisega 1—2 kuuks, kõrgendatud stipendiumi äravõtmisega. Kuid sellest viimasest saab alguse jälle üks tõsine probleem: väga hästi sessiooni sooritanu tuleb järelikult ka iseseisvalt töötades suurepäraselt toime, ja selle asemel, et teda iseseisvalt õppimise eest karistada, peaksim hoopis seda stimuleerima. Tasuks siiski kaaluda (kuna vabakuulamise õigust ei ole) arvukamalt eriplaanide andmist väga hästi edasijõudvatele üliõpilastele. Üldse peaks olema meie töös rohkem paindlikkust!

ESTER SANK,
filoloogiateaduskonna õppesektori
juhataja

15 AASTAT MEDITSIIINI KESKLABORATOORIUMI

Ühel ajal ülikooli suure juubeliga tähistab tema kõige suurem teaduslik allasutus — meditsiini teadusliku uurimise kesklaboratoorium — oma tagasihoidlikku 15. aastapäeva. Tähtpäevad sunnivad meid tahes-tahimata meenutama möödunud, võrdlema tänast päeva eilsega.

Laboratoorium loodi arstiteaduskonna juurde vastavalt NSVL Ministrite Nõukogu 1961. a. määrusele, mis nõudis meditsiinis teadusliku uurimistöö edasiarendamist. Labor pidi saama selleks kaasaegseks baasiks, kuhu koondataks hinnalisem aparatuur ja kvalifitseeritud kaader. Esialgu polnud kumbagi. Võrdluseks võib meenutada, et 1962. a. ja ka mõni aasta hiljem juhatati laborit ühiskondliku töö (!) korras, kogu koosseis oli 18 inimest. Praegu töötab laboris niisama palju teaduste kandidaate, on 10 sektorit, vivaarium, ühtekokku 90 töötajat. Nende arvudeni on jõutud järk-järgult. Esimese 4 tegevusaasta jooksul lisandusid morfoloogia (teaduslik juhendaja dots. K. Põldvere) ja biokeemia (tead. juh. dots. L. Tähepõld) sektorile eksperimentaalse patoloogia ja füsioloogia (vanemteadur L. Allikmets). radioloogia (prof. K. Villako), immunoloogia (prof. K. Kõrge) ja mikrobioloogia (dots. A. Lenzner) sektorid. 1971. a. avati peaaegu vaskulaarsete haiguste (juhendaja prof. E. Raudam), 1974. a. kardioloogia (prof. K. Valgma), kollagenooside (prof. L. Päi) ja nefroloogia sektorid (dots. H. Tihane). Esimese 10 tegevusaastaga, nagu uute sektorite nimetustestki näha, olid laboril lisaks abistamisfunktsioonile välja kujunenud ka oma teadusliku uurimistöö teemad.

Alljärgnevalt puudutaksin lühidalt mõlemaid töökoike. Selles, et arstiteaduskond on käesoleval ajal üsna hästi varustatud kõrgesti kvalifitseeritud kaadriga, on oma osa olnud ka meditsiini kesklaboratooriumil (MKL). Kogu labori tegevusaja vältel on teaduskonna õppejõududel ja aspirantidel valminud 20 doktori- ja 36 kandidaadiväitekirja, mille eksperimentaalne või laboratoorne osa on tehtud MKL baasil. Labor on olnud ka otseseks kaadri taimealavaks: umbes pooled labori omaaegsest teaduritest töötaavad mitmete kateedrite õppejõududena. See kõik on soodustanud ühiste teaduslike huvide ja teemade kujunemist MKL-i sektorite ja kateedrite töötajatel. Igal aastal teeb umbes 60 üliõpilast MKL-i baasil katseid oma diplomil- või võistlustööde tarbeks.

Samal ajal on lalenenud ka see teemader'ng, mille uurimise põhiraskus on labori kaastööstel. Nii on vanimast, morfoloogia sektorist kujunenud meie maa juhtivaid keskusi koekultuuride meetodi kasutamisel. On selgitud mitmeid

olulisi seaduspärasusi koebioloogias, nende seost üldpatoloogiaga. Omandatud teadmisi ja kogemusi rakendatakse kasvivate diagnoosimiseks ja organismi immunoloogilise reaktiivsuse hindamiseks. Sellest sektorist on välja kasvanud elektronmikroskoopia kabinet (juhendaja dots. J. Käner) ja geneetika grupp (juhataja v. t. t. A. Mikelsaar). Geneetikud uurivad kromosomaalsete aberratsioonide seost väime ja kehaliste anomaaliatega, samuti kromosoomide polümorfismi Eesti NSV populatsioonis. Kord nädalas toimuvad konsultatiiv-vastuvõttud Tartu Linna Kliinilises Haiglas.

Biokeemia sektori (v. t. t. A. Kallikorm) olulisemad saavutused seostuvad hormonaalse regulatsiooni uurimisega haiges ja terves organismis. Eriti üksikasjalikult on selgitatud kilpnäärme hormoonide toimet ja transpordimehhanisme. Verevalkude türosiinisidumise võime määramise meetodi eest on saadud autoritustuskil. Kõik need uurimused on otseses seoses praktilise ravitöö ja diagnostikaga baashaiglas — Vabariiklikus Struumaatõrje Dispanseris. Koostöös TRÜ eksperimentaaltöökojaga valmistatud densitomeeter on pälvitud mitu medalit Üleilidulisel Rahvamaajanduse Saavutuste Näitusel.

Kõrget tunnustust on pälvitud ka teiste sektorite töö. Kollektiivi, kellele peaaegu vaskulaarsete haiguste patogeneesi uurimise ja raviprintsipide väljatöötamise eest määrati 1973. a. Nõukogude Eesti preemia, kuulusid MKL teadurid M. Mägi ja R. Zupping. Niisamasuguse au-tasu said kaasautoritena 1975. a. MKL-i eksperimentaalse patoloogia sektoris tehtud uurimuste eest psühhofarmakoloogia alal prof. L. Allikmets, L. Karu, L. Mehilane ja V. Vahing. Radioloogia sektori töötajad osalevad koostöös, mis NSVL Tervishoiu Ministeriumi vastava lepingu alusel kuuendat aastat toimub Helsingi ja Tartu ülikoolide gastroenteroloogide vahel. Selgitatakse seedetrakti haiguste esinemis-sagedust ja tekkemehhanisme. Analooone koostööleping on samade üli-koolide neuroloogide vahel, kes uurivad ühiselt riskifaktoreid aju vaskulaarsete haiguste suhtes. Mikrobioloogia sektori kaastöödised on võit-nud laialdase tunnustuse inimese soole mikrofloora uurimisega. Nad võtsid osa «Sojuz 13» kosmonautide, samuti orbitaaljaama «Saljut 4» meeskondade laktobatsillaarse floora uurimisest.

Niisuguse ulatusega teadustöö tugineb laialdastele loomungulistele sidemetele ja kontaktidele ka väljaspool meie vabariiki. Meie teadureid võib näha tööl keskinstiituitide juures ja ka välismaal.

Mis saab edasi? Ülikooli juhtkond ja Kõrg- ja Keskerihariduse Ministerium peavad otstarbekaks moodustada MKL-i ja arstiteaduskonna probleemilaborite baasil Tartu ülikooli juurde üldise ja molekulaar-patoloogia instituut.

AGU TAMM

Monumentaalpropaganda

asutustes. Kõigepealt eemaldati Skobelevi ausammas Moskvas, vabanenud kohale otsustati püstitada konstitutsiooniammas. Järgmiseks eemaldati A'eks-ander III kuuju Moskva jõe kaldalt. Sama toimus ka teistes linnades. Kaks esimest eemaldamisoperatsiooni jäädvustati filmilindile. Eemaldatud kujud saadeti muuseumide fondidesse. Kõike seda tehiti ennenägematu enuslasimiga, mis mõn kord kahjuks mõistlikkuse pii-re üleloma kippus. Kälnestavalt ja aru-kalt kõlas V. I. Lenini küsimus: «Lõ-hu'e küll kenasti, aga olete te ka uute n'äestussammaste püstitamiseks midagi ette võtnud?» 1918. a. lõpul leppisid monumntaalpropaganda eest vastutajad kokku Moskva kujurite liiduga 67 r'ä-lestussamba loomises. Kuulutati välja võistlus. Ajakiri «Vestnik 21'ni» teatas: «... kõigi kunstin ke mobiliseerimise üleskutsel vastas peaaegu viimane kui üks Moskva linna kujur, kuigi ajapuu-duse, mada'la töötasu, maerjali nap-puse ja tehn'is'e raskuste tõttu... võ'nuksid pa'judki kartlikult kõrvale jää'la.» Monumentaalehilitse eest vas-tutajaks määrati arhitekt N. Vinogradov.

Esimene «monumentaalpropaganda» mälestussammas avati 22. septembril. Petrogradis Talvepalee lähedal leidis endale koha kujur Sergei Loometööna vene revolutsiooni-lise esimõtleja Radistševi rinnaku-

VIKTOR BLUM
(Järgneb)

Ühise avaürituse

pidas kuu algul ligi 300-liikmelli-ne õppejõudude ja teenistujate kom-somolorganisaatsioon. Selleks esi-meseks kokkusaamise vormiks sobis päris hästi diskoõhtu uues kohvi-kus. Diskorid olid tulevane jurist Valev Lillipuu ja Tartus esimene teadaolev naisdiskor, EPA tudeng Epp Jaagus. (Vahemärkusena olgu öeldud, et diskoreid leidus nii Olav Osolini aegu kui ka pärast teda. Midagi aga logiseb selles ülikooli ühendamata diskorite ühenduses. Arvamust kinnitab fakt, et tollekskl õhtuks nõudis diskori töövahendite hankimine kolleegide käest oma-jagu närvi- ja jõupingutust. Ilmselt vajaks teema omaette käsitlest.)

Üritust aitasid sisustada veel kul-tuurihoone rütmiansambel «Hop-hop» ja atleetvõimlejad Meelis Tõnisson, Toomas Saag ja Indrek Ot-sus.

Hiljaksjäänud sõnumi viib uudise tasemeni ehk see, et nüüdsest pea-le on nimetatud komsomolorgani-saatsiooni töö korraldatud uut moo-di. Aili Pikat, kes tükk aega seda tööloku juhtinud: «Iga maja rah-vas moodustab nüüd ise grupi. (Va-rem kuuluti oma teaduskonna juurde, suuremad allasutused on ka omaette gruppe moodustanud.) On kergem kokku saada, midagi teha, pealegi tuntakse-teatakse üksteist. Teisipäeviti peab vastvalitud büroo oma koosolekuid. Kontakt on meil olemas. Tahaks loota, et komsomoli-töö hoo sisse saab.»

KAIA PAJU

Esimeselt reidilt

6. oktoobri õhtul võtsid ameti-ühingukomitee aseesimees Toivo Leemets ja allakirjutanu ette se-mestri esimese ühiselamureidi. Heit-sime pilgu filoloogide ja ajaloolas-te elamisele. Ma ei hakka ühisela-muid omavahel võrdlema, vaid toon välja mõned iseloomulikud puudu-jäägid ja silmahakanud väärt tege-mised. Seda mitmetel objektiivsetel põhjustel. Tulid ju teised kursused äsja maalt, filoloogidel hakkas ühis-kodu elu juhtima uus esimees. Käi-mas oli ka juubelipidustuste etteval-mistamine. Seda kõike arvesse võt-tes jätkame seekord ka kehvemat tubade numbrid nimetamata.

Tahaksin kõnelda aga hoopis ühiselamu valvest. Kas alati ikka teatakse, miks seda tegema peab, mida teha tuleb? Küllap mitte. Kuidas muidu võisid tekkida küla-liste registreerimise raamatusse järgmised sissekanded: Pälsoni 14—213, 22. sept. must koer Joosep, tõutunnistus, ei ole veel lahkunud; Pälsoni 23—202, 3. okt. juhuslik, oass; tuba 423 Puškin, loteriipilet. Tudenginaljani need «vaimukused» igatahes ei küüni. Muide, ajaloo-lastel polnud 4., 5. ega 6. oktoobril sisse kantud ühtegi külalist. Puu-dus ka uus elanike nimekiri. Või-dakse küsida, et milleks sellest enam kõnelda, kui filoloogid pidasid oma üldkoosoleku maha, tunnista-sid eelmise valveraaamatu «anekdoo-tide kogumikuks» ning uus nõuete-le vastav külaliste raamat on sisse seatud.

Paar kiidusõna ajaloolaste ühis-kodu kunstnikole (Silja Soronova ja Silvi Varend), kes oma ülesannet tõsiselt võtnud. Ustel on ühtmoodi nägusad nimesildid. On, millest eeskuju võtta. VARJE SOOTAK

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viirik 427. Jätko-ugriisica 4. Uurali keelte ajaloo ja eh tuse küsimused. Tartu 1977, 164 lk., 800 eks., 1 rbl. 50 kop. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viirik 431. Matemaatika- ja tehnika-alaseid töid XX. Algebra ja geomeetria. Tartu 1977, 162 lk., 400 eks., 1 rbl. 40 kop. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viirik 432. Geograafia-alaseid töid XVI. Tartu 1977, 174 lk., 400 eks., 1 rbl. 60 kop. Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viirik 433. Töid poliitilise ökonomia alal VI. Tartu 1977, 114 lk., 350 eks., 1 rbl. E. Kaitas. Revisjon ja kontroll kaubanduses I. Tartu 1977, 54 lk., 200 eks., 10 kop. J. Konks, O. Klaassen. Aasia ja Aafrika maade ajalugu. Uusim aeg II. Teine trükk. Tartu 1977, 154 lk., 500 eks., 30 kop. Praktikum ja akadeemiline haiguslugu teaduskonnasiselalguste kltnkus. Meetodiline juhend. Tartu 1977, 24 lk., 1000 eks., 5 kop. J. Reimand, K. Velsker. Elementaar-matemaatika I. Algpriktikum. Kolmas trükk. Tartu 1977, 126 lk., 500 eks., 25 kop. J. Tamm. Valitud peatükke kristallo-keemiast. Tartu 1977, 88 lk., 350 eks., 20 kop. A. Tähnas. Maadluse õpetamine ja treening. Teine trükk. Tartu 1977, 48 lk., 500 eks., 10 kop. Социально-профессиональная ориентация молодежи и коммунистическое воспитание в вузе. Материалы симпозиума. Тарту 1977, 276 с., 300 экз., 95 коп.

60/TAGASIWAADE

Rahvakomissaride nõukogu 1918. a. 14. aprilliga dateeritud dekreedile «Monumentaalpropaganda» langes osaks huviküllane vastuvõtt: huvitas ju kõiki, millist rolli pakub kunstile verinoor riik. V. I. Lenin pidas monumntaalpropagandat kultuurharidustöö lahutamatuks osaks ja esitas hariduskomissar Lunatšarskile vastavasisulise kava: (1) kõik vabad majasinaid, müürid, plangud, putkad, tulbad jms., kus rippusid või võinuksid rippuda afišid ja kuulutused, kaunistada hiiglasuurte revolutsiooni-liste üleskutsetega; (2) püstitada aasambaid kuulsatele revolutsionääridele ja maailmakultuuri välja-paistvamatele loojatele. Sellel punktil oli ka kõrvaldamine: välja selgitada uusi andekaid kujureid. Ja erinevalt esimesest punktist, nõudis see teatavaid eeltöid: sobivate tüh-

jade kohtade leidmist. Tehtigi algust kunstiliselt väheühtlevate mälestussammaste lammutamisega. Avaldati dekreet «Tsaaride ning nende teenrite auks püstitatud mälestusmärkide eemaldamisest ja vene sotsialistliku revolutsiooni mälestusmärkide kavandite väljatöötamisest». Ajakiri «Iskusstvo» kirjutas keisrite ja nende kannupoiste esteetilisest vaatevinklist väärtuse-lute ausammaste kohta: «Neid puuslikupeletisi on meie silmadel juba veebruarist saati valus ja paha vaadata olnud, aga nüüd, pärast oktoobrit, on nende olemasolu suisa mõnitav.»

Asjatundjalist moodustati erillised komisjonid, kes pidid ühe või teise konkreetse mälestussamba lammutamisprobleemi arutades mitte ainult poliitilis, vaid ka esteetiliselt motive arvesse võtma. Iga kuu või samba eemaldamisele eelnes lisaks veel rahvalik arutelu ühiskondlikes organisatsioonides ja riiklikes

Juba kujunenud vaatekohtade kummutatjana pakub Olo Vilimaa «... Piaf», mis suurele majale lavastatud, üllatuslikku, eeldanuks ju kahe inimese etendust (Edith Piaf — Velda Otsus, Simone Berteaut — Maimu Krinal) näha tubateatris või väikesel laval. Silme ees J. Toomin-ga lavastustes suure maja lavale manatud vapustavad audiovisuaal-sed kollaažid, võiks Vilimaa «vaest» teatrit süüdistada lavavõimaluste ebaõkonoomses kasutamiseski... Ometi tundub, et olemuslikult ei kuulu «... Piaf» ka selle teatriil-mingu alla (määratledes: vabastada lava NAITLEJA jaoks (1)), mis ees-ti laval vahest kõige adekvaatsema väljenduse leidis Viidingu-Rätsepa «Niagaaras». Pigem visandaksin «... Piafi» formaalloogilist žanri-määratlust kasutades nähtavusta-tud kuuldemänguna. De facto järeld-sellist mõtteahelast, et Vilimaa pole oma lavastuses juhindunud spetsiifiliselt «teatrikeelest» ja sa-tub kahtluse alla «... Piafi» kui la-vastuse otstarbekus.

Ent kust teame me ette, milline

on teatrikeel, ja kui teame, milleks meile-veel etendus? Lavastaja- ja näitlejaisiksuste paljususe taga-hendile paljususe. Teatrikeel sünnib taas iga uue etendusega ja nii saa-me iseenda peal tunda tema mõju. Teatriime selles seisnebki.

Et «... Piafki» enesega tõsiselt arvestama sundiv lavastus on, sel-gub etenduse sisulisest analüüsist. Edith Piaf on meie argiteadvust ikka võlnud kui legend tänava-tüdrukust, kes vallutas maailma, kangelanna. Sellised legendid on «vaba maailma» klassideoloogiale mõjusaks relvaks vaimuvaese väi-kehodanluse vaoshoidmisel («Ka si-nust võib saada Edith!»). Olo Vili-maa lavastuses on kujutatud TÕÜ-PILIST. See on SOTSIAALNE ül-distus, oma aja peegeldus läbi piir-situatsioonides (ühelt poolt mar-tiüriumile sarnanev elu ja teiselt poolt: «Ma ei kahetse midagi!») vib-reeriva kunstnikusaatuse, ühtaegu kütkestavalt poeetiline ja kataklüs-miline. Samal ajal on lavastaja näinud Piafis väikest habrast naist, kes ometi suutis ja tundis veidi rohkem kui teised, naist, keda elu

oli lõõnud näkku, ja kes ometi ei lakanud teda armastamast, usku-mast temasse. See on näidend nai-sest, kes laulis oma elupikkust lau-lu, kunstnikust, kelles eneses oli ta kunsti läte (J. Cocteau: «Ta oli tä-navapoeet!»).

«EDITH PIAF»

Piaf ei tähenda Vilimaale üksnes piiritlet armastust, vaid tema läbi deklareerib lavastaja oma ideaale, oma inimese- ja kunstnikukontsept-siooni. Vilimaale kõneleb Piaf ise, tema elu, tema lavakuju Velda Ot-suse läbi. E. Piaf on lavastajale nii tähtis, et segavaks osutub butafoo-ria, sünteesiv teatrikujund, mida kõike instseneering ju võimalda-nuks. Vilimaale on vaja ainult palju ruumi, vabadust Piafi hingele — haprale ja samas pillikeelena pin-guldunule. Edith Piaf kui sümbol ja kui aade.

Lavastaja mõtet järgib Tiiu Te-

pandi kujundus. Kunstnik näib ole-vat seda usku, et vaimsus pole mitte asjades ega ruumis, vaid in-mestes, kes selle sees. Seepärast ei muutu Tepandi deklaratiivseks, vaid annab edasi olemuslikku. Kui puu-dub sisu, ei päästa suledki, olgu need kui tahes kirevad. Lavastaja- ja kunstnikumõtte kaaslusest sün-dinud hingestatud metafoorina olgu mainitud stseen, kus värvusmuusi-kas on tabatud tabamatut — hin-gevärinate välrust, millesse laulja sulab ja mis tema «arc de triomphe» alusel poodiumil seisva lavakuju kaudu saali kandub.

Velda Otsuse loodud Piafi ei tu-leks vist vaadelda kui lavakuju loomist sõna argises kontekstis. Pi-gem on see inimhinge seisundite ekspositsioon, mille ekraniiks aeg ja kommenteerijaks Simone. Selles on mingi analoogia balletiga, Olo Vilimaa senise mateeriaga. Tunnen end näitlejatööde konkreetseis hin-nanguis jänni jäävat (liiga napp otsustusmaal!) ja ütlen ainult, et Velda Otsuse kehastatud Piaf mul-le väga meeldib. See on neid harvu juhtlusi, kus näitleja oma lavaku-juga ka hingelt ühte elab.

O. Vilimaa režiiprintsiipe antud lavastuses määratlaksin: vabastada lava INIMHINGE jaoks. Eespool formuleerituga (1) võrreldes võib täheldada kvalitatiivset erinevust. Esimeses sisaldub märksa enam teatralisust. Eesti laval seni näh-tust on sellesarnastelt positsiooni-delt lavastatud vahest ainult Pots-dami teatri «Bušman ja Lena».

O. Vilimaa pole käinud teiste al-likailt joomas. Tema esimene sõna-lavastus on armastuse asjana sün-dinud, ja see on andnud talle julgu-se teha just nii, nagu tema mõtleb ja tunneb. Lavastuse jälgimiseks on vaja palju südameharidust. Kui mõistame «... Piafi» nii, siis tun-nistame, et Vilimaa lavastus on selle vastu, mis talle melegi elus ei meeldi. Et me ei ela täie hinge-ga, et valu, mis kusagil südame juures ikka kriipima peab, enam tunda pole. Vilimaa deklareerib, et ainult armastuse läbi võib laulda, et ainult sisemiselt läbi tunnetades sünnib tõeline kunst. Oma ideali laval teostada tähendab asuda selle eest võitlema.

TONU KARRO

(Algus «TRÜ-s» nr. 27)

3. *Hard-rock*. Nagu juba nime-tus ise ütleb, on tegemist nn. raske rock'iga, mida iseloomustavad ees-kätt vali esituslaad, ja tugev rõhu-asetus rütmile («Led Zeppelin», «Ten Years After», «Deep Purple»).

4. *Kammerrock*. Ametlikku tun-nustust kammerrock veel saavuta-nud ei ole, kuid teda tuleks siiski esile tõsta. See stiil balansseerib ku-sagil poprock'i ja progressiivse rock'i vahepeal. Ülimalt hästi sobib seda iseloomustama «Queen» su-persingel «Bohemian Rhapsody»: väljapeetud esituslaad, pillide meis-terlik käsitsemine, rasked helikäi-gud ja samal ajal meelde jääv viis.

5. *Countryrock*. Siin kohtame kahe erineva stiili sünteesi. Nii võib kombineerida muidugi hulgaliselt uusi alaliike, kuid *countryrock* on neist kõigist kõige selgemini välja kujunenud. Nimetagem siinkohal ansamblit «Eagles», kes on momen-dil tuntuim *countryrock*-grupp maailmas.

6. *Džässrock*. Veel üks süntees, kuid nüüd juba väljaspool popmuu-sika piire oleva žanriga (nagu ees-pool väidetud). Seda stiili ei ole

raske ära tunda, sest rock'ile omase rütmi kõrval tunnetame selgelt džässiliku improvisatsiooni. Kuul-samaks džässrock'i viljelejaks võib pidada gruppi «Blood, Sweat & Tears».

Stiilidest

7. *Punkrock*. Viimasel ajal on eriti Inglismaal hakanud kiiresti le-vima punk-stiilis laulud. Midagi põhimõtteliselt uut see toonud ei ole; ta sarnaneb paljuski *hard-rock*'iga, ehkki rütm on enamasti ülilmonotoonne, sellega taotletakse kuulajate viimist ekstaasi ja nende sugereerimist («Sex Pistoles»).

(Järgneb.)

MART ALTSOO

CZESLAV NIEMEN

Johann Sebastian Bach

«Nicht Bach! — Meer sollte er heissen...» Väevalt leidub muusika-sõpra, kes poleks kuulnud seda Beethoveni ütlust Bachi kohta. Ja töö-pooltest, Meri oleks igati sobivam nimi muusikahiiglasele, kelle muusika on juba rohkem kui kaks sajandit olnud vaimustuse allikaks.

Bachi peeti tema eluajal Saksamaal eelkõige ületamatuks organistik-s. Kogu elu kestnud väsimatu uurimistahetega omandas Bach oma eel-käijate kunsti põhjalikumalt kui ükski teine tema kaasaegne. Seda mi-nevikupärandit geniaalselt sünteesides ja ümber töötades viis ta oreli-muusika täiuslikkusele, «mida pole olnud enne teda ja mida pärast teda vaevalt saab olemas», nagu ütles esimene Bachi biograaf J. N. For-keel 1802. aastal. Väliselt kasutas Bach kõiki seni praktiseeritud oreli-muusika võtteid ja vorme, andes neile aga senilematu sisulise süga-vuse. Bachi muusikaline mõtlemine oli «orelipärane» (nagu see Beet-hovenil oli «orkestripärase» ja Chopinil «klaveripärane»). Ning selle-pärast ongi loomulik, et Bachi orelistiili mõju tuleb esile tema kla-veri-, kammer-, orkestri- ja vokaalsümfoonilistes teostes. Paljud Bachi klaveriteosed näivad olevat vahetult tekkinud suure helilooja oreliim-provisatsioonidest. Bachi klaverimuusika uus loominguline sisu ja uued stiililemendid nõudsid interpreteerimisel uusi väljendusvahendeid.

Orelipärane kõlavus iseloomustab Bachi ansambli- ja vokaalsümfoo-nilisi teoseid. Allutades kõik vahendid kunstilise idee ja muusikalise idee ja muusikalise mõtte dramaturgiliseks väljendamiseks, saavutab Bach kogu teose hämmastava ühtsuse ja monoliitsuse. Seejuures on talle aluseks orkester kui organism, milles instrumendid ja hääled on lahutamatuult ühte sulanud. See Bachi loomingulise meetodi iseloomu-lik ja tähtis joon avaldub selgelt tema suurtes vokaalsümfoonilistes teostes. Bach oli alati suuremal või vähemal määral ise libretistik oma vokaalsümfoonilistele teostele. Lähtudes tekstist, allutas ta sõna muu-sikale, avades, laiendades ning rikastades muusikaga selle mõttelist tähendust.

Bach ei armastanud ega osanud kõnelda muusikast keerukate formu-leeringute õpetatud keeles. Muusika ise ja ainult muusika oli selleks südamelähedaseks keeleks, mis võis väljendada tema mõtteid ja tun-deid, tema filosoofilist maailmakäsitust ja maailmatunnetust. Bach oli sügavalt ideeline kunstnik, otsiva vaimuga meister, tõeline mõtle-v muusik ja julge novaator. Oma stiili alused ja olemuse leidis ta rahva-muusika ammendamatus ja peaaegu veel täiesti puutumata varasalves, rahvakunsti meetoodiliselt selgetes ja väljendusrikkalt lihtsates ning jõu-listes kujundites. Selleks et täielikult välja töötada ning arendada oma stiili, pidi Bach kriitiliselt läbi töötama, loominguliselt lahti mõtestama ja üldistama muusikakunsti eelnenud arengute. Toetudes mineviku kogemustele, kokku võttes ning üldistades muusikakunsti suure ja kee-ruka ajaloolise perioodi väärtusi, osutus Bach selle edasise arengu ette-kuulutajaks. Selles seisab Bachi hiiglasliku loomingulise elutöö tähtsus.

TAIME PÄRN

Kontsertvestlus J. S. Bachist on aulas 1. novembril kl. 19.30.

Spartakiaad startis

Järjekordne TRÜ spartakiaad on alanud. 29. septembril käis orien-teerumisradadel 201 nais- ja 104 meesüliõpilast. Individuaalselt olid kolm esimest naistest A. Kiudorv (filol. III), V. Lan (spordimed. III), A. Gross (matem. IV) ja meestest T. Pöld (matem. IV), J. Jaagus (biol.-geogr. III) R. Pa-doms (spordimed. VI).

Arvukamalt olid esindatud bioloogia-geograafiateaduskond 51, matemaatikud 45, arstid 45, juristid 32, filoloogid ja majandusüliõpilased 27 võistlejaga. Kõige õnnestunumalt esinesid bioloogid-geograafid kes kogusid 349 punkti. Järg-nesid matemaatikud 126, KKT IV kursus 109, spordimeditsiini osak. 91 (nelja võistlejaga), arstid. 64, filoloogiat 53, füüsika-keemiat. 47, õigust. 37, majan-dust. 27, KKT III ja KKT I 2, töötajad ja ajaloot. 1 punkti.

8.-9. oktoobril toimus jõuproov VTK suvises mitmevõistluses. Laskerajale asus 21 mees- ja 9. naisüliõpilast, kel-lest vile alaga tulid toime 16 meest ja 5 naist. Esimesed ametlikud TRÜ meist-rid sellel spordialal on Maret Pars (KKT I) 86 ja Peeter Romanenkov (KKT IV k.) 89 punktiga. Heitluse tasavägi-sust tõendavad järgmiste kohtade punk-tid: naistest E. Viik (KKT I), V. Lehiste (KKT I) — 75, meestest J. Ligi (biol.-geogr.) — 76, A. Saan (KKT II) — 75, J. Päiv (KKT II) — 73, P. Kikas (KKT I) — 66, A. Kauge (Matem.) — 66, I. Kesselmann (KKT IV) — 65 punkti. Märkigem, et Eesti meistrivõistlustel saavutas M. Pars 3. ja V. Lehiste 6. koha.

Head organiseerimisvõimet de-monstreerisid järjekordselt bioloogia-geograafiateaduskonna spordi-funktsionäärid, kes suutsid võistle-ma tuua 14 üliõpilast. Võistkonna-võidu said nad 142 punktiga KKT I kursuse 132 punkti vastu. Järg-

Väravpall

Eesti NSV karikavõistluste tsoo-nimängudel osales kolm ülikooli väravpallivõistkonda.

TRÜ naiskond mängis Aseris ja saavutas üllekaalukad võidud. Vil-jandi alistati 27:16 ja Aseri 36:9. Resultatiivsemateks olid Ilme Hunt 15 väravaga, Maie Värk 11 (neist 7 m karistusviskeid 4), Mare Värk 11 (1) (Kõik KKT IV k.).

TRÜ I meeskond esines täiseduga Pärnus, alistades Tihemetsa ST

Lugupeetud EÜE-77 liikmed! 31. oktoobril kell 18 toimub keemia ringauditooriumis

TRÜ II EÜE KONVERENTS.

Tulge kõik, kellel südamel male-vaprobleemid!

EÜE-78 Tartu tsooni staap, ELKNO TRÜ komitee EÜE sektor

Lähenebmas on EÜE-77 kokkuvõ-tete tegemine. 12. novembril toimu-vad Tallinnas J. Tombi nimelises kultuuripalees järgmised üritused: kl. 15.30 konverents «EÜE-77 töö-tlemustest ja EÜE arengusuunda-dest»; kl. 17.30 aktus (EÜE-77 sot-sialistliku võistluse võitjate auta-sustamine); kl. 19 EÜE-77 lõpupall (pileteid saab osta enne konverentsi algust).

Bussid väljuvad TRÜ peahoone eest 12. novembril kell 12.

nesid KKT IV ja KKT II kursus, õigusteaduskond ja matemaatikateaduskond.

Pärast kahte ala on järjestus:

1. bioloogia-geograafiat.	30
2. KKT IV kursus	24
3. Matemaatikat.	22
4. KKT I kursus	17,5
5. Õigust.	17
6. Spordimeditsiini	osa- 11
7. KKT II kursus	11
8. Arstid.	10
9. Filoloogiat.	9
10. Füüsika-keemiat.	8
11. Majandust.	6
12. KKT III kursus	4,5
13. Ajaloot.	2,5
14. Töötajad	2,5

Pühadejärgsetel päevadel alga-vad teaduskondadevahelised võrk-palliturniirid, detsembril alguses peetakse ujumisvõistlusi.

SPORDIORGANISAAITORID!

Pidage mees, et iga distantsi lõ-petanud võistleja toob teaduskonna-le 1 punkti, esimese 25 hulka jõud-nud aga saavad lisapunkte. Edu saavutamiseks on vaja meisterlik-kus ühendada massilisusega. Tea-duskonna parimad sportlased pea-vad pingutama rohkema arvu lisa-punkte eest, kümnetel kaasüliõpi-lastel tuleb liidreid toetada osavõt-misega.

Kokkuvõtete tegemisel arvesta-takse esinemist 10 edukamal spor-dialal 14 võimalikust. Kõik seisab alles ees.

Spordiklubi

57:10, Pärnu 35:18 ja Kohtla-Järve 36:28. Resultatiivsemad Jüri Lepp 29 (1) KKT I k., Peeter Sõber 21 KKT II k. ja Jaan Jahilo 21 (1) KKT I k.

TRÜ II meeskond kogub veel jõude, mida näitasid ka mõnepunk-tilised kaotused Tartus mängides. Kaks võistkonda (TRÜ I meeskond ja TRÜ naiskond) kohtuvad kuu viimasel nädalavahetusel Tallinnas finalistidega).

Hoidkem poialt!

ILME HUNT

Laulab „Ellerhein“

Laupäeval, 29. oktoobril kell 20 esinevad aulas «Ellerheina» kam-merkoor ja RAT «Estonia» kam-merorkester. Kontsert on pühenda-tud Tartu ülikooli taasavamise 175. aastapäevale. Kavas on T. L. de Victoria, A. Vivaldi, G. P. da Pa-lestrina, G. B. Pergolesi, C. De-bussy, C. Camilleri, B. Britteni ja V. Tormise loomingut.

Pääsmed ELKNO TRÜ komitees ja tund enne kontserdi algust ko-hapeal.

Auto-motoklubis

Gagarini 1 algavad 3. novembril kell 9.15 autojuhi B-kategooria kur-sused üliõpilastele.

KONKURSS

Lenini ordeniga Üleliidulise Lei-utajate ja Ratsionaliseerijate ühingu TRÜ algorganisatsioon kuulutab välja konkursi, mis on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolu-tsiooni 60. aastapäevale. Selle eesmärgiks on parimate leiutajate ja ratsionaliseerijate väljaselgita-mine ülikoolis.

TINGIMUSED.

Esitada võib materjale (ettepane-kuid), mis on vahetult seotud leiut-us- ja ratsionaliseerimisteväse-ga. Konkurss kestab 1. jaanuarist 1976. a. kuni 31. detsembrini 1977. a. Parimate leiutajate ja ratsionali-seerijate väljaselgitamisel annab ratsionaliseerimisettepanek 1 p., juu-rutatud ratsionaliseerimisettepanek 3—6 p. sõltuvalt majanduslikust efektist või tegelikust väärtusest, autoritunnistuse taotlus 3 p., saa-dud autoritunnistus (lahenduse tun-nistamine leiutiseks) 6 p., juuruta-tud leiutis 9—15 p. sõltuvalt efek-tist või tegelikust väärtusest.

Leiutiste puhul arvestatakse kõiki nimetatud ajavahemikul esitatud avaldusi ja autoritunnistusi, samuti leiutiste ja ratsionaliseerimisettepa-nekute kasutamist.

Zürri (leiutus- ja ratsionaliseeri-misküsimuste komisjon) vaatab saa-bunud ettepanekud läbi 1978. aasta jaanuaris, määrab rahalised pree-miad ja esitab protokolli kinnita-miseks TRÜ juhtkonnale.

Premeerimiseks on ette nähtud: üks I preemia (120 rbl.) kolm II preemiat (ä 60 rbl.) ja kolm III preemiat (ä 30 rbl.). Zürriil on va-jaduse korral õigus väljaantavad preemiad ümber jaotada premeeri-miseks eraldatud üldsumma piires. Tulemused avaldatakse ülikooli ajalehes.

MATERJALIDE ESITAMINE

Esitada on vaja ratsionaliseeri-misettepanekute avaldused (vorm P-1), patendiekspertiisi instituudi poolt väljaantud prioriteeditõend autoritunnistuse taotluse vastuvõt-mise kohta, autoritunnistused, leiutiste ja ratsionaliseerimisettepane-kute kasutamise ja juurutamise ak-tid (vorm P-2) koos aastaõkonoo-mia arvestusega.

Mitme autori puhul võib öiendis näidata iga autori kaastöömäära protsentides.

Materjalid esitada 31. detsemb-riks 1977. a. patendiala vanemtea-durile Ernest Teetsoville teadusliku uurimistöö sektorisse, peahoone tu-ba 301, tel. 341-21/607.

Samast saab ka täiendavaid tea-teid ja konsultatsiooni.

NB!

Tänase ajalehenumbri kujundasid kursuse ajakirjandusüliõpilased MEE-LIS LOKK ja AIN SAARNA.

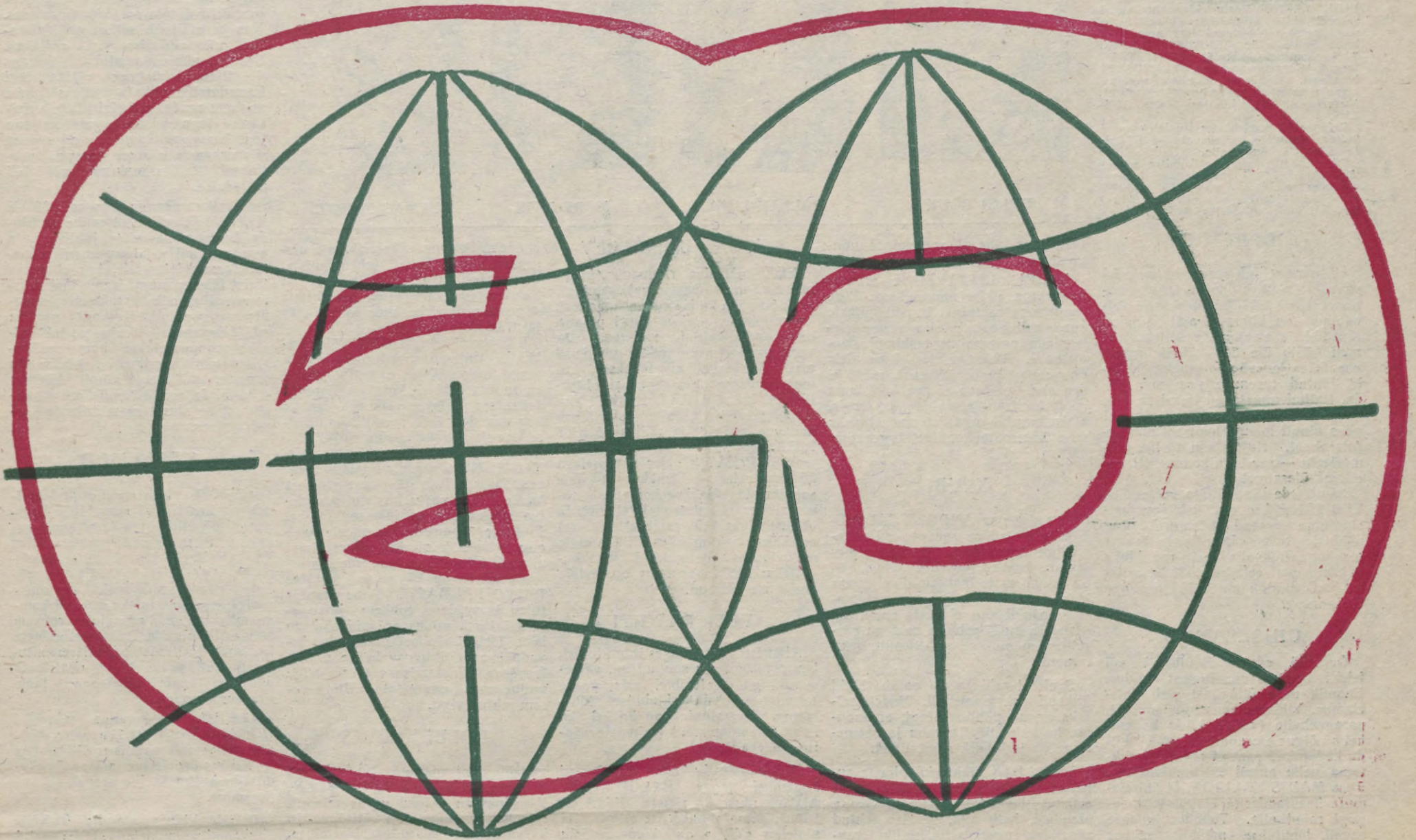
*

NB! Täna ilmub venekeelne «ТРУ».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юникоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР, Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksikunumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5238. MB-07221.

SUUR OKTOOBER

● Erki BERENDSI plakat

Kogu meie maa on pidehtes. Läheneb Suure Oktoobri 60. aastapäev. Sellele suurele juubelile toob iga kollektiiv ja töötaja kaasa oma töökingitused, vaatab selle ajaloolise tähise juures tagasi läbikäidud teele ja seab sihte veelgi jõudsamaks edasiminekaks.

Meie vana *alma mater* ei ole saanud kuigi pikka aega kasutada Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni võidu tulemusi. Kuid need 33 aastat näitavad ilmekalt, milliseid suurepäraseid tulemusi võib saavutada Suure Oktoobri loodud ühiskonnakorralduse tingimustes töötav ja loov inimene. Kui sõjajärgsel ülikoolil tuli alustada nõukoguliku teaduslik-pedagoogilise kaadri komplekteerimisest ja kasvatamisest ning sõjas purustatud materiaalse baasi taastamise ja uutele vajadustele vastava baasi väljaehitamise, siis Suure Oktoobri 60. aastapäeva eelõhtul astub Tartu Riiklik Ülikool meie maa juhtivate kõrgkoolide esireas. Pedagoogilist tööd ja teaduslikku uurimistööd teeb siin 9 teaduskonnas ja 17 teaduslikus uurimislaboratooriumis üle 100 teaduste doktori ja professori ning enam kui 400 teaduste kandidaati ja dotsenti. Ligi 700 õppejõu käe

all omandavad 5000 statsionaarset ja 2000 kaugõppeüliõpilast teadmissi 27 erialal. Selle aja jooksul on ülikool andnud vabariigi rahvamajandusele üle 21 000 kõrgharidusega spetsialisti, see on niisama palju kui oma varasema pika ajaloo vältel. Paljude TRÜ õppejõudude teadlaste nimed on hästi tuntud kaugel väljaspool meie vabariigi ja NSV Liidu piire.

Need suurepäraseid tulemusi on saavutatud meie Kommunistliku Partei ja Nõukogude valitsuse juhtimisel, teiste nõukogude kõrgkoolide ja teadusasutuste internatsionaalsel abistamisel ja koostöös.

Viiendik meie ülikooli õppejõududest tõstab igal aastal kvalifikatsiooni teiste liiduvabariikide teaduskeskustes ja kõrgkoolides. Sajad meie ülikooli aspirandid on olnud aspirantuuris, kaitsnud doktori- ja kandidaadiväitekirju teistes kõrgkoolides. Ülikoolil on käesoleval ajal teaduslikke, õppetöölaseid jt. sidemeid enam kui 900 Nõukogude Liidu teadusliku uurimiskeskuse, kõrgkooli, ettevõtte ja asutusega. Oha tihedamaks muutuvad ülikooli välissidemed.

Meie ülikooli areng nõukogude korra ajal on lahutamatu seotud ülikooli

Suure juubeli eel

parteiorganisatsiooniga, mis on alati olnud ülikooli kollektiivi suunavaks ja mobiliseerivaks jõuks. Kogu sõjajärgse perioodi vältel on ka parteiorganisatsioon kasvanud nii arvuliselt kui organisatsiooniliselt, on üha mõjuvamaks muutunud tema osa töötajate ideelispoliitilisel suunamisel. 4-liikmelisest väikesest organisatsioonist 1944. aastal on parteiorganisatsioon kasvanud enam kui 560-liikmeliseks võimsaks kommunistide kollektiiviks, kus on 15 organisatsiooni ja 38 parteigruppi. Ilmekalt tuleb parteiorganisatsiooni mõju nähtavale teaduskondade tegevuses: seal, kus on osatud ja suudetud õigesti mobiliseerida kollektiivi esmajärgulise tähtsusega probleemide lahendamisele, seal, kus on õigesti lahendatud komsomol-organisatsiooni parteilise suunamise küsimused, kus kaadripõhine on lahendatud tõeliselt parteilise lähenemisega, on ka kollektiivi saavutused õppe- ja teaduslikus töös olnud paremad, tegevus tulemusrikkam.

Suure Oktoobri 60. aastapäeva eel vääriavad erilist austust ja lugupidamist need meie parteiorganisatsiooni liikmed, kes on aastakümneid oma elust pühendanud Kommunistliku Partei ürituse teenimisele ja andnud palju energiat ülikooli

parteiorganisatsiooni, sealhulgas ka meie vana *alma mater*! heaks, Sellistest inimestest peaks eelkõige nimetama Eesti NSV TA akadeemikut H. Moosbergi, kes sidus oma elu parteiga juba 1925. a. Ligi 50 aastat on NLKP liikmed olnud J. Külaots, L. Roots, G. Muhhin. Sõjaeelsest aastast kuuluvad NLKP ridadesse A. Habermann, V. Haldre, G. Jarjomko, V. Kallas, K. Taev, A. Vassiltšenko, P. Vihalem ja D. Korjakkin. Enamik neist ei võta enam osa aktiivsest tööst ülikoolis, kuid jõu ja nõuga on nad ka praegu toeks meie parteiorganisatsiooni ettevõtmistes, jagades kommunistide nooremale põlvkonnale oma rikkalikke kogemusi ja oskusi. Neid vajavad aga eriti ülikooli parteiorganisatsiooni igal aastal juurdetulevad üliõpilaskommunistid, kes praegu moodustavad umbes kümnendiku kogu meie kommunistide kollektiivist. See on meie partei tubli noor vahetus, mis vahetult seob meie parteiorganisatsiooni Kommunistliku Noorsooühinguga, üliõpilasmassidega ja kelle osaks jääb edasi viia oma vanemate seltsimeeste üritust.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva võtab ülikooli kollektiiv vastu suurepärase saavutustega, edukalt täideti IX viisaastaku plaan ja kulgeb X viisaastaku plaani täitmine. Tulemusrikkalt täitis kollektiiv Suure Oktoobri 60. aastapäeva tähistamiseks endale võetud kõrgendatud sotsialistlikud kohustused. Uut innustust oma loovale energiale on ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased saanud NSV Liidu Ülemnõukogu IX koosseisu VII, erakorralisel istungjärgul vastuvõetud konstitutsioonist, arenenud sotsialistliku ühiskonna manifestist ja programm-dokumendist, milles väljendub meie partei hoolitsus rahva heaolu edasise kasvu ning ühiskonna majandusliku, sotsiaalse ja kultuurilise arengu kiire tõusu eest.

Ei ole kahtlust, et ülikooli kollektiiv oma parteiorganisatsiooni juhtimisel suudab edukalt toime tulla nende ülesannetega, mis tema ette kerkivad, tulenedes NLKP XXV kongressi ajaloolistest otsustest, ja jätkab tulemusrikkalt oma tööd partei poolt näidatud suunas kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel.

ADVIG KIRIS,
EKP TRÜ komitee
sekretär

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu
riiklik
Ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

ELKNU TRU organisatsiooni XXIV konverents. Sõnavõttud.

Neljapäeval, 27. oktoobril, kaks päeva enne Kommunistliku Noorsooühingu 59. aastapäeva tolmus auals ELKNU TRU organisatsiooni XXIV konverents. Delegaatidena oli valitud ligi kümnetunnistest konverentsipäevast osa võtna 351 komsomoliaktivisti. Tööpresidiumi laua taga istusid lisaks ülikooli komsomolitee liikmetele veel EKP TRU komitee sekretär dots. ADVIG KIRIS, õppeprorektor prof. UNO PALM, ELKNU Keskkomitee sekretär DONALD VISNAPUU, ELKNU Tartu Linnakomitee I sekretär AGO TUULING; ülikooli komsomolipereet olid tulnud tervitama EPA komsomolisekretär ANDRES LEPIK, TRK komsomolisekretär JÜRI TREI, tervitustelegrammi saabus ELKNU TPI komiteelt. Konverentsil viibis revolutsiooniveteran KRISTAP KANTOVSKI. Konverentsi tööd juhatas IGOR GRAZIN.

Delegaadid saatsid tervitustelegrammi Soalias toimuva Rahvusvahelise Üliõpilaste XII kongressile.

Pärast TRU komsomolitee sekretäri KALLE LIIVI aruandekõnet komsomolitee tööst aastatel 1975-1977 (avaldati lühidalt meie eelmises lehes) kasutati kõnetooli sõnavõttudeks.

HELGI RÕUK

HALLAR LIND

MART RAIK

URMAS MURRE

Anne ESTRI fotod

ÕPPETÖÖ

«Tänane eeldab paremaid homseld saavutusi,» ütles õppeprorektor professor UNO PALM. Kuigi meie õpi-dukus on viimasel ajal tublisti tõusnud ja vaatamata sellele, et meil õpib üle 50% üliõpilastest «headele» ja «väga headele», ei tohi jõutud tasemele peatuma jääda. Paljud unustavad iseseisva töö, heade tulemuste saavutamiseks ei piisa ainult loengu hoolsast üleskirjutamisest. Kujundada tõsine töömeeleolu — see olgu komsomolitee ülesanne!

Sisutiheda sõnavõttuga esines ESTER SANK, kes analüüsis õppedistsipliiniga seotud küsimusi ning põhjusi, miks «õppedistsipliin ei ole kogu ülikoolis veel rahuldav» (vt. pikemalt eelmise TRU), artikkel «Õppimine on meie peamine ülesanne»).

ÜHISELAMUD

Õppetöö edukus sõltub nii või teisiti õppimisvõimalustest kodus. Enamik meie üliõpilast elab ühiselamus. Viidates konstitutsiooni 44. paragrahvile («NSV Liidu kodanikel on õigus eluruumile... NSV Liidu kodanikud peavad säästvalt suhtuma neile antud eluruumidesse»), ütles MADIS KALLION, et ühiselamute kasutamiseks ei või veel sugugi rahul olla. Tubades juuakse sageli, lõhutakse mööblit, mõnes toas elatakse «põrssa kombel» — tahes-tahtmata häiritakse nõnda kaaslasti ja sellega kahjustub õppimine. Mõnikord pole korraldajad usinad üliõpilased: ligi 14 ühiselamus ei olnud duširuumides valgus-

tust, paar tuba oli septembris mõnda aega usteta.

LAURI GUSTAVSONI arvates peaks iga ühiselamunõukogu liige tunnetama vastutust kaasüliõpilaste ees, neil peaks olema võime lahendada ootamatult tekkinud situatsioone. Ühiselamute kasutajais on veel palju üksikõksust, mõni ei saa aru, et tuba ei pea koristama mitte kontrollide, vaid enda tarvis. Ühiselamutöö organiseerimisel oleks vaja komsomolitee tugevat kätt.

KLUBI

tööd valgustas ANDRES SALMISTU. Täidejad on saavutanud vabariikliku tunnustuse, nende populaarsus kasvab pidevalt. Samal ajal on klubi materiaal-tehniline baas jäänud aastaid peaaegu muutmata. Klubihoone ei vasta enam aja nõuetele, kuigi eelmise aastaga võrreldes on olukord paranenud: tehti remont.

Senisest rohkem abi ootab klubi ülikooli rahvamalevalt. Muretsemiseks annab põhjust seegi, et kaduma hakkab üliõpilaskõne ja asemele astub tarbijalik mentaliteet.

TIIT LUTS rääkis üliõpilaste suhetest teatriga: hea, et üliõpilased eelistavad vaadata tõsisema sisuga etendusi, halb aga, et ise tehtud show'des puudub tudenglik teravmeelsus. Tarvis oleks üliõpilasteatrit, mis haaraks suurt hulka rahvast, teatrit, «mis oleks relvaks meie noorsoojuhtide käes üliõpilaste ideelis-poliitilisel, moraalsel ja esteetilis-kasvatamisel.»

EÜE JA SUVEMALEV

EÜE mõnedes rühmades kipub maad võtma «omaette nokitsemine», seda on näha ka isetegevuskavadest. Talvel kavandatakse suuri plaane, mis suveks kahjuks vaibuvad. Ja veel: suvel ei anta endale mõnikord aru, mida tegelikult tehakse; kui me hindame oma tegevust objektiivselt, teeme kõike korrektset (ka rühmapäeviku!), alles siis läheb malev edasi. Seda rääkis MART RAIK.

AILI PIKAT kõneles suvemaleva küsimustest. Esmakursuslastele soovitas ta käia ära kõigepealt suvemalevas ja alles seejärel mõelda ehitusmalevale, vastasel korral märkaks tudeng alles EÜE-s enda malevaseks sobimatust. Lõppkokkuvõtteks: TRU suvemalev on endale eluõiguse võitnud.

VEEL RAAGITI

AIRI PÖDER kõneles interklubist, kus põhitööks on saanud nn. väikeserõnga tegelemine, mis peaks tagama toreda klubilise õhkkonna. Korraldatud on üritusi ka kogu ülikooliperele (rahvaste sõpruse päevad).

Majandusteaduskonna pressigrupi kogemusi jagas HELGI RÕUK. Ajakirjandusest rääkis HALLAR LIND. Tema sõnavõtt selgus, et ajalehes «TRU» on komsomolitee üliõpilaste artikleid vähevõitu. Meelde on jäänud niisugused rubriigid nagu «Sekretäri tribüün», «Komsomolikroonika», ajalugu tutvustavad rubriigid. Sõnavõtja arvas ülikoolilehe vea olevat selles,

et see väljaanne «fikseerib asja olemuse pärast selle lahendamist». Samas tuli ta järeldusele, et just komsomoliaktiv peaks esimesena nägema probleeme, neid lahendama ja neist kirjutama.

Tippporti vaagis HENN VALLIMÄE. Ülikooli sporditase on ikka olnud kõrge järjel, meie sportlased on tuntud kõikjal, kuid massispori üritustest võetakse vähe osa. «Oleks aeg mõelda uutele spordi arendamise vormidele,» ütles sõnavõtja.

EKP TRU komitee sekretär ADVIG KIRIS sõnas, et väljalangevuse peapõhjus peitub üliõpilase väheses huvis eriala vastu, vastutustundetus suhtumises erialasesse töösse. Endisele komsomoliteele saab ette heita ehk ainult vähest huvi altpoolt tulevate probleemide vastu.

Massiürituste küsimuse tõstatas RAIVO PALMARU. Tema arvates tuleb korraldada rohkem niisuguseid üritusi, milles saaksid osaleda kõik TRU üliõpilased (näiteks kevadpäevad). Rahvusvahelise üliõpilaspäeva tähistamiseks tuleks leida uudne vorm, mis aitaks vältida varem tehtud vigu.

POLEEMIKAKS

andsid alust majandusteaduskonna V kursuse üliõpilase TONIS BLANKI sõnavõtu mõned motiveerimata seisukohad. Nimetades küll õppe- ja kasvatustööd «pseudoprobleemiks», pidi ta siiski mõnna, et komsomoliteele «tuleks rektoraažil välja pakkuda konkreetne võimalus seda tööd teha». «Tarbijalik suhtumine» (nagu vasturepliigis märkis R. Palmaru) ilmnis protestis taidlus-

ülevaatuse võitjate premeerimata jätmise vastu kahel aastal. T. Blank pani komsomolitee süüks, et «ülikooli kui terviku ulatuses puudub ühtne pere», sest «praktiliselt puuduvad suurüritused».

T. Blank arvas, et ülikooli taasavamise üritustest said osa võtta väga vähesed üliõpilased. Suurem osa üritusi toimus teaduskondades. Kus ja millised, sellest on kirjutatud nii «Edasis» kui «TRU-s». Seda põhjendamatuna tundus T. Blanki küsimus «Mida tegi komsomolitee?» Oleks juba aeg aru saada, et kõigi üliõpilaste ürituste taga seisab organiseerijana just komsomolitee, olgu need siis rahvaste sõpruse päevad, mittingud, taidluskonkursid või töö malevates.

Füüsikaosakonna delegaadi JAAN KIVISTIKU väide, et «vähe on tunda komsomolitee juhtivat ja suunavat kätt», jäi argumenteerimata. Tema küsimusele, kas ei peaks tõstis tähelepanu pöörama just suure massiürituste korraldamisele, andis vastuse M. Kallioni repliik: «4731 kommunistliku noore juhtimiseks moodustatakse komsomolitee kui korrigeeriv, juhtiv ja suunav, mitte aga ainult läbiviiv organ». Ja ega ülikooli komsomolitee seisne ainult massiürituste korraldamises.

KÜLALISED

«Ülikooli komsomoliorganisatsioon on ära teinud suure töö. Komsomolitöö piiri linna ja ülikooli vahel on väga raske tõmmata,» ütles ELKNU Tartu Linnakomitee I sekretär AGO TUULING. Et teoreetiliste teadmiste side praktikaga oleks veelgi tugevam, tuleks ülikooli komsomolitee edaspidi rohkem kaasa tõmmata šeflusettevõtete komsomolitee organiseerimisele. Samuti peaks klubi «Patrioot» pöörama enam tähelepanu tööle linna noorsooga.

ELKNU Keskkomitee sekretäri DONALD VISNAPUU arvates moodus konverents asjalikus õhkkonnas — nähtus probleeme, mille lahendamiseks kaasneks komsomolitöö parandamine.

Donald Visnapuu andis ULKNU Keskkomitee aukirjad MERCEDES PENTILE ja JÜRI ASARILE. ELKNU Keskkomitee aukirja said 27 komsomoliaktivisti.

ESTER SANK, RAIMU HANSON

OTSUS

ELKNU TRU organisatsiooni konverents, ära kuulatud ja läbi arutanud ELKNU TRU komitee aruande ja sõnavõttud otsustab:

1. Tunnistada ELKNU TRU komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Rakendada veelgi aktiivsemalt ülesannete täitmisele, mis on kindlaks määratud NLKP XXV kongressi, ULKNU ja ELKNU XVII kongresside ning kõrgemate partei- ja komsomolitee otsustes. Igakülgset tundma õppida NLKP Keskkomitee oktoobripleenumi ja NSVL Ülemnõukogu 9. koosseisu erakorralise 7. istungjärgu materjale ning NSV Liidu põhiseaduse sisu. TRU komsomoliteeorganisatsiooni üks peaülesandeid on kodumaa 60. aastapäeva tähistamiseks võetud ülesannete edukas täitmine ning ideoloogilise kasvatustöö ja organisatsioonilise tegevuse taseme edasine tõstmine.

3. Noorte spetsialistide paremaks ettevalmistamiseks pöörata suuremat tähelepanu õppedistsipliinile ja õpperühmadevahelise sotsialistliku võistluse organiseerimisele.

4. Komsomolitee, teaduskondade, osakondade ja õpperühmade ning kursuste komsomoliteebüroodel rakendada abinõusid laia poliitilise silmaringi ja kõrge teadlikkuse arenguks. Organiseerida õppetööalaseid kohtumisi ühiskonnateadlaste ja komsomoliaktivite vahel. Anda ühiskonnateaduste kateedritele tõhusat abi VII üliõpilaste ühiskonnateaduslaste uurimuslike ja referaatide tööde konkursi raames. Intensivistada TRU komsomoliteeorganisatsiooni ja ELKNU ajaloo alaste uurimuste koostamist.

5. Pöörata suuremat tähelepanu üliõpilastele loengulisele tegevusele arendamisele. Koos ühiskonnateaduste kateedritega tagada kõneos-

ELKNU TRU KOMITEE SEKRETÄR KALLE LIIV

Õppinud Kingissepa 8-klassilises koolis, edasi V. Kingissepa nim. keskkoolis ja lõpetanud spordikooli internaatkooli 1970. a. Samal aastal astus õigusteaduskonda, mille lõpetas kiitusega 1975. a. Oli kursusevanem, kursuse komsomoliteebüroo liige. 1973-1974 teaduskonna OTÜ nõukogu esimees. 1975. a. suvel töötas suvemaleva komandörina.

ULKNU liige 1966., NLKP liige 1974. a. 1975. a. juunis valiti ELKNU TRU komitee sekretäri asetäitjaks, 1976. a. jaanuaris sekretäriks. 1975. a. novembrist ELKNU Tartu Linnakomitee liige, 1976. a. jaanuarist ELKNU Tartu Linnakomitee büroo liige.

Autasustatud ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjadega 1976. ja 1977. aastal.

Abielus, perekonnas poeg.

kuse aluste laialdane omandamine. Aktiviseerida noorte lektorite kooli tegevust, laiendada üliõpilaste loengulist tööd Tartu linna ettevõtete ja koolides ning vabariigi teistes linnades ja rajoonides.

6. Tihendada kontakte vennasvabariikide ja sotsialismimaade kõrgkoolidega, eelkõige sõprus- ja koostöölepingute partneritega. Korraldada 1978. a. aprillis rahvaste sõpruse päevad «TRU-78» pühendatuna Leninliku Komsomol 60. aastapäevale.

ELKNU TRU KOMITEE ASESEKRETÄR AILI PIKAT

Lõpetanud 1969. a. Kohtla-Järve 1. keskkooli. Samal aastal astus füüsika-keemiateaduskonda, kus õppis keemiat eriprogrammi alusel. Pärast TRU lõpetamist 1974. a. astus tööle TRU Teadusliku Raamatukogus keemik-restaatorina. Ülikooli ajal oli kursuse komsomoliteebüroo sekretär, 1972-1974 komsomolitee kultuurisektori liige, alates 1974. a. ELKNU TRU komitee liige ja õppejõudude ning teenistujate komsomoliteeorganisatsiooni sekretär. ULKNU liige 1965., NLKP liige 1976. a.

1976. a. mais valiti ELKNU TRU komitee sekretäri asetäitjaks õppe- ja teadusliku ning kultuuritöö alal.

7. Üliõpilaste sõjalis-patriootlikul kasvatamisel jätkata talituriadide korraldamist, muuta klubi «Patrioot» tegevus aastaringseks, tõhustada veelgi koostööd eriõpetuse kateedriga, korraldada teaduskondadevahelise sõjalis-patriootliku töö ülevaatus.

8. Sporditöö hoogustamiseks osutada põhitähelepanu koos spordiklubiga kõigi üliõpilaste osavõtule VTK normatiivide täitmisele.

9. Koos ametiühingukomitee ja

ELKNU TRU KOMITEE ASESEKRETÄR MERCEDES PENT

Lõpetanud 1972. a. Põltsamaa keskkooli. Samal aastal astus majandusteaduskonda majandusküberneetika erialale, mille lõpetas 1977. a. Ülikooli ajal oli kursuse, osakonna ja 1974-1976 majandusteaduskonna komsomolisekretär. ULKNU liige 1968., NLKP liige 1976. a. 1976. a. oktoobris valiti M. Pent ELKNU TRU komitee sekretäri asetäitjaks organisatsioonilise töo alal.

Osa võtnud EÜE tööst 1973-1977, kaks viimast aastat piirkonnakomissarina.

1976. a. aprillis autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium M. Pent medaliga «Tõlvapruse eest».

klubiga jätkata üliõpilaste esteetilis-kasvatamise seniseid traditsioone. Leida selleks uusi töövorme. Arendada edasi üliõpilastaidlust, tihendada sidemeid TRU klubi ja huvialaklubide vahel, koordineerides vastastikku tööplaan. Suurendada komsomoliteebüroode osa klubiõhtute sisustamisel ja organiseerimisel. Jätkata komsomoliteeorganisatsiooni seelustööd kohvikutega.

10. Taaselustada ülikooli kevadpäev, muuta see iga-aastaseks üri-

ELKNU TRU KOMITEE ASESEKRETÄR RAIVO PALMARU

Lõpetanud 1970. a. L. Koidula nim. Pärnu II keskkooli. 1970-1972 teenis Nõukogude armees, samal aastal astus TRU ettevalmistusosakonda, ajalooteaduskonda 1973. a. Praegu ajaloo-osakonna V k. üliõpilane. Õpib ajalugu eriprogrammi järgi.

1978. a. sügisest V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja.

II kursusel oli ajaloo-osakonna sekretär, III kursusel teaduskonna sekretär asetäitja, IV kursusel teaduskonna sekretär.

1977. a. septembris valiti ELKNU TRU komitee sekretäri asetäitjaks ideoloogilise töo alal.

ULKNU liige 1966., NLKP liige 1977. a. Abielus, perekonnas poeg.

tuseks ja sisustada heatasemelise programmiga.

11. Komsomolitee ja teaduskondade komsomoliteebüroodel tagada igakülgne ettevalmistus EÜE töösse, selleks pöörata enam tähelepanu EÜE ja EOM-i rühmade funktsionääride valikule ja ettevalmistamisele ning muuta traditsiooniks EÜE päevade korraldamine.

12. Võtta komsomolitee alla kogu ülikooli ehitustegevus, maks- (Järg 3. lk.)

maalselt rakendades suvemalevat.

13. Koos ametiühingukomiteega pöörata senisest enam tähelepanu ühiselamutes tehtava ideelis-poliitilise ja esteetilise kasvatustöö plaanipärasusele ja pidevusele, näitagitatsiooni osakaalu suurendamisele ja tõhustamisele. Järjekindlalt juurutada omavalitsuse põhimõtteid ühiselamute sisseelu juhtimisel ning tugevdada komsomolikontrolli selle tegevuse üle

14. Aktiviseerida noorte teadlaste nõukogu tegevust. NTN-il võtta oma šefluse alla töö keskkooliõpilastega ning ülikooli kollektiivi liikmetele — noorte teadlaste ja spetsialistide ühiskondlik-poliitiline enese-täiendamine.

15. Osutada tõsiselt tähelepanu organisatsioonisisese töö edasisele parandamisele. Selleks ülikooli komsomolikomiteel, teaduskondade komsomolibüroodel pöörata senisest suuremat tähelepanu komsomolikaadri valikule, paigutamisele ja juhendamisele.

16. Komsomoliaktiivi õpetamisel, samuti komsomolitöö planeerimisel rakendada kõrgkooli arengu ja noorsoo maailmavaate kujunemise alaste uurimuste tulemusi. Tagada liikmemaksude õigeaegne laekumine, dokumentatsiooni korrasolek alorganisatsioonides, komsomolidokumentide ülevõtte ja arhiivide muuta efektiivseks töö ÜLKNÜ-sse mittekuuluvate noortega ning nende ettevalmistamine astumiseks ÜLKNÜ ridadesse. Rohkem tähelepanu pöörata TRÜ komsomolikonverentsi sõnavõtteid tehtud kriitiliste märkuste ja ettepanekute elluviimisele, 15. novembriks välja töötada konkreetne abinõude plaan.

Spordi-meedikud üllatasid

Aastaid on arstiteaduskonna spordimeditsiinosakonna isetegemise tahe olnud nõrk. Täpselt nädal tagasi oli ülikooli klubis spordimeedikute õhtu, mis näitas, et endisi vaateid tuleb revideerida. Saime kinnitust sellele, et nad oskavad ja suudavad tõesti midagi ka heal tasemel korraldada. Lugejale, kes klubis toimunud ei näinud, kuigi oleks võinud vaatama tulla (nõrk reklaam), esitame toimunut kokkuvõtte.

Ürituse avas spordimeditsiini ja ravikehaku kultuuri kateedri dotsent Jaan Seeder lühikese sõnavõttega. Ta jutustas Tallinnas toimunud üleliidulisest vabariiklikust spordimeedikute konverentsist. J. Seeder tõi esile spordimeditsiinosakonna saavutused teaduse (kaks doktorit valiti professoriks) ja üliõpilaste teaduse valdkonnas ning komsomolitöö parandamises (komsomolisekretär on Ants Lõhmus).

Päevakohase kõnega esines erioptuse kateedri vanemõpetaja Boriss Korolkov. Tartu Koduõjaveeride Nõukogu liige Ivan Rosenthal jutustas sündmustest, mille keeres ta revolutsioonipäevil oli olnud.

Tänuväeks said kõnelejad punaseid nelgiõisi. Sümbolne nelgiõis oli samuti etlejate rinnas. Irina Zaitseva, Natalje Vrits ja Ljubov Zukova esitasid põimiku Majakovski, Jesseni ja Kogani revolutsioonideest kantud luulest. Tavapärase võltspaatose asemel nägime luulest, lauludest ja lavalisest liikumisest koosnevat väga meeldivat tervikut.

Küllalt uuelaadse, kuid eelnevast veidi nõrgem tundus A. Gaidari jutustuse «Sõjasaladus» põhjal valminud lühikümnend. Lavastaja oli Irina Zaitseva. Heatasemelise kunstnikutöö eest tuleb tänusõnu öelda Aija Brokkale ning tema abilisest.

Klubi oli dekoreeritud napilt, kuid sobivalt õhtuks, mis pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale.

REIN KÖRP

Oktoobriringkäiguks koguneme kell 11.45 Akadeemia tänavale.

Oktoobrikäskkir

Tervitan ja õnnitlen ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva puhul Soovin kõigile edu töös ja õpinguis!

I. Asetada foto ülikooli autahvli: administratiivosakondadest raamatupidaja Liis PETROVÕHH, kütja Jüri HANSSON, majahoidja Selma KÕRVEL;

ajalooteaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Uno SIIMANN, üliõpilane Anne KELK; arstiteaduskonnast kateedrijuhataja professor Ennu SEPP, kateedrijuhataja professor Robert LOOGA, kateedrijuhataja professor Akivo LENZNER, professor Ain KAASIK, internatuuriakonnas juhataja Helga TIBBIN, vanempreparaator Endla KIIS, üliõpilased Andrus ARRO ja Vladimir NEKLESSA;

bioloogia-geograafiateaduskonnast kateedrijuhataja dotsent Henni KALLAK, kateedrijuhataja dotsent Harri LING, üliõpilane Katrin ANDRA;

filoloogiateaduskonnast professor Paul ARISTE, kateedrijuhataja dotsent Valeri BEZZUBOV, kateedrijuhataja dotsent Juhan TULDAVA, üliõpilane Ester SANK;

füüsika-keemiateaduskonnast kateedrijuhataja professor Paul KARD, kateedrijuhataja professor Vello PAST, kateedrijuhataja professor Viktor PALM, dotsent Aleksander PAE, üliõpilane Riina LEINBOCK;

kehakultuuriteaduskonnast vanemõpetaja Valter LÄNK, üliõpilane Vahur ÖÖPIK;

majandusteaduskonnast kateedrijuhataja Raimund HAGELBERG, professor Karl-Feliks SAUKS, dotsent Herman PAUTS, vanemõpetaja Leonhard KANGUR;

matemaatikateaduskonnast kateedrijuhataja professor Ülo LEPIK, dotsent Ülo KAASIK, laborant Meeta KULL;

õigusteaduskonnast dotsent Inge ORGO, dotsent Herbert LINDMÄE; Teaduslikust Raamatukogust peabibliograaf Eljo KALLAS;

üliõpilaskolledži kateedritest dotsent Meeta MURD, õpetaja Jakov SAMODUMSKI, õppekabineti juhataja Li LOIT.

II. Avaldan kiitust: administratiivosakondadest kantselei juhataja Eili ROOSTILE, vaneminspektor Liljan MÄGILE, metoodik Anu SAARELE, masinakirjutaja Jelena MILGILE, asjaajaja Aino SOOTSILE, koristajatele Alma ÜNDILE, Valentina LOSAKOVALE, insener Benita VISSILE;

ajalooteaduskonnast laboratooriumi juhataja Erich VÄÄNALE, vanemõpetajatele Jaan HUIGILE, Tiit PUIGILE, dotsendile kt. Märt TÄNAVALE, üliõpilane Olaf LUKKILE;

arstiteaduskonna professoritele Elmar SIIRDELE, Kuno KÕRGELE, dotsentidele Väino MANDELILE, Jaak MAAROOSILE, assistent Erich KUUSILE, vanemteadur Oie REINTAMILE, nooremteadur Mikkil ZILMERILE, vanemlaborant Eilu PAESALULE, üliõpilastele Varje HAAVELILE, Maret ROOSIVÄLJALE, Riina KUKKELE, Urmas SUKLESELE, Ursula RÄÄTSALE;

ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis

Liikmed

Kalle Liiv	— sekretär
Aili Pikat	— õppe-, teadusliku ja kultuuritöö aseseekretär
Mercedes Pent	— organisatsioonilise töö aseseekretär
Raivo Palmaru	— ideoloogilise töö aseseekretär
Hallar Lind	— pressisekretär
Ester Sank	— õppeosakond juhataja
Urmas Murre	— ideoloogiassektori juhataja
Malle Omann	— arvestussektori juhataja
Mart Raik	— EÜE sektori juhataja
Andres Salmistu	— kultuurisektori juhataja
Triinu Vernik	— organisatsioonilise töö sektori juhataja
Toivo Leemets	— üliõpilaste a/ü. esimees, ideoloogiassektori juhataja asetäitja olmeküsimustes
Krista Prokoptšuk	— vene õppekeele osakondade komsomolitöö
Mart Opmann	— sõjalis-patriootiline kasvatustöö
Airi Pöder	— interklubi president
Igor Gräzin	— komsomolitöö metoodika
Mart Kull	— arstiteaduskonna sekretär
Olaf Lukk	— ajalooeaduskonna sekretär
Ruve Sank	— filoloogiateaduskonna sekretär
Katrin Andra	— bioloogia-geograafiateaduskonna sekretär
Ülle Lepp	— majandusteaduskonna sekretär
Madis Kallion	— õigusteaduskonna sekretär
Kalle Kulbok	— matemaatikateaduskonna sekretär
Andrus Ansip	— keemiaosakonna sekretär
Tõnu Laupa	— füüsikaosakonna sekretär
Henn Vallimäe	— kehakultuuriteaduskonna sekretär

A. Gaidari «Sõjasaladuse» nukud ja nukunäitlejad.
* Vladas SKLIZMONTASE foto

bioloogia-geograafiateaduskonnast zooloogiamuuseumi juhatajale Raimond VEENPERELE, peavarahoidja Ingrid HEIDEMAALE, osakonnajuhataja Volli KALMULE, botanika-aja direktorile Hiie KIMMELILE, vaneminsener Hell VEERMAALE, tööliste Mare NOVAKILE, vanemlaborantidele Aari TALVELE, Iija KALALE, üliõpilastele Tiina KSENONFONTOVALE, Toivo MÄIMETSALE, Ülle PRAATSILE, Külli KALLAVUSELE, Heikki BAUERTILE;

filoloogiateaduskonnast kateedrijuhataja professor Mihhail SELJAKINILE, kateedrijuhataja professor Huno RÄTSEPALE, professor Eduard LAUGASTELE, dotsent Helle HEITERILE, dotsent Jaak POLDMAELE, vanemõpetajatele Toivo KULDSEPALE, Virve LIIVALE, Jüri TALVETILE, Peeter TOROPILE, õpetajatele Tõnu SEILENTHALILE, Virve TAMMELE, Ülo TORPATSILE, vanemlaborantidele Paul HAGULE, Milvi KABERILE, laborantidele Edda HINTILE, Reet PIIRILE, Eve TIMUSKILE, aspirant Tatjana PEREVOZTSIKOVALE, üliõpilastele Mart ALTSOOLE, Inga ANDERSONILE, Helle AUNAPILE, Ene HARMATISELE, Marika KLOORENILE, Kristiina KROSSILE, Helle KULLILE, Reet LIIMETSALE, Rita LÄÄNELE, Ene NAGELMAALE, Jelena PINSILE, Triinu POOLAKULE, Antonina ROOSIMAELE, Vadim RUDNEVILE, Birute ZELVITELE, Vadim VORONETSKILE, Karin VÄINALE, ANNI WITTENBERGERILE;

füüsika-keemiateaduskonnast vanemteadurite Elmar TALVISTELE, Matti HALLIKULE, Aleksander SAVIHINILE, sektorijuhataja Märt AINTSILE, õppelaboratooriumi juhatajale Tiit MÜRSEPALE, vaneminseneridele Mart ROOSILE, Alma-Asta KIISLERILE, laborant Varpo REDILE, üliõpilastele Valeri TIMOFEEVILE, Mati TREUFELDTILE, Toivo KALLASTELE, Kalev TARKPEALE, Irina BICHELELE, Mihhail ROZMANILE, Juhan KOLKILE, Viktor PALMILE, vaneminseneridele Feliks MILLERILE, Viljar PIHLILE, vanemteadur Mati KARELSONILE, vanemõpetaja Toomas TENNOLE, assistent Helve VAHEMETSALLE, üliõpilastele Andrus ANSIPILE, Karmen KURVITSALE, Tiit GUTMANNILE, Alar KÜLMALILE;

kehakultuuriteaduskonnast nooremteadur Karin ALEVILE, vaneminsener Koitu OTSARILE, dotsendi kt. Arne KIVISTIKULE, üliõpilastele Lembit TÕEMAELE, Kaie VAIMELILE, Enn VARRIKULE, Ivar HANVERELE, Ivar VALGELE, Gennadi BEZRODNOVILE;

majandusteaduskonnast üliõpilastele Valdek JÄRVPOLLULE, Tõnis BLANKILE, Mart OPMANNILE, Helgi RÕUKILE, Vilvi VAINOMAALE, Jelena VLADIMIROVALE, Andres LIPSTOKILE;

matemaatikateaduskonnast arvutuskeskuse juhatajale Jüri TAPFERILE, dotsent Leida TUULMETSALLE, üliõpilastele Lembit OUNAPUULE, Anne TÕRULE, Katrin RATASSEPALE, Ksenia LISSKOLE;

Teaduslikust Raamatukogust sektorijuhataja Tiit AAVALE, arhiivjuhataja Erna RUSSAKULE, pearaamatukoguhoidja Leida ALVERILE, Erika NUGINILE;

õigusteaduskonnast dotsent Helder SAARSOOLE, vanemõpetaja Lembit LILLELE, üliõpilastele Tiit TIISLERILE, Peeter JÄRVELAIDILE;

vanemtöödejuhataja jaoskonnast meister Raivo SAREALILE, maaler Maimu PIKKATILE, tšisler Ferdinand ONNILE, Peteris KIRSISELE.

Rektor ARNOLD KOOP

Aktiiv

Silja Sazonova	— näitagitatsioon
Mati Salundi	— õppejõudude ja teenistujate komsomolorganisatsiooni sekretär
Enn Hansberg	— noorte teadlaste nõukogu esimees
Aune Nuimäe	— filmiklubi president
Katrin Saks	— teatriklubi president
Krista Poolakene	— ateistlik kasvatustöö
Sulev Lääne	— välissidemete organisatsioon
Viktor Kaasik	— rahvusvaheliste suhete ringi president
Lembit Laja	— sõjalis-patriootliku matkaklubi «Patrioot» president
Marica Alaküla	— šeflus ülikooli kohvikutega
Sven Andresen	— töö keskkooliõpilastega
Märt Puusalu	— sidemed Tartu šeffettevõtetega, töökasvatus
Andrus Lulla	— komsomoli operatiivrühma ülem
Andrus Lauren	— leninlik arvestus ja sotsialistlik võistlus
Valev Plato	— majandusküsimused
Inna Kõiv	— statistik-masinakirjutaja
Ivar Valge	— sporditöö
Railly Viks	— olümpiagiidide kool
Vambola Tiik	— klubinõukogu liige

60/TAGASIVAARDE

Monumentaalpropaganda

(Algus eelmise lehes)

Monumentaalpropaganda plaani täitsid mitmete kunstikoolkondade esindajad. Meistrite loomingulise initsiatiivi tiivustamiseks loobuti kitsendavate nõudmiste kehtestamisest. Lõpliku otsuse iga kuju saatuse kohta langetasid autoriteetseid kunstitundjaid moodustatud neli vetoõigusega komisjoni. Oleks ekslik arvata, et eluõiguse anti vaid rangelt realistlikele taistele, tollal oli hulgaliselt poolehoidjaid ka progressiivsetel novaatorlikel vooludel.

Skulptorite hoogsal loomelennul sünnitistena tuli muidugi ette ka kogunisti absurdseid mälestussambaid. Tolleaegne hariduskomissar Lunatšarski meenutab oma ülestähendustes üht kujurit, kes kaatsenud Karl Marxi figuuri nelja elevandi kukile asetada. Kunstiliselt ebaküpseteks tunnistatud või muudel põhjustel välja praagitud amsambaid demonstreeriti publikule mõnda aega kinnistes ruumides ja seejärel nad hävitati.

Terve rea mälestussammaste nurgakivi panekul ning avamisel viibis ka V. I. Lenin, kelle otsese juhtimise ja kontrolli all toimus kogu monumentaalpropaganda organiseerimistöö, mille probleeme Rahvakomissaride Nõukogu 1918. a.

kolmel korral arutas.

Uute mälestusmärkide avamis-teremooniad toimusid tavapäraselt suure rahvahulga osavõtul, kes ürituse algatuseks ja lõpetuseks laulis «Internatsionaali», oratorid esinesid ettekanneetega sambaga austatava tegelase eluteest ja võitlustest, tihti kõneldi ka tähtsamatest päeva-probleemidest. Tseremoonia lõppes sageli punaarmee laste paraadiga. Esimes juhtumisel, kus avamispidustus kasvas üle võimsaks manifestatsiooniks.

1919. a. juuli lõpus toimus Petrogradis Kominterni asutatav kongress. Paljud delegaadid võtsid osa G. Garibaldi ausamba avamisest, esinedes kõnedega mittingul. Üks Austria tööline sõnas: «Me sõitsime siia ja saime näha, kuidas vaba rahvas austab oma kangelasi. Ka meie linnades püstitatakse mälestussambaid, kuid hoopis kuningaile ja kindrale. Inimestele, kes võitlesid vabaduse eest, ohverdasid selle nimel oma elu, on meil monumente ülvähe. Alles siin õnnestus mul esmakordselt näha Marxi, Lassalle'i ja Perovskaja ausambaid... Vene-maa on praegu ainus maa, kus kerikivad tänavaile ja väljakutele tõeliselt suurte inimeste, revolutsionäärade ausambad. Kuid saabub aeg, mil neile püstitatakse ausambad igal maal.»

VIKTOR BLUM

Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäeva kajastamisest majandusteaduskonna õppetöös

Revolutsiooni kroonika 16. okt. — 27. okt. 1917

16. oktoober — VSDT(b)P Keskkomitee laiendatud istung, kus võeti vastu lõplik otsus relvastatud ülestõusuks. Kinnisel koosolekul valiti sõja-revolutsiooni keskus relvastatud ülestõusu parteiliseks juhtimiseks.
21. oktoober — VSDT(b)P Keskkomitee arutas II nõukogude kongressi ettevalmistamist.
23. oktoober — Kerenski juhtnõrde kohaselt tuli rindelt saata Petrogradi Ajutisele Valitsusele ustavad väeosad. Ajutise Valitsuse otsuse kohaselt tuli sulgeda kõik bolševistlikud ajalehed ning purustada bolševike partei organisatsioonid.
24. oktoober — VSDT(b)P Keskkomitee võttis vastu mitmeid konkreetseid otsuseid ülestõusu juhtimise kohta. Pöördelisel sündmused algasid kell 5.30 hommikul junkrute katsega hõivata bolševistliku ajalehe «Rabotši Putj» toimetust.
- 24.—25. oktoober — tööliste, sõdurite ja madruste relvastatud ülestõus Petrogradis.
25. oktoober — Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni võit.
25. oktoober — vastu 26. oktoobrit — ülestõusnud vallutasid Talvepalee. Ajutine Valitsus arreteeriti.
- 25.—27. oktoober — Petrogradis toimus II nõukogude kongress, mis kuulutas välja nõukogude võimu, võttis vastu leninlikud rahuja maadekreedid ja valis esimese Nõukogude valitsuse Rahvakomissaride Nõukogu eesotsas V. I. Leniniga.

Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni sotsiaal-majanduslike tulemuste hindamine, analüüsimine ja eelseisva sotsiaal-majandusliku arengu programmi põhisuundade ning elluviimise teede selgitamine on majandusteaduskonnas õppetöö lahutamatuks ja pidevaks koostisosaks. Töö aluseks on olnud NLKP Keskkomitee otsus «Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäevast». Käsitletavad probleemid seostati otseselt NSV Liidu konstitutsiooni projekti arutamise, pärast uue konstitutsiooni vastuvõtmist aga NLKP Keskkomitee 1977. a. oktoobripleenumi ja NSV Liidu erakorralise VII istungjärgu materjalidega ning uue põhiseadusega. Materjali kunstliku ja ülekujutatud esitamise vältimiseks, otsustati tööaotuse ja kooskõlastatuse tagamiseks on vaadeldavate probleemide käsitlemist arutatud parteiorganisatsiooni, teaduskonna nõukogu ja kateedrite koosolekutel nii koos teiste kui eraldi küsimustena. Spetsiifiliste probleemide jaotus õppejõudude vahel on ära määratud ning üldraamides piiritletud

õpetatavate ainete programmidega. Eriti üksikasjalikult ning põhjalikult on Suure Sotsialistliku Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäeva materjale kajastatud kaubandusökonoomikas (prof. F. Sauks, dots. A. Siimon), NSVL rahvamajanduse ajaloo (dots. V. Krinal), tööstuskaupade tundmises (v.-õp. R. Dontsov), Nõukogude õiguse alustes (prof. I. Sildmäe, dots. A. Siigur) ning ettevõtete ja rahvamajandusharude rahanduses (prof. R. Hagelberg). Piiramatud võimalused olid Suure Oktoobri 60. aastapäeva kajastamiseks kõrge abstraktsioonistmaga majandusmatemaatilistes distsipliinides.

Peamised materjalide käsitlemise vormid:

- vastavate probleemide käsitus loengutel,
- probleemide analüüs seminaridel ja praktikumides,
- üliõpilaste suunamine iseseisvate tööde — direktiivorganite vastavate otsuste läbitöötamisele,
- kursuse- ja diplomitööde.

Kodumaa juubeliga seotud materjalide omandamise kontrolli toimus peamiselt seminaride käigus ning kontrollitöödega. Õppe- ja kasvatus-töö kontrolli plaanide realiseerimisel on erilist tähelepanu pööratud Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäeva seotud materjalide kajastamisele.

Kõikides kateedrites valmistati ette täiendavaid või täiendati vastavaid temaatilisi loenguid. Esile tõstmist väärivad prof. I. Sildmäe loeng «NSV Liidu konstitutsioonist», dots. V. Krinali loengute sari «NSV Liidu majandus läbi viisaastakute» ja dots. J. Pika loeng «Leninlik kooperatsiooni plaan ja selle elluviimine NSV Liidus».

Tööprogrammidesse on lülitatud teemad, milles kajastuvad Oktoobrerevolutsiooni tulemused. Näiteks «Kaubanduse areng NSV Liidus», «Kaubanduse areng ENSV-s», «Kaubandusökonoomika on üliõpilastele koostatud ka temaatilised õppevahendid (F. Sauks «Kaubanduse arengu põhijooni NSV Liidus», «Kaubanduse arengu põhijooni Eestis NSV-s»). Nõukogude õiguse aluste» raames peetakse sari loenguid NSVL konstitutsioonist.

Kodumaa 60. aastapäevale on pühendatud ka arvukalt rühmade, kursuste ja osakondade õppeväliseid üritusi.

MAIT MILJAN,
teaduskonna parteibüroo sekretär

Rahvalik

tõlkimisest

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee istungil 1. novembril kirjutasid TRÜ komsomoliorganisatsiooni raportile NLKP Keskkomiteele Oktoobrerevolutsiooni 60. aastapäevaks pidulikult alla teaduskondade sotsialistliku võistluse võitjad ja ülikooli komsomolikomitee liikmed, kokku 19 inimest. Alla kirjutas ka EKP TRÜ komitee sekretär A. Kiris.

Samal komsomolikomitee istungil võeti OLKNU-sse vastu Kaarin Raud (Ingl. fil. I k.), Mare Lorents ja Janne Raba (õigust. III k.).

Õigusteaduskonna komsomolisekretär, V. I. Lenini nim. stipendiumi saaja Madis Kallion raporteeris komsomolikomiteele meeldivast saavutusest — Suure Oktoobri juubelile minnakse vastu komsomoliteaduskonnana!

Arutati matemaatikateaduskonna V k. üliõpilaste Juri Knjazhihimi, Aleksander Tolpini, Mihhail Fleidervişi ja Aleksander Maršaki ühiselamueeskirjade rikkumist. Komsomolikomitee tegi rektorile ettepaneku nimetatud üliõpilased ühiselamust välja tõsta.

Komsomolikomitee heitis religioossete veendumuste pärast OLKNU-st välja Anne Rajamäe (ravi I).

Õigusteaduskonna II k. üliõpilasele Tõnu Ligile tehti vali noomitus koos arvestuskaardile kandmisega üliõpilasele ebaväärika käitumise pärast 19. oktoobri k. a.

Ajakirjanduskonkursi võitsid

Zürri koosseisus ajalehe «TRÜ» toimetuse esindaja V. Sootak, ajakirjandusõppejõudude esindaja J. Peegel ja ELKNU TRÜ komitee esindajad M. Pent ja R. Palmaru vaatasid läbi 4. märtsist kuni 30. oktoobrini k. a. ajalehes «TRÜ» ilmunud üliõpilaste tööd ning otsustasid:

1. Määrata preemiad informatsiooniliste tööde eest (preemia 15 rbl.) järgmistele üliõpilastele: Priit JÕGI — ajakirjanduse II k., Ester SANK — eesti filoloogia IV k., Hallar LIND — õigusteaduskonna V k., Raimu HANSON — eesti filoloogia III k., Katrin SAKS — ajakirjanduse II k.

2. Määrata preemiad publitsistlike kirjutiste eest järgmiselt: Tõnu KARRO, ajakirjanduse II k. — esimene preemia (50 rbl.), Aune NUIAMÄE, ajakirjanduse II k. — teine preemia (30 rbl.), Viktor BLUM, ajalooteaduskonna II k. — teine preemia (30 rbl.), Raimu PALMARU, ajalooteaduskonna V k. — kolmas preemia (20 rbl.), Mart TAEVERE, ajak. eriharu V k. — kolmas preemia (20 rbl.).

Zürri

Luulearuanne

Paljutõotavad kuulutused kohvikus, peahoones ja mujalgi kutsuvad luuleteatrisse. Reet Mändmets oma trupiga töötab «kohut mõista» ühe noore poeedi ja kahe noore poeessi «süüasjus». See oli R. Mändmetsa trupi esimene avalik väljaastumine Tartu üliõpilaskonna ees.

Luulearuanne esineti kahel korral, kusjuures teisel etendusel oli tehtud esitatavale mõned parandused ja täiendused.

Mis see siis oli? Efektne, muljet jättev, vaidlema õhutav — seda kindlasti. Kuid oleks rumal märgata selle lavastuse puhul ainult välist. Kaldun arvama, et niisugust õhtu ehk ei tekigi, niivõrd hästi oli luule seotud sellega, kuidas kuus, küllap andekat noormeest-neidu seda esitasid. Kuid ka head on võimalik alati veel paremini teha.

Nagu eespool märgitud, kanti ette kolme eripalgelise autori — Doris Kareva, Eve Kivipõllu ja Kajar Pruuli loomingu. Üksjagu huvitavad ning väljendusrikkad olid autoreid tutvustavad plakatid, millele enne luule esitamist valgus suunati. Ajaleheväljalõiked Doris Kareva nime ümber, leegitsev Eve Kivipõld («teater veel ei põle»), langevad sügised lehed ümber Kajar Pruuli.

Kõige rohkem esitati D. Kareva luuletusi. Paratamuse tunnetamine, iroonia, pessimism, hoolimatus, mõnesugune eneseirooniagi, terav eluvaatlemine, kohati nukrus tundusid ta luules kandvad olevat. Hästi õnnestunud lavaline liikumine, viulihelid, mäng palliga, loetu sugeeriv kajana kordamine andis esitatavale palju juurde.

Eve Kivipõld üllatas. Ennekõike seetõttu, et mängis ise kaasa, jades ometi lavalegi nagu kõrvalseisja rolli, kes kogu trupi mõjuvõimsalt suunab. Luuletsükkel moodustas hea terviku püsimoitviiga: «Draama algas. Teater veel ei põle.» Pean E. Kivipõldu mõtlema panevaimaks ja muljet jätvaimaks õhtu jooksul üldse.

Mõneti vastuseisu tekitas ehk Kajar Pruul luuletrupi esituses ja seda eriti teisel etendusel. Kui alguses liigne mängimine, põhjendamatu saigimine ja veidralt häälitsemine tundusid mõistmatuna ja koomilisena, siis just viimase luuletuse puhul näis kõik omal kohal olevat. K. Pruul on esitanud sama luuletuse ise esmakursuslastest eesti filoloogide loomingu õhtul («Kehad on masinad / sõnad on seinad / lolle on kasi-nalt...» jne.). R. Mändmetsa lavastuses sarnanes trupi ettekanne K. Pruuli tolleõhtuse ettekandega.

Üldiselt «kohtumõistmine» meeldis. Kui see ikka «kohtumõistmine» oli?

IIVI RIIVITS

Ehitusvalitsuse nr. 1 vanemtöödejuhataja L. Lukksepp oli üks neist, kelle hoole ja tööka käe all füüsikahoone valmis sai. Teda ja paljusid teisi tublisid ehitajaid autasustati aukirjaga 26. oktoobril aulad. Pidulikust koosolekust võttis osa ka ehitusministri esimene asetäitja U. Kiudsoo. Päevakohase kõne pidas füüsikaosakonna kollektiivi nimel professor K.-S. Rebane.

Pidulikkude meeleolu aitasid luua puhkpilliorkester ja kammerkoor.

Jüri LAANE foto

*Raimu HANSONI foto

27. oktoobri õhtul kogunes peahoone 127.-sse auditooriumisse hulgaliselt rahvast. Selleks oli ka põhjust — meie ülikooli tõlkehuviistele oli Tallinnast külla sõitnud Ott Ojamaa, et jagada oma tõlkikakogemusi meile. Nii tutvusime lähemalt mitmesuguste tõlkeprobleemidega, saime teada, millele tuleks erilist tähelepanu pöörata. Algajate tõlkijate viga on tihti selles, et ei mõisteta algteksti kui tervikut, mistõttu tõlge kujuneb ebauhtlaseks. Tõlkija peaks tehtud tõlke alati üle lugema n.-õ. võõra pilguga — võib-olla on tekstis kahemõttelisi kohti, millest lugeja võib aru saada tõlkijast erinevalt. Ka ei tohiks tõlkija ainuõigeks pidada esimest lahendust, mille ta paberile paneb. See on alles toortõlge, mida tuleb hoolikalt viimistleda. Tõlkija peab tublisti vaeva nägema, et teos tulemkeeles oleks nauditav. O. Ojamaa soovis kõigile noortele tõlkijatele head püüdmist ja tahtmist selles küllalt raskest tööst ja soovitas võimalikult rohkem tegelda tõlkepraktikaga — on ju tõlkimine eelkõige praktiline tegevus, ja ainult pidevas töös saab oma võimeid arendada. Ühtlasi tunnistas ta hädavajalikuks, et tõlkijate koolitamine ülikoolis asetataks senisest süsteememale alusele. Vaid sel juhul on lootust edendada edasist tõlke-tegevust meie vabariigis.

Nii kuulajaskonna arvukus kui ka Ott Ojamaale esitatud küsimuste rohkus näitavad, et huvi tõlkimisest vastu ülikoolis kasvab.

OLLE MASING,
saksa fil. III k.

Eesti NSV kõrgkoolide mängud

toimuvad 12.—13. novembril Tartus Ilmatsalu võimlas. Käigus eribussid. KKT juurest. Ootame ergutajaid.

Kirjandusvõistlust

on pikendatud 15. novembrini. Märgusõnaga tööd tuua või saata ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Õpperaamatukogu

lugemissaal on pärast remonti avatud endistel aegadel alates 4. novembrist k. a.

NB!

Täna võite lugeda ka venekeelselt «ТРУ»-d.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юлскоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Hans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksikunumbri hind 2 kop. Tell. nr. 6358. MB-07230.

TAGASIPILK * TAGASIPILK

© Ivan Orrov ja Kristap Kantovski. Nemad olid komsomolikonverentsi auväärsimad külalised. Ivan Orrov on läbi teinud Kodusõja, Kristap Kantovski on olnud 1917. a. Tartu tööliste, soldatite ja üliõpilaste saadikute nõukogu esimehe asetäitja. Viimase meenutusi on võimalik lugeda linnalehe pidupäevanumbritest.

Anne ESTRİ foto

Nimeliste stipendiumide saajad

V. I. Lenini nim. stipendium
Raivo Palmaru — ajaloot. V k.
Eero Vasar — arstit. V k.
Madis Kallion — õigust. IV k.
Sergei Nazarenko — arstit. IV k.
Maere Vapper — bioloogia-geograafiat. V k.
Riina Leinbock — füüsika-keemiat. IV k.
K. Marxi nim. stipendium
Tiit Villig — majandust. V k.
Ester Sank — filoloogiat. IV k.
N. Burdenko nim. stipendium
Andrus Arro — arstit. V k.
Fr. Tuglase nim. stipendium
Krista Poolakene — filoloogiat. IV k.
J. Smuuli nim. stipendium
Anu Aluoja — ajaloot. V k.
G. Lurichi nim. stipendium
Paavo Russak — kehakultuurit. II k.
J. Lauristini nim. stipendium
Olle Kuusksalu — ajaloot. III k.

D. Uljanovi nim. stipendium
Ursula Rääts — arstit. IV k.
E. Lenzi nim. stipendium
Kalev Tarkpea — füüsika-keemiat. III k.
W. Struve nim. stipendium
Märtn Viil — matemaikat. IV k.
K. E. v. Baeri nim. stipendium
Peep Männik — bioloogia-geograafiat. V k.
H. Pöögelmanni nim. stipendium
Irina Avramets — filoloogiat. IV k.
V. Kingissepa nim. stipendium
Jaan Ginter — õigust. IV k.
J. Varese nim. stipendium
Ain Niineste — kehakultuurit. II k.
J. Anveldi nim. stipendium
Andres Lipstok — majandust. III k.

Ministri käskkiri Rektor õnnitleb

Kauaaegse eeskujuliku töö eest avaldati tänu ja premeeriti 75. sünnipäeval ravimtaimede laboratooriumi töölise Alice PÄRLINIT, 70. sünnipäeval valvureid Aleksander ELBET ja Eduard VUKSI, 60. sünnipäeval teaduskonnakirurgia kateedri assistenti Erich KIVIVARE ja nakkushaiguste, dermatoloogia ja veneroloogia kateedri dotsenti Aino DANILOVITSIT, 50. sünnipäeval vene keele kateedri dotsenti Jelena GURJEVAT ning kauaaegse kohusetundliku töö eest Teaduslikus Raamatukogus vanemraamatukoguhoidjat Erika LANGI. Rektor tänab oma käskkirjas eeskujuliku töö eest ning soovib töökust ja indu edaspidiseks.

Rektori käskkiri

Füüsikahoone õppetöös ettevalmistamise eest said ülikooli aukirja dotsent Lembit PUNG, dotsendi kt. Ando OTS, vanemteadur Rein PIKVER, vanemõpetaja Eduard TAMM, assistent Henn VOOLAID, insener Toomas MÜURSEPP ja vanemlaborant Tõnu LEHTO.

Õigusteaduskonna

Üliõpilased ja õppejõud kohtusid 2. novembril akadeemik Harald Habermanniga, kes kõneles oma mälestustest, mis nii tihti ristusid meie maa ajalooliste suursündmustega. Eriti pakkusid noortele juris-

tidele huvi meenutused Kommunistliku Partei põrandaalusest tegevusest Tartus ning 1940. aasta revolutsioonilised sündmused Eestis. H. Habermann jutustas ka Leninigradi blokaadist ja eestikeelsete raadiosaadete tegemisest tol karmil ajal.

PEEP PIIRSAU

Tsiviilkaitsetöö efektiivsemaks

Ülikooli parteikomitee koosolekul 24. oktoobril kuulati tsiviilkaitse staabillemale A. Dovidenko informatsiooni teaduskondade ja formeeringute tööst ning tsiviilkaitseteadmiste propagandast. Kinnitati 1978. a. tööplaani.

Käesolevaks aastaks kavandatud üritused — staabiõppused, isikkoosseisu õppused miinimumprogrammi omandamiseks, eriformeeringute ja teenistuste treeningõppused, sanitaarpostide ja luuregruppide võistlused on edukalt lõppenud. Tartu linna tsiviilkaitsestaabi komisjon kontrollis sotsialistliku võistluse käiku ja hindas tsiviilkaitsetöö ülikoolis tervikuna väga heaks. Märkigi, et rohkem on vaja avaldada informatsiooni TRÜ ajalehes teaduskondade tsiviilkaitsetöö positiivsetest kogemustest, uuendada ja täiendada näitagitatsioonivahen-

deid õppehoonetes ja ühiselamutes, süvendada individuaalsete kaitsevahendite praktilise kasutamise oskust jne. Teaduskondadest tsiviilkaitsestaapi esitatavad ettekanded, plaanid, õiendid jm. peavad olema täpsed ja laekuma ettenähtud tähtaegadeks. Enam tähelepanu tuleb osutada doonorluse propagandale bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskonnas.

Tsiviilkaitsetöös on toimumas pööre praktilise väljaõppe suunas, mille üheks põhivormiks on objekti kompleksõppus. Peamine on seejuures väljaõppe praktiliste vormide ja meetodite edasiarendamine, nende kvaliteedi ja kasuteguri tõstmine. Plaanikohaselt korraldatakse 1978. a. aprillis kompleksõppus, mille käigus hinnatakse staapide, formeeringute ja teenistuste tegevust,

korraldatakse evakueerimise demonstratsiooni, organiseeritakse individuaalsete kaitsevahendite väljaandmine, hinnatakse nende praktilise kasutamise oskust jm.

Ettevalmistusi kompleksõppuseks tuleb alustada viivitamatult. Suur vastutus lasub teaduskondade parteibürool. Nende ülesanne on kaasa aidata tsiviilkaitseteadmiste propagandale ja ürituste parteilis-poliitilise kindlustamise plaani koostamisele 1978. aastaks. Erilist tähelepanu tuleb pöörata praktilistele õppustele ja nende näitlikustamisele (õppefilmide demonstreerimine, õppevahendite kasutamine jmt.). Plaan tuleb esitada TRÜ tsiviilkaitse staapi hiljemalt 20. detsembriks k. a.

OLO VANAASEME,

TRÜ tsiviilkaitse staabiülema
asetäitja propaganda alal

Malevlased malevast

Suure Sotsialistliku Oktoobrevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud EOE-77 töösüvest on aeg teha kokkuvõtteid.

Sel aastal töötas 646 TRÜ üliõpilast EOE-s ja 458 suvemalevas. 31. oktoobril toimunud III malevakonverentsil Tartus avaldas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle Liiv sügavat veendumust, et kõik üliõpilased annavad oma osa EOE ees seisva väärika ja tõsise ülesande lahendamisele.

Konverentsil kõneldi palju malevast, mängureeglitest ja kuivast seadusest. Kõnelejad olid EOE keskstaabi esindajad ja malevategijad piirkondadest. Seega ei räägitud konverentsil lihtmalevastest, isegi mitte rühmakomandöri probleemidest. Arvati, et piirkonnad ei tohiks eriti suured olla. Põhjendati mitte niivõrd sellega, et piirkonnastaap ei jõua rühmi alati toetada, aidata ja juhatada, vaid et neid ei jõua kontrollida.

Tartu piirkonna komandör Jaak Aaviksoo tõstis üles kaadriprobleemi. Rühmade suurus peab lähemal ajal samaks jääma, sest lepingupartnereid ei saa rohkem abilis vastut võtta. Kui aga EOE kvantitatiivne näitaja jääb samaks, tekib küsimus, kust võtta häid rühmajuhite. J. Aaviksoo näitas, et malevlane peab lugu tõsisest naljast. Kõneleja püüdis sisule õiget etiketti peale kleepida. Kahjuks aga andis sõnavõtt kontraefekti. Kuid kaadriprobleem on ja ilmselt ka jääb malevateoreetikutele ja -praktikutele kõvaks pähklik. Üks abivahend oleks EOE sotsioloogiline uurimine. M. Pent, ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär, nägi uurimistöö võimalust kursusetööde näol. Seda võiks teha õigus- ja majandusteaduskonna üliõpilased. Lõuna-Eesti piirkonna komissar Igor Gräzin toetas uurimistöö mõtet, teostajaks soovitas ta aga teadlast.

Malevalehe probleemid peaksid olema maleva probleemid ja maleva probleemid lehe probleemid. Praegu ilmub ajaleht «Noorte Hääle» Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevas» Tallinnas meie noorsooajalehe toimetuses. Vabariikliku lehe toimetaja on faktiliselt ka malevalehe toimetaja. «Noorte Hääle» toimetusest on vastutav sekretär malevalehe kuraator. Leht aga on nii toimetusele kui trükkijale lisakoormus. Suvekuudel ei anta välja kõrgkoolide ajalehti. Võib-olla jõuaksid näiteks EOE keskstaap ja Tartu rahvas kokkuleppele ning tuleval suvel ilmuks malevaleht kõrgkoolilehe baasil?

Maleva pressiteenistus töötas sel aastal uue süsteemi järgi: rühmakirjasaatja, piirkonna pressikomisjar, malevalehe toimetuse. Esimest

aastat oli võimalik pressiteenistusse tõmmata ajakirjandusüliõpilasi. Põhiliselt tulidki kaastööd neilt. Meeldivateks eranditeks olid Kiidi, Taveaskoja, Habaja ja «Avangardi» rühm. Nagu ütles Igor Gräzin, on malevaleht jõudnud välja madalseisust. Kuid ikka veel on palju ära teha, et leht oleks sisukas ja probleemitihe. Konverentsil toodi välja teesid malevalehe kohta: (1) sisse viia ka 1978. aastal kolmeastmeline pressiteenistus, (2) I ja II kursuse ajakirjandusüliõpilasi, samuti teisi huvilisi tõmmata kaasa malevalehe kooli, (3) kutsuda malevaajakirjanikke osalema EOE talvistes üritustes, (4) võtta seisukoht, lähtudes majanduslikest ja tööjõu küsimustest, malevalehe sümbioosist «Noorte Häälega», (5) välisrühmade töö kajastamiseks võtta suve algupoolel töötavatesse rühmadesse žurnalistikaüliõpilasi (see võiks olla preemiaks eelmise aasta hea töö eest), (6) malevaleht peaks ilmuma aasta ringi, talvel kord kuus, suvel iga nädal.

Konverentsil kõneldi veel paljust väiksematestki probleemidest. Maleva peaarst Ralf Allikvee leidis, et kuigi meditsiinidode kursused läbiteinud muu eriala naistudengi-

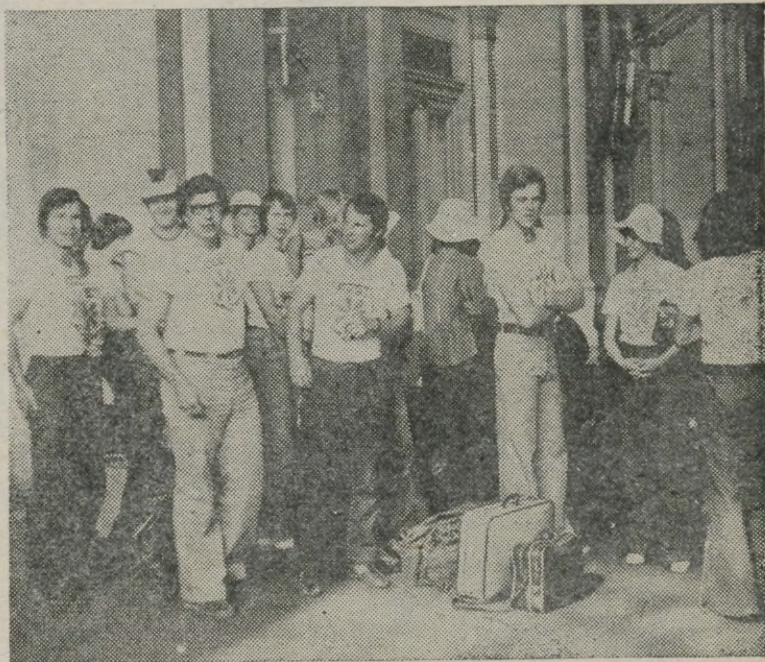
tel on teadmisi rohkem kui arstiteaduskonna I ja II kursuse üliõpilastel, peaksid maleva arsti teenistuses töötama ikka arstiteaduskonna üliõpilased. Lahendus oleks siin vanemate kursuste kaasahaaramises. Vaktsineerimine on kõigile kohustuslik ja need, kes on pääsenud malevasse vaktsineerimata, oleks tulnud seal eemaldada.

Välisrühmi vastuvõtivate rühmade töö on keerukam kui teistel rühmadel. M. Pent ütles, et see kaader peaks olema tugevam. Debreteni rühma komandör Rein Kaarli aga arvas, et vastuvõtvat rühma suhtega 1:1 pole vaja. Ettevõtteid ei suuda anda tööd 40 inimesele. Külalised ja meie üliõpilased töötavad niikuinii erinevatel objektidel. Samuti on raske korraldada vaba aja sisukaid üritusi 40 inimesele.

Komissariteenistuse sotsialistlik võistlus on saavutanud taseme, mis rahuldab praegu paljusid. EOE-77 komissar Andres Eesmaa rääkis praegusest võistlusest ja hindamis-süsteemist.

Suure Sotsialistliku Oktoobrevolutsiooni 60. aastapäevale pühendatud EOE-77 töösüvi saab joone alla 12. novembril Tallinnas. TRÜ III malevakonverents oli mõeldud valusate probleemide tõstatamiseks ja nende lahenduse leidmiseks.

AUNE PAST

* Oli see Budapestis? Ei, vist seal, kus... Vist ikka Budapesti jaamas, kui... Kas oldi parajasti madjarite pealinnas või ei, aga Ungari maal kindlasti. Esiplaanile on jäänud Ungari rühma ülikooli rahvas, seepärast see piltki siin malevapäevi meenutamas.

PEETER BAKHOFFI foto

ÜTÜ • Žurnalistide oma puu

1. novembri ühel õhtusel pooltunnil kogunes peahoonesse paras seltskond žurnalistikatundengeid, vürtsi lisamas nende akadeemilised kolleegid. Et ülikoolis on ajakirjanduse latikergitajateks pürgijate arv viimase aasta ja kahe kuu kestel enneolematult kopsakaks paisunud, on õhk juba mitu aega olnud pakil n.-õ. oma puu mahapanemise tarvidust.

Kui kõik kannad olid kujuteldava ümmarguse laua ümber kindlalt maas, haaras juhtimisesarved vapralt pihku V kursuse ajakirjandus-üliõpilane, küllap meie staažikaim tudengist žurnalist-entusiast Aune Past. Kombekohase üks-räägib-teised-tukuvad koosolekuprintsiibi asemel pidi igaüks kohe alguses suu lahti tegema ja mitte ainult «aa» ütleva, vaid teatama, MIKS ta ülejäänuid oma kohalviibimisega austab ning mis ta asjast arvab.

Eelnevalt kavandatu ja konkreetset ettepanekud andsid põhjust tulevast tegevust planeerida üldiste huvisuundade järgi. Niisiis, TRÜ ÜTÜ žurnalistikaringi avakoosolek leidis, et kõige optimaalsem on tööd alustada neljas sektioonis. Esimene neist on eesti ajakirjanduse ajaloo- ja põhjalikumalt tegelda soovijale — juhendajaks prof. Juhan Peggel. Eriti oodatud on probleemuri-

mused selles valdkonnas, huvipakuvaid teemasid on hulgaliselt.

Teine sektioon — ajakirjanduse sotsioloogia (juhendab vanemõpetaja Marju Lauristin) käsitleb ajakirjanduse probleeme peamiselt teoreetiliselt tasandil. Olla hea praktik tähendab omada sügavat teoreetilist põhja. Sotsioloogiline töö võimaldab uurimusi väga avaras teemaderingis. Marju Lauristin arvas, et esialgu on vahest jõukohaseim ja kindlasti huvitavaim võtta käsile kultuuriprobleemid. Sotsioloogiasektiooni töömaile kuuluvad veel kriitikaküsimused, uurimused TV ja raadio alal jne.

Vanemõpetaja Peeter Vihalemm hakkab juhendama psühholoogilist uurimistööd. Kui sotsioloogia tähendab eelkõige baseerumist massilisele auditooriumile, siis psühholoogia on «individuaalsem» teadus, õpib tundma isiksust kui süsteemi. Ajakirjandusest lähtudes uuritakse eri massikommunikatsioonivahendite spetsiifikat ning isiksust ajakirjanduslike materjalide vastuvõtjana.

Neljas osakond hakkab süvendatult täiendama üliõpilaste ühiskondlik-poliitilist silmaringi konkreetsetes valdkondades, s.t. on ellu kutsutud tulevaste ajakirjanike operatiivse ajakirjandusanalüüsi oskusi kujundama. Juhendajaks vanemõpe-

taja Märt Kubo, kes arvas, et võiks õppida tundma näiteks rahvusvahelise üliõpilasliikumise probleeme, uurida maailma globaalseid probleeme (keskkond ja inimene jt.).

Arutelu käigus leiti, et on vaja ka viiendat rühmitust, mis ühendaks nn. käkerdamislembesi noori. Huvilise põhiline eeldus on naljahamba olemasolu.

Järgnevalt valiti žurnalistikaringi juhatus. Üldsuse ühehäälsel soovingul kinnitati esimeheks žurnalistika I kursuse üliõpilane Tiit Matsulevitš. Esimehe asetäitja teadusliku töö alal on IV kursuse üliõpilane Raini Sillaots, organisatsioonilise töö alal Aivar Hanson I kursuselt. Pressisekretäriks valiti Kärt Tõnisson II kursuselt.

Puu on maha pandud. Loodame, et tal tulevad tugevad juured, tihe võra ja lopsakas kroon.

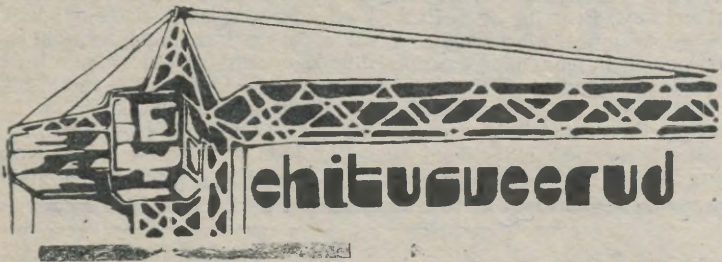
Mida veel? Žurnalistikaringi liikmed ei pea sugugi kõik olema žurnalistikaosakonna inimesed. Ootame endi keskele võrseid ajama ka teiste erialade esindajaid, kel on asjalik huvi eespool nimetatud lati kergitamise vastu. Esmast informatsiooni saab esialgu juhatuse liikmetelt ja ajalehe «TRÜ» toimetusest, hiljem, kui puu juba tihkelt mullas, kujunevad ka regulaarsed reklaamivormid. KÄRT TONISSON

See pilt on tehtud bioloogide-geograafide tavakohasest looduslaste päevast. 148 tudengit ja 10 õppejõudu käisid ühel sombusel sügispäeval Eimajõe alguses, Viljandis, Loodi põrguorus, Holstres, Helmes, Aakres.

Pildil näeme järjekordsel peatusel seletusi jagamas professor Endel Varepit.

Ago GAŠKOVI tekst, Tõnu MEIDLA foto

30. septembril lõpetasid Teadusliku Raamatukogu ehitusel tööd arstiteaduskonna spordimeditsiini III kursuse 34 üliõpilast. Kuu aja jooksul suutis iga üliõpilane töötada keskmiselt 5,4 tundi päevas. Norm oli 8 tundi.

I liigi töölise keskmine kuupalk peaks olema 87 rubla, üliõpilastel oli see vaid 47 rbl. 32 kop. 34 üliõpilast tegid selle aja jooksul 21 inimese töö. Mine sa tea, mis põhjused siin kellelgi võisid olla! Võidi ju kurta tervise üle, mis tihti nõrgaks osutus. Kuid...

«Kella veerand nelja paiku ütlevad, et lähevad vett jooma. Pool neli tuleb üks üliõpilane, riputab võtme naela otsa ja ongi läinud.» ütles brigadir Uno Parts.

Kuid võib-olla ei tahetud üliõpilastele tööd anda, mis olnuks tasuvam?

«Üliõpilased valisid tööd, iga töö polnud neile meelepärane. Vaid raha vastu tunti pidevalt huvi.»

Võidi ju tõesti kadestada teisi, kes kolhoosis raskema tööga suurema palga välja teenisid. Ent keegi peab ju raamatukogugi ehitama. Ei

Ühe käega mehed

tohi ka unustada, et tööd, mis ehitusel tasuvamad, on ka raskemad, suuremaid oskusi ning kogemusi nõudvad. Kellele see ehitus kuulub, on kõigile teada. Kas tasub raiuda oksa, millel ise istume? Ent kuidas teisiti seletada sellist töösseisu- mist?

Aastaid on üliõpilased kaasa lõõnud oma ehitustel. Staadion, ühiselamud, Kääriku spordibaas ja uus füüsikakorpus on kujukaks näiteks. Ei taha sellega öelda, et vanasti olid varblased suuremad ja rohi rohelisem, kuid midagi oli teisiti.

Nüüd aga tuleb välja, et ulatame oma abistava käe töömehele alles siis, kui ehituse käikulaskmise tähtsust aeg läheneb. Kuid elus on vahel vaja kätel külge panna, ei või ju igavesti küüru selga tõmmata ja kõike õppimise kaela ajada. Tege- mist pole siiski mitte ainult kohaliku, vaid vabariikliku, isegi üleliidulise, teatud määral ülemaailmsegi tähtsusega ehitusega. Seal töötab praegu kolmkümmend meest, kellele abi vägagi vajalik oleks.

Kas ei võiks ülikooli komsomolite juures olla ehitussektor? Vahest oleks hea, kui ka üliõpilased teaksid, kuidas läheb nende ehitustel? Praegu veel sellele küsimusele vastata ei osatud.

«TRÜ Teadusliku Raamatukogu ehitus peaks saama esimeseks ülelinnaliseks komsomoli lõkehitis- seks,» kirjutati möödunud aasta 26. septembri «Edasis».

Nii et pangem kätel külge!

VEIKO PAALMA, ajakirjanduse I k.

Toimetusest. Selle lehekülje kaks kõrvuti seisvat artiklit jäävad vastust ootama. Toimetus peab vajalikuks seda rõhutada, sest silani on ülikoolilehes avaldatud kriitika enamasti vastuseta jäänud, kuigi käsitletud probleemidega tegelejad on tavaliselt rohkem kui üks olnud. Nimetatud kaastööd on tähelepanuväärseid sellegipoolest, et nad ei fikseeri «asja olemust pärast selle lahendamist» (vt. eelmine ajaleht, komsomolikonverentsi sõnavõtt).

Repliik

Kuulu järgi üliõpilaskohvik, aga...?

Miks te siin ühikas istute, kas siis tudengil Tartu linna peal pole midagi teha? Loengud käidud, õpimised õpitud või edasi lükatud, täna pealegi pühapäev — kus klubi, koguni kaks kohvikut...?

Jaa, kaks kohvikut. Eks mine kat-su sinna sisse saada! Olgu pealegi, et üks on ühtelugu reserveeritud, sellest võib veel aru saada, aga see teine, nime järgi lihtsalt «uus kohvik»... Seal kehtivad mingid eri süsteemid.

Mis eri süsteemid? Et võhikud pole kunagi midagi karta osanud, seadsin sammud üsna lootusrikkalt Leningradi maantee poole. Igaks juhuks võtsin ühe neljanda kursuse juristi kaasa — tal rohkem kogemusi, jagab vähemasti kommentaare. Kuigi ta ise (ja enamik IV—V kursuse tuttavaid tudengeid) pole enam ammu sellesse kohta oma nina pistnud...

Üllatused algasid juba ukse taga. Kerkisid üles järgmised küsimused.

1. Miks on võimalik lugeda kah- te erisugust silti: söökla avatud 8—16 ja söökla avatud 11—16. Kumb on õige?

2. Kui on kirjas, et kohvik avatakse kell 17, miks ta siis tehakse tegelikult lahti alles kell 18? (vähemasti pühapäeval, 16. oktoobril).

3. Kohviku avamisel paar aastat tagasi oli uksele joonistatud kaks rõõmsat teklites tudenginägu. Kuhu ja miks need on kadunud?

4. Müllal ja mismoodi ja missu- guse piirini saab kohvikusse kohti õhtuks kinni panna, sest sel korral- gi olid pooled laud (liialduseta) reserveeritud?

5. Miks lastakse sisse ilmselt joobnud isikuid, pealegi väljaspool järjekorda? Kas ainult sellepärast, et mõnel mehel on au olla administ- raatori tuttav?

Ja lõpuks. Miks sel üliõpilaskoh- vikul (ruumikas, kena interjäär, meeldiva muusikaga Peeter Väljaku ansambel) ei ole tunnustavat mai- net tudengkonna hulgas, eriti vane- matel kursustel? Miks ei võiks tal ka oma nimi olla? «Vana kohvik» on ju suutnud oma lugupeetuse säi- litada.

Lihtsameelne kohviku- külastaja

Ülikool Upsalas asutati 1477. aastal. Opetööd alustati 7. oktoobril.

Väike keskage ülikool eksisteeris väga mitmesugustel põhjustel vaid lühikest aega ning alles XVII saj. muutus ta tähtsaks teaduskeskuseks. Kõrgeaeg saabus XVIII saj. seoses loodusteaduste kiire arenguga. Tol perioodil töid Upsala kuulsust Linnaeus, Anders Celsius, Johan Gottschalk Wallerius ja Torbern Bergman.

XIX sajandil muutus ülikool rahvusliku kultuuri keskuseks, kusjuures valitsesid idealistlik filosoofia ja konservatiivne mõttelaad. Uued ideed jõudsid Upsalasse läinud sajandivahetusel.

Upsala ülikooli ajalugu peegeldab Rootsi kultuuri arengut. Veel käesoleva sajandi algul oli Upsala ülikool ainult kõrgemate klasside jaoks. Pärast I maailmasõda kasvas mõningal määral alamate klasside osa, ulatudes 1920. aastate keskpaigaks üle kümne protsendi. Naisüliõpilaste arv oli minimaalne, alles II maailmasõja eel tõusis see humanitaarteaduskondades 40 protsen- dini.

50. aastail hakkas üliõpilaste arv kasvama kõikides Rootsi ülikoolides. Upsala tõusis see 4380-lt (II maailmasõja lõpuastad) 20 000-ni 1970. aastaks. Märkimisväärselt suurenes naisüliõpilaste arv: 1965. a. jõudis see 7000-ni (vrd. 1945. a. — 1123). Kuid ikkagi on Upsalas praegu vaid neli naisprofessorit.

1959. a. seati Upsalas sisse uus ametikoht — ülikooli õppejõud (meil vastab sellele umbes vanemõpetaja). Professorid ja dotsendid vabanesid nooremate kursuste õpetamisest ning võisid kontsentreeruda lõpetanute (post-graduate — meie vastes aspirant) õpetamisele. Esmakursuslaste õpetamine sarnaneb gruppitundide ja sagedaste testidega tavalises koolis õpetamisele. 1969. a. viidi läbi uus reform, eriti puudutas see humanitaarteadusi. Õpingud toimusid õppeplaaniga, mis oli kohandatud tööturu vajadustele. Opetamine jagati 17 üldisesse 3-osalisse õpetamissuunda teatud arvu kursustega. Igale kur-

Upsala Ülikool—500

See 1620. aastail ehitatud maja oli kuni 1887. aastani üks üli- kooli põhihooneid.

susele kinnitati standardne õppe- kava, mis kehtis kogu maal ning erinevaid ülikoolides võis teostada vaid väikseid muudatusi. Tulemusi hinnati punktisüsteemis: kursuse lõpetamiseks oli vaja 40 punkti, kraadi jaoks 120 punkti. Varasem humanitaarteaduste doktori kraad asendati kandidaadikraadiga.

Uue reformi järgi pidi õpetamine vastama ühiskonna nõudmistele. Vastis selgus aga, et selline õpe- töö ei rahulda üliõpilasi. 1972. a. eelistas 75% esmakursuslastest ise valida õpitavaid aineid.

Üliõpilaste arvu järsk tõus 1960. aastatel tähendas, et Rootsi ülikoo- lide vana organisatsioon on oma

aja ära elanud. Tekkisid uued üli- koolid — Umeå, Karlstad, Örebro jne. Paljud nn. *högskola*'d tõsteti ülikooli seisusesse, et võimaldada õp- pimist oma piirkonnas ja sellega vä- hendada üliõpilaste tungi vanadesse ülikoolidesse. Korraldati ümber ka aspirantide õpetamine. Suurendati professorite arvu, sest Upsala 90 professorit ei suutnud õpetada 20 000 üliõpilast. 1975. a. oli Upsa- las 155 professorit.

Ülikoolis paranesid õppimistingi- mused. Isegi humanitaarteaduskon- nad, kes olid tõotanud äärmiselt vi- letsates tingimustes, said uued häs- tisisustatud korpused. 1976. a. jaa- nuaris valmis ulatuslik kompleks, milles on ruumid filoloogidele, aja- loolastele, ühiskonnateadlastele, keskraamatukogu ja restoran. Eriti on paranenud arstide ja loodustead- laste töötingimused.

Koos ülikoolis toimunud muuda- tustega muutus ka ülikooli juhti- mine. Nn. ülikooli nõunik (majan- dusdirektor) sai võrdseks rektoriga ning nad koos moodustavad rektori nõukogu. Senat koosneb rektorist, prorektorist, ülikooli nõunikust ja dekaanidest. Suurenes üliõpilaste osatähtsus ülikooli juhtimises. Üli- õpilased võivad osaleda rektori ja prorektori valimistel. Üliõpilased võtavad osa mitmete institutsiooni- de administratsiooni tööst.

Demokraatlikud printsiibid kehti- vad ka üliõpilaste vastuvõtmisel. Suureneb nende osatähtsus, kes ei astu ülikooli otse gümnaasiumist.

Upsala ülikoolis toimunud suu- red muutused ei ole veel lõppenud. Juba 1968, enne uue reformi lõpu- leviimist määrati komisjon kogu Rootsi hariduselu uurimiseks ja

uute plaanide loomiseks. 1973. aas- tal avaldati uus projekt, mis aga ülikoolides erilist vaimustust ei ära- tanud, sest alles oli vähendatud tunduvalt nende iseseisvust. Uue plaani järgi tuleb gümnaasiumi- järgne haridus koordineerida ning võrdse põhimõttel nimetada kol- ledžihariduseks; kogu maa jaga- da 19 kolledži piirkonnaks, millest igaüks omakorda jaguneb kuueks hariduslikuks piirkonnaks. Kolledži juhtkond peab juhtima tegevust oma piirkonnas. Mis puutub Upsa- lasse, siis soovitas komisjon ühen- dada ülikool algkooliõpetajate kol- ledžiga Upsalas ning Gävlis ja kodumajanduse kolledžiga Up- salas. Seda ühendust tu- leb nimetada Upsala *högskola*'ks.

1975. a. otsustas *Riksdag* selle plaani ellu viia. Upsala ülikoolis, mis säilitab ilmselt endise nime, juurutatakse rida algõpetuse suun- di ning õppekava võib muutuda nii- sama rangeks, kui oli 1969. a. re- formi ajal. Paljud traditsioonilised akadeemilised ained ei ole enam kohustuslikud. 350-aastane senat asendatakse Upsala *högskola* juht- konnaga. Teaduskonnad jäävad pü- sima, kuid neil kui ka professoreil on üha vähem sõnaõigust ning nad võivad mõjutada vaid uurimistööd ning teadlaste väljaõpetamist.

Uus seadus astub jõusse sel aastal. Rootslased ise peavad aga seda ülikoolide vabaduse piiramise sea- duseks. Eks tulevik näita, mis saab.

S. LINDROTHI raamatust «A History of Uppsala University» tõlkinud

KRISTI REISSAAR

Tiiu Kuld-Paris

Sügislaulud

Punetab vahtrapuu

Punaste vahtrate juurde
mööda libedat teed
punaste vahtrate juurde
täna veel

Tulla siia ja seista
kui pühamu ees
lihtsalt tulla ja seista
täna veel

Hõõguks kui tuli
nende võrade sees
hõõguks kui tuli
täna veel

Heidab minugi tuli
selle lõomaga liitu
heidab minugi tuli
kord koltunud niitu

Emake Maa

Kartulimullase pihuga
jätšin kord jälje Su pinda
maisemast maisema ihuga
maittesin kuidas Sa hingad

Varises ahtaks see pind
ja mahtus mu silmade sisse
siis nägin ma Sind
siis nägin ma Sind
ja nutsin Su sametisse

Haljus kõik kadus
jõi tühjus ja kulu
tuulelint latus
teele lehtedepuru

Porine tee
ja Emajõgi
nagu isegi vett
läbiks sogane võbin
Lehed te kaote

jättes järele huumuse
teil nagu minulgi
kahju on kuumusest
Ometi värvides
tiirlele surmas
matate end omaenese pulmas

Viimane tuuleviulitoon
viimane hüüd
juba kantakse kohale
valget surijarüüd

Linnar Priimägi

Väike tertsiin

Sirjele

Mul, kallim, pole sulle miskit tuua.
Siin seisan, kuuehõlma kaotand Saul...
Ma raha olen jõudnud maha juua.

Kuid teenin uut, kui valmis saab see laul!
Ma ostan sulle lumivalge kleidi.
Nii uhke nagu nelivürsti vaul,

Et ümber sinu nagu mingi lady
Võiks kuulda kadeduse kollast kära.
Ja kui peaks raha üle jääma veidi,

Siis söidame siit igaveseks ära.

*

Igaüks on oma õnne sepp.
Õnn on juhuse.

Igaüks on oma juhuse sepp. → Sepp on juhuse.*
Juhus on pime.
Sepp on pime.

Ime. Ime.

* Inessivus vel nominativus.

Kris Järvi

Üks suvi jälle

üks suvi jälle
libisend must läbi
veel eraldan ma päevi
õhtuid öid
ja hingetõmbeid
suur voogav lõhnameri

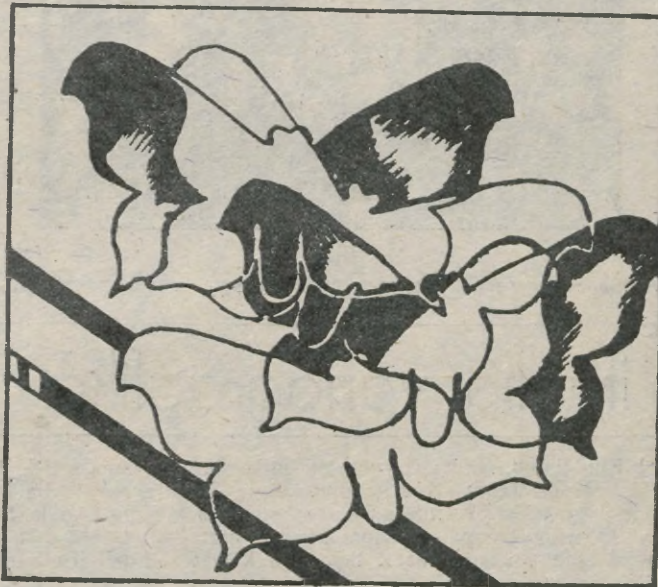
ja lausa lihtsalt
aed rohtu appund ära
on tulek tuldud
minnes sulge värav

*

Õhtud põlevad
päevast päeva,
tuikab, tuikab veri.

Olen su süda,
su järvi ja su jõgi.
on taga mu suudmete meri.

Seal sügaval kumab
ja ringi käib veri
ja tuikab ja tuikab mu südames
meri.

* Peeter NÕGESE joonistused

Seda pilti vaadates

Mootorrattad, autod, lennukid, raketid.
Suits, tolm, ving, gaas.
Inimene kiirustab. Ta ruttab, vaatamata ümber, ette või tagasi.
Suurlinnad mattuvad sudesse.
Vähemaks jääb puhast õhku, rohelist metsa, saastamata vett.
Aga just siia — puhtasse õhku ja rohelist metsa ta kuulub —
HOBUNE. Temas on tõsist maamehetööd, kauget minevikuromantikat,
lambet suvepäeva, krudisevat saaniteed. Ja kuigi ka tema teiste kiirustamise vahel autokastis sõidab, tõusevad ta hind ning väärtus päev-päevalt, nagu puhtal õhul, rikkumata ojaveel ja sügaval metsarohelisel.

POOL KUNINGRIIKI HOBUSE EEST!

MARIKA PRITS

«Heureuse comme tout Heureuse malgré tout...»

Inimene, kes on üle elanud neli autoõnnetust, ühe enesetapukatse, kaks narkomaania- ja alkoholismi-vastast ravikuuri, psühhooze, seitse operatsiooni... — kes ta on? Kes oli see, kelle elu oli täis armastust, laulu ja kannatust? Naine, kes siitilmast lahkudes pärandas maailmale oma kirklikud laulud ja 45 miljonit franki võlga. Tema laule oleme kõik kuulnud, teda ennast ehk piltidel näinud, kuid mida me siiski temast teadsime?

Ulo Vilimaa on koostöös oma abikaasaga Edith Giovanna Gassioni (Piafi) meie ette toonud. U. Vilimaa on loonud lavastuse lauljatri poolde Simone Berteau' mälestuste- raamatu põhjal.

Ainult kaks tegelast, needki teineteisega mitte vahetult dialoogi kaudu seotud, ja ometi pole vaataja-kuulajal igav.

Siin on lauljanna ebatavalise elu lugu ühinenud näitlejate meisterliku esitusega. Velda Otsuse Piaf on teatud määral hääleltki sarnane päris-Piafiga, rääkimata temperamendist või kasvust. Väiksena, liikuvana, lõbusana, bravuurikana — sellisena nägid inimesed kord Pariisi «varblast» (Piaf = 'varblane' pariisi argoos). Sellisena näeme teda nüüd lavalgi. Oma kurbust peitis Piaf endasse, ahastusi nägi vaid poolde, kes 30 aastat truult tema rõõme ja kannatust jagas. Edith polnud Simone'i jaoks ainult

laulja, vaid ka lihtsalt inimene, naine, kes püüdis oma saatusest üle olla. Maimu Krinal Simone'ina sobib oma lüürilisnukra ja mõnelti harduses-meenutavagi jutustamislaadiga seda kõike välja ütleva. Tundub, nagu pöörduks ta vahel kuulaja poole, olseku paludes õigustust, imetlust ja kaastunnet oma kuulsa õe imestusväärsele elule. Simone'i sõnades on aimatav saatustlikkus, ja nagu tõestamaks seda esitab Piaf järjekordse tähendusliku lõigu oma elust.

Jutustaja ja jutustuse kangelanna esinevad justkui erinevate poolustena, mille vaheline lavategevus loob psühholoogilise pinget. Edith Piaf saab vaatajale inimlikult lähedaseks. Kas me enam jälgimegi niivõrd konkreetse laulja kui just inimese elu? «Tänavapoeedi» laulud helilindilt saavad vastuse leidmisel kaasa aidata: nad väljendavad lauljanna vahetuid elamusi ja seostavad laulu tema esitaja isikuga. Lavastaja oskas tunnetada teed, mille kaudu mõjusaimalt vaatajani jõuda. Ja tõepoolest, nagu U. Vilimaa «Sirbi ja Vasara» interjuius ütlev, on raske ette kujutada Simone Berteau' jutustuses väljendatud elutõe mõistmist ja tabamist mingis draamavormis, kus olustik ja hulk tegelasi ainult segaks. Elusündmuste ahelana esitamine on head vilja kandnud. Need aga, kes tundsid M. Krinalit kui ooperilauljat, said meeldiva üllatuse osaliseks. Ehk saab «Vanemuine» juurde huvitava draamanäitleja?

MEELIS LOKK

olnust

LEO LEESMENT

Kui heita pilk tagasi ja küsida, kui palju on Eestis või Baltimail üldse huvi tuntud Idamaade kultuuride, teaduste ja keelte vastu, siis näeme, et üsna vähe.

Ma ei taha lihtsalt loendada neid, kes on ainult õppinud orientaalkeeli või viibinud Idas, vaid märgin peamiselt just neid, kellel on saavutusi orientalistika kui teaduse vallas, kes on õpetanud Ida keeli kõrgkoolides, eeskätt meie Tartu ülikoolis. Nii on näiteks raske pidada orientalistiks eestlast ALEKSANDER TOMBACH-KALJUVALDA (10. nov. 1872—21. jaan. 1944). Ta lõpetas 1894. aastal Peterburi ülikooli Ida keelte teaduskonna, õppi-

des peaaegselt mongoli keelt, tegelles ka kirjanduse ja näitekunstiga. Pärast ülikooli lõpetamist ta enam mongoli keelega ei tegelnud. Selliseid on veel teisigi.

Orientalistidest seisab kõige ees semiidi keelte, eriti araabia keele asjatundja, ülikooli kunagine professor WILHELM FRIEDRICH HEZEL (1754—1824). Et temast juba on pikemalt kirjutatud meie ajalehes 1976. aastal (nr. 31), siis ma teda üksikasjaliselt tutvustama ei hakka.

ALEXANDER BULMERINCQ (1868—1938) õppis Tartu ülikoolis teoloogiat ja Leipzigi ülikoolis semiidi keeli. 1898—1939 oli ta Tartu

ülikooli usuteaduskonna professor heebrea, araabia ja süüria keelte alal.

EDUARD VIGEL (1890—1957) õppis Moskvas Lazarevi-nimelises Idamaade Keelte Instituudis (1911—1915) pärsia keelt. Töötas aastast 1923 kuni surmani meie ülikooli teaduslikus raamatukogus, kus temast oli suur kasu kui asjatundlikust orientalistist.

Viljakas arabist oli tallinlane VIKTOR ROSEN (1849—1908). Ta oli väheseid araabia keele doktoreid. Selle tiitli sai ta 1883. aastal, töötades professorina Peterburis. Hiljem oli V. Rosen ka Vene Teaduste Akadeemia akadeemik.

Akadeemik KARL SALEMANN (1849—1916) õppis Peterburi ülikoolis Ida keeli ja pühendus eeskätt pärsia keelele. 1897. aastal võttis

ta osa teaduslikust ekspeditsioonist Pamiiri.

ALEXANDER STAEL von HOLSTEIN sündis Pärnumaal Tõstamaa mõisas 1876. aastal, suri Hii-nas 1937. aastal (abiellunud Pekin-gis 1929. aastal). Ta õppis Tartu, hiljem Berliini ülikoolis. 1911. aastal sai Peterburi ülikooli eradotsendiks. Elas Indias ja Jaapanis ning alates 1917. aastast oli Pekingi üli-kooli sanskriti ja tiibeti keelte pro-fessor, ka budoloog. Pidas külalis-professorina loenguid ka USA-s.

Peamiselt küll mandžu, aga ka hiina keel oli põhiaineks lätlasel PETER SCHMIDTIL (Smits) (1869—1938). Ta õppis Moskva ja Peterburi kõrgkoolides Kaug-Ida keeli, sai 1902. a. magistriks. Alates 1899. aastast oli pikemat aega Vladivostoki Idamaade Keelte Ins-

tituudis Kaug-Ida keelte õppejõud. Tema kirjutatud hiina keele õpik oli Tsaari-Venemaal kaua aega kasu-tusel ning sellest ilmus mitu kor-dustrüki. Viimane leidub ka meie ülikooli teaduslikus raamatukogus. 1907. a. ilmus tema sulest mand-žu keele õpik. 1920. a. sai P. Schmidt Riia vastloodud ülikooli rahvaluuleprofessoriks. Ta on kü-lastanud ka Tartu ülikooli.

Väljapaistvaks jaapani keele tundjaks kujunes lätlane EUGEN SPALVIN (Spalvins). Sündis 1872. a. Lätis, õppis Peterburi kõrg-koolides õigusteadust, rohkem aga jaapani keelt. Pärast sai temast Vladivostoki Idamaade Keelte Ins-tituudi jaapani keele õppejõud. Siir-dus 1917. a. Jaapanisse. (Hilisemad teated temast puuduvad.)

Meie orientalistidest minevikus

* Annibale Carracci. Madonna pääsukesega. Vaselõige. 1581.

Itaalia vanagraafika

Tartu Kunstimuseumis eksponeeriti ülikooli taasavamise 175. juubeli tähistamiseks Teaduslikus Raamatukogus säilitatavaid itaalia 16.—17. sajandi gravüüre. Näitusega seoses sügenes küsimus: mida huvitavat võiks leida tänapäeva noor inimene graafilistelt lehtedelt, mis on loodud kolm-neliasada aastat tagasi ja kajastavad põhiliselt müto-

loogia- ja piibliteemasid. Varasemad teosed pärinevad aastaist 1510—1530 — kõrgrenessanssi perioodist. See oli aeg, mil religioosset ja antiikmütoloogilist aimestikku hakati üha rohkem tõlgendama reaalse maailma tunnetamise positsioonilt. Seda võib näha Rafaeli teostes, mida meisterlike vaselõigete vahendusel on edasi andnud Marcantonio Raimondi (u. 1480—1527/34). Näitusel eksponeeritud lehes «Püha õhtusöömaaeg» on kujutatud stseeni ilusas renessanss-stiilis saalis vaatega Itaalia maastikule. Laua ääres elavates poosides ja ilmekate nägudega mehed on haaratud erutava küsimuse arutelu. Igapäevast ja juhuslikkust toovad piiblistseeni laudlina ääre alt paistvad meeste jalad, andes teosele fisanimetuse «Püha õhtusöömaaeg jalgadega». Veelgi rohkem seostub kaasajaga leht «Madonna hälliga», peegeldades olustikku, eriti aga renessansile omast rahulikkust, õilistavat suhtumist inimsuhtumisesse, käesolevas teoses emaarmastusse. Rafaelile iseloomulik tegelaste kerge idealiseerimine ja kompositsiooni harmooniline üleschitus leiavad gravüürides täiel määral kajastamist.

Renessansi mitmekülseima meistri — maali, skulptori, arhitekti ja luuletaja Michelangelo tööd tutvustab Agostino dei Musi, nimetatud Veneziano (u. 1490—p. 1536), vaselõige «Ronijad» («Cascina lahing»). Vastandina Raffaeli rahule ja tasakaalule valitsevad selles pinge ja liikumine. Puhkehetkel suplema läinud sõdurid, kes kuulsid vaenlase lähenedest teatavat pasunahuiget, ronivad veest välja ja riituvad kiirustades. Jõulised figuurid, kelles võib tunda võitlejaid-firenzelasi, on keerukates poosides alasti või pükse jalga tõmbamas. Stseen on Michelangelo seinamaalist, mis telliti tema kodulinna Firenze raekoja (Palazzo Vecchio) saali kaunistuseks. Fresko jäi pooleli, ettevalmistav karkoon hävis ja mõnevõrra valgustab seda suurt tööd A. dei Musi gravüür.

16. sajandi kunsti tõekspidamised kajastusid kõige selgemini Raffaeli teostes. Need muutusid eeskujuks kaasaegsetele ja järgnevate põlvete kunstnikele. Seetõttu on neid reprodutseeritud rohkesti vaselõikes, mida võib näha ka näitusel.

17. sajand tõi uue kunstistiili — rahutust ja ülepaistatut tundeavaldusi rõhutava baroki. Selle stiili jooned ei ilmne 17. sajandi gravüürides nii selgesti kui renessansi taotlused omas ajas, sest küllalt palju reprodutseeriti endiselt Raffaeli ja tema koolkonna teoseid. Ajastut võib kõige selgemini aduda Pietro Aquila (surn. 1692) gravüüris «Bakchose triumf» Pietro Cortona maalist. Selles on baroksest rõkkavast elurõõmu ja rahutut liikumist.

Muutunud käsitlus ilmneb ka palju viljeldud madonnateemades. Pühalliku olemusle lükkub argiseid noote, nagu Annibale Carracci (1560—1609) vaselõike «Madonna pääsukesega», kus rahulikkust õhkkonda häirib kahe poisikese tüli linnu pärast. Seost tegelikkusega suurendab lihtne loodusetaust. Rõhutatud tundeavaldust ja erakorralist situatsiooni võib tõdeda G. B. Castiglione (1616—1670), G. Reni (1575—1642) ja S. Rosa (1615—1673) ofortides.

Baroki toreduseharrastust ilmses arhitektuuris, eriti siseruumides. Oheks esinduslikumaks interjööriks oli Annibale Carracci dekoreeritud Farnese palee peosaal, mille maalid graveeris vaske Carlo Cesio (1626—1686). Põhiliselt antiikmütoloogia sündmused on esitatud pidulikult ja dünaamiliselt.

Kõige vahetumalt võib vahest tunda 17. sajandi suurejoonelist elulaadi Giovanni Battista Faldala (1640/48—1678) ofordisarjas «Rooma aiad», milles kujutatakse ilusamaid losse kaunitel kujundatud parkide keskel Rooma ümbruses. Mitmesuguses tegevuses inimfiguurid aiategel annavad edasi oma aja hingust.

Kuigi näitusel esitatud teosed põhinevad enamikus elukaugel religioosel või mütoloogilisel süžeel, peaks tänapäeva vaataja siiski tunnetama aega, mis on kätetud vanadesse gravüüridesse. Ka peaks tähelepanu paeluma tehniline teostus: detailne varjundirikas graveering vasegravüürides ja vaba väljendusrikas joon ofortides. Meisterlik tehnikavaldamine on võimaldanud mustvalges anda edasi tegelaste tundeväljendust, valgusemängu ja isegi maalide koloriidünaansse.

TIINA NURK

Marksismi-leninismi ülikooli kuulajad!

Järgmine kõrgkoolide osakonna õppus toimub 16. novembril: I kursusele keemiahoone ringauditooriumis kell 18 ja II kursusele Vane-muise 46 ringauditooriumis samuti kell 18.

(vt. «TRÜ» nr. 27 ja 30)

II. Soul on eelkõige neegrite muusika. Praegu on muusikamaailmas toimunud tugev nihe soul'i eelisarengu suunas. Võib kindlalt väita, et soul'ist on saanud rock'ile võrdväärne partner. On tekkinud ka nn. valge soul, kuigi mingit stiilist erinevust sejuures pole märgata.

Soul'i diferentseerida osutub üpris raskeks, piirid alaliikide vahel on väga ebamääraseks ja ühtesulavad.

1. Diskosoul. Siia kuulub põhimõtteliselt kogu diskomuusika, kuigi osa sellest langeb ka järgnevate alaliikide alla. Tähtis on diskosoul'i puhul tugeva rütmi olemasolu. Praegu on Inglismaal umbes 7000 diskot ja 20 000 diskorit — seega on diskomuusika haardeulatuse üpris lai. Hetkel peaksid olema kõigile tuntud Lääne-Saksa ansambli «Silver Convention» ja «Boney M.»

2. Philadelphia soul. Meloodia sujuvam, tihtipeale suurte orkestrite taustmäng, rohkem soul'ilikkust — see kõik kuulub praeguse super-soul'i juurde. Philly-sound'i (nii teda nimetatakse) loojateks on produktendid K. Gamble ja L. Huff, tänapäeval esindavad teda B. White, «Three Degrees» jt.

3. Ekspressiivne soul. Vanim soul'i alaliikidest. Teda iseloomus-

tab eriline väljendusrikkus, kiire tempo ja tugev rütm ning muidugi võrratu A. Franklin oma ületamatu laulumaneeri ja häälediapasooniga. Nimetada võiks veel J. Browni.

4. Funky. Funky't soul'i alaliigiks pidada on omamoodi ülekohtus ja ei ole ka. Tänapäeval on funky saanud diskomuusika lahtutamatuks osaks. Kuid samal ajal on ta siiski soul'ist mõnevõrra eraldunud oma pulseeriva rütmi ja Aafrika-päraste heliliikumistega. Tuntud funkygrupp on «Wild Cherry», keda on lähemalt tutvustanud ka meie vikerraadio.

Stiilidest

III. Country

Countrymuusika on koos bluusi-ga tänapäeva popmuusika üks alustugesid. USA-st alguse saanud stiil on nüüdseks levinud laialt üle maailma ning oma maaläheduse ja rahvalikkusega äratuntav igale kuulajale. Kuningas countrymaailmas on J. Cash.

IV. Blues

Neegrimuusika sümbolina ja popmuusika ühe põhialusena ei vaja blues lähemat tutvustamist. Piisab, kui nimetada Mississipi alamjooksul sündinud neegerbluusi viljelejat B. B. Kingi ning viimasel ajal nn. valget bluusi esitama hakanud E. Claptonit.

V. Folk

Ka folkmuusika koos protestilauludega on laialt tuntud. B. Dylan, kuulsaim stiili viljelejaist, on laulnud juba aastakümneid, inglise grupp «Steeleye Span» külastas al-

les hiljuti NSV Liitu, P. Seegeri heliplaate tema protestilauludega on välja lasknud ka Riia heliplaadi-stuudio «Melodija».

V. Reggae

Ei tea paljud teist selle nime taga peituvat muusikat kuulnud on, kuid stiilina on ta suhteliselt uus ja vähe levinud. Pärast on reggae Jamaika saarelt, kus teda on viljeldud üsna tükk aega. Rütmi on omapärane, tihti kasutatakse ka sealse päritoluga muusikariistu. Popmuusikasse tuli reggae 1960. aastate lõpul ja 1970. aastate alguses. Tuntuim ansambel ongi Jamaikalt pärinev B. Marley & «Wailers».

VII. Aafrika rütmid

Siia kuuluvad funky-lähedased Aafrikast pärit rütmid. Nimetust on püütud täpsustada ja ei oskagi praegu öelda, millise valiku popmuusika teinud on. Paljudele on kindlasti tuttav grupp «Osibisa», kelle muusikat võib pidada stiili parimaks näiteks.

Ammendavat ülevaadet ei saagi anda, sest, nagu öeldud, pole tänapäeva popmuusikat võimalik üheselt lahterdada. Pidevalt tekib uusi segaliike, muusika täiustub, muutub keerukamaks, millega kaasnevad muutused ka stiilides. Jääb üle vaid oodata, mida toob tulevik.

MART ALTSOO

Uut teatmekirjan-dust Toomel

Армянская литература. Вып. 1. Досовский период. Ереван, 1974. 334 lk. 12 B10 — 104.

Балтер Г. Музыкальный словарь специальных терминов и выражений немецко-русский и русско-немецкий. Москва-Лейпциг, 1976. 484 lk. 13S — 3.

Брун Э. Я. Критика современной буржуазной философии. Указатель литературы 1968—1974. Ч. I. Воронеж; 1976. 95 lk. 9 B1 — 37.

Даниелян Э. С. Библиография В. Я. Брюсова 1884—1973. Ереван, 1974. 502 lk. B10 — B — 898.

Медицинский справочник тренера. Москва, 1976. 270 lk. 25 T — 36.

Политехнический словарь. Москва, 1977. 608 lk. 24S — 196.

Современная Азия. Справочник. Москва, 1977. 791 lk. 5 T — 179.

Тринус Ф. П. Фармакотерапевтический справочник. Киев, 1977. 608 lk. 22 T — 173.

Teatmik annab ülevaate uutest kodu- ja välismaistest ravimpreparaatidest. Doseerimisjuhised on esitatud tabelite-na. Andmed on kooskõlas riikliku ja rahvusvahelise farmakopõaga.

Uusi trükiseid

P. Ariste. Eesti keele fonetika. Õpik filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Neljas, parandatud ja täiendatud trükk. I osa. Tartu 1977, 82 lk., 500 eks., 10 kop.

P. Ariste. Eesti keele fonetika. Õpik filoloogiateaduskonna üliõpilastele. Neljas, parandatud ja täiendatud trükk. II osa. Tartu 1977, 82 lk., 500 eks., 10 kop.

Eriinternaatkoolide töö organiseerimise. Õppematerjal defektoloogiasakonna üliõpilastele. Tartu 1977, 124 lk., 400 eks., 20 kop.

Füsioloogia praktikum I. Veri, vere- ringe, bioelektrilised nähtused südames. Tartu 1977, 64 lk., 1500 eks., 10 kop.

Füsioloogia praktikum II. Hingamine, energiatavahetus, toiduratsiooni koostamine. Tartu 1977, 88 lk., 1500 eks., 20 kop.

E. Laasik. Olesandel Nõukogude tsiviilõigusest. Erlasa I. Tartu 1977, 76 lk., 500 eks., 15 kop.

Let us Read Medical Texts. (Word Derivation). M. Laar. Tartu 1977, 86 lk., 500 eks., 15 kop.

M. Lilgant. Matemaatilise füüsika võrrandid I. Põhivõrrandid. Klassifikatsioon. Cauchy ülesanne. Tartu 1977, 100 lk., 15 kop.

M. Lilgant. Matemaatilise füüsika võrrandid II. Spetsiaalfunktsioonid. Fourier' meetod. Tartu 1977, 92 lk., 600 eks., 15 kop.

Mefoodiline juhend kursuse- ja diplomitööde koostamiseks õigusteaduskonnas. Tartu 1977, 20 lk., 1200 eks., 5 kop.

Organic Reactivity. English Edition of Реакционная способность органических соединений. Vol. XIV, Issue 2(50). July 1977. Tartu 1977, 278 lk., 400 eks., 1 rbl. 30 kop.

K. Pöder. Alajäsemete frambolliereerivate haiguste diagnostikast ja ravist. Tartu 1977, 24 lk., 1000 eks., 5 kop.

J. Riiv. Sisehaiguste propedeutika praktikumide juhend. Tartu 1977, 100 lk., 1000 eks., 20 kop.

I. Siimon. Sissejuhatus toidukaubatundmisse. Tartu 1977, 80 lk., 420 eks., 15 kop.

H. Tikko. Portaalhüpertensioon. Tühistused ja ravi. Tartu 1977, 34 lk., 500 eks., 5 kop.

Õpetatud Eesti Seltsi perioodiliste ja jätkva jaanete koondregistrid. Tartu 1977, 188 lk., 500 ks., 47 kop.

«Mul on väga vähe aega,» ütles mees ja hakkas oma pliiatsit otsima. (H. Böll «Minu kallis jalga»)

Sügisene Tartu. Ohtu. Must lõhnav muld on kaetud puna-kollaste lehekestega, mida leigniiske tuuleke harva lainetama sunnib. Kõik lausa kutsus suikuma nirvaanalikku oleskellu...

Pääsemaks melanhoolseist õhtumõtisklustest sead sammud vana armasa teatrimaja poole. Puhastad papud, sisened ja peagi nihutad end hardalt tooli esiservale. See kutsus esile kavaltehtede kestvalt ootusäreva krabina. Saalis kustutatakse tuled (huvitav on märkida, et peaaegu samal ajal süttivad nad laval!). Salapäraselt kahisedes pooldub eesriie. Avaneb aken «imeilma». Vahel juhtub, et pead nähtus pettuma, mõnikord aga suudetakse pakkuda midagi masendavalt head. «Humalaid» kuulub viimast liiki elamuste hulka.

Mikrofoni ja märkmikuga teatrit külastamas

M. Birnapu värsklavastuses mõjus eriti uudsena asjaolu, et aeg-ajalt lasti lavale ka inimesi. Kord grupiti, kord üksi ringi liikudes muutis nad õhkkonna kuidagi lumavaks. Hingepõhjani rabava kirkusega suutis Punamütsikese osatäitja (D. Patule-Vits) esile manada lihtsa talutüdruku hingeviskust pilkpimedas orjaaja kütkes. H. Unta «Kaval-Hans» (vt. «Die Hotentottische Folklore»: lupus, an animal) vastaspooluse esindajana avas küpskustliku veenusega oma kiskjalik-koletisliku võikolemuse. Endalgi tekkis tahtmine tormata lavale ja hüüda talle! «Paha, paha oled, Hans!» Vähe hooletumale jälgijale võis aga märkamatuks jääda, milline lootustandev positiivne programm peitus ühe kõrvaltegelase vähetähtsas (näiliselt!) ja seetõttu ka vähetsiteeritud sõnades: «Tee tööd, siis tuleb ka armastus!»

Loodan, et heatahtlik lugeja andestab mulle mõningase tahtmatu süüvimise iseene sisemina põhjatuusse urgasse. Pealegi, rõhutaksin, on raske mõista tegevust, tutvumata kirjandusliku algmaterjaliga. Ja ma arvan, et see polegi niisama lihtne. Sellest südantpõletavast, hingeinustavast, meelikõitvast, turjasthaaravast lavastusest kõneldes ei suuda vist keegi meist jääda ükskõikseks, külmaks, küüniliseks, pahatahtlikuks — oh kui tihti oleme me hoolimatud kaasinimeste ja teatri vastul ja lisaks kõigele sellele julgeksin veel mainida, et lavastuses oli tabatud MOTE. Ja MOTE on IME. Mulle meeldis. Mulle meeldis lähtuda mõtetest ja tundmustest ja ma olen keeletu. Heas mõttes keeletu.

Veidi aega pärast etendust, kui ma oma igaõhtusel tervisejooksul taas teatrituaale läbi põikasin, silmasin tuntud teatrali Mari Marukoid ühes hämaras nurgas seismas, kristallhelkjad liigutuspisard veel ripsmeis. Väikese humoorika alatooniga küsisin talt: «Kui sa peaksid sõitma üksikule saarele, kelle või mille võtaksid siis enesega kaasa?» «Üliõpilase... Zurnalisti,» vastas ta hetkegi mõtelmata.

JURI KURITAI,
eesti fil. I kursust

DIALOG

FILOLOOG: «Näe, Mats jälle mõtleb.»

MATEMAATIK: «Mis sa nüüd, ta ju kõik ammu ära mõelnud.»

FILOLOOG: «Kevadel mõtles nagu küll.»

MATEMAATIK: «Ehk mõtleb veel midagi.»

FILOLOOG: «Äkki mõtlebki.»

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu. Ülikooli 17/19. III. Ksikumbril hind 2 kop. Tell. nr. 5457. MB-08418.

Komsomoliaktivisti ABC

LENINLIK ARVESTUS

Vastavalt ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsusele juunist 1976 toimub kõigis meie maa komsomolorganisatsioonides leninlik arvestus «Viime ellu NLKP XXV kongressi otsused». Igale aastal võetakse vastu individuaalsed kohustused — isiklik kompleksplaan «Õpime kommunismi, ehitame kommunismi». ÜLKNÜ TRÜ komitee pöörab leninlikule arvestusele tänavu erilist tähelepanu. Küsimust arutas komitee juba 4. ja 11. oktoobril. 1. novembril otsusega aga kohustati kõiki komsomolialgorganisatsioone enne 25. novembril läbi viima koosolekul isiklike kompleksplaanide vastuvõtmiseks. 3. novembril vaatas komitee ideoloogiasektor läbi täiendatud näidiskompleksplaanid.

Plaan koosneb 3 osast. Nendele lisandub 4. osana ühiskondlik-politiline praktika. Kui kõige lihtsamalt vahet teha ÜPP ja 3 esimese osa vahel, siis ÜPP hõlmab seda osa meie tegevusest, mis on suunatud teiste organisatsioonidele, ürituste läbiviimisele — kõik see, mida me teeme teistele; samal ajal on ülejäänud kolm osa suunatud endaharimisele, enesekasvatusele. Esimene osa näeb ette ideelis-politilise taseme tõstmist. Õpitakse tundma V. I. Lenini töid, partei, komsomoli ja valitsuse dokumente. Arvestatakse ka neid töid ja dokumente, mis on vajalikud ühiskonnateaduste referaatide kirjutamiseks. Koos allkirjaga referaadi kirjutamise kohta (ÜPP raames) annab ühiskonnateaduste õppejõud allkirja ka vastavate tööde ja dokumentide läbilugemise kohta. ÜLKNÜ Keskkomitee otsusel toimuvad meil leninlikud õppetunnid, millest peavad osa võtma kõik kommunistlikud noored (selle kohta annab allkirja kursuse või grupi komsomolisekretär). Selles osas võib võtta kohustuseks käia meie maa ajaloo seotud paikades, võtta osa mitmesugustest ühiskondlik-politilistest ringidest (RSR, interklubi jt.) jne. Allkirja kohustuse täitmise kohta annab matka juht, ringi või klubi president jne. Teine osa sisaldab õppe- ja teadusliku tööga seotud kohustusi. Õppekohustused tuleb võtta vastavalt oma võimetele, reaalsed. Eriti tuleb vältida üldisõnalisi kohustusi. Nii õppeaduse kui õppe-distsipliini osas peavad arvestust vastava grupi või kursuse büroo õppeosakond. Järgmised punktid selles osas käsitlevad teaduslikku tööd. Siin annavad allkirja kas vastava uurimistöö juhendaja, ÜTO ringi juht jm. Kolmas osa puudutab kohustusi esteetilise ja kõlbelise kasvatuse, samuti kehakultuuriga tegelemise alalt.

Leninliku arvestuse vahetõttu tehakse 1978. a. veebruaris komsomolikoosolekutel, kus arutatakse läbi sügissemestri tulemused. Siis on võimalus ka oma plaani täiendada. Arvestus toimub üheaegselt ÜPP atesteerimisega 1978. a. oktoobris. Selleks ajaks töötatakse välja detailne leninliku arvestuse hindamise juhend. Hindamine toimub 4 palli süsteemis: väga hea, hea, rahuldav, mitterahuldav. Loomulikult on selles kompleksplaanis ka sääraseid ülesandeid, mis on kohustuslikud kõigile. Järgnevas näidisplaanis on need tähistatud tärniga (I osas 1., 2., 3.; II osas 1., 2.), lisaks sellele tuleb kõigil võtta üks vabalt valitud kohustus III osas — nende 6 punkti täitmine tagab atesteerimise hindele «rahuldav». Atesteerimine «väga heale» ja «heale» eeldab lisaks nendele veel mõningate kohustuste võtmist.

Rohkem tähelepanu hakatakse pöörama ka leninliku arvestuse eesrindlaste stimuleerimisele. Parimatele antakse ÜLKNÜ KK rinnamärkid, neid autastatakse aukirjadega ja mälestusemetega. Samuti korraldatakse neile ekskursioone mööda Nõukogude Liitu, antakse tuusikuid rahvusvahelistesse noorsoolaagritesse.

Leninliku arvestuse käiku tuleks aeg-ajalt arutada grupi, kursuse ja teaduskonna büroo koosolekutel.

Lõpuks tuleks rõhutada, et kõik, kes asuvad vastu võtma oma isikliku kompleksplaanid, peaksid silmas ÜLKNÜ Keskkomitee büroo otsuses leninlikus arvestuses väljendatud mõtet: «Kompleksplaan koostatakse rangelt individuaalses korras. Ta püstitab reaalsed, kuid keerukad ja vastutusrikkad ülesanded, mille täitmine nõuab igalt kommunistlikult noorelt tema kehalise ja vaimse jõu täit pingutust.»

NAIDIS

Leninlikust arvestusest «NLKP XXV kongressi otsused ellu» osavõtja ISIKLIK KOMPLEKSPLAAN «Õpime kommunismi, ehitame kommunismi».

(Perekonna-, ees- ja isanimi)

19. sündinud

Parteilisus

ÜLKNÜ liige aastast

TRÜ teaduskond kursuse

õppegrupp

PEAMISED TÖÖSUUNAD

- Ideelis-politilise taseme tõstmine.
 - V. I. Lenini töid, partei, komsomoli ja valitsuse dokumentide ja tegevuse iseseisev tundmaõppimine.
 - Osavõtt leninlikest õppetundidest.
 - Osavõtt laupäevakutest, pühapäevakutest, kolhooside, sovhooside abistamisest jne.
 - Osavõtt ühiskondlik-politiliste ringide tööst (RSR, interklubi, «Patriot» jt.).
 - Õppimine ühiskondlike erialade teaduskonnas (UET).
 - Osavõtt üliõpilasest ühiskonnateaduste, komsomolialajaloo ja rahvusvahelise noorsooliikumise alasest konkursist.
 - Osavõtt matkadest revolutsiooni-, lahingu-, töökuulsuse paikadesse.
 - Osavõtt ekspeditsioonist «Minu kodumaa — NSVL».
 - Erialase ettevalmistuse taseme tõstmine.
 - Õppeaduse tõstmine, teadmiste kvaliteedi parandamine
 - üldainetes, erialainetes
 - semester
 - semester
 - ühiskonnateadustes
 - Osavõtt õppetööst. Puudumiste viimane miinimumini.
 - Osavõtt ÜTO tööst ringides, ÜTO konverentsidest.
 - Osavõtt üliõpilasest konkursist «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress».
 - Osavõtt ühiskonnateaduste ainekonkurssidest.
 - Tegelemine tehnilise omaloominguga.
 - Esteetiline ja kõlbeline kasvatus, tegelemine kehakultuuri ja spordiga.
 - Osalemine kunstilises isetegevuses ja loomingulistes kollektiivides.
 - Osalemine kunsti- ja teatrilastes klubides (teatri- ja filmiklubi).
 - Tutvumine kunsti ja kirjanduse klassikute töödega, ajalooliste ja kultuuriväärtustega.
 - Teatri ja kontsertide külastamine.
 - Osalemine spordisektsioonides, VTK normide täitmine.
 - Tegutsemine doonorina.
 - Osavõtt ühiskondlikust tööst (ÜPP).

Plaan on koostatud «....» 1977. a.

Koostaja allkiri:

Plaan on kinnitatud kursuse komsomolikoosolekul «....» 1977. a.

Kursuse komsomolibüroo sekretär:

ANDRUS LAUREN

Tuhkatriinu, kus kuldking? Lähme ballile.

Pimedas vaikus istuvasse saali saabub soliidne pidulikkus. Helid täidavad kogu ruumi, valguvad igasse selle nurka ja vaibuvad... Kas teater või kontserdisaal? — Ei see ega teine. Avasignaalina kõlav «Gaudeamus» kutsung on aga omamoodi võtmeks.

Pidulik noot kostab ka KALLE LIIVI häälest, sest noortemaja «Sõprus» on sel õhtul esmakursulaste päralt, nende balli päralt, nagu ta avasõnas ütleb. Kalle Liiv lausub ametisse ka balli perenaise ja peremehe: AILI ja AINI (pildil).

Saalis on meeleolu muutunud. Elevus on maad võtnud kõigi seas. Kaks kuud tudengielu on äsjaest keskkoolilõpetanust teinud täieõigusliku rebase. Balliperemehe sõnad «...Kuniks meilgi neid rebaserõome...» meenutavad aga jälle, et iga tudengi ainukesel rebaseaastal on ka ainuke rebaste ball... Samad mõtted proovib professor Juhhan Peegel viia korra minevikku — ja ikka tudengielu teemadel.

Ükski ball ei möödu ilal tantsuta, veel vähem avavalsita. Muidugi on avajateks perenaine ja peremees, kelle nii kenasti harmoneerivad valsekeerud kutsuvad hoogsalt ka teisi pörandale.

Saan kirevas ballisaginas peo perenaise ja peremehe siiski kätte. Ain, I kursuse žurnalist: «Tahaksime väga, et rahvas kõigega elavalt kaasa tuleks, et noor tudeng tunnetaks end selle rebasepere tubli liikmena.»

Aili, I kursuse bioloog: «Paistab, et kammerkoori kristalselt puhas laul võlus seegi kord kõiki, eriti tugeva mulje jättis nende esituses kõlanud «Gaudeamus»».

Ain: «Suure huviga jälgiti J. Li-

vi luulest kokkupandud põimikut Tiit Lutsu esituses. Midagi tardu- ma panevat oli selles, koolipäevil õpitud värsid mõjusid taas uudelt. Huvitav oli!»

Tantsupörand ei jää tühjaks. Uhed on daamid oma ballikostüümides, džentelmenlikud noormehed oma rõhutatud asjalikkuses.

«Elutuli, tantsutuli, ärka, tuli, müha, tuli! Elutuli, soojaandja, tantsutuli, rõõmukandja...»

lausub imesõnad peoperenaine Aili

ja lava ongi täis tantsutüdrukuid TRÜ rahvakunstiansamblist. Oma graatsiat näitasid ka naisvõimlejad. Oiguse esineda ballil said laulu- võistluse parimad. Publiku sooja vastuvõtu teenisid V. Randpere, duett H. Raadik — R. Kängsep, K. Lippus ja muidugi ka majandustea- duskonna trio. Viimase puhul ei tahtnud aplaus kuidagi lõppeda.

Lauluklubi andis järje ansambli- le, tants jätkus. Samal ajal oli ava- tud kohvik, milles toimunud disko samuti poolehoidjaid leidis. Oised ballitantsud kestsid veel kaua...

VALLI VOOR

ANNE ESTRİ foto

Klubi tänane päev

(Algus I. lk.)

hoslovakkias, Saksa DV-s ja Soomes. Hiljaaegu esineti sõpruspäeva- del Kaunases.

Sulev Kaldi juhendamisel harjutavad puhkpillimängijad. Pühade- rongkäigus annavad nad marssija- tele reipust ja pidulikkust juurde. Kõik, kes leiavad endas huvi ja soovi selle kauni kunstiga tegelda, on orkestris teretulnud. Reet Mänd- metsa käe all harrastab näitering luuleteatri suunda. Hiljuti valmis noorte autorite D. Kareva, E. Kivi- põllu ja K. Pruuli luuleprogramm «Aruanne», mida on varsti võimalik näha ka tulinlastel. Peotantsuring töötab Jaan Siilaku juhendamisel. Hädasti oleks vaja veel ühte juhenda-ajat teise samalaadse ringi tar- vis. Andres Ader on karikaturistide eestvedajaks. Neil on plaanis näi- tus välja panna. Siit aga kerkib kü- simus: miks ei tooda karikatuure meie ajalehele? Nad võiksid end ka lehe kaudu tutvustada.

Klubis tegutseb veel teisigi ringe, aga lehe napp ruum ei võimalda kõigest kirjutada. Heino Variku pa- jatas ka üliõpilaste vaba aja sisus- tamise muudest vormidest. Praegu on suurmoeks diskoõhtud, veel te- gutseb kaks instrumentaalsambli. Ühe nimi on «Meedium», teisel polegi veel nime. Tantsuks mängi-

mise kõrval meeldiks neile anda ka kontserte.

Millised on plaanid edaspidiseks?

Meie lehe kaudu teatatakse pide- valt suuremate eseeisvatest üri- tustest. 3. novembril peeti noorsoo- laulude konkurss ja 24.—26. no- vembrini toimub esmakursulaste taidlusfestival. Novembrisse jäävad ka traditsiooniliste üliõpilaspäevade üritused. Korraldatakse veel mälu- turniir ja kõnevõistlus.

Klubitoos on rida probleeme. Kui- gi hiljuti saadi uued võimendus- komplektid, tehti remont ja muud abitoed, on siiski veel palju muret tekitavat. Peamiseks puuduseks on ruumide kitsikus. Peale selle, et korralikult harjutada ei saa, pole võimalik ka kõigil soovijatel peoõh- tust osa võtta. Normaalne peoliste arv oleks 150—200, sageli on neid aga kaks korda rohkem. Tantsijatel pole õiget ruumi liikumiseks, vile- sa ventilatsiooni tõttu muutub saal umbseks. Ka üliõpilased ise võiksid olla viisakamad, sest ikka leidub suitsetajaid, kes ei austa kaaspeo- lisi ja tossutavad seal, kus heaks arvavad.

Meie vestluse ajal sisenes Helju Mikk, kes on meie ülikooli staaži- kaim taidluspõllu harija («Memm» — nagu teda rahvatantsijad süda- mesoojusega kutsuvad). Sellest, mis tema käest kuulsime, oleks patt vai- kida.

«Murede jutt on pikk, sest neid on palju. Kõigepealt ruumide kitsi-

kus. See on nii kohutav, et ühtegi normaalset tööaega ei saa üliõpilas- tele välja pakkuda. Pealegi on osa tudengeid kella kaheksani loengul.

Rahvatantsuansambel harjutab parkettpörandal. Tantsimiseks ei ole see sobiv. Kõrvalruumid on kitsad, viletsad. Tantsijad lähevad siit ära kas WC-s pestud või üldse pesema- ta jalgadega, sest duširuumid puu- duvad. Samal ajal harjutab puhk- pilliorkester meie peal ja instru- mentaalsambel meie all. Igalt poolt kostab pörin ja mürin. Peab ikka häält olema, et sellest üle kar- juda. Ohtul, kui ma koju lähen, lau- sa tuigun.

Paneb imestama, et ülikoolil pole kaasaja nõuetele vastavat klubi, kus kõik taidlejad saaksid töötada mõnu ja rõõmuga. Palju huvitavaid ringe jääb loomata, sest pole neid kuhugi paigutada. Eriti oleks vaja rohkem sõnakunstiringe: eksamiitiga veel rääkima ei õpi. Praegu on paljudes kolhoosides uhkemad klu- bid kui meil. Tudengiklubi peaks olema midagi niisugust, mis avar- daks silmaringi ja arendaks ilu- meelt.

Meie ansambel on oma pika te- gutsemisaja jooksul reisidelt kogu- nud palju huvitavat materjali. Roh- kesti on kingitusi ja suveniire. Aga välja panna pole neid kuhugi.»

Kuni valmib uus üliõpilasmaja (aga ikkagi millal?), tuleb leida uusi lahendusi praeguse olukorra leevendamiseks.

REIN RAUDVERE

Jaanus PÕIDLA foto

AHEL- REAKTSIOON— kus suitsu, seal tuld

Esmaspäeval, 14. novembril põlesid Tiigi tänava ühiselamu hoovil prügikastid. Põles prügi, mida kastid üle ääre ajasid. Juba kaks ja pool kuud on jäätmete äravedu olnud väga juhuslik. Et terve õu on pidevalt paberilehti jm. täis, ei ole kuhugi viia prügi tubadest ja kõo- kideist. Sanitaar-epidemioloogiajaam leiab kõõgid ebasanitaarses olu- korras. Siis võetakse ära gaas. Tudeng tahab süüa. Käiku lähevad elektripliidid. Ei tohi jul võetakse ära elekter. Tudeng tahab õppida. Pannakse küünlad põlema. Kaugel siis lõpuks tulekahju! Parem las põlevad prügikastid. Või kuidas?

KALLE KULBOK

BOTANIKAAED * BOTANIKAAED

MINEVIKUST

Tartu ülikooli botaanikaäed rajati 1803. aastal noore professori G. A. Germanni algatusel. Esialgu asus botaanikaäed linna serval. Praegu on seal Vanemuise park. 1806. aastal viidi botaanikaäed üle äsja ülikoolile kingitud maa-alale Emajõe äärde.

Botaanikaaias on töötanud mitmed üle maailma tuntud botaanikud ja teadlased: C. F. Ledebour, A. Bunge, C. A. Meyer, C. J. Maximowicz, E. Russow, M. Willkomm, H. Riikola, J. Bucholtz, T. Lippmaa, A. Vaga jt.

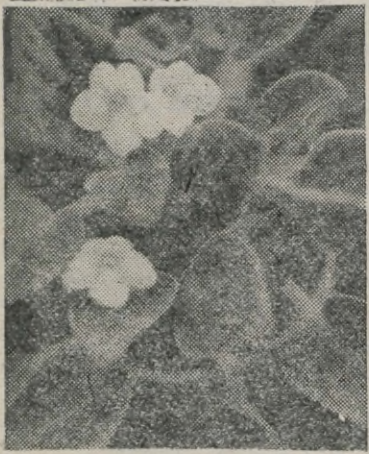
TÄNASEST

Kõigepealt botaanikaaias baas-aiast, mis asub endise Danieli ja Matieseni aia kohal, Soinaste tn. 39. Baasaeen on mõeldud taimede ettekasvatamiseks. Seal asub puukool. Tegeldakse seemnekasvatusega, ühe näitena võiks tuua roosi-istikutete ettekasvatamist. Ettekasvatatud taimed tuuakse botaanikaäeda, valitakse välja huvitavamad ja istutatakse osakonniti laiali. Eriti palju kasvab lisaaia sibullilli. Kevadel näeb vaevalt kusagil mujal Eestimaal sellist lilleilu ja kirevust. Küllastamiseks pole aed avatud. Et baasaeen rajati alles mõne aasta eest, siis suuri hooned seal veel ei ole. Linna TSN Täitevkomitee arhitektuuri osakond on küll koostanud generaalplaani.

MIDA VÕIB LEIDA BOTAANIKAAIAS

Vaatamata väikesele pindalale (3,28 ha, baasaias ligikaudu niisama palju maad) on siin küllaltki palju taimeliike (umbes 600–800), kaasa arvatud ka varieteedid, alamliigid, dekoratiivtaimede sordid jne.). Päriloolt on esindatud subtroopilise, troopilise, paras- ja alpinsete võõrdite taimed. Võib öelda, et siin on kõikide mandrite esindajaid (välja arvatud jääalamandrid). Eraldi on näiteks Austraalia taimede osakond.

Raske on loetleda kõiki haruldasi taimeliike, mida siin leidub. Haruldane on aga kindlasti kaktuste kogu, millele on eriteadlaste poolt tihti tunnustavaid sõnu lausunud. Kaktuste kodumaaks on Mehhiko, Kesk-Ameerika ja Andid. Meie botaanikaaiast tellitakse kaktusi nii mujale Nõukogude Liitu kui ka välismaale. Suure populaarsuse on võitnud «öökuninganna», mis öitseb mai lõpust kuni jaanipäevani. Kella seitsme paiku õhtul hakkab ta oma paarikümnesentimeetrilise läbimõõduga õisi lahti ajama, kel-

la üheksa ajal on need täies majesteetlikkuses avatud. Samal ööl kella kaheksa-kolmeks see ilu närsib. Ühel aastal oli koguni 11 öit korraga lahti. Muidu on see kaktuselikk üsna kesise väljanägemisega. Huvitav on kindlasti vaadata Mehhiko päritoluga sammaskaktusi, mis meil 3–4 meetrit kõrged ja kodumaal ehitusmaterjalina kasutusel. Sellistest kaktustest tara on efektiivsem mis tahes laudseinast. Ka Hiina päritoluga lehvikpalmi kasutatakse ehitusmaterjalina, tema lehvikut koguni vihmavarjuna.

Tartu kaktusehuvilised käivad sageli botaanikaaiast endale kaktusi muretsemas. Maailma kaktusekogude auks peab ütleva, et nad moodustavad omaette seltsi.

Oks huvitavamaid taimi on häbelik mimoos, mis pärineb troopilisest võõrmest. Siinsed eksemplarid on Liverpoolist. See taim laseb õrnagi puudutuse peale oma lehekese kokku. Mida väiksemad taimed, seda erksamini nad reageerivad. Longu jäävad lehed 10–15 minutiks. Sajab aga vihma, «häbenevad» nad niikaua, kuni päike välja tuleb. Puudutasime taimet kuni ise ja tundsi mimoosi «häbenemisest» suurt rõõmu, seda enam, et kõik toimus paari-kolme sekundi jooksul.

Botaanikaaiast võime leida Vahe-meremaadest pärineva loorberipuu, natukene mürgisegi oleandri, korgitamm, mis korgikihti kasvatab ja välitingimustes kasvavaid tubakataimigi.

Võime näha praegu ainult kultuurtaimena kasvavat hõlmikpuud, mida kultiveeritakse templite juures, samuti õrna ja õhulise okastikuga austraalia kuuse, araukaariat, mis Austraalia metsad ebatavaliselt kaunistab ja valgusküllaseks teeb. Subtroopiliste taimede kasvukohtade ajab talvel läbi 5–6 kraadise soojaga, kaktused ja palmid on rahul 18–20 kraadiga.

Palmimajja sisenemisel saame teada, et palme tuntakse maailmas 1700 liiki, neist 50 on botaanikaaias väikeses kasvukohtas. Ida-Euroopa teiste botaanikaäedade võrreldes on siia koondatud vanimad eksemplarid. Näeme haruldast Kanaari saartelt pärit olevat kanaari datilipalmi, mis on 100-aastane ning on andnud tõuke palmihoone

rekonstrueerimiseks, sest hakkab laest läbi kasvama. Vilju ta ei kannu (on kahekojane ja puudub emas-taim). See-eest annavad vilju apelsini- ja sidrunipuu, samuti banaani- ja kodumaal kasvav aastas 3–4 meetrit, (kasvukohtas kuulub selleks paar aastat). Võib näha ka draakoni- ja melonipuu, mille mahla kasutatakse raviotstarbeks. Melonipuu ongi vist oma mahla järgi nime saanud: sellel on mõneti päris meloni meenutav maitse. Draakonipuu on jälle oma oranžikale mahlale andnud nime «draakoniveri». Kasvukohtas katuseni küünib ka karuspalm, mis kasvab Musta mere rannikul. Tema kiudu kasutatakse tekstiilitööstuses. Oma käega võib katsuda roogpalmi (muidu on taimede puutumine keelatud). Selle lehti hapendatakse nagu meil kapsast ja pidavat sama maitsta, meie hapukapsast meenutava toidupoole.

Botaanikaaias puude park koosneb tinglikult kolmest osast: Põhja-Ameerika osakond, Kesk-Euroopa osakond ja Ida-Aasia osakond. Viimases kasvavad ka haruldane Kesk-Aasia pürnipuu, mis vähesel määral vilju annab, ja mandžuuria pähklipuu. Mõlema puu seemneid tellitakse ka välismaale. Mitisuri tänava ääres saab imetleda suursuguse väljanägemisega lehiseliiki. Kõige vanemaks puuks on aga tiigi kaldal kasvav üle 300 aasta vana hõbepaju ja raagremelga hübriid, mida tavaliselt hõbepajuks kutsutakse. Selle iidse puu ümber on paras nelja-vieki kinni võtta. Vanurile teeb häda tujukas ilm. Teda on korduvalt tsementeeritud, aga aeg teeb oma töö — selgi päeval rippus üks hiiglasel võimas oksaharu murdunud maa ja taeva vahel. Suurimat kahju teevad puudele just sügistormid.

Mõne sõnaga faunast. Ei, botaanikaäed pole loomaaed, seniseid asukaid võib sõrmedel üles lugeda. Luiged on siin alati olnud. Praegune paar on nelja-aastane. Tänavu oli luigepaaril haruldast lasterikas aasta — 7 poega. Isegi vabas looduses pole neid tavaliselt nõnda rohkesti. Esimesel korral oli neil kaks järglast, möödunud aastal mitte ühtegi. Arvatavasti saadetakse praegused järeltulijad Moskva bo-

taanikaäeda, kuhu on rajatud uued tiigid. Meie botaanikaaias tiiki polnud puhastatud paar aastakümnet. Kolm-neli aastat tagasi oli tiigi mudast ja risust tühjaks rookimisel isegi ekskavaator abiks. See oli talvel. Ja see oli suursündmus. Botaanikaaias võib näha ka valget toonekurge. Kevadel lendas ära sookurg, kuid vahepeal jõuti üksikuks jäänud kurele kaaslane tuua. Inimesed pakuvad pidevalt kas looduses või inimese poolt viigastada saanud kurgi. Veel on siin paar pardikest ja kasvukohtas viirpapaigod, kes põrgulikku lärmi löövad. Kes aia rajaja G. A. Germanni mälestuskivi ja lehtla ümbruses ringi jalutab, võib näha ka kahte suurt hordakoera, mõlemad pronksist. Räägitakse, et Saksamaal olevat niisamasugused. Need on oletatavasti toodud Eestisse II maailmasõja ajal Peterhofist ja sakslaste taganedes maha jäänud.

KULASTAJAD

Nende kontingent on väga mitmesugune, alates mudilastest ja lõpetades vanakestega. Alalised siinkäijad on üliõpilased. Ülikool kasutab botaanikaäeda praktikabaasina, eelkõige teeb seda taimestustemaatika ja geobotaanika kateeder. Tulevased farmatseudid käivad ravimtaimede osakonnas; geograafid kasutavad botaanikaäeda taimestustemaatika õppimisel. Oppebaasiks on botaanikaäed ka EPA tudengile.

Taimed on paigutatud süsteemi sugukondade ja perekondade kaupa, täpselt nii, nagu botaanikaüliõpilased neid taimestustemaatika kursustel tundma õpivad. Eraldi on Eesti taimede osakond, et tutvustada vähem esinevaid ja looduskaitse all olevaid taimi. Botaanikaäeda külastavad spetsialistid saavad siit sageli oma asutuste jaoks kaasa uusi taimeliike ja sorte, eriti dekoratiivtaimede seast. Viimasel ajal on botaanikaäed luuletajate meelispaigaks saamas. Palmipuude all on peetud luuletunde. Kunstnikud ja kunstikooli õpilased aga käivad lilleilu paberile või lõuendile jäädvustamas. Kevadel jalutusrajakestel mõlberteid ja kunsti tegevaid mehi nähes tekib pisi-Parisi tunne. Suvel on ekskursioone kõikjalt. Sakslased, ungarlased, soomlased, rootslased on väliskülalistest tavalised. Ülikooli külalised tulevad siia peaaegu alati. Soovi ja saab muretseda meie kliimasse sobivaid taimi.

SIDEMED

Ülikooliga väljenduvad need ennekõike õppeprotsessis, nagu sellest eespool juttu oli. Sidemed on liiduvabariikide kõrgkoolide botaanikaäedade või kõrgkooli endaga: Nõukogude Liidu ulatuses umbes 150 asutusega, välismaal ligikaudu 500 botaanikaaiaga. Koostöö käib enamasti vahetuse korras. Igal aastal antakse välja seemnete nimestik, mis saadetakse tutvumiseks. Selle järgi seemneid tellitaksegi. Meie botaanikaäed saab samuti vastav nimestikud ja peagi rändavad taimed või seemned postiga Tartusse.

Eestis on veel teinigi botaanikaäed, nimelt Teaduste Akadeemia juures.

PERSPEKTIIVID

Vana botaanikaäed tuleb kindlasti säilitada, sest tal on soodus asukoht (paikneb linnavallil, hea rel-

jeef ja traditsioonid). Hästi kauges tulevikus rajatakse ta võib-olla linnast välja. Seni aga tahaks meie botaanikaäeda laiendada, haarates osa Toomemäest ja Supilinnast. Ent ka see on tulevikuküsimus. Samuti tahab väljakujundamist baasaeen. Seda peab silmas generaalplaan, millest alguses juttu oli.

PROBLEEMID

Põhiprobleemid on praegu seotud palmihoone rekonstrueerimisega. Projektid on koostamisel. Senise asemele tuleb kaks korda kõrgem ja laiem ehitus. Taotletakse ka troopiliste taimede kasvukohtade laiendamist. Jäävad ilmastikumured, mille tõttu vahel mõned liigid hävinevad või saavad osaliselt kannatada. Kuid eks olegi üheks ülesandeks eksperimenteerida: kas taim peab põhjamaa kliimale vastu või mitte. Pidevalt on päevakorral seemnefondi loomine ja taimede ettekasvatamine.

ASJA NALJAKAM KÜLG

Ei saa nuriseda kevadise «Edasi» aprillinalja üle, kus teatati, et botaanikaäeda saabused Austraaliast uued luiged. Siis helistati, päriti, uuriti. Tiik oli veel täiesti kaanetatud. Mõneti saatustlik nali: lindudel tänavu järglasi küllaga.

LÕPETUSEKS

Ütleb TRÜ botaanikaaias direktor (muide, terve ülikooli peale pidavat olema 3 direktorit), et tublisid töötajaid on neil üsna palju. Staažikamatest ja tragimastest võiks nimetada eelkõige Lille Remsuweit, kes botaanikaaias üle 30 aasta aednikuna töötanud. Põhiliselt tema ongi subtroopiliste taimed ja noored palmid «ellu saatnud». Suurte töökoostustega on peaaegronoom Nadežda Lukki, kes tegeleb majandus-ajadega ja juhib ka subtroopika osakonda. Luikede eest hoolitseb kauaaegne töötaja Lille Plaks. Viimasel ajal on tulnud palju noori töötajaid. Pärast ülikooli lõpetamist on osakonnajuhatajatena tööle asunud Heli Veermaa, Jaan Tänavots, Valve Kivi, Tiiu Tõnson, Laine Kalda jt. EPA-st on siia tööle tulnud Jaan Kotler ja teisedki.

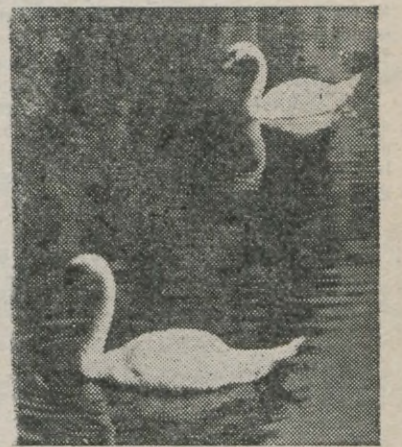
Botaanikaaias direktorit

HIIE KIMMELIT

usutlesid

ANNE RAISTE ja

MEELIS LOKK

Üks õhtu laulu

Juba enne hakatust võis öelda, et tänane TRÜ noorsoolaulude konkurss tuleb parem nii mõnestki eelmisest. Neljateistkümmne solisti, duo või trio laulukavade tekitasid ärevust žüriis ja uudishimu publikus.

Kontsert sai kaks tundi pikk, aga peamine oli kuulajale toredalt vee-detud õhtupoole. Tahaks loota, et see 3. novembril õhtu peale esteetiliselt ka propageerivas mõttes kasulik oli. Järgmiseks sellelaadseks ürituseks on ehk keegi tänase publiku hulgast julgust juurde saanud.

Nagu öeldud, läks konkurss teravikuna korda, ka ühtegi üksiketteastet ei võinud täiesti tasemeluks arvata. Võistlejaid oli rebasehõnna-listest internideni, lauldi nii sotsiaalseid ja poliitilisi kui ka tüürlisi, aga ka rahva- ja rahvalikke laule.

Täpselt pooltel esitatud kolmekümnest laulust oli omaloominguline tekst või viis, sageli mõlemad.

Kõigepealt nendest, kes sellel konkursil auhindade defitsiidi tõttu neist ilma jäid. Esitatav pole mingi pingerida, sest järjekorda seati vaid

auhinnatud.

Sulev Haldre ja Mati Maimets astusid üles J. Skita lauluga «Rahulind» ja paroodilise hõlalauluga elektriennergia. Nooruslik esinemis-maneeer tõi duole mitu «curtain call'i». K. Jentsi — A. Tammepõllu ameerika töölislaul «Joe Hill» ei pakkunud just midagi — liiga lihtne lahendus, häirima kippus, et sõnad alles ebakindlalt peas. Seevastu K. Jentsi viisistatud murdeluuletus oli väga meeldiv tänu rahvalaulu ehedusele. Esimese kursuse žurnalist Jaana Padrik tuli, kaasas kitarr ja kaks läbinisti oma laulu. Lood, kirjutatud mõned aastad tagasi, olid küll veidi lapsemeelsed, ent lauldud siiralt, vist esmakordselt nii suurele publikule. Ja ongi järg eripreemiade käes. Kokku anti neid neli:

* parima poliitilise laulu eest Kadri Lükile ja Olev Lühale K. Lükki laulu eest «Pole vaja»;

* parima klassikalise stiili eest Feliks Rõivassepale (arstite II k.), lauludeks «Kus oled sa nüüd» ja

«Unelm» omast käest võtta akordionisaatega;

* üliõpilasliku esinemise eest majandusteaduskonna instrumentaal-vokaaltriolo koosseisus Rein Kinkar (I k.), Margus Hanson ja Urmas Soots (mõlemad II k.). Esitatud «Seal Mehhiko teel» ja «Autrooli rock» tegid triost publiku lemmiku. Laulud olid nauditavad, sest tugevale vokaalsele küljele lisandus ansambli poolt hästitabatud country-laule esituslaad ja stiil. Eraldi väärib märkimist R. Kinkar kui soolomandolis;

* parimale instrumentalistile Tiit Aunastele (keemiat II k.). Ta esitas kolm omaviisistatud laulu: Jüri Udi «Armastuslaul» ja «Kogemata» ning H. Ma Enzenbergeri «Suured leiutised».

Nüüd pärispreemiade juurde. III koht läks jagamisele, sest ka žüriil tuli raskelt heidelda, enne kui objektivsele tööle lähemale saadi. Hinnalist kolmandat kohta jagasid Heino Junolainen ja Olev Luha. H. Junolainen laulis omaloodud laulu «Kodu» ning A. Siia «värava-romantika», mille viis jällegi esitajalt eneselt. Need olid väga toredad laulud. Mõningase arglikkuse esita-

misel võib küllap esinemiskogemuse vähesuse arvele panna. O. Luha laulude «Meenutus sõjast» ja «Ma tulen koju» teksti autor on Olev Ise. Võlus tema laul aga oma peenuse ja hääle intellektuaalsusega. Teine koht läks Valdo Randperele, kes esitas kolm laulu: U. Alender — V. Luik «Võta mind lehtede varju», U. Alender — J. Udi «Sel poisil oli raske» ja H. Mancini laul filmist «Romeo ja Julia». Alenderi eeskujul mõjutas omajagu ka esimese laulu interpretatsiooni. Neis lauludes oleks nagu rohkem Valdo enda mõtet ja tunnet kuulda tahtnud. Subjektivsusse laskudes arvan, et «Romeo ja Julia» oli vokaalses ja emotsionaalses mõttes kolmest parim.

See kõige kõrgem autasu usaldati 1977. a. noorsoolaulude konkursil kolme naiskollektiivi. Oigemini küll solist Karin Lippusele ja duole Heli Raadik — Reet Kängsep. K. Lippuse hispaania rahvalaul «Si me gueres escribir» ja K. Lippuse — M. Underi «Leedi» olid mõlemad Karini lauludele iseloomulikus filigraanses kammerlikus laadis. Duolt R. Kängsep — H. Raadik kõlasid E. Kivipõllu — H. Raadiku

«Kellad», «Oh, kuhu», «Mängi mulle seda vana viisi» ning Heli Raadiku «Tšillile».

Omaette klassis või õigemini küll külakostina astus ette lauluansambel «Lakstiga», kellel laulmislusti näikse lausa üle voolavat. Igal juhul olid rahvalaulud «Muhulaste laul» ja «Neinälgi» õhtu meeldivaks lõpetuseks.

MARICA ALAKULA

Esmakursuslaste taidlusülevaatus

KLUBIS

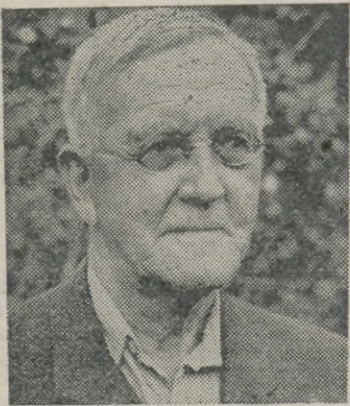
24. novembril kell 18 — esinevad arstit., filoloogiat., füüsika-keemiat. Pärast Leningradi Riikliku Teatri- ja Kinematograafiainstituudi õppivate Kuuba noorte kontsertprogramm.

25. novembril kell 18 — matemaatik., bioloogia-geograafiat., ajaloot. ja õigust.

26. november kell 20 — kehakultuurit., majandust.

Kell 17 algab nukuteatri etendus «Printsess ja kaja»

In memoriam

Juhan Lang

3. novembril k. a. varises manasse üks Eesti NSV-vanemaid füüsikuid ja haridustegelasi Juhan

Lang. Kadunu pühendas poole sajandi kestel kogu oma jõu ja teadmised meie kooli- ja ülikoolinoorte kasvatamisele ja õpetamisele. Ta oli viljakas kooli ja ülikooli füüsikaõpikute ning haridusküsimusi käsitlevate artiklite autor.

Juhan Lang sündis 31. aug. 1888 Tartumaal Sootaga vallas Saadjärve kaldal talupidaja peres. Töötades algkooliõpetajana valmistus ta töö kõrval gümnaasiumi lõpueksamiteks ja sooritas need 1909. a. Riias. Lõpetas 1913. a. Tartu ülikooli matemaatikaosakonna füüsika-matemaatikakandidaadi kraadiga ja 1914. a. keskkooliõpetajate ettevalmistuskursused ülikooli juures. Oli 1906–1908 algkooliõpetaja ja 1914–1919 füüsika-, matemaatika- ja astronoomiaõpetaja Valga ja Tartu keskkoolides. Aastail 1919–1940 oli ta pedagoog ja haridusjuht. Nõukogude võimu taaskehtestamisel sai temast TRÜ õppejõud. 1941. a. ja 1944–1948. a. töötas ta ülikoolis assistendi ja vanemõpetajana ning 1948. a. alates kuni pensionile minekuni 1957. a. dotsendina. Kohakaaslasena oli ta aastail 1944

–1945 Tartu linna haridusosakonna juhataja.

Juhan Lang võitis ulatuslikult osa keskkoolide füüsika-, matemaatika- ja astronoomiaõpikute ning kõrgkoolide füüsikaõpikute, praktikumide juhendite ja ülesandekogude koostamisest. Tema aktiivsel kaasatöötamisel ilmusid mitmes trüki «Füüsika üldkursus I–II». Need õpikud olid palju aastaid TRÜ ja EPA üliõpilastele hinnatavateks abiraamatuteks. Samal ajal avaldas ka ajalehtedes ja ajakirjades umbes 70 hariduspoliitilist ja õppemetoodilist küsimusi käsitlevat kirjutist.

Teenete eest pälvis Juhan Lang Eesti NSV Ülemnõukogu Presidiumi aukirja, 1945. a. anti talle teenelise õpetaja aunimetuse ja medal «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas».

Pensionärina jätkas ta aktiivset ühiskondlikku tegevust, oli brošüüri «Tartu juht» väljaandmise algataja ja üks autoritest.

Juhan Lang oli suur loodusearmastaja, ta oli kauaaegne Loodusuurijate Seltsi liige, tundis huvi viljapuusortide aretamise vastu ja avaldas 1962. a. brošüüri «Aretime ise uusi, meile sobivaid viljapuu-

sorte». Ta oli igasuvine sagedane külaline Elva kaunis looduses.

Ülesannete ja kohtustuste kiire ja täpse täitmise, hoolsa ja kohuse-

truu tööga oli ja jääb Juhan Lang eeskujuks oma õpilastele ja kolleegidele.

PAUL PRÜLLER,
JAAN REINET

Roland Lepasaar

10. novembril lakkas töötamast 1973. aasta vilistlane, sportmängude kateedri õpetaja, NSV Liidu meistrivõistlustel esineva TRÜ korvpallinaiskonna ja ENSV koondise treeneri Roland Lepasaare süda.

Roland Lepasaar sündis 6. aprillil 1951. a. Järvakandis. Lõpetas 1969. a. Vändras Keskkooli ja 1973. a. kehakultuuriteaduskonna sportmängude (korvpalli) erialal. Üliõpilaspõlves tuli TRÜ korvpallimeeskonna koosseisus kahel korral (1970, 1972) Eesti NSV meistriks.

Arvestades Roland Lepasaare aktiivsust ja pedagoogivõimeid jäeti ta 1973. a. sügisel õpetajana tööle ülikooli kehalise kasvatuse ja spordi kateedrisse. Kahel aastal tegutses ta teaduskonna rahvamaleva komandörina, aastast 1975 esindas

ülikooli vabariiklikus VTK inspeksioonis.

1976. a. toodi Roland Lepasaar üle sportmängude kateedrisse. Ühtlasi sai temast VSÜ «Kalevi» Kesknõukogu korvpallitreener, kelle ülesandeks jäi üleliidulisel areenil võistleva TRÜ naiskonna juhendamine. Temale omase energia ja optimismiga püüdis Roland Lepasaar anda parimat selles vastutusrikkas töös.

Järjekorral võistlusreisil tuli haigus kallale. Lühikeses, väga ägedas heitluses osutus tugevamaks Liiva-Hannus...

Hardas leinas langetame pea kolleegi, õpetaja, treeneri ja õpingukaaslase sarga ees.

Kehakultuuriteaduskond

DŽUUDO

29.–30. oktoobril peeti TRÜ 1975. a. juubeliürituste sarjas osavõturohke (111 maadlejat) džudoturniir. Ühtlasi arvestati nimetatud võistlusi ENSV V meistrivõistlustena, mistõttu olid kohal ka kõik Eesti paremad selle ala sportlased.

Edukalt esinesid meie üliõpilased, kes saavutasid rea auhinnalisi kohti. Nii tuli 71 kg kehakaalu võitjaks endine TRÜ kasvandik Kaimo Keerak. Teine koht samas kaalukategoorias kuulus teenitult kehakultuuriteaduskonna III kursuse üliõpilasele Margus Käarikule. Kuni 78 kg raskuste meeste seas tegi «puhta töö» III kursuse üliõpilane Aavo Põhjala, kes tuli ülekaalukalt esikohale. Ainsaks võrdväärseks vastaseks oli talle kursusekaaslane Urmas Moggom, kes saavutas III koha. Kehakaalus 86 kg esindas ülikooli II kursuse üliõpilane Ando Pehme. III koht on igati tubli tulemus.

Tartlastele pakkusid meeldivaid elamusi ka heitlused absoluutse meistri nimetusele. Võidult võidule sammus jällegi Aavo Põhjala. Finaalis kohtus ta endast 15 kg raskema Tallinna «Dvigateli» esindaja A. Guniniga. Siingi kuulus võit ja seega ENSV 1977. a. absoluutse džudomeistri tiitel TRÜ üliõpilasele. Ühtlasi sai Aavo Põhjala ka turniiri parimale maadlejale määratud eriauhinna.

Võistluste meeldiva ja ladusa korralduse eest tuleb tänada raskejõustiku ja veespordi kateedrit, samuti peakohtunikku dots. A. Täh-nast.

VAHUR ÖOPIK

UJUMIS-

VÕISTLUSTELE

Teaduskondadevahelise spartakiadi ujumisvõistlused toimuvad Tähtvere ujulas:

5. dets. kl. 19.30 — 100 m rinnuliujumine;
6. dets. kl. 18.30 — 100 m vabaltujumine;
7. dets. kl. 19.30 — 100 m selili- ja 4x50 m vabalt teateujumine.

Enne võistluste algust antakse soojendusujumiseks aega 15 minutit.

Teaduskonnad võivad välja panna piiramatult arvut moelast soost individuaalvõistlusi ja teateujumise võistkondi. Iga osavõtja võib startida kõigil kavas olevatel aladel ja teateujumises.

Teaduskondadele toovad punkte kõik distantsi lõpetanud individuaalvõistlused järgmiselt: I koht — 27 punkti, II koht — 25, III koht — 24, ... XXV koht — 2 punkti ja XXVI koht ning kõik järgmised kohad — 1 punkti. Teateujumises annab esikoht 54 punkti, II koht — 50, III koht — 46, ... XIII koht ja kõik järgmised kohad 4 punkti. Võistkondliku paremusjärjestuse määrab saavutatud punktide summa. Võitjaid autastatakse.

Teaduskondadel esitada ülesandmised koos arsti viisadega spordiklubisse hiljemalt 1. dets.

Head organiseerimis- ja võistlustust!

HEINO LAIDRE,

raskejõustiku ja veespordi kateedri vanemõpetaja

VÕRKPAALL

Möödunud nädalavahetusel algas ülikooli taasavamise 175. aastapävale pühendatud teaduskondadevaheline võrkpalliturniir. Esimene päev andis järgmisi tulemusi: alagrupivõidu pälvitsid täiseduga arstiteaduskonna nais- ja meeskond, KKT I k. naiskond ja KKT IV k. meeskond said samuti finaali, jäädes alagrupis teiseks. Iga-aastane teaduskondadevaheline võrkpalliturniir on võitnud kindla koha ülikooli spordielus. Kahjuks leidub aga teaduskondi, kus meie endi üritustele lüüakse lihtsalt käega. Nii andsid loobumise võidu ajalooteaduskonna nais- ja meeskond ning filoloogiateaduskonna meeskond. Turniir jätkub homme kell 12. Kell 18.30 toimub võistluste pidulik avamine, millele eelneb kell 16.45 õppejõudevaheline jõukatsumine ja hiljem disko.

Täpsemat informatsiooni saab reklaamplakatiilt. Avamisele ootame kõiki võistkondi ja rohkesti kaasaelajaid.

VAMBOLA TIHK

VIBULASKURID JAHILASKURID RATSASPORTLASEDI

Järgusportlasi vibulaskmises, jahilaskmises ja ratsaspordis, kes on huvitatud harjutamisest oma lemmikalal, oodatakse spordiklubisse (V. Kingissepa 19) igal tööpäeval.

Kaaslaste otsus

Eesti filoloogia esmakursuslased tulid kokku arutamaks ajalehes «TRÜ» nr. 32 (11. nov. 1977) ilmunud kursusekaaslaste Jüri Kuritai võrdlemisi kohatut artiklit, milles autor püüdis kahlasvõitu stilistilist kasutades juhtida halvustavat tähelepanu mitmete žurnalistika esmakursuslaste artiklitele, ilmunud samas ajalehes. Samuti moonutas J. Kuritai ebaloomulikult artiklite autorite nimesid, kasutades neid seejärel vabalt valitud kontekstis (oli M. Birnapu, peab olema M. Pärnapuu; või D. Patule-Vits, peab olema T. Matsulevitš), paljude autorite nimesid aga jättis hoopis mainimata.

Kursusekaaslastes mõistsid Jüri Kuritai talitusviisi hukka ning avaldasid noormehele kogu kollektiivi ees tõise noomituse. Selline üliõpilane ei tee au muidu üsna heamainelisele filoloogide perele.

Loodame, et Jüri võtab saadud märkused tõsiselt arvesse.

Eesti fil. I k.

PARNU NOORTE MEEDIKUTE KLUBI

ootab endisi liikmeid 10. aastapäeva tähistamiseks 1. detsembril kell 18 kohvikus «Vikerkaar».

A. TAMMISTE,
linnapediaater

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган паркома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükkikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Eksikunumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5516. MB-07247.

25. NOVEMBRIL KL. 18

TEADUSLIKUS
RAAMATUKOGUS

Informiin—1977

Teaduslikus Raamatukogus on traditsiooniline novembrikuu üritus võistlus raamatukogu teadmiste tundmises ja selle kasutamise oskuses — informiin.

Kõigil, kes on kursuse «Sissejuhatus erialasse» käigus tutvunud raamatukogu kataloogide, teatmeteoste, bibliograafiate ning bibliograafia-kirje reeglitega, on võistluseks vajalikud teadmised olemas.

Võistluse käik on järgmine:

- I voor: informatsiooni otsimine kataloogidest,
- II voor: informatsiooni otsimine teatmeteostest,
- III voor: informatsiooni otsimine ajakirjandusest,
- IV voor: õige vastuse leidmine neljast antud variandist,
- V voor: lahenduse esitamine antud probleemile ülikooli või raamatukogu elust.

Kolm esimest vooru vastatakse kirjalikult, kaks viimast suuliselt. Iga kirjaliku vastuse puhul tuleb märkida allikas, kust andmed saadud. Rohkesti elevust on alati tekitanud viimane voor, kus üliõpilastel on tulnud teha ettepanekuid raamatukogu ruumipäruuse ületamiseks, üliõpilaste olmetingimuste parandamiseks, kanduda aastasse 1980, et esitada reportaaži raamatukogu uuest hoonest jne. Hinnatakse lahenduse leidlikkust, olenemata sellest, kas vastus antakse humoristlikus või asjalikus laadis.

Võistlus lõpeb osavõtjate autastamisega teelaus. Esikoha saavutanud võistkonnale on ette nähtud võitjate endi valikul komandeeritud OTU konverentsile NSV Liidu Euroopa-osas, teistele osavõtjatele raamatud.

Võistlusest osavõtuks tuleb moodustada 3-liikmeline võistkond. Võistkonnad registreeritakse TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas Toomel 21.—24. novembrini k. 8—17 (tel. 321-41/678). Erandjuhul võib registreeruda ka enne võistluse algust. Konsultatsiooni antakse eespool nimetatud aegadel samuti bibliograafiaosakonnas.

On võimalus võistelda ka individuaalselt. Selleks tuleb lahendada alljärgnevad suure ringi küsimused. Vastused anda kirjalikult koos allika täpse märkimisega Teadusliku Raamatukogu üldlugemissaali hiljemalt 23. novembriks k. 12. Tulemused tehakse teatavaks võistkondade informiinil.

LAINE KILK,

bibliograafiaosakonna juhataja

Suure ringi küsimused

1. Millise riigi territooriumil asub Tignisi loss?
2. Milliste riikidega lõi Luksemburg diplomaatilised suhted 1975. a.?
3. Kul pikk on vasktoru, mis moodustab metsasarve?
4. 1972. a. Ilmus retsensioon Jaan Rannapi lasteraamatule «Jefreitor Jõmm». Leidke seel!
5. Kes on 1975. a. avaldatud laulu «Voolab Volga» sõnade autor, kes helilooja?
6. Mida tähendab venekeelne lühend H43?
7. Millises Lenini teoses on kirjutatud Nõukogude Sotsialistliku Riigi riigipätsist?
8. Eesti viiulikunstnik ja revolutsionäär Julius Eduard Sõrmus astus 1899. a. Tartu ülikooli, kust ta revolutsioonilise tegevuse pärast 1902. a. välja heideti. Mida asus ta õppima ülikoolis?
9. 1960-ndatel ja 1970-ndatel aastatel on TRÜ õppejõud avaldanud mõned artiklid tallsupluse kohta. Leidke need!
10. Kus ja millal rajati esimene trükkikoda Eesti territooriumil?
11. Leidke TRÜ Teaduslikus Raamatukogus saksa keelne teos Heinrich Bölli kohta!
12. Leidke TRÜ Teaduslikus Raamatukogus üks raamat perfokaartide kasutamise kohta teaduslik-tehnilises informatsioonis!
13. Leidke väljaande «Информационный бюллетень консультационно-технического бюро иностранных фирм при правлении акц. общества» kohaviit Teaduslikus Raamatukogus!

* Korduvalt edukaks osutunud juristide võistkond (P. Varul, I. Gräzin ja K. Liiv) V vooruks valmistumas.

Üliõpilas- studio

Tulge ülikooli klubisse laupäeval, 19. novembril kell 17 või pühapäeval, 20. novembril kell 12 vaatama muusikalist draamat «Lugu Igori sõjarekkest». Seda XII sajandi lugu mängib Leningradi Polütehnilise Instituudi teatristuudio. Stuudio selgelpärast, et näitlemise kõrval õpitakse juba ka kaheksa aastat näitlejameisterlikkust. Ja nüüd tuleb kaheksa aastatu arv võtta ruutu, et saada praeguse trupi koosseis. Oma ansambel võimaldab luua muusikalisi lavastusi. Üliõpilasi juhendab Komissarževskaja-nimelise teatri lavastaja V. Suslov. «Lugu...» on trupi kolmas suurem töö. Nähtud vaeva ja loomisoskust on vastavalt ka tunnustatud. Möödunud aastal saadi üleliidulise taidlusfestivali laureaadid tiitel ning lähemal ajal on oodata rahvateatriks nimetamist.

Venia legendi

Neljapäeval, 24. novembril kell 18 toimub Miššurini t. 40 A. Vaga nim. auditooriumis geneetika ja tsütoloogia kateedri dotsendi kt. Ain Heinaru avalik loeng teemal «Molekulaarbioloogia arengusuundadest ja meetoditest» dotsendikutses taotlemiseks.

Dotsent AADU LOOG,
bioloogia-geograafia-teaduskonna dekaan

Vaata kööki

(Kiek in di Kōk)

Menüü koosneb kahest roast: «Keegi ikka laulab» (E. Enno tekstidele) dieetenduse maohaigetele koos vastavasisuliste lauludega. Teine roog «Uniooniaid» on mõeldud unetutele tugevanärvilistele, nõrganärvilistele, ühepajatoitu asemel. Seda enam, et see on üles soendatud kunagisest «Mõelge, ärge unustage» biifsteeketendusest. Seekord on tegu äsja loodud Tartu üliõpilas-stuudio esimese väljanäitusmüügi-ga, mis toimub E. Vilde nim. Rahvateatri ruumides. Esimene degusteerimine on 24. novembril kell 19, teine 29. novembril kell 19.

Head isul!

TIIT LUTS,
ülemkook

Füsioloogiaringi

koosolek on 22. novembril kell 18 O. Lutsu 2. Päevakorras: I. P. Pavlovi klassikalisi uurimusi seedefüsioloogia alalt (S. Birjukova ja T. Korstnik, II k.); pöörduvad ja pöör-dumatud protsessid elussüsteemides (F. Rõivassepp, II k.).

Neljapäeval, 24. novembril kell 12.15 toimub keeltemajas aud. 309 inglise filoloogia kateedri dotsendi kt. Nora Tootsi avalik loeng teemal «New Tendencies in Modern English Pronunciation» dotsendi teadusliku kutse taotlemiseks.

Professor AGO KUNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule

Meie, Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, rahvusvahelisele üliõpilaste päevale ja Rahvusvahelise Üliõpilasliidu 31. aastapäevale pühendatud miitingust osavõtjad, saadame palava tervituse kogu maailma progressiivsele üliõpilaskonnale.

Rahvusvaheline Üliõpilasliit on oma sünnist alates seisnud rahu ja progressi eest peetava võitluse avangardis. Me hindame kõrgelt Teie tegevust kogu maailma progressiivse noorsoo konsolideerimisel ühtseks võitlussalgaks rahvusvahelise reaktsiooni vastu ja avaldame veendumust, et paljude maade üliõpilaste üha süvenevad kontaktid aitavad kaasa püsiva rahu ja demokraatia kindlustamisele kogu maailmas.

Olgu tervitatud Rahvusvaheline Üliõpilasliit, maailma progressiivse üliõpilaskonna avangard võitluses rahu, rahvusliku sõltumatuse, progressi ja demokraatia eest!

Esimene pilt.

«Ei vägivaldale ja rõhumisele! Ei neutronpommile ja sõjale! Meie oleme rahu ja rahvusliku sõltumatuse, progressi ja demokraatia poolt.»

Nii me deklareerisime. Nii seisab ka komsomolikomitee asesekretäri Ralvo Palmaru poolt ette loetud Rahvusvahelisele Üliõpilasliidule

saadetud läkituses kogu maailma progressiivsele üliõpilaskonnale.

Kõneleme. Ülikooli komsomolijuht Kalle Liiv, parteikomitee sekretär Advig Kiris. Mitte jääda kõrvale. Osata ja tahta leida oma õige koht. Pidupäevatervitused annab edasi ELKNÜ Keskkomitee sekretär Donald Visnapuu. Kitarr Valdo Randpere kätes. Laulukeelt mõistetakse kõikjal. Teadusliku kommu-

nismi kateedri õppejõud Rein Toomla, RSR-i president Viktor Kaasik: «Meie ürituses pole midagi väikest ega tähtsusetut, kui oleme ise veendunud oma tee õigsuses. Rahu eest on seistud, seisame meie, peab seisma mitte ainult täna, mitte ainult sel nädalal, vaid seni, kuni saavutame selle, millest unistame, mille eest võitleme.»

Nii oli. Reede keskpäeval ülikooli peahoone ees. Solidaarsusmiitingul.

Teine pilt.

O, Русь моя / Жена моя /
До боли нам ясен
долгий путь /

Nende A. Bloki sõnadega algas rahvuslik-muusikaline draama «Lugu Igori sõjaretkest».

Pikale teele polovetside maale saatiski naine Igori.

See oli hea teater, mida tegid Leningradi Polütehnilise Instituudi üliõpilasstuudiolased.

Kolmas, neljas ja viies pilt.

SALAT. Pakub «Ellerheina» kammerkoor Tõnu Kaljuste juhatusel, Peeter Volkonski & Olav Ehala trio. Sellisena ta kavalehel reede õhtuks ülikooli aulasse vaatama-kooli kutsus. Noh, läksid seekord sinagi. Rahvalaulud, spirituaalid. Mis seal's ikka, arvasid end tead-

vat. Aga võta näpust: väike üllatus igas laulus, ikka midagi tabamatut, OMA.

Lahkusid pakitsevate peopesadega (paraku saavad lisapaladki ükskord otsa), et järgmine kord juba KINDLASTI tulla, koos sõbraga.

*

Ka «Vanemuine» oli laupäeval üliõpilaste päralt — «Kremli keldad». Järellainetusena pühapäevased matemaatikateaduskonna ja «Kukerpillide» õhtu.

Omad päevad, omad üritused. Oli tegijaid, oli ainult osasaajaid. Oli neid, kes arvasid, et jah, tore küll. Oli neid, kes arvasid, et saab ka paremini teha. Nagu ikka. Ja küllap saabki, kui kõik osalejad tegijaks hakkaksid.

*

Üliõpilaspäevad töid külalisi meile ja viisid meie tudengeid külla.

Keemiaosakonna III kursuse käis külas Läti Riikliku Ülikooli keemiateaduskonnas ja Olaine keemiatehases. Riia tudengitega peetud sõpruskohtumise korvpallis võitsid meie poisid. Kohtumise kõrgpunkt oli ühine õhtu Läti RU-s, kus võrustajad esinesid filosoofilise eeskavaga. Sõprus on sõlmitud, tuleva aasta algul oodatakse riialasi Tartusse.

* Anne ESTRİ ja Kaljo RAUA fotomontaažile kirjutasid teksti Katrin SAKS, Aune PAST ja Priit JÕGI.

Esmakursuslaste taidlusülevaatus

KLUBIS

25. novembril kell 18 — matemaatik, bioloogia-geograafiat, ajaloot ja õigust. Disko.

26. november kell 20 — kehakultuurit., majandust. Disko.

Kell 17 algab nukuteatri etendus «Printsess ja kaja».

VIIS FOTOT ÜLIÕPILASPÄEVADELT

Meedikute teaduskonverents

Eesti, Läti, Leedu ja Valgevene NSV meditsiinkõrgkoolide ühine, arvult 19. ÜTO konverents, mis oli pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevale, toimus 26.—28. oktoobril Minskis. Tööd kanti ette 14 sektioonis, toimus 2 plenaaristungit. Konverentsiks valmis 233 tööd umbes 300 autorilt 13 kõrgkoolist. Tööde kokkuvõtted avaldati kogumikus «Актуальные вопросы теоретической и клинической медицины».

Ülikooli esindas professor K. Põdra ja dotsent E. Türi juhtimisel 9-liikmeline üliõpilasdelegatsioon (K. Sarv, S. Sokolova, T. Koido, K. Kull, E. Ader, H. Jaakmes, K. Kivimäe, T. Markina, S. Nazarenko) 6 ettekandega teraapia, kirurgia, sünnitusabi ja günekoloogia,

neuroloogia ja psühhiaatria alalt. Tartlaste tööd märgiti ära kui huvipakkuvad, perspektiivikad ning paljuski uudsed.

Konverentsiga seoti ka üliõpilaste teadustööd käsitlev metoodiline seminar. Seminaril jäi kõlama Riia Meditsiiniinstituudi professori J. Leja informatsioon ÜTO transprogrammidest. Nimelt on osutunud otstarbekaks korraldada üliõpilaste teaduslik tegevus kogu õpiaja vältel, alustades näiteks anatoomia ringis, jätkates füsioloogias ja lõpetades kliinikus. Meeldiv oli tödeda, et peale meie teaduskonna on mujalgi hakatud väärtuslikult hindama ÜTO-sisese arvestuse vajalikkust.

Konverentsi käigus tutvuti ka

Minski üliõpilaste õpi- ja olmetingimustega, kliinikutega. Peale sektioonis baaskliinikute viibis meie delegatsioon Minski uroloogia ja nefroloogia keskuses, kus dialüüs-ravi efektiivsus on kõrge, neere siiratud umbes 120 korral, ning Borovljanos Valgevene angiokirurgia tsentrumis. Viibiti Valgevene NSV tervishoiuministri A. Savtšenko operatsiooni juures ning pidulikul einel tema kabinetis.

Konverentsile tagasi vaadates võib öelda, et see andis meile võimsa impulsi edaspidiseks teadustegevuseks, loodi hulgaliselt huvipakkuvaid kontakte, saadi uusi mõtteid toalist ürituste organiseerimiseks. Kõik see kulub ära nii meie ÜTO 30. aastapäeva tähistamiseks valmistumisel kui ka argitöös.

RAIT LABOTKIN

Assotsiatsioon „Emajõe“-õhtult

Novembrikuu üheks tähelepanuväärsemaks ürituseks peaksin kuu algul uues kohvikus toimunud ajalooteaduskonna lauluvõistlust. Ülatavalalt palju oli arvuka publiku ette astunud esinejaid, üllatavalalt kõrge oli ka nende muusikakultuur. Asi iseenesest väärib kahtlemata järeletegemist (mitte matkimit). Meil on ju küll üleüldkoolisest võistluslaulmisest, kuid õigena ja loogilisena tunduks ka sellele eelneva teaduskonnasisene muusikajõudude ülevaatus.

XX saj. keskel toimunud biirevolutsioon on küll lammutanud meie senist muusikalist maailmapilti ja väärtushinnanguid, kuid jätnud alles ja isegi süvendanud meie tarbijaliku suhtumist heliloomingusse. Ainult muusikat vastu võttes ja tarbides ei saavuta inimkond kunagi sellist täiust, sellist hingelis-jüüsilist vabadust kui ise muusikat luues. Ilmeb kurb tendents, et üha enam rahuldutakse välismaailmast tulevate, nivelleeritud massi jaoks loodava «purukumirockiga» ja üha vähem leitakse ja tajutakse oma sisemaailma helisid, seda ürgset sõnul seletamatut loomis- ja endaaavaldamistungi, mis on iga inimese kõrgeim mõte ja missioon.

Sellised olid meie teaduskonna muusikaelu pärast südant valutava Mati Lauri mõtted võistluslaulmisõhtul avades.

Pretendeerimata kõike ammenda-

vale ülevaatlikkusele, tahaksin lihtsalt ja lühidalt edasi anda õhtu üldist õhkku, iga esineja puhul ainult kõige karaktersemale viidates.

Kompilatiivseks palaks oli žürii — peab tunnistama, et igati õnnestunud — valinud A. Oidi meloodilise «Emajõe» (sellest siis ka kogu õhtu nimetus). Vaimukasse žüriisse kuulusid viis muusikaerutid: Priit Raudkivi, Ain Mäesalu, Ivar Mitri, Urmas Selirand ja Heiki Mägi. Kogu õhtut juhtisid Andra Eesmaa ja Mati Laur.

Rõõmustav oli kuulda esimese etteastena just kursusekaaslase Valter Langi stiilset, näiliselt küll vaoshoitud, kuid seda enam meie hingekeeli helisema panevat kandlemängu. Tormiline aplaus väljendas siiramaid tundeid. Hirm või ebalus publiku ees on mõeldamatud Harri Intsu esinemise puhul, sest tema sarm, vaba ja loomulik lavaliikumine, mis saatis meisterliku flöödisoolo, lausa nakatas publikut. Näis, nagu tunneks H. Ints rõõmu ühtviisi nii publikust kui iseenest.

Sinne Narusberg — see võlv tütarlaps... Asjatult otsin ma sõnu end vallanud tunnete väljendamiseks.

Uusi vorme otsis ja kandis show-grupi «Kompott uues variandis» esinemine. Grupp tõi endaga kaasa noorestiiliku tormi ja tungi

17. novembril arutati ametiühingukomitee büroo laiendatud koosolekul üliõpilaste toilitustamist. Koosolekust võtsid osa ka Tartu Toilitustrusti asedirektor V. Kaasik, tootmisosakonna juhataja V. Irs, ülikooli haldusprorektor Ü. Saag, samuti meie kohvikute-sööklate esindajad.

Alustagem ametiühingukomitee esimehe H. Kaburi ettekandest. Nii siis, KUS JA MILLAL TRÜ ÜLIÕPILANE SÖÖB?

Üleiluliselt kehtestatud normi järgi (180 kohta iga 1000 üliõpilase kohta) ulatub meie söögikohade arv isegi üle 100 protsendi, sest koos Kääriku sööklaga on meil neid 905. Lähtuma peaksime aga üliõpilaste töö- ja elukohast: kas ta saab hommikul enne loenguid, lõuna ajal ja pärast õppetööd lähedalt kõhu täis või ei. Hommikueinet pakub Leningradi mnt. 25 söökla einelaud, see on lahti kella 7-st, et kolme ühiselamu elanikud (1800) seal einetada saaksid. Arstide ühiselamu einelaud avatakse kell 7.30. Samast ajast oli varem lahti ka Leningradi mnt. 27 kohvik-söökla, ent tööjõu puudusel avatakse see nüüd alles kell 11, siis pakutakse juba lõunatoitu. Kõik peale majandusüliõpilaste, keemikute ja geograafide-geoloogide siirduvad õppetööle nendesse kohtadesse, kus hommikust süüa pole võimalik. Seda enam tuleb kasutada hommikul ühiselamu einelaudu.

Tiigi tn. 14 asuv einelaud remonditi poolteist aastat tagasi, oleks võimalik olnud isegi kohvi pakkuda, kuid seal lühikest aega töötanud müüja ei olnud oma tööst huvitatud. Nüüd on puhvet suletud juba aasta aega. Oigusteaduskonna ametiühingubüroo püüdis abi otsida sööklast «Edu», kuid tulemusteta. Juristide õpitöö on põhiliselt peahoones, nemad saavad hommikust süüa kell 7.30 avatavas «Sophokleses», matemaatikud kell 9 avatavas Vanemuise 46 einelauas.

Pälsoni tn. ühiselamute elanikud hommikul intritis süüa ei saa, sest filoloogide maja einelaud on 1. septembrist töötajata. Need, kellel

loengud Tiigi tn. 78, ei saagi hommikul midagi. (Endine müügiroom Tiigi 78 einelauas oli liialt tilluke. Paari aasta eest taheti sinna hakata kohvikeinelauda ehitama, kuid raamatukogus teravnenud avariilulukord sundis selle ruumi loovutama. Tol ajal arvestati, et süüa saab ka Tiigi t. 14 einelauast.) Nn. Vanas Tiigis on terve hulk ülikooli töötajaid, üliõpilasi ja veel needik, kes selles majas elavad. Nii et hädavajalik on Tiigi 14 ja Pälsoni 14 einelaudade töölerakendamine.

Lõuna sööki pakuvad 4 sööklat ja vana kohvik. Õppetöö keetus on teaduskonniti erinev. Kus loengute vaheaeg või kus need lõpevad, seal lähedal tavaliselt ka süüakse. Keerulisem on matemaatikutel, sest ei ühiselamu ega õppehoone ligiduses oma sööklat pole. Jääb üle «Edu» või EPA. Tuleks kaaluda matemaatikute ettepanekut laiendada Vanemuise 46 einelauda 132. ruumi arvel. Ka uues füüsikahoones oleks tarvis töötajatele ja õppijatele lõunatoitu pakkuda, muidu koormavad nemadki EPA sööklat.

Õhtust süüakse tavaliselt juba intris, kuid see võimalus peab olema ka ühiskondliku toilitustamise ettevõtteis. Nii ongi vana kohvik avatud kella 21-ni ja uus kohvik kella 23-ni.

Võiks öelda, et kõik eespool toodu on rohkem teoreetiline tõestus, sest lähemalt vaagides hakkavad segama mitmed asjaolud. Näiteks: hommikuse avamise ajaks on eelmise päeva nõud pesemata (Leningradi mnt. 25), väike toiduvalik õhtupoolikul (dieetsöökla, vana söökla), krooniline kartulipuudus. Kui kartuli saamine mõnel päeval tõesti nii lootusetu, peaks makaronisaadusi vaheldusrikkamalt pakutama.

Eri statuudist. Et meil vaba aja veetmise ruume üsna na-

pilt, on sööklate-kohvikute rajamisel arvestatud, et üliõpilane neid ruume ka õhtuti kasutada saaks. Kohvikuid püütakse reserveerida võimalikult vähe, sest need on ainukesed kohad, kust üliõpilane õhtuti süüa saab. Seega reserveeritakse peamiselt sööklaid, ja muidugi ainult ülikooli töötajatele. Reserveerimisega ise käib kaasas aga mitu puudust. H. Kaburi küsimusele «Kas pidudel süüakse ära kogu iga-päevane varustus, et järgmisel päeval kesisema menüüga leppima peab?» on vastatud, et pidude jaoks antakse lisakogus. Nähtavasti on siis põhjus tööjõu nappuses, sest peolaudade seadmise efektsusel suletakse (Leningradi mnt. 25) söökla sageli mitu tundi varem. Kui peod segavad üldist toilitustamist, tuleb need ära jätta. Siis saaksid ka Leningradi mnt. 25 elanikud

on ära sõitnud.

Pidevaks valulapseks on olnud uus kohvik. Eeskirju on arutatud küll ja küll, need näivad päris mõistlikud olevat, kuid nurin ei väibu. Paistab, et just ettekandjad ei pea eeskirjadest kinni. Kuidas muidu seletada, et oma teaduskonna õhtuks olid üliõpilased muretsenud vastava arvu pääsmeid, kuid nende laud oli reserveeritud hoopis võrastele. Ka ametiühinguaktiivi austamise õhtul istusid baaripukis täiesti tundmatud isikud. Kolm korda nädalas mängib selles kohvikus orkester. Neil õhtutel ei ole soovitud kohvikut reserveerida. Üliõpilased aga ei pääsegi alati neil õhtuil kohvikusse. Eelistatakse hoopis linnarahvast. Nii komsomolikomitee kui rahvamalev peaksid sagedamini kohvikus kontrollimas käima. Seni on kohvikust üksnes pidevalt

Orbiidis sööklad-kohvikud

sööklaruumi kasutada muude ürituste tarvis. Selleks on isegi eralduseinad ehitatud.

Viimasel ajal on arusaamatusi tekkinud ka vanas kohvikus, sest tiptundidel kipub ununema kohvik eripära. Ei ole ju kohvik mõeldud tavaliseks söögikohaks, kus toolisabas järke oodatakse, vaid kus kohvitassi taga või lõunatundi pidades teinekord oma «aknagi» mööda saab saata. Kuid arvestada tuleks siiski ka oma kolleege. Vana tava järgi on meil rõdusaal ette nähtud õppejõududele ja töötajatele. Pealegi on ülikoolis kella 12—13-ni lõunatund. Lausa lubamatu, et üliõpilased «broneerivad» ka rõdusaalis oma kottidega laud-toolid ja lähevad ise alles järjekorda või koguni suitsetama. Vana kohvik on õhtuti tihtipeale reserveeritud. Me peame ju siiski andma oma töötajatele võimaluse tähistada siin juubeleid või teisi tähtpäevi, kuid soovime neid pidada rohkem laupäeviti või pühapäeviti, mil üliõpilased

räägitud, kuid tulemusteta. Ometi on see üks väga vajalik tööloik, kus tuleks ometi kord majja luua. H. Kabur tegi ettepaneku koguni alkohol kohvikust välja viia, kui olukord ei parane ja linna napsivendadest muidu lahti ei saa.

Lõpuks tänas H. Kabur ülikooli kohvikute juhatajat Virve Pärna ja asetäitjat Hilja Sõtnikovat, kes on tihti vägagi keerulises olukorras pasliku lahenduse leidnud, ning kõiki, kes meie üliõpilaste toilitustamist parandada aidanud.

SONAVOTUD.

Ettekanded ülestõstetud küsimustele püüdi sõnavõttudes lahendusi pakkuda.

TOIT JA TOITLUSTAMINE

viõkski olla esimeseks sõnavõtteemaks. Toidu valiku kohta erilisi pretensioone ei olnud. Kartulist oli eespool juttu. Trusti asedirektor V. Kaasik lausus, et üliõpilassööklad on olnud just need kohad, kuhu kartulit on püütud kõigepealt saata.

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee andis soovitusel NLKP liikmekandidaadiks astumiseks majandusteaduskonna üliõpilasele Jüri Männiksaarele ja matemaatikateaduskonna üliõpilasele Tõnu Ojale. ÜLKNÜ-sse võeti vastu Uku Lindmäe matemaatikateaduskonnast.

Tehti kokkuvõtte üliõpilaspäeva üritustest. Nenditi üksikuid organiseerimispuudu, kuid kokkuvõttes hinnati päevad kordaläinuteks. Samas seoses arutati KOR-i (komsomoli operatiivrühm) ülesandeid ja töö tõhustamist.

Anti ülevaade 29. novembril toimuva ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni 21. konverentsi ja 25.—27. novembril Vellaveres peetava aktiivlaagri ettevalmistamisest.

Arutusel oli TRÜ kohvikute probleem.

Väliskirjanduse nimestikest raamatukogus

Ülevaate TRÜ Teadusraamatukogusse jõudnud väliskirjandusest annab väljaanne «Raamatukogusse saabunud väliskirjandus», mis ilmub 12 korda aastas. See registreeritakse iga kuu, samuti ka teaduslike asutuste perioodiliste väljaannete numbrid, mis sisaldavad üksikuurimuse (dissertatsiooni, monograafia jne.). Materjal süstematiseeritakse teadusalade kaupa ja varustatakse raamatukogu kohaviitadega, mille järgi lugeja saab tellida meie raamatukogu fondist vajaliku raamatu. Võrkeelset kirjandust laenuatakse õpperaamatukogu abonemendist (Tiigi tn. 78).

Välisperioodikast annab ülevaate väljaanne «Raamatukogusse saabunud välisperioodika». Selles on registreeritud raamatukogusse tellitud ja vahetuse teel saadud välisperioodika, kaasa arvatud ümbertrükid.

Välja on jäetud ajalehed. Iga nime-tuse puhul on näidatud, missugused köited ja numbrid tulid raamatukogusse aasta jooksul. Välisperioodika bülletään koosneb perioodiliste väljaannete alfaabetaalilisest loetelust ja süstemaatilistest registrist.

Väliskirjanduse ja -perioodika bülletäänid informeerivad ülikooli allasutusi TRÜ Teadusraamatukogus olevast kirjandusest. Nimetatud uudiskirjanduse nimestikke, mis ilmuvad rotaprintväljaannetena, koostatakse 1960. a. alates. Algul ilmus väliskirjanduse bülletään kvartaliväljaandena, alates 1970. a. alates lisandus eelnevale üks kord aastas ilmuv «Raamatukogusse saabunud välisperioodika».

ELLI BITTER.

Teadusraamatukogu vanemredaktor

Haruldane dissertatsiooni teema ja erakordne oponentide koosseis

26. oktoobril toimus Minskis Võrkeelte Pedagoogilises Instituudis ebatavalise teemaga huvitava kandidaadiväitekirja kaitsmine harva ettetuleva koosseisu ees.

Teemaks olid Kirgiisi NSV-s elavate alamsaksa keelt kõnelevate sakslaste murraku keelelised muutused «Kirgiisi NSV Konti asulas kõneldava alamsaksa keele murde verbisüsteemist».

Seda dialekti kasutavad sealsed sakslased ja hollandlased, kes juba pikka aega Kirgiisias on elanud. Nende eelkäijad olid XVIII sajandi viimasel veerandil gruppidega lahkunud Hollandi-Saksa piirimailt

Poolasse. Sinna nad kauaks peatuma ei jäänud, vaid siirdusid Volgamaile, sealt XIX sajandi lõpul edasi Kirgiisiasse.

Kirgiisi NSV-s kompaktselt elavate sakslaste murde uurijale David Hoogele polnud lihtne leida oponente sellise omapärase teemaga dissertatsiooni jaoks. Juhendajaks sai lõpuks Minskis töötav filoloogiadoktor prof. H. Pankratz ning oponentideks filoloogiadoktor prof. H. Jedig Omskist ja TRÜ õppejõud, filoloogikandidaat dots. P. Nurmekund.

Kaitsmine Minskis läks igati edukalt.

LEO LEESMENT

Konteinervedude suurenemine teeb edaspidi kartuli kõrval ka teised juurviljad kättesaadavamaks.

Mis veel arvat? «Sophokleses» tuleb hommikuti paraku vanade saiadega leppida. Kuigi pontšikuid ostab peaaegu igaüks, võiks olla ka muud värskeimat. Kesine valik olevat ka keemiahoone tibatillukeses einelauas. Viimasel ajal jäätavad räpase mulje puhveti tagaruumid (ühiskondliku kontrolli komisjoni esimees V. Ruussaar). Sortiment olevat seal praegu tegelikult lubatust suurem, mitmekesisem, võib seda aga üksnes siis, kui einelaud saab lahedamad ruumid.

Trusti tootmisosakonna juhataja V. Irs arvas ülikooli kaasabi vaja minevat välja selgitamaks kes ja missugust dieettoitu tahab. Praegu Leningradi mnt. 25 endast küll õieti dieetsööklad ei kujuta.

Nooruse t. sööklas tehti sügisel katset komplektlõunatega. Kahjuks ei olnud sellel uuendusel minekut. Küllap oleks tarvis komplektlõunade kasutuselevõtmise eeliseid läbimõeldumalt tutvustada. See on ikkagi perspektiivne teenindusvorm ja pole enam paljudele uudiseks ning võimaldaks kiiremini teenindada.

Et toilitustamine laabuks, on vaja KAADRIT. See on probleem, mis meie peajuhatajale V. Pärnale pidevat muret tekitab. Nooruse t. ja Leningradi mnt. sööklasse on nüüd küll töötajad leitud, kuid Leningradi mnt. 89 einelaud töötab veel poole koormusega, Tiigi t. 14 on suletud, filoloogide ühiselamu puhvet peaks lehe ilmumise ajaks siiski juba lahti olema.

Omamoodi kaadriküsimusega on tegemist ka UUES KOHVIKUS, sest H. Ruussaar arvas, et põhilised konfliktid tekivadki just ettekandja ja üliõpilase vahel. Ei tahteta ju üliõpilasi õhtul ainult kohvi või mahla pärast üldse teenindada. Praegu sõltub ettekandja palk ka sellest, kui suur on tema läbimüük. Seepärast oli koosolekul häält isegi selle poolt, et alkohol või kangemad joogid kohvikust ära võtta. Trust

(Järg 4. lk.)

Tullio ILOMETSÄ foto

1802. a. aprillis teeb üffikooli kuraatorium otsuse luua keemialaboratorium. Seda hakkab organiseringa esimene keemia-farmaatsia professor Ph. Arzt, kelle surma tõttu sama aasta suvel jääb laboratorium lõpetamata. Laboratorium asus end. Holmi tän. 9 (praeguse «Kaunase» kohviku tagusel maalal).

A black and white portrait of an elderly woman, likely the subject of the obituary. She is wearing a dark dress and a light-colored headscarf. The image is grainy and has a high-contrast, somewhat somber appearance.

1804. a. laiendaatse ning ehitatse osaliselt ümber Brandti majas olev laboratoorium.

1858. a. avatakse keemiaosakond.
1858. a. saavad valmis peahoone
külgehitised ning keemiaosakond
saab endale ruume juurde vasak-
poolses tiivas.

1936. a. lõpetatakse keemikute ettevalmistamine seoses osakonna üleviimisega Tallinna Tehnikaülikooli.

1947. a. 1. septembril taasavati keemiaosakond Tartu ülikooli juures. Esimesteks juhatajateks on anorgaanilise keemia kateedris dots. N. Rõgo, analüütilise keemia kateedris dots. H. Ottas, orgaanilise keemia kateedris dots. H. Sossi.

1950/51. a. valmib uus keemia-
hoone.

Tänavu sügisel mõõdus 30 aastat keemiaosakonna taasisalustanud Tartu ülikoolis. Selle aja jooksul on täieulisele muutunud osakonna pale. Oluliselt on uue- nendatud õppeõudude kaader. Kuningistest keemiaüli- õpilastest on saanud staaz kad 1800ajad mitmetel elu- aladel, ülikoolipingis istuvad aga endiste üliõpilaste pojad-tütred. Keemiaosakonna tähipäeva puhul heitkem pilk läbikäidud teele.

1944. a. sügusel alustasid sõjast laastatud ülikoolis tööd keemikateidrid vald 5 koosseisulises õppejõuga. Järgnevatel aastatel õppejõudude kaader täienes õpetajate, tööstuskeemikute ja teistega n'ing 1. sep'embril 1947. a. alustas keemilaosakond tööd 15 õppejõuga. Esimesed 10–12 aastat osakonna tegevuses olid õpetetöö organiseerimise ja keemikute kaadri kasvatamise perioodiks. Õpetetöö materiaalselt baasi taastamisel ja loomisel, uute õpeblaboratooriumide sisustamisel, eesikeelse õppekirjanduse koostamisel tuli tollaegsetel õppejõududel ületada hulgaliselt takistusi. Võimalusi teaduslikuks tööks jäi vähe, seetõttu avaldati 1947.–1956. a. trükiis ainult kümme-kümne teaduslikku tööd.

1957. a. ühtlasi kaotasakonna lõpetanute arv 100 püri. Mitmed paremad õpetajad jäid tööle ülikooli. Pärast kateedrihatajate dots. N. Põgo ja H. Sossi sirdumist väijateenitud pensionile üli 1960. a. osakonna 18 õppejõu seas vaid 3 teaduste kandidaati Aspirantuuri kasutati vähe ja selle efektiivsus oli mada. Sai selgeks, et osakonna edasimineku olnesk eeskätt teadusliku uurimistöö arengust.

Ka keemiasaalenä materjalisaalagaasi arengus on olnud suustavast aas etadanduse lingulistest uurlimstodes laekunud vahendid. Keemikaateedrid alustasid lepu gute ililmist 1956. a ilhena esimestest illoolilist. Sel les tistilgus on kaesoleval aajl rakendatud suul hull tistitajad, lepu nguliste tistde mahl laheneb miljonilil rublale. 1958. a. loodi esimese probleemalaatoruuriu m illoolilist keemilise k'neetika ja kataluusi labora tuurium orgaanilise keemi'a kateedri juures. Anorgaa nilise keemia kateedri juures organeisieriti 1961 a. elektrokeemia laboratuuriu. Laboratuuriu mde osat eaduse arengus on osakonnas olnud vira suul.

Kateedrite õppekoosseisu kuulub käesoleva ajal 25 õppejõud. Osakonnas on 38 teadusliku kraadiga keemikut, 5 keemidoktorit. Keemiaka teedrite õppejõududest on 80%-l teaduslik kraad ja kutse. Laboratooriumide teaduslikest töötajatest on teaduslik kraad 56%-l.

Osakonnas on saanud tõsise arengu osaliseks mitmed suunad tänapäeva füüsikalise keemia valdkonnas — füüsikaline orgaaniline keemia, elektrokeemia, füüsikaline biokeemia. Viimaste aastatel on osakond pubitseerinud 70–80 uuri must aastast. Ilmunud tööde hulgas on mono graafiaid ja kõrgkoolide õpikuid (ka üleiludlisi). Käesoleval aastal lõpetas kollektiiv prof. V. Pal mi juhtimisel suuremahulise töö orgaaniliste reaktsioonide kiirus- ja tasakaalukonstantide ko gumisel ning kriitilisel läbitöötamisel. Trükis il munud väljaanne koosneb 10 köitest. Lisaks fun damentaalsuundadele on viimasel ajal suurene nud tähelepanu keemia rakendustele orgaanilis sünteesi, elektroanalüüsi, analüüsi ekspresssine tootide ja lüminestsentsi alal.

Osakonna põhiülesandeks on olnud ja on praegugi keemikute kaadri ettevalmistamine. Ajavahemikus 1947—1976 on keemiaosakonda vastu võetud 946 üliõpilast. Aastatel 1952—1976 lõpetas osakonna 555 keemikut. Osakonna on lõpetanud keskmiselt 75% osakonda vastuvõetud üliõpilastest. On huvitav märkida, et keemiaosakonna kogu eelneva ajaloo vältel (1850—1936) oli lõpetajaid ainult 47.

Traditsioonilisteks kitsamateks erialadeks on olnud analüütiline keemia (23,6% lõpetajatest), füüsikaline keemia (22,3%) ja orgaaniline keemia (33,1%). Lõpetajaid anorgaanilise keemia erialal on olnud vähem. 1965. a. lõpetasid ülikooli esimesed eriettevalmistusega keemiapedagoogid ja 1972. a. esimesed keemia-füüsikapedagoogid. Individuaalplaneid alusel on ette valmistatud ka biokeemikuid. Seoses molekulaarbioloogia programmi elluviimisega on ette näha selle ala spetsialistide ettevalmistamise laiendamist osakonnas.

Jälgides lõpetanute tööalasid, selgub, et suurem osa (üle 60%) keemiaosakonna lõpetanutele tegeleb erialase uurimistööga ENSV Teaduste Akadeemia instituutides, teistes uurimisinstituutides ja kõrgkoolides. Seda asjaolu on arvestatud keemikute ettevalmistamisel ülikoolis, kus uurimistöö kogemusi antakse tulevasele spetsialistile mitmetes töövormides. Uurimistöö vabariigis on tunduvalt laienenud, ilmeks on saanud ka ülikooliharidusega keemikute vajalikkus uurimisülesannete lahendamisel. Et keemikute väljalask ülikoolis ei ole katnud uurimisasutuste reaalsel vajadust, siis tõmmataks uurimistööle osaliselt ka ülikoolist õpetajatena või tööstuskeemikutena väljasaadetud keemikuid. Ülikooli lõpetanud keemikute teadustöö on olnud viljakas. Keskmiselt iga kolmas ülikooli lõpetanud keemik teadlane on teadusliku kraadiga, kusjuures enamik kraade on saadud viimase kümnekonna aastak jooksul.

Kokkuvõtteks võib öelda, et TRU keemiaosa-
kond on 30 aasta jooksul läbi teinud arengu, mil-
list ei tunne osakonna varasem ajalugu. Nõuko-
gude ühiskonnakorra tingimustes on osakonnast
kus 1947. a. peaaegu ei olnud ei teaduslikku
kaadrit ega materiaalselt baasi, saanud suur ja
igakülgsest arenenud kollektiiv, kes tuleb edu-
kalt toime kvalifitseeritud keemikute kaadri ette-
valmistamise ja aktuaalse teadusprobleemide
lahendamisega.

Professor VELLO PAST

A. N. Scherer saabus Tartusse 1803. a. Teda tuleb pidada ülikooli esimese tegeliku töötava keemialaboratooriumi rajajaks. Olles Lavoisier' ideede tuline propageerija, pani ta aluse keemia õpetamistele Tartus Lavoisier' «uuest keemiast» lähtudes. Scherer ei viibinud Tartus kaua, ainult ühe aasta, kuid vaejalikud nurgakivid keemia arengulasetas ta paigale.

D. H. Grindel, rahvuselt lätlane, oli see, kes keemialaboratooriumi ja kabineti välja arendas ning kaasaegsele tasemele viis. Tema ajal, 1809. a. kolis laboratoorium ja kabineti oma esialgselt kohast, nn. Brandti majast äsja valminud peahoonesse.

Lehekülje koostas T. Ilomets

On kujunenud tavaks teha juubelite puhul kokkuvõtteid tehtud tööst, tuua esile saavutusi, märkida ära puudusi. Mõni sõna sellest, kuidas hindame oma tööd sel kolmekordse juubeli aastal meie, keemiaosakonna veerandsada kommunisti. Eelkõige väärib märkimist the koostöö komsomoliorganisatsiooniga. Mitme aasta vältel pidi keemiaosakonna parteiorganisatsioon ikka ja jälle konstateerima fakti: õppedukus on madal, õppedistsipliin on halb, komsomoliorganisatsiooni töötab passiivselt. Ja ikka jälle samad

otsused: tõsta, parandada, elavdada. Oli tarvis midagi senisest tõhusamat ette võtta. Keskseks tööloiguks meie parteibürool kujunes töö üliõpilastega. Erilist tähelepanu pööriti komsomoliaktiivi komplekteerimisele ja tema tegevuse suunamisele. Komsomolibüroo, tema sektorite ja kursuste komsomoligruppide tööplaanid arutati läbi ja kinnitati parteibüroo ja komsomolibüroo ühistel koosolekutel. Regulaarselt arutati parteibürool tööplaanide täitmise käiku, ühistelt lahendati esilekerkinud kitsaskohti. Võib kind-

lalt öelda, et kommunist U. Pasti juhtimisel elavnes komsomoliorganisatsioon tegevus (alates k.a. oktoobrikuust juhib keemiaosakonna komsomolibüroo tööd NLKP liikmekandidaat A. Ansip). Aktiivselt rakendus töösse komsomolibüroo õppeoskator (Lenini-nim. stipendiumi saaja R. Leinbock, A. Abiline). Viimane kontrollib üliõpilaste osavõttu õppetööst ning tal on hea ülevaade kursuste jooksva õppetöö tulemustest. Regulaarselt töötab õppekomisjon. Õppekomisjoni üheks olulisemaks ülesandeks on õppetöös mahajäänud üliõpilaste aruannete ära kuulamine, mahajäävuse likvideerimise plaanide koostamine ja nende

täitmise kontroll ning distsipliinirikkujate esitamine karistamiseks. Õppejõudude ja üliõpilaste ühiste jõupingutuste viljana on õppeudkus osakonnas pidevalt tõusnud. Nii sooritas kevadisel eksamisessi-

(Järg 4. lk.)

Kustuvad rambituled. Etendus on selleks korra lõppenud. Taas on endakssaamise aeg nii silin- kui sealpool eesliet.

Rozovi «Situatsioon», mängimas noored näitlejad. Palju on räägitud teatrist ja noortest, suhtumise teatrikunstis, mõistmises. Mida arvab aga sellest kõigest lavakunstikateedri üliõpilane, kellel seljataga esimene diplomilavastus. Otsimegi pärast etendust üles Margus Lepa, et pärida pisut teatrit, tema enda ja «Situatsiooni» kohta.

Kas alnuksi konservatooriumi teadmistest pilsab, et saada heaks näitlejaks?

Minu meelest seda ala ei saa õpetada. Siin on tarvis intuitsiooni. Muidugi, ühest küljest seda peab õpetama ja teisest küljest seda on võimatu õpetada. Ütleme, minu kõrval istub Arne Üksküla, minu meelest Eesti NSV kõige tugevam näitleja. Ta võib mulle seletada, mismoodi stseeni mängida, aga kas ma sellepärast veel olen võimeline seda tegema? Ma peaksin mitukümmend aastat järjest laval olema, et suudaksin pooltki seda, mida Üksküla praegu suudab. Ma ei oska täpselt öelda, siin on küsimus mingis psüühilises probleemis, mille iga inimene peab iseenda jaoks lahendamata. Lahendama selleks, et ta suudaks laval kogu aeg uutest asjadest orienteeruda. Proovil saad kätte mingisuguse stseeni. Nüüd peab sul olema võime reprodutseerida kõiki neid mõtteid ja ütlemissid nagu esmakordselt. Kes suudab seda, kes

mitte. Kui tükk mängida kaua, siis on see eelis. Esietendusel on muidugi pabin. Pidevalt tulevad järgmist lauset meelde. Kogu keha on krambis. Tunnen, et ölad puudutavad kõrvu. Pöörad, hüppad, rabeled — meelelt palju pisikesi žeste. Tegelikult võiks võtta lõikude kaupa, sadat pisikest žesti võiks ju asendada üks.

Näitlejal tuleb kohaneda erinevate saalide, publikuga, mängida erinevates koosselsudes. Aga kas ka lava ise mõjutab kuidagi näitlejat? Oleneb mismoodi lavale minna, mis osaga, mida seal teha. Kui ma näiteks läheksin kitarriga, hakkaksin laulma, siis ma teaksin, kuidas suhtuda publikusse, kuidas võtta kontakti. Sellel alal on mul kahtlemata natuke suurem kogemus. Ma mängisin ansambelis «Kratid». Sa tead, et saad kahe-kolme akordiga panna terve saali vaikima. Kõige hullem on just palju teksti. Sõna ja mõtte valdamine, see on neetult raske. Sa võid tahta öelda küll väga huvitavaid asju, aga sa ei valitse lauset, ei oska sõnu seada nii, nagu publik peaks seda vastu võtma. Ise elad võib-olla meelelt üle seda, mida sa teed, higi otsa ees, enam ei näe ka midagi. Publik aga istub ja vaatab, et mida ta seal higistab. See on sellepärast, et ei

9 küsimust Margus Lepale

tulnud välja protsess kanda kogu laeng saalile üle nii, et sa ise oleksid jumala kuiv ja publik vähkreksu käes. Sa pead valdama saali, nagu pianist klaverit. See oleks ideaalne.

Aga publik?

Publiku reaktsioon, see on palsam hingele.

Täna olid saalis põhiliselt tudengid. Oli publik parem või halvem kui tavaliselt?

Praegu ei tahaks publiku kohta nagu midagi öelda. Võib-olla me ise ei suutnud pakkuda seda, mida oleks tahtnud, mida oleks vaja olnud.

Margus Lepa Kiir filmilinal, nüüd Viktor Lessikov laval. Kumb rohkem meeldib, film või teater?

Mõlemad. Ma töötaksin viis aastat teatris, siis viis aastat filmis. Oleksin siis 35. Ei tea, kas mul jätkuks jõudu pärast viit aastat filmis taas teatris töötada. Filmis on palju lihtsam. Lembit Ulfak on öelnud, et filmi saada on raske, filmi teha aga kerge. Film, see on režissööri näputöö.

Kas teater on koht, kuhu minna meelt lahutama või mõtlema, probleeme leidma?

Ühest küljest oleks kahtlemata vaja neid teatrivorme, mida meil ei ole, *commedia dell'arte*'i maneeris tükke. Ma nägin Soomes kunagi

Goldoni «Kahe isanda teenrit», itaallased mängisid. Prrr... kõik haakus, meeleto tempo. Kõik oli ajastatud. Näiteks tormab sisse teenner. Tema käes on taldrik, mis põletab ta näppe. Ta loobib seda, räägib samal ajal, karjatab, ulatab taldriku isandale. Isand võtab taldriku, tajub, et see on kuum, pillab maha. Teenner jõuab veel kää maa juures alla panna ja loobib jälle taldrikut edasi. Kõik see toimub sekundi jooksul. Kõik on detailselt näha, mis toimub. Sellist teatrit on kahtlemata vaja meelelahutuse jaoks.

Aga ka «Uhe koosoleku protokolli» taolisi etendusi on vaja. Väga vaja. On palju asju, mida me ei saa mujal öelda kui teatris. Me saame mingi probleemi üles tõsta, et seda lahendada või jätta publikule lahendamiseks. Inimene läheb koju ja tal on midagi hinge peal, tunneb ära tuttavad olukorrad. Suur osa teatris on ka äratundmisrõõmul...

Vaba aeg. On Teil üldse vaba aega? Kas sellesse mahub ka töö iseendaga, teater?

On küll vaba aega. Muidugi, väga tähtis on osata töötada iseendaga. Mina näiteks absoluutselt ei oska töötada, oma vaba aega realiseerida nii, et ma lihvaksin üht-

teist, kas või psüühiliselt, otsiksin uusi lahendeid.

Ajakirjandus. Milliseid küsimusi peaks käsitletama? Kas loete ka TRU lehte?

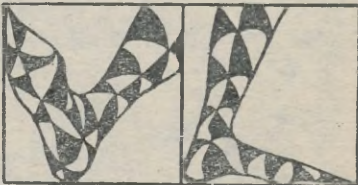
Mõnel korral olen TRU lehte näinud, paar aastat tagasi. Kivimäel ehk on, meil küll mitte. Ajakirjandus? See on niivõrd võõras valdkond, ma isegi ei tea, mida ma lehele tahaksin. Matusekuulutus ja viimane veerg...

Kulgi Margus Lepa arvas end tagasihoidlikult ajakirjanduse võhikute hulka, oskas ta ka sellelt alalt melle üht-teist õpetlikku öelda.

Kunstitempli koridorid jäid pikka aega vaksaks. Aeg oli melligi see õhtune kõnelus lõpetada. Teater, lava, näitleja. Kas midagi muutub aasta'ega ka näitlejas endas, tema loomingus.

«On näha, et kui inimene on alles lõpetanud kooli ja lavale läinud, siis käitub ta seal hoopis teisiti, kui see, kes on laval olnud kas või aasta. Publiku suhtes on veel teadud võõrustus. Enda puhul tunnen väga suurt ohtu: ma muutun tuimaks, neelut tuimaks. Keegi on kunagi öelnud, et mitte head ja halvaid näitlejad, vaid näitlejad ja mitte-näitlejad.»

HELVE KUIV,
ANNE RAISTE

Repliik

Mis paneb rattad käima?

Üliõpilaspäevad ja ürituste tulu. Nende taga palju inimeste suur töö. Aga ikka sattusid mõned tõvatilgad meepotti...

1. Raha ei paista üliõpilaste jaoks enam probleem olevat. Laupevasele klubiõhtule pürgijad andsid meelsasti rubla — piletit küll vastu ei antud —, et tantsida saada. Samal moel pääsesid sisse ka paljud mitteüliõpilased. Vanasti oli kombeks üliõpilaspiletit küsida-näidata ja tantsuõhtule pääs maksis 50 (kuni 80) kopikat.

2. Sama väide, mis 1. puhul. Tõestuseks õhtud uues sõtklas ja kohvikus. Reede õhtul olid esimeses piletid 1.60, teises 2 rubla. Kui arvestada, et selle raha eest peaks (?) iga pidutseja ka kõhutäie saama, on 2 rubla ikkagi palju: see on ju üliõpilaskohvik (-sõtkla). Veel hullem lugu on n.-õ. kookuleppelise tasuga personalile, mis näib üha kasvavat: oktoobris 30, nüüd juba 50 rubla. Ja ega lepitä enam sellegagi, püütakse üliõpilastelt veel mingite nägemata inimeste ja tööde kinimismist nõuda. Personal peaks ju oma töö eest ametlikus korras palga saama ja üle-(õõ-)tundide eest veel toptelt? Kas poleks õigem, kui juhataja, kes sel pinnal paistab oma alluvatega häid suhteid hoida püüvat, ka need rahaasjad ise ära oien-daks ja stiihilist hindade muutumist seeläbi vaos hoiaks. Peale selle peaksid nii ametiühingu ja komsomoli vastavaid ametihed kui ka rahvakontrolli rahaasjadegi korras-oleku eest hoolt kandma.

3. 1. ja 2. puhul toodud väite ümberlöökkamiseks olgu laupäevane KKT õhtu, mis kõigile päris tasuta oli. Reklamistiki oli tunda tõelise üliõpilaspäevade hõngu. Aga hästi-mõeldud õhtule polnud määratud hästi korda minna. Halvas juba rektoraa di ja õppejõudude vahelise põneva võrkpallimängu aja muutmine. Selle lõppedes ei mallaanud paljud enam oodata tunni pärast algavat diskot. Diskot aga ei saanudki asja: tantsuõhtutel tennistes käima ei oida lihtsalt harjunud, aga kingades (ka kummitaldadega mitte) võimla lakitud põrandale ei lubatud. Üks paar küll kasutas pakutud võimalusi, tantsida paljajalu, teisel näitas noormees üles rüütellikust ja ulatas oma daamile teda tantsule paludes tennises, ülejäänud vaatasid pealt. Kas ei raatsinud tütarlapsed oma seltsmerublaid sukkpükse ohverdada või oli põhjuseks midagi muud, kuid mõne loo järel mündi lihtsalt ära. Oli kahju novaatorliku õhtu nurjumisest, kahju Vambola Tiigist ja teistest, kes selle õnnestumiseks väga palju teinud, saaligi ertvärvilise projektorivalgusega hubasemaks muutnud. Seltsimees, kes sõna otseses mõttes valvas põrandat, vastas küsimusele, kas tal õhtu ebaõnnestumisest kahju ei ole, et on kahju küll, aga veelgi rohkem on kahju põrandast. Missugune oleks siis parim lahendus olnud? Kriibitud põrand on väga halb, aga asi ei olnud ka lihtsalt ühe tantsuõhtu ärajäämisest. ESTER SANK

„Printsess ja kaja“

Möödunud sügisel käis grupp Eesti NSV Riikliku Nukuteatri näitlejaid koos lavastaja Rein Aguriga TRU kohvikklubis. Tutvustati katkendite kaudu uuesuunalisi vanemale eale adresseeritud lavastusi — «Punamütsikest», «Väikest Illimari» ning «Printsessi ja kaja». Lepiti kokku, et neld lavastusi võiks Tartu ringreisi ajal tudengitele näidata. Laupäeval, 26. novembril mängitaksegi üliõpilastele «Printsessi ja kaja».

Miks me seda teile pakume?

Tšehhi autori Vlasta Pospišilová «Printsess ja kaja» on lihtsa klassikalise muinasjutusüžeeaga, tugeva dramaatilise ülesehitusega, huvitava dialoogiga nukunäidend. Näidendi sisu on mõistetav nii väikestele kui ka suurtele vaatajatele. Kuid vabariigi teene line kunstitegelane lavastaja Rein Agur arendab siingi edasi oma lavastajakäkirja. Ta läheneb igale materjalile loominguliselt. Tema jaoks on nukuteater sümbolite teater, suurte üldistuste teater. Just lavastuslike üldistuste, võtete ning sümbolika tõttu pakub nimetatud lavastus palju rohkem täiskasvanud vaatajatele kui lastele.

Lavastuses väärib tähelepanu ka näitlejate töö, kes esinevad teie ees suures plaanis koos marionett-nukudega. Loo esitavad meie teatri silmapaistvad näitlejad vabariigi teene line kunstnik Hendrik Toompere, Malle Peedov, Mare Soomre ja Are Uder, kes on meie teatril nime teinud Baltimaade ja Valgevene NSV nukuteatrite festivalidel, rahvusvahelistel nufestivalidel Moskvas ja Magdeburgis ning käesoleva aasta septembris Rootsis. Kahjuks ei saa ülikooli klubis antaval etendusel viibida Rein Agur ise, sest ta lavastab praegu Saksa DV-s Magdeburgis «Punamütsikest».

Etenduse järel on võimalik lavastuse üle mõtteid vahetada koos nukuteatri rahvaga.

nukuteatri-pedagoog
ESTER PURJE,

Orbiidis...

(Algu 2. lk.)

lubas läbi vaadata ettekandjate tükitöö hinded, et väiksemate tellimuste puhul nende palk ei väheneks.

Praegu teab vist igaüks, et mitteametlikult on igal ettekandjal oma laud, kus ta oma külalisi teekindab. Nii see siiski ei ole, vähe-malt ei olnud see nii mõeldud. Need lauad on ülikooli vilistlaste või töötajate jaoks ja peaksid neid alati ootama.

Haldusprorektor Ü. Saag arvas kõige suurema vajakajäämise olevat uues kohvikus korra puudumises. Ka meie ajalehes on kohvikust ühekülgsest kõneldud. Küllap saab kohvik meeldiva sisekujunduse, kui enam ei lõhuta inventari, kui tudeng ka ise korda peab. Ja see on vist tõesti üliõpilaste endi teha, kas ka sellest kooskõlmise paigast saab lõpuks tõeline üliõpilaskohvik või ei. Komsomolikomitee aktiivi kuulub ülikooli kohvikute šeffi. Üksi siin kahjuks siiski midagi ära ei tee. Tihedamini peaksid sellesse kohvikusse astuma nii rahvamaleva kui komsomoli reidide tegijad.

Arusaamatusi on tekkinud ka Leningradi mnt. 25 sõtkla ruumide kasutamise kohta. Kõõgile on vaheseinad ette ehitatud, et üliõpilaspäevade ajal kõõki ei mindaks. Sõtkla juhataja M. Mäe ütles, et need vaheseinad ei pea kedagi kinni, on tegemisel koguni uued. Problem on mellemapoolne — kui tudeng mõnd üritust peab, tuleb ruum pärast ka korda teha. Küllap siis eesotsas majanõukogu esimehe A. Vaaniga ka üliõpilastele seal pida da saab.

Eespool kõne all olnud soovitusel ja ettepanekud on kirja pandud koosoleku otsuses. Olukord peaks paranema, kui administratsioon, toitlustust ja ametiühing kõik koos üksmeelselt ühte vankrit veavad. Nii on see enamasti olnud, nii peaks ka edaspidi olema.

VARJE SOOTAK

Värvapallurid

12.—13. novembrini Ilmatsalus toimunud ENSV kõrgkoolide meistri-võistlustel värvapallis tuli täise-duga meistriks TRU naiskond, meeskond aga loovutas ühe punkti EPA-le. TRU naiskond võitis teiseks tulnud TPI 23:12 ja kolmandaks jäanud TPedI 29:11. Naiskond mängis koosseisus: Mallis Jerkavits, Helle Käarik, Urve Talvik, Silvi Raudsepp, Ilme Hunt, Maie ja Mare Värk, Ruti Kilg, Astrid Saks.

Meeskond mängis EPA-ga viiki 19:19, võites seejärel nii TPI 25:18 kui ka TPedI 25:15. Lõplik paremusjärjestus: TRU, TPI, EPA ja TPedI.

Meeskonda kuulusid: Peeter Sõber, Valeri Zlatin, Kalvo Thomson, Toivo Järvi, Aleksander Zalcbin, Jüri Lepp, Jaak Jahilo, Jaak Ott, Andrus Rogenbaum, Andris Uibo, Tarmo Volt ja Arvi Karpats.

ILME HUNT

Kriminoloogia laboratooriumi

ettekandehommik on pühapäeval, 27. novembril kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «NSV Liidu uus konstitutsioon ja õiguskaitse» kõneleb õigusteaduse kandidaat H. Kärtner.

Dots. HENGO KINGS,
TRU kriminoloogia laboratooriumi juhataja

Sulle, tudeng!

Kui sind huvitab, kuidas elavad teiste teaduskondade üliõpilased, siis loe seda juba järgmisest lehest.

ELKNU TRU komitee ideoloogiasektori eestvedamisel hakkab meie lehes ilmuma uus rubriik «Visiitkaart», milles iga teaduskond tutvustab ennast ning mõtiskleb oma probleemide üle. Esimesena esitab visiitkaardi ajalooteaduskond.

URMAS MURRE,
komsomollikomitee ideoloogiasektori juhataja

Keemikute parteielu

(Algu 3. lk.)

oonil kõik eksamid edukalt 87,6% üliõpilastest. See on 10% kõrgem kui kolm aastat tagasi. Väga hästi esinesid keemiaosakonna üliõpilased ülevabariiklikul erialaolümpiaadil (kõik 5 esikohta).

Elavnenud on komsomoliorganisatsiooni tegevus üliõpilaste ideelis-poliitilisel, sõjalis-patriootilisel ja esteetilisel kasvatamisel. Keemiaosakonna esindus võitis väga edukalt osa üleülikoolilistest viktoriinidest, võites ka Suure Oktoobri 60. aastapäevale pühendatud viktoriini. Võeti osa mitmest matkast sarjas «Tunne oma kodumaad», teaduskond tunnistati üleülikoolilise sotsialistliku võistluse võitjaks sõjalise ettevalmistuse alal jne.

Tihenened on kommunistide ja kommunistlike noorte õppevälised kontaktid. Osavõtjaterohkeks ja huvitavaks kujunes revolutsioonikuuluse nädalal läbiviidud partei- ja komsomoliorganisatsioonide ühine lahtine koosolek, mis oli pühendatud Suure Oktoobri 60. aastapäevale. Huvitavate ettekannetega esinesid ENSV TA Ajaloo Instituudi direktor prof. K. Siilivask teemal «Oktoobrerevolutsioon Tartus ja ülikoolis» ning prof. V. Past tee-

Venia legendi

Üldajaloo kateedri dotsendil kt. M. Tánava avalik loeng *venia legendi* saamiseks teemal «Kreeka—Pärsia sõjad ja Deelose liidu tekkimine» toimub kolmapäeval, 30. novembril 1977. a. kell 18.15 peahoone aud. 228.

ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan

Teatriklubi

Teisipäeval, 29. novembril kell 20 V. Bezzubovi loeng «Vene draama ja teater XX sajandil».

Koguneme kella alla.

Mälumäng

Täna kell 18 toimub uues kohvikus huvipakkuv mälumäng rahvusvahelistel teemadel. Kutsutud on RSR, võitmatu keemikute võistkond ja telesarja viktoriini edukalt esinenud Kanepi keskkooli võistkond.

Mälumängu juhib T. Alatalu. Järgneb disko. Piletite müügi kohta vaata reklaami.

Tööpakkumine

Hommikupoolse vahetuse üliõpilane võib saada ülikooli kantsleis kaskjala koha. Tulla kantsleisse, ph. 216.

Võiglased

Teadusraamatukogu õpperaamatukogu lugemislaali (Kngissepa 15-a) raamatu-koguvõiglased on: Toivo Järvi, Lev Kolman, Ke.avan Kurašvili, Tiliu Ande Eve Püvi, Ludmila Usakova, Peeter Ling, Külli Püvi, T.ajana N.šovka, Eha Tuvikene, Mai Kahru, Anne Abron, Jüri Järvet, Anatoli Fedossejev, Male K.igas-le, Ivan Fjodorov.

KÜLLI LAUGASTE,
õpperaamatukogu lugemissaali sektori juhataja

Parandus

Eelmises numbris ilmunud «Botaanikaala» loo käsikirjas oli eksitav viga. Lõigus «Mida võib leida botaanikaalas» peab 600—800 taimeliigi asemel olema 6000—8000 taimeliiki.

TOIMETAJA kl. V. SOOTAK

«Тарту Рийклин Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ДКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükitööja trükk. Tartu, Ülikooli 17.19. III. Osknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5638. MB-07260.

Edasi

Homme 60 aastat tagasi päevalehena ilmuma hakanud töörahva ja bolševike partei häälekandjalt (3. dets. — 13. jaan. 1919) on nime saanud meie igapäevatuhtav, tänane «Edasi».

«Edasi» ja ülikool ning «Edasi» ja ülikooli ajaleht. Missugused on ülaeade side, pärisime sel puhul nimepäevalehe kauaaegselt toimetaja asetäitjalt SULEV UUSILT, kes juba 1963. aastast ülikoolis ajakirjandustudengeile ka erikursusi loeb.

«Kuivõrd «Edasi» on ülikoolilinnas ajaleht, siis on kontaktid mitmekülgse, haarates kõiki (kõrgkooli) elu valdkondi. Ülikoolist leiab toimetust alati häid abimehi, nii kirjamehi kui nõuandjaid. Üksainus näide: enamik «Edasi» majanduskommentaatoreid on TRÜ majandusteadlased. Majanduskommentaarid aga on lugeja silmis hinnas. Ka teiste alade teadlased toovad lehte oma valdkonna uusimaid saavutusi ja probleeme.

Üks püsivaid kokkupuutepunkte on päris erialast laadi — kahe sõ-

sarlehe koostöö. Ülikoolileht kasvatab ja avastab «Edasilegi» uusi autoreid, kellest kindla osa moodustavad mõistagi ajakirjandusüliõpilased. Nemat alustavad oma praktilist tööd TRÜ lehes ning jõuavad jätkates ka «Edasi» veergudele. On neid, kes meie toimetuse ukse praktilika ajal üles leiavad, on neid, kes

Vanema kolleegi tähtpäev

omal algatusel siia tulevad. Oleme kohtumisel kõigile isetulemist soovitanud, sest ajakirjanikuks ei saa õpetada kedagi, kes ise usinalt ei õpi. Kõige paremini saab seda teha praktilise tööga mõne väljaande juures. Küllaltki palju žurnalistika-üliõpilasi on seda võimalust agaralt kasutanud. Ja see teeb meile head meelt. «Üliõpilasveergegi» toimetavad ülikooli poolt ajakirjandusüliõpilased. Kuid selleks, et tudengielu neil veergudel tõepäraselt kajastuks, kulub neile ära kõigi erialade üli-

õpilaste kirjatöö- ja pildiabi.

Ajakirjandusüliõpilased aitavad läbi viia ka žurnalistikaalaseid uurimusi. Koostöö ülikooli ajakirjandusteadlastega kestab meil juba tosin aastat. Ajakirjandusele on sellest suurt tulu tõusnud. Viimati oli vaatluse all teema «Kuidas ja mida loeb «Edasist» tööline». Praegu on käsil pühapäevaste kirjanduse ja kunsti lehekülgede analüüs.

Paljud edasilased on ülikoolis õpinud. Nad kõik ei ole hoopiski ajakirjanikudiplomiga lõpetanud.

«Suurem osa «Edasi» toimetuse töötajaid on tõesti ülikooli kasvandikud. Ja tõi seegi, et kõik pole ajakirjanduse eriharust. Sedapuhku passib nimetada just meie vana kaardiväge: juristid Karl Metsaots ja Gunnar Kuldvere, filoloog Helju Vals, psühholoog + žurnalist Silvia Vissak. See näitab taas, et heaks ajakirjanikuks kasvab ajakirjandustöös, kui selleks on kutsumust.

Ajakirjanik on oma aja jäädvustaja, on aja kirjanik. Aeg seab meie tööle üha suuremaid nõudmisi. Seepärast loodab «Edasi», et koostöö ülikooliga nii hästi süveneb kui ka avardub veelgi.»

Surume nimepäevaliste kätt! Sisuka koostöö jätkul «Edasi» toimetuses käis VARJE SOOTAK

ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni konverents

Teisipäeval, 29. novembril toimus «Vanemuises» ELKNÜ Tartu linnaorganisatsiooni XXI konverents. 522 valitud delegaadi hulgas oli 160 ülikooli esindajat.

Sõnavõtuga esinesid ülikooli komsomoli juht K. Liiv ja filosoofia-kateedri aspirant I. Gräzin. Konverentsi töö oli sisukas ja mõteti. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust märgiti mitmel korral tunnustavalt. Samas said üliõpilasdelegaadid ka häid mõtteid komsomolitöö edasiseks tõhustamiseks. On ju tulevane aasta Leninliku Komsomoli juubeliaasta.

Juristid analüüsisid uut põhiseadust

Õigusteaduskonna üliõpilaste teadusliku ühingu äsja valitud nõukogu (esimees A. Lauren) alustas tööd üritusega, mis oli pühendatud uuele põhiseadusele. Nimelt peeti möödunud kolmapäeval ülikooli aulas tudengite teaduskonverents «Õiguslikke põhiküsimusi uues NSV Liidu konstitutsioonis». Konverentsi avas teaduskonna parteibüroo sekretär dotsent Kalle Nigola. Ettekannetes vaadeldi mitmeid keskeid küsimusi, mis tõusetuvad uue konstitutsiooni pinnalt ning puudutavad õiguslikke probleeme. III kursuse üliõpilane Sulev Lääne analüüsis V. I. Lenini seisukohti nõukogude riikluse küsimustes uue põhiseaduse valgusel. Viktor Kaasik (IV k.) vaatlus põhiseadust uut peatükki, mis käsitleb Nõukogude Liidu välispoliitikat, Peeter Järvelaid (II k.) andis ülevaate meie põhiseaduste ajaloost. Andres Hallmägi (III k.) analüüsis uue põhiseaduse õiguskeelt, IV kursuse üliõpilane Jaan Ginter käsitles majandussüsteemi uues konstitutsioonis.

Ettekannete juhendamisel võtsid osa kõik õigusteaduskonna kateedrid. Töö uue põhiseadusega tutvumisel jätkub nii igapäevases õpetöös kui ka kevadisel ÜTO konverentsil.

KERSTI VOOG

ÕPPEJÕUDUDE ARVAMUS

JOHANNES KALITS

Mõni aeg tagasi viidi TRÜ õppejõudude hulgas läbi laialdane küsitlus, mille eesmärgiks oli teada saada ülikooli õppejõudude arvamus mitmete õppe- ja kasvatus- töö, eriti aga õppetöövälise tegevuse vormide kohta. Oma seisukohad esitasid 376 õppejõudu. Nende hulgas oli 65% teadusliku kraadi või kutsega õppejõude. 49% küsitletuist tähtis mõnda suuremat ühiskondlikku ülesannet kasvatus- ja teadustöös. 60% vastuseid andnud õppejõududest on enam kui kümneaastase pedagoogilise staažiga.

Hinnates üliõpilaste ühiskondlik-

ku tööd kõrgkoolis, märkis 85% õppejõududest, et see rikastab üliõpilaste organiseerimiskogemusi. Kõige väiksem on õppejõudude arvates ühiskondliku töö kasutegur spetsialistiks ettevalmistamisel. Üle 1/5 küsitletuist on seisukohal, et ühiskondlik töö ei aita kaasa erialaste teadmiste ja kogemuste omandamisele. Sellest tulenevalt peaksid eeskätt ühiskondlikud organisatsioonid edaspidi enam tähelepanu osutama sellele, et üliõpilaste ühiskondlik tegevus oleks rohkem seotud omandatava erialaga.

Huvitav on õppejõudude arvamus ülikooli klubi tegevuse kohta. Siin

on küll tegemist rohkem teoreetiliste kaalutlustega, sest klubi üritustest on õppejõud suhteliselt vähe osa võtnud. Tingimata vajalikuks ürituseks peetakse teaduskondadevahelisi taidlusvõistlusi, poliitilisi diskussioone, teiste NSV Liidu rahvaste üliõpilastraditsioonide tutvustamist, õhtuid kirjandusest, kunstist. Suurt poolehoidu leidsid ka temaatikavabad puhkeõhtud.

Rohkem tähelepanu vääriavad õppejõudude arvamusd ajalehe töö kohta. Kõige vajalikumaks peetakse ajalehes kõrgkooli elu kroonika avaldamist. 87% arvab, et seda tuleb teha tingimata. Ainult 1% on seisukohal, et kroonika pole vajalik. Informatsioon ülikooli elust on seda täiuslikum, mida laiem on ülikooli ajalehe ümber koondunud

kirjasaatjate võrk. Kahjuks on aga just see üks nõrgemaid kohti meie ajalehe tegevuses. Väga vajalikuks peetakse ka õppetööd ja õppimiskogemusi valgustavaid materjale. Kuivõrd klubi töös peeti populaarseks kirjandusele ja kunstile pühendatud õhtuid, siis artikleid vastavates küsimustes peetakse samuti otstarbekaks. Ümmarguselt üks neljandik küsitletuist arvab, et seda peaks tingimata tegema, niisama palju on täiesti eitaval seisukohal. Mõnevõrra üllatuseks oli kehakultuuri- ja spordiküsimuste vähene populaarsus. Võimalik, et seda arvamust soodustas vastajate iga: üle 50% nendest olid vanemad kui 45 aastat.

Kõrgkooli paljude tööloikude edukus oleneb sellest, milline on

õppejõudude ja üliõpilaste vaheline kontakt. Enamik TRÜ õppejõududest peab oma kontakti üliõpilastega heaks (29,3%) või pigem heaks kui halvaks (59,6%). Arvatakse, et kontakti saavutamine on parem siis, kui õppejõu loengud ja seminarid on heal tasemel. Kontakti saavutamise sõltub ka suhtlemisest, milles õppejõudude poolel domineerib sõbralikkus, käitumine vanema seltsimehena. Kontaktivormidest hinnatakse kõige enam üliõpilaste teaduslike tööde juhendamist: see vorm ongi õppejõudude hulgas kõige enam levinud. Eriti pooldavad seda ühiskonnateadlased. Hinnatakse ka osavõttu kursuseõhtutest, nõupidamisi üliõpilaselu küsimustes, ühist ühiskondlikku tegevust jm. (Järg 4. lk.)

Üleliiduline Teadus- ja Tehnika- informatsiooni Keskus

Üleliiduline Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskus (ВНТИЦентр) rajati 1967. aastal eesmärgiga luua ühtne infosüsteem meie maal tehtava teadusliku uurimistöö kohta.

Keskuse ülesandeks on registreerida ja pidada arvet alustatavate, teostatavate ning lõpetatud teadus- (НИР) ja uurimis-konstrueerimistööde (ОКР) kohta kõigil teaduse ja tehnika aladel NSV Liidus. Andmeid kogutakse teadustöö plaani võtmise momendist kuni töö lõpliku valmimiseni. Alguul saabuvad keskusse registreerimiskaardid, mis sisaldavad lühiajandmeid teema ja töö tegijate kohta. Seejärel saabub informatsioon töö etappide kohta ja valminud töö resultaatidest.

Ülikooli teaduslikku tööse puutuvat informatsiooni väljastab TRÜ-st teadusliku uurimistöö sektor.

1969. aastast saab keskus andmeid kõigi NSV Liidus kaitsitud kandidaadi- ja doktoridissertatsioonide kohta. Üleliidulisele Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskusele kuulub riiklik fond, mis sisaldab andmeid registreeritud teadus- ja uurimis-konstrueerimistööde kohta, mikrofilme aruannetest, kaitsitud kandidaadi- ja doktoridissertatsioonidest, algoritmidest ja programmidest.

Keskuselt ilmuvad pidevalt temaatiliste seeriatena teadus- ja uurimis-konstrueerimistööde registreerimise bulletäänid ja referaatide kogumikud seeriade kaupa (Бюллетень регистрации НИР и ОКР, Сборник рефератов НИР и ОКР), kumulatiivregistrid, algoritmide ja programmide riikliku fondi bulletään, bibliograafilised registrid ja analüütilised ülevaated harukondlikest teaduslik-tehnilistest probleemidest.

Väljaannete tellijateks on üle 3500 organisatsiooni, sealhulgas ka TRÜ Teadusraamatukogu infoosakond.

Tellijate soovi kohaselt valmistatakse koopiaid keskuse fondis asuvatest algdokumentidest — aruannetest, dissertatsioonidest, algoritmidest ja programmidest; vastatakse teemapäringutele, tehakse ülevaateid harukondlikest teaduslik-tehnilistest probleemidest.

Keskuse mikrofilmide fond kasvab aastas 8—10 miljoni lehekülje (kaadri) võrra. 1973. a. valmistas keskus üle 13 miljoni lk. koopiaid ja rahaldas 15 tuhat teemateadist.

Üleliiduline Teadus- ja Tehnikainformatsiooni Keskus on funktsionaalne infoorgan, kes rahuldab kogu riikliku teaduslik-tehnilise infosüsteemi vajadusi, kogudes, töödeldes, säilitades ja levitades informatsiooni kõigi käsilolevate ning lõpetatud teadus- ja uurimis-konstrueerimistööde kohta.

Keskuse töö põhieesmärk on ära hoida põhjendamatu dubleerimine teaduslike dokumentide analüütilis-sünteesilisel töötlemisel.

LIGIA KIIN

BIOLOOGIDE-GEOGRAAFIDE FO- TOVÕISTLUSE «TUDENGISUVI 77»

«Õhtueine». R. KÕIVEERU foto.

Viisitekaart • Viisitekaart • • •

„Riik — see olen mina,“

Ühes kunagi Prantsusmaa kuningas Louis XIV. Ajalooteaduskonnas õpib tänavu 370 üliõpilast, nendest on kommunistlikke noori 325. «Seega komsomol — need oleme meie,» ütlevad tänapäeval. Meil on oma algorganisatsioon. On selleks, et tegelda kõigi üliõpilasele tahkudega, küll õppetöö, olme- ja kasvatusküsimustega. Meie teaduskonna komsomoliperel on, mille üle rõõmustada, on ka, mida paremini teha.

Möödunud õppeaastal saavutasime üliõpilaskoolilises sotsialistlikus võistluses teise koha. Selles oli mainimisväärne osa ka teaduskonnas komsomolibürool eesotsas sekretär Raivo Palmaruga. Edukat komsomolitööd näitavad ka meie komsomolijuhtide vastutavad tööloigud ülikooli vastvalitud komsomolikomitees: R. Palmaru asesekretärina ideoloogiatöö alal, U. Murre ideoloogiasektori juhatajana ning S. Sazonova näitagitatsioonigrupi juhatajana.

Möödunud aastal tehtud iseloomustavad huvitavad ja sisutihedad üritused. Teaduskond on suur ja ruumid napid. Nii olime sunnitud rohkem rõhku panema osakondade tööle eraldi. Head traditsioonid on välja kujunenud ajaloo- ja psühholoogiaosakonnas. Nende puhke- ja spordiüritused on alati suurt elevust ja kaasalöömist indu tekitanud, olgu need siis nn. rebaseõhtud, vilistlastega kohtumised, nääripeod või ajaloolaste spordipäevad «Linda» kolhoosis. Ajaloolastel on valmimas oma mütsi märk. Sama võiksid teha ka teised osakonnad. Defektoloogiasakonnas komsomolielu on olnud veidi tagasihoidlikum, kuid sel semestril on ka siin elevust märgata.

Mullustest suurüritustest olid meelde jäävamad Z. Kosmodemjanskajale pühendatud miiting aulad, mille kordaminekule aitasid kaasa defektoloogid. Nende kanda oli ka ülesastumine üliõpilaskoolilisel esmakursuslaste taidlusülevaatusel. Toredalt möödus keemikutega peetud kohtumisõhtu. Viktoriinis jäime küll alla, kuid mõtleme veel kohtuda.

Viimasel ajal on toimunud meeldivad puhkeõhtud meie «vanas Pälsonis». Alustasime dispuudiga abielu ja perekonna teemadel, jätkasime EÜE-show ja teiste naljaõhtutega. Püüdsime ellu äratada ka kunagisi poliitinformatsioone, kuid pealehakkamisest jäi väheks. Tänavu teeme kindlasti ära! Oleme pidanud ka lihtsalt plaadimuusikaõhtuid. Ruumi oli vähe, kuid rahule jäid kõik. Tantsitakse koridoris, õppetöös ning mujalgi. Ja ega midagi sellest katki ole — nooruslik tuli korvab kõik. Teaduskonnas uus komsomolibüroo püüab igati jätkata neid häid tavasid. Tänavu on toimunud puhkeõhtud TRÜ taasavamise 175. ning Suure Oktoobri 60. aastapäeva tähistamiseks. Viimati mainitud peol kuulati teaduskonna potentsiaalset taidlusjõude. Tundub, et isetegevus on praegu heal järjel. Miks me aga teiste teaduskondade kõrvalt kehvalt esinesime? Saame vist ka paremini, sest meie isetegevust kannavad sellised jõud nagu T. Luts, H. Mägi, P. Raudkivi, U. Selirand, A. Part, M. Laur jpt. Meie Pälsoni 23 tuli mullu TRÜ ühiselamutevahelises võistluses esikohale. Ühiselamu mainet aitas kõrgel hoida selle nõukogu eesotsas K. Uustaluga. Niisamast sisukat tööd ootame ka uuel majanõukogult eesotsas A. Sarapiga.

Sel semestril on tunduvalt paranenud komsomolibüroo organisatsiooniline töö, mida juhib S. Muldmaa. Katseliselt on osakondade büroodesse valitud ka kursuse komsomolibüroode sekretärid. See on ennast õigustanud — informatsiooni laekumine on operatiivsem ning paremini on tagatud komsomolidokumentide korrasolek.

Nõrgaks kohaks on olnud teaduskonna spordielu. Sporti tehakse küll kursustel ja osakondades, kuid teaduskonna ettevõtmistest võetakse vähe osa.

Märkimata ei saa jätta ka teaduskonna ÜTÜ ringide tööd. Ajalooring saavutas ülikoolis esikoha, aktiivne oli psühholoogide tegevus. Tänavu alustas tööd ka defektoloogiaring.

Tublit tööd on teinud ideoloogiasektor. Organiseeriti aktiivi õp-pusi, uue konstitutsiooni arutelusid kursustel, leninliku arvustuse ja ÜPP atesteerimine ning palju muud. Üldiselt hinnati meie üliõpilaste aktiivsust õppe- ja ühiskondlikus töös «heaks» ja «väga heaks».

Mõnedel üliõpilastel on siiski veel arusaamatuid seisukohti oma funktsioonist üliõpilaselusel. Püütakse lihtsalt ära elamise stiilis viis aastat ülikoolis minna lasta. Me räägime, et kõigile pole võimalik leida pidevat sisulist ühiskondlikku ülesannet, kuid samas tuleb aktiivsematel täita 3—4 kohustust. Reserve on aga ka passiivsemate üliõpilaste kaasatõmbamiseks. Peame andma võimalikult rohkem ühekordseid ühiskondlikke ülesandeid. Tihti püütakse küll ka viimastest kõrvale hiilida, kuid kokkuvõtete tegemise ajal tõstetakse häält, et talle pole lihtsalt jätkunud ülesannet. Mõned (Järg 3. lk.)

● Ühel ajalooringi suusamatkal.

Ajalooringist

Ajalooteaduskonnas tegutseb kolm ÜTÜ ringi: ajaloo-, psühholoogia- ja käesolevast aastast ka defektoloogiaring. Et ajalooringi liikmeskond on nimetatutest kõige arvukam ja töö on toimunud kõige regulaarsemalt, siis teemegi juttu just neist.

Paar aastat tagasi tähistas ajalooring oma 30. aastapäeva. See tõi meile juurde justkui uut vaimu. Viimastel aastatel on ajalooring jõudnud vabariigi parimate ÜTÜ ringide hulka. Seda tänu eeskätt kauaaegsele juhendajale prof. H. Piirimäele ja aastail 1975—1977 ringi esimeheks olnud Tanel Lin-

nusele. Head nõu ja abi on alati leidnud ka prof. S. Vahtrelt.

Laiemale lugejaskonnale pakub aga ehk ennekõike huvi see, milistes vormides meie töö toimub ja kuidas need ennast on õigustanud. Kõige suurem osatähtsus on ettekandekoosolekutel, kus üliõpilastel on võimalus tutvustada asjast huvitatuile oma uurimistemat. Oleme püüdnud välja valida kõige huvitavamad ning võimaluse korral ka kõige problemaatilised üksikülesanded, mis tööd hea organiseerimise korral lõpuks ka teatud ühtse terviku moodustavad. Kui seda laadi ettevõtmised kõiki meie poolt

ülesseatud eesmärgi ei täida, siis vähemalt igasugune vaidlus ja mõttevahetus annab inimesele mõtlemis- ja ütlemissõnast. Ajalooringi ettekanded on tehtud õppetöö kõrvalt ja käsitlevad eeskätt Eesti ajalooa seotud probleeme. Muidugi on osa ettekandest ka kursuse- ja diplomitöödest, kuid neid esitatakse peamiselt ÜTÜ konverentsidel.

Üks eesti vanasõna ütleb nii: «Käid kord ümber toa, oled targem kui see, kes maas istub.» Et vanarahva tarkustel tugev tõepõhi all on, tõestab ilmekalt tõsiasi, et ajalooringi suured ja väikesed ekskursioonid populaarseks on saanud ja meie tööd mitmekesisemaks muutnud. Kui ekskursioonid üldises mõttes täidavad põhiliselt meelelahutustlikku eesmärki, siis selle ringi ettevõtmised on sõna otseses mõttes konverentsid rätastel. Teemaga seotud paikades viibimine muudab kuulajate ettekujutuse jutuks tulnud sündmustest, isikutest või objektidest tunduvalt elavamaks, konkreetsemaks. Ettenägelikumad referendid on isegi tõsiteaduslikesse ettekannetesse osanud põimida teemaga seotud huvitavaid ja ka naerutavaid fakte, mis aitavad kuulajail pika sõidu vältel oma meeled ärgsaks hoida.

Ajalooringi uuematest töövormidest võib nimetada kohtumisi vilistlastega, suusamatku ja klubiüritusi. Hoolimata oma lühikesest east on need ettevõtmised juba traditsiooniliseks muutunud ja sooja vastuvõtu leidnud. Klubiüritused seisnevad kohtumistes ajaloolastele huvipakkuvate inimestega, nagu näiteks H. Tiidus, V. Ernits jt. Oleme suutnud ilma igasuguste raskusteta vältida üldisest diskobuumi. Tudengid tulevad kohale ka muidu (vaata ainult, et ruumi jätkuks!).

Ni et aga meie ringi liikmeskond pidevalt uueneb ja uute ning kindlasti ka paremate ideede juurdevool on objektiivne paratamatus, siis loodame, et eelseisvad tööaastad kujunevad veelgi tulemusrikkamaks.

ANDRA EESMAA,
TOOMAS PÜVI

Õppetööst

▲ Õppeedukuse protsent 91,8

▲ Miks kõik loengul ei käi

▲ Iseseisvaks tööks jääb vähe aega

▲ Tulevane töökoht peaks varakult teada olema

▲ Ajalooteaduskonna õppetöö tase on viimasel õppeaastal märgatavalt tõusnud. Õppeedukuse protsent oli sügissemestril 91,7, kevadsemestril toimus veel kümnenädik-protsendiline tõus — 91,8. Osakondade kaupa on olukord järgmine: kõige parem on õppeedukus psühholoogiaosakonnas: 99%, järgnevad defektoloogid 98%-ga ja kolmandal kohal on ajaloolased 80%-ga.

Selline on siis meie teaduskonna õppeedukus arvudes. Võib veel lisada, et ajalooteaduskond oma 91,8%-ga on ülikoolis esimeste hulgas. Võime muidugi rääkida ühiskondlike organite osast kõrge õppeedukuse saavutamisel, kuid primaarne on ikkagi iga üliõpilase suhtumine õppetöösse.

▲ Teaduskonnabüroo arutas mitmel korral üliõpilaste distsipliinküsimusi, just põhjusest puudumisi. Erinevad olukorrad nõuavad aga ka erinevat suhtumist. Küllaltki raske on kohut mõista selle üle, kes ülikoolis õppimiseks peab endale töökoha otsima ja öösel või päeval töötama. Hommikusele loen-

gule ta muidugi ei jõua. Või teine näide: mõned üliõpilased loengutel ei käi, aga sooritavad kõik eksamid ja arvestused alati edukalt. Märkuse tegemisel nad vaid muigavad ja väidavad, et küll sessioon näitab, kellel õigus. Võib-olla peaks just neile hästi õppijaile andma rohkem võimalust õppida eriprogrammi järgi.

▲ Ajaloo-osakonnas valmistatakse ette ka etnograafie ja arheoloogide. Loenguid on aga väga vähe. Põhiliselt tuleb need erialad omandada iseseisvalt. Tunniplaan vaadates selgub, et iseseisvaks tööks polegi võimalusi: näiteks neljandalgi kursusel kestavad loengud 8—16 või isegi 18-ni.

▲ Üks lõpetanud arheoloog, kes töötab nüüd TA arheoloogiasektoris, ütles kohtumisõhtul, et kui vähegi tahad saada ettekujutust ka oma erialast, siis oled lihtsalt sunnitud teisejärgulistest loengutest puuduma. Muidu satud töökohas rumalasse olukorda — arheoloog oled, aga teadmisi pole.

▲ Lisaks sellele puudub nii kitsamalt spetsialiseerunud üliõpilastel kui ka kõigil teistel veel üldse ettekujutus sellest, kuhu ükskord tööle suunatakse. Neljandal kursusel peaks kõigil teada olema tulevane ametikoht ja asutus. Vastasel juhul võib sattuda mõni kitsama eriala omandanu hoopis pedagoogiametisse. Kellele on aga sellist poolpedagoogi tarvis? Võidakse väita, et asutused ja koolid ei tea mitte aasta peale ette, palju ja keda nad vajavad. Kuid siiski tuleks püüda organiseerida nii, et

üliõpilane ei muutuks mingiks asjaks, keda siis suunamiskomisjonis kuhugi tühja kohta pistetakse. Küllap nii jääksid ära need tülid ja sekeldused, mis suunamisega kaasnevad.

Tagasi õppetöö ja loengute planeerimise juurde pöördudes väljendaksin kogu teaduskonna üliõpilasi puudutavat probleemi: vähemalt kahel viimasel kursusel peaks jääma rohkem aega iseseisvaks tööks. Meie teaduskonnas tuleb enamikul kursusetööd teha. Dekanaat on selleks planeerinud laupäeva, s. t. suuremal osal loenguid ei ole. Raamatukogudes saab küll töötada, sest laupäeviti ja pühapäeviti on need avatud. Põhineb töö aga arhiivimaterjalidel, siis tuleb lihtsalt loengutest puududa, sest arhiivid on laupäeval suletud. Nende lahtioleku aeg on üldse piiratud. Võib-olla saaks paigutada mõnegi neljanda kursuse loengu kolmandale või muud moodi olukorda reguleerida? Vastasel juhul jääb nii dekanadi, kursusejuhendaja kui ka komsomolibüroo hääl lihtsalt hüüdjaks ja manitsejaks. Üliõpilane pole mingi fenomen ja on loomulik, et mida vajalikum on tema, seda ka tehakse, teisejärguliste asjadele pööratakse ikkagi minimaalset tähelepanu. Kahtlemata ei ole neid probleeme võimalik päevapealt lahendada. Ent kui nad korduvad aastast aastasse, küllap nad vajaksid siis enamat tähelepanu ja kõikide võimalike võimaluste ärakasutamist.

RUTH METSALLIK,
komsomolibüroo õppesektori juhataja

S. SAZONOVA kujundus.

© Ühiselamu näitetruppi show «Sipelgate elu».

ajalooteaduskond • • •

„Riik — see olen mina,“

(Algus 2. lk.)

küsid, mida see ühiskondlik töö annab. Samal ajal näitab praktika, et ei osata isegi vormikohast avaldust täita, rääkimata koosoleku protokollidest. Oleme enamasti tulevased pedagoogid, juhtijad ja organiseerijad. Kuidas me toime tuleme, kui ülikoolis pole vajalikke kogemusi omandanud?

Teaduskonna komsomolibüroo näebki oma põhikohustusena kõigi üliõpilaste aktiivset kaasatõmbamist ühiskondlikku ellu.

Komsomol — need oleme ju meie ise!

OLAF LUKK, URMAS MURRE

● EUE puhkeõhtu ühiselamus. AIN MÄESALU fotod.

Vaba aeg. Mis see on?

Lisaks kõigele peaks ajalooteaduskonna üliõpilasel olema pisut aega, mis ta enese käsutada jääb. Mida ta sellega peale hakkab? Vastuse annab ühe tudengi arutelu, kes mõnusasti voodis lesides õhtupooliku möödasaatmise plaane pidas.

Terve nädal pole öieti hingatagi saanud — loengud, nendeks valmistumine, ühiskondlik tegevus, hinge võtab välja! Tegelikult peaks referaati tegema, aga metsa kõik, puhata tuleb ka vahel. Treener pole ka mu nagu juba paar nädalat näinud... Ei, täna ei saa. Eilne grupikaaslase sünnipäev veel liialt kontides. Leht on teatrikuulutusis täis, «Kremlis kellad» pidi päris äge tükk olema, aga kus sa seda piletit enam saad? Näe, kinos on prantsuse film, need pole kunagi just päris mööda olnud. Poole tunni pärast hakkab... Ausalt öeldes ega ikka ei viitsi küll. Pole nad siin ühikas oma koridoriteatrit ka juba pikka aega teinud, saaks vähe-malt kõhutäie naerda! Ei noh, olen ma ikka juhm! Milleks siis kohvikud on? Rüüpad sõõmu kohvi, võib-olla midagi muud ka, teed mõne kena tüdrukuga paar tantsu ja tunned, kuidas elu tuleb sisse! Otsustatud! Oot, oot, kus mu rahakott on? No, pagan võtaks! Kuidas see nüüd nii tühjaks on saanud, eile alles oli kümneline sees. Näed nüüd, tahad kultuuriselt puhata... ei saa! Pole see tudengi elu ikka väärt midagi. Vana koolivend on nüüd tööline, taskud raha täis, muudkui käib kõrtsis. Sina ei saa kohvikussegi minna. Kord juba proovisin õppimise kõrval ka pisut rõõmsamalt elada, stipp läks kohe! Igasuguseid klubisid on ülikoolil küllaga, aga kui neid vaja on, siis ei tee nad ühtegi üritust. Interklubisse tahtsin minna, et saab välismaast midagi teada, võib-olla ise ka kusagile minna... Vastu võeti küll, aga kui ma klubiliikme soodustustest osa tahtvat saada, siis tulevat ka tööd teha, muudkui aita inglise õhtu kava välja mõelda. No kust mina selle aja võtan! Lehes kirjutatakse küll, et noortel on vaba aja veetmise võimalusi kuhjaga, aga neil endil jääb aktiivsust väheks. On ikka jama! Kuhu sa nüüd oma aktiivsuse matad, kui midagi teha tahad?

Nii kurvalt lõppesid selle ajalooteaduskonna igati keskmise üliõpilase roosilised plaanid. Kui uni poleks nii suur olnud, oleks ta kindlasti midagi eneseväärilist leidnud.

AIVAR HANSON

Ars longa...

Ajalooteaduskonna üliõpilaste seas ei ole kuulsamat ja populaarsemat tegelast kui Ando Mäe. Tema nimi sisendab meisse aukartust ja hardust. On ka põhjust. Ei leidu ei siinses Taaralinnas ega ka ilmselt terves kubernangus teist nii geniaalset, virtuoosset jne. jne. persooni. Tema viljastava mõjuga silmavaade, tema verd tarretama panevalt rikkalik (tegelikult ammandamatu) vaimutagavara — kõik see avas meile uue imepärase maailma, mida käsitööstuslikuks tudengitaidluseks nimetatakse.

1. Nimi: Ando Mäe.

2. Sünniaeg: elades ja surres tuhandeid kordi võib ta sündida mitmes paigas korraga. Sünnieelduseks on tudengite siiras tahe. Emal, Otsival Tudengivaimul, olid tuhud juba tervelt neli aastat. Kuid sünnitus läks korda. Muide, räägitakse, et emand Otsiv Tudengivaim olevat jälle käima peal! Elame, näeme!

3. Isa: ajalooteaduskond.

4. Ristiisa: Lati Maur-Kukk. Nime sai Ando Mäe üleülikoolilisel taidluskonkursil ning sellest

ajast peale on tema kõikide ajalooteaduskonna show'de, teatri-tükkide, lauluseadete jne. ainuautor.

5. Sünnikoht: Vana Pälsoni internaat.

6. Peamine tegevus: Ando Mäe on väga liikuva eluviisiga, kuid vajaduse korral võib teda alati leida Vana Pälsoni II, III ja IV korruse kambritest. Tänu tema male said teoks 1977. a. kevadine malevashow, «Shock 216», edukad gastrollid ühiselamu II korrusel, kabukiteater, suur gigantide mülumäng, loendamatud koridoridiskod. Vähe sellest: halloo-mehena peaks Ando Mäe nime kuulates kahvatama iga meie lehe veergudel nii sageli ennast avaldav algaja leheneeger, olles kuulnud kevadise ajaloolaste suurekursiooni bussiraadio-programmi «Kuramaa hääl». Tema poolt suunatud ja juhitud ürituste üleslugemine ei tule selles loos kõne alla.

7. Kreedo: töö, töö ja ainult töö. 99% tööd ja 1% andekust. ANDO MÄE nimel: FRIEDRICH v. EISENSTEIN, LATI MAUR-KUKK, HEIKI HILLMOUNTAIN, LIDIS MAGY, AIN PÖDDER SALU-MÄELT, UMMI RANNA-SELG ja ФОМА ПЮБН.

KÄRT TÖNISSON

Ohe stipikauge nädalalõpu liginedes hõigub rahakotis üks kopikas teist, kuid oodatud kõlisevat vastust too hüüdjä hää teadagi ei saa. Küll aga hakkab koduigatsuse kõver järelejätmalt maksimumi poole kiskuma.

Kui tujul sellegipoolest mitte kiiratseda lasta, on kallis laupäev üsna pea platsis. Viimased viletsad veeringud lubavad kohvikus veel ainsa krõbemaitseva võisaia ja klaasikese kohvijooki ning ongi käes pidulik hetk haarata ühikast oma kulunud kohver, et sellega Taaralinnaservale tootsida.

Veel jupike ja seisangi Tallinna tee hakul. Seal, kus sügisene päike väsinult kõõritab maanteeperve poole, mis minusuguseid otsekui täis lükitud.

Tuttavaid ei ole? Kiirpilk lähe-

mal olijatele lubab oletada loodetut. Üksildase naissoo esindajana peaksin ju antud olukorras pakkuma ohlikumat konkurentsi.

Jättes märkamata ümbritsevate õnnelike kiivad pilgud, millesse iga «uus» segab hea annuse meelehärmi, heidan kohuri lähema puu alla ja, täis värsket verd, sukeldun jäägitult süüsesse olemusvõitlusse.

Taas toob lähenev rattapaar hääletajate ridadesse elevuse, mis selle põhjustaja kaugenedes jälle pettunult vaibub. Sihikul on kõik silmapiirile ilmutav sõiduvankrid. Kuigi need harvad möödavuravad bussid-autod on nii lootusetult pungil, et ei näe tarvidust füüsisest vehkimisega vaevata, ei või optimismi sumadani sulgeda. Jonnisäde susiseb üha harsartsemalt, eriti veel siis, kui veendun, et ühed juba lepidavad kohaliku villise mõnekilomeetrise teenega.

Seepeale mõjub lage tee mõnda

Tartu küljealune, kus eriti nädalalõputi maksab kes-ees-see-meeseadus. Alati pole tee äärde ajanud ka sõiduraha nappus. Kui mitte aasta ringi, siis suvel, sel soojemal ja segaseimal ajal, on võimalus teed mõõta «juhustlikega» tublisti ahvatlevam liinibussis rüülemisest. Võib-olla on sundijaks vajadus üürikenegegi tajuda põneva teadmatuse tunnet, nagu loteriil enne loosimist? Vist igaühes on kusagil peidus pistike iha seikluse järele, mis ikka hooti välja kipub...

Risk? Kindlasti. Kes juhtus nägema Ungari noortefilmi «Känguru», sai oma silmaga veenduda. Liiga lembemais tütarlaps juhi kõrval võib tekitada avariiohu... Nali muidugi. Ent ainus pilk peatunud sõiduki sisemusse ütleb tavaliselt kohe, kellega tegemist. On olnud juhtumeid, kus on tulnud peatunud sõiduvõimalusest visalt ja üli-

Tere! Kaugele sõidate?

aega üpris emotsioonivabalt. Ainult üks jalgrattakonts (ilma pakirami!) sõidab kriiksudes mööda. Seejärel paar tühja masinat vastasuunas.

Ohoo! Jumalikult läbipaistev punane «Ziguli»! Toppamata ta sellest kadalipust küll läbi ei pääse, sest ärevaid käevihutajaid heitleb juba peaaegu teesüdames tubli trobikond.

Kui ainult... Noh... Kinni pidasi! Väike sprint ja...

«Tere! Kuhu sõidate?»

«Tallinna»

Sohori vastus paitab kõrvu nagu Sunny-laul. Kobime hulgakesi peale, õnnelikest õnnelikumad, ja pane-me auto prinki täis. Võidukas naeratus mahajääva spaleeri pikaks venivatele nägudele ja... sõidame!

* * *

Olen palju hääletanud. Mitte alati laupäeval ja mitte alati nii halastamatult rahvarohkes paigas kui

sakalt keelduda. Enamasti aga julgustab autosse hüppama ukse avanud juhi asjalik olek.

Täna, jah, vedas. Vilgas masin neelab kilomeetreid ning väsinud keha naudib õndsalt istmikulaste hobujõudude kuulekust. Juhtki pole ülearu sõnakas...

Vahel jõutakse sulle lühikese ajaga pajatada mitu elulugu, teinekord käib kannatamatu usutlemine teemal «Kes sa sihuke oled?», samas piirdub juht paaritunnise sõidu jooksul kahe-kolme kesise fraasiga. Mõnes autos oled liigutatud hoolitsusest, mis teenimatult osaks langeb. Ei oska kuidagi tänada juhti, kes lihtsalt niisama, asja eest, teist taga, on valmis tegema mitmekilomeetrise kõrvalpõikeid oma marsruudist. Teinekord jälle istud nagu sütel, sest oled hulgus, kes armu pärast üles korjatud. Üks pikem reis mit-(Järg 4. lk.)

LÕPPES „TUDENGISUVI 77“

Fotograafia on tänapäeval üks levinumaid harrastusi, ulatudes perekonnapiildist tohtu sotsiaalse kõlajõuga kunstisedöövriteni. Lisaks sellele on fotoaparaat loodusteadele tarvilikuks töövahendiks, on samavõrd vajalik kui välipäevik ja head matkasaapad.

Ergutamaks fotohuvi bio-geo tudengite hulgas ning selgitamaks asjaarmastajate võimeid, kuulutas bioloogia-geograafiateaduskonna aktiiv selle semestri algul välja foto- ja diapositiivide konkursi «Tudengisuvi 77». Mõne aja eest tõmmati konkursile kriips alla, vaeti esitatud tööde, aga ka kogu esmaürituse häid ja nõrku külgi, selgitati paremad ning seati sihte järgmiseks aastaks.

Tõsteti esile tööde suhteliselt korralikku tehnilist taset ja seda, et rida osavõtjaid oli esitanud terveid fotode seeriaid, mis andis küllalt hea ülevaate autori võimetest. Siiski võinuks osavõtjate ring olla laiem, küllap tuleb edaspidi silmas pidada ulatuslikumat ja asjalikumat reklaami. Nõrgemaks jäi ka fo-

tode temaatiline külg. Rohkem oleks tahtnud näha ideed kandvaid, kindlat mõtet kunstiliselt realiseerivaid pilte, kus autori silm, käsi ja tehnilised oskused oleksid pildimasinal vähemalt samaväärseks kaasautoriks, sest nupule vajutamine pole fotograafitöö lõpp-punkt, vaid sisesejuhatust.

Võistlusele laekunud 26 diapositiivi hulgas kõitis küllalt lai temaatiline haare: kajastati nii üliõpilaste pikemaid reise kui ka suviseid õppepraktikaid. Domineerisid siiski ilupildid, mitmed neist olid ka temaatiliselt laialivalguvad, meelde jäävad vaid ilusate värvide poolest. Siingi hinnati kõrgemalt neid slaidide, kus võis märgata autori mõtte, värvide ja meeleolu kokkulangust, seda enam, et värvifilmi tehniline töötlemine antud juhul arvesse ei tule.

Fotodest pidas žürii parimaks ja otsustas premeerida (15 rbl. eest fototarbeid) bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilast H. MERIVEED töö eest «X», mida me trükitehnilistel põhjustel kahjuks avaldada ei

saa. Heakskiitu väärtsid sama autori teisedki fotod sealhulgas all-olev. Žürii otsustas ära märkida ka R. KOIVEERU (biol. III) foto «Õhtueine» ja J. VISNAPUU (geogr. IV) foto «Ramsay kurul».

Diapositiivide hulgast otsustas žürii premeerida (15 rbl. väärtuses fototarbeid) R. KOIVEERU bioloogide suvepraktikat kajastava viieslaadilise sarja eest. Ära otsustati märkida slaidid «Igilumi» — autor M. MAADLA (geogr. V), ja A. VAANI «Lõkke ääres».

Paremate fotodega on võimalik tutvuda alates 3. detsembrist füüsilise geograafia kateedri fuajees.

Tänades osavõtjaid ja ergutades kõiki seekord veel eemalejääjaid, loeb žürii ürituse üldiselt kordaläinuks ja avaldab lootust, et järgmisel aastal kujuneb osavõtt suuremaks, pildid ilusamaks ja konkurss mahukamaks ning see kõik kajastub üliõpilaste fotohuvis ja -oskustes.

JÜRI ROOSAARE, žürii liige

«Jaanus». E. MERIVEE foto.

ÕPPEJÕUDUDE ARVAMUS

(Algas 1. lk.)
Vähem populaarsed on vestlused ühiselamutes, eriti aga ei peeta otstarbekaks ühiste ühiselamute püstitamist õppejõudude ja üliõpilastele. Mis puutub vestlustesse ühiselamutes, siis on vist madal hinnang seotud ebaõige organiseerimisega. Igatahes need üritused, mille initsiaatoriks on olnud komsomol ning kui on tehtud vastav eeltöö, on kujunenud huvitavaks. Ilmselt on vaja selliseid positiivseid kogemusi tundma õppida ning ulatuslikumalt kasutada.

Õppe- ja kasvatustöö edu kõige määramine tegur on õppejõudude pedagoogiline meisterlikkus. Selle omandamiseks on rohkesti võimalusi. Suuremat poolehoidu pälvisid küsitlusel isiklik uurimistöö selles valdkonnas, vastavaalane kirjandus, isiklikud kogemused. Ka kvalifikatsiooni tõstmise kursused on pedagoogilise meisterlikkuse allikana hinnatud. Rida vorme kujutab endast küllaltki suurt reservi. Küsitluse andmed näitavad, et kõrgem võiks olla Marksismi-Leninismi Üli-

kooli kõrgkoolide teaduskonna abi pedagoogilise meisterlikkuse tõstmisel. Oli ju see üks eesmärk vasta-va teaduskonna loomisel. Üllatus- seks on kateedrikoosolekute väike osatähtsus pedagoogilise töö koge- muste hindamisel ja levitamisel. Kas siis sellised traditsioonilised töö- vormid nagu loengute ühiskülasta- mise tulemuste arutamine, loengu- plaanide kinnitamine, meetoodiliste juhendite arutamine ja kinnitamine on kateedri tööst täielikult lahuta- tud või on see niivõrd formaalne, et ei avalda pedagoogilise meisterlik- kuse tõusule olulist mõju (ainult 15,8% on arvamusel, et see mõju on oluline)? Rohkem tasuks mõelda ka selle üle, kuidas meie filosoofi- lis-teoreetilised seminarid tooksid suuremat kasu pedagoogilisele meisterlikkusele.

Küsitluse tulemused pakuvad rohkesti materjali ülikooli kasva- tustöö programmine ja plaanide korrigeerimiseks, tekitavad mõtteid ja sunnivad otsima uusi teid ning lahendusi õppe- ja kasvatustöö ta- seme edasiseks tõstmiseks.

NAISVÕIMLEMINE

Kangelaslinnas Volgogradis toi- musid 22.—23. oktoobrini ameti- ühingute üleliidulised võistlused naisvõimlemises, kus TRÜ spordi- klubi oli esindatud kahe rühmaga. Tugevateks konkurentideks pidas treener Linda Jaanson A-grupis Tallinna Pedagoogilise Instituudi ja Ivanovo võistkonda. A-grupp, koos- seisus Hille Jalak, Maie Põldme, Sirje Eomõis, Kadri Liivak, Heli Siak, Marika Merilai, Küllike Loo- rand, kogus 48 punkti (29,1; 18,9) ja saavutas I koha. Teine oli Iva- novo 47,35 punkti ja kolmas TPedI, samuti 47,35 punktiga.

Võidukas oli ka spordiklubi II võistkond, kuhu kuulusid Ilona Loit, Riina Aster, Kaja Keeman, Kersti Rannamees, Ursula Kägu, Aita Raudsepp. II võistkond kogus 38,05 punkti. Järgnesid Harkov 36,65 ja Leningrad 36,5 punktiga. Võistlustele järgnesid demonst- ratsiooniesinemised. TRÜ vilistlaste rühm esitas vabakava linikuga (L. Jaanson) ja II võistkond vaba- kava lindiga (L. Jaanson).

Võistluste organisatsioonilise kül- jega jäid rahule nii treenerid kui võistlejad. Naisvõimlemine on võit- nud suure populaarsuse, ta areneb kui võistlussport.

ADA VALGVEE

MAADLUS

Alles me elasime kaasa TRÜ võimlas toimunud matilahingutele ENSV 1977. a. meistrivõistlustel džudoos, kus suure- päraselt esinesid ka TRÜ üliõpilased.

Nilsama edukalt esinesid TRÜ maadle- jad, nüüd küll juba klassikalises maad- lusstiilis, ka viimaste aastate suurima ulatuse ja tähtsusega maadlusvõistlustel ENSV-s — Tartust sirgunud maailma- kuulsas maadleja Georg Hackenschmidt 100. sünnipäeva tähistamise memoriaal- turniiril. Võistlused toimusid 10.—13. novembrini EPA võimlas ja tänu kor- raldajate (Tartu maadlussektsoon) jõu- pingutustele sal teoks esinduslik maad- lusturniir 187 võistlejaga, kus igas kehakaalus auhinnalisele kohale tulnud võistlejale antakse NSV Liidu meister- sportlase austav nimetus. TRÜ-st võist- les kaasa viis üliõpilast.

II keskkaalus (kuni 90 kg) esindas TRÜ-d tänavu spordimeditsiini / k. õppima asunud PEETER LAASIK, kes noorteklassis oli juba jõudnud üleliidu- liste meistrivõistluste medalini. Vaata- mata kohanemisraskustele, mis ikka tekitavad esmakursustel, on P. Laasik jätanud innukalt maadlustreeninguid ja selle tulemusena õnnestuski 19. aastasel noormehel täita esmakordselt meistrinorm. Selle teenis ta III koha võitmise eest kehakaalus, kus esikoha saa- vutas ENSV viimaste aastate edukaim mees üleliidulisel areenil — A. Talpas Kohla-Järvelt.

Poolraskekaalus (kuni 100 kg) oli 12 võistlejat, kellest 7 NSV Liidu meister- sportlased. TRÜ-d esindas selles keha- kaalus Teet Angerjäär (treener dots. A. Tähnas). Saavutanud kolmes esimeses ringis võidu meistersportlaste üle, demonstreeris ta Indu ja soovi jõuda nen- del võistlustel auhinnalisele kohale. Heltumata kaotusest 4. ringis Minski sportlasele V. Antipovile, jätkas T. An- gerjäär võistlust väga kindlalt. Võit kaaslinalase A. Laansalu (TRÜ vilistla- ne) üle 5. ringis viis ta finaali maadle- ma Moskva meistersportlastekandidaadi S. Jakovleviga unikaalse esikoha pärast. Vaatamata kolmepäevasele võistlusväsi- musele ja närviplingele oli T. Anger- jäär säilitanud ka otsustavaks heitlu- seks värskeuse ja täiuslik ülerinnaheide lõpetas juba teisel maadlusminutil moskvalase vastupanu. Seega I koht ja kolmeaastase vahega oli jälle üks TRÜ maadleja omandanud G. Hackenschmidt auhinna (viimati saavutasid selle 1974. a. A. Kukki ja T. Sikkut). Lisaks ka es- makordne meistrinormi täitmine, mis on väärtuslik saavutus aastate jooksul tehtud töö ja vaeva eest.

Kaks uut meistersportlast — see on tore saavutus meie maadlejate ja lu- bab lootusrikkamalt vastu minna ka 1978. a. ENSV suvespartakiaadile, kus TRÜ peab võistleva liseselsva võist- konnana. Loodame maadlejate edukat esinemist ka 1978. a. ENSV kõrgkoolide meistrivõistlustel vabamaadluses, mis toimuvad juba 10.—11. detsembril EPA võimlas.

TÖNU SIKKUT

UJUMINE

TRÜ ja Leedu Kehakultuuriinsti- tuudi ujujate vahelised sõprusside- med ulatuvad 1956. aastasse. Mõo- dunud nädalal toimus Kaunases 35. sõpruskohtumine ujumises.

Võistlusprogrammis oli mitme- võistlus ja teateujumised. Mitme- võistluses naistele saavutasid kak- sikvõidu kehakultuuriteaduskonna I kursuse ujumise eriala üliõpila- sed Maret Pars ja Ene Viik. Spor- dimeditsiini II kursuse üliõpilane Jelena Orlova saavutas IV koha. Võistkondlikus arvestuses võitsid meie naisüliõpilased leedulasi 1079 punktiga. Meesüliõpilased jäid aga leedulastele alla. TRÜ ujajaist olid parimad Atis Grundmanis (spordi- med. II k.), Andrus Arro (arsti V k.) ja Enn Varrik (KKT III k.).

100 meetri ujumises saavutasid paremaid tulemusi Ene Viik (KKT I k.) 100 vabalt 1.08,6, Maret Pars (KKT I k.) 100 rinnuli 1.24,4 ja Atis Grundmanis 100 m vabalt 57,1.

Üldkokkuvõttes võitsid Leedu üli- õpilased.

ROMAN NOVANDI

ÕPPEJÕUDUDE UJUMISPÄEV

Teisipäeval, 6. detsembril kell 19.30 algab Tähtveres, «Dünamo» ujulas õppejõudude ja teenistujate ujumispäev. Kavas on 100 m (va- balt valitavas viisis) ja 4x50 m teateujumine meestele kui ka nais- tele.

Iga distantsi läbinud töötaja (aega arvestamata) toob oma tea- duskonnale või allüksusele punkti, teatevõistkond aga neli punkti. Peetakse teaduskondade- ja allük- suste vahelise paremusjärjestust. Ametiühingukomitee autasustab tub- limaid kollektiive ja nobedamaid ujujaid.

Kaasa võtta ujumisriietus (ka müts), pesemisvahendid ja arsti luba (viimast saab «Dünamo» ujula arstilt kell 19—19.30).

Spordiklubi

Elada mansardkorrusel

Läbi ta ju sai, võiks öelda kolme õhtut täitnud esmakur- suslaste taidlus ülevaatusel kohta. Vahel on kahju küll, et aastad vennad pole ja et tänavuse kohta nii kehvalt öelda tu- leb. Või kuidas seda taidlust üldse võtta — hea, et väljagi tulid? Tõsi ta ju on, et seekord kõik teaduskonnad lavalt läbi käisid ja et sotsialistlikus võistluses selle eest punktike kirja saab, aga... Kas mitte just nende ponnistuste varju asja tuum kaduma ei kipu?

Järgnevalt lubatagu avaldada mõned mõtted-tähelepanekud äsja lõppenud ülevaatusel ja sellelaadilistest üldse. Võib-olla mõistab rebane siis ka allpool tulevat kriitikat esinemiste kohta sai-ikka-keerata-tasandist kõrgemal seistes.

* Teatavasti on klubis toimuv ülevaatus nn. teine voor, mis eel- dab, et esinemised sama kavaga oma teaduskonna tudengite ees on kord juba teoks saanud. Psühholoogide kohta arvati, et nemed küll oma esimese ühislugemise ülevaatuseni olid edasi lükanud. * Esmakursuslane pole novembrikuuks enam kuigi kartlik, teeb ise, mis vaja, kuid ilma juhendajata ikka arvestatavat taset ei saavuta. Vahest mõni üksik kursus välja arvatud, kus talendid käepärast võtta. Üheks esimeseks abimeheks peaks olema teadu- konna kultuurisektor. On aga üsna tavaline, et siin kogunisti ei teatagi, kas esimene kursus üldse midagi teeb või ei. Veel võib tudeng teada klubist, seda ka varem kui tund enne etteaste algust. Viga on üldisem, n.-ö. süsteemi rike. Seda nentides ei tule küsimust siiski ammendatuks lugeda. Kas järgmine sügis näitab meile taas koha kätte?

* Hindamiskriteeriumid, nagu kuulutatud, olid ennekõike kuns- tiline tase, omalooming, kuid ka massilisus. Nähtu põhjal püüdis žürii luua teaduskondade pingerea. Senisest enam vaadati prog- ramme aga ettesuunatud pilguga: kas saab asja või ei, juhul muu- dugi, kui harjutada. Momendi seisuga jääks isegi lõppkontsert pidamata — vaid kaks-kolm head etteastet (õigusteaduskond oma luulemontaaziga «Millest saab alguse kodumaa», geograafist tõusev täht Elmar Trink O. Lutsu foljetoni ja J. Üdi luulest kavandatud põimikuga «Oma sark on kõige ligemal»).

* Luule: kõige kättesaadavam, odavam ja äralõrstitum kaup — just niisugune mulje jäi nn. luuleprogramme hinnates. Lihtsamalt öeldes: võetud üsna suvalised luuletused, nii tükkki 10—12, ja üks- teise järel üles öeldud või paberilt ette loetud. Ei mingit lavasta- tust ega mõtestatust!

* Tavaliselt on tudengi enesekriitiline meel arenenud vajaliku- st enamgi, istudes ja vaadates aga laval toimuvat kisub lausa vastu- pidust seisukohta võtma. Mis küll nii osavasti seda paljuräägitud meelt viinutab?

Kokkuvõtva osa lõpetuseks olgu öeldud, et kirjutus ei taha su- guki kõike maatas teha. Otse ümberpöörduvalt: et kevadel püütaks ikka uuesti ja paremini. Liati ei jõua lehes suurt midagi analüü- sida, et lõplik märk maha panna. Žürii teeb ettepaneku asjaosa- listel endil uuesti kokku tulla, et saaks igatüüpi midagi konkreet- set öelda, et esinejad ise üksteist vastastikku hindaksid. Teie ar- vamus ootame klubis telefonil 75-579.

Nüüd järjestust teaduskonniti: I — õigust., II—IV — bioloogia- geograafiat., kehakultuuri., ja filoloogiat., V — keemiaosak., VI — füüsikaosak., VII — majandust., VIII — matemaatikat., IX—X — arsti. ja ajaloot.

Sellest, mis peitub antud pingerea taga, järgmises ajalehe- numbris.

MARICA ALAKÜLA

KARIKA- TUURINÄI- TUSELE!

3. detsembril kl. 20 avatakse klubis karikatuurinäitus, mis on pühendatud viie aasta möödumisele «Naksi» esimesest näitusest. Pilte aastatest 1972—1977 kümnelt auto- riilt. Show ja disko.

KLUBIS

Pühapäeval, 4. detsembril kl. 20 disko (V. Lillipuu ja O. Ulp).

Sümposioon psühhoosidest

6. detsembril kell 18 toimub Tartu Psühhoneuroloogia Haigla audi- toriumis sümposioon teemal «Kaasaegsed seisukohti psühhoosidest». Kavas järgmised ettekanded:

1. Endogeensete psühhooside etioloogiast ja patogeneesist (A. Arro, V k., farmakoloogiaring).
2. Psühhoosid kirurgiakliinikus (V. Soor, VI k., kirurgiaring).
3. Haige demonstreerimine (K. Valdek, VI k., psühhiaatriaring).
4. Sünnitusjärgsed psühhoosid (R. Vaher, VI k., sünnitusabi ja günekoloogiaring).
5. Medikamentoossed psühhoosid (A. Puusild, VI k., psühhiaatria- ring).
6. Psühhokirurgiast (A. Liivat, V k., neuroloogiaring).
7. Käitumise ajale elektrilisel stimulatsioonil (loomkatse) (T. As- ser, V k., neuroloogiaring).

ÜTÜ arstiteaduskonna nõukogu

Uut teatmekirjan- dust Toomel

1. Bibliographia Uralica 1913—1962. Tal- linn, 1976, 446 lk. 11B1—41. Bibliograafia üldosa kirjeldab 4973 nimetust soome-ugri ja samojeedi

- Vol. 80. No. 3. March. 770 lk.
- Vol. 80. No. 4. April. 224 lk.
- Vol. 80. No. 5. May. 259 lk.

Tere! Kaugele sõidate?

(Algas 3. lk.)

mes sõidukis on kohanemissuut- likkuse proov, sest sõidumiljö «päevad-ööd» vahelduvad sageli ja põhjalikult.

* * *

Viimasel ajal jäävad pöidlaküüdi harrastajad tihti peale nõutuks: tee- del on vohama hakanud «peermani- nide»-buum (suur tänu Fred Jüssile selle kümnesse trehvanud lihava priinime eest!). Asi on nüikaugel, et isegi meie tuntud poplaulja pidi

suvel kenakese hulga energiat kulu- tama, et otsale saada. Mis siis veel lihtsurelikest kõnelda, kellel loobu- misvõidud üsna loomulikud on.

Teel seistes on päris piinlik jälgi- da autojuhte, kes möödudes mitte- midaginägelv ilmel kiirust lisa- vad. Teised vahivad siirast imestust väljendavate nägudega: mida sa ometi tahad? Kolmandad ühuvad umbes nii: jälle neid pealekerjavaid teksaspükstes hilpharakaid tee täis! Neljandad on arusaavamad, nae- ratavad ja viipavad kahetsevalt —

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viik 421. Труды по медицине XXXIV. Проблемы психофизики и психофарма- кологии. Тарту 1977, 158 стр., 800 экз., 1 руб. 46 коп.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viik 435. Труды по политическим экономии алт VII. Тарту 1977, 94 lk., 350 eks., 75 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Viik 436. Majandusteodusslikke töid XXV. Тарту, 1977, 186 lk., 350 eks., 1 rbl. 60 kop.

Tartu Ülikool 1802—1977. Тарту 1977, 16 lk., 5000 eks., 60 kop.

Tartu Ülikooli professorite, NSV Liidu Teaduste Akadeemia liikmete portreid ja autograafe. Тарту 1977, 144 lk., 1600 eks., 1 rbl. 40 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi IV. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Тарту 1977, 162 lk., 1000 eks., 60 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi V. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Тарту 1977, 204 lk., 1000 eks., 80 kop.

Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi VI. (TRÜ ajaloo komisjoni materjalid). Тарту 1977, 166 lk., 1000 eks., 60 kop.

Juhiseid programmeerimiseks arvutile EC-1022 keeles ASSEMBLER. Тарту 1977, 98 lk., 800 eks., 15 kop.

Jaak Konks. Aasia ja Aafrika maade keskaeg II. Тарту 1977, 66 lk., 300 eks., 15 kop.

E. Laasik. Olesandeid nõukogude tsi- vilõigusest. Eriosa II. Тарту 1977, 88 lk., 500 eks., 15 kop.

M. Lauristin, P. Vihalemm. Massi- kommunikatsiooniteooria. Тарту 1977, 92 lk., 350 eks., 20 kop.

Otorinolaringoloogia arengust TRÜ-s. Тарту 1977, 26 lk., 300 eks., 5 kop.

H. Timotheus. Spetsiaalsed töövõtted orgaanilises keemias. Тарту 1977, 72 lk., 400 eks., 15 kop.

A. Viru, J. Pärnat. Ealise füsioloogia alused. Тарту 1977, 70 lk., 500 eks., 15 kop.

Тартуский университет 1802—1977. Тар- ту 1977, 16 стр., 5000 экз., 60 коп.

Л. Б. Нурманд. Общая фармакология. Тарту 1977, 62 стр., 600 экз., 12 коп.

Jüri Kuritai leiab elu eesmärgi:

sa oled pegasus ma olen kauboi sa papreid sööd preerias kinni su püüan sealt ära taltsutan ja siis ratsutan balzaci tühja tugitooli mis aega ootab mil tulla viitsib uus suur ilmakirjanik kes täidaks tühja koha

Stipilisa

Peahoone keskküttesse vajatakse poole kohaga kütjat. Töö õsiti üle päeva. Pöörduda peahoone koman- dandi poole (ruum 103).

NB!

NB! Täna ilmub venekeelne «ТГУ».

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар- туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКМС и профкома Тартуского госу- дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Тарту, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. nr. 5772. MB-07307.

KÕIGI MAADE
PROLETAARLASED, ÜHINEGE!tartu
riiklik
ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36

Reedel, 9. detsembril 1977

XXX aastakäik

Kroonika

UNO PALM

Uno Palm on sündinud 1933. a. Harjumaal. Õppinud aastail 1952–1957 TRÜ keemiaosakonnas, mille lõpetas füüsikalise keemia erialal. Färaast lõpetamist asus tööle ülikooli, olles aastail 1960–1963 aspirantuuris. 1965. a. valiti anorgaanilise keemia kateedri dotsendiks. kohale, dotsendiks kutse kinnitati 1967. a. 1975. a. anti talle keemiladokori kraad. 1976. aastast anorgaanilise keemia kateedri professor. Tema sulest on ilmunud mitu õpikut ja üle poolteisesaja teadusliku töö.

U. Palm on olnud 1969–1972 füüsikalise keemiateaduskonna prodekaan, läinud ajutiselt kateedrijuhataja kohuseid, olnud osakonna parteibüroo liige. Ta võtab osa mitme komisjoni tööst nii ülikoolis kui väljaspool seda. Teda on autasustanud V. I. Lenini juubelmedaliga, on tunnustatud sõjalistliku võistluse võitjaks, samuti IX viisastaku lõukla-seks. 1977. a. anti talle Eesti NSV teenelise teadlase aunimetus.

Möödunud aasta detsembrist lähtis U. Palm õppeprorektori kohuseid, la-s-oleva õppeaasta algusest on ta TRÜ õppeprorektor.

Kordaminekute poolele võib kanda sedagi, et vähem (üle 2%) oli eksamitele lubatud arvestusvõlglasti. Teistest rohkem oli neid matemaatikateaduskonnas.

Läinud sessioonil jäi 417 eksami-võlglast. Et kõik ei suutnud oma võlgu tähtjaks likvideerida, raskendas see ka osavõttu alanud semestri õppetööst ning võib luua niiviisi eeldused ebaõnnestumiseks saabuval sessioonil.

Enamikus teaduskondades on õppe-dukuse tase ühtlustunud. Kõige paremaid tulemusi saavutasid kehakultuuri- (92,2%), ajaloo- (91,8) ja arstiteaduskond (91,1%). Järgnevad filoloogia- (89,7%), majandus- (89%), bioloogia-geograafia- (88,8%) ja õigusteaduskond (88,3%). Endiselt on teistest madalam õppe-dukus füüsika-keemiateaduskonnas (80,2%) ja matemaatikute (78,8%). Viimati mainitud teaduskondade dekaanid, partei- ja komsomoliorganisatsioon peaksid olema teinud puudustest vastavad

«Kõige otsustavamad lõigud selles ahelas on komsomolibüroo õppe-sektor ja dekanat. Komsomol ise on vahetult seotud õppeprotsessiga: ta näeb puudusi (õppedistsipliini rikkumine, ebasüsteemiline töö jne.) ning omab kõiki võimalusi kiireks puudustele reageerimiseks. Siin saabki õppe-sektor dekanati ja kateedreid tublisti aidata. Kahjuks ei kasuta seda võimalust kõikide komsomolibüroode õppe-sektorid. Teistest paremini on oma ülesandeid täitnud arstid, juristid ja keemikud. Nagu öeldud, matemaatika-teaduskonna õppe-dukus oli kõige madalam. Oma ülesannetesse ei suhtunud täie tõsidusega ka selle teaduskonna komsomolibüroo. Mille muuga seletada, et kõige nõrgemaks kursuseks ülikoolis osutus vene õppe-keelele rakendusmatemaatika II kurs (34,6%).

Tahame näha tihedamat koostööd õppe-sektorite ja dekanatide vahel. Ka komsomolikomitee õppe-sektor peab teaduskonnabüroode te-

plaan, mida süsteemikindlalt viib ellu õppetehnika ja metoodika teenistus Toivo Madise juhtimisel. Eri-list tähelepanu pöörame igati tänapäevaste tingimuste loomisele just uutest õppehoonetes, kus selleks on soodsamad võimalused (füüsika- ja majandusteaduskonna hoone). Jõudumööda püüame moderniseerida ka vanu auditooriume ja kabinette. Suur on tehniliste vahendite osa keelte õpetamisel. Keeltemajas ehitame lisaks olemasolevale vene keele metoodika kabinet. Matemaatikateaduskonnas on loomisel tehniliste vahenditega hästi sisustatud auditoorium. Märkimisväärsed saavutusi õppeprotsessi näitlikustamisel on ka arsti- ja bioloogia-geografiateaduskonnas.»

Mitmes teaduskonnas peetakse loenguid veel õhtupoolikuti. Millal kogu õppetöö ühte vahetusse ära mahub?

«Õhtupoolikul toimub praegu õppetöö õigus-, ajaloo- ja bioloogia-geografiateaduskonnas. Olemasolev auditoorne baas ei võimalda veel kõikide teaduskondade ja kursuste õppetööd hommikupoolikul läbi viia. Füüsikahoone käikuandmine mõnevõrra küll olukorda leevendas, kuid ruumikitsikusest loodame üle saada alles teadusraamatukogu ja füüsikakorpus auditooriumide hoone valmimise järel. Et me siiski hommikupoolikuti rohkem loenguid saaksime pidada, tuleb tunniplaane senisest läbimõeldumalt koostada.

Soovin üliõpilastele head töömeeleolu semestri edukaks lõpetamiseks, arvestuste õigeaegset sooritamist ja äpardusteta eksamissessiooni»

Kirja pannud
VARJE SOOTAK

Järjekordne eksamissessioon hakkab kätte jõudma. Mida head ja halba eelmise, s. o. kevadsessiooni kohta öelda võib?

«Võrreldes kevadsessiooni eelmise õppeaasta vastava sessiooniga näeme, et oleme saavutanud teatavat edu. Õppe-dukus tõusis 0,4 protsendi võrra, ulatudes nüüd 88,4 protsendini. Ent sellest edasiminekest hoolimata oleme vabariigi kõrgkoolide seas ikkagi viimasel kohal (õppeaasta keskmine õppe-dukus vabariigis oli 91,3%).

Üliõpilaste teadmiste kvaliteedi näitaja on meil siiski parem kui Ees-

ti teistes kõrgemates õppeasutustes: nii sooritas kõik eksamid viitele 11,4% ja neljalele ning viitele 37,4% üliõpilastest (vabariigis on keskmine protsent vastavalt 9,2 ja 35,1). Meil on ka kõige vähem ainult kolmelele õppivaid üliõpilasi — 1,6% (vabariigi keskmine 2,1%). Paraku kahaneb ülikoolis aasta-aastalt headele ja väga headele hinnetele õppijate arv.

järeldused, et eelolev eksamissessioon paremini kulgeks.»

Õppetöö küsimustega tegelevate üksuste ahel ei olegi nii väike, kui esialgu näib. Selleks on dekanat, teaduskonna komsomolibüroo õppe-sektor, komsomolikomitee õppe-sektor, õppeosakond. Missugusele ahelale lülitada senisest enam tähelepanu oleks vaja pöörata?

gevust pidevalt jälgima ja suunama».

Kuidas kaasajastub õppeprotsess meie ülikoolis?

«Õppeprotsessi kaasajastumisel on mitu aspekti. Üks peamisi on õppeprotsessi kindlustamine ajakohaste tehniliste vahenditega. Ülikoolis on välja töötatud konkreetne õppeprotsessi tehniifitseerimise

Intervjuu annab õppeprorektor

„Kaasaegseid probleeme
koolimatemaatikas“

on teaduslik-metoodiline konverents, mis toimub aulas 17. ja 18. detsembril s. a.

Lauapäeval kuulatakse ettekandeid koolimatemaatika ja vastavate uurimuste olukorrast vabariigis (istungite algus kell 11 ja 16). Esinevad dotsendid A. Telgmaa, E. Jürimäe, R. Kolde, K. Velsker, prof. U. Lepik, vanemõpetaja K. Ariva jt.

Pühapäevane istung on pühendatud teeneka matemaatikaprofessori Jaan Sarve 100. sünniaastapäeva tähistamisele (algus kell 10). Oli ju Jaan Sarv see isik, kellele Eesti Tööräha Kommuuni Nõukogu usaldas Tartu ülikooli juhatamist. Nii on J. Sarv ka Tartu ülikooli esimene nõukogude rektor. Istungil esinevad dotsendid E. Tamme, A. Koppel ja O. Prints ning prof. U. Lumiste.

Konverentsi ajal on TRÜ peahoones avatud prof. Jaan Sarve elu ja tegevust kajastav näitus (aud. 204).

Seejärel avatakse Raadi kalmistul J. Sarve mälestuskivi (kell 13). Konverentsi organiseerivad Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti NSV Haridusministeerium. Jääb soovida, et see kujuneks osavõturohkeks ja aktiivseks.

JAAN REIMAND,
organiseerimiskomisjoni esimees

ÜTÜ parimad

Täna kell 15 antakse aulas kätte diplomid ja preemiad üliõpilastööde 1977. aasta vabariikliku konkursi võitjatele. Meie ülikoolist said laureaadi nimetuse:

I järgu diplom, rinnamärk ja rahaline preemia.

Ajaloo-teaduskonnast Villu Tamul, Marju Parve; arstiteaduskonnast Veiko Vasar, Eero Vasar, Toomas Asser, Rein Jalak; bioloogia-geografiateaduskonnast Liina Jõelet; füüsika-keemiateaduskonnast Natalja Paltusova, Jaan Riikoja, Andres Kask, Raivo Teeäär; kehakultuuriteaduskonnast Heli Helmoja; majandusteaduskonnast Tõnis Sildmäe, Noora Kalmet; õigusteadus-

konnast Jüri Asari, Vladimir Vladimirov, Viktoria Samohhina, Hugo Ploompuu, Veera Kotik; matemaatikateaduskonnast Joel Kütt, Anu Hartikainen.

I järgu diplom ja rinnamärk.

Ajaloo-teaduskonnast Andres Ehapalu, Auni Tamm, Sirje Strandberg; arstiteaduskonnast Anneli Sööt, Tõnu Eichler, Olga Burova, Eerik Veri, Natalja Makovei, Olga Tsöngankova, Sofia Oskolkova; bioloogia-geografiateaduskonnast Toomas Padjus, Astrid Lepikson; filoloogiateaduskonnast Peeter Olesk, Maire Püvi, Ulo Rood, Mare Makkar; füüsika-keemiateaduskonnast Askari Uri, Eda Gröner, Jaan Pruulmann, Urmas Haud; kehakultuuriteaduskonnast Mati Merirand, Pilvi Pärnamaa; majandusteadus-

konnast Tarmo Teder, Dina Bahmatova, Irina Kirilenko; matemaatika-teaduskonnast Jüri Metsalu.

II järgu diplom ja nooremate kursuste rinnamärk.

Ajaloo-teaduskonnast Toomas Püvi, Priit Ligi; arstiteaduskonnast Ants Lõhmus, Kaie Kangur, Mihhail Gus, Jevgeni Brašinski, Maarika Kiudori; bioloogia-geografiateaduskonnast Indrek Toots; filoloogiateaduskonnast Ene Nagelmaa; füüsika-keemiateaduskonnast Jüri Järvet; kehakultuuriteaduskonnast Aare Vigla, Toomas Miil; majandusteaduskonnast Ants Must, Jevgenia Kornilova; matemaatikateaduskonnast Kalev Laasberg, Lembit Ounapuu, Anu Gross; õigusteaduskonnast Viktor Kaasik, Heldin Allik.

Malevaprobleeme loe 2. leheküljelt.

Koit RAUA foto.

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee istungil 6. detsembril anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks arstiteaduskonna IV k. üliõpilasele, teaduskonna komsomolibüroo sekretäri asetäitjale, V. I. Lenini nim. stipendiumi saajale Sergei Nazarenkole.

Keemiaosakonna III k. üliõpilast Ando Isakut karistati valju noomitusega koos arvestuskaardile kandmisega õppedistsipliini süstemaatilise rikkumise pärast.

Põhiküsimusena arutati leninliku arvestuse käiku teaduskondades. Ette kandis ideoloogiaspektori juhataja Urmas Murre. Positiivselt määrgiti leninliku arvestuse organiseerimist õigus-, majandus-, filoloogia- ja matemaatikateaduskonnas ning keemiaosakonnas.

Otsustati korraldada kolmapäeval, 14. detsembril algusega kell 18 vana kohviku rõdusaalis komsomolikomitee pressikonverents teemal «Komsomolitööst sügissemestril ülikoolis ja TRÜ komsomoliorganisatsiooni tegevusest eeloleval kevadsemestril». Oodatud on kõik asjast huvitatud.

Arutati ettevalmistust eelseisvaks vabariiklikuks komsomolikongressiks, aastalõpu üritusi teaduskondades ja muid küsimusi.

Ministri käskkiri

Vabariikliku juubelinäituse «60 aastat Suurt Oktoobrit» eduka ette-

valmistamise eest avaldati kiitust TRÜ vanemale teaduslikule töötajale Ernest TEETSOVILE.

Jaan Konks 50!

«Tohoh?» imestab nüüd teadja lugeja, «kas ikka tõesti? Ei oleks võinud nagu arvatagi, et...» «Tõesti, tõesti,» ütlevad veelgi teadja al-lakirjutanu. Jaan Konksul saab täpselt poolsada aastat koolimeistri ametit peetud. Ja et sellele polesajale lisandub veel veerandsada lapse-, koolilapse- ja üliõpilaspõlve, siis on meil täielik põhjus suruda kõvasti TRÜ üldajaloo kateedri professori Jaan Konksu kätt ning öelda südamest «Ole meheks» kõige selle hea eest, mida ta on oma pika ja viljaka tegevusaja jooksul korda saanud.

Jaan Jüri poeg Konks on olnud ja on praegugi kõige tihedamalt seotud kooliga. olgu siis kooliõpetajana, kooliõpetajana, kooliraamatute au-torina või kõrgkooli õppejõuna. Võta mis kandi pealt tahes: kool lõõb igalt poolt läbi.

Jaan Konks oli veel õige noor ajalooõpetaja, kui Tartu linnas toimus 1930. aastal ajalooõpetajate konverents. Konverentsi delegaatidele ot-sustati näidata kõige paremate õpetajate lahtisi ajalootunde. Altkooli osas usaldati see hilisemale tuntud noorsookirjanikule Jüri Parijõe-le, gümnaasiumiklasside osas aga ei kellelegi muule kui Jaan Konksule. Täheleb, ta pidi juba siis olema oma kolleegidest peajagu üle. Pa-remat tunnustust noorele õpetajale vaevalt ei saad olla.

Räägitakse, et Jaan Konks olevat lüürilise laadiga lahke olemisega mees. Ärge uskuge. Sest kui kõne alla tulevad meie kooliga või üli-kooliga seotud teravad probleemid, siis võib Jaan Konks põlema min-na: kui vaja, põrutab rusikaga lauale, heledad silmad pilluvad lopsa-kate kulumude alt välja ja hall lõvilakk lõõb uhkelt voogama. See on vägev vaatepilt ja juhtub mõni süüdlane kohal olema, siis tunneb ta külma juba südame alt läbi käivat. Kuid siis on ka pahandamine möö-das ning nagu vikerkaar pärast piksevihma ilmneb nüüd suur ja kõi-ke võitveit konksulik optimism: mis sellest, et praegu on asi halb, küllap kõik läheb tulevikus korda, kõik laabub, kõik saab selgeks, kui ainult tehakse tema elutarkade soovitude kohaselt. Ja ennäe — Konksul ongi õigus, asi laheneb, tundugu see esialgu nii kidane kui tahes.

Meil kõigil tasub Jaan Konksust eeskuju võtta, seda eelkõige ühis-kondliku aktiivsuse, töökuse, nõudlikkuse, sihelistuse ja kunstilembuse poolest. Kõigile neile tudengitele, kes millegipärast ei taha toime tulla kehalise kasvatuses, seame eeskujuks spordimees Jaan Konksu, kes 1920. aastatel oli Pärnu koolinoorte meister teivashüppes, 1960. aastatel harrastas soojal ajal tervisejooksu ja külmal ajal suusatamist, 1970. aastatel peab oma meelisalaks jalgsimatkamist, põhiliselt Ropka lin-naosa piirkonnas.

Selline tubli mees on siis ajaloodoktor professor Jaan Konks, kes tähistab oma kahekordset juubelit täis optimismi ja töötahet.

HILLAR PALAMETS

Õnnitlen üldajaloo kateedri professorit ajaloodoktor Jaan Konksu tema 75. sünnipäeva puhul ning avaldan tänu kauaaegse eduka tea-duslik-pedagoogilise tegevuse eest TRÜ-s. Rektor

Pildil: professor Jaan Konks oma kunagiste gümnaasiumiõpilaste keskel. Jüri LAANE foto

Kahe konverentsi järel-mõtteid

Ülikoolilinna kaks kõrgkooli pidasid oma esimesed komsomolijaloo konverentsid: ülikooli komsomol oma sünnipäeval 4. oktoobril ja EPA rahvusvahelise üliõpilaspäeva eel. TRÜ konverentsi kandvamaks jõuks olid juristid, EPA ajalooürijad olid agronoomid ja zootehnikud. Kui selle poole peale vaadata, siis on ülikooli paremas olukorras: valmis-tatakse ju ette nii ajaloolasi kui ka pedagooge.

Ongi aeg oodata ajaloolaste suuri tegusid komsomolijaloo uurimi-sel. Ja mitte ainult komsomoli, vaid ka ülikooli, ühiskondlike organi-satsioonide jm. ajaloo uurimisel on vaja tudengite indu. Tore, et meil on õppejõude, kes on oma erialal head spetsialistid ning niisama tub-lid ka ajaloo uurimisel, nagu dots. T. Ilomets, prof. E. Käer-Kingi-sepp, dots. P.-E. Prüller jpt.

EPA komsomoli ajaloo uurimine on mõnevõrra küll raskem. Raskem sellepärast, et tulevased põllumajandusspetsialistid saavad vähem vastavat ajaloolast ettevalmistust. Aga uurimise teema, kogu see töö on midagi hoopis teistsugust, millega muidu peaaegu kokku ei puutugi, seega huvitav. Ka EPA-s on õppejõude eeskujuks, nagu EPA ajaloo, eesti põllumajandusliku hariduse ajaloo koostaja prof. J. Kuum, prof. J. Tehver ja mitmed teised. Ometi on see tunduvalt vapram ülesande lahendamine — lihtsalt oma vabast ajast ja suurest soovist võtta kätte ja panna kaante vahele oma komsomoli ajalugu. Seda ei saa arvestada isegi kursuse- ega diplomitööna, sest niisugused tee-mad ei ole sobivad selleks otstarbeks põllumeeste kõrgkoolis.

Mõlema konverentsi ettekanded olid sisukad, ülevaatlised, kuigi pä-ris terviklikku pilti ei suudetud kummalgi juhul anda. Ülikooli komso-molijaloo konverentsil käsitleti aastaid 1940—1941, 1944—1953, 1960—1965, EPA-s 1951—1970.

Ülikooli komsomolisekretäride stend pakkus konverentsi külalistele suurt huvi. EPA komiteel olid näidata kõikide teaduskondade ja ko-mitee jaoks tänapäeva kroonikad alates 1975. aastast.

EPA komsomoliorganisatsioon kavandas konverentsist kokkuvõtteid tehes rea uusi ülesandeid. Aruandekonverentsil peaks oma tegevusest aru andma ka komsomolijaloo komisjon, see kehtib samuti teaduskon-dade ja kursuste suhtes.

Ülikoolilgi tasuks midagi selletaolist ette võtta. Naabrite mõte tä-napäeva kroonikate sisseseadmiseni on väär.

Tundub, et on aeg mõlema kõrgkooli komsomolijaloo uurimisprobleeme lähendada ja midagi ühiselt ette võtta, seda enam, et aastad 1940—1951 on ühised. Tuleb alustada ettevalmistusi uurimistöö osas OLKNO 60. juubeliks juba praegu.

M. REINFELT, TRÜ ajalookomisjoni sekretär

Tulge ja näidake oma töid!

Tänavu, suurel juubeliaastal, sobib meenutada, et ülikooli raama.ukogu esi-mese d.rektori Karl Morgensterni paljud alga.used on aluseks raamatukogu praegu-seski tegevuses. Tema mõtles oli ka Tartu ülikoolil väljaannete bibliograafia koostamist, mille vajadusest ja 1960. a. v.a isreilil viib des kirjutas ülikooli nõu-kogule. Bibliograafia pidi tu.vustama ülikooli teadustegevust kohapeal ja kaugemates maades.

K. Morgensternilt pärinev mõte sai teoks 1962. a., mil trükiti «Tartu Riik-lik Ülikool. 1960. a. Ilmunud töõde bibliograafia». Siiani on avaldatud 15 annet (aastate 1960—1974 kohta), ilmu-misel on 1975. a. oma. Bibliograafia-nimestikku koostavad ülikooli raamatu-kogu bibliograafid.

Väjaandes registreeritakse võ.mali-kult ammendavalt ülikooli seeriavä.ja-anded ja üksikteosed, samuti isikkoos-seisu (ka pensionile siirdunud ja ma-nalasse varisenute) teaduslikud ning populaarteaduslikud töõd. Eraldi osade-na esitatakse Tartu ülikoolis ka tsitu-va.tekirjad ja mele ülikooli töõtajate mujal kaitsitud väitekirjad ning üliõpi-laste raamatukogus säilitatavad võist-lustööd.

Trükiis ilmunud töõde vä.jaselgitami-seks ja kirje koostamiseks de.visu vaa-datakse regulaarselt läbi raamatukogus-e saabuivad eesti- ja venekeelsed raa-matud, ENSV peamised perioodika- ja jätkvä.jaanded ning paljud üleliidulised teadusajakirjad (≈ 100 n. m.).

Kahjuks ei saabu (või saabuivad suure hiline misega) raamatukogus-e kõik raamatud ja ajakirjad, kus ilmuvad TRÜ õppejõudude töõd. Nende kohta andmete saamiseks loetakse läbi kõik eesti ja osa üle-liidulisi riiklikke bibliograafiani-mestikke. Need allikad aga ei ju-

hata kätte konverentsimaterjale, mis on avaldatud väljaspool koduvaba-riiki (koguteose või teeside kirje ei esita autoreid), ning teadustöid vennasvabariikide (rahvuskeelsed) ning välismaa väljaannetest.

Olulise väärtusega informatsioo-niks ülikooli kõigist publikatsioonid-dest on õppejõudude koostatud per-fokaardid iga-aastase aruandluse-na oma valminud töõde kohta. Neid kaarte on bibliograafid saanud jär-jekindlalt kasutada.

Perfokaartidelt saadakse andmed töõde kohta, mis bibliograafidel veel teadmata ja kirjeldamata. Ülikooli raamatukogus puuduivad või alles saabuivata väljaandeid muretsetak-se teistest raamatukogudest, kasu-tades RVL-i, kirjavahetust ja ko-mandeeringuid Tallinna.

Mainitud «otsimisteed» on tule-musrikkad vaid siis, kui on võima-lik kindlaks teha, et konkreetne raamat või artikkel on tõepoolest il-munud, et ta olulised andmed on identsed perfokaardil esitatutega. Alati see nii pole.

Selline tee bibliograafiakirje kor-rektseks koostamiseks ja trükivälja-andes esitamiseks on töõmahukas ja aeganõudev, kuid käsikiri peab val-mima tähtjaks. Seepärast on jää-nudki töid registreerimata või na-gu hiljem selgunud, esitatud ebatäp-selt.

Vimpli sai elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium

Üleülikoolilises komisjonis tehti prof. U. Palmi eesistumisel kokku-võte Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 60. ja TRÜ taasava-mise 175. aastapäeva väärikaks tä-histamiseks korraldatud töõkultuuri ja ohutute töõtingimuste alase ka-teedrite ja teiste allasutuste vaheli-sest konkursist. Võistlus oli 2 eta-pis: esimeses selgitati välja pari-mad ametiühingubürood ning need suunati võistleva üleülikoolilisele konkursile. Lõppvoorus ei osalenud administratiiv-majandusosakond, ühiskonnateadlased, raamatukogu, sest nad ei esitanud oma võistlus-kokkuvõtteid, ja kehakultuuritea-duskond, kes jäi esitamisega hil-jaks.

Konkursikomisjon käis kõiki kon-kursile esitatud kateedreid-labora-tooriume kohapeal vaatamas ning lähtudes juhendist, mis küllalt suu-re kaalu andis ka vastavale näit-

agitatsioonile, saadi alljärgnev kohtade jaotus.

1. Elektroluminestsentsi ja pool-juhtide laboratoorium (juhataja A. Tammik).
2. Kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateeder (juhataja M. Miljan).
3. Biofüüsika ja elektrofüsioloogia laboratoorium (juhataja H. Epler).
4. Geoloogia kateeder (juhataja A. Rõõmusok).
5. Teaduskonnasisehaiguste ka-teeder (juhataja V. Salupere).
6. Anorgaanilise keemia kateeder (juhataja V. Pasi).
7. Eesti kirjanduse ja rahvaluu-le kateeder (juhataja H. Peep).
8. Loogika ja psühholoogia ka-teeder (juhataja U. Siiman).
9. Tsiviilõiguse ja -protsessi ka-teeder (juhataja V. Kelder).

Esimeseks tulnud laboratoorium saab oma valdusse rändvimpli, esi-mesed kolm — vastavad aukirjad

Aga võib-olla on bibliograafide töõks vajalik raamat või sepaaraat artiklist Tartus? Ehk võiks see kuu-luda ülikooli raamatukogule?

Puuduivaid väljaandeid on püütud muretseda täpse kirje koostamiseks ka autoritelt. Enamasti oleme ma-terjalid saanud ja tülitamise põhjus-ki on olnud arusaadav. Mõnikord on see raamat või sepaaraat ka kin-gitud raamatukogule.

Probleemiks on väljaspool TRÜ-d kaitsnud dissertandid, kes haruha-va oma töö Toome varamule loovu-tavad, kuigi see oleks loomulik.

Kohapealsete võimaluste ärakasu-tamiseks peavad tihenema autorite ja bibliograafide sidemed vastasti-kuse arusaamise ja mõlemapoolse aktiivsuse näol. Autoreid-õppejõude, kellel ilmub töid välisajakirjades ja -koguteostes ning artikleid ja kon-verentsimaterjale (ka teese) väike-setiraažilistes või kitsa profiiliga väljaannetes, palume kontakti astu-da teadusbibliograafia sektoriga (Vanemuise t. 33, tel. 325-77). Praegu kogume ja kirjeldame 1976. ja 1977. a. ilmunud materjale, kuid on võimalik teha korrektiive ka veel 1975. a. bibliograafianimesti-kus. Kartoteeki «Tartu Riiklik Üli-kool» (1945—nüüdisaeg) saab täien-dada ja kasutada aga alati.

Koostöö tagab ligi 170-aastase mõtte parema teostuse Tartu üli-kooli teadustegevuse tutvustamiseks praegu ja tulevikus.

MAARE KÜMNİK,

peabibliograaf

In memoriam

Akadeemik Jõngsiyibü Rintšen

4. märtsil 1977 lahkus elust oma 72. eluaastal üks mongoli kirjanike vanema põlvkonna esindaja, Mon-goolia RV TA tegevliige, riikliku preemia laureaat, filoloogiadoktor professor JÕNGSIYIBÜ RINTŠEN.

Kadunu sündis 21. veebruaril 1905 Bulsarais Kjahta lähedal. Aas-tail 1924—1927 õppis ta Leningradi Idainstituudis. Ta oli üks kaheksa-teistkümmest mongoli noormehest, kes olid lähetatud õppima Leningra-di, ja üks neist neljast väljavalli-tust, kes peale jooksva õppetöö in-stituudis said lisaõpetust üheksalt rahvusvahelise mainega akadeemi-kult. Need olid akad. Oldenburg, Serbatskoi, Aleksejev, Vladimirtsov, Kosina, Bartold, Stšerba, Judahhin ja Marr. Aastal 1927 pöördus kadu-nu tagasi Ulan-Batorisse ning sai Mongoolia RV Teadustekomitee fi-loloogiakabineti teaduriks. Alates aastast 1942 töötas ta Mongoolia RV keskajalehe «Ünen» («Tõde») juures kirjandusliku kaastöõlisena ning õpetas kohakaaslastel alusel Mongoolia RU filoloogiateaduskon-nas. Aastal 1958 määrati kadunu Teaduste ning Kõrghariduse Komitee juures asuva Keele ja Kirjandu-se Instituudi direktoriks. Aastal 1961, mil rajati Mongoolia RV Tea-duste Akadeemia, sai temast Keele ja Kirjanduse Instituudi vanemtea-dur. Ent juba samal aastal valiti ta Mongoolia RV TA tegevliikmeks. 1956. a. kaitses J. Rintšen Ungari Rahvavabariigis oma doktoriväite-

kirja. 1970. a. aga sai temast Un-gari RV TA auliige. Ungariga sidu-sid J. Rintšeni lisaks veel pere-kondlikud sidemed: tema tütar on nimelt noore ungari mongolisti D. Kára abikaasa.

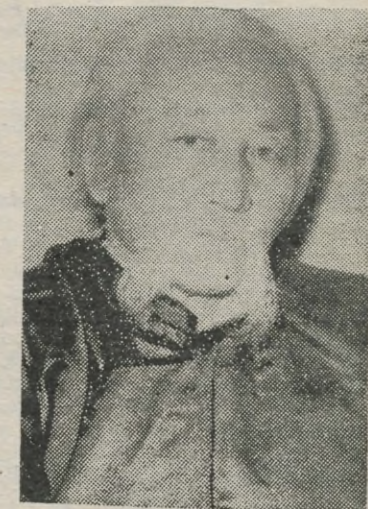
J. Rintšen oli laia profiiliga õpet-lane. Reas keeltes (mongoli, vene, ungari, tšehhi, inglise, prantsuse, saksa) avaldas ta hulk töid (175) mongolistika alalt. Temalt jäi rik-kalik teaduslik pärand folkloori ja kirjandusteaduse, lingvistika ning etnograafia valdkonnast. Ta on suu-rim mongoli rahvateaduse ning rah-vakirjanduse tundja ja uurija.

J. Rintšen on üks esimesi mon-goli romaanikirjanikke. Temalt pä-rineb kolmekõiteline ajalooline ro-maan «Üürün tujaa» («Koiduval-gus»), mis on ühe mongoli pere-konna elusaatuse suurepärase ning põnev kirjeldus aastaist enne Mon-goolia iseseisvumist (1911). Romaani süžee on realistlik, rajane-des dokumentidel, kaasaegsete mä-lestustel ja pealtnäijate kirjeldu-sil. Üksikasjaliselt refereeritakse ku-nagist barbaarset kommet, mille ko-haselt ohverdati lüple vangivõetud mandžu sõdureid.

Lisaks eelnevale pärinevad kadu-nult veel filmistsenaarium «Tsogtu-taidži» (mongolite rahvusliku va-badusvõitluse kangelasest 17. sa-jandil), arvukad jutustused, luule-tused ning esseed. Ta on tõlkinud paljude maailmakirjanduse klassi-kute ning vene ja nõukogude kir-janike töid.

Kõrgelt hinnates J. Rintšeni loo-mingut, andsid partei ja valitsus talle riikliku preemia ning autasu-tasid ordenite ja medalitega.

Kadunud oli väga teravmeelne ning ülimalt erudeeritud teadlane. TRÜ orientalistikakabinetiga pidas ta kestvat kirjavahetust. Kabineti 20. aastapäeva juubelikonverentsiks (novembris 1975) läkitas ta huvi-tava kirjutise teemal «Mongolite iidsetest sidemetest paleoasiatidega folkloori andmeid». Selles öeldakse: «Meil on eriline legendžanr «koer-meesterahvastest», kes elunevad

meist kirde pool. Need on paleoasi-aadid — tšuktšid, eskimod, jukagii-rid jne.» See huvitav kirjutis ootab praegu avaldamist kogumiku «Tõid orientalistika alalt» IV köites. Kah-ju, et selle ilmumine jäi autoril nä-gemata!

Mis puutub mongolistikasse kui teadusesse, siis olid J. Rintšeni üt-lemist mööda «vanad mongoli filo-loogid paljuskirgsema kogumiku mõõduvad sajandi Euroopa filoloogi-gidest. Nad tundsid ülihästi oma-aegsete mongoli murrete foneetilis-i iseärasusi. Liigse energiakuul ning kirjavigade vältimiseks olid nad graafikaküsimused väga hoolikalt läbi mõelnud. See kõik oli jäänud teadmatuks Euroopa mongolistidele in corpore, minu sõber Vladimirtsov ühes arvatud. Teie praegusest mongolistidest aga ei tasu kõnel-dagi!»

Eelöeldut arvestades koostas nen-de ridade kirjutaja oma vanamon-goli keele kursuse kadunult isikli-kult saadud kirjalike näpunäidete järgi.

PENT NURMEKUND

ÜKS SUVI ON LÕPPENUD

Tunnustusi ülikooli ehitusmalevlastele

Tubli töö eest EKE süsteemis töötanud EOE rühmade ettevalmistamise ja üliõpilaste töökasvatuse organiseerimise eest sai vabariikliku koondise «Eesti Kolhoosiehitus» aukirja ülikooli komsomolikomitee.

ELKNO Keskkomitee aukiri esikujuliku töö eest anti Debreceni rühmale (komandör Rein Hansberg, komissar Rein Kermes TRU-st).

EOE kõrgeima autasu, teenete plaadiga autasustati TRU aspiranti

OLO LANGEIT (malevas 7 aastat, kauaaegne Tartu tsooni komandör).

EOE kuldmärgi kandjaid ja ELKNO Keskkomitee aukirja omanikke on ülikoolis nüüd kokku 21 võrra rohkem.

Kaader on probleemis

Suvel malevategijatega vesteldes kaldus jutt EOE kvantitatiivsetele näitajatele. Tänavu töötas malevas paar tuhat tudengit. See arv on juba mitu aastat muutumatu. Ja näib, et selliseks see jääbki. Ilmselt on saavutatud optimaalne piir nii lepingupartnerite nõudmistest kui kõrgkoolide pakkumistest. Oma vabariigis töötas 105 rühma, lisaks veel väljasõitvad rühmad. Igal rühmal peab olema kolm juhti: komandör, komissar, meister. Seega on vaja üle kolmesaja juhiomadustega tudengi. Seejuures saab üle saja nõutava meistri taimelavaks olla vaid TPI, erandiks on maaparandusrühmad, kuhu võetakse meistreid EPA-st.

Rühmade komplekteerimisel lihtmalevlastele meil raskusi ei teki, rühmade juhtkondade paikapanemine on aga suures osas ennustamine kohvipaksu pealt. TPI EOE sektor ütleb, et pole mingit võimalust tekitada meistrite kandidaatide vahel konkurentsi, vastupidi, meistri pretendentide nõutaval hulgal tuleb lausa tikutulega otsida. Praktiliselt lähevad malevasse kõik, kel tervis ja

õppeplaan lubab. Nii on ka komandöride-komissaride paikapanemisel. Pole ju loomulik, et esimest aastat malevasse mineja kohe funktsionääriks saab. Sel aastal jagunesid rühmakomandörid malevas olemise aastate järgi: 1. aastat malevas — 5 komandöri, 2. aastat malevas — 63 komandöri, 3. aastat malevas — 48 komandöri.

Juhtide arvu suuremal hulgal vähendada pole võimalik. Kui vähendame rühmade arvu, jättes kollektiivi suuruse samaks, jääb ilmselt palju tudengeid ehitusmaleva tööst röömust ilma. Kui aga minna rühmade suurendamise teed, siis tuleb tööst puudu. Vaevalt et meie vabariigi majandid vajaksid 40 ehitustöölise suuruseid malevarühmi. See on suurte rühmade põhiline häda, kuigi kaadriprobleem mingi lahenduse saaks. Kannataks aga suure rühma liikmete suvi, sest tekiksid majandus- ja olme probleemid.

Peale rühmade juhtide on ju vaja veel juhte piirkondade tasemel. Sel aastal vähendati piirkondade arvu nende ühendamise teel. Nagu ütles Lõuna-Eesti piirkonna komissar

Igor Gräzin, ei jõudnud ta kõigisse piirkonna rühmadesse. Piirkond laius ju Valga, Põlva ja Võru rajoonis. Ja piirkondade juhtide liiklusvahendite kohta ütles Karksi-Nuia kokkutulekul üks kohalik: «Vaadates neid autosid, ei tulekski selle peale, et on ehitusmaleva kokkutulek. Pilt sarnaneb rohkem vanaautode klubi «Uunikum» suvelaagriga.»

Selleks et juhid ainult nimelised kohatäitjad ei oleks, on kavas neile talviseid õppusi korraldada. TRU-le heideti ette õppuste nädalust. Selge on ka see, et TPI-s on kergeid meistritele konkreetseid ja tõhusaid õppusi korraldada. Juhtimiskõhmisega tegelevad meie vabariigis paljud teadlased. Aeg oleks ka maleva juhtimisprobleeme teaduslikult uurida. Mida on praegu komandöridele-komissaridele õpetada? Niisama pole mõtet rahvast kokku kutsuda. Seda vähest, mida praegu õppuste korras edasi anda saab, võib edukalt paari õppusega ära öelda.

Kaadriprobleem EOE-s ei ole lahendamatu, vastupidi, see ootab lahendamist.

AUNE PAST

Alguse sai kõik 1971. aastal, kui esimese kursuse lõpetanud õigus-teaduskonna tudeng EOM-i rühmakomandörina Läti NSV-sse läks. Temaga olid üheksanda-kümnenda klassi õpilased.

«See on iga, mil ei sallita mingit valet ega keerutamist. Sirgjooneline rahvas,» meenutas toda aega filosoofiakateedri aspirant IGOR GRÄZIN.

Praegu tunnevad paljud teda kui EOE-77 Lõuna-Eesti piirkonna komissari. Ka 1975. aasta malevased peaksid teda sellelt ametikohalt mäletama. Esimene aasta piirkonnafunktsionääri tasemelt vaadatuna. Mitmed asjad paistsid hoopis teisiti. Neid paika panna aitas selleks ajaks juba mitu aastat piirkonda teinud, praegune ELKNO Keskkomitee noorsoo- ja üliõpilassakonna juhataja Henri Soova.

«Mõni kogemustega malevlane peaks olema igas piirkonnas.» Kui esimest aastat staabis, olid asjaajamise kogemused olemas.

«Kõik piirkonnamehed peaksid enne üliõpilases malevas ära käima.»

Tomski rühma komissarina oli tegemist eelkõige inimestega. Sai selgeks, mida toob endaga liigne liberaalsus, mismoodi peab tööd korraldama. Sealt on jäänud meeldiv mälestus meie tudengite teatavast romantilisusest. Kui on midagi tarvis ära teha, tullakse kokku ja kõik saab korda, vaatamata tasule.

Nüüd tagasi vaadates tundub aga kõige toredamana 1972. aasta su-

Malevlane

vi. Tori rühm, mille komandöriks oli EOE-77 paarast Ralf Allikvee, oli Igor Gräzini arvates «parim rühm maleva ajaloos».

See oli tõeliste malevamõnude maitsmise aasta, sest kõige rohkem saab neid osaks ikkagi lihtliikmele. Iga pisiasja kannab endaga kedagi selle rühma üksmeelsest ja luskateest noortest inimestest.

Mis siis ikkagi tõmbab malevasse

tagasi?

«Suletamatu tung. Eriti tundsin seda 1976. aastal, kui ise malevas ei olnud. Selles on suurt ühtsustunnet ja tahtmist midagi ise ära teha.»

Nüüd on piirkonnakomissari pa-

gasis mitme maleva-aasta kogemused.

«Ühelt poolt on need head, aitavad vältida eksimusi. Aga nad ka segavad, sest kõik tundub juba olnud ja mitte nii värske, nagu ta peaks olema.»

Igalt poolt, kust oleme läbi käinud, võtame endaga midagi kaasa. Eriti aga mitmest malevasuvest.

«Olen saanud suhtlemisoskuse kõige erinevamate inimestega. Võime näha arvude tagant tegelikkust. Siit on tulnud lugupidamine töömehe vastu, kes on tööline oma ala meister ja halvasti teha ei oska ega tahagi.»

Pisut ka varjukülgedest. Kokkutulekute isetegevus on alla käinud. Malevlaste, eriti naiste füüsiline vorm on nõrk. VTK spartakiaadi tulemused üllatasid. Millegipärast on sport ebapopulaarne.»

Igor Gräzin on ise ujunud ja jooksnud, mänginud tennist, sulgipalli.

«Nüüd vahele tulnud lünk ei mõju enesetundele igatahes hästi.»

Komissar meenutab veel palju toredat, mis suvedest meelde jäänud. Ta räägib ka Taevaskoja rühma ettevõtmisest: Võru koduloomuuseumi aktivistidele esineti Kreutzwaldi-õhtuga. Üks eideke ütles selle peale: «Seni kui noored Kreutzwaldi nii loevad, ei ole nad veel hukka läinud!»

TIINA MERIRAND

Hea rühm?!

Work isn't a rabbit — seisis Kiidi rühma lipul. Just sellepärast ma ehitamisest kirjutama ei hakka. Küll võivad kiirendatud liikumise ajahämarusse ette võtta kiidivate suured teod, kui...

Niisiis kiidikid ja EOE. Rühma arstid läks rühma muusikute peale meel kadedaks. Said teised üleaurugi hea laulupraktika, aga nemad pidid kõik oma teadmised rakuravisse koondama. Kes siis omal maal kuulus on? Nii marsiti... lähimasse haiglasse, kust paarstl juhatusel viis tee ümberkaudsetesse taludesse. Kasu oli mit-

mepoolne. Tööd palju, aega vähe — jõuab see maainimene arsti ukse taga passida. Iseasi kui just koju tullakse. Ega siis häda anna häbeneda. Pealegi kui tõsisema vea korral kohe saatetäht kaasa antakse, mis lubab spetsialisti juurde väljaspool järjekorda. Abivajajate andmed anti haiglasse, et tohtritel oleks parem ülevaade. Malevlastel oli lisaks otsesele praktikakasule päris põnev mõõda talusid ja inimesi käia. Haigused jätsid ruumi muudelegi muredele ja juttudele. Sai jälle kord jalad tugevasti vastu maad ning pilgu pisut sügavamale ümbritsevasse ellu.

«Et saaks toredam,» ütles kiidi-

kas ja lasi käiku õnnemängu. Võimalust võita pakuti piirkonnas paljudele ning kellel vedas, sõitis malevast koju uhiuuel jalgrattal.

«... ikka toredamaks,» ütles kiidikas ja pidas maha ühe õige malevalaada. Ostan-müün-vahetan-peetan... Nalju, rühmaatribuutikat; isetehtud, isekäivaid imeasju, saunas leiiti, parimaid palasid — šašlõkki ja muusikat. Laadamõnud olid täielikumad sellel, kelle laadapaun tulles parajalt suur. Ainult saama peale vähemalt malevas küll minna ei tasu.

Paljudele üritustele, mis maha peeti, olid aluseks Kiidi varasemad

E I L Ä H E

Antibakchoslane ma pole, kuid alkohoolikuks saada ei taha. Sellepärast siis jutt, mida lugeja oma vabal tahtel võib kas läbi lugeda või lugemata jätta, samuti nagu ta kas läheb malevasse või suve terviseks kuskil mujal mööda saadab. Plaanis pole mul EOE laimamine, pigem vastupidi (mis sellest jutust välja jääb), ja eneseõigustamiseks jääb mulle teadmine, et maleva headest külgedest on niigi palju kirjutatud. Peale selle olen kahe käega nõus Ivo Karlepi arvamusel «Noorte Hääles» (nr. 280, 1. detsembril 1977, «Nelisteist suve»): «Ehitusmalev on meie vabariigi kõrgkoolide vahelises komsomolitöös üks paremini õnnestunud ettevõtmisi. Kuid negatiivsed jooned malevas on südametähega kripeldama pannud ja nüüd nõuab see kripeldamine verbaalset väljendust.

Tsitate tahan kasutada veelgi. Üks neist pärineb Mati Undi love story'st «Tühirand»: «All andis auto signaali. Mulle tuldi järele, et mind vüa üliõpilaste suvelaagrisse kohtumisele. (...) Üliõpilasmaleva juhid kutsusid mind pöösastesse viina võtma, aga ma keeldusin ja me läksime Marinaga jalutama.»

«Tühirand» on dateeritud aastatega 1971/72. Praeguseks on olukord muutunud. Kui Mati Unt külastaks mõnd rühma, ei kutsutaks teda enam salaja «pöösastesse viina võtma», nüüd joob rühm avalt kull ja koos rühmajuhidega, veelgi enam — tean piirkonnakomissari, kes oma lõbuks käis oma piirkonna rühmades joomas. Aga kui Mati Unt viibiks maleva kokkutulekul («suvelaagris kohtumisele»), siis keskstaabi mehed teda nähtavasti pöösastesse siiski ei meelitaks, viinaviskamiseks on olemas viisakamadki kohad, kasvõi soome saunad.

Siin leheküljel on foto ühe rühma pulmashow'st. Pildil osake pruutpaari saatvast lõbusast rongkäigust. Maleva pulmad on tava, mida rakendatakse peaaegu kõikides rühmades. See on tava, kus saab millegi nimel juua. Siin pildil näkse näod veel kained olevat, kuid võib-olla paar-kolm tundi hiljem istub kogu seltskond vindis-

Koit RAUA foto

tena pulmalaua taga. Möll kestab läbi öö hommikuni, muidugi juhul, kui kõik (kaasa arvatud neid) pole juba õhtuks «kätt maha joonud». Siinkohal tuhat vabandust pildil olijate ees, sest võib-olla on (siiski!) tegemist erandrühmaga, kes pidu alkoholit pidas.

Üks kolme rühma kohtumine ühes kolhoosis (nomina sunt odiosa!) möödus aga nii, et lisaks muule joodi ka eetrit, s. o. eriti tugevalt mõistusele mõjuvat jooki. Tulemused olid hämmastavad. Lõhuti mõõb- liit. Suure kära peale joosti ümbritsevaist majust vaatama, mida üliõpilased teevad. Sündmuskohale saabunud majandi juhti ehmatas üks arukaotanu tahtlikult nii, et see oleks peaaegu rabanduse saanud. Peost räägitakse selles kolhoosis veel siimaani kui «põrgust», kui «põrgupest». Kolm rühma ei kompromiteerinud mitte ainult ennast, vaid kogu EOE-d, kõiki üliõpilasi.

«KUIV SEADUS» ÜLIÕPILASMALEVAS ON SONAKOLKS, MIS AJAB OMA SISUTUSE TÖTTU NAERMA! SELLE SISUTUSE OLEME PÕHJUSTANUD MEIE ISE.

Kas pole joomarlus ühiskonnastavast tegevus?

Kui jah (ja seda kindlasti), siis võib meelde tuletada põhiseaduse 65. paragrahvi (minu sõnendust): «NSV Liidu kodanik on kohustatud austama teiste tsikute õigusi ja seaduslikke huve, olemas leppimatu ühiskonnastavaste tegude suhtes ning igati kaasa aitama ühiskondliku korra kaitsele.»

Minult on küsitud, kas ma järgmisel suvel veel Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevasse lähen. Ei lähe.

RAIMU HANSON

* Ilmar ANVELDI joonistus

traditsioonid. Kolmandat aastat lippasid tähejooksust osavõtjad Rõugest Võrru. Neid toetasid jalapaarid naaberühmadest.

See oli suurte tegude aeg ning ometigi tunduvad praegu kõige tähtsamad mingid hetked, mingid uued väärtused inimestes ja töös, mis tegelikult sinu jaoks varuks olid. Veel tundub olulisena see, et Kiidil jõuti alkoholi matmiseni. Ole hulga aja kogemus sellest, et ilma viinatagi osatakse lõbusad olla. Kui haruldane see on, teab juba iga malevlane ise.

Nüüd veel pealkirja taha pistetud kirjavahemärkidest. Küsimärgis peitub tegelikult terve rida küsimu-

si rühma hinnangu ja hindajate kohta. Ning ka mõte, et kas praeguse süsteemi juures on ikka nii, et pingerea etteotsa sattunud rühm oli ka malevlasele hea. Ja see koht on küll oluline — vähemalt rühma juhtkonnale —, tööd hinnatakse ju selle järgi. Võib-olla mõõta rühma hoopis üheskoos ärapõletatud kaminapuude või... jõudud alkoholi järgi?

Üritused. Tore, aga mis nende taga on. Isegi lehes lööb tihti vaht läbi. Hüüumärk on tõestamaks teistele, et Kiidi puhul seda ohtu ei ole. Oli küll tore rühm.

KATRIN SAKS

Hibiinidesse lume järele

Ülikoolis on juba traditsiooniliseks saanud matkad Hibiinidesse tähistamaks Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva. Nii oli selgi aastal.

Meie grupil algas marsruut väikesest Neftjanõje Peski jaamast, kus soojast vagunist tuli hüpata koos seljakottide ja suuskadega pimedusse — otse kruusatatud raudteetammile. Rongi lahkudes leidsime end vinge tuule käest, nii mõnigi silus oma marrastunud põlve ja otsis pimeduses ahastusega seljakotti, kartes, et see võis suure kiirusega rongi jääda. Aga ei sõitnud ükski neist pampudest ära, tuli vaid hoolikamalt kobada siitsamast tihedast lepavõsast.

Esimestel päevadel valmistisid Hibiinid meile tugeva pettumuse. Nagu eelmiselgi aastal oli lund kesiselt ja seal, kus teda oli, polnud võimalik suuski alla panna. Nii me siis läksime, suusad seljas. Alles pärast seda, kui mõni mees oma kalamehekire taltsutamiseks oli tulutult mägijõest (enne õhtusööki) kala püüdnud ja selja taha oli jäänud ka igavesti tormine Jumegori kuru, võisime mõnu tunda suusatamisest.

Tõusul Lõuna-Tšorgorile näis õnn meiega olevat: hommik oli selge ja tuuletu. Kuid lõuna paiku, pärast kirjade vahetamist kurul selgus äkki, et olime mähitud tinajasse udusse ning platoole minemisest tuli poolel mäeveerul loobuda. Sama lugu kordus tõusul Fersmanile.

Ilma sellised kapriisid tahtsid nii mõnelgi noorel matkajal tuju alla viia, kuid ikka jõudis mõne kogenuma rännumehe poolt õigel ajal viisatud nali pinget ära maandada ning ega seljakotki siis enam nii halastamatult raske tundunud. Matka lõpuks jõudsimme Kirovskisse. Linn ise tundus oma õises tuledeäras lausa irrealaalsena, hajutatud taevalaotusel joonistunud mägede piirjooned pigistasid värvilises neonkirjas edvistavad linnatänavad pigimusta raami.

Matkal käies nägime toredaid episoode loodusest ning lävisime huvitavate inimestega. Kindlasti võib arvata, et Hibiinidesse korraldatud matkad kujunevad edukaks hoovõtulauaks eelseisva talituriadi organiseerimisel. Tuleks ka loota, et komsomol ja spordiaktivistid seda üritust niisama innukalt toetaksid ning et mõni ametiimees oma energiat noorusliku entusiasmi mahasurumiseks vähem kasutaks.

PEEP PIIRSAHU

* Jälle suusad selga ja edasi Hibiinidesse lume poole.

Peep PIIRSAHU ja Jaan KOLBERGI foto

Võit teist aastat järjest

Nagu juba tavaks saanud, korraldatakse novembrikuu viimasel reedel Toome raamatukogus informiin. Seekordne jõuproov toimus 25. novembril ja oli arvult kaheksa stükimises.

Et informiinil kaasalööjate põlvkonnad on selle aja jooksul juba mitu korda vahetunud, tasuks vahetisi tänaastele üliõpilastele meenuada, kuidas see üritus alguse sai.

Mõte võistlusest, kus üliõpilased saaksid näidata, kuidas nad orienteeruvad raama ukogu teatmes, sündis tolleaegse biograafia osakonna töötajal Elsa Kudul ja Aime Läänak vil 1968. a. 1938/67. õppeaasta algul pandi paberile võistluse juhend, sõnades informatsioon ja võitluse tulemused nime ning 7. oktoobril 1968 avaldada üliõpilastele esimese tutvustav artikkel.

Suure ringi ülesandeid lahendas esimesel aastal vaid üks üliõpilane — ajalootund V. Tõnso —, kelle vastustes põinud ainsatki vga ning kes seega konkurentsult, kuid siiski teenitult pälvis esimese auhinna. Esimene informiin väikesele ringile peeti ülikooli kohvikus 7. oktoobril 1968. a. ja sellest võitis osa viis võistkonda, kokku 15 võistlejat, neist 2 tütarlapsed.

Nüüd aga lähemalt seekordsest informiinist. 18. novembri lehes avaldatud suure ringi küsimustele vastas 8 üliõpilast. Neist oli parim Arne Kurjama rakendusmatemaatika IV kursuselt, kes kogus maksimumi 13 punkti. Napiit jäid 2.—3. M.-K. Tammeveski (õigust. 1976. a. lõpetanu) ja J. Kasmel (arst. VI) 12,5 punktiga.

Väikesele ringile kogunes 25. novembril 7 võistkonda, ent sel aastal oli kahes võistkonnas kolmas liige puudu, nii et võistlejaid oli kokku 19, neist ainult üks tütarlaps.

Kataloogide tundmises olid võistkonnad võrdsed, kuid teine voor, kus 30 min. jooksul tuli leida teamestest vastused 10 küsimusele, näitas selgelt, mis maksavad kogemused. Need, kes juba varasematel aastatel kaasa teinud, olid kiiremad ja täpsemad. Kolmandas voorus, kus tuli ära mõistatada antud neljast vastusevariandist õige, suurendasid 1. ja 2. võistkond oma edumaad teiste ees veelgi. Neljas voor — diagonaalkvintoriin — oli kavas alles teist aastat. Siin tuli ajakirja ühest aastakäigust 6 min. jooksul leida vastused kahele küsimusele. Selle ülesandega tulid kõik võistkonnad ühtviisi hästi toime ja said igaüks 2 punkti.

Viimases voorus oli vaja sel aastal rääkida teemal «Üliõpilane ja raamat». Parimaks hindas žürii eesotsas dots. H. Palametsa ja raamatukogu direktori L. Peebuga 2. võistkonna esinemist. Kokkuvõttes saavutasid teist aastat järjest esikoha 2. võistkond koosseisus T. Sarv, T. Sildmäe (maj. II) ning T. Sildmäe (maj. 1976. a. lõpetanu). Tulemuseks jäi 33 punkti, 32,25 punktiga jäid napilt teiseks A. Kukner, B. Looga ja S. Nazarenko (arst. IV), kes muide olid parimad üleelmisel aastal. 3.—4. kohta jagasid õigusteaduskonna II ja arstiteaduskonna VI kursuse võistkonnad 29,5 punktiga.

Pärast autasustamist jagas informiini juhtinud dots. H. Palamets oma hiljutise Vietnami-reisi muljeid ja näitas diapositiive.

Esikohale tulnud võistkond ning samuti suure ringi võitja võivad nüüd hakata reisiplane pidama, sest informiini reglemendi kohaselt saavad nad sõita mis tahes ÜTÜ konverentsile NSVL Euroopa-osas.

IMBI PELKONEN

TRÜ ja EPA diskorid!

Tuleme kokku diskorite klubi asutamiseks TRÜ klubisse esmaspäeval, 12. detsembril kell 20.

MARICA ALAKÜLA

Taidlusülevaatus kokkuvõtva loo jätkuks (vt. «TRÜ» nr. 35) veel pilguheit iga teaduskonna esinemisele. Alustagem pingerea lõpust.

IX—X koht

Ajalooteaduskonda esindasid psühholoogid rootsi-norra lugulauluga «Frithjof». Hämastas, et polnud vähimalki lavalist mängu. Kümme-kond inimest seisis poolringis ja pilguga jäägitult raamatu küljes ripudes luges maha üht muinasjuttu. Kuidas loeti? Üksteist jälgimata: Frithjofil armsam püüab dialoogis temaga mingitki kontakti saavutada, kuid noormees ei võta vedu. Südanlõhestavaid sõnu armastusest ei saatnud ainuski pilk neiuale, kellele sõnad mõeldud olid. Muljet rikkus ka raamatu saatmine käest kätte vile inimese võrra lähtepunktiist kauge-male. Need paar lauset oleks küll võinud ümber kirjutada. Kõige vabamalt valdas teksti jutustaja Karin Peep. Temalt saab ilmselt ka teada, miks valiti ettelugemiseks just «Frithjof», aga mitte näiteks mõni eesti muinasjutt.

Elada mansardkorrusel

Arstiteaduskonna ravi- ja pediatraiaosakonna kuus tütarlast pakkusid hindamiseks programmi «Elust ja inimestest» B. Alveri, E. Niidu ja A. Suumani luulest. Mulle on siiani mõistatuseks, kuidas suudetakse sääraseid autoreid lugeda nii tuimalt, ilma igasuguse suhtumiseta loetavasse. Tahaks loota, et see oli tingitud närvipingest ja vähesest harjutamisest.

VIII koht

Matemaatikateaduskond. Kavalt loeme: «Sõjavastane luuleprogramm B. Alveri, J. Smuuli, M. Kesamaa luulest». Esitajaks kümme tütarlast. Programm sarnanes arstide omaga. Edasiminek siiski oli — loeti peaaegu peast, lugejad vahetasid laval kohti. Esineti üldiselt pingevabalt, kuid ei suudetud end jälgima panna.

VII koht

Majandusteaduskonna ülesastumine oli kahes osas: (1) valik rebase-tarkusi ja tarkusi rebastest eesti rahvatarkuste baasil, näiteks: rebane ei seisa kottis; kõik pole rebane, mis haiseb jne.; (2) sotsioloogiline uurimus endiste ja praeguste KKT üliõpilaste kohta. Ilmselt taheti nalja heita kehakultuurlaste üle, kes planeeritult pidid majandusrahvaga ühel õhtul esinema. Küsitletavaks valiti naisportlased (noormeeste ke-hastuses). Küsimused (Kuidas võrgutada noormehi? Missugune on meesideaal? jmt.) olid tegelikult mitte midagi pakkuvad nagu vastusedki. Ankeedi läbiviija ei suutnud kõitvat, vaimukat kommentaari pak-kuda ning kordas ennast, mis muulis kava venivaks. Vaatemänguline osa oli küllalt hea tänu rahvuspäraselt rietatud ja kepslevatele küsit-lusalustele. Pärast küsitlust ilmus lavale dr. Noormann, uurimuse ju-hendaja. Ta oleks võinud parodeerides «Nooruse» tasemest veidi üle olla.

VI koht

Füüsikaosakond. Esitati kolm etüüdi pluss kirjanduslik laastuke. Etüüdidega oleksidki füüsikud pidanud pürduma, sest laastuke ei and-nud kavale küll midagi juurde. Nimelt esitati üldtuntud looke Pime-dast Peetrikesest, kellele ema lubab, et ta ühel päeval nägijaks saab. Päev osutub 1. aprilliks, lubadus aprillinaljaks.

Selleaastased esmakursuslased tõstsid siiski mõneti füüsikute mainet.

V koht

Keemiaosakond. Ateistlik loeng Boccaccio «Dekameroni» ainetel. Stseen noore neiu palverännakust kõrbes. Väga hästi lavastatud. Ka kostüümid olid asjalikud. «Loengus» tõstatatud teema — usupimeduse vastu võitlemine — oleks pidanud lõpuks siiski mingi üldistatud kokku-võteteni viima.

IV—II koht

Bioloogia-geograafiateaduskond. Jälle vanasõnad ja oma sõnadele laul rebastest «Rebase rock», lõpetuseks loosung «Kõik ülikooli reba-sed, ühinege!» Kogu show'ga said hakkama vaid kolm kostümeeritud tütarlast. Lisaks istus veel keegi ja puhus seebimulle. Kas kujuund?

Teine pool kavast kuulus ühele mehele, kes oma teaduskonna kõrgele pjedestaalile tõstis. Elmar Trink esitas meisterlikult ühe puhta etleja-numbri, lugedes O. Lutsu jäljetoni ning põimiku J. Udi luulest ting-liku peakirjaga «Oma sark on kõige ligem». Sall uljalt üle õla, kaabu silmil ja kitarr käes, tuleb ta pärast Lutsu-lugu uuesti lavale, hoopis teise inimesena. Laulab ning loeb Udi luuletusi nii, et saalil pole mahti hingegi tõmmata. Just paras ühe-mehe-kava pikkus, stsemine rütm ning väljapeetus olid edu pandiks. Selleaastase «Parima etleja» nimetusel on palju kaalu.

(Järgneb.)

Botaanikute

pidupäev

ÜTÜ botaanikaringi 30. aasta-päeva puhul sõitis poolsada botaan-ikut, teiste bioloogiaharude esi-ndajat ja algajat tudengit 26. no-veembril Viljandi rajooni Tipu kül-la botaanikute praktikabaasi. Suvis-te lopsakate luhalagendike asemel laiusid mõlemal pool Halliste jõge laiad veeväljad. Sügisene suurvesi oli kõrgseisus.

Endise koolimaja saalis toimus ringi aastapäevale pühendatud pidu-lik koosolek. Avasõnad ütles botaan-ikaringi juhendaja prof. H. Trass. Ringi tegevusest läbi kolme aasta-kümne andis ülevaate praegune esi-meet Tiiu Veski. Huviga jälgiti dip-lomand Ülle Reieri ettekannet raba-murakast. Prof. V. Masing rääkis diapositiivide vahendusel oma reisi-dest Soomemaal rabadele. Hiljem istuti lauas, peeti maha viktoriin botaanikast, ringi ajaloost ja rahva-luulest, tantsiti-mängiti.

Teisel päeval tutvustas prof. V. Masing salapärase rabaga seotud lahendatud ja seni veel lahendamata probleeme. Seejärel üritatigi koos minna raba vaatama. Kaugele siiski ei jõutud, sest mõlemale sealsele rabale pääsemiseks oleks vaja läi-nud paati. Mõnel entusiastil õnnest-us märgade jalgade hinnaga siiski eesmärgile jõuda.

Tartusse tagasi tuldi uute huvita-vate ürituste plaanidega.

TAAVI TUULIK

TRÜ

tudengite laul Loode-Eestis

25.—27. novembrini oli TRÜ Aka-deemiline Naiskoor kontsertreisil Tartu—Vana-Vigala—Märjamaa—Haapsalu—Tartu.

Esimesel pikemal peatusel Vana-Vigalas tegi M. Aitsami nimelises maakutsekoolis koori uus repertuaar läbi «tuleproovi». Tulevased meh-hanisaatorid polnud aplausiga kit-sid. Ohtul keerlesime üheskoos tant-suringis.

Ka järgmises esinemispaigas — Märjamaa uue keskkooli saalis — meeldis kuulajatele tudengite laul. Kinnituseks lillekorvid ja tugev ap-laus.

Järgmisel päeval laulsime juba Haapsalu kultuurimajas. Kohalik aja-leht «Tõdrahva Lipp» oli jõud-nud anda ülevaate meie koorist (fo-to ja intervjuu koorivanemaga). Eriti soojalt võeti haapsalulaste poolt vastu V. Tormise «Lüpsiloits» ja M. Härma «Kui sa tuled, too mull' lilli». Kontsert lõppes üliõpi-lashümniga «Gaudeamus».

TRÜ Akadeemilise Naiskoori kont-sertkavas oli peale eesti autorite M. Härma, V. Tormise, M. Saare, G. Ernesaksa ja E. Mägi ka 18. ja 19. saj. heliloojate G. Martini, B. Britteni, J. Brahmsi jt. teoseid. «Laulud on saanud selgemaks, ees seisab ju semestrikontsert», nõnda ütles kontserdireisi lõpetuseks diri-gent Vaike Uibopuu.

ESTER SUURPERE

Lugupeetud toimetus!

Üleile kella nelja paiku tormas minu intrituppa üks aspirant, har-javars pihus, silmad verdunud ja käed närviliselt tõmbemas. Looma hüpetega — sest inimene niiviisi ju ei tee! — oli ta mu stereogrammo-foni juures ning peksis selle kõla-rid puruks. Pärast raadio ka.

Ma olin rabatud, sest kell neli on ometi õine aeg, siis ei kolata võõrais tubades, nojah, ning pealegi koputamata... Hea grammofon oli; minu kallis Malle, kes elab kaks korrust allpool maja teises tiivas, ütleb ikka, et ta läbi une kuuleb, nagu mängiks kusagil üks punt, niimoodi tasa-tasa... Ja üleile oli mul pealegi uus plaat, kihvt ja kal-liis, oleksin teda veel tosin korda järjest kuulanud! Tõsi, alguses kip-pus toauks kõige magusama koha peal lahti põruma (ta käib meil üldse halvasti, sest see krohv ei sei-sa seal seinal mitte üks raas), aga ma pöörasin kõlarid natuke kõrva-le ning toppisin piida vahele aja-lehti.

Kui siis see naabersektsooni hai-ge inimene naljakalt suud liiguta-des mu head pilli purustas, seisin ma soolasambana ega suutnud õi-guse kaitseks midagi ette võtta. Ko-he, kui muusika katkes, hakkasid minu kõrvu kostma aspirandi ine-tusud. Seda ma arvasin, et ega üks suu liikumine head ei tähendal Lah-kudes mühatas ta veel, vist minu õnnetu ilmet nähes, et muretsegu ma uus transistorraadio india viisil, «Horisondis» olevat seletus sees. Siis minevat mul paremaks.

Kui ma Malle käest nõu küsisin, siis ta ainult naeris ja ütles, et 1974. aasta detsembrikuu «Horisont» selle Mark Sinisoo looga olevat tal kodus.

Nüüd on siis mu pillid ja pea-vahendid lõhki ja toas nii nukker. Lugupeetud toimetus, mis ma pean tegema?

INTRIELANIK

Lugupeetud intrielanik!

Toimetus, konsulteerinud tuntud muusikapsühholoogi L. Pastingu ja populaarse keksuolooogi dr. Moor-manniga, arvab, et Sul on täiesti õi-gus. Muusika avarab tundemaail-ma ning Sinu vajaduses teda kuula-ta pole midagi taunimisväärset, küllap seda mõistab ka Malle, kel-le vastu Sa ole sõbralik ja tähele-panelik.

Nimetatud aspirant on kahtlema-ta öela hingeda inlmene, võimalik ka, et ta oli päeval töötanud või ehk kavatses seda järgmisel päeval teha. Pole välistatud ka võimalus, et talle meeldis rohkem see muu-sika, mis kostis temani teispoolest naabertoast ning Sinu muusika se-gas kuulamist. Maitse üle ju ei vaielda.

Toimetus

Kas te olete juba käinud karika-tuurinäitusel?

Filmihuvilistele!

Prof. J. Lotmani erikursus «Fil-mikunsti alused» on igal laupäe-val kell 14 ph. aud. 127.

Marksismi-leninismi ülikooli kuulajad!

Järgmised õppused kõrgkoolide osakonna kuulajatele toimuvad 4. ja 21. detsembril: I kursusele kee-miahoone ringauditooriumis kell 18 ja II kursusele Vanemuise 46 ring-auditooriumis kell 18.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тар-гуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского го-сударственного университета, г. Тарту Эстонская ССР.
Ilans Heidemann nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19, 111. Üksiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 5915. MB-07352.

ÜLIÕPILASTEADUSE PÄEV

Konkursid on moes. Nad on vajalikud, hinnatud ja stimuleerivad. Selgitame välja parimaid sportlasi, isetegevuslasi, joonistajaid, kirjutajaid, tõlkijaid... Üliõpilaste — tulevaste teadlaste ja spetsialistide kaalukaim konkurss on aga kahtlemata üliõpilaste teaduslike tööde konkurss. Igal aastal selgitatakse välja parimad üliõpilasteadurid teaduskondades, kõrgkoolides, vabariigis, üleliidulises ulatuses. Aasta viimasel kuul tehakse kokkuvõtteid. Igas detsembris saab üks vabariigi kõrgkoolidest au kutsuda kokku parimad ja jagada neile tunnustust. Tänavu oli peoperemeheks meie ülikool.

Gooti kirjas, ÜTÜ öökullimärgiga kutsekaart tõi läinud reedel ülikooli aulasse kokku 1977. aasta parimad üliõpilasteadurid — vabariikliku ÜTÜ konkursi laureaadid.

Rektori ja ülikoolipere nimel tervitas kohalviibijaid rektor prof. Arnold Koop.

Eesti NSV TA president Karl Rebane: «Tõeline teadus nõuab igaühelt ausat, kriitilist ning enesekriitilist suhtumist, et hinnata teiste ning iseenda tulemusi. Hinnaalandus teaduses viib keskpärasuse vohamiseni, see omakorda takistab tõeliste tippude õigeaegset nägemist ja toetamist.»

Täna üliõpilasest saab tulevane teadlane. Sellele tuleb mõtlema hakata juba varakult.

ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees dots. Johannes Tammeorg tegi kokkuvõtte 17. aastakonkursi tulemustest.

ERIALAKONKURSSIDEST.

Sel aastal vaadati läbi 813 tööd. Suurima panuse andis TRÜ 371 tööga (TPI — 225, EPA — 131, TPedI — 66, ERKI — 17 ja TRK — 3). Võrreldes mullusega on ülikoolilt 46 tööd rohkem. Rõõmustab nooremate kursuste suur osatähtsus (165 esitatud uurimust). Nii näiteks sai TRÜ bioloogia-geograafiasteaduskonna II kursuse üliõpilane Indrek Tootsi töö tuumavalkude uurimisest soovitus suunamiseks üleliidulisele konkursile võrdselt vanema astme töödega. Töid hinnati kümnes erialakomisjonis. Lähemalt mõnest neist. Humanitaarteaduste hindamiskomisjonis oli vaagimisel 122 töö (TRÜ-lt 113) väärtus. Kõrgemaid auhindu pälvisid ülikooli juristid. J. Tammeorg märkis ära V kursuse ajalooüliõpilase Villu Tamuli tööd «Professorite instituut Tartu ülikooli juures 1828—1938». Meditsiini, loodusteaduste ja kehakultuuri erialale esitati 107 tööd (TRÜ-lt 106). Arstiteaduse alal väärivad esiletõstmist kaks eksperimentaalset uurimust farmakoloogia alalt, autoriteks Veiko Vasar ja Eero Vasar raviasakonna IV kursuselt. Keemia ja keemilise tehnoloogia komisjon hindas kõrgelt keemiaosakonna V kursuse üliõpilase Natalja Paltusova tööd. Rekordilise arvu töödega esines ka sel aastal majandusteaduste erialakomisjonis. J. Tammeorg tõstis esile V kursuse majandusüliõpilase Tõnis Sildmäe tööd «Elulaadi olemise keskkonna kirjeldamine statistiliste meetoditega.»

Kõigi ülikoolist pärit laureaate nimed on avaldatud möödunud reede ajalehes.

ÜHISKONNATEADUSTE KONKURSIST.

Ühiskonnateaduste alal laekus vabariiklikule konkursile 102 tööd, suurim arv, mida nende teaduste valdkonnas kunagi vabariiklikule konkursile on esitatud. Kõige rohkem töid — 42 — esitas TPI, ülikoolist võistles 25 tööd. Töid hinnati 5 sektsioonis.

Filosoofia alal on meil tase viimastel aastatel üldiselt kõrge olnud, seda tunnistavad kohad üleliidulistel konkurssidel. Sel korral tõstis žürii teiste hulgas välja Sulev Kannikese (õigust.) töö «Vägivalda probleem K. Marxi ja F. Engelsi töödes», andis sellele I auhinna ning soovitus üleliidulisele konkursile. ÜLKNÜ ajaloo ja kaasaegse noorsooliikumise alaste tööde hulgas märkis žürii ära Ene Rimmelga ja Leelo Annsaare (ajaloot.) kollektiivse uurimuse Soome kaasaegse noorsooliikumise probleemidest. Vabariikliku konkursi diplomid ühiskonnateaduste konkursilt said TRÜ-st veel Priit Raudkivi (ajaloot.), Ljudmila Gorbenco (arstit.), Viljo Saldre, Ester Sank, Heiki Aasaru (filoloogiat.), Riina Leinbock (füüsika-keemiat.), Heldi Nurmsoo, Ljubov Tšabanenko, Irina Lebakova, Arvo Sirel, Gennadi Kolesnikov, Riina Leisik, Mati Nõmmiste, Heve Heinmann, Jelena Bronštein (majandust.), Katrin Ratassepp, Anna Petrova (matemaatikat.), Urve Liin, Ants Juske, Svetlana Zagradskaja, Agathe Dalton, Enn Uiga (õigust.).

Eraldi selgitati veel välja parimad rahandusalased tööd. Igal aastal paneb ENSV Rahandusministeerium välja preemiad parimatele rahandusalastele töödele. Tänavu märgiti ära majandusteaduskonna üliõpilaste Tiina Toomsalu, Natalja Antipina ja Lembit Tindi uurimused.

ÜLELIIDULISEST KONKURSIST.

Eesti NSV kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja, ÜTÜ 1977. aasta konkursikomisjoni esimees H. Peremees astus kõnepulti rõõmusõnumiga. Nimelt märgiti tänavu üleliidulisel konkursil ära 19 tööd Eesti üliõpilastelt, neist kuus medaliga. Nii palju auhindu ei ole üleliiduliselt konkursilt meie vabariiki varem tulnud. 1974. aastal auhinnati 18 tööd, 1975. aastal 15, 1976. aastal 14. Tänavusest 19-st auhinnast tuli TRÜ-sse 8, EPA-sse 6 ja TPI-sse 5. Kvantitatiivselt oleme juhtpositsioonil, kvaliteedi osas jääme EPA-le alla — meie kahele üleliidulise konkursi medalile on neil vastu panna 3. (Võrdluseks: möödunud aastal sai ülikool 3 meie vabariiki tulnud 4 medalist.) Medalid teenisid meie ülikoolist ära Miia Tammeorg füüsika-keemiateaduskonnast tööga «Üldhariduskooli keemiakursuse informatsioonilis-mõisteline analüüs» ja Urmas Sõgel ajalooteaduskonnast tööga «Mõningaid muutusi Nõukogude Eesti ühiskonna (küla) sotsiaalse struktuuri arengus arenenud sotsialismi perioodil (1959—1970)». Esimesena mainitud tööd juhendas dots. Aarne Tõldsepp, teist prof. kt. Raimo Pullat. Mõlemad juhendajad autasustati NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri aukirjaga. Üleliidulise konkursi diplomid said TRÜ-st Jaak Oja (õigust.) töö eest «Looduskaitse eeskirjade rikkumised ja kohaldatavad administratiivmõjutusvahendid» (juh. prof. V. Kelder), Svetlana Krause (majandust.) töö eest «Stohhastilise imiteerimise ühest kasutamisevõimalusest töötingimuste mõju uurimisel töötajate haigestumisel» (juh. ENSV Kergetööstuse Ministeeriumi osakonnajuhataja V. Loo), Erland Peenemaa (füüsika-keemiat.) töö eest «Soolaepekt atsetüülkoliinesteraasi reaktsioonile substraatide ja kvaasisubstraatidega» (juh. n. t. t. J. Järv), Maia Pullerits (filoloogiat.) töö eest «Kirja kui ühe kõneteguvuse liigi õpetamise meetodika» (juh. dots. kt. A. Metsa), Feliks Smorgun. Irina Eichler, Tatjana Smorgun, Anneli Sinikas, Kai Tammetalu (arstit.) töö eest «Intrauteriinne loote seisundi hindamisest erineva rasedusriski korral fonoelektrokardiograafilisel meetodil» (juh. med. kand. U. Leisner), Jaak Antton (füüsika-keemiat.) töö eest «Eesti NSV pindade temperatuurivälja määramisest lennukilt radiomeetri abil» (juh. füüs.-mat. doktor J. Ross).

Ükski üliõpilasuuring ei valmi ilma õppejõu suunamiseta ja juhendamiset. Autasustades parimaid üliõpilasteadureid, nimetati tänuga ära ka nende juhendajaid. Ühiskonnateaduste alal osutus tänavu kõige tublimaks juhendajaks filosoofiakateedri dotsent Rem Blum-Russak. Tulemusrikka ja aktiivse töö eest üliõpilaste teadusliku töö juhendamisel said ENSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirjad õppejõududest ÜTÜ nõukogu esimees teaduskonnakirurgia kateedri dotsent Udo Reino, üldajaloo kateedri professor Helmut Piirimäe, eesti keele kateedri vanemõpetaja Marju Lauristin, kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Helder Saarsoo ja matemaatilise analüüsi kateedri dotsent Mati Abel.

Tervitussõnad EPA rektorilt Nikolai Kozlovilt. Laureaatide nimel tänas juhendajaid ja kõrgkoolide ÜTÜ nõukogusid Jüri Asari. Lõpetuseks lühiantervjuu kõige kaalukama auhinna saanud värske laureaadiga.

KUIDAS TULI KÕRGE TUNNUSTUS?

MIIA TAMMEORG, üleliidulise konkursi medaliomanik: «Teema kasvas välja IV kursuse kursusetööst. Diplomitöö teemal «Üldhariduskooli keemiakursuse informatsioonilis-mõisteline analüüs» pälvis vabariiklikul konkursil I preemia. Töö esitati üleliidulisele komisjonile ja nii ta tuligi. Sellele eelnesid eksperimendid koolides, töö raaliandmetega, nagu ikka... Kahtlemata ei saa alahinnata juhendaja osa töö valmimisel. On ju tema see, kes suunab ja annab vajalikke juhtnõude.»

MIDA SOOVITATE TULEVASTELE AUHINNATÖÖDE KIRJUTAJAILE?

«Tuleb hakata hästi varakult tööd tegema. Siis jõuab asi huvitama hakata. Ja on aega sügavustesse tungida. Ja veel, vene keelele tuleb suuremat tähelepanu pöörata, et võiks töö kohe vene keeles kirjutada.»

REET KASIK,
KAI LEPIK,
MATI MAARITS

* Kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremees annab I järgu diplomi Tõnis Sildmäele.

▲ Tee suurde teadusesse viib üliõpilasteaduse kaudu.

Rahvakontroll

Kuidas valvatakse raamatuid

Teadusraamatukogu rahvakontrolli komisjon kontrollis oktoobris-novembris raamatukogu hoonetes valvete tööd ja uste lukustatust. See vajadus tekkis seoses raamatute kadumise ja lugemissaalist ja hoidlastest.

Toome raamatukogu olukorda kontrolliti varahommikul ajal enne kella 8, kui raamatukogu on avatud koristustöödeks ja kõik töötajad pole veel tööle saanud. Toome raamatukogus oleks vajadus ka öövalve järele. Samuti tuleks ümber korraldada päevane valve, sest praegune valvelaua asukoht teise korruse fuajees jätab kõik alumisel korrusel toimuva vaateväljast eemale. Ümberkorraldusi saab teha siis, kui hoone esimesel korrusel valmib maja stiilile vastav valveruum, mis on praegu pooleli.

Opperaamatukogu hoone (Kingisepa 15-a) valve ülesandeid täidavad esimesel korrusel töötavad riidehoidjad. Kontrollreidi ajal olid hoidla ukseid lukus ja võtmed riidehoidja käes. Välisukse võtmeid saab ainult allkirja vastu peahoonest.

Pikemaajalisel vaatlusel selgus, et opperaamatukogu riidehoidjaid paigutatakse tihti ajutiselt ümber teistesse majadesse. Nendel aegadel valve maja alumisel korrusel tegelikult puudub. Alaline päevane valve puudub ka Tiigi t. 78/80 majas. Rangemalt on valve korraldatud Vanemuise t. 33 filiaalis ja Sõbra t. hoidlas, kus eeskirjadele vastavalt saavad hoone võtmeid kätte ainult kindlaksmääratud isikud allkirja vastu.

Teadusraamatukogu hoonetes ilmnenud puudujääkidest valvesteetmis informeeriti raamatukogu direktorit ja TRÜ haldusprorektorit. Puuduste kõrvaldamiseks tehti mitmeid ettepanekuid.

1977/78. õppeaasta sügissemestril on TRÜ TR rahvakontrollil veel ette nähtud kontrollida raamatukoguhoonete kütmist ja valgustust. Omaette ülesanne on uue raamatukoguhoone jaoks tehnilise sisseseade ja mööbli tellimise kontroll.

ELVIIRA BRIK

Ministri käskkiri

NSVL KKEH Ministeerium tänab aktiivse osavõtu eest meetodilise dokumentatsiooni väljatöötamisel ja vene keele teaduslik-meetodilise nõukogu korraldatud üritustes pideva osalemise eest Kiira ALLIKMETSAT ja Antidea METSAT.

Rektor õnnitles

Agnes OJAVEERT 75. ja Astrid POMMERIT, Aksel KOORITSAT, Väino MANDLIT, Helju TALLI, Olaf RAJAVEED 50. sünnipäeva puhul.

Rektori käskkiri

Aktiivse osavõtu eest üliõpilastööde konkursi laureaate autastamise aktuse ettevalmistamisel ja läbiviimisel avaldan kiitust JOHANNES TAMMEORULE, UDO REINOLE, REET KASIKULE, VELLO PEEDIMAAL, MIIA TAMMEORULE, TIINA NUGISELE, TOOMAS PÜVILE, TOIVO MAIMETSALE, ARVO KÄARTILE, AIME METSMAALE, ANNE TALLILE, MERIKE VENTILE

Teadustöö tulemused ja komsomolielu juhtimine

▲ PAUL KENKMANN, kommunistliku kasvatuselaboratooriumi juhataja

Ülikooli komsomolikongressi otsuses märgitakse, et komsomoliaktiivi õpetamisel ja komsomolitöö planeerimisel on vaja rakendada kõrgkooli arengu ja noorsoo maailmavaatealaste uuringute tulemusi. Tõepoolest, nimetatud suundi on ülikoolis uuritud aastaid; siin väljatöötatud meetodika ning uurimistulemused on laialt tunnustatud. Samal ajal pole nende kasutamine ülikooli enda komsomolitöös (seda nenditi ka ELKNO eelmise kongressi aruandes) veel kuigi elav. Järgnevalt viitame mõnele võimalusele uurimistulemuste sellesuunaliseks kasutamiseks. Kõne all on kommunistliku kasvatuselaboratooriumi uurin-

gut. Esiteks võimaldavad uurimistulemused tutvuda põhjalikumalt üliõpilaskontingendiga. Igal aastal uueneb üliõpilaskond ja samuti iga teaduskonna komsomoliorganisatsioon. Tänavused esmakursuslased on kindlasti midagi muud kui mullused või tunamullused. Ometi näitab pikemaajaline uurimistöö, et kogu meie maa, Eesti NSV, TRÜ ja ka iga teaduskonna, eriala üliõpilaskontingendile on omased teatud suhtelised püsivad jooned, mis iseloomustavad just teda ja eristavad teistest. Nende tundmine peaks komsomoliaktiivile mitmeti kasuks tulema, eriti kui veel silmas pidades, et sotsioloogiliste uuringute tulemused lubavad peale niinimetatud objektiivsete tunnuste (sooline, vanuseline jne. koosseis, senine elukäik) pilku heita ka ülikoolikollektiivi uute liikmete vaimsesse maailma (eluväärtused, ülikooli ja eriala väärtused, suhtumine töösse ja erialasse, plaanid edasiseks). Viimane on oluline seetõttu, et kuigi ülikooli tulemise tee ja eelnev tutvus valitud erialaga on ühe ja sama osakonna sisseastujail vägagi erinev, iseloomustavad juba üliõpilaskandidaatide subjektiivset maailma niisugused jooned, mis on omased selle spetsialistidegrupi professionaalsele moraalele, kuhu hakatakse kuuluma pärast ülikooli lõpetamist. Nende arvestamine on oluline mitte ainult esmakursuslaste kaasatõmbamisele ülikooli komsomoliellu, vaid ka komsomolitöö korraldamisel kogu stuudiumi vältel.

Uurimistulemused võimaldavad ka hinnata oma tegevust: mida oleme sisuliselt saavutanud komsomolitöös ühes või teises valdkonnas?

Võtame näiteks üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse. Pole eriti raske lugeda kokku kurse, teaduskonna või kogu ülikooli komsomoliorganisatsiooni liikmete poolt täidetavaid ühiskondlikke ülesandeid, hinnata nende tähtsust, iga üliõpilase poolt tehtava ühiskonnatöö mahtu jne. Hoois sügavam on analüüs aga siis, kui vaatleme ülikoolis tehtavat ühe lüli ahele kesk- ja kõrgkooli—töö spetsialistina. Vabariigi kohta olemasolevad andmed näitavad, et kõrgkool pole siin veel mitte kõige tugevaim lül. Paljud keskkoolis ühiskonnatööst huvitunud noored ei leia ülikoolis võimalust sellest osavõtuks ja tulevased spetsialistid ei saa küllaldast ettevalmistust ühiskonnatöö korraldamiseks oma töökohas.

Või teine näide. Üliõpilaskomsomoli põhiülesanne on tulevaste spetsialistide maailmavaate kujundamine. Kuidas hinnata saavutatut? Kasvatusprotsessi tulemused näitab lõppastmes ära spetsialisti töö ja elu — selle üle saame otsustada aga alles aastate pärast ja vaevalt on komsomolikomiteel võimalik lõpetanud niiviisi hindama hakata. Praeguse üliõpilase maailmavaate kujunemist saab ka puhtpraktilise vaatenurga alt analüüsida, tuudes üliõpilaskomsomoli väärtusorientatsioonidealaste uuringute tulemustele.

Siit selgub muuhulgas, et väärtuste ja orientatsioonide süsteem kui teatud tervik kujuneb õppivail noortel välja suhteliselt hilja. Suhtumine töösse formeerub ning töö omandab teadvuses kindla koha alles III kursusel. Uurimistulemused osutavad teatud hulga üliõpilastele, kelle teadvuses töö tähenduse mõistmine ei jõuagi vastavusse selle osaga, mis töö meile elus (sealhulgas ka oma hilisemas elus spetsialistina) tegelikult on. Tüüpiline on siis suhtumine ülikooli kui vaimsete huvide rahuldamise kohasse või meeldivasse suhtlemiskeskkonnasse, aga mitte kui õppeasutusse, mille põhifunktsiooniks on noorte ettevalmistamine kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistideks. Eri üliõpilaskompositsioonide suundus seoses tööga ning kõrgharidusega määrab aga ära nende tegutsemise ülikooli seinte vahel.

(Järgneb.)

MRÜ komsomolikongressilt

25. novembril toimus Moskva Riikliku Ülikooli aulas komsomoli 44. aruande- ja valimiskonverents, millest oli osa võtma palutud ka TRÜ kommunistlike noorte esindus. Esindajateks olid Anne Paid ja Taavi Torgo interklubist ning allakirjutanu. Peale meie oli külalisi 12 NSV Liidu ülikoolist, samuti Berliini, Sofia, Budapesti, Varssavi ülikoolide komsomoliorganisatsioonide esindajaid jt.

Aruande esitas MRÜ komsomolikomitee I sekretär V. Juzakov. Ülikooli suurfoorumile oli valitud 25 217 arvelolevast kommunistlikust noorest 1501 delegaati. Üliõpilaskongressi töö aruande esitas selle esimees N. Dudkin.

Nii põhiettekanne kui ka järgnevatel sõnavõttudel oleks meie komsomolil mõndagi õppida.

ÜLKNO Keskkomitee sekretär V. Zitinov nimetas oma sõnavõtte, et MRÜ oli ja on meie maa esimene ülikool igas mõttes, et just siin tuksub ka meie üliõpilaskomsomoli süda. Üks huvipakkuvamaid sõnavõtte oli NSV Liidu kahekordselt kangelaselt, NSV Liidu kosmoselendurilt polkovnik V. Gorbatkolt. Ta puudutas kosmoselendurite töö mõningaid aspekte ja perspektiive. Kõige tähtsamaks peab V. Gorbatko uue inimese kasvatamist.

Kongressi mõõduks väga pidulikult ja töökas õhkkonnas. Selle kõige edasiantamiseks ei jätku ühes lehes ruumigi. Peamine on aga see, et nüüd oleme teadlikud MRÜ komsomoliprobleemidest ja kohtumisel MRÜ komsomolikomitees leidis toetust mõte tugevdada meie sidemeid edaspidigi.

SULEV LÄÄNE

Alexandre ja Ady

Eesti kirjanduse ja rahvalaule ning eesti keele ringi ühise piduliku õhtu esimeses osas vana kohviku rõduaalas rääkis Jüri Talvet 1977. aasta Nobeli kirjanduspreemia laureaadid Vicente Alexandre elust ja loomingust ning tema kohast hispaania kirjanduses. Ettekandes oli põhjaliku vaatluse all kirjaniku luulelooming.

Tema esimeses värsikogus «Umb-rus» (1928) on valdavalt nn. puhta luule mõju. Seda suunda hispaania kirjanduses arendas 1927. aasta poeetide generatsioon, kuhu peale Alexandre kuulusid veel Rafael Alberti, Federico Garcia Lorca, Pedro Salinas jt.

Surrealistlikud tendentsid, lähene-

mine reaalsusele, maailma tunnetamine kõigis tema vastuoludes ning selle tunnetuse laienemine humanismi ja inimese hingelise jõu ülistamise suunas — need põhilised jooned iseloomustavad Vicente Alexandre edasisi luulekogusid («Mõgad kui huuled», «Häving või armastus», «Paradiisi varj», «Maailma üksinda», «Kogutud luule» jt. Ettekanne illustreerimiseks luges Jüri Talvet oma ja Ain Kaalepi luuletökeid.

Teine ettekanne oli pühendatud Ungari lüüriku Endre Ady 100. sünniaastapäeva tähistamiseks. Poeedi isikupäraseid luuletusi tema emakeeles luges Anna Wittenberger. Ady elust ja loomingust tegi kokkuvõtte

TRÜ nõukogu

ja parteikomitee ühisel novembrikuistungil pidas kõigepealt ettekanne ühiskonnateaduste õpetamise ülesannetest seoses NSV Liidu konstitutsiooni ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäevaga ühiskonnateaduste nõukogu esimees prof. J. REBANE.

NSV Liidu uus konstitutsioon, Suure Oktoobri 60. aastapäeva käsitlev NLKP Keskkomitee otsus, NLKP Keskkomitee peasekretäri ja NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe L. Brežnevi esinemised konstitutsiooni, selle üldrahvaliku arutamise tulemuste ja kodumaa aastapäeva juubeli materjalide põhjalik tundmaõppimine peab kujunema üheks põhiülesandeks kõigi ühiskonnateaduste kursuste õpetamisel. On peetud vastavateemalisi loenguid, nüüd toimuvad seminarid. Õppustel. On tehtud täiendusi ja täpsustusi seminarikavades, eksamipiletites, referatiivsete ja võistlustööde temaatikas. Materjalide tundmaõppimist on vaja jätkata.

Ära tule interklubisse!

Sisenenud ülikooli peahoonesse, peatun teadetahvli ees. Mis sest, et õhtupoolik tuleks raamatu seltsis veeta, kindlasti pakutakse siin midagi meelepärasemat välja. Esimesena silma hakanud interklubi värvikirev kuulutus otsustab asja: Karmen Alber räägib Austraaliast, Uus-Meremaa, Singapuri. Kindlasti vahva! Võitlen komsomolikomiteest pääsme kätte ja õhtul teen kutsutuses kõnelejaga kaasa tema eksotilise reisi. Tajun imetlusega, kui erinev võib olla reisimuljete esituse tase ja missuguse haaravusega, lausa meisterlikkusega teeb seda geograafiaõpetaja Karmen Alber.

Hiljem kuulen veel, kuidas kaks vana klubiliiget reisimuljeid jagavad. Üks Poolast, teine Ungarist. Tea kas tahavad laia mängida või, ma ju uus nägu? Ei vist, paistab et see polnud neil esimene sõit.

Vastuvõetud otsuses juhitakse kõigi kateedrite ja õppejõudude tähelepanu sellele, et ka erialakursustes tuleb kajastada konstitutsiooni neid seisukohti, mis antud eriainetes on olulised. Järgmiseks aastaks tuleb koostada ja paljundada üliõpilastele meetoodiline abimaterjal, et nad võiksid esineda konstitutsiooni kohta ÜPP raames. Kateedritel soovitatatakse lülitada erialasse sissejuhataivate loengute hulka ka loeng teemal «60 aastat nõukogude ... teadust». NSV Liidu KKEH Ministeeriumi loal võib eespool nimetatud materjalide tundmaõppimiseks kasutada ka erialatunde stationsaaretsete osakondades 10 ja kaugõppes 6 tunni ulatuses.

Elektrokeemia laboratooriumi (juhataja R. Pullerits, teaduslik juhendaja prof. V. Past) kontrolli tulemustest kõneles keemiadoktor A. TUULMETS.

Laboratooriumi kollektiiv on saavutanud edu elektrilise kaksikkühi ja elektrodiprotsesside kineetika uurimisel tahketel elektroodidel, juurutatakse originaalset elektro-

keemilist hapnikuanalüsaatorit. Viimase viie aasta jooksul on ilmunud 137 teaduslikku tööd ning kaitsitud 7 kandidaadi- ja 1 doktori väitekirja. On saadud üks ENSV TA aastapremia parima üliõpilastöö eest. Pidevalt korraldatakse teoreetilise elektrokeemia alaseid üleliidulisi sümposioone.

Kahjuks ei ole suudetud seeriatoetamise viia hapnikuanalüsaatorit. Rohkem tuleks kaasa haarata ka nooremate kursuste üliõpilasi. Kuigi laboratoorium on kodumaise aparatuuriga hästi varustatud, puudub väga vajalikke importseadmeid.

Laboratooriumi saavutused ja kontrollkomisjoni ettepanekud on kirjas vastuvõetud otsuses.

TRÜ juures töötavate kvalifikatsiooni tõstmise teaduskondade tööst kõnelesid prof. A.-E. KAASIK ja dots. A. VAIKSAAR.

Koosolekul hääletati V. Kiigele, E. Mäepalule, J. Lokole, J. Maarosile ja V. Kalitsale dotsendi teadusliku kutse taotlemise poolt, E. Talvistele vanemteaduri kutse taotlemise poolt ja K. Murule professori teadusliku kutse taotlemise poolt.

Anne Vabarna esimene esinemine Tartus

1928. aasta 4. jaanuaril ilmus al-lakirjutanu poolt mitmetes ajalehtedes artikleid setu lauluema Anne Vabarna 50. sünnipäeva puhul. Pärast seda tehti mulle ettepanek tuua Tartusse setu laulu- ja mängutrapp eesotsas laulja endaga.

Tollal ei olnud A. Vabarna käinud kaugemal Petserist ja Räpinast. Leelokoori eeslauljana ta veel ei esinenud. Hakkasin lauluema jaoks koostama «Seto leelo ja ilko hulka». A. Vabarna kodukülalt Tonjast võtsin trappi 4 lauljat, lauluema sünnikülalt Võporsovoost ühe laulja, A. Vabarna vennatütre Anne Tõplinkovi, Mikitamäe külalt kandlemängija Ivo Linnu, Vaartsil külalt viulimängija Oljoksa Uibo, Kagu-Setu Ungavitsa külalt kutsusin trappi A. Vabarna kõige vanema lapse Matjo Suuvare koos mehega.

3. veebruaril «Seto leelo- ja ilo-õdangul» seisime «Vanemuise» laual. Kõigepealt tutvustasin publikule Anne Vabarnat, kellelt oli tollal paberile pandud üle viiekümne tuhande värsirea ning ta 19-aastasest poega Ivvot, kes oli nelja aasta jooksul emalt üles kirjutatud rohkem kui nelikümmend tuhat värsirida. Palusin publikut esitada teemad, millel lauluema võiks improviseerida. Luuletaja Karl Eduard Sõit ulatas sedeli teemaga «Kuidas «Postimehe» toimetuse leeloraava vastu võttis ja kuidas neid seal pil-distati». Räpinlasest helilooja Richard Riitsing andis sedeli teemaga «Kuidas lauluema elus esimest korda autoga Tartut mööda sõitis». Etnograaf Ferdinand Leinbock (Jüri Linnuse isa) esitas teema «Kallapüük lauluema kodukandis», vanapoisist eradotsent Villem Ernits saatis sedeli teemaga «Kas setu neiu tuleks Tartu noormehele naiseks». A. Vabarna hakkas antud teemadel kaaslauljate saatel leelotama, mina kirjutasin rutuga sõnad üles ja lugesin publikule ette.

Siiri Kasak. Ene õunas iseloomustas 20. sajandi alguse suurima Ungari poeeti luulet (kogud «Uued luuletused» — 1906, «Veri ja muld» — 1907, «Eelia vankril» — 1909, «Meie armastus» — 1913, «Surnute eel» — 1918, «Viimased laevad» — 1923 jt.). Endre Ady luule põhjus-

▲ Lauluema (keskel) oma trupiga. Seisavad (vasakult teine viulidaja O. Uibo, I. Vabarna, kanneldaja I. Lind ja trupi koostaja ning juht P. Voolaine.

Edasi esitas trupp üldtuntud setu rahvalaule. Vahepaladena kõlas kannel ja mängiti viulit.

Henrik Visnapuu kirjutas 8. veebruaril 1928 ajalehes «Vaba Maa»: «Anne Vabarna võimend rahvalaulikuna on ehtsad ja suureandelised. Juba Anne välimus on intelligentne ja erinev teistest kaastlastest. «Hobuse kauplemine» oli juba tüki ke commedia dell'arte'st, koguni kooriga. Väga huvitav õhtu.» Fenno-Ugria Seltsi teaduslik sekretär V. Ernits kirjutas «Eesti Hõimus» nr. 2: «Kogu saal oli vaimustuses. Loodetavasti aitab see esinemine tublisti kaasa setu elava rahvalaulu autoriteedi tõstmiseks. Et Anne Vabarna on praegu alles 50-aastane, siis võib loota, et ta püstitab seni ületamata ülemaailmse rahvaloo-

mingu rekordi.» Baltisaklasest muusikakriitik, poeet, komponist Carl Hunnius kirjutas 6. veebruaril 1928 «Dorpater Zeitungis», et A. Vabarna on «die begabte Dichterin, die wackere und treffliche Mutter.» Hunniuse kõrval istus K. E. Sõit, kes näitas just trükimasina alt saadetud «Postimeest» trupi fotoga.

PAULOPRIIT VOOLAIN

OTU eesti kirjanduse ja rahvalaule ringi koosolek suurlaulik ANNE VABARNA 100. sünniaastapäeva tähistamiseks toimub 21. DETSEMBRIL kl. 19 TRÜ peahoones, aud. 139. Kavas meenutusi ja mälestusi A. Vabarnast, ettekandeid tema loomingust. Rahvalaule esitab «Hellero».

rest ja Endre Adyst.

Need, kes eelistasid kirjandusõhtut filmile «Tuhk ja teemant», mis filmiklubis samal ajal oli, ei kahetse seda kindlasti!

LEMME ALLIKSAAR, eesti fil. II k.

100 aastat prof. Jaan Sarve sünnist

21. detsembril 100 aastat tagasi sündis Võrumaal Saru vallas Leeguste talu rentniku peres Jaan Sarv, kellest sai esimene eesti matemaatikaprofessor. Tolleaegsetes oludes ei olnud maapoisi tee hariduse juurde kerge. Jaan Sarvel läks vana maamehe visadust ja tahtekindlust, et omandada matemaatika alal kõrgem haridus ja ka kõrgeim teaduslik kraad — teaduste doktori kraad.

Oma haridusteed alustas Jaan Sarv Saru ja Mõniste vallakoolides. 15-aastasena tuli ta Tartusse õppima Hugo Treffneri eragümnaasiumi. Et ta aga kodunt sai vaid vähest toetust ning pidi ise teenima kooli- ja elatusraha, lahkus ta aasta pärast koolist ja jätkas õppimist iseseisvalt.

Jaan Sarv sooritas 1899. aastal gümnaasiumi lõpuksamid ning asub Tartu ülikoolis õppima matemaatikat. Ka ülikoolis on ta suurel määral iseõppija. Raha õp-

pemaksudeks ja elamiseks hangib ta eraturundide andmisega ning kaastöö tegemisega ajalehtedele ja ajakirjadele. Populaarteaduslikes artiklites ja brošüürides nagu «Tähed, päikese süsteem ja orgaaniline loodus» (1901), «Ohulaev» (1902), «Praeguse aja teadus I» (1904), «Soojus töötamas. Elekter inimese teenistuses» (1904) jt. käsitleb *stud. math. J. Sarv* arusaadavas vormis loodusteaduste ja tehnika saavutusi.

Koos oma sõbra viiulikunstnik Eduard Sõrmusega võtab Jaan Sarv osa üliõpilaste saalajastest koosolekustest ning propageerib süütavate kõnedega materialistlikku maailmavaadet ja ateismi. Olude sunnil katkestab ta 1905. aastal ajutiselt õpingud ülikoolis ning töötab pangametnikuna Valgas, kus ta valitakse Valga Demokraatliku Ühise juhatajaks. Vahistamisohu kartusel põgeneb ta 1906. aasta algul Pariisi ning kasutab võimalusi loengute kuulamiseks sealses ülikoolis. Oma revolutsioonilisi ja ateistlikke seisukohti avaldab ta artiklites «Maaküsimus», «Mida uskuda ja kudas uskuda?» jm.

Tartu ülikooli lõpetab Jaan Sarv 1907. aastal ning omandab matemaatika- ja füüsikaõpetaja kutse. Et ta ei soovinud asuda õpetajaks vene õppekeelega kroonugümnaasiumi, põlnud sobiva töökoha leidmine kerge. Ta töötab matemaatika- ja

füüsikaõpetajana Põltsamaal põllumajanduskursustel (1907), Vitebski kubermangus eragümnaasiumis (1908—1909) ja Tartus Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlastegümnaasiumis (1909—1918), esimeses eesti õppekeele keskkooolis, mis on M. Härma nimelise Tartu 2. Kesk-kooli eelkäijaks. Aktiivse õpetajana võib Jaan Sarv ka ajakirjanduse veergudel sõna emakeelse õppekirjanduse koostamise probleemide kohta ning kirjutab originaalse füüsikaõpiku («Füsika õpetus I», 1910).

Revolutsiooniline 1917. aasta avas võimalusi kooliõpetuse reformimiseks ning üleminekuks emakeelsele õpetusele Eesti koolides. Nende võimaluste realiseerimise eest asus võitlema koos teiste eesrindlike õpetajatega ka Jaan Sarv. Ta on üks esimesi matemaatikakongressi organiseerijaid.

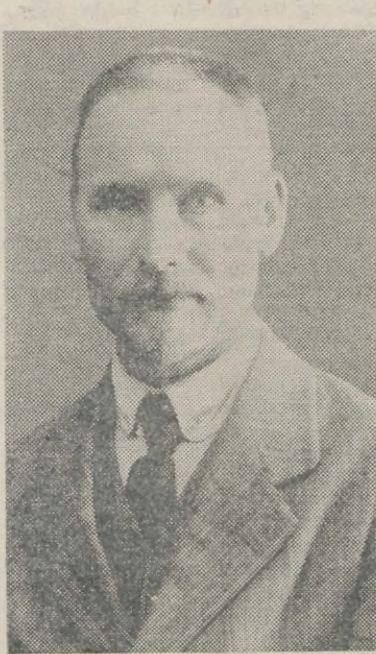
1918. aasta detsembris võttis kodanlik Ajutine Valitsus Tartu ülikooli üle saksa okupatsioonivõimudelt. Et Tartusse ei olnud jäänud ühtegi matemaatika õppejõudu, kutsuti matemaatikaosakonda üle võtma matemaatikaõpetajad Jaan Sarv ja Hermann Jaakson.

31. detsembril 1918 saabus Tartusse Eesti Töörähta Kommuuni Kultuuri ja Hariduse Valitsuse juhataja Artur Vallner, et korraldada siin kultuuri- ja hariduselu. Oma kohtumisest A. Vallneriga kirjutas J. Sarv 1. jaanuaril 1919. aastal.

«Eila jõudis A. Vallner Tapa kaudu siia. Ta pani mulle ette ülikooli juhalamist oma päle võtta... Ma võtsin tänaseni järele mõlemise aega ja pidasin tema soovil J. V. Veski, V. Ernisti ja J. Aavikuga läbirääkimisi, kas nad nõus oleksid lektoriteks hakkama. Et meie sihid ülikooli tuleviku suhtes pea peensuseni ühte lähevad, siis avaldasin täna oma nõusolemist.»

Ajalehe «Edasi» ametlike teadete rubriigis ilmus 4. jaanuaril 1919. aastal järgmine teade:

«Eesti Töörähta Kommuuna Nõukogu volitusel tegi valitsuse liige A. Vallner 31. dets. 1918. a. ja

1. jaan. 1919. a. Tartus viibides järgmised korraldused...

3. Tartu ülikooli füüsika-matemaatika fakulteedi lõpetanud ja Tartu keskkoolide õpetaja J. Sarv'e, kui iseseisvalt ja teaduslikult mõtlejat teadlast Tartu ülikooli ajutiseks juhatajaks määrata.

Ülikooli juhatajana astus Jaan Sarv energiliselt samme Tartu ülikooli kujundamiseks eesti rahvuslikuks ülikooliks ning koostas selle eelarve ja põhikirja projekti. Koos ülikooli tööliskooguga korraldas ta kohalejäänud ülikooli õppejõududele ja töötajatele palga maksmist, võttis tagasi tööle saksa okupatsioonivõimude poolt vallandatud inimesi ning asus ülikooli komplekteerima eestlastest õppejõududega.

Jaan Sarve koostatud ülikooli põhikirja projekt algab järgmiselt: «1. Eesti Töörähta Kommuuna Tartu ülikoolil on ülesandeks 1) Eestis

teaduslikku tööd võimaldada, 2) töörähtadele tarvilike eriasjatund- jaid ettevalmistada ja 3) töörähtadele kõrgemat haridust anda.» Õppekeelena võidi kasutada nii eesti, vene kui ka saksa keelt, kuid iga õppetooli (kateedri) juures pidi olema vähemalt üks lektor, kes on võimeline loenguid pidama eesti keeles. Põhikirjas oli ette nähtud õigus tasuta kõrgema hariduse saamiseks kõigil Eesti kodanikel. Need suure põhimõttelise tähtsusega kavatsused jäid aga sellel perioodil ellu viimata, sest 14. jaanuaril 1919. aastal langes Tartu uuesti valgete kätte.

Märtsis 1919 sõitis Jaan Sarv ülikooli korraldusel Helsingi ja Kopenhaageni kaudu Londonisse tutvuma Lääne-Euroopa ülikoolide ja teaduse korraldusega. Londonis käis ta niipalju kui võimalik loengutel ja täiendas end raamatukogudes.

Saabunud augustis tagasi kodumaale, asub Jaan Sarv matemaatika-loodusteaduskonna ajutise dekaanina ja matemaatikaprofessori kohusetäitjana organiseerima õppetööd. Esimesel õppeaastal juhatas ta ka Tartu ülikooli füüsikainstituuti. Koos kolleegi Hermann Jaaksoniga olid nad esimesed eestlastest matemaatikaõppejõud Tartu ülikoolis ning lugesid 1919. aasta sügisel esimesed eestikeelsed kõrgema matemaatika kursused. See nõudis suuri pingutusi, sest lisaks loengute sisulisele küljele tuli välja töötada ka vastav eestikeelne terminoloogia.

1920. aastal palus Jaan Sarv end vabastada dekaani kohustustest ning pühendas kogu oma energia õppe- ja teadustööle. 1928. aastal valiti ta korraliseks matemaatika-professoriks, 1931. aastal kaitses edukalt doktoriväitekirja «Geomeetria alused».

32 õppeaasta vältel luges prof. Jaan Sarv ülikoolis üle 20 erineva, peamiselt geomeetriaalase põhi- ja erikursuse. Tema loengud olid väga isikupärased, ta kasutas uusi originaalseid lähenemisviise ka traditsiooniliste teemade käsitlemisel. Oma loengutes esitas ta sageli uusi tea-

daslikke tulemusi, äratades õpilastes huvi nende probleemide vastu. Tema käsitlusviisi võime tutvuda heatasemelise õpiku «Analüütilise geomeetria algkursus» (1924) ja rea masinakirjas paljundatud loengukonspektide kaudu.

Uusi materjale loengute ja teaduslike uurimuste jaoks hankis prof. Jaan Sarv teaduslikel komandeeringutel Helsingisse (1920), Riiga (1923, 1927), Hamburgi ja Göttingeni (1923) ning Zürichisse (1928). Uurimistulemusi avaldas ta aastatel 1926—1948 Tartu ülikooli toimetistes ilmunud 8 teaduslikus töös, mille hulgas kõige silmapaistvamad on geomeetria ja aritmeetika aluste alased tööd. Suur hulk prof. Jaan Sarve teaduslike tulemusi jõudis aga tema õpilasteni ainult loengute kaudu.

Oma loengute ja teaduslike töödega on prof. Jaan Sarv avanud eesti matemaatikute esimesed teaduslikud uurimissuunad: geomeetria alused, topoloogiline neljavärviprobleem, Lobatševski geomeetria rakendused relatiivsusteoorias.

Kõhe pärast Eesti NSV vabastamist 1944. aastal on juba 60-aastane prof. Jaan Sarv jälle tööpostil. Ta sai 1945. aastal loodud geomeetria-kateedri esimeheks juhatajaks. Esialgu (kuni 1948. a.) tuli tal selle kateedri ainsa lektorina lugeda kõiki geomeetriaalaseid kursusi.

1951. aastal siirdus Jaan Sarv teenitud vanaduspuhkusele, kuid ka edaspidi külastas ta geomeetria-kateedri koosolekuid ja esines seal ettekannetega. Väsimatu töömees varises manalasse 23. augustil 1954. aastal ning on maetud Tartu Raadi kalmistule.

Jaan Sarve elu on meile eeskujuks kui väga tööka, ausa ja huumaanse inimese elu. Oma energia ja teadmised on ta rakendanud selleks, et teha eesti poistele ja tüdrukutele tee hariduse ja teaduse juurde kergemaks, kui see oli temal endal.

ENN TAMME, arvutusmatemaatika kateedri dotsent

„Töö mind ei vaeva, teen palju jaksan.“

Meenutades professor Jaan Sarve, kerkib vaimusilmade ette tuse, enesekindl ja sitke inimene.

1945. aasta kevad. Ülikool likvideeris sõjapärandid. Ühistöös koristati Toome veerul rususid. Teiste seas oli saabunud labida ja rehaga soliidses eas prof. Sarv ja kaevas usinasti. Tänasin teda hea eeskujui andmise puhul sõnades, et selles eas õppejõude tuleb hoida. Labidatöö

jäägu noorematele.

Prof. Sarv silmitses mind tõsiselt, tõi müüri najalt ära reha, tõstis kaks kätt labida ja rehaga üles ja lausus kuidagi pidulikult:

«Vaadake, need on meie suguvõsa sümbolid. Oleme kõik tööinimesed ja tööriistadega kokku kasvanud. Minule on labidas rehaga noorendamisvahendid. Kui ma tööd ei tee, jään haigeks. Töö mind ei vaeva, teen palju jaksan. Töö õilistab!» Ütles ja kaevas edasi. Niisama tõsiselt, nagu oli töötanud kogu elu. Kõige kiuste külapoisist professoriks.

Tutvusin prof. J. Sarvega 1932. aastal vabamõtlejate ühingu «Humanitas». Selle asutaja dr. A. Audova korraldas enne Nõukogude Liitu siirdumist nii, et esimeheks sai J. Sarv, mina olin aseesimees.

Kuid ma pole endale ülesandeks seadnud analüüsida prof. J. Sarve maailmavaadet, ehkki sellegi kohta võiks loetu põhjal palju öelda. Mind huvitab eeskätt, kuidas, mil- liste vahenditega on see mees püüdnud leida tee lugejani, luua kontakti, see tähendab, ma peaksin iseloomustama «koodi», milles kõneles J. Sarv ja mille läbi mõistis teda lugeja.

«Raamatu ülesanne on loomuliku mõistuse abistamine, mitte asendamine,» kirjutab ta oma ülevaates «Mõni sõna populaarteaduslikust kirjandusest.» «Raamat võib olla külvajaks, kus on loomulikus mõistuses soodus pind. Kui külitud seemned väga suure hooga kasvama hakkavad, siis võib koguni kõnelda kasvamise asemel põlemisest ja külmise asemel süütamisest.» Nii nagu raamatuga, on see ka populariseerija-valgustaja endaga: ta ei saa teise inimese mõistust asendada, ta on pigem abistaja ja külvaja. Abistamine seisneb selles, et ta juba lugejale tuntu kaudu püüab jõuda tundmatu selgitamiseni, et järk-järgult avardada vaimset silmapiiri. Selleks et «kaste ja udu» mõiste tähenduseni jõuda, teeb J. Sarv selgeks kõigepealt, kuidas «kõvad ollused» (näit. suhkur) vedelaks saavad ja vedelad ollused omakorda õhusarnaseks muutuvad («Kaste ja udu», 1902). Nii tavalise vee «ärakeemise» kõrval saab luge-

teen palju jaksan. Töö õilistab!» Ütles ja kaevas edasi. Niisama tõsiselt, nagu oli töötanud kogu elu. Kõige kiuste külapoisist professoriks.

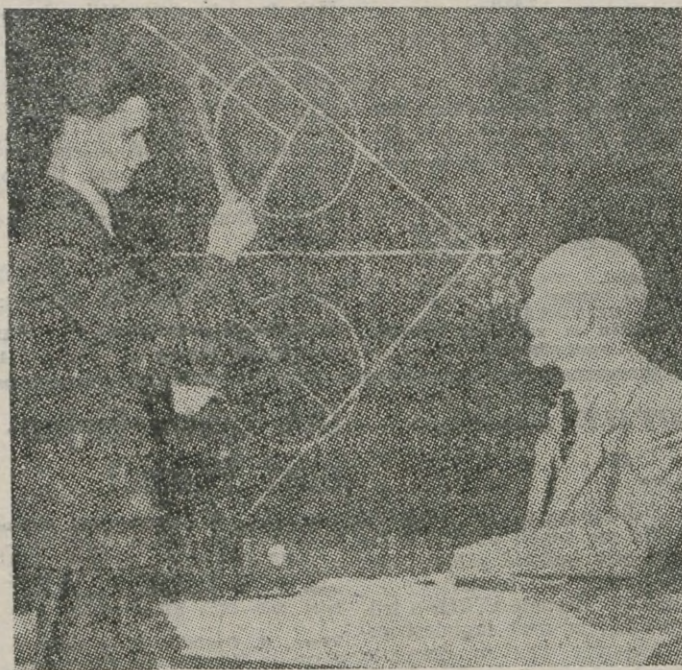
Tutvusin prof. J. Sarvega 1932. aastal vabamõtlejate ühingu «Humanitas». Selle asutaja dr. A. Audova korraldas enne Nõukogude Liitu siirdumist nii, et esimeheks sai J. Sarv, mina olin aseesimees.

Sageli sai kuulda esimehe lühidalt, kuid kindlalt sõnastatud seisukohti. Ta oli järjekindl vabamõtleja, kes näiteks väitis, et rumalus piirab inimese mõtte- ja sõnavabadust nagunii. Igasugused täiendavad kitsendused kelle poolt tahes on kurjast. Vabamõtlejatel asendavad neid mõttevahetused ja vaidlused. Teadlase õilsaim vahend on argumenteerimine — oskus oma mõtteid põhjendada ja kaitsta. Mõtlemise ja väitmise oskust ning vabadust pi-

das Sarv ülimaks inimese saavutuseks. Ta oli ühtviisi kuri nii viletsatele mõtlejatele ja väitjatele, kui ka nendele liiga tigevalt pealelangejatele. Humoristina märkis ta korra enda kohta, et vanainimese üks privileege olevat võime vahetevahel ogar olla. Humanisti olulisemaid ülesandeid on kaaskodanike mõtlemise õpetamine. J. Sarv säilib mälestustes sooja südame ja avara mõistusega humanistina.

HARALD HABERMAN

Rahvavalgustaja. Õpetaja. Rektor.

▲ EKSA MID TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS. Matemaatikateaduskonna üliõpilane Paul KERES (malesuurmeister) sooritas katset kujutava geomeetria alal professor Jaan SARVE juures. E. Lukini foto (ETA).

Foto koos allkirjaga on pärit 1941. a. ajalehest «Tartu Kommunist».

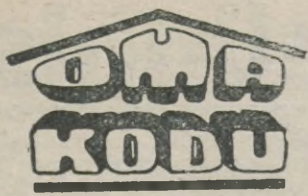
ja teada ühtlasi vee «ärakuivamise» võimalusest. Ja alles siis liigutakse spetsiifilisemat lähenemist nõudva «niiske õhu» ja sulatiste» vahekorra. Sama meetodit kasutab ta ka artiklis «Tuul» (1902). Sellest kõnelemiseks alustab ta üldise, kõigi poolt mõistetava töö sedastamisest: «Üks asjade üleüldine omadus on raskus — raskus on igal asjal.»

Nüüd võiks ta kohe edasi minna. Kuid ei. Õpetajana teades, et tun- tugi ja silmaga nähtav vajab kinnitust, konkretiseerib ta seda väidel metallrahade, vilja, vee ja piirituse näidete varal, selgitades ühtlasi vahet asja ja olluse (aine) raskuse vahel. On iseloomulik, et ta näited ki valib lugejale lähedastest keskkonnast. Tänase pilguga võib see ju

kõik naiivnegi tunduda, ent ikka peame endale kordama, et vaata- mata levinud kirjaoskusele ja rahvuslikust liikumisest õhulust saanud vaimsele ärksusele vajaks lugeja sajanähtavale Eestiski nähtuse olemuse ja abstraktsete mõistete selgitamisel omelti just seesugust kannatlikku lähenemisviisi. Jaan Sarv ei alahinnanud siinjuures rahvast, kellega ta oma vaimust jagas, vaid vastupidi, hindas tema võimekust kõrgelt. «Minu soov on, et meie mitte teiste rahvaste järele, vaid nendega kõrvu käikime,» kirjutab ta artiklis «Mis emakeelsete õpperaamatute kokkuseadmisel mitte soovitatav ei ole» (1908). Nii ei leia me ta kirjutistes ka «mäeju- lustaja» hoiakust tulenevat kõike- teadja kõrget stiili; need on temas endas kulgevate arutluse objektiveeringud, mis võimaldavad kirju- tajal lahendada ühtlasi tema tead- miste ja mõtete pinget. Lihtsa lau- sestuse, mõttekäigu liikuvust soo- dustavate probleemide küsimuste, induktiivse arutluskäigu, mõõduka kujundilisuse taroitusest nähtub ta taotlus olla loetav nii ülikooli- kui ka algkoolihariduse omajale. «Vä- hem kitsast sibilikkust,» on üks ta vastustest küsimusele, missugused erilised soovid oleksid tal kirjan- duse edaspidise arengu kohta. Ta printsip või kreodo, et «tulevikuski jääb ainsaks varaks, mida «koi ega rooste ei riku», avar vaade, töö armastus, töö oska- mine ja jaksamine» («Aru» nr. 5, Tartus 21. dets. 1917), on ta artiklite eetiliseks nurgakiviiks.

Kui Jaan Sarv Eesti Töörähta Kommuuni Tartu ülikooli ajutise juhataja kohuseid asus täitma, siis võis kõige muu kõrval rektori staa- tust õigustavaks asjaoluks olla see- gi, et temast — rahvavalgustajast ja õpetajast — selleks päevaks primus inter pares oli saanud.

REIN VEIDEMANN

«Leningradi mnt. ühiselamus elamine küll nagu kodus, siin Tiigis tundub aga kõik ühiselamu moodi olevat.» Nii arvas juuradiplomand, kes viimasel kursusel teise ühiselamusse majutatud.

Miks siis TIIGI tn. 14 — matemaatikute ja juristide ühiskodus üliõpilane tõelist kodu ei leia? Ühe ja sama kõrgkooli õppurid ju kõik, nii selles kui teistes ühiselamutes. Olgugi et ühiselamule annab vägagi tihti oma näo just komandant (vrd. kui korras oli maja umbes 10 aastat tagasi A. Sultsi ajal), tuleb maa ja põhivärving ikkagi selle asukatele endilt. Püüame sellele miksile vastuse leida, kui lugeja teeb reidi koos haldusprorektor U. Saagi, ametiühingukomitee aseesimehe T. Leemetsa ja allakirjutatuga (viimane muide ise kunagise Uue Tiigi elanik) ühel novembril.

TOAD. Need, kuhu pilgu heitsime, juhtusid puhtad ja korras olema. Näiteks 406. toa noormehed olid ise remondi teinud, voodid katsid sinisekirju tekid, aknaesriidedki olid sama värvi. 517. toas nägime poise parajasti soale uut nagu andmas. Märkimisku siin üles kirjutatud peaaegu iga toa kohta silmahakanut. Järgmine arvude hulk märgibki neid tube, millega rahule jäime: 102, 103, 112, 202, 207, 211, 301, 302, 314, 511, 512, 517.

Eelmise reidi kõige räpasemas toas (505) askeldasid nüüd uued üürnikud, kes veel endiste asukate prahti välja tassisid. V kursuse ma-

Ühiskodust oma kodu?

temaatikud Juri Knjazihhin, Aleksandr Tolpin, Mihhail Fleiderviš ja Aleksandr Maršak on ühiselamueeskirjade korduva rikkumise pärast ühiselamust välja visatud.

KÖÖKIDES otsib silm kõigepealt kraanikausse. Tavaliselt on need ikka täis tikke, teepaksu või lihtsalt ummistunud (V korrusel). IV korruse kõõgi vaheukse klaas on katki löödud, ühes omanikuta kapis haises poolik «Hakitud subproduktide» karp.

KORIDORID. Ega koridorides kõndides tõepoolest mingit erilist kodutunnet tekkinud. Kui elektrikilbid on pealt lahti, siis on sinna hulgani suitsukonisid loobitud, uksestidki on suured haruldused. III korruse paremas tiivas puudus juba teist nädalat valgus. Mõned toad, millel silti polnud: 302, 301, 202, 211 (objektiivne põhjus — üks vale poolega ette pandud), 112. Millegipärast ei hoita puhketubade mööblit: see on kas ära lõhutud või tubadesse ja köökidesse laiali tassitud. Peaaegu igas puhkenurgas vedeles praht.

Ring sai täis. Jõudsime jälle I korrusele tagasi. Eespool toodust saab järeldus olla vaid üks — ega siin korras ole kaugeltki kõik. Maja visiitkaart — valve — ei teinud märkamagi, kes ukste sisse tuli, kuhu ta tuli, kas koju või külla. Ja need, kellelt meie lubasid küsime, käskisid elanike nimekirjast järele vaadata, et ta elab küll selles majas. Luba näinud mingi tüütu lisandina, selle küsimine või näitamine kogunisti tabu. Kuidas saavad ühiselamus aga korda rikkuda just need, kes üldse selle elanikud pole?

PÄLSONI 14 valve üllatas: «Teie load?» Sellele järgnes kohe aga

inetu vahejuhtum 111. toa tüdruku- tega, kellel viibisid külas kaks sisseregistreerimata EPA noormeest ning kes haldusprorektori nõudmisel ust lahti teha ei tahtnud.

TOAD olid enamasti korras. Niimetagem siingi neist mõningaid: 211, 216, 221, 207, 315, 322. Miks ei ole uksele nimesilt? «Oleme juba kolm korda uue sildi pannud, aga ikka on ära võetud.» Hea küll, võetakse ära, me enam uut ei tee ja ongi kõik. Ühiselamutoa uksele peab siiski teada saada, et siin elab näiteks Tiitu Laas, mitte ainult Tiitu. Ja hoolsamad peavad olema ka koridorivanemad.

Filoloogide ühiskodusse on muidu igati meeldiv sisse astuda. Küllalt aitaavad seda muljet süvendada avar fuajee, rõõmsates toonides seinad ja mingi eriline hubasuski. Siinsamas on muidugi ka silt «Load kaasa!».

Põgus pilk PÄLSONI 23 löi tummaks: avatud aknast jõudis mööda-käijatenigi 302. toast kahtlaselt lõbus ühislaul.

Kas suudame meie aastast mõni kord õhtuti ühiselamusse sisse astudes anda objektiivse pildi sellest majast ja ta asunistest. Vaevalt. Kuid mõned tähelepanekud lubavad arvata, et nähtud puudused torkavad silma üliõpilastele endilegi, rääkimata külastajatele. Kuigi Tiigi 14 jättis paljugi soovida, on selles majas agaralt tööle asunud juuratudengist uus intrivanem Margus Tammekevi, kaasa loovad komsomolisekretärid. Uued inimesed on ühiselamut valitud juhtima filoloogidelgi. Küllap on peagi ka nende töövilja näha.

VARJE SOOTAK

(vt. «TRÜ» nr. 35 ja 36.)

Kehakultuuriteaduskond esitas montaaži R. Roždestvenski «Reek- viemi» ainetel. Hea kavatsuse teostus jäi nõrgaks. Dünaamikalt andis kavale see, et lahingupille esitasid noormehed, kodurahu- ja armastusseene aga neid. Esinemist ilmetasid veel võimlemisduett, flöödi- saade ning Beethoveni, Tšaikovski jt. klassikute muusikate kujundatud taust (plaadid oleksid võinud kvaliteetsemad olla). Häiris lavakujunduse puudumine, sest vahepeal lahkus rahvas, et muusika mõjule pääseks. Kujundust tuli asendada värvusmuusikaga. Kahjuks jõudis nõutud valgustus kohale alles pärast kava lõppu.

Üldhinnang — perspektiivi kehakultuurirahval on.

Elada mansardkorrusel

Filoloogiateaduskond oli sel aastal kaunis agar: esinejaid tuli ühtekokku üle kolmekümne. Vene filoloogid alustasid teaduskonna esinemist põimikuga A. Puškini luulest. Lugesid M. Bunder, M. Rebane — ja hästi lugesid, kuid niivõrd omavahel, et publik end asja juures liig- sena tundis ning isekeski vestlema kippus. Rütmooplastilised kompo- siitsioonid ei taha eesti neidudel õieti kunagi õnnestuda. Lihtsaid ele- mente muusikaga ühte viies mõjusid nad kohmakalt ja mittenaiselikult. Aga tegelda sellega tasuks. Lõpetuseks kõlas ingliskeelne laul «Darling» viiuli saatel. Et see aga kuidagi kokku sobida ei tahtnud, sai naerda nii publik kui tegijad ise.

Inglise filoloogid tabasid päeva (24. november) naela pea pihta ja lavastasid kaunis meeldivalt pisinäidendi kadrikkommetest. Päril mifu asja sai kadrikkommetest teada.

Saksa filoloogid esitasid rahvaste merelaule ja luuletusi, löid tantsu ja tegid muidu nalja. Kava oli üles ehitatud juustusena ühe Eesti lae- va ja tema meremeeste sõitudest Läti-, Soti- ja Aafrikamaale ning kau- gemalegi. Kui osati, lauldi selle maa keeles, kuhu laev parajasti ran- dus, ei osatud, käis eesti keel hea küll. 18 tütarlapse ennenägemata entusiastlikkus nakatas kõiki.

I koht

Õigusteaduskond tuli välja kahe kavaga. Esimene oli sõjavastane kompositsioon, kus kasutati Hitleri kõne lindistust, Nõukogude Liidu ringhäälingu teadet sõja puhkemise ja arve II maailmasõjas hukku- nute kohta. Teiseks kanti ette tugeva sotsiaalse värvinguga luulepõ- mik «Millest saab alguse kodumaa». See viiski juristid lippu. Siin oli kõike: head mailset kava koostamisel, silmapaistval tasemel etlemist, laulust liikumist, teema aktuaalsust, noortepärasust.

Üks ütleb sõna, teine teise — tunned, et pinget sinus kasvab koos montaaži kulminatsiooniga lähenedes, sind sunnitakse kuulama, kaa- sa mõtlema.

MARICA ALAKULA

Ujumises selgusid võitjad

Kolmel päeval Tähtvere ujulas startinud 13 võistkonda kuulunud 242 osavõtjat selgitasid TRÜ 1977. aasta spartakiaadivõitjad ujumises.

Individaualalade parimad nais- (N) ja meesujajad (M):

100 m rinnuli: N (30 osavõtjat)

1. Maret Pars	KKT I k.	1.20,8
2.—3. Astrid Neemlaid	KKT II k.	1.30,2
2.—3. Ene Viik	KKT I k.	1.30,2

M (29 osavõtjat)

1. Gunnar Lambing	Majandust.	1.20,8
2. Andrus Arro	Arstid.	1.21,8
3. Indrek Vilask	Majandust.	1.21,9

100 m vabalt: N (54)

1. Ene Viik	KKT I k.	1.09,4
2. Maret Pars	KKT I k.	1.11,9
3. Karmen Braun	KKT I k.	1.15,9

M (95)

1. Leho Kivimaa	Majandust.	1.02,8
2. Indrek Vilask	Majandust.	1.02,9
3. Enn Varrik	KKT III k.	1.03,2

100 m selili: N (22)

1. Ene Viik	KKT I k.	1.18,8
2. Karmen Braun	KKT I k.	1.25,8
3. Ülle Üksl	Matemaatikat.	1.26,9

M (11)

1. Andrus Arro	Arstid.	1.11,5
2. Alvo Siimon	Matemaatikat.	1.16,0
3. Ants Jürloja	Õigust.	1.18,3

4x50 m vabalt teateujumine: N (9 naiskonda)

1. Kehakultuurit. I k.	2.20,5
2. Matemaatikat.	2.40,8
3. Bioloogia-geograafiat.	2.46,0

M (16 meeskonda)

1. Majandust.	1.59,0
2. Arstid.	2.11,4
3. Õigust.	2.11,5

Võistkondade rittaseadmisel ilmnes enamikule ootamatult matemaatikute üld- võit (spordiorganisator Sirje Päivil) ühepunktilise edumaaaga KKT I k. ees ning õppejõudude-teenistujate rohkearvulise osavõetuga saavutatud VII koht (organisatsioonitöö lasus TRÜ ametiühingukomitee esinaisal H. Kaburil ja spor- disektori esinaisal H. Sildmäel).

Võistkondade paremusjärjestus:

1. Matemaatikat.	419 p.	9. Õigust.	209,5 p.
2. KKT I kursus	418 p.	10. Füüsika-keemiat.	104 p.
3. Majandust.	305 p.	11. Ajaloot.	74 p.
4. Bioloogia-geograafiat.	274,5 p.	12. Filoloogiat.	37 p.
5. Arstid.	269,5 p.	13. KKT III kursus	24 p.
6. KKT II kursus	255,5 p.	HEINO LAIDRE,	
7. Õppejõud-teenistujad	231 p.	raskejõustiku ja veespordi kateedri	
8. KKT IV kursus	214 p.	vanemõpetaja	

„Mitte ainult terav sulg, vaid ka...“

...terav keel kuulugu žurnalistika- üliõpilase juurde» — ligikaudu nii arvas ÜTO žurnalistikaringi juha- tuse esimees Tiit Matsulevitš, juha- tades 8. detsembril ringi arutus- koosolekut.

Kõigepealt andsid sektiioonide liidrid aru senisest tööjõudlusest. Koosolek jätkus ettekandega II kur- suse praktikatöödest (H. Kask). Su- vel ilmus mehe sulest tervelt 94 ar- tiklit, mis küll ei tähenda, et saja- pallisüsteemis iga «sepi» niisama kõrgelt hinnata võiks. Kõige roh- kem oli kirjeldavaid lugusid. Suu- rele osale kirjutistest tuli ette heita skemaatilisust, pealiskaudsust, sa- muti probleemidevaegust.

Sisuka ja kriitikarohke analüüsi esitas K. Saks, kelle teemaks olid II kursuse tööd malevalehes.

Kunsti- ja taidluskriitika ülevaa- te ajalehes «TRÜ» tegi T. Karro. Enam pretensioone oli artiklite vor-

milise ühekülgsuse pärast. Ning kas ei kiirusta me sageli paberit kulu- tama esmaste muljete põhjal, ilma asja tõsisemalt süüvimata?

Statistilise ülevaate «TRÜ»-s trü- kivalgust näinud meie lugudest and- is A. Nuimäe. Seni on ilmunute hulgas kõige rohkem E. Sangi al- kirjaga kirjutisi.

Jõudis kätte ka käkerdamishimu- liste «rebaste» miiklipäev — tuldi lagedale kahe küll tsipa toorevõitu, kuid see-eest fantaasiaküpse etteas- tega, mis pälvivad sooja ja sõbra- liku vastuvõtu.

Edasine väitlus jätkus põhiosas hambaproovimisega pähkli kallal, mis kivikõva ja mille nimeks PROB- LEEM — sõna, mis tol õhtul kõr- vad hellaks võitis. Juttu oli palju, kuid päris suusoojaks puhumist kindlasti mitte.

KART TONISSON

TRÜ spartakiaad

SISUKAS KONKURENTS. VAHEAEG VEEBRUARINI

Ülikooli spartakiaadi esimene kokkuvõte ilmus pärast orienteeru- mise ja VTK mitmevõistluse maha- pidamist. Liidrikohtale asus bioloogia-geograafiateaduskond maksimaalse punktide arvuga 30.

Järgmisena lõppesid võrkpalli- võistlused. Ülikooli meistri nimetu- se said õppejõudude meeskond ja majandusteaduskonna naiskond, hõ- bedased autasud mõlemas mängu- liigis tulevased arstid ning pronksi KKT IV kursuse meeskond ja KKT II kursuse naiskond. Õppejõud ja arstiteaduskonna esindused kogusid võrkpalliturniirilt võrdselt 26 punkti, majandusteaduskond ja KKT IV võrdselt 22, õigusteaduskond 19, KKT IV kursus 16 punkti. Hoopiski ilma punktita jäid ajalooteaduskond ja filoloogiateaduskond, sest nende esindused võistlusmängudele ei il- munud.

Eelmisel nädalal selgus paremus- järjestus ujumises. Mikroskoopilise eduga sai esikoha matemaatikateaduskond. Järgnesid KKT I, majan- dusteaduskond, bioloogia-geograa- fiateaduskond, arstiteaduskond, KKT II, õppejõud, KKT IV, õigus- teaduskond, füüsika-keemiateadus- kond, ajalooteaduskond, filoloogia- teaduskond, KKT III k. Ühtegi uju- jat ei leidunud spordimeditsiini osa- konnas.

Spartakiaadi 4 ala kokkuvõttes reastuvad võistkonnad selliselt:

1. Bioloogia-geograafiat.	55
2. KKT IV kursus	47

Uut teatmekirjan- dust Toomel

Tedremaa, M. Võõrkeelset kirjandust arstidele. Tln., 1976. 67 lk. 22 Bi — 337. Kirjandusmestik sisaldab Riiklikus Teaduslikus Meditsiiniinstituutis kogus ole- masele võõrkeelseid raamatuid aastast 1970—1975. 350 nimetust.

Vares, H. Opetatud Eesti Seltsi perioo- diliste ja jätkväljaannete koondregistrid. Tartu, 1977. 187 lk. 15 Bi — 166.

Калмыцко-русский словарь. М., 1977. 768 lk. S kal — ven 1.

Кирпичников М. Э., Забинкова Н. Н. Русско-латинский словарь для ботани- ков. Ленинград, 1977. 854 lk. 21 S — 32. Москва в цифрах (1971—1975). М., 1976. 223 lk. 26 (Mos) — 41.

Statistikakogumik esitab andmeid Moskva majandus- ja kultuurielu arengi kohta üheksandal viisakakul.

Нечаев Г. А. Краткий лингвистический словарь. Ростов, 1976. 184 lk. 11 S — 33. Ногейра Н., Туровер Г. Я. Русско-ис- панский учебный словарь. М., 1976. 471 lk. S ven — his 8.

3. Matemaatikat.	46,5
4. Arstid.	46
5. KKT I kursus	44
6. KKT II kursus	42
7. Õigust.	42
8. Majandust.	40
9. Õppejõud	36,8
10. Füüsika-keemiat.	24
11. KKT III kursus	20,5
12. Spordimed.	20
13. Filoloogiat.	12
14. Ajaloot.	6,5

Konkurents on äärmiselt tasava- gine — 2.—7. kohta eraldavad vaid 5 punkti. Tänavune juhend soodus- tab üliõpilaste massilist spordihar- rastust — iga osavõtja toob teadus- konnale punkti vaatamata tulemu- sele. Värske näide ujumisest: õppe- jõudude nimesid ei leidu kiiremate nimekirjas, kuid 75 ujumishuvilist ja rida teatevõistkondi töid profes- suurile hinnatava 7. koha.

Ja veel teine juhendi selgitus: 14 võistlusalast lähevad arvesse 10 edukama spordiala punkti. Seega paar ebaõnnestumist või isegi «nuli» ei anna põhjust loobuda edasip- disest heitlusest. Läbi on alles 5 ala, kevadsemestri kavas on veel 9 ala. Need võivad paremustabelisse tuua palju korrektiive. Teaduskondade spordiaktivistid, hakakem mõtlema uutele võistlustele! Veebruaris alga- vad pikemad turniirid korvpallis ja males, veebruari lõpul või märtsi esimestel päevadel proovitakse jõu- du suusatamises ja VTK talvises mitmevõistluses, märtsis lauatennis- ses, aprillis laskmises ja rühm- võimlemises, mais kergejõustikus.

Spordiklubi

Maadlus

10.—11. detsembril toimusid Tallinnas ENSV kõrgkoolide 1977. aasta meistri- võistlused vabamaadluses, milles osale- 56 võistlejat. TRÜ võitis osa täisarvu- lise võistkonnaga ja saavutas mitme- aastase vaheaja järel jälle võistkondli- ku esikoha 57 punktiga. Teise koha saa- vutas senine viimaste aastate parim võistkond — TPI (52 p.) ja kolmanda koha EPA (36 p.). TRÜ edu põhines võistkonna ühtlases tugevuses ja kõigi maadlejate kindlas esinemises. Keha- kaalus kuni 52 kg saavutas I koha KKT I k. üliõpilane A. Platais, kesk- kaalus kuni 68 kg tema kursusekaaslane J. Kannes. Kuni 82 kg kaaluvate meeste hulgas pani oma paremus maksma A. Põhjala (III k.), kes on küll meister- sportlane dzuudomaadluses, aga tunneb ennast kindlalt ka teistes maadlusvõi- des. Poolraskekaalus saavutas kõigi oma vastaste üle seljavõidu värske meistersportlane klassikalises maadlus- ses T. Angerjäär (IV k.). Teine värske meistersportlane P. Laasik (spordimed. I k.) saavutas II koha kehakaalus kuni 90 kg. II koha said TRÜ üliõpilastest veel S. Tsarenko (füüsika II k.), A. Leiumaa (KKT nullkursus), S. Tiganik (ravi II k.), A. Tammert (KKT IV k.). III koha omanikud TRÜ-st on L. Tõe- mää (KKT IV k.), J. Vlassov (KKT II k.), V. Ööpik (KKT III k.), P. Roma- nenkov KKT IV k.).

TRÜ võistkonna valmistamisid võistlu- seks ette raskejõustiku ja veespordi ka- teedri õppejõud dots. A. Tähnas ja õpe- taja T. Sikkut.

TÖNU SIKKUT

Klubi

Laupäeval, 17. detsembril kl. 20 TRÜ alpinklubi «Firn» õhtu sõnas ja pildis. Disko.

Pühapäeval, 18. detsembril kl. 20 TRÜ peotantsuklubi demonst- raatsiooesinemised. Opime selgeks pop- tantsu. Tantsuks ansambel «Fix».

Auto-motoklubi

B-kategooria autojuhikursuste V grupi komplekteerimine on 20. detsembril kell 17 Gaarini t. 1. Oppe- töö algab 9. veebruaril ja kestab 31. maini. Loengud on teisipäeviti ja neljapäeviti kl. 16.15—20.

Tööpakkumine

Ülikooli komsomolikomitee vajab kiiresti masinakirjaoskusega tööta- jat (kuupalk 80 rubla). Lähemaid teateid saab komsomolikomitee arvestussektori juhatalt. Tel. 321-41/667.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne ajaleht.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

Filmihuvilistele!

Prof. J. Lotmani erikursus «Fil- mikunsti alused» on igal laupäe- val kell 14 ph. aud. 127.

„Muidu poleks ehk vigagi,

kuid sess hakkab tulema,» arvas tudeng konspektivirvalt tolmu pühkides...

Talvise eksamisessiooni alguseni on jäänud napilt kaks nädalat. Tudengid on muutunud närvilisemaks ja tõsisemaks, argipäeva kõnepruuki on ilmunud sõnad «ksam», «ajanappus», «arvestused». Ühikaloa ning lugejapileti kõrval kantakse taskus ka juba matriklit...

Ka neile, keda vahepeal ainult kohvikus näha võis, pole peahoone kõrge trepp ega Toome vaevased nõlvad enam takistuseks raamatutarkuse poole pürgimisel. Enne sessi võiks ka paljukirjutud sildid «Vabu kohti ei ole» üle tõsta ühiselamute õppetubade ustele...

Kuid «rebased»! Esimene sess, see elu kõige esimene sess — põnev ärevus millegi uue ees, uhiuus matrikel ootamas ainult «väga häid», väikesed lootused «kõrgendikule», arupärimised «Kuidas see õppejõud ka hindab?» ja palju, palju sõnulseletamatut, mida võib tunda üksnes esmakursuslane.

Kuid anname nüüd sõna komsomolikomitee õppe sektori juhatajale ESTER SANKILE: «Möödunud talvel tulid meie tudengid toime üli-toreda saavutusega: esimest korda oli õppeadukus üle 90 protsendi — 90,1. Kui ehk nüüdki...

Arvepidamisega õppetöö kohta tegelevad dekanaadid ja õppeosakond. Õppe sektori ülesanne on veidi teisen: jõuda iga üksiku üliõpilaseeni eraldi, teha kindlaks mitte tema puudunud tundide arv, vaid põhjused, miks ta puudub või miks tal õppimises raskused on. Kahjuks aga suhtutakse meisegi kui kontrollijatesse ja karistajatesse ning see raskendab tunduvalt meie tööd. «Üliõpilaseveergudes» avaldatud kriitikaga («Veel kord heast onust», «Edasi» nr. 291, 1977) ei tahaks aga nõus olla: kanged ollakse küll rääkima «õppe sektorite töömeetodite kaalumise» ja nii edasi, ent kui jutt läheb konkreetsemaks, ei tule kusa-gilt asjalikke ettepanekuid. Komsomolikomitee on üliõpilaste endi poolt valitud, seega oleks loogiline teda mitte ainult kritiseerida, vaid talle jõu ja nõuga abiks olla. Seda abi aga annab tikutulega otsida.

Kuid tagasi puudumiste juurde: inimene, kes teeb kõike seda, mida ametlikult nõutakse (s. t. käib kõikidel loengutel ja täidab kõik kodu-sed ülesanded) jääb oma erialal lihtsalt vähikuks, sest ajanappus ei lase tal end täielikku pädevust nõudvaks elukutseks ette valmistada.

Iseseisev töö peab põhinema üliõpilase kui passi järgi täiskasvanud inimese eneseteadlikkusele. Kas saab nõuda teaduslikku või ühiskondlikku tööd tegevalt tudengilt kõikide loengute külastamist, kuigi on teada selle nõude täitmise võimatus? Kas on õige suhtuda nii büro-kraatlikult üliõpilastesse, kes teevad oma eksamid «headele» ja «väga headele»? Kõik muidugi pole ülikooliski veel täiskasvanuks saanud — loengute ajal «Humalas» istujate ja niisama «ise tarkade» koht siin ei ole. Kuni me ülikoolis õpime, ei sõltu me ainult isendast: kõrgkooli õppimine on eelkõige heaks spetsialistiks saamine, ja see on juba tõsine sotsiaalne kohustus.»

TIIT MATSULEVITS

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee istungil 17. detsembril arutati 18. novembril Le-ninigradi mnt. 27 toimunud diskoõhtu korraldamist ja seal esinenud puudusi. Puhkeõhtul esinesid kinnitamata isetegevuskavaga arstiteaduskonna IV k. üliõpilane A. Lõhmus ja ettevalmistusosakonna kuu-laja V. Kalmre. Etteaste oli kunstiliselt nõrk, ideoloogiliselt läbimõtle-matu. Asjas süüdi olevaid kommunistlikke noori karistati. Teaduskon-dade komsomolibürood peavad tähelepanelikumalt kontrollima isetege-vuskavade kunstilist ja ideelis-poliitilist taset. 20. detsembril istungil karistati Madis Roossaart (õigust. I k.) valju noomitusega arvestus-kaardile kandmata komsomolidokumentide lohaka hoidmise pärast. Kee-miaosakonna III kursuse üliõpilast Heiki Vijat karistati noomitusega arvestuskaardile kandmisega lohaka suhtumise eest õppetöösse.

Arutati bioloogiaosakonna IV k. üliõpilaste käitumist 10. detsembril osakonna õhtul. Selle vastutustundetu organiseerimise eest karistati valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega kursuse komsomolisek-retäri Ajan Habichtit. Kommunistlikule noorele vääriltu käitumise eest 10. detsembril karistati valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega Jüri Sõberit, Jalde Maraniit ja Raivo Lokki (bioloogia IV k.). Kõik ni-metatud ÜLKNÜ liikmed ja ÜLKNÜ-sse mittekuuluvad Tõnu Talpsepp ning Indrek Kirss esitati ühtlasi karistamiseks rektorile.

Semestri lõpp keemiaosakonnas

Kuidas siis semestri vältel töö-tati? Milliseid tulemusi on oodata arvestuste ja eksamite perioodil? Põhimõtteks on siin muidugi «kui-das töö, nõnda palk». Kuid ennus-tama me praegu ei hakka vaid ana-lüüsime veidi seda, kuidas keemi-kud keemiaalaste õppeainetega te-gelesid.

Kõigepealt loengutest. Esimese kursuse põhiaineks on anorgaaniline keemia ning loengutest osavõtu protsent kõigub siin 93—97 vahel. Teise kursuse põhiaineks on ana-lüütiline keemia, siin on osavõtt 80—90% piires, kristalokeemias aga 74—79%. Kolmas kursus: or-gaaniline keemia — osavõtt 81—90%, füüsikaline keemia 83—87%, kvantkeemia 85—90%. Neljandal kursusel on orgaanilise keemia loen-gute külastatavus 70%. Näib nagu korras olevat, välja arvatud neljas kursus. Neljandal kursusel on rasku-si ka eriainete loengute külastami-sega. Need on millegipärast pandud hommikutundidele, aga üliõpi-lased pole seks ajaks jõudnud veel ärgata. Pole haruldane, kui esimese loengutunni alguseks on kohal vaid üks, kaks üliõpilast...

Edasi praktikumidest. Siin on olu-kord juba keerulisem. Esimene kur-sus on töötanud kogu semestri väl-tel korralikult. Teisel kursusel on praktikumidest osavõtt püsinud

80% piires. Raskused algavad kol-mandal kursusel. Sellest kursusest peale hakkab juurduma põhimõte, et algul aega küll, pärast rabame la-boris nii et tükid taga ja õppejõud hoolitsegu ise, kuidas ta selle järel-tegijate ja -vastajate karjaga hak-kama saab, aga üliõpilane peab ar-vestuse kätte saama! Kolmandal kursusel oli semestri esimesel poolel praktikumidest osavõtt 60—70%, neljandal kursusel kolloidkeemia praktikumist suvatses osa võtta vaid 40—50% üliõpilastest! Hiljem muidugi asi paranes ja siis kasu-tati isegi teiste rühmade praktiku-mide aegu. See aga tingib semestri lõpul praktikumide suure ülekoor-muse ning häirib normaalselt tööd. Kõige lõpuks ärkavad viilid ja ve-damikud, «isikliku elu elajad», kel-lel läheb siis õige kiireks. Sageli on nad seejuures väga pretensiooni-kad, nagu ikka inimesed, kes ainult endale mõtlevad. Kui loengutest puudumisi on võimalik korvata kas naabri või tuttava käest konspekti laenamisega või raamatust lugemi-sega, siis praktilised tööd peab iga-üks ise ära tegema — grupiviisilist töötamist praegu meil enam ei prak-tiseerita ja sellepärast pole viilil võimalik kellegi turjal luugu lasta.

Ebasüstemaatilisel töötajad, loen-gutest ja praktikumidest puudujad — eriti praktikumidest puudujad —

on see osa üliõpilastest, kes otseselt häirivad ja segavad õppetöö nor-maalset käiku. Nendega peavad te-gelema dekanat, aineõppejõud, kur-susehooldaja, komsomol, õppekomis-jon, õppemetoodiline komisjon, rah-vakontroll ja veel paljud, sest — nagu aastate praktika näitab — on nad kindlad õppeadukuse allaviijad eksamisessioonil. Vaimse ja füüsi-lise pingutuse vältimine, vastutus-tunde puudumine, egoism — need on nende iseloomulikud jooned ja seetõttu tulebki neid varakult togi-ma hakata, et semestri lõpuks asjad enam-vähem normaalsesse seis-u viia. Kas või vägisi, sest õppejõud peab ju noore inimese suhtes opti-mist olema, eriti siis, kui häda pole mitte üliõpilase peaju materjalis, vaid mentaliteedis.

Keemiaosakonna õppekomisjon on selle semestri vältel arutanud 20 üliõpilase distsipliinirikumisi, tel-nud noomituse või esitanud ettepa-neku karistuse määramiseks 16 üll-õpilasele, kellest seitselt võiks «esile tõsta»: U. Madiste (I k.), E. Val-gus (II k.), V. Tross (III k.), A. Isak (III k.), H. Vija (III k.), K. Tammeväli (IV k.), M. Haapsal (IV k.).

Nii on siis lood keemiaosakonnas! TULLIO ILOMETS, keemiaosakonna rahvakont-rolligrupi esimees

Ühiskonnateadlaste teoriaseminaridest

Teoreetiliste seminaride tööd on ühiskonnateaduste kateedrite tegevuses ikka ahtsal kohal ja ka resultatiivne olnud. Kuid sel õppeaastal kohustavad meie maa suursündmused rakendama (äiendavaid meetmeid tõstmaks veelgi teooria-seminaride teaduslikku ja organisatsioonilist taset. Võimalusi selle tööd s'usu-liseks rikastamiseks pakuvad NSV Liidu uus konstitutsioon, NSV Liidu Ülem-nõukogu VII, erakorralise istungjärgu materjalid, L. Brežnevi ettekanne «Suur Oktoober ja inimkonna progress». Oleme seadnud ülesandeks nende ajalooliste dokumentide võimalikult igakülge ja sügava analüüsi oma teooriaõppustel.

Seminaride (kokku 5) tööplaanides kajastub suund tänapäeva täht-samate teoreetiliste probleemide loomingulisele arutelule. Nii on filo-soofiakateedrite teoreetilise seminari üldteemaks nüüdisaja ideoloogiline võitlus filosoofias, poliitilise ökonomia kateedris arutatakse aga õppe-aasta jooksul ühiskondliku tootmise efektiivsuse suurendamist arenenud sotsialismi tingimustes. Teadusliku kommunismi kateedris ja kommu-nistliku kasvatuselaboratooriumis on arutelude objektiks elulaadi probleemid.

Oleme kavandanud ka kateedritevahelisi õppusi: järgmise semestri algul toimub õppus arenenud sotsialismi aktuaalsetest majandusprob-leemidest (ettekanne H. Metsalt).

Hiljuti tegi parteibüroo esimesi kokkuvõtteid meie teoriaseminaride tööst sel õppeaastal. Oli toimunud asjalikke mõttevahetusi uue kons-titutsiooniga seonduvate probleemide üle. Nii näiteks kutsus teadus-liku kommunismi kateedris õppejõud R. Toomla ettekanne «Sotsialist-liku elulaadiga seonduvad aspektid NSV Liidu uues konstitutsioonis» esile elava diskussiooni.

Kõrgeimat hinnangut vääriavad teoriaseminarid filosoofiakateedris. Seda mitte ainult kõrge teadusliku taseme, vaid ka hea organisatsio-nilise ettevalmistuse tõttu (teeside õigeaegne levitamine jms.). Det-sembrikuu seminarõppusel pani filosoofiakandidaat P. Kenkmann ette-kandega «Kommunistliku maailmavaate kujunemise sotsioloogilises uurimisest» aluse sisukale, kõiki osavõtjaid haaravale mõttevahetusele. Kui siin midagi soovida jääb, siis vahest ehk seda, et filosoofide semi-naridest võtaksid edaspidi võimaluste piires osa ka teiste kateedrite õp-pejõud. Võib-olla saaksime siis niikaugele, et filosoofiakateedri semina-rides kui näidisõppustel hakkavad osalema ka erialakateedrite esinda-jad (sealt, kus arutlusteemad on filosoofide omadele lähedased).

Poliitilise ökonomia kateedri korraldas novembris seminarõppuse koos kolleegidega EPA-st. Suure Oktoobri 60. aastapäevale pühendatud ühisõppusel käsitleti põllumajandusliku tootmise intensiivistamise uute vormide (M. Bronštein, U. Vanaaseme), looduskaitse (J. Kivimägi) jt. küsimusi.

Kahetsusväärseks erandiks on aga olukord NLKP ajaloo kateedris. Kuigi ka siin pandi kirja hea seminariteema («Sotsialistliku demok-raatia arengust kaasajal») ei ole õppused tegelikult veel alanud. Par-teibüroo märkis, et tekkinud olukorra ainsaks põhjuseks on grupiorga-nisaator (ühtlasi ka seminari juhataja) N. Sevtšuki vastutustundetu suhtumine sellesse ideoloogiatöö tähtsasse löiku ning kohustas teda olukorda kiiresti parandama.

Ühiskonnateaduste kateedrites on kavandatud head plaanid teoria-seminaride korraldamiseks. Meil on kõik celdused nende edukaks reali-seerimiseks. Kavandatu tõeline ja edukas, juubeliaasta vääriline ellura-kendamine nõuab jätkuvalt pingutusi, tagamaks teoriaseminaride kasuteguri edasist suurenemist, nende osa pidevat kasvu meie õppe-, kasvatus- ja teadustöös.

FELIKS KINKAR,

ühiskonnateaduste kateedrite parteibüroo sekretäri asetäitja

Rektori käskkirj

Õnnitlen eesti keele kateedri ju-hatajat professor Huno R ä t s e p a t tema 50. sünnipäeva puhul ja tänan teda kauaaegse mitmekülge ning eriti viljakate tegevuse eest eesti kee-le uurimisel ja spetsialistide etteval-mistamisel.

Rektor õnnitles

80. sünnipäeval koristaja Elfriede TAMMURIT ja 50. sünnipäeval in-sener Ernestine LANI, vanemõpeta-ja Kalev ULPI ja professor Mihhail SELJAKINIT ning tänas juubilare tehtu eest ja soovis edu edaspidi-seks.

Rektor tänas

kohusetundliku ja eeskujuliku tööd eest meditsiini kesklaboratooriumi töötajaid Ants KALLIKORMI, Kal-ju PÖLDVERET, Aavo MIKKEL-SAART, Helga LENZNERIT, Agu TAMME, Matt MÄGE, Siiri VERO-MANI, Anne SCHOTTERIT, Raivo UIBOT, Aili TÄHEPÖLDU, Eva TIIGIMÄGE, Asta MADISSON, Eha LEPPA, Kiira LOITI, Silvia POSKAT, Eha-Mai LAANEST, Her-berth SAARMAT, Mail KURET, Lia ANTONIT, Tiit LAISKA, Imbi VIKMAAD, Hilda TEDERIT, Sel-ma KÄARI ja Amanda DSILNAT ning ülikooli juubeli ettevalmista-misel ülesnäidatud hoole ja tööku-se eest rektoraadi koristajat Selma KUKLAST ja vene keele metoodi-ka kateedri dotsenti Karl BACH-MANNI pikaajalise pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest.

Kriminoloogia laboratooriumi

järjekordne ettekandehommik on pühapäeval, 25. detsembril kl. 12 peahoone aud. 307. Teemal «Noorte kuritegevuse uurimise probleemides» Eesti NSV-s» kõneleb ENSV TA Majanduse Instituudi õiguse sektori vanemteadur, dots. H. Randalu.

* Matemaatikaprofessori Jaan Sarve viimases puhkepaigas Raadi kalmistul avati tema 100. sünnipäeval mälestuskivi. Pildil näeme kõne-lemas matemaatikateaduskojona dekaani prof. Olo Lumistet.

Jüri LAANE foto

Teadustöö tulemused ja komsomolielu juhtimine

▲ PAUL KENKMANN, kommunistliku kasvatuse laboratooriumi juhataja

(Algus eelmises lehes)

Kogemusi kasvatustöö stabiilsete kompleksplaanide koostamisel teaduskonniti ning kogu ülikooli jaoks on. Sel alal on rakendatud ka uurimistulemusi. Siiski saab viimaseid veel märksa enam kasutada komsomolitöö planeerimisel. Mõned näited maailmavaate kujundamise valdkonnast.

Igasuguse kasvatus ühe lähtekohti on selle diferentseerimine. Viimast on ülikoolis võimalik mitmeti korraldada: lähtuda kursusest, üliõpilaskontingendi iseärasustest ja veel mitmest tunnusest. Kõiki neid sisukalt arvestada kahtlemata ei suuda. Sotsioloogilised uuringud kinnitavad, et kasvatustöö seisukohalt diferentseerib üliõpilaskonda kõige enam see, millisesse spetsialistide professionaalsesse gruppi «sisenetakse» pärast ülikooli. Erilist tähelepanu vajab erialane spetsiifika, sest näiteks tulevane geograafiaõpetaja erineb tulevast arstist maailmavaate kujunemise seisukohalt oluliste tunnuste poolest märksa enam, kui esmakursuslane oma kolleegist vanemalt kursusest.

Samavõrra tähtis on kasvatustöö suundade õige määratlemine: millised neist on aktuaalsed üliõpilaste maailmavaate väljakujunemise astet arvestades? Uuringud töö osast noorte orientatsioonides on näidanud, et tähelepanu vajab üliõpilaste orienteerimine erialale. Sageli arvatakse, et kutseorientatsioonialane töö lõpeb noore astumisega ülikooli ja edasi paneb juba eriala omandamine ise kõik paika. Päril nii see siiski ei ole. Olukorras, kus kõrgharidus on massiline, sisseastumiskonkurss pole enamasti väga pingeline ning ülikooli astujate suure enamiku moodustavad otse keskkoolist tulnud, praktilise töö kogemusi mitteomavad noored, ei tähenda mingi ülikoolieriala valik kaugeltki mitte alati kursisolekut valitud ala nõuetega, tõelist kiindumust sellesse jne. Õige suhtumine erialasse tuleb niisiis alles välja kujundada ja see peaks olema üks komsomoli ideoloogilise töö telgedest.

Kasvatustöö eesmärgiks on üliõpilasel kommunistliku ideaali loomine, mille alusel ta oma igapäevast elu seab. Tavaliselt pööratakse peatähelepanu sellele, missugune kõnealune ideaal peaks olema, millised jooned on siin kõige olulisemad. Tuleks mõelda ka sellele, kas elamine kindla eesmärgi või ideaali nimel ongi üldse väärtuseks. Eluplaanide uurimine näitab, et arvestamist vääriv osa õppivaid noori (sealhulgas ka üliõpilasi) ei pea vajalikuks perspektiivsete elusihete seadmist, plaanikindlust oma igapäevase elu korraldamisel. Niisuguse suhtumise juured on elusituatsioonides eneses: esmaste materiaalsete ja ka vaimsete vajaduste rahuldatus küllaltki kõrge aste, hüvede kättesaadavus, meie ühiskonnakorraga tagatud kindlustunne lähema ja kaugema tuleviku suhtes. Resultaat on aga soovi või suutlikkuse puudumine sihipäraselt elada. Niisuguse olukorra ilminguid kohtame ülikoolis üsna sageli: semestri algul või pühade järel kulub hulk kallist õpiaega järjekordest «sisseelamiseks», ilmselt andekas üliõpilane ei jaksa õppeülesannetega toime tulla jms. Siit järeldus, et kõrvuti kasvatustöö eesmärkide seadmisega peaksid komsomolibürood kaaluma, kuidas suunata sihikindluse ja eesmärgipärasuse omaksvõttu elu alusena ülikoolis ning pärast seda.

Teadusliku uurimistöö meetodika ning komsomolitöö meetodid ei lange kaugeltki kokku. Ometi pole lõhe nende vahel absoluutne. Tavaliselt käsitletakse teaduse rakendamist ühiskonna juhtimisel vaid kui teaduslike andmete ja järelduste ärakasutamist (meiegi tegime käesolevas artiklis eespool nii). Sageli on viljakas ka uurimistöös väljakujunenud meetodite rakendamine praktilises töös. Võtame näiteks eespool juba puudutatud maailmavaate kujunemise. Võrdlemisi abstraktsete arutluste asemel maailmavaate sisust ja printsiipidest on võimalik tugineda sotsioloogias ja sotsiaalsühholoogias väljatöötatud lähenemiseviisile, indiviidi käitumist suunavale väärtusstruktuurile, tuua esile konkreetsed orientatsioonid, hoiakud jne. ning analüüsida, kuidas me neid kujundame komsomolitöö erinevate võtetega. Nii omandavad konkreetsema sisu sellised kommunistliku maailmavaate jooned nagu töösse suhtumine, sotsiaalne aktiivsus jt.

Teine näide teadusliku meetodika rakendamisest praktilises komsomolitöös on seotud komsomoli osavõtuga üliõpilaskontingendi formeerimisest. Ülikooli propaganda õppivate ja töötavate noorte hulgas on ju ka parema täienduse taotlemine komsomoliorganisatsioonile. Pikka aega on seda tööd korraldatud ülikooli esindavate brigaadide välisaatmisena koolidesse või abiturientide kokkutulekutele, kus peetakse vestlusi, näidatakse fotosid, vastatakse küsimustele jne.

Shipärasemalt ja efektiivsemalt teeme sama tööd siis, kui kasutame noorte ülikoolile orienteerimise meetodikat, mille on välja arendanud kommunistliku kasvatus laboratooriumiga koostöös tegutsev kutsekonsultatsioonikabinet. Siia kuulub kõrgepealt ülikooli kontingendi kujunemise põhitendentside tundmaõppimine, muuhulgas ka selle kindlakstegemine, mille alusel noored valivad eriala ja missugune on nende informeeritus, sellest, mis ülikoolis ees ootab. Nüüd on võimalik teha propagandat suunatult, vastavalt tegelikule olukorrale. Kutsekonsultatsioonikabinetis on olemas selleks vajalik abimaterjal, sealhulgas üliõpilaste endi osavõtul teaduskondade kaupa koostatud erialakirjeldused. Viimased võiksid komsomoliaktiivile laiematki huvi pakuda — näiteks selleks, et olla paremini kursis oma teaduskonna lõpetajate tüüpiliste töökohtade, töölesuunamistingimuste ja muu sellisega.

Loetlesime siinkohal vaid mõned võimalikud viisid noorte maailmavaate ja kõrghariduse alase uurimistöö kasutamiseks ülikooli komsomolitöö juhtimisel. Ülalnimetatuga pole need võimalused kaugeltki ammendatud, õppetööga seonduvaid probleeme aitab analoogiliselt lahendada kõrgkooli kompleksse uurimise laboratooriumis tehtav. Ilmselt peaks komsomolikomitee pöörama senisest suuremat tähelepanu komsomoliaktiivi tutvustamisele uurimistulemustega (eelkõige just teaduskondades) ning sisulise koostöö laiendamisele kõrgkooli ja noorsoo-probleemide uurijatega. See suunaks omakorda uurijaid praktikas kasulike resultaaside väljatöötamisele.

Venia legendi

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsendi kt. JAAK PÖLDMAE *venia legendi* «Antikheksameetri edasiandmine eesti luules» toimub 26. detsembril kl. 14.15 peahoone auditooriumis 127.

AGO KÜNNAP, filoloogiateaduskonna dekaan

HUNO RÄTSEP on saanud keskealiseks

Eesti keele kateedri juhataja professor Huno Rätsep on läbinisti tartlane, kes on siin kasvanud omapäeliseks rahvusvaheliselt tuntud õpetlaseks. Tartus on ta sündinud 28. detsembril 1927. Tartus on ta 1946 lõpetanud I Keskkooli, ülikoolis õppinud 1946—1951, olnud siin soome-ugri keelte aspirant, kaitsnud 1954 kandidaadiväitekirja, olnud 1965—1967 doktorantuuris ja 1974 saanud keeleteaduse doktoriks. Juba aspirandina peeti teda pädevaks üliõpilastele loenguid pidama: 1952—1954 tehti talle ülesandeks õpetada soome keelt ja läänemere keelte ajaloolist grammatikat. 1954 sai Huno Rätsep eesti keele kateedri dotsendiks ja 1975 kateedrijuhataja-professoriks. Praegu on ta TRÜ selle erinõukogu sekretär, milles saab kaitsa soome-ugri keelte alaseid doktori- ja kandidaadiväitekirju. Esitatud kuivad lühiloomed kõnelevad üksnes sellest, et Huno Rätsep on tõesti üliühedasti ikka ja alati olnud seotud meie linna ja meie ülikooliga. Teda ei tunta hästi mitte üksnes siin, vaid tema nimi ja isiksus on tuntud kõikjal seal, kus harrastatakse fennougristikat ja mitmeid tänapäeva keeleteaduse uusi alasid. Teda on kutsutud väljapoole Nõukogude Liitu esinema Soome ja Ungari ülikoolidesse ning rahvusvahelistele kongressidele ja sümposiumidele. Huno Rätsep on õpetlane, kes Tartu Riikliku Ülikooli sammaste vahelt on astunud otseteed suurde teadusmaailma.

Huno Rätsep on lingvist. Meie aja lingvist ei saa kuidagi olla kirjutustoa-õpetlane, kes paneb paberile seda, mis pähe kargab või tallab üksnes pehme sõtkutud radu väljastpool oma tööruumi. Meie aja lingvist peab nägema palju vaeva, peab arutlema, tegema katseid, käima uurimisretkedel, pikki päevi tuhnima arhiivimaterjalide kallal, lugema palju ja lugemaks oskama keeli. Huno Rätsep on kõike seda teinud ning ta oskab keeli. Üliõpilaspõlvest alates on ta olnud ekspeditsioonidel ungarlaste, liivlaste, vadjalaste, isurite, soomlaste ja muudugi eestlaste aladel. Ta on sedelkogudest ja raamatutest eksterpeerinud materjali kümneid tuhandeid lehti lapates ja tuhandeid lehekülgi lugedes. Huno Rätsep on ikka olnud põhjalik, ehk liigagi põhjalik oma kiirema edu kahjuks. Ta on olnud töökas. Tema töötarmu osutas juba seegi, 570-leheküljeline kandidaadiväitekirja «Infiniitsed verbivormid soome-ugri keeltes» tuli kaitsmisele enne tähtaega. Väitekirja oli nõnda pädevalt kirjutatud, et oponentidel polnud sellele peaaegu midagi ette heita. Tolleaegsete ahtavõitu avaldamisvõimaluste tõttu on sellest tähelepandavast tööst ilmunud ainult osi (1955 ja 1956). Väitekirja ainestikus on aga veel küllalt niisuguseid seiku, mille avaldamine oleks fennougristikale kasuks. Siirdumine sugulaskeeltelt eesti keele kateedri koosseisu viis Hu-

no Rätsepa ootuspäraselt eesti keele probleemide kallale. Ta on kirjutanud siiski veel liivi ja vadjakeele fraseoloogiat (1959 ja 1960) ning alati kasutanud oma soome-ugri keelte alaseid teadmisi mitmetes edaspidistes teostes. Eriti liivi keel on talle jäänud lähedaseks, millest ta on pidevalt pidanud loenguidki. Eesti kirjakeel, eesti murded, keele ajalugu, kõigepealt aga eesti keele süntaksiküsimused on saanud Huno Rätsepa kauaaegseks tööalaks. Tema teise ainevalda siirdumisest on eesti keeleteadusele olnud suurt kasu. Seda võib öelda *sine ira et studio*.

Huno Rätsepal on ulatuslikke teadmisi struktuurkeeleteadusest. Nende teadmiste levitamiseks ja rakendamiseks eesti keeleteaduses on ta pidanud looma asjaomase baasi. Ta on osanud enese ümber koondata andekaid noori, kellest mitmed on juba kujunenud headeks kaastöötajateks ja kaasvõitlejateks. Tema juures on käidud koos keele- ja keeleteadusküsimusi arutlemas ning tema otseisel algatusel on loodud mitu väljannete sarja, milles avaldatakse uudisväljendusi. 1965 hakkas ilmuma «Keel ja struktuur» ja 1966 «Keele modelleerimise probleeme». 1969 hakkasid ilmuma «Generatiivse grammatika grupi (GGG) aastakoosolekute ettekannete ingliskeelset tekstid. Neis sarjades on avalikuse ette jõudnud paljud Eesti NSV noorte õpetlaste, ent ka Nõukogude Liidu teiste uurimiskeskuste töötajate uudisteosed. Nõnda näiteks toob 3-osaline «Keele modelleerimise probleeme» III 1967. aastal Käärikul peetud üleliidulise generatiivse grammatika küsimuste sümposiumi ettekanded. Oli ju see sümposium saanud teoks Huno Rätsepa initsiatiivil. Huno Rätsepa ettevõttel on tõlgitud eesti keelde väga vajalik kõrgkooliõpik — M. Iviči «Keeleteaduse põhisuunad» (1969).

Huno Rätsepal on sädelev, isegi rahutu tarm, mis on teda ajendanud vajalikuks organiseerima. Organiseerimistöö juures pole tal aga kunagi jäänud kõrvaliseks ülesandeks enese teaduslik väljendamine. Ta on olnud tootlik autor. Enese loodud sariühendustest, muudes TRÜ väljaannetes, Emakeele Seltsi aastaraamatuis ning mitmesugustes kodu- ja välismaistes kogumikes on tema sulest ilmunud peamiselt pikki ja pikemaid uurimusi, muuhulgas isufiksistilistest verbidest, aspektikate-

gooriast, metateesist *uh—hv* eesti keeles jne. Kõige enam on Huno Rätsep kirjutanud eesti keele lauseehitusest. Ta on kirjutanud eesti keele elementaarlausetest, lihtlausmallidest, süvasituatsioonist, verbi rektioonitüüpidest, verbaalrektsiooni struktuurist ja keeletüpoloogiast, modaalverbide süntaktilisest karakteristikast, väljendverbide olemusest ja mitmete verbide situatsioonianalüüsist. Ta on esitanud ka omapoolsed arvamused valentsustooriast jne. See kõik on olnud eesti grammatikateaduses üleskõneldud uudismaaks.

Huno Rätsepa peateos on doktoriväitekirja «Eesti keele lihtsuse struktuur. Verbikesked lausemallid», mis kaitsiti 1974. aasta sügissemestril. See 418-leheküljeline käsikirjaline uurimus ilmub trükitult tuleval aastal. Siis on õige aeg seda üksikasjalikult analüüsida. Siinkohal mainitagu vaid seda, et kõik kolm professoripõlvkonda Paul Alvre Tartust, Klára Maitinski Moskvast ja Marta Rudzite Riist hindasid väitekirja väga kõrgelt.

Huno Rätsep on hea teadusemees ning hea õpetaja. Ta oskab oma üliõpilasi tööle innustada ning vastavalt nende kalduvustele ja iseloomule juhtida kas pedagoogi või õpetlase elukutsele. Tema õpettegevusest on kasvanud õpikuid, muide niisugune hea raamat nagu «Eesti keele ajalooline morfoloogia» (1977).

Huno Rätsep pole ühiskondlikest ülesannetest kunagi tagasi pörganud. Praegu on ta Emakeele Seltsi aseesimees ja mitmete nõukogude liige.

Last but not least: kunagi õppis Huno Rätsep minult, nüüd õpitakse temalt.

PAUL ARISTE

Tunnustus ülikooli teadusele

Mõni aeg tagasi sai vene kirjanuse kateedri telegrammi, milles teatati, et Ameerika Semiootika Selts on valinud JURI LOTMANI oma auhinnaks.

Tänavu suvel valis filoloogiadoktor professor J. Lotmani oma korrespondentliikmeks Briti Akadeemia. 1901. aastal asutatud British Academy on tuntud kui informatsioonivahetust ja teaduslikke kontakte arendav humanitaarteaduste keskus, mis ühendab 350 teadlast üle kogu maailma. Akadeemia on avarad organiseerimis- ja finantseerimisvõimalused ning ta programmeerib uurimistööd üle maailma. Pidevalt antakse välja monograafilisi trükiseid, perioodilisi sarju jms. Kui Briti Akadeemia tegevliikme nimetus seab tingimuseks püsiva elukoha ühendatud Kuningriigi,

siis korrespondentliikmete seas on hulgaliselt tuntud õpetlasi välismaalt. Nõukogude Liidust on nende seas 9 akadeemikut ja professorit, sealhulgas 6 Leningradist (M. Alekseev, I. Djakonov, D. Lihhatšov, O. Okladnikov, D. Olerogge, B. Piotrovski) ja 2 Moskvast (J. Keldõš, P. Zaitõnskovi).

Prof. J. Lotmani sulest on ilmunud rohkem kui 350 tööd. Tema monograafilised uurimused, kirjandusteooria, ajaloo-, kulturoloogia- ja semiootikaalased tööd on võitnud kõrge tunnustuse ja laia populaarsuse paljudes maades. J. Lotmani artikleid on avaldanud sellised NSV Liidu juhtivad ajakirjad nagu «Вопросы литературы», «Вопросы философии», «Вопросы языкознания». Eesti ajakirjadest nimetagem «Keelt ja Kirjandust» ning «Loo-

mingut». Tema kirjutised on sagedased ka välismaa tuntud ajakirjade veergudel. Nn. Tartu semiootikakoolkonna isa prof. J. Lotmani töid on publitseeritud inglise, saksa, prantsuse, itaalia, portugali, rootsi, ungari, tšehhi, poola, jaapani, serbia jt. keeltes.

Praegu on lõpukorral töö A. Puškini biograafiast. Üsna pea ilmuvad kirjutused «Valgus» vahendusel mahukas kirjandusajalooliste uurimiste kogu ja tekstikommentaariid «Jevgeni Oneginile».

Pingelise teoreetilise tegevuse kõrval võtab professor aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Ta on Ülemaailmse Semiootika Assotsiatsiooni viitsepresident ja mitmete rahvusvaheliste ajakirjade toimetuse liige.

KART TONISSON

Repliik

Kui diskor lobiseb...

Ta kiskus end rütmiliselt kägarasse, mina tammusin. Ma võtsin tütarlapsel käest kinni, ent ta kärtas: «Ärge arvake, et tantsupõrand on tutvuse sõlmimise koht.» Vabandasin: «Mind tüütas tammumine ära, tahtsin sambat tantsida.» Mis koht see tantsupõrand siis ikkagi on? Milles seisneb tantsu mõte ja olemus? Mõni ütleb, et peotantse ei tasugi õppida, sest see piiravat loominguvabadust, kirjutades ette liikumise järjekorra. Ent nõnda võib öelda vaid inimene, kes ei tunne peotantsu. Teadmatusest tulenev omalooming pole võrreldav sellise omaloominguga, mis tekib oskuste baasil.

Tol õhtul oli üsna hea muusika, mõni pala oli isegi selline, mille järgi oleks võinud peotantsu tantsida. Siis tuli lavale diskor ja pajatas: «Üks asjamees läks asjale. Vaatab, tee peal lebab suur asi...» Diskor lõpetas oma loo asjamehest ja kuulutas välja tütarlaste valiku koos muusikapalaga «Näljane poiss».

Meenub üks teine õhtu. Pikkades aluspükstes poolalasti paks poiss võttis laval kettahetja poosi, ülejäänud karglesid tema ümber, ämbriid peas.

Kord, kui sõitsime kolhoosist Tartusse, oli buss rahvast täis. Kõik olid üsna väsinud ning ma mõtlesin, et oleks tore, kui keegi laulma hakkaks. Ei läinudki kaua, kui üks tüdruk laulu üles võttis: «Mu mütsil on kolm nürka, kolmnurkne on mu müts.» Näidates rõhutatud hoolikusega kolmele oma kehaosale. Kas labane olla on ikka pop?

Tahaksin kõnelda ka teistsugustest õhtutest. Kui suvel koos Pensa tudengitega heinatööll laagrisse sõitsime, laulsid nood kauneid ja nukravõitu vene laule. Ja see oli nii ilus.

Poptantsud on moes. Kui palju on aga noori, kes neid tantse tõeliselt tantsida oskavad? Kuis oleks, kui diskorid, selle asemel et näidata oma aluspesu ja rääkida labasust, demonstreeriksid poptantsu samme? KOIT REBANE

Klubi

Reedel, 23. ja laupäeval, 24. detsembril kl. 20 DISKO.

Pühapäeval, 25. detsembril kl. 20 klubi ansambli kontsert ja tants. Esmaspäeval, 26. detsembril kl. 20 klubi nõukogu koosolek.

Tagasiteed ei olnud

Võrreldes kodukootud kirjandusega kipub tõlkekirjandus meil perioodikas ilmuvate arvustuste poolest ikka kaotusseisu jääma. Nii jäi teenimatult tähelepanuta kevadel «Loomingu» Raamatukogus ilmunud ungari tänapõlvakirjaniku Akósz Kertész'i romaan «Makra» (vähemalt seni pole juhtunud lugema pisimatki arvamusavaldust), mille väljaandmine omal maal kujunes küll tähelepanuvaks sündmuseks. Vaevast et seegi ebaprofessionaalne sõnavõtt midagi parandada suudab. Pigem on see arglik katse tegevõitu kerist terike soojendada. Romaan on kaheosaline. Esimene osa kujutab Makra argisekeldusiseiklust, kooselu Valiga. Teine pool: kõhklused, resignatsioon, lõpp. Süžeele pinget ja väljendusrikkust poolest on kirevam teose algupool, teises osas on valdavad pessimistlik-

kumad toonid. Kõidab romaani kanoniseerimata, ohjeldamatult voolav stiil, mis sellegipoolest kordagi üle kallaste ei tõuse; võitmatu hoovus, mis lugeja hooilt endasse ahmab. Sõnade paduvihm peseb välja Makra maailma selle värvides ja värvituses. Väljapeetud kiretu kirjelduse varjus mõjuvad lõhkeaugutena pingul tekstipaisud seda sugestiivsemalt.

Loo telg on iseenesest päris banaalne. Mees, kes eksleb armastuse rāgas, heitleb mitme naise vahel, ei suuda kuidagi elust õiget nuppu leida.

MAKRA — kütkestavalt ebasümmeetriline mürakas mustavere ürgmees, kelles on midagi juurteni arhailist ja ühtegu müstilis-sünget. Ja ometi on Makra mees, kes võtab mütsi maha «kainete ja korralike eesmärkide» ees — «omada naist, kodu ja lapsi, nagu iga normaalne (minu sõrõnus — K. T.) mees». («Aga mina olin nüisugune loom, kes tahtis olla samasugune nagu kõik teised inimesed, ühesõnaga tähelepandamatu ja õnnelik hall laik, kes magab rahulikult, vegeteerib vaikselt, läheb kiilaks ja kasvatab kõhtu.»)

VALI — rafineeritult «kihvt» nai-

ne, kõigutamatu radikaal, epateerivana näiv, maneeritu, kompromissitu ja eelarvamustevaba, samas suur egoist; naine, keda ahistab üksnes bioloogiline aheldatus. Ekspressiivsed on stseenid, kus Vali raputab rusikaid oma soovimatu ihuvilja pärast.

MAKRA JA VALI. Kahe maailma ragisev kokkupõrge. Ootamatud impulsid. Vastandite võitlus, milles ühtaegu väljendub neid ühendav kohanematus. Oma rõõpapaari aga ei leita, sest seda ei olegi. Nad vaid vihatavad teineteist oma üdini erinevate aksioomidega. Ja samas armastavad. Vali «suur idiootlik süda ja diletantlik maailmaparandamise õhin» (Makra sõber Zselenyi) ei tunnista mingeid kuldseid keskeid. Raudse ja meeletu järjekindlusega hoiab Makra oma kirgi vaka all ja väidab, et vilistab poliitika peale, ta ei tahtvat võimu, vaid toidupoolist. Ta igatsevat üksnes kombekat ja normaalset elu. Vali on see, kes viskab Makrale näkku, et Makra «võlgneb endale oma ande, mida ta salgab, oma mõistuse, mida ta võltsub, oma instinktid, sest ta armastab teda, Valit».

Teise osa Makra ongi normaalne mees, kes näsib oma

püüdliku lihasuretamise vilju, määmutab neid, kuid ei tunne maitset. Kas polegi siis hea elada «kaine ja korraliku eesmärgi» saavutanud puhta ja tööka väikekodanlasena? Midagi on lootusetult villu. Makra ei suuda olla nii suurejooneliselt rumal, nagu üks normaalne inimene olema peaks. Igatsetud roosad prillid ei aita. Makra näeb, et ta on oma sinilinnu päästmatult lasknud. Tema purunenud väärtustepeegli tuhande killu kisulised ja nürid servad krüüvad üha talumatult. Püüdlused normaalse eksistentsi suunas jooksevad samale karile, mille all ta end visalt ja kangekaelselt hoiab, et «vastata nõudmistele, mida maailm esitab rahulikule, tublile ja usaldusväärsele inimesele».

«See lõngakera on liiga sassis, ma ei suuda seda lahti harutada», veendub Makra ja lõpetab enda taastootmise.

Oli see argus, häviväärne põgenemine, martiürium või...? «Ferenc Makral oli alati jõudu sealt ära minna, kus asjad juba liiga keeruliseks olid läinud», ütleb kirjanik. Makra ei saanud endaga iial arveid klaariks. Halastamatu enesepettus, mis oli liialt kunstlik, lausa mania-

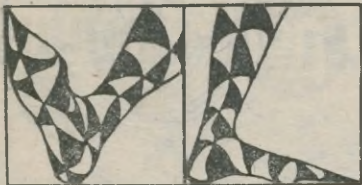
kaalne, viis krahhini. («Makra elu oli üksainus võlts poos, aga mitte kerge ja särav, vaid kramplik, püüav jää poos.»)

Makra lahkumist elust ei saa ahalt hinnata. Juba enne, kui lõngakera sasikeerud gordioni sõlmeks pinguldud, on piinariikka vindumise peatne põrmustamine Makra jaoks mõõdapääsmatu. Vahest väljendavad Makra surmamineku kreedot autori sõnad:

«Inimene ei saa endale näkku sülitada. Ei saa oma nahast välja pugeda. Tal tuleb omaks võtta, et ta on see, kes ta on, sest ta on ise enast niisuguseks teinud, selle eest ta vastutab.»

Vastutustunne Makrat alt ei vee. Ta kannab oma koorma lõpuni.

KART TONISSON

Kodusoojus, mis inimest põlistab

Selle peo perenaine on Liina Orlova kuningatütar Endelinde; lapsed, kes varmad ebatõde läbi nägema, usuvad teda. Nad usuvad ka kuningapoeg Endlit Peeter Kollomi kehastuses, nad usuvad ka suurt kolli, kes kurja kavatseb. Usun, et pisarad, mis laste silmis värelevad, on trupile ülimaks tasuks, nende missioon — oma väikestele vaatajatele tunda anda, et kõige kallim inimesele sünnimasin on teine inimene — saavutab kavatsatud eesmärgi.

Läbi taaskinnitatud töö algab uus sünnipäev: suure ja väikese Inimese oma seal saalis, algab tants, milles keerlevad kõik need pisikesed Inimesed. Ja küllap on leib ning vesi, mida lapsed maitsevad, niisama head kui karask searasvaga, millest Endelinde unistas. See lavastus põlistab inimest, seda valu ja vaevagi, mis inimeseks olemine nõuab, annab seda tunda kõige pisematele ja kaitselumatele... Siinkohal tahan nimetada ka Tõnu Teppandit, Tõnis Arrot, Tiit Lutsu ja Ilona Blumenfeldi, kelle laul ja pillimäng etendust nii mõjusalt väärtustavad.

Lapsed on etenduse OMAKS tundnud, ent üks valus küsimus taob toonasepana ikka mu meelt: kas tohib inimest sünnimasin peal teha midagi armastusteta? Tõnu Karro

Vana-Pälsoni ühiselamus

pandi reede õhtul toime ajalooteaduskonna järjekordne suurem lõõma. Sedapuhku langesid loomise ohvriks alles mõni nädal tagasi intrisse kolunud nullkursused. Lõõjateks osutusid Ando Mäe grupi liikmed, kes juba varemgi oma nn. show-tamistega on ühiselamus kuulsaks saanud (vt. «TRÜ» nr. 35). Seekord oli neile lisandunud ka Harri Ints (võltsnimega l'Hary II), kes kogu loomingu juhtis. Kõrvale ei hoidnud ka Urmas Selirand, Mati Laur, Heiki Mägi, Priit Raudkivi, Ivar Mitri ja isegi ühiselamunõukogu esimees August Sarap, kes püü-

dis koguni sündmusele organiseeritud ilmet anda ja toimunud osakondadevahelise nn. pudelijooksuga ümber intrimaja leevendada. Kuid mis tehtud, see tehtud. «Ajalooraast tagasi ei pööra» öeldakse Vana-Pälsonis. Nullikatest on saanud sipelegad — nii kutsutakse selle ühiselamu kõigi korruuse elanikke, eks ikka nende töökuuse ja (koridori)teatriarmastuse pärast.

Jääb vaid lisada, et lõõjate ja lõõjate sipelgate sõbralik leppimine toimus rütmika diskomusika saatel UMMI RANNASEG, LATI MAUR-KUKK

* Ando Mäe showgrupi liikmed Ain Põdder Salumäelt, Friedrich v. Eisenstein, Ummi Rannaselg, Lati Maur-Kukk, Heiki Hill-Mountain, bojaar Mjtrëscu. Foto: Ain PÖDDER-SALUMÄELT

Veidi imelik on praegu, mil tudengil jalgealune tuliseks muutumas, sessijärgsele vaheajale mõeldakse. Võiks arvata, et matkaklubis «Patrioot» on õige julged mehed ametis, sest vaheajaplaane nad parasjagu peavad.

Tavapäraselt langeb «Patrioodi» egiidi alla koondunud ülikooli rännumeeste 6. tegevusaasta raskuspunkt talisusamatkamisele, sedapuhku TURIAAD '78 raames. Lõppevast aastast niipalju, et «Patrioodile» tuli suusamatkade vabariiklikult konkursilt 2 auhinda: III kategooria matk Kuznetski-Alataule H. Hallemaa juhtimisel tunnustati madalama raskuskategooria matkade hulgas III koha vääriliseks. T. Tähe juhitud V kategooria matk (ainuke omataoline vabariigis) Ida-Sajaanides pälvis kõrgema raskuskategooriaga matkade konkurentsis esikoha.

Eelseisva turiaadiga tähistab «Patrioot» komsomoli 60. sünnipäeva. Matkama läheb 16 gruppi 144 liikmega, põhiliselt bioloogid-geograafid. Matkad on ühtlaselt tugevad: tehakse üks IV ja kaheksa III raskuskategooria matka, kahel I kategooria matkal käivad esmakursus-

Matkameeste muretsemisi

lased. «Omadeks» matkarajoonideks on Altai, Uuralid, Koola, Kuznetski-Alatau jt., esmakordselt minnakse Lääne-Tuvasse.

Matkadel on põhiline ikkagi sportlik külg, kuid «Patrioodi» juhtkond peab õigeks ka ülikooli komsomolikomitee kriitikat matkade ideelis-poliitilise osa nõrkuse kohta. Selleks turiaadiks peavad grupijuhid matkalegendidega kõrvu koostama ka külastatavate kodumaa minevikuga seotud paikade ja tootmisrajatiste nimekirja.

Turiaadi kordaminek on ettevalmistuste tõhususest otseselt sõltuv. Matkaklubi juhatusel (president Lembit Laja, geol. IV k.) on rahaküsimuste lahendamiseks asjalik kontakt ametiühingukomiteega, kehvem on lugu varustusega («Satriad», saapad), mida saadakse kehalise kasvatus ja spordi kateedrit. Siinkohal meenutagem grupi juhtidele, kel mõõdunud turiaadist matkasaapad tagastamata jäänud,

Rahvakontrolli

Tartu Linna Rahvakontrolli Komitee 10. augusti 1977. a. määruse täitmiseks moodustati rektoril käskkirjaga kütte- ja energiaressursside kasutamise kontrollstaap, kuhu kuuluvad TRÜ administratsiooni, rahvakontrolligrupi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

Juhindudes rektori käskkirjast, töötas staap välja tööplaani kontrolli läbiviimiseks. Kontrollist võtsid osa majanduspsakonna töötajad ning rahvakontrolli, ametiühingu- ja komsomolaktiiv.

Kontrollimisel tehti kindlaks järgmist.

1. Kütte- ja energiaressursse on TRÜ kulutanud lubatud limiitide piires. Ülekulu ei ole olnud. Mõnda kütteliki, eelkõige briketi, on isegi tunduvalt kokku hoitud, sest sügisel oli see. Optimaalsest kütterežiimist kinnipidamine on aidanud säästa vedelkütust.

2. Elektriennergia kokkuhoidmiseks on veel reserve.

Selleks tuleb aga elektriennergiasse kui väärtusesse suhtuda senisest heaperemeelikumalt. Kahjuks pole tarvitusele võetud abinõud suutnud ära hoida selle raiskamist. Sageli ei lülitata ühiselamute elektriliite õigeaegselt vooluvõrgust välja. Näiteks 2. detsembril kl. 10—12 vahel, kui kontrolliti ühiselamut nr. 5, oli 18 elektripliidist 12 voolu all, ilma et neist ühtegi oleks sel ajal kasutatud, aga iga pliit kulutab tunnis 14 kW elektriennergia. Endiselt jäetakse paljudes peahoone, keemiahoone jm. auditoriumides pärast õppetööd tuled põlema.

3. Kütte osas raskendavad kokku-

Suhtugem säästlikult kütte- ja energiaressurssidesse

hoidu järgmised asjaolud:

— osa küttest (peamiselt ant-ratsiit) on madala kvaliteediga. Seda kulub ettenähtust rohkem.

— Küttepuude jaoks puuduvad varjualused. Seetõttu peab kasutama ka märga kütet, mida kulub aga rohkem.

— Normaalse temperatuuri tagamiseks ruumides ja küttesüsteemid kokkuhoidaks oleks vaja küttesüsteemid regulaarselt läbi pesta. Ehitusjaoskonna vähesel võimsusel töötav on jäänud see aga tegemata.

— Puuduvad võimalused reguleerida üksikuid küttekihi. Keskküttega hoonete paljudes ruumides on temperatuur väga erinev (osas vajalikust madalam, mõnedes aga liiga soe), mistõttu töötavad, õppivad või elavad inimesed põhjendatult ei ole küttemisega rahul. Küttekulu on aga suur. Reguleerimisvõimaluste puudumise tõttu esineb kahjuks ka nn. maailma soojakütumise katset, s. t. kütumise tagajärjel liialt soojaks läinud ruumide jahutamiseks ollakse sunnitud aknaid kaua lahti hoidma.

— Madala töötasu tõttu tuleb sageli leppida ka selliste katlaküt-jatega, kelle kvalifikatsioon, eriti aga distsipliin (just alkoholi kuritarvitamisest) jätab palju soovida. Raskused katlakütjate kaadri komplekteerimisel avaldavad aga parata-

matult mõju kütumise kvaliteedile ja ka küttele.

Eeltoodust järeldub, et kütte- ja elektriennergiaressursside efektiivseks kasutamiseks tuleb kõigepealt vältida otsest raiskamist. Elektrit tuleb osata tarbida ka siis, kui endal selle eest maksta ei tule. See on elementaarne tõde. Üks vastutus-tundetu inimene — kui teda õigeaegselt korrale ei kutsuta — võib raisata rahva vara palju kordi rohkem kui tuhat kohusetundlikku inimest suudavad kokku hoida.

On tarvis otsida teid ja võimalusi, et üle saada eespool toodud asjaoludest, mis käesoleval ajal objektiivselt raskendavad kütteennergia kokkuhoidu.

Ka NSV Liidu uus konstitutsioon kohustab meid säästlikult suhtuma kütte- ja elektriennergiaressurssidesse kui riigi varasse: «NSV Liidu kodanik on kohustatud hoidma ja tugedavama sotsialistlikku omandit. NSV Liidu kodaniku kohus on võidelda riigi ja ühiskonna vara riisumise ja pillamise vastu ning säästvalt suhtuda rahva varasse.

Isikuid, kes kahjustavad sotsialistlikku omandit, karistatakse seaduse järgi» (§ 61).

HARRI KÄRTNER, staabi aseesimees, TRÜ rahvakontrolligrupi esimehe asetäitja

Harju rajooni eksperimentaalstudio „Sophokleses“

Esitamisele tuleb lavaline kompositsioon «MINA...?» Esitaja on TPedI kultuurharidustöö eritaja diplomand MERLE KAND. Studio tegutseb kolmandat hooaega, kunstiline juht ja asutaja on Evi Pihla. Põhiline kontingent on Tallinna kõrgkoolide üliõpilased.

Siiani on katsetatud tunniajaliste kammerõhutege, luule ja improviisatsioonilise liikumisega. Ühte neist («Mõtted») oli Tartu publikul võimalus näha mõõdunud kevadel.

Etendust «Mina...?» võiks nimetada teatraliseeritud luuleõhtuks. Teemaks eneseotsimine suletud pisi-

asjade ringis. Esineja kasutab oma mõtet ja tundmust edasiandmiseks lisaks luulele plokkfööti, laulu, kitarr ja esemeid.

Probleem: mis sünnitab pessimistlikku ellusuhtumist? Vastus: ülekülastumine. Või parem: tule ja vaata ise 27. detsembril kell 21.

«Tuul käib tühjal rannal ringi, mutab tasa, otsib kingi tahab laane taha minna — suvi maeti elle sinna...»

Koos nende E. Enno luuleridade-ga tahaks minna otsima ülikooli kergejõustiku «suve». Miks? Ilmselt on praegune tase madalam kui näiteks kümmekond aastat tagasi. 1967. aasta suvel toimus NSVL IV rahvaste spartakiad. Kergejõustikuvõistlustelt toodi TRÜ-sse 4 medalit, neist 2 koguni kuldseid (Rein Aun kümnevõistluses ja Mart Paama odaviskes). Vabariigi koondisesse kuulus paar-kümmend ja NSV Liidu koondise lävel seisis ligemale kümmekond ülikooli kergejõustiklast.

Saavutused aastast 1977. Eesti meistrivõistlustelt võideti vaid 3 esikohta (G. Organov, V. Savvi ja J. Jessin) ja 5 tuhmimat medalit. Teatejooksude meistrivõistlustel maitesid võiduvilja vaid mehed 4×100 m ja 800+400+200+100 m. VSÜ «Kalevi» meistriteks krooniti V. Savvi teivashüppes, M. Kalle 400 m jooksus ja G. Organov kahel lü-

Mõtteid kergejõustikust

hemal sprindidistantsil. Napilt edes-tati TPI ENSV kõrgkoolide meist-rivõistlustel. Balti üliõpilasmeistri-tiitli võitmisega tulid toime G. Or-ganov 200 m ja I. Kuk 800 m jooksus ning M. Kalle 4×400 m. NSV Liidu meistrivõistlustel startis vaid Gennadi Organov 200 m jook-sus, aga temalegi jäi finaaliuks su-letuks. II noorsoomängudel kuulusid vabariigi koondvõistkonda kehakul-tuuriüliõpilased Jevgeni Jessin ja Gennadi Bezrodnov. Paremini käis käsi G. Bezrodnovil, kes jõudis 1500 m jooksus esitosisasse. Üleliidulis-tel maasportlaste võistlustel tuli esikohale KKT IV k. tudeng Alek-sander Tammert kuulitõukes. Tema-le ja G. Organovile oli sel hooajal jõukohane ka meistrinormi ületami-ne. A. Tammert tuli sellega toime korduvalt, tõugates TRÜ-HO mat-sil 19.19.

TRÜ koondis võitis ka kaks sõp-ruskohtumist: suvel Käärikul Mosk-

va RÜ-ga ja sügisel Tartus Helsin-gi ülikooliga. Millegi erilisega me niisiis kiidelda ei või.

Pilk edetabelisse.

Meeste sprindis on kandvamaks jõuks KKT üliõpilane Gennadi Or-ganov, kes juhib ülikooli edetabelit 100—400 m (10,4; 21,0; 48,5). Gen-nadi järel, kes juba kolmandat aas-tat on ka Eesti NSV kiireim mees, haigutab sügav kuristik. Ei leidu ke-dagi, kes suudaks nii loominguliselt ja andunult trennida. Üksikuil har-vadel momentidel on endast märku andnud ka Jevgeni Jessin ja Sergei Arefjev 400 meetris.

Vabariigi taset arvestades on suh-teliselt tublid tänavusuvised 800 m ajad: 1. Peeter Kuk 1:51,3; 2. Gen-nadi Bezrodnov 1:52,6; 3. Ivar Hanvere 1:52,8; 4. Urmas Must 1:54,4. Nendel kehakultuuriüliõpi-lastel on olemas eeldused paranda-

da oma tagajärgi juba järgmisel kergejõustiku hooajal ning võib-olla muutub kellelegi kättesaada-vaks Rein Tõlbi 13 aastat vana Ees-ti rekord. G. Bezrodnovil tundub siiski olevat suuremaid šansse mai-lerina, kus tal on tänavu kirjas noorsoomängudel joostud aeg 3.49,68. Pikematel distantsidel on olukord aga kehvem. Ajaloolasel Priit Ligil jäi 0,3 sek. puudu, et purustada 5 km 15 minuti piiri. Ar-vatavasti seisavad P. Ligil alles pa-remad jooksul ees, sest noormehel paistab jätkuvat tahet. Lootusi sü-titavad on olnud ka Priidu noore-ma venna Jürgeni jooksud.

Tõkkejooksudes võime vaid kur-vastusega konstateerida, et Kalju Jurkatammele ja Rein Tõrlele ei ole sirgunud vääriolist vahetust. Praegusel hetkel ei ole isegi selli-seid mehi, kes suudaksid vabariig-is sõna sekka öelda, üleliidulisest areenist rääkimata. Hüpetest on kõige kindlamal pinnal kõrgushüpe. Treener M. Kutmani jõupingutusi on krooninud mõningad toredamad tulemused. Nüüdne vilistlane Rein Kurbas ületas korduvalt sel suvel

Tartu linna rekordi, viies selle lõ-puks 2.12-ni. Väga võimeka hüppa-jana on end tutvustanud KKT IV k. üliõpilane Roland Rahnu (tänavu 2.11). Temalt võime loota lisa ah-takesse meistripaberitega meeste rivvi. Teivashüppes seisab teistele kättesaamatus kauguses ja uhkes üksilduses Villem Savvi. Tänavusu-vine 480 lisab lootusi nende mõte-tesse, kes ootavad temalt neljanda eestlasena viie meetri ületamist. Kui vaid jätkuks mehel endal usku ja tahet...

Kaugushüppes võimutseb sprin-ter G. Organov (tedagi trennib M. Kutman) 7.42-ga.

Heidetes annab eliitklassi mõodu välja Aleksander Tammert, kes pea-le kuulitõuke juhib edetabelit ka kettaheites 54.76-ga. Neid säravaid sulgi aga ei saa täiel määral üli-kooli sammaste külge kleepida, sest A. Tammert ei olnud vahepeal 7 aasta jooksul üliõpilane. Alles sel-le aasta septembrikuust on ta KKT IV k. tudeng.

(Järgneb)

MART SINIVEE

Nukramaid ruume ülikoolis

...oli möödunud sajandil kindlasti kartser. Ka see pildike on arvata-vasti üsna kehvast meeleolus maalitud. Julgen arvata, et nii mõnigi ülekeev temperament kartseris settima pidi. Troostitu, kõle ja munga-likult ehamugav ruum lubab oletada, et mõtted seal ainult patukahet-suse radu võisid tallata. Liiatigi, kui muust maailmast sai kõrgel asu-va akna kaudu vaid niipalju teada, kas seal õõ või päev oli.

Mida see kartser endast täpselt kujutas ja kuidas sinna võis sattuda, selle kohta pärisin seletust TRÜ klassikalise muinasteaduse muuseumi juhatajalt Oie Uuterilt.

Kartseri ajalugu algab ülikooli uue peahoone ehitamisega 1804.—1809. a. Kõige muu vajaliku kõrval leidis arhiitekt J. Krause projektis ka koht viie kartseriruumi jaoks (kes ja kui kaua selles põõningualu-ses ruumis ulualust leidma pidi, määras kindlaks ülikooli kohus, kus troonisid auväärsed professorid ja ülikooli juhatus). Nagu vanadest kirjadest näha, olid karcerbuch'is esindatud kõigi nelja teaduskonna üliõpilased, nii teoloogid kui filoloogid, arstidest ja juristidest rääki-mata. Teadmaks missuguseid mõõdalaskmisi tolleaegsel tudengil va-ba aja veetmises võis juhtuda, olgu ära toodud mõningad neist: duelli pidamine — karistus kolm nädalat, õõrahu rikkumine — kaks päeva, juhtum tööliste majas — kolm päeva, oma nime ja seisuse varjamine — kaks päeva, loata ärasõit Tartust — kolm päeva, daami solvamine — neli päeva, söimamine — kuus päeva.

Enamik sissekandeid on tehtud 1887.—1890. a. Kaunite kunstidega tegelesid põhiliselt kolm «arreteeritud». Olgu siinkohal jäädvustatud nende nimed, nagu nemad jäädvustasid oma joonistused: Jean Rodeck, Edgar Frisch, Voldemar Seurontschan.

Ülikooli omavalitsust aga piirati peagi: 1889. aastal likvideeriti te-ma keiserliku kõrguse otsuse põhjal ülikooli kohus. Kohtu funktsioonid anti üle üldistele kohtu- ja administratiivorganitele. Selle sajandi algul lõpetas tegevuse ka kartser.

Tuleval aastal, mil möödub 175 aastat klassikalise muinasteaduse muuseumi asutamisest, avatakse kartser taas, sedapuhku muuseumina.

KAI LEPIK, ajakirjanduse II k.

Tuusikud

1978. a. I kvartaliks on saabunud TRÜ ametiühingukomiteele sanatooriumi-ja puhkekodutuuksid alljärgnevalt:

Kislovodsk	18. jaan.	— 10. veebr.	— südame-vereringeh.	— 38.— rbl.
«Sõprus»	6. veebr.	— 1. märts	— „ „	— 34.50 „
Bulduri	25. veebr.	— 20. märts	— „ „	— 35.— „
Tshaltubo	28. märts	— 16. aprill	— „ „	— 29.70 „
Jaunkemerl	22. veebr.	— 17. märts	— „ „	— 48.— „
«Laine»	14. jaan.	— 6. veebr.	— närvisüsteemih.	— 31.50 „
Staraja Russa	2. veebr.	— 25. veebr.	— „ „	— 36.— „
«Estonia»	28. märts	— 20. aprill	— „ „	— 34.50 „
„	22. jaan.	— 14. veebr.	— liigesteh.	— 34.50 „
„	27. veebr.	— 22. märts	— „ „	— 34.50 „
„	13. märts	— 5. aprill	— „ „	— 34.50 „
„	21. jaan.	— 13. veebr.	— seedeelundite h.	— 48.— „
Zeleznovodsk	12. veebr.	— 7. märts	— „ „	— 36.— „
«Rahu»	23. jaan.	— 15. veebr.	— „ „	— 34.50 „
„	27. veebr.	— 22. märts	— „ „	— 34.50 „
„	22. märts	— 14. aprill	— „ „	— 34.50 „
„	22. märts	— 14. aprill	— „ „	— 34.50 „
„	26. märts	— 18. aprill	— „ „	— 48.— „

Panslonaadid (ilma ravita)

Sofši «Adler»	22. jaan.	— 14. veebr.	— 4 33.— rbl.	— 2 tuusikut
Pitsunda «Kolheti»	1. märts	— 18. märts	— 4 32.10 „	— 2 „
Tuapse «Makopse»	24. märts	— 10. aprill	— 4 30.— „	— 1 tuusik

Puhkekodusse:

«Pühajärve»	30. jaan.	— 10. veebr.	— 6 tuusikut 4 7.20
„	31. jaan.	— 11. veebr.	— 24 tuusikut 4 7.20

Suusatuuksid:

«Teberda» 24. jaan. — 17. veebr. 19.50 (2 tuusikut)

Turismituuksid:

Põhja-Kaukaasia (autobussiga) 31. jaan. — 19. veebr. 34.50 (2 tuusikut)

Tuusikute soovijail esitada avaldused ametiühingukomiteesse hiljemalt 31. det-sembriks s. a.

TRÜ ametiühingukomitee

Uusi trükiseid

Tartu Riikliku Ülikooli Toimetised. Vihik 437. Linguistica IX. Tartu 1977, 188 lk., 500 eks., 1 rbl. 65 kop.

E. Jürimäe. Kompleksmuutuja funktsioonide teooria I. (Elementaarfunktsioonid). Tartu 1977, 82 lk., 500 eks., 10 kop.

Jaak Konks. Aasia ja Aafrika maade keskaeg III. Tartu 1977, 76 lk., 300 eks., 15 kop.

D. Kuldeva. Sapipõle ja maksaväliste sapiteede põletikuliste haiguste ning kasvaja kirurgiline ravi. Tartu 1977, 18 lk., 500 eks., 5 kop.

Väliskirjandus. Metoodiline juhend eesti filoloogiale ja võõrfiloloogiale osakonna üliõpilastele. Neljas parandatud trükk. Tartu 1977, 800 eks., 10 kop.

Советская педагогика и школа XII. Из истории народного образования Прибалтики. Tartu 1977, 92 стр., 500 экз., 70 коп.

Практикум по русскому языку III. Составитель Н. Я. Стороженко. Tartu 1977, 98 стр., 400 экз., 20 коп.

Uut teatmekirjan-dust Toomel

A. Паю. Лекции по биохимии спор-та I. Питание спортсмена. Tartu 1977, 62 стр., 500 экз., 10 коп.

C. Мазик. Сборник упражнений по видам русского глагола (для студентов эстонской национальности). Tartu 1977, 50 стр., 500 экз., 10 коп.

X. Тихане. Почечная каменная болезнь. Tartu 1977, 34 стр., 350 экз., 05 коп. Труды вычислительного центра. Tar-ту 1977, 118 стр., 400 экз.

TÄNA,

23. detsembril kl. 19 aulast TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert. Kavas Lääne klassikalist koorimuusi-ikat ja eesti koorilaulu paremiku kuuluvaid teoseid.

Külastage meid jälle!

Teadusraamatukogu filiaalis lugemissaalis Leningradi mnt. 27 oli 14. oktoobrist 22. novembrini ülikooli juubelpidustuste viimane ning ajaliselt ulatuslikem üritus — näitus. Seda käis vaatamas 1700 inimest.

Nüüd on saal jälle lugejate päralt. Avatud endiselt esmaspäevast ree-denil kl. 10—22, laupäeval 10—18 ja pühapäeval 10—16.

Toimetuse arhiivist. Keemiatudeng Indrek Ilomets — ehitusmalevlane aastal 1977 ja enne seda.

Luuletund

Kolmapäeval, 28. detsembril kell 15 jätkame botaanikaia palmihoo-nes teemat «Armastusluule aasta-tuhanded». Kõneleb ja loeb tõlke-luulet INGVAR LUHAAAR.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тар-туский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского госу-дарственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbr hind 2 kop. Tell. nr. 6137. MB-06320.

HEAD UUT AASTAT !

Peeter NÖGESE joonistus

TRÜ KOMSOMOLIAASTA '77

Jälle on aastaring täis saamas ning paras aeg mõtisklemiseks, kuidas oleme elanud, mis korda läinud, mida paremini oleks teha võinud. Ülikooli tudengiperele on lõppev aasta möödunud suurte ja erutavate juubelite tähe all. Nagu kõigi eelmiste, nii ka selle aasta tudengielu hinneks ja organiseerijaks on olnud meie komsomolikomitee eesotsas sekretäri Kalle Liiviga.

Juba kevadsemestri alguses seadsime sihte Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 60. aastapäeva ja TRÜ taasavamise 175. aastapäeva väärikaks tähistamiseks.

Tudengite ettevõtmiste sarja alustas matkaklubi «Patrioot» talituriadiga «60. aastat nõukogude võim». Jaanuaris-veebruaries asus matkadele üle 100 üliõpilase, kelle suusarajad ulatusid Koola poolsaarest Ida-Sajaanideni. Siiski on «Patrioodi» tegevus seni jäänud liialt kitsapiiriliseks — on see ju matkaklubi, mis võiks kaasa tõmmata senisest enam ning korraldada matkamist ka koduvabariigi piires. Uuel aastal ongi «Patrioodil» kavas mitmed üritused laiemale üliõpilaskonnale.

Kevadsemestri üheks põnevamaks ürituseks kujunes Suure Oktoobri juubelite pühendatud teaduskondadevaheline viktoriinisari.

Torédaks traditsiooniks on kujunenud rahvaste sõpruse päevad, mida selle aasta aprillikuus korraldasime juba kuuendat korda. Kahekümnest mitmesugusest üritusest võttis osa üle 6000 tudengi, sealhulgas 86 külalist 16 NSV Liidu kõrgkoolist, Krakovi Jagiello-nim. ülikoolist ning Veszpremi Keemia-Tehnoloogia Instituudist. Sõpruspäevade programm kujunes tihedaks, mitmekülseks ja huvitavaks igale tudengile.

Oma panuse oleme andnud ka tudengite nn. kolmanda semestri huvitavamaks korraldamiseks. Suvel töötas EOE-s 640 ülikooli tudengit, nende seas mitmed rühma- ja piirkonnajuhid. TRÜ suvemalevas töötas 430 esmakursuslast.

Malevast kogutud energiaga alustasime sisutihedat tööd sügissemestril. Septembris-oktoobris tegime pingelist tööd aruande- ja valimisperioodi edukaks läbiviimiseks.

4. oktoobril, TRÜ komsomoliorganisatsiooni sünnipäeval pidasime maha esimese TRÜ komsomoli ajaloo konverentsi, kus osales üle 200 üliõpilane. Neil päevil arutasime aktiivselt ka meie uue põhiseaduse projekti, mille vastuvõtmist tervitasime 7. oktoobril miitingul.

TRÜ taasavamise 175. aastapäeva juubelipi-

dustuste korraldamisest võttis aktiivselt osa ka komsomoliorganisatsioon. Kuigi aktusest ja kontsertballist osavõtu õiguse said vaid parimad tudengid, oli laiemal üliõpilaskonnal võimalus kuulata ülikooli kooride toredat kontserti aulas, osaleda rektori pressikonverentsil ning kaasa lüüa teaduskondade puhkeõhtutel. On kahju nendest, kes ei pidanud vajalikuks nendest ettevõtmistest osa saada.

Aruande- ja valimisperioodi lõpetasime TRÜ komsomoliorganisatsiooni konverentsiga. Arutasime kriitiliselt tehtut ning hindasime selle rahuldavaks. Samas pidasime plaane ka tulevikuks. Konverentsil valitud uus komsomolikomitee püüab igati arvestada tehtud kriitilisi märkusi ning jätkab ka tulevikus tudengielu toredaid traditsioone. Meil on aga soov, et üliõpilased edaspidi palju sagedamini pöörduksid komiteesse oma probleemide, soovide ja heade ettepanekutega.

Ka novembrikuu oli tihe huvitavate ettevõtmistepoolsest. Sotsialistliku võistluse võitjad kirjutasiid alla leninliku komsomoli raportile NLKP Keskkomiteele. 4. novembril korraldasime esmakursuslaste balli. Novembrikuu esimesel poolel tähistasime mitmete suurte üritustega Suure Oktoobri juubelit.

Kodumaa juubelile järgnesid kohe tudengite pidupäevad. 16.—20. novembrini tähistasime rahvusvahelist üliõpilaspäeva ning RUL-i 31. aastapäeva. Nende päevade 18 üliõpilasüritusest võttis osa ligi 6000 tudengit. Need on arvud, mis räägivad iseenda eest.

Traditsiooniliselt oleme korraldanud iga-aastasi komsomoliaktiivi laagreid. Tänavu arutasime tähtsamaid komsomolitöö probleeme Vellaveres. Jõudumööda aitasime kaasa ka komsomoli linnaorganisatsiooni XXI konverentsi läbiviimisele.

Kuid komsomolitöö ei seisne üksnes suurürituste organiseerimises. Tegeleme pidevalt õppetöö küsimustega, organisatsioonisisesega töödõhustamise ja paljude jooksvate probleemide lahendamisega. Kõik see nagu esimesel pilgul välja ei paistagi, kuid ometi on ka see komsomolitöö tähtis lõik. Meie organisatsioonisisesega töödõgelmustest on osa käidud saamas isegi vennasvabariikide kõrgkoolidest.

Soovime ülikooli tudengiperele uueks aastaks niisamasugust indu ja erksat vaimu ning toredaid kordaminekuid ka komsomolitöös!

ELKNÜ TRÜ komitee

Jaanuarist detsembrini

Taas on aeg vana kalender seinalt maha võtta. Aasta 1977 on õige tillukeseks kärbunud, aga ometi ei tasu vanale mehikesele selga pöörata. Heitkem veel kord, sedapuhku viimane pilk tagasi.

Aasta algus oli ärev — *alma mater* kavatses hakata taasavamise juubelit tähistama, kuid sünnipäevalaps ei näinud kuidagi sedamoodi välja. Muresid on palju, vastutust poole rohkem.

Suur Oktoober on tihedamalt kui miski muu seotud meie kõrgkooli arenguga ja 60. aastapäev kohtas. Vastu võeti uus konstitutsioon.

Ometi sai kõik korda õigeks ajaks ja meie ehitusmehed väärivad suurimat kiitust. Südamis miski liigatas, kui keegi väljastpoolt tulnu ütles: «Mis teie üliõpilastel viga niisuguses muinasjutulinnakeses teadust teha!»

Eriline põhjus rõõmustada on füüsikutel. Teadagi miks! Kahjuks pole mitte igal teaduskonnal sellise palee kasutamise võimalust, kuid kahtlemata on füüsikatudengid selle õnne kuhjaga ära teeninud.

Alma mater'i tähtpäeva varju kippusid jääma numbritelt sarnased juubelid: 175. aastapäeva pühitsesid ka teaduslik raamatukogu ja keemiaosakond. Nende tähtsust üle hinnata on raske.

1977. aasta paistab sündmustest õige rikas olema, kõike ei ole võimalik üles lugedagi. Ometi tahaks ühte veel nimetada: ülikooli taidluse kõrgest tasemest räägivad I üleliidulisel taidlusfestivalil TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja Tartu Akadeemilise Meeskoori poolt väljateenitud laureaadi tiitlid.

Lõpetada tahaks siiski asjadega, mis lehetegijale tema köögipoolel erilist rõõmu teevad. ÜTU pere on täienenud uue ringiga — novembri algupoolel pidasid avakoosoleku noored žurnalistikajungrid. Kaks kurasust ülikoolis ilmateguvaid ajakirjanikuhakatisi annab põhjust lootustugevat pärituult tiibadesse.

Tahaks veel tänada meie lehe kõige aktiivsemaid abilisi: Tullio Ilometsa, Jüri Anti, Leo Leesmenti, Johannes Kalitsat, Jüri Talvetit, Hiljar Palametsa, Pent Nurmekunda, Atko Virut, Karl-Samuel Rebast, Jaan Reimandit, Jüri Roosaaret, Igor Gräzinist, Helve Kaburit ja paljusid teisi. Paljus tänu neile on valminud meie tänapäevine leht.

Jõuab näärivana pärale?

Lund. Harjumata palju on teda. Kuuseladvus, majakatustel. Enamjagu aga kõnni- või sõiduteel. Jääs pealegi. Vähemalt teisipäeval oli. Pole siis ime, kui sessieelsest hajevil olekust tagasitsee emakese Maa peale õige varsti jälle üles leiad. Noh, läheb mõni luu-kont. Tühja sest! Hea, et hing sisse jäi. Ohtuhämaruses tuubikumist tulles aga märkasid Raekoja platsil «Salvo» kiivriga meest. Muigama võttis. Tea, mis siin naerda. Mootorrattur ju. Leningradi maantee «tornide» juurest aga traumapunkti küll lisa ei tule. Tegutsesid kojamehed? Hoopis torniasukad ise. Tund aega ja õu oli puhas. Mõtterammestusest lahti pealekauba. Kahju ainult, et pilti juurde panna pole. Reedesed fotod peavad juba teisipäeva varavalges trükikojas olema. Paraku.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

tartu riiklik ülikool

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

KAASANIS AASTAL 1887 JA 1977

TRÜ-st võtsid möödunud nädalal Kaasanis toimunud üritustest osa EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja dots. L. Kiik ja ELKNO TRÜ komitee sekretäri asetäitja R. Palmaru. Kaks küsimust neile. **Iseloomustage lühidalt Kaasani ülikoolis 90 aasta eest toimunud sündmust.**

L. KIIK: Nagu teada, asus V. I. Uljanov 1887. a. õppima Kaasani ülikooli õigusteaduskonda. Üliõpilased ei olnud rahul reaktisooni pealetungiga, eriti 1884. a. kehtestatud ülikoolide uue põhimäärusega, millele 1887. a. lisandus nn. ringkiri kõõgitudrukute kastest. Samal aastal aktiveerisid ka üliõpilaste valitsusevastased väljaastumised Moskvas, Peterburis jne. 1887. aasta detsembris toimunud Kaasani üliõpilaste väljaastumine ei olnud sugugi juhuslik, stiihiline. 1. detsembril toimus ülikooli ja veterinaarinstituudi esindajate konspiratiivne kohtumine, kus Samaara-Simbirski semljatšestvo esindajana viibis ka 17-aastane Volodja Uljanov. Nõupidamisel arutati läbi programm-dokumendid ja määrati kindlaks väljaastumise päev. Selleks sai 4. (16.) detsember. Kell 12 kõlas kutse avakoosolekule. Esimeste aulasse tormajate seas oli ka V. Uljanov. Aulas kiideti heaks varem väljatöötatud dokumendid, kõlasid reaktisoonivastased kõned. Aulast lahkudes jätsid 99 üliõpilast protestiks lauale oma üliõpilaspiletid, ühena esimestest tegi seda Vladimir Uljanov.

Õöl vastu 5. detsembrit areteeriti 40 aktiivsemat üliõpilast, nende hulgas ka Vladimir Iljitš, kes 7. detsembril saadeti Kaasanist välja Kokuškinosse asumisele. Üliõpilaskajastumise osavõtt kujunes muranguliseks V. I. Uljanovi elus. Juba areteerituna ütles ta teistele, et on kindlalt otsustanud oma elu pühendada revolutsioonilisele võitlusele. Asumisel olles valmistas ta end selleks aktiivselt ette, lugedes K. Marxi «Kapitali», vene revolutsiooniliste demokraatide teoseid, mõtiskles Venemaa sotsiaalmajanduslike probleemide üle. Vabanedes sai V. Uljanovist N. Fedossejevi juhtimisel tegutsenud marksistliku ringi aktiivne liige.

90 aastat tagasi Kaasani ülikoolis toimunud üliõpilaste väljaastu-

Leonid Uibo sündis 25. detsembril 1917. a. Tallinnas töölisperekonnas. 1924. aasta 1. detsembri ülestõusu nurjumise tõttu olid vanemad sunnitud siirduma Leningradi, kus algas L. Uibo koolitee, mis lõppes Uljanovi-Lenini nimelise Leningradi Elektrotehnika Instituudi lõpetamisega 1941. aastal. Sellele järgnes noore spetsialisti töö blokeeritud Leningradis ja hiljem tagalas.

Sõja lõppedes suunati L. Uibo algul Tartu arstiriistade tehasesse, kust ta varsti siirdus ENSV Teaduste Akadeemiasse ja 1950. aastal Tartu Riikliku Ülikooli üldfüüsika kateedri assistendiks. Eksperimenditaalfüüsika kateedri loomisega jätkas ta tööd selles kateedris, kus kaitses kandidaadikraadi luminesentsi alal ja talle anti dotsendi kutse 1965. aastal.

L. Uibo on alati silma paistnud otsiva vaimu poolest. Tema algatusel on TRÜ füüsikaosakonnas rakendatud mitmeid uusi uurimismetodeid, mis on jõudnud ka maailmakirjandusse. Viimasel ajal on L. Uibo huvialaks mehanokeemia.

Tema eestvedamisel töötab väike uurimisgrupp, mille tööd on jõudnud korduvalt rahvusvahelisele areenile. L. Uibo teaduslike ja meetoodiliste tööde arv ulatub üle 60.

Oppetöö osas on L. Uibo pidanud erinevaile osakondadele mitmesuguse sisuga raadiotehnikaalaseid loenguid ja juhendanud laboratoorseid praktikume. Tema juhendamisel on valminud paljud kursuse- ja diplomitööd.

Alati on juubilaril jätkunud tahtmist ja jõudu paljude vastutusrikkate ühiskondlike ülesannete täitmiseks. Viimaseil aastail on L. Uibo olnud füüsikaosakonna parteibüroo liige ja sekretär ning osakonna rahvakontrolligrupi esimees.

Praegu jätkab dots. L. Uibo täiepingega mehanokeemia-alaste tööde juhendamist ja loodame temalt uusi märkimisväärsed tulemusi. Soovime sõbralikule ja elurõõmsale kolleegile juubeli puhul jätkuvat loominguind ja tugevat tervist veel paljudeks aastateks.

ALEKSANDER PAE

Sotsialistlik võistlus kõrgkoolidevaheliseks

NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministerium ja Haridusala, Kõrgkoolide ja Teaduslike Asutuste Töö-

tajate Ametiühingu Keskkomitee kuulutasid 22. oktoobril k. a. välja üleliidulise kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse, et edukamalt täita NLKP KK, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAOKN-i ja ÜLKNO KK

ühist «Tootmise efektiivsuse ja töö kvaliteedi tõstmisele ning X viisaastaku ülesannete edukale täitmisele pühendatud üleliidulise sotsialistliku võistluse» määrust 30. detsembrist 1976. a. ja mobiliseerida kõrgkoolide kollektiive rahvamajandusplaanide täitmisele, parandada spetsialistide ettevalmistust, teadustöö efektiivsust ja tugevdada kõrgkoolide materiaalsel baasil.

Võitjateks võivad tulla nende kõrgkoolide kollektiivid, kes edukalt täidavad riiklikku plaani, võetud sotsialistlikke kohustusi ja saavutavad paremaid tulemusi järgmistel aladel:

- üliõpilaste vastuvõtu ja spetsialistide väljalaske plaani täitmine;
- õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise plaani täitmine;
- õppe-metoodilise ja kasvatustöö korraldamine;
- teaduslik töö;
- üliõpilaste osalemine teaduslikus töös;
- materiaalse baasi olukord ja selle parandamine;
- üliõpilaste olmetingimused (ühis-

elamuis iseseisvaks viljakaks tööks ja puhkuseks tingimuste loomine, toltlustamine, tervistavad puhkelaagrid jne.);

— ohutustehnika ja töökaitsel olukord.

Arvestatakse veel: — töö- ja õppedistsipliini ja ühiselu ning käitumishormidest kinnipidamist; — ühiskondlikult kasulikkude tööd, taidlust ja kultuuritööd, kehakultuuri ja sporti; — elektrenergia kokkuhoidu.

Üleliidulise kõrgkoolidevahelise sotsialistliku võistluse võitjate autastamiseks eraldasid NLKP KK, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAOKN ja ÜLKNO 2 rändpunalippu koos diplomite ja rahaliste preemiatega, NSVL Kõrg- ja Keskerihariduse Ministerium ja Haridusala, Kõrgkoolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Keskkomitee eraldasid 12 rändpunalippu koos 1 rahalise preemiaga, 10 II ja 6 III rahalist preemiat.

Võistluskokkuvõtteid hakatakse tegema iga kalendriaasta järel ja vabariigist peavad ettepanekud Moskvasse jõudma hiljemalt 15. jaanuariks. Selle aasta kokkuvõtte tegemisel arvestatakse ka Suure Oktoobri juubeliks saavutatut.

Kõrgkoole, kellel on kõige paremad kvaliteedinäitajad X viisaastaku plaanide täitmisel ja kes korduvalt pälvivad aastakokkuvõtte põhjal üleliidulises sotsialistlikus võistluses NLKP KK, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAOKN-i, ÜLKNO KK rändpunalipu, esitatakse autastamiseks NLKP KK, NSVL Ministrite Nõukogu, ÜAOKN-i ja ÜLKNO mälestusmärgiga «Efektiivse ja kvaliteetse töö eest X viisaastakul».

Õppejõude, teadureid, töölisi ja teenistujaid autastatakse:

- üleliidulise rinnamärgiga «Sotsialistliku võistluse võitja» — vastava viisaastakuaasta sotsialistlike kohustuste ja ülesannete eduka täitmise eest;
- üleliidulise rinnamärgiga «X viisaastaku eesrindlane» koos kingitusega — heade tulemuste eest töö efektiivsuse ja kvaliteedi tõstmisel ning X viisaastaku ülesannete ennetähtaegse täitmise eest.

Võitjatele kõrgkoolidele ettenähtud rahaline preemia sõltub õppeasutuse kollektiivi suuruselt. Meie ülikooli puhul peaks I preemia olema 77 500, II — 46 500 ja III — 31 000 rbl. Preemiasummast võib 70% kasutada silmapaistvaid töötulemusi saavutanud kollektiiviliikmete premeerimiseks, ülejäänuga parandada sööklate, ühiselamute, klubide, profülaktooriumi, puhkebaaside jne. olukorda, muretseda kultuuriinventari ja korraldada kultuur-kasvatustlikke, sportlikke ja tervistavaid üritusi.

* * *

Meie ülikoolis on asunud võistluskokkuvõtteid tegema teaduskondade ja allasutuste vahelise sotsialistliku võistluse üleülikooliline komisjon, kes oma esimesel koosolekul jaotas omavahel ülesanded. Nüüd jääb vaid soovida, et kõik nõutud andmed õigeaegselt laekuksid, sest võistlusaruande esitamise aeg — 5. jaanuar 1978. a. — on lähedal. Kui sel aastal tuleb kokkuvõtte tegemisel lähtuda meie oma sotsialistliku võistluse tulemustest (üleliidulise võistluse juhend saabus alles 15. detsembril), siis 1978. a. võistluse korraldamisel ja sotsialistlike kohustuste võtmisel tuleb lähtuda juba üleliidulise võistluse näitajast.

HELVE KABUR

Mida teha kriitikaga ülikooli ajalehes?

MISSUGUNE PEAB OLEMA KRIITIKA?

«Terav, õiglane, asjatundlik, edasiviiv, vaba sensatsioonitaotlusest,» võiks vastata lühidalt. On mitu ajakirjandusžanri, milles üht või teist puudust lugeja ette tuua: artikkel, repliik, följeton.

Selline on ülinapp kokkuvõtte õppevahendist «Ajaleht» žurnalistikatuendele. Nendest kriitikalte esitatavatest nõudmistest on kõneldud ka meie partei ja valitsuse otsustes. Kriitika ja enesekriitika on ja jääb nõukogude ajakirjanduse üheks põhiprintsiibiks.

Oleme tegelikult kriitiliste kirjutistega meie ajakirjanduses niivõrd harjunud, et ei mõtlegi vahel sellele, mis ajendas autorit just seda žanrit valima, miks ta ei püüdnud teha ettepanekuid olukorra parandamiseks. Veel korraks ajakirjandusteooriasse pilku heites saame teada, et näiteks repliigi ülesanne pole probleemi lahendamine, vaid hoopis selle terav ülestõstmine. Peab meeles pidama, et ajakirjanduse väljaastumine ei ole mingi nõiaviits, mille abil puudused paugupealt kõrvaldatakse. Esitatud probleemil küll on vaja aga silm peal hoida ja selles tuleb ka lugejaid pidevalt informeerida.

Ja veel. Ei ole vahest liigne meelde tuletada, et ka tänapäeval on ette tulnud kriitikat kirjutatud ajakirjanike tagakiusamist (vt. «Sovetskaja Petšatj» 1965, nr. 6.). Ajakirjanik ei tohi aga araks lüüa ega pealesunnitud õiendusi kirjutama hakata.

Siinkohal tahaks teooriale tuginemise lõpetada ja vaadata, kuidas on lood praktikas, konkreetsemalt,

MISSUGUNE ON KRIITIKA ÜLIKOOLI AJALEHES?

Kui mitte just 90 protsenti, siis vähemalt 70–80 protsenti kriitiliste lugude autoreist on meie žurnalistikaüliõpilased. Teooria, kuidas kriitikat kirjutada, peaks neile selge olema. Järelikult tahab noor inimene (ja peabki) enne suurde lehte minemist sulge ka kriitikavallas proovida. Keskkond, mida ta teistest paremini tunda võiks, on üliõpilaselu ise, ja kus siis veel on paik sellest kirjutada, kui mitte ülikooliülehes.

«TRÜ» tänavuse aastakäigu torkimiselugudest kokkuvõtet tehes näeb, et üliõpilane on kõige rohkem südan valutanud uue kohviku ja üliõpilaskohviku korraldamise pärast («Kuulu järgi üliõpilaskohvik, aga...?», nr. 32, «Repliik», nr. 14, «Mis paneb rattad käima?», nr. 34.). Üliõpilane tahaks näha, et «...peahoone vestibüüli piirkonnas ripuks üks võõraid inimest juhataj vahel...» (nr. 8), ... ülikooli komsomolite komitee juures võiks olla ehitussektor...» (nr. 32). Üliõpilane on kirjutanud sellest, missugune mittesoovitav ahelreaktsioon võib tekkida, kui ühiselamu juurest prügi õigel ajal ära ei veeta («Ahelreaktsioon — kus suitsu, seal tuld», nr. 34), sellest, et «kuiv seadus» üliõpilasmalevas on sõnakõlks («Ei lähe», nr. 36).

Kahjuks reageeriti enamikule kriitilistele kirjutistele ühekülgselt või kogunisti üldse mitte. Mida arvata aga sellest, kui pöördutakse ainult autori poole või püütakse omavahel põhjendada «see oli lahmimine», «tegelikult polnud asi üldse nii, tal puuduvad faktid», «mis ülikooliülehel sellega asja», «ta laimab, ta koguni üldistab» jne.

Küllap tasuks veel kord sellesama artikli alguses toodud teooria

misest osavõtuga algas V. I. Lenini, töölisklassi ja kõigi töötajate juhi, NLKP ja esimese sotsialistliku riigi rajaja revolutsiooniline tegevus.

Missugused on muljed aastapäeva tähistamisest?

R. PALMARU: Kaasani ülikooli üliõpilaste tsaarivalitsusevastase väljaastumise 90. aastapäeva pidustused olid planeeritud suurejoonelisena ning sellisena viidi nad ka läbi. Külalisi oli kutsutud ligi poolteistsada. Osa võtsid NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse minister asetäitjatega, ÜLKNO Keskkomitee, liiduvabariikide komsomolikeskkomiteed, ÜLKNO oblastikomiteed ja tuntumate kõrgkoolide esindajad.

Neljale päevale oli planeeritud mitmesuguseid üritusi, millest igaüks oli sündmuseks omaette. Oli võimalus külastada V. I. Lenini majamuuseumi, V. I. Uljanovi-Lenini nim. Kaasani Riikliku Ülikooli Lenini memoriaali, linnamuuseumi, kuulsat Kaasani Kremli jne.

Enam jäid meelde poliitiliste laulude konkurss, ülikooli aulas toimunud miiting ja sellele järgnenud tõrvikurõngkäik. Miitingule eelnes pingeline sotsialistlik võistlus austava õiguse eest osaleda miitingul, millest võtsid osa kogu Tatari ANSV kommunistlikud noored. Nii olidki miitingule kogunenud parimatest parimad nii üliõpilaste kui ka tööstus- ja põllumajandusettevõtete noortööliste seast.

Juubelpidustuste kulminatsiooniks oli M. Dšalali nim. Tatari Ooperi- ja Balletiteatris toimunud pidulik koosolek. Kõiki pidulikust koosolekust osavõtjaid erutas L. Brežnevi laetus, mille minu arvates on väga oluline tähtsus üliõpilaskoostöö, õppejõudude ja kõrgkoolide ühiskondlike organisatsioonide mobiliseerimisel veelgi aktiivsemale tegevusele noore spetsialisti erilase marksistlik-leninliku ettevalmistuse edasise parandamisel, tema maailmavaate kujundamisel marksistlik-leninliku teooria ja NLKP ajalooliste võitlustraditsioonide, eriti aga V. I. Lenini elu ja tegevuse kõrge eeskujuna vaimus.

Pidustusi tervikuna pean ma väga oluliseks üliõpilaskomsomoli ühiskondliku aktiivsuse tõstmisel eelseisva ÜLKNO XVIII kongressi eel.

Küsitles REIN MALM

meelde tuletada, siis selgub, et polegi need üliõpilaste repliigid ühed «lahmimised», et mõnigi probleem vajaks just «TRÜ-s» arutamist.

Nagu öeldud, peaks lugejagi teada saama, kuidas puudusi parandatakse. Nii et

KA ÜLIKOOLILEHE KRIITIKALE TULEB VASTATA.

Kui kriitiline märkus on puudutanud ülikooli ennast, pole me artiklit ega kaaskirja asjaosalistele saatnud. Paraku on vaja vist edaspidi postiasutuste abi kasutama hakata, sest toimetusele ei taha vastused millegipärast jõuda.

Ühe positiivse näitena on meil praegu tuua TRÜ kohviku juhataja I. Pärna vastus repliigile «Kuulu järgi üliõpilaskohvik, aga...?» (nr. 32).

1. Uue kohviku uksele kuulutasid lahtioleku aega kaks silti.

«Tööjõu puuduse tõttu avati söökla hiljem, kell 17. Töötajate hoolituse tõttu oli alles jäetud ka vana kellaag. Nüüd on see kõrvaldatud.»

2. 16. oktoobril tehti kohvik lahti koguni kell 18.

«Süüdlast on karistatud. Administraator on kohustatud pidevalt jälgima, et kohvik avataks õigel ajal.»

3. Kohviku avamisel ilustasid ust kaks rõõmsat teklites tudenginägu.

«Jooniste autorit kohvikurahvas ei tea. Ilmale ja klaasipuhastusvahendele need aga vastu ei pidanud.»

4. Millal ja mismoodi saab kohti kinni panna? (16. oktoobril olid pooled laudad reserveeritud.)

«Vastavalt ENSV Kaubandusministeriumi ÜTE töö eeskirjadele on õigus reserveerida 50 protsenti istekohtadest. Kohti reserveerib administraator, ja ainult üliõpilastele ning ülikooli töötajale.»

5. Miks lastakse sisse ilmselt joobnuid isikuid, pealegi väljaspool järjekorda? Kas ainult sellepärast, et mõnel mehel on au olla administraatori tuttav?

«Joobnud isikute, samuti administraatori tuttavate sisselaskmist ei õnnestunud kindlaks teha. Kohviku juhtkond tugevdab kontrolli.»

Tootmisnõupidamisel arutati kirjutisi läbi ja sellele ka vastati. Kuid kirja lõppu lisas sm. I. Pärn, et umbes aasta tagasi arutati uue kohviku töökorraldust koos TRÜ komsomolitekomiteega. Kirja pandi ka kodukord, mille komitee esindajad olid lubanud kohvikusse välja panna. «Oleme seda oodanud tänini. Samuti lubati abi korra kindlustamisel kohvikus. Kahjuks on see kujunenud harvemaks, kui lootsime.» «Nii üliõpilastel, komsomolitekomiteel kui ka kohviku administratsioonil oleks vaja tegutseda koos, üksnes kirjavahetusega korda majja ei tee,» lõpetab kohviku juhataja.

Võib-olla on uus semester see, mille tööplaanidesse võetakse ka koostöö kohvikuga, samuti peetakse enesestmõistetavaks, et kriitikalte ülikooli ajalehes vastama hakatakse, ehk saab uus kohvik veel oma nimegi.

Kommunaalettevõtete kombinaadilt saabunud vastuse fotosüdistusele «TRÜ-s» nr. 34 avaldame järgmine kord.

TOIMETUS

PILK BALKANI RAHVALUULESSE

Rumeenia rahvaluulest

Rumeenlased on Balkani rahvas. Nad olid algselt karjused ning talupojad, olles kultuurilt tugevasti mõjustatavad naaberriikidega. Rumeenia rahvaluulel on palju ühist teiste Balkani rahvaste rahvaloominguga. Loodusetaunetuses domineerib lüürliline toon. Rumeenia rahvaluulel on keskne asend slaavi ning kreeka rahvaluule vahel.

Algupärase rumeenia rahvaluule kodumaaks on Transilvaania (rumeenia k-s *Ardeal*). Selles metsarikkas mäestikulooses tundis rumeenia karjus end koduselt. Mägi, mets ja vahutav oja olid tema kodumaaks ja tema luule kodupaigaks. Siln tekkisid valusalt intilmsed karjaselaulud (doinad). Neis on leidnud rumeenlase poeetiline tunnetus oma puhtaima ja õrnima väljenduse: Cine-a zis dntātu doina, Kes esmalt lausub sõna doina, Arsa-l a fost inima! Sel pidi süda leekima!

Küsimuse ümber, mida doina enesest õieti kujutab, on tekkinud terve kirjandus. Ühtede järgi on doina armastuslaul (Alecsandri, Negruzzi), teiste järgi aga melanholiline poeetiline pala. Hasdeu väitel läbib doinaid terve tundmuste skaala: valu ja rõõm, armastus ja vihkamine, vaimustus ja meeleheide, millega alati kaasneb igatsus, ootus, mingi soov. Mõnede järgi oli doina varem sõjalaul kangelase ülistamiseks, kus oli ühinenud rumeenlase hing, vaimne jõud ja kangelasmeel. Kindel on igatahes, et doina on lihtsa mehe laul, olgu verises heitluses, raskeil põllutöödel või rõõvretkedel. Doina piirdes on nii avarad, et seal leiavad aset kõik tundmustevarjundid sõjakast uljusest kuni intiimse armastusmeeleoluni. Kaasajal on doina peamiselt armastusvajaduste poeetiline väljendusvorm, selle rõõmude ja kannatuste tõlgituse mitte ainult sugupoole vahel, vaid ka vanemate ja laste vahel. Doinat lauldakse lohutuseks raskete saatuse-ööde puhul, rõõmsas lootuses kevade saabumisel, vaikselt resignatsioonil, kui sügisel varisevad lehed ja nende kurb meloodia kaebab koos puudega, ajaviljeks karmil talvel, mil talur laulab doinat oma toakeses, sest see säilitab tal elu.

Doina meloodia on valuline ja unistav nagu rõhutud hinge kaebamine, vaese pärisorja valuvaljendus, kes tunnetab vastuolu oma isikliku saatuse ja vaba looduse vahel, mis ümbritseb teda oma mägede, orgude, aasadega ja ojadega. Mitmesugused pildid loodusest tungivad siis temasse ja sulavad ühte ta isikliku süngesse fantaasiaga. Doinale on omane iselaadne igatsus, milles domineerib lüürliline element.

George Adamescu lausub oma raamatus «Notiuni de istoria limbii si literaturii rominești» (București, 1896, lk. 80) doina kohta järgmist: «Doina on lüürliline luulelik, mis on omane meie rahvale. Tal on väga mitmekesine alus, ta käsitleb kõiki tundeid ja kirgi. Teda saadab meloodia, mis on kord ühtne ja monotoonne, kord jälle ebiv kapriissel ja imepärased akorde. Meie rahvamuusikas leidub mõistatuslikke osi, mis ei võimalda avastada sügavasse südamesse peidetud igatsuste tuld, mille ainukeseks väljendusvormiks on kaev. Sellisest luulest ammutab rumeenlane troosti õnnetuses ja hädas.»

Märkus: Moldaavia keel on üks dakorumeenia murdel ja kasutab tänapäeval vene tähestikku. Rumeenia keele ortograafia aga rajaneb ladina alfabeedil. Erinevused moldaavia ja rumeenia keele vahel on fonetiliselt ja sõnavara- laadi. Moldaavia keeles leidub hulgana laene ukraina keelest, mida rumeenia keel ei tunne.

Doina

(Moldaavia)

Doina, doina, magus laul!
Kus sind kuulen, peatun sammul.
Doina, doina, leekiv viis!
Kui sa kõlad, seisn siis.
Kevadtulele puhangetes
Laulan doinat väljas olles,
Meeled tulvil lillekesi,
Õõbikute sillerdusi.
Tuleb jälle talvekarmus,
Laulan doinat kambri varjus,
Kus vaid lohutuseks on mul
Päevade ja ööde kulg.
Kui leht metsas ärkab unest,
Laulan doinat sangarusest.
Lehe orus varisedes
Laulan doinat härdalt nuttes.
Doinast ohkan, kõnelen,
Täitsa doinast olenen.
Doinat laulan, sosistan,
Üksnes doina varal elan.

Dor

(Doina)

Kibuvitsa haljas võsu,
Kuski ma ei leia asul
Sest et dor mul võõrsil käinud,
On mu meeled segi läinud;
Sest et dor mind vallutanud,
On mu hing nüüd lõkkel lõõnud.
Laskun orgu, tõusen mäele,
Päev mul kulub reisu peale;
Rännul olles mõõda nõlvu
Dor mul täidab tervet elu.
Südameke, õis kel huultel,
Kui sind silman koduüel,
Ununeb mul ader nurmel,
Kõblas püsti raatmaa veerel.
Lähen jälle rohtu süüa,
Adraaerel roostetada,
Kõpla varrel pehastuda.
Südameke, kui sa tahad,
Sepistan ma neljad sahad,
Künnan ümber maad ja ilmad.
Naise magus jutuvada
Suudab hinge lohutada,
Jõudu mehele võib anda
Kõike soovi järgi seada.
Kui ei taha, kurb siis olen!
Sinu tõttu valust suren!

Dor on raskesti tõlgitav sõna. Tema väljendub ihaldus, igatsus, soov, koju-, armuligatsus, armastus.

Vasile

Alekcsandri

Tähed

Minust sinuni kui külvat'
Tähti täis on taevanõlvad!
Tead, mis on need tähesarjad?
Need mu selged pisarad,
Mis mul silmadest on nõrgund,
Taeva peale üles tõusnud,
Nagu haihtub koidu eel
Niiske kaste lilledel.
Kodumaa, neid valand palju,
Kaevates su saatust valju!
Palju nende pärast nutnud,
Kes siit ilmast põgenenud!
Palju pisaraid on murest;
Aga õnnest magusast ...
Ahi! Neid valanud vaid kaks:
Ehatäheks, koidutäheks.

Mihai

Eminescu*

Unised linnud

Linnukesed pesadesse
Kogunevad une hõlma,
Peitu poevad oksste sissee —
Head ööd!

Allikas vaid tasa ohkab,
Mustal metsal lasub vaikus;
Lilgi aias juba puhkab —
Maga rahust!

Libiseb luik vete harjul,
Kõrkjais hoovab magus sund ...
Emmaku sind unearjud —
Head und!

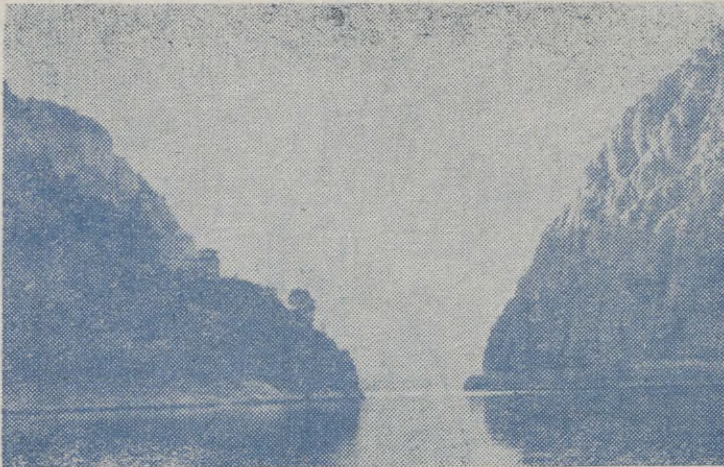
Ole öise haldjailma
Näha tõusmas uhket kuud.
Kõik on kaunis üleliia —
Head ööd!

* Sündis aastal 1851 Inotestis, Botozani maakonnas; suri 1889. a. Iasi.

Sinu sünnipäevaks

(Moodne doina)

Su eluraamatusse kirjutan ma nüüd need read.
Raiu sügavale hinge mõtted, mis neis peituvad,
Kuni elu risttee peal saabub Sulle selgitus.
Need viisid on kogutud orgude sosinast —
Igatsuste ülev poem, mille lõin koos Sinuga,
Kui Sa tiibadel mind kandsid ebamaisesse maailma.
Need puhkenud öied on kasvanud kaugustes,
Kauvil mererannal, meile tundmata paikades.
Üks tasane anumine, üks palve peitub neis.
Just nagu pärleid kannad sa neid oma kaelakees.
Kui elu karm Sind rõhub ja Su süda nutab,
Üks pilk sellele keele kõik piinad lõpetab.
Taas ulatab elu õnnede karika Sulle,
Ja Su majast saab tempel armastusele.
Su sünnipäevaks *** ma värsi pühendan.
Ses värsis kaebab sõber, kes kaugel võõrsil on.
Ja selle kalli värsi igas sõnas üksikult
On peidetud üks pisar ta püsimatult hingelt.

Enam kui sada aastat tagasi olid Goethe ning Jakob Grimm valmistatud serbia rahvaluule jõuliseist ilust. Ja omelt tundis Goethe seda üksnes tõlgete kaudu.

Sajandeid oli serbia rahvaluule elanud rahva huultel põlatuna õpetlastest ning vaimulikest, kes kirjutasid ladina keelt või äärmisel juhul üpris kunstlikku serbia keelt, mis oli täiesti mõistetamatu lihtsate inimesele.

Alles 19. sajandi alguses hakkas serbia folkloorist Vuk Stefanovič Karadžić üles lähendama laule, mis meenusid talle poisikesepõlvest maarahva hulgas, ning maal ringi rännates koguma säilinud vana ja uut luulet. Esimene kogu rahvalaule ilmus aastal 1814, mil Serbia oli veel Türgi ikke all. Karadžić kirjutas serbia keele grammatika, mille Jakob Grimm tõlkis saksa keelde. Ta lõi leidis hoopis enam tähelepanu ja tunnustust Euroopas kui ta oma kodumaal. Ta suri vaesena ja peaaegu unustatuna. Alles 1898. aasta tõi talle teatava tunnustuse sellega, et ta põrm paigutati Belgradis katedraali.

Serbia rahvalaulude peamisteks ettekandjateks olid nn. guslarid, pimedad laulikud, kes laulsid neid oma rahvusliku keelpilli gulja saatel. Teistsuguseid laule leidis Karadžić talupoegade ning haidukide, pagendatud serblaste juures, kes Montenegro või Lõuna-Serbia mägedes troisisid Türgi ülevõimu. Kolm tähtsat tegurit säilitasid julgust ning rahvustunnet nelisada aastat kestnud raske türgi surve all: ortodokse kirik, rahvalaul ja rahvatants, nn. kolo, s. o. ringtants (sarnane uuskreeka, rumeenia ning färsaarte ringtantsuga). Iga serbia maaelamu kujutas endast rahvalaulu kollet.

Serbia rahvaluule on metsik ja murelik, fantaasiarohke ning harmooniline. Ta on anonüümne; pole säilinud ühtki luuletajanimi. Laulu loojale ei pööra rahvas mingit tähelepanu.

Järgnevalt esitatakse tõlge ühest pikemast serbia haidukilaulust, mis kannab pealkirja «Predrag ja Nenad». See laul on lehekülgedel 75–81 ja on intoneerimata. Sama tekst intoneerituna leidub raamatus «Sivalsche Chrestomathie mit Glossaren von Erich Berner» (Strassburg 1902) lehekülgedel 215–220. Käesolev pikem eepiline rahvalaul koosneb 192 vārsireast. Nagu tavaliselt seda laadi lauludes, on vārsis kümnesilbiline, rütmiline.

Predrag ja Nenad

Toidab ema kahte väetit poega
Halval ajal, väga raskel aastal,
Kedervarre, parema käe varal.
Kaunid nimes andis tema neile:
Ühele Predrag*, teisele Nenad**.
Predrag emal sirgus ratsameheks,
Ratsameheks, sõjaoda kandjaks.
Siis ta jättis oma vana ema
Ja siirdus mägedesse haidukiks.
Jääb ema ükski toltma Nenadit.
Nenad vanda tundmagi ei saanud.
Peagi Nenad emal suureks sirgus,
Ratsuriks ja sõjaoda kandjaks.
Siis ta jättis oma vana ema
Ja siirdus mägedesse haidukiks.
Haidukina veedab ta kolm aastat.
Ta on kangelane, tark ja mõistlik,
Lisaks õnnelik veel kõigis paigus.
Sõbrad endi pealikuks ta seavad.
Pealikuna veedab ta kolm aastat.
Aga nooruk emast puudust tundis,
Sõbrule, vendadele kõneles:
«Oo, mu sõbrad, minu kallid

vennad!

Igatsen ma ema järele.
Tõusken vennad jagama nüüd saaki
Ja ema juurde mingem igaüks.»
Rõõmsalt kaaslased teda kuulsid.
Kui siis keegi välja puistab saagi,
Vannub ta sel puhul rasket vannet,
Kes venna, kes õekese juures.
Kui siis Nenad oma saaki puistas,
Sõbrule, vendadele kõneles:
«Oo, mu sõbrad, minu kallid vennad!
Venda ega õekest mul pole,
Ent nii tõest' kui Jumal aitab mind,
Mu parem käsi ärgu kuivagu,
Heal hobusel lakk ärgu langegu,
Mõök terav ärgu roostetagu mul,
Sest mul enam pole mujal saaki.»
Kui nad nõnda jaotasid saagi,
Istub Nenad heale hobusele,
Asub teele vana ema juurde.

* Predrag — ülikallis, paljastatult armastatu.

** Nenad — ootamatu, ettenägematu.

Hästi teda ema vastu võttis,
Toidu magusa kandis lauale.
Kui nad olid õhtust sõõnud-joonud,
Nenad emale örnalt kõneles:
«Oo, vanake, minu armas ema,
Ärgu Jumal mulle patuks pangu,
Poleks öelnud, sest sa ju mu ema.
Miks ei sünnitanud sa mull' venda,
Olgu venda, olgu armast öde?
Kui ma sõbruga saaki jagasin,
Vandus igaüks mull' rasket vannet,
Kes venna, kes õekese juures,
Ent mina enese ja relvade
Ning tubli täku juures enda all.»
Naeratas siis talle vana ema:
«Ära tühja räägi, nooruk Nenad,
Mina sulle venna sünnitasin,
Predragi, su tõelise venna,
Ja veel eile teateid sain ma temalt,
Et ta praegu viibib haidukina
Garevitsa haljas mäestikus.
Pealikuks on kangelane salgas.»
Pajatab siis talle nooruk Nenad:
«Vanake, mu kallis emal
Ülikond mull' õmble täitsa vastne,
Roheline, rohelistest kangast,
Täpselt selle mäestiku värvi,
Sest ma lähen venda külastama,
Et kord elusalt mõõduks must mu

ulm.»

Lausub talle vanakene kallis:
«Ära tühja räägi, nooruk Nenad!
Miks sõgedana kaotada pead?»
Nenad ema kuuldagi ei võta,
Seda teeb, mis talle äkki armas:
Ülikonna õmbleb täitsa uue,
Rohelise, rohelistest kangast,
Täpselt selle mäestiku värvi,
Siis ta istub heale hobusele
Ja läheb teele venda otsima,
Et kord elusalt mõõduks tast ta ulm.
Kusagilt ei häält ta kuulda lase,
Ei sülitä, ei hobust tõrele.
Jõudnud Garevitsa mäestikku,
Hüüab Nenad nagu hall jahikull:

«Oo, Garevitsa haljas mäestik!
Kas ei peida sa endas kangelast,
Kes mind vennaga kokku juhataks?»
Predrag istub ja joob kollast veini,
Kui Nenadilt tall' kõrvu kostis hüüd,
Sõbrule, vendadele kõneles:
«Oo, mu sõbrad, minu kallid vennad,
Ruttu varitsema maantee äärde,
Võtke vastu seal võõras sõjamees,
Ärge lööge, raha ärge nõudke,
Elusalt ta tooge minu juurde,
Olgu ta kust on, ta on minu soost.»
Tõusis üles noorukeid

kolmkümmend,
Kümne kaupa kolme kohta asus.
Kui tema esimest kümmet kohtas,
Julgenud ei keegi välja astu',
Välja astu' ega hobust puutu',
Nooli talle aina lennutasid.
Kõneleb siis neile nooruk Nenad:
«Ärge laske, vennad mäestikust,
Kas poln'd teilgi soov venna järele,
Nagu mul on oma venna järele!
Mis mind, kurba, siia paika ajas.»
Ja need talle nooli läkitasid,
Niisama Nenad neile kõneles:
«Ärge laske, vennad, mäestikust,
Kas poln'd teilgi soov venna järele,
Nagu mul on oma venna järele!
Mis mind, kurba, siia paika ajas.»
Nemadki ta rahus läbi lasid.
Kui siis kolmandat kümnet kohtas

ta,

Nemadki ta peale nooli lasid.
Vihaseks siis saab nooruslik Nenad,
Ründab äkki kolmekümmend

noormeest:

Esimesed kümme mõõgal surmas,
Teised kümme hobusega tallas,
Kolmas kümme mäestikku jooksis,
Kes mäele, kes jaheda vee äärde.
Teda sai sest kangelane Predrag:
«Täbarasti läeb sul, pealik Predrag!
Su juurde tuleb võõras sõjamees,
Maha notib mägedes kaaslased.»
Kergelt hüppab Predrag jalgadele,
Siis haarab kätte vibu nooltega,
Siis ruttab varitsema maanteele,
Siis ta luurab halja kuuse taga,
Noolega võtab tema hobuselt.
Väga halba kohta tabas teda,
Halba kohta, sangarikku südant.
Karjub Nenad nagu hall jahikull,
Karjatades ratsule kumardub:
«Häda, sangar haljast mäestikust,
Elavalt sind, vend, Jumal surmakul
Ära kuivagu su parem käsi,
Millest mulle noole läkitasid!
Ja su parem silm välja hüpaku,
Millega sa, pois, mulle vaatasisid;
Veel sull' tuleb soov venna järele,
Nagu mul on oma venna järele!
Mis mind, kurba, siia paika ajas,
Õnnetuseks oma pea hinnagale!»
Kui siis Predrag seda juttu kuulis,
Kuuse varjust ta teda küsitleb:
«Kes oled, sangar, ja millisest

soost?»

Vastab talle haava saanud Nenad:
«Mis sa, pois, mu suguvõsa küsid?
Minu omast naist sa ju ei võta;
Ma olen sangar, nooruslik Nenad,
Mul on vana, ennast toitev ema,
Samuti üksainus tõeline vend,
Predrag, kes on minu lihane vend,
Siis tõusin üles teda otsima,
Et kord elusalt mõõduks must mu

ulm,

Õnnetuseks, oma pea hinna eest!
Kui siis Predrag seda kõnet talpas,
Noole hirmunult laskis langeda,
Haavatud sangari juurde ruttab,
Hobuselt aitab tema rohule:
«Kas oled sina minu vend Nenad!
Ma olen Predrag, lihane su vend,
Kas sa võid mul haavast paraneda?»
Las ma rebin lõhki peene särgi,
Ravin sind ja kinni seon haava.»
Siis vastab talle haava saanud

Nenad:

«Kas oled sina mu lihane vend!
Tänu Jumalale, et sind nägin,
Et nüüd elusalt mõõduks must mu

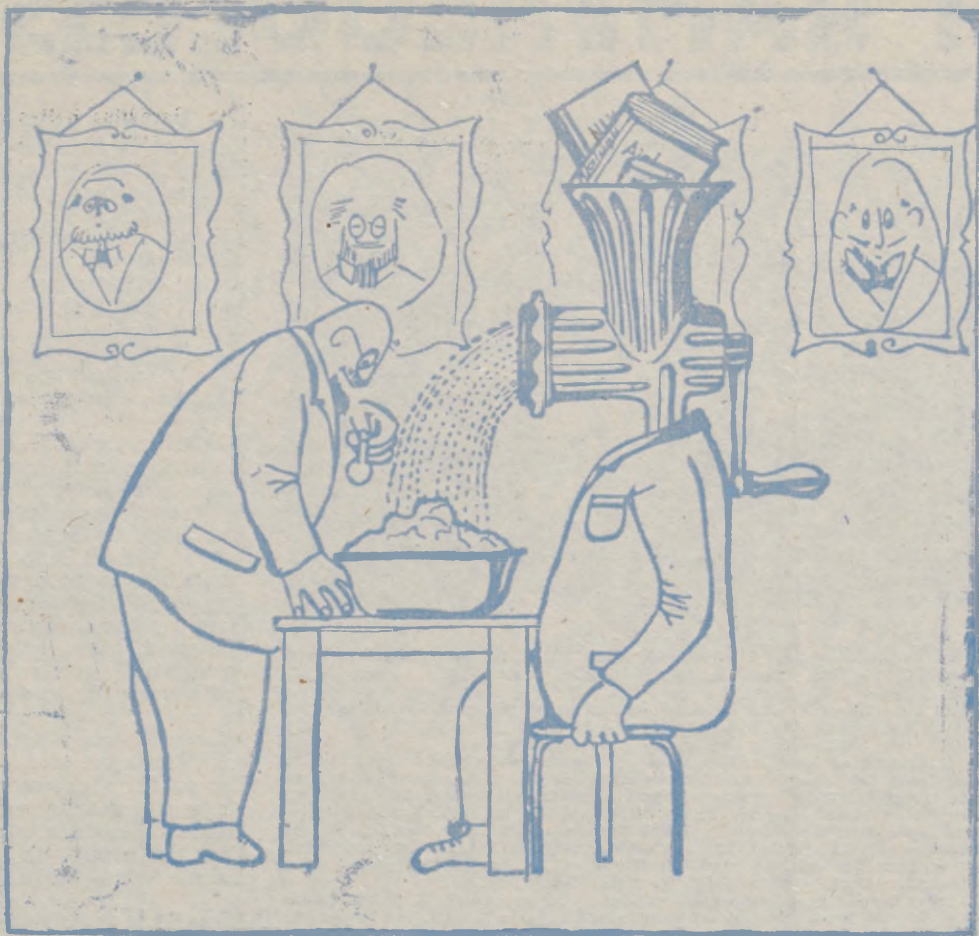
ulm,

Ei suuda sa mu haava ravid,
Olgu sull' mu veri andeks antud!
Nii ta kõneleb, siis heidab hinge.
Tema kohal Predrag raskelt kaebab:
«Oo, Nenad, sa mu hele päikenel!
Kas mul enneaegu üles tõusid,
Niisama enneaegu loojusid!
Mu basiilik* rohelistes aias!
Kas mul enneaegu öide läksid,
Niisama enneaegu närtsisid!
Vöörihma küljest noa valla päästab,
Südamesse ta torkab endale,
Surnult venna juurde maha langeb.
* Basiilik — basiilikum, kuningamünt (latium basilicum — magusalõhnaline taim).

Tõlkinud

PENT NURMEKUND

Peeter NÕGESE joonistus

Spordiaasta tublimad

Nii ta esmaspäeval ülikooli spordiaasta meeldiva kokkuvõtteks selgeks sai. Hindajajaks-ankeeditähtjateks sedapuhku ülikooli partei- ja komsomolijuhid, kehakultuuriteaduskonna treenerid ja õppejõud eesotsas dekaan Atko Viruga. Lisaks veel paremad sportlased-tudengid teistest teaduskondadest. Züriil seega autoriteetsust kui palju (kokku 54 kohtumõistjat). Kui ankeetid kolme paremaga käes ja kohapunktid kokku löödud, selgus, et hääli said 10 paremat nais- ja 9 meessportlast.

Naissportlaste konkursil, kus sedakorda paremaid esmakordselt eraldi selgitati, teenisid kolm hääli sel aastal ülikooli lõpetanud Mari-ka Dolotova ja end jälle vabariigi suusaparemikku sõitnud Marek Ratt. Vastavalt 8 ja 9 kohapunkti said vabariigi selle aasta iluvõimlemismeister Kai Vooglaid ja Balti kõrgkoolide meister kergejõustikus Ille Kukk. Ainult üks punkt lahutas teineteist ka TRÜ hõbedase võrkpallinaiskonna esikätt Marianne Karneskit ja kaalukate turniirivõitudega hiilunud iluvõimleja Tatjana Engelsit. Kõrgele edetabelikohale oli TRÜ korvpallinaiskonna tõusulaine toonud noorukese Sirje Kartau — 18 punkti ja neljas koht.

Esikolmik. Kolmanda koha saavutas 44 punktiga esimese mittekultuuriüliõpilasena vabariigi üks tublimaid laskureid, ajalugu õppiv Ave Nigul (44 punkti).

Esimest-teist kohta lahutas vaid 6 punkti. Niisiis 73 punkti ja teine koht mullu talvel kuldse duubli (vabariigi meister nii suund- kui märkesuusatamises) teinud Silva Käärtille.

Ja ülikooli 1977. aasta parim naissportlane — jälle kord NSV Liidu kõrgema liiga lävepakul seisva TRÜ vabariigi korvpallinaiskonna üks hingi RITA SARTAKOVA. Neli aastat tagasi Itaaliast noorte EM-ilt NSV Liidu koondinaiskonna koosseisus kulla ära toonud korvpallitüdruku õppimist spordimeditsiini osakonnas (praegu IV kursusel) pole sporditegemine kunagi seganud. Parima tiitli seda teenitum ja hinnatavam. Tema poolt andsid oma hääle 79 küsitletut.

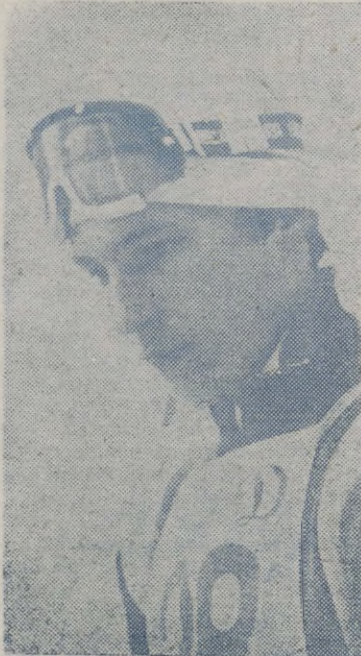
Mehed. Kolm punkti said Balti velotuuril ilma teinud Mihkel Joosep ja Eesti koondise ning TRÜ pronksise värvapallimeeskonna kolli-klipper Toivo Järv. Üsna kõrvuti seisavad ka sel aastal Eesti meistritiitli ja meistersportlase nimetuse- ni jõudnud Elmo Kivits ja NSV Liidu koondise kandidaat laskesuusatamises Matti Paavo (punkte vastavalt 7 ja 6). Eesti NSV 1977. aasta korvpallimeistri Teet Lauri kõrge koha põhjust pole vaja küll kaugelt otsida. Üksainus «Kalevi» võidukorv kaalub üles vaata et Liidu tšempionitiitli väärtuse. Võidumängus Leningradi «Spartakiga» võis selle küll julgelt ka Teedu arvele kanda. 28 punkti ja 4. kohta väärab Aavo Põhjala Eesti absoluutse džudomeistri tiitel.

Kõige paremad. NSV Liidu koondise kandidaat ja Sofia üliõpilas-

RITA
SARTAKOVA

ja

FJODOR
KOLTŠIN

mängude hõbe Rašid Abeljanov. Spordiala nimetamine vist nagu üleaurunegi. 42 hääli ja kindel kolmas koht.

55 punkti ja teine koht Eesti rekordi meistrinormi tähistava 21,0-ni viinud Balti üliõpilasmeistrile, koduvabariigis hetkel ainsa sprinterina märkimist väärivale Gennadi Organovile.

Esimese määramisel oldi üksmeelsed. Kahevõistleja FJODOR KOLTŠINILE andsid oma hääle kõik hindajad. Meenutame. Juunioride MM-võistluste hõbe, suurepärase III koht Holmenkolleni suusamängudel ja lõpuks suure, kuid seda meeldivama üllatusena NSV Liidu tšempionitiitel. Tasuks suurmeistri nimetus ja praegu ajasa-

meie vabariigi talisportlasena õigus taotleda olümpiapiletit Lake Placidisse. Parima tiitli võitmiseks oleks vist piisanud vähemastki.

Veel küsitlusest. Miks mitte tuleval aastal paremate määramisel kasutada lehelugejate abi? Ka jääd tänava selgitamata paremad võistkonnad.

Seniks aga sisukat sportlikku aastavahetust kõigile lehelugejale ja tüsedaid saavutusi algaval spordiaastal kõigile suurtööd teinud spordiaastale!

PRIIT JÕGI

Urnist leitud käsikiri

Ajaloo arhiivist

Nagu lugejad kindlasti juba teavad, sisaldas pikkade otsingute kroonina Kulla ja Karra tänava nurgalt kanalisatsioonikraavist leitud urn bürokraatikateedri järelejäädud pabereid. Järgnevalt kasutame meeldivat võimalust tutvuda ühega neist — stenogrammiga bürokraatikateedri ja kuupäeva kirjutamise teadusliku uurimise laboratooriumi ühise näärilpuu pidukõnest.

Esineb prof. Vorm Nelitsee: «Austatud bürokraadid, tähenärijad ja paberimäärijad, kallid tühikargajad ja udukoorijad, lugupeetud posserdajad!

Mul on suur rõõm k.a. kokkuvõtet tehes näha teid kõiki näärilpeol osa võtmas mainitud ürituse läbi viimisest. Rahuldustundega võin ma nentida, et meie monoliitsed read täienevad üha. Eespool öeldut silmas pidades ei saa ma ütlema jätta, et üha suurem hulk kodanikke mõistab jätkuvalt meie organisatsiooni asjaajamise läbiviimise akti täpse toimimise kogu printsiipialset tähtsust. Nimetatud aruandeaastal on meie kallite bükroaatide jõupingutuste hinnaga õnnestunud ülevõtteid täitmiseks ja täiskirjutamiseks koostada täiesti loogika-

Ülikooli ajaloo muuseum. Unistused ja tegelikkus.

Üks juubel on *alma mater*il jällegi seljataga, teine ootab 1982. aastal ees.

Ülikooli ajaloo uurimine on viimastel aastatel intensiivistunud: ilmunud on hulk ajaloolaseid väljaandeid, organiseeriti ajaloo näitus, kaante vahele on jõudnud esimene, ülikooli ajalugu ja tegevust tutvustav poolmikroväljaanne eesti ja vene keeles, koostamisfaasist hakkab välja jõudma biograafiline teatmeteos ja plaanid on olemas ka ülikooli SUURE AJALOO kohta, mis peaks ilmavalgust nägema 350. aastapäevaks. On peetud mitmeid konverentse ja istungeid. Juubeliaasta puhul ei unustatud ka ülikoolis õppinud või siin töötanud silmapaistvaid isikuid: neile paigaldati mälestustahvleid, bareljeefe, neist tehti maale ja büste, korrastati haudu ja asetati hauamonumente ja -kive.

Kogu see tegevus ülikooli ajaloo valdkonnas on mingil määral avaldanud silmaringi laiendavat ja üldkultuurilist-kasvatavat mõju üliõpilaste ja nooremajaloolase teadusliku ja pedagoogilise personali hulgas. On loota, et hakkab võrsuma uus põlvkond teaduse ajaloo huvilisi.

Lõppude lõpuks on jõutud niikaugele, et rektori käskkirja näol on juba aasta otsa olemas dokument, mis fikseerib ülikooli ajaloo muuseumi asutamiseks vajaliku. On peetud muuseumikomisjoni koosolekuid ning koostatud projekte ning vastu võetud otsuseid. On olemas plaanid selle kohta, kuhu see muuseum paigutada (Toome raamatukogu), kui need ruumid vabanevad ja vajalikul viisil ümber ehitatakse.

Kord saabub aeg, kus ülikoolil on oma muuseum!

Vaimusilma ette ilmub ÜLIKOOI AJALOO MUUSEUM, unikaalne kultuuri- ja teadusasutus, omalaadiline kogu Nõukogude Liidus. Igale teaduskonnale ja isegi osakonnale on varutud vajalikud ruumid. Ruumi interjäär vastab ajastule, mida ta peegeldab. Unikaalsed esemed on paigutatud samast ajastust pärinevatesse kappidesse ja riulitele. Saame tutvuda kunagise keemilaboratooriumi ehituse ja sisustusega. Huvitav on füüsika laboratoorium, kus näeme mitmesuguste mõõritistade arengufaase. Väljapanekud meie kuulsale kirurgia valdkonnas hõlmavad oma rikkalikkuse ja ülevaatlikkusega. Ka silmapaistva ajaloo farmakoloogia on rikkalikult esindatud unikaalsete eksponaatidega.

Näeme kaalusid alates 16. sajandist kuni tänapäevani. Mikroskoopide kollektioon on oma suuruselt Nõukogude Liidu piires teisel kohal. Muuseumist saame teada, et kunagi valmistati ette klassikalise filoloogiaspetsialiste, peeti tohutul hulgal kuulajatele kunstiajaloo loenguid ja viljeldi edukalt romaani filoloogiat! Külastajad ei jõua ära imestada, kui suure pieteeditundega ja hoolega on Tartu ülikoolis põlvest põlve talletatud ning säilitatud vana ajaloolist, seda enam et sõjamõõlud jäi ülikool saatuse tähtel peaaegu puutumata. Peale selle on MUUSEUMIS veel palju, mida otseselt ei eksponeerita, kuid mis on uurimistööks ja muuks vajalik. Hoolikalt on kokku kogutud vanad fotod, negatiivid, käsikirjad, trükised jne. Iga ajastu kohta on olemas õppetöö näidised jne.

ÜLIKOOI AJALOO MUUSEUM on teaduse ajaloo ja kulturiajaloo uurimise keskus. Ta on kasvatusasutus, sest ta asub ülikooli juures ja teenib kasvatusprotsessi. Ta õpetab noort inimest nägema teaduse ja kultuuri pidevust, õpetab nägema eelnevate põlvkondade saavutusi ja neid hindama. Noor inimene hakkab aru saama, et «puu otsast ei tulnud mitte eile alla»!

TEGELIKKUSES on muuseum alles paberifaasis. Tegelikuses pole veel selleni jõutud, et hakata ametlikult kokku koguma ja arvele võtma materiaalseid esemeid — tulevase eksponaate ning mööblit, Seda, mis moodustaks muuseumi sisu ja baasi! Tegelikuses käib juba 15—20 aastat nende esemete ja mööbli mahakandmine ja hävitamine. Alguse sai see perioodil, mil ülikool hakkas moderniseeruma teadusliku aparatuuri osas, mil ülikooli teadus hakkas tormiliselt arenema. Tekkisid uued suunad ja uurimislaboratooriumid. Teadusesse ja õppetöösse tuli uus, noor põlvkond. Ruumikitsikus muutus üha suuremaks. Iga putka ja ungas võeti kasutusele ja kõik, mis oli kaotanud tarbimisväärtuse, kanti maha kui kasutu. Põhimõtteks sai: **vabaneda vanast kolust!** Ka mööbel muutus. Mis sest, et paljud vanad mööbliesemed olid veel tugevad ja korralikud, nad olid ikkagi moest ja vananenud teguviisiga ja seetõttu kuulusid kõrvaldamisele. Oma osa nõudis peahoones ka tuli.

Noore põlvkonna loosung — vabaneda vanast kolust — leidis aga ka ägedaid vastaseid ning algas pidev võitlus selle eest, et ajaloolise ja kulturiajaloolise väärtusega esemeid ja vana väärtuslikku mööblit ei hävitataks, vaid säilitataks niikaua allasutuses, kui õnnestuks neid kusagile ära paigutada. 1966. a. saadi peahoone tiibehitise keldris väikene ruum, kuhu hakati esemeid kokku koguma, mõningal määral õnnestus sinna paigutada ka mööblit. Allasutustes suudeti esemeid senini säilitada, kui eesotsas oli arusaaja inimene. Uute inimeste võimuletulekuga on mitmes allasutuses ses suhtes väga kiiresti jõutud puhas töö teha, enne kui õnnestus jaole saada. Palju, eriti just mööblit, on hävinenud viimase viie aasta jooksul. Põhjus on väga lihtne — pole hoiuruumi ega süsteemi vana, kuid kõlvuliku mööbli säilitamiseks, säilitamise organiseerimiseks. Lihtsaim ja mugavaim tee on ahju ajamine.

Nüüd on olukord aga eriti keeruline. Paljud allasutused on saanud endale uued ruumid, füüsikud isegi uue maja. Vana mööblit ning aparatuuri kaasa ei viida ja seda pakutakse välja «kolukorjajatele» tulevase muuseumi tarbeks. Pole aga ruume, kuhu need paigutada, sest olemasolev on punnil ja midagi enam vastu ei võta. Vanu ruume hakatakse remontida ja käivad korraldused — olgu tühjaks tehtud! Kui asi kardinaalselt ei muutu, algab uus ahjuajamise periood, sest midagi muud ju üle ei jää! Kui ei õnnestu saada vajalikul määral sobivaid hoiuruumi, siis hävineb ka senini kokkukorjatud, mida, omavahel öeldud, pole ka just väga väike hulk. Kui ei võeta allasutustes arvele veel säilinud, mida tulevase muuseumi jaoks vaja võiks minna, siis kaob seegi. Aga muuseumi ilma originaaleksponaatideta pole ju võimalik ette kujutada, vähemalt muuseumi nime siis sellele küll panna ei saa, näituseks võiksime ehk nimetada.

Nii et on viimane aeg alustada ÜLIKOOI AJALOO MUUSEUMI jaoks kõige vajalikumaga — muuseumi tegeliku loomisega. Ja praegu on selleks kõige viimane aeg, et päästa veel, mis päästa annab!

TULLIO ILOMETS, TRÜ ajaloo komisjoni liige

vabad formularid — 0,397M ja

2;000895/2A ning muuta paralleelseks aruandesüsteemid «TOCMAN» ja «MOGGA», mis võimaldab täiendavalt suurendada täpsuse selgitamise kindlaksmääramist. Me teame, lugupeetud paberimäärijad, et kõigis mõtestamata tekstides esineb juba rohkem kui 247,08 semikooloniit iga 1000 koma kohta, aga need on ju suurepärase arvu, austatud laestjoonistajad, ning eespool nimetatud fakt annab meile jõudu. Me deklareerime uhkusega, et organisatsioonid toodetakse keemilisi pliatseid iga inimese kohta rohkem kui kõikjal mujal, kus neid vähem toodetakse. Meie süsteem, võin ma selles küsimuses rahuldusega nentida, töötab põhiliselt lustaka käginaga, mis, kallid bürokraadid, annab tunnistust eluterve segadusest. See kõik lubab täie veendumusega kinnitada, et ühe asja ajamine läbi meie asjaajamise vastuvõtvaegade on tõstnud meie autoriteedi kodanike silmis kõrgemale kui kunagi varem. Veel kunagi pole rohkem paberit määratud kui käesole-

val ajalooetapil!

Me oleme jõudnud aastanumbri muutumise vaieldamatult rõõmsa ja peatselt toimuva fakti juurde ning selle asjaolu puhul lubage mul anda edasi parimad soovid õnneks personaalses elus ja eduks ametialases tegevuses!

Edaspidi lubage käesoleva ürituse läbiviimise juhtimine üle anda Näärivanale, kes asub sooritama kinkide üleandmise akti preemiatega jagamise näol.

Vahendanud JUHAN TUHA

NB!

Järgmisel kuul ilmub «TRÜ» 13. ja 27. jaanuaril.

Täna võite lugeda ka meie venekeelset ajalehte.

TOIMETAJA kt. V. SOOTAK

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонская ССР. Hans Heidemann nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. 111. Üksiknumbrid 2 kop. Tell. nr. 6137. MB-09619.